

D. D. JOAN. FRANC.
SANFELICII

PATRITII NEAPOLIT.

Et Regentis Cancellariam,

DECISIONUM
SUPREMORUM TRIBUNALII
REGNI NEAPOLITANI
TOMUS PRIMUS.

*Quibus accessit Disceptatio de Munere à Subditis persolvendo suo
Principi ob præcisæ necessitatis urgentiam.*

Unà cum suis Additionibus proprio loco positis ejusdem Authoris
Cujus quoque habentur seorsim.

PRAXIS JUDICIARIA CIVILIS, CRIMINALIS, ET MIXTA.

AC TANDEM ETIAM

ADDITIONES JOANNIS BAPTISTÆ MUCCI.

Ex lib. D. D. Joann. Franc.

Rocafiguera

NEAPOLI MDCCXXXIII.

Sumptibus Nicolai, & Vincentij Rispoli.

Superiorum Permissu, & Privilegijs.

D. IOAN. FRANCISCVS SANFELICIVS BENEVOLO LECTORI.

*Q*UONIAM ex iudicio ferendo eae sententiae, & opiniones sunt tutiores, quas Supremorum Tribunalium collegia cogitaverunt, ac diremerunt: idcirco operae pretium visum est, nonnullas, quas ego Iudex in Tribunali protuli; ad commune commodum colligere, & in lucem edere. Doctores congerendos plurimos in singulis articulis libens non curavi, contentus auctoritate Neotericorum quorundam illos afferentium. Studui etiam propositi articuli fines non transgredi, uni consistendo materiae, ne molestiae essem lectori; sciens proventibus, ac nostrae professionis peritis haec assui fore. Studui proinde, Additiones quamplurimas, quae maximi aestimantur momenti in corpore, proprijs in locis adducere, ad hoc ut studiosus Lector animum non distrabat, atibi oculos evolvens, maiori sed facilitate, ac attentione rationes, quas in hac ultima editione afferò, auctoritates quas denuò adduco, simul in unum collectas habeat & perpendat, & minor ad singula non exeat. Ex quo clare omnes percipiant, quantum sit mihi cupiditatis iuvandi: Quantum & in memoria id, quod in probatum transijt verbum: Nemo sibi nascitur, sed alijs. Benevale hinc accipiant, lapsibus sive mentis, sive calami indulgendo, memores tamen humanorum imbecillitatis ingeniorum, cum nunquam intermissarum occupationum quae maturioris trutinatiois tempus absolvere. Vale.

Antonius Ricciullus Archiepiscopus Consentinus Dep. vidit.

IMPRIMATUR.

ALEXANDER LYCIANVS Vic. Gen. Neap.

Excellentissime Princeps

Perlegi ex præscripto, & mandato tuo, nec non summa cura recensui duo Decisionum volumina, quæ consummatissimus, ac integerrimus vir Dom. IOANNES FRANCISCVS SANFELICIUS Iuris scientia consultissimus, ingenio sapientissimus, Consiliarius Regis à latere, ac Regiam Cancellariam Regens non minùs fælici, quàm accurato studio elaboravit, collegit, & compilavi t. Et non modò omni labe immunia; verùm firmis, & inconcussis Iuris prudentiæ, legis municipalis, usum feudaliū, ac huius Civitatis consuetudinum dilucidis resolutionibus difficultates ferè omnes summè practicabilis, & frequentes, quæ in his materijs agitari solent, ingeniosè enodantibus, & ad usū forensem conveniētibus contexta reperi, ut studiosissimus quisque nil ultra possit desiderare. Idcirco velut omni laude dignissima, cunctis necessaria, nedum utilia, & tali digna Authore; Typis excudenda reor, atque censeo, si Excellentiæ Tuæ videbitur. Vale. Datum Neapoli decimo Kalendas Octobris MDCXLI.

Excellentiæ Tuæ

Humillimus Servus

HORATIVS MAZZAPINTA

Vidit ARIAS DEMESA Regius Consiliarius Delegatus per Suam Excellentiam pro revisione Librorum.

Visa supradicta relatione, IMPRIMATUR.

TAPIA Regens. BRANCIA Regens. ZVFLA Regens.

Provisum per Suam Excellentiam. Neap. die 25. Septembris 1641.

Anastasius.

Reimprimatur, &c. Neapoli Kalendis Maii 1730.

D. Antonius Canonicus Castellus.

D. Petrus Marcus Gyptius Can. deputat.

Reimprimatur, & in publicat. servetur Reg. Pragmat. Neap. 4. Maii 1730.

Argento Regens, & Præsidens,

Pescarinus.

ARGV.

ARGUMENTORVM ELENCHUS

In hujus Primi Thomæ Decisiones.

1.
AN servi famuli, & coloni Ecclesiæ; ecclesiasticæque personæ frui, & gaudere possint, & debeant privilegio suorum dominorum, quorum familiares existunt.

2.
An alienata re litigiosa in clericum, seu Ecclesiasticam personam iudicium sit finiendum coram eodem Iudice laico, ac sententia executioni demandanda per eundem.

3.
Clericus inquisitus producens Bullas ordinis minorum, & institutionis iuris patronus factæ ab Episcopi Vicario an sit remittendus ad Iudicem Ecclesiasticum. Vicarius Generalis Episcopum an possit instituere præsentatum, & an etiam beneficia conferre.

4.
Sententiæ remissionis clerici an sufficiant, dum iterum inquisitus de alio delicto petit remitti. A decreto remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum lato in Collaterali Concilio per M. C. vel delegatam an ad instantiam querelantis admittatur reclamatio. Causa reclamationis an sit committenda alteri Iudici. Terminus an sit dandus in causa reclamationis a decreto remissionis lato in Collaterali Concilio per M. C. delegatam.

5.
Appellatio ab interlocutoria competentis vel incompetentis Iudicis an, & quando permittatur. Audientia testium extra Regnum ad hoc ut concedatur, quæ requirantur.

6.
Reclamatio inducitur per replicationem adversus sententiam penes acta absque alia supplicatione. Fatalia non currunt in damnum

reclamantis, si per adversarium sit impedita executio sententiæ.

7.
Productio Bullæ benefici unâ cum possessione an sufficiat ad declinandam iurisdictionem Iudicis laici, non constituto de clericali, seu prima tonsura.

8.
De fida solvenda Baroni ab exteris pro animalibus pascua sumentibus in feudo. Quid sit fida, quid importet, & de eius origine.

9.
An inquilino denunciatio sit facienda a novo conductore, tribus mensibus ante diem transmigrationis?

10.
Articuli remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum petite per vassallum Baronis inquisitum uti clericum in M. C. carceratum an ad eandem M. C. vel ad Baronem spectet cognitio. Et in tali iudicio Baro prætendens, vassallum inquisitum uti laicum ad ipsum remittendum esse, an, & quomodo audiendus sit.

11.
Pendente articulo in Rota Romana, si iustè, vel obreptitiè fuit concessa alicui facultas de Religione ad alteram ingrediendi, in qua bona licet retinere, an possit procedi in lite bonorum per Iudicem sæcularem, vel expectanda sit decisio Iudicis Ecclesiastici?

12.
Clerico in Regno an liceat patrocinari, & an licentia sibi concessa patrocinandi nulla facta mentione Regiæ Pragmaticæ hoc vetantis sit valida.

13.
Clericus quando dimisso habitu, & tonsura

R G U M E N T O R U M

amittat privilegium fori. Et quid in clerico coniugato, & quid quando se immiscet sevis, & enormibus, & quando dicatur enormibus, & sevis se immiscuisse, & quid in crimine læsæ Maiestatis.

14.

Clericus coniugatus, qui dimisso habitu duxit uxorem unicam, & virginem, si postmodum illum reassumpserit, an gaudeat fori privilegio? Clericus tam coniugatus, quam non coniugatus, qui per plures annos negotiis secularibus incedens sine habitu, & tonsura se immiscuit, an, & quando fori privilegio gaudeat.

15.

An per matrimonium invalidum clericus beneficiatus amittat beneficium ipso iure, & an, requiratur sententia declaratoria, & an sit proferenda per Iudicem Ecclesiasticum.

16.

Confugiens supra tectum, turrim, seu campanile Ecclesiæ gaudet illius immunitate.

17.

Causa consistens in mero iuris articulo an absque termino sit decidenda.

18.

Confugiens ad Ecclesiam nondum perfecte constructam an gaudeat immunitate.

19.

Constitutio Gregorii IX. per quam sanctum est immunitatem Ecclesiasticam non suffragari iis, qui homicidia, & mutilationem membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumve cimiteriis committere non verentur, an comprehendat committentes homicidia, vel mutilationem membrorum in agro Ecclesiæ, & an dispositio præfata odiosa sit, vel favorabilis.

20.

Utrum vulnerans clericum gaudeat Ecclesiastica immunitate.

21.

Filius, & famulus an gaudeat privilegio patris, & domini quoad fori declinatoriam, & quæ requirantur.

22.

An ad fisci instantiam sint recipiendi testes post publicationem contra inquisitum accusatore existente in iudicio.

23.

Votata causa fisco inaudito, nondum prolata sententia ob paritatem votorum, an sit ei prohibita novos producere testes.

24.

Testium depositio in tormentis an egeat ratificatione.

25.

An remissio assertorum coniunctorum defuncti non probato coniunctionis gradu sufficiat ad sustinendam gratiam impetratam?

26.

Vxor an admittatur ad necem viri deferendam, & an requiratur eius remissio pro obtinenda compositione, seu gratia.

27.

Jus vindictæ, & successivè ius faciendi pacem an sanguinis, vel hæreditario iure deferatur. *Prag. 8. in ordine sub tit. de composit. vario modo expenditur.*

28.

An possit deveniri ad inquisitionem, & torturam non constituto de corpore occiso.

29.

Pœne pecuniariæ ex corporalibus commutatae per M. C. sunt Baronis, ad quem spectat cognitio delicti.

30.

Vxor domum scienter præbens ad viri necem qua pœna sit punienda? Et quid si de simplici necis viri scientia accusetur?

31.

Excusator absentis, an, & quando admittatur? Et quæ dicatur iusta absentie causa.

32.

Contumaci iterum citato, si tempore secundæ citationis sunt elapsi duo menses à die delicti, an sit danda dilatio ratione absentie.

33.

An denegata dilatione ob absentiam allegatam rei citati, seu à brevitatem dilationis liceat appellare.

34.

Ascendentes cum scalis ligneis ad fenestram alicuius Monasterii furandi causa, per quam Monasterium ingressus Monachum vulneravit, ibique detentus, & M. C. V. consignatus prævia Nuntii licentia, quæ pœna plectendus veniat, Arbitrium in pœnis quando possit extendi usque ad mortem.

35.

In Regno in furto unciarum excedente quali tate sacrilegii concurrente, quæ pœna locum obtineat? Sacre res quæ dicantur, ad hoc ut per illarum furtum sacrilegium committi dicatur.

Auxi.

36.

Auxilium, & consilium præstans in furto magno à sociis commissio cum fractura in quodam puellarum conservatorio, & ab initio tractatus particeps, qua poena puniendus sit? Statutum pœnale loquens per verba generalia, & communia *commiserit, vel gesserit*, vel loquens per verbum *fecerit*, an, & quando comprehendat mandantes, vel mediatores, consulentes, & auxiliares.

37.

Capitulum Regni, frequens, & ineffrenata qualiter usu servetur.

38.

An ementes saccharum in arca repositum, in quibus magna argenti quantitas erat recondita, eamque occultantes furum committant. Et quæ poena pro magnæ quantitatis furto de iure communi sit imposita?

39.

Deprehensus cum re furtiva quando dicatur fur manifestus in flagranti captus. Poena magni furti, & poena eius, qui tertio fuit inquisitus de furto, & pro aliis duobus punitus, an parificentur.

40.

Quæ poena sumenda sit ab eo, qui cum ad aliud esset in via publica, qui transcurrentem semel tantum, & in re parvi pretii furatus est, & cum armis non prohibitis vulceravit.

41.

Delegatio M. Cur. contra fures committentes furta in Civitate Neap. & suburbis non extenditur ad captos cum re furtiva, qui alibi sunt furati, & ita decisum.

42.

Quando artifex torquendus sit, qui fugam arripuit, non restituta re ad exercitium suæ artis data.

43.

Asportans arma prohibita an sit puniendus, quamvis non sit apprehensus.

44.

Pœna eximentis captum à manibus familiaris, & si plures eximentes fuerint, vel aliter delinquentes ad quid, & quonam modo teneantur? Practica, quando reus repertus fuit innocens post sententiam.

45.

Actuarius, seu scriba, qui pecuniam recipit, ut partem Judici daret, & partem in sui commodum, promittendo eventum negotii, quod in Judicis potestate erat, qua poena sit puniendus.

46.

Pœna contra custodes carcerum, ob fugam carceratorum, quæ infligenda sit.

47.

Quæ poena sumenda sit ab effrangentem carceres M. C. sine conspiratione non sequuta fuga.

48.

Delinquens pendente securitate non convictus torquetur, & non potest extra ordinem puniri.

49.

Princeps ex gratia poenam homicidæ remittit, non concordata parte, nec pace, & remissione ab eo obtempra, ad quam obtinendam dilationem semestrem concessit, dummodo non accedat ad loca, in quibus partes debebant, fuit apprehensus in loco vetito, dubitatam fuit, an non obstante gratia sit puniendus poena delicti.

50.

Delinquens si obtineat guldaticum sub hac forma, *Purchè non entri nella Città di Napoli, suoi Borghi, o Casali, sua propria padria, o dove residono le parti offese*, & apprehensus fuerit in contingentis, Casali, quæ est patria inquisiti, & in qua habitant offensi, an gaudeat guldatico.

51.

Concessa alicui gratia cum dilatione biennii ad obtinendam partis remissionem annullativa adiecta clausula, & cum prohibitione non accedendi ad locum, in quo partes degunt offensa, an, & quando per accessum ad illum cadat à gratia.

52.

An tempus carcerationis computetur in termino dato ad obtinendam remissionem.

53.

An Princeps possit condonare delicta absque partis remissione, & interesse offensi remittere.

54.

Accusationem, seu denunciationem non probatam, reo absolute, an sit puniendus, uti calumniator, & teneatur actione iniuriarum, & ad expensas, & interesse.

55.

Gratia facta à Prorege de omnibus delictis obventa pace infra annum an præjudicet Baroni, maxime cum delicta sunt commissa in territorio; & an si pro aliquibus delictis non obtineatur pax, gaudeat gratia pro aliis, in quibus habita fuit pax. An pro verberibus monacho datis sufficiat pax offensi, & Abbatis. An exceptio excommunicationis ob violentas manus in monachum injectas impediatur gratiam.

A R G U M E N T O R U

56.

Doct̃or gaudet privilegio nobilit̃is, & nobilitas transit ad filios. Bastardi, seu naturales filij Doct̃orum an gaudeant nobilitate, & quid in bastardis filiis nobilit̃is ex genere. Nobiles ob enormitatem delicti, an, & quādo amittant nobilitatem, & quomodo puniantur?

57.

Minor an possit puniri p̃na ordinaria ob delicti atrocitatē, & datur intellectus ad pragmaticam de minoribus. Minor quando restituitur adversus confessionem.

58.

Qua p̃na plectendus sit p̃sentiens apocam alteri solvendam; sibi mutato nomine, ut pecuniam reciperet.

59.

Fabricans falsam monētā aeneam modici valoris, qua p̃na puniendus sit? Et quid si in illa imago Principis insculpata sit.

60.

Scribæ fiscales M. C. relevantes secreta inquisitionum falsi tenentur.

61.

Officiales cū inquiruntur de delictis in administratione commissis, si ipsis probatis veniunt puniendi p̃na privationis, summarie constituto de suspitione, sunt suspendendi ab officio, & beneficio, si de levi, ab administratione tantum, quāvis teneant officium absque jurisdictione, & traditur praxis procedendi.

62.

An Proregi liceat inquirere, in vineis conlicere, vel interdicare Regentibus, quoti gradus qualis, quantusque sit, ad saturitatem traditur.

63.

Baro quando pro iniuria ipsi, seu consanguineo illata erit competens, & possit delegare, & quid in officiali, & quid observatur in Regno? Baro an possit eligere Capitaneum in sua Terra consanguineum, seu affinem. Iniuria illata officiali electo, & nondum admissio, & absenti, an sit punibilis. Lite pendente super electione, officialis ab interim abstinere debeat.

64.

Causa cognitio, quæ requiritur pro remissione malefactorum, a quo Iudice adhibenda sit. Et an M. C. V. possit denegare remissionem, cognita innocentia carcerati. Brachium quando, & quomodo sit impartendum.

65.

Curia Baronalis an sit competens contra alium Baronem delinquentem in eius territorio.

66.

Cognitio de delictis officialium ad quem Iudicem spectet, & per quæ verba concessa censeatur. Regalia quando, & per quæ verba concessa intelligantur.

67.

Utrum unus ex Regiis Consiliariis S. C. uti Commissarius civilis diffensionis competens sit Iudex in causa criminis, ex ipsa civili diffensione orti, & causam habentis. An unus ex Consiliariis S. C. possit revocare decretum M. C. An delinquentes possint capi per M. C. in S. C. absque licentia Domini Præsidentis.

68.

Baro loci delicti an præferatur Baroni originis, seu domicilii, quando Iudex originis, seu domicilii prævenit, & habet clausulam cognoscendi de delictis commissis extra territorium.

69.

Remissio post sententiam in causa criminali Baroni an competat, & quid in causa criminali

70.

An ob fratricidium quis indignus efficiatur. Indignitas a quo obici possit. Bona ob indignitatem propter defuncti necem ad fiscum pertinere coram quo petendum sit. Utrum causa, vertitur in S. C. inter privatos super eadem re, super qua pendet iudicium per fiscum motum in Reg. C. ad eandem remittenda sit. Et num pendente iudicio per fiscum moto sit superpendendum in causa in S. C. super eadem hereditate inter privatos verrente.

71.

Ultatus pro extractione pecunie ad partes Infidelium, & frumenti extra Regnum, ac pro emptione liberantiarum contra formam Regiarum pragmaticarum, simulatque contumax effectus est, an p̃na pecuniaria mulctari possit absque alia citatione.

72.

Cumulationis actionum materia diffusè, loquatur manu per tractatur.

73.

De iurisdictione, & privilegiis pertinentiarum alicuius Civitatis Casalium, eorumque concessione latè. Et quot remissionis actus sufficiant ad retinendum integram iurisdictionem ad universos actus.

74.

Civis quot, & quibus modis quis dici, vel effici queat. Civitas originis nativitate propria, vel paterna, an, & quando amittatur ratione mutationis domicilii.

Ufus

ELENCHUS

75. **Vfus pascendi, ligandi, &c. qui Civibus in territorio Baronis demaniali ex dispositione iuris competit, & feudo naturaliter infitus dicitur, an etiam Civibus allectis competat.**

76. **Baronibus, & feudatariis, an, & quando, & quomodo locationes, & de novo concessionem facere in territorio, ac nemoribus demanialibus feudi eorum Baronis, illorumque faciem mutare permittatur; Et qualis in ijs usus vassallis, ac Civibus, & habitatoribus competat.**

77. **Pater, & filius an simpli in eodem Tribunali iudicare possint.**

78. **Advocatus, sive Iudex in eadem, vel alia consimili causa, an, & quando Iudex esse prohibetur.**

79. **Iudex absque legitima causa, sed tantum ob inconfidentiam alias remotus an ex hoc solo uti suspectus recusari possit.**

80. **Iudex qui semel suam sententiam in causa dixit, & qui verba comminatoria, & iniuriosa protulit, an, & quando, & a quo, ut suspectus recusari possit. Et Iudice verba predicta negante quid observetur. Recusationis pluribus causis allegatis, ac reiectis, an, & quando alias de novo causas proponere liceat.**

81. **Inimicitia an, & quando iusta dicatur recusationis causa, & quae iusta sit inimicitiae causa?**

82. **Iudex uti suspectus ab universitate ex causa inimicitiae recusari non potest.**

83. **Cognatio spiritualis inter quas personas contrahi dicatur. Cognationis spiritualis ratione, an, & quando, & in personam cuius suspicio, vel recusatio, admittatur. Patri in feudis filij, an, & quando alimenta, & usufructus etiam, & commoditas querantur.**

84. **Recusato Regni Prorege, an aequè recusare liceat omnia Regni Tribunalia.**

85. **Recusatione pendente, an suspendatur Iudicis recusari iurisdicatio.**

86. **An ob gravamen in alia causa illatum possit recusari Iudex.**

87. **Legatum dotis, an, & quando sit conditionale, ita ut legataria teneatur omnino nubere pro consequutione legati.**

88. **Exceptiones transactionis, & praescriptionis, an, & quando litis ingressum, & ad ulteriora processum impediunt, vel ad merita reservari debeant. Et ad merita reservata quando explicari debeant.**

89. **Iudicium factum cum instituto nocet substituto etiam non citato, qui si compareat, potest assistere.**

90. **Sententia lata contra praesentem, quando alteri non comparenti in iudicio noceat. Tertius comparens quando sit audiendus, & quomodo.**

91. **Appellatione ad Mag. Cur. interposita, eaquè deserta ob non praesentationem processus infra legitimum tempus, causam ex eisdem actis ex aequitate expediendam esse, tam in secunda, quam in tertia instantia explicatur.**

92. **Causa principali absque termino expedita ex eo, quia stante desertione ex aequitate, & stylo S.C. fuit admissa appellatio, & revisio ex eisdem actis, an in causa liquidationis sit dandus postea terminus.**

93. **Paupertas, an, & qualem praebet restitutionem ad exercendam appellationem, quam per longum tempus victus post lapsum fatalium prosequutus non fuit, & qualis eius probatio requiratur.**

94. **Appellatio a sententia possessorij, an, & quando admittatur, quoad affectum devolutivum, ac etiam suspensivum.**

95. **Iudex superior, coram quo proposita fuit nullitatis causa sententiae latae per Iudicem inferiorem ac decisa, an, & quando ipsemet de causa principali cognoscere possit vel illa ad eundem inferiorem Iudicem remitti potius debeat, & quid iudicatum.**

96. **Nullitates propositae exequuta sententis, quae**

A R G U M E N T O R U M

ex revolutione charterum colligi possunt, an dato termino, vel ex eisdem actis terminandæ sint.

97.

Testes, qui ad revelationem excommunicationis deposuerunt, ad hoc ut probent, quomodo secundo loco in forma iudicii repetendi, quia nulliter examinati, an possint se referre depositioni in primo examine factæ. Et practica traditur circa repetitionem testium faciendam.

98.

Scribæ fiscales etsi capturæ delinquentis assistant, idonei testes sunt ad probandam apprehensionem cum armis prohibitis,

99.

Promissio in capitulis matrimonialibus facta de se obligando pro dotium restitutione per publicum instrumentum cum hypotheca bonorum feudalium etiam titulatorum ad consilium Sapientis an pro vero, & reali obligatione habeatur, ac promissum instrumentum pro confecto, & per consequens in concursu creditorum an dies capitulorum matrimonialium attendatur, vel dies instrumenti dotalis, & an, & quando in dictis capitulis operetur assensus capituli Neapolitani,

100.

Agnato proximiori an competat ius prælationis adversus extraneum emptorem in venditione feudi hæreditarij pro eodem pretio.

101.

Revocatio in allodialibus iure retractus prothomiseos, vel prælationis an consanguineo competat. An quod dictum fuit in feudalibus, idem dicendum sit in allodialibus, quod scilicet consanguineus præferatur.

102.

In casu prælationis, tam in venditione bonorum allodialium, quam feudalium, ac etiam in emphyteusi, & in locatione prædiorum civilium quod nam pretium attendatur, & iustum dicatur, oblatum nè, & conventum, quod habiturus erat possessor, an vetò quod communiter reperiri posset. Et quid in retractu, seu iure congrui in districtu Civit. Neap. virtute consuetudinis,

103.

Prælatio in venditione sub hasta, & in venditione necessaria, quæ fit à Iudice pro executione rei indicatæ, an competat agnato.

104.

Prælatio, an, & quando creditori, & agnato competat etiam iure feudali, vel etiam retentione possessori, feudo vendito ad instantiam cre-

ditorum in iudicio assistentiæ præstitæ, ac etiam decreto super consignatione possessionis interposito, stante deposito facto eiusdem quantitatis per ultimum licitorem oblatae solvendæ creditoribus anterioribus super feudo prædicto

105.

Feudo vendito à filio, pretium tamen recipienti patri, qui alteri deinde vendidit, ac tradidit, quis emptor præferatur ad interpretationem *L. quoties C. de reivendis*. Officialis an possit emere, vel aliter contrahere cum inquisito. Prohibita venditione sub pœna, & facta cum pacto impetrandi revocationem prohibitionis, quæ fuit revocata post venditionem an non solum validetur contractus, sed etiam evitetur pœna contrahentibus imposita,

106.

Prælatio alicui uti creditori, & agnato in locationis contractu, an detur, & alij casus prælationis in materia locationis afferuntur.

107.

In locatione feudi ad instantiam creditorum concurrentibus Universitate, & Barone, quis præferatur,

108.

An æstimatio faciendæ, servata forma Neapolitanæ Consuetudinis fieri debeat inspecto tempore petitionis, vel potius executionis in materia retractus.

109.

An prior conductor prædiorum Ecclesiæ sit præferendus in nova locatione, finita prima locatione.

110.

Agitur de divisione communis fundi, & an in licitatione unius partis ad instantiam creditoris præferantur cohæredes compossidentes extraneo emptori, etiam post perfectam venditionem.

111.

Creditor in pecunia numerata quando teneatur accipere à debitore, vel eius hæredibus tot bona stabilia, & de materia auth. *hoc nisi C. de solutionibus*. Agnatus hæres, qui potest uti iure prælationis, an possit ad instantiam creditorum antè tempus compelli ad declarandum, si intendit uti dicto privilegio, & terminus anni datus à iure an possit à Iudice coarctari?

112.

Quæ probatio sufficiat pecuniam ad conservationem rei, puta ad triremes fabricandas, vel reficiendas, mutuo danti, ut is tanquam potior præferatur creditoribus anterioribus in stipendio solvendo Præfecto triremi iuxta disposit.

ccxi.

text. *l. interdum, & seq. ff. qui pot.* Et an hic potior dicatur etiam quoad interesse, Tertio facta cessione nominis debitoris, iusta causa precedente, an dicatur translatum dominium.

113.

Locans operas Rationali pro scribendis libris super salario pervento eidem Rationali ex dicto opere, praefertur creditoribus hypothecariis etiam anterioribus.

114.

Creditor emphyteutae an admittatur ad purgandam moram canonis non soluti post sententiam devolutionis, & ejus executionem.

115.

An creditor cum constituto, & precario possit agere contra tertium possessorem non excusso principali debitore. Possessio quando dicatur interuerti.

116.

An creditor possit obtinere in judicio assistentiae super bonis debitoris sui debitoris.

117.

Exequuta sententia assistentiae juxta ritum Magnae Cur. & Regiae Pragmaticae, pendente appellatione, an debitor habeat jus offerendi.

118.

Adjudicatio bonorum facta creditori per Judicem, ut dominij translationem importet, an expostulet, ut appretium praecedat.

119.

Creditor an fructus perceptos à re sibi adjudicata cum meliorationibus, seu cum quantitibus solutis creditoribus anterioribus compensare teneatur. Et an hypotheca extendatur ad fructus. Et quid in actione reivendicationis.

120.

Tertius possessor paciscens vili pretio cum creditore agente hypothecaria super re possessa, an sit non tantum tutus in re, quam possidet, sed etiam agere possit pro consequutione totius quantitatis, & aliae quaestiones ad intellectum *l. per diversas, & l. ab Anastasio, C. mandati.*

121.

An stante Statuto, quod Fiscus & Universitates in venditionibus annuorum introituum non solvant ultra annuos septem in sing. centen. valeat pactum in venditionibus per Universitatem factis, quod emptores sint immunes à solutione Collectarum, quae ab

ipsis emptoribus erant solvenda pro ipsis ann. redditibus.

122.

Emptor an, & quando fundum emptum cum pacto retrovendendi retrovendere teneatur uni ex pluribus venditoris haeredibus.

123.

Debitore ex causa interesse, & sortis solvente, non-expresso in quam causam, an prius in causam interesse, & postmodum in sortem, vel è contra solutum intelligatur.

124.

Interesse damni emergentis, vel lucrificantis an, & quando, & quantum debeatur. Et mora contrahi quando dicatur, & quando creditor posterior teneatur ad interesse pecuniae ipsi solutae, vel liberatae in concursu creditorum cum cautione in casu restitutionis faciendae, & revocationis sententiae.

125.

Fructus in restitutione rei, remedio *l. secunda, C. de rescind. vendit.* quando venient.

126.

Contra possidentem bona fide, & iusto titulo an habeat locum aliquod remedium possessorium probata antiquiori possessione.

127.

Faber ferrarius, vel alius obstreperans vel exertens artes foetidas, & Meretrix an, & quando è vicinia expelli possint.

128.

Donatio, vel testamentum, si fiant in beneficium viri ab uxore, an valeant stante pacto inter virum, & fratres stipulantes appposito in capitulis, quod soluto matrimonio absque filiis ad ipsos dos revertatur. Et an tale pactum valideatur ratificatione capitulorum facta à muliere, cui non fuit narratus tenor ipsorum.

129.

Hypotheca pro dote à quo die competat.

130.

Mulier an possit agere soluto matrimonio ad exactionem dotis viro promissa absque cessione.

131.

An per iudicium motum à muliere propter viri inopiam pro assècuratione suarum dotium, nondum probata viri inopia, impediatur earundem rerum venditio, quae virtute sententiae, creditore hypothecario instante, in executionem captae fuere.

Sens.

ARGUMENTORUM ELENGHUS.

132.

Sententia affecurationis dōtis, marito ad inopiam vergente, est executioni demandanda, non obstante appellatione.

133.

Mulier vidua an, & quando pro alio intercedens, validè obligetur, & exceptione Velleneiani non juvetur. Et an, & quando in judiciis, & adversus sententiam restituitur. Et paupertas an, & quomodo à desertione appellationis excuset.

134.

Privilegium eligendi forum tam de jure communi, quàm de jure Regni an competat minori puberi, qui in potestate definit esse, vel more, vel emancipatione etiam in judicio redditionis rationum tutelæ contra tutorem moto.

135.

Fiscus quando præferatur in alienatione. Civitas Neapolis, quam solemnitatem servare debeat in electione legati. Neapolitanis an possint fieri mandata sub pœna pecuniaria, & in casu conventionis executioni demandari.

136.

Immunitas concessa Ecclesiæ, vel Monasterio an se extendat ad conjunctas domos conductitias, & apothecas sitas extra claustra.

137.

Immunitate Ecclesiæ gaudet, qui ad exonerandum corpus extra Ecclesiam repertus fuit. Quæ probationes requirantur in casibus exceptis, ut immunitatis suffragio quis non juvetur, & quando dicatur publicus latro.

138.

Absolutus ab uno Judice quando possit iterum de eodem delicto puniri ab alio.

139.

Si Monachus homicida fuerit degradatus, & Curia seculari traditus, an Judex laicus debeat eum punire ex eodem processu; an verò sint repetendi testes coram Judice laico, & iterum compilandus processus.

140.

Regentes Regiam Cancellariam, an, & quando præcedant Consiliarios Status, sive belli.

141.

An confugiens in Ecclesiam possit in ea citari.

142.

Offensionis timor si vigeat, Judex

compellere potest Partes ad præstandam cautionem de non offendendo.

143.

Inquisitus potest capi, & carceribus mancipari de mandato Judicis laici, etiam si testes fisci in processu informativo obiter nominent ipsum clericum. Quod non procedit, si iidem reddant congruam scientiæ causam, & in aliis casibus hinc commemoratis.

144.

Introducenda causa quando sint dene-ganda privilegiatis beneficia. Instantia perempa, & restaurata per insufflationem spiritus vitæ, an terminus triginta dierum statutus per Reg. Prag. ad petenda beneficia currat à die insufflationis spiritus, vel adhuc dicatur ante insufflationem litem pendere, & currat à die editæ Pragmaticæ.

145.

Instantia premta, & per insufflationem spiritus vitæ ex gratia Principis restaurata an minori successori in lite sint concedenda beneficia.

146.

Scripturis per Notarium exemplatis post conclusum in causa præsentatis, an committenda sit recognitio petita originalis exemplationis, citata parte, officiali convicino Partibus non suspecto. Et an, & quando terminus ad concomitandum scripturas privatas post conclusum in causa præsentatas; ac etiam ad comprobandum in iis contenta, nec non ad impugnandum, & defendendum concedatur.

147.

Bona acquisita per uxorem ex turpi lucro non sunt mariti.

148.

Contractus cum prodigo celebratus an, & quando teneat, & quæ requirantur, ut annulletur.

149.

Eligendi potestas an, & quando ad alios pauciores devoluatur ex causa electionis indigni factæ à majori parte.

150.

Verbum cum interventu quid importet.

A R G U M. U L T.

Munera, Largitiones, ac Subsidia faviente bello à Subditis Regiæ Majestati esse præstanda asseritur; quibus tamen mediis, quoque moderamine, & à quibus personis fusè distinguitur; objecta itidem validè, & concludenter refelluntur.

D. JOAN.

D. REG. JOAN. FRANCISCI
SANFELICII
DECISIONUM
SVPREMORUM TRIBUNALIUM
REGNI NEAPOLITANI.
LIBER PRIMUS
CUM ADDITIONIBUS.

ARGUMENTUM.

An servi, famuli, & coloni Ecclesiæ, ecclesiasticæque personæ frui, & gaudere possint, & debeant privilegio suorum dominorum, quorum familiares existunt.

S U M M A R I U M.

1. Servi, famuli, & coloni Ecclesiæ, ecclesiasticæque personæ frui, & gaudere an possint, & debeant privilegio dominorum suorum, quorum familiares existunt. Reconsentur DD. pro opinione affirmativa, & num. 5. & 9. pro negativa; & quid in servis perpetuis num. 5. & 18. & qui dicantur servi perpetui num. 19.
2. Privilegium concessum scholaribus extenditur ad servos necessarios, atque nuntios, quando sunt in seruitute dominorum, quia datur contemplatione domini.
3. Privilegium Officialibus concessum videtur, & eorum subditis concessum.
4. Familiares Militum gaudent privilegio militis, sicut familiares nuntiarum secundum dignitatem personæ.
5. Rustici, & coloni Ecclesiarum quando teneantur solvere gabellam de fructibus eis contingenti-
bus.

6. Coloni, & familiares Monachorum non liberantur à collectis, licet ipsi immunes sint, & n. 13.
7. Clericus agens contra laicum reivendicatione, vel actione personali super re Ecclesiæ, aut ipse clericus debet coram Iudice seculari convenire.
8. Oblati ad hoc, ut gaudeant fori privilegio, requiritur qualitas perpetuitatis.
9. Ratio, quare clerici sunt exempti à iurisdictione Imperatoris.
10. Non reperitur in iure decisum, servos temporales Ecclesiæ, seu ecclesiasticarum personarum fori privilegio gaudere, nec presumatur, voluisse Romanum Pontificem hoc statuere.
11. Suspectus iudeus quo ad dominum, an dicatur suspectus etiam pro tota familia.
12. Intellectus cap. 2. de foro competente.
13. Familia Archiepiscopi gaudet privilegio fori ipsius Archiepiscopi.
14. Privilegia strictè interpretantur, & non extenduntur de persona ad personam.
15. Decisionis.
16. Servorum, famulorumque appellatione qui veniant, & qui dicantur, Diaconi salvatici.
17. Confratres tertii ordinis, qui vocantur conversi, seu oblati an gaudeant fori privilegio.

Horatus de Rao carceratus tanquam serviens Ecclesiæ petit remitti ad Iudicem Ecclesiasticum, & exhibuit literas sequentes.

Joannes Baptista miseratione divina tituli Sancti Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Levius Episc. Meliten.

Franciscus Camp. V. J. D. Prothonotarius Apostolicus Generalis Vicarius.

Per presentes nostras literas cunctis pateat evidenter, ac sic notum, qualiter Horatius Rao de Galatro cupiens Deo devotè, seduloque servire, cum Parochiales Ecclesia Sancti Nicolai ipsius loci indigeat, non solum uno, sed pluribus servitoribus, & ob mortem Vincentii Chiagniti ad presens vacet serviente. Ideo Joseph Nocer a Rector beneficiatus, & Vicarius forensis ipsius loci, ut ipsum Horatium Rao subdiaconum salvaticum, & perpetuum servitorem in dicta Ecclesia creare vellemus, Nobis humiliter supplicari fecit. Nos igitur supplicationibus huiusmodi inclinati, ac altissime quantum possumus fidelium animas lucrificare volentes, autoritate specialiter concessa, ac omnibus aliis melioribus modo, via, jure, causa, & forma, quibus melius possumus, & debemus, ipsum Horatium subdiaconum salvaticum, ac perpetuum servitorem dictæ Ecclesiæ adscribimus, volentes, ipsum uti, frui, & potiri omnibus, & singulis privilegiis, immunitatibus, & exemptionibus, quibus ceteri consimiles Diaconi salvatici perpetui servitores Ecclesiæ potiuntur, & gaudent, mandantes propterea omnibus nostris subditis, quatenus eundem Diaconum salvaticum dictæ Ecclesiæ in perpetuum servitorem, ut supra, recognoscant, teneant, & habeant, suumque privilegium pro posse defendant, ac prout ceteri consimiles diaconi salvatici, & Ecclesiæ servitores perpetui potiuntur, & gaudent, potiri que gaudereque permittant, contradiutores, & rebelles per censuras ecclesiasticas compeſcendo. In quorum fidem, &c. Dat. in Episcop. palatio Militen. die 2. Maii 1609.

*Franciscus Camp. Vic. Gen. Locus sigilli.
Alexander Julius Adde mandato.*

Frater Felix Centinus miseratione divina tituli Sancti Laurentii S. R. E. Presbyter Cardinalis Aſculanus Episc. Milit.

Percho avemo commesso a voi Horatio Rao Diacono selvaggio della Terra nostra de Galatici molto negotii a bocca, importanti assai a questa nostra Vescov. Corte, e perche è di bisogno andare per molti luoghi della nostra Diocesi per assegnare quel tanto ve avemo ordinato; perciò in virtù della presente, per assegnare con più efficacia detti nostri comandamenti, vi concedemo licenza, che possiate andar armato voi, e due altri clerici soggetti alla nostra giurisdizione, non contumaci, né inquisiti di qualsivoglia sorte d'arme, e con questa ordinamo, e comandamo a tutti Reverendi Vicarii forani, & altri nostri sudditi, che per detto effetto non vi debbiano dar fastidio, ma ogn' aggiunto, e favore, il simile effortimo a tutti Officiali temporali. La presente resti al presensante. Datum in Terra nostra Galatri die 12. mensis Novembr. 1613.

Gio: Battista Casciamone clerico coniugato compagno Joan Jacobus Martini Vic. Meliten. confirmamus, ut supra Melita 20. Aprilis 1617. Vng. Episcopus Meliten. Locus sigilli. Franciscus Jecro Actuarius.

Fuit dubitatum, an ex tenore prædictarum literarum prædictus Horatius gaudeat fori privilegio.

In hac controversia egregia illa celebris sese offert examinanda quæstio, utrum servi, famuli, & coloni Ecclesiæ, ecclesiasticæque personæ frui, & gaudere possint, & debeant privilegio suorum dominorum, quorum familiares existunt.

Et videbatur affirmandum, tam ex dispositione juris Cæsarei, quam Pontifici per text. in l. 1. & 2. c. de Ep. & cleric. in l. prima c. si quacunque prædictus potestate, ibi, cum sua, suorumque domo iurisdictionem eius evitare, &c. & per text. in cap. Ecclesiarum servus 12. quæst. 2. & in cap. generaliter §. novar. 16. q. 1. in cap. iudicatum 89. dist. in cap. 2. de for. compet. in cap. cũ olim de arbitr. & in cap. fin de off. Archid. per quæ jura DD. asseverant, hæc similesq; personas dominorum suorum privilegio potiri, ita sanè affirmarunt XXXI. Juris interpretes, quos in unum collegi.

Glossator in cap. eos in verb. itidem eos vers. ad hoc potest dici 2. dist. in cap. 1. in verb. quod cleric. vers. vel vñi rati Ecclesiæ convenientur 11. qu. 1. & in d. cap. generaliter §. novarum, in verb. mancipia 16. qu. 1.

Albericus in l. si quis C. ubi caus. fiscal. & in citata l. prima n. 4. vers. item est argum. C. de Episc. & cleric.

Baldus in cit. l. 1. num. 1. & 5. vers. item operatur, in d. l. 2. num. 2. in 3. vot. & num. 4. & C. de Ep. & cleric.

Castrensis in eadem l. si quis, & in d. l. prima num. 7. & 8.

Romanus in l. cum quadam puella num. 4. vers. in veritate & de iurisd. omni iud.

Jason. in d. l. cum quadam num. 17. vers. Ludovicus Romanus hic approbat.

Aguens. in d. l. cum quadam num. 11.

Et Cagnol. ibidem, num. 30.

Hosius in summa. contra de for. comp. §. quibus est causis num. 1. vers. Ex præmissis.

Andr. Barb. in d. cap. 2. cod. tit. de foro compet. ubi num. 99. vers. in gloss. secundò queritur, diffusè hanc examinat quæstionem, & tandem num. 35. vers. pro certo contraria opinio mihi videtur de iure superior, huic adheret sententia, eamque pluribus exornat, eandem sententiam amplexus est idem Barb. in addit. ad Abb. in d. c. 2. num. 6. in ver. volit indistinctè, in lit. C.

Gemin. in cap. eos 32. dist. in.

Socin. sen. in cap. 1. num. 18. de for. compet.

Card. in clem. prima q. 17. de vis. & honest. clor. Marfil. conj. 67. num. 60.

Gramma. vos. 33. n. 10. vers. & pater etiam.

Petrus Rebuff. in tract. de privileg. scholast. prinil. 166. in princ. vers. idem in clericorum famulis.

Summa Ang. in verb. clericus decimo quarto §. 2.

Corpan. super stat. Mediolan. capitul. 167. un. 5. lib. 1.

Marant. in pract. par. 4. dist. 11. num. 4. ubi Add. in lit. A.

Duen. reg. 305.

Calcau. conj. 71. quidam Nicolaus n. 3. ubi refert hanc esse communem sententiam.

Add. ad Boss. in tract. crim. in tit. de foro compet. in lit. S.

Regi.

Episcop. Minervensis sua prax. Epif. in verb. Episcop. vers. decimoprimum in par. prima.

Carav. super rit. M. i. Urie. 45. nu. 27. in fin. vers. & contraria price lunt in familia clericorum.

Ioannes à Fina in suis conclus. lib. 1. in verb. famulus conclus.

Decian. in tract. crim. par. prima lib. 4. cap. 9. nu. 47. & sequen. ubi ponit varias fervorum species, & declarat, qui sunt illi, qui gaudent, & non gaudent privilegio dominis concessio, & inquit, quod hoc est magis communis opinio, quam tamen declarat procedere in servis, qui annua mercede serviunt, & non in ijs, qui dietim.

Vulpoll. in tract. de libert. Ecclesia par. 3. nu. 24. ubi late examinat istam materiam, & ponit diversas opiniones.

Bonacoss. in tract. de serv. & famul. q. 15. in fin. ubi testatur de communi opinione.

Grass. commun. opin. cap. 10. q. 7. quos refert; sed non sequitur Carolus de Grass. in tract. de effect. clericatus, effect. 1. nu. 146.

Menoch. qui etiam in multis ex prædictis refert in tractat. de arbitr. iud. centuria 6. cas. 562. nu. 8. & seq. ubi etiam adducit argumenta pro ista sententia.

Mart. in tract. de iurisd. par. 4. cent. 2. casu 111. qui nu. 6. hanc opinionem in famulo clerici amplexatur, rejecta contraria (quam nu. 11. & seq. declarat, procedens in ijs famulis, qui salario deputato dietim, vel per hebdomadas serviunt, non autem in ijs, qui ordinariè, & commensales dicuntur, quæ commensalitas corpore, & dentibus sit in propria domo ipsius domini cap. final. de verbor. significatiõne.

Pro qua sententia affecti solet argumentum à fortiori ductum ex auct. habita C. ut filius pro patre, ubi privilegio, quæ sunt data scholaribus per d. auct. in declaratione fori, & in alijs ibi contentis, extenduntur, immò comprehendunt eorum famulos, & servos necessarios, atque nuntios, ut in d. auct. vers. cum ipsi, quæ eorum nuntij, & notant hoc ibi Cyn. in prim. Bal. n. 9. vers. quidam nota. Salys. n. 4. & 5. vers. item nota, & inferius nu. 32. vers. quod autem, & Bolog. n. 15. Nicol. de Mass. in l. 2. C. de Episcop. & cleric. quem refert, & sequitur Andr. Barbat. in d. cap. 2. num. 36. de for. compet. Rebuff. in l. unica §. fin. n. fin. vers. sed contra tenendum C. de collegiis lib. 11. Philipp. Franchus in promiss. Jessei decretalis n. 11. in vers. scholaribus. Felin. in d. cap. 2. n. 2. vers. si famuli, de for. competenti. Roven. in clementin. unica de usur. Rebuff. in tract. de priv. scholar. privileg. 166. ubi etiam multos Scribentes ex prædictis refert, & DD. in l. scribiarios C. de milis. testam. alijque adducti per Petrum Duenna in regul. 303. cum alijs plurimis ad hoc congestis per Horatium Lut. in tract. de priv. schol. in fin. tract. in tit. de ijs, qui gaudent privileg. schol. n. 2. extenduntur autem privilegia scholarium ad famulos, & eorum servos, quando sunt in servitio dominorum, postea verò quando exeunt à servitio ipsorum scholarium, & alijs serviunt, privilegiis ipsis minimè gaudent. Ratio est, quia non habent privilegium pro se; sed favore dominorum, & cessante causa favoris, cessat favor l. hi, & l. sequens. §. 1. ff. ex quibus caus. maior. & l. 2. §. plane ff. de indic. nam vxor repudiata non habet privilegium repudians l. quæ ait ff. de divor. pulchrè Barbat. conf. 82. clement. fini col. 3. in 4. vol. & quia qualitas adinfecta verba intelligi debet secundum sem,

pus verbi l. 1. in l. lictis §. 1. de noxal. & ita sic mat. Iacob. Batr. in d. l. 2. C. de Episcop. & cler. quem sequitur ibidem Bar. & Bal. in prima col. vers. secundò inducit, Salys. nu. 7. Alber. in tractat. statut. in prima par. quæst. 114. Rebuff. in d. priv. 166. ad finem vers. limita non procedere, Horatius Lut. ubi supra, Menoch. in d. casu 562. n. 9. vers. 2. afferri solent, & alij DD. supra relati, quibus addas novissimè Mart. in d. cas. 111. num. 13. & 14. ergo fori privilegium Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ concessum competere debet multò magis, & eorum servis, & colonis, cum magis factæ personæ non debeant esse peioris conditionis circa privilegia dominorum, quam sint famuli necessarii scholarium.

Præterea fortius vrget ratio, quod idem privilegium, quod domino datur, familiæ detur, quia servi domino, & favore ipsius domini datur, & pro servitio non pro se, sed propter domini personam privilegio fruuntur, ita dicit Bald. in d. l. 2. n. 2. in 3. notab. et nu. 4. et 5. C. de Episcop. et Cler. Barb. in d. cap. 2. num. 37. de for. compet. & Gram. conf. 102. incip. Redemptoris gentium num. 7. quos sequutus refert Caravit. in d. ritu 46. num. 27. quibus addas eundem Grammat. in relato vot. 33. num. 20. & eundem Barb. in addit. ad Abb. n. 6. in lit. C. in verb. velit indistinctè, & Menoch. de arbitr. d. lib. 2. cent. 6. casu 162. n. 10. & potius datur Ecclesiæ, quam personæ, quia favore Ecclesiæ est introductum, Bald. in l. non plures nu. 6. vers. deinde nota C. de Sacrosanct. Eccl.

At hæc ratio sibi locum vindicat, si serviat perpetuò; si vero ad tempus, ut præcitati Scrib. affirmant, quod servientes Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, & qui sunt in ministerio ipsarum; gaudeant privilegio dominorum, non principaliter, & per se, sed propter favorem suorum dominorum ex DD. relatis, idcirco gaudere possunt, & debent, si temporales sint, si perpetui, verum illi temporaliter, hi perpetuò, & consequenter quoadiu clericis, seu Ecclesiæ servient, tandiu privilegij fruuntur; ita relati DD. Hæc inductio fuit Andr. Barbat. ubi supra, quem præcitati DD. sequuti sunt.

3 Adducunt etiam prædicti DD. pro hac confirmanda sententia dictum Baldi in l. restituenda C. de Advoc. divers. iudiciorum, quod privilegium Officialibus concessum videtur, & eorum subditis concessum, quod refert Campag. in repet. extravag. unic. de vita, & honest. cler. n. 22.

4 Et aliud eiusdem Baldi dictum in l. prima C. de vxorib. militum, quod scruter, & familiares militum gaudent eodem privilegio, si sunt familiares necessarii secundum dignitatem personæ, & hoc etiam tenet ibi Cyn. & utrumque refert Campag. & novissimè Mart. in locis supra commemoratis.

Nonnulli alij Scribentes magni quoque nominis in servo perpetuo, qui propriè dicitur mancipium ex text. in l. prima C. de episc. & cler. cap. generaliter §. novarum 21. quæst. prima, affirmaverant, in famulo vero servo, aut colono non perpetuo totum oppositum defendunt, dicentes, istos nullo fori, privilegio potiri, ita affirmarunt XXXII. iuris Interpretes, quos ex ordine numerandos esse puta vi.

Glossa in cap. indicatum 89. diff. in verb. inser eos, vers. alij dicunt, gloss. in cap. Ecclesiarum servos in verb. clericorum 12. quæst. 2. & in cap. clericum il primo 11. q. 1. ubi licet videatur indistinctè

esse tenere, familiarem gaudere privilegio domini, intelligitur de perpetuis, & non de temporalibus, ut bene enucleat Felin. in d. cap. 2. de foro compet. nu. primo, vers. sed dicit ibi text. quod præsertim animadvertit Gram. huius sententiæ sectator in cons. 102. Redemptoris gentium nu. 16. in princ. Hinc dignoscitur error aliquorum DD qui prædictæ glossæ autoritatem utroque in loco, tum in d. cap. Ecclesiarum servos, tum etiam in d. cap. clericum il primo, pro prima opinione citant; & quorum numero sunt Domin. Carol. de Grass. & Menoch. ubi sup. ille num. 146. & 149. vers. alii qui vero conati sunt, hic num. 8. vers. secunda. est opinio, huius quoque posterioris sententiæ defensores sunt.

Hug. &

Archidiaconus in d. cap. Ecclesiarum servos & in d. cap. clericum il primo num. 3. vers. de serviensibus, qui minus recte pro prima sententia à DD. allegatur.

Specul. in tit. de compet. indic. addit. §. 1. nu. 27. vers. sed illa possunt intelligi, vel si conveniantur isti ex delicto, vel ex contractu, sortiuntur forum laicale.

Abb. in cap. non minus nu. 14. in fin. de immuni. Eccles. & in d. cap. 2. nu. 5. in fin. & num. seq. de foro compet. & si contrarium dixisse videtur in cons. 53. succinate, prout refert Thesaurus in decis. 22. nu. 4. attamen si bene inspicatur dictum Abb. ad aliud pro argumento affert, & non firmat pedes in hac sententia, quod advertit Felin. in d. cap. 2. nu. 1. circa fin. vers. Sol. dominus Abb. ibi noluit pro tunc se firmare.

Feder. de Senis cons. 6. alias 156. & cons. 121. col. pen. n. 10. vers. & illa iura loquuntur in servis, & familia perpetua, ubi etiam tenet, quod rustici, et coloni Ecclesiarum, qui colunt Ecclesiarum prædia ad fructuum medietatem, vel nummis conducunt, tenentur solvere gabellas de parte fructuum eis contingentium, et alia onera, sequitur, latius fundat Thesaur. decis. 116.

Anton. de Butr. in d. cap. 2. nu. 4. qui dixit hanc esse regulam.

Aret. ibidem nu. 2. vers. et iste tortius modus intelligendi, et n. 8. in princ.

Felin. nu. 1. in fin. vers. tutior est opinio Abb. ubi asserit, tutiorem esse opinionem, et n. 3. in princ.

Præp. in cap. quod clericus n. 14. & in cap. clericum. n. 5. §. 1. quæst. prima, et in cap. indicatum in fin. 89. dist. idem Præp. in cap. eos 32. dist. & addit. nona ad Felin. in d. cap. 2.

Ioan. de Fant. in summ. 12. quæst. prima relatus à Fel. in d. cap. 2. n. 3. loquitur de colonis.

Gemin. in d. cap. eos.

Socin. tenior in cap. 1. declaratione 5. nu. 8. vers. inde fit conclusio, de foro compet.

Ioannes Ant. de Nigris in d. extranag. unic. nu. 91. de vita. et honest. cleric.

Aufrer. de potest. secul. super Eccles. person. reg. 2. nu. 36. vers. tertio extendo, qui in fine dist. vers. ait, hanc partem esse tutiorem, et ita de facto servari.

Romanus pro singulari id notat in suo sing. 603. incipiente an privilegium.

Ripa (quem minus recte pro contraria sententia citat Thesaur. in d. decis. 22.) in tract. de pest. in tit. de remedi. ad conservandam ubertatem §. de venio nunc n. 127. & seq.

Marsil. cons. 67. num. 60.

Io. Aloys. de Leo in authen. cass. n. 23. C. de sacrosanct. Eccl.

Petrus Augustinus Morla in empur. utriusque juris par. prima, tit. 2. de jurisdict. emm. jud. n. 140. quem asserit Carol. de Grass. in proximo citando loco num. 131.

Sciaccia in tract. de judicijs part. prima cap. 11. num. 22.

Camil. de Curt. in divers. comprehens. iur. feud. par. 3. cap. 2. n. 107.

Suarez in commun. opin. in verb. clericus num. 128. & 129. ubi asserit, hanc esse communem opinionem.

Vulpell in tract. de libert. Eccl. p. 3. n. 24.

Baiard. in addit. ad Clar. in §. fin. q. 36. nu. 3.

Mart. Urant. ultramon. cons. 7. num. 8. & seq. ubi alios allegat, & num. 10. respondet ad allegata in contrarium lib. 1.

Gutierrez præd. quæst. lib. 1. qu. 4. n. 2.

Carol. de Grass. in tract. & effect. cleric. nonnullos ex prædictis allegans effect. 1. n. 147. vers. contrariam nihilominus opinionem, & num. 148. & seq. ubi communi, idemque magis recepta testatur sententia vers. ego vero, ubi refert, ita fuisse practicum in personam cuiusdam famuli receptoris militum Hierosolymitanorum, & contrariam sententiam in Curia non servari.

Belletus disquis. clerical. part. prima §. 1. de favor. cleric. real. n. 12.

Farin. in q. 8. ampl. 15. n. 46.

Capyc. decis. 12. n. 2. in princ. & eodem nu. vers. respondeo, testatur de magis communi.

Gramm. sibi ipsi contrarius in cons. 102. Redemptoris gentium n. 14. & seq. in civilibus, ubi nu. 16. testatur hanc esse communem.

Natta cons. 576. n. 3. 6. & 17. lib. 4.

Covarr. in lib. præd. quæst. cap. 35. num. 2. vers. quinto non video.

Clar. in præd. crim. §. fin. q. 35. n. 12. vers. quæra, nunquid familiares, ubi de communi testatur.

Thesaur. in d. decision. Pedem 22. num. quarto versus verum, visus est probare sententiam, secundum quam testatur sepius iudicasse Senatum Taurinensem, & si eodem in loco scripserit idem Thesaur. contrariam opinionem forte de iure versione.

Ioann. Port. in cons. incipiente Omnipotentis Dei postulato suffragio 4. col.

Menoch. qui multos ex his refert in d. cas. 562. num. 4. & seq. ubi etiam recenset rationes, quibus fundatur hæc opinio.

Calcaneus cons. 22. num. 13.

Fulvius Pacian. in tract. cui incumb. onus prohib. 2. c. 34. n. 123. vers. de sed an famuli clericorum.

Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nu. 47. juncto num. 57. & sequent. ubi relatis hinc inde DD. contrarium sententibus concludit, ancillas & famulos Ecclesiæ, ecclesiasticæque personæ conductitios, & qui conventa mercede inserviunt, minime fore privilegio gaudere, ita quoque & iur. earum rusticis, quod antè eum voluit Ant. in d. cap. gravem. col. 2. de sent. excom. Felin. de for. compet. in cap. 2. num. 3. vers. de rust. qui sequitur Ant. in d. cap. gravem.

Capiblanco in tract. de Baron. pragm. 8. par. 3. nu. 69. vers. et consequentive adverte in prima impressione, et in secunda impress. eod. loco num. 65. in vers. dubitatum fuit, an familia clericorum, simpliciter, tenuit famulos non gaudere.

Fundamenta, quibus præcitati DD. moti sunt plura adducuntur.

Primum, quod coloni, & familiares monacho-

rum,

rum non liberantur à collectis, licet ipsi monachi immunes sint, ut fundavit, & decifum refert Thefaur. *decif. 116.*

Secundum, quia si clericus agat contra laicum reivendicatione, vel actione personali super re Ecclesiæ, aut ipsius clerici, debet illum coram iudice seculari convenire, per authoritates, & iura, quæ allegat Aufr. in *d. tract. regul. 4. n. 9.* Hæc duo fundamenta considerantur per Thefaur. in *d. decif. 2. a. n. 1. vers. prima, quod coloni.*

Tertium, privilegia tanquam stricti iuris non debent extendi *cap. privilegia de regul. iur. in 6.* privilegium vero fori concessum clerico extendi non debet ad eius servum, famulum, & colonum, hoc argumentum affert Menoch. in *d. casu 562. num. quinto. vers. primo ea ratione*, quo loco conatur respondere argumentis prædictis.

Quartum fundamentum pro hac sententia sumitur ex dispositione *tex. in cap. per exemptionem de privileg. quem pro hac sententia primus omnium allegavit Io. Zar. quem refert Barb. d. cap. 2. num. 31. ante medium de for. comp.* in quo in oblatis, quorum vita habet aliquid spiritualitatis, requiritur qualitas perpetuitatis, ad hoc ut per exemptionem Ecclesiæ concessam, ipsi quoque exempti intelligantur, quartò igitur minus gaudebunt famuli temporales, nihil habentes spiritualitatis, ita Abb. in *d. capite secundo in fine de foro compet.* & Felin. ibidem numero primo ad finem, Gram. *d. conf. 102. nu. 16. ad principium*, Niger. in *repetit. dicta extravag. unica de vit. & honest. cleric. num. 87.*

Quintum pro hac sententia adducit Aret. post Abb. *d. cap. 2. num. 6. circa medium tex. in cap. penult. vers. non sit autem eod. tit. de privil. in 6.* ubi aperte decidit Summus Pontifex, privilegium datum Conventui non prodesse familiaribus.

Sextum, attenta ratione, quam considerat Innocentius in *cap. 2. de maiorit. & obedient.* quare clerici sint exempti à iurisdictione Imperatoris, quia cum clerici spirituales res sint, & ex toto corpus, & animam dederunt in servitium, & sortem Christi *12. quæst. prima cap. 3.* per consequens Papæ iudicio, & constitutionibus subsunt *10. dist. cap. Imperium*, at cessat hæc ratio in servis & famulis secularibus, qui non se ita dederunt in servitio, & taliter se non manciperunt obsequio Christi.

Septimum, iure cautum non reperitur, quod fori privilegium locum habeat in servis conductitiis, & familiaribus, prout dixit Abbas post Archid. in *d. cap. 2. de for. compet. in 6.* quem refert, & sequitur Decian. in *tract. crim. in d. cap. 9. lib. 4. nu. 57. in fin.* qui hoc verum putat, præsertim criminalibus, ne scilicet delicta remaneant, imputa, & detur occasio delinquendi contra iura vulgata, ubi idem in rusticis Ecclesiæ, & clericorum, ut scilicet regulariter non gaudeant privilegio fori *num. 58. vers. idem ergo*, idem quoque testatum reliquit Capycius in *d. decif. 12. num. 2. in princ.* & Barb. in *d. cap. 2. num. 30.* quod lucidiùs, & clariùs apparebit ex contrariorum resolutione, cum ergo lex hoc non dicat, nec nos dicere debemus, ad iura satis vulgata.

Nec præsumitur, voluisse Romanum Pontificem in præjudicium Regis; & secularis jurisdictionis hoc statuere, prout fatetur ipse Romanus Pontifex in *cap. novit de iudiciis*, ita dixisse Augustinum Morlam refert Carol. de Grass. *tract. de effect. cleric. effect. 1. nu. 131. circa medium*,

ubi Petrus Augustinus dicit *d. cap. 2.* posse procedere in locis, & terris S.R.E. subiectis etiam in temporalibus.

Hinc sequentibus opinionem non obstant in contrarium adducta, & primò non obstant *tex. in l. prima, & secunda C. de Episc. & cler. cap. generaliter §. novarum 16. quæst. 1.* nam loquuntur per verbum *mancipia*, & sic erant perpetua, ut bene declarat Felin. in *d. cap. 2. num. 1. vers. dicit ibi tex.* & post eum Gram. in *d. conf. 120. num. 5.* ubi ita etiam intelligit *tex. in cap. Ecclesiarum 12. quæst. 2.* pro contraria sententia adductum, qui *tex.* loquitur per verbum *servos*, ut intelligatur de servis, & ante eum glos. in *d. cap. Ecclesiarum servos in verb. clericorum*, dum utitur verb. *mancipia*, & ita etiam respondetur ad *tex. in cap. indicatum 89. dist.* quem locum hunc in modum intellexit Mart. in *tract. de iurisdictione casu 111. in princip. vers. primus est articulus*, ante eum gloss. ibidem in *verb. inter eos*, *vers. alii dicunt.*

Secundo respondetur, in prædictis iuribus (præterquam in *d. cap. indicatum 89. dist.*) sancitum esse tantummodo super impositione collectarum de privilegio vero fori nullum verbum, ergo non est idem dicendum de eo, quia non licet argumentari de uno privilegio ad aliud, & de casu ad casum, ut per Jo. Andr. in *regula, quæ à iure communi, de reg. iur. lib. 6.* & per Abb. in *cap. At si clerici 3. col. de iudic.* etiam si concessum privilegium esset maius, ad quod volumus arguere, ut per eos, & traditur in *cap. sanè de privilegiis*. Alioquin privilegia in infinitum multiplicarentur. Quod non est dicendum; siquidem specialia, quæ vocamus, sive privilegia non sunt amplianda, nec ad alios casus trahenda, *l. quod vero, & l. ius singulare ff. de legib. cum concord.* Ex quo fit, ut si quid sit speciale in uno casu non sequatur, speciale esse in aliis, ut docuit Alexand. in *l. si pecuniam col. 1. C. de neg. gest.* nec in dubio à regula recedendum est, gl. in *l. omnis definitio ff. de reg. iur. & in rub. eiusdem tit. lib. 6.*

Nequè obstat *tex. in l. prima C. si quacunque præd. potest.* nam nil ad rem nostram facit, cum ob delictum jus dicentis sancitum sit, ipsum jus dicentem non solum esse suspectum domino, quem læsit, sed etiam toti familiæ. Est enim regulare iuri, ac æquitati consentaneum, quod si iudex est suspectus quoad dominum, censeatur etiam suspectus quoad totam eius familiam, sicut scribunt Inn. & Dec. in *cap. insinuante, de officio deleg.* & Ang. in *d. l. prima.* & ibi Bal. *num. 4. in fine vers. Hoc præmissis C. de Episc. & Cleric.* Ea enim ratione eximitur tota domus, quia sicut iudex infestus domino præsumitur, ita etiam familiæ, à quo indebitè posset vexari, quæ cessat in casu, in quo non cadit suspicio, nec timor vexationis. Iudex laicus non quia infestus esse præsumitur Ecclesiæ personæ, est incompetens, sed quia Ecclesiastici ex toto corpus, & animam deputaverunt, & dederunt in sortem, & servitium Jesu Christi; ut supra fundatum fuit.

Neque obstat *tex. in cap. 2. de foro compet.* dum Summus Pontifex ait, *quod nullus iudicum, neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vilius, aut minores Ecclesiæ, aut permissu Pontificis per se disringere, aut condemnare præsumat.*

Illud enim verbum *minores* intelligendum est secundum subjectam materiam de Clericis primæ consuetudinis, & minorum ordinum, ex quo verba semper sunt intelligenda secundum subjectam materiam

teriam, l. si uno ff. loc. l. si stipulatus ff. de usur. l. Proculus ff. de usufr. l. insulam ff. de prasc. ver. quod est adeo verum, ut procedat etiam si verba sint impropria, Rot. dec. 10. num. 6. de testam. in antiq. ultra quamplures alias auctoritates congestas per Dom. Reg. Valenz. virum summa religionis, parique sapientia ornatum, & ex cultum in cons. 87. num. 22. & 23. lib. 2. & in propriis terminis hæc docuit Anch. in dist. cap. 2. numero secundo in princip. & subsecutus est Bellet. disq. Clerical. part. prima, §. 2. num. 1. dum ex dispositione dicti capituli secundi, de foro compet. fundat, in minoribus ordinibus constitutos exemptos esse à foro seculari cum requisitis in decretis Conc. Trident. seu de conversis, & oblatis secundum Abb. in d. cap. 2. num. 5. in fine, & ibidem lnn. in verb. minores, sequitur Aret. in eod. cap. 2. num. 6. in princip. qui intelligendi sunt juxta ea, quæ diximus paulò supra.

Ad tex. in cap. cum olim, de arbitr. respondetur ibi non agi de aliquo fori privilegio, sed solum de privilegio, seu lege, & regula illius Hospitalis, ut fratres, seu administratores illius Hospitalis una cum ipsa familia eligere debeant Rectores.

- 36 Ad argumentum à fortiori ex auth. habita C. ne fil. pro patre, respondetur, illud fuisse expressè concessum scholaribus, quod non est extendendum ad alios d. cap. privilegia de reg. iur. in 6. cum aliis supra adductis, quæ responsio convenit etiam doctrinæ Bald. in l. prima C. de uxoris militum num. 3. pro contraria opinione adductæ, quod loquatur de privilegio militibus concessio, & in l. resistenda C. de Advocat. diversorum indic. supra num. 3. quod privilegium officiali concessum ad subditos extendatur quoad exercitium jurisdictionis, & non facit ad casum, de quo agitur, cum nulla sit concessa jurisdictio per legem Clericis,

Neque obstat, quod pro contraria sententia afferebatur, quod contemplatione domini privilegium concessum est tam respectu servi perpetui, quam temporalis: nam respondetur, diversam rationem militare in servis perpetuis, quia isti perpetui sunt, & sunt tanquam bona, & res propriae Ecclesiæ, ecclesiasticarumque personarum, quæ sunt extra jurisdictionem Judicis secularis per ea, quæ dixit de Grass. in d. primo eff. 7. num. 10. vers. ampliat per quartum, & hæc ratio originaliter fuit Decian. in tract. crimin. in lib. 4. cap. 9. n. 57. vers. sexto famuli in fin. & post eum Farin. quest. 8. num. 46. ampl. 15. ad fin. Carol. de Grat. in præallegato loco vers. & pro ista opinione potest adduci alia ratio n. 150. quæ ratio non militat in servo temporalis.

Nec est facienda vis in verbis litterarum Episcopi, ibi: & perpasuum servitorem, attendendum est eum id, quod in effectu & in veritate est, non quod verbis exprimitur: nam sensus, & non verba inspicienda sunt, lib. 3. C. de liber. præteritis, perpetui enim sunt mancipia, tex. est in cap. gematolæp. §. novarum n. 6. quest. prima, ibi fundos, & mancipia vestra, & in l. prima C. de Episcop. & cleric. ibi vos & mancipia vestra.

- 37 Et juxta hanc opinionem per Collaterale Consilium fuerunt missæ literæ hortatoriales de anno 1615. ut in Registro in 8. fol. 90. & ita decisum per M.C. & S.C.

In causa Horatii Rago inquisiti de iactibus scopi, pictorum parvulorum, & aliis offensionibus ini-

personam Locumtenentis Terræ Galatris, nuncup quod causa remaneat in M.C. & per S.C. confirmatum decretum mensis Augusti, & Octobris 1617. in Banca Putei, & iterum sub die 18. Februarii 1619. per doctissimum, & integerrimum Regentem Kovitum tunc Regium Consiliarium delegatum fuit denegata remissio Joannis Ambrosii Monachi inquisiti de tonsione monete, quæ servus Ecclesiæ.

- 21 Qui verò veniant appellatione servorum, vel famulorum, cumulat doctissimus Grass. de eff. cleric. eff. 8. l. num. 152. vers. Qui verò veniant.

- 22 Confratres tertii ordinis, qui vocantur conversi, seu oblatis novitii Hospitalarii an. gaudeant privilegio fori, Capiblen. de Baronib. prag. 8. part. 3. d. num. 54.

Adde D. Regentem Marchionem Belmontium rapit. Auth. Ingressi, cap. 10. Augustin. Barb. de foro Eccles. universo cap. 39. de privileg. fori §. 2. n. 44.

ARGUMENTVM.

An alienata re litigiosa in Clericum, seu Ecclesiasticam personam judicium sit finiendum coram eodem Judice laico, ac sententia executioni demandanda per eundem

SUMMARIUM.

- 1 Alienata re litigiosa in clericum an per Judicem laicum possit procedi ad executionem sententia, vel sine remittenda concurrentia executionis ad Judicem Ecclesiasticum, & num. 4. 5. & 14.
- 2 Alienata re litigiosa, quando sit agendum contra novum possessorem revocatoria, & quando possit eoqui contra possessorem, & proferri sententia contra conventionem in decreto Judicis laici, & num. 15.
- 3 Bona in causa iudicati pignori capta, si fuerint in clericum alienata ab ipso reo sine auctoritate Judicis, auctoritate eiusdem Judicis laici sunt vendenda, num. 17.
- 4 Ecclesia, ecclesiasticaque persona non comprehenduntur sub statuto per Regem lato. Alienatio rei litigiosa est nulla v. 6. & habetur ac si non esset facta num. 10.
- 5 Lite pendente non potest fieri cessio ad effectum ut iudicium transferatur incessionarium, sed iudicium currit cum cedente, & sententia executioni demandatur contra novum possessorem, quamvis alienatio in clericum facta sit, siue is sciverit, siue ignoraverit, rem esse litigiosam siue actio sit in rem, siue in personam, siue de re ipsa, vel generalis, & num. 8.
- 6 Tertio opponente se lis in iudicio executionis, an & quando procedendum sit ad ipsam instantiam via ordinaria.
- 7 Actus factus contra legis prohibitionem est nullus.
- 8 Clericus effectus post captum iudicium coram Judice laico an declinet forum.
- 9 Clericus successor laici an ligetur instantia coram Judice laico inchoata.
- 10 Clerici dum litigant in Regiis Tribunalibus re-

- nuntur ad observantiam cap. conventus.
 Clericus an remaneat subiectus dispositioni Regia Pragmatica, si velit facere praeventionem adversus instrumentum.
 Statuta, seu consuetudines laicorum in decisionibus causarum non ligant clericos, & personas Ecclesiasticas secus si respiciant processum faciendum, & ordinem iudicii, ut ibid. paulo infra.
 Ex deposito facto sponte per Clericum ut audiatur super nullitatibus, dicitur praeventa causa, & non persona.
 Clericus litigans in foro seculari ardetur ex tempore praefixo instantiae à statutis laicorum, & cum ratione.
 Litigans in iudicio seculari, ardetur statuto disponente super exhibitione mandati.
 Clericus actor succumbens, condemnatur per iudicem laicum in expensis.
 17 Ad executionem realem super bonis per clericum possessis quomodo sit procedendum rem sive. Agens ad advocandam pecuniam à Iudice laico clerico liberatam in concursu creditorum coram quo Iudice agere debeat, num. 17.
 18 Si eodem die citationis reperitur alienata res, super qua mota est lis; an dicatur alienatio rei litigiosa, & an vitium litigiosae habeat locum in alienatione facta ex causa dotis.
 19 Clericus suscipiens ordines minores; & beneficium Ecclesiasticum obtinens post delictum commissum in fraudem Regiae iurisdictionis an gaudeat privilegio fori.
 20 Et quid si esset causa, & persona praeventa, & num. 23. & 25. bis decisum num. 22. & 26. & quid in clerico prima tonsura, num. 29.
 21 Habilitatus cum cautione dicitur carceralis.
 24 Clericus amittens fori privilegium ratione fraudis non amittit privilegium Canonis si quis suadente Diabolo.
 27 Professio facta post delictum, & post sententiam fori iudicationis in fraudem Regiae iurisdictionis; an eximat reum à iurisdictione Iudicis laici.
 28 Professus equiparatur clerico in sacris constitutionibus.
 28 Clericus prima tonsura cum falsis dimissoriis initiatus non gaudet privilegio fori. Et quid si sit irregularis, quia bigamus, ibid.
 30 Clericus nullus ad ordines promotus, quia irregularis, an gaudeat privilegio fori. Et praxis, qua observatur per Iudicem laicum, quando reperitur in eius posse, num. 31.

DECISIO II.

Pro negativa per Sacrum Consilium Neapolitanum iudicatum fuit, & provisum, quod concernentia executionem sententiae remitterentur ad Iudicem Ecclesiasticum competentem, ut testatur Praef. de Franch. decis. 545. ubi fundamentum huius decisionis refert, fuisse, quia de jure communi est difficultas, an debeat agi revocatoria, vel mandari executioni contra tertium, ad quem lite pendente res pervenit, ad cuius difficultatem tollendam fuit editum Capitalum Regni conventus, per quod est provisum, quod facta transla-

tione rei litigiosae per conventum in aliquem quovis modo lite pendente contestata, vel quasi, aut alius sciens, vel ignorans, ipso connivente possessionem intraverit, finitur iudicium in personam transferentis, & si per multas manus possessio ambulaverit, executio fiat contra possessorem, ad quem dicta res, vel possessio invenitur manere, cumque clerici, Ecclesiasticaeque personae non comprehendantur in statuto per Regem lato, de quo latè dicemus infra cap. 159. num. 4. sequitur secundum eum, quod coram Iudice Ecclesiastico sit petenda executio, assert quoque Praef. in praellegata decis. doct. Abb. in c. Ecclesia Sancta Maria penult. col. vers. nunc quero ut lit. pend. qui tenet hoc casu omnia concernentia executionem sententiae esse explenda coram Iudice suo, qua Abb. decisione tanquam in propriis terminis particulariter moti fuerunt illi Domini, eandem sequutus fuit opinionem Molfes. in comm. ad Consuet. Neap. par. 2. de person. num. 29. quest. 8.
 5 Servatur contrarium ad praesens in Regiis Auditoriis. Et quamvis in clericum sit facta alienatio, profertur sententia contra conventum laicum, & executioni demandatur super ipsa re, & si in personam clerici, seu Ecclesiasticae personae possessio sit translata Fundamentum, quod pro hac observantia adduci potest, illud principaliter est, nullitas ipsius alienationis tex. est in l. fin. C. de litigios. Abb. in c. Ecclesia Sancta Maria, ut lit. pend. num. 10. vers. Et dum sunt paria dixit, quod contractus super re litigiosa ipso iure non tenet, & firmam refert esse conclusionem Innoc. idem Abb. in cap. 2. de alien. iudicii mut. causa fact. Afflict. decis. 354. in fin. dicit, quod lite pendente non potest fieri cessio ad effectum, ut iudicium transferatur in cessionarium, & sic oportet, quod iudicium currat cum cedente, & sententia lata contra principalem reum potest mandari executioni contra eum, qui rem litigiosam emit, Bart. in l. fin. vers. Quero, dicitur C. de litigios. Parlad. diffusè lib. 2. rerum quotid. cap. fin. quarta pars §. 5. num. 6.
 8 quamvis in clericum, vel Ecclesiasticam personam alienatio facta sit, Hier. Cævall. praef. quest. comm. contra communes tom. 3. q. 820. à num. 28. subdens paulò inferius, si sciverit, si ve ignoraverit, rem esse litigiosam; si ve actio sit in rem, si ve in personam si ve de re ipsa controversa sit, vel generalis de omnibus bonis alicuius, quia postea res iudicata exequi poterit adversus tertium possessorem, qui tertius possessor non est citandus, cum alienatio nulla sit, sed iudicium agitari debet contra ipsum principalem debitorem, nec si tertius possessor se liti offerat, & doceat de iure suo, via executiva officeretur ordinaria, ut contingit, quoties tertius se opponit liti, quia illud procedit, quoties venditio, vel titulus est validus, secus vero si nullus, & causatus post litem motam, hac Cævall.
 Non defuerunt DD. tenentes adversus clericum conventum, uti rei litigiosae possessorem, in quem iudicio pendente translata sit, executio nem sententiae Iudicis laici ad Ecclesiasticum spectare, quos congerit Anton. de Amato tomo 2. variar. resol. 85. num. 60. vers. Quomodo modum uniformiter; verum non est recedendum à decisione firmiter rationibus fundata, & majorum, ac laudiorum Doctorum auctoritate comprobata.
 Pro hac quidem affirmativa opinione pondero 10 verbi tex. in l. 2. C. de litigios. ibi, minime transgrediri ab eodem actore liceat, tanquam si nihil fa-

Etiam sit, lite nihilominus peragenda, ergo nullum jus erit clerico acquisitum, & in cap. Ecclesia Sancta Maria, ut lit. pend. prohibet Pontifex alienationem, ne judicia sint elusoria, ideo contra legis prohibitionem facta nulla est alienatio, & ex consequenti ex ea nullum erit jus clerico acquisitum, & recte executio auctoritate Judicis laici fieri potest, cum nihil sit, quod ipsum impediat, ipsumque emptorem non esse audiendum tenuit Joseph Ludovic. decis. Perus. 26. num. 9. Hanc eandem affirmativam opinionem tenuit Ursillus ad decis. Affl. 331. eo fundamento, quod turbat laici jurisdictionem, accipiendo rem litigiosam, ideo coram eo potest conveniri juxta ea, quae fuerunt adducta per Affl. dec. 24.

Ita quoque judicatum in Regno Siciliae refert Garf. Mastrill. decis. 79. num. 3. quam opinionem non solum a pertissimis legum apparet argumentis fundata, sed aequitatem amplectitur, fraudes, ac judiciorum dispendia, & dilationes ex ea tolluntur, & per contrariam sumptibus, & dispendiis vexati, cum tandem victoria frui sperant, spe omni frustrantur, cum novo rei litigioso possessore ex integro coram alio Iudice experiri necesse habebunt, ad haec, & alia prorupit Parlad. omnino videndus in d. §. 5. num. 9. in fin.

Pro qua facit etiam, quia si post captum iudicium efficiatur clericus, adhuc quoad distinctionem realem erit competens Iudex laicus, Io. Andr. communiter receptus in cap. unico n. 19. de oblig. ad ratiocin. Alex. in l. nemo potest num. 31. vers. Nisi ipsa obligatione ff. de leg. primo, Ann. cons. 140. in princ. Alphons. Alvarez in spec. iur. Pontif. & Caesar. cap. 36. vers. ubi vero post iudicium inchoatum, cuius verba sunt, ubi vero post iudicium inchoatum coram Iudice seculari efficitur clericus, sunt opiniones diversae, de quibus per Io. Andr. & DD. in d. cap. unico, communiter tamen in hoc casu sequendo opinionem Io. Andr. concludo, quod in civili, criminali nulla debet fieri distinctio per Iudicem secularem, ut ponere in carcerem, detinere, & similia, nec etiam aliqua executio in personam clerici, nam clericatus eximit personam quoad omnem manus iniectionem, & distinctionem, sed non eximit causam a iurisdictione praeventientis quoad ipsius processum, & instantiam finiendam, & realiter quoad bona exequenda, & sic erit Iudex causa, non persona, ut in isto habetur in cap. sane de foro compet. idem tenet Spec. in tit. d. reo, vers. sed quid si est criminalis, & Archid. 1. 1. quaest. prima cap. 1. ubi satis de hac materia, & vide, quod legitur, & notatur in l. hoc accusare §. 1. ff. de accusat. & per Luc. de Penn. in l. fin. C. de vetera lib. 12. haec Alvarez, alios cumulat Farinac. cons. 77. num. 9. & communiter hanc conclusionem approbatam refert, & ita censuit S. C. ad relationem M. C.

Pari igitur ratione in causa alienationis rei, super qua adest controuersia coram Iudice laico, per Iudicem laicum tanquam iudicem causae erit terminanda; & exequenda; & in Rota Romana ita iudicatum fuit, clericum successorem laici ligari instantia iam coram laico Iudice inchoata, multa de translatione iudicialis instantiae cum defuncto coepit ad successorem, Anton. de Amat. pract. resol. 86. & quod clericus successor coram eodem Iudice seculari instantiam continuare cogatur, ea sententia verior, est & aequior, Aufser. de potest. secul. in Eccles. reg. 1. in 6. fallentia, ibique Addit. alios adest DD. sequendo hanc opinionem uti

communem fundat Surdus decis. 110. defendendo eam a contrariis, quam veritatem, & sequendam refert Ceval. in reollect. comm. contra comm. q. 36. Georg. Obrech. de iurisd. lib. 3. cap. 20. num. 13. his verbis, Quartus est: si clericus haeres laici sit: nam tum auctori in lite coram Iudice seculari cum defuncto capta omnino respondere tenetur, Covarr. pract. quaest. cap. 8. num. 2. Marant. d. distin. 11. n. 79. Ferdin. Valsq. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 72. Surd. dec. 110. & hanc opinionem in Camera Imperiali approbatam esse testatur Andr. Gayl. lib. 1. obser. 36. num. 9. idque ob rationem super hoc lib. 3. cap. 16. num. 6. cum seqq. expressam. Et hac de foro clericorum ex privilegio, alios congerit Capiblane. de Baron. pragmat. par. 3. num. 98. Et ita in S. C. decisum fuit sub die 26. Januarii 1627. in causa Io. Troiani Gattae cum haeredibus Caroli de Adamo, & denegata remissio ad Iudicem Ecclesiasticum petita per Ioannem Bernardum de Adamo Clericum, quia lis erat cum defuncto coepit in Banca Lombardi, et si contrarium rationibus, et auctoritatibus defundat Mol. fess. in d. par. 2. de personis q. 8.

Nec obstat quae pro contraria opinione sunt adducta: non enim erit solum competens Iudex laicus virtute cap. conventus, sed ex dispositione iuris communis civilis et canon. ut supra fundatum fuit, nec dubitari potest, quod sit agendum revocatoria, nam vera est opinio Bal. in d. l. ob matorum C. ne uxor pro marito, distinguens, quod aut dolus committitur in fraudem executionis (scilicet cum iam lis penderet,) et executio adversus eum locum habet, qui dolo coepit possidere, esto eo casu res litigiosa vitio affecta non sit, aut vero in fraudem creditoris (hoc est antequam lis moveretur) et tunc ordinaria via agendum est, quam sequuti fuerunt Paul. Ias. Zas. Hercul. Covarru. quos refert, et sequitur Io. Parlad. in d. §. 1. num. 14. referens, hanc esse magis iuri congruam, et si crebrior sit opinio Bart. contrarium tenentis, et secundum, hanc iudicavit S. C. teste Ioanne Vinc. de Ann. sing. 28.

Et dato secundum opinionem Vinc. de Franc. quod cap. conventus fuit editum ad tollendam difficultatem agendi revocatoria in litibus vertentibus in Regiis Tribunalibus, tenentur clerici ad illius observantiam, cum respiciat ordinem litis. Et clericus circa ordinaria debet observare iura iudicij, ut est fundatum infra in cap. 159. n. 14.

Idem quoque dicendum erit; et fortius, si bona exequuta decreto Iudicis laici fuerint in clericum alienata ab ipso reo sine auctoritate Iudicis, sunt vendenda iuxta tex. in l. prima, & secunda C. si in causam indic. pign. capt. sit et l. a Divo Pio §. super rebus ff. de re indic. pro faciunt dicta, et decisa per Guid. Pap. dec. 81. et ibi Ranch. addition. in fin. et ita decisum fuit de anno 1608. per S. C. non obstante clerici instantia pro remissione ad Iudicem Ecclesiasticum in causa Pauli Luciani cum Aconomis Capellae sancti Antonij in Banca de Mondellis, et denuo ad relationem M. C. me referente.

Quomodo sit procedendum ad executionem realem super bonis, quae per clericum possidentur, videndum, est apud Bart. in l. rescripto §. sciendum, in fin. ff. de mun. & bon. ponit Additionator ad dec. Thesaur. 234. vers. sed dubitari potest. Gutt. pract. quaest. lib. 1. quaest. 4. num. 3. Gratian. discept. forens. cap. 149. num. 48. Cabal. resol. crim. cap. 9. Jacob. Cancr. var. resolut. cap. 15. de liter. re- qui-

quisit. num. 8. vers. adde, quod in hoc principatu ubi loquitur de observantia in illo principatu.

Quid verò dicendum, si agatur de avocanda pecunia clerico in S. C. liberata in concursu creditorum. Distinguendum est, an pecunia exivit omnino libera à manu Iudicis laici in posse clerici absque ullo impedimento, et tunc, si deinde oriatur aliqua controversia super eadem re, erit adendum Iudex Ecclesiasticus, non autem laicus, qui iam est functus officio suo, ac finitum iudicium cum clerico, ad tradita per Carol. de Grassi. *de effect. cler. effect. 1. num. 173.* ac per D. de Franch. *in dec. 193. num. 8.* et ita procedit decisio Reg. Roviti 44. ubi refert decusum per S. C. clericum conventum in S. C. super quadam domo ei adiudicata per idem S. C. fuisse remissum ad eius Iudicem competentem Ecclesiasticum ex eo, quia post adjudicationem remansit ille clericus liber possessor dictæ domus, ut ipsemet testatur *num. 4.* Idem decusum in Collaterali Consilio in causa clerici Alexandri Marchesij, et provisum quod restituat, et deponat in banco pecuniam liberatam cum cautione, et cum esset oppositum pro parte clerici, et dictum de nullitate facto deposito, servata forma Regiæ Pragmaticæ *sub tit. de dilat. Pragm. 4. num. 16.* fuerunt reiectæ nullitates, et dictum, non obstat, et depositum pro pœna liberatum Regiæ Curia sub die 6. Octobris 1642. referente Illust. Duce Belvederij.

Dubitavi, si pœna Fisco erat liberanda ea ratione, quia Iudex laicus est Iudex causæ, non personæ, ex dictis in hac *dec. num. 12* pœna autem sequitur personam ratione culpæ, de qua Iudex laicus incompetens penitus est, ut notatur in *cap. si diligenti, de fur. compet. cap. quod clericis, de foro compet. cum concord.* et statuta quoad decisoria non ligant clericos, et Ecclesiasticas personas, ex dictis per DD. in *cap. Ecclesia Sancta Maria de Constit.* et per alios innumeros, quos congerunt Grassi. *de effect. cleric. effect. 2. per totum*, Alder. Mascard. *in tract. com. concl. ad general. statut. concl. 1.* diffusè dilucidant materiam.

Nec contra eos servabitur statutum, seu consuetudo laicorum in decisivis, et quoad decisionem causæ, idem Mascard. *in d. 1. conclus. 22. ampl. num. 197.* assert. DD. testantes de communi opinione.

Ex quibus fuit dubitatum in Sacro Consilio, an in præventionem adversus instrumentum per clericum faciendam, teneatur præstare cautionem de solvendo debitum, et pœnam servata forma Regiæ Pragmaticæ, refert Minad. *dec. 4.* dicens non fuisse decusum adversus Pragmaticam propter infinitas fraudes, quæ fieri possunt, quam decisionem referunt inclinantes in hanc negativam, Novar. in *Pragmat. de prevent. moder. num. 4.* Monachus *ad dictam decis. Minad. Grassi. d. effect. 2. q. 73. num. 443.*

Sed his non obstantibus, aliter censuit Collaterale Consilium juxta supra relatum decretum, eo fundamento, quia attentis verbis Pragmaticæ, ibi, *e nell'istesso tempo si presenti il deposito della pena, e nullità*, inducitur ordo iudicij, et solemnitas processus, et regula est, quod inspicuntur iura, statuta, et consuetudines fori, in quo iudicium agitur, Marian. Soc. in *d. cap. quod clericis, de fur. compet. num. 4.* Dec. in *d. cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 146.* Abb. in *cap. 1. num. 3. de consuet. vers. & notanter dico*, Alder. Mascard. in *d. 1. conclus. num. 234.* quia huius authoris tractatus non est copia, verba eiusdem ponam.

Quarto limita conclusionem, quando statutum disponeres circa ordinem iudicij vel preparatoria iudiciorum, non autem quoad decisoria: nam tunc servari debet tale statutum generaliter loquens quoad processum fiendum in foro seculari, etiam si sit causa Ecclesiarum, & clericorum, prout hanc communem regulam dixit Dec. in *d. cap. Ecclesia, num. 146.* nempe quod ex his, quæ spectant ad litem ordinationem attenditur statutum, vel consuetudo, ubi causa agitur indistincte: nam cum iudicium nascatur ubi agitur, legibus, et statutis illius loci subicitur, ut notat Cum. *conf. 130. P. Laicus col. 2. & Abb. et ceteri Scribentes in d. cap. Ecclesia Bart. in l. 3. §. fin. de testib. & in l. 1. col. 6. vers. sexto quaro, C. de summa Trinit. et tali casu clerici non dicuntur ligari statuto laicorum, sed arctari ad observantiam iudiciorum, quæ subeunt permittente iure canonico, ut per regulam, quod actor sequitur forum rei, *cap. cum sit generale, de foro comp. et idem clericus litigans in foro seculari arctabitur ex tempore præfixo instantia à statutis laicorum*, ut per Abb. in *d. cap. Ecclesia*, et Butr. in *d. c. quod clericis, col. 8.* ubi etiam Imol. *col. 1. Dec. in d. cap. Ecclesia, num. 43. et 44.* ubi etiam Felin. *num. 81. vers. tertius casus est*, ea ratione, quia lex canonica consentiens, quod ibi causa agitur, censetur etiam nolle, quod agitur secundum momentum illius iudicij, ita gloss. in *d. c. quod clericis, de foro compet. et in clemen. 2. in verb. usuris de iudic. et Lap. allegat. 81. incipiente*, non maluit, dixit; quod clericus litigans in iudicis seculari, arctatur statuto disponente super exhibitione mandati, et hanc limitationem communem testatur Rochus de Curte in *d. tract. de statut. se 3. 8. q. 11. num. 66.* ubi latè, eandem sententiam etiam tenuit Cæphal *conf. 654. num. 32. lib. 5.**

Insuper tponè depositum fecit coram Iudice laico ad hoc, ut secundum ordinem iudicij possit audiri super allegatis nullitatibus, ex quo deposito est præventa causa, & non persona, & ex forma statuti discussis, & reiectis nullitatibus depositum fisco debetur absque alia interlocutoria faciunt dicta per Marian. Socin. in *cap. proposuisti, num. 54. vers. & averte quia quæ dixi*, assert. Rota *dec. 410.* quæ incipit *obligatus est laicus*, de qua meminit de Franch. *dec. 656. num. 1.*

Facit etiam, quod si clericus vocat laicum in ius coram Iudice laico, si succumbit, condemnatur in expensis per Iudicem laicum, ita tenet Felyn. in *cap. at si clerici, col. 6. in fin. & ibi etiam Ioan. de Imo. de iud. Marant. in spec. & an Iudex sit competens, 8. dist. iud. in fin.* adde Donatum Anton. de Marinis, doctrina inter primarios Advocatos connumerandum in *resolut. 54.*

Aut res non exivit libera à manu Iudicis laici, sed cum aliquo vinculo, vel impedimento in posse clerici. Et tunc potest conveniri clericus coram Iudice seculari super dicta re, ut est in clerico immisso Iudicis laici autoritate in possessione bonorum cum clausula, *salvo iure cuiuslibet*, nam poterit deinde alius convenire dictum clericum coram dicto Iudice laico super revocatione dictæ immisionis virtute dictæ clausulæ, quæ rem integram constituit, prout erat ante immisionem, ut latissime hanc sententiam defendit Peregr. *de fideic. art. 48. num. 62.* Bald. *conf. 104. vol. 5.* Natta *conf. 657. to. 4.* & alij cumulati per Consil. Carleval. *de iudic. lib. 1. tit. 1. num. 950.* ubi quatuor distinguendo casus, hanc sustinet, & defendit opinionem.

Idem pari ratione dici potest in pecunia libera clerico cum cautione, quæ respectu creditorum dicitur extare, *l. procuratoris, § final. ff. de tribus. ad. quam allegat. Paul. de Cast. conf. 289. vol. 1.* & non dicitur libera, sed serva Vincent. de Franc. *decis. 200. num. 10. decis. 75. num. 9. Frec. de liquid. instrum. 5. part.*

Et ita novissime iunctis aulis in S. C. fuit decusum me interveniente in causa Iulie de Azziæ cum illis de Cautio die 19. Iulij 1640. Actuarius.

28 Et quia quando agitur actione reali per solam citationem afficitur res vitio litigiosi iuxta tradita per Covar. *cap. 15. pract. quæst. num. 6. Affl. in Constit. eorum fraudibus num. 4. Marant. in specul. in 4. part. 3. dist. num. 5.* fuit dubitatum, quid si eodem die alienationis reperitur citatus alienans, an dicatur res affecta vitio litigiosi, & censuit Magna Curia, non dici rem litigiosam, quia antè præsumitur alienatio per tex. in *l. 2. vbi gl. & DD. C. pe. petit. bared. Alciatus præsumpt. 42. Menoch. lib. 6. præsumpt. 7. num. 9. an cap. conventus vendicet sibi locum, consuluit de Popt. conf. 101. 2. volum.*

29 An quod supra dictum est *num. 12.* in clerico promotum post litem motam habeat locum in criminalibus in clericatu assumpto post delictum commissum in fraudem Regiæ iurisdictionis, diffuse habes per Ambr. in *tract. de immunit. Eccles. cap. 19. per totum*, & per Gaball. *resol. crim. cap. 208.* qui iuribus, argumentis, & multorum Scribentium autoritatibus fundat, quoad distinctionem realem non eximi à iurisdictione Iudicis laici, quod verò ad distinctionem personalem non posse villo pacto corporaliter puniri à Iudice sæculari, qui tantum erit Iudex causæ, & non personæ, & propterea posse in bonis, & pecunia solum punire, fuit originalis doctrina Ioan. Andr. in *d. cap. 1. num. 19. de oblig. ad ratioc.* sequuntur alij DD. adducti per eosdem, & per Farinac. in *tit. de inquisit. quæst. 8. num. 107. vers. sub limita. 11.* & per Gutier. *pract. quæst. lib. 1. quæst. 5. num. 3. Follet. in Constit. Ascriptis de Episc. & cler. num. 7.* Carleval. in *tract. de judic. q. 8. disp. 11. num. 447.* qui reliquos affert, nonnullos alios collegit Mar. Giurb. *conf. 15. num. 34.* Nec obstat fraus, quia est à lege permessa, dum suo iure utitur, ut fundat Bammacar. in *comment. si de feud. defunct. content. & c. in cap. naturales q. 7. num. 75. vers. tertio delinquens effectus clericus.*

30 Sed quid si esset causa, & persona præventa, & causa infirmitatis habilitatus cum cautione de remendo domum loco carceris, qua habilitatione pendente ordines suscepit, & beneficium obtinuit ecclesiasticum, cum adhuc carceratus dicitur, tex. cum gloss. in *verb. non possunt, in l. in eadem ff. ex quib. caus. maior.* cum concordantibus, fundat Anna in *conf. 140. num. 11. vers. licet enim tempore habilitationis*, & faciunt dicta per Carav. *rit. 166. num. 27. vers. ex quo sequitur*, qua habilitatione pendente suscepit minores ordines & beneficium Ecclesiasticum obtinuit, præsentavit se coram Iudice laico, coram quo petijt remitti ad Iudicem Ecclesiasticum, adversus quam petitionem dicebatur, clericatum non prodesse, sed Iudicem laicum remanere competentem, etiam quoad personam, cum sit præventa non solum causa, sed etiam persona, & ordo, & beneficij collatio non invenit hominem illum liberum, & nimium illuderetur iustitia, & maximus oriretur contemptus iustitiæ, ita ex his in hoc casu tenuit Io. Andr. in *d. cap. 1. de obligat. ad ratioc. num. 20. vers. quæ di.*

Et sunt de personali distinctione, quem sequuti fuerunt Panorm. ibidem num. 5. aut fin. vers. si queritur, an mutetur, Zabarell. ibidem col. 4. vers. septima est opinio. Anton. de Butr. *num. 12. Bart. in l. prima num. 3. ff. de panis, Bal. in l. si quis decurio num. 3. ibi: nec ad sorturam cad leg. Corn. de falsis, Barbosa in l. si quis posteaquam num. 241. ff. de judic. test. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 137. Fab. de Ann. cons. 140. num. 8. vers. tertiam quod quando talis, qui alios adducit, Cabal. *re. sol. crim. casu 108. num. 10. vers. ut per Decianum d. cap. 9.**

Reg. Consiliar. Thom. Carleval. in *tract. de judic. disp. iur. lib. 2. tit. 1. disp. 11. num. 908.* & ita decusum refert Capell. Tholos. intervenientibus eruditissimis viris in *decis. 144. Item fuit quæsitum*, quam opinionem omnes Legistas tenere affirmat, 22 & hanc fundat Vincent. de Franch. *dec. 209.* & ex his censui, cum essem delegatus, esse procedendum ad ulteriora, non obstante petita remissione in causa Ioannis Baptistæ Alappij Francisco Tartaglia Actuarius sub die 8. Iunii 1626.

Alii adhuc tenuerunt, esse remittendum ad Iudicem Ecclesiasticum quoad distinctionem personalem, quamvis pendente habilitatione ordines suscepit, ea scilicet ratione, quia cum effectu sunt collati ordines, ex quibus persona eximitur à potestate Iudicis laici, & Iudex personæ erit Iudex Ecclesiasticus, & licet ratione præventionis, et fraudis amittat clericus ordinatus fori privilegiū non tamen amittit privilegium canon. *si quis suadente Diabolo 17. q. 4.* cuius virtute Iudex laicus clerici personam tangere non potest, ut dicit Barbosa. in *d. l. si quis posteaquam num. 233. ff. de inoff. testam.* et ita decusum per S. C. refert Vnic. de Franch. *dec. 381. in fin. et Car. Tapin Constit. Regni de personis, de Sacros. Eccles.* licet de iure contrarium fuit, neque, hanc etiam defendit Mar. Giurb. *conf. 15. num. 34.* cuius rei iudicatæ autoritate introducta causa in S. C. ad relationem ordine Collas

26 Consuevit revocatum decretum, et remissus ad Iudicem Ecclesiasticum quoad distinctionem personalem, et alias de mense Septembris de anno 1612. ad relationem M. C. delegatæ in causa Didaci Pificari de Lytio idem fuit iudicatum

27 Et idem observatum fuit in eo, qui fecit professionem post sententiam fori iudicationis, cum idem operetur professio expressa, vel tacita quoad collationem ordinum, ex dictis per Vinc. de Franch. in *præalleg. dec. 209. & 384.* et per Caball. in *d. casu 108. num. 17.* et per Belletr. *disquis. clar. part. prima §. 4. num. 12.* Imò professus æquiparatur clerico in sacris constituto, gloss. in *verb. sacri ordinis in c. unico de vot. & vos. redempt. in 6. lo. de Anan. in cap. 1. num. 8. de bis, qui fil. occid.* Guliel. de Bened. in *cap. Rainutius 3. par. in quæst. de homicid. num. 15.* verum contrarium posset dici ex dispositione Bullæ Xisti V. de qua meminit Bellet. inferius *num. 14.* et si alii conantur defendere, quod clericatus, seu professio post sententiam fori iudicationis non operetur pro declinatoria fori, sed quod per Iudicem laicum possit etiam persona clerici, seu professi puniri, attamen contrarium fuit decusum per M. C. et confirmatum decretum per S. C. iunctis Aulis die 2. Augusti 1627. quo fuit remissus ad Summum Pontificem Franciscus Antonius Fatius, qui post sententiam fori iudicationis professionem emisit in S. Religione Hierosolymitana; processus in Banca Cuntij, ut latius in sequenti facti serie, et subsequen-

U. decreto Sac. Confil. narratur.

Illustriss. & Reverendiss. Domini.

Franciscus Antonius de Fatio Neapolitanus fuit per M. C. V. inquisitus; et processatus prætenso homicidio in personam Ioannis Baptistæ Borrelli Neapolitani, et Cæsaris Iannigri, et in contumaciam condemnatus in poenam ultimi supplicij, et foriudicatus.

Sequuta condemnatione, ac foriudicatione supradictus de Fatio suscepit habitum Religionis Melitensem in qua expleto anno novitiatus solemnem emisit professionem iuxta cæremonias, et solemnitatis eiusdem Religionis, ut ex Bulla professionis in processu patet.

Neapolim reversus de anno 1621. fuit à dicta M. C. carceratus, et opposita per ejus procuratorem incompetencia fori; fuit remissus articulus validitatis professionis ad Summum Pontificem, et transmissa copia processus vna cum Bulla prædicta ad Auditorem Cameralem tunc Illustrissimum Cardinalem Spinulam, qui viso processu, facto verbo cum Sanctissimo D. N. rescripsit ordine Sanctitatis suæ eidem M. C. ut Oratorem ad Judices Ecclesiasticos remitteret, et dum emanata erat professio, persona ab Ecclesiastico Iudice cognosci debebat, et alia ut in litera in processu.

Sed nulla habita ratione de huiusmodi rescripto, quia pars adversa uti Notarius, et Officialis Consilij Neapolitani multum prævalet, opposuit A. C. non esse Iudicem competentem pro declaratione validitatis professionis, et super hoc per sex annos integros fuit disputatum Oratore in carceribus poenè macerato, et expensarum mole consumpto, fuit decretum, expectantem esse decretum decisivum ab Vrbe super validitate dictæ professionis, et authenticum.

Demum Orator recurrit post sex annos ad hanc Sac. Congregationem, porrexitque memoriale, in quo præsupposita inquisitione prætenso homicidij, condemnatione, et foriudicatione quesitum fuit, an professio emanata post dictas sententias, et condemnationes esset valida, vel invalida, et Sacra Congregatio respondit secundum ea, quæ proponuntur, professionem ab Oratore emissam non fuisse invalidam.

29 Quando vero Orator sperabat remitti vigore supradicti decreti ad Iudicem competentem, oppositum fuit non deberi attendi declarationem Sacre Congregationis, cum emanaverit non viso processu nec auditis Partibus, et Fisco, et alia quam plurima ad dilatandum iudicium, Consilium Regium decrevit, quod hæc Sacra Congregatio Concilij Tridentini denuo auditis Partibus, et viso processu declaret de validitate, vel invaliditate prædictæ professionis.

Tandem Orator citari fecit partes omnes ex adverso principales personaliter ad comparen. etc. allegan. &c. et præcisè ad constituendum procuratorem reperibilem, et acceptantem in Vrbe supplicat proinde, decretum expediri cum dilucidior, & efficaciori declaratione, nè illud in S. C. aliquid posset ex eo deducere cavillationem, cum reverentia.

Die quinta Februarij 1628. proposito iterum supradicto dubio citatis procuratore Fiscali M. C. Vicariæ, necnon Iosepho Borrello, & Marzia Buzzone Sac. Congregatio Cardinal. Concil. Tridentini Interpretum censuit standum esse in alias de-

cretis sub die 8. Maij 1627. nempe professionem ab Oratore emissam non fuisse invalidam.

Il Card. Vbaldino Locus sigilli.

Franciscus Paulutius S. C. Secretarius.

Quid verò dicendum de initiato prima tonsura; in quo nullus imprimitur caracter, vide Covarr. *præd. quæst. cap. 32. num. 1. vers. sed si clericus sit tantum prima tonsura*, Follet. *in Consilio: Alcriptitios num. 7. vers. si tamen clericus sit de prima tonsura*, & Conf. Carleval. non minus Theologia quam iuris prudentiæ disciplina eruditus ex Theologorum autoritate id fundat. *in d. disp. 12. q. 8. n. 1087. & 1088.* si verò cum falsis dimissorijs prima tonsura sit ordinatus; tanquam purus laicus nullo gaudet fori privilegio, ut resolutum fuit per Sacram Congregationem Card. Episcoporum, regulariumque negotiis præpositam sub die primo Iulij 1622. Qui autem cum falsis dimissorijs prima tonsura initiatus fuerit clericali privilegio nullatenus gaudet, sed proinde, ac si clericatu insignitus non esset & tanquam purus, & merus laicus habeatur, cognitio ad Ordinarium originis; &c. ad ordinem conferentem, aut ad alios Ecclesiasticos Iudices, ad quos de iure cumulativè spectet, & pertineat, in omnibus autem clericis, tam adultis quam non adultis decretum Sac. Conc. Trid. super eorum alicuius Ecclesiæ servitio adscriptione omnino servetur. Romæ 1. Julij 1622.

Itemque si fuisset Bigamus per text. *in cap. Altercationibus de Bigamis in 6. cum concord. adductis per Carol. de Grass. de effect. cleric. effect. 1. n. 991. vers. limitatur 44. cum seq.* & ita decitum fuit per Curiam Archiep. Neap. nempe D. Michelem Sanfelicium tanquam bigamum non debere gaudere privilegio fori Ecclesiastici 21. Septembris 1626. Barresio actuario Fundat optimis medijs, & autoritatibus Augustin. Barbosa *in tract. iur. Ecclesiæ. univers. lib. 1. de privileg. cleric. cap. 39. §. 2. n. 69.*

Item clericus recusans Iudicem laicum coram Iudice laico tenetur facere depositum pro poena, *Larat. conf. 96.* fundat, & decitum refert.

30 Et quid si sunt nulliter ad ordines minores promoti, ut quia illegitimi, vel irregulares, an forum declinare possint, quia articulus iuris ab Ecclesiastico Iudice decidendus erit, iuxta ea, quæ ponuntur infra *dec. 7. num. 19. & dec. 15. num. 118.* observatum fuit remittere articulum validitatis, vel invaliditatis ad Iudicem Ecclesiasticum, retenta persona, donec fuerit decitus articulus, de qua praxi testatur Vinc. de Franch. *d. dec. 189. in fin.* & ita observatum in causa Francisci de Fatio, verum per Sacram Congregationem Cardinalium Conc. Tridentini interpretum gauderi fori privilegio, & ad Iudicem Ecclesiasticum esse remittendum resolutum fuit, quando caracter est impressus per ordines minores, vel professionem; prout ex declaratione sequenti in causa Francisci Antonij Seatolæ remissi à M. C. ad Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam die 17. Septembris 1611. in Banca de Cuntio; sequitur decretum S. Cong.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum re iterum examinata, ac processu huius causæ, qui obli gnatus ad eam perliatus est, diligenter perpenso censuit quemadmodum ante decreverat, hunc clericum antè transgressionem exilij promotum ad ordines ob irregularitatem, qua irretitus dignoscitur, esse quidem suspensum

B 2 sed

sed tamen quia illi impressus est caracter, & beneficium Ecclesiasticum ob dictam transgressionem pro modo delicti severe puniendum.

P. Cardinalis Arig. locus sigilli.

Die. 17. Septembris 1611. facto verbo fuit provisum quod causa remittatur ad Curiam Archiepiscopalem huius fidelissimæ Civitatis.

ARGUMENTUM.

Clericus inquisitus producit Bullas ordinis minorum, & institutionis iuris patronatus factæ ab Episcopi Vicario an sit remittendus ad Iudicem Ecclesiasticum. Vicarius generalis Episcopi an possit instruere presentatum, & an etiam beneficia conferre.

SUMMARIUM.

- 1 Bulla institutionis iuris patronatus à Vicario Episcopi facta an satis sit, ad hoc ut clerici inquisiti in minoribus ordinibus constituti eas producant, remissio ad Ecclesiasticum Iudicem fiat, dubitatur cum n. seqq. & affirmativè decisum fertur, num. 6.
- 2 Vicarius generalis Episcopi beneficia conferri non posse, nisi beneficiorum collatio ipsi specialiter commissa sit, demonstratur, presentatum tamen instituere posse affirmatur, & n. 3.
- 4 Differentia ratio adducitur.
- 5 Articulus iuris spiritualis per Iudicem Ecclesiasticum decidenus est.

DECISIO III.

- 1 **D**On Federicus Carafa cum esset inquisitus coram delegatis petiit se remitti ad Curiam Ecclesiasticam; uti clericus produxit Bullas ordinis minorum, & institutionis iuris patronatus à Vicario Civitatis Nucerinæ; Fiscus opposuit, Bullam institutionis non sufficere, quia Vicarius non potest instituere presentatum, pro quo afferebat text. in cap. final. de offic. Vicar. in 8. ubi Vicarius generalis Episcopi beneficia conferre non potest, nisi beneficiorum collatio ab Episcopo ei specialiter sit commissa & hanc opinionem tenuit Dyn. regul. 1. vers. verbi gratia quando institutio fit per Vicarium, hanc eandem defendit Rebuff. in forma Vicariatus num. 126.

Afferebat quoque decretum Conc. Trid. sess. 14, cap. 12. ubi institutio iuris patronatus Episcopo, & non alteri inferiori reservatur, & in cap. sequenti, ad Episcopum loci ordinarium pertinere institutionem decernit.

- 2 Pro inquisito afferebatur text. in cap. ex frequentibus, de institut. ubi institutio beneficiorum spectat ad Episcopos, vel eorum Officiales, per quem text. Vicarium posse presentatum instituere tenuerunt gloss. in d. cap. fin. in verbo non possunt, Abbas Sicut. in d. cap. ex frequentibus; Abb. in cap. cum olim de maiorib. & obediunt. Rocc. de Curt. de iure patron. in verb. competens alibi quæst. 31. qui testatur, opinionem esse communem; Roman. fugul. 607. in scis, quod fundatores Ecclesi-

rum, Add. ad dictum singulare alios adducit Boer. decis. 40. quaritur, an Vicarius num. 4. vers. Quamvis Vicarius generalis, allegat alios pro hac opinione, ceteros adducit Garl. in tract. de beneficiis in 5. part. cap. 8. num. 84. vers. Cum autem dictum est, ubi late fundat hanc opinionem, respondendo contrariis, & decreto Concilii, affert rationem, quia ideo beneficia Vicarius conferre non potest, quia collatio beneficiorum est quædam donatio, quæ potestas donandi non venit in generali mandato, ac confirmare electos, & instituere presentatos sunt necessitatis; & iustitiæ, d. cap. ex frequentibus, & testatur, ita fuisse decisum per Sacram Congregationem Concilii.

Vnde Vicarius relictus sine potestate conferendi beneficia, tamen poterit consentire permutationibus virtute iuris patronatus, Camerar. in cap. Imperialem lit. A fol. 79.

- 5 Insuper articulus iste est articulus iuris, qui erit decidendus per Iudicem Ecclesiasticum, Bart. in l. omni invocatione C. de Sacros. Ecol. DD. in l. Titia ff. solut. matrim. & inferius in decis. 7. num. 19, & in dec. 15. num. 18.

- 6 Sub die 21. Octobris 1623. intervenientibus ex delegatione Regiis Consiliariis Iacobo de Franchis Matthæo Patigno, Ferdinando Brancia, Aloysio Nicuesa, & pro Fiscis patrono Scipione Rovito, duo ex iis, esse procedendum coram delegatis, non obstante petita remissione censuerunt, alii duo remittendum esse ad Iudicem Ecclesiasticum, fuerunt dati Adjuncti ad dirimendam partem, quorum unus fui ego, Consiliarius D. Gregorius Angulus, & Auditor exercitus, qui sequuti fuimus sententiam illorum, qui ad Curiam Ecclesiasticam remittendum censuerunt, & ita decretum interpositum fuit. Actuario Guerraio assumpto in causa.

ARGUMENTUM.

Sententiæ remissionis clerici an sufficiant, dum iterum inquisitus de alio delicto petit remitti. A decreto remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum lato in Collaterali Consilio per M. C. uti delegatam an ad instantiam querelantis admittatur reclamatio, Causa reclamationis an sit committenda alteri Iudici. Terminus an sit dandus in causa reclamationis à decreto remissionis lato in Collaterali Consilio per M. C. delegatam.

SUMMARIUM.

- 1 Actor quando teneatur originales scripturas habere.
- 2 Pro sententiâ presumitur in his, quæ pertinent ad iusticiam causam.
- 3 Per processum ad aliorum, & executionem sententiæ, nullitates oppositæ censentur reiectæ.
- 4 A sententiâ diffinitiva lata in Collaterali Consilio, sed per delegatum procedentem nomine Regio in causa criminali non datur reclamatio, secus ab interlocutoria, & num. 6.
- 5 Si actum prohibent appellari à sententiâ Potestatis

statis, intelligitur à diffinitiva, non ab interlocutoria.

- 7 Articulus incompetentia Judicis quomodo incidat in causa criminali dicitur articulus civilis. Et Fisco competit appellatio, quomodo periculum prohibeatur appellare, num. 8.
- 8 Si est prohibita appellatio à sententia lata per Delegatos non est prohibitus recursus ad Principem, quia ex gratia, & benignitate potest concedere, & ita decisum.
- 10 Reclamatio dependens ex gratia, & ex benignitate Principis per Dominum Proregem cum voto Collateralis Consilii conceditur.
- 11 Reclamatio de iustitia conceditur etiam delegata causa, appellatione remota, à decreto de negata remissionis per Episcopum petita.
- 12 A sententia lata per Sacrum Consilium an ex gratia, vel de iure admittatur reclamatio.
- 13 Reclamatio denegatur in articulo remissionis incidente in causa criminali à decreto S. C. confirmante decretum Magnæ Cur.
- 14 Reclamatio an competat à decreto per M. C. lato, quod remittatur ad Iudicem Ecclesiasticum per S. C. revocato, deinde à S. C. in causa reclamationis confirmato.
- 15 Reclamatio denegatur in omnibus casibus, in quibus ex dispositione iuris est prohibita appellatio.
- 16 Observantia Sacri Consilii in causa reclamationis.
- 17 Observantia Collateralis Consilii in causa reclamationis.
- 18 Sententia interlocutoria est iustificanda ex eisdem actis in causa appellationis.
- 19 Sententia super competentia Judicis, quando dicitur interlocutoria, & quando diffinitiva, num. 21.
- 20 Praxis, quando ad instantiam Fisci proceditur in causa appellationis à decreto incompetentia Judicis.
- 22 In appellatione ac interlocutoria habente vim diffinitivam servantur omnes solemnitates, quæ servari debent in appellatione à diffinitivo.
- 23 Et potest ex novis actis iustificari, Et decisio num. 28.
- 24 Reclamatio est remedium extraordinarium, & conceditur ex mera benignitate, & gratia Principis. & in casibus, in quibus appellatio non est admittenda.
- 25 Appellatio ab interlocutoria in S. C. revidetur ex eisdem actis ad relationem, & ea est propria, quæ fieri solet per Delegatum Principis.
- 26 Nisi versetur in causa appellationis à sententia etiam merè interlocutoria inter Partes, quæ evenit si terminus petatur, non ad suam devolvendi negotium ob gravamen ad Iudicem, ad quem, sed ad probandum incumbens pro refectione exceptionis clericatus allegati in prima instantia, & non bene probati, non erit denegandus.
- 27 Et observantia S. C. circa hoc traditur.
- 29 Praxis vocandi reum post latam, & exequantem sententiam latam nomine Regia, concessa reclamatione, subjicitur.

DECISIO IV.

Fuit per Collaterale Consilium accedente M. C. uti delegata remissus ad Summum Pontificem, uti clericus beneficiatus Iohannes Antonius Ta-

rallus, qui & si clericatus Bullas non exhibuerit, produxit tamen sententias de anno 1604. & de anno 1608. R. Aud. Hydrunt. per quas apparebat eis remissus uti clericus beneficiatus ad Iudicem Ecclesiasticum, & acta, in quibus Bullæ erant productæ, deperdita allegabat, & perquisita non fuerunt reperta penes Actuarios, quorum erat custo dire non enim erat in ejus facultate acta prædicta exhibere, ad dicta per Præsidentem de Franch. *decis. 194.*
 Et ideo factum produxisse sententias prædictas præsumatur ipsis in his, quæ pertinent ad iustitiam causæ, puta circa testes, instrumenta, & alias probationes, si referat ipsa acta in specie, sine non, secundum Bald. in cap. in presentia col. ult. de renunciat. Alex. cons. 105. in princ. lib. 5. Cravet. in tra. de antiq. temp. 2. præsumpt. 98. n. 11. & sic tunc Fiscus nullas prædictas sententias allegasset, Attamen non obtinuit, & sententiæ executioni demandatæ fuerunt, & sic tacite censetur rejecta exceptio nullitatis, Grat. cons. 27 vol. 1. Anton. Gabriel. in collect. commun. opin. in tit. de except. in prima concl. num. 24. quarum sententiarum vigore fuit consignatus Iudici Ecclesiastico.

Et cum à decreto prædicto consignationis esset per querelantem reclamatum, tria fuerunt per Collaterale Consilium, & M. C. discussa Primo an sit concedenda reclamatio à decreto, quod remittatur. Secundo, concessa reclamatione, an ea debeat committi uni ex aliis Iudicibus M. C. vel per eundem Commissarium tractanda sit. Tercio, an dandus sit terminus, vel ex eisdem actis revivenda.

Quoad primum fuit per Collaterale Consilium de mense Decembris anni 1611. admittenda reclamatio, & si in causis criminum ex antiqua observantia à sententia in Collaterali Consilio prolata non detur reclamatio, ex dictis per Vinc. de Franch. *decis. 637.* Secus in causis civilibus, in quibus fatalis currunt; idem Præsides de Franch. *dec. 146.*

4 à num. 5.

o Adde adducta per Reg. Rovit. in Pragm. 53. de offic. Sac. Cons. in fin. Item si sententia fuerit prolata per delegatum nomine Regio, non datur reclamatio Capyc *dec. 111.* cum reliquis per Add. adductis, Menoch. de arb. lib. 1. casu 70. num. 44. vers. declaratur quoad Rovit. ad prag. 5. de off. S. C. num. 17. in fin. in noviss. edit. limitat, si sententia esset manifestè iniqua autoritate Portii Imolen- sis 209. num. 14. Rebuff. tenet in sententia de crimine lata non admitti supplicationem ad demonstrandum errorem, sed solum ad gratiam, & pœnæ remissionem interpretandam à Principe ipso, attamen ab incidentibus decisum fuit; esse admittendam reclamationem, quando gravamen non posset reparari in sententia, ut testatur idemet Præs. de Franch. in eadem *dec. 637.* & tenet Reg. Tapia ad Pragm. 22. de offic. proc. Cas. num. 9. & statutum prohibens appellari à sententia Potestatis, intelligitur à diffinitiva, non ab interlocutoria, Capyc. *dec. 144.* num. 3. vers. item contrafacit, & si ex dictis per Peregr. in tra. de fideicom. art. 46. num. 50. reddatur dubia decisio. Et quid si fuerit concessa reclamatio post sententiam liberationis in forma quomodo observatum fuit, infra num. 29.

7 Quod maxime in articulo; de quo agitur observandum erit, cum sit articulus merè civilis, in tantum quod Fisco conceditur appellatio; licet alias à decretis liberationis ei de iure cogatur, ut in r. s.

158. qui est in viridi observantia, Vinc. de Franch. *decif.* 148. & 467. *num.* 6. & 470. *num.* 10.

- 9 Et quamvis appellatio sit prohibita à decretis latis per delegatum, non tamen est prohibitus recursus ad Superiorem per viam supplicationis, Gramm. *decif.* 35. Capyc. *d. decif.* 144. *num.* 3. & hoc, quando appellatione remota, ut distinguit Præf. de Franch. *d. decif.* 148. *num.* 3. & clarius Rovit. *in tit. offic. procur. Caesar. prag.* 38. *num.* 13. prout in casu, quando sententia est lata per Delegatos nomine Regio, Marant. *par. 6. 2. adu princ. de appell. num.* 12. De delegatione cum clausula, *appellatione remota, vel aequipollenti*, doctè, & copiosè Scacc. *in tract. de appellat. quæst.* 16. *limit.* 1. & quid operetur, & an tollat remedium, & effectum devolvendi negotium ad Superiorum, *ibid. num.* 98. & dicam infra *dec.* 321.

Quæ reclamatio dependens ex gratia, & benignitate Principis per Dominum Proregem cum voto Collateralis Consilii conceditur, & fuit semper observatum in Collaterali Consilio porrectis precibus, & audita relatione M.C. concedi reclamationem.

- 11 Verum quamvis sit delegata causa appellatione remota, de iustitiâ est concedenda reclamatio à decreto denegatæ remissionis per Episcopum petita, text. est *in cap. super eo, de offic. Judicis delegat.* & passim observatum.

Sed quid quando propter excellentiam Iudicum est prohibita appellatio, ut in sententia S. C. an tunc ex gratia, vel de iure admittatur reclamatio, & similiter ex gratia, Afflict. *decif.* 341. *num.* 3. *vers. non obstat* tenet ex gratia, & benignitate Principis concedi reclamationem à sententia Præfetti Prætorio, Carav. sequitur *in rit.* 252. *num.* 12. *vers. quinto quare*, at Rovit. *de offic. procur. Caesar. Prag.* 38. *num.* 13. contrarium sustinuit, quod nullo modo in hoc casu possit dici gratia, sed merum ius commune, quod nulli denegari potest, iuxta l. unicam C. de sent. Præfetti. prætorio, & maxime in Regn. per *pragmatica 5. de off. S. C.*

- 13 Verum denegatur in articulo remissionis incidente in causa criminali à decreto S. C. confirmante decretum M. C. ut testatur Dominus de Franch. *decif.* 710. *in fin. vers. similiter advertendum*, & si in alia *decif.* 470. aliud videatur decisum.

- 14 Sed quid si latum decretum per M.C. quod remittatur ad Iudicem Ecclesiasticum fuerit per S. C. revocatum, deinde in causa reclamationis per idem S. C. confirmatum decretum M. C. an competat reclamatio, & si per Dominum Præsidentem fuerit admissa, discussio articulo in S. C. fuit Dominis de Consilio visum, esse denegandam reclamationem ex dictis per Rovit. *in prag.* 5. *num.* 11. *vers. amplia tamen, in ultima impressione de off. S. C.* In causa Francisci de Fatio de mense Januarii 1626. non enim potest dubitari, duas esse sententias conformes, attento præfenti statu, & hoc sufficit ad denegandam reclamationem, ex dictis supra, & idem videtur sentire D. de Franch. *decif.* 139. *in fin.* illud enim decretum difforme in medio revocatum in causa nihil operatur.

- 15 Denegatur quoque reclamatio in omnibus casibus, in quibus ex dispositione iuris est prohibita appellatio, ex dictis per las. *in auth. quæ supplicatio num.* 6. *vers. 5. ut de prec. super offer. Ma. tant. in suo specul. par. 6. ver. & quandoque appell.*

latur *num.* 14. *in fin.* & Vinc. de Franch. *decif.* 148. *num.* 8.

- 16 Quoad secundum eodem die ibidem fuit decisum, esse causam revidendam ad relationem eiusdem Iudicis, nam & si in S. C. observetur, quod alteri causa reclamationis remittatur, de qua observantia testantur ultra *decif.* D. de Franch. *di. 8. decif.* 470. Afflict. *decif.* 231. Marant. *in tit. & quandoque app. num.* 17. Muscatell. *de appellat. par. prima, glos. prima num.* 116. *vers. sed cum dimiserit*, & *glos. tenetur num.* 26. *vers. expeditis*, & *par. 3. glos. appellari num.* 14. & ibi de ratione, quare non mutetur idem Tribunal, prout in appellatione *num.* 16. & *seq.* attamen prædicta observantia non viget in Collaterali Consilio, nec fundatur de iure, idè attendenda est observantia Collateralis Consilii, de qua testatus fuit Illustris Marchio Corleti, quod idem Iudex, qui fuit Commissarius in prima instantia, sit etiam in causa reclamationis,

Quoad tertium diversimodè censuerunt Iudicantes, nam aliqui non esse dandum terminum dicebant, eo fundamento, quia sententia est merè interloquutoria respectu inquisiti, & querelantis, quæ est iustificanda ex eisdem actis antiquis, & nihil de novo produci potest, text. *in clem. appellanti de appell. recipiend.* & not. Bar. *in l. ejus, qui col. 2. in fin. ff. de appell.* cum concord. adductis per Affl. *dec.* 79. *num.* 3. Marant. *in specul. par. 6. de appell. num.* 159. tunc dicitur in causis remissionum sententiam habere vim diffinitivæ iuxta stylum M.C. & S.C. cum remissio fuerit petita

- 19 à Barone, seu ab Episcopo, Carav. *rit.* 259. *in fin.* ne, vel à Fisco; ratio, quia finitur iudicium, & non est proferenda alia sententia, nec remanet aliquid agendum, unde inolevit stylus in S. C. quod ad instantiam inquisitorum, & querelantium non committitur causa; sed ad relationem iudicatur, ad instantiam verò Fisci licet respectu sui habeat vim diffinitivæ, nihilominus, ut celerius causa expediatur, solet revideri ex eisdem actis ad relationem Commissarii in S. C. Fisci patrono non reluctante, verum ipso instante committitur causa in S. C. cum ei competat appellatio, ut supra fundatum fuit, & commissa causa datur terminus ad non posita ponendum, prout in iudicio appellationis praticari solet.

Maiores pars in eam sententiam, quod datur terminus, descendit; & fundamenta fuerunt.

- 21 Primò, quia decretum hoc, per quod declaratur Iudex laicus incompetens, habet vim diffinitivi, ita Franch. *in cap. cum cessante col. 4. Ant. de Butr. Imol. & Abb. de appell. Bart. in l. quod iussio num.* 9. *vers. quadam est interloquutoria, de re iudic.* Marant. *in specul. par. 5. in tit. de sententia num.* 43. Capyc. *decif.* 144. Guid. Pap. *sig.* 948. Bolidor. Ripa *observ.* 16. finitur officium Iudicis, & nihil remanet agendum coram Iudice laico, & in appellatione ab interloquutoria habente vim diffinitivæ servantur omnes solemnitates, quæ servari debent in appellatione à diffinitiva, Philipp. Franc. *in cap. ut debitus col. 8. & 10. vers. septimo quare de appell. Bal. in l. maiorib. C. de his, quibus indig. Rom. cons.* 41. Et quod possit ex novis actis iustificari, tenet Marant. *de ordin. in tit. de appell. num.* 170. *vers. septimo limita*, refert, & sequitur Muscatell. *par. 3. de appell. in glos. partis num.* 62. *vers. 7. & ultimo.*

Secundò, afferebatur pro opinione, reclamationem

tionem esse remedium extraordinarium, & con-
 24 cedi ex mera benignitate, & gratia Principis in
 casu, in quo appellatio non est admittenda, Abb.
in cap. ex literis ult. col. de in integr. restit. & cum
 omnibus prærogativis, & qualitatibus, ac si ap-
 pellatio a diffinitiva concederetur, & sic non po-
 test regulari ad instar appellationis ab interlocu-
 25 toria, quæ revidetur ex eisdem actis ad relatio-
 nem, & diceretur relatio, & esset propria, quæ
 solet per Delegatum fieri Principi ex eisdem actis,
 text. est in l. 1. in fin. ubi DD. C. de relationib. c. inti-
 maffi, & ibi Canonist. de appell. c. constituta eod.
 tit. unde admissa reclamatio in casu, de quo agi-
 tur, intelligitur cum omnibus suis prærogativis,
 & præminentius, sicut in appellatione.

26 Dicebatur tertio, quod adhuc si esset mera in-
 terloquutoria, non esset denegandus terminus,
 cum non petatur ad finem devolvendi negotium
 ob gravamen ad Iudicem, ad quem, sed ad pro-
 bandum incumbentia pro reiectione exceptionis
 clericatus allegati in prima instantia, & non bene
 probati quo casu datur terminus iuxta distin-
 ctionem traditam per Muscatell. in dict. glos. partis
 num. 81.

27 Et ideo quamvis regulariter in S. C. non solet
 committi causa, dum per querelantem, & reum
 appellatur, attamen aliquando solet committi,
 & dari terminus ad non posita ponendum; &
 multoties remissa causa eidem M. C. quæ provi-
 deat, quod detur de novo terminus, prout con-
 stitit ex recognitione aliquorum processuum, &
 hoc quando ad fundandam, vel excludendam
 exceptionem clericatus pro veritate indaganda
 expedire visum est.

28 Et ex his in eadem causa fuit datus terminus
 de mense Ianuarii 1612.

Compilato postmodum processu in causa re-
 clamations fuit confirmatum decretum remissio-
 nis sub die 22. Martii eiusdem anni, & transmis-
 sus reus ad aliam Urbem.

29 Supra num. 4. fuit dictum, à sententia lata no-
 mine Regio per Delegatum regulariter non dari
 reclamationem; attamen ex gratia principis con-
 cedi, ut per Gramat. decis. 35. quid si exequuta
 sententia liberationis in forma sit concessa recla-
 matio, quæ sit praxis vocandi reum, cum eve-
 nisset, ut quidam carceratus deinde excarceratus
 fuerit stante decreto liberationis in forma;
 à quo decreto cum fuisset per querelantem recla-
 matum, ac concessa reclamatio, quia causa recla-
 mationis ad actus iuridicos, ideo fuit provilum,
 quod vocetur inquisitus ad proseguendam causam
 reclamationis sub pœna ducatorum mille cum se-
 curitate, prævia licentia Excellentissimi Domini, à
 quo obtento rescripto pro asscuratione fuit ex-
 pedita citatio adversus inquisitum cum asscura-
 tione trium mensium, quia erat absens, ut in di-
 cto termino possit expedire causam reclamationis
 quo termino elapso, & dicta causa expedita vale-
 ret se in tuto ponere, remanentibus cæteris deli-
 ctis, de quibus reperiabatur inquisitus, in eo
 statu, ut eo tempore reperiebantur.

ARGUMENTUM.

Appellatio ab interlocutoria competentia;
 vel incompetentia Judicis an, & quando
 permittatur. Audientia testium extra Re-
 gnum adhuc ut concedatur, quæ requiran-
 tur.

SUMMARIUM.

- 1 Ab interlocutoria competentia vel incompeten-
 tia Judicis de iure civili appellatio permitti-
 tur.
- 2 Et qua ratione dilucidatur.
- 3 Exequutio pronuntiationis competentia Judicis
 personam coercendo fieri dicitur.
- 4 Illamque executionem secum trahere, eiusque
 gravamen in diffinitiva reparari non posse, asse-
 ritur.
- 5 Quapropter appellatione pendente ad ulteriora
 procedi nequit.
- 6 Ea vero denegatur, cum inter duos Iudices est de
 iurisdictione contentio, & ad alterum pertinere
 superior pronunciat, & quare.
- 7 Sic quoque appellationem à tali interlocutoria
 non competere, quando decretum super compe-
 tentia propter Judicis excellentiam exequutio-
 nem habet, adversus quod reclamatio tantum
 competit, eaque pendente processum ad ulterio-
 ra non impediri, decisum fertur.
- 8 Nominatio testium extra Regnum per nomina,
 & cognomina infra terminum quinque die-
 rum in Regia Pragmatica statutum, & infra
 eundem terminum pœna depositum fieri debet,
 adhuc ut audientia eorundem testium extra Re-
 gnum concedatur, quam denegatam fuisse,
 etiam infra dictum terminum facta dicta no-
 minatione, viso deposito facto pro pœna elapsi
 quinque diebus, & ita decisum recensetur.

DECISIO V.

- 1 **A**B interlocutoria, in qua Iudex competens,
 vel incompetens pronunciat, de iure ci-
 vili potest appellari, notat glos. in auth. habita C.
 de filiis pro patre. sequitur eam Bart. in l. 2. num.
 13. vers. nam pronunciat ff. de appellat. recip. nam
 aut pronunciat, se non esse Iudicem, post inter-
 loquutoriam istam non speratur alia. Ergo potest
 appellari; aut pronunciat se Iudicem, cum non
 sit, tunc tale gravamen non reparatur per appel-
 lationem à diffinitiva: nam ista vexatio, quod
 cogatur coram non suo Iudice litigare, non po-
 test tolli, sicut nec tortura, nam exequutio talis
 pronuntiationis fit coercendo personam, Alber.
 in l. 2. ff. si quis in ius vocat, non jorit num. 8. vers.
 dico, quod potest appellari idem tenet, nam quam-
 vis sit interlocutoria, est talis, quod trahit se-
 cum executionem, & eius gravamen non potest
 reparari in diffinitiva, Rebuff. in Conf. Gallicas
 in tract. de sententia executione art. 10. glos. prima
 num. 2. vers. secunda quod illud factum.
- 2 Unde pendente appellatione non poterit ad ul-
 teriora procedi, Rebuff. in dicto tract. de sententia
 executione glos. 2. art. 3. num. 1. & art. 9. glos. 6. in
 fin. vers. fallit tamen.
- 3 Singularem fallentiam dat Angel. in d. l. 2. ff. si
 quis

quis in ius vocat. non leriit nu. 8. vers. tu da unam fallentiam singularem, cum inter duos Iudices est de iurisdictione contentio, & superior pronunciat, ad alterum pertinere, quia ab illa non appellatur, cum non inter sit partibus, eo quod verisimile est, quod ita iudicabit unus æque, sicut & alter.

- 7 Limitatur quoque, quando decretum super competentia habet executionem propter Iudicis excellentiam, adversus quod competit solum reclamatio, hoc enim casu poterit Iudex ad ulteriora procedere pendente reclamatione, ita concludit examinato articulo Carolus Tapia in pragmat. 37. Ferdinandus Dei gratia Rex de offic. procur. Casar. & decisionem S.R.C. affert, in fine vers. post hac autem scripta. Idem est in sententia excommunicationis, seu interdicti: quia trahit secum executionem, ideoque per appellationem non suspenditur, c. pastoralis, §. verum quia de appell. Scaccia in eod. tract. quæst. 17. lim. 22. cum declarationibus per totum c. d. lim. 22. Tho. Zerol. in praxi Archiep. in verb. appellatio. num. 14. vers. ad 14. ubi assignat rationem.

Et attentis prædictis, cum in collateralis Consilio Marchio Lareni in causa vertente in S.C. cum Joanne Vincentio Brancia petierit una cum Fisco, eam remitti ad Regiam Cameram, fuit denegata remissio, & decisum, quod S.C. procedat, & pendente reclamatione à decreto prædicto acta pendente dicta reclamatione in S.C. fuerint approbata de mense Maii 1621.

- 8 In eadem causa fuit decisum, nominationem factam extra Regnum absque deposito infra tempus quinque dierum statutum à Regia pragmatica ad faciendam nominationem cum nomine, & cognomine (licet elapsis dictis diebus depositum fecerit) non esse admittendam, & terminum currisse, ex dictis per Rovitum in pragmat. 3. de dilata. num. 5. Et alias fuit decisum sub die 10. Novembris 1618. in causa inter Philippum Spinulam, & Joannem Baptistam Gataneum.

ARGUMENTVM.

Reclamatio inducitur per replicationem adversus sententiam penes acta absque alia supplicatione Fatalia non currunt in damnum reclamantis, si per adversarium sit impedita executio sententiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Reclamatio à sententia S.C. offerri debet infra biennium, & post lapsum biennii transit in rem indicatam, num. 5.
 - 2 In S.C. currunt fatalia in causa reclamationis.
 - 3 Deciso S.C. quod obstat lapsus fatalium, si per annum unum tantum deficiat monitio ad dicendum, quamvis in sequentibus fuissent continuata citationes ad dicendum.
 - 4 Reclamatio an inducatur per replicationem, reclamando à sententia absque alia supplicatione, & num. 10. 11. 20. & deciso num. 19.
- Reclamatio an sit remedium ordinarium permissum de jure vel extraordinarium ex gratia Principis, & n. 21.

- 7 Disposita in sententiis ipsius Principis, vel eius Præfecti Prætorio procedunt in sententiis S.C. qua proferuntur nomine Regio, & n. 9.
- 8 Sententia S.C. habent vim legis.
- 12 Exequuta sententia S.C. proceditur in causa reclamationis, & n. 15.
- 13 Dictio, prius, designat anterioritatem ordinis.
- 14 Dictio, si supponit conditionem.
- 16 Sententia conditionaliter prolata nil ponit inesse.
- 17 Per ablativum absolutum inducitur conditio.
- 18 Protestatio non est necessaria ad finem conservandi iura reclamanti, quando fuit impedita executio sententiæ facto Adversarii.

DECISIO VI.

DE mense Octobris 1588. fuit lata sententia in beneficium Lucretiæ Pensine contra Joannem Antonium Pensinum tenoris sequentis. Sententiamus, decernimus, & declaramus, Magnificum Joannem Antonium Pensinum principalem conventum condemnandum esse, & condemnari debere, prout nostra præsentis diffinitiva sententia condemnamus ad dimittendum, & relaxandum Magnificæ Lucretiæ Pensinæ principali bona in iudicio deducta una cum fructibus perceptis, restitutis tamen per dictam Lucretiam prædicto Ioan. Antonio quantitativis per ipsam receptis una cum interesse liquidandis tempore executionis præsentis nostræ diffinitivæ sententiæ, in qua liquidatione habeatur ratio meliorationum in dictis bonis factarum per dictum Magnificum Ioan. Antonium, & lecta, & lata fuit sub die 11. Octobris 1588. f. 245.

Intimato mandatu de parendo, reclamatum fuit pro parte Ioan. Antonii Pensini, per replicationem adversus mandatum prædictum, qui tacuit usque ad annum 1618. quo tempore exequuta sententia fuit commissa causa reclamationis.

- Fuit oppositum, ob lapsum fatalium, non posse procedi in causa reclamationis, quia supplicatio reclamationis fuit porrecta post decem, & octo annos à die latæ sententiæ, dum debebat offerri infra biennium, per auct. qua supplicatio C. de præcib. Imper. offerend. & per cap. ex literis 4. de restitut. in integr. Et in S.C. currunt fatalia in causis reclamationum, prout dicitur Reg. pragmat. 54. de off. S.C. & refert D. de Franch. decis. 646. num. 4. & sequens. ubi affert plura exempla, in quibus S.C. ita semper uniformiter determinavit & novissime fuit determinatum per Regiam Cameram Summaria, cum multis Dominis Adjunctis ex Sacro Consilio, facto verbo in Collateralis Consilio in causa Ducis Turris Maioris cum Duce Andriæ, in qua fuit reclamatum formiter infra tempus, fuit infra legitima tempora compilatus processus, & per plures annos expedita, & notificata citatio ad dicendum, quia per unum annum tantum citatio deficiebat, fuit dictum, ob stare lapsum fatalium, non obstante quod in sequentibus continuatæ fuissent citationes prædictæ ad dicendum.

- Nec illam replicationem in mandato de parendo, reclamando à decreto sufficere dicebant, tam ex dispositione iuris communis, quam Regiæ pragmaticæ, sed requiri pro forma supplicationem in reclamatione, adeo, ut ea omissa infra biennium fatalia sint decursa, non obstante replicatione prædicta.

Pon.

Ponderabant de iure communi text. in *auth. sed & lis C. de tempor. appell.* ibi, *sed & lis, quæ spectatur in Concistorio Principis inferri absque damno mora, remaneat intacta, donec ipse facias eam introduci, & à proceribus secundum morem dirimi.*

Et sic in casu fortiori licet in Concistorio Principis non currant fatalia, tamen hoc non est simpliciter intelligendum, sed donec ipse faciat eam introduci, hæc introductio non fit, nisi data notitia Principi, quod non adimpletur per replicationem, sed per supplicationem porrectam, & notificatam Principi.

Requiritur ergo, quod non solum supplicetur sed etiam supplicatio Principi notificetur, quibus omisiss currunt fatalia.

Sic explicant text. prædictum communiter DD. & ante omnes *glos. unica in d. auth. sed & lis, in verb. intacta, ibi, & intelligunt quidam, ut Joannes hanc auth. quando ille, qui appellavit, motum fecit Principi, aliis non erit sine damno mora. Alii dicunt contra, quod qui meruit sententiam, debet notificare, ut confirmetur, vel delegetur, non appellans.*

Bart. ibidem *n. 1.* inquit, *& in Concistorio Principis non currit tempus, quod est verum, si finis motum Principi, ut hic glossa tua.*

Bald. ibidem *n. 1.* ibi, *Quæri, quis debet adire Principem super hoc, responde, appellans secundum Joann. quia ipse est principium motus, & controversia huiusmodi.*

Angel. ibidem in *fin. glos. 2.* ibi, *intelligunt quidam, ut Jo: & bene, Cyn. & Bart. alii dicunt à contra, & male.*

Salyc. ibidem in *fin. Quæro, quis debet adire Principem super hoc, ait, quod appellans secundum Jo. quia huius rei ipse est principium, & origo.*

Paul. de Cast. in *auth. si tamen n. 2. in mod. vers. alius casus C. de tempor. appellat. ibi, hoc tamen declara, ut in glos. quando appellans motum fecit hoc Principi, aliis fecit.*

Guid. Pap. *decis. 135. num. 2.* supradicta omnia confirmat Brederod in *tract. de appellat. part. 2. tit. 7. de fatalib. & de fatalib. introducend. in concissor. Principis fol. 131. refert, & transcribens omnia verba Guidonis Papæ, eum sequitur fol. 132. in tit. & 133. in princ.*

Grammat. *decis. 13. num. 1. in fin.* scribit præcedere sententia Præfetti Prætorij, prout est S.C. post duos annos transiit in rem judicatam, subdit postea. Sed præmissis videtur obviare *Auth. sed & lis, quæ caveatur, quod introducta causa appellationis in Concistorio Principis non currunt tempora appellationis, donec Princeps ordinet, quis habet de causa cognoscere, & n. 3. dico quod debet uti diligentia sua.*

Anan. in *cons. 1. n. 4.* & egregie ibidem Ludov. Bologn. in *plenis additionibus num. 16.* affirmant. Quod quando appellatur ad Papam, seu ad Principem non currunt tempora data ad appellandum, sed instantia incipit currere ita demum cum per Principem causa introducta, & commissa fuit, ut est casus notabilis in *auth. sed & lis, subdit. Et requiritur omnino, quod appellatio fuerit notificata Principi, & coram ipso fuerit porrecta supplicatio, & omnia sunt facta, ut nihil aliud super sit, nisi commissionem fieri per ipsam Principem.*

Loquuntur ergo supradicti DD. communi voto, non de suplicatione pro commissione causæ quam scio non posse fieri, nisi exequuta sententia. Et interim non currere fatalia, sed de supplicatio-

ne intimanda Principi, vel Præsidi pro notificatione, ad finem ut notetur dies supplicationis prædictæ, & cognoscatur, an in tempore fuerit reclamatum.

7 Et omnia prædicta ea ratione fuerunt statuta: quia reclamatio non est remedium ordinatum permissum ex iustitia, ut appellatio; sed extraordinarium ex gratia, pro qua obtinenda debet supplicari Præsidi, & humiliter rogari; & propterea non sufficit simplex reclamatio facta in replicatione in pede mandati de parendo, sed requiritur, quod sit supplicatum, & notificatum Principi, vel Præsidi, & esse remedium extraordinarium concedendum ex gratia affirmant Abb. in *cons. his 4. num. 9. in fin. de restit. in integr. Afflict. decis. 341. num. 3. & 4.* ubi ponit supradictam rationem differentie, & in *præludij Constit. Reg. 9. 10. num. 4.* Carauz. qui bene declarat, *rit. 252. n. 1. in fin. 2. 3. & 4.* Rebuff. in *Constit. Reg. tom. 1. in tractat. de supplication. numer. 84. fol. 309. & Aufrer. ad decis. 480. Capell., Tholof. num. 4.*

Et supradicta disposita sententijs ipsius Principis, vel eius Præfetti Prætorij procedere in sententijs S.C. quæ proferuntur sub nomine Regio iubet *Reg. prag. 6. de off. S.C.*

8 Quæ sententiæ, & decreta vim legis habent ut dicta alia *prag. 48. in fin. mod. sit. de off. S.C.* & propterea dicta de Concistorio Principis, ut in *d. auth. sed & lis*, merito applicat Grammat. *d. decis. 13. num. 1. & seq. ad sententia S. C. hæc de iure communi.*

De iure Regni per *d. prag. 5.* disponitur in utroque actu, tam pro notificatione facienda Principi, quam pro commissione causæ reclamationis requiri expressè supplicationem ibi in *verbo licere* *10 tamen volumus*, quæ cum non sint porrectæ infra biennium, sed post decem & octo annos fatalia sunt elapsa.

Pro reclamatione dicebatur per replicationem infra decem dies in mandato de parendo in qua reclamabat induci veram reclamationem, & operari effectum veræ reclamationis loco supplicationis offerendæ gloriosissimis Præfettis cum eorum Conciliaris, de qua per text. in *d. auth. quæ supplicatio & per d. prag. 5. de off. S.C.* cum idem operetur effectus præstationis cautionis in casu retractionis.

12 Exequuta deinde sententia porrigenda erat supplicatio, pro obtinendo Commissario, & ita expressè disponitur in *d. prag. 5. ibi, contra sententias processus revisionem petere, & à nostra Cancellaria si prius indicato paruerint, semper & supplicatione revisionis literas impetrare S. C. ubi-*

13 *bendat.* Dictio prius, designat anterioritatem ordinis. Bart. in *l. prima num. 5. C. de nono codic. faciend.* Distio si supponit conditionem Bart. in *l. prima C. de condit. & demonstr.* Ann. *cons. 105. n. 4.* quasi dixisset, nisi prius sententia fuerit exequuta, grauatus non potest porrigere supplicationem revisionis, & si antequam indicato paruerit, supplicationem porrigat, nulla fit provisio, sed solet decerni, quod notetur dies, & facta executione providebitur, & conseruatur pro maiori cautela reclamationis.

Non ergo proceditur in causa reclamationis antè executionem sententiæ, cuius executio fuit per ipsummet actorem, qui obtinuit, impedita, qui ex parte sua non adimpleuit conditionem in sententia adiectam, & sententia cum sit conditionaliter prolata, nil, ponit inesse per quo per

per ablatium absolutum ibi, in sententia restituitis tamen per dictam Lucretiam, &c. inducitur conditio ad tex. in l. a testatore ff. de condit. & demonstr. DD. in rubr. ff. solut. matr. vbi Rip. n. 31. vers. secundo amplius dixit, quod inducit propriam & expressam conditionem Dec. conf. 89. num. 2. & conf. 85. num. 3. Ann. conf. 105. num. 5. Et nulla est necessaria protestatio ad finem conservandi iura reclamanti. Dec. conf. 335. in causa Domina Maria, Aymon Crauer, conf. 151. num. 22. Vrsill. ad decis. Afflict. 29. num. 4.

Exequuta postmodum sententia in anno 1618. eodem tempore fuit portecta supplicatio, & commissa causa reclamationis.

Et idem sub die 15. Iunii 1622. fuit per S. C. decretum, exceptionem lapsus fatalium oppositam non obstat. In causa Ioannis Dominici Penfini successoris cum heredibus quondam Camilli Marini similiter successoris.

Non obstant adducta in contrarium, & primo, *Auth. sed & lis C. de tempor. appellat. que loquitur*, in causa appellationis introducenda in concistorio Principis, & tunc requiritur notitia danda Principis, secus vero, quando causa est introducta & decisa in concistorio Principis, quo casu non requiritur alia notitia, ut in casu, de quo agitur, nec est ex gratia impetranda à Principe iuxta opinionem Afflict. & Carau. pro contraria adductorum, nam vera est opinio, quod reclamatio à sententia S. C. nullo modo potest dici gratia, sed merum ius commune, quod nulli denegari potest, introductum non per *auth. que supplicatio*, sed per *l. unicam C. de sent. prefet. prator.* & in Regno concessum per *d. prag. 5. de off. S. C. prout advertit*, & fundat Rou. ad prag. 38. de offic. procurat. Casar. num. 13. vers. & propterea repetenda, diximus supra in decis. 4. fuit per Collaterale Consilium,

ARGUMENTVM;

Productio Bullæ beneficii unâ cum possessione an sufficiat ad declinandam iurisdictionem Iudicis laici, non constito de clericatu seu prima tonsura.

S U M M A R I U M.

- 1 Clericus possessor beneficii an debeat probare titulum clericatus, & num. 15.
- 2 Beneficii collatio an valeat, posito, quod ut clericus impetret beneficium, quamvis non sit ordinatus.
- 3 Non presumitur clericus nisi probet, se clericum esse.
- 4 Articulus clericatus (qui in facto consistit) cum incidit coram Iudice causa criminis coram ipso sunt producenda Bulla ordinum, & beneficiorum.
- 5 Iudex laicus saltem per modum causæ potest pronunciare declinatoriam non competere.
- 6 Clericus ad hoc ut remitti possit, quæ probare debeat.
- 7 Articulus remissionis clericatus est maxime prejudicii seculari iurisdictioni.
- 8 Quæstio iuris si incidit super invaliditate clericatus, erit remittenda, & decidenda per Iudicem Ecclesiasticum.

dicem Ecclesiasticum.

- 9 Bullam beneficii cum eius possessione producere non est sufficiens, ad hoc ut beneficiatus se non declinare possit, & num. 15. ubi decisum.
- 10 Beneficium non cadit in laicum.
- 11 A beneficium impetrante de se illo Curia debet fieri remissio de clericatu.
- 12 Beneficium Ecclesiasticum non debet conferri, nisi ei, qui per Ecclesiasticum ordinem serviat in divinis officiis, vel saltem sit consuecratus.
- 13 Prima tonsura, seu aliis ordinibus initiatus non presumitur, nisi probetur.
- 14 Literæ collationis beneficii non probant clericatum nisi ostendatur scriptura de clericatu conferenda.
- 16 Modus probandi clericatum, remissus.

DECISIO VII.

Magnus Brundusius carceratus petit, ut clericus remitti ad Iudicem Ecclesiasticum, ad cuius clericatus probationem literas collationis beneficii exhibuit, ac ipsius fructuum perceptionem probavit, & in habitu incessisse tempore quoque captus, non dubitabatur ordinem vero collatio; aut saltem prima tonsura non fuit probata.

Sufficiens ad iurisdictionem declinandam prætendebat ex decisione Rota Romana in antiquis in titulo de probationibus sub num. 13. alias 311. ubi clericus existens in possessione clericatus non debet probare titulum clericatus, dum tamen sit possessor beneficii, ut not. Joan. Monac. & Archid. cap. si Iudex laicus de sentent. excomm. in 6. & idem decisum refert Gramm. decis. 81. in fin.

Insuper ex dictis in eadem decisione valet collatio beneficii, posito, quod ut clericus impetret beneficium, quia habitus, & dispositio animi sufficiunt, ad hoc ut quis clericus reputetur, ut sic non clerico ut clerico beneficium conferri possit, ut not. Compoll. in cap. cum adeo de rescriptis.

Pro parte Regii Fisci, & querelantis opponatur, non esse ex prædictis, probatum clericatum; qualitas enim iurisdictionem fundans plene probanda est, Par. de reintegr. cap. an. citatus, qui est, 198. fol. mibi 109. num. 20. vers. quod Iudex ante litem contestatam, nam non presumitur clericus, nisi probetur, unusquisque nascatur laicus, Vrsill. ad Affl. decis. 297. num. 5. vers. ubi etiam quod clericus quis non presumitur.

Cum enim coram Iudice causæ criminis incidit articulus clericatus, qui in facto consistit, coram ipso Iudice sunt producenda Bullæ ordinum & beneficii, sine quibus non poterit forum declinare, Fel. in cap. causam de prescrip. & in cap. cum sit de for. compet. Mynsinger. obser. 67. cent. 2. Gayl. observ. 38. lib. 1. Aub. de potest. seculari in Ecclesiasticos reg. 4. in 8. fallen. & ibi Add. potest enim Iudex laicus saltem per modum causæ pronunciare, declinatoriam non competere, Bal. in auth. ad hoc C. de lazin. liber. test. Barbof. in l. Titia num. 23. vers. item quamvis pronunciet ff. sol. matr. Capyc. decis. 7. num. 4. Gutierrez in canon. quest. cap. 34. num. 47. & sic non erit remittendus; ut per Iudicem Ecclesiasticum cognoscatur de clericatu, ex dictis per Menoch. de presum. lib. 6. presump. 76. num. 30. 32. 33. & per Mastrill. dec. 113. in princ. qui dicit, quod licet alias ad effectum remittendi clericum ad Iudicem Ecclesiasticum satis

- fatissimè probare clericatum per præsumptionem, dummodo ea tanta fuerit, quæ in adversarium transferat probandi onus in contrarium, ad *tex. in cap. quatuor*, & ibi gloss. *in verb. per argumenta de cleric. peregr.* & *tex. in d. cap. si Iudex laicus*, & per Mascar. *in tract. de probat. concl. 302.*
- 7 tamen hodiè stante dispositione Concil. Trident. non nisi probato clericatu cum aliis requisitis per autentica documenta remissio conceditur, maxime quando agitur de privilegio fori, ubi de gravi præjudicio sæcularis jurisdictionis tractatur, ut dicit Covar. *pract. quæst. cap. 33.* Ignat. Lopez *in add. ad Diaz in pract. crim. canon. cap. 64. num. 18.*
- 8 Farin. *de inquis. qu. 8. num. 43. & 44.* post alios, quos allegat Franciscus Viv. *decis. 512. num. 14. part. 4.* cuius praxim ponit Carav. *d. rit. 235. à num. 20.* si verò inciderit quæstio iuris super invaliditate clericatus, quæstio erit remittenda; & examinanda, & decidenda per Iudicem Ecclesiasticum juxta doctrinas adductas per Menoch. *in dict. præsumpt. 76. num. 34.* & per Vinc. de Franch. *decis. 189.* & per Mastrill. *dict. decis. 113. in fin. & dicemus infra decis. 15. num. 19. & 20.*
- Articulus validitatis, vel invaliditatis clericatus primæ tonsuræ incidens causa criminis remittitur ad Iudicem Ecclesiasticum, & invalido declarato clericatu, per Iudicem laicum, per quem fuit præventa causa, punitur: quia ex prima tonsura non imprimitur character, ut docent Theologi *in 4. dist. 24. D.* Thom. inter septem ordines non connumerat primam tonsuram, refert. Carleval. *in tract. de judic. disp. 11. quæst. 8. num. 1087. vers. quod ex eo probatur.*
- Si verò esset ordinatus ordinibus ex quibus character imprimitur, quamvis nulliter promotus, seu post præventam causam à Iudice laico, quia ex collatione ordinum fuit impressus character, licet suspendatur ipsius exequutio, eximitur à jurisdictione Iudicis laici, ad *text. in cap. filij 56. dist.* ubi DD. Diaz *in sua pract. crim. in ver. illegitimi in finalibus verbis*: nam licet illegitimus, vel alias infamis non debeat ad ordines promoveri nihilominus si promoveatur, non irritatur promotio, Vinc. de Fran. *dec. 384. n. 12.* verum præventa causa remittitur ad Iudicem Ecclesiasticum quoad distinctionem personalem, idem de Franch. *dec. 209.* & plures relati per Carleval. *in citata q. 8. n. 447. vers. hac difficultas.*
- Ordinatus post præventam causam, & personam an sit exemptus à jurisdictione Iudicis laici, cumulat DD. & de communi testatur Carleval. *lib. 1. disp. 2. q. 7. à num. 908.*
- 9 Beneficij Bullam cum eius possessione producere non est sufficiens, ad hoc ut beneficiatus forum declinare possit, non enim prodest beneficij impetratio antequam ordinetur, *cap. ex literis*, & ibi notat gloss. & Abb. *de transact.* & beneficium non
- 10 cadit in laicum *cap. 2. de instit.* quia non est capax iuris spiritualis, *cap. causam de præsumpt.* cum reliquis adductis per Bellet. *de disquisit. clericali §. 17. num. 17.* unde in impetratione beneficij de stylo Curie debet fieri mentio de clericatu, Abb. & Dec. *in cap. cum adeo num. 10. de rescript.* nam beneficium Ecclesiasticum non debet dari, nisi ei, qui
- 11 per Ecclesiasticum ordinem serviat in divinis officijs *cap. 2. de instit.* vel saltem, quod sit tonsuratus nam animi destinatio eum tonsura sufficit secundum Compostell. *in d. cap. cum adeo nu. 2. vers. Item animi destinatio*, & ex ipsa collatione beneficij non præsumitur prima tonsura, sed alijs or-

- dinibus initiatus, cum sit quædam solemnitas extrinseca ex accidenti proveniens, idè non præsumitur esse, nisi probetur, gloss. *in verb. sciente in cap. si forte de elect. in 6. gloss. fin. in cap. dudum de præsumpt.* ubi Panor. sequitur eas, latius Domin. *conf. 77. apparet, & in conf. 91. præmittit*, Philipp. Franch. Jo. Monac. *in d. cap. si Iudex laicus num. 10. DD. in l. sciendum ff. de verb. oblig. latissimè Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132.* & potius præsumitur non ordinatus ut dixit gloss. *in cap. Presbyteri in verb. & consecrantur distinct. 68.* & idem not. Innoc. *in cap. fin. in princ. de eo, qui furt. ord. recep.* ubi Antonius de Butrio *num. 8. vers. concludendo*, Alci. *præsumpt. 4. reg. 2.* sicut non sufficit ostendere literas ordinum superiorum, nisi antè omnia ostendantur literæ inferiorum, Abb. *in cap. tua nos num. 9. vers. quæro, an sufficiat de cler. peregr.* & ibi Anchar. *in fine, & alij*, quos affert Pacian. *in tract. de probat. cap. 34. lib. 2. num. 42. vers. nec sufficit ostendere literas.*
- 14 Et in tantum ex literis collationis beneficij non probatur clericatus, nisi ostendatur etiam scriptura de clericatu confectu, quod & si Summus Ecclesiæ Præsul in literis collationis beneficij nomines ipsum assertum clericum simpliciter, adhuc cum hac nominatione clericatus non probatur, ut tenent Anchar. Philipp. Franch. Io. Andr. Bald. Alex. & de communi attestatur Thom. Grammat. *in d. decis. 81.* refert, & sequitur Diaz. *in d. prag. cap. 64. nu. 16. vers. litera*, Rovit. *in prag. 1. de titul. abus. num. 85. vers. hinc receptum est*, imputet ergo sibi, si tales literas non habuit, vel habitas non servavit, dum ex sua culpa procedat, ut dixit Ioan. Andr. *in cap. non licet col. 1. vers. ostendat ergo literas de reg. iur.* & latissimè examinat, & declarat, quando literis Summi Pontificis, in quibus enunciativè nominatur clericus, standum est.
- 15 Ille ergo, qui prætendit declinare forum ex eo capite, quod habet Ecclesiasticum beneficium, probare debet, se esse clericum, idque manifestè colligitur ex illis verbis *d. cap. ibi*, *is etiam fori privilegii*, relatiuum enim *is*, refert suum antecedens, nempe initiatum prima tonsura, vel eum, qui in minoribus ordinibus est constitutus, & quidem cum omnibus suis qualitatibus, *l. à filio §. testator ff. de alim. & lib. leg. gloss. in l. vn. in ver. proferuntur C. de sent. quæ pro eo, quod int. l. 1. §. Sed eum plures*, & ibi Bar. *ff. si fam. fur fec. Paul. Castr. conf. 140. visa reformatione num. 3. lib. 1.* Cravett. *conf. 47.* Magnus Dominus *num. 4. lib. 1.* Grat. *conf. 137. num. 14. vol. 2.* & plures alij congesti per Aug. Barbof. *in remiss. DD. dict. 273.* quasi dicat text. quod is, qui prima tonsura est initiatus, aut in minoribus ordinibus constitutus, qui prætendit gaudere fori privilegio ex eo capite, quod habet Ecclesiasticum beneficium, sicque de clericatu antè omnia constare debet, quia clericatus non præsumitur, Innoc. *in cap. super his num. 10. in fine de accusat.* dum inquit in hæc verba, *Sed quid dices, si excipiat non est subdiaconus, qui potest eligi, vel non habet literas commendatitias, cum sit alienigena.* Resp. in his casibus eum debere probare se esse ordinatum, & se dimissum ab Episcopo, cum iura in his casibus dicant literas necessarias, 2. quæst. 1. legum Sup. de cler. percus. per tot. 72. dist. per tot. tanta tamen posset esse præsumptio pro ordinato, quod transferretur in alium onus probandi, ut si multo tempore in subdiaconatus ordine inservivisset, vel quod certum esset, quod benè à suo Episcopo dimissus esset, Boer. *decis. 171. num. 15.*

15. Aymon. Cravett. conf. 93. Ecclesia Parochiali num. 1. de Grass. qui plures alios allegat. de effect. cler. in pralud. n. 184.

Non obstant, quæ in contrarium adducuntur fundata ex d. decis. Rotæ in antiquis cum alijs authoritatibus supra adductis, quod sufficit, quem esse in quasi possessione clericatus, & possidere beneficium, nam id intelligendum est iuxta authoritatem Joan. Monac. in qua se fundat. ad hoc ut custodiendus remittatur ad Judicem Ecclesiasticum pendente lite super clericatu, quando à Judice Ecclesiastico esset examinanda, & definienda, Covarr. lib. pragmat. quæst. cap. 33. num. 3. vers. fortassis in hac materia, per quam remissionem non erit liberatus à manibus Judicis laici, nisi manifestè probaverit titulum sui clericatus, ita declarat opinionem tenentium sufficere hanc quasi possessionem Pacian. in d. lib. 2. cap. 20. num. 36. vers. ceterum his non obstantibus, & autoritate Joannis Monachi in d. cap. si Judeo laicus num. 5. vers. sic dico in proposito, cuius verba sunt, Judeo secularis dicit coram Iudice Ecclesiastico, vel alteri cuius interest, vir iste perpetravit delictum tale in mea iurisdictione, unde ipse coram me sortitur forum, unde peto, quod mihi reddatur per me iustificandus, si dicatur, est in possessione clericatus, dicit, possessio non facit clericum, ff. de decurion. l. Herennius, unde probet, si potest, quem refert, & sequitur Alc. in tract. de presumptionibus præsumpt. 4. reg. 2. vers. & probat, quia talis erat clericus gloss. in cap. Presbyteri 68. dist. Boer. decis. 171. num. 12. & ita interpretandum censet Diaz loc. cit. decretum Concil. Trident. sess. 23. lib. 6. de refer. & fundat Caravit. in dict. ritu 235. n. 20.

Vnde in Collaterali Consilio cum interventu Dominorum Regentium Constantii, Castellet, Montoya, Muntalti, & Tapize ad relationem Alfonso Brancatij Iudicis M. C. delegati, fuit iudicatum, quod causa prædicti Manni Brundusij remaneat coram prædicto delegato, allegato clericatu non obstante die 9. Junii 1612. Act. assumptus Vincentius Migliaccius.

Secus esset dicendum, si beneficium haberet annexum aliquem ordinem sacrum ex d. eiusdem de Grassis.

16 Modum probandi clericatum posuit Pacian. in tract. de probat. lib. 2. cap. 34. à n. 41. Sebast. Guaz. defen. 1. c. 3. n. 9.

Fuit aliàs dubitatum, quid si superueniat ordo, vel prima censura an reconualidetur collatio beneficii. In hoc articulo procedam breuiter, & remissivè, gloss. in cap. ex literis de transact. in vers. censurarum negativas partes tuetur, conferunt not. per Dec. in rer. quid ab initio de reg. iur. num. 5. vers. & actus, qui à principio, & novissimè Bellet. disquisit. clerical. par. 1. de discipl. clerical. §. 17. num. 6. vers. neque prodest ei: At in contrariam abiit sententiam Grass. de effect. cleric. l. effect. num. 188. vers. quarto octavo, ubi pluribus authoritatibus, & argumentis illam munivit, & obvallavit.

ARGUMENTUM.

De fida solvenda Baronis ab exteris pro animalibus pascua sumentibus in feudo. Quid sit diffida, quid importet, & de eius origine.

SUMMARIUM.

1. Conventus interdicto unde vi, vel uti possidetis li-

cet habeat presumptionem iuris contra se, non est expellendus a possessione.

2. Domino non licet impedire servitutem in agro suo, qui itineri actu servit.

3. Probationi Baronis fidam fuisse solutam statuit, licet consuetudo inducta sit pascua sumere absque solutione fidei.

4. Bari habeat presumptionem pro se in territorio sui feudi.

5. Præsumptio affirmativa præfertur præsumptioni negativæ.

6. Ius pascendi in alieno territorio duplex est, communio scilicet, & servitutis, & quomodo hæc iura acquirantur.

7. Extero soluto affidare non est deneganda fida nisi non sufficiente territorio pro Civibus.

8. Constit. Regni incip. Cum per partes Apulie, quæ de pascuis loquitur per capita enarratur.

9. Diffida quid sit, & quid hoc verbum importet.

10. Baronibus licet banna emanare, ne subditi, vel ceteri pascua sumant, & limitare possunt numerum animalium depascentium his, qui affidare solent, ne ceteris affidatio tabulum tollatur.

11. Non affidati depascentes in territorio solito affidari, si sit bannitum, tenentur ad penam: si vero non sit bannitum, tenentur soluere fidam, ut ceteri affidati.

12. Depascentes, vel damnum dantes in territorio cultis, & seminato, ac bannito tenentur ad damnum, & penam, in non bannito ad damnum tantum.

13. Bannum ubi non adest, vigilare potest ratio, ne contemptus, vel iniuria.

14. Fida solutio fit iuxta loci consuetudinem.

15. Barones soliti exigere certam taxam pro fida singulis annis per decennium, illam augere non possunt.

DECISIO VIII.

ILLUST. Princeps Acayæ Baro Apicis egit in S. C. pro arcendis Civibus Casalibus Montismali à pabulandis animalibus, aqua haurienda, & lignis incidendis in suo feudo Tinchiani, Universitas vero Montismali se tueri conabatur allegata possessione: nam licet is, contra quem agitur interdicto unde vi, vel uti possidetis, habeat presumptionem iuris contra se, non est, expellendus a possessione ex dictis per Innoc. in cap. cum venissent de rest. in int. num. 6. per hæc verba; Sed si agatur interdicto unde vi, vel uti possidetis, tunc sufficit sola possessio sine bona fide, & Abb. in cap. 1. col. 1. ut sit pend. dicit nota ex tex. quod lite pendente super validitate privilegij, vel an fuerit privilegium concessum, vel ne, privari quis non debet, vel interdicti usus possessionis, vel quasi, etiam si illa possessio sit contra ius, & hoc ultimum secundum cum est notabile, Capyc. decis. 178. num. 5. & 8. Ann. alleg. 84. n. 5. Fulvius Lanari. in addit. ad repet. feud. Regentis Lanarii §. Si quis per triginta si de feud. def. conten. n. 70. 80. & 87. Covarr. var. cap. 17. num. 11. in fin. vers. sed & quoties.

2. Idem si totus ager itineri actu serviat, Dominus in eo facere prohibetur quicquid servitutem impediatur l. certo generi §. 1. ff. de servit. rustic. præd. & l. loci §. Si quis mihi si serv. vindic. Et potest quis cogi ad vendendum servitutem favore Monasterij, Anton. Padil. in l. altius num. 19. C. de serv. & ag. D. Rouit. decis. 92. & D. Vincent. de Franch. decis. 225. n. 4. Ant. Gomes in l. Tan. ri 46 num. 9.

Ex

- Ex aduerso pro Domino Thinchiani perpenditur in facto deficere Vniuersitati Montismali plenam probationem simpliciter pascendi, absque solitudine fide, imò fidam fuisse solutam per plura documenta ostendebat, & statuer probatoni Baronis habentis præsumptionem pro se, licet consuetudo inducta sit, Vniuersitatem sumere pascua in territorio absque solutione fide, Prosper. Rendell. *de pascuis Baron. cap. 10. vers. quid si per Vniuersitate*; probatur, quod Baro habeat præsumptionem pro se; nam quilibet habens territorium limitatum, potest de iure communi infra metas eiusdem exercere in qualibet parte ius quod in toto vniuersali exercet Joan. Faber. *in l. prima C. de summ. Trin. & fid. Cathol. vers. sed tu potes dicere*, item respectu libertatis ab omni liber censetur *cap. 1. de præsumpt.* & habens probationem affirmatiuam, vt in casu isto, esse scilicet, solutam fidem, præfertur habenti probationem negatiuam, quod non sit soluta argum. gloss. *sing. d. cap. 1. vers. memoria*, Specul. *de prob. §. 1. vers. ultimo*
- 3 *Quaritur à num. 20.* habet quoque Baro fundatam intentionem ex clausula inuestituræ, in qua mentio fit de fida.
- 4 Insuper dupliciter ius haberi potest pascendi in territorio alterius vel iure communionis, vel iure seruitutis, primo casu requiritur assensus Regis, secundo casu tempus immemorabile, Vñl. ad Affl. *dec. 290. num. 8.* Capibanc. *tom. 2. in pragmat. 11. de Baron. cap. 76. num. 9. vers. eadem oppositio, & controuersia fuit*, Joan. Koppen. *quæst. 13. §. 57.* qui ait, quod pretendens seruitutem probare debet, neutrum ex his Vniuersitas Montismali probauit, ergo, &c.
- 5 Denum quia extero solito affidare non est deneganda fida, nisi quando non sufficeret territorium pro Civibus Andreas *in Const. cum per partes Apulia*, quem sequitur Affl. *ibidem 6. not. & dec. 290. 2. dub. & Vinc. de Franch. decis. 301. nu. 4. vers. comparuit idem Scipio.*
- 6 Ideò per S. C. die 27. Februarij 1640. me referente interuenientibus Præsides S. C. Iordano Vrsino, Consiliarijs Vargas Marchesio Soria, Arias de Mesa, & Aquino, fuit dictum, quod manuteneatur Baro Apicis in possessione prohibendi hominibus Montismali, ne pernoctent, pascant, & ligna incident in feudo Thinchiani non soluta fida, verum Vniuersitas Montismali manuteneatur in possessione vsus in eodem feudo fluminis fontis, & viæ publicæ.
- 7 Prolata hac sententia reperta fuerunt quædam animalia hominum Montismali depascentia in dicto territorio Thinchiani, idcirco Baro Apicis prætendebat ab ipsis exigere fidam, & diffidam, fundans se *in dec. Capyc. 45. n. 4.*
- 8 Pro articuli dilucidatione: Primò differendum puto, quid sit hæc diffida, deinde in quibus casibus, & an præcipuè in casu isto applicari liceat.
- Ponderanda itaque est Regni *Const. Cum per parte Apulia*, in qua Rex Guglielmus, statuit, vt animalia de vna contrata ad aliam facientia transitum inventa in terra alicuius sumentia pascua per vnum diem, vel noctem, & non ultra libera transeant sine aliqua datione, vel solutione. Secundò, si animalia alicuius de vna contrata per unam dietam, vel duas inventa fuerint, vt supra siquidem in laboribus, vel fructibus damnum intulerint, Domini animalium damnum emendent, & in nullo alio teneantur, siquidem non damnum facientia, sed solum pascua sumentia si voluerint

affidare, affident pro pretio, quo inter eosdem poterit conveniri si verò affidare noluerint, recipient ab eis affidaturam, vt alij vicini receperint ad rationem totius anni de tot diebus, quos iura verint custodes eorum, & nihil aliud, & hoc si cum pastore fuerint inventa, si verò sine pastore, recepto sacramento à Domino, vel pastore, quod ipsa non duxerit, nec de eorum scientia ducta, & non ultra dictos dies pascua sumplerit, liberè permittant abire.

Tertio, si ultra decem dies pascua sumplerint habitata ratione ad annum recipient affidaturam pro rata temporis.

Quarto, si vicini mittat animalia in terra conuicini post denunciationem, si non abstineat, solvat similes affidaturas.

Ex prænarratis colligitur in nullo ex casibus loqui de diffida, nec de illa aliquid liberatur *in Cap. Reg. Caroli Primi secundum ordinem Campagn. 84.* unde idem Affl. *maximus J. P. in d. Const. per partes Apulia 7. not. num. 13. vers. & nescio*, ait, se nescire, ubi sit fundata ista diffida, quæ sic vulgariter dicitur in toto Regno.

9 Re tamen sanius perpenfa fas erit sustinere hanc diffidam nil aliud in se continere, nisi pœnam impositam in territoriis bannitis, de qua loquitur *Pragm. incip. Statuimus in tit. de off. Baiuli*, in qua est provisum, quod bannitis territoriis possit exequi pro pœna contra repertos pasculare in territorio cum animalibus, vel eius animalia absque eo satisfacto prius damnum passo, quæ pœna non excedat quantitatem fortis petitam usque ad quantitatem Augustalis, etiam si quantitas petita excederet Augustalem, licet enim Baronibus edere banna, nè subditi cum animalibus pascua sumant in territorio suo Marin. Frecc. *in 46. auct. Baron.*

10 cum reliquis adductis per Novar. *in tract. de gravam. Baron. tom. 1. gravam. 42.* imò Dominus feudi potest statuere, ne quis ultra certum numerum ovium, & aliorum animalium depascat territorium, ne solus devastet pasturam, quæ debet singulorum commoditati deservire, & istud statutum ligat non solum vassallos, sed externos ius habentes pascendi, Avend. *de exeq. mand. part. prima c. 13. n. 100.* & an hæc statuta ligent clericos idem *loc. cit. num. 7.* Redeundo igitur ad assumptum, nempe quòd diffida idem sit cum pœna, id videtur sentire Marin. Frecc. *d. auct. Baron. 46. num. 3. vers. hodie pro modo fida*, dum dicit, quod pro pœna fida, & diffida

11 dæ pœna exigi consuevit in Regno, iidem Affl. *in d. Const. num. 13.* per hæc verba, & pondera istam Constitutionem, quia non vult ista Constitutio, quod possit exigi diffida à non affidatis in aliquo casu, sed quod tantum possit exigi fida, quam recipiunt alii vicini pro resta temporis unius anni, nisi quando fuisset facta prohibitio, vel hanc sub pœna moderata, tunc exigetur pœna à non affidatis. Monac. *add. ad dec. Minad. 32. n. 28.* Rendell. *de Regis past. c. 17.* notat. Affl. qui *loc. sup. cit.* dixit, nescire, ubi sit fundata ita diffida *vers. dicimus enim* affirmat, enucleato prius diffidæ significatu, illam fundari in banno, Novar. *sup. cit. gravam. 42. num. 2.* ait pœnam banni importare fidam, & diffidam, quæ erit medietas fide. Ann. *sing. 138.* distinguit, quod aut territoria sunt bannita, aut non, si sunt bannita, tenentur ad pœnam ratione contemptus ultra damnum, aut non sunt bannita, & non debetur pœna, sed tantum damnum, & ita testatur fuisse decisum Affl. *decis. 290. num. 1. vers. Dicit ille Baro*, aperte dixit, quod

quod diffida habuit originem à prohibitione facta per bannum M.C. Denique salvando *decis. praeis. Capyc.* qui loquitur de diffida dico, non maiè sensisse eos, qui dixerunt ibi territorium esse bannitum, dum in *num. 2.* commemoratur *pragm. de off. Baiul.*

Et ex his cum territorium Thinchiani non sit bannitum, non erit locus diffidæ; sed juxta *Const.* per partes Apulia solvenda erit fida pro rata temporis, prout solitus est Dominus affidare, prout in simili fuit decifum per S. C. teste *Afflict. decif. sup. cit. 290. num. 5.*

32 In territoriis verò non solitis affidari ad pabulandum, sed cultis, & seminatis non solvitur fida, sed damnum, & si sint bannita unà cum damno poena, *Ann. sing. sup. cit. 138.* & quando, & quanta poena sit solvenda, & qualiter æstimandum sit damnum, plenè omnes DD. recensendo tradit *Novar. praeis. tom. 1. gravam. 44.*

33 Nec prætermittendum, quoties non adest bannum, nihil exigi licere ratione contemptus, vel injuriæ, quæ non consideratur nisi data prohibitione, *Abb. in cap. dilecti num. 13. & 14. de arbitr. Rendell. d. cap. 17. vers. Exigitur autem poena*, *glos. in Const. post mundi machinam verbo contempserunt.*

34 Solutio demum fidæ, sive à Civibus, sive ab exteris juxta locorum diversitatem diversimodè fit, ut testantur DD. duas enim oves, vel captas in singula centena solvi Baroni Ayetæ refert *Præsid. de Franch. decif. 228.* cellas quinque

35 pro unoquoque sive Ann. *alleg. 84.* cum autem certam taxam universaliter non habeat, servanda est loci consuetudo, nec ea innovari potest, ita ut si per annos decem certum pretium Barones exigere consueverunt, augeri dictum pretium non liceat, *Novar. cit. tom. 1. gravam. 41. Rendell. tract. de Baron. pascuis vers. Solutio autem*, qui se fundat in l. Domini pradiorum C. de agric. & censit. lib. 11.

ARGUMENTUM.

An inquilino denunciatio sit facienda à novo conductore, tribus mensibus antediem transmigrationis?

SUMMARIUM.

- 3 Neapoli non observatur fieri denunciationem inquilino a Domino, vel à novo conductore.
- 2 Novus conductor potest expellere inquilinum eodem tempore, quo intendit accedere, nulla facta requisitione.
- 3 Antiquus inquilinus non admittitur ad probandum reconductionem contra novum conductorem, nisi per scripturas, & instrumenta.
- 4 Antiquus conductor præfertur novo conductori in prædiis fiscalibus.

DECISIO IX.

Magnificus D. Fabritius Tomasinus conduxit domum in suburbio Civitatis Neapoli dictæ à Chiala, in qua habitavit Magnificus Franciscus Cantelmus, adveniente mense Maij denunciavit dicto inquilino, quod in die 4. eiusdem mensis vacuam domum relinquat,

Duo replicavit de reconductione, & non teneat, quia per tres menses antea non fuit denunciatum iuxta observantiam Civitatis Neap. de qua testatur *Addition. ad Consuetud. Sed si fundum de local. & conduct.* quæ incipit, *ratio est*, dicens Neapol. communiter observari, ut in domibus urbanis fiant requisitiones in mense Maij, adeò quod videretur in aliqua culpa, qui secus ageret, & hoc attento eo tempore, quo locationes incipiebant de mense Augusti, quæ hodie, quia incipiunt in mense Maij, requisitio esset facienda in mense Februarij.

Per Dominum, & novum conductorem fuit productum novum instrumentum locationis stipulatum in mense Februarij, & denunciandi negabatur observantia, quam non esse veram refert *Vrsill. ad dec. Afflict. 356. num. 12.* cum in urbanis novus conductor possit expellere conductorem eodem tempore, quo intendit accedere atque alia precedente requisitione *Ant. Capyc. ad Consuetudinem. Sed si fundum*, incip. *Fuit iudicatum in Sac. Conf. in fin.*

3 Nec potest antiquus inquilinus molestare novum sub pretextu reductionis, nisi specialiter per ser pturam fuerit inita, l. ne cui C. locati, & l. item queritur §. qui impleto in fin. ff. locati, *Affl. decif. 238.* & per *Præsid. de Franch. decif. 278.* sed

4 tantum in prædiis fiscalibus præfertur per text. in l. congruit C. de loc. præd. fiscal. lib. 11. fundat, & decifum refert *Præsid. de Franch. decif. 406.* & ita sub die 2. Maij 1740. fuit iudicatum pro novo conductore ad relationem M.C.

ARGUMENTUM.

Articuli remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum petita per vassallum Baronis inquisitum uti clericum in M. C. carceratum an ad eandem M. Curiam, vel ad Baronem spectet cognitio. Et in tali iudicio Baro prætendens vassallum inquisitum uti laicum ad ipsum remittendum esse, an & quomodo audiendus sit.

SUMMARIUM.

- 1 Articulum remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum petita per vassallum Baronis inquisitum uti clericum in M. C. Carceratum ad eandem M. C. & non ad Baronem spectare, decifum fertur.
- 2 Audientia non est deneganda tertio comparenti ad coadiuvandum iura alterius.
- 3 Iudicium remissionis petita ad Iudicem Ecclesiasticum per clericum inquisitum summarium dicitur ad Iudicis instructionem.
- 4 Eaque propter Baronem contendentem, Vassallum uti laicum ad ipsum remitti debere in termino super remissione ad Iudicem Ecclesiasticum petita per vassallum clericum dato per M. C. audiendum non esse; sed tantum Iudicem instruere, fisciunque coadiuvare, testes, & scripturas producere absque nominatione, & ordine iudicis posse decifum.
- 5 Cognitio incompetentie spectat ad Iudicem causæ principalis.
- 6 Index laicus super incidenti non poterit cognoscere.

reverti aliquid sed tantum virtute ritus pro-
nunciare super competentia.

- 7 *In Gallia indicatum fuit, cognitionem an bene,*
vel male fuerit captus clericus spectare ad par-
lamentum.

DECISIO. X.

- 1 **V** Assallus Castri Abbatis Ill. Principis Roc-
cæ inquisitus de vulneribus carceratus in
M. C. petiit se remitti ad Curiam Ecclesiasticam
uti clericum, Baro præ tendit per eius Curiam
articulum remissionis esse iudicandum censuit
M. C. & Sacrum Consilium non esse locum peti-
tioni Baronis.

Cumque esset datus per M. C. terminus super
remissione, institit Baro, esse audiendum, nomi-
navit testes in Terra Rocce, ex eo quod articu-
lus hic est civilis, & sua interest, habere vassal-
lum laicum: compareret enim ad coadiuvandum
iura fisci, & non est deneganda audientia iuxta
ea, quæ dicemus infra cap. 97. de tertio comparen-
te.

- 2 Replicabatur pro parte inquisiti, in iudicio hoc
summario ad iudicis instructionem *iux. rit. 235.*
non esse audiendum tertium, sicut in cæteris iu-
diciis, in quibus Iudex laicus erit incompetens:
poterit enim Baro Iudicem instruere, fiscum co-
adiuvare, producendo testes, & scripturas absque
nominatione, & ordine iudicij, & ita fuit per Sa-
crum Consilium his iudicatum in causa Illustr-
Principis Rocce petentis remissionem Petri Tra-
peni inquisiti de vulneribus, & resistentia. Et
tandem sub die 22. Aprilis 1622. iunctis aulis
ad relationem M. C. & oretenus Iudici manda-
tum, quod recipiat testes, qui producuntur per
Baronem.

- 3 Quoad prætentam remissionem petitam per Ba-
ronem articuli incompetentiæ ratione clericatus,
de quo supra *nn. 1.* iterum de anno 1636. fuit di-
scussus: nam quidam Didacus Molphesius de Ter-
ra Sancti Archangeli, cum esset inquisitus de
pluribus, & carceratus per Curiam Sancti Ar-
changeli, Vicarius Angloni præ tendens, esse cle-
ricum coniugatum. Auditorem Status, & capien-
tes in censuras incidisse declaravit, eò quod cum
violentia armata manu cum effusione sanguinis
carceribus mancipaverunt clericum notorium
coniugatum, & quia carceratus in debita, &
violenta carceratione, & extractione à proprio
domicilio conquestus fuit coram Excellentiss. D.
Prorege, is mandavit, quod super gravamine, &
competentia de iustitia provideret M. C. pro cu-
jus decreti exequutione fuit datus per Magnam
Curiam terminus super petita remissione, relata
causa in S. C. ad instantiam Principissæ Ostiliani,
dicebatur pro parte dictæ Principissæ ad suam
Curiam spectare cognitionem clericatus: quia
incidenter articulus venit examinandus, & coram
Iudice causæ principalis quæstionem facti esse de-
cidendam *jux. text. in l. qui in aliena ff. de iudi-*
ciis, pro quo faciunt dicta supra cap. 7. Carceratus
instabat pro confirmatione decreti M. C. & ante
omnia esse pronuntiandum super remissione ad
Iudicem Ecclesiasticum per M. C. in qua fuit op-
posita exceptio declinatoria iudicii, qua penden-
te nil est novandum cap. 2. *nil novar.* nam suppo-
sito Clericatu tu Iudex secularis nullā habet po-
testatem, nec in his, quæ incidenter veniunt con-
tra personam clericij per *text. in cap. si Iudex lai-*

cus de sent. excommunic. in 6. poterit tamen
incidenter cognoscere, an ipse sit Iudex iu-
xta *rit. Magn. Cur. 235.* at pronuntiando super re-
missione ad Baronem, esset de gravamine cogno-
scere, & iudicare de persona clerici, & sic de re
Ecclesiastica, & spirituali, & ideo dicit Dom. in
d. cap. si Iudex laicus, quod Iudex secularis non
est Iudex etiam incidenter per viam, exceptionis,
not. Abb. post *glos. in cap. etiam de ord. cognit. in*
cap. lator, qui filii sint legitimi, & idem Abb. in
cap. si diligenti col. pen. de for. com. ubi concludit,
quod secularis Iudex nullo modo potest esse Iu-
dex contra clericum, nec incidenter.

- 7 Et dato, quod Iudex laicus possit, an bene, vel
malè fuerit captus, cognoscere, ut observatur
Gallæ ex dictis per Lancellott. in *tractat. de at-*
tent. lit. pend. limitat. 23. 2. part. cap. 4. num. 23. vers.
quarto limita, cuius verba sunt, *Quarto limita*, ut
non procedat in casu, quem ponit Ioann. Gallus in
decis. parlamenti Parisiens. 354. incip. per arrestum
ad finem, quando fuit clericus occasione alicuius
criminis per Iudicem secularem carceratus, & ille
ab huiusmodi carceratione appellaverit ad parla-
mentum, si enim Iudex Ecclesiasticus petat cau-
sam criminalem ad eum remitti, articulus tamen
isto, an fuerit bene, vel malè captus, & similiter
an bene, vel malè fuerit appellatum, erit in Curia
seculari cognoscendus, & in *eod. part. cap. 1. 2. ampl.*
4. in fin. num. 23. vers. illud autem. Adhuc non erit
remittendus ad Baronem, non discussio gravami-
ne, sed M. C. erit cognitio, ad quam erat remissa
causa per Collaterale Consilium ad providendum
super indebita carceratione, & vexatione. Cen-
suerunt duo ex quatuor Dominis Consiliariis, esse
remittendum articulum ad Curiam Baronis, alii
duo M. C. V. decretum approbaverunt; ad diri-
mendam paritatem accessit tertius, & pro Barone
sententiam dixi reclamationis confirmatum fuit
decretum Magna Curia sub die 21. Iulij 1636.

ARGUMENTVM.

Pendente articulo in Rota Romana, si iustè,
vel obreptitiè fuit concessa alicui facultas
de Religione ad alteram ingrediendi, in qua
bona licet retinere, an possit procedi in li-
te bonorum per Iudicem secularem, vel
expectanda sit decisio Iudicis Ecclesiastici?

SUMMARIUM.

- 1 *Iudex laicus pendente articulo in Curia Roma-*
na subreptitiè concessione alicui facta à S. P.
facultatis de Religione incapaci etiam in com-
muni ad alteram ingrediendi, in qua bona re-
tinere licet, an liceat super restitutione bonorum
intentatā terminare possit, vel in ea supersedere,
& Iudicis Ecclesiastici decisionem expectare de-
beat, & num. 5.
- 2 *Iudex Ecclesiasticus an Iudici laico inhibere*
possit, ne procedat super causa incidente in eam,
quam ipse cognoscit, & quid observetur in Ro-
tæ.
- 3 *Iudex laicus de quæstione spiritali, quæ inci-*
dente incidit, si in iurisdictione, cognoscere ne-
quis; sed illius notio ad Iudicem spectat Eccle-
siasticum.

Secus verſi in factu conſtat, quia tunc laicus cognoscit, niſi Eccleſiaſticus Judex illius quaſtionis cognitionem aſſumat, & Judici laico inhibeat, ne in cauſa etiam incidenter procedat, quum is nondum caput tractare; tunc enim ipſe Eccleſiaſticus eandem incidentem cauſam expendit.

DECISIO XI.

Summus Pontifex cuidam Petro Baptiſta Grimaldo, ut ad Hieroſolymitanam Religionem (in qua bona licet retinere) ſe transferret ab ordine Fratrum minorum Sancti Franciſci incapaci, etiam in communi, Cappucinatorum nuncupatorum, cujus habitum per decimum tertium ſerè annum fortiter ſuſtulerat Pontificia diſpenſatione certis de cauſis ſuae Beatitudini notis egredi permiſit. Mota poſtmodum lite ſuper recuperatione bonorum, poſſeſſores reuſum habuerunt ad ipſum Pontificem, aſſerentes, ſubreptitiè, & obreptitiè impetratam fuiſſe diſpenſationem, conditioneſque in ea appoſitas non fuiſſe ſervatas; & delegata cauſa in Rota Romana, citra præiudicium conſeſſionis, fuit per eandem Rotam inhibitu aſtori, quod, donec non fuerit proviſum ſuper validitate conſeſſionis, ſuperſedeat in agendo coram Iudice laico.

Præſtendebant coſiventi, quod & ſi non fuerit Iudici inhibitu, non poterat ex juris diſpoſitione Iudex laicus item ſuper reſtitutione bonorum terminare, pendente articulo ſubreptionis in Curia Romana per text. in cap. tuam de ord. cogn. & cap. later, qui filii ſunt leg. unde ſi quaſtio bonorum principaliter mota ſit, & in ea incidat quaſtio, cuius cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſuperſedendum eſt in cauſa bonorum; Barboſ. in l. Titia, num. 21. verſ. & donec ea cauſa finiatur, ff. ſol. matr. Gamm. deciſ. Luſit. 194. verſ. & patienter expectare, & in deciſ. 207. num. 5. verſ. omne igitur, Martia in tract. de juridiſ. parti. 2. cap. 8. num. 10. & ſeq. verſ. ergo dum Eccleſiaſticus, & ita deciſum per S. C. refert Capyc. deciſ. 7. in fin. Dom. de Franch. deciſ. 512. & deciſ. 551. ubi latiſſimè de modo procedendi, quando quaſtio ſpiritualis venit examinanda. Quotieſcunque enim ſpiritualis quaſtio ſuboritur incidenter, ſi controversia in iure conſiſtat, Iudex Eccleſiaſticus cognoscit Bart. in l. homini novatione C. de ſacroſanct. Eccleſ. & in l. 2. num. 4. ff. de juridiſ. omni. ind. & communiter DD. in d. l. Titia, Covarr. in epitome de ſponſalib. 2. parti. cap. 8. §. 12. num. 3. Facchin. lib. 1. controverſ. cap. 44. Gamm. d. deciſ. 194. Guttierrez præd. quaſt. lib. 3. & 4. quaſt. 26. num. 2. & ſi in factu conſiſtat, cognoscit Iudex laicus Bart. in l. quoties ff. de ind. & in d. l. Titia. Covarr. præcit. loco, licet Facchin. d. lib. 1. controverſ. cap. 44. fundet contrarium, Oſaſc. deciſ. 147. num. 11. qui teſtatur de communi, & ſatis pro utraque opinione Doctores, & iuribus, tenens etiam ſi articuluſ ſit facti, ad Iudicem Eccleſiaſticum notionem ſpectare; ſed prima opinio communiter in praxi recepta eſt, & obſervatur, & ad utrumque Iudicem ſpectat Guttierrez d. quaſt. 26. num. 2. niſi is, cuius intereſt, ad Eccleſiaſticum Iudicem acceſſerit, ab eoque petierit, ut illius quaſtionis cognitionem aſſumat, atque Iudici laico inhibeat, ne in cauſa etiam incidenter procedat; tunc enim ſi Iudex ſecularis nondum caput id negotii tractare, Iudex ſecularis Iudex Eccleſiaſticus, citatiſ his, quos id tangit,

eandem incidentem cauſam expediet ita notavit Girard ſing. 96. Covarr. præcit. loco. & Iudex Eccleſiaſticus poteſt inhibere Iudici laico, ne procedat ſuper cauſa pendente ex ea, quam ipſe cognoscit Abb. in d. cap. tuam num. 5. & 11. Nihilominus in Collaterali Conſilio ſex ex undecim Iudicantibus cenſuerunt, quod ſit procedendum ad ulteriora in cauſa, non obſtante pendentia litis in Curia Romana, ea moti ratione; quia Summus Pontifex expreſſit, nullum præiudicium inferri velle conſeſſioni jam factæ, & ſic capax remanet, & pro capace habetur, donec aliter fuerit per Curiam Romanam proviſum, quo cauſa cautum erit per ſatificationem. Iudices, qui intervenerunt, fuerunt D. Præſes S. R. C. Dom. Reg. Urſinus, Dom. Regens Valenzuela, D. Felix de Januario Commiſſ. D. Lopez, D. Salvus, D. Patignus, D. S. Jacobus D. Vargas, D. Brancia, & Ego, ſed ſub die 14. Decembris eiudem anni. . . . in reclamacione iudicatuſ fuit, eſſe ſuperſedendum, donec fuerit cauſa deciſa in Curia Romana abſentibus DD. Salvo ob infirmitatem, & Brancia in Civitate Lytii.

ARGUMENTUM.

Clerico in Regno an liceat patrocinari, & an licentia ſibi conceſſa patrociniandi nulla facta mentione Regiæ Pragmaticæ hoc vetantis ſit valida.

SUMMARY.

- 1 Clerici in ſecularibus cauſis, & ſeculari forè patrocinari non poſſunt, exceptis cauſis Eccleſiarum, & miſerabilium perſonarum.
- 2 Princeps reſcribendo contra legem, vel ſtatutum an expreſſe apponere debeat clauſulam, non obſtante tali lege, vel ſtatuto in contrarium, remiſſive.
- 3 Princeps reſcribendo contra legem, vel ſtatuta in Curia, vel in Conſilio condita, non facta de illis expreſſa mentione, non tollit diſpoſitionem, & conſequenter reſcriptum non valet.
- 4 Text. in l. quidam conſuebat ff. de re iud. & l. idem Ulpianus in fin. ff. de excuſ. tutor. in præſenti articulo expenduntur.

DECISIO XII.

PER Regiam Pragmaticam editam ſub die ultimo Novembris 1598. confirmantum aliam Regis Ferdinandi Primi prohibitum eſt omnino præſtari patrocini per clericos in ſecularibus cauſis, & iudicijs, præterquam in cauſis ſuis proprijs, conſanguineorum, vel affinium, Eccleſiarum, & miſerabilium perſonarum, itaut tunc ſine pretio valeant patrocinari Prag. 2. de poſtulando commentata per Regentem Rovitum in prag. 21. de off. Sac. Conſ. quod idem diſpoſitum erat in cap. 1. & 20. tit. contra de poſtul. & 88. diſtinct. per totam.

Quidam clericus obtinuit à Summo Pontifice facultatem patrociniandi, & productio reſcripto ad impetrandum Regium exequatur, Regius Cappellanus maior conſilium in ſcriptis dedit Domino Proregi per hæc verba, *Sono de voſto, che V. E. può reſtar ſervita di concedere Regio exequatur alla*

bora

bona, quando de P. E. ostendit licentia, & dispensa d'advocare in quesi Regij Tribunali, non obstanti le Constitutioni, & Præmatiche di questo Regno, o non altrimenti, virtute cuius consultationis fuit sequutum decretum, exequatur servata forma relationis die 6. Maij 1635.

Ex hoc clericus dicit esse concessam licentiam, & dispensatum Regiæ Pragmaticæ iuxta tenorem rescripti. ponderando text. in *l. quidam consulebant ff. de re ind. ibi fin. Princeps enim qui magistratum si dedit, omnia agere decrevit, & ibi Imol. facit etiam *l. idem Ulpianus in fin. ff. de cens. tutor.**

2 Pro negativa est text. in *l. fin. C. si contra ius utilitatem publicam, ibi, nullam sacram annotationem, qua generali juri, vel authoritati publica adversa esse videatur, in disceptatione cuiuslibet litigij patiantur proferri, sed generales sacras Constitutionis modis omnibus non dubitent observandas, per quem text. dubitatum fuit inter DD. an requiratur expressa nominatio, non obstante tali lege, vel sufficiat dicere, non obstante aliqua lege in contrarium, de qua questione habes multa per Bart. in *l. fin. C. si contra ius, vel utilit. publ. & per Bald. in l. humanum num. 4. vers. hic adverte C. de legib. & per Vital. in tract. de clausul. in verb. clausula generalis non obstantibus quibuscumque privilegijs. Et Princeps non videtur facere dispensationem, vel abrogationem legum, quando contra leges contrahit, fundat copiosè Joan. Baptistæ Larrea alleg. fiscal. allegat. 4. vbi in fine, quod quoties in lege est decretum irritans factum, illud decretum ligat etiam Principem, & per contrariam dispositionem (nisi expressa sit derogatio) tali decreto derogatum non censetur, ut probat text. in *c. pen. de prob. in 6. & ibi notat Lupus, & Geminian. num. 10. & idem tenuit Paril. lib. 4. conf. 37. num. 2. sequitur Anton. Gabr. commun. opin. lib. 6. in tit. de claus. claus. 3. num. 74. & ex decreto irritante necessariam esse expressam, & specialem derogationem probavit Barbof. de claus. claus. 82. num. 6. & 13.***

3 Hinc ait Pet. Bellug. in specul. Princ. rub. 2. de invent. Cur. & princip. potest. in leg. conden. nu. 5. quod si contra tales leges in Curia, vel in Consilio factas Princeps rescribat, nisi de illis expressam mentionem faciat in rescripto, non valeat rescriptum, nec tollat legis dispositionem, cum igitur in decreto, quod exequatur, nulla sit expressa dispensatio ad Reg. Pragmat. prout de jure requirebatur, & in consultatione ita dictum, ergo semant prohibitio, & exequutio rescripti Summi Pontificis quoad concernentia jurisdictionem Apostolicæ Sedis concessa censetur, arg. text. in *l. cains ff. de pign. action. Affl. in procm. Conf. Post mundi machinam à num. 5.*

4 Non obstat text. in *l. quidam consulebant, ibi propter utilitatem publicam tolerantur, ne sub Principe decipiantur, quod consideravit Petr. Bellug. in spec. Princip. de effect. Imperij rub. 23. sub num. 14. in verb. sed pone tanquam factum, quamvis fieri non debebat de iure stricto glo. in *l. Barbarius ff. de off. Pres. per quam l. idem statutum est.**

Nec obstat text. in *l. idem Ulpianus in fin. ff. de cens. tutor. ibi ratione absentie erat impeditus, & sic concessio tramigrandi rescripto Imperatoris, quæ non est à lege improbata, impediēbat tutelæ exercitium.*

Ex his per S. C. sub die 3. Iulij 1640. fuit de-

cretum, quod adeant Collateral. Consilium pro explicatione Regij exequatur super dispensatione, & licentia patrocinandi in Regijs Tribunalibus, & interim supersedeatur in discussione nullitatum, in banca Zozij pro Cantone

ARGUMENTVM.

Clericus quando dimisso habitu, & tonsura amittat privilegium fori. Et quid in clerico coniugato, & quid quando se immiscet sævis, & enormibus, & quando dicatur enormib. & sævis se immiscuisse, & quid in crimine læsæ Maiestatis.

SUMMARIUM.

- 1 Clericos conjugatos tonsuram, ac vestes clericales deferentes fori privilegio gaudere affirmatur.
- 2 Has minime deferentibus denegatur.
- 3 Nec monitionem aliam necessariam esse in comuni DD. sententia notatur.
- 4 Statim ac clericus conjugatus tonsuram, & ne sive clericalem dimittit, exutus censetur omni privilegio, ita ut eo uti nequaquam possit; ideoque si deprehensus fuerit absq. e tonsura, & veste clericali, vel sine veste, sed cum tonsura, vel cum veste sine tonsura clericali non gaudet privilegio.
- 5 Ad hoc ut clericus conjugatus obtinere possit in declinatoria fori, oportet articulare, & probare unicam, & virginem duxisse, & tempore delicti & captura habitum, & tonsuram gestasse.
- 6 Et priusquam prædictas qualitates probet, secularis Iudex eum remittere non tenetur.
- 7 Clericale namque privilegium clerici conjugati lenius, quàm non conjugati amittunt.
- 8 Clericus in minoribus absque beneficio tenetur probare se continēd. habitum, & tonsuram dedisse iuxta Concil. Trid. decretum, & Constitutiones plurimorum Pontificum, neque sufficere aliquoties dedulisse, sed perseverantia, & continuatio requiritur, & n. 10.
- 9 Clericus in minoribus dimisso habitu per annum, fori privilegio non gaudet.
- 10 Nec alia requiritur monitio.
- 11 Verum si reassumpserit habitum fraude gaudet.
- 12 Clericum, & si non coniugatum enormitatibus se immiscentem à iudice laico posse puniri absque alia monitione ex Constitutione Clementis VII. ad instantiam Imperatoris, & num. 15.
- 13 Clericos ordine clericali, & habitu relicto in Apostasia tanquam laicos ambulantes, & in crimine deprehensos per Iudicem sacularem capi, inquiri, & distringi, per Bullam Leonis X. statutum est, quæ vetat omnibus ordinarijs Iudicibus, ne quovis modo directè, vel indirectè Iudices saculares in eo impediānt sub pœna suspensionis.
- 14 Contra clericos inveteratos in aggressuris, & enormibus idem operatur diuturnitas temporis, quod tria monitio.
- 15 Et an, & quando requiratur degradatio.
- 16 Qua dicantur enormia delicta.
- 17 Et quid si clericus in sacris consistens incidat in crimen læsæ Maiestatis humanæ, an per Iudicem laicum puniendus sit.

Michael de Bono carceratus per Regiam Audienciam pro recaptis, & furtis, confessus, condemnatus fuit poena ultimi supplicij, petiit Episcopus remitti uti clericum conjugatum, produxit Bullas primæ tonsuræ, & testes, qui eum viderunt, uti clericum græcum servire in divinis cum habitu, & tonsura.

Fiscus per testes numero maiores probavit esse vxoratum, ut plurimum uti laicum incesisse enormibus, & sevis se immiscuisse, diu in ijs perseverando, & uti laicum deprehensum, & si aliquando habitum, & tonsuram gessit, id raro, & paulisper, & ut plurimum in habitu laicali sine tonsura visum fuisse, ita quod uti laicus communiter existimabatur, ex quibus probationibus has in iure veras conclusiones adduco, quarum.

1. Prima est, clericos conjugatos fori privilegio gaudere, si tonsuram, & vestes deferant clericales juxta bonifacij, *Constitutionem, & Regiam pragmaticam primam in ordine sub tit. de clericis conjugatis*, & decretum fuit per Sacrum Concilium Trid. in sess. 23. cap. 6. quod si tonsuram, & vestes non deferant clericales fori privilegio non gaudeant Aufr. de potest. sacral. in Eccles. pers. in
2. prima regul. tit. 1. limit. 7. nec alia requiritur monitio ex communi DD. sententia, de qua testatur Farinac. qui innumeros affert DD. in tit. de inquisitione quæst. 8. num. 60. & eo ipso, quod clericus conjugatus tonsuram, atque habitum dimittit clericalem, censetur exutus omni privilegio, ita ut eo uti nequaquam possit, notant DD. in clem. prima de vita, & honestate clericorum. Archid. iohannes And. & Dominus de S. Geminiano in cap. unico de cl. coniug. in 6. Natta conf. 356. num. 6. lib. 2. qui dicit, quod ab hac sententia nemo discrepat, refert Carolus de Grassis, in tract. de effect. cler. in 1. effect. n. 892. unde si fuerit deprehensus absque tonsura, & veste clericali, non gaudet clericali privilegio, & ita decisum refert in illo Senatu Guid. Pap. decis. 138. in princip. idem si sine veste, sed cum tonsura, vel cum veste sine tonsura idem praticato loco vers. sed quod, Barbof. in l. Tisia ff. solut. matr. n. 33. vers. secundo
3. principalis conclusio dicit, quod si clericus conjugatus excipiat de clericatu, debet articulare, quod sit conjugatus cum vnica, & virgine, item quod tempore delicti, & capture gestabat habitum, & tonsuram, quæ conclusio aperte deducitur ex d. cap. 1. de cler. coniug. in 6. neque secularis hos tenetur remittere, antequam probent prædictas qualitates Rota decis. 3. in novis de sent. excom. incip.
4. si clericus conjugatus sol. mihi 93. & levius amittunt privilegium clericale clerici conjugati, quam non conjugati ex dictis per Joannem Monacum in citata Bonifacij Constitutione de cleric. conjugat. in 6.

Secunda conclusio, clericalis habitus erit continuo deferendus; dum enim Concilium Tridentinum decrevit, quod clerici fori privilegio non gaudeant, nisi habitum, & tonsuram deferant, actus est successivus, & frequentativus, ideoque non sufficit semel, & bis deferre, sed perseverantia, & continuatio ipsa requiritur, ut optime fundat Menoch. lib. 6. præsumpt. 76. num. 38. vers. requirit plura copulativa concilium, Carolus de Grassis in d. effect. 1. num. 1183. vers. sic pariter est dicendum, & est expresse provisum per plures Constitutiones Summorum Pontificum, videlicet

- cet Pauli III. & Clementis VII. in quibus cavetur, quod nisi incedant continuè in habitu, & tonsura clerici in minoribus constituti, & non beneficiati, ipsum fori privilegium amittant, de quibus testatur Vrsillus ad decis. Affl. 24. n. 7. vers. secus hodie per provisiones, & Menoch. loc. cit. unde si clericus in minoribus constitutus habitu, & tonsura dimissis deliquit, si per annum commoratus est, & vixit cum habitu laicali, fori privilegio non gaudet ex dictis per Dec. lib. 4. c. 9. n. 92. quem refert, & sequitur Carolus de Tap. in Const. Regni, de personis num. 24. in quinta limit. & pluries per S. C. me pro fisco patrocinante, ita iudicatum fuit, nam ubi possibile est continuè de-
- 10 ferre habitum, & tonsuram, non est derelinquendus ex dictis per Felinum in præmio decret. Res pacificus num. 6. vers. sed ubi possibile esset; si verò non continuè, sed de raro ita ut communiter existimetur laicus non erit remittendus ad Iudicem Ecclesiasticum, per ea quæ consuluit Castell. in cons. 5. num. 9. quem refert, & sequitur Farinac. in d. quæst. 8. n. 68. & Joan. Maria Bellet. disquis. cler. par. 1. §. 8. de favor. cler. personal. num. 14. nec
 - 11 alia requiritur monitio per dictionem illam, nisi, positam in decreto Concilii Tridentini in d. cap. 6. prout declaratum fuit per S. C. congregationem Cardinalium, de qua meminit Ioan. Maria Bellet. disquis. cler. par. 1. §. 8. de favor. cleric. personal. num. 6. ver. propterea Concilii Trid. & per Aloys. Ricc. in prax. decis. 606. num. 4. vers. secunda sit conclusio: verum si ante capturam reassumpserit, gaudet
 - 12 privilegio fori, dummodò reassumptio non fiat cum fraude in cap. ex parte il terzo de privileg. Doct. adducti per Bellett. pract. §. 8. nu. 12.

Tertia clericum, & si non conjugatum, & in habitu laicali incedentem, enormitatibus se immiscentem, absque alia monitione posse puniri à Iudice seculari probat in cap. 1. de Apost. item in cap. ex parte de privileg. in cap. perpendimus de sent. exc. in quibus iuribus probatur, quod per sola delicta enormia perditur privilegium clericale,

- 13 nulla facta mentione præcedentis monitionis, per quæ iura hoc tenuerunt, glo. Anchar. Mill. Aufr. Cassan. Archid. Dec. Joan. Andr. Gemin. Marfil. Boff. & Clar. relati per Farinac. in d. q. 8. num. 54. vers. contrarium, quod immò nulla prorsus requiratur, ubi hanc opinionem magis communem, & consuetudine approbatam, & in iudicando esse sequendam asseverat, & innumeros alios affert pro hac opinione Carolus de Grassis ubi sup. num. 889. Bovadill. Polit. to. 1. lib. 2. cap. 18. num. 95. eandem sequitur Ricc. in d. dec. 608. nu. 3. pro qua opinione affertur Bulla Leonis De-
- 14 cimi, per quam contra clericos, ordine clericali, & habitu relicto in apostasia tanquam laicos ambulantes, & in crimine deprehensos, statutum est, per Iudicem secularem capi, inquiri, & stringi debeant, ibique vetat omnibus ordinarijs Iudicibus, ne quovis modo directè, vel indirectè Iudices seculares in eo impendant sub pœna suspensionis à divinis quæ promulgata fuit anno 1506. quam ad verbum posuit Cassan. in Consuet. Burgund. tit. de iustitia §. 5. n. 51. de ea meminit quoque Mattheus Bosnius add. ad Aufr. in reg. prima tit. 1. de potestate seculari fall. vigesima, nec de monitione memoriam facit, & in clericis in mi-
- 15 noribus constitutis non erit dubitabile, monitionem nullam necessariam esse, & non posse declinare forum, quod hodie est expeditum per Sac. Conc. Trid. d. cap. 6. ad quod illud ponderaverunt

runt dictus Carolus de Grassis in d. eff. 1. num. 89. in fine, & Marta in tractat. de iurisd. par. 4. cent. 2. casu 135. in fin. Aloyf. Ricc. in d. decis. 606. num. 4. & maxime in Regno vtriusque Siciliae, in quibus ad instantiam Imperatoris Caroli Quinti, Summus Pontifex pro bono regimine iustitiae in ejus Regnis concessit, ut absque trina monitione, de qua in dictis canonicis sanctionibus, procedi possit contra clericos sine habitu, & tonsura incedentes, atque saevius, & enormitatibus se immiscuentes, quae Constitutio fuit emanata per Clem. Pap. VII. quam interpretatus est Ioannes Anton. de Nigris Campanus, quae est sub tit. de vit. & honest. cler. in 6. & idem in ead. repet. in verb. monitione num. 458. vers. secus secus dum istam extravag. dicit, non esse necessariam in his Regnis virtute istius Constitutionis monitionem aliquam, quod etiam refert Marta in d. casu 135. num. 9. & si ex praedictis in Regno praecipue nulla requiritur monitio; attamen dato, & non concessio, quod requiratur, non procedit in eo, qui dimisso habitu est inveteratus in agrefuris, & tyrannijs quia in istis idem operatur diuturnitas temporis, quod trina monitio, ita tenuerunt Anchar. Abb., & Hostiens. relati per Vinc. de Franch. decis. 463. num. 7. Caball. casu 60. num. 9. referens esse communem opinionem ex autoritate Bossij, Petr. Fichard. testatur etiam de communi in recollectione communium opin. loc. 1. tit. 13. cap. 13. vers. clericus non coniugatus il secundo. Et absque degradatione puniendi sunt per Iudicem laicum secundum opinionem communem, de qua per Couarr. in c. 32. pract. quast. refert Farinac. in d. q. 8. num. 57. contrarium tamen tenet Diana in tractat. de immuni. Eccles. res. sol. 23. non posse clericum a Iudice saeculari puniri, nisi antea praecesserit trina monitio, alias a suo Iudice Ecclesiastico erit puniendus, etiam si perpetrasset quodlibet atrocissimum delictum, dicens contrariam sententiam esse exterminandam a Tribunalibus, tradens requisita in fin. ad hoc, ut possit puniri per Iudicem laicum.

Quarta, & postrema, quae se se offert conclusio, ea est, enormia delicta in hac materia omnia ea dici, per quae infamiam incurrit delinquens cap. infames 3. quast. 7. item furtum Anchar. in reg. ea, quae 112. quast. de reg. jur. in 6. & inter enormia connumerat Farinac. in d. q. 8. num. 69. & quae alia dicantur enormia, tam de iure civili, quam canonico, habes per Joann. Mariam Bellet. in pract. loco §. 7. num. 5. qui paulo superius in eod. §. nonnulla requisita refert, ad hoc ut clericus se enormibus immiscens, a Iudice saeculari puniri possit.

Quod intellige, si in sacris non sint constituti secus si sint in sacris constituti: nam prius requiritur degradatio secundum veriorum opinionem, & magis tutam Farinac. d. quast. 8. num. 57. vers. declara tamen, Bellet. in d. §. 7. num. 3. vers. quartum, ut prius degradetur.

Et quid si clericus in sacris constitutus inquiratur de crimine laesae maiestatis humanae, an per Iudicem saecularem possit inquiri, & puniri, vide per Joan. Franciscum de Pont. dec. 9. & per Gaspar Thesaur. quast. forensi 22. lib. 4.

Supradictus Michael obiit in carceribus, & non fuit decisus articulus.

Clericus conjugatus, qui dimisso habitu duxit uxorem unicam, & virginem, si postmodum illum reassumpserit, an gaudeat fori privilegio? Clericus, tam conjugatus, quam non conjugatus, qui per plures annos negotiis saecularibus incedens, sine habitu, & tonsura se immiscuit, an, & quando fori privilegio gaudeat.

SUMMARIUM.

- 1 Clericus si duxerit uxorem unicam, & virginem dimittendo habitum, non prohibetur illum reassumere, & reassumendo fori gaudet privilegio.
- 2 Clericus conjugatus in Regno per Regiam pragmaticam gaudet fori privilegio, tam civiliter, quam criminaliter, & quid de iure canonico.
- 3 Hanc autem exemptionem habebit, si tonsuram, & vestes deferat clericales, & Ecclesia ab Episcopo deputata serviat.
- 4 Secus si vestes, & tonsuram clericalem non deferat.
- 5 Unde clericus conjugatus, si de clericatu excipiat, articulare, & probare debet, quod tempore delicti, & captura incedebat cum habitu, & tonsura.
- 6 Clericus coniugatus in habitu laicali delinquens, in eoque deprehensus, & negotiis saecularibus se immiscens, atque Ecclesia sibi ab Episcopo designata, non deserviens, an & quando gaudeat fori privilegio, & num. 7.
- 8 Clerici coniugati privilegium clericale levius amittunt, quam non coniugati.
- 9 Clericus, & si non coniugatus in minoribus ordinibus constitutus propter latitacionem pro alio delicto Ecclesia non deserviens, & sine habitu, & tonsura incedens, an fori privilegium absque alia monitione amittat, & quid decisum.
- 10 Clericus miles effusus an fori privilegio gaudeat.
- 11 Clericus non coniugatus si saevius, atque enormibus delictis se immiscuit, & in iis diu perseveravit, an ad hoc, ut fori privilegium amittat, requiratur trina monitio, & quando dicatur saevius se immiscuisse, ac in iis diu perseverasse, & n. 12.
- 13 Clericus coniugatus non potest impedire fori iudicationis sententiam per presentationem Bullae prima tonsura, non probans requisita necessaria, attensis Fisci probationibus non incesse in habitu, & tonsura, & exercuisse officia contraria, & ita decisum.
- 14 Clericus in minoribus ordinibus constitutus an fori privilegio gaudeat, si deserviat alicui Ecclesia ab Episcopo non designata.

DECISIO XIV.

- 1 Clericus si duxerit uxorem unicam, & virginem, dimittendo habitum, non prohibetur postmodum illum reassumere, & reassumendo gaudet fori privilegio iuxta communem opinionem, de qua per Joann. Ant. de Nigris in repet. extravag. unic. de vita, & honest. cler. in ver. habitum num. 27. vers. iuxta praedicta quaro, ubi multis rationibus, & autoritatibus hanc sententiam sustinet, & contrariis respondet Vxores clericorum utrum, & quando privilegio gaudeant fori eorumdem, & quid si sint uxores clericorum Graecorum, & an eorumdem filii, August. Barbosa. in r. Eccles. univers. de privileg. cler. cap. 39. §. 2. & n. 62. lib. 1. & Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 47. n. 2.

Philipp. Paschal. *de iur. patr. potest. p. 4. c. 8.* cujus dicta videntur adversari sententiam Sanch. & Aug. Barbofitem posita per Dian. in *tra3. resolut. moral. tract. 8. resol. 6. tom. 6.* de uxoribus Equitum D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, qui dicit, Sanch. se tractasse in *opusc. tom. 2. lib. 6. c. 2. dub. 3. num. 2.* sed advertatur, quod opusculum fuit impressum post mortem authoris, & non est recedendum ab opinione Sanch. & Barbof. optimis medijs, & autoritatibus fundata.

2 Et in Regno per Regiam pragmaticam primam sub tit. de cleric. seu diaconis saluat. criminaliter, aut civiliter pro delicto ad Iudicem secularem trahi nequaquam potest; in causis autem civilibus non est exemptus à jurisdictione Iudicis secularis, & tenetur solvere onera, gabellas, & functiones fiscales, ut per Covar. in *cap. 31. pract. qu. 2. num. 7. vers. prima igitur constituitur interpretatio*, qui omnino videndus est in hac materia, Follet. in *cap. in hispaniis, & c. de Episcop. & cleric. num. 20. Rovit. in pragmat. 1. de clericis, seu diaconis saluat. num. 1. & 2.*

3 Prædictam autem exemptionem habebit, si tonsuram, & vestes deferat clericales iuxta Bonifacii Constitutionem in *cap. 1. de cleric. conjug. in 6. & pragmat. citatam*, & Ecclesiam ab Episcopo deputatæ serviat, prout statutum est per S. C. Trid. in *sess. 23. cap. 6.* loquens de clerico conjugato, ibi, *modo hi clerici alienius Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eidem Ecclesie servant, vel ministrent*; licet si vestes, & tonsuram clericalem non deferat Auftr. *de potest. facul. in Ecclesiast. personas 7. li. mis.* nam non est remittendus clericus conjugatus propter ejus crimen caput ad Iudicem Ecclesiasticum, nisi doceat se contraxisse cum ynica, & virgine Rot. *dec. 250.*

4 Auftr. *de potest. Judic. in sacularis contra Ecclesiast. person. in 4. reg. 20. fallunt. vers. adverse insuper*, & quod tempore delicti incedebat in habitu, & tonsura, & quod deserviat Ecclesie servatæ forma decreti Conc. Trid.

6 Vnde si in habitu laicali deliquerit, vel in habitu laicali apprehensus fuerit, nulla monitione præcedente, uti laicus per Iudicem laicum puniendus erit Guid. Pap. *qu. 138.* & quod clericus conjugatus non deferens habitum, & tonsuram fori privilegium amittat, etiam quod non sit monitus, probat multis rationibus Farin. in *quæst. 8. de inquisit. num. 6.* & eam communem refert, & tales clerici uxorati, si tonsura dimissa negotiantur, ut laici, perdunt privilegia, & alia clericalia, Mern. in *Con8. apostatantes vers. & si tabernam*

7 Etiam amittunt privilegium clericale clerici conjugati Joann. Monac. in *Constit. Bonifacii de cleric. conjug. in 6.* unde Farin. *par. 1. tom. 1. quæst. 8. num. 69. in fin.* refert ex eo solo, quod clericus conjugatus bipartitas caligas duorum colorum habebat, fuit laicus reputatus, & pro crimine tanquam laicus condemnatus, & laqueo suspensus Tolosæ teste Auftr. *decis. Tolos. 227. & 252.*

9 Reliqui verò clerici in minoribus ordinibus constituti, & non uxorati semel habitum clericalem dimittentes, non dicuntur privilegio clericali privati, si tamen tempore delicti in habitu incedebant Covar. in *d. cap. num. 8.* sed secundum Castellion. in *cons. 5. num. 9.* necessaria est tanta perseverandi fuit consideratum per Decian. in *tra3. crim. lib. 4. cap. 9. de cleric. & religios. num. 99.* qui Doctorem inter se dissidentium opinio-

nes concordando, tenet, quod ubicumque quis non incedit in habitu eo animo, ut non modo in illo tantum delicto, in quo deprehensus est, haberetur pro laico, sed generaliter in omnibus, quia nullo tempore volebat haberi pro clerico, puta quia per annum, & ultra semper commoratus est, & vixit, & negotiatus est palam uti laicus, tunc per Iudicem laicum venit puniendus, refert, & sequitur Tap. in *Con8. Regu. de personis num. 24. vers. Quinto limita in clerico*, facit do. Etina Joann. Andr. in *cap. perpendimus de sent. excomm.* ubi clerici histriones, & scurræ illam artem per annum exercentes, perdunt omne privilegium clericale, quam adducit Bossius in *tit. de foro compet. num. 139. vers. & magis*, Joann. Andr. & Decian. in *d. cap. 9. num. 86.* & faciunt dicta per Auftr. *de potest. faculari in Eccles. pers. 20. fall. reg. prima*, ubi clericus, qui relicto ordine clericali, & habitu suo in apostasia, tanquam laicus conversatur, si in crimine apprehensus fuerit, per Ecclesiam non liberatur, ergo videtur per Iudicem laicum posse puniri, ubi Boss. in *add. affere Con8. Leon. X.* (ut diximus in *prac. num. 14.*) qui contra tales clericos ordine clericali, & habitu relicto in apostasia tanquam laici ambulantes, & in crimine deprehensos statuit, quod ij per Iudicem secularem capi, inquiri, & distringi debeant, & ibi vetat omnibus Iudicibus ordinariis, ne quovis modo directè, vel indirectè Iudices seculares in eo impediunt sub pœna suspensionis à divinis, cuius Bullæ non fuit immemor Castan. relatus per Boss. *loc. cit.* & ita per M. C. & Sacrum Consilium iudicatum fuit de mense Julii 1617. contra Joannem Carolum de Rentio, qui reassumpsit clericatum cum benedictione Episcopi, verum per plures annos sine habitu, & tonsura incessit, exercendo officium Notarii, & administrationis Univerſitatis, quæ clericis sunt in Regno interdicta per *Constitutionem in locis demanii nostri in titulo de Iudicibus*, & Notariis, & per *pragmaticam primam de Ecclesiasticis personis*; acta sunt in banca Grossi penes Parascandolum.

10 Et quid si effectus sit miles, idem Auftr. in *d. prima reg. 20. fallunt. vers. & idem in clerico in minoribus constituto*, Ioannes Franciscus de Ponte *cons. 24.*

11 Quod idem observatum fuit in clerico in minoribus ordinibus constituto, quamvis se excusaverit, quia latitabat pro alio delicto, & ideo Ecclesie non serviebat, & sine habitu incedebat; nam respondit unus ex dominis, quod & si Ecclesie servitio vacare non poterat propter latitationem; attamen poterat habitum deferre, si animum dimittendi clericatum non habuisset arg. text. in *1. multa testamentis 6. §. si servos ff. de candid. & demonstr.* & sic fuit determinatum in M. C. in causa Ioan. Laurentii de Mauro, nam tria illa monitio, quæ de jure communi requiritur, ad hoc ut clericus non conjugatus fori privilegium amittat, juxta *cap. in audientia de sent. excomm. in 6.* de qua latè per Farin. in *prac. crim. in tit. de inquisit. quæst. 8. num. 60. vers. ac secundum magis communem locum* sibi non vendicat in Regno per *enervat. unicam de vit. & honest. clericorum, quæ est Clem. VII.* & per ea, quæ refert Campagn. in *d. extray. in verbo monitione nu. 458. vers. Secus secundum istam extray.* Marta in *tr. de iurisd. cap. 135. part. 4. cont. 2. num. 9. vers. Confirmari potest, & in decreto Sacri Concilii Tridentini patet sub;*

sublatam fuisse monitionem, cum de forma per dictum decretum requiratur habitus, & tonsura, alias non gaudet fori privilegio, ut advertit Mart. *præcitato loco in fine, & latè in sequenti decis.* quod eo magis hoc in casu procedit, in quo talis clericus sævis, atque enormibus delictis se immiscuit, diu in his perseverando, temporis namque diuturnitas idem operatur, quod trina monitio, si in enormitatibus fuerit deprehensus, ut in casu nostro; ita Anchar. in *cap. ea, quæ in 12. quæstio. vers. Quandoque dimittit de reg. iur. in 6. Aufer. de potest. sacul. in Ecclesiast. person. fall. 19.* Vinc. de Franch. *decis. 463. num. 6.* quæ videtur communis secundum Bossum in *præf. crim. tit. de foro conpet. num. 139.* & Farinac. in *d. q. 8. d. num. 60. in d. vers. ac secundum magis communem opin. & alios*, quos refert Caball. *resolut. crim. casu 60. n. 9.* alios quoque affirmantes hanc tanquam magis communem opinionem servandam, atque ab ea tam in consulendo, quam in iudicando minimè recedendum fore refert Petr. Ficar. in *recol. commun. opin. loco primo tit. 13. cap. 13. de clericis habitum, & tonsuram minimè deferentibus in vers. clericus non coniugatus, il secundo circa medium, & si Marta aliud voluerit in dicto cap. 135.*

12 Quando autem dicatur sævis, & enormibus se immiscuisse, & in iis diu perseverasse, vide per Capyc. in *decis. 161.* Decian. in *præf. crim. lib. 4. tit. clericat. & ordines, ac religio tribuunt jurisdictionem num. 107.* & per Farin. in *d. q. 8. sub lim. 6. n. 59.* & est dictum latè supra in *præced. dec.*

13 Ex dictis supra *num. 3. 4. 5. & 6.* fuit iudicatum per M. C. non impediri sententiam fociudicationis per præsentationem Bullæ primæ tonsuræ cum fide matrimonii, cum declaratione remanere clericum coniugatum, attentis filci probationibus non incesisse in habitu, & exercuisse actuariatum in sua patria, & non fuisse probatum cum unica, & virgine matrimonium contraxisse, quæ probatio requirebatur tanquam de forma, & ita decisum sub die 2. Martii 1638. in causâ Regii filci cum Carolo Siniscalco.

14 Clericus in minoribus ordinibus constitutus inserviens alteri Ecclesiæ, quam illi, cui ex mandato Episcopi fuit a scriptus, an fori privilegio gaudeat, & an servitium requiratur cum frequentia, vide infra in *cap. 245. ubi latè.*

ARGUMENTVM.

An per matrimonium invalidum clericus beneficiatus amittat beneficium ipso iure, & an requiratur sententia declaratoria, & an sit proferenda per Iudicem Ecclesiasticum.

SYMMARIVM.

- 1 An per matrimonium nulliter contractum ipso iure vacent beneficia, vel iis per sententiam beneficiatus sit privandus? plurimum sanè controversa, & agitata quæstio in qua Doctores in quatuor se se distribuunt classes, & n. 4. 6. & 7. ea tamen ultimo loco relata magis aridet, quæ indistinctè ponit, per matrimonium nulliter contractum, siue scienter, siue ignoranter, siue bona fide, siue mala, beneficium ipso iure vacare.
- 2 Tacita renuntiatio non potest esse maioris virtutis, quam expressa.
- 3 Expressa renuntiatio non inducit beneficii vacan-

tionem, nisi fiat in manibus Episcopi, vel superioris.

- 5 Renunciationis cessante ratione tacite quoque debet cessare ipsa renuntiatio.
- 8 Ubi eadem ratio viget, idem quoque ius statui debet.
- 9 Magis peccans non debet esse melioris conditionis.
- 10 Ex suo dolo nemo commodum reportare debet.
- 11 An ipso facto amittatur beneficium, si matrimonium contrahatur sine Parocho, & testibus contra formam Concilii Tridentini remissive.
- 12 Sententia declaratoria necessario est ferenda super beneficii vacatione, etiam ipso iure inducitur per matrimonium nulliter contractum. Per quem autem Iudicem ea erit proferenda declaratur, n. 18. & quid decisum num. 26.
- 13 Sententia, quæ declarationem inducat regulariter in pœnis etiam ipso iure statuitur, est necessaria.
- 14 Sententiam declaratoriam, siue ipso iure, siue non vacet beneficium, necessariam esse propter possessionem avocandam declaratur.
- 15 Ea tamen lata retrahitur ad tempus matrimonii contracti.
- 16 Si clericus beneficiatus in favorem alterius renunciarit beneficium ante sententiam, post contractum matrimonium de iure invalidum, renuntiatio non valet.
- 17 Porro sententia declaratoria in facto notoria, quod nulla tergiversatione calari poterit, ex communi DD. sententia non erit interponenda.
- 19 Dubium merè spiritualia concernens per Iudicem Ecclesiasticum terminari debet, & ita decisum num. 26. Iudex enim laicus de spiritualibus, nec principaliter, nec incidenter potest se intromittere num. 23. Quinimò nec de eo, quod est spiritualibus annexum n. 24.
- 20 Verum si super facto sit quæstio, incidenter poterit Iudex secularis de ea cognoscere, Et sepe super ipso facto recipere.
- 21 Quando autem quæstio dicatur esse facti remissive.
- 25 Iudex secularis, & si super beneficii amissione directè pronunciare non possit, per modum tamen causæ poterit.

DECISIO XV.

Vincencius Bucinus inquisitus de tonsione monetae declinatoriam fori opposuit uti clericus beneficiatus.

Pro filco adducitur matrimonium contractum post collationem beneficii licet invalidum ob affinitatem in primo gradu, quæ apud contrahentem non latebat.

Fuit de pluribus dubitatum.

Primo, an per matrimonium invalidum clericus hic beneficiatus amittit, beneficium ipso iure.

Secundò; an si amittit, necessaria si sententia declaratoria.

Tertiò, an hæc ipsa sententia sit proferenda per Iudicem Ecclesiasticum.

- 1 Quoad primum aliqui Doctores tenuerunt, per matrimonium nulliter contractum ipso iure non vacare beneficia, sed per sententiam beneficiatum esse privandum, in horum numero sunt Card. in *cleme. gratia de rescriptis num. 10.* Butr. & Imol. in *cap. 1. de clericis conjugatis in 6.* Bordon-

mond. de public. concub. fol. 404. quem sequitur Jul. Clar. in §. final. quæst. 73. num. 4. quando non est sequuta copula carnalis, congerit Garz. in tract. de benefic. cap. 8. part. 11. num. 5. & noviss. Sanchez, qui id optimis fundat mediis in tract. de matrim. in disput. 43. lib. 7. num. 3.

Inter cætera fundamenta illud potissimum affert Sanchez præcitato loco, quia aut hic beneficiatus amittit beneficium in pœnam delicti & tunc exigitur sententia, aut ex tacita renunciatione habita ratione status incompatibilis assumpti, & tunc etiam non amittit, quia tacita renuntiatio non potest esse majoris virtutis, quam expressa, ut probavit idem Sanchez eod. lib. disp. 37. num. 54. renuntiatio expressa non inducit beneficii vacationem, nisi fiat in manibus Episcopi, vel superioris cap. nisi cum prædicta cap. admonet, cap. quod in dubiis de renunciat. vel tandem ex tacita renunciatione cum assumptione status incompatibilis, & hoc etiam non habet locum, quia verè non assumitur status incompatibilis, nec voluntas assumendi quantum in se est, & proinde dimittendi beneficium sufficit, sicut nec renuntiatio expressa non facta in manibus superioris legitimi sufficeret.

Alii vero distinxerunt, tunc vacare beneficium ipso iure, quando clericus hic beneficiatus matrimonium contraxerit ignoranter nullum, secus vero si scienter, huius opinionis fuerunt Imol. in relata clem. gratia num. 25. de rescriptis, Dapr. ibid. in sua repet. num. 45. Decius in conf. 166. Prob. add. ad Monac. in relat. cap. 1. num. 15. & 16. de clericis conjugatis in 6. & Diaz in sua præscripta canonica cap. 81.

Horum fundamentum præcipuum illud est ex disparitate rationis desumptum: quoniam tota ratio, cur per matrimonii contractum vacent beneficia, ea esse videtur, ut omnes fatentur, quia matrimonium contrahendo, videtur quis habere animum commutandi statum, simulque recedendi à clericatu, ut Sanchez mox allegatus dicit; hæc autem ratio videtur cessare in eo, qui scienter contrahit matrimonium nulliter, quia hic talis non hunc videtur habere animum, nec incompatible assumit statum, sed potius videtur hoc facere animo deludendi atque decipiendi mulierem ipsam. Quare cum renunciationis tacite cesset ratio, debet quoque cessare ipsa renuntiatio argumento, l. adigere §. quamvis ff. de jnr. patron.

Garz. verò in dicto tract. de beneficiis cap. 8. part. 11. num. 8. relatis aliorum opinionibus in ea refidet sententia præcedenti ex diametro contraria, quippe qui existimat, contrahentem matrimonium in gradu prohibitiō ignoranter, atque bona fide beneficium non amittere, cujus oppositum censet esse, retinendum in casu, quo matrimonium scienter, & mala fide fuerit contractum ut taliter contrahens amittat beneficium.

Nonnulli tandem Doctores indistinctè per matrimonium nulliter contractum, sive scienter, sive ignoranter, sive bona fide, sive mala beneficium ipso iure vacare arbitrati sunt; in hanc descendunt sententiam, Gregor. Lopez. Covarr. Salzed. & Cavall. in recollect. commun. opin. contra commun. quæst. 147. num. 5. vers. sed contrariam opinionem, & hæc opinio fuit in foro recepta, & secundum eam iudicatum, & per Rotam Romanam approbata fuit opinio, quod ipso iure inducatur vacatio beneficii teste Fatinae. decis. 8. post

consilia collecta de anno 1606.

Hæc sententia ea nititur ratione: quoniam non ex eo, quod clericus hic beneficiatus matrimonium nullum scienter contraxerit, videtur in eo defuisse consensus contrahendi, ex traditis per Covarr. in epit. in 4. lib. decret. in 2. part. cap. 3. §. 7. num. 2. Petr. Ledesm. de matrim. q. 55. art. 9. circa fin. & in num. de matrim. cap. 15. conclus. 15. ultim. diff. Thom. Sanchez lib. 2. de matrim. disput. 37. qui alios refert, Suarez §. tom. disput. 23. sect. 5. num. 19. contra Navarrum in man. cap. 22. num. 43. Armill. in verb. matrimonium num. 44. Vega 2. part. cap. 34. casu 58. 59. & 84. & alios relatos per Thomam Sanchez ibi, quos refert Garz. incitat. cap. 8. num. 7. & sic, sive scienter, & mala fide, vel ignoranter, & bona fide, matrimonium fuerit contractum de iure invalidum, amittitur beneficium ipso iure, ipsoque facto, cum in utroque casu eadem militet renunciationis ratio matrimonium contrahendo, sive scienter, sive ignoranter, semper videtur habere animum mutandi statum, simulque recedendi à clericatu, ergo idem quoque ius statuendum, nec enim est ignotum, ubi eadem ratio viget, idem quoque ius statui debere, l. illud ff. ad l. aquiliam cum concord.

Confirmat quoque hanc ipsam sententiam argumentum ab absurdo vitando ductum, illud autem est, si ille tantum, qui matrimonium ignoranter contraxit de iure invalidum eo ipso, quod contraxit, statim amitteret beneficium, & per consequens ipso iure nulla expectata hominis sententia, in hoc casu, qui scienter contraxerit, totum oppositum constitueretur, hunc scilicet beneficium ipso iure non amittere, sequeretur magis peccantem esse melioris conditionis contractum. in cap. cum, qui de præbendis in 6 hoc autem videtur maximum absurdum ex vulgata iuris regula distante neminem ex suo dolo commodum reportare debere, ne ergo hoc sequatur absurdum & ut illud videtur, necessariò dicendum, non solum eum, qui ignoranter & bona fide, sed etiam qui scienter, & mala fide matrimonium contraxit de iure invalidum, in utroque casu ipso iure beneficium amittere.

Utrum autem ipso facto amittatur beneficium, si matrimonium contrahatur sine Parocho, & testibus contra formam Concilij Tridentini: hanc ponunt controversiam, atque resolvunt Garz. in d. c. 8. num. 13. & Ric. in praxi fori. Eccles. dec. 240. num. 2. hætenus de primo dubio.

Quoad secundum utrum admissa pro vera hac quam sustinemus, sententia, per matrimonium de iure invalidum à clerico beneficiato scienter, ac mala fide contractum beneficium ipso iure vacare, utrum, inquam, ulterius sententia super hoc facto requiratur declaratoria: In hoc secundo capite existimo, sententiam declaratoriam esse necessariam ex Archid. in cap. felicis de panis n. 13. vers. verumtamen necessaria erit, quem sequitur eodem in loco Joan. Andr. num. 2. vers. putat Archid. quod quoad pœnas, unde frequentissimo ferè omnium consensu receptum est à Doctoribus, sententiam regulariter in pœnis etiam ipso iure statutis necessariam esse, quæ declarationem inducat, ut est videre per Covarr. in 3. relationis parte in cap. alma mater §. 2. num. 9. vers. His etenim in locis de sententia excomm. in 6. & est tex. expressus in cap. cum secundum leges de hæreticis in 6. præd. Ge. 14. num. 8. cap. 7. num. 8. & Andr. quo tem p. mil. in vest.

cap. 1. §. *sancimus* vers. *damnetur*, dixit, quod si ipso iure, siue non, semper est necessaria sententia propter possessionem avocandam, verum lata sententia declaratoria retrahitur ad tempus matrimonii contracti ex dictis per Andream in *præcit. loc. paulo inferius in vers. hoc est dicere eo convicto*, & probata culpa, faciunt adducta infra cap. 218.

16 Et si in favorem alterius beneficium renunciasset ante sententiam post contractum matrimonium, renunciatio ipsa non valeret ex dictis per Cavall. in d. g. 147. num. 6. secus si non esset prius ipso iure per eundem loco cit.

17 Quod tamen limitatur ex communi DD. sententia in facto notorio, quod nulla tergiversatione celari poterit: hoc enim casu non requiritur sententia declaratoria, ita Felin. in cap. cum non ab homine num. 10. vers. *limita primo de iudiciis*, Illern. in *usibus feudorum in cap. 1. §. sancimus il secundo num. 2. vers. quid si esset notorium*, quo tempore mil. invest. pet. deb. Covarr. qui communem esse testatur in d. cap. alma mater in 1. relationis parte §. 2. num. 9. vers. & tamen.

18 Quoad tertium, per quem Iudicem Ecclesiasticum, vel laicum sit proferenda hæc sententia declaratoria, quam hætenus ovendi necessariam esse; tamen si ipso iure vacet beneficium, dubitari potest ex eo, quia sæculari Iudici non est prohibitum pronunciare super competentia, quando pronunciat incidenter per modum causæ; nam etsi directo pronunciare non valeat super amissione beneficii attamen poterit per modum causæ super declinatoria fori illam non competere: quia per matrimonium vacat beneficium, ita Bald. in *auth. ad hoc C. de lat. liber. toll. Barb. in l. Titia num. 23. vers. item quamvis ff. solut. matr. Capyc. decis. 7. num. 4. Gutierr. canon. quest. cap. 34. num. 47.*

His non obstantibus tenenda est opinio, eam per Iudicem Ecclesiasticum esse proferendam, quia quando aliquid dubii est circa ea, quæ spi-

19 ritualia sunt, indubitatissimum est apud omnes illud per Iudicem Ecclesiasticum terminari debere, sed super facto sit quæstio, & incidenter, po-

20 terit Iudex sæcularis de ea cognoscere Bar. in l. omni innovatione. C. de Sacros. Eccl. ubi etiam tradit exempla, Doctores in l. Titia ff. solut. matr. ubi præ cæteris Barbof. num. 23. notat, quæneo

21 quæstio dicatur esse facti Capyc. d. decis. 7. Vinc. de Franch. decis. 512. Menoch. de recuperan. possess. remed. 15. num. 338. & de retinenda remed. 3. num. 328. Farinac. in tit. de inquisitione quest. 8. Villalob. in tract. commun. opin. vers. *Iudex sæcularis, practica Genuens. in cap. 7. num. 8. in fine*, & reliqui adducti per Petram. in addit. ad relatum Capyc.

22 decis. 7. & testes potest recipere super ipso facto juxta notata per Caball. in suis resolutionibus criminalibus casu 98. num. 31. vers. *poterit talis Iudex laicus*, at in casu, de quo agitur, quia sententia declaratoria venit interponenda super re

23 culari, qui in spiritualibus, nec principaliter, nec incidenter potest se intromittere cap. tuam or-

24 dine cognit. cap. lator, qui filii sint legitime, quoniam nec de eo, quod est spiritualibus annexum cap. quanto extra de iudiciis, Caball. in suis resolutionibus criminalibus cent. 3. casu 224. num. 38. & 39. ergo sententia hæc declaratoria per Iudicem Ecclesiasticum est proferenda non obstat,

25 quod per modum causæ; quia ut supra fundatum fuit, est necessaria sententia declaratoria, quæ

per indirectum excluderetur.

Sub die... mensis Octobris 1618. per Regium Consiliarium Rovitum delegatum super fabricatione monetæ in causa Vincentii Boccini inquisiti de tonsione monetæ; quia notorium erat præfatum Vincentium Boccinum clericum beneficium scienter, & mala fide contraxisse matrimonium de iure invalidum ob affinitatem in primo gradu, quam ipse contrahens non ignorabat, consequenter non erat necessario interponenda super notorio sententia declaratoria, fuit dictum, esse procedendum per Iudicem sæcularem, habita pro vera, & absoluta sententia illa, quæ ponit propter matrimonium nulliter, & in gradu de iure prohibitio contractum, siue ignoranter, & bona fide, siue scienter, & mala fide ipso iure beneficium vacare

Sub die 3. Iulii 1619. introducta causa in Colateralis Consilio ad relationem eiusdem Consilarii Roviti votantibus Dominis Regentibus, videlicet Marchione Corleti, Ioanne Baptista Valenzuela, Iordano Ursino, & Camillo de Marra Proregente fuit confirmatum decretum prædictum, & si aliqui ex eis ad Iudicem Ecclesiasticum esse remittendam pronunciationem, an vacet beneficium per matrimonium nulliter contractum ipso iure data varietate opinionum super articulo merè spirituali nihilominus major pars in illam descendit sententiam.

26 Sub die 22. Octobris 1619. in reclamatione intervenientibus Regentibus Marchione Corleti, Ioan. Baptista Valenzuela, Iordano Ursino, Consiliario Scipione Rovito, adiunctis Marchione Sancti Angeli Præf. S. C. Consilariis Ioannes Baptista Meliore, & Ferdinando Brancia ad relationem eiusdem Consilarii Roviti fuit reuocatum decretum prædictum, & prouisum; quod articulus, utrum vacet beneficium per matrimonium, remittatur ad Iudicem Ecclesiasticum.

ARGUMENTUM.

Confugiens supra tectum, turrim, seu campanile Ecclesiæ gaudet illius immunitate.

SUMMARIUM.

1 Confugiens in Ecclesiam, potest in ea citari, & contra eum non comparere, ut contumacem procedi, modo per talem sententiam citato aliqua sanguinis pena, vel corporalis non infligatur.

DECISIO XVI.

CONFUGIENS quoque supra tectum Ecclesiæ gaudet immunitate, Ital. de immunit. Eccl. lib. 1. cap. 4. §. 9. in fin. num. 24. & quoad hanc immunitatem comprehenduntur tectum, & tota Ecclesiæ fabrica, turris, & campanilia Suarez de relig. cap. 9. num. 8. lib. 3. vers. *sed quid si quis*, Ioan. Mar. Bellett. disquis. clerical. part. 1. de favor. cleric. real. num. 32. §. 4. & ita decisum fuit M. C. de mense Februarii 1619. in causa Octavij Mutarelli, qui supra tectum, seu atracum Ecclesiæ confugit, & a loco non religioso milites acceperunt, & apprehenderunt, fuit iudicatum esse in Ecclesia retinendum, & si deinde immunitate non fuit gavisus,

visus, ex quo delictum fuit compertum fuisse pro-
ditorium,

100. 106. & 107. Ex his arbitrium iudicis mul-
tum in hoc versatur.

ARGUMENTUM.

Causa consistens in mero iuris articulo an abs-
que termino sit decidenda.

SUMMARIUM.

1. *Scribentes in hoc articulo in duas contrarias abie-
runt opiniones.*
Recensentur primo loco DD. qui opinati fuerunt
esse omnino dandum terminum, nec non deter-
minatio conformis.
His contrariis subiunguntur num. 2. & ita novissi-
mi pariter decisum. num. 3.

DECISIO XVII.

1. **P**RO opinione negativa facti; quia terminus in
qualibet causa, & exceptione, omnino est
concedendus, Inn. in cap. cum venisset, de testib.
Reg. de Pont. conf. 62. num. 7. lib. 2. Muta decis. 99.
num. 33. & ita observatum testantur Regniculæ,
& præ cæteris D. de Franch. decis. 221. & 262. in
fin. Anna singul. 470. qui refert, fuisse datum ter-
minum super mero iuris articulo, an legato feu.
do debeatur æstimatio, Capiblan, in prag. 8. de Ba-
rom. num. 5. & in artic. iuris intricati; qui æquipa-
ratur questioni facti, altiore indaginem requi-
rit, ita tenet Capyc. decis. 10. Gratian. discept. fo-
rens. cap. 536. num. 19.

2. At contraria opinio fundatur autoritate
eiusdem Inn. cap. cum inter, & Bald. in cap. con-
stitutus, de elect. cum cmt. adductis per Annam
filium in di. singul. 470. ea ratione; quia quando
illud, quod in iudicio deducitur, constare pos-
sunt sine probationibus facti sunt per iura, ne
partes fatigentur laboribus, & expensis, statim
de illo iudicandum est, cum iura sint nota, & li-
ceat supplere de iure, hanc rationem affert Inn.
ubi supr. idem fundat D. Reg. Capyc. Galeota lib.
2. controu. 44. num. 17.

3. Et ita decisum fuit per S. C. sub die 5. No-
vembris 1640. in causa Ill. Comitis Conversani
cum Magnificis Gubernatoribus Montis quon-
dam Julæ Caracciolæ in banca Borrelli, quod
petito termino non obstante procedatur ad ex-
peditionem causæ.

Sub die 23. Augusti 1641. instante Regio fisco
petente virtute Regiarum literarum procedi ad
venditionem planitie Surrenti opposita exceptio-
ne prag. editæ Thori per Cives Civitatis Sur-
renti petentes dari terminum, fuit in Collatera-
li Concilio ordinatum, quod procedatur ad ven-
ditionem non dato termino, exceptio enim prag-
mat. editæ Thori determinari solet absque termi-
no ex dictis per D. de Curt. in divers. iur. feud. li-
bro primo in cap. incip. declarata igitur num. 53.
sicque decisum refert Reg. Salern. decis. 37. & die
4. Iul. 1641. in causa Ecclesiæ Sancti Nicolai de
Bario utilis domini iurisdictionis civiles S. Nican-
dri, petentis præferri in venditione criminali iu-
risdictionis cum Francisco Grifone, per Collater.
Concil. fuit decisum absque termino esse proce-
dendam ad expeditionem causæ, & confirmatum
decretum in causa reclamationis sub die 2. Octo-
br. 1641. de hac prælatione fuit dictum supra de,

ARGUMENTUM.

Patet ex Summario.

SUMMARIUM.

1. *Confugiens ad Ecclesiam non dum perfectè con-*
structam illius gaudeat immunitate, & num.
seq.

DECISIO XVIII.

1. **C**APTUS fuit quidam in Ecclesia nondum per-
fectè constructa, fuit dubitatum, an sit re-
ponendus, uti captus in loco, in quo gaudet
immunitate Ecclesiastica, & fuit iudicatum sub
die 22. Augusti 1618. in causa Andreæ de Amen-
dola esse reponendum, dummodo sit autoritate
Episcopi ædificata, Bellet. disquis. cleric. part. pri-
ma de favor. real. §. 4. num. 27 & iuxta distinctio-
nem Italix de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 15. per
text. in cap. Ecclesia, de immunit. Eccles. per Abb.
Boic. & Felin. quos refert. Italia in di. loco, ea
quidem ratione: quia cum primus lapis authori-
tate Episcopi positus sit, talis Ecclesia eo ipso ma-
net perpetuo dicata divino obsequio, nec potest
ad profanos usus converti cap. ad hoc de relig. do-
mib. quam rationem consideraverunt Abb. in d. c.
Ecclesia num. 5 & contrariis respondet secundum
eum Suar. de relig. cap. 9. de immunit. Eccles. num. 2.
vers. minor. patet.

ARGUMENTUM.

Immunitas Ecclesiastica non suffragatur pa-
trantibus homicidia, & mutilationem mem-
brorum in ipsis Ecclesiis, eorumve cœmete-
teriis: Cœterum controvertitur an eodem
privilegio gaudeat atrium Ecclesiæ.

SUMMARIUM.

1. *Immunitas Ecclesiastica non suffragatur commit-*
tentibus homicidia, & mutilationem mem-
brorum in ipsis Ecclesiis, eorumve cœmeteriis,
& de ratione, & num. seq.
Sed questionis est; an eodem privilegio potiatur
atrium Ecclesiæ, num. 2. 3. & 10.
4. *Dispositio prædicta an sit favorabilis, & latè in-*
terpretanda, vel è contra, & quando dispositio
dicatur odiosa, vel favorabilis num. 12.
5. *Ecclesiæ nomine venit locus cum illa conjunctus*
6. *Qua religiosi adhaerent, religiosa sunt.*
7. *Reus confugiens ad atrium Ecclesiæ, illius gaudet*
immunitate.
8. *Præstra legis auxilium invocat, qui in legem com-*
mittit.
9. *Delinquens in locis, in quibus gaudet immuni-*
tate si in eisdem locis homicidia committat,
vel membrorum mutilationem, an gaudeat im-
munitate, & quid decisum, & num. 10.
11. *Dispositio in apposta loco, an requirat tantum loci.*

1 **E**cclēstastica immunitas non suffragatur iis, qui homicidia, & mutilationem membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumvè cœmeteriis committere non verentur, sub verba Bullæ Gregorij IX. in cap. final. de immunitate Ecclesiæ.

2 Dubitatur, an appellatione Ecclesiæ, & cœmeterii veniat atrium, quod est ante Ecclesiam intra parietem, ita ut si quis ideo homicidium, seu mutilationem membri commiserit, & postmodum in claustrum Monasterii confugerit, immunitate gaudeat.

3 Privandum esse immunitate, sustineri potest, quia ista Pontificis declaratio, ut non suffragetur immunitas iis: qui delinquant in Ecclesia, est inducta in favorem Ecclesiæ, ut debitus honor Ecclesiæ deferatur, Rebuff. art. 1. glos. 1. in tract. immunit. Eccles. num. 3. & ex verbis eiusdem Bullæ fundat Mar. Ital. in tract. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 5. in §. 3. in vers. satis colligitur nostram com-

4 munitatem, ne scilicet domus Dei fiat spelunca latronum, & ne immunitas, quæ ad bonum finem fuit introducta ob reverentiam Ecclesiarum, tribuat malum, & delinquenti incentivum contra

5 tex. in cap. iniusta 24. q. 4. & sic tanquam in favorem Ecclesiæ latè interpretanda est, cum favores ampliari conveniat cap. odia de reg. iur. cum concord. & nomine Ecclesiæ locus cum illa confectus venit Suarez l. 3. cap. 9 in tit. quæ Ecclesia propria

6 gaudeat immunitate u. g. & quæ religiosi adhærent, religiosa sunt l. quæ religiosi ff. de rei vend.

7 unde de atrii Ecclesiæ extrahere non licet, ibique reus gaudet immunitate cap. si quis contumax 17. q. 4. cap. id constitutum eadem causa. Bar. in l. præfenti C. de his qui ad Ecclesiam confug. Suarez loco citato.

Pro hac opinione est tex. in cap. si quis in atrio Ecclesiæ 17. q. 4. ubi si in atrio quis homicidium committat, solvit pœnam violatæ immunitatis Ecclesiæ & statutum puniens vulnerantem in Ecclesia comprehendit vulnerantem juxta Ecclesiam, ita ex autoritate Guidonis de Suz. tenet Joann. Andr. ad Specul. in tit. de immunit. Eccl. in fin. refert, & sequitur Alex. cons. 146. in fin. num. 14.

8 Insuper attenda alia ratione tradita in dict. cap. fin. de immunit. Eccles. quæ est, quod indignum se fecit, cum frustra legis auxilium invocet, qui committit in legem, concordantes adducit Boer. decis. 110. in princ. at cum immunitate gaudeat delinquens in atrio Ecclesiæ, ut supra fundatum est indignum se fecit, si in ipso atrio deliquit, in omnibus igitur locis, in quibus gaudet immunitate, si in ipsis delinquat immunitas ei non suffragatur, & ita fuit observatum in diocesi Averfana in anno 1623.

9 Sed his non obstantibus per M. C. fuit judicatum, esse reponendum in Ecclesia Joannem Ortiz inquisitum de homicidio rixoso, qui est expressus casus in d. c. ult. de immunit. Eccl. nempe ut homicidium, seu mutilatio membrorum committatur in Ecclesia, ut non gaudeat immunitate, ibi: homicida, seu mutilationem membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumvè cœmeteriis committere non verentur, quæ dictio, in, significat in loco, & requi-

10 rit tactum loci, l. 1. §. in fin. ff. de flum. cum concordant. adductis per Capoll. in tract. de serv. urb. præd. num. 7. & intrinsecitatem in loco, quando jungitur ablativo, & ita ex vi dictionis, in, censuit Barbof. l. 3. u. 1. & sustinuit Ital. in d. lib.

1. cap. 5. §. 3. num. 4. vers. nam per illam propositionem in, perpendunt quoque vim pronominis ipsius qualificantem restrictivè, hanc probant, & replicant Alex. Peregr. tract. de immunit. Eccles. cap. 6. num. 32. Gambacort. lib. 4. de immunit. cap. 11. n. 12.

12 dum odiosam esse dispositionem, non favorabilem dicant, quamvis in favorem Ecclesiæ, idè quæ restringendam: nam ad cognoscendum utrum aliqua dispositio sit odiosa, aut favorabilis, inspicitur, seu attenditur id, super quo principaliter intendit providere, l. qui exceptionem, per Bart. ff. de condit. indeb. Capyc. dec. 62. num. 7. at cum intendit Iudex providere ad exclusionem immunitatis, & ad puniendum reum, videtur esse odiosa.

Cum in anno 1638. accidisset casus in Provincia Barij, fuit fundata opinio per meum Nepotem tunc Regium Auditorem, per quem allegata sequuntur.

Ioannes Græcus Bariensis accusatus de occiso Nicolao Antonio Tatio in una ædium, quæ in Atrio Divi Nicolai coluntur, insequutus ab apparitoribus, advolvit ad templum Princeps, ibi. quæ victus, & armato satellite vallatus immunitatis clypeo an sit tutandus, ambigitur; mei inexpliti ingenii facinus non est conthurnato stylo trutinare omnes omnium sententias: quippè meis viribus impar, sed meam, quatenus mea interest, vix in medium proferre; non esse scilicet immunitatis subsidio indignum.

Fundamentum à priori sit Gregorianum statutum in cap. fin. de immunit. cuius hæc verba, homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumvè cœmeteriis committere non verentur, ex his deducitur decisio ultra casus enarratos cæteros, & præcipuè nostrum sub generalitate immunitatis affervari, inclusionem enim unius esse exclusionem alterius, & exceptionem firmare regulam in non exceptuatis, vulgata sunt juris axiomata, l. una quod liquide §. final. ff. de pen. legat. l. tribus §. ultim. ff. de milit. testam. cap. Dominus 32. q. 7. eo fortiùs cum simus in odiosis, in quibus non datur extensio, cap. odia de reg. iur. in 6. sed rationibus non est morandum, ne aliena hic transcribam, cum plenius, per iuris Interpretes adducantur.

Et primò per Mar. Ital. de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 7. à num. 11. usque ad 27. & cap. 5. §. 3. à num. 4. usque ad 7. qui in questione proposita, & autoritatibus, & rationibus scitissimè differendo nostris annuit dictis; optimè ad hæc facillit decis. Mastrill. 22. nempe statutum puniens delinquentem in Ecclesia non animadvertere in delinquentem in ostio Ecclesiæ, ad Nostrates pertranseundo non absona videtur decis. Vinc. de Franc. 402. arguentis, an indulgentia concessa delinquentibus exceptis sacrilegiis gaudeat delinquens in ostio Ecclesiæ, qui articulus licet non fuisset decisus; ex rationibus tamen ibi congestis affirmare videtur, ostium enim est de Ecclesia, non autem in Ecclesia, ut ait Ricc. add. ad decisionem supra narratam, in cuius calce examinando articulum immunitatis utitur his verbis: Hinc Constitutio disponens; delinquentem in Ecclesia non debere gaudere eius immunitate, non habet locum in delincente in ostio Ecclesiæ, quia cum statutum utatur dictione in, comprehendit locum interiorem, non anteriorem Ecclesiæ, allegat Bar. in l. Gallus §. ille casus ff. de lib. & posth. demum incidi in Viscont. add. ad Vinc. de Franch. dec. 709. cuius

juvat hic dicta referre, sic ait: *in causa Episcopi Miliensis contra illos de Raginato, & Monachos inquisitos de homicidio in personam Francisci Carati de Polissena commissi in dormitorio Sanctissimi Rosarii dictae Terrae, & per Collaterale Concilium, & Scriptorium fuit ordinatum non esse extrahendos, sed gaudere immunitate praedicta, quia dictum homicidium non fuerat commissum in Ecclesia, vel cimiterio secundum Bullam praedictam, & consequenter non posse extendi, hac ille; nec sub silentio praetereundi Farinae. conf. 76. nu. 14. & Peregr. in suo tract. de immunit. Ecclesiae cap. 6. num. 30. 31. & 32. qui ad dicta Farinae. loc. sup. cit. hac lubnetit num. 32. Quae opinio procedit de eo, quod homicidium, vel mutilatio membri sit facta in locis privilegiatis non extra, sed prope Ecclesiam, ut intra spatium quadraginta, vel triginta passuum circum circa Ecclesiam, intra claustrum supra tectum Ecclesiae, vel in loco subterraneo, & ratio est: quia nomen Ecclesiae sumitur quandoque stricte, quandoque longe, quando tractatur de pollutione Ecclesiae sumitur stricte. Unde campanile, & atrium, & similia loca non veniunt nomine Ecclesiae in dicto casu, quia non sunt principaliter Deo dicata, sed in quandam consequentiam, & sanguis humanus iniuriöse effundatur in dictis locis, non polluitur Ecclesia, ut docet Suarez de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 9. num. 7. quando verò tractatur de privilegio immunitatis, tunc supra dicta loca veniunt nomine Ecclesiae, ut docet Suarez in loco praallegato, unde cum per supra dictam tertiam exceptionem restringatur immunitas Ecclesiae, propter nomen Ecclesiae, propter nomen Ecclesiae, vel cimiterii stricte sumendum est.*

Addo ego Amaros de immunit. & libert. Eccles. cap. 5. num. 4. vers. Nec subsistant, Barbosa iur. Eccl. de immunit. cap. 3. num. 117. & perspicacissimum Donat. Ant. de Mar. resol. quot. cap. 170. num. 9. cum seqq.

D. Joseph Maria Sanfelicius.

ARGUMENTVM.

Utrum vulnerans clericum gaudeat Ecclesiastica immunitate?

SUMMARIUM.

- 1 *Facti Species.*
- 2 *In obiecta difficultate Doctores in varias abierunt sententias.*
Et negantium fundamenta, & rationes primò recensentur, & num. seqq.
Ambrosini distinctio uti not. observatur.
- 3 *Notorius clericus percussor, quando sit ab Ecclesia expellendus.*
- 4 *Clericus representat Ecclesiam.*
Ecclesia satisfactio fieri debet de iniuria in clericum irrogata.
Fori electio non minus Ecclesiae, quam clerico pro iniuria sibi illata competit, & ita praxis forensis invaluit.
Mart. Ital. uti parum diligens in hoc notatur.
DD. qui affirmativas sustinent partes referuntur, ibid. in fine.
- 5 *Nunc commemoratur ratio super qua fundatur affirmativa, & sic contraria opinio.*
Necnon celebris distinctio Bonif. de Vital.

Et ex eorum eruditio Farin. sustinentis, etiam clericus homicidium, nedum illum vulnerantem eadem gaudere, immunitate.

- 6 *Propter commemorata DD. diffidia contraria prolata sunt decisiones, quae hic referuntur.*

DECISIO XX.

- 1 **M**asillus Pepe clericum vulneravit dolo ex proposito; & inditatus de mandato alterius confugit ad Ecclesiam, à qua extractus fuit. Dubitatum fuit, an sit ad eam reponendus.

- 2 Et pro negativa adducebantur infrascripta.

Primò, quia confugiens ad Ecclesiam, si ex eodem delicto, pro quo ad eam confugit, ipso facto sit excommunicatus, ut in praesenti facti figurata, tunc non gaudet praefata immunitate, ex adductis notissimè per Ambrosin. in tract. de immunit. cap. 8. in fin. vers. & minus obstat, & ante eum hoc voluit Decian. in tract. crim. lib. 6. c. 26. de casibus, qui respiciunt personam num. 3. in fin. & num. 11.

- 3 Hinc ex concordi DD. consensu notorius clericus percussor vel excommunicatus ab Ecclesia expellendus venit tempore celebrationis divinum officiorum, etsi expelli non potest, omitenda sunt officia, sic ex Covar. Sayr. Tab. Sot. Navar. & aliis tenet Emanuel Sa in aphorism. confessar. in verbo excommunicatus num. 34. in dicto num. 40. & ideo; tum tempore, quoad Ecclesiam confugit, divina celebrantur officia, rectè ex hoc videbatur extractus, tanquam excommunicatus, & licite captus post extractionem in loco non immuni.

- 4 Insuper eadem opinio, & hac juvatur ratione, quia dictus Masillus commisit in Ecclesiam dum percussit dictum clericum, qui Ecclesiam representat, Decian. in d. lib. 6. cap. 28. num. 11. unde iniuria facta clerico dicitur facta Ecclesiae cap. 2. §. fin. de foro competenti, cap. accusatio secunda q. 7. Et ideo requiritur satisfactio Ecclesiae, cap. desideres §. fin. de sententia excommunicationis, ex quibus fuit pluries iudicatum, & in dies observatur, quod sicut competit electio fori Ecclesiae, ita pariter clerico pro iniuria sibi illata ex traditis per utrumque Annam in allegatione 146. quod non animadvertit Italia in tract. de immunit. cap. 5. §. 3. num. 80. vers. & cum hac distinctione concordare videtur, qui in sacrilegio ad locum tantum restringitur. Et hoc argumento, quia clericus representat Ecclesiam, tenuit vulnus infligentem, clericus non gaudere immunitate Ecclesiastica Bovadilla in polit. 1. tom. lib. 11. cap. 14. num. 46. in fin. vers. per ne es que le hyrro, eadem sequitur Villadieg. in politica cap. 3. dell' immunità Ecclesiastica numero 212. vers. tan poco gozara hanc etiam opinionem tenet Riccius in praxi variarum resol. 309.

- 6 At pro affirmativa, quod gaudeat immunitate, adducebatur hæc ratio, quia non reperitur de jure, nec ex tenore Bullae Gregorii prohibita immunitas in hoc casu, nec per excommunicationem illa privatur, quando confugit ad Ecclesiam, ut corpus salvet, vel membra sua, nam tunc non est extrahendus invitatus, sed desistendum à celebratione missarum, secus quando cum sua protervia stat, impediendo illarum celebrationem, ita distinguit Bonif. de vital. in repetitione Clement. gravius num. 23. vers. Praterèa aliud extrahere de sententia excommunicationis, nam com.

Communicatus gaudet immunitate Ecclesie, ex adductis per Farinac. de carceribus, & carceratis, qn. 2. num. 39.

Qui amplius in tit. de immunitate Ecclesie cap. 7. num. 114. sustinuit, vulnerantem, imò occidentem clericum gaudere immunitate, quia Constitutio hunc casum non excipit.

Denique hac ancipiti controversia dum ortæ sunt decisiones invicem, & ex diametro contrariæ in proposito casu sub die 5. Aprilis 1619. per S. C. fuit decisum O. Pepe non gaudere Ecclesie immunitate, & in reclamatione fuit confirmata decisio, deinde in anno 1621. sub die 8. Novembris per M. C. delegatam fuit iudicatum esse reponendos in Ecclesia Joannem Baptistam, & Joannem de Russis inquisitos de homicidio in personam Sacerdotis Thesaurarii, & Viceprioris Ecclesie Sancti Nicolai in Civitate Barij, acta sunt in banca Frauli in M. C. & decretum confirmatum per Collaterale Consilium.

A R G V M E N T V M.

Filius, & famulus an gaudeant privilegio patris & domini quoad fori declinatoriam, & quæ requiratur.

S U M M A R I U M.

- 1 Exercitium, & descriptio matricula requiritur, ut competat cognitio Curia artis lanæ, & serici.
- 2 Descriptio in matricula patris, & Domini operatur etiam in beneficiis filiarum, & famulorum quoad competentiam Judicis, & ita decisum.
- 3 Familia quando gaudeat privilegio Domini, & quid in familia Episcopi, & clerici, & in famulis Ecclesie remissum.
- 4 Et quid si tempore delicti erat de exercitio, postea autem illud dereliquit, an tempus iudicii attendatur, & proinde puniendus sit per Judicem ordinarium, vel mittendus ad Judicem artis, & quid de converso, & quid de pœna, & modo procedendi remissum.

D E C I S I O XXI.

- 1 Exercitium, & descriptio in matricula requiruntur ad hoc, ut cognitio spectet ad Curiam artis serici, & artis lanæ, de quibus habes per Præsid. de Franch. decis. 481. & sufficit descriptio patris, seu Domini, ut dicatur competens in causa filii, seu famuli, cum privilegium sit concessum ratione professionis, seu exercitii
- 2 Jo. de Plat. in l. in filiis num. 4. C. de decur. lib. 10. cuius verba hæc sunt, Si autem privilegium sit concessum alicui ratione professionis officii, vel exercitii, quod gerit, vel cui deseruit, hoc privilegium transit ad filios existentes in servitio illius, & quandiu ille vivit, & morte illius extinguatur, sicut extinguatur exercitium, quod erat privilegii causa, & ita firmat idem Jo. de Plat. in l. viros C. de comit. consistor. lib. 12. & in l. ne ad diversa 4. C. de silent. oib. eo. & in l. eos qui 6. C. de fabricensib. lib. 10. & iudicatum fuit de anno 1587. in causa Casaris Mangiapia famuli Sebastiani Marchesii artis serici, & in causa Tyberii Cammayoli filii Michaelis Cammayoli sub die 9. Decembris anno 1545. & in causa Francisci Antonii Paterni exercentis artem serici sub patre matriculato de mense Novembris 1598. Et in causa

Joannis alias Joannelli Cammayoli filii Pompeii Cammayoli sub die 3. Decembris 1640. revocando sententiam Magna Curia quæ aliter judicaverat, & in causa reclamationis confirmata sub die 9. Martii 1605. Et novissimè de anno 1611. ita observatum per M. C. in causa Francisci de Amore.

- 3 Et quando familia gaudeat privilegio Domini quoad forum vide Capyc. decis. 12. & quid in familia clerici, & Episcopi, & ibi Addentes, & Marta in tract. de jurisdict. part. 4. censur. 2. cas. 3. & Thesaur. decis. Pedem. 22. & latè sunt tradita supra in cap. 1. ubi etiam quid de famulis Ecclesie.
- 4 Et quid si tempore delicti erat de exercitio, postea autem dereliquit exercitium, an tempus iudicii attendatur, & sit puniendus per Judicem ordinarium, vel remittendus ad Iudicem artis, vide Vinc. de Franch. dec. 417. & per Caball. cas. 147. ubi etiam quid de converso, & quid de pœna & modo procedendi.

A R G V M E N T V M.

An ad fisci instantiam sint recipiendi testes post publicationem contra inquisitum accusatore existente in iudicio.

S U M M A R I U M.

- 1 Ex officio posse Judicem publicatis attestacionibus novos recipere testes, adstruitur, & ita practicatur, & num. 3.
- 2 Quod extenditur in omni eo, quod Iudex ex officio faceret, ne publicatio ipsum non impediat.
- 3 Usus forensis inolevit causas supersederi etiam in limine expeditionis sub præsentem novorum testium.
- 4 Et tam si pro inveniendâ innocentia, quam si pro maleficio detegendo procedatur, & num. 6. & 9.
- 5 Et in quacunque iudicii parte.
- 7 Non enim impunita debent remanere delicta.
- 8 Neque innocens puniri.
- 10 Locum quoque obtinebit hac nostra particularis assertio in fisco, ac inquisitionis promotori à Principe deputato, ut ad eius instantiam pro reperiendo maleficio ad sententiam usque testes recipere Iudex teneatur, & in causa supersedeatur, & num. 12.
- 11 Etenim in fisci procuratore calumnia, vel subordinationis omnino cessat præsumptio, cum commodum, incommodum ad ipsum minimè spectet, & ex officii necessitate procedat.
- 14 Quæ officii necessitas à præsumpta excusat calumnia, & fisci procurator publicata testium dicta apud se semper habet.
- 15 Fiscus admittitur etiam post publicationem ad confirmandam testium fisci dicta, eaque vivenda, testes producere.
- 16 Quod quod quando locum sibi vendicat, exemplificatur.
- 17 Unde ad probationem indirectè contrariam post publicationem, tam actor, quam reus admittitur ad confirmandam dicta testimonia examinatosque ante publicationem.
- 18 Directè probatio contraria quando dicitur remissive.

- 29 Accusatore existente, quando fiscus, seu Judex ex officio ad offensam reorum post publicationem testes producere possit.
- 30 Moderamen observandum in tali receptione, & ita decisum num. 21.
- 31 Accusare existente an censatur fiscus inherere appellationi iuxta Regiam Pragmaticam.
- 32 Accusatore appellante, & deinde renunciente, an fiscus possit persequi.
- 33 Testes an & quando possint repeti in secunda instantia.
- 34 Testes non bene repetiti in errore Actuarii, seu iudicis, possunt repeti etiam publicato processu, & termino dato ad repetendum.

DECISIO XXII.

- 3 POSSE Iudicem ex officio publicatis attestacionibus, novos recipere testes tenuerunt Doct. Regnicolæ, Foller. in *pract. crim. in rubr. fiat publicatio in fin.* dicens, quod publicatio non obligat Iudicem in eo, quod ex officio faceret, affert doctrinam Bald. in l. data opera C. qui accus. non poss. col. 1. vers. item nota, & si practicitur, & idem Bald. in l. testib. in prima C. de Episc. & clar. num. 8. vers. sed in criminali siquidem est, Caravit. rit. 69. in fin. qui testatur, vidit servari causas in limine expeditionis supersederi pretextu novorum testium, nam sicut pro inveniendis innocentia, ita etiam pro reperiendo maleficio Iudex potest in quacunque iudicii parte ex suo officio testes recipere Affl. in *Cons. terminum vita num. 44. vers. Ego semper tenebam*, dixit tam ad defensionem quam ad offensam ex officio, Iudicem posse post publicatum in causa testes recipere ne delicta remaneant impunita, vel ne innocens puniatur, & inferius in versiculo inde dicit Angel. de Aret. hoc procedere; siue agatur per viam inquisitionis, siue accusationis asserit, & Bonacosi. in *recoll. com. opin. loc. 9. cap. 4. in fin. vers. Testes ad defensionem recipi possunt per viam inquisitionis siue accusationis*, erit ergo conclusio, quod ad defensionem inquisiti per Iudicem ex officio, siue quodocunque post publicationem ante sententiam possunt recipi testes, Affl. *loc. cit. vers. Sed in causa criminali*, Virill. ad dec. Affl. 216. num. 3.
- 10 Et etiam ad fisci instantiam pro maleficio reperiendo ad sententiam usque testes recipere tenetur, & in causa supersederetur Baiar. ad Iul. Clar. *quas. 62. vers. In quibus secundum aliquos*, Thel. dec. 262. in prima ampl. Far. nac. *quas. 77. num. 413.* ubi communem refert. Quia cum fisci procurator ex officio necessitate procedat, nec ad eum commodum, vel incommodum pertineat, non præsumitur in eo calumnia, vel subornatio, ut tradunt Cyn. & Bal. in l. i. *ancimus C. de iudic.*
- 11 necessitas enim officii excusat à præsumpta calumnia, ut in l. 2. C. de calumpniator, sicut ergo Iudex admittitur ad recipiendos testes vel ad repetendum, ita & promotor inquisitionis à Principe deputatus, Aret. in *cap. cum clamor num. 5. vers. Unde non possumus dicere*, & melius de *test. ea enim ratione*, quia cessat subornationis timor, & fisci procurator habet apud se publicata testium dicta, quod consideraverunt Ioann. Andr. & Felin. in d. *cap. cum clamor*, & Marian. Socin. in *repet. cap. qualiter*, & quando num. 1084. vers. Quoniam Iudici inquirenti ex merito officio ant. de accus.

- 15 Et maxime ad confirmanda, & fovenda dicta testium fisci, ut in casu, de quo agitur, ex dictis per Innoc. in d. *cap. cum clamor*, de testi. ubi Innoc. ponit exemplum, videlicet. Probavi per duos testes me emisse die tali, adversarius probavit, me alibi fuisse, possum post publicationem attestacionum alios producere testes ad confirmandum, & fovendum dicta meorum testium, scilicet, quod eadem die fui præfens, & emi, quem referunt, & sequuntur Bal. Abb. & Anch. in *alleg. cap. cum clamor*, & ita iudicatum fuit in Concilior. Panor. ut testatur, Mar. Giurb. *decis. 73. in fin.*
- 17 pro quo faciunt dicta per Capyc. *decis. 62.* unde ad directè contrariam probationem admittitur, tam actor, quam reus post publicationem, & in casu prædicto exemplificat directam Imbrian. in *tract. de repulsa confid. 2. num. 160. & num. sequ. vers. At indirectè.*

Remanet tantum dubium, an accusatore existente stente possit Iudex ex officio testes ad offensam examinare.

In qua questione variè DD. loquuti sunt, ita quod tam affirmativam, quam negativam sententiam communem referunt moderni, quos congerit Farin. in *tract. de test. quas. 77. num. 414. in ampliat.* & si negativam communiorē asserat, eam tamen inferius num. 418. vers. *quid dicendum*, restringit, quando Iudex esset certus, nullam adesse subornationem, & in fin. d. *quas. nu. 430.* in praxi autem affirmativa est recepta, & secundum hanc iudicavit Senat. Pedemon. teste Thesaur. *decis. 262.* Affl. qui in iudicando in Sacro Consilio plurimum vacavit, eandem tenet in *d. Cons. terminum vita num. 44. vers. inde dicit Angel. de Aret. Jul. Clar. quas. 61. num. 3. vers. si vero delictum est tale, pro quo etiam ex officio procedi potest.*

20 Quæ opinio servanda est cum aliquibus circumstantiis, scilicet absque interventu, & notitia accusatoris ex dictis per Affl. & Iul. Clar. *relatis in locis*, & ex causa, ubi non adest falsitatis suspicio iuxta ea, quæ advertunt Jul. Clar. & Farin. *ubi sup.* & his circumstantiis adhibitis sublata remanent omnia, quæ pro contraria parte adducuntur.

Et juxta prædicta observatur in M.C.

- 21 Item accusatore existente, & eo appellante non censetur fiscus inherere appellationi, & hoc casu cessat dispositio Reg. *pragm. 8. de appellat.* Vincent. de Franch. *decis. 366. in fin.* Reg. de Pont. in *tract. de potest. Proreg. rit. de elec. official. §. 1. nu. 33.* Rovit. in d. *pragm. 8.* unde potest in præjudicium fisci renunciari, idem Dom. de Franch. *dec. 658.* & ita resolutum fuit per M. C. uti delega-
- 23 tam in causa Francisci Antonij David Ducis Castellutij de mense Novembris 1625. nam dum accusator reclamasset à decreto liberatorio renunciata reclamacione, fiscus persequi posse prætendebat, fuit per M. C. denegata prosecutio; obtinuit à Prorege absque voto Collateralis Consilii rescriptum, quod revideatur causa accedente consilio cujusdam Regij Consilij, qui mecum alloquutus, dicebat, quod sicut accusatore, vel denunciatore desistente Curia ex officio procedit per authoritates adductas per Carav. in *rit. 202. num. 1. & 132. num. 14.* ita desistente in causa reclamacionis juxta per Principem mandari poterit prosecutio ad fisci instantiam.
- 24 Et redeundo ad materiam receptionis testium post publicationem fuit de mense Septembris in anno

anno 1627, per Magnam Curiam resolutum esse repetendos testes in secunda instantia, qui fuerunt repetitis habiti in prima instantia à procuratore non habente potestatem, pro quo facit tex. in *Clem. testibus juncta gloss. in verb. ritè de testib.* & dicta per Affl. in *Const. laris peritorum num. 6.* & in terminis Vinc. de Franch. *decis. 668.* fuit etiam per M. C. judicatum concordì sententia, & confirmatum per S. C. esse repetendos testes post publicationem in causa examinatos in alma vrbe in causa ibi vertente, per quorum depositiones fundabatur delictum in genere, & elapso termino dato ad repetendum ad instantiam fisci, nulla habita ratione de dispositis in *pragm. 3. de cit.* quia per errorem actuarij non fuit transmissa copia testium, qui erant repetendi in causa vertente in M. C. sed penitus diversa, pro quo faciunt *decis. Guid. Papæ 124. Vinc. de Franch. decis. 371.* & adducta per Vivium in *Silva in com. opin. opin. 91.* testes nulliter recepti; in causa Ducissæ Sermonetæ, & Caroli Caracciolo cum Octavio Carbone,

ARGUMENTVM.

Votata causa fisco, inaudito non dum prolata sententia ob paritatem votorum, an sit ei prohibitum novos producere testes,

SUMMARIUM.

- 1 Vota prolata, fisco inaudito nulla sunt.
- 2 Potest fiscus novos producere testes votata causa ipso inaudito, maxime cum vota non operantur effectum sententia, num. 3, & ita judicatum.

DECISIO XXIII.

Fiscus vsque ad sententiam admittitur ad novas probationes, vt supra est fundatum in præced. *decis. num. 10.*

Sed quid si fuit votata causa, & Judices fuerunt in pari voto, non audito fisco, an testes producti pro parte Regij fisci ad probationem delictis antequam cum adjuncto sententia proferatur, sint recipiendi, & dandus terminus super novis reo,

Pro fisco dicebatur, nulliter fuisse prolata vota prædicta ipso inaudito juxt. tex. in *l. si fiscus ff. de jure fisci*, ibi: *quare si sine fisci Advocato, pronuntiatus sit, Divus Marcus rescripsit, nihil esse actum, & ideo in integro cognosci oportere, idem disponitur per Reg. pragm. quo actu annullato potest fiscus juxta dicta in proximè præcedenti decisione novos producere testes.*

Ed maxime cum vota non operentur effectum sententiæ ex dictis per Affl. in *decis. 303. num. 2. vers. omnibus fuit visum.*

Ex quibus per M. C. coram Regente Corleti, qui ibi reperiebatur pro visitatione carceratorum ipso approbante fuit admissa probatio, & datus terminus super novis sub die ultimo Martij 1618. in causa,

quod in S. C. sub 10. Maij confirmatum fuit.

ARGUMENTVM.

Testium depositio in tormentis an egeat ratificatione.

- 1 Testis convictus negans subiiciendus est quasiis: nibus.
- 2 In tortura contra testes convictos, vel negantes an procedatur absque disputatione, & non data copia indiciorum, & processus.
- 3 An testis confessus in tormentis dictum operetur absque ratificatione, & de observantia num. 6.
- 4 Testis tortus an ex intervallo dictum suum sponte corrigere possit, & num. 6.
- 5 Confessio rei in tormentis emanata metu tormentorum suspecta dici potest, ideoque in ea reus ipse uti confessus, nisi in ea perseveret, puniri non potest.

DECISIO XXIV.

Testis convictus negant subiiciendus est questionibus juxta ea, quæ traduntur per Bart. in *l. unus §. Iudei in fine, in lex libero in princ. num. 1. col. 1. vers. secundus si convincitur, & in l. is, cui ff. de quasi. Boff. in sit. de tortur. test. num. 8. Jul. Clar. lib. 5. qu. 25. num. 8. vers. torquentur etiam testes, Gomez in sit. de panis cap. 13. num. 29. & alios quàm plurimos DD. ad hoc concessos per Farinac. de testib. in sit. de testib. in sit. de oppos. contra examen test. quasi. 74. num. 20. cum seqq. & proceditur absque disputatione non data copia judiciorum, & processus ex dictis per Bart. & Marfil. in *d. l. unus §. Iudei in fine ff. de quasi. quæst. opinionem communem refert Jul. Clar. in d. qu. 25. num. 9. solus dubitari, & latissime Scacc. in tract. de jud. caus. civil. & crim. in cap. 100. post num. 16. vers. si non sugillat, & probans. opin. Farinac. de indic. & tortur. qu. 39. num. 116. limit. 7. affert allegationes Advocatorum pro utraque opinionem, & distinguendo questionem determinat num. 148. vers. sublimitanda videtur.**

Id autem in controversiam venit, an si testis confiteatur, ejus dictum absque ratificatione operetur, Doctores alij affirmativam, alij verò negativam tenuerunt,

Qui affirmativam sequuti sunt, nimirum testem de maleficio per alium commissio deponentem cum

tortura probare absque eo, quod postea ex intervallo extra tormenta confirmat, & ratificet dictum suum, ea nixi sunt ratione: quoniam testis tortus non potest ex intervallo dictum suum sponte corrigere, vt in *cap. præterea extra de testib.* ideoque nulla in eo requiri perseverantiam asseverant, ita concludunt aliqui DD. de quorum numero sunt Bal. in *l. fin. num. 2. vers. in ea gloss.* ibi contra se *C. de quasi.* Aug. de Arimin. & Onofr. Camajan. Baldo se subscribentes à Caball. relati, qui in eandem descendit sententiam in suis resolutionibus criminalibus *so. 1. cas. 33. in princ.*

Negativa verò sententia, quæ habet, testis torti dictum absque ratificatione subsequente nullius roboris, atque probationis esse, neque aliquid operari, eo fundatur argumento, nam confessio in tormentis emanata metu tormentorum suspecta dici potest, ad tex. in *l. prima §. questionis, & §. si quis vultro in princ. de quasi. in l. 2. jun. et gloss. in verb. sed admissio C. de custod. reorum,* quam ob rem ex ea reus uti confessus, nisi in ea perseveret, puniri nequaquam potest Accurs. in *l. prima §. Divus Severus rescripsit in verb. pro exploratis ff. de quasi. Foller. in præd. in verb. & si constabuntur num. 81. vers. 25. requiritur.* At verò hæc ipsa ratio ita locum sibi vindicat, cum in

caput suum; quis confiteatur, sicut cum in caput alterius, imò fortius, cur ergo in hoc secundo capite nulla alia posset testis torti ratificatio, & perseverantia extra tormenta requiri non debet? si ne dum eadem, quæ in ipso principali, in reo inquam, sed imò major, atque fortior in eo viget ratio, & hoc argumento hanc sectatur opinionem Gomez var. resol. in tit. de penis cap. 13. num. 29. & ante eum Boss. in tit. de confessis per forsur. num. 7. ceterique adducti per Bajard. eandem sententiam amplectentem in addis. ad Jul. Clar. relata quæst. 5. num. 4. vers. item adde, quod supra testium.

Et secundum hanc judicare tutius effet ex dictis per Caball. in d. casu 33. in fine, & firmior fundamento fundatam, & posset responderi ad fundamentum contrarie opinionis, quod tunc testis dictum suum corrigere non potest, nisi incontinenti, quando non adest dubium, quod metu tormentorum dixit, quæ suspicio tollitur per perseverantiam, seu per ratificationem, verum juxta primam opinionem observatum fuit per D. Reg. Roviz. tunc Regum Consiliar. uti delegatum contra sondentes, & fabricantes falsam monetam.

ARGUMENTVM,

An remissio assertorum conjunctorum defuncti non probato conjunctionis gradu sufficiat ad sustinendam gratiam impetratam?

SUMMARIUM,

- 1 Remissio assertorum conjunctorum defuncti non probato conjunctionis gradu sat non est ad sustinendam gratiam impetratam, sed est necessaria probatio, quod includi possit intra gradum successionis, & quod proximior non adsit, & ita indicatum, num. 9.
- 2 Actio remittendi per pragmaticam 8. de compositione. sit. quibus competat.
- 3 Quoties aliquis vult uti aliqua dispositione, sive statuto, quod requirit certam qualitatem, ad hoc, ut statuto, sive dispositio locum habeat, & verificari possit, debet agens ex illo probare qualitatem illam, nec sufficit actum sine qualitate habere.
- 4 Consanguinitatis gradus quo modo sint probandi, & quo autem sit qualitas hac probanda à reo, vel à fisco, declaratur num. 6. & 8.
- 5 Decretum præambuli juxta rit. M. C. non interponitur, nisi ad instantiam filiorum, & descendantium, ad instantiam verò aliorum, qui sunt ex linea transversali, nequaquam, nisi (quod difficile est) probetur, non adesse proximiorum.
- 6 Ex antiqua observantia tam in Magna Curia, quam in aliis Italianis locis non valet gratia, priusquam à M. C. seu à magistratu, ubi pendet inquisitio, sit decretum super eius executione interpositum.
- 7 Qualitas proditoris non expressa vitiat gratiam super homicidio proditoris patrato.

DECISIO XXV.

IN S. C. relationem M. C. fuit dubitatum si per nullitate gratiæ impetratæ per Vitalianum de Andria in remissio assertorum conjunctorum defuncti non probato gradu conjunctionis sat sit

ad sustinendam gratiam impetratam quam fiscus impugnabat ex eo, quod actio remittendi competit his quibus competit successio per pragmaticam 8. de compositione. & sic non sufficit remissio; sed est probanda hæc qualitas, quod remittendi competit successio nam quotiescumque aliquis vult uti aliqua dispositione sive statuto, quod requirit certam qualitatem, ad hoc ut statutum sive dispositio locum habeat, & possit verificari in casu suo debet agens ex illo probare qualitatem illam, nec sufficit actum sine qualitate probare Mascard. de probat. conclus. 1254. num. 9. vers. cum igitur probanda sit qualitas. Imò necesse est probare sigillatim singulos consanguinitatis gradus, & certa computatione distinguere, ut de testibus super consanguinitate deponentibus dicit tex. in cap. licet eo quadam vers. testis autem, & ibi Panor. columen. tit. de testib. nam non omnis conjunctus admittitur; sed his tantum, qui potest succedere si est omnium proximus; asserendo igitur, & probando simpliciter, se esse consanguineum sine certa graduum computatione, incerta est probatio, quæ potest includi, vel non includi intra gradum successionis, ideo non relevat, cap. in presentia de probat. latè Tiraq. de retrad. lign. §. 1. gloss. 16. num. 4.

Unde decretum præambuli juxta ritum M. C. 178. non interponitur, nisi ad instantiam filiorum, & descendantium; ad instantiam verò aliorum, qui sunt ex linea transversali, nequaquam: nam necesse esset probare gradum, & non adesse proximiorum, quod cum sit difficile nemo se ponit in hoc, prout dicit Caravit. in rit. 181. num. 4. vers. advertis tamen.

Hoc sine dubio observandum erit, quando reus petit executionem gratiæ in M. C. nam ex antiqua observantia non prius valet gratia, quam si à M. C. sed à magistratu, ubi pendet inquisitio, sit interpositum decretum super executione, sicut etiam observatur in aliis Italianis locis, teste Theysaur. decis. 11. in princ. cum id sit fundamentum sue intentionis.

At quando jam reperitur interpositum decretum super executione gratiæ, & fiscus agit ad annullandam gratiam, tunc erit fundamentum fisci agentis probare alios adesse, quibus successio competit: quia præsumitur pro Judice ex dictis per Alciat. præsumpt. 9. reg. 1. & quia est in possessione libertatis propter gratiam, & est conventus, secus verò quando agit dicens velle gaudere gratia: quia plenè probare debet requisita ad validitatem gratiæ, ita Abb. distinguit in causa liberali in cap. auditis num. 30. in fin. vers. in causa tamen liberali.

Cui incumbat onus probandi qualitatem ad fuisse, vel emissam fuisse pro validitate, sed invaliditate gratiæ, dum allegatur Alciat. est regula 3. præsumpt. 9. adde Bart. in l. marcom C. de probat. Abb. in cap. auditis num. 30. in fin. vers. in causa tamen liberali de prescript.

In M. C. V. sub die 15. Octobris 1619. in causa Ferdinandi Blaschi fuit judicatum, remissionem avunculi, non probato, quod sit proximior, non sufficere ad exequendam gratiam, in qua aderat clausula, dummodo Partis remissionem habeat.

Secundo fuit oppositum, non fuisse expressam qualitatem proditoris, sed tantum homicidi um, & super tali assertionem concessam gratiam, quo casu non prodest gratia, non expressa proditoris. Sed. in trad. inhibet. & magistr. cap. 1. §. 5. num. 60. vers.

vers. in eo quod plus est, Thesaur. d. decis. 21. num. 2.

ARGUMENTVM.

Vxor an admittatur ad necem viri deferendam, & an requiratur eius remissio pro obtinenda compositione, seu gratia.

SUMMARIUM.

- 1 Vxor ad necem viri deferendam an admittatur, ejusque remissio pro compositione, vel gratia obtinenda necessaria sit, quaritur, & seq.
- 2 Vxoris remissionem necessariam non esse argumento ostenditur, contrarium tamen observatum; & decisum fertur, & num. 25.
- 3 Vxori non deferitur successio, nisi agnatis, & cognatis, ceterisque transversalibus usque ad decimum successione gradum deficientibus.
- 4 Vxor ex juris communis dispositione de necem viri accusare posse non dubitatur, quamvis non sit mariti hæres, & n. 7.
- 5 Idem de morte soceri.
- 6 Socer uxori conjungitur mediante persona mariti.
- 8 Ritus M. C. illos ad accusandum tantum admittit, qui suam, vel suorum prosequuntur injuriā.
- 9 Vxor in ulciscendo viro necem suorum appellatio ne continetur.
- 10 Imò suam prosequitur injuriā, dum viro necem vindicat.
- 11 Vxor una caro cum marito dicitur, & quomodo hoc pronunciatum, intelligatur, declaratur, & num. 17.
- 12 Explicatur prag. 8. de compos.
- 13 Declaratur lex item apud Labeonem §. si quis virgines ff. de injurijs.
- 14 Injuriā facere dicitur, qui se injuriā facere non ignorat.
- 15 Injurantis affectus considerari debet.
- 16 Voluntas, & propositum distinguunt maleficia.
- 18 Declaratur rit. M. C. 191. secundum ordinem Caravit.
- 19 Statuta extensiva non recipiunt interpretationem, nec ad fictum extenduntur casum, nisi casus fictus expresse specialiter exprimat, & num. 22.
- 20 Interpretari ad casum fictum, & improprium extensionem importat.
- 21 Fictio in statutis locum sibi non vindicat.
- 23 Vxor orbata viro inter miserabiles, ut vidua recensetur.
- 24 Titium occidere volens, & Sempronium occidens quamvis animum non habuerit occidendi Sempronium, adhuc Sempronij remissio necessaria erit.

DECISIO XXVI.

PRO opinione negativa adducuntur verba pragmatica 8. de compos. ibi. La volontà nostra è, che s'ottengano le remissioni predette dattate li parenti di detti occisi più prossimi, e più gionti, alli quali si deferisce la successione del morto. At cum vxori non deferatur successio existentibus agnatis, sequitur jus accusandi, & remittendi non habere, nisi deficientibus agnatis, & cognatis, ceterisque transversalibus usque ad decimum gradum successione ex dictis per Foller. super prag. fin. de compos. num. 51. vers. ampliato mo da voi utranque materiam, novissimè Hier.

Ferdinandez de Otero lucubrat. Roman. disp. 27. adductis pro utraque opinione argumentis in ea residet, attento jure communi, vxorem admittendam esse, tam ad vindictam necis mariti, quam ad compositionem, & remissionem illius; attento verò jure Regni Neap. eandem admitti ad accusandum ex traditis per Caravit. non autem ad remittendum, concurrentibus alijs consanguineis, & successoribus hæreditarijs ex dispositione Reg. Pragmatica.

- 4 Pro affirmativa adducuntur dispositiones juris communis, & ritus. De jure igitur jure communi nemo est, qui dubitet, vxorem accusare posse de necem viri, quod probat Bart. in l. 2. num. 12. ff. de accusat. sumpto argumento à majori, nam si potest accusare de morte soceri, ut in d. l. 2. junct. a l. lege Julia ff. de testib. qui socer sibi conjungitur mediante persona mariti, multò magis poterit accusare de necem ipsius mariti, quamvis non sit mariti hæres Roman. in l. prima §. potuisse ff. ad syllaniam. & hanc multi DD. sequuntur, & communem referunt, ut per Farinac in tit. de accusat. part. prima, quæst. 13. num. 14. Andr. de Ifern. & Affl. in Const. summo periculo per ritum. M. C. V.
- 8 191. secundum ordinem Caravitæ disponitur, ad accusandum illos tantum admitti, qui suam, vel suorum injuriā prosequuntur, & inter hos cōnumeratur vxor non solum quia suorum appellatione venit Caravit. in d. rit. 191. num. 6. vers. quod sic dicunt, sed etiam, qui suam prosequitur injuriā, suamque damnum metitur, adducit tex. in l. item apud Labeonem §. si quis virginem in vers. tenetur ff. de injurijs, Glof. in Constitutione summo periculo in verb. mater vers. sed quid de uxore, Foller. in d. prag. 8. de compos. num. 24. vers. d. Reg. prag. Tartaglia ibid. num. 3. Vulpell. in tract. de pace quæst. 11. ex quo est una caro cum marito, & propter magnum amorem ad invicem afficiuntur Glof. in l. si cum dotem §. si maritus in verbo participes ff. solut. matr. cap. gaudemus §. quia verò de divortijs, Genes. 2. & juxta illud Propertij.

Omnis amor magnus, sed apertè in cōjuge major.

Ex his præfati DD. & Regniculæ præsertim indubitanter, & jus querelandi, & jus remittendi competere affirmaverunt.

- 12 Nec obstat pragmatica prædicta, quæ tantum suos declaravit, ut ex verbis ejusdem pragmaticæ colligitur ibi, Et havendoci questa gran Corte fatta instantia per dichiarazione da che grado congiunti li offesi, &c. nec de ijs loquuta fuit; quibus suam injuriā prosequi est permillum.
- 13 Verum qui negativam sustinuerunt, respondebant ad text. in l. item apud Labeonem §. si quis virginem, ibi Vulp. dat actionem comiti, quando in injuriā ipsius comitis fuerit commissum homicidium, quod patet ibi in vers. abduxisse videtur, ibi, ut comes cum ea non esset, et paulò inferius, qui perussit comiti, ut eam defereret, ac quando animus fuit tantum ulciscendi in virum, non occidit, ut vxorem defereret, nec considera ta vxoris persona; sed odio ipsius viri, tunc nulla injuria, dicitur illata vxori, cum nemo injuriā faciat, nisi qui scit se injuriā facere, l. illud §. sanè cum si, & l. sequenti ff. de injur. et effectus injuriā facientis considerari debet, l. eum, qui §. si injuria ff. de testib. unde maleficia voluntas, et propositum committentis distinguunt l. qui injuria ff. de furtis.
- 17 Itemque ad id, quod dicebatur, esse unam carnem

- nem cum marito, et quod dicatur persona, et pars corporis, cum id dicatur improprie, et fictè, et ritus admittens eum, qui suam injuriam prosequitur, intelligendus est secundum veritatem, non secundum fictionem, & hoc illa ratione, quia statuta non recipiunt interpretationem extensivam sed interpretari ad fictum, et improprium esset extendere, verba sunt Bart. in l. si is, qui pro emptore natus, ff. de usucap. unde fictio non habet locum in statutis, latè Joann. Bapt. Const. in tract. de retrotrafig. regul. 5. c. 11. nec statuta extenduntur ad casum fictum, nisi expressè specialiter exprimat casus fictus App. alleg. 70. nu. 7. & seq.
- 23 Ad quæ poterit responderi, quod damnum fuit illatum uxori, quæ orbata viro remansit miserabilis. Et inter miserabiles connumeratur, ut vidua Innocent. in cap. significantibus de off. deleg. l. unic. C. quando Imperator inter vid. & pupill. et quamvis non habuerit animum occidendi uxorem, adhuc eius remissio erit necessaria ratione damni illati, sicut dicitur in eo, qui volens occidere Titium, occidit Sempronium, quamvis animus non habuerit occidendi Sempronium, nihilominus ejus remissio requiritur Julius Clar. in § homicidii nu. 4. vers. bene verum est.
- 25 Et si de anno 1605. fuit judicatum, non esse necessariam uxoris remissionem, de qua decisione testatur Viscont. add. ad decis. 10. Vinc. de Franc. 382. attamen contrarium postmodum fuit servatum, & judicatum, & novissimè in M. C. in causa 10. Garzilli de mense Aug. 1619.

ARGUMENTVM.

Ius vendictæ, & successuè, ius faciendi pacem an sanguinis, vel hæreditario iure deferatur. Pragmatica 8. in ordine sub tit. de compositionibus vario modo expeditur.

SUMMARIUM.

- 1 Fæmina an in Regno sit exclusa à jure vendictæ, & quid si renunciavit, & nu. 6.
- 2 Una pars orationis alteram declarat.
- 3 Ius vendictæ competit jure sanguinis non jure hæreditario.
- 4 Unde ius faciendi pacem competit proximioribus consanguineis etiam quod hæredes non sint.
- 5 Iura sanguinis non possunt tolli statuto.
- 7 Statutum si excludat filium dotatum non dicitur exclusa per masculum tantum, sed propter dotem, & tunc non dicitur exclusa a jure vendictæ, secus si excludat simpliciter, subdens, quod debeat dotari.
- 8 Intellectus Constitutionis Regni in aliquibus, quoad exclusionem fæminarum.
- 9 Dos, & paragium est portio filia,
- 10 Intellectus Consuetud. Si moriatur circa exclusionem fæminarum.
- 11 Dos de paragio succedit loco legitimæ.
- 12 Filia in Civitate Neapolis si congruo tempore non dotentur, succedunt uti masculi.
- 13 Ius vendictæ, & successuè faciendi pacem jure sanguinis, & non ratione successionis bonorum, & consequenter proximioribus sanguinis etiam quod hæredes non sint de jure communi ex communi DD. sententia competit, & 26. 27. & 65.
- 14 Dilatatur hæc communis sententia, ut locum obtineat etiam in fæminis proximioribus occisi, quæ sicut & ipse accusare possent, sic & ipsi pacem facere debeant, quando suam suorumque

injuriam exequuntur, licet focus sit de jure Longobardo, quod locale est, & in Longobardis tantum viget.

- 15 Quin etiam fæminam per statutum à successione exclusam, aut per renunciationem ad pacem faciendam admitti debere probatur cum inter masculos, & fæminas nulla sit differentia.
- 16 Prædicta autem an locum sibi vendicent etiam de jure Regni attentis Regiæ pragmaticæ verbis 8. in ord. sub tit. de compos. ut etiam sorori à successionem bonorum exclusæ, vel per statutum, vel per renunciationem ius vendictæ, & successuè pacem faciendi competat, vel ne, latissime discutitur, & n. 17. 18. 19. 20. & à nu. 28. cum pluribus seqq. & per tot.
- 17 Statutum ubi disponit homicidia componi non posse, nisi prius ab hæredibus occisoris pacem habuerit, an sit necessaria aditio hæreditatis, vel sit remissio, seu pars facta ab eo, qui hæreditatem adivit, vel etiam necessaria sit ejus, qui ab hæreditate per renunciationem abstinuit, vel illam repudiavit, vel incapax sit, qui ab hæreditate per renunciationem abstinuit, vel illam repudiavit; vel incapax sit, quippe qui monasterium ingressus fuerit, & n. 37. 38. & 46. 48. & 56. cum pluribus seqq.
- 18 Hæres sanguinis, qui pro remissione facienda pecuniam habuit, pro illa creditoribus hæreditariis non tenetur, neque per talem pecuniam receptionem hæreditatem bonorum adire dicitur.
- 19 Decisio Vincentij de Franchis 661. expenditur, à nu. 63. cum seqq.
- 20 Et an cum masculi in eodem gradu hæredes bonorum, & sanguinis renuierint, excludatur eorum soror à successione exclusa, à tali jure vendictæ tam de jure communi; quam de jure Regni contrariè inter se opiniones enunciantur, & nu. 40. cum seqq. & n. 62.
- 21 Proregis onus est discordias sedare, odia deponi facere omniaque pacare.
- 22 Pax desideranda est, velut necessarium bonum, & plura de pace memoranda.
- 23 Superior ad publicam quietem potest partes ad concordiam inducere.
- 24 Maxime Princeps.
- 25 Præcipue ubi timor adest, ne partes ad arma deveniant.
- 29 Successoris appellatione iuris universi successor significatur, non particularis.
- 30 Emphyteusis si recepta sit pro se, & successoribus filia etiam, si in re certa fuerit instituta, dato universali hærede, ad illam non vocatur.
- 31 Dispositio in beneficium liberorum, vel conjunctorum hæredum facta, ultra sanguinis continuationem hæreditariam etiam qualitatem requirit.
- 33 Hæres defuncti personam representat.
- 34 Hæres pecuniam acceptam pro remissione ad creditorum commodum in inventario describere tenetur.
- 35 Verba statuti ubi non conveniunt, ibi & eius dispositio cessare debet, & nu. 55.
- 36 Statutum ubi duas exprimit qualitates, omnes intervenire debent.
- 39 Filia per renunciationem à numero liberorum excluditur, & pro mortua reputatur.
- 41 Hæreditas delata dicitur, quam quis aduando consequi potest, neque potest dici delata, si nullo jure illam consequi potest, & nu. 65.
- 42 Verba masculini sexus, quibus utitur Reg. prag. 8. de

8. de compos. licet ad faminas quandoque tra-
hantur, id tamen non ex sermonis proprietate,
sed extensiva interpretatione procedit.
- 43 Quo casu famina non veniunt, ubi materia non
ita famina, prout masculo congruit.
- 44 Vindicta materia, à qua pax regulatur, non ita
femina, prout masculis congruit.
- 45 Masculinum non continet femininum, ubi sta-
tutum adest femininarum exclusivum, tunc enim
masculi tantum censentur vocati feminis ex-
clusis.
- 47 Filio in patris potestate constituto, qui per l. 12.
tabular. necessarius fiebat haeres, pratoris bene-
ficio ab hereditate se abstinere permittitur.
- 49 In his tamen, quae filii pavorem respiciunt, re-
manet haeres, & remanet existentia sui heredis.
- 50 Existencia sui heredis tabulas confirmat pupilla-
res non obstante, quod pupillus ab hereditate se
abstinuerit.
- 51 Quod in favorem inductum est in odium retor-
queri non debet.
- 52 Prator legem condere non potest, idque nec efficere
potest, ut qui per legem necessarius est haeres desi-
nat ipso iure haeres esse.
- 53 Frater extraneus dicitur, ipsoque iure haeres non
efficitur, nisi volens.
- 54 Ratio legis ubi cessat, & eius dispositio cessare
debet.
- 55 Decisio Vincentii de Franch. 100. sub num. 8. &
seq. expenditur, & num. seq.
- 57 Vindicem judicialiter animam exhibere indeco-
rum inter nobiles reputatur.
- 58 Negligere is videtur, qui in nihilo se ingerit
etiam vocatus.
- 59 Actus cum alio gestus non dicitur repudiatio quae
solo repudiantis consensu effici potest, sed potius
liberatio, & sic paciscendo, & remissionem fa-
ciendo, quis censetur prius acquisivisse, & po-
stea finem, & remissionem facisse.
- 60 Filius familias quis praesumitur, nisi emancipa-
tio probata fuerit.
- 61 Filius familias heredem non habet.
- 64 Ecclesia heredi instituta jus vindictae non com-
petit.
- 66 Quae certam semper habuerunt interpretationem
mutando non sunt.

DECISIO XXVII.

AN extantibus masculis admittantur feminae
ad quærelandum, earumque remissio requi-
ratur in concessione gratiae, Clar. in quæst. 58. nu.
34. vers. bene verum est, Regens de Ponte in tract.
de potest. proreg. de provis. fier. solitis §. 4. d. num. 18.
& post eum Molfes. in cons. 10.posito post com-
ment, ad Consuet. Neapol. à jure vindictae in Regno
exclusas esse filias feminas sustinuerunt, horum
fundamentum fuit ex prag. 8. de compos. per quam
duo copulativè requiri tenuerunt, ad hoc ut jus
istud competat, proximitas scilicet gradus, & suc-
cessionis delatio, unde cum alterum deficiat, à
jure vindictae excluduntur, & ita decisum refert
Reg. de Pont. in causa Ill. Marchionissae Burgen-
tia cum Ill. Duce Sanctae Agatae, de qua memi-
nit etiam Reg. Rovit. ad prag. 8. de compos. nu.
80. & Reg. Tap. per Rovitum allegatus, verum ex
eiusdem pragmat. verbis dubia redditur hæc opi-
nio, mens enim statuentis in d. prag. 8. fuit gradus
proximitatem attendere, & quod de successione
postmodum subiunxit ad declarationem gradus

posuit. nam dum in principio ponit instantiam
M. Cur. per hæc verba. Et habendoci questa gran
Corte fatto istanza per dichiarazione da che grado
congiunto all' offesi, s'ha da ottenere dall' inquisiti
per farsi bona la grazia, & composizione, che da noi
ottenessero per loro delitti, dubitando alcuni, ch' in
virtù di dette lettere fosse necessario ottenersi re-
missione da tutti li parenti delli morti, oltre quel-
li, che sono più prossimi, & in precedenti gradu
congiunti, alli quali si deferisce la successione, ed
eredità delli morti; Ci è parso declarare, fincome
per la presente declarazo, che la volontà nostra è, che
s' ottengano le remissioni predette da tutti li parenti
di detti occisi più prossimi, e più congiunti, alli quali
se deferisce la successione del morto, & sic de gra-
du conjunctionis tantum fuit dubitatum, & ad
2 gradum respondit, & pro declaratione gradus sub-
iunxit successionis exemplum: una enim pars
orationis alteram declarat l. qui filii. ff. de leg. 1.
& per præcedentes assertiones declaratur disposi-
tio Bal. in l. prima. §. quibus C. de nov. cod. facien. de-
clarat igitur proximiores per gradus successione,
nil disponens quoad successionem, quæ non con-
3 sideratur in jure vindictae, quod jure sanguinis
competit juxta decis. S. C. de qua per Præsident. de
Franch. decis. 611. unde ius faciendi pacem pro-
ximioribus consanguineis competit etiam, quod
non sint hæredes secundum commun. opin. de qua
4 per Farinac. in tit. de accus. quæst. 14. n. 19. sufficit
ergo, quod sint in gradu successibili de iure, & si
per renunciationem, seu ut conserventur bona in
familia à testatore sint exclusæ à iure sanguinis,
quod statuto tolli non potest l. iura sanguinis ff.
de reg. iur. cum concord. adductis per Tartagl. qui
5 hanc opin. defendit in d. prag. 8. num. 20. & bona
est interpretatio secundum ius comm. cap. causam,
quæ de rescript.

6 Sed dato, quod successionis delatio requiratur,
adhuc dico, posse dici non esse exclusas à succes-
sione feminas in Regno, & paragium esse earum
portionem, idè ponderanda statutorum verba
tam Constitut. in aliquibus, & Consuetud. Neap. Si
7 moriatur iux. dist. Paul. de Castr. in l. Titio centum
§. Titio genero ff. de condit. & demonstr. nu. 7. quam
communem refert Molfes. ad Consuet. Neap. par. 4.
quæst. 15. num. 17. in fin. quod aut statutum dicit,
quod filia dotata extante masculo non succedat,
quo casu non excluditur tantum propter mascu-
lum, sed etiam propter dotem: quia si non effet
dotata, non excluderetur, aut dicit extante ma-
sculo filia non succedat: sed si non est dotata, de-
beat dotari, & hoc casu excluditur propter solam
existentiam masculi, etiam si dotata non effet,
primo casu non est simpliciter exclusa à successio-
ne, & ex consequenti à jure vindictae; secundo
verò casu sic; deveniendo ad verba statutorum,
& primo ad Regni Constit. vocat enim feminas,
8 & masculos ad successionem parentum, subdit
postea Præferri volumus masculos feminis, dum
tamen sorores, aut amitas, fratres, aut nepotes
pro modo facultatum suarum, & filiorum superbi-
tum numero secundum paragium debeant marita-
re, dictio hæc tamen, sive pro modo, sive pro condi-
tione accipitur, importat, ut non præferatur
masculus, nisi docet Ilern. in d. Const. In aliquibus
5. col. vers. totum hoc est disputare: non enim ex-
cluditur solum propter dotem Afflic. latè in dist.
Const. num. 18. vers. quinto nota ex text. oportet er-
go, ut sit exclusa, fuisse dotatam, & habuisse to-
9 tum, quod pro dote debet habere, quasi dos, &
dotis

dotis paragium sit pars sua Ifern. in *usib. feud. cap. 1. col. 5. de nat. succ. feud. vers. oportet ergo sororem* ex quibus verbis patet secundum præfatam distinctionem Paul. de Castr. non posse dici in totum esse exclusas à successione, & ita ponderando verba dictæ *Consuet.* retulit Molfes. in *d. quæst. un. 20.* in questione an filia femina faciat partem in legitima in beneficium fratrum.

- 10 *Consuetudo si moriatur* vocat masculos, subdens, & *tenuitur maritare sorores, & amitas secundum paragium, & facultates*, & si Antonius de Alexandro ibidem in *primo vers.* ponderando verba, tenuit ex verbis Consuetudinis prædictæ esse exclusas feminas ob existentiam masculorum iuxta præfatam distinct. Paul. de Castr. nihilominus in hac materia idem dicendum erit, quod diximus in casu Constitutionis, cum eadem Consuet. debeat de parentum bonis paragium sororibus, unde ius succedendi transfusum fuit in paragium, ita Napod. in *d. Consuet. in verb. & tenuitur vers. satis videtur*, & ipsa dos per paragio succedit loco legitima, late Molfes. in *d. quæst. 17. num. 23.* & in tantum non dicuntur exclusæ, quod si congruo tempore non sint dotatæ, admittuntur ad portionem, sicut masculi, patet ex *seq. Consuet. Bas an. 12 tem*, quæ autem sit differentia, quando simpliciter est femina exclusa, soluta tantum dote, vel sub conditione nempe si non dotetur, succedat, advertit optimè Molfes. in *d. quæst. num. 26.* tam igitur ex verbis *Consuet.* quam *Consuetudinis* patet, non esse simpliciter exclusas à successione iuxta prædictam Paul. de Castr. distinctionem, & ex consequenti à iure vindictæ, & quod dicitur per Reg. de Ponte de decis. in causa Illust. Ducis S. Agathæ cum Marchionissa Burgentiæ, advertendum est, quod fuit decisum per M. C. non autem per S. C. in quo non fuit relata causa, quamvis in processu adesset regium decretum ad preces Marchionissæ, quod M. C. verbum faceret, & cum alias accidisset casus, fuit dubitatum, & usque ad huc non decisum, quæ autem allegata fuerunt in prædicta causa pro utraque parte, patent inferius.

Quæ adducuntur pro Reg. fisco sunt seq.

- 13 Quod ius vindictæ, & successivè ius faciendi pacem competat iure sanguinis, non iure hæreditario bonorum, & sic, quod ius faciendi pacem competat proximioribus sanguinis, etiam quod non sint hæredes, de communi sententia, à qua non sit recedendum, amplissimè probat Farinac. in *est. de accusat. quæst. 14. num. 19. & 20. cum multis sequentibus*, quia ius vindictæ, & successivè faciendi pacem non est hæreditarium, sed in sanguine consistit, qui Farinacius multos copiosè allegat de communi testantes, quem Farinacium, ne transcribam, quos allegat, videri rogo, qui adducendo etiam pro hac communi sententia Clar. in *quæst. 57. vers. quæro nunc pmo*, respondit, quod illa observantia, quam ipse Clar. dicit observari in Ducatu Mediolani scilicet quod in ipso Ducatu non est solitum admitti pacem ab hæredibus sanguinis, nisi etiam habita esset ab hærede bonorum, non obstat dictæ communi sententiæ, à qua non est recedendum, tum quia illa observantia haberet locum in ipso solo Ducatu, non in aliis Regnis, tum etiam, quia dum dicit, quod bonum est habere pacem ab hærede sanguinis, & bonorum, non ex hoc excludit, quod hæres sanguinis non possit concurrere in simul cum hærede bonorum, nec probat, quod hæres sanguinis

possit excludi ab hærede bonorum.

- 14 Et idem Farinac. loco prædicto num. 25. probat, hanc communem sententiam procedere, etiam in feminis proximioribus occisi, quæ sicut, & ipsæ accusare possent, sic & ipsæ quoque pacem facere debeant, quando suam, suorumque injuriam prosequuntur, & quod licet aliqui contrarium dixerint, loquuntur de jure Longobardo quod locale est, & in Longobardis solum viget.
- 15 Et probat Farinac. loco prædicto num. 26. quod licet aliqui dixerint, feminam exclusam à successione per statutum, tanquam dotatam ad pacem faciendam admitti non debere, hoc non esse verum per illam veram, & naturalem rationem, quod ius faciendi pacem competit iure sanguinis, & non hæreditario bonorum, & sic, quod inter masculos, & feminas nulla sit differentia.
- 16 At quia tota difficultas istius questionis dependet à Reg. *pragm. num. finali de compositionibus*, quæ vult, quod remissio, seu pax sufficiat à proximioribus, quibus occisi hæreditas defertur, & cum in casu nostro pacem fecissent masculi fratres quibus occisi hæreditas deferebatur, cum soror, de qua hodie tractatur, per eius renunciationem à successione prædicta sit exclusa, quod hæc sola remissio masculorum sufficiat, & soror prædicta ad accusandum admitti non debeat.
- 17 Respondet fiscus, hanc questionem particulare habere decisam, Doctores ponunt casum, quod si extat statutum mandans homicidas componi non posse, nisi prius ab hæredibus occisorum pacem habuerint, prout in Italia communiter observatur, an filio, qui ab hæreditate se abstinent, quia renunciavit, ei competat ius faciendi pacem, vel sufficiat solummodò remissio, seu pax facta ab aliis veris hæredibus, & determinat, & pro communi probant dicto filio, licet succedere non possit, & se ab hæreditate per renunciationem abstinerit, competere quoque ius faciendi pacem, & non sufficere pacem ab aliis hæredibus factam, quia ius faciendi pacem est sanguinis, non hæreditatis bonorum, ut in terminis Octavian. Vulpell. de *regu. & pac. quæst. 11.* quem probat, & sequitur Farinac. loc. prædicto num. 20. in fine, & expressissimè tenet, & probat Tartagl. super *d. pragm. de compos. num. 20. & 21.* reprobato Luc. Foller. qui voluit tenere contrarium in ead. *pragm. num. 46.*
- At cum sint duo DD. ad invicem sibi adversantes super *d. pragmat. de qua disceptamus*, est videndum, quem sequi debeamus, & non dubium, quod Tartagl. reprobato Foller. sequi debemus.
- Primo, quia Follerius suam probat opinionem per argumentum, scilicet, quod cum filius renunciasset hæreditati, tollit se de medio, & sicut se tollit de medio quoad successionem, videtur etiam se tollere de medio quoad ius faciendi pacem, & quod propterea non requiritur eius pax, seu remissio, quod argumentum non procedit, quia ius faciendi pacem non est hæreditarium bonorum, sed solummodò sanguinis in tantum.
- 18 quod si hæres sanguinis pro remissione faciendâ haberet pecuniam illam, non diceretur hæreditaria nec pro ea creditoribus hæreditariis teneretur, nec ipse hæres per talem pecuniæ receptionem, hæreditatem bonorum adire diceretur, ut per DD. omnes communiter tenentes ius faciendi pacem competere iure sanguinis, & non hæreditario bonorum adire diceretur, ut per DD. omnes communiter

riter tenentes ius faciendi pacem competere iure sanguinis, & non hæreditario bonorum, taliter quod diversum est tollere se à medio, quoad successionem bonorum à successione sanguinis, & sic cum tantum in dicta *pragmatica* teneatur, & probetur ius faciendi pacem competere sorori, non obstante, quod à successione bonorum fuerit exclusa per statutum, aut per renunciationem propter illam rationem naturalem, quod ius faciendi pacem competit iure sanguinis, & non hæreditario, ipsum Tartagl. sequi debemus.

19 Secundò quia d. Tartagl. decisionem in individuo pro communi probat per DD. ut supra diximus, de qua non potest esse dubium, cum novissimè in terminis dictæ nostræ *pragmaticæ* fuerit per S.C. iudicatum, ut per D. de Franch. *decif. 611. in 4. volum.* quem rogo videri in qua decisione, dum apparet fuisse iudicatum ius vindictæ competere iure sanguinis, & non hæreditario bonorum, & quod propterea fuit admissus nepos occisi ad faciendam partem in iudicio, non obstante, quod occisus alium instituerit hæredem; remanet indubitata decisio Tartagl. quod requiratur etiam remissio sororis, licet hæreditati renunciaverit, vel à statuto à successione bonorum sit exclusa.

20 Et non obstat, quod hæredes masculi fecissent remissionem, & sic, quod videtur illam solam sufficere debere, tum quia sunt masculi, tum quia sunt plures, & successivè præferendi, quia si vera est decisio, prout verissima est, quod ius faciendi pacem competit iure sanguinis, & non hæreditario bonorum, & sic est iudicatum in Sac. Conf. bene probat Farinac. *in d. qu. 14. num. 27. usque ad 28.* quod si essent 1000. masculi hæredes bonorum, & sanguinis, non excluderent dictam eorum sororem, quod etiam pro notabili observavit Afflict. *in Constitut. Justitiarum nomen per calendas num. 15.* quem rogo videri adductus per D. de Franch. *dec. 100. num. 8. 9. & 10.* Cætera suppleant doctissimi iudicantes.

Hac verò pro inquisito.

21 Satis jam discordiis, odioque deposito, quod jam diù inter Ducem Sanctæ Agathæ, cum conjunctis, quod Lelii Caraccioli viguerat pacatissime omnibus prævio Illustrissimi Domini Proregis iussu, cuius hoc agendi onus erat, *l. congruit ff. de offic. Præsid.* pacem enim desiderandam vel ut necessarium bonum, inquit, Bal. per illam text. *de pace tenenda in princ. post unum. 3.* Hinc

22 Cicero de amic. nulla inquit, Civitas tam firma, tamque stabilis, quæ non odiis Civium labefactetur, nec ullum tam grande Imperium, quod civilis discordia non evercat, pluraque memoranda Romanorum exempla congerit Valer. Max. *lib. 4. sub rubr. de iis, qui ex inimicis iuncti sunt amicicia. & necessitudine,* præludii loco inquit, nam sicut placidum mare ex aspero, Calumque ex nubibus serenum hilari aspectu sentitur, sic bellum pace mutatum plurimum gaudii offert, & odii acerbitas deposita candida relatione celebranda est, & plura tradit Guliel. de Bened. *in cap. Raynuntius part. 2. in verb. mortuo itaque testatore il primo num. 228. & 229.* & aliqua per Bossum *in tit. de pace.* Hinc ad publicam quietem potest superior partes ad concordiam inducere, quod tradit Bart. *in d. l. congruit in fin. ff. de offic. Præsid. Bald. in l. omnia in §. quies per illum text. ff. de offic. Præsid. ver. maxime in Principe,* cui hoc facilius permittitur cap. *inter R. de elect. ibique Innoc.*

in princip. & Felin. qui latè materiam prosequitur rubr. de tregu. & pace in 2. limit. num. 3. Belug. *in 25 specul. princ. rubr. 27. num. 49.* nec vidi aliquem dissentire, ubi timor adest, ne ad arma partes deveniant, quod præ cæteris tradit Claud. Seifellus *in l. 1. §. & post operis num. 4. ff. de oper. novi nuntiat.* Adde Fulvium Lanar. ad Ioan. Anton. Lanar. *in repet. §. sed & res, col. 1. fol. 319.* ubi voluit, quod quando in communione adlunt contentiones, & discordiæ possunt, & debent bona dividi, *ex l. in re communi,* & ibi gloss. *in verb. contentiones ff. de servit. urban præd.* & fortius pro bono pacis potest cogere ad vendendum feudum, reliqua pro bono pacis permessa, & à Principe observata sunt posita infra *dec. 142.*

Novissimè ad tanti boni destructionem, & ad Principis deludendam (si ita loqui fas est) auctoritatem comparuit Ill. Marchionissa Burgentis defuncti soror petens ipsam adversum Ducem audiri, & contra ipsum sententiam forjudicationis proferri, hoc ius sibi competere asserens, non obstante, quod fratres, quibus hæreditas fuit delata, remiserint, & quod Ill. Marchionissa à successione repellatur, nedum ex huius Civitatis statuto per existentiam masculorum, sed etiam ex propria ipsius renunciatione, & dotatione; nihil aliud agens, nisi odium iam depositum, ac bellum iam extinctum per vitæ insufflationem reviviscere, quod ex eo forsan ipsius defensores probare nituntur; quod ius vindictæ non hæreditario, sed sanguinis iure deferatur, ideoque etiam non hæredi tale ius competere, *l. quasitum ff. de sepul. viol. Bart. per illum text. in l. pro hærede §. fin. ff. de acquir. hæred. & in l. damni infecti §. Sabinus num. 2. in fine ff. de damn. infecti. Felin. & Dec. in l. in presentia de prob. ille num. 60. iste num. 215. & Paris. de syndic. in verb. compositio cap. 8. in cap. ultimo circa prædicta num. 8.* quod videtur decidi ex traditis per Bart. *in l. si filius, qui patri in fin. ff. de vulg. cum quo magis communiter DD. ibi pertranseunt, & per D. Præsid. de Franch. decif. 100. num. 9. & 10. & dec. 611.*

Retamen diligenter perpensa, diversam sententiam, & iuri magis conformem, ac Doctorum opinione subnixam, rerumque iudicatarum auctoritate roboratam facillè ex infra dicendis apparebit, & quæ in contrarium afferuntur, diversa non adversa esse constabit, quicquid communi iure inspecto dicendum sit, quo iure non hæreditaria, sed sanguinis qualitas attendi videtur *d. l. quasitum, & d. l. pro hærede §. finali* attentis tamen *Pragmaticæ* verbis olim in anno 1567. sub die 15. Octobris conditæ, quæ extat sub titulo de compositionibus *pragm. 8.* aliud dicendum est, cum dicatur ibi: *Declaramo, che la volontà nostra è, che s'ottenghino le remissioni predette da tutti li parenti di detti occisi più prossimi, e più congiunti, alli quali si deferisce la successione del morto, & iterum subdit, Tutti quelli che sono nel medesimo grado alli quali si deferisce la successione.* Duo itaque à statuto requiruntur ad hoc, ut legitima sit remissio, alterum, quod remittens sit in gradu proximior, alterum verò, quod successio deferatur: successoris autem appellationis iuris universi successor significatur, non particularis, *l. quadam §. nihil interest ff. de edendo, Bald. in l. emptorem num. 8. Cod. loc. inferens Bald. ad emphiteusim receptam pro le, & successoribus non vocari filiam, etiamsi in re certa fuerit instituta, dato universalis hærede.*

- 31 Et autem exploratissimi iuris quod ubi aliquid disponitur in beneficiorum liberorum, vel conjunctionum hæredum, requiritur ultra sanguinis conjunctionem hæreditaria etiam qualitas, Andr. in cap. 1. §. hoc quoque num. 7. de successio. fundi in cap. 1. num. 9. vers. sed quid si acquisitis de alienat. stud. pater. & plures referunt Addentes ad Andr. in d. §. hoc quoque in verb. sibi, & hæred. vers. si di sum est, præcipue Pinell. in l. 1. part. 3. num. 84. vers. omnium tamen, ibi, non facta mentio: hæredum num. 86. in fin. vers. cum fundi, ubi in omni materia hoc procedere asserit, & clarius num. 90. vers. inde etiam inferitur, Camer. in cap. 1. num. 21. 22. & 23. an agnat. Reg. Lanar. conf. 80. num. 10. & seq. vol. 1. Paris. latè conf. 48. num. 9. & 10 vol. 4.
- 32 Et omnis generalibus, quæ communibus in locis latè cumulantur, ad rem proprius deveniendo, quod ubi statutum qualitatem hæreditariam exprimit, sit habenda pax ab eo, qui hæreditatem adivit, non autem ab eo, qui illam repudiavit; tradunt Crott. in repet. §. Catol. 4. ff. de verbor. oblig. num. 159 in prima repet. & num. 158. ubi patet, quia, si non esset hæres occisi, ipse non haberetur consideratio in hac pace facienda, & ibi Socin. jun. num. 168. Alciat. num. 226. vers. sed responde, idemque firmat. Ruin. in prima repet. num. 87. vers. Alexand. verò, & num. 88. vers. & quod statutum in Bononiensi impressione, in Lugdunensi verò sub num. 98. vers. Alex. verò, & sub num. 100. vers. & sic quando statum; quibus assentire videtur ibi Buttigella post num. 278. inquit mentionem qualitatis hæreditariæ censeret à statuto habitam, quia per hæredem defuncti persona representatur in auth. de iureiur. p. mor. pract. in princ. quæ ratio cessat in filia, quæ statuto, vel renunciatione à successione excluditur, & cum prædictis firmat etiam Phanut. de invent. par. 6. num. 57. ex hoc inferens, quod si aliquid hæres pro facienda pace recepit, tenetur in inventario describere ad creditorum commodum, idemque tradit Jas. in l. filiosam. num. 98. vers. 2. cum num. 99. & 100. vers. sexto facit, verba enim statuti fœminæ à successione exclusæ non conveniunt, ideoque cessare debet quo ad eas statuti dispositio l. 4. §. toties ff. de dam. infect. l. huius accus. §. omnib. ff. de accus. Dec. conf. 444. n. 16. Bertr. cons. 111. in fin. conf. 66. n.
- 33 3. & conf. 98. nu. 10. vol. 1. & ubi duæ qualitates per statutum exprimuntur, omnes intervenire debent, si hæredes plures ff. de cond. inst. §. si plures instit. de hæred. inst. & plura per Dec. conf. 433. nu. 6. & quævis dicatur, illi quali si deferiscet la successione del morto, adhuc tamen idem vincendum est, cum illi dicatur delate hæreditas, qui potest ipsam ad eundem consequi, l. delata ff. de verb. signif.
- Et ne particularis desit auctoritas, adduco Foller. in commento eiusdem pragmatice col. mibi 12. vers. sed hac de liberis, & vers. 2. limitate, ubi in terminis illius pragmatice b s casum decedit.
- 37 Primo ad exclusionem filii, qui monasterium fuerit ingressus successionis incapax, sic formaliter inquit, cum capax non sit successionis, non erit eius habenda remissio, cum non succedat secundum verba dictæ Regiæ Pragmaticæ.
- 38 Secundo, idem punctualiter decedit in filia per renunciationem exclusam iuxta tex. cap. quamvis de pact. in 6. ex cuius sententia, nec eo casus talis remissio est necessaria, postquam stante renunciatione expressa non succedit, & fuit de medio sublata, excluditur enim filia per renunciatio-

39 nem à numero liberorum Napod. in Consuetud. Si moriatur num. 31. & pro mortua reputatur, ut tradit post alios Regius Consiliarius de Anna conf. 92. num. 58.

Secundo principaliter, & si hæreditaria qualitas non esset necessaria, cuius contrarium apertissimè ex præmissis probatur adhuc dicendum esset, sororem esse excludendam cum masculi in eodem gradu, in quibus, & sanguinis, & hæreditaria qualitas concurrat, remiserint, eo enim casu etiam attenta iuris communis dispositione (quod est fortius) non attenditur fœminæ contradictio, cum non possit levare faydam idest inimicitiam, ita tradit Angel. in d. l. 4. §. Cato nu. 18. vers. salvo, nisi bique post alios Claud. Scissell. num. 40. inquit, iura in contrarium per Roman. allegata nihil facere, Crot. num. 110. inquit, quia ad eam non pertinet, facere pacem; idemque sequitur Jas. num. 57. vers. vel nisi in maiori post Angel. de malefic. in verbo comparent dicti inquisiti, & quilibet eorum in termino defensionis nu. 7. vers. quid autem, si statutum, & Florian. in l. perfunctam in fin. ff. de servit. rustic. prædior. Dec. in cap. in præsentia num. 219. & 220. de probat. & plures eiusdem opinionis recenset Joa. Steph. Lamb. in tract. eorum in glos. 1. num. 340. Ruin. in d. §. Cato nu. 98, in fin. hoc tanè intelligens, ubi mulier non sit hæres, ut in casu proposito.

Nec dicatur, præmissa procedere inspecto communi jure, secus autem in Regno, ubi omnium pax requiritur; nam resolutio est facilis; licet enim omnium proximiorum pax requiratur, tamen subdit Reg. pragmat. quibus successio defertur, 41 delatata autem hæreditas dicitur, quam quis adeunde consequi potest d. l. delata, hic autem cum ex consuetudine, tum etiam ex renunciatione à successione fœmina repellatur, ideoque hæreditas ipsi non defertur, sed masculis, qui jam remiserunt.

Secundo advertendum, quod Regia pragmatice utitur verbis masculini sexus, quæ licet ad fœminas quoque trahuntur, illud tamen non ex 42 terminis proprietate, sed ex extensiva interpretatione procedit l. pronuntiatio ff. de verb. signif. l. in adoptivis vers. qua in filio §. de adopt. glo. in l. prima ff. de verbor. signif. ibique Bart. circa fin. vers. quadam, & Alciat. ibidem in princ. Dec. in l. 2. nu.

43 93. ff. de regul. iur. ideoque non veniunt fœminæ, ubi materia non ita fœminæ, prout masculo congruit, ut post alios tradit Dec. in d. l. fœmina nu.

44 91. vers. Secus ergo; materia autem vindictæ, à qua pax regulatur, secundum Clar. in præd. crim. 74. §. 8. colum. 7. vers. visum est in fine, non ita fœminis, prout masculis congruit, ut per Angel.

45 in d. §. Cato cum aliis supra relatis, hinc etiam masculinum non contingit fœmininum, ubi adest statutum exclusivum fœminarum, tunc enim masculi tantum censentur vocati, fœminis exclusis Jas. in l. si quis id, quod num. 18 ff. de iurisd. Dec. in d. l. fœmina num. 92. vers. & ista ratione, Alciat. in d. l. prima vers. fœminas, & non requiri eo casu sororum remissionem, bis in facto servatum testatur Clar. d. qn. 58. col. antepen. vers. bene verum est.

Superest contrariis respondere, ex quorum resolutione præcedens conclusio solidior apparebit.

Non obstat itaque, quod tradunt Doctores in d. l. si filius, qui patri in fin. nam si rectè eorum dicta ponderentur, satis probant Ducis iustitiam, & questionem in terminis in eius favorem apertissime decidunt, ponunt enim questionem in statu-

statuto disponente, quod ex banniti non possunt ad Civitatem reverti, nisi habuerint pacem ab hæredibus occisi, prout est casus, de quo agimus, si filius in patris potestate constitutus ab hæreditate se abstinuerit, quod prætoris beneficio permittitur, cum per legem duodecim tabul. necessarii hæredes fierent *§. sui iustus, de hered. qualif.*

48 quæritur, an possit remittere. Aliqui, quod non, ut Aret. & alii pauci; sed magis communis cum Bar. ut possit, ratio per eos assignatur, quia in

49 his, quæ respiciunt filij favorem, remanet hæres, & remanet existentia sui hæredis, ita Bart. ibi *in fine* per illum text. ubi existentia sui hæredis confirmat tabulas pupillares, non obstante, quod pupillus ab hæreditate se abstinuerit, & hoc ne præ-

51 toris beneficium in favorem filiorum inductum in odium retorqueretur, ut per Alber. ibi *in fine*. ibi, remanere, aliamque rationem tradit Caltr. ibi *column. fin.* inquit, non potuisse prætorem legem condere, ideoque nec efficere potuisse, ut qui per legem necessarius erat hæres, desinerat ipso iure hæres esse, & ut hoc addam, lege duodecim tabul. his verbis disponebatur, *Juris disceptator. qui privata iudicat, iudicarique iubeat. Prætor esto, juris civilis custos esto*, ideoque in *l. 1. ff. de feriis* dicitur prætoris factum iuri derogare non oportere, & *l. cum sponsus. §. si res, ff. de public. in rem act.* ibi, *ne contra leges faciat*, quod pluribus (si locus pateretur) comprobatur, cum Bart. etiam Alexandr. ibi *num. 24.* Socin. *in final. verb.* & D. Raynerius *in repet. d. l. num. 23.* ubi in fine inquit, quod cum filius remanserit hæres de jure civili, verba statuti sibi adaptantur, & Rip. *in d. §. Cato num. 101. vers. & sic statutum*, & *in fine ejusdem num.*

53 Cum itaque in proposito agatur de fratre occiso, qui dicitur extraneus, *l. unicus. §. accedat vers. extraneum C. de rei uxor. act.* qui ipso iure hæres non efficitur, nisi volens *§. ceteri institut. de hæredum qualif.* certe cessat ratio Doctorum, ideoque dispositio cap. cum cessante de appellat. & ubi verba statuti non conveniunt, nec eius dispositio

54 *d. l. 4. §. toties ff. de dam. infect.*

Nec obstat decis. D. Præsidis 100 *num. 8. & seq.*

56 imò pro nobis facit, igitur enim ibi post Saly. fœminæ non competere ius vindictæ existente masculo, quod tamen limitatur ibi non procedere, ubi masculus esset negligens; hæc limitatio non potest ad casum applicari, constat enim fratres interfecti nullatenus negligens hac in re fuisse, imò defuncti vindictam extrajudicialiter (ut

57 tam nobilem progeniem conveniens erat) longo temporis intervallo procurasse: iudicialiter enim vindicem animum exhibere non congruum inter nobiles reputatur, ideoque illud non posse dicuntur, *l. nepos proculo ff. de verb. signif.* & melior text. *in l. filius ff. de condit. inst.* negligere autem

58 is videtur, qui in nihilo se ingerit; etiam vocatus, bonus text. *in l. de nunquaque in fin. de re iudic.*

Ex alia causa dici potest, masculos negligentes non fuisse, imò ius vindictæ ad ipsos spectans agnovisse, quod ex eo probatur, quia per pactum cum adversariis initum remissiones fecerunt, qui actus cum alio gestus non dicitur re-

59 pudicatio, quæ solo repudiantis concessu effici potest, sed potius liberatio, & sic paciscendo, & remissionem faciendo censetur prius acquisivisse, & postea finem, ac remissionem fecisse, ita post Bald. & Castrensi, declarat Ruin. *consil. 170. num. 8. & 9. volum. 1.* cum itaque masculi ius ipsis dela-

tum remittendo agnoverint, non potest dici, masculos cessare, ideoque ius fœminæ de ferri, cum illi essent, & agnoverint; ex quibus omnia, quæ in contrarium audio allegari, penitus resolvuntur.

60 Secundò respondetur, ibi interfectum fuisse filium familias, quod præsumitur, *l. si emancipati. ibi, sequæ emancipatum probatum fuerit C. de collat.* qui hæredem non habet *l. 1. & 2. ff. de cast. pœn.* & sic cessabat dispositio statuti de hæredi loquentis, & remanebat quæstio sub dispositione iuris communis *l. si extraneus ff. de condit. causa data*, quo iaspæto hæreditaria qualitas non attenditur *d. l. quæsitum ff. de sepul. viol.*

Tertiò cum fœmina ibi nemo concurrebat, hic autem masculus, & hæres, qui ex omnium mente est præferendus juxta superius relata; concurret enim in eo duplex qualitas, scilicet masculinitatis, & hæredis ideoque fœminæ præfertur, quod expressè tradit uterque Imol. *in d. si filius, qui patri, prius num. 16. in fin. vers. item quod dixit Angel. secundus verò post num. 24.* qui addit, hoc verum extante masculo, alias videtur debere haberi rationem ipsius filij.

Quartò illud animadverto, quod illa non est decisio S. C. sed potius partium allegationes referuntur, quæstio enim illa non fuit aliter decisa, ut ipse testatur ibi post *num. 18.* & obstant omnia superius relata, quæ ibi mentio nulla habetur.

63 Tandem non obstat *eiusdem decisio 611.* ex præmissis enim facillè resolvitur.

Primò agitur ibi de masculo vindictam prosequente, nos verò in fœmina.

64 Secundò ibi hæres erat Ecclesia instituta, cuius vindictæ non competit, ut habetur *23. qu. 4. in summa*, & *ferè per totum.*

Tertiò ibi nemo neque ad pacem, neque ad vindictam concurrebat, hic masculi, & hæredes.

65 Nec obstat, quod dicitur ibi, ius vindictæ competere iure sanguinis attenditur, sed adhuc requiritur per statutum hæreditaria qualitas, ut supra ex dictis omnium probavi, quæ qualitas ibi non attenditur, quia non aderat hæres; qui defuncti necem vindicare posset; hic secus, & DD. ibi relati loquuntur de iure communi.

Quartò dicitur ibi, quod hæreditas erat nepoti delata, nec aperit, qua via, sed forsan iure consuetudinario, alioquin non posset dici hæreditas delata, si nullo iure illam consequi posset *d. l. delata*, hic verò secus.

66 Tandem non obstat Farinac. autoritas, qui *in prima parte practica criminalis tit. de accusat. quæst. 14. num. 27.* asserit, competere etiam fœminæ ius vindictæ, ipsamque cum masculo admittendam.

Primò enim loquimur contra Doctores, uti constat ex relatis ibi *in principio*; & ex superius deductis.

Secundò videtur se restringere in fœmina infamul cum masculo hæredo, ut ibi *in fin. vers. l. de.*

Tertiò loquitur attento jure communi, nos autem secundum Regiam Pragmaticam dispositionem, qua inspecta ei ius remittendi competit, cui hæreditas defertur.

Cum itaque ex præmissis constet, auctoritatem rerum iudicarum Duci nullatenus obstare, neque contrariam opinionem lege aliqua ratione, aut auctoritate fundari, cum pro eo jura, rationes, & auctoritates aperte afferantur, nullus videtur

detur superesse du bitationi locus maxime cum articulus iste sit pluries absque tergiversatione in Ducis favorem decisus, cum stante re nunciatio- ne fuerit apertis verbis forma exclusa, ideoque

67 interpretatio hæc mutanda non est, *l. minime de legib. l. filius ff. ad l. Corneliam de fals. ibi, sic enim invenio, Senatui censuisse*, maxime cum opinio hæc ad liberandum tendat, *l. absentem ff. de penis*, ideoque instanter petitur, decretum M. C. cum maxima causæ cognitione prolatum confirmari.

ARGUMENTUM.

An possit deveniri ad inquisitionem, & torturam non confito de corpore occiso.

SUMMARIUM.

- 1 Non confito de corpore occiso an possit deveniri ad inquisitionem, & torturam.
- 2 Per inducia, & præsumptiones quando possit probari delictum in genere.
- 3 Visus cum persona, qua non reperitur, innotæ fama, an possit torqueri.
- 4 In delictis, quæ habent etiam figuram non delicti, & quæ possunt evenire cum scelere, & sine scelere, an, & quando possit deveniri ad torturam.

DECISIO XXVIII.

Pro negativa, tortura fit ad liquidationem personæ, & non ad liquidationem facti *l. 1. §. item illud ff. ad Syll.* unde liquidè de facto debet constare, antequam deveniatur ad inquisitionem, & torturam *Bal. in l. 3. §. sed & divi fratres in nota additione num. 15. vers. Nota, quod prius debet constare ff. de testi. Angelus, & Augustinus Add. in tract. de maleficiis in verb. quod fama publica præcedente num. 108. vers. Tu Index.*

Verum per indicia, & præsumptiones delicti in genere in delictis occultis, & difficilis probationis potest procedi ad inquisitionem, & torturam secundum communem Doctorum opinionem, quos recenset Farinac. in tit. de inquisit. qu. 11. num. 12. in prima limitatione & per Hortens. Cavalc. de bragh. regio par. 1. num. 201.

Unde si postquam fuerit cum aliquo quis visus, & per spatium temporis non apparuerit, fama existente mortis, vel si aliqua alia indicia mortis concurrent, poterit torqueri, facit *text. in l. si certus §. si unus ff. ad Senat. cons. Syllan.* ubi notat Bart. servos posse torqueri non comparente Domino, & *Jul. Clar. in su. qu. 4. num. 3. verb. vide etiam, quod Senatus*, refert per Senatum fuisse processum contra quosdam, qui simul visi fuerint cum eo, qui dicebatur intellectus, quamvis cadaver non fuisset repertum.

Et fuit observatum in M. C. contra quendam Joannem Camillum Mayorinum in anno 1571 inquisitum de homicidio, non confito de corpore delicti, verum fuit probatum, fuisse visum cum prætenso occiso, & postea divulgatum ipsum occidisse ex causa adulterii cum uxore Jo: Camilli, & in tortogatus, ubi reperitur N. cum quo fuit visus patet ex processu in banca de Cuntio, & cum in anno 1613. idem contigisset, & imputatus quidam Antonius Accialis, fuit carceratus, & eidem datæ defensiones per M. C. & per S. C. fuit confirmatum decretum.

Et idem fuit observatum de anno 1617. per Casarem Alderisium uti delegatum, tunc Regem

Regis Cancellariæ officium gerentem contra Leonardum de Lauro, qui bis tortus fuit, processus reperitur in M. C. penes Scipionem de Cuntio.

Secus verò si simplex associatio esset probata, quo casu posse torqueri, judicatum fuit per M. C. de mense Decembris 1631. in causa Augustini Galli, qui insimul cum eo, qui non reperiebatur, discessit, & ab eo die post aliquot menses non fuit visu, nam fuit liberatus cum cautione in forma.

4 Et sic etiam fuit judicatum in crimine nefando fidem Medici testificantis non posse apparere signa in adolescente proventæ ætatis esse sufficientem pro probatione delicti in genere, concurrentibus indiciis sufficientibus ad torturam, & ideo fuit bis tortus de mense Octobris 1591. N. etiam ordine Sacri Consilii, quia in delictis, quæ habent se etiam ad figuram non delictorum, & quæ possunt evenire, aut facto hominis, & sic cum scelere, aut etiam natura, & sic sine scelere, sufficit talis probatio pro delicto in genere.

ARGUMENTUM.

Pœnæ pecuniariæ ex corporalibus commutatae per M. C. sunt Baronis, ad quem spectat cognitio delicti.

SUMMARIUM.

- 1 Pœna pecuniaria sunt Baronis habentis jurisdictionem.
- 2 Etiam si à Regio Tribunali fiat condemnatio.
- 3 Pœna pecuniaria sunt Regis, quando cognitio delicti spectat ad Regem.
- 4 Vassallus non potest invito Barone eligere Judicem Regis.
- 5 Baro non potest vassallo invito alteri eum delegare.
- 6 Privilegium Baroni concessum extenditur ad vassallos.

DECISIO XXIX.

Baronis Iudex exilii sententiam tulit contra reum, quæ deinde per M. C. fuit in pecunia commutata, Baro præten- dit ad ipsum pecuniam spectare, quia condemnationes pecuniariæ sunt Comitum, & Baronis, cuius est jurisdictio, *l. ser. in tit. de pace ten. in vers. hereditatem, Frecc. de subfendis in 13. ant. Baron. in princ.* unde proventus jurisdictionis sunt Domini, qui est ordinarius vassallorum, quamvis à Regio Tribunali fuisset facta condemnatio, ut in propriis terminis tenent Amod. de Pont. in tract. de laudem. quæst. 24. v. 13. vers. unde licet namque, tunc enim essent Regis, quando cognitio spectaret ad Tribunal Reg. ut quia subesset Regis jurisdictioni, & ita intelligunt *text. in l. mulierum C. de mod. mul. & in tit. qua sunt regal. et quando subest immediate jurisdictioni Baronis, ad eum spectant, Alvar. in c. 1. §. quis ult. col. in ult. opposit. de pac. ten. Capyc. in invest. in verbo cum mulierum, penarumque compendiis, & in dec. 185. num. 4. nisi in contemp- tum supremi Principis deliquisset, ut quis vocatus ab ipso Principe non comparuit, vel si commisset crimen læsæ Maiestatis, *l. tit. Nat. conf. 580. num. 6. & num. 14. nam tunc pœna spectat ad eundem Principem, & an jurisdictioni, & penarum, ad emolumentorum perceptio ad vassallos feudatarios**

tarios spectent, quando per illorum subditos generali Principis edicto contravenitur, an verò Principi reservata censeantur, Gaspar. Anton. The-
saur. in addit. ad decis. Pedem. in responso post ad-
dit. ad decis. 131. & in alio in fin. dicti operis.

4 Nec aditus vasalli ad M. C. præjudicium Baro-
ni afferre potuit, cum non sit in ejus potestate se
eximere à potestate Baronis, Jacob. Rebuff. in l.
Cives num. 3. vers. si autem non appareant infra
causa C. de incol. lib. 10. Vinc. de Franch. decis.
417. num. 2. decis. 541. num. 3. qui alios cumu-
lat.

5 Unde quia Dominus, & vasallus non judican-
tur ad imparia ltern. in cap. 1. §. & si Dominus in
fin. vers. & sicut vasallus condemnatur Domino de
milit. vasall. qui contumax est, latè Vincent. de
Franch. in præalleg. dec. 541. sicut vasallus non
potest se eximere à potestate Baronis; ita Baro
non potest vasallum ipso invito alii delegare,
vel in alium transferre, Cynus in l. prima C. de
novat. & deleg. ubicunque enim interest vasalli
non dari, non potest dari ltern. in cap. Imperia-
lem §. nec Dominus vers. ubiunque ergo interest,
de prohibis. feud. alien. per Feder. & in sua para-
phrasi ibidem Loffred. & privilegium concessum

6 Baroni extenditur ad vasallos, Joan. Fab. in l.
restituenda C. de advoc. divers. lqd. pluries in M.
C. & Sac. Conf. & R. A. fuit coactus Baro reci-
pere, & ius dicere in vasallum vasallo instante.

ARGUMENTVM

Vxor domum scienter præbens ad viri ne-
cem, qua poena sit punienda? Et quid si
de simplici necis viri scientia accusetur.

SUMMARIUM.

- 1 Vxor, qua domum scienter præbuit ad sui viri
necem, qua poena plecenda sit, ambigitur.
- 2 Eamque plecendam esse eadem poena, qua inter-
fectori puniendus veniret, qua ultimi est sup-
plicii, asseritur.
- 3 Domum scienter præbens, ut stuprum, adulte-
riumve cum aliqua matre fam. vel cum ma-
sculo committatur, cuiuscunque sit conditionis
tanquam adulter punitur.
- 4 Domum scienter accomodans ad faciendum tra-
ctatum de committendo homicidium, quod po-
stea patratum sit, eadem poena cum principali
delinquente puniendus est.
- 5 Domum præbens, ut ibi quis occidatur, vel de
occidendo agatur, auxilium, & favorem dare
censetur, & mortis causam præbere videtur,
sicut qui ponit gladium in manu furiosi.
- 6 Delinquenti auxilium præstans ante delictum,
& in ipso actu perpetrandi delictum, eadem
poena, qua delinquens, punitur.
- 7 Vxor subdita dicitur viro.
- 8 Cujus subjectionis ratione sola uxoris scientia de-
licti perpatrati aquiparatur.
- 9 Itemque coniunctionis ratione uxoris etiam de
scientia tenetur; ideoque prohibere, ac revelare
adstringitur.
- 10 Vxor si de simplici necis viri scientia accusetur,
de poena maturius cogitandum relinquatur.

1 Vxor domum præbuit scienter ad viri necem,
dubitatum fuit, qua poena effet punien-
da.

2 Quod sit punienda eadem poena, qua veniret
puniendus infector, qua erit ultimi supplicii,
facit tex. in l. qui domum ff. ad l. Julianam de adulte-
r.

3 ubi scienter præbens domum, ut stuprum, vel
adulterium cum aliqua matre familias, vel cum
masculo fieret, cuiuscunque sit conditionis, tan-
quam adulter punitur, concord. tex. in l. auni-
lium in fin. ff. de minor. & in l. prima in fin. ff. de
contraord. crim. & l. mariti §. hoc quinquennium ff.
ad l. Julianam de adul. ltern. in usib. feudorum §. tur-
piter luserit in addit. vers. sollicitantes etiam ut
lenones, quibus mod. feud. amit. & Berons in cons.

4 192. per totum vol. 3. accomodantem scienter do-
mum ad faciendum tractatum de committendo
homicidium, quod postea sit lequutum, eadem
poena cum principali delinquente, puniendum
consuluit.

5 Insuper præbens domum, ut ibi occidatur,
vel agatur de occidendo, auxilium, & favorem
dare censetur, Bart. in l. etsi amicus §. 1. in fin. ff. de
furt. & in l. in furti §. opus num. 2. ff. de furt. & cau-
sam mortis videtur præbere; sicut qui ponit gla-
dium in manu furiosi ff. de fidei. l. nihil, ltern. in §.
præterea vers. videtur quidem causam mortis præ-

6 bere, qua sit prima causa benef. amit. & delin-
quenti præstans auxilium ante delictum, & in
ipso actu perpetrandi delictum, eadem poena pu-
nitur in x. commun. opin. de qua per Decian. in cap.
1. num. 63. de offic. deleg. Menoch. de arbitrar. ludic.
cent. 4. casu 249. Petr. Caball. in resolut. crim. resol.
192. num. 2.

7 Et fortius in casu, de quo queritur, cum sit
conjug, qua est subdita viro, Felin. in cap. mu-
lieres de sentent. excom. & in cap. ex parte de spons.

8 Boer. decis. 262. num. 9. & ratione ipsius subjectionis
sola scientia equiparatur perpatrati deli-
cti, Bart. in l. utrum de parric. sequitur, & alios
congerit Boer. in d. decis. num. 9. Felin. qui alios
affert, tenentes hanc opinionem in cap. 1. colum.
2. vers. secundo fallit de offic. deleg. subdens, quod

9 etiam Bald. Angel. & Salyc. contrarium dixerint,
tamen in pratica servatur opinio Bartoli, quia
non invenitur casus decisus de hoc in uxore, qua
etiam ratione conjunctionis tenetur de scientia;
nam prohibere tenetur, & revelare, ltern. in d. §.
præterea vers. idem si pro coniunctis, ut uxore;

10 qua sit prima causa benef. amit. verum si de
simplici scientia accusaretur, esset cogitandum
maturum de poena.

ARGUMENTVM

Excusator absentis, an, & quando ad-
mittatur? Et, qua dicatur iusta
absentiae causa.

SUMMARIUM.

- 1 Exceptio de mala aere admittitur, propter quod
citas comparere non tenetur, & exemplifica-
tur in gentibus de Aprutio, qui citati in M. C.
de mense Iulii, usque ad mensem Septembr. com-
parere non tenentur.
- 2 Excusator absentis admittitur, si iusta ratio
neque habeat.
- 3 Ex-

- 3 Excusator absentiam allegans pro contumacia, non auditur.
- 4 Excipiens de malo aere; & præter absentiam aliis de causis excusans cautionem præstare, ac promittere tenetur de præsentando reum infra certum terminum.
- 5 Excusator absentiam allegans, non repellitur.
- 6 Imò terminus ad ipsum reum absentem certiorandum statuenus est; aliis processus redditur nullus, & ita iudicatum, & numer. 9.
- 7 Iusta absentia causa qua dicatur, explicatur.
- 8 Audientia, qua contumaci denegatur, an benivole conceditur.

DECISIO XXXI.

Fuit iniunctum Ill. Marchioni Piscariæ mandato Excellentissimi Domini, quod non discedat à Terra Guasti sub duc. 20. m. sequuto postmodum homicidio Ill. Marchionis Vris in Civitate Neap. quod per fisco de mandato Ill. Marchionis Piscariæ pretendebatur commissum, perquisitus Ill. Marchio non fuit repertus in Terra Guasti, fuit per delegatum condemnatus ad pœnam in mandato contentam, & citatus ad informandum, & ad capitula pro homicidio, comparuit excusator, allegavit absentiam extra Regnum, & non posse accedere sine vitæ periculo propter aeris mutationem: nam vocati de mense Julii, usque ad mensem septembris comparere non tenentur, de qua observantia meminit Scaglione in rit. M.C. 163. num. 27. Foller. in præct. in verb. audiantur excusatores, Baiard. ad Clar. q. 31. num. 31.

Fiscus instabat, non audiri, & contumacem reputari, nam admittitur excusator absentis, si justam rationem habeat, l. pen. §. ad crimen ff. de public. judic. & cum Illust. Marchio contendendo mandatum Principis disceserit, non potest dici iusta causa, nec ei proderit exceptio, l. 2. §. fin. l. sed est si quis §. illud ff. si quis caut.

Insuper fuit, uti contumax, condemnatus ad pœnam, & pro contumace non auditor, absentiam allegans iuxta observantiam M.C. de qua per Foller. in præct. in verb. audiantur excusatores num. 12. vers. & si opponeretur, Caravit. rit. 266. in fin. quo ad exceptionem de aere malo dicebat, esse præstandam cautionem de se præsentando per viam expromissionis in mense Septembris, nam præter absentiam excusans aliis de causis tenetur promittere de præsentando reum infra terminum certum. Caravit. rit. 266. num. 6. vers. licet regulariter.

Pro Ill. Marchione dicebatur, quod excusator absentiam allegans non repellitur. l. servum quoque §. publicè, & l. absens de procur. d. §. ad crimen, & decretum Reginale inter rit. M.C. in ordine Carav. rit. 266. & statuendus est terminus ad ipsum reum absentem certiorandum alias processus redditur nullus Farin. p. 1. tom. 1. de inquis. nu. 52. vers. quod si allegatur Judici simpliciter, & latius in 2. par. de var. & diver. qq. qu. 89. num. 293. Guaz. in tract. ad defensionem inquisitorum defens. 12. circa excusationes pro absente cap. 1. num. 4.

Tunc enim non dicitur iusta causa absentiae, quando culpa est ordinata ad casum contingentem, id est ad non comparendum, & non parendum citationi, seu mandato ad informandum; sed eus verò quando culpa non fuit ordinata ad hunc casum, seu effectum, ut comparere non possit nam tunc absenti non est imputanda l. si verbenda §. 1.

ff. ad l. Rad. de jact. cum concord. ita distinxit Bart. in l. 2. §. fin. in fin. ff. si quis caut. vers. item contra, sequutus fuit Jo. Andr. ad Specul. in tit. de accus. quos affert, & sequitur Jo. Ant. Canar. de excusatore in tract. diver. tom. 11. par. 1. part. 2. num. 8. vers. decimo sexto quaro.

Nec obstat, quod secundò dicebatur pro fisco; quia uti contumax fuit condemnatus, nam & si contumaci denegatur audientia, non denegatur damnato d. l. sed & si quis §. illud, ff. si quis caut.

Fuit per Regentem Henriquez, Consiliarios Angulum, & Nicuelam unà mecum delegatos sub die 20. Julii 1623. provisum, quod remaneat contumax, verum si comparuerit infra duos menses, deleatur à contumacia, & sic admittitur excusator, & concessa fuit dilatio. Act. assumptus Vincentius Migliacius.

ARGUMENTUM.

Contumaci iterum citato, si tempore secundæ citationis sint elapsi duo menses à die delicti, an sit danda dilatio ratione absentiae.

SUMMARIUM.

- 1 Dilatio ob absentiam allegatam non est concedenda, quando reus visus fuit tempore delicti, vel ante, vel pauld post delictum commissum.
- 2 Secus verò, si post duos menses absens fuit, nam tunc cessat dispositio cap. post commissum.
- 3 Dilatio ob absentiam an sit concedenda in beneficium contumacis (cui erat deneganda iuxta capitulum post commissum) citati postmodum pro eodem delicto cum abbreviatione termini vigore rescripti Domini Proregis, post duos menses.
- 4 Decisio.
- 5 Comparitiones de sero an præsentari possint per procuratorem, vel excusatorem.

DECISIO XXXII.

Citatus fuit reus ad informandum, & ad capitula, non comparuit, fuit contumax reputatus, qui ob absentiam excusandus non erat, quia tempore delicti fuit reus ipse visus, & de recenti post commissum delictum discessit, quo casu denegatur dilatio ob absentiam, post contractam contumaciam mandavit D. Prorex Regni, quod procedatur sententiam foriud. non expectato anni circulo, fuit iterum reus citatus cum inserta forma rescripti, cum abbreviatione termini, elapsis duobus mensibus à die patrati delicti, comparuit excusator, & allegavit absentiam instando pro dilatione, quia secunda hæc citatio fuit expedita longè post delictum, quo casu non est locus disposit. d. cap. post commissum ex dictis per Præs. de Franch. dec. 327. num. 4. & per Foller. in præct. in verb. audiantur excusatores num. 20. vers. pone, quod delictum, & in hoc casu, quia absentia videbatur verisimilis, sub fiducia, quod habebat annum ad comparandum iuxta Const. Regni, & sic videbatur cessare præsumpta calumnia, quod consideravit Ifern. in Const. penam eorum col. 2. vers. sed in particulari casu fuit per S. C. concessa dilatio, Vincent. de Franch. dec. 589.

Pro fisco replicabatur, quod attempta ratione expressa in d. cap. post commissum est, etiam deneganda dilatio in casu, de quo agitur ratio enim pos-

ARGUMENTUM.

An à denegata dilatione ob absentiam allegatam rei citati, seu à brevitatem dilationis liceat appellare.

SUMMARIUM.

- 1 Non est admissenda allegata absentia; quando reus fuerit visus tempore delicti.
- 2 Appellatio an admittatur à denegata absentia, vel à brevitatem termini, & n. 5. & 7.
- 3 Absentem defendere, & causam absentia allegare pro reo capitalis criminis quibuslibet est permixtum.
- 4 Defensionis species est excusationem proponere.
- 6 Appellatio est species defensionis.
- 8 Practica Regia decretationis, quando appellatur à brevitatem dilationis ob absentiam concessa, vel denegata.
- 9 Stylus, & observantia facit legem, & n. 10.

DECISIO XXXIII.

Denegatur dilatio ob absentiam allegatam pro parte conjuncti, ex eo, quod tempore delicti fuit reus ipse visus, quia excusatio non admittitur, si presumatur malitiosè proponi juxta disposita per ritum M. C. 266. in ordine Caravita.

Et malitiosè presumitur, si de recenti post commissum delictum se absentavit per Capitulum Regni post commissum, de quo per Præs. de Franch. decis. 337. quod exemplificat Foll. si infra duos menses post commissum delictum abiit in præd. crim. in verb. audiantur excusatores n. 20.

Itemque quando ex alijs iudici videbitur casu luminosa, ut si discessit de recenti, sive ante citationem, sive post citationem, dubitans de citatione, quia tunc ejus absentia presumitur in fraudem, sicut cap. de consultationibus de offic. deleg. & ibi Felin. faciunt dicta per Bald. l. quoties e. de rei vend. ubi dicit, quod si est vocatus ad iudicium, vel si est timor, quod de proximo citabitur, ista est conjectura, quod in fraudem vendiderit, & sequitur Felin. ubi sup. refert Campag. in d. cap. post commissum n. 21. vers. limita prima, proinde observatur capi informationem ad instructionem Judicis etiam extra informationem delicti absque partis citatione iuxta praxim traditam per Vinc. de Franch. d. decis. 337. quod fuerit visus de recenti post delictum, vel ante, vel post citationem.

Et fuit observatum sub die 15. Martij per Judices delegatos Regentem Ferdinandum Brancia, & unà mecum Consiliarios, Andream Marchesum, Thomam de Franchis, & Judicem Commissarium Campanæ Olivadifium interveniente pro fisci patrono Reg. Fabio Galeota, tunc Præs. R. C. in causa Pauli Girardi inquisiti de assassinio, uti mandantis quem constabat post capturam socij criminis, & si pluribus mensibus elapsis post commissum delictum, metu confessionis dicti socij, & ex consequenti citationis, paulò ante citationem ad informandum à Civitate Neap. discessisse, & Beneventum confugisse unà cum altero socio criminis opposita excusatione absentie non obstantem fuit decretum remanere contumacem, quia talis absentia latitationis vice fungitur, & propter timorem sceleris fuga presumitur d. cap. post commissum.

G

Fuis

posita in d. cap. post commissum, ea est, quia hæc absentia proxima delicto latitatione fungitur, vel si veritati consensiat propter timorem sceleris fuga præsumpta rationabiliter comprobatur, quæ non tollitur per cursum temporis post contractam contumaciam, & illa latitationis, vel fugæ præsumptio non purgatur, nisi per præsentationem argumento l. contumacia ff. de re judicata, nec poterat esse confusus de anno, nam non datur annus ad comparandum, sed ad augendam contumaciam pro sententia forjudicationis.

4 Ex quibus sub die 20. Decembris 1617. in causa Ioannis de Linfrisco fuit iudicatum per M. G. quod remaneat contumax, non obstante absentia allegata, & per S. C. confirmatum decretum processus est in M. C. in banca Tartagliæ.

5 In hac materia excusationis fuit dubitatum in S. C. an sit admittendus excusator, seu procurator infra tempus purgandi moram, idest usque ad primum somnum, præsentando pro citato comparitionem de sero allegans, citatum reperiri infirmum, vel absentem in loco, in quo potest accedere Judex ante primum somnum, petendo Judicis accessum, & fuit per totum S. C. me tunc fisci patrono instante interpositum infra scriptum decretum, & fuit insertum in volum. Pragmat.

Die 5. mensis Octobr. 1617. Neap. Audita instantia facta in S. C. per Magnificum V. J. D. Joannem Franciscum Sanfelcium Regium fisci patronum causarum criminalium petentem declarationem, quod comparitiones de sero post rectam Curiam non admittantur in M. C. V. nisi præsententur per ipsosmet principales citatos, non obstante infirmitate, seu alio quovis impedimento allegato in personam principalium, sublato quovis abusu petendi accessum Judicis ad domum impediti.

Congregato in eodem Sacro Consilio ordine Ill. Regentis Marci Antonij de Ponte Marchionis Sancti Angeli Regij Collateralis Consiliarij, & Præsidentis Sacri Consilij, Vicequè prothonotarij pro determinatione articuli prædicti intervenientibus præfato Ill. Marchione, & infra scriptis Magnificis Regijs Consiliarijs declaratum est, comparitiones nuncupatas de sero omnium citatorum in casibus, in quibus tenetur personaliter comparere, qui in ultima contumacia non comparuerunt, Curia pro Tribunali sedente, sed per ritum M. C. V. admittuntur ad purgandam contumaciam, eodem die usque ad primum somnum, non posse recipi per Judicem M. C. V. nisi personaliter compareant ipsi principales, contra quos fuit inculcata ultima contumacia, servata forma Regiæ Pragmaticæ, non autem per Procuratorem, neque sub prætextu infirmitatis, sive alterius cujuscunque impedimenti, etiam si petatur accessus Judicis locum, ubi degit impeditus, hoc suum, &c. De Ponte Præs. & Proth. Cæsar Frezza, Marcus Antonius Morra, Pirrus Paganus, Didacus Salinas, Jacob. de Franch. Aloyf. Valtacel, Io: Andr. de Georg. Cæsar Alderis. Ferd. Francia. Jo: Bapt. Valenzuela. Joann. Bapt. Melior. Scipio Kovit. Balthasar Golinus.

Fuit pariter dubitatum, an competat appellatio conjunctio excusatori, ita ut possit provideri, quod verbum faciat in Sacro Consilio, ibique revocandum decretum denegationis absentis per M.C. latum.

Pro affirmativa affertur doctrina Bald. in marg. Innoc. in verb. *officium verset et adufo sua*, ubi interloquendum esse tenet super excusatione, & pronuntiandum, an sit admittenda, & à tali interloquutoria excusatore appellare posse ponderare ad hoc text. in *libro in fin. de reg. gest.* ubi textus, cum causam absentis ab Amico allegari permittit, subdit culpam contraxisse non videtur, quod à sententia contra absentem dicta ipse non provocavit, colligit ex hoc, posse provocare, hancque sententiam sequitur Socin. in cap. *veniens col. 3. vers. et aduerso de excusat.* quos refert, & sequitur Rebuff. ad *Cons. Gallie. in tit. de excusat. num. 15. idem tenet Pet. Picol. super Cons. Regni penam eorum*, quae ponitur in *lib. comment. pragmat. num. 13. in excusatori forjudicandi per text. in l. scire §. 2. ff. de excusat. in or.*

Patet etiam, fuisse admissam appellationem in casu predicto, cum dictis per Dom. & proceptorum meum Reg. Carol. Tap. in *Cons. Regni. citationis littera in verb. ad notissimum*, & quo decreto contentum.

3. Praequa opinione fuit etiam, quia quibuscumque data est potestas absentem defendere quamvis totum capitulum criminis allegando absentem causas per text. in *dist. fin. de iur. seruam. §. publico de procurator. et in l. reos C. de accusa ubi glof. in verb. per procuratorem vers. dia. ergo defendi. et per rit. de h. & in *causa Carauit. 269. quilibet admittitur ad excusandum citatum absentem vel insumum, aut captiuum.**

4. Excusare enim est quaedam species defensionis, imò defensio d. §. *publico Andr. in Cons. Reg. edict. in verb. excusatio legitima vers. nam excusare est quaedam species defensionis*, si enim admittitur ad defensionem, causas absentis allegando, non est deneganda appellatio, quae est species defensionis.

5. Non est cap. cum speciali si parva de appellat. Soci. nus *conf. 195. col. 3. vol. 2. Marant. in pract. in verb. et quandoque appellatur num. 347.*

Italis in excusatione ob infirmitatem dum senectutem comprehendit in exceptione infirmitatis pretendebatur, allegata exceptione predicta tempore Grammatici, & non admissa per M. Curiam, fuit per S. C. reuocatum decretum M. C. & sic patet, admissam fuisse appellationem, ut refert idem Grammat. in *ris. item si aliquis, vel aliqua,*

7. *super excusationibus infirmorum*, & ex dictis per Praes. de Franch. in *decis. 589. in vers. habito reuocato ad Sacrum Consilium*, patet, appellationem in S. C. fuisse admissam in casu denegationis citationis ob absentiam uirtute d. cap. *post commissum.*

Contrariam opinionem uidelicet quod non sit deferendum appellationi, multis modis fundat Rouit. ad *commun. prag. Reg. in rub. de appell. d. num. 13. idem & si absque alio fundamento refert Baiard. ad Jul. Clae. in quast. 34. d. num. 9. usque ad num. 12.*

Quicquid autem sit de jure communi, nulli dubium est, in Regno fuisse semper obseruatum à predicta denegatione excusationis ob allegatam absentiam denegatam fuisse appellationem, & per Praesid. Sac. C. fuisse prouisum, quod eadem

Magna Curia iustitiam faciat, uel debite provideat de qua forma decreti testatur Praes. de Franch. *decis. 327. & idem Rouit. in praalleg. rubrica num. 13. stylus inueteratus uiget penes Dominos Praesidentes S. C. ut patet ex scripturis productis, & in contradictorio sit obseruatum, & hanc eandem obseruantiam uigere in Regno Galliae, refert Rebuff. in d. cap. 15.*

Esti D. Reg. de Tap. in d. *Cons. citationis littera* uideatur, contrarium dicere, fuisse obseruatum, dum in illa causa appellatum fuisse refert, at tamen contrarium ex actis apparet: fuit enim id controuersum in homicidio commissio per Ducem Sanctae Agathae, & cum in Collaterali Consilio esset dubitatum, an grauasset Praes. Sac. C. denegando appellationem, Dominus Prorex mandauit sub die 20. Septembris 1602. quod M. C. relationem faciat in S. C. super praetensa appellatione, quae non aliter fuit facta prout patet passim fuisse obseruatam per Dominos praesidentes S. C. decretationem *Mag. Cur. iustitiam faciat*, & in contradictorio ita prouisum.

Et casus, de quo per *Prammat. in d. rit. differt* à casu nostro, ibi enim articulus juris, & dubius fuit allegatus, scilicet, an extendenda sit infirmitatis exceptio ad senectutem, casus de quo agitur, nullam habet difficultatem, cum clara sit dispositio cap. *Regni per communissimum.*

Nec ex relatis per D. de Franch. *dec. 589. potest* fundari contraria praxis; cum tantum dicat causam introductam in S. C. nec constat, fuisse discussum articulum, an competat appellatio, quod ex causis in illo decurrentibus potuit euenire, & haec decisiones fuerunt post mortem collectae, & non sunt tanta auctoritatis, ut aduertit Reg. de Pont. in *tract. de potest. Proreg. in tit. de decret. Coll. Consilii super oblig. seu alienat. rer. dotat. num. 13. vers. octavo si in dispositione.*

9. Quae obseruantia, & stylus absque dubio facit legem in Tribunalibus hujus Regni, & contra illum non potest judicari, sed est pro lege seruandus Assl. in *Cons. praesenti lege 4. notabili*, idem in *decis. 135. num. 3. & dec. 88. in fin. Carauit. rit. 1. num. 23. in fine post Cyn. & Bal. in l. prima in fine C. qua sit long. consuetudo*, Thesaur. in *prae. ad decis. Pedem. num. 32. vers. quod si ter.*

10. Cujus quidem styli tanta est efficacia, ut nulla necessitas inebat perquirendi rationem: quia sufficit auctoritas patrum nostrorum, quae quidem grauissima est, & pro lege seruanda ex traditis per Praesid. de Franch. *decis. 470. per totum, & praesertim num. 4. vers. mali etiam fuerunt, & num. 5.*

In discussione articuli per Sacrum Consilium in Collaterali fuit dubitatum de stylo predicto ex allegata *decis. de Franch. 589. ibi enim patebat esse* admissam appellationem, & non resolutio articulo ex consensu filii Advocati fuit relata causa, & confirmatum decretum M. C. uirtute d. cap. *commissum*, in causa Iulii Pagani inquisiti de homicidio sub die 26. Novembris 1617. ad relationem M. C. processus est in banca Danielis.

ARGUMENTUM.

Ascendens cum scalis ligneis ad fenestram aliqujus Monasterii furandi causa, per quam Monasterium ingressus Monachum vulneravit, ibique detentus, & M. C. V. consignatus prævia Nuntii licentia, qua pœna plectendus veniat. Arbitrium in pœnis quando possit extendi usque ad mortem.

SUMMARIVM.

1. Vulnerans Monachum in Monasterio, ad quod cum scalis ascendit furandi causa, pœna plectendus sit & n. 6. & 8.
2. Pœna mortis plectendus quis non est ex hoc solo, quia cum scalis ascendit causa furandi, sed alia militari arbitraria.
3. Scalas ligneas asportans de iure Regni per Regiam pragmaticam mortis pœna puniendus est, aut alia arbitrio Excellentissimi Domini, & sic cum alternativa electio Proregis est, & n. 5.
4. Flagrantia requiritur, ut asportans scalas puniatur pœna Regia pragmatica.
7. Concurrentibus qualitatibus aggravantibus ascendens cum scalis furandi causa, mortis pœna puniri potest.
8. Qualitas aggravans ea est, cum in Monasterio aliquod committitur delictum, & sic in loco sacro, in quo quàm grave facinus fit, remissive habetur.
9. quam ultimi supplicii arbitrari ratione loci multoties observatum fuit, ubi etiam casus habet remissive.
10. Qualitas item aggravans dicitur, quando vulnere Monacho illata fuerunt, hoc namque crimen ratione personæ gravius est.
11. Loci sanctitas ad personæ sanctitatem ordinatur.
12. Delicta tantò graviora esse censentur quantò personæ, vel locus sanctiora sunt.
13. Arbitrium in gravissimis delictis usque ad mortem extendi recepta gloss. opinione affirmatur in maiori Magistratu, & supremis Iudiciis, & ita observatum n. 16. & 17.
14. Arbitrium in minori magistratu ad mortem non extenditur, nisi consulto Principe, in quo nullam dubietatem haberet gloss. sententia, quippe Princeps de novo posset in delictis mortis pœnam imponere.
15. Princeps potest pœnam arbitrariam extendere ad mortem.

DECISIO XXXIV.

Gregorius Presta ascendit cum scalis ligneis ad Monasterium Fratrum S. Mariz de Gratia furandi causa, ac per fenestram ingressus, Monachum vulneravit, ibique detentus prævia licentia Nuntij Apostolici fuit consignatus M. C. in qua fuit discussum qua pœna veniret plectendus. Pro reo allegabant, opinionem majoris partis DD. tenentium contra Bald. non posse puniri pœna ordinaria mortis, sed alia mitiori arbitraria quos congerit Cabal. *resolut. crim. casu 98. num. 2. vers. sunt tamen alii*, ceterosquè hanc sequentem opinionem tanquam tutiorem, & æquiorẽ affert Giurba *conf. 6. nu. 2. vers. secunda fuit*. Nec posse in hoc casu praticari pœnam impositam à Regia Pragmatica edita de anno 1560. *sub tit. de scalarum prohib.* ponderando verba. *Et*

quelli si trovaranno portare detto scale, incorrano nella pena di morte naturale, & altra pena à loro arbitrio reservata, nam juxta theoricam Bart. communiter receptam in l. *si barfatorum C. de fideiuss.* de qua latè per Iul. Clar. in *pract. crim. in §. fin. quast. 82. stat. 6. requiritur quod sit captus cum scalis*.

5. Insuper per statutum est imposita pœna mortis, aut arbitrio Excellentissimi Domini, & electio alternativa est Proregis.
6. Sed his non obstantibus decifum fuit per Magnam Curiam delegatam esse laqueo suspendendum dictum Gregorium sub die 22. Augusti 1634. Franciscus Tartaglia Agt.
7. Nam quamvis non esset puniendus pœna mortis ex eo solo, quia cum scalis ascendit causa furandi ex dictis per Cabal. *loc. cit.* attamen concurrentibus qualitatibus aggravantibus potest puniri pœna mortis, ut tenet idem Cabal. & refert decifum in d. casu 97. num. 20. *vers. secunda sit conclusio*.
8. Qualitates aggravantes concurrentes in casu, de quo agitur, sunt: quia in Monasterio, & sic in loco religioso, in quo quàm grave facinus fit, habes in *tex. in cap. frater 17. quast. 4. & ex Ludov. Peguer. decif. 24. num. 7. vers. secunda species*
9. sacrilegii est, & multoties observatum fuisse ratione loci arbitrari pœnam ultimi supplicii testatur de Pont. *de potest. ro reg. in tit. de provis. firmitat. §. 11. in fin. nu. 16.* ibique narrat casus.
10. Et quia illata fuerunt vulnera monacho, quod crimen ratione personæ grave est l. *sanctius C. de Sacros. Eccl. in fine*, fundat Peguer. *d. decif. 24. nu. 6. vers. prima species est*, quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem personæ 12. *dist. 4. per totum*, & tantò sunt graviora, quantò personæ, vel locus sunt sanctiora l. *si quis hoc genus sacrilegii C. de Episcop. & cleric. cap. felicitis de pen. in 6.* Boer. *decif. 254. n. 14. vers. quare sit sacrilegium*.
13. In gravissimis enim delictis recepta est opin. gloss. in d. §. in summa in §. de iniur. arbitrium extendi usque ad mortem de Pont. in d. tract. in d. tit. de provis. firmitat. §. 2. in fin. n. 19. *vers. recepta est opin. gloss.* Cabal. latè fundat *resolut. crim. cap. 92.* & latius omnium opiniones refert, & fœdere distinctionis concordat Giurba. *conf. 6.* qui in Majori magistratu, & supremis Iudiciis fundat per eos mortis pœnam imponi posse ibi *num. 113. in*
14. minori vero magistratu consulto Principe, si id atrocitas delicti exposcat, nam opinio glossæ in Principe nullam habet dubietatem, qui de novo posset in delictis pœnam mortis imponere, idem de Pont. *loc. citato num. 14. vers. hac inquam*, Cabal. *casu 99. num. 103. vers. & quando opinio hac non esset admodum tuta*, & omnes pœnas esse Principi arbitrarías, & posse extendi, & imponi, prout melius ipsi videbitur August. ad Angel. *de malefic. in verb. & ibi caput à spatulis vers. quare aliqua lego nu. 46.* Farin. *de delict. & penis quast. 17. num. 60.* latissimè, & copiose Giurba. *d. conf. 2. 12. vers. primus est*.
16. Hinc M. C. delegata nomine Regio procedens, vicem majoris magistratus gerens, pœnam mortis imposuit.
17. Et de mense Junij 1636. Joannem Dominicum Costa, qui adulteris clauibus, apertis ostijs de nocte, cuidam Doctori in lecto cum conjuge jacenti vim intulit, & ambos vulneravit, & furtum tentavit, sed non perfecit ob clamorem Mag. Cur. ut tutius ageret consulto Principe, pœna mortis plectenda.

plectendum censuit, & facta relatione in Conf. Coll. fuit approbata sententia.

ARGVMENTVM.

In Regno in furto unciam excedente qualitate sacrilegij, concurrente quæ pœna locum obtineat? Sacræ res quæ dicuntur, ad hoc ut per illarum furtum sacrilegium committi debeat.

SUMMARIUM.

1. *Sarripiens linteamina altaris, & alia pro ornatu illius ex serico confecta valoris ultra unciam, qua pœna plectendus sit.*
2. *Pœna ultimi supplicij furantes ultra unciam puniri in Magna Curia nunquam observatum fuit, nisi in magno furto, vel concurrente qualitate effractionis, aut clavis adulterina.*
3. *Pœnam quæque ultimi supplicij in Regno in furto unciam excedente qualitate sacrilegij concurrente, prædicatam fuisse non ambigitur, & n. 9.*
4. *Sacrilegij autem qualitas quando concurrere dicatur, & quæ res sacræ sint, ad hoc, ut per illarum furtum sacrilegium quis committore dicatur, & in furto unciam excedente ultimi supplicij pœna puniendus sit, diffusè explicatur, longaque manu discutitur, & n. 6. & 8.*
5. *Etiam de iure communi, & n. 7.*
10. *Et pœna ultimi supplicij puniendum esse comprobatur autoritate rei indicata.*

DECISIO XXXV.

1. **I**oannes Dominicus della Rocca ab Ecclesia S. Mariæ Salutis in suburbio Civit. Neap. furripuit linteamina altaris, & alia ex serico confecta pro ornatu imaginis Sanctæ Mariæ valoris ultra unciam, fuit dubitatum, qua pœna esset plectendus.
2. Pro reo dicebatur, nunquam fuisse observatum in M. C. pœna ultimi supplicij plecti furantem ultra unciam, nisi in magno furto, vel concurrente qualitate effractionis, aut clavis adulterina, ut testatur Confil. Gizz. dec. 13. n. 7.
3. Et quamvis concurrente qualitate sacrilegij prædicta fuit pœna ultimi supplicij, ut testatur Præs. de Franch. decif. 315. num. 7. vers. item quod licet capitulum prædictum, & inferius num. 10. in fin. & Foller. in fragmentis in tit. de sacrileg. attamen intelligendum dicebant, quando aliqua res sacræ furto subtrahitur ab Ecclesia, quia tunc committitur propriè sacrilegium, & punitur pœna mortis etiam de iure communi l. 4. ff. ad l. Jul. pecul. l. sacrilegij cod. tit. & non semper imponebatur pœna mortis, sed ex qualitate personarum, & ipsius delicti juxta DD. communem opinionem, de qua per Gomez. variar. resol. cap. 5. de furto nu. 11. vers. secundus casus est ceteros affert Peguer. dec. 24. num. 14. sacræ autem res dicuntur, custodia, calix, ara, vestimentum, & similes res; non verò alia, quæ pertinent ad ornatum, & ad cultum divinum, ut vasa, quibus ponitur vinum, & aqua, vel aliquod pallium, vel lignum, quo cooperiuntur altaria, imò etiam crux, prout decisum refert in Salmantino Prætorio Anton. Come. præcit. loc. nu. 11. in fin.
7. Fiscus instabat puniri pœna ordinaria mortis, pro cuius iustitiæ fundamento faciat dicta per

Peguer. decif. 24. nu. 13. vers. sunt, & tertio alia res, ubi tenet, quod aliqua res, quæ etsi per Pontifices, seu Episcopos consecrata non sint, sunt tamen ad sacrorum vsum potissimum dedicata, ut serviant. Sacerdotibus sacrificia Deo offerentibus, vel divina officia ministrantibus, vel ad apparatus, seu ornamentum Templi, vel altaris, ut sunt cibaria, phialæ, capsulæ, feretra, libri ornamenta, mappæ linteamina altarium, cortina, cera, gazophilacium, aut arcu, in quam sacræ elemosinæ coniciuntur, quæ res quoque sacræ dicuntur; idè quod ad ministerium divini cultus dicatæ sunt, ex quibus tenet, quod quando aliquid ex prædictis rebus ab Ecclesijs subtrahitur, tunc dicendum est, sacrum de sacro tolli, & subtrahi, quamvis inter dictas res maxima in sanctitate sit differentia, ut idemmet superius fundavit, & hoc sacrilegium de iure civili verum, & proprium sacrilegium esse notatur in d. l. sacrilegij pœnam, & in l. sacrilegi capite, ubi gloss. & in l. Divas ff. ad l. Iuliam pecul. ubi Dyn. Bart. & Alberic. de Rosat. idem fatentur, & concordat Bald. in l. est non dum nu. 4. C. de furt. ubi dicit de iure civili duo requiri ad hoc ut sacrilegium, dicatur verum sacrilegium, res sit sacræ, & quod auferatur loco sacro Iodoc. in præd. crimin. cap. 111. in rub. de sacrileg. num. 4. Menoch. de arbitr. Judic. casu 389. num. 2. Decian. quoque in tract. crimin. lib. 9. de sacrileg. num. 19. vers. advertendum tamen tenet, quod aliqua, quæ non consecrantur, neque benedicuntur, ut lampades, libri, phialæ, capsula, linteamina, & mantilia, & alia similia ornamenta, tam ad vsum, quam ad ornatum, quod si auferantur, sacrilegium committitur, sicut sacræ, vel benedictæ, ut calices, vel patenæ, & vestes sacerdotales, utrumque enim sacrilegium est, vnum tamen altero gravius, & inter sacræ connumerat Farinac. in tract. de furt. quæst. 172. post relatas opiniones prædictorum Doctorum num. 56. paramenta altaris, ornamenta Ecclesiæ, num. 72. & 74.

9. Concurrente igitur qualitate sacrilegij non Regno in furto excedente unciam, puniendus est delinquens pœna ultimi supplicij juxta dicta per Præs. de Franch. d. dec. 315. prout observatum fuit tempore Follerij, ut testatur in loco citato, quem refert Clar. in §. sacrilegium.
10. Et juxta hanc fisci instantiam fuit judicatum per M. C. delegatam, esse reum mortis, & laqueo furcis suspendendum sub die 8. Septembris 1624. & exequuta sententia in loco delicti; & aliàs sub die 21. Maij 1627. idem observatum per eandem M. C. contra Andream de Mauro, qui ab Ecclesia argenteas tabulas ex votis fidelium ante imaginem Beatæ Virginis affixas subripuit, & furcis fuit suspensus.

ARGVMENTVM.

Auxiliū, & consilium præstans in furto magno à sociis commissio cum fractura in quodam puellarum conservatorio, & ab initio tractatus particeps, qua pœna puniendus sit? Statutum pœnale loquens per verba generalia, & communia commiserit, vel gesserit, vel loquens per verbum, fecerit, an, & quando comprehendat mandantes, mediatores, consulentes, & auxiliares.

SUMMARIUM.

1. *Fur, qui in tractatu tantum fuit, & furci tempore*

port ante officium occubavit, bonaque à socijs tradita deinde recepit, an pro simplici tantum furto teneatur, & qua pena puniendus sit, & num. 46. & 7.

1. Pena mortis pro simplici furto nec de jure communi, neque de jure Regni imposta censetur.
2. Capitulum Regni (ad hoc) pro furto vnciam excedente, mortis imponens penam, practicum non fuit, nisi concurrente aliqua qualitate gravante.
3. Statutum penale loquens per verba generalia, & communia, commiserit, vel gesserit, an, & quando comprehendat mandantes, mediatore confilium prabentes, vel auxiliatores, & quid si loquatur per verbum, fecerit, diffusi traditur.
4. Minoratur pena furti in eo, & qui rem raptam scienter occultavit, & qua pena fuerit puniens.

DECISIO XXX.

IN Civitate Neap. in quodam Conservatorio puellarum fracto officio ingressi sunt fures, a quo bona valoris ultra ducatorum centum surripuerunt, unus ex socijs, penes quem bona furto subtrahita reperta fuerunt spontè confessus fuit, communi consensu cum effractura furtum commissum, verum ipsum non fuisse ingressum, & in fractura non intervenisse, sed excubasse ante officium, & sequuto furto bona à socijs tradita recepit.

Diebatur pro reo, non posse puniri poena mortis; quæ non est imposta pro simplici furto nec jure communi, nec per jura Regni, per text. in *authen. sed novo iure C. de servo fugis. per quem com. DD.* ita sentiunt, quos congerunt Farinac. in *trac. de furs. quæst. 177. par. 2.* Muscatell. *de cognitione seu probat. delictorum in tit. de pan. furs. rapin. &c.* Caball. *cas. 18. num. 2.* & si per Capitulum Regni ad hoc de furs. pro furto vnciam excedente sit imposta poena mortis; attamen non fuit practicata, nisi concurrente aliqua qualitate gravante, ut est dictum supra *decis. 35.* incipiente Joannes Dominicus della Rocca, at cum ipsæ fractura non interfuit, tantum pro furto teneri dicebant, & sic non poena mortis.

Sed his non obstantibus, per Magnam Curiam vti delegatum sub die .. fuit ultimo supplicio punitus per dictum cap. ad hoc consideratis qualitatibus gravantibus, tam fracturam, quam loci, nam quamvis ipse non effregit, consilio interfuit, auxilium præstitit, bona furto subtrahita recepit, tenetur igitur de furto cum omnibus his qualitatibus, & puniendus erat poena prædicti capituli, quod loquitur per verbum *commiserit*, ibi, *ut quicumque furtum in rebus vnum angustiam infra valentibus commiserit, &c.* quod verbum, cum sit commune, comprehendit omnes auxiliares, consulentes, & mandantes hujus opinionis antesignanus est Bart. quem omnes sive contractio ne sequuntur, qui licet loquatur in mandatario, & mandante tamen idem est in auxiliatore, & consulente.

Distinguendum tamen est, quod si statutum dicit si quis commiserit homicidium, tunc comprehendat etiam mandantem, qua dicitur committere, id est cum alio mittere, & quomodocumque faceret, committit in legem, sive directè, sive indirectè; si autem statutum dicit, qui fecerit homicidium, non comprehendit mandantem Salyc. in l. non ideo minus 3. num. 19. Cod. de accusat. recitatis verbis Jacobi Butrigarij, subdit, *Sed disti-*

guendum est latius in hoc secundo articulo, aut verba disponunt expresse, & specifico de utroque, & tunc propria regula tenetur quilibet, aut verba legis expresse de utroque non disponunt, & tunc si, qua lex civilis, vel municipalis vicit, si quis commiserit adulterium, vel homicidium, dico, quod ex proprio significatu verbi uterque comprehenditur.

Lud. Rom. in d. l. si is, qui pro emptore num. 23. in fine de usucap. optime declarat ibi, Etiam mandans verè dicitur committere, & hoc vigore illius verbi committere, quod est commune ad comprehendendum verè tam mandantem, quàm, mandatarium, & hac est huius verbi natura.

Alex. d. cons. 65. num. 9. lib. 4. transcribit omnia verba Jacobi Butrigar.

Jas. in d. l. si is, qui pro emptore num. 359. de usucap. ibi, Quia etiam mandans dicitur verè committere, quia tale verbum committere est commune ad comprehendendum verè, tam mandantem, quàm mandatarium, & num. 380. refert considerationem Butrigarij.

Alciat. in d. l. si is, qui pro emptore num. 174. vers. tamen de usucap. refert, & sequitur opinionem Butrigarij.

Corset. in sug. in verb. committo incip. si stat. num. fol. 308. col. 4. ibi, Statutum videtur hoc verbo commisso, puta si quis commiserit homicidium ex proprio significatu comprehenditur mandans, & fieri faciens.

Cacer. in pract. trac. de homicid. §. circa tertium num. 2. fol. mihi 286. refert similiter, & sequitur opin. Butrigar.

Tiber Decian. trac. criminal. lib. 9. cap. 31. num. 10. ibi; Si statutum loquatur in rem, vel per verba communia, tunc comprehenditur etiam mandans absque dubio, & sine ulla interpretatione.

Farinac. de consultor. quæst. 135. limit. 7. n. 130. ibi, Mandans comprehenditur sub statuto penali, quando statuti verba sunt generalia, seu communia, apta comprehendere, & mandatarium, & mandantem, ut puta si utatur verbo commiserit, aut verbo gesserit.

Et lic conveniunt omnes, nemine excepto, quod statutum loquens per verbum generale, seu commune, commiserit includit, & mandatarium, & mandantem.

Reliquum est demonstrare, quod includat etiam consultorem, mediatorem, & auxiliatorem, Alibi. de stat. lib. 2. qu. 44. à principio usque ad finem late tractat articulum, an comprehendatur in casu proposito per Jacob. Butrig. mandans, consiliarius, vel auxiliator n. 16. & 18. ubi propriè quaerit in committentibus assassinium, & resolvit ibi, Quæstio proposita fuit non solum in mandante, sed in dante consilium, & favorem, an statutum extendatur ad tales, & tenet, quod non extendatur, nisi homicidio principaliter interfuisse.

Alij verò indistinctè absque interventu auxiliaris concludunt comprehendere etiam mediatorem.

Geminian. in cap. 1. de test. in 6. n. r. ibi, Nota, quod mediator dicitur etiam facere crimen, cuius perfectioni operam dedit, & hoc probat text. ibi, committitur; quod nota pro statutis imponentibus penam committentibus delictum, quod videtur includere etiam mediatorem.

Anch. in cap. sicut dignum num. 12. de homicid. ibi, Et hoc potest esse verum, si verba legis sunt in rem scripta, pro tali homicidio, si talis poena sit autem fuit concepta in personam, ut si dicat, qui homicid.

homicidium manu, vel ense fecerit, non comprehendat statutum isto casu mandantem, ferentem opem, vel similem.

Farin. refert, & sequitur hanc distinctionem tom. 4. q. 129. num. 105. & latissime q. 131. nu. 51. post infinitos, quos allegat, more solito firmat in auxiliatore, & opem præstante; neque est, qui contradicat.

- 6 Poteris enim Judex æquitatem sectando extra ordinem punire, vbicunque auxilium, & favor fuisset simplex, eo quia maleficio non esset autum; sed ita esset executioni demandatum, sicut si non intervenisset, ut dixi Io. Andr. in cap. falicis de pau. in 6. & refert August. Ari. in tract. de malis. in verb. dicta maleficio semper assistit n. 16. vers. idem addo in hac materia unam mirabilem limitationem, dicens, evasisse à pœna furcarum quendam, qui præstiterat auxilium quinque latronibus, qui noctis tempore furati fuerant vnam apotecam, à qua asportaverant vnam petiam veluti, & quidam alius præstiterat auxilium, & nihil fecit, quia non aperuit apotecam, nec asportavit petiam uelluti; sed tantum stetit in via cum alijs quatuor, dum alius surripiebat, & furtum committebat, nam ex quo præstiterat simplicem favorem: quia omnino illi quinque sine ipso delictum executioni mandassent, propterea pœna ordinaria puniri non debuit, & ita fuit judicatum, quam doctrinam sequuntur alij per eundem adducti, & Campag. in d. cap. ad hoc n. 62. in 6. ampliacione.
- Secus verò si de rebus furtivis aliquid ad ipsum pervenit: nam tunc puniendus erit pœna ordinaria, ut idemmet Campag. loco citato concludit.

- 7 Itemque si ab initio fuit in tractatu, nam tunc non erit minoranda pœna; sed eadem puniri juxta distinctionem Bart. communiter receptam, & in hoc casu nemo contradicit, de qua meminit Julius Clar. in §. fin. q. 90. num. 1. vers. aut delictum commissum est prout tractatu, & eandem sequitur Thesaur. quæst. forens. lib. 1. q. 46. num. 3. vers. unde in facti contingentia, & inferius nu. 4. vers. sed quando ille, quippe exultis, & fuit observatum per M. C. uti delegatam, & facta relatione in Collaterali Consil. loco reclamationis confirmata sententia, per quam Julius Tornacasa fuit condemnatus ad penam ultimi supplicij, & furcis suspensus, qui fuit in tractatu committendi magnum furtum, quod sequutum fuit cum clavibus adulterinis, & fractura, quamvis tempore furti excubabat ante ostium, & prius quam bona recepisset, fuit captus de mense Martij 1625.

- 8 Cæterum minoratus pœna in eo, qui rem raptam sciens delictum servavit, & si crimen non dissimile sit l. crimen. C. ad l. Julianam de vi publ. secundum gloss. in d. l. crimen per tex. in l. prima §. penas C. de rapt. virg. & ita observatum fuit per M. C. de delegatam in causa Santilli dello Piano lanuensis sub die 24. Januarij 1629. & quamvis furtum esset magni valoris, fuit condemnatus ad remigandum per decennium.

ARGUMENTUM.

Capitulum Regni, frequens, & inefrenata qualiter usu servetur.

S U M M A R I U M.

- 1 Capitulum Regni frequens, & inefrenata continetur

ad furtum intus Civitatem Neap.

- 2 Repetitio, qua in materia dicti capituli facienda est, parte citata, & citatis nominatis, quando sit necessaria, & de illius practica, ubi etiam repetitionis forma remissive ponitur.
- 3 Repetitio non erit necessaria, quando proceditur virtute potestatis extraordinariae.

DECISIO XXXVII.

- 1 **C**apitulum Regni frequens, & inefrenata, disponens trium latronum dictum post tormenta contra eos, qui nominaverint esse malefactorum suorum confocios, participes, & fautores, facere tantam fidem, quantam faceret testimonium duorum proborum uirorum, extendi ad furtum intus Civitatem Neap. statutum fuit per Pragm. de qua meminit Vincent de Franch. dec. 570. qui repetendi sunt parte citata Carau. in pragm. prima de mulib. num. 73. Affl. in Cons. li. qui nu. 11. cujus repetitionis formam tradit Rou. in pragm. prima rubr. de persequendis malefactoribus num. 11. vers. ceterum est advertendum, observatur in M. C. tempore confessionis, si est præsens reus nominatus, jurati in ejus faciem, si autem non est præsens, cum venerit ad manus iudicis, si non reperitur exequuta sententia mortis, nominantem iterum torqueri ad convalidandum ejus dictum similiter in faciem dicti nominati, absentibus vero nominatis, torqueri citatis nominatis, & ita observatum fuit sub die 19. Martij 1625. in causa Baptistæ, sed Tittæ Tizzani, & interpositum decretum, quod repetatur cum tormentis, citatis nominatis, & ita fuit executum, quæ repetitio non erit necessaria, quando proceditur virtute potestatis extraordinariae, ut fundat Grand. in tract. de bell. ex. in specul. 90. & in alijs casibus positus per Foller. in pract. in verb. & si confitebuntur in 3. par. nu. 41. & 42.

ARGUMENTUM.

An e mentes faccarum in arcis repositum, in quibus magna argenti quantitas erat recondita, eamque occultantes furtum committant. Et quæ pœna pro magnæ quantitatis furto de jure communi sit imposita?

S U M M A R I U M.

- 1 Ementes faccarum in arcis repositum, in quibus magna argenti quantitas erat recondita, eamque occultantes, furtum committunt, ideoque convicti, & confessi remissionis pœnam tanquam fures subingandi sunt.
- 2 Pecuniam, & argentum ita inventum emptoris non esse; sed reconditori, ejusque successoris nemo dubitavit.
- 3 Ex quo inferitur, pecuniam inventam ea forma excusam, ut ex illa constet reconditis esse memoria, thesaurum non censeri, atque adeo inventori minime concedi.
- 4 Furtum autem inventor committit, si sciat cujus sit res inventa, siue ignoret.
- 5 Cuius rei exempla recensentur.
- 6 Pudo colonus, qui res in pradio consensente, animo furandi celas, furti pœnam experitur.
- 7 Furtum committit, qui scienter rem alienam invito Domino retinet, & si ab initio bona fide

res ad eum pervenerit, scilicet qui scienter invito domino rem alienam apud se retinet, & contra: Bat.

- 8 Furti rursus præsumptio adversus inventorem vit.
- 9 Ideoque ejus assertioni ostenditur jurata, quod antea furandi pecuniam non accepit, standum non est.
- 10 Qua furti suspicio tollitur, quando per cridas, & proclama inventor protestatur.
- 11 Inveniens rem alienam, & domino non restituens furtum committit non tantum de jure communi, sed etiam ex Regni Constitutione.
- 12 Cap. Regu. Ad hoc ut nostrorum non habet locum in inveniente rem alienam, & non restituente.
- 13 Remissionis poena de iure communi pro magna quantitatis furto imposita est secundum aequitatem sententiarum.

DECISIO XXXVIII.

- 1 Merunt quidam faccarum in ædis repositum, in quibus argenti magna quantitas recondita erat, ipsoque reperto, emptores occultaverunt cum scirent ad eos non spectare de quibus convicti, & confessi sunt; Ideo puniendi veniunt poena remissionis, tanquam fures secundum æquioris opinionem.
- 2 Non enim dubium est, pecuniam & argentum ita inventum non esse emptoris, sed reconditoris, & ejus successoris, casus sing. secundum Bart. & Bal. in l. auctore ff. de rei vend. & exemplificat Ang. in §. thesaurus num. 10. in §. de rerum divis.
- 3 in eo, qui recondit pecuniam in muro, & postea vendit domum, quod illa pecunia in muro recondita non est emptoris, sed reconditoris, & postea vendentis domum; nec vendita domo intelligitur alienata dicta pecunia, unde inferitur, quod si pecunia inventa, ea forma sit excusa, ut ex illa constet recentis esse memorie non cessabitur thesaurus, neque inventori concedetur Barbof. in repet. §. si fundus l. divorcio num. 25. in fine ff. solut. matr. & Add. ad Portium in d. §. thesaurus lit. B.
- 4 At cum ad ipsos non spectet, & alienum sit, & facientes lucrificandi causa surripuerunt, furti adstringuntur, sive sciant, cujus sit, sive ignorent: nihil enim ad furtum minuendum facit, quod, cujus si ignorent, sunt verba tex. in l. falsus creditor §. qui alienam ff. de furt. quem ad hoc adducit Farinac. de furtis quæst. 168. p. 3. n. 62. & cum exemplificat Angel. ibi num. 2. in princ. & in vers. si vero mercator, in mercatore, cui cecidit valisa plena florentis, vel qui valisam projecit, necessitate ductus, ut melius fugeret, cum à latronibus fugaretur, quam jacentem in terra quidam collegit, unde recolligens tenetur furti, licet ignoret, cujus fuerit valisa. Hinc Gomez. ejusdem loci auctoritate motus, dixit, quod si quis accipiat rem, cuius dominus ignoratur, vel inveniat deperditam, quam sibi retinet, non demonstrando, vel præconizando, furti tenetur Gomez. proxime commemoratus de delictis cap. 4. rubr. de furto num. 2. in princ. ubi de communi testatur sententia.
- 5 Unde furti tenetur colonus, qui res in prædio consistentes caret, animo furandi tex. est in l. idem est 45. ubi glo. & DD. ff. pro socio Caball. cas. 16. num. 13. cent. 3. non furtum committit, qui scienter rem alienam invito domino retinet, etiam si ad eum bona fide ab initio pervenerit, sicuti qui scienter invito domino retinet, & contrahat apud se rem alienam Lucas de pen. in l. prima post princ.

in verb. innadat C. de bis, qua ex publ. coll. illata jura non usurp. lib. 10. Caball. cas. 136. num. 18. ubi respondet consil. Cravett. 244. qui aliter videbatur tenere.

- 8 Et verè præsumptio est adversus inventorem: quia si habuisset animum non committendi furti, facile ei fuisset proponere libellum, & propterea non est standum ejus assertioni, etiam jurata, quod
 - 9 videlicet pecuniam acceperit animo non furandi, ex quo ei repugnat prædicta præsumptio juxta doctrinam Bartoli in l. inter omnes §. recte ff. de furt. Menoch. lib. 5. præsumpt. 30. num. 13. vers. & vera præsumptio est.
 - 10 Tunc enim tolleretur furti suspicio, quando fuisset potestatus per cridas, & proclama juxta cummulata per Boss. in tit. de furt. num. 50. cum alijs adductis per Caball. casu 292. num. 5. & in casu de quo agitur: quia certus erat dominus, erat ipsi denunciandum, videlicet Excellentissimo Domino Proregi, ad quem spectabat.
 - 11 Et non solum de jure communi furtum committit, qui ad rem alienam invenit, & domino non restituit per tex. in d. §. qui alienam; verum etiam per Constitutionem Regni incip. pecuniaria si quis inveniit, qua cavetur, quod inveniens pecuniam, vel quamlibet rem aliam, qua sua non sit, animalibus exceptis, & domino non restituens, vel justiciarijs, sive bajulis non assignans, furti poena tenetur, & si talis res bajulis, vel justiciarijs fuerit assignata usque ad annum completum per se conservatur, ut si quis fortè infra annum venerit, & rem ipsam suam fore probaverit, consequetur alioquin post transactum annum fiscalijs utilitatibus adscribitur, quod refert Foller. in fragment in tit. de furtis num. 130. fol. mihi 410. col. 3. num. 130. qui tamen addit, locum habere
 - 12 poenam juris communis tantum, nec esse puniendum poena cap. ad hoc, ea motus ratione; quia licet sit furtum; non tamen est furtum regulare.
 - 13 Poena autem de jure communi imposita pro furto erit poena remissionis in tract. de furt. quæ 156. num. 42. & seq. reliquos congerit Caball. resolut. crim. cas. 18. num. 2. verum ipse tenet opinionem, quod poena ordinaria sit puniendus, quod est intelligendum juxta observantiam, quæ viget in Regno, ut alibi diximus.
- Mandato Excellentissimi Domini fuerunt torti, & transmissi ad Regias triremes.

ARGUMENTVM.

Deprehensus cum re furtiva, quando dicatur fur manifestus, & in flagranti captus. Poena magni furti, & poena ejus, qui tertio fuit inquisitus de furto, & pro alijs duobus punitus, an parificentur.

SUMMARIUM.

- 1 Deprehensus cum re furtiva, qui non datur ad rem perituras, quod designaturat fur manifestus dicitur.
- 2 Et dicitur captus in flagranti crimine.
- 3 Deprehensus cum re furtiva tunc dicitur fur manifestus, & captus in flagranti, quando in ipso pectore, nullo alio extraneo medio est deprehensus.
- 4 Interdum capientibus an sit standum de hac deprehensione.
- 5 Poena furti magnæ quantitatis in Regno, & de cetero.
- 6 Practica procedendi contra captum in flagranti remissivè.

*Pro tertio furto aliquem inquisitum posse puniri
pena ordinaria, quamvis pro primis duobus fu-
erit punitus.*

DECISIO XXXIX.

Magnum furtum in Civitate Neap. factum fuit, & eadem nocte deprehensus fuit procul à loco delicti quidam Jo: Baptista de Risa cum nonnullis ex rebus furtivis, & habitus fuit, uti fur manifestus, captus in flagranti per tex. in l. 3. ff. de furtis, & in §. furtorum autem in §. de oblig. qua ex delict. nasc. ubi & si non ibi deprehendatur, ubi furtum fecit, attamen esse furem manifestum, si cum re furtiva fuerit deprehensus priusquam eo loco rem pertulerit; quo destinaverat, asseritur, ex quibus in flagranti captum dici, tenet Ifern. in Consil. Regn. iustitiarum non per Kalendas in principio, dummodò in ipso rei abstractæ puncto deprehensus sit secundum Alciat. pratermiss. lib. 1. ff. de furt. l. 1. quod intellige non per magnum intervallum inventus nullo actu extraneo medio ff. de adult. l. quod vis §. fin. Andr. de Ifern. in dicta Consil. vers. aut latitans Foll. in pract. crim. item quod fuit captus in flagranti crimine num. & seq.

4 De loco deprehensionis non est standum dictis birruario capientium in gravi delicto juxta traditionem Farinac. de delict. & pan. quæst. 21. num. 156. & seq. & per Hortens. Cavalcan. in tract. de brach. Reg. par. 1. num. 222. ad quod facit decisio S. C. de qua per Vinc. de Franch. decis. 379. nisi rem furatam adhuc penes se habeant, quando rei ducti sunt coram Judice à birruriis: quia re convicti dicuntur, vel quando relatione facta ab illis satellitibus reus confitetur, statim Judici delictum presente Actuario, quæ omnia scribenda sunt Cavalcan. loc. cit. d. num. 222. vers. nisi duo obstant.

5 Fuit per Magnam Curiam punitus pena ultimi supplicii per cap. Regni ad hoc, quod praticari in magno furto testatur Consil. Gizzarellus decis. 13. num. 7. vers. hac pena neque in usu est.

Et etiam de jure communi pro magno furto esse imponendam penam mortis tenent DD. ad. ducti per Caball. resol. crim. cas. 18. & ipse eam sequitur.

6 Practicam procedendi contra deprehensum in flagranti crimine habes per Ifern. in Consil. humanitatis, & in Constitutione iustitiarum non per Kalendas, per Foller. in pract. crim. in dicto loco item quod fuit captus in flagranti crimine, per Cavalc. in d. tract. de brachio Regio in prima par. 2. num. 215.

7 Fuit quoque observatum in M. C. puniri pena ultimi supplicii pro tertio furto Antonium Constabilem deprehensum cum vasis argenteis substractis valoris duc. 40. & confessum, qui bis penam treremium ante passus fuerat sub die 27. Octobris 1627. per gloss. in auth. sed non in re in verb. castigabitur C. de serv. fugit. ubi Bal. num. 5. vers. tertio, nota, sequuntur DD. adducti per Gomez. tom. 2. resol. cap. 5. num. 6. qui de communi testatur, eandem tenet Caball. dicens ab omnibus ferè recipi, resol. crimin. cap. 18. num. 8. vers. & quod nam magnum furtum: quamvis fuerit pro illis duobus furtis punitus: illa enim duo furta non computantur ad ea puniendum, sed ad aggravandum tertium furtum.

ARGUMENTUM.

Quæ pena sumenda sit ab eo, qui cum ad aliud esset in via publica, transeuntem semel tantum, & in re parvi pretii furatus est, & cum armis non prohibitis vulneravit.

SUMMARIUM.

1. Famulos latro quis dicatur.
2. Furtum modica summa qua pena puniatur.
3. Furans, & vulnerans qua pena puniatur.
4. Latrones qui dicantur.
5. Inter furem, & latronem differentia.
6. Latrones qua pena puniantur.

DECISIO XXXX.

Fuit in Mag. Curia dubitatum, cum ad hoc esset per Proregem delegata, qua pena esset plestendus, qui, cum ad aliud esset in via publica, transeuntem furatus est, & cum armis non prohibitis vulneravit, verum non nisi semel, & modicam summam carolenorum viginti.

Furca suspendendum aliquid ex Dominis censuerunt, quorum fundamenta sunt.

1 Primò, ex tex. in l. capitalium §. famulos ff. de pan. qui & si de famulo loquatur secundum diffinitionem Angel. in d. §. famulos, hi dicuntur famosi, qui cum armis aggrediuntur, aut vi auferunt, refert, & sequitur Add. ad Bart. in d. §. famulos.

2 Secundò, per tex. in l. si quis quinque solidos de pac. tenend. per quem num. 10. ad cap. Regn. ad hoc ut nostrum, Joan. Anton. de Nigr. vulgò Campag. nuncupatus, tenet, quod furans rem valentem ultra augustale, non tamen valentem unam unciam, laqueo est suspendendus.

3 Tertio ex adiectione vulneris, nam et si pro furto non veniret puniendus pena mortis; attamen ex adiectione delicti major pena esset imponenda ad quod adducebat unus ex dominis Add. ad d. cap. ad hoc in verb. de plurib. furtis licet minimis 2. col. vers. quarit, quid in grassatoribus, qui pena capitis puniendum refert ex adiectione vulneris, etiam si lapids non admiserit.

Alij perpetuæ remigationis pena plestendum existimaverunt, in quam sententiam major pars descendit, & ita prolata & executioni fuit demissa data in anno 1611. ea quidem ratione: quia cum

4 hic inter latrones connumerari possit, pena, qua latrones puniuntur, plestendus erit: latrones enim dicuntur, qui in via seu in mari manu armata viatores aggrediuntur Decian. lib. 9. in tit. de latron. & pirat. cap. 29. num. 4. unde latro dicitur, qui per vim furatur, fur qui clamat aufert auth. sed non in re, & ibi Bart. C. de serv. fugit. qui pena capitis puniuntur l. 3. §. adversus ff. de sepul. violat. & intelligenda erit de pena deportationis, vel simili Felin. in cap. qualiter, & quando lo 2. num. 53. de accusat. Farinac. q. 30. lib. 1. tit. de carcer. & carcera. num. 22. vers. primus erit casus, asserens communem, & in judicando sequendam, refert & sequitur Cabal. resol. crim. casu 8. num. 29.

Itemque cum lex loquatur de pena capitali, non intelligitur de morte naturali; sed de deportatione, vel alia simil. Felin. loc. cit. Bonac. & Suar. in collect. com. opin. in tit. de pan. & sent. pass. cap. 1. Decian. lib. 7. de pan. in crim. fals. monet. cap. 27. num. 9. nonnullos congerit Caball. cas. 27. in princ.

6 Et in terminis, quod non possit furca suspendi, tenuit Angel. in *auth. sed novo iure in fin. C. de seru. fug.* ibique latè declarat, quæ remissivè dixit in *d. §. famulos*, & diffusius Decian. *d. cap. 29. num. 12.* dixit, solos publicos, & famulos latrones furca suspendi per *d. §. famulos*, & illi dicuntur publici, & famosi, qui soliti sunt aggredi, depredari, & publicè spoliare, & sic esse publicum, & famosum latronem non est facti, sed juris, quia jus ita illum diffinit, & idèd nisi constet, quod sæpius depredatus sit, quamvis confiteatur, se plura depredatum esse, & esse publicum, & famosum latronem, non potest ad furcas damnari, subdens inferius *num. 14.* quod ad hoc, ut quis tanquam latro famosus possit furca suspendi, oportet, quod tria concurrant. Primò, quod solitus sit. Secundò quod cum ferro aggrediatur. Tertiò, quod in vijs publicis, aliàs ea pœna puniri non potest, prout respondit Fulgos. *conf. 157.* vnde Jacob. dum gradus latronum distinxit, hos plusquam improbissimos appellavit, quos furca suspendendos censuit in *d. auth. sed novo iure nu. 6.*

Item, & quartum requiritur secundum Bart. in *d. §. famulos*, quem sequitur Alex. Ias. & Paris de Puteo in locis per Decian. adductis, quod laboret fama publica contra eum, & ex his patet responsio ad primum fundamentum pro prima opin. adductum; pro cognitione verò horum terminorum, videlicet latronum publicorum, & grassatorum viarum est videndus Ital. in *tract. de immuni. lib. 1. cap. 5. §. 1.*

Nec sustineri potest opinio contraria ex *tex. in l. si quis quinque solidos*, quæ non servatur, prout communiter DD. testantur, & tanquam irrationabilis nunquam fuit practicata, fuit enim prolata illa Constitutio pro Federicum pro pace tenenda, & in casu pacis ruptæ ita Bal. in *§. iniuria de pac. tenend.* Angel. & omnes Scrib. in *d. au. 2b. sed novo iure.*

Et similiter ex adiectione delicti, quod est simplex vulnus, non est arbitrandæ pœna mortis, augenda est enim pœna juxta delictum, quod cum sit leve vulnus punitum remanet in remigatione, vita durante, & patet ex exèplo tradito per eund. Add.

Verùm intus Civitatem, & suburbia de nocte aggredientes viatores furandi causa, quamvis minimum sit furtum, ultimo supplicio puniuntur, ita disponit *Reg. Pragm. in sis. de furt. no. 1. pragm. 1.* ubi Regens Rovit. & pluries observatum, & novissimè sub die 25. Junij 1625. per M. C. in Coll. Conf. fuit ad furcas condemnatus in loco delicti Antonius Barelius, qui agressus fuit cum alijs in platea publica intus Civitatem, & duos carolenos tanquam socius furripuit tam in prima instantia, quam in causa reclamationis facta relationis in Collaterali Consilio, accendentibus votis Dominorū Regentium sub die 26. Junij 1625.

ARGUMENTVM.

Argumentum continetur in secundo summario.

SUMMARIUM.

- 1 Fur, qui cum re furtiva in aliquo loco reperitur potest ibi puniri ratione contrectationis licet dicto loco non sit ex aliqua causa suppositus.

- 2 Delegatio M. Cur. contra fures committentes furta in Civitate Neap. & suburbii non extenditur ad captos cum re furtiva, qui alibi sunt furati, & ita iudicatum.

DECISIO XL.

- 1 Fur, qui in alio loco reperitur cum re furtiva, potest ratione contrectationis ibi puniri. licet dicto loco non sit ex aliqua causa suppositus juxta doctrinam Bartol. in *l. si dominum ff. de furtis* in praxi recepta. & si multi DD. eam non approbaverint, ut novissimè omnes cumulat Ball. *casu 163.* & in Regno ita iudicatum fuit, & servatur Capyc. *decis. 104.* Ann. *fug. 438.* Rovit. *ad pragm. priusam*, ubi de delicto quis conv. in *deb. remissivè num. 35.*

Sed fuit dubitatum, an delegatio Magn. Cur. contra fures committentes furta in Civitate Neap. pol. & suburbii, extendatur ad captos cum re furtiva, qui alibi furati sunt, fuit sub die 8. Augusti in Collaterali Consilio decisum non esse extendendam, sed tantum quando in Civitate res à domino surripitur.

ARGUMENTUM.

Quando artifex torquendus sit, qui fugam arripuit, non restituta re ad exercitium suæ artis data.

SUMMARIUM.

- 1 Artifex, qui ad aliunde usum, quàm à domino destinatus rem convertit in proprios usus, furti tenetur.
- 2 Torquendus est artifex, contra quem adsunt indicia, quod ad proprios usus res ad aliud datas convertit, & *num. 8.* aliaque exempla *num. 9.*
- 3 Ex brevitate temporis, quo res fuerunt data, & fugam arripuit artifex, praesumitur in proprios usus convertisse.
- 4 Transactione imita inter dominum, & artificem pro rebus ad opus sui exercitii datis, & non restituitis, quando cesset actio furti, & *num. 5.*
- 6 Si in aliquo contractu oritur dubietas, declaratur per precedentem protestationem.
- 7 Fiscus, seu Iudex ex officio, si parti non competit actio, quando possit causam proseguiri.

DECISIO XLII.

Mercator dedit ad vendendum sericum cuidam rhomborum artifice, vulgò dicto *filatoraro*, qui post paucos dies aufugit, & se decoxisse finxit, idèd ad pactiones, & iniquissimas conventiones mercatorem traxit, ut in singulos centenos sexaginta remitteret, qui protestatus fuit ante conventionem pactionem prædictam ex necessitate, ut aliquid recuperaret, fecisse, non animo remittendi furti actionem, postmodum querelam exposuit de furto.

- 1 Quod veniat puniendus pœna furti, facit *tex. in l. itaque fullo ff. de furt. in l. si is, cui C. de cond. cum concord.* & ex traditis per Caball. *resol. crim. cas. 99. num. 37. vers. ad idem benefacit.* Lucas de Pen. ubi ex autoritate Jason. dicit, quod furca suspensus fuit quidam iuuenis, per quem quidam mercator exercebat mensam, & bancum, & ei dedec-

H

rat

rat semel centum ducatos, ut eos daret Sempromio, & non dedit, sed pro se retinuit, & in suos vltus convertit, quia dicitur commississe furtum per illam contrectationem pecunie per text. clar. in l. si quis uxori 55. §. Iulianus ff. de furt. & in l. is, cui, & nouissima pragmatica edita de anno 1603. in qua criminaliter procedi mandatur, quando sepicum dant ad accomodandum, & trussa committitur in non restituendo, & quamvis plenè non constabat ad alium usum convertisse; attamen ex inditijs poterat torqueri, cum veniat puniendus pena ultra relegationem, ut supra fundatum fuit, & eo maxime in casu, de quo agitur ex dictis per Matthiensem in comm. part. partit. Hispan. lib. 1. tit. 19. de decoct. & eorum parvis l. prima glos. prima in fine: nam & si causa esset pecuniaria, & civilis: quia habet crimen annexum, devenitur ad torturam ex dictis per Parid. de Put. in tract. de syndicat. cap. 5. in verb. tortura, & passim observatum fuit in casu trussa deveniri ad torturam, ut in exemplis in fine adiectis, & inter cetera indicia considerabitur brevis temporis inter diem consignationis, & fugam, quod consideravit idem Matthiensem ibid. n. 13.

4 Fuit oppositum, conventionem obstare, eique non competere actionem de furto post transactionem ad text. in l. post decisionem C. de furtis.

Ad quod respondebatur, non fuisse initam transactionem super furto, quæ actio non dum erat instituta, sed potius partem tantum accepisse, quo casu pro residuo furti agere non prohibetur in d. l. post decisionem in secundo responso, & si ut partem acciperet, renuntiavit residuo, per protestationem conservavit sibi ius, unde in actus cessionis non renuntiavit, nec transiit super querela furti, & si aliqua dubietas ex ipso contractu oritur, declaratur per præcedentem protestationem juxta doctrinam Bartoli in l. non solum §. morte nu. 18. in fin. vers. sed si actus, qui postea geritur de non. oper. nuntiat.

7 Et dato, quod constaret de conventionem prædicta, non esset præclusa via fisco prosequendi per cap. Reg. ad consultationem, vbi Campag. num. 16. quod fisci procurator prosequi potest, imò iudex ex officio poterit in his casibus ad vltiora procedere ex adductis per Caravit. in rit. 234. num. 14. & talis transactio non impedit, quin fiscus prosequi possit, quod etiam in crimine iniuriam per Reg. Const. & auctoritatem Afflict. tenuit Foller. in pragmat. in tit. de iniur. num. 142. vers. versus finem vers. & in quantum supra tetigi. Par. de Puteo in tract. de syndicat. in verb. accusatio, c. an si aliquis accusaverit num. 2. Foller. in fragmentis in tit. de iniur. num. 142. præsertim in M. C. quæ ex præminencia potest in omnibus casibus Regentis, & iudicis arbitrio procedere absque accusatore, ut probat, & testatur idem Par. loc. cit. in verb. inquisitio, cap. 2. & adverte, num. 2. vers. & credo non habere locum, & in quadam practica Mag. Cur. manuscripta antiqua ita servari dicitur.

8 Ex quibus per M. C. fuit decretum, esse torquendum Ioannem Leonardum de Vrso, & sub die 6. Octobris 1617, per Sacrum Consilium fuit confirmatum decretum.

9 Et in similibus sub die 18. Octobris 1595. Nardus Regola Turris Octavæ filatoratus fuit in exilium missus per triennium, & condemnatus ad interesse partis per ipsam M. C. & in causa appellationis per S. C. fuit condemnatus ad remigandum per biennium, & ad interesse partis sub die 12. Februarij 1596.

Et de anno 1613. Troyanus Talamus fuit condemnatus per eandem M. C. ad remigandum per quinquennium, & ad interesse partis.

Et de mense Maij 1615. fuit executum prædictum decretum, processus est in banca Horatij de Cuntio.

ARGUMENTUM.

Asportans arma prohibita an sit puniendus, quamvis non sit apprehensus.

SUMMARY.

- 1 Arma prohibita asportandus an sit puniendus, & non sit apprehensus.
- 2 Et quid observetur in M. C.
- 3 Delinquens cum armis prohibitis, si non sequens fuit vulnus, an sit puniendus pena armorum, si est major pena delicti, & n. 5.
- 4 Testis dictus est individuum.

DECISIO XLIII.

1 ET si de iure communi asportans arma puniatur pena armorum, quamvis non fuit apprehensus, quando ista tutum imponit penam deferendi arma juxta ea, quæ latè tradit Menoch. in tract. de arbit. lib. 2. casu 304. num. 35. & 56. Peguer. decis. 55. in fin. nihilominus de æquitate in M. C. non punitur, nisi sint apprehensi, vel cum eis deliquerint, si pena asportationis est major pena delicti juxta doctrinam Bald. in l. adversus C. de fur.

3 Sed quid non fuerit sequutum vulnus cum armis prohibitis, sed testes deponentes de insultu cum armis prohibitis, illum sequutum fuisse dicunt, an possit puniri pena armorum si est maior, fuit dubitatum, et decisum fuit posse puniri pena armorum, quia dictum testis est individuum Bal. in l. nulla nu. 6. ff. de legib. Cons. memor. in v. testis fides insuper illa æquitas (et si non scripta ut non puniatur, nisi sit apprehensus, cessat ratione delicti, et ita observatum fuit de anno 1587, in causa Julij de Rinaldo in banca de Serico.

ARGUMENTUM.

Pœna eximentis captum à manibus familiarum, & si plures eximentes fuerint, vel aliter delinquentes ad quid, & quonam modo teneantur? Practicæ, quando reus repertus fuit innocens post sententiam,

SUMMARY.

- 1 Pœna eximentis captum à manibus familiarum, quæ sit, & quid quando est indebito carceratus eximentus.
- 2 Eximentes captum à manibus familiarum ad interesse, expensas, & ad debitum si pro debito carceratus esset, teneantur.
- 3 Si plures fuerint eximentes, vel aliter delinquentes, omnes insolidum teneantur quoad penam criminalem, ac etiam quoad partis interesse, ita ut unus solusio alius non liberet.
- 4 Damnum, & interesse partis non solvens ceteri insolidum obligati liberantur.
- 5 Qui in obligatis integre restituendi ceteri satisfacere teneantur.
- 6 Condemnatus innocens compertus post sententiam in integrum adversus illam restituatur.

DE.

DECISIO XLIV.

Eximens reum à manibus familie punitur ar-
bitrio Judicis, ita DD. adducti per Farinac.
quæst. 32. de carcerib. & carcerat. num. 7. & latissi-
mè per Cabal. *resol. crim. casu 8.* qui tenent etiam
quandoque pœna mortis posse puniri, si cum ar-
mis, & quando notabili capientium offensione effect
facta exemptio Farinac. ibidem *num. 27. vers. si*
verò videtur, Boer. *decis. 170. sub num. 5. vers.*
vnde in casu nostro, quos refert in præcitato loco
Caball. *sub num. 38. vers. potest tamen talis esse*, &
fuit observatum tempore Ducis de Alcalà: quia
fuerunt laqueo suspensi, & in frustra divisi qua-
tuor eximenes carceratum pro debito civili, ut
erudit Carav. *ris. 160. n. 2. in fin. refert Clar. quæst.*
68. num. 10.

Et quid in eximente indebitè carceratum vide
Thesaur. et Add. *in decis. 95.*

Fuit sub die 16. Junij 1613. arbitrata pœna
ultimi supplicij per Magnam Curiam delegatam
contra Ciccum Strozam, Ciccum Contem, et
socios, qui eximerunt carceratum non condem-
natum, nec confessum pro capitali crimine intus
Civitatem, vim cum armis prohibitis inferen-
do scribæ fiscali, qui reum cæperat, & exe-
quuta sententia fuit; tenentur quoque eximen-
tes ad interesse, et expensas, et debitum, si pro
debitore fideiussissent, Doct. assert Cabal. *præcit.*
loco num. 22.

Et si plures delinquerunt, omnes tenentur in
solidum per text. *in l. si plures de injurijs*, et est
communis regula, ut testatur Natt. *conf. 79. n. 10.*
quem adducit Jul. Clar. *lib. 5. §. fin. in præc. crimi-*
nal. quæst. 48. in fin. Caball. num. 38. itemque quan-
do plures furantur, vel rapiunt aliquam rem, vel
aliter delinquant, omnes tenentur in solidum
quoad pœnam criminalem, ita ut pœna unus
non liberet alios text. est *in l. si quis id, quod in*
fin. & sequent. ff. de jurisd. om. jud. etiam quoad pœ-
nam debitam parti: quia adhuc omnes tenentur
in solidum, et pœna unus non liberat alios text.
in l. prima C. de condic. furtiv. l. item Mela §. si
plures ff. ad l. Aquil. Ægid. Boff. in tit. de panis

4 *num. 1.* verum quoad damnum, et interesse par-
tis vno solvente alij liberantur *d. l. prima de con-*
dic. furt. in secundo glo. in d. l. item Mela §. si plu-
res in verb. cum sit pœna, idè si plures fuerint,
qui exemerint, quilibet ex ipsis tenetur in solidum;
unica tamen solutione sufficiente, ita DD. addu-
ci per Cabal. *crimin. resol. cas. 8. num. 23. vers. in*
tantum, ut si plures fuerint, ex quibus fuerunt
in solidum condemnati per delegatum ad negotia
mensarum nummulariarum Civitatis Neapol.
Franciscus Guerrerius, et Paulus de Sanctis in-
solidum pro summa duc. 1512. pro fraude com-
missa in damnum mensæ nummulariæ Sanctissi-
mæ Annuntiæ introitu prædictæ summæ de mo-
neta bona sub die 26. Februarij 1614. penes Jo:
Andr. Figliola Actuarium.

5 Sed quid si ex quasi delicto tenentur, vide Fe-
lin. *in cap. siens dignum de homicid. Ægid. Boff.*
præcit. n. 1. vers. fallit tamen quando plures.

6 Et quid si unus ex pluribus ad damni restitu-
tionem in solidum obligatus restituerit rem inte-
gram, an cæteri eidem teneantur satisfacere, vide
Covarr. *in 2. part. rel. §. duodecimo nu. 4. verb.*
quid si unus ex pluribus.

7 In eandem causa Francisci Strozæ, etc. post
demonstrationem, questionibus in alios suppositis
juxta observantiâ sumptam ex text. *l. qui ultimus*

supplicio in fin. de pen. vnum ex socijs jam dam-
natum non fuisse in culpa declamaverunt; et ve-
rum esse aliunde compertum fuit. Proinde restitu-
tus fuit in integrum adversus sententiam juxta
text. l. 1. §. si quis ultro ff. de quæstion. de quo me-
minit Jul. Clar. in §. finali quæst. 98. num. 8. vers.
sed nunquid possit sententiam.

ARGUMENTUM.

Actuarius, seu scriba, qui pecuniam recipit, ut
partem Judici daret, & partem in sui com-
modum, promittendum eventum negotij,
quod in Judicis potestate erat, qua pœna sit
puniendus.

SUMMARIUM.

- 1** *Concussionis, extorsionis, & corruptionis pœna re-*
mississimè.
- 2** *Accipiens pecuniam afferendo, recipere partem,*
ut Judici daret, eventum negotij promittendo,
quod in Judicis potestate est, qua pœna sit pu-
niendus.
- 3** *Actuarii, scribæ, & commissarii, & similes, qui*
per corruptelam, seu extorsionem aliquid fece-
rint, qua pœna sint puniendi.

DECISIO XLV.

Non de concussionis pœna, neque extorsio-
nis agendum est, nec de pœna corrupti
Judicis, de quibus pœnis ultra pecuniariam, de
qua per cap. Regni vulgaris fama proloquimus ex-
traordinariè sunt puniendi juxta ea, quæ tradita
sunt per Menoch. *de arbitrar. lud. cas. 341.* per
Muscatell. *in tract. de cognit. seu probat. delict. in*
tit. de Judicis corruptela, & novissimè per Rovit.
ad pragm. 111. de milic. num. 34. & num. seq. qui
hos enucleat terminos, quod etiam ad comites
Iudicum extenditur juxta text. *in l. in comites ff.*
ad l. lul. repet. idem Menoch. de arb. cas. 244. num. 9.

2 Hic enim ut scriba, seu Actuarius pecu-
3 niam accepit, afferendo recipere partem, ut judi-
ci daret, & partem in sui commodum converten-
do, eventum promittendo negotij, quod in lu-
dicis potestate erat, hoc casu fustigationis pœna
imposita est juxta text. *in l. qui explicandi C. de*
accusat. juxta gl. in verb. non minus, & in l. item
apud Labonem §. idem ait, cum, qui eventum ff.
de injur. & Menoch. de arbitr. cent. 4. casu 344.
puniendus erit quoque, ut fur, & latro juxta
Reg. sanct. ita dictante Pragmatica *in tit. de*
compos. & per hanc Pragmaticam in terminis ita
dixit, esse puniendos Muscatell. ubi supra n. 54.
vers. secunda declaratio erit.

Sub die 14. Augusti 1618. æquitatem sequuta
M. C. uti delegata in exilium extra Provinciam,
& ad privationem officij condemnavit quendam
Petrum Pirum.

ARGUMENTUM.

Pœna contra custodes carcerum, ob fugam
carcerum, qua infligenda sit.

SUMMARIUM.

- 1** *Custodes carcerum, cum custodiam amittant,*
torquendi sunt, ut modum fuga judicent.
- 2** *Culpa præsumitur in custode amittente custodi-*
ratione officij, & de lata intelligitur.
- 3** *Custodi, qui custodiam amisse incumbit onus pro-*
bandi, non fuisse in culpa.
- 4** *Castellani tenentur etiam de culpa.*
- 5** *Culpa cum præsumitur, de qua intelligatur.*
- 6** *Custos, cuius culpa evasis carceratus, qua pœna*
punitur, & quid si omnem adhibuit diligen-
tiam.

- Commentariensis, qui militi idoneo custodiam commisit, non tenetur de fuga.*
- 8 *Socus si Tyroni commisit.*
- 9 *Culpa, præsumptio, quæ puniatur in custode carcerum, tollitur per probationem diligentiam.*
- 10 *Non observans mandatum superioris, dicitur fuisse in dolo, & sic amittens facere id, ad quod ratione officij tenetur.*
- 11 *Regula quod qualibet causa, etiam fatua excusatur à dolo, non procedit in eo, qui tenetur ratione officij publici, & quoad excusandum dolum iustissima causa requiritur.*
- 12 *Nimia negligentia lata culpa dicitur.*
- 13 *Pæna in Regno contra custodes amittentes custodiam.*
- 14 *Et quid de iure communi.*
- 15 *Specialiter contra custodes amittentes custodiam.*

DECISIO XLVI.

Carceratus in carceribus Castri novi hujus Civitatis, qui detinebatur mandato Domini Proregis, lege data, quod nemini aditum ad eum darent, fugam arripuit, fuerunt ejusdem Proregis mandato mancipati in carceribus Locum tenens Castellani, cui principaliter fuit commissa custodia, & duo milites, qui præerant reorum custodie, & delegata causa vni ex Regijs Consiliariis, vni ex Iudicibus M.C. & Auditori exercitus.

Et si ante omnia erant torquendi custodes, ut modum fugæ judicaret iuxta doctrinam Bart. & aliorum, de quibus per Farin. in *tit. de carceribus*, & *carcerat. num. 110. quæst. 31.* prout observatum fuit in Mag. Cur. de mense Novembris 1617. in causa Marcelli de Amato custodis ad pectus M. C. à quo exierat carceratus, & ignorabatur modus fugæ, & fuit tortus; nihilominus in præsentī causa, quia modus fugæ patebat, non fuit deveniendum ad torturam, sed discussum, quæ pæna venirent prestendi.

Contra locum tenentem dicebatur, præsumi culpam per glo. in *l. fin. ff. de custod. reor. Bal. in l. prima §. fin. ff. de servis fugis. ratione officij glos. in l. omnia §. species ff. de leg. 2. Boer. decis. 216. in prin. Grammat. *res. 29. num. 8.* Farinac. in *tit. de carceribus & carcerat. quæst. 31. num. 19.* unde ipsi inculpantur, onus probandi non fuisse in culpa.*

Bart. in *l. 3. §. effractoris ff. de offic. præsid. Baiard. ad Clar. quæst. 68. un. 30.* Grammat. *præalleg. vot.* quod extenditur ad Castellanos, qui tenentur etiam de culpa, sicut commentarienses Bald. in *l. ad commentarienses Cod. de custod. reor. Oldrad. *cons. 92.* Res habebas Castrum, Boer. decis. 117. n. 4. Per. in *trac. de syndicat. in verb. carcer. & carceratus cap. 5. num. 3.* quæ culpæ præsumptio de levi ad minus intelligenda est, non de levissima ex dict. per Bal. in *auth. hoc locum C. de collat. Alex. *cons. 45. col. prima lib. 1.* Curt. jun. *cons. 19. un. 6.* veram Boff. in *tit. de carcer. num. 11.* in dubio latam culpam præsumi tenuit per tex. in *l. eos, & l. fin. de custod. & exhibit. reprum*, & ideo pro modo culpæ erit puniendus, *l. milites de custod. reor.* imò etiam si solitam adhibuisset diligentiam, quam alij adhibere solent, adhuc iudicis arbitrio erit puniendus, sed non pæna ordinaria Boer. *dec. 217. num. 5.* Paris. de Put. & Grammat. relati per Menoch. *de arbitrar. lib. 2. casu 302. num. 6.***

Sed his non obstantibus fuit liberatus Locustepens, quia duobus veteribus militibus, & com-

muniter idoneis existimatis custodiam commisit, quo casu limitantur prædicta, ita Oldrad. in *d. cons. 92.* Per. in *d. verb. carceratus cap. 5. un. 3.* Farin. in *d. quæst. 31. num. 35. vers. limita d. deo. decimam ampliationem*, tunc enim puniatur, etiam si custodes adhibuisset juxta *d. l. commentariensis*, sed quantum minus idoneo custodiam commisset, ut puta tyroni in *l. fin. de custod. reor. in prin. Grammat. d. vot. 29. num. 14.* & ita etiam fuit observatum in majori custode carcerum M.C. qui commiserat custodiam bono viro, qui fidejussorem dedit de bene administrando de anno 1632. ideo contra eum non fuit processum.

9 Insuper hæc culpa præsumpta tollitur per probationem diligentiam, & fidelitatis, quæ bene probata fuit Farin. in *d. quæst. 31. num. 21.* Grammat. *d. vot. 29. num. 15.* quod locus erit, si in specie esset probata aliqua culpa: nam tunc talis fisci probatio præferenda est probatione resultanti ad favorem custodis ex antiqua diligentia, & fidelitate Farin. in *d. quæst. 31. num. 21.*

10 Duo verò milites, qui præerant custodiam cap-tivorum, non obtemperaverunt Principis mandato prohibentis aditum exterorum, & cum eis alloqui, ideo dicuntur fuisse in dolo, *l. non potest dolo carere ff. de reg. iur.* cum reliquis adductis per Farinac. in *trac. de pen. temperand. quæst. 89. un. 126. in 1. 2. præsumpt. doli, & fraudis*, & contra custodes reorum ponderavit Cirill. Fulgon. in *l. 3. num. 5. vers. item si captivum*, facit text. in *l. si hominem ff. de depositi*, ibi, *dolo proximum esse, quod factum est, arbitror*, unde si commentariensis omisit facere, quæ suo publico officio incumbunt, doli reus censetur, *l. tutor; qui reperitur ff. de administr. tut.* & hoc, quod non observaverunt præceptum, permittendo alloqui cum carceratis, qui in secreto detinebantur per triennium ad remigandum Petr. Ponte, & Franciscus Grassus custodes M. C. per Dominos delegatus, videlicet Rovium; me, & Angulum fuerunt condemnati sub die 12. Octobris 1623. à quo præsumpto dolo ratione publici officij nemo, nisi ex iustissimis causis excusatur dicta *l. ad commentarienses* cum ibi not. per DD. & tradit Bald. in *cons. 42. lib. 3.* qui enim non vult facere id ad quod scit se teneri, & potest, est in dolo, *l. dolus est ff. mand. & quamvis adsit regula, quod qualibet causa etiam fatua, & injusta excuset à dolo: l. igitur §. 1. ff. de liberal. causa l. 1. in fin. & ibi Bart. ff. de ambig.* tamen non procedit in officio publico, in quo ad excusandum dolum iustissima causa requiritur, patet ex dictis per Caball. in *trac. de omni genere homicidij num. 317.* adiiciens, quod in hoc limitatur illa regula, quod qualibet causa excuset à dolo.

11 Insuper probata erat nimia negligentia contra hos milites, penes quos tempore fugæ aderant claves, quæ nimia negligentia lata culpa dicitur, ita Grammat. *d. vot. 29. num. 4.* per tex. in *l. magna negligentia ff. de verb. oblig. & est quasi dolus, l. si merces §. culpa ff. locat. l. quod si velit §. culpa ff. de adilit. edict. & in proposito adnotavit Farinac. in *d. quæst. 31. num. 10.**

12 Cognita culpa restat videre de pæna, pæna enim in Regno statuta est per *Constitutionem Regni custodes*, vbi si negligentia custodum carcerati evaserint, bonis suis omnibus publicatis per annum squalore carceris macerari debeant, sin per fraudem capitali sententia puniri debent, de qua meminit Per. in *d. verb. carcer. & carceratus cap. 3. num. 11.*

Gram-

Grammat. d. vot. 29. Add. ad Cirill. in dicto §. 3. Bajard. ad Jul. Clar. in dicta quæst. 68.

Quoad negligentiam pœna constitutionis prædictæ non est in usu, à qua pœna recessit S. C. et inhæsit dispositioni juris communi tãquam æquitati, ut refert Grammat. in fin. d. vot. 29.

14 Si ex nimia negligentia custodis fuga sequuta sit, ejus, qui pro capitali crimine detinebatur, eadem pœna, qua reus de crimine convictus veniebat puniendus, puniri debet, l. ad commentariens. Cod. de custod. reorum, et communiter tenent DD. ut testatur Boff. in tit. de carcer. à num. 10. usque ad num. 13. refert, et sequitur, ita declarans ejus dictum Farinac. in d. quæst. 31. num. 4. ceterum pro modo culpæ juxta text. in l. milites, et in fin. ff. de custod. et exhibit. reor. Caball. in tract. de omni gen. homicid. num. 375. qui alios congerit, referens paulò supra vers. de munit. advertendum est pro singulari, quod pro culpa punitur corporaliter, at quia carceratus sub custodia non detinebatur pro capitali crimine, sed pro bono regimine mandato Domini Proregis, et custodes erant bonæ famæ, fuerunt exercitio privati, et in exilium missi.

15 Ex prædictis habes quatuor specialia contra custodem, qui custodiam amittit, quorum tria ponderavit Grammat. d. vot. 29. in fin.

Primum, quod præsumitur culpa.

Secundum, quod non liberatur exhibendo militem, seu substitutum,

Tertium, quod pro culpa tenetur pœna capitæ, quod vide Caball. in præalleg. tract. de homic. num. 157.

Quartum, quod ad excusandum dolum non sufficit quælibet causa, sed iustissima requiritur.

ARGUMENTVM.

Quæ pœna sumenda sit ab effragente carceres M. C. sine conspiratione non sequuta fuga.

SUMMARIUM.

- 1 Pœna effragentis carceres M. C.
- 2 Pœna capitalis imposita contra effractores carcerum an de naturali, an de alia extraordinaria intelligenda sit.
- 3 Deciso.
- 4 An ex iudicijs indubitatis possit deveniri ad pœnam ordinariam.
- 5 Et an post torturam ex iudicijs possit puniri pœna remissionis.
- 6 Punitus ob iudicia contra ordinem, non condemnatur interesse.
- 7 Deciso, et num. 8.

DECISIO XLVII.

IN causa Lutij Antonij Lichæ de Tropea, fuit dubitatum, quæ sit pœna effragentis carceres M. C. sine conspiratione, non sequuta fuga.

Varie fuerunt Scribentium opiniones, quas affert Farinac. in tit. de carcer. et carceratis qu. 30. et communiter non dubitant, pœnam capitæ esse per text. in prima ff. de effractor. cui non est contrarius text. in l. in eos ff. de custod. et exhibit. reorum, qui puniendos esse reos vult, qui carceri mancipati conspirat, ut ruptis vinculis, et effracto carcere aufugiant, genus pœnæ non declarans, quod declarat Vlpian. in d. l. prima pœnam

capitis esse respondens, prout refert Fachin. contr. iur. lib. 9. c. 66.

1 Et si effregerint facta conspiratione cum ceteris, vel quocunque modo, dummodo animo effugiendi fecerint, et si non evaserunt, nec fugere potuerunt, etiam capite puniuntur Boer. decis. 815. num. 22. in fin. vers. fin. autem non tantum, Peguer. dec. prima num. 5. vers. aut denique capiti in carceribus.

2 Sed controversia est, cum pœna capitulis in tribus consistat, in perditione vitæ, libertatis, et Civitatis, Bal. in l. reos 3. C. de accusas. num. 2. vers. breviter concludo, Maranta in speculo in 4. par. 2. dist. iudicij in princ. qua ex eis sit plectendus.

De morte censuerunt Bonifac. de Vitellin. in tit. de carcer. privat. num. 12. vers. fin. autem non tantum, Covar. var. resol. lib. 1. cap. 2. post num. 14. vers. 3. ipso potius est, et vers. siquidem corporalis pœna, Marfil. in §. attingam num. 36. Boffius in tit. de carceribus num. 5. vers. maxime, quia verè loquantur de capite naturali, Plaza in episoma delictorum cap. 10. num. 26. Duar. ad tit. de effractoribus, Fachin. contr. iur. cap. 64. in fine eod. lib. 9. qui nonnullos ex prædictis adducit.

Alij de mitiori accipiendam esse, puta exilij, vel amissionis Civitatis, Authores affert Farin. in d. q. 30. num. 4. Fachin. in cap. 64. vers. ceterum illam pœnam capitalem.

3 In M. C. prima opinio observatur contra tentantes effracturam carcerum M. C. cum conspiratione, et si non evaserint, et de anno 1586. fuerunt laqueo suspensi, Oliverius de Criscio, et septem alij inquisiti de tentata fuga, et fractura cancellæ, quamvis non evaserint.

4 Fuit quoque dubitatum an ex iudicijs indubitatis possit deveniri ad pœnam ordinariam delicti.

Cabal. resol. crim. casu 288. relatis omnium Doctorum opinionibus residet in ea, quod non possit puniri pœna ordinaria delicti, sed mitiori ex iudicijs indubitatis, et ita observari in Senatu, refert, in hanc quoque sententiam inclinat Vinc. de Franch. dec. 372. et iudicatum fuisse testatur in S. C. neque ex violentis probationibus, ut colligit Thesaur. decis. 13. in 2. limit. num. 4. Dom. de Franch. decis. 538. et in hac descendit M. C. et decrevit esse torquendum.

5 Et post torturam si non sequatur confessio, potest puniri pœna extraordinaria juxta observantiam, de qua per Vinc. de Franch. d. decis. 538. et per Caball. in cas. 93. num. 27. quo casu nec ad iurisdictionem condemnatur, ex d. his per eundem cas. 28. num. 15.

6 Post torturam, quia sine conspiratione, cum solus detinebatur in criminali, effringere capio parietem, & modica apertura reperta fuit, sequuta confessione fuit extra ordinem punitus pœna remissionis sub die 5. Novembris 1618.

7 Postea in anno 1621. fuit emanata pragmatice, per quam fuit dispositum, posse puniri ex iudicijs indubitatis ratione atrocitatis delicti pœna ordinaria, et de anno 1622. declaratum id esse permissum Tribunalibus collegiatis, verum ante executionem relatione faciant in Collaterali Consilio Audientiæ Provinciales in scriptis, M. C. coram, et ita fuit observatum sub die 9. Februarij 1630. in causa Scipionis de Angelo inquisiti de homicidio, quod cum solus esset in cubiculo insimul cum quadam muliere, audito vultu, fracto

Ab ostio irruerunt, et invenerunt mulierem jugulatam, et prope novaculam, seu cultrum rasi-
sum, et prefatum Scipionem cruore pollutum,
qui et si extrajudicialiter confessus fuit homici-
dium, coram iudice negavit, et hic est vnus ex
casibus, in quo DD. exemplificant indicia indu-
bitata, quos cumulat Caball. in d. resol. 288. n. 9.
per se in eo; M. C. die sequenti compilato pro-
cessu per horas fuit voti esse puniendum pe-
na ultimi supplicij, & coram Excellentissimo Do-
mino relata causa fuit mandatum esse executioni
demandandam, & executum.

Quæ dicantur indubitata indicia, vel certa, quæ
sufficiant ad condemnationem in causa criminali
Barbol. in prima par. leg. 2. in primo num. 85. ff. so-
lut. matr. & quæ dicantur indicia indubitata in
materia pragmat. habes per Rovit. dec. 63.

Magna Curia Vicarie delegata censuit ultimo
supplicio puniendum esse Carolum Tropea de vi-
tio nefando per indicia indubitata convictum, &
relata causa juxta Regiam Pragmaticam in Col-
laterali Consilio, mandatum fuit esse exequendam
sententiam sub die 9. Octobris 1641.

Nam, etsi poena ordinaria non sit puniendus so-
domita, nisi constet delictum fuisse consummatum
per pollutionem intus vas secundum communem
opinionem Scribentium, & observantiam, vt re-
fert Afflict. in Consilio. Legum asperitatem in su-
cum ceteris congestis per Farinac. in tract. de de-
lict. car. q. 148. num. 61. Glaz. discip. 192. nu. 58.
sequiri consummationem actus, Muscatell. in co-
gnit. seu probat. delictorum de adulterio, supra,
incest. sodom. a num. 28. defendit Afflictum contra
impugnantes hanc opinionem, & ante promulga-
tionem Pragmaticæ non nisi confessus ordinaria
poena poterat puniri secundum Afflict.

Attamen, stante dispositione Regiæ Pragmat.
per quam statuitur, posse quem ratione atrocita-
tis delicti poena ordinaria mortis per indicia indu-
bitata puniri, iuste poena ultimi supplicij sodomita
hunc esse plectendum, censuit Magna Curia.

Repertus fuit in camera, lecto præparato, solus
eum solo, clausis januis, cognito puero in anno,
per peritos de recenti cognitum fuisse apparuit
confessus patiens fuit de actu consummato, in an-
teriori parte subuculæ agentis sprem aderat, ex
qua patebat emissio seminis, in subucula patien-
tis retro stercore polluta, signum manifestum,
membrum intus anum immisum fuisse concurre-
bat etiam mala fama per plures testes probata, ex
quibus indicijs resultat credulitas, quæ excludit,
omnem hæsitacionem actualem, & virtuales, &
ex his potest procedi ad poenam ordinariam ex di-
ctis per Reg. Rovit. dec. 63. in fin.

Et si in hoc delicto occulto poterit procedi ad
poenam ordinariam, etiam specie credulitatis tan-
tum, vt per eundem Reg. Rovit. præ alleg. dec. num.
10.

Hoc delictum ex quo occultè committitur
multa habet specialia relata per Amend. resp. 31.
inter quæ illud est, quod sufficiunt indicia proba-
bilis, & presumptiones violentæ refert Reg. Ro-
vit. in Pragm. 1. de sodom. cum alijs regulis posi-
tis per dictum Amend. quod sequitur Vigliad. in
foro indic. lib. 3. tit. 5. lib. 5. & 6. plura de hac ma-
teria dicens, & ratione atrocitatis in eo non re-
quiritur illa plena probatio, prout in ceteris de-
lictis, sed sufficit probatio per conjecturas, &
presumptiones DD. cumulat Massill. in decis.
225. in princ.

Processus est in Banca Panzeræ contra Peppu
Pizzottam & socios.

Non obstant allegata cum decisione Collatera-
lis Consilij adducta per Thorum, in 3. par. com-
pend. decisionum, sect. 13. in verb. sodomita vt pu-
niri possit, ibi non aderant indubitata indicia pro
consummatione actus, quæ requiritur ad punien-
dum poena ordinaria.

ARGUMENTVM.

Delinquens, pendente securitate, non convi-
ctus torquetur, & non potest extraordinem
puniri.

SUMMARIUM.

- 1 Homicidium committens pendente securitate, si
si de eo fuerit convictus, vel confessus, securitate
non gaudet.
- 2 In delinquentem, pendente securitate, non con-
victum, neque confessum, sed tantum indicia-
tum, urgentibus tamen indicijs reitoratur tor-
tura, & ita iudicatum.
- 3 Poena extraordinaria imponitur propter criminis
suspicionem.
- 4 Qualitas, qua tollit securitatem, est plene proban-
da, & num. 9. contrarium num. 11.
- 5 Et non bene probata existentibus indicijs suffi-
cientibus ad torturam est torquendus, & est
dandus terminus ad faciendum defensiones, &
consignanda copia processus.
- 6 Et si non constiterit, est reponendus in pristinum
libertatem.
- 7 Concessa gratia forjudicato militandi certo tem-
pore per Principem absque conditione, sed tan-
tum cum modo, si per Iudicem in obligatione
sit adjecta conditio, conditio habetur pro non
opposita, & non adimpleta, non perdit guidati-
onem.
- 8 Forjudicatus effectus deinde miles eo gratia Prin-
cipis, & in numerum relatum diversam indus
personam etiam quoad forum, & non potest am-
plius puniri poena forjudicationis; quamvis con-
ditio, seu modus in gratia appositus non adim-
pleatur.
- 9 Concessa gratia à Principe forjudicato militandi
per quinquennium, pendente quinquennio dici-
tur guidatus.

DECISIO XLVIII.

- 1 Bartholomeum Durantem pendente securita-
te prætenditur homicidium commisisse, de
quo si esset convictus, seu confessus, non gaudet
securitate ex dispositione Reg. Pragm. 1. de gui-
datiis, & quid de jure communi habes per Ro-
vit. in d. Reg. prag. & per Præf. de Franch. decis.
258. & ibi Add. nonnullos DD. adducunt, fun-
dat, & declarat Farinac. de carcerib. & carcerat.
qn. 29. a num. 59. cum seq. usque ad nu. 65. dum-
modo delictum sit grave, non leve ex dictis per
Vinc. de Franch. in præ alleg. dec. 258. & per DD.
258. & per adductos per Ricc. ad dictam decisio-
nem de Franch. 258. & non sufficit, quod sit in-
quisitus tantum, vt per eundem decisionem 717. ve-
rum, quia non erat convictus; sed tantum indi-
ciatus, fuit per M. C. tortus, & non confessus,
quia viginti indicia aderant, & non erant ob-
sortu.

torturam purgata, fuit decifum per S. C. & Magnam Curiam esse iterum torquendum. Per fisci Advocatum pretendebatur poffe deveniri ad pœnam extraordinariam pro utroque delicto juxta ea, quæ adducuntur per Caball. *casu 93. n. 27.*

- 3 Ad quod replicabatur, pœnam extraordinariam imponi ob fufpicionem criminis ex dictis per Cabal. *casu 81. num. 15. verf. quia tunc non dignatur*, quæ fufficit ad puniendum extra ordinem, sed non tollendam fecuritatē; quia qualitas hæc, quæ non tollit fecuritatē est plenè probanda faciunt, quæ ponuntur per Gabriell. *in recollet. comm. opin. lib. 7. concl. prima num. 28. Pac de re integr. cap. 198. num. 21. verf. quia etiam dixit, Dec. conf. 186. col. 11. num. 4. Grammat. conf. 1. post decif. num. 7. & latius vot. 11. num. 4. verf. si Judex, vel lex, Decian. lib. 3. cap. 35. in tract. crim. num. 84. verf. hic verò succurrit notabilis quæstio*, ubi fupposita claufula, quod si quid fimile in futurum perpetraverit, ipfo jure intelligatur privatus hac gratia, & incurrifse omnes pœnas, à quibus tunc fuit liberatus, fubdit, *quam tamen conclufionem veram intelligo, dummodo li-* quidiffimè conftet novum illud delictum, adeo quod declaretur per veras probationes, ipfum pœnam privationis gratia incurrifse ex Bald. & alijs per ipsum adductis, & per Ambrosin. *in tract. de immunit. cap. 11. num. 4. verf. primò etenim dicit, & in cap. 17. num. 9. & per Gam. decif. 279. num. 2.*

Ideo non fufficienter probato novo delicto commiffo pendente afsecuratione, non est puniendus pro delicto, pro quo erat afsecuratus, ita cenfuit Caball. *d. refol. 118. num. 10. verf. nec alia fuerit fequuta decifio.*

Vel faltem per indicia ad torturam ad hoc, ut poffit torqueri, non obftante guidatico, & fi non confitetur, non perdit beneficium guidatici, & est reponendus in pristinam libertatem, ex dictis per Vinc. de Franch. *de af. 415. & per Novar. in collect. fup. prag. 1. de guidat. collect. 113. num. 3.*

- 5 Quo quidem probatio non poteft effe notoria, certaquæ Judici, nifi prius dato ipfi reo termino ad faciendas defenfiones, data copia proceffus informativi, Maur. Burg. *de med. proced. in abrupto quæft. 4. num. 21. verf. quo quidem probatio delicti*, & ita obfervatum fuit, in cafu fequenti.

De anno 1639. evenit, quod Carolus Petra Neapolitanus forjudicatus ob homicidium ex difpenfatione Excellentiffimi Domini Proregis fuit admiffus ad militandum per hæc verba, *Ci è perfo far la presente, con la quale se contiamo, ch' il detto Carlo Petra supplicante per lo fudetto homicidio, e fue inqulfitioni, pena, contumacia, & anco forjudica, in che fuffe incorso per causa di quello vada à fervice Sua Maestà personalmente in quefta presente occasione di guerra per il fpatio d'anni tre numerando dal giorno del fue affenfo, ancorche non tenesse remiffione di parte, in conformità dell' ordine generale per Noi datovi per via di Secretario Micheli de Hecho à 30. di Dicembre 1637. Per tante ve dicemo, & ordinamo, che ne lo debbiato spedire la debita certifficatoria à chi spotta, acciò cost' s' efegua.* Pro cuius obfervantia fe obligavit in hac forma, & proinde obligavit fe fub dicta pœna mortis naturalis fervice fuæ Majestati in bello per dictos annos tres continuos cum armis, & vestibus tantum fuis proprijs ex-

penfis, ad præfens in cohorte equeftri Ill. Ducis Cayvani D. Francifci Barrillis, in qua fuit assignatus per Suam Excellentiam, ut fupra, et deinde in alia, ubi fuerit ordinatum à fua Excellentia cum pacto, quod non difcedat à dicto fervice sub quovis quafito colore, nifi illo continuato, et completo cum fide officij, fcribæ portionis, et licentia fuperioris, et quod non accedat ullo modo per loca, et plateas, ubi degunt partes offenfæ, et fi accefferit in dictis locis ueritis, vel fi ahodie intea deliquerit quovis modo, nulliter per præfentem obligationem inferatur præiudicium Regio fisco fuper foriudicatione contra dictum Carolum contracta, sed dicta foriudicatio remaneat in fuo robore, et efficacia, quia fic, etc. et cum hoc pacto, etc. cum potestate, etc. constitutione præcarij, etc. et fic renunciauuit, et iuravit in forma.

Postea, dum erat relatus in numerum, fuit apprehenfus cum puero nefando uitio uitriato, urgebant indicia contra Carolum, fiscus instabat exequi fententiam foriudicationis, non obftante refcripto Excellentiffimi Domini, fundabat durante tempore fervice effe sub guidatico ex dictis per Foller. *in prag. de exulib. un. 43. verf. interim autem videtur guidatus*, at delinquendo sub guidatico, non gaudet fecuritate ex dictis *fup. nu. 1.* fuit datus terminus ad fe defendendū fuper prætenfo uitio nefando iuxta pofita *fup. n. 2.* compilato fuper hoc articulo proceffu, non euacuatis indicij.

- 7 Pro reo dicebatur, Principem concessiffe gratiam pœnæ foriudicationis adiecto onere militandi per triennium abfque conditione, quod patet ex uerbis refcripti, quæ non important conditionem, sed tantum modum, et fuper delegatum fit adiecta conditio, et pacto ftipulata pro non adiecta habetur ex diftin. Bar. *in l. si unus §. pactus ne peteret. n. 26. ff. de pact. Gizzarell. dec. 11. num. 5. verf. & præterea*, et fic non reincident in pœnas primas, et illud delictum femel extinctum per gratiam, non reuiuifcit, quod non est permiffum nedum priuatis, sed nec etiam Judici Principe inferiori, ex dictis per Bar. *fupra citato loco, R. uuit. ad prag. 1. de guidat. num. 48. verf. sed in ipfa gratia à Principe.*

- 8 Infuper effecto milite ex gratia Principis, relatoque in numerum, mutata fuit persona, et forus; fupervenienti enim dignitas foluit uinculum obligationis præcedentis, et uoluntariè contractæ, *l. interdum ff. de oper. libert. inconueniens enim est, postquam peruenit ad dignitatem militiæ, foriudicationis uinculo effe adstrictum, pœnisq; subiectum d. l. interdum in fin. et effectus miles continuè à foriudicatione est abfolutus, l. fpadonem quoque §. si quis autem tutor ff. de excul.*

- 9 Et dato, & non concesso, quod habeatur pro guidato, adhuc gaudet fecuritate, cum non fit plenè probatum delictum prætenfum, pendente fecuritate, quæ probatio plena requiritur ex fundatis *fupra nu. 2.* & in terminis commemorata Decian. traditio *fupra num. 4.* per extenfum adducta; erat itaque torquendus, quia indicia erant fufficientia ad torturam.

- 10 Impugnabat hæc omnia fiscus, dicens, non dici perfectam gratiam, nifi completo fervice, & interim habetur uti guidatus, & afsecuratus fundabat authoritate Foller. *fupra adducta in prag. 1. de exulib. num. 43. in fin. ibi, interim autem videtur guidatus, & afsecuratus*; delinquendo igitur, fecuritate pendente, non gaudet fecuritate,

te, & ex consequenti puniendus erit etiam pro primo delicto, ut probatum fuit *sup. num. 1.*

- 21 Quoad probationem dicebat, sufficere inditia ad torturam, asserens doctrinam Ioannis Francisci Capiblauchi *super pragm. 6. de Baronib. cap. 31. num. 32. vers. replicatur antiquam fuisse hanc controversiam lib. 2.*

Ex quibus sub die 3. Junii 1639. fuit per M. C. delegatum provisum, quod oppositis non obstantibus procedatur ad ea, quae incumbunt pro executione sententiae fornicationis.

Admiranda provisio meo iudicio opinionem pro reo validissimis argumentis fundatam à celeberrimis Doctoribus probatam, auctoritate duorum modernorum sine fundamentis, & auctoritatibus reiectam esse.

Demum furcis suspensus fuit, lata & executae fuit sententia sub die 6. Iunii 1639.

ARGUMENTVM.

Princeps ex gratia poenam homicidæ remissit, non concordata parte, nec pace, & remissione ab ea obtenta, ad quam obtinendam dilationem semestrem concessit, dummodo non accedat ad loca, in quibus partes degabant, fuit apprehensus in loco vetito, dubitatum fuit, an non obstante gratia sit puniendus, poena delicti.

SUMMARIUM.

- 1 Videtur frangenti fides non observanda.
- 2 Pactum naturale in contractu adiectum si non fuit servatum, revocatur contractus.
- 3 Princeps potest revocare contractum, si non adimpletur, quod impleri debet.
- 4 Contemptus Superioris gravi delictum dicitur.
- 5 Non praesumitur, Principem remittere poenam pluries delinquenti.
- 6 Securitate non gaudet bannitus, si novum commisit delictum.
- 7 Abusus concessione, venit ea privandus.
- 8 Princeps non remittit ex gratia poenam non concordata parte.

DECISIO XLIX.

Vltum fuit, posse puniri poena ordinaria imposta pro homicidio, non obstante gratia, ex adductis per Rovit. in *pragm. 1. de guidaticis*, qui ad partes examinando questionem, hanc sustinet, & ita decisum refert per M. C. & Sacrum Consilium, pro qua sententia facit praesumpta mens Principis; non enim praesumitur, Principem servare velle delicti impunitatem ei, qui sibi promissa non servavit, cum regulariter fidem frangenti fides servari non debeat, *l. cum proponas C. de pactis, cap. pervenit il 2. de iure iurand. cum concord. adductis per Collectorem regular. juris tom. 1. fol. 576. & 577. sicut dicitur in pacto naturali non servato, quod datur revocatio, si alias non effect facturus gl. in l. pama conventa ff. de contrab. empt. in ver. nova emptio vers. sed an revocatio, quod fortius in contractu per Principem celebrato proccedit, nam poterit revocare contractum secum celebratum, si sibi non adimpletur, quod adimpleri debet secundum Bal. in l. prima C. de donat. inter vir. & ux. Affl. in cons. ea, quae ad docens *num. 2. in fin. vers. & si Princeps.**

- 4 Insuper accedendo ad locum vetitum; dehuo deliquit, contemnendo praecceptum Principis, qui contemptus dicitur grave delictum Menoch. *de arbitrar. cas. 416. num. 23. gl. in Cons. Reg. poss mundi machinam in verb. contemptus*, & sic effectus fuit odiosior, unde non praesumitur, quod si Princeps haec considerasset, fecisset ei gratiam Arc. *in d. l. 3. §. si servus num. 55. in fin. vers. confirmatur ipsa sua conclusio ff. de acquir. poss. qui sustinet paulo superius optimis medijs securitati ex mera gratia bannito concessa non gaudere dictum bannitum propter novum delictum, & censeri revocatam: abusus enim fuit beneficio Principis, & per abusum venit privandus ad dicta per Andr. in *cap. 1. in verb. & ad transactum ire per. mittat quib. mod. feud. amittat Paris de reinte gr. feud. cap. 37. an rusticus*. Quotiescunque enim privilegiatus abutitur privilegio, meretur privilegium amittere, ex quo permessa sibi abutitur potestate, *l. si quis C. de off. person. prator. orien. cap. ut privilegium, cap. in armis de privileg. cap. licet de regular. cap. cum illorum in fin. de sens. exco. Aym. pulchre cons. 73. num. 25. Specul. tit. de infr. edit. §. nunciavit vers. item ponit, quod privilegiatus sub num. 10. & per contraventionem factam privilegio, amittitur privilegium istud secundum Spec. *vbi sup. num. 9. & facit l. si fillicidij ff. quem. ad. serv. amitt.* unicuique actus contraventionis sufficit, *cap. cum accessisset; vbi gloss. & DD. de cons. cap. pro illorum de proband. cap. ex ore de his, quae sunt à maior. part. cap. commissoria C. de pactis inter empt. & vend. Rebuff. in *pract. beneficiorum tit. differ. inter rescrip. & privil. num. 40. Rot. Rom. in sit. de cens. poss. & prop. dec. 8. alias 382. incip. Fuit habitatum poss. princ. in nov. Fe. lin. vbi distinguit in d. cap. cum accessisset sub n. 30. de consens.****
- 8 Praeterea non remittit Princeps ex gratia sine causa poenam, non concordata parte, Reg. de Pont. in *tra. de potest. Prerog. in sit. de provis. feri solis §. 4. num. 7. per Gabal. resolut. crim. casu 58. late Farinac. de inquis. quast. 6. num. 20. & donec eam obtinuerit, ne pars gravetur, accessum ad locum, vbi habitabat, prohibuit, quae prohibitio succedit loco remissionis, prout dicit quoque fuisse servatum in urbe Farinac. *l. quast. 6. num. 25. quod cum non sit observatum, nec pacem obtinuerit, gratia exceptio non erit admittenda.**

Et quod non gaudeat ex causa praedicta, decisum refert Novat. in *colle. super pragm. prima de guidat. colle. 113. num. 3.*

ARGUMENTUM.

Delinquens, si obtineat guidaticum sub hae forma, Purche non entri nella Città di Napoli, suoi borghi, è Casali, sua propria patria, e dove resiedono le parti offese, & apprehensus fuerit in continentis Casalis, quae est patria inquisiti, & in qua habitant offensi, an gaudeat guidatico.

SUMMARIUM.

- 1 Novissima prohibitio attenditur, per quam reliqua revocata censetur.
- 2 In odiosis stricta sit interpretatio.
- 3 Prohibita Civitate non censetur prohibita continentia ipsius.
4. Pechum gratia ponitur large, & latius, quam Civitas, vel urbs: *num. 10.*

5 In

- 5 In contractibus verbum patria continet aedificia continentia.
- 6 Continentia aedificia dicuntur continuo coniu. Ita muris, quando cincta est Civitas muris.
- 7 Continentia Civitatis aedificia pars Civitatis esse censentur.
- 8 Prohibitio, ne delinquens accedat ad loca, ubi offensus habitat, est favorabilis, cum tendat in favorem Reipublicae pro bono pacis, ideoque extendenda, itant contineantur suburbia ipsius Civitatis, Comitatus, & vici omnes eidem Civitati respondentes, & num. 10.
- 9 Lex poenalis, & odiosa licet extra significatum proprium nullatenus extendatur; tamen, ubi extensio ad Reipublicam tendit favorem, ita debet ipsa extendi sicut lex favorabilis.
- 11 Casale quamvis quoad iurisdictionem sit à Civitate divisum, nihilominus adhuc dicitur Casale Civitatis, & quoad reliqua remanent Cines Civitatis.
- 12 Casaleses quamvis orti extra mania, & suburbia Civitatis, sunt tamen veri Cines ipsius Civitatis, & gaudent omnibus honoribus, privilegiis, commoditatibus, & immunitatibus, quibus gaudent ipsius Cines orti in Civitate, & tenentur contribuere omnibus honoribus Civitatis.
- 13 Casalia habent proprium, & peculiare districtum, & qui dicatur districtus.
- 14 Prohibita Civitate habitando in continenti aedificio, vel suburbio redditur elusoria prohibitio, & sic frans rescripto.
- 15 Ars in civitate profiteri prohibita, & in suburbij profiteri prohibita censetur.
- 16 Bannitus de uno loco censetur pariter bannitus à loco ei adiacenti.
- 17 Si est prohibitus accessus Civitatis, & ubi offensus habitat, pendente dilatione ad obtinendam pacem, censetur prohibitum totum territorium illius Civitatis, & num. 22.
- 18 Potestas concedentis expirat per adventum successoris.
- 19 Resoluto iure datoris resolvitur acceptoris.
- 20 Sententia S. C. in Coll. adducitur.
- 21 Prohibita Civitate, an censetur prohibitus accessus ad Castrum separatum à Civitate.
- 22 Rescriptum aduocatur D. Protegis, in quo prohibetur delinquentibus accessus ad territoria locorum, ubi habitant partes offensa, quamvis à Prorege gratiam obtinuerint, nisi partes remiserint.

DECISIO L.

Verba novissima guidatici expediti sub die 19. Iulij 1616. sunt hæc, *Purché non entri nella Città di Napoli, suoi burgbi, & Casali sua propria patria, & dove resiedono le parti offese*, quæ novissima prohibitio attendenda est, per quam reliquæ revocatae nescuntur, cap. 1. de *Consist. in 6. l. non potest novum ff. de legib. & expresse fuit declaratum per eundem concedentem fol. 86.*

Apprehensus fuit quidam inquisitus in continentijs Calalis turris octavæ, quæ est sua patria, & in ipsa habitant offensi, dubitatur, an gaudeat guidatico.

- 2 Et pro reo dicebatur in odiosis strictam interpretationem fieri, & prohibita patria non censeri prohibita continentia ipsius, sicut prohibita Civitate non censetur prohibita continentia ipsius juxta communem sententiam, de qua per DD. in l. 2. ff. de verb. signif. & Canonistas in cap. Ro-

dolphus de rescriptis, Covarr. in cap. *alma mater* in secunda resolutionis parte §. 1. num. 3. vers. secundo adnotare libet, Menoch. de arbitr. casu 155. num. 20.

Sed his non obstantibus guidatico non gaudere judicatum fuit.

- 4 Primò, quia non idem importat verbum patria, quod verbum Civitas; nam verbum patria ponitur largè, & latius quam Civitas, vel vrba Bart. in l. 2. ff. de verb. signif. vers. ad contraria respondet, subdens, quod in contractibus, si dicatur patria, tunc veniunt continentia aedificia, l. viderem §. legaverat ff. de leg. 3. licet quandoque largius sumatur, idem tenet Rebuff. in d. l. 2. col. 5. vers. 6. temperatur, quando nominatur patria; continentia autem aedificia sunt continuè conjuncta muris, quando cincta est Civitas muris, ut abundè scripsit idem Rebuff. in l. notionem §. 1. ff. de verbor. obligat. & in d. l. 2. in princ. vers. & continentia aedificia sunt, Menoch. de arbitr. casu 155. in fine, vnde continentia aedificia Civitatis pars Civitatis esse censentur, l. aedificia ff. de verb. signif. Menoch. in d. casu 155. in princ.
- 8 Eò maxime in casu, de quo agitur cum prohibitio hoc, nè accedat ad loca, ubi offensus habitat, est favorabilis; tendit enim in favorem Reipublicæ pro bono pacis, quia si banniti sine pace remissi in patriam redire possent, vel offensi eos occiderent, vel ab eis occiderentur, & sic orirentur dissensiones civiles, quæ Civitates destruunt Paris de synd. in ver. compositio cap. 7. num. 12. Plot. cons. crim. divers. 37. sic in deuteronomio cap. 19. de homicidio casuali; dicitur, *Hic ad unam supradictorum urbium confugiet, & vivet, nè fur sitan proximus eius, cuius effusus est sanguis, prosequatur, & apprehendat eum, & percutiat auiam ejus, qui non est reus mortis*, Sese in lib. & magis c. 1. §. 5. num. 112. quò casu prohibitio extendenda est, nam licet lex poenalis, & odiosa extra significatum proprium nullatenus extendatur; tamen ubi extensio tendit ad favorem Reipublicæ, ita debemus ipsam extendere, sicut legem favorabilem, ita Bart. in l. quemadmodum C. de agric. & cons. lib. 11. vers. in hoc patet, ita quod continerentur suburbia, imò & ipsius Civitatis Comitatus, & vici omnes eidem Civitati respondentes Abbas Imola, & Feli. in d. cap. *Rodolphus*, Imol. & Alex. in l. si finita §. ex hoc edito ff. de damn. inf. & in rub. digestorum solut. matr. Covarr. in d. cap. *alma mater* d. nu. 8. vers. aliud dicendum sit favorabili materia, Menoch. in d. casu 155. num. 10. vers. ego contrarium verius opinor.
- 11 Insuper oppidum turris est situm in territorio Civitatis Neapolis, ut patet ex fide Regis Cameræ f. 85. & quamvis Casale, quodad iurisdictionem sit divisum à Civitate; nihilominus adhuc dicitur Casale, & remanent cives Civitatis quodad reliqua Vinc. de Franch. decis. 316. latius Consil. Gizzarell. decis. 74. Reg. de Pont. cons. 51. 1. volum. ubi post num. 10. ponderat territoria inter Casalia, & Civitatem esse vnita, promiscua, & indivisa, & non faciunt incompatibilitatem cum Civitate, & num. 5. quod Casale iudicatur tanquam vnum corpus cum Civitate, & Consiliarius Georgius alleg. 15. num. 1. & sic vnicum corpus, & quod Casalia habeant communiter territorij Civitatis, & in toto territorio habeant jus pascendi, ac vtendi, prout omnes alij ciues Civitatis, eandemque communiter retineant, etiam

etiam si postea diuidantur quoad jurisdictionem, late probat Goyarr. *prax. quæst. cap. 37. num. 7.*

12 Unde casaleses quamvis orti extra mœnia, & suburbia Civitatis, sunt verè Cives ipsius Civitatis, & gaudent omnibus honoribus, privilegijs, commoditatibus, & immunitatibus, quibus gaudent ipsimet Cives orti in Civitate, & tenentur contribuere in omnibus operibus Civitatis, prout alij Cives, ut sunt jura aperta in l. qui in nico ff. ad munic. l. l. alie cum glos. ibi ff. de judic. §. si quid igitur l. 2. in quib. mod. nat. eff. sui & pro indubitato admiserunt Paul. Castrenf. *cons. 307. volum. 2. Prax. de Franch. decis. 129. num. 2.*

13 Habent etiam casalia proprium, & peculiare districtum, patet ex tex. in cap. licet in principio de probat. ubi villa Sancti P. & sic casale habet districtum, qui dicitur spatium, seu latitudo habitationum juncta jurisdictione, & imperio, Bal. in rub. qua sunt leg. u. 3. *vers. sed dicitur districtus.*

14 Suadet quoque, quia si in casu hoc appellatione patriæ non continerentur continetia ædificia, redderetur clausura prohibitio; nam in continenti & vicino stando, idem esset, quod manere in propria patria, & ubi pars offensa degit, cum ita frequenter converteretur in loco, ubi reus captus fuit, sicut in alijs locis ipsius Casalis, quo casu interdicta Civitate, & suburbia censentur interdicta cap. si Civitas de sens. excomm. in 6. Menoch. ibidem num. 8. fieret enim fraus rescripto, si extra mœnia Civitatis posset habitare, unde si ars sit prohibita exerceri in Civitate, non poterit in suburbij

15 exerceri. Et si Doctor sit in Civitate prohibitus proficisci, tunc & in suburbij non poterit; quia fraus fieret præcepto cap. super specula de privilegijs (quamvis Barbatius in d. cap. Rodolphus contrarium teneat) Rebuff. in d. l. 2. colum. 5. *vers. quid non procedit, & bannitus de vno loco censetur pariter bannitus à loco ei adjacenti*

16 Foller. in *prax. in verb. banniantur num. 29. vers. & est sciendum.*

17 Unde in re optimo declaratum fuit in Collaterali Consilio quod pendente dilatione ad obtinendam pacem, prohibita Civitate, ubi offensus habitant, censetur prohibitum territorium totius illius Civitatis, ut ex declaratione *infra num. 22.*

18 Et tandem non potest exceptione guidatici se defendere. quia tempore capturæ expirata erat potestas concedentis per adventum successoris, &

19 sic resolutio iure datoris resolvitur ius acceptoris, l. lex usitigali ff. de pignor. quod in securitate concessa ex iustitia tenuit Jo: Faber. in d. item si adhuc num. 10. *vers. quid de guardiatoribus, & salvis guardijs instituit mandatum.*

Sub die 17. Junij 1619, junctis duabus Aulis in Coll. Cons. fuit confirmatum in causa reclamationis decretum M.C. per quam fuerat iudicatum, non gaudere guidatico: quia locus, in quo captus fuit, erat comprehensus in prohibitione juxta allegata, in causa Vincentij Magliuli de Turri octavæ; quamvis in una ex aulis in causa appellationis erat aliter iudicatum, & revocatum decretum M.C.

21 Et an prohibita Civitate censetur prohibitus accessus ad Castrum separatim à Civitate, vide Jo: Baptistam de Thoro in *compend. decis. Neap. in verb. guidaticus concessus.*

Philippus Dei Gratia Rex

Ill. & Magnifici viri Collateralis Consilij Reg. *22* *gij fideles dilectissimi.* Per aliquam causam discussam in Regio Collateralis Consilio, & altre giuste monitione nostra mente, ci è parso dichiarare, siccome con questa dichiaratione, che tutte quelle persone, che si ritrovano aggregate da Noi, dall' Illustrissimi nostri predecessori senza remissioni de parti, & con tempo ad ostenderlo, s' intendano da 5' d' avanti, che non solo non possono entrare, & stare nelli luoghi, dove stanno, & parano le dette parti offese, pure nèanco accostare nelli territorij di detti luoghi, dove stanno, & parano le dette parti offese, se prima da quelle non ottenneranno le remissioni, & esculpationi, & accio così s'ossequa, havemo fatta la presente, per la quale dicemo, ordinamo, & comandamo alla gran Corte della Vicaria, Regie Audientie, & altri Tribunali, & Ministri del presente Regno, & chi spetta, & spettarà, che così lo debbiano permettere, & dare ordine s'ossequa. Datum Neap. die ultimo mensis Septembris 1617.

Il Duca d' Ossuna,

ARGUMENTVM.

Concessa alicui gratia cum dilatione biennij ad obtinendam partis remissionem annullativa adiecta clausula, & cum prohibitione non accedendi ad locum, in quo partes degunt, offensæ an, & quando per accessum ad illum cadat a gratia.

SUMMARIUM.

- 1 Delinquens cui concessa fuit à Principe gratia cum dilatione biennij ad obtinendam partis remissionem, adiecta clausula, si infra prædictum tempus eam non obtinuerit, non valeat, & cum prohibitione non accedendi ad locum, in quo partes degunt offensæ, verum per accessum ad illum veniat gratia prædicta privanda, vel potius ad pristinam relaxandam libertatem, pleno tractatur stylo à n. 1. per totum, quid autem fuerit in praxi receptum exponitur, n. 45.
- 2 Princeps, ubi voluit omitti, hac autem regula, quando locum sibi vindicat, declaratur n. 33.
- 3 In omisso tacita superioris voluntas intervenire non dicitur.
- 4 Clausula annullativa ratione prohibitionis est pama.
- 5 In penalibus verè quicquid omisissimum est, pro omisso habetur, imò pro excluso, & num. 7.
- 6 Nec per oblivionem emissio facta dici potest.
- 7 Sed cum penalis sit actus particularis, requiritur legis provisio actum annullantis.
- 8 Sententia in scriptis proferri debet, & aliàs lata est nulla.
- 9 Sententia iudicis, qui aliquem ad tempus relegavit cum parte annorum, non infirmatur per tex. in l. relegatorum §. ademptus ff. de interd. & releg. ex quo in eo non adest clausula annullativa, quamvis reprehendendus sit Index, qui eam contra illius legis prohibitionem tulit.
- 10 Verba habet, & in eo in institutione deficientia favore eius subaudiuntur.
- 11 Quod an locum sibi vindicat in sententia iudicis, qui aliquem absoluit, & in expensis victum vi. dori, non addito verbum condemnno, an scilicet verbum istud condemnno subaudiatur, quæritur, & quæsitio responderi, verbum hoc minime.

ma subandiri imò nullam esse sententiam.

- 13 *Clausula decreti irritantis in gratia apposta num tantum irritet, & inanem reddat actum illum, super quo interponitur, & ad alia ex Principis etiam voluntate non porrigatur.*
- 14 *Et in disponentibus in materia odiosa de casu ad casum non fit extensio, sed ad declaratum tantum restringitur.*
- 15 *Proinde dispensatio per Summum Pontificem illegitima concessa, ut ad beneficium promoveri valeat, ad plura tanquam odiosa non porrigitur, sed ad unicum tantum beneficium restringitur.*
- 16 *Quoties prohibitio non accedendi ad loca metita temporalis est dispositio ob inobservantiam non annullatur.*
- 17 *Et quando lex accessum ad loca, ubi partes degunt offensæ, non permittit, nisi lex ulterius progrediatur, annullando actum, per inobservantiam actus non annullatur, & nu. 42.*
- 18 *Quod in loco, vel Principe prohibitive loquente locum sibi non vendicat, & nu. 40. & 44. Quando autem lex prohibitive, vel permissive loqui dicatur, dilucidatur, nu. 39. 41. & 43.*
- 19 *Princeps impunitatem delicti servare velle non presumitur ei, qui mandato suo non obtemperavit, novum committens delictum. Principis commendando mandatum, quia si hoc considerasset gratiam ei non concessisset.*
- 20 *Et frangenti fides servanda non est.*
- 21 *Privilegiatus gratia, vel privilegio sibi concesso abutens, gratiam, vel privilegium amittere videtur.*
- 22 *Et per contraventionem privilegio factam amittitur privilegium.*
- 23 *Uniusque contraventionis actus sat est.*
- 24 *Princeps non concordata parte, ubi publica utilitatis causa non concurrat, delicta condonare nequit, tum ex iuris communis dispositione, tum etiam de generali consuetudine, tum denique in Regno per ritus, & Pragmaticas id ipsum mandante, & quid de potestate absoluta remissive nu. 25. etiam si ius partis offensæ Princeps expresse reservaret, nu. 26. & gratia aliter concessa tanquam contra consuetudinem invalida esse nu. 27.*
- 28 *Princeps loco remissionis, & pacis dedit prohibitionem accedendi ad loca, ubi degunt partes offensa.*
- 29 *Delinquens, cui concessa est gratia, cum dilatione ad obtinendam pacem, quæ est de substantia gratia, pendente dilatione, sub guidatice, & securitate esse dici potest, cum per dilationem prædictam quantum ad effectum, ex iuris dispositione in suspensio reddatur dispositio, & attenditur futurus eventus, sicut dicitur in conditione resolutiva.*
- 30 *Delinquens sub guidatice, per contemptum, quod grave dicitur in conditione resolutiva.*
- 30 *Delinquens sub guidatice, per contemptum, quod grave dicitur delictum, securitate non gaudet.*
- 31 *Dictio ita tamen præsentem cum sequenti coniungit dispositionem ita ut una, ac individua censetur dispositio, nec una sine alia subsistere queat.*
- 32 *Idem quoque operatur copula, & cuius ea, atque propria vis est, ut coniungat.*
- 33 *Coniunctiones, & adverbia sæpe unum pro altero atque improprie usurpantur.*
- 34 *Omissum non dicitur, quod ex iuris resultat dispositione.*

35 *Taciti, & expressi eadem est virtus.*

36 *Imò quandoque maior.*

37 *Inquisitus pro impetranda remissione mora purgationem etiam post lapsum biennij tempus haberet, cum hoc in casu interesse cesset partis offensa, nisi adesset clausula decreti irritantis.*

38 *Indefinita universali æquipolles.*

DE C I S I O L I.

Verba rescripti gratiæ concessæ per Excellentissimum Dominum Andreæ Averfano sub 14. Iunij 1616. sunt hæc. *E visto per noi il tenore della predetta preinsersa relatione, per alcune cause moventino nostra mente, siamo rimasti contenti, siccome per la presente ci consentiamo di far gratia alli sopradetti Andrea Averfano, Jacinto de Martino, & Verdino Trombetta, aliis Averfano supplicanti d'ogni pena, e contumacia in che fossero incorse per causa dello sopradette scoppettate tirate, e ferite contenute nella detta preinsersa relatione, alli quali concedemo con questa anni doi di tempo decorrendi dal dì della data d'essa ad ottenere la remissione delle parti, le quali elassi non ostendendolo, volemo, che la presente sia nulla, & invalida, & infra à tanto, ch'ottenneranno detta remissione, non possano stare, doue le parti offese, ma in ogn'altra parte del Regno.*

Magna Curia declaravit, Civitatem Neaples totum, in quo partes offensæ degunt, & consequenter contineri sub prohibitione, cui declarationi inquisitus acquievit, & cum prædictus Andreas Averfano infra biennium fuisset captus in Civitatem Neap. opposuit exceptionem gratiæ, dubitatum fuit in M. C. an effet procedendum in causa principali, non obstante gratia per Principem sibi concessa.

2 Pro reo asserabatur primò ex mente Principis clausulam annullativam in primo casu appositam non censi relata in secundo, quia Princeps ubi voluit, dixit, ubi noluit, omisit, l. unica §. ubi autem in fine C. de caduc. toll. cap. ad audientiam de decim. cap. inter corporalia de transl. pralat. Reg. de Pont. decis. 40. num. 30. Caph. alios citans in cons. 626. num. 11. Bocc. cons. 1. num. 14. & Castan. cons. 47. cum seq. in omisso enim tacita voluntas superioris intervenire non dicitur text. in l. militis codicillis 37. §. veteranus ff. de milit. testam. Bald. cons. 86. num. 2. in fin. lib. 5. Tiraquel. de iure primog. lib. 1. quæst. 40. num. 196. & lat. in l. commodissime, & in l. Lucius §. filius ff. de liber. & posthum. ergo clausula prædicta annullativa apposta in primo casu, & in secundo omissa ex tacita voluntate Principis non dicitur in omnibus relata.

Secundò, non dicitur in omisso relata; quia clausula prædicta annullativa ratione prohibitionis pena est, text. in l. Senatus §. 2. ff. de contrab. empt. per quem text. ita notat Bald. in l. non dubium num. 5. C. de legibus, & in penatibus quicquid omissum est, pro omisso habetur, Cyn. Bald. & Corn. in l. ff. de hered. instit. Aret. in l. ejus §. 1. ff. de testam. nec potest dici facta omisso per oblivionem ut inquit Cravet. consil. 794 num. 2.

7 Imò hic casus habetur pro excluso ad favorem inquisiti, ut voluit Bald. consil. 299. vol. 2.

8 Tertiò, dicta clausula non censetur relata per subintellectum Juris in secunda dispositione gratiæ, quia cum actus sit pœnalis, requiritur particularis provisio legis annullantis actum, text. in l. Statutus 3. C. de sent. sine peric. recis. in qua Imperator particularem adiecit pœnam nullitatis, si

sententia in scriptis non profertur, & tamen per
9 legem præcedentem prohibitum erat, sententiam
profertur, nisi in scriptis, & quia in casu contra-
ventionis non aderat poena nullitatis, idèd necesse
fuit, aliam legem condere, & poenam nullitatis
adjicere, & sic apertè probatur, clausulam an-
nullativam per subintellectum juris non referri.

Facit insuper tex. in l. relocatorum §. ad tempus
ff. de interd. & releg. in quo text. probatur, non
10 infirmari sententiam Judicis, qui aliquem rele-
gavit ad tempus cum parte bonorum, & quam-
vis expressè non aderat clausula annullativa, non
ob id infirmatur sententia, licet reprehendendus
sit Judex, qui eam tulit contra legis prohibiti-
onem, & sic probatur, per subintellectum juris
poenam nullitatis non referri.

Facit etiam tex. & ibi notant Bal. Cyn. & alii
in l. 1. §. fin. ff. de hered. inst. ubi favore institutionis
subaudiuntur verba deficientia in institutione fa-
cta, hoc modo videlicet, illa uxor mea esto,
addito verbum, heres illum, heredem esse, non
11 non addito verbum jubeo, decidit ibi J. C. quod
favore institutionis subaudiatur verbum, heres,
& verbum iubeo. Hinc Bart. Bald. & alii quæ-
runt, quid in sententia Judicis, qui aliquem absolvit,
& in expensis victum victori, non addito ver-
bum, condemnatio, an subaudiatur istud, condemnatio,
12 uno ore fatentur omnes, nequaquam subaudiri,
imò esse nullam sententiam, ut per Bald. in d. l.
1. §. fin. Bart. in l. Præses C. quomodo, & quando, latè
Jas. in §. curare instit. de act. & sic patet, clausulam
annullativam per subintellectum juris non cen-
seri relatum.

Insuper, quod clausula decreti irritantis in
13 gratia apposita irritet tantum, & inanem red-
dat actum illum, super quo imponitur, & ad
alia non porrigatur, etiam ex voluntate Princi-
pis, probatur ex text. in Clem. 1. in fin. de præben.
Boer. decis. 119. in fin. num. 5. quem refert & se-
quitur Anton. Gabr. lib. commun. conclus. tit. de
claus. conclus. 9. & in disponentibus in materia
odiosa, quod non fiat extensio de casu ad casum;
14 sed ad declaratum restringi, est text. in cap. 1. de
filiis Præsb. in 6. in cap. susceptum de rescript. ubi
dispensatio concessa per Summum Pontificem fi-
lio illegitimo, ut valeat ad beneficium promove-
15 ri, non porrigitur ad plura, sed unicum tan-
tum beneficium is, cui dispensatur, prætextu
dispensationis hujusmodi valebit obtinere, assi-
gnat rationem text. quia hujusmodi dispensatio
tanquam odiosa est restringenda, quod idem no-
tat Bald. consil. 490. lib. 1. circa med. si ergo dispen-
satio, & gratia jure prohibita non extenditur de
casu ad casum, quanto minus debet extendi clau-
sula pœnalis.

Ponderatur quoque pro reo tempus duorum
annorum, quod datur ad pacem obtinendam,
16 operari, quod prohibitio non accedendi ad loca
vetita sit temporalis, & dum est temporalis, non
annullatur dispositio ob inobservantiam, juxta
doctrinam Felin. in cap. ex parte de constitut. un. 6.
Jas. in l. non dubium num. 9. C. de legib. & ante eos
glos. in clem. 1. verb. inhibentes de præb.

Tandem ponderantur verba rescripti prædicti,
vogliamo, che non possa stare, ex quibus verbis po-
tius non permittit accessum ad loca, ubi partes
degunt, censetur, quo casu, nisi lex ulterius pro-
grediatur, annullando actum, non annullatur,
17 Salyc. in l. pen. in princ. C. de sentent. sine peric. re-
gis. quem refert, & sequitur Jas. in lib. 1. sub num.

76. vers. ad hoc C. de Sum. Trinit. & c. & Alex. in
cons. 24. lib. 4.

Pro Fisco dicebatur, quod.

Quando Princeps aliquid prohibet, sive præ-
cedat ultro annullando, sive non, semper est actus
18 nullus, l. non dubium, ubi Bart. & omnes notant
C. de legib. Jas. in l. cunctos populos un. 78. vers. quia
quando lex aliquid prohibet C. de Sum. Trinit.

19 Suadet quoque ex præsumpta mente Princi-
pis, qui non præsumitur servare velle delicti im-
punitatem ei, cui mandato suo non obtempera-
vit, novum committens delictum, contemnendo
mandatum Principis, qui si hoc considerasset,
non fecisset ei gratiam, Aret. in l. 3. §. si servus un.
55. in fin. vers. confirmatur ista suo conclusio ff. de
20 acquiren. possess. & frangent fidem fides servanda
non est, l. cum proponas C. de pact. cap. pervenit il-
secundo de iur. iur. cum concordant. adductis per
Collectorem regular. iur. tomo 1. fol. 566. & 577.

Insuper quia abusus fuit Principis gratia per
contemptum mandati, accedendo ad loca vetita,
ipsam amittit, quotiescumque enim privilegiatus
21 abutitur privilegio, meretur privilegium amit-
tere, ex quo permessa sibi abutitur potestate, l. si
quis C. de offic. Præf. prator. orient. cap. tuarum de
privileg. capite licet de regul. cap. cum illorum in
fin. de sent. excom. Andr. in capite 1. in verb. ad
transactum ire permittis quib. mod. feud. amitt.
Paris de reintegr. feud. cap. 37 cum Rusticus, Ay-
mon pulchrè cons. 73. un. 25. Spec. tit. de infr. edit.
§. nuntiavit vers. item pone, quod privilegiatus
22 sub n. 10. & per contraventionem factam privi-
legio amittit privilegium illud secundum Spe-
cul. ubi sup. n. 9. & facit l. si filicidium ff. quem-
admodum servit. amit. unicuique actus contraven-
23 tionis sufficit, cap. cum accessisset, ubi gloss. & DD.
de constit. cap. pro illorum de præben. cap. uxore de
bis, qua sunt à maiore parte cap. pro illorum de
cap. commissaria C. de pact. inter empto. & vendit.
Rebuff. in præb. beneficiorum tit. de differ. inter re-
script. & privileg. num. 40, Rota Rom. tit. de caus.
poss. & prop. dec. 8. alijs 382. incip. Fuit dubitatum
post princ. in novis Felyn. ubi distinguit in d. cap.
cum accessisset sub num. 28. de constit. vers. & quod
abutens privilegio.

Præterea non remittit Princeps delicta, non
concordata parte, ubi non adest causa publica
24 utilitatis, ut tenuerunt DD. quos Congerit, & ex
Divi Thomæ auctoritate comprobatur Farinac. de
inquisit. qu. 6. n. 15. vers. bonum tamen opinio, qui
testatur etiam de generali consuetudine non va-
lere Principes hujusmodi delinquentibus poenas
remittere, nisi parte concordata, ex auctoritate
Grammatici, & aliorum, in hac quoque videtur
inclinare Caball. quæst. 58. ubi refert, quid de po-
testate absoluta, Reg. de Ponte in tract. de potest.
25 Præreg. in tit. de provisionibus fieri solitis, §. 4. n. 7.
vers. verum causa tali concurrente, & Anna in re-
pet. capite 1. de vassal decrep. at. num. 253, & ma-
ximè in Regno, ubi ad sunt Ritus, & Pragmatica
mandantes, quod non possint remitti delicta abs-
que partis remissione, ut testatur idem de Ponte
præcit. loc. & semper ita servatum fuisse in Regno
refert Grammat. in Rit. M. Cur. incip. quod Curia
ipsa nunquam componit, & in alijs locis viget ea-
dem observantia, prout testatur Ioseph Sese de
inhib. & magist. c. 1. §. 3. n. 110. etiam si Princeps
26 expressè reservaret ius partis offensa, & gratia
aliter concessa non valeret, tanquam contra con-
27 suetudinem, Sese præcit. loc. num. 111. vers. alias
gra-

gratia non valeret, ideò dilationem ad pacem obtinendam in eodem rescripto concessit, & ne gravaretur offensus accessum prohibuit ad loca, ubi
28 habitabat, hæc igitur prohibitio loco pacis subrogata fuit; & cum eam non servaverit, nec pacem obtinuerit, cadit à beneficio securitatis, & gratiæ.

29 Facit quoque quia pendente dilatione ad obtinendam pacem potest dici sub guidatico, & securitate esse inam donec partis remissionem non habuerit, gratia non erit perfecta, cum deficiat partis remissio, quæ est de substantia gratiæ, ad quam impetrandam licet sit data dilatio, nihilominus quoad effectum, & juris dispositionem stat gratia in suspensio, & attenditur futurus eventus, sicut dicitur in conditione resolutive, Menoch. conf. 488. num. 16. Rimin. jun. conf. 747. num. 24. & Cagn. in l. is damn. dat. §. quod pendet ff. de reg. jur.

30 At cum sub guidatico per contemptum deliquerit cum contemptus grave delictum dicatur, Menoch. de arbitr. casu 416. num. 23. gloss. in Const. Regni, *Poss mundi machinam in verb. contemptus*, non gaudet securitate ex dictis per eundem Rovitum in dicta Pragm. de guidat. in princ. & sic iussè detinetur, & cum lapsum sit tempus, intra quod remissio erat obtinenda, eò magis non poterit gratiæ beneficio gaudere.

Afferunt quoque argumenta, & decisiones per d. Reg. Rovit. relata in d. Pragmat. 1. de guid. dum fuit idem controversum, & decisum pro fisco, et si unius particulæ diversitas sit, dum ibi dicitur, *conche*, hic autem adest copula, & nihilominus attento fundamento ejusdem Rovit. ibi in arg. pro fisco num. 19. idem importat, imò magis efficax est ad nostrum propositum copula, & quàm illud verbum, *conche*, quod latine interpretatur, *ita tamen*, quia dictio illa conjungit dispositionem

31 præcedentem cum sequenti, taliter quod censeatur una, & individua dispositio, nec una potest subsistere sine altera, quod fortis operatur copula,

32 cujus particulæ vis propria est, ut conjugat, l. *ta tamen adjectio* ff. de leg. nec est curandum de diversitate hujus particulæ, sed attendenda est

33 mens, quia conjunctiones, & adverbia, sæpè ponuntur improprie, & unum pro altero, ut notat sing. in l. *cas causas* ff. de condit. & demonstr. Bald. in cap. 2. de rescript. num. 18. eadem enim fuit intentio in illa gratiæ concessione, sicut in ista.

Non obstant allegata, & ponderata pro reo. Nam respondetur ad primum, secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum secundum Rovit. non procedere prædicta, quotiescunque omissum in uno casu, quod in alio fuit expressum, id est de jure, & ex dispositione juris in casu, ubi fuit omissum, ut supra fundatum fuit, quia omissum non

34 dicitur, quod resultat ex dispositione iuris: quia

35 tunc taciti, & expressi eadem est virtus, l. *cum quid* ff. si cert. pet. l. si sponsus §. 1. ff. de don. inter vir

36 & uxor. imò, quandoque maior est virtus taciti, quam expressi, ut notat gloss. in verb. remitti in l. 2. §. sed quia C. de juramen. calum. & probat text. in l. si sine voluntate C. ad Velleian. Tantò magis,

37 quia in casu non importat remissionis, ubi fuit opposita clausula decreti irritantis, necessario erat opponenda, ut evitaretur purgatio moræ, quod facile prætereundum potuisset inquisitus pro impetranda remissione, etiam post lapsum biennij tempus, cessante in hoc casu interesse partis offensæ, prout tradunt Alber. c. post Cyn. & alii in l. 1. C.

de don. quæ sub modo, quo fit, ut non modò per oppositionem huius clausulæ irritantis in uno casu, non resultet contraria voluntas Principis concedentis gratiam in alio casu, ubi non fuit appositæ, sed potius emergat contraria expressa voluntas Principis, ut gratia prædicta non fortiretur effectum, nisi servatis ad unguem omnibus conditionibus, seu modis in ea adjectis.

Ad penultimum non esse temporalem prohibitionem, prout ex adverso dicitur, sed esse perpetuam: tempus enim duorum annorum ad impetrandam remissionem datur; prohibitio autem accedendi ad loca habitationis partis offensæ est perpetua, ut patet ex verbis ibi, & *insino a tanto non osteneranno detta remissione, non possino stare, dove le parti offese*, & sic indefinite quousque pacem obtinuerint, quæ indefinita æquipollet universali, DD. in l. 1. de reg. iur. unde elapso biennio concessio ad pacem obtinendam, non erit permixtum accedere ad loca vetita, quod sequeretur, data temporali prohibitione.

Ad ultimum sunt ponderanda verba prohibitionis ibi, *Non possino stare, dove le parti offese*, ex quibus patet prohibitionem loqui, quo casu licet aliter expresse non annullat illud, quod fieret contra prædictam prohibitionem, nihilominus dicitur esse nullum; tunc enim esset non permixtum, quando simpliciter mandaret aliquid certo modo fieri, licet ille modus non servaretur, actus valeret, si lex vel statutum non processisset ultro annullando, Alex. in d. conf. 24. vol. 4. num. 3. vers. sed ad hoc respondeo, quod dictum statutum, Tiraquel. de retrah. lign. in præfat. num. 41. vers. sed non tamen illis legibus prohibetur; at eum in casu, de quo agitur, per verba negativa expresse prohibuit, non erit necessaria clausula annullativa, corroboratur ex dictis per Add. ad singulare Bartholomeus de Capua, incip. nota in lege cum sententiam.

39 Magna Curia decrevit, esse procedendum in causa prædicta non obstante gratis; At S. C. æquitatem secutum sub die 11. Decembris 1618. in causa iudicavit esse reponendum in pristinam libertatem, & sub die 10. Junij 1619. fuit confirmatum decretum in causa reclamationis.

ARGUMENTVM.

An tempus carcerationis computetur in termino dato ad obtinendam remissionem.

SUMMARY.

1 Impedimentum carceris, vel aliud quodcumque quale, & quod esse, & à quo probari debeat, & quæ requirantur ad hoc, ut relevet, & restitutione præbeat temporis decursi inquisito à Principe concessi in gratia ab eo obsempsa, & quando dictam restitutionem præbeat, vel secus, diffusi traditur, & quomodo decisum fuerit.

2 Omne tempus regulariter continuum esse debet, & de momento ad momentum computatur, nisi aliter in iure cautum reperitur.

DECISIO LII.

IN eadem causa cum fuisset tempore decreti lati elapsa dilatio biennij concessa ad pacem obtinendam, instetit Fiscus dati brevem dilationem adponendam se in tuto.

Ad:

1 Adversus quod dicebatur pro parte inquisiti, cursum temporis ad pacem obtinendam fuisse impeditum ob carcerationem, ob quam non potuit dilatione potiri, & proinde debere reintegrari ex illa die, qua fuit carceratus, ut residuo temporis à Prorege concessio gaudere possit ad pacem obtinendam.

2 Pro Fisco dicebatur, omne tempus computati de momento ad momentum, nisi aliter reperitur in iure, secundum gloss. in l. 3. §. minorem, ff. de minorib. notat Io. Andr. & DD. in cap. super eo de appell. refert Afflict. decif. 73. num. 7. vers. prater ea omne tempus, & regulariter omne tempus debet esse continuum, l. 1. cum ibi notatis ff. de divers. & temp. prescript.

3 Nec poterit impedimento carceris se excusare; non enim per hoc impediatur, quod minus pacem impetrare valeret: tunc enim diceretur impeditus, cum ita esset in vinculis, & carceribus custoditus, ut nemo secum loqui auderet, quod confideravit Diaz reg. 226. vers. secundo si sit in vinculis in compendio regularum iuris tom. 1. lib. 9. fol. mibi 692. quod non est in casu, de quo agitur; cum libera fuit in carceribus alloquutio, ipsique incumbit onus probandi impedimentum, & quod perfecisset id, quod intendebat, nisi fuisset impeditus, text. est in l. qui conventus, ff. de re milit. & notat ibi Bart. unde onus probandi ei incumbit, impedimentum illud in causa fuisse, ne obtineret, ex dictis per Menoch. cas. 118. in fin. vers. secundo probare debetis. & debet esse immediatum, hoc est ut sit causa immediata, ita quod debet probare, non solum se impeditum, sed etiam quod si non fuisset impeditus ipse, id egisset, quod propter impedimentum agere non potuit, & debet esse necessarium, ita ut si eo non obstante, potuisset nihilominus agi, quod agendum erat, impedimentum non relevat, nec restitutionem præbet, secundum Felin. & Anan. de quibus per Ioann. Guttier. præd. quæst. lib. 3. & 4. quæst. 34. num. 23. vers. impedimentum namque debet esse immediatum, & n. 25. vers. & addit. idem.

Eo magis in casu, de quo agitur, cum carceratio culpa sua obtinuerit ob contemptum, & inobfervantiam, quo casu non est deducendum ex dictis per Vinc. de Franch. dec. 317.

Per S.C. fuit decifum, non amisisse beneficium gratiæ, habendo pro vero contemptum, & iustam carcerationem, nulla determinatione facta super dilatione elapsa.

Fuit per M.C. de anno 1619, data competens dilatio ad ponendum se in tuto.

ARGUMENTVM.

An Princeps possit condonare delicta absque partis remissione, & interesse offensi remittere

SUMMARIUM.

- 1 Triplex interesse genus in materia delictorum,
- 2 Interesse vindictæ, seu animi saviensis,
- 3 Quod pecuniarium potest esse, si procedatur ad iniuriam & amissionem.
- 4 Interesse expensarum in curatione factorum, & operarum amissarum, quodque eveniret, quia inutilis factus.
- 5 Interesse rei familiaris.
- 6 Ande distinctio animi saviensis, & interesse partis & pecuniarum in illa questione non minus e-

gregia, quam inter DD. controversa, an Princeps de potestate ordinaria valeat absque partis remissione delicta condonare, & interesse offensi remittere, adducitur.

7 Et secundum aliquos Principes etiam de potestate ordinaria posse interesse animi saviensis remittere absque partis remissione etiam sine causa.

8 Interesse animi saviensis apud veteres Iuris Prudentes non est in consideratione.

9 Afflict. notatur in intellectu Andrea.

10 Principes non posse interesse vindictæ absque partis remissione sine causa remittere, adversus Andrea aliquorum magni quoque nominis DD. sententia asseritur.

11 Et quid de generali consuetudine.

12 Quid de potestate absoluta remissivo.

13 Quid in Regno.

14 Quid in aliis locis.

15 Quid si Princeps expresse reservaret ius partis offensa.

16 Quid si aliter gratia esset concessa, an valeret.

17 Quid in casibus, in quibus partis remissio non requiritur.

18 Quid absente parte, & ignoratur, ubi moraretur, ubi habes decif. Coll. Conf.

19 Princeps causa concurrente publica utilitatis potest condonare delicta, etiam remittendo interesse pecuniarium, ubi de communi, quicquid in contrarium sentiant Parinac, & Maltrill. & ita observatur in Regno per Proregem, & decifum, & num. 36.

20 Minor causa requiritur ad ius vindictæ tollendum absque partis remissione; maior vero ad interesse pecuniarium remittendum.

21 Causa condonandi delicta absque partis remissione, & remittendi interesse offensi remissivo.

22 Unde indulta conceduntur delinquentibus ob captivam malefactorum, etiam parte non concordata, & in præiudicium Baronum ratione favoris publici.

23 Princeps regulariter non potest aliquid in tertij præiudicium statuere.

24 Fallit ex causa publica utilitatis, ac pro bono pacis.

25 Et an in casu, quo Princeps ex causa remitti interesse, teneatur rescire de proprio remissivo.

26 Semper autem præsumitur remittere, ex iusta causa.

27 Proinde si mandat sine causa, ut aliquis in furca suspendatur, poterit sine peccato exequi.

28 Porro, nisi expresse Princeps remittat interesse expensarum in curatione factorum, & operarum amissarum, quodque amissurus esset; quia inutilis factus, & interesse rei familiaris, nunquam intelligitur illis præiudicasse, & n. 37.

29 Quinimo pace facta potest pars offensa agere contra alteram partem, qua offendit, ad expensas, damna, & interesse, cum ea nunquam intelligatur remissa.

30 Quoties enim duæ actiones oriuntur ex delicto, altera ad penam, altera ad damna, expensas, & interesse, una alteram non consumit.

31 Estimatio interesse remissivo.

32 Et in quibus casibus veniat reus condemnandus ad damna, expensas, & interesse, remissivo, & ad estimationem operarum, quas exercere potuisset occisus, si vixisset, & interfecit non fuisset, vel in vulnere latus non remansisset.

33 Et an qualibet culpa, etiam levissima, sit in hoc considerabilis.

Et

- 34 *Et quid si delictum fuerit commissum casu, an tunc ad damna, & interesse teneatur, & quid si cum moderatione inculcata tutela, & quid si successu moderamen, quamvis provocatus, & quomodo decisum, & quid si ex defectu probationis extra ordinem fuerit condemnatus.*
- 35 *An, & quando, & quo, & quibus securitas saluum condictionum, seu guidaticum concedi possit, etiam pro interesse partium, remissivo.*
- 38 *Antiqua observantia Collateralis in expeditione indulti, ut in eo reservetur interesse rei familiaris, ad quod indem ex officiis reum condemnare debet.*
- 39 *Princeps non componit delicta absque partis remissione, & idem observatur tam in compositionibus, quam in gratia, nec sunt cum clausula, salvo iure partis.*
- 40 *Sed quid si pena erit arbitraria, an admittenda sit compositio loco pene, salvo iure partis, & an iterum puniendus erit instante parte, ubi afferatur decisio, & n. 43.*
- 41 *Gratia, seu compositio fieri potest super incidenti absque partis remissione.*
- 42 *Gratia an possit fieri de sententia forindicationis absque partis remissione, & eius decisio.*
- 43 *Gratia contumacia fit per Regentem M. Cur. absque partis remissione.*

DECISIO LIII.

- 1 **P**remittendum censeo ad resolutionem questionis triplex interesse considerandum esse in hac materia,
- 2 Primum vindictæ, quod animi sævientis dicitur, in l. si venditor, §. fin. ff. de serv. ex. por. & meminit Andr. in §. & bona committentium, qua sunt regalia, & hoc potest esse pecuniarium æstimando iniuriam, l. iniuriarum æstimatio, ubi glossa, & Bart. ff. de iniur. & in Cons. Reg. incip. varietates.
- 4 Secundum expensarum in curatione factarum, & operarum amissarum; quia inutilis factus l. ex lege cum concord. in glossa ff. si quadrup. paup. decisio dic.
- 5 Tertium rei familiaris, l. qui nomine, ubi Bart. ff. ad l. Corneliam de fals. & bodie §. 1. cod. tit. l. si profare §. is itaque ff. de condit. furs. Bart. in l. Prator edixit §. 1. de iniur. & late de omnibus prædictis per Marant. in spec. par. 4. ad num. 4. in 1. distinct. de iudis.
- 6 Et deveniendo ad propositam questionem Andr. in verb. & bona committentium in tit. qua sunt reg. in princ. distinguit inter interesse animi sævientis, & interesse partis pecuniarium.
- 7 Quoad interesse vindictæ, sed animi sævientis, Principem etiam de potestate ordinaria posse illud remittere absque partis remissione, etiam sine causa, quoniam interesse tale non inspicitur, neque habetur in consideratione apud veteres prudentes, allegat text. in d. l. si venditor, §. fin. ff. de serv. ex. por. sic eum intelligit de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. 3. de elect. offic. §. 1. n. 15. qui reprehendit
- 9 Affl. dum intellexit Andr. quando ex causa, in eodem verb. & bona committentium, ita tenet expressè hic Andr. hanc eandem opinionem nem tenuerunt relati per Farin. in quæst. 6. de inquisit. num. 15. vers. & licet aliqui relati per Boss.
- 10 Nonnulli Doctores censuerunt, non posse sine causa etiam quoad interesse vindictæ, quod vali, diffinis argumentis fundat Affl. in tit. qua sunt regalia, in verb. & bona committentium crimen num. 49. vers. innot. hoc querit Andr. fundat Mastrill. ad indulgentiam generalem cap. 24. decla-

- rando per ampliationes, & limitationes, alios congerit, & ex Divi Thomæ autoritate comprobatur præcitato loco Farinac. vers. bonum tamen
- 11 opinio, qui testatur de generali consuetudine non valere Principem huiusmodi delinquentibus penas remittere, nisi parte concordata, ex autoritate Gram. & aliorum, in hanc quoque videtur
 - 12 inclinare Caball. q. 58. ubi refert, quid de potestate absoluta, idem de Ponte in eod. tract. in tit. de prouis. fieri solis §. 3. nu. 7. vers. verum causa tali concurrente, & Anna in repet. cap. 1. d. nas. sal. decrep. atat. num. 243. & ceteri, quos colligit Mastrill. in repet. gener. indult. num. 11. par. 2. maxime in Regno, ubi adfunt Ritus, & Pragmaticæ mandantes, quod non possit condonare delicta absque partis remissione, ut testatur idem de Ponte præcit. loc. & semper ita servatum fuisse in Regno refert Gram. in Rit. M. Cur. incip. quod Curia ipsa nunquam componit, & in alijs locis videtur
 - 14 eadem observantia, prout testatur Ioseph Sese de inhib. & Magistr. c. 1. §. 5. num. 110. etiam si
 - 15 Princeps expresse reservaret ius partis offensæ, & aliter concessa non valeret tanquam contra consuetudinem, Sese præcit. loc. num. 111. alias gratia non valeret, Anna in repet. cap. 1. de vassall. decrep. atat. num. 254. vers. & ut nihil omittatur, refert fuisse suspensum quendam non obstante indulto absque partis remissione per Proregem concessum, & quæ Princeps possit, utendo plenitudine potestatis, Card. Tusc. in verb. Princeps conclus. 669. & quando dicatur uti plenitudine potestatis conclus. 670.
 - 17 In casibus, in quibus partis remissio non requiritur, posse Principem indulgere, non est dubitandum, ut per eundem Sese præcit. loc. num. 86. & per Farinac. de inquis. quæst. 6. num. 21. in 1. limit.
- Et adhuc bonum Principem requiritur aliqua causa, Sese in d. c. 1. §. 5. num. 15. vers. causa autem, & Reg. de Ponte in d. §. 5. num. 12.
- 18 Itemque si pars offensa non esset præsens, & ignoraretur locus, ubi moraretur, apponi solet clausula, ut præstet cautionem, si pars comparuerit, stare iuri, iuxta ea, quæ per Reg. de Ponte in d. §. 4. num. 32. vers. sed quid si hæres est incertus, & ita pluries observatum fuit, & signanter in Collaterali Consilio sub die 20. Martij 1619. in causa Titæ Aquarotæ.
 - 19 Præfati enim DD. concludunt, causa concurrente publicæ utilitatis posse condonare delicta, etiam remittendo interesse pecuniarium, & hanc esse communem opinionem, teste Decio cons. 530. num. 5. alios hanc sequentes opinionem adducit Farinac. præcit. loc. num. 22. & Garf. Mastrill. in comment. ad indult. general. cap. 21. num. 13. & si uterque tam Farin. quam Mastrill. contrarium sentiant, Ioseph. de Sese præcit. loc. cap. 1. §. 5. n. 44. & in 2. reg. num. 58. qui tenet minorem causam requiri ad jus vindictæ tollendum, ibi n. 50. vers. ego non invenio aliud.
 - 20 Major causa, videlicet publicæ utilitatis requiritur, ut valeat Princeps aliud pecuniarium interesse remittere.
 - 21 Causæ autem enumerantur per Affl. in eod. verb. & bona committentium num. 50. vers. causa enim indulgenti, unde Ioan. Grand. in tract. de bell. civil. in 38. spec. dicit indulgenti delinquentes ob capturam malefactorum, etiam parte non concordata, & in præiudicium statuere, l. fin. C. si contra ius, vel utilit. publ. cum concordant: non pro-

34 prohibetur tamen ex causa publicæ utilitatis, ac pro bono pacis jus tertii tollere, l. si ita verberatum, §. si forte ff. de rei vend. cum concord. addu. Etis per Farinac. *pract. loc. num.* 24. & propter res prosperè gestas; & per alias causas sibi benè vilas, & sine partis remissione potest indulgere, & commutare pœnas corporales in pecuniarias, de Ponte de potest. *Prærog. de diversis promissionib. de salvo conductu num.* 3.

Et an tunc teneatur reficere de proprio, Sese *pract. loc. num.* 40. *vers. ita demum Princeps potest ex causa.*

35 Et præsumitur facere ex justa causa, And. in 26 præalleg. loc. Anna in d. *rep. cap. 1. de uassal. decrep. at. n.* 253. *vers. ego postea*, Sese *pract. loc. n.* 61. *vers. an autem in Principe*, Afflict. in d. §. & bona committentium, n. 50. plus dicit in *vers. &*

37 dicebat Cyn. quod si Princeps sine causa mandet, ut aliquem in furca suspendat, potest ille sine peccato exequi, quia præsumitur, quod iuste hoc faciat.

38 Verùm nisi expressè Princeps remittat secundam, & tertiam speciem supra relatam, nunquam intelligitur illis præiudicasse secundum Ruin, Clar. Osach. Plaz. Gabri, quos affert Farin. in ead. *quæstione num.* 25. idem tenet Afflict. *pract. loc. n.* 52. in fin. *vers. & si in indulto*, Ioseph. de Sef. de iur. libit. & Mag. *cap. 1. §. 5. num.* 19. *vers. est verum, quod in dubio*; cæteros congerit Garf. Mastrill. in comment. an general. indulg. d. *cap. 21. num.* 11.

39 Imò & ipsa pace facta non intelligitur facta remissio expensarum, damnorum, & interesse partis offensæ, pro quibus agere potest secundum gl. in §. fin. in verb. non revocaverunt instit. de iniur. quam sequuntur communiter Scribentes relati per Cabal. *cas. 248. in princ.* nam cum duæ actiones oriuntur ex delicto, una ad pœnam, altera ad damna, expensas, & interesse, una non tollitur per alteram Batt. in d. l. prator edixit §. 1. ff. de iniur. Caball. d. *cas. 248. num.* 3. & inferius in ead. *decis. d. num.* 17. ibique ponit æstimationem interesse, &

32 in quibus casibus venit reus condemnandus ad damna, expensas, & interesse etiam ad æstimationem operarum, quas occisus exercere potuisset, si vivisset, et interfectus non fuisset, vel si ex vulnere læsus non remansisset; ad quod videndus est etiam Hipp. *fig. 575.*

33 Et quod quælibet culpa consideretur etiam levis, & levissima, verum non deletur, si casualiter Foll. Add. ad Marat. in d. 4. *part. num.* 8. *vers. intelligendo*, tamen, si delictum sit satim, & si Farinac. in tit. de homic. *quæst. 119. inspect. 4. n.* 121. contrarium, etiam autoritate Plot. & Ruin, contrarium tenent.

34 Excusatur quoque an expensis, & interesse, si vulneravit, vel occidit ad sui necessariam defensionem, ex adductis per Farin. d. *inspect. 4. n.* 122. *vers. secundò limita.*

Et quamvis provocatus si excessit moderamen inculpatæ tutelæ, adhuc ad damna, & interesse teneatur, Gaspar Anton. Thes. *quæst. forens. quæst. 7. lib. 3.*

Et ita decisum fuit contra Carolum Carmignanum inquisitum de homicidio, quamvis fuisset provocatus, quia excessit moderamen inculpatæ tutelæ sub die 23. Augusti 1627.

An sit condemnandus ad damna, & expensas, si ex defectu probationum extra ordinem puniatur, infra in alio capite in fine Deo dante dicemus.

35 An autem, & quando, & à quo, & à quibus securitas, saluum conductum, seu guidaticum concedi possit, etiam pro interesse, partis vide latè per Sese *pract. loco d. num.* 65. *vers. de iure autem nostro.*

36 Discussis his in Collaterali Consilio, adiunctis Consiliariis Ioanne Baptista Meliore, & Ferdinando Brancia fuit resolutum de mense Martij 1619. posse Proregem Regni condonare ex causa sine partis remissione delicta, & partis interesse remittere etiam pecuniarium.

37 Secundò, quod si expresse non remittat Princeps damna, & interesse, non intelligatur illis præiudicasse.

38 Antiqua observantia Cancellariæ ea est, interesse rei familiaris tantum expresse reservari, ut est videre in registro, & in specie de anno 1594. sub die 26. Martij in personam Ioannis Dominici de Iordano in *par. 95. fol. 99.* ad quod ex officio condemnandus est reus, ut est dispositum in *cap. Regni. si de furto*, ibi, & in eadem instantia per suum officium in rei subtrahæ, vel violenta, colorati restitutione condemnatur.

39 Et prædicta procedunt etiam in compositione, nam Princeps neque componit delicta absque partis remissione, ex dictis per Caravit. in *Ritu* 272. nec fieri salvo iure partis tenent Grammat. in *Ritu M. Cur.* & reliqui adducti per Thor. in *compend. decisionum in verb. compositio in princ.* & est positivum in Regno per Prag. in *tit. de composit. Prag. 4. & 8.*

40 Limita, quando pœna esset arbitraria, & non statuta certa lege, nam tunc potest componi absque partis remissione, reservando ius parti, & dicitur transactio. quæ succedit loco pœnæ, l. si cum §. qui iniuriarum ff. si quis caus. Luc. de Pen. in l. 1. C. de desert. lib. 12. *num.* 63. *vers. & quia id, quod solum est*, fundat Marant. *conf. 118. d. n. 4. vers. sed in crimine iniuriarum*, respondens, dispositionem *Rituum*, & Prag. prohibentium compositionem sine partis remissione loqui in vera compositione, non autem in ea, quæ succedit loco pœnæ legalis, & hoc casu non posse postmodum ad instantiam partis iterum puniri concludit Maranta *pract. in fin.*

Et ita in anno 1626. observatum fuit per Excellentissimum Dom. Ducem Albæ Reg. Interreg. in causa Andreæ, & Sebastiani Vespuli, prævia consultatione mea, & Regij Consiliarij Catau. ac Præsidentium Marræ, & Blanditij, & fuit ad ulteriora ad instantiam interesse prætendentium pro eorum interesse processum in causa, ut patet exemplo in fine posito *num.* 42.

41 Limita quod dictum est, gratiam, seu compositionem non fieri absque partis remissione procedere super delicto principali, secus super aliquo incidenti, puta controventionem exilij, quia ad partem nihil attinet Carav. *ritu* 272. *num.* 2. *vers. limita hunc ritum.*

42 Fuit dubitatum, an Princeps posset parte non concordata suspendere sententiam foriudicationis firma remanente quoad delictum, ad solum enim Principem hoc spectare tenet Ægid. Boss. in *rit. de Princ. num.* 227. vel ad Iudicem ex speciali potestate à Principe concessa, secundum Menoc. de *arbitr. quæst. 92. num.* 7. & non esse necessariam remissionem partis, faciunt dicta per Caravit. *loc. cit.* quia ad partem nihil attinet, & ita tenuerunt Soc. *iun. conf. 68. Mynsig. fig. observ. centur. 5. observ. 11 in princ.* latè pro utraque parte adducta argumenta.

menti, tanquam veriozem hanc subinet Luc.de Pean.in l. si apparitor C.de cohortal. lib.12. num. 32. ver. puto verius dici legitima causa existente; quo casu non solum hoc posse, quin etiam debere, dicit. Et ita observatum fuit de mense Martij 1626. in Alexandri Carmignani inquisiti de homicidio, & per sententiam M. G. foriudicati.

- 43 Et ex stylo M. Cur. fit gratia contumaciæ per Regentem M. Cur. parte non concordata, & ita quoque observatur in Camera Imperiali, ut testatur Minfyn. d. obser. 11.

ARGUMENTVM.

Accusationem, seu denunciationem non probans, reo absoluto, an sit puniendus, uti calumniator, & teneatur actione iniuriarum, & ad expensas, & interesse.

S U M M A R I U M.

- 1 Calumniari quando propriè quis dicatur. Pro calumnia an possit puniri actor, aut denunciator, quando non probavit accusationem, seu denunciationem, & n. 9. & decis. n. 13.
- 3 Calumniator in Regno non punitur pro calumnia ex præsumptionibus, sed evidens calumnia exigitur.
- 4 In evidenti calumnia quando quis esse dicatur.
- 5 Accusator, seu denunciator non probans, an, & quando teneatur actione iniuriarum, & n. 10. & decis. num. 13.
- 6 Pœna imposita pro calumnia, & pro iniuriis.
- 7 Non probans accusationem, seu denunciationem quando fit ad expensas, & interesse condemnandus, & n. 11. & decis. n. 13.
- 8 An possit post sententiam peti condemnatio expensarum.
- 12 Causa iusta, qua excusat à condemnatione expensarum, & à pœna calumnia.

DECISIO LIV.

FRANCISCUS Passalacqua Secretarius Regiæ Audiendarum Calabriae citra, & ultra varios excessus de Preside Provinciae nunciavit, quorum examinatio commissa fuit Regio Consiliario Vatelæ, per quem diligenter processu fabricato, & per quatuor Regios Consiliarios delegatos examinato, decreverunt esse absolvendum.

- 1 Petit postmodum Præses coram eisdem delegatis, & me uti adiuncto, puniri denunciantem de calumnia, & ad interesse, & expensas ad cuius instantiam fundandam dicebatur, quod calumniari est falsa crimina scienter intendere, l. 1. ff. ad turpill. gloss. in l. athletes §. calumniator in vers. ex utroque ff. de his qui notant infam.
- 2 Et eo ipso, quod non probavit de iure communi propositam denunciationem, vel accusationem, uti calumniator puniendus erit, d. gloss. in l. athletes §. calumniator, vers. & dicitur quis calumniari, cap. cum dilectus de calum. iuncta gloss. in verb. calumniandi, & ita communiter tenent DD. quos refert Caball. resol. crim. casu 205. & est text. in l. 3. §. idemque Divus Adrianus ff. de testib. ibi, & nisi implevisset quod intenderet, relegatur.
- 3 Et quamvis in Regno per consuetudinem calumnia calumniator quis esse non presumatur, ex quo defecit in probatione, sed evidens calumnia effigatur, attamen ex præsumptionibus, & conjecturis, quarum aliquæ concurrebant in casu isto, dicitur esse in evidenti calumnia. Affl. in d. consuet. n. 3. vers. item adde, quod ille dicitur, in quo loco declarat, & dat exempla manifestæ calumniæ.
- 5 Venit quoque puniendus pœna iniuriarum, ex

dictis per Boss. in tit. de accus. num. 20. vers. est verum quod accusatus, & in tit. de pravar. num. 8. vers. cautela est. cum aliis adductis per Sebast. Guazz. in tract. ad defensionem inquisitorum, defen. 2. cap. 13. lib. 1. num. 60. vers. sed pro complemento ipsius materia.

- 6 Pœna ratione calumniæ, & iniuriarum erit arbitraria, & poterit puniri pœna capitali, si id exposcat qualitas accusationis, seu denunciationis, cum pœna talionis, quæ imponebatur, sit sublata, prout multis autoritatibus, & exemplis probat Caball. resol. crim. casu 166. & ultra pœnam corporalem condemnandus erit quoque ad satisfactionem expensarum, & damnorum, idem Caball. congerit omnes DD. in d. casu 166. num. 14. vers. & ul. tra. pœnam, de qua supra, & non est correctum per d. consuet. pœnam calumniæ, ut advertit gloss. in verb. presumant, & ita praticari testatur Par. de Put. in tract. de syndicat. in verb. tortura cap. 4. & cap. 14.
 - 8 & in verb. accusatio cap. 1. & ita decilum refert Grammat. decis. 39. in fin. Quæ condemnatio expensarum potest peti etiam post sententiam, si fuit in sententia omissa ex conditione statuti, seu Prag. ita per doctrinam Bart. tenet gloss. in Prag. temeritatem de expens. condemp. non refert.
 - 9 Pro secretario denunciante allegabatur observantia, de qua meminit Caball. in præalleg. resol. 205. num. 4. vers. hac opinio, dicens, quod licet de iure prædicta procedant, tamen de consuetudine non servatur, quia calumniator præsumptus non condemnatur in pœnam aliquam calumniæ, sed solum damnatur ad expensas, damna, & interesse partis accusatæ, idque fundat autoritate Bossij, Angeli, & Farinacij, qui etiam de iure hoc defendere conatur, & eo magis in Regno est observandum ob allegatam consuetudinem calumniæ.
 - 10 Nec ipsum posse puniri pœna iniuriarum, dicebat, attenta causa iusta, ob quam excusatus, immò etiam iniusta excusat à pœna iniuriarum, ita ex Oldrad. Boss. Minfyn. & aliis fundat Sebast. Guaz. in d. tract. ad defensionem inquisitorum lib. 1. defen. 3. cap. 13. num. 61. vers. quoniam licet rationes, & autoritates, quæ causa non solum excusat a pœna iniuriarum, sed etiam ab expensis, latet Farinac. quest. 16. de accusat. num. 13. vers. & licet plures Doctores, & in hoc casu potest sustineri observantia, quod in criminalibus non fit condemnatio expensarum, de qua per Carav. rit. 297. num. 3. vers. adverte tamen.
 - 12 Causam iustam habuisse dicebat, propter auditum à fide dignis, & hoc approbavit per plures missivas literas, hanc causam consideravit, & iustam esse dixit Affl. in d. consuet. pœnam calumniæ in fine vers. puta, auditus à fide dignis personis.
- Sub die 24. Martij. 1626. intervenientibus Proregente Lopez, Regiis Consiliariis Ferdinando Brancia, me, Bernardo Zuffa, Marcello Marciano delegatis fuit prædicta provisum, quod habilitetur cum cautione in forma. Actuario assumpto Fiumara.

ARGUMENTVM.

Gratia facta à Prorege de omnibus delictis obtenta pace infra annum an præjudicet Baroni, maxime cum delicta sunt commissa in territorio; & an si pro aliquibus delictis non obtineatur pax, gaudeat gratia pro aliis, in quibus habita fuit pax. An pro verberibus monacho datis sufficiat pax offensi, & Abbatis. An exceptio excommunicationis ob-

violenter manus in monachum injectas im-
pediat gratiam.

S E M M A R I U M.

- 1 Rex dum concedit utile dominium feudi, & iurisdictionis directam apud ipsos regere remanente, de iustitia ordinaria non potest se intromittere in vassallos, neque in causis vassallicis.
- 2 Utile dominium praefertur.
- 3 Rex in servis Baronum habet tamen iurisdictionem in habitis. cum per Regem Alphonsum fueris concessum merum, & mixtum imperium, & tunc sicut Reges in servis.
- 5 Reservatio exceptionis quod operatur, & c.
- 6 Rex in quavis concessione iurisdictionis non concessit concessum illud supremum, & Regium in quod ab eo nunquam auferatur.
- 7 Rex potest, non obstante privilegio Baroni concessio, privative ad Mag. Cur. & S. C. causam alteri delegare.
- 8 Rex potest suppressere iurisdictionem Baronum, & Civitatum, & mandare, quod procedat M. C.
- 9 Nec videtur se conclusisse, sed abdidisse, quia ipse quoque cognoscere poterat.
- 10 Vassallus Baronis dicitur etiam Regis vassallus, & magis dicuntur homines Principes, quam vassalli, & ipsi Principi censentur magis obedire.
- 11 In indulto generali comprehenduntur vassalli Baronum.
- 12 Princeps supremus potest ex gratia remittere poenas, & abolere delicta commissam per vassallos Baronum, etiam illis contradicentibus.
- 13 in Regno Prorex Regis vice fungitur, idem indulgendo, utitur iure ratione illius supremae potestatis, & sic ex consequenti prauidicium suo Baroni, & concedit dignitates cum prelatione.
- 14 Princeps non potest remittere, si sit acquisita poena pecuniaria Baroni.
- 15 Rex, seu Prorex omnem illam auctoritatem, & iurisdictionem exercere potest in vassallo Baronum, quam ipse Baro exercere non potest.
- 16 Auctoritates, & iurisdictiones, quae de potestate ordinaria Rex, seu Prorex exercere potest in vassallo Baronum remittit.
- 17 Prorex neque de potestate ordinaria neque Baro potest non concordata parte indulgere delictis, verum Prorex Regni de consuetudine facit indulgentias, dummodo infra certum tempus pae obtineantur.
- 18 Reservatio facta iniuriis tertii, si nemo ius habeat, nihil operatur.
- 19 Rescriptum gratia operatur quoad delicta, pro quibus pars offensa fuit concordata, & si alia remaneant sine remissione.
- 20 Monacho offensa, & quibus sit obtinenda pax.
- 21 in Regno per titulum 291. potest quis persequi suam iniuriam, & tunc iudicium.
- 22 Excommunicatus per sententiam canonis, non sit audiendus ante declaratoriam.
- 23 Excommunicatus non est exclusus a defensione persona, & rerum.
- 24 In omnibus casibus in quibus excommunicatus potest esse in iudicio potest rescripta impetrare.

De aliquibus suis dubitatum in M. C. & postmodum in S. C. in causa Francisci de Franza inquisiti de pluribus super remissione petita per Ill. Ducem Montis Leonis.

Es primo, an gratia ei facta à Regni prorege de omnibus delictis per eum commissis, obtenta pace post offensam infra annum, prauidet Baroni, cui fuerunt per eundem Proregem restituta iura dum Baro comparuit ad eandem impediendam, cum sit tunc vassallus, & delicta sunt commissa in territorio.

Secundo, an obtenta pace ab aliquibus ex offensis gaudeat pro illis delictis gratia, & si alia remaneant sine remissione, pro quibus offert iuri dari coram iudice competente.

Tertio, an pro verberibus monacho profecto datis sufficiat pax offensa, & eius Abbatis.

Quarto, an obstat exceptio excommunicationis, quia manus violentas in monachum iniecit ita quod non sit audiendus in allegata exceptione gratia.

- Ad primum pro Ill. Duce dicebatur, quod & si universalis totius Regni iurdictio sit apud Regem, nihilominus dum iidem Reges concedunt feuda, & iurisdictiones quibuscunque feudatariis, aut Baronibus, eis quoque concedunt utile dominium feudorum, & iurisdictionis, directo tantum dominio apud ipsos Reges remanente, de iustitia ordinaria non possunt se intromittere in vassallos, neque in causis vassallorum dictorum Baronum, post Bald. in l. prima quaest. 43. num. 35. de ver. divis. ait Albert. Brun. cons. 21. col. 2. vers. predicta coadiuvantur, & Prapoli. in cap. 1. in fin. vers. extra glossam quare de contro. vers. inter vassall. & Episcopum, & Felin. in cap. Pastoralis num. vers. similia sentit, de offic. ordin. Jo. Feb. in l. de assil. tunc in princ. col. 3. vers. sed au superior, ubi dicit, non posse Principem in Terra Baronis sibi subiecti habentis merum, & mixtum imperium, tutorem dare pupillo, nec alium actum iurisdictionalem exercere, nisi in defectum iustitiae per ea, quae habentur in cap. Pastoralis, & in cap. Roma de offic. ordin. in 6. refert & declarat Nat. cons. 580. num. 4. Frecc. de subfend. lib. 2. in 9. auct. Baron. num. 1. vers. quia neque Rex, & plenè Regens Lanarius cons. 52. num. 5 & Regens de Ponte de potest. Proreg. in tit. de electione officialium §. 1. num. 21. & ratio ea est, quia Rex concedendo utile dominium feudorum, & iurisdictionem Baroni, Baro tantum utilis dominus in exercitio iurisdictionis praefertur directo, unde Rex in Terris Baronum non habet iurisdictionem, nisi in habitu, cum per Alphonsum primum concessum fuerit merum, & mixtum imperium, idem Barones in eorum Terris sunt, sicuti Reges, refert Afflict. in 4. proem. consilii. quaest. 24. & in spectantibus ad Baronis iurisdictionem non potest Rex se intromittere Camill. de Cust. in divers. feud. potest. quoque fundum num. 11. & 12. fol. mihi 28. à ver. sola in comm. consue. Saband. in tit. de Castell. decreti. quia pluribus glos. 3. n. 3. & ex clausula, quod non prauidetur iuribus Baronis, expressè patet, noluisse, quod gratia fortiretur effectum in prauidicium Baronis, per Doctrinam Bald. in l. ille, ff. quo §. 1. in fin. ff. ad Senatusconsultum, dicens, quod reservatio, quam Iudex facit, exceptionis operatur, ut si apparuerit, exceptiones etiam

etiam veras esse juridicas, quicquid est factum, habetur pro non facto: nec enim est natura reservationis, ut omne præjudicium tollat, l. *ut si quis* §. *plurique* ff. *de religiof.* Hieron. à Laurent. in *decif. Avend.* 45. num. 5.

Pro reo dicebatur, posse Principem indulgere virtute supremæ potestatis, nam in quavis concessione jurisdictionis non censetur concessum illud jus supremum, & regium, quod ab eo nunquam amovetur, latè per Freco. in *tract. de subfeud. lib. 3. de diff. int. feud. quater. & plas. & de cab. num. 35.* Sola super *const. Sabaud. decreti indulgentiam* glos. un. num. 8. *vers. hac potestas, sub tit. de restit. spoliis.* latè Regens Constantin. in *l. unica C. pen. fiscal. cred. præferr. num. 95. vers. privi quid quæsumus*, faciunt adducta per D. Reg. Carolum Tap. in *const. ea, qua ad speciale decus à nu. 39. usque ad 43.* ad quod facit tex. in *cap. dudum* §. *nos igitur de præben. in 6. per quem Affl. in cap. 1. hât eos si quis num. 3. quib. mod. feud. amitt. dicit*, posse Regem, non obstante privilegio concessio Baroni privativè quoad M. C. & S. C. causam vassalli alteri delegate, nec posse tueri se privilegio, quia ex illa delegatione non fit præjudicium Baroni, quia intelligitur semper potestas Regis reservata, cum in eo resideat suprema potestas inseparabilis, unde solus potest suppressere nedum jurisdictiones Baronum, sed etiam jurisdictiones Civitatum Bellug. rub. 22. §. *quia quotidie num. 30. vers. item & hac videtur*, & licet concedat alicui Baroni merum imperium, non ex hoc se denudasse videtur sua jurisdictione, & imperio, Petr. Bellug. *de juris. rub. 22. d. §. quia quotidie num. 59. vers. item ex hac prærogativa, quæ suprema potestas nunquam censetur abdicata*, latè, & copiose Reg. de Pont. *dec. 26. Gramm. conf. crim. 72. num. 1. vers. & idè bene facit*, nec videtur se exclusisse, seu à se jurisdictionem abdicasse supremam, quin ipse quoque cognoscere posset, idem in *vol. 28. n. 3. vers. nam ex hujusmodi privilegii tenore*; & adhuc Regis vassalli dicuntur Sol, ad *const. Sabaud. de foro comp. decreti subditos nostros* glos. prima num. 6. *vers. quibus tamen non obstantibus*, probat Camill. de Curt. in *divers. feud. in d. cap. quoque feudum num. 29.* declarando regulam illam, quando vassallus vassalli mei non est meus vassallus, & ante eum Natta in *conf. 580. in princ. ubi etiam dicit*, quod sunt magis homines Principis, quam vassalli, & ei magis tenentur obedire. Rex enim est Dominus personarum, *Constit. Regni, Quia frequenter*, Reg. de Ponte *de Regal. imposit. in princ. num. 53.*

Unde frequenter Dominus Prorex mandat ad instantiam filci patroni, quod procedat M. C. citra præjudicium privilegiorum Baronum, quod multoties cum essem Judex in M. C. in Coll. Conf. fuit mandatum, consideratis delicti atrocitate, & qualitate Baronis, & si Camill. de Curt. in *divers. feudor. cap. potest quoque feudum num. 12. vers. hoc enim in præjudicium de jure fieri non posse* sustineat.

Ex quibus, & aliis fuit sollempniter decisum in junctis omnibus Tribunalibus in indulto generali comprehendi vassallos Baronum, ut refert fol. 30. Reg. Const. in *d. unica C. pen. fiscal. creditor, præferri lib. 10. d. num. 87.* ubi diffusè, & si contrarium defenderit Lanar. *d. conf. 52.* & in propriis terminis posse supremum Principem indulgere, etiam contradicente domino immediato per quem

non posse impediri gratiam delicti per Principem concessam refert decisum fuisse Papon. *lib. 24. tit. 17. arresto primo, & seq.* quem affert Arism. *Tepatus in tit. de gratia delicti concessa*; Gaspar. *The-saur. q. 71. part. 4.* sustinet, posse supremum Principem in præjudicium vassalli de jurisdictione omnimoda investiti facere gratiam de homicidio, vel alio delicto, & ratio est secundum eundem in *d. q. par. 4.* quia facultas indulgendi non dependet ab ordinario imperio, & jurisdictione illa de qua est investitus vassallus, etiam privativè quoad concedentem, sed dependet à supremo imperio reservato, quod habet supremus dominus in feudo concessio, quo etiam uti potest non solum contra vassallum, sed in ejus subditos, quorum etiam dominus remanet, refert Joan. Maria Novar. in *colle. super pragmat. Regu Neap. coll. 22. n. 9.*

13 Quod poterit etiam Prorex Regni, qui in Regno Regis vice fungitur, Dom. de Pont. *de potest. Proreg. tit. 1. Grand. de bel. exul. quæst. prima num. 9.* Novar. *præalleg quæst. num. 2. vers. idè ill.* Prorex indulgendo utitur jure suo ratione illius supremæ potestatis, ut supra probatum fuit, ponderavit hoc Regens Constantin. in *l. unica C. pen. fiscal. cred. præferri lib. 10. num. 6. vers. si ergo hoc in indulgendi.*

Quod potest, & si ex consequentia præjudicium fiat Baroni, quod non attenditur arg. text. in *l. si in meo fundo ff. de aqu. plu. ar. cond. & in l. fluminum §. si ff. de dam. infect.*

Facit quod dixit Dom. de Pont. *de potest. Proreg. de provision. fieri solitis §. 5. num. 7. vers. hinc ex causa*, quod de potestate ordinaria Princeps potest conferre dignitates cum prælatione temporis in præjudicium tertii, cui prius fuerunt collatæ, quia dignitates sunt penès Regem, & sic utitur jure suo.

Non enim poterat Baroni præjudicare, quoad multam pecuniariam acquisitam, Boss. *de remed. ex sola clementia Princip. num. 13. vers. item ex eo quod non trahitur*, Amodeus de Ponte in *tract. de Landemio quæst. 24. num. 12.* Franciscus Mateo *q. 243. in princ. part. 2. Sola in commentar. ad const. Sabaudia de indulgent. glos. 2. num. 8.* cum reliquis adductis per Tepat. loco, quo supra Gaspar. *quæst. 58. lib. 2. & in d. quæst. 71.* Joan. Mar. Novar. in *d. colle. 32. num. 10. vers. licet non præjudicet*, & in

14 hoc casu loquuntur autoritates adductæ per Novar. eo maxime, quando esset Baroni vetitum, nam poterit Rex, seu Prorex omnem illam jurisdictionem, & autoritatem exercere in vassallos Baronum, quam Baro exercere non valet, Natta in *dicto conf. 580. num. 4.* Surd. *152. num. 3. in fin. vol.*

15 2. aliasve autoritates, & jurisdictiones, quas de potestate ordinaria exercere potest Rex in Terris Baronum, habes per Reg. de Pont. in *tract. de potest. Proreg. §. 1. de elect. officialium*, per Grammat. in *d. conf. crim. 28.* ac per Affl. in *promm. conf. d. q. 25. in fin. & per Solam in præcitato loco*; vetitum est Baronibus, parte non concordata abole-

16 re delicta, quod & si neque Proregi de jure licet ex mera gratia juxta ea, quæ per Reg. de Pont. *de potest. Proreg. tit. 1. §. 4. num. 10.* nihilominus de consuetudine, observatur, & in dies Proreges ex gratia indulgent delictis, data dilatione, ad obtinendam pacem, prout in casu de quo agitur fuit observatum, & sic nullum infertur præjudicium Baroni, & ex his fuit per M. C. decisum

17 pro gratia, & non obstat illa reservatio jurium Baronis: quia nihil erat reservabile Aug. in *l. si*

- quis legaverit fide leg. 1. Sord. decis. 200. in fin.
- 18 Ad secundam cum plura sunt delicta, & diversa, defectus pacis in uno non impedit, quin pro alio gratia gaudeat, pro qua pacem habuit arg. tex. in l. etiam si ex causa fide minor. l. Cornelii in p. fide iur. par. ad quod etiam facit, nam gratiam fecit Princeps conditione adiecta, si infra annum pacem ab offensis obtinuerit, cum plures sint & diversa delicta, si ab uno obtinuerit, pro eo delicto gaudebit gratia, cum purificata sit conditio in illo, nec defectus non adimpleta conditionis quoad aliud impedit ad text. in l. si quis legata §. fin. de leobaredi §. si duorum fide cond. & demonstr. gaudebit igitur gratia, pro delictis, pro quibus remissionem habuit, & pro reliquis penas sustinebit, & ita censuit M. C. nec obstat arg. de consuetudine Protegum non dividendi delicta in gratis, de quo per Preside Franch. dec. 330. cum contrarium servari videamus in dies.
- 19 Ad tertium M. C. iudicavit, remissionem habitam ab offenso, & Abbate sufficere ex traditis per Caravit. in r. M. Cur. 75. num. 27. vers. septimo quo, in quam videtur inclinare Farin. in quest. 13. num. 26. in fine vers. nec pratermittendum; imò Abbatis tantum remissio sufficit ex dictis per Felin. in cap. cum dilecta de rescript. num. 15. ea ratione, quia cum monachus habeatur pro mortuo cap. placuit 16. quest. prima cum concordant. actio quæ sita est monasterio, quam Abbas remittere potest Bal. in l. præsens in ult. quest. C. de transact. cum in S. C. per appellationem à me tunc iudice M. C. causa referebatur, unus ex Dominis Consiliariis adduxit auctoritatem Iacobi Vilalpan. in secunda parte repetitionis. l. 22. tit. 1. 7. partita cap. 32. septimus casus est. qui tenet transferri ad consanguineos istud ius accusandi, & ab ipsis pacem habendam, quæ opinio sustineri potest in monacho interfecto iuxta communem distinctionem DD. quando offensio esset facta intuitu persone, secus intuitu monasterii, de qua late per Iul. Clar. quest. 38. num. 24. vers. ego vidi, & d. fatus per Farin. in d. quest. 13. sed in offensa facta monacho, quando ex ea offensa non fuit secuta mors, ius accusandi non transit ad consanguineos, est text. in l. hi tamen omnes fide de accusat. ibi, si suam injuriam exequantur mortemve propinquorum defendant, per quem text. Decian. in practerim. lib. 3. cap. 5. num. 9. dixit, quod quando quis suam propriam iniuriam prosequitur potest accusare de quacunque injuria sed prosequendo offensam suorum, accusat, cum mortem dumtaxat propinquorum vindicat, quem refert Bajard. ad Clar. in quest. 14. num. 5.
- 20 juxta prædictam l. hi tamen intelligendus est rit. M. C. 191. secundum ordinem Caravitæ, ibi, suorum iniuriam, id est mortem propinquorum, nam sicut de jure communi aliquibus prohibitum erat accusare, nisi suam prosequerentur iniuriam, mortemque propinquorum defendebant d. l. hi tamen, cum tribus præcedentibus ita juxta ritum omnibus prohibitum est accusare, nisi suam iniuriam prosequantur, mortemve propinquorum defendant.
- Ad quartum adducebatur contra eum text. in cap. 1. de rescript. in 6. ubi ipso iure rescriptum, seu processus irritatur, si ab excommunicato sit per alio, quam excommunicationis, vel appellationis articulo fuerit impetratum, cum igitur ex offensa facta monacho sit ipso iure excommunicatus, ex vulg. can. si quis suadente diabolo, non

- erit audiendus in allegata exceptione gratia.
- 21 Replicabatur non procedere in excommunicato per sententiam canonis, ante declaratoriam latam ab homine, nam non remouetur interim ab usu, & exercitio actuum de sui natura permissorum, sic Petrus Ancharam. cons. 539. tribus de causis. Peregr. de jure fisci lib. 3. tit. 5. de excommunicatione in fin. in casu, de quo agitur, nulla lata est sententia ab homine.
- 22 Insuper dicebatur, excommunicatum non esse exclusum à defensione persone, & rerum cap. intelligimus, ubi omnes vocant, de iudiciis, quia non privatur his quæ ad defensionem pertinent. ut Jo. Ant. in cap. utile de reg. jur. in 6. in fin. vers. idem si in prædicto iudicio, Bart. & Civilista. in l. de pupillo §. fin. ff. de novi nunciat. & generaliter à nulla repellitur exceptione Specul. in tit. de except. & replic. §. fin. num. 3. Decian. cap. à nobis num. 37. de except. etiam in consecutionis iudiciis, ut dicit Farinac. in d. cap. 1. de rescript. in 6. num. 15. ita quoque si in carceribus mancipatus sit, impetrare potest rescriptum, ut inde relaxetur, ut ex Bal. & Panor. in d. cap. intelleximus, & aliis probat Peregrin. de jure fisci lib. 3. cap. 11. num. 20. dicens, posse adversus interdictum sequestrum, aut alium actum judicalem, in iudicio, aut extra comparere tanquam ream, reddens rationem; nam alioquin excommunicato in præjudicialibus, si enim non valeret se defendere, neque posset inquiri, ubi ad plura ex hoc infert.
- Et generaliter subdit Ancharam in d. cap. 1. de rescript. in 6. num. 3. quod excommunicatus omnia potest, quæ pertinent ad suam defensionem cap. cum inter de except. quocunque pacto faciant ad causæ defensionem secundum opin. Vincent. & aliorum, quam dicit opprobriari, siue sit facti, siue juris, & quod omnis defensio detur, siue sit odiosa siue favorabilis secundum Goffred. & Domin. ibi colligente quindecim limit. post num. 22. cons. colligo, quarum plures ad casum nostrum conferunt, & præcipue 2. & 4. & Philippus Franch. in d. cap. 1. de rescript. in 6. num. 3. in fin. vers. & ex his patet, post quam dixit, omnes exceptiones concernentes defensiones, posse excommunicatum deducere in iudicio, profert hæc verba, Et ex his patet, quod in omnibus casibus, in quibus excommunicatus potest esse in iudicio, potest rescripta impetrare, quod reassumit ex dict. per Innoc. Pet. Ancharam & alios, & ex his fuit per M. C. audito Barone iudicatum, quod gaudeat gratia.

ARGUMENTUM,

Doctor gaudet privilegio nobilium, & nobilitas transit ad filios Bastardi, seu naturales filii Doctorum an gaudeant nobilitate, & quid in bastardis filiis nobilium ex genere Nobiles ob enormitatem delicti an, & quando amittant nobilitatem, & quomodo puniantur?

S U M M A R I U M.

- 1 Doctoratus dignitatem confert.
- 2 Doctor gaudet privilegio nobilium. Res ad id non legat, sed causæ provocantur num. 4. & 5.
- 3 Dignitas, & nobilitas idem sunt.
- 6 Nobilitas Doctoratus transit ad filios.
- 7 Et non filius patris aro dignitatem.

- 8 An nobilitate gaudeant filii, mortuo patre Do-
ctore.
- 9 Bastardi, & naturales idem sunt.
- 10 Nobilitas Doctoratus non transiit ad filios bastar-
dos, seu naturales. Decisio num. 12.
- 11 Filiorum appellatione, & quando veniant bastar-
di, & an in statuto concedente immunitatem
Doctoribus, & eorum filiis, veniant natura-
les.
- 13 Bastardus ex genere nobili natus, an gaudeat no-
bilitate paterna, & num. 17.
- 15 Bastardorum, & naturalium, ratio descendens
ex nobilibus reputatur vilior, & deterius con-
ditionis, quam sit plebeia, & si de consuetudi-
ne retineant familia nomen, tamen non sunt
agnati quoad succedendum in hereditate, ho-
nore, seu dignitate familiae, & stricte, & pro-
priae non dicuntur de domo.
- 16 Nobilitas an transeat ad nepotes filios bastardi,
& si sint ipsi legitimi.
- 17 Nobiles an gaudeant nobilitate, si eorum com-
miserint delictum, & decisio affertur num. 22.
& alia decisio num. 29.
- 19 Legum correctio non datur, nisi expresse dica-
tur.
- 20 Lex nova corrigens legem antiquam in uno, non
extenditur ad aliud.
- 21 Index potest ob criminis immanitatem poenam
augere.
- 23 Nobilitate tunc non gaudent nobiles ob delicti
enormitatem, cum de delicto sunt convicti, vel
confessi, secus si ex defectu probationis extra or-
dinem sunt puniendi.
- 24 Puniens extra ordinem ex defectu probationis
non est condemnandus ad interese.
- 25 Poena, quae infamat, ut infamissimum, non po-
test imponi, ut extraordinaria ex defectu pro-
bationis.
- 26 Puniens pro furto extraordinaria poena, si sit
convictus, & confessus, an dicatur infamis.
- 27 Bastardi à quibus excludantur.
- 28 Et quid observetur in Gallia, & Hispania.
- 30 Popularis diues, & honestus in panis estimatur
ut nobilis.

DECISIO LVI.

- 1 Doctoratus dignitatem confert ex dictis per
Bart. in prima constit. codicis num. 10. Fe-
lin. in rubr. de magistr. num. 5. vers. item Doctor
ex dignitate, Alex. consil. 12. in fin. & consil. 94.
col. 2. vers. sed ita vol. 1.
- 2 Doctor gaudet privilegio nobilium ibidem Fe-
lin. in versum gaudet privilegio Guid. Pap. qua-
388.
- 3 Dignitas enim, & nobilitas idem sunt secun-
dum Bart. in l. prima C. de dignit. lib. 12.
- 4 Et si actu non legat Doctor, gaudet privile-
gio, prout probat Guid. Papa in dict. quaest.
388. & in quaest. 88. reprobandus Bart. aliter tenen-
tem.
- 5 Extenditur etiam an ad eos, qui patrocinantur
causis clientum, & ita fuit crebrior Interpretum
sententia Nicolai de Neap. in l. professio Cod. de
muner. patris. lib. 10. Matth. Add. ad dictam de-
cisionem. Guid. Pap. dict. 4388.
- 6 Quae nobilitas ad filios pertinet text. in l. mo-
dicos C. de professor, & Medic. lib. 10. Bald. in l. fin.
C. de serv. fugit. Guid. Pap. dicta decis. 388. & ita
passim iudicatur.

7 Et an ad filios natos ante nobilitatem acquisi-
tum Tiraguell. de nobilit. cap. 15. num. 8. Covarr.
lib. variar. cap. 8. num. 5. Guid. Pap. quaest. 389. &
ibi Add.

8 Et an nobilitate filii utantur, donec vixerit
Doctor, & an eo mortuo, vide Barbof. in l. quia
sile vol. 2. solut. matrim. num. 33. vers. sed non pla-
cet hac concordia, Perez in eod. Castell. lib. 4. tit.
1. fol. mibi 714.

9 Privilegiis nobilitatis non gaudent filii Do-
ctorum bastardi seu naturales, qui idem sunt se-
cundum gloss. in rubr. ff. de concub. unde Bened.
de Bar. in tract. de filiis non legitimis nat. num. 2.
& Salyc. in summa aut. praterea Cod. de natur. li-
ber. sumant text. loquentem de naturalibus libe-
ris per verbum bastardos, verum bastardi nomen
vulgo pro omnibus illegitimè natis cuiuscunque
generis ponitur, Gabr. Palaeot. de notis, spuris-
que filiis cap. 17. num. 7. & est nomen barbarum,
omnes comprehendens illegitimos, Joan. Bapt.
Lup. de illegitim. tom. 1. in prafat. num. 17.

10 Filij namque bastardi Doctorum non gaudent
nobilitate: quia nati ex legitimis nuptiis patrem,
& vulgo quæsi matrem sequuntur l. cum legit-
ime ff. de stat. hom.

11 Insuper Imperator in d. l. medicas, Doctoribus,
& eorum filiis privilegia concessit, quibus non
nisi legitimi potiuntur: non enim sentit de ille-
gitimis, ut probat contra distinct. Bart. Palaeot.
in dict. tract. cap. 60. & attenta quoque Bart.
dist. in l. tutelae ff. de ea. dimis. quam sequitur
Bald. in l. parentes ff. de in ius vocand. num. 5.
vers. modo venio, quod aut provisio legis confi-
derat naturalem causam, puta reverentiam, vel
effectum naturalem, & tunc continetur filius
etiam spurius, aut provisio legis non confide-
rat causam naturalem, sed accidentalem, tunc
non continetur filius naturalis, seu spurius.

Unde in statuto concedente dignitatem Do-
ctoribus, & eorum filiis, non veniunt natura-
les, cum qualitas Doctoratus ipsis non conve-
niat, & nihil eis conferat Bald. in dict. l. paren-
tes ff. de in ius vocand. num. 6. vers. sed po-
tente concessa est immunitas, Fulg. cons. 152. super statuto
col. 3. vers. ceterum, Jo. Bapt. Lupus in tract. de
illeg. & natural. restituendis comm. 1. §. 3. num.
71. vers. inferatur quoque.

12 In poenis infligendis Doctorum filios bastardos
paterna dignitate non gaudere, iudicatum fuit
in Collaterali Consilio me relatore delegato, &
condemnatus ad perpetuo remigandum Francis-
cus de Monte filius bastardus doctoris, & Iudi-
cis cohortis Hispanorum, qui ab universitatibus
Campanae falsis assertoris filii nomine pecuniam
recepit, & sibi ascivit de mente Julii in anno
1612. & exequuta sententia, & in eodem Coll.
iterum fuit approbata sententia Regiae Audien-
tiae Capitanatae, per quam cum extraordinaria
potestate fuerat condemnatus Andreas Schynge-
lus Doctoris filius, Civitatis Luceriae, ad Re-
gias triremes pro furto in strata publica, & ex-
equuta sententia referente M. C.

13 Et non solum bastardi filii Doctorum, sed
etiam ex genere de jure nobilitate paterna non
gaudent, Alex. ad Bart. in l. prima num. 50. C. de
dign. lib. 12. per text. in d. l. cum legitime ff. de stat.
hom. & l. liberos ff. de Senat. & Joan. Baptista Lup.
in d. tra. 3. comm. 1. §. 3. num. 38. posse in singula-
certamine recusati tenet, & notatio hac descen-
dens à nobilibus reputatur vilior, & deterius
à no-

à nobilibus reputatur vilior, & deterioris conditionis, quam sit plebeia, ut respondit Ruin. *conf. 77. viso num. 7. & num. 12. lib. 3.* quem refert, & sequitur Io: Bap. Lup. ibidem, comprobans *cap. si gens Anglorum dist. 56.* ubi ponitur, gentem istam degenerem, neque in bello fortem, neque in fide stabilem, neque honorabilem hominibus neque Deo amabilem, & inferius *num. 67.* dicit quod, & si illegitimi retineant de consuetudine familie nomen, tamen non sunt agnati, quoad succedendum in hæreditate, honore, seu dignitate familie, & strictè, & propriè non dicuntur de domo, vel de casata, sive de familia, 26 quod etiam nepotes extendit Bal. *in l. fin. C. de verb. signif. num. 4. vers. quare hic Bart. & Dec. conf. 85. in fine,* & quod non dicantur de domo, & quod non possint portare arma domus, quia illud est honor, qui bastardis non competit, ex autoritate Bart. Bald. Dyn. & Angel. tenet Alex. *in l. in factio §. si quis rogatus num. 54. ff. ad Senat. Trebell.*

27 Aliter servari de consuetudine generali, dicunt DD. Adducti per Pasqual. *de vir. pat. potest. part. 3. cap. 2. num. 26.* qui tenet de generali consuetudine filios bastardos nobilium reputari nobiles, præsertim si sint familiarum insignium, & ita servatum, ut plurimum fuit meis temporibus in genere pœnæ infligendæ, & pœnis quibus nobiles puniuntur fuerunt castigati, item servos, si sint recripto Principis legitimatis juxta tenorem privilegiorum, de quo latè per Paschal. *præcis. loc. à num. 212.*

Et quid de legitimatione facta à Rege filii spuii, patre jam vita functo, qui instrumento petiit à Rege, ut filium legitimaret, sed de morte patris non fuit facta Regi mentio temporis concessionis, Alvar. Valalc. *consultat. 258. tom. 2. num.*

28 Quod etiam in gravibus, & enormibus, ut in crimine læsæ Maiestatis, & furtis servari, & deorsum refert Vinc de Franch. *decis. 569.*

Verum aliquando ratione enormitatis delictorum, & qualitatis personæ fuerunt puniti pœna, qua ignobiles plectuntur ex dictis per Bart. *in l. prima C. de dign. lib. 12. num. 49.* qui dicit, nobilitatem transire in filios, nisi propter eorum delictum eam amittant, nam propter delictum quis infamatur, & per infamiam perditur nobilitas, & dignitas, *text. est in l. 2. cod. sit. facit etiam text. in l. Judices C. cod. ubi furtis, & sceleribus maculati, honore exni; inter plebeios habentur, & de eo honore blandiri non permittitur, quo se ipsos indignos iudicaverunt, concordat l. infamia de decurion. & l. 2. C. de palatin. sacrorum largit.* hinc duxit Bald. *cap. cum quidam, de inoscurand.* quod licet nobiles furcis non suspendantur, tamen concurrente enormitate criminis suspenduntur, quem refert Gramm. *vol. 3. num. 8. & decis. 36. num. 5.* Caball. *in resol. crimin. casu 99. num. 108. & seq.* tenet nobilem ratione enormis delicti posse, ut plebeium puniri, id probans auctoritate Affl. & aliorum Doctorum etiam Regnicolarum, quod maxime consulto Principe observabitur, prout pluries practicum fuit teste Reg. de Pont. *in tract. de potestate Præreg. in tit. de provision. fieri solis §. 2.* erit ergo iudici arbitrium.

29 Nec obstat *cap. Reg. ponderatum* per Vinc. de Franch. *in d. decis. 569.* quod loquitur in simplici furto, & non extenditur ad omnia alia delicta,

arg. l. precipimus in fin. C. de appellatombus, nam 30 quando casus sunt diversi, & diversimodè à lege considerantur, lex nova corrigens in uno, non extenditur ad alium glos. *in l. quod verò ff. de legibus, Bart. in l. Marcellus ff. ad Trebell.*

21 Nec prohibet, ob criminis atrocitatem pœnam augere, quod Judex potest per *l. quod ego pœna gravior ff. de his, qui not. infam. Alvarez in expof. leg. præc. in cap. 1. num. 12.*

22 Et ita observatum fuit per Reg. Consiliarium Scipionem Rovitum delegatum, in personam Ioannis Baptistæ Domelli, qui quamvis nobilis fuit ad triremes condemnatus.

23 Prædicta tamen tunc locum vindicabunt, cum convicti, seu confessi fuerint rei de enormi delicto, secus verò si extra ordinem venirent puniendi ex iudiciis, pro quo facit *text. in d. l. Judices C. de dignitat. lib. 12. ibi, convicti,* puniuntur enim rei extra ordinem, quando non sunt convicti, seu confessi, veluti de delicto suspecti, non autem tanquam delinquentes, prout consideravit Caball. *in*

24 *resol. crimin. casu 82. n. 15.* ex quibus tenuit non posse in hoc casu condemnati ad interesse.

25 Unde si pœna infamiam afferret, ut ictus fustium jux. *text. in l. ictus fustium de his, qui not. inf.* non posset imponi, ut extraordinaria ex defectu probationis Farin. *in quæst. 31. num. 16.* & habuit pro vero M.C.

26 Sed quid si convictus, & confessus fuit punitus pro furto extraordinariè, an dicatur esse infamis, & tanquam talis repellatur à dignitate, video Caball. *decis. 172.*

27 Bastardi à quibus excludantur, latè Tiraquell. *de nobil. cap. 15. n. 10.* & quid observatur in Gallia,

28 & Hispania habes per Otalor. *in 2. par. tertii principalis cap. 3. n. 3.*

29 Post hæc scripta fuit idem, quod observatum fuit per Regium Consiliarium Rovitum *num. 22.* practicum per Magnam Curiam uti delegatam de mense Januarii 1628. in personam cujusdam Actuarii M.C. pro blasphemia omnipotentis Dei, 30 qui etsi tanquam popularis dives, & honestus erat in pœna imponenda, ut nobilis æstimandus juxta doct. Bart. *in l. capitalium, §. servus ff. de pen.* quem sequuti fuerunt Doct. relati per Regent. de Pont. *in tract. de potestate Præreg. in d. §. 2. n. 2.* attamen attenda delicti atrocitate fuit punitus pœna perforationis linguæ, & remigationis juxta Regiam Pragmaticam.

ARGUMENTUM.

Minor an possit puniri pœna ordinaria ob delicti atrocitatem, & datur intellectus ad pragmaticam de minoribus. Minor quando restituatur adversus confessionem.

SUMMARY.

- 1 Minoribus an per necessesse minoranda sit pœna. *Decis. num. 7.*
- 2 Oratio soluta aequipollet copula in dubio.
- 3 Quando plures orationes ponuntur copulative, non principaliter, sed respectivè ad aliud tunc requiruntur concursus omnium.
- 4 Minori in atrocissimis criminibus, & præcisè per assassinio, non est minuenda pœna.
- 5 Adulto non minuitur pœna legis Cornelie de sicar. pro homicidio.
- 6 Confessio emanata à minore suo curatore, non nocet.

- 7 *et, & adversus illam restituitur, & n. 8.*
 7 Si per Judicem datus, fuit minori legitimus procurator, non restituitur adversus confessionem
 8 Curatoris datio non est necessaria minori in atrociori bus, nec adversus confessionem restituitur minor.
 9 Confessio emanata à minore sine curatore si eo inditiis apparet eam esse veram, adversus illam non restituitur minor.
 10 Minorem detineri in carceribus ratione criminis atrocitatis, donec ad majorem aetatem pervenerit, quae completa puniri remissionis poena docet observantia.
 11 Et decisum fuit in S. C.
 12 Et quae poena exercenda sit in puberem auctorem 16. patientem vitium nefandum.

DECISIO LVII.

Minori de necessitate (quamvis ouberi, & doli capaci) poenam minorandam esse, & poena ordinaria non posse puniri multi Doctores tenuerunt, de quibus per Facinac. de pen. temperand. q. 92. num. 103. nonnulli iudicem non teneri precise minorare, sed ipsius arbitrio residere affirmarunt.

- 1 Primam communem esse testatur Sforz. Odd. in tra. de restit. in integr. p. 1. quæst. 80. art. 9. num. 93. reliquos refert Caball. casu 134. ad quem satis est remittere, fundamenta utriusque opinionis adducunt Sforz. in d. quæst. Vrsill. ad decis. Afflic. 287. qui testatur de decis. Sac. Conf. & Reg. Came. 12, & Thesaur. decis. 161.

Altera per Regiam pragmaticam sub tit. de minoribus approbata fuit, & ea servanda præcipitur, de qua meminit Vrsill. ubi sup. & Præde Franch. decis. 230. & Caball. præcit. resolut. 134. in hac pragmatica est statutum, & declaratum ludicantium esse arbitrio, an ordinaria, vel mitiori poena minores delinquentes puniendi sint, & non necessitate minoranda, seu iudicis arbitrio omne id esse relictum, considerata delicti atrocitate, personæ qualitate, delictorum reiteratione, ac aliis considerandis rectè perpensis.

Ex quibus verbis, qui reorum partes tuebantur non posse poena ordinaria puniri dicebant, nisi concurrentibus atrocitate delicti, reiteratione, & prava qualitate personæ.

- 2 Idque fundabant: quia oratio soluta æquipollet copulæ in dubio Bar. in auth. hoc locum nu. 6.
 3 Cod. si secundum p. mul. & quando plures conditiones ponuntur copulativè, non principaliter, sed respectivè ad aliud, tunc requiritur utraque, l. si heredi plures ff. de condit. inst. secus verò quando copulantur principaliter per se respectivè ad aliam speciem juxta text. in l. prima ff. de his, qui not. infam. cum concordantibus, ita distinguit Bart. in d. leg. si heredi plures, & in l. si is, qui ducens a. utrum. pan. col. de rebus dubiis, & in l. prima ff. de his, qui not. infam. at cum prædictis copulantur respectivè ad poenam imponendam, omnium concursus requiri videtur.
 4 Fallit hoc in atrocissimis delictis, in quibus non sunt considerandæ aliæ qualitates, sed sufficit ipsa delicti atrocitas Sforz. Odd. in d. quæst. 80. num. 101. asserens rationem, quia regulariter atrocissima delicta non committuntur ex causa fomitis naturalis, qui dominatur in ætate adolescentiæ, sed ut plurimum ex innata sævitate, & feritate animi, & inclinatione ad faciendum humanum sanguinem,

nem, quo casu nulla est deprecatio veniæ, fundat id quoque Gramm. super constit. Regni minorum jura num. 7. vers. sed si effemus in atrocissimis, ubi refert plures casus, in quibus fuit practicum, & non esse damnamam iudicis severitatem, si ob atrocitatem, & circumstantias aggravantes poena mortis minorem esse puniendum arbitraretur, refert Caball. in d. resolut. 134. n. 8. vers. posset tamen casus, & ita in praxi pluries observatum refert Thesaur. decis. 161. in princ. & in specie in assassinio, & posset quoque sustineri hæc limitatio in homicidio commisso per adultum, quia adulto non minuitur poena legis Cornelie de sicar. pro homicidio, l. si quis te reum. C. ad l. Corneliam de sicar. Ex quibus per M. Cur. delegatam fuit ultimi supplicii poena punitus adultus assassinus.

- 6 Fuit etiam oppositum pro reo, esse emanatam confessionem sine curatore, & sic nullam, per hoc non fuit impedita executio sententiæ, nam dato, quod in Regno datio curatoris practiceretur, & si non fuerit datus, & petat, ut læsus, minor restitui, illa confessio non nocet juxta decisionem Sac. Confil. relatam per Affl. in decis. 208. tamen si, datus fuerit reo per iudicem legitimus procurator, & sufficit Marullin. l. de minore in princ. num. 54. ff. de qu. Foller. in præf. crim. in verb. si confitebuntur par. prima num. 19. in fin. & eod. verb. si confitebuntur par. 3. num. 49. Facinac. de reo confess. & convict. quæst. 81. limit. 4. num. 367. quod fuit servatum in casu, in quo datus fuit Advocatus pauperum, qui pro reo fortiter fuit patrocinatus, & in cunctis fuit auditus.

Insuper in atrocibus non requiritur datio curatoris, nec restituitur minor in d. prima par. in verb. si confitebuntur num. 19. vers. fallit in criminali Majest. & in atrocioribus Vrsill. ad decis. Affl. 206. refert, sic decisum, Facinac. alios adducit in tit. de reo confess. & convict. quæst. 81. num. 383. cap. 10.

- 9 Nec est omittendum, confessionem fuisse juxta inditia, quo casu non restituitur minor, cum faciat id, quod quilibet major facere tenetur Sarmient. select. interpret. lib. 3. cap. 13. num. 10. Farin. in d. quæst. 81. de reo confess. & convict. cap. 10. num. 386. & seq.

10 Fuit observatum quoque ob criminis atrocitatem detineri minorem in carceribus, donec ad majorem pervenit ætatem, & maior factus sit, & si ordinaria, at tamen gravi extraordinaria puniri, veluti remissionis, usu enim receptum est, minores imberbes ad triremes non transmitti ob vitanda scandala, unde in causa Andreæ Cuccorese minoris inquisiti de appensato, & proditorio homicidio in personam Bonni Martorati, ut in banca Ragoni die 31. Januarii 1625.

- 11 Per Magnam Curiam Vicariæ fuit provisum, quod remiget vita durante.

Appellavit in S. C. & provisum, visa persona benè appellatum, & remaneat carceratus per triennium in carceribus M. C. V. quo tempore elapso transmittatur ad Regias triremes, in quibus remiget per quinquennium taliter reformantes.

- 12 Fuit etiam dubitatum in M. C. an confessus vitium nefandum uti patiens, pubes ann. 16. qui per lex mentes talia passus fuit, sit puniendus ordinaria poena. Aliqui ex DD. Judicibus M. C. censuerunt ob atrocitatem esse puniendum poena ordinaria, asserbant auctoritates Grammat. in constit. minorum infra num. 7. in fin. vers. per quod distum

dictum annis proximè decursis, qui ita fuisse observatum dicit, & ad ultimum supplicium condemnatum minorem, & quod flammis comburatur, Pet. Follet. in repet. pragmat. de sodom. num. 43. verum sed verum hac Regia pragmatica, idem testatur observari, sed in fine cogitandum dicit, verum his non obstantibus maior pars esse extra ordinem puniendum censuit Jo: Baptistam Coruccium sub die 22, Julii 1630, in banca Loelis quod stillis lardeis percussibus, & detineatur per decem annos in carceribus.

ARGUMENTUM.

Quæ pœna plectendus sit præsentans apocam alteri solvendam, sibi mutato nomine, ut pecuniam reciperet.

SUMMARIUM.

1. Quæ pœna puniatur præsentans apocam alteri solvendam, mutato nomine, ut pecuniam reciperet.
2. Et pœna falsi puniri ostenditur, quæ falsi pœna de iure est arbitraria, & num. 4.
3. Et si pecuniam acceperit furtum committit.

DECISIO LVIII.

1. Accessit Andreas Calandrellus ad mensam nummulariam, in qua apocam alteri solvendam mutato sibi nomine præsentavit, ut pecuniam reciperet, quo comperto fuit apprehensus, dubitabatur de pœna.
2. Nulli dubium est, quo falsa pœna coercetur, cum concurrat fraus, & alterius præjudicium, l. falsi nominis ff. ad l. Corneliam de falsis, & ibi gl. & Bart. & l. prima C. de mutatione nominis, Farinac. in tract. de falsitate, & simulatione qu. 150. part. 5. & si quid acceperit, furtum facit l. falsus creditor de furtis.
4. Falsi pœna de iure arbitraria est juxta cumulatam per Muscatell. de cognitione, seu probatione delictorum in sit. de falsis, & per Farinac. Fuit sub die 8. Augusti 1619, per M. C. pro mutatione nominis in exilium missus per triennium extra Provinciam; licet fisci patronus acriter instetisset pro pœna remigationis.

ARGUMENTUM.

Fabricans falsam monetam æneam modici valoris, qua pœna puniendus sit? Et quid si in illa imago Principis insculpta sit?

SUMMARIUM.

1. Fabricantem falsam monetam æneam modici valoris pœna ordinaria puniri posse negatur. Affirmatur verò pœna ultimi supplicii puniri fabricantes æneam monetam, in qua Principis imago insculpta sit, & qua ratione? explicatur num. 4. & ita decisum num. 9.
2. Monetam alterius materia, quam plumbi, vel stanni expendentem extra ordinem puniri sustinetur.
3. Statutum aliquid sub pœna prohibens, ut puta si de vulnere loquatur, siue domum edificare prohibeat, vilissima, vel minima non comprehendit, nec ad domunculam, vel parvum tugurium, neque ad vulnusculum extenditur.

5. Materie nummi publica forma percussa esse debet & imaginem, effigiem, siue signum Principis habere.
6. Solus enim Princeps, cuius solius signum imprimatur primitus, facit suam pecuniam cudi.
6. Ideoque privatus pecuniam taliter cudens, Maiestatis crimen committere dicitur, & quare?
8. Et adulterina dicitur, quando ad alium, quam Principem transiit auctoritas.

DECISIO LIX.

1. Non posse puniri pœna ordinaria fabricantem falsam monetam æneam modici valoris tenuit Alex. ad Bart. in l. elegantior §. qui reprobos in apofill. mag. circa finem vers. puta ubicunque ff. de pignorat. act. idem dixit in cons. 104. num. 7. lib. 1. quem sequutus fuit Hyppolit. cons. 71. & Caball. in resolut. crimin. casu 199. sustinet auctoritate multorum Scribentium extra ordinem puniri expendentem monetam alterius materia, quam plumbi, vel stanei.
2. Fundamenta Alex. sunt ex text. in l. Senatus §. Marcellus ff. de leg. 1. per quem infert alii statutum prohibens aliquid sub pœna, quod non comprehendit vilissima, vel minima. Vnde statutum prohibens edificata domum non extenditur ad domunculam, & parvum tugurium, & similiter statutum loquens de vulnere, non extenditur ad vulnusculum Rom. in l. prima §. excusantur ff. Syllanian. faciunt l. prator §. quod si mancipium, & l. evidens ff. de edil. edict. cum concordantibus per eum adductis.
4. Secus si æneam monetam fabricavit, in qua imago Principis est insculpta, nam tunc pœna ultimi supplicii punitur, quod consideravit Affl. in cons. Regn. adulterinam num. 4. vers. tertio vero, nam quando aliquis privatus auctoritate propria aureum, vel æneum nummum figurat, & insculpit, & figura, siue forma imprimatur cudendo, & percutiendo materiam auri, vel æris, & ita fabricatur nummus, quod est omnino privatæ personæ prohibitum cum materia nummi debeat esse publica forma percussa, ut ff. de contrab. empt. l. prima circa principium, id est habere imagines, effigies, siue signum Principis, ut C. de venum. po. l. prima, & l. fin. lib. 1. ut de aur. & arg. leg. l. quintus §. si aurum, solus Princeps, cuius solius signum imprimatur, facit suam pecuniam cudi C. de fals. monet. l. 2. & idem privatus taliter cudens pecuniam, dicitur crimen Maiestatis committere, ut in eadem l. 2. quia contra honorem Principis attentat, dum signum, & imaginem eius usurpat, arg. C. de bon. vocan. l. 3. ideoque adulterina dicitur, quando transit ad alium auctorem, quam Principem gloss. in cons. adulterinam, & ita observatum fuit per M. C. uti delegatam, & ultimi supplicii pœna puniti fuerunt, Ioseph de Rosa, & locii sub die 27. Septembris 1624. qui æneam monetam cudabant, in qua facies Principis erat insculpta, in edibus cuiusdam privati, qui per sententiam fori. dicatus fuit.

ARGUMENTUM.

Scribæ fiscales M. C. revelantes secreta inquisitionum falsi tenentur.

SUMMARIUM.

1. Notarius, Iudex, & si quis alius revelat secreta partibus quomodo sit puniendus.

2. No.

- 1 Notarius ostendens iura penes se deposita parti adversae sine licentia Judicis, & voluntate partis, falsum committit.
- 2 Notarius ante causae publicationem revelans partibus testium depositiones committit falsum,
- 4 Scripturas, & instrumenta apud se deposita, ostendens contra voluntatem deponentis falsi tenetur.
- 5 Doli coniectura est, cum quis non facit, quae pro suo munere, & officio facere tenetur.

DECISIO LX.

STante statuto, vel edicto, quod denunciator alicuius delicti teneatur in secreto, neque nomen eius pandatur, si Notarius, vel Judex, vel alius propalaverit, punietur poena statuta, si scripta erit, sin autem arbitraria; Notarius quoque qui secreta Judicis partibus, vel secreta unius partis, alteri adversaria indicaverit, incurrit poenam falsi, Decian. in tractat. crimin. lib. 7. de re secreta, & literas aperientibus cap. 17. num. 37. & num. 40. quem refert, & sequitur Menoch. de arbitr. iud. lib. 1. cent. 5. casu 537. num. 26. tractans materiam revelantium secreta.

Et Notarius, vel quilibet alius secundum Gandi. de falsis penes quem deposita sunt iura partis, sic copiam eorum fecerit parti adversae sine licentia, & voluntate ipsius partis, falsum committit; imò non solum requiritur praedicta licentia, sed etiam licentia Judicis ad hoc, ut Notarius possit dare acta causae alteri parti, Bal. in l. is, apud quem, in princ. de eden. ubi Paul. de Castr. Hyppol. colum. prima §. fin. de fals. Angel. de malis. verb. falsario, vers. quare si advertas, & si de examine testium rogatus fuerit, si ante eorum publicationem revelaverit partibus, vel alteri eorum illud, quod dixerunt testes, falsum committit Hypp. in d. l. prima §. fin. de fals. Gandi. de fals. num. 25. Monticell. in pract. crim. in reg. 15. de crim. fal. num. 65. & 66.

Falsi eum teneri per text. in l. prima §. qui in rationibus, & l. instrumentorum ff. de fals. voluerunt Scribentes relati per Farin. quos ipse sequitur in quest. 150. in tract. de falsis, qui est in 5. vol. num. 100. qui deposita penes eum instrumenta, vel scripturas, aliis ostenderit contra voluntatem deponentis.

Tanquam falsarios puniendos censuit M. C. uti delegata Scribas fiscales, penes quos occultatae repertae fuerunt informationes, in quibus non erant notati dies in receptione testium, nec registratae, nec in eis rubricae appositae, ex quibus doli praesumitur, dum & in dies in receptione testium erant apponendi, & registrandae, & rubricandae erant, & in archivio publico custodiendae; nam coniectura doli est, quando quis non facit, quod pro suo munere, & officio facere tenetur, l. doli, ff. mandat. cum concord. inductis per Menoch. lib. 5. praesumpt. 3. num. 66. vers. quarta est coniectura, idè fuerunt tormentis suppositi Fabius Brectonus, & Franciscus Antonius Stantionus de anno 1617. de mens. Julii.

Pro quo facit text. in l. prima §. qui in rationibus, & in l. instr. §. 1. ff. ad l. Corneliam de falsib. vel ut verum non appareat, quid celaverunt, surripuerunt, deleverunt, subiecerunt, resignaverunt, unde Monticell. in praxi crim. regul. 15. num. 83. vers. occultans acta iudici, tenuit, quod occultans acta iudici, ut veritas occultetur, falsum committit, & poena falsi puniri debet, allegat lo. de Anan. in cons. 12. & Ang. in l. prima de public. iudic. & in

occultante acta publica in poenam falsi incidere, refert Franc. Marc. quest. 669. 1. vol. & Farin. in tr. de fals. quest. 150. num. 155. ubi de occultante acta iudici.

Ex his censuit Consiliarius Rovitus delegatus esse procedendum de falso contra Scribam fiscalem, qui revelavit probata in inquisitione, quod per Regiam pragmat. in tit. de off. M. Cur. pragmat. 29. vers. item quod directe, vel indirecte, vetitum est non adiecta poena.

ARGUMENTUM.

Officiales cum inquiruntur de delictis in administratione commissis, si ipsis probatis veniunt puniendi poena privationis, summarie constituto de suspicionem, sunt suspendendi ab officio, & beneficio, si de levi, ab administratione tantum, quamvis teneant officium absque iurisdictione, & traditur praxis procedendi.

SUMMARIUM.

- 1 Officiales in officio falsitatem committentes, vel alias graviter delinquentes officio privandi sunt, & in quibus aliis casibus veniant privandi.
- 2 Falsitas ex quibus arguatur.
- 3 Officiales etiam iurisdictionem non habentes, pendente inquisitionis iudicio contra ipsos in administratione, taliter delinquentes, quod probato delicto veniant ab officio removendi, de suspicionem summarie constituto; si de gravi inquiruntur delicto, ab administratione, & beneficio suspendendi sunt, si de levi, ab administratione tantum, & quare, & n. 9. & seqq. Et ita decisum n. 11.
- 5 Officii nomen est ad omne ministerium generale, ideoque illud largo tam modo custos etiam portarum habere dicitur.
- 6 Officii verò nomen strixi, ac per se sumptum eum tantum, qui iurisdictionem habet, & coram quo acta fiunt, continere dicitur.
- 7 Et hac ratione de delictis officialium iurisdictionem habentium ex dispositione ritus M. Cur. sola ipsa M. C. cognoscit, non sic de aliis, ut Actuariis, & Curiarum servientibus, qui illa carent.
- 8 Notarius falsum conficiens instrumentum, quaestione falsi pendente, Notarii officium exercere an possint, instrumentaque valida censentur.
- 10 Tutori ex sola accusatione, administratio interdicitur.
- 11 Facilius interdicitur administratio non habenti iurisdictionem.
- 12 Officialis propter negligentiam potest puniri privatione officii, & ita decisum.
- 13 Praesumitur contra officialem in gestis contra naturam officii.
- 14 In exilium missi non admittuntur ad administrationem.

DECISIO LXI.

Magister ædis monetariae, ceterique eiusdem ædis, ministri de falsitate in eorum administratione inquiruntur, pro qua post probationem privandi veniunt officio, & maiori poena plectendi; dum enim tam graviter in officio deliquerunt, officio privandi sunt, ad text. in l. si aliquid C. de suscept. libr. 10. per quem tex. dicit Affl. in cons. Reg. officiales Reipublicae nu. 1. vers. caveant etiam

ne committunt aliquam fraudem in eorum officio: quia sunt privandi officio, & ad aliud redire non possunt etiam rescriptis Principis.

- Et falsitatem committens officio, privandus erit officio, Franc. Marc. *decis. 667. p. 1. Farin. in 5. tom. de falsit. q. 159. n. 44. in fin.* Jo: Chryl. Scarf. *annot. 33. fol. 100.* in quibus aliis casibus veniant privandi officio, habes per Amode. Just. in *tract. de syndicat. in part. olim potestatem d. Civitatis*, & per Franch. de Aviles in *exposit. cap. sen legum prator. cap. 1. in verb. leg.*

Quid de illis, contra quos urgent iudicia, et inter cetera aliqua, quae considerata reperiuntur à Scribentibus relatis per Farinac. in *d. 5. tom. de falsit. q. 153. num. 166.* videlicet ex diversitate papyri, et ligni: nam tunc falsitatem argui probavit idem Far. ex allegat. per Mantico et per Parid. de Puteo, idem quando ex pluribus quinternis, quorum vnum non est simile alteri, quia vnum continet plures cartas, quam alterum, ex quo oriri falsitatis praesumptionem auctoritate plurimorum Scribentium idem Farinac. paulo inferius *num. 167.*

- 3 Institit fiscus, administrationem eis interdicendam esse ex communi Doctorum sententia, qui non dubitaverunt, pendente iudicio contra delinquentes in administratione in casibus, in quibus plenè probatis praetensis delictis, venirent ab officio removendi summam constito de suspicione administrationem interdicendam esse distinctione Bart. in *l. libertus §. in questionibus ff. ad municip. quos adducunt, et in praxi sic observari testantur Praef. de Franch. dec. 8. Reg. de Pont. dec. 7. Franc. Marc. dec. 653. Caball. dec. 76. Garf. Mastrill. in tract. de magistr. lib. 6. cap. 5. num. 45. Joann. Andr. de Georg. alleg. 42. n. 21. (quicquid dicat Gabriel Berart, novissime impressus in *speculo cap. 7.* qui non nisi probatis delictis dicit posse suspendi officiales) rationes afferunt Scribentes relati per Praef. de Franch. et inter ceteros propter infamiam, et ne officiales existentes in officio terreant testes: altera fuit considerata à Franc. Marc. in *d. dec. 652. num. 3.* ad evitandum scandalum, et à Reg. de Pont. *dec. 23. in princ.* imò non solum ab administratione suspendendi sunt sed etiam à beneficio propter gravitatem criminis, tunc esset tamen administratio interdicenda, quando de levibus delictis essent inquisiti, ita distinguit Reg. de Pont. in *d. dec. 25. num. 3.**

Quod ampliat Guliel. de Benedictis in *cap. Raynuttus in rit. de compendiosa subscript. sect. mortuo testatore, prima num. 3. 15. vers. unde licet accusatus de delicto*, et si delictum extra officium commissum, quando tale crimen scandalum generaret propter publicam infamiam accusati *cap. inter sollicitudines de purgat. canon. ac si in suo officio deliquisset*, et interdicet administratio secundum Bart. in *d. §. in questionibus*, et Joan. Fab. in *§. si quis autem ff. de suspect. tutor.*

- 4 Ex quibus inolevit praxis relata per D. de Pont. in *d. decis. 7. num. 15. vers. quod dum quis inquiritur de delictis*, ut dum quis inquiritur de gravibus delictis, duo fiant iudicia, vnum summarium ad finem suspendendi durante inquisitione, et alterum plenarium ad finem condemnandi. In primo sufficit summam probare suspensionem, et hanc per coniecturas, quod sufficit ad suspensionem alterum iudicium erit veritatis delicti, quae veritate probata privatur officialis in perpetuum, & sic DD. reassumunt communiter, subdens, esse

audiendum reum in hoc iudicio summario suspensionis, & danda esse capita, ex quibus praetenditur suspensio cum facultate ad percunctandum vna cum scripturis, et ita observatum fuit. De practica superlegendi in hoc summario iudicio faciunt dicta per Consiliat. D. Franciscum Merlinum *conrovers. cap. nu. 15.*

- 5 Defendentes reos adversus praetensa per flicum, dicebant, dicta delicta quoad suspensionem procedere contra illum, qui proprie, & strictè dicitur officialis; nam licet nomen officij sic generale ad omne ministerium secundum glossam in *l. legatis §. an officio ff. de legat. 3. Gemin. in cap. ut officium de heretic. in b. cum nota per Cagnoli. in l. dicitur functio num. 14. ff. de offic. Auleis.* adeo quod etiam custos portarum dicitur habere officium, ut notat

- 6 Boer. *dec. 149. num. 1.* quod largo modo sic denominatur; tamen strictè continet solum eum, qui iurisdictionem habet, & coram quo sunt acta, *l. fin. ff. de re iudicat. l. cum ff. de in ius voc. Andr. in tit. qua fiat regalia ver. ad iustitiam capiendam nu. 67. & 67. & Affl. ibidem in verb. potestas n. 47.*

- 7 Hinc sequitur, quod *rit. M. C. V. 49.* disponens, ut de delictis officialium sola M. Cur. cognoscat, procedat in officialibus strictè, non autem large, scilicet in habentibus iurisdictionem, quia sumus in materia exorbitanti: & odiosa, *l. si servi vestri C. de vocabach. cum aliis allegatis per Garav. d. ri. in 49. num. 22. ac sequenti*, qui propterea infert, non includi in eo ritu Actarios, & servientes Curiarum, & improbat Dom. de Franch. in *dec. 407.* & de his officialibus iurisdictionem habentibus loquuti sunt DD. in materia suspensionis, ut Dominus de Franch. *d. dec. 8. Reg. de Pont. d. dec. 7. & 25. D. Consil. Georg. alleg. 42. Guttier. pract. quest. lib. 1. quest. 39. num. 190. cum lo: Chrylost. Scarfo in annot. 19. fol. 28.* & dum dicti inquisiti non sunt officiales iurisdictionem habentes, non possunt ab eorum officijs suspendi,

- 8 Et propterea quando tractatur contra officiales non habentes iurisdictionem, sicuti in Notario conficiente falsum instrumentum DD. dixerunt, pendente quaestione, posse eius officium exercere, instrumentaque valida esse Franc. Marc. *dec. 299. num. 3. & 4. vol. 2. Boer. dec. 150. n. 16. Guttier. loc. cit. num. 7. in fin. cum seq. Azaved. in consil. Hispan. l. 24. num. 5. & seq. lib. 4. tit. 25.*

- 9 Pro fisco dicebatur, administratores, etiam iurisdictione carentes, cum de mala administratione inquiruntur, concurrentibus requisitis superius dictis, esse suspendendos ab administratione Ioan. Fab. in *§. si quis autem inquit. de suspect. tutor. facit text. in l. cum, quem C. de suspectis tutor. d. §. si quis autem inquit. eod.* qui in tutore loquuntur non habente iurisdictionem, & his iuribus Bart. in *d. §. in questionibus*, fundavit praesertatam distinctionem, quam omnes Scribentes ejdem iuribus moti sequuti sunt, & nullus ex praedictis Doctoribus ad officiales cum iurisdictione restrinxit, nec constituerunt differentiam, Dom. Reg. de Pont. in *praalleg. dec. 25.* dicit, quod in tutore accusatio sola sit sufficiens ad suspensionem, in officiali vero ultra accusationem requiritur, vel infamia, vel scandalum, vel suspicio, & sufficit levis suspicio ibi *num. 3. vers. & vnum est, si ex sola accusatione*; ex quibus colligi potest, quod facilius interdicatur administratio non habenti iurisdictionem, ut procuratori, & tutori, quod consideravit Innoc. in *d. cap. licet Heli nu. 4. in fin. vers. hic nota, quod etiam si quantumcumque.*

Ex

Ex his die 24. Julij 1623. in causa officialium Regiæ Syclæ inquisitorum de pluribus fraudibus, in decreto, in quo fuerunt ipsis datæ defensiones fuit dictum, quod suspendatur ab administratione, iudicantibus ex delegatione spectabili Regente Valenzuela, & Consiliarijs Rovito, ac Nicuesa, me interveniente pro fisco patrono.

Et fuit etiam observatū in perceptoribus Provinciatum per delegatos contra significatos, &c.

- Et de mense Decembris 1626. per Dominos delegatos Regios Consiliarios Scipionem Rovitum, Bernardum Zosiam, & Carleualem, me pro fisco patrocinante, fuerunt suspensi ab exercitio, & beneficio, vulgò dicti, *li Portulanoti, e santi, e Guardiani di Dobana*, quorum erat, immisiones, & extractiones non permittere absque solutione iurium regaliū, & si contra eos, non constabat aliqua fraus: quia propter negligentiam poterant puniri privatione officij, Dec. *in l. si quis conscribendo num. 15 vers. sexto nota C. de pact. Cravett. conf. 132. num. 2. Boff. de official. corrup. pecun. nu. 24.* præsumitur enim contra officialem in gestis contra naturam officij Alciat. *præsumpt. 15. nu. 3. Menoch. præsumpt. 85. n. 16. lib. 2.*

Idem observatum fuit per M.C. delegatam sub die 14. Novembris 1631. contra Nardum Longum Scribam fiscalem ordinarium, ex eo, quia per annum, & plus tacuit, & non providenda iudici acta produxit contra reū inquisitum de emptione rei furtivæ, qui falsis literis à carceribus fuit dimissus.

- 14 In eoilium missi non admittuntur ad administrationes magistratuum Borrell. *de magistrat. edict. c. 11. lib. 1. fundat. & alios adducit.*

ARGUMENTUM.

An Proregi liceat inquirere, in vincula conjicere, vel interdicare Regentibus, quorum gradus qualis, quantusque sit ad saturitatem traditur.

SUMMARY.

- 1 Jurisdictio Proregum est ad instar Præsidentum, & Proconsulum.
- 2 Potestas Proregum non extenditur ad homines extra Provinciam.
- 3 Consiliarij à latere sunt pars corporis, & communicant eandem iurisdictionem cum Prorege.
- 4 Regentes Cancellariam habent vatum decisivum, sine quo Prorex nil agere potest.
- 5 Mortuo Prorege, Collaterale Consilium exercet eandem iurisdictionem.
- 6 Regia Cancellaria aequalis ipso Regi iudicatur.
- 7 Prorex non potest de plenitudine potestatis tollere, quæ insit Cancellaria.
- 8 Regentes in negotiis iustitiam concernentibus, omnimodam, & absolutam potestatem habent.
- 9 Proreges non possunt impedire executionem provisionum, quæ à Rege transmittuntur.
- 10 Proreges prohibentur eligere Iudices Mag. Curie, & Auditores Reg. Provinciarum, aliosque officiales absque interventu Collateralis Consilij, & notantur verba Regentis de Ponte.
- 11 Prorex non habet iurisdictionem contra Regentes Cancellariam, & quare, & num. seqq.
- 12 Regia Cancellaria eandem habet iurisdictionem ordinariam, quàm Prorex.
- 13 Officiales, & Iudices Provincia si deliquerint in Provincia, debet ad hoc Principem referri per Præsidentem.

- 15 Jurisdictio tam ordinaria, quam extraordinaria nunquā præsumitur, nisi appareat ex scriptura.
- 16 Potestas indicandi adversus Regentes est de regalibus, & suprema Principis potestati reservatis.
- 17 Suprema iurisdictione, & potestas penes Regē residet.
- 18 Præses in subditos, & homines de Provincia tantum iurisdictionem habet.
- 19 Jurisdictio tanquā qualitas accidentalis est probanda.
- 20 Officiales tenentur ostendere literas suæ potestatis.
- 21 Jurisdictio delegata strictior, & debiliior est, quàm ordinaria.
- 22 Delegatus tenetur ostendere titulum suæ commissionis ante eius usum.
- 23 Nullitas ex defectu iurisdictionis validissima, & irreparabilis, ac maior de mundo.
- 24 Inquisitio generalis non est de iure licita, nisi in fine temporis in officialibus annualibus, in perpetuis vigesimo quolibet anno.
- 25 Pro eadem causa non potest aliquis apud diversos Iudices inquietari.
- 26 Visitatio extraordinaria post ordinariam fieri non potest nisi præcedente diffamatione.
- 27 Contra ministros Regios non ita facile procedendum, sicut contra alios.
- 28 Inquisitio, quæ subsequitur aliam inquisitionem generalem, præsumitur calumnia.
- 29 Prorex de malè gestis per officiales perpetuos tenetur certiorare Regem.
- 30 Officialis non potest carcerari, nisi in casu fugæ.
- 31 Iudex, qui deponit officium sine licentia Principis, maculam læsæ Maiestatis incurrit.
- 32 Officialis non debet removeri, nec suspendi, nisi pro causis enormibus, vel gravissimis.
- 33 Incipere ab executione, & captura personarum jura abhorrent.
- 34 Eadem causa requiritur ad suspendendum, quæ ad privandum ab officio.
- 35 Non excusatur suspensio, ex quo fuerit necessaria ad inquirendum.
- 36 De iniquo modo procedendi per Iudices.
- 37 Respondetur doctrinæ in contrarium adductæ D. de Ponte.
- 38 Instrumentum liquidari contra militares ordines Collateralis potest in Magna Curia via ritus.
- 39 Privilegia cessant, in quantum ladicur utilitas publica.
- 40 Dictum Jo. Francisci de Ponte, quod verus Visitator est Prorex, expenditur.
- 41 Sacrilegij instar est de potestate Principis disputare.
- 42 Rex de potentia ordinaria non potest, revalidare inquisitionem, & supplere eius nullitatem.
- 43 Princeps potest processum nullum ex defectu iuris positivi ratum habere.
- 44 Expenditur text. cap. ad petitionē extra de accus.
- 45 Processus nullus ex defectu iurisdictionis annullatur etiam parte non opponente.
- 46 Nullitas ob non servatum ordinem iudicarium potest suppleri, & revalidari per Principem.
- 47 Notorium facti, vel iuris quando dicatur, vel ne.
- 48 Notorium iuris non resultat ante conclusionem in causa, & quare.
- 49 Quomodo sit salvanda reverentia Præsidentis erratis, ex sententia.
- 50 Potestas ordinaria Principis non extenditur ad revalidandum nullitates.
- 51 Potestas absoluta Principis quid sit, & de eius plenitudine.
- 52 Imperator, & Rex non subditus potest omnia, quæ sunt supra legem, & contra legem.
- 53 An debeat adstrui in Principe Christiano potestas absoluta.

- 54 Potestas absoluta non extenditur ad ea, quae sunt irrationabilia.
- 55 Plenitudo potestatis debet exerceri clavis discretionis, non errante, & cum temperamento.
- 56 Officialis non potest privari, nisi causa plene probata, & quare.
- 57 Pœna infamia reputatur pœna corporalis.
- 58 Revalidatio ob præiudicium tertii fieri non debet.
- 59 Princeps ius tertii nunquam laedere vult, nec debet.
- 60 Cur perperam facta à Prorege non debeant confirmari?
- 61 Philippus II. & sua Majestas quid in similibus providerit.
- 62 Plura exempla enumerantur, in quibus idem fuit statutum.
- 63 Exempla, & lex data de præterito negotiis est omnino servanda.
- 64 Rex debet servare legem tanquam proprium honorem.
- 65 Multa enunciantur absurda, quae sequerentur, si Prorex haberet coercionem contra Regios Consiliarios.
- 66 Consiliarii Regii debent resistere sapienti Proregi, & habere libertatem in votando.
- 67 Legem quarere, ubi est ratio naturalis, est iussum mitas intellectus.
- 68 Iustitia consistit in naturalibus argumentis.
- 69 Quem honorem debeant Præsides exhibere Consiliariis.
- 70 Præsides non potest punire Consiliarios, & ob quas rationes.
- 71 Præsides Provinciae an possit Assessorem punire delinquentem in officio.
- 72 Plurimum refert, Rempublicam à pluribus administrari, & non à solo Præsidente.
- 73 Notantur verba Regentis de Ponte.
- 74 Coercitio, & visitatio Consiliariorum est de regalibus, reservatis personae Regis.
- 75 Tributa Regi à populis præstantur principaliter, ut consequantur Magistratus iustitiae, & pacis cultores.
- 76 Regalia summo opere sunt defendenda per Regem.
- 77 Princeps est maritus Reipublicae.
- 78 Rex tolerare non debet suos Consiliarios à Prorege cognosci, & quare.
- 79 Princeps non debet esse suspectus, nec facilis ad credendum.
- 80 Ambitiosorum Iudicium artes.
- 81 Viri literati ad curam Reipublicae premiis, & non metu alliciendi.
- 82 Regentes Regiam Cancellariam habent votum, decisivum.
- 83 Quantum cultus, & honor literarum Reipublicae conferat.
- 84 Princeps peccat, si non sequatur vota suorum consiliariorum.
- 85 Absurdum, quod sequitur, ex quo hac inquisitio concurret cum visitatione generali.
- 86 Epilogus totius consultationis.
- 87 Certandum est pro honore, qui equiparatur vitæ.
- 88 Dicens se habere iurisdictionem, tenetur de ea docere.
- 89 Iurisdicção Proregis est limitata ad Provinciales.
- 90 Regentium nomen fuit cognitum iuri Romanorum.
- 91 Cancellaria unde dicatur.
- 92 Quæstor, & Cancellarius idem sunt.
- 93 Prorex succedit loco Proconsulis, & Præsidis.
- 94 Regentes Cancellariae Neapoli funguntur vice Præsidis Prætorio.
- 95 Nomina, & præminentia officiorum fuerant sapientius mutata.
- 96 Iurisdicção Præsidis Prætorio fuit magistratibus Provinciarum concessa.
- 97 Constitutio Justiniani de moderatore Arabiae colat. 10. appositissime expenditur, quod Rex imperat, vera lex est.
- 98 Quapropter non fuerit ab adverso satisfactum in congruentis adductis.
- 99 Quae movere debeant Regem ad legem condemnandam.
- 100 Rescriptum Regium prohibitivum super casu inducit summam nullitatem.
- 101 Nullitas perpenditur ob factum contra iuris decisiones, & ordinem Regis.
- 102 Stante Regio rescripto cessat bona fides, quae non prodesset, etiam si adesset.
- 103 Transgressio præcepti Regis prohibitivi non potest fieri sine peccato.
- 104 Communis error non consideratur in sententia paucarum personarum, sed totius populi.
- 105 L. Barbarius ff. de offic. Prætoris non procedit in delegato.
- 106 Instructiones quae Proregi à Rege dantur.
- 107 Duratio, & tractus successivus carcerationis inducit penam.
- 108 Verba instructionis ponderantur.
- 109 Diffamatio contra officiales emanare debet à multis fide dignis.
- 110 Prorex non potest facere processum contra officiales sub prætextu referendi.
- 111 Officialis si accusatur de extorsionibus, inquirendum debet, non scribendo dicta testium.
- 112 Causae distinguuntur in iure inter referre tantum, & referre, & procedere.
- 113 Instructiones sunt à Proregibus strictè servandi.
- 114 Inducta ad diminutionem non debent operari augmentum.
- 115 Provisio generalis non ampliat provisionem specialem.
- 116 Instructiones Proregis non possunt glossari, nec interpretari à patente generali.
- 117 Clausula generalis nunquam refertur ad specificata.
- 118 Prohibitum nunquam intelligitur, quod non invenitur concessum.
- 119 Verba magis in statutis, quam in imaginaria & incerta ponderantur.
- 120 Quod lex non dixit, nec nos dicere debemus.
- 121 L. si in aliquam §. cum plenissime, de offic. Præfect. & l. 4. ff. de offic. Præsidis. perpenduntur.
- 122 Visitare Provinciam quid sit, & ad quos spectet.
- 123 Bald. in cap. 1. qual. debeat iura vasa, declaratur.
- 124 Potestas Proregum, & alter ego qualiter temperetur.
- 125 Constituantur evasiones adductae ex adverso ad l. fin. C. ubi Senat. vel clar.
- 126 Privilegium fori, quod competit finita administratione, multo magis competit, ea durante.
- 127 In visitatione officialium non irrogatur pœna ordinaria.
- 128 Expenditur lex si gravius C. de dignitatibus reiecto intellectu ex adverso adducto.
- 129 Regentibus debetur titulus non solum illustris, sed super illustris.
- 130 Consilia suprema in Curia aequiparantur Præsidi Prætorio.
- 131 Declaratur authent. ut iud. siue quoque suffragio.
- 132 Informatio secreta ex instructionibus non conuenit cum informatione facta.

- 133 132 L. Præfectus C. de Præfect. Augu. in contr. adlucta retorquetur.
- 134 Præfectus Prætorio idem est, quod suprema consilia Regis.
- 135 Præfectus Augustalis idem est, quod suprema consilia Regis.
- 135 Præfectus Augustalis idem est quod Prorex.
- 135 Defenditur nullitas ex concurrentia inquisitionis cum visitatione generali.
- 137 Gloss. opinio est magna auctoritatis.
- 138 Doctores, & rationes adducuntur pro intellectu text. in cap. de iis, de accusat.
- 139 Covarruv. lib. 1. variar. cap. 10. n. 5. explanatur.
- 140 Bart. in l. si unus §. reus ff. de quæst. explicatur.
- 141 Nullitates inquisitionis in præjudicium Regentium sanari non possunt.
- 142 Regis potentia restricta est, quando agitur de præjudicio tertii, etiam parvo, deficiente publica utilitate.
- 143 Quare non est dandus locus repetitioni testium examinatorum.
- 144 De causis suspicionis Judicium carandum non est, & quare.
- 145 Verba commissionis secundum formam iuris debent intelligi.
- 146 Prorex non per viam cognitionis iuridicæ, sed secretis se informare debet, & Regi referre de malis gestis per officiales perpetuos.
- 147 Verba instructionis, quæ Proregi dantur, ponderantur.
- 148 Judicium etiam inceptum semel iuridicæ, & lite coram Iudice perpetuata per contestationem, superveniente prohibitionem eius, qui iurisdictionem concessit, est ipso iure nullum, si aliquid agitur.
- 149 Qui contra iuris interdictum aliquid agit, eo solo constituitur in mala fide.
- 150 Præsumptio iuris, & de jure est illa, contra quam non admittitur probatio in contrarium.
- 151 Possessor mala fidei non dicitur per dubium superveniens post inceptam præscriptionem, si verò dubium fuit ante præscriptionem, semper efficitur mala fidei possessor.
- 152 Præscribens bona fide, si petat privilegium super re possessa bona fide, interrumpitur præscriptio, & efficitur possessor mala fidei.
- 153 Omnia acta facta, relatione pendente, sunt ipso iure nulla.
- 154 Ex nullitate actorum sequitur, quod omnia attemptata sunt ante omnia reponenda.
- 155 Appellatione pendente, si Iudex sententiam exequi velit, potest ei resisti.
- 156 Text. in cap. ad petitionem de accusat. explicatur.
- 157 Supplementum ad defectum iurisdictionis operatur, prout ex nunc, non prout ex tunc.
- 158 Princeps ad hoc ut possit iuri tertij derogare, requiritur magna causa, & publica utilitas.
- 159 Text. in l. 3. §. liberti ff. de suspect. tutor. cum suis rationibus explicatur.
- 160 Rex informationem nullam non debet contra ius in suorum ministrorum iniuriam validicare.
- 161 Iudices tenentur secundum probata iudicare, licet sciverint illa vera non esse.
- 162 Rex si viderit reum ex processu condemnandum, quem tamen scit esse innocentem, liberare debet, secus si viderit reum absolvendum ex processu, delictum commississe, nam non potest condemnare.
- 193 Iudicium requisita in processibus formandis.

IN hac tam sublimi, ac per necessaria materia; in qua de Dominis Regentibus totius molis huius Regni columnis in suæ dignitatis vi inconculse tenendis agitur; duxi, temere me actorum, si mea Minerua aliquid de illa traderem, dum ex ipsius Regentibus duo lumina, Regens scilicet Tapia, & alter quem iusta ex causa sub silentio præteream, tanta dote illam exornarunt, ut quidquid in utriusque censuræ capitibus sancitum, quidquid in iuris prudentum codicibus exaratum, voluptatum sit; at cum à Regente Tapia digesta super hoc decisio tertia suprema Italici Senatus ubique personet, fixum mihi est ea, quæ insudavit iure suæ egregius ille N. ad sui decus, ac Reip. usum, eorum maximè, qui fasces obtinent, proferre.

Per parte del Regente N. se supplica à N. se sirva passar los ojos por las siguientes consideraciones, en que se funda, para que todo lo que ha hecho el Señor N. Virrey de Napoles procediendo contra el, habiendolo tenido fuera de su oficio, y preso en el Castillo de N. es de tal manera ninguno, que no puede, ni deve revalidarse; y para mayor claridad y inteligencia, se distinguirá este discurso en tres artículos.

En el primero se probará que el dicho Virrey sin especial comission de su Magestad no puede poner mano à processar, ni suspender à los Ministros, que oy tiene fuera de sus oficios.

En el segundo, que habiendo sido nulos los procesos y todo lo hecho por el dicho Virrey, no se puede revalidar, ni la potestad ordinaria de su Magestad se estiende à ello, ni deve usar del absoluta en este caso.

El tercero, que quando la pudiera hazer su Magestad no lo deve hazer, ni abrir la puerta à una cosa jamas usada, por ser contra su Real servicio, y el bien publico de sus Reynes, contra la buena administracion dela justicia, y exemplo pernicioso para los tiempos venideros.

Articulo Primero

- 1** LA potestad, que tienen todos los Virreyes en los Reynos que gobiernan, es la misma que antiguamente tenian, los Presides, y Proconules en las Provincias, y se regula por las mismas leyes, que ablan en el derecho delos Romanos de estos oficios, ut dixit Capyc. in rep. cap. Imperialem col. 31. loquendo in Prorege Neap. Camer. in eod. loc. car. 78. lit. N. Purpurat. in l. 1. num. 209. ff. de off. ejus, cui mandat. est iurisd. pro ut eos refert, & sequitur Jo. Franch. de Pont. in suo tract. de potest. Proreg. tit. 7. §. 5. num. 2. y la iurisdiccion del Preside no se ostiende fino à los hombres sujetos à su Provincia, l. 3. ff. de off. Præs. in hæc verba, Præs. Provincie in sua Provincia homines imperium habet, & hoc dum in Provincia est: nam si excederet, privatus est, Luc. de Penn. in l. quinque summates C. de decur. lib. 10. vbi refert disputationem, quam habuit cum suo collega super hoc an familiares, & servi Officialium possint à Præs. fide puniri, y claro està, que los Provinciales son los vassallos, y no los ministros, y menos los que son à la terre Principis, como son los Regentes, porque estos sunt pars corporis sui Principis, l. quisquis in principio C. ad l. Jul. Maies. et. y tienen la misma iurisdiccion ordinaria suprema comunicada con el dicho Virrey de tal manera, que se considera todo vn cuerpo, vna potestad, y una iurisdiccion administranda por el Consejo Colateral del qual es cabeca, y Presidente el dicho Virrey.

- rey; y tienen los dichos Regentes voto decisivo para todas las cosas de justicia, gobierno, y hazienda de su Magestad, ita & taliter, quod Prorex absque eorum voto nil explicare potest, ut ex provisionibus Caroli V. Dati Barcinonæ sub die 30. Octobris 1542. & ex aliis Philippi II. datis Bruxellis die 10. Jan. 1559. quæ recensentur à dicto Regente de Ponte in dicto tract. de pot. Proreg. tit. de deleg. caus. nu. 12. 13. & 14. De donde es, que muerto el Virrey, el Consejo Colateral representa la misma persona de su Magestad, y tiene la propria autoridad, que tiene el mismo Virrey, ut tradit idem ad hoc expendens provisiones & pragmat. ubi sup. nu. 17. & tit. de assensib. Reg. super alien. feud. §. 5. per totum.
- 6 Atque de potestate Regiæ Cancellariæ, quam dicti Regentes regunt, tanta prædicant DD. quod æqualis ipsi Regi judicatur, & in Francia maiorem esse dixit Bartol. Cassan. & Avendan. in suo dict. vers. Cancellaria vers. hic notat, relati à D. de Pont. ubi sup. in tit. de leg. num. 18. ubi dicit, quod non solum Prorex, sed neque ipse Rex potest de plenitudine potestatis tollere, quæ iussit Cancellaria, & subdit idem de Ponte, quod hinc videmus omnes Regis provisiones Proregibus directas continere clausulam, omnia fieri, consuli, & explicari cum voto Regentium Regiam Cancellariam, & ibi num. 11. refert cap. 5. ex concessis per Carolum V. fidelissimæ Civitati Neapolis in parlamento generali celebrato anno 1554. cap. 7. 8. & 10. in quibus in negotiis iustitiæ concernentibus datur Collaterali, cuique Regentibus omnimoda, & absoluta potestas etiam abdicativa ad Proreges, intantum, quod nec etiam possunt impedire publicationem, & executionem provisionum, quæ ex Regia Curia transmittuntur, sed illa debent legi Collaterali, & publicati statim: imò potius pro recta iustitiæ administratione etiã interdicitur dictis Proregibus electiones facere Judicum Magnæ Curie, Auditorum Provincia- rum Regni, & aliorum officiorum absque inter- ventu, & communicatione dictorum Regentium Regiam Cancellariam, & num. 18. exclamat dolens hoc parum servari in hæc verba: *quomodo populus satisfactus remanet, videns se iudicari, & provideri ab uno, & quod in unum omnia red- duntur, habent labia clausa, & manus ligatas si- ne spe recursus, ministri si peccaverint, puniantur, sed tribunalia, quæ ex hoc in nihilum reducuntur, nec aliquid mali faciunt, conserventur in eo- rum iurisdictione, & autoritate, & si Iudices illa representantes mali sint, certioretur Rex omni- um Dominus, qui ad hoc solet Visitatores trans- mittere, se informare, & unusquisque reddet ra- tionem suæ villicationis; ex quibus corollarie in-*
- 12 fertur, que teniendo los Regentes y gual pote- stad, y vna misma Jurisdiccion ordinaria en Can- cilleria, que tiene el Virrey, no puede el Virrey, ni tiene jurisdiccion para processarles, ex regula nam magistratus ff. de recept. arbit. l. ille, à quo §. tempestivum ff. ad Trebel. Paul. & Alex. in l. est receptum ff. de iurisd. omni. lud. Felin. in cap. prudentia num. 4. de offic. deleg. & est com. opin. secundum Horolum l. fin. num. 9. fol. 338 ff. de rer. division. Greg. Lop. in l. 16. glos. fin. tit. 28. part. 3. l. apud collegam ff. de manumiss. vindict. Bova- dill. in sua politica lib. 1. cap. 12. nu. 60. ubi ex hoc
- 13 hoc probat: Que el Corregidor no tiene pote- stad para processar à su Tiniente, ò Alcalde ma- yor, cum par in parem non habeat imperium, y

trahe algunos inconbenientes que en razon de buen gouierno se figuran dello contrario, y es de- cision textual dela l. fin. C. ubi Senator. vel cla- rissim. in quo deciditur: quod quoties aliquis pa- tritius, vel alius, quem vrbicariæ amplissimæ se- dis administratio illustravit, vel qui magisterij, potestatis sudoribus clarus factus est, non possit accusari, nisi coram Principe; vel cui Princeps commiserit, idem probatur in l. si gravior C. de di- gnit. lib. 12. ibi. super illustribus quidem nobis sug- geri iubemus, super ceteris vero quadam minore dignitate decoratis ad tui referri culminis notio- nem. In sacris C. de proxim. sacr. scrip. l. cubicularios C. de Præposit. sac. cubicul. l. ne ad diversa de si- lent. l. ex ea de agent. in rub. eod. lib. 1. & 2. C. de com- titib. consist. eod. lib. 12. ac concord. Hinc dicit text. in l. nec quicquam in princ. de off. Procons. & leg. quod debet abstinere à causis, quæ pertinent ad Prin- cipem & in d. fin. in fin. dicitur, quod omnia, quæ Præsidum communia sunt, debent observare. Hinc etiam dicit Imperator in Auth. ut Judic. sine quoquo suffrag. §. volumus autem, quod si officiales & iudices qui de Principis curia emanant, deli-

14 querint in Provincia, debet de hoc ad Principem referri per Præsidentem. & quamvis officiales mino- res possint distingui, & cognosci in Provincia per Præsidentem, ut ex d. §. volumus colligunt ibidem, Bart. & Angel. tamen officiales ordinarii, & me- iores, tam in civilibus, quam in criminalibus exempti sunt à Præsidis cognitione, & solius Prin- cipis notioni subduntur, ut probat tex. in l. pars literarum ff. de iudic. l. 2. ff. de ius vocand. & utrobique glos. ordinar. & glos. in d. §. volumus in verb. examinare.

Hinc dicebat tex. in l. prima C. ad l. Juliam repe- tund. Ducem, vel Iudicem, qui in Provincia male fuit versatus, si propter hoc in eum animadvertatur ad eandem Provinciam in custodia reducen- dum esse, ut unius poena metus possit esse multo- rum. Y si el Preside dela Provincia pudiere co- nocer contra los oficiales, no dixera el texto, que se le remetiese para la execution dela sentencia: y la razon es, porque ò digamos que se estienda la potestad del Virrey por razon de la jurisdiccion ordinaria, ò por razon dela extraordinaria, y de- tegada à poder proceder contro los dichos Re- gentes, avia da constar della, porque la presun- ciones, quod iurisdiccion tam ordinaria, quam

15 extraordinaria nunquam præsumitur, nisi appa- reat ex scriptura, ut dixit Bal. in. prohibitum col. 3. vers. 3. C. de iur. fisc. cuius dictum pro valde nota- bili refert, & sequitur Jas. in l. more maiorum col. 8. vers. item adverte de iur. omnium lud. Par. de Put. in tract. de syndicat. in §. an officialis per totum & in vers. an successerit in officio. & ratio est, quia hæc potestas iudicandi adversus viros Senatorii

16 ordinis, & Principis Collaterales, ac associatos ipsi Proregi ad Regnum gubernandum, est de re- galibus Principi, & ejus superioritati, & supremæ potestati reservatis; & quia naturaliter ipsa su- prema iurisdiccion, & potestas penes Regem resi- det, veluti in fonte, à quo fluit, & refluit pote- stas, & iurisdiccion, prout flumina à mari, per re- scripta, & commissiones, ut est dictum elegans, & vulgare Bal. in cap. unico §. ad hac col. 2. vers. nota hic, & col. 5. vers. ex præmissis de pac. iur. firmandi in usib. feud. Alex. cons. 24. in princ. lib. 5. unde cum

18 Præses de iur. com. in subditos, & homines de Provincia tantum iurisdictionem habeat, & ha- bemus decisiones expresse, quod de causis cri-

- minalibus eorum, qui sunt in Senatoria dignitate, solus Imperator cognoscit, & ad Praesides Provinciarum solum modo ad eum referri spectat, pro ut etiam in instructionibus, quae Proregibus dari solent, habetur: dicendum est, defecisse iurisdictionem, quae iurisdicção cum sit qualitas quaedam accidentalis, quae naturaliter homini non inest, & ita competit in alio, ut dicebat Bald. in l. 2. col. 1. 2. C. de servit. & aqua. Unde necessarii probationem esse, dixit gloss. ibi, & DD. in capite si forte de elect. in 6. Abb. in cap. postquam col. fin. de elect. Dec. in cons. 22. col. fin. lib. 4.
- 20 Hinc est, quod Rectores Provinciarum, & Proreges in initio sui gubernii tenentur ostendere parentes literas suae potestatis, ut in extravag. iniuncta de elect. & facit tex. in cap. 1. quis dicatur Dux, vel March. in usib. feud. & cap. fundamenta vers. Marchio, ubi gloss. in verb. literas eod. tit. de elect. lib. 6.
- 21 Ni tanpoco se puede dezir, que aya podido proceder el Virrey en virtud de jurisdicción delegada, quae strictior, debiliior, & minus favorabilis est, quam ordinaria, ut dixit Bal. in l. sicut proponis la prima vers. sed hic dubitatur C. quomodo. & quando Jud. plenè Alex. in rub. de offic. eius, & Anchar. cons. 215. col. 4. porque el no la tiene, antes se entiende, y presupone por cosa cierta, y notoria al Consejo de Italia, que habiendo pedido à su Magestad comission para proceder contra los dichos ministros no se la quiso conceder, & in delegato
- 22 nullum est dubium, quod tenetur ostendere titulum suae commissionis ante eius usum, ut probatur in l. 1. C. de mandatis Principum, cap. fin. 97. dist. capite cum iure peritus, ubi Innocent. & latil. simè Scribentes de offic. delegati, & est tex. in §. eos autem in Auth. de collat. ubi Bart. & idem Bire. in l. legato ff. de leg. 1. & habetur formaliter in d. extravag. iniuncta de elect. Alex. cons. 6. col. 2. in princ. lib. 4. Dec. cons. 94. col. 2. vers. 3. lib. 2. Guid. Pap. quast. 332.
- De todo lo qual por necessaria consequencia se inferre, que todo lo hecho, y procedido por el dicho Virrey, es de iure nullo, l. 1. C. si à non competenti Judice, in hæc verba, *Judex ad certam rem datus, si de aliis pronunciavit, quam quod ad eam rem pertinet, nil egit, & in l. fin. eod. l. 1. C. de jur. om. Jud. l. 2. C. si adversus fiscum, l. 1. C. de pedan. Judic. l. 2. C. de pen. l. si pater C. de statu defunctorum, l. procurator C. ubi can. stat. l. 2. cum duab. seqq. C. de modo mult. in quibus locis potestas procuratoris Caesaris limitata ratione causarum, & restricta deprehenditur; & quicquid extra limites suae potestatis, & iurisdictionis gerebat, nullius momenti reputat, quae iura allegat, & ad id expendit Sebat. Vant. in tit. de nullit. ex defectu iurisdictionis num. 45. ubi nu. 6. post alios auctores,*
- 23 quos laudat, inquit de omnium consensu hanc nullitatem iurisdictionis dici validissimam, reputarique insanabilem, & irreparabilem, adeo ut quamvis statutum dicat, non posse admitti exceptionem nullitatis; tamen nullitas ex defectu iurisdictionis semper potest opponi, Carol. Rayn. cons. 35. num. 3. volum. 5. Anton. Gab. qui innumeros allegat tit. de statutis concl. 3. num. 1. Cavalc. decis. 19. num. 5. lib. 3. Milanen. decis. 5. nu. 18 lib. 2. plures cumulat Carol. de Grassis in tit. de exceptionibus excep. 20. ex num. 19. ubi asserit, prædictam nullitatem debere semper omni casu allegari, & admitti, quia est maior nullitas, quae in modo inveniri potest, ut dicit Guilielm. Benedic. in

cap. Raynatus in verb. nullo itaque testatore nu. 17. de testamentis. Muscatell. in prax. par. 2. gloss. in verb. competentes n. 19. Mascabrun. cons. 46. nu. 65.

- Es tambien nullo modo todo lo hecho contro los dichos Regentes por el Virrey, porque no ha sido à instancia ni querelle de partes si no por inquisicion general, lo qual no es de iure licita nisi precedente valida informatione, vel in certis casibus de consuetudine introductis. En los officiales temporales, en la fin de sus officios, y en los perpetuos de veynte en veynte años, de que es la costumbre en el Reyno de Napoles, que suele su Magestad embiar un Visitador de fuera del Reyno para este efecto como embiò al Señor Arçobispo Obispo de Vadoz en el año 1607. y durò su visita asta el de 1613. el qual hà con exactissimas diligencias inquirido contra todos los ministros, y en partiular contro los dichos Regentes y dadoslos cargos, los quales al presente estan pendientes, y para verse en la junta, que para la determinacion de la dicha visita hà numbrado su Magestad, y es notorio al dicho Arçobispo, y Consejo de Italia, que los demas cargos, que el dicho Virrey haze aora à los dichos Regentes. y sobre que hà procedido, se contienen en la dicha visita, que es contra expressa, y textual decision del derecho, y cap. de iis, de accusatio l. hi tamen §. ab alio delatum alius deferre non potest. ff. de accusat. l. Senatus ff. eod. l. qui de crimine C. eod. & utrobique gloss. quae declarat, hæc iura procedere, sive prima inquisitio per sententia finem
- 25 acceperit, sive adhuc pendeat: quia non debet aliquis pro eadem causa apud diversos Iudices inquietari, & de commisso unius hominis nondum amplius quæri, l. 3. §. fin. ff. nau. caup. stab. Porque dos inquisiciones de una misma cosa en diferentes juicios invicem se impediunt, & sunt contra ordinem rerum, Anan. in d. cap. de iis n. 6. Covar. lib. 2. var. cap. 10. n. 7.
- Quibus etiam accedit, que habiendo passado inmediatamente una visita general de siete años, no se puede hazer otra tras ella, y es contra todo orden del derecho, porque una inquisicion, y visita como esta, no se podria hazer sin que proceda difamacion, tex. in propriis terminis in cap. qualiter, & quando, el segundo de accusat. ibi, si per clamorem, & famam ad aures superioris pervenerit, non quidem à malevolis, & maledicis; sed à providis, & honestis. nec semel tantum, sed sæpe, quod clamor innuit, & diffamatio manifestat, & inferius, & iam clamor ascendat, qui distinctius sine scandalo dissimulari non possit.
- Esta diffamacion no solo la hubo en nuestro caso, però ni la dudo haver supuesto, que la visita general en siete años, que hà durado, y hà procedido inmediatamente era necessario, che topado con los excessos, que agora se figuran, y mas habiendo hecho la dicha visita general el Obispo de Badajoz con tan grande diligencia, y satisfaccion, como se sabe, y es notorio, y assi es forzoso, que el dicho Virrey se haya movido, de lo que hà llegado à sus oyos, ex malevolis, & maledicis contra el dicho texto, el qual considera quanto
- 27 mayor razon ay de reparar en el inquirir contro los demas, in hæc verbi, licet autem hoc sit observandum in subditis, diligentius tamen est observandum in Prælati, qui quasi signum sunt positi ad sagittam, & qui non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare; interdum verò suspendere

dere, nonnunquam vero ligare frequenter odium multorum incurrunt, & ideo Sancti Patres providè statuerunt, ut accusatio Prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat edificium, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsa, sed etiam maligna crimi-

nationi ianua præcludatur. Concorre tambien contra esta revisita otra nulidad, porque el derecho presume, que la inquisicion subseguente procede de enemidad, y calumnia, pues habiendo podido en la primera visita quexarte del ministro los agraviados, y el fisco hazer sus diligencias no lo ha hecho, atq. *tex. in cap. fin. qui matr. accus. poss. cuius argumento tenet Boss. in prax. crim. tit. de official. corr. pecu. num. 33. quod officialis semel inquisitus per Inquisitorem generalem non potest de novo inquiri.* Y particularmente una inquisicion multiplicada como esta de tantos años, y por ministros inferiores, y enemigos, y començandole por carceraciones y malos tratamientos de los ministros, sus hijos, familias, y todos los amigos, con que viene a ser los ministros mayores de su Magestad a quien el derecho tanto honró los mas infelices, y abieetos hombres dela Republica.

Y assi no solo falta la potestad, y iurisdiction en el Virrey para esto por no tener comission, ni extenderse a tanto su patente, però aun agrava mas la nulidad la intruccion al dicho Virrey, que es la ordinaria que llevan todos los Virreyes,

29 yes, en la qual a y un capitulo a cerca desto, en que se le manda, que ofreciendose algo contra un ministro avise a su Magestad, y con esto concurre, que aviendo pedido el dicho Virrey a su Magestad, comission para processar los dichos ministros, se le denego, y assi quadran la palabras del texto en el capitulo *qualiter el primero de accusat si contra præscriptum ordinem excessistis, non pudeat vos errorem vestrum corrigere qui possit: estis, ut aliorum corrigatis errores.*

Ex quibus omnibus clarum, no haver podido el Virrey poner mano a processar a los dichos Regentes sin comission expresa de su Magestad, y mucho menos ha podido prenderles y sacarlos de sus oficios, ad quod est *tex. egregius in l. 1. §. ad-*

30 *ministratio. C. ut omnes Iudices tam civiles, quàm militares, & ubi habetur, quod nisi in casum fugæ non potest carcerari officialis, qui administra-*

31 *vit Provinciam. Et quod maculam læsæ Maiestatis incurrit Iudex, qui deponit officium, vel administrationem sine licentia Principis, quod etiam habetur in Auth. si vero, eodem tit. & in Authentico ut Iudices sint quoque suffragio, & ut*

32 *dicit Ioannes de Platea in l. Iudices num. 3. C. de annuat. & trib. lib. 10. officialis non debet removeri, neque suspendi, nisi pro causis enormibus, & gravissimis. Y assi esto lo ha de hazer el Principe, y no otro, y con mucho acuerdo, y no con facilidad, ut habetur in epistola 2. Stephani Papa primi de accusat. Episcop. ubi plenissimè de hac materia in 1. tom. conciliorum, y lo advierte Bobadill. lib. 1. cap. 11 num. 59.*

Y en la carceracion, y suspension, que el dicho N. hizo, procedio de facto, & juris ordine non *33* servato; quia jura abhorrent, incipiendum esse ab executione, & captura personarum, & bonorum, & hoc in quolibet privato, *l. defensionis facultas C. de iure fisci, & ad ibi tradita per DD. quanto magis in viris clarissimis, atque Consiliariis a latere Principis, in quibus bona præsumptio est*

pro optima qualitate: postquam de eis summa Reipublicæ confiditur, quique invidiæ omnium subditorum tanquam signum ad sagittam positi, sunt & sic circumspectus cum iis agendum, ut dixit Summus Pontifex in d. c. *qualiter, & quando el 2. de accusat.*

Y supuesto que la regla es la sobre dicha, y que la suspension no se deve, ni puede hazer al ministro perpetuo que sirve, si no es en caso que *34* se le ayan provado excessos, y delitos tales, por los quales encurte en pena de privacion de officio, ex vulgata Bart. doctrina in *l. quod si forte in §. sunt quidam in fine ff. de solut. & in l. libertus §. in quæstionibus ff. ad municipal.* propter rationem ab absurdo, quam tradit, videlicet, quia alias sequeretur, quod esset deterioris conditionis in casu dubio, quam in casu certo, *l. ordinata ff. liberali causa*, quæ doctrina communiter observatur, & praxi recepta est præsertim in Regno Neapolis, ut tradit Vinc. de Franchis *decis. 8. per totam.*

Y vemos guardarse assi en todas las visitas generales, y particulares, y lo contrario seria iniquidad grande, y concurriran de especialidades contra el orden del derecho, nempe, que se proceda por via de inquisicion secreta, sin dar copia de los testigos, y la otra especialidad de que se diese principio a la visita, despojando el ministro de su officio, y autoridad, y honra, como lo estan los dichos Regentes tanto tiempo ha.

35 Sin que sea replica el dezir, que el haver sacado de sus officio a los dichos Regentes fuè para poder tomar la informacion contra ellos juxta doctrinam Pandis de Puteo in titulo de *syndicato ver. accusatus l. col. fol. 17.* ne videlicet existentes in officio terreant testes, quod de facili deponere non possint veritatem. Porque el modo a que para esto usò el dicho Virrey fuè muy diferente, en particular con el dicho Regente N. porque habiendole embiado a la Ciudad de N. que està 24. millas de Napoles, de alli a tres dias les embiò en una galera al Castillo de la Issa de N. donde los tuvo presos muchos dias dentro del dicho Castillo, que es una prision muy aspera, y la peor que se podia dar en el Reyno de Napoles, y lo que mas se ha podido a cabar con el dicho Virrey es, que les aya embiado ala Ciudad de N. donde los tiene presos asta aora el Capitan a guerra de aquel presidio.

36 Los agravios, que en el modo de proceder han hecho los luezes por cuya mano corre el dicho processamiento son tantos, y tan grandes, que seria alarga mucho este papel refiriendolos, solamente aqui sirve dezir, que no se ha procedido contra los hombres mas facinorosos, y humildes del mundo con mayores rigores, assi contra los testigos, como por las magnitudes, y violencias exquisita, que han usado los dichos luezes por diversos caminos, y recayendo esto sobre la dicha visita general de siete años, que el Señor Obispo de Vadajoz ha hecho tan exactamente en aquel Reyno no repugne no solo a toda equidad, y decencia, però aun a toto derecho divino y humano, y pareci evidentemente, que mas presto ha sido dar el dicho Virrey, llevado de su grande zelo, lugar a embidias malignidades y passiones de emulos, y enemigos. que con la ocasion de tenerlos suspendidos puedan reforçar sus calumnias, como lo han hecho y para salir con su intento, que es tenerlos dispoñidos de sus officios, y de su honra han aseytado algunas cosas, que

que en sustancia no son cargos, y compuesto una relacion à su modo para embiar à su Magestad con apariencia de excessos sin averlos en efecto, ni resultar de los procesos, que han hecho los dichos luez, à quien el dicho Virrey lo hà cometido por mas artificios que han usado en el examinar los testigos, atropellando todo lo dispuesto por el derecho, & casos semejantes, deviendo haver embiado el proceso despues de tanto tiempo pues differentemente se juzgara, viendo el proceso, que una relacion formada por luezes tan sospechosos.

37 Y no es contra esta doctrina (quod fortassis ex adverso ponderabitur) lo que dize Ju. Francisco de Ponte in tit. de potest. Proreg. tit. de assens. reg. §. 7. fol. 337. & in tit. de elect. officialium §. 7. fol. 127.

38 quatenus fundat; quod contra militares ordinis Collateralis potest procedere Magna Curia criminaliter, & via ritus ad liquidandum instrumentum, ex constitutione Regni, & ritu ipsum Magna Curia, quæ derogant iuri communi, quoad hoc; siquidem præterquam, quod non loquitur in Regentibus Cancellariam; sed in militaribus. Observatur in citatione super tenore instrumenti via Ritus contra Magnates, & contra militares ordinis Collateralis Consilij petere licentiam ab Excellentiss. Domino, quæ conceditur quoad distinctionem realem, tantum.

El mismo autor confiesa, que se observa lo contrario, & adstruit novam opinionem, la qual funda en razones, que non son contra esta doctrina, porque el rito, y la constitucion del Reyno es conforme ala disposicion del derecho comun, segun el qual, ratione perjurii personæ illustres, & cæteri in dignitate constituti amittunt privilegium, ut in l. pen. C. de dignitatibus lib. 22. Y como en la liquidacion de los instrumentos, y via executiva se procede criminalmente via ritus en Napoles ratione perjurii, por hazerse los instrumentos da obligaciones cum juramento ob illud non servatum, de ay es, quod tales, de quibus loquitur de Ponte, amittant fori prærogativam.

Y tambien se funda, ex quo la liquidacion de los instrumentos procede ex privata negotiatione, quo casu ingenuè fatemur cessare debere fori privilegium, & debere omnes Regios Consiliarios correspondere sub communi iurisdictione, ut per textum in l. prima C. in quibus causis milit. for. præscript. tenet ibidem Bart. Bald. Angel. Fulgosi. & Paul. de Cast. qui copiosè loquitur, & ad hoc ponderat glossam particularem l. qui cum uno fratre ff. de re milit. & aliam glossam in l. si quis possit ff. de indi. siquidem hoc casu non convenit gaudere fori prærogativa Consiliarios Regios, etiam Collaterales, nè cum illis contrahentes sub clypeo privilegii, & bona fide negotiantes defraudarentur, & remaneret delusio, quia privilegia cessant, inquantum læditur utilitas publica, l. 2. C. de privileg. schol. ibi. 2. ibi. ne flagitiorum crescat auctoritas, vel publica vacillet utilitas, ubi Odofredus, Jo. de Platea & Jacob. Rebuff.

40 Y menos se puede traer en contrario lo que dize el dicho Ju. Francisco de Ponte en el dicho §. 7. de electione officialium n. 1. in hæc verba, *Ma semper fuit sententia, quod verus Visitator, & qui indagare veritatem potest, est Prorex Regni, qui de omnibus est informatus.* Porque no entiende el dicho autor, que el Virrey ex vi suæ potestatis, & iurisdictionis pueda poner manu à visitar, ni

proceder contra los Consejeros de su Magestad Y mas los Regentes dela Cancellaria à latere Principis antes bien siente lo contrario in loco præcitato, ubi paulò inferiùs inquit, quod Proregi hoc, & non alteri committendum esset; quia ex eo evitarentur altercationes iurisdictionum, quæ solent venire inter Visitatores per suam Maiestatem destinatos, & Proregem: unde præsupponit explicitè ex ordinaria iurisdictione non competere Proregi visitationem officialium. Y aunque la autoridad deste autor grave es muy grande, con todo en esto se engañò (ut obiter dixerim,) porque à una razon de conveniencia, che el trae, para que se deva cometer al Virrey la visita general de los ministros, ay otras muchas de mayor peso y consideracion en contrario, quæ cum non sit nostri instituti, & huius loci, omittuntur. Ex quibus manifesta est nullitas gestorum per prædictum Proregem.

Articulo segundo :

41 Licet disputare de principali iudicio non oporteat, & sacrilegii instar sit de eius potestate dubitare, l. 2. C. de crim. sacrilegii, gloss. 1. in capite eam te, de ala, & qualis. quia tamen agitur cum Rege religiosissimo, cuius cordi est omnia secundum rectam rationem, ac pietatis normam trutinare, atque disponere; cum Dei opt. Max. vicem gerat in terris, ut dicit B. Thom. lib. de regim. Princ. & est Vicarius Dei in temporalibus in Regno suo (sicut Imperator in imperio) ut ait Greg. Lopez in gloss. 1. & 2. in l. §. tit. 1. §. 2.

Supuesto que notoriamente hà sido ninguna la informacion, y todo lo demas hecho el Virrey, quæ esta nulidad es insanabile, como està dicho arriba, & tradit Dec. in cons. 483. 2. eolam. vers. nec prædictis, Alex. cons. 79. lib. 2. vers. est verum, & necessaria consequentia, el dezir, que su Magestad segun su potencia ordinaria, la qual es regulada por la disposicion del derecho positivo no la puede revalidar ex vulgatissima regula juris, quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere, l. sicut C. de fals. l. inter stipulantem in §. sacram ff. de verb. oblig. cum vulgatis.

Contra esta regla podra oponerse el tex. in l. ad petitionem extra de accusat. ubi Pap. confirmat privationem factam de quodam Abbate per Cardinalem legatum, quæ tamen nulliter facta erat, & hoc ad palliandam reverentiam Cardinalis, & ex plenitudine potestatis secundum unam ex pluribus lecturis, quam tradunt gloss. & Anton. de Butr. num. 25. per quem tex. dicit idem Abb. in capite cum olim colum. pen. de re ind. quod potest Princeps processum nullum ex defectu iuris positivi ratum habere, Felin. in capite qualiter, & quando el primero col. 9. vers. fallit. 6. de accusat. & alij adducti per Vantium de nullit. in tit. quib. mod. sent. nul. defen. poss. ex n. 24. & pluribus sequentibus.

44 Sed re vera non obstat hæc doctrina Doctorum, porque hablan en caso, que el proceso està fulminado, y la sententia dada por luez competente, y que tenia iurisdiction, y el defecto, y nulidad era en el orden iudiciario, y que todo esto pertenece al derecho positivo, y assi el Principe puede revalidarlo, y confirmarlo, y no solo el Principe, però tambien qualquier luez superior, ut dixit Abb. in proprio loco num. 11. & num. fin. però ninguno delos Doctores, que trahen esta doctrina hablan en caso que la nulidad delos autores

procede ex defectu iurisdictionis, porque esta nul-
lidad ex defectu iurisdictionis, todos los Docto-
res la dan por tan precisa, que no se puede sa-
nar, ni reparar, ut sup. *ars. 1. ex communi ad-*
45 *notavimus*, & etiam tali casu, parte non op-
ponente, Iudex debet annullare processum, ut
dicit Abbas ibi *num. 9.* & Anton. *num. 10.* dicit
quod ipso iure inducit nullitatem talis defectus.
Y porque assi como la distincion delos dominios
es del derecho delas jentes, *lex hoc iure ff. de iust.*
& iur. y tambien los Reynos, y Señorios, ut dicit
Bal. in *lex hoc iure, ff. de iust. & iur.* Bar. in *ex-*
tr. qui sunt reb. in glos. super parte rebellando, Greg.
Lopez. in *l. 7. tit. 5. par. 2. glos. primera*; sic etiam iur-
isdic. ~~ordinaria~~ *primæ* natura tanquam ex do-
minio ~~Regni~~ Regno isto profluens, & procedens est
de iure gentium, imò etiam ex iure divino, &
naturali, nedum publico, ut latè expendit Co-
varr. *prædicar. quæstion. capite 1. num. 6.* este de-
fecto no se puede suplir por la plenitud de pote-
stad del Principe, ut docet idem Covarr. *var. lib.*
3. *capite 6. num. 8.*

Todo lo qual clara, y evidentemente le prue-
va del dicho tex. in *capite ad petitionem*, donde
se fundan los Doctores, que traen esta doctrina,
porque aunque la glosa entre otros entendimien-
tos trae el que se hà ponderado en contrario, que
para reparar la autoridad del Cardenal, que hizo
la dicha privacion, el Papa usò de plenitud de po-
testad y revalido las nulidades que padecia, però
el verdadero entendimiento del dicho texto es el
que se colige del mismo in *versic. cum igitur*,
quem tradit ibi Abb. & Anton. de Butr. que el
Papa dio por buena la dicha privacion, quamvis
nulliter facta, porque le constò aliàs delos deme-
ritos del Abad gravado y tambien de es-
candalos, como dize la glos. en el *tercero en-*
tendimiento, y como explican idem Anton. de
Butrio *num. 23. in fin. & num. 15.* Abb. *num. 11.*
quia fuit notorium facti, vel notorium iuris,
quod resultat ex probationibus, que fue la razon
de decidit de aquel tex. ut ubi, *cum igitur nobis*
de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus
G. erat merito amovendus; tamen restituendus
foret propter iudicarium ordinem non servatum,
ipsum providemus remanere privatam regimine
Abbatia. Y con este entendimiento passa la glosa,
y los doctores, y con el siguiente, que es co-
mun segun Abb. *post numerum 6.* Y Eclin. in *d.*
ten. v. g. que el Cardenal legado tenia jurisdiccion
para proceder contra el Abad, però por haverse
delegado esta causa por el Papa, y procedido el de-
legado en virtud de su comission à tomar infor-
macion, pudo el Abad processado oponer esta
exception, y excusarse de parecer delante el di-
cho Cardenal legado, però por quanto no lo hizo
prorogò su jurisdiccion, l. 1. *C. de iur. omni. Jud. y*
consentio ser conocido por el, y por esto pudo el
Papa suplir las dichas nulidades, cum aliis non
potuisset, ut tenet glossella *marginaria num. 3.*
quæ elegit hunc sensum; y assi suponen todos los
Doctores en el dicho texto dos cosas, la primera,
que la informacion fuè recibida legitima, y vali-
damente por el delegado, que tenia jurisdiccion
para ello, ut ponderat Anton. *ante num. 24.* La
segunda, que el Cardenal legado tuvo jurisdic-
cion para proceder à privar el dicho Abad, però
que no guardò el orden judicario, quod expref-
sint atque ferè argumentatur Abb. *ante finem in*
l. prola. C. de sentent. & interlocut. quia non servare

ordinem iudicarium, hoc est iudicis habentis
iurisdictionem ex quo etiam multum accuratè re-
prehendit glos. ibi in *verbo non servatum*, in *finem*
dum exemplificat non servatum ordinem iudi-
ciarium in iudice, qui cognoscere non debuit:
quia talis nullitas est insanabilis, ut dicunt om-
46 nes; sed nullitas ob non servatum ordinem iudi-
ciarium, potest suppleri, & revalidari, proces-
sus: quia pertinet ad ius positivum, & ad acta
ordinaria, ut in *d. ten.* ex quibus compertum est,
que la decision del dicho texto, y la doctrina de-
los Doctores trayda en contrario no es aplicabile,
à nuestro caso, en el qual la informacion se hà re-
civido por luez incompetente, no estendiendose
la jurisdiccion ordinaria del Virrey à proceder con-
tra los dichos Regentes, como queda fundado en
el articulo precedente, y no teniendo jurisdiccion
delegada, ni comission, y assi la dicha nulidad
fuè ex defectu iurisdictionis, y por consiguiente
irreparable, y insanable, & non ex defectu ordi-
nis non servati, paraque se pueda suplir por su
Magestad.

Præterea en el dicho tex. el Abad privado
consintio ser conocido por el Cardenal legado
però en nuestro caso ne hà avido consentimiento
tacito ni expreso, antes reclamacion en contra-
rio, che siempre los dichos Regentes han hecho
Virrey proceder contra ellos.

Rursus en el dicho texto fuit facta fides Sum-
mo Pontifici de demeritis Abbatis privati, ut in
d. 5. cum igitur, y como dize Panorm. *2. 11.* y to-
dos los Doctores, quia innotuit Papæ per noto-
rium facti, vel per notorium iuris, que entiendan
con la glos. in *verbo facta fides*, ò porque la no-
47 toriedad de los excessos del dicho Abad le avia
infamado, y causado grande escandolo, ò porque
como las probanças fueron echas por Juez com-
petente, nempè por el delegado de su Sanctidad
dellas resultò notorium iuris post conclusum in
causa; en este caso falta qualquier notoriedad de
la antes bien concurren dos efectos contrarios,
scilicet contra notorietatem, facti la valida y co-
mun opinion, que el mundo tiene dela limpieza,
y satisfacion, con que los dichos Regentes han
servido, notoria à su Magestad, y a los ministros
mayotes desta Corte, del tiempo, que entram-
bos servieron en ella.

El otro efecto contrario est contra notorium
iuris, porque aunque el Virrey hubiesse embiado
las informaciones recibidas, y por ellas se preten-
diere, che conste de excessos tales, por los qua-
les deviesse los dichos ministros ser privados de
sus officios (quod non credimus) de mas que las
dichas informaciones, y cargos non tienen nin-
guna subsistencia, si no color, y paliacion afe-
ctada, que solo delas respuestas, que se han dado
à ellos de repente por los dichos Regentes, las
quales se han presentado en el Consejo de Italia,
se defazen, y muchos dellos, no solo no quedan
por cargos, però aun resultan servicios, que su
48 Magestad deve premiar, atque notorium iuris
non resultat ex informatione capta ante conclu-
sionem in causa, ut dixit Abbas in *d. capite ad*
petitionem num. 11. Anton. Butr. in *traç. de nota.*
ar. 1. num. 15. Mascard. *de probation. concl. 1107. n.*
24. y la razon es, porque muchas vezes la pro-
vança, que tiene appariencia de cargar mucho,
oydo el descargo se resuelve en humo, y queda
elidida, y de ninguna consideracion. Quibus sic
existentibus no se deve dar lugar ala pretension
que

que de parte del Virrey podria haver, de que su Magestad de plenitud de potestad supla las dichas nulidades, y validase todo lo por el hecho contra los dichos ministros, para salvar su autoridad, pues es entendimiento divinatorio este, que se da al dicho texto, y razon reprobada por los Doctores, y mucho mejor es una textual contraria ala susodicha del Papa Innocencio Tercero, in similibus terminis in d.c. qualiter 17. donde pidiendo unos Prelados, que S.S. confirmase ciertos pedimientos, que havian echo inordinatamente, les respondio: *Curate, ne inveniat occafionem aliquam congruentem, per quam, ne vestra vilitas auctoritas, quantu. cautius, & prudentius poteritis, supersedeatis ad presens: quoniam ex his, que inordinatè sunt acta, non potest ordinabiliter agi.*

Porque dos potestades ay en el Principe, segun la comun distincion delos Doctores, una que dicitur ordinata, ut secundum leges vivat, & legibus subijciatur ad l.digna von C.de legi y esta es la potestad ordinaria, y regulada con los limites dela razon, justicia, y equidad natural, atque publici iuris regulis, y segun esta potestad se dize juridica, y segura, che no puede su Magestad revalidar lo nulamente hecho por el dicho Virrey, repugnantibus iuris præceptis, naturali ratione, atque politica, ut inferius art.3. demonstrabitur; anzi como en este sentido en muchos casos los Emperadores, y Papas dizen, que no pueden hazer una cosa, ut in l. nec causas C.de excusat. l.3. C.de rescind. donat. l. fin. C. sentent. rescind. non poss. l. auctoritatem C. unde vi, & in aliis multis, que congerit Specul. in tit. de legato §. nunc breviter, & Reastar. Ceroftal. in tract. de Imperatore q. 111.

La otra potestad es ordinata, & absoluta, que est idem, quod plenitudo potestatis apud Authores juris nostri, ut pluribus probat Peregr. de fideicommiss. art. 52. num. 122. de qua plena sunt consilia modernorum, ut ait Alciat. conf. 10. n. 4. vol. 3. & hæc est potestas secundum Bal. in l. 2. C. de servit. & aqua num. 50. est arbitrij plenitudo, nulla necessitate subiecta, nulliusque publici iuris regulis limitata, & ut idem dixit in cap. Ecclesia Sancta Maria, extra, ut lit. pend. quod proinde Princeps de plenitudine potestatis potest omnia secundum ius, supra ius, & contra ius, & idem Bald. in cap. cum super, extra de caus. poss. & propriis. & in conf. 18. col. 1. vol. 4. inquit, quod Imperator, & Rex non subditus tanquam plenus Dominus temporalium potest omnia, que sunt supra legem, & contra legem, quamvis insignis Didacus Covarr. lib. 3. var. cap. 6. num. 8. hanc absolutam potestatem in Rege, vel Principe Dominos nefas, & indignum iudicet adstrui, & concedi, cum peccet mortaliter, & malè faciat, & apud Deum tutus non sit, ut idem etiam accurate docet in epitom. de sponsal. cap. 6 §. 9. num. 10. & loco superius citato inquit, quod si nobis ea dispositio venit, que tractat de his, que iure absolute iniuria Princeps agere potest, abhorret proflus, & fugere tenemur absolute potestatis mentionem; quia sufficit una potestas in Rege, cum qua potest facere omnia, que sunt æqua, iusta, & rationabilia, & excludenda est omnis alia potestas ad faciendum ea, que sibi adversantur. Arist. quoque dixit lib. 8. ethicorum, quod ex quo perfectio in unitate consistit, una sola potentia est in ipso Rege constituenda, cum qua potest facere omnia ea, que sunt æqua, iusta, & rationabilia, & ad fa-

cienda omnia regulatè, & iustificatè, sufficit potentia ordinaria, & non opus est introducere potentiam absolutam, que sapit tyrannidem, & dicitur potius plenitudine tempestatis, quam potestatis, ut dicit Socin. in conf. 164. col. pen. vol. 2. & conf. 120. num. 14. vol. 3. Bald. conf. 345. col. 1. vol. 1. & Jaf. conf. 8. num. 5. atqui Regi non licet facere, quod est iniustum, quia nomen Regis iusto tantum congruit, ut dixit Lucas de Penna in l. nulli num. 5. C. de condit. in pub. horreis. lib. 10. & vacuum non men Regis ipse teneret, si iniustitiam faceret, ut dixit idem Lucas de Penna in l. prædialia num. 37. C. de locati. prædiorum lib. 11. & Rex non potest facere neque de potentia absoluta quid iniustum; quia, ut dicunt Theologi, & post eos Crav. conf. 241. num. 20. in princ. vol. 2. neque Deus ipse potest quicquam, quod sit iniustum; quia posse iniusta agere, non est potentia; sed defectus potentie; pro quo facit illud vulgatum iuris axioma, quod illud possumus, quod iuste, & honestè possumus ex l. nepos Proculo ff. de verb. signif. c. faciat homo 22 quass. 2. unde Cravett. supra relatus ait, quod Imperator, vel Rex non dicitur posse, nisi quod de iure potest, & quamvis communia schola DD. tam legistarum, quam canonistarum contra Covarr. admittant in Principe Domino plenitudinem potestatis, & potestatem absolutam, intelligi tamen debet plenitudo potestatis Regis cum grano salis secundum omnes DD. clave discretionis non errante, gloss. in verb. absolvi quanto de iure iur. Jaf. conf. 233. n. 2. vol. 2. & non potest plenitudine potestatis uti, nisi iusta causa interveniente, Capyc. decis. 116. num. 13. Franc. Marc. decis. 777. num. 9 Greg Lopez in l. 6. tit. 25. p. 4. gloss. 2. col. 2. in princ. ubi dicit, quod Rex nihil debet facere de plenitudine potestatis, nisi decenter, & secundum ius, & omnes concludum indiscretum, & sine temperamento absolute potestatis usum esse fugiendum, tanquam tyrannidem, & pleni ordinem tempestatis, ut post Joan. Monac. Cardin. Alex. & alios notavit Peregr. ubi sup. num. 125.

Vnde Princeps non potest remove officialem ab officio, nisi ob delictum, vel culpam, & plene debet probari dicta culpa, alioquin non sufficeret, quod semiplene probetur, quia agitur de fama, & de toto asse, cum maximum dedecus sit removeri aliquem ab officio, ut not. gloss. in l. in reffamento centurio ff. de manifest. Platea in l. indices num. 3. in fine C. de anno, & tribu. lib. 10. & talis infamia superat omnem aliam propriam, quia honor vitæ est antefendus, ut dicit Jaf. in l. reprehendenda in 3. notab. C. de instit. & subst. probat late Farin. in quass. 15. num. 16. & propterea infamie reputatur poenæ corporalis, ut probat Surd. post alios conf. 425. num. 17. & 58. vol. 3. & ideo neque Principesse permissum honorem alicuius auferre post Andr. de Ifern. & alios tradit accurate Dom. Reg. de Tapia in fin. p. 2. cap. 11. num. 81. ff. de conf. Princ. Et officiali remoto ab officio sine iusta causa, sed de facto, & nulliter succurritur etiam per remedia possessoria, ut fuit decifum per S. C. Neap. apud Capyc. decis. 11. num. 26 & seq. Dom. Tap. ubi sup. num. 74.

Y menos lugar puede tener en este caso la revalidacion, porque vendria a ser en perjuicio de tercero, por causa che se han hecho muchos y muy grandes agravios a los dichos Regentes en el proceder contra ellos, por los ministros que han nombrado el dicho Virrey para ello inferiores, y notoriamente enemigos algunos dellos delos dichos

ehos Regentes, los quales han hecho, y cometi-
do tantos excessos de rigor, como se hà notado
en memorias à parte. Y porque los dichos Regen-
tes tienen por nula quanto se hà hecho, si vieron
que el Virrey tenia orden de su Magestad, y pro-
cedia legitimamente, y por consequente repugna
mas el poverse revalidar lo hecho y suplir las di-
chas nulidades, cum Princeps ius tertii nunquam
59 *ludere velit, nec debeat, l. item si verberatum §.*
item si forte ff. de rei vend. Peregr. in tract. de fidei-
com art. 52. ex num. 131. Covar. lib. 3. var. cap. 6. num.
6. Guttier. in repetit. l. memo potest num. 73. Castill.
lib. 3. controver. juris cap. 28. Ceval. latissime lib.
4. com. contra commun. quæst. 167.

Concludendum igitur est. Que siendo, como es
ninguno, todo lo que hà hecho el dicho Virrey
60 contro los dichos ministros, deve su Magestad
mandarlo declarar por tal segun la reglas del de-
recho positivo sin que estienda su potencia ordi-
naria, y regulada al derecho, para validar, y su-
plir las dichas nulidades, ni tampoco la potencia
absoluta, y plenitud de potestad, no haviendo
causa ninguna por la qual se puedan ni devan su-
plir, antes en contrario muchos politichos, y
morales, por los quales se haze demonstracion, y
evidencia, que todo lo hecho es contra el bien
publico, el buen governo, y recta administracion
dela justicia, y el servicio de su Magestad, y de-
coro, y conveniencia de soberania, y suprema
potestad, como mas largamente se fundarà en el
61 articulo tercero, por lo qual la Magestad de Fe-
lippe II. de gloriosa memoria dio ley en esto, y
su Magestad de la misma manera en casos que han
sucedien semejantes à este, aunque de mucho me-
nor consideracion, haviendo puestos los Virreyes
manos à proceder contro ministros de inferior or-
den, con causas etiam subsistentes, ò almenos
mas coloradas, y aparentes, que la che concur-
ren aqui, lo mandaran revocar, y anular todo
con prudentissimo acuerdo, y mucho cuydado,
pareciendoles, que les tocava, en el derecho per-
sonalissimo de su corona, y setto Real, y dela
mayoria que les compete por razon dellos, por
lo qual ha parecido hazer una brève inducion de
algunos delos dichos exemplares que son los si-
guientes.

62 En Sicilia quiso proceder el Duque de Fera
contra el Presidente Ray: su Magestad, que està
en el Cielo nunca lo permitio, y embiò de Napo-
les à tomar la informacion al Consejero Salaman-
ca, y despues por su impedimiento al Consejero
Don Francisco de Quiros, y el processo se truxo
al Consejo de Italia.

El dicho Duque de Fera processò al Doctor
Iusepe Trabuco luez dela gran Corte en el dicho
Reyno, que es officio bienal, proueydo por su
Magestad, y haviendole suspendido el dicho Du-
que con el voto delos luezes dela gran Corte el
anno de 1605. acudido el dicho Trabuco à su Ma-
gestad por Enero de 1606. y su Magestad lo re-
mediò con un decreto, que contenia estas pala-
bras.

Ordenese al Virrey, que le reintegre en todas
las cosas, y borre los bandos, y restituya la ha-
zienda, que le huviera tomado, y no molestarlo
en persona, ni en bienes asta otra orden mia, y
porque por parte del dicho Trabuco se repli-
cò, que yano podia ser reintegrado al officio, por-
que era por dos annos, y se hauian cumplido po-
dio, que se declarase, que quedase habilitado para re-

ner este, ò otro officio, y su Magestad lo proveyo
como lo pido, y por carta escrita al Duque de Fe-
ria en Marzo 1606. espresamente revocò, y de-
clarò por nulos todos autos hechos por el dicho
Duque contro el dicho Trabuco con parecer dela
gran Corte, y el mismo dia su Magestad mando
despachar otra carta à parte, en que para ataxar
para siempre semeiante pretension de jurisdiccion,
no solo con los ministros de aquel Reyno por ex-
pressas palabras manda, que los Virreyes de Sici-
lia no puedan proceder à carceraçion, suspension,
ni priuacion contra los luezes dela gran Corte,
patrimonio y consistorio sin expressa orden de su
Magestad, y porque el Duque en defenla dela pro-
cessacion contro el dicho Trabuco havia alegado,
que los Virreyes, y la misma gran Corte, su Ma-
gestad estava en possession de poder processar, car-
cerar, y suspender à los luezes dela gran Corte,
su Magestad en la misma carta con tanta ju-
sticia, y prudencia, respondió, que en tanto lo
havia permitido, en quanto no havia tenido noti-
cia dello.

Y esto es caso expreso, y determinado para el,
presente en que se deve ponderar mucho, que el
dicho Juez Trabuco era temporal, y los de Na-
poles son todos ministros perpetuos. y los dos Re-
gentes, que son dela autoridad que queda di-
cho.

Lo mismo sucedido al Conde de Miranda Vir-
rey de Napoles, que haviendo processado al Du-
que de Santa Agata Escrivano de racion, non qui-
so passar por ello, y embiò de Sicilia al Consultor
Tuvoada i que estava ya proueydo por Regente
en Corte, paraque le processase, y juntamente
al Secretario del Reyno Munnatones ministro tan
inferior à los Regentes.

El Conde de Olivares siendo Virrey en Na-
poles procedio contra el Consejero Felice de Ge-
naro, y le prendio por haver quebrado la bara
a vn Capitan de justicia, y haviendo el dicho Fe-
lice de Genaro à quexat, alegando que el Virrey
no era su luez, su Magestad reprendiendo al
Conde le inhibio, y mando, que embiasse el pro-
cesso al Consejo de Italia, y que lo soltasse, como
lo hizo.

Lo mismo sucedio en tiempo del Conde de
Venauente, que procedio contra el Consejero Gi-
zarelo, y le mando salir de Napoles, y su Ma-
gestad le quito la causa, y nombrò Juezes, y se le
dio carta, paraque boluiese à servir su plaça, aun-
que en esto medio murio el dicho Gizarelo.

Y lo mismo sucedio en la Camara del Racional
Fernando Ametrano, que por tener voto en
materia de quantas, alego, que el Virrey no le
podia processar, y su Magestad le nombrò Juezes.

En Milan quiso el Governador proceder con-
tra el Senador Sete, y su Magestad no lo permiti-
tio, y fue desde Napoles el Consejero Salamanca
tomar la informacion, y despues se sentenciò en el
Consejo de Italia.

Y los dichos exemplares deurian vastar para el
caso presente, pues hazen ley para todo, avien-
do sido acordados por su Magestad, y supremo
63 Consejo con suma razon. Et rex debet servare
legem tanquam facturam suam, & ejus honorem
custodire, ut inquit Greg. Lop. in lib. 16. glo. 1. tit.
1. p. 1. & sunt verba notabilia dictæ legis, Guardas
deve el Rey las leyes como à su honra, y à su fe-
chura, porque recibe poder en razon para facer
justicia casi el no las guardasse, verna contra su
fecho

[*hecho desatarlas ya, e venir leyende dos daunos, el uno en desatar tan buena cosa como esta, que huviesse hecho el otro, que se cornaria a danno comun del pueblo, y abilitaria asimismo, y semexarse ya, por denzas sen y farian sus leyes, y mandamientos menospreciados. Y sola la autoridad destos exemplos de vn tan gran Rey, y padre de su Magestad, y de los suyos avian de bastar, sin que huviera necesidad de otros discursos, lo qual no solamente en materia de gobierno, pero de justicia ha de hazer ley, porque han sido acciones acordadas de la prudencia de un tan gran Rey como Felipe segundo, y por su Magestad, y hazer regia, ita quod datum sit eius merito, ut quod constituisset, id est republica, & ratum esse, como dize el tex. in l. prima §. novissime ff. de orig. juris, & la. eis est allegare super hoc supremam auctoritatem Regii, vel ejus supremi Consilij, quæ facit ius, ut dicunt Affl. decis. 35. num. 3. Bal. in l. 1. C. quæ sit long. consuet. Gramm. dec. 328. & Burg. de paz. in proamio legum. Taur. ex num. 228. Rebuff. 226. tom. 3. ad Constit. Regn. tit. de constit. art. 13. un. 22. Alvar Valasc. consult. 128. num. 17.*

Articulo Terzero.

Queda provado, que no se estienda la potestad ordenaria de su Magestad para revalidar, y suplir las nulidades, que se han cometido en el proceder en esta revisita contra los dichos Regentes, pero quando se pudiera azer, en ninguna manera combiene abrir una puerta como esta, 65 por los grandes inconvenientes, y da annos, que necessariamente dello se seguirian, y el mal exemplo, que se causeria en le por venir, porque no auria Virrey, queno quisiesse hazer lo mismo, y por este camino podria ser absoluto tirano en el Reyno, que el encomendasse, siendo la cosa mas convenible la buena administracion de la justicia, de que los Virreyes y Presidentes de las Provincias tengan el gobierno comunicado con los demas ministros, que estan de parte de su Magestad, como coadiutores suyos para llevar el peso del gobierno, y no ay cosa mas del servicio di Dios 66 y de su Magestad, y de la Republica, de que estos tengan constancia, valor, y brio para podersele oponer al dicho Virrey, en caso que como hombre inclinase a alguna cosa indebita, prout facere tenentur, & probatur in l. omnes la primera C. de verb. lib. 10. ibi, implenda munera teneantur, quem ad id expendit muc. de Pen. infra citandus, loqual no podrian hazer, ni tener libertad en sus votos si estuieran suietos al dicho Virrey, y viesse, que esta en su mano el quitarles los officios, y las honras, y aunque esto se funda en demostracion tan publica, y concluyente, que 67 satisface el entendimiento, y no es necessario bulcar mas, quia querere legem, vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus, ut post Aristot. lib. 2. Physicor. & Aver. quos citat, voluit Bal. conf. 364. vers. 3. Barbat. conf. 7. col. 3. un. 2. Jaf. in l. filosofum. num. 16. ff. de leg. 1. & iustitia confi- 68 tit in naturalibus argumentis, dicunt idem Bald. in l. adem C. loc. Affl. dec. 80. n. 6. & probatur in l. oportet §. sufficit fundare ex naturali ratione ff. de accusat. tutor. Con todos hallamos, que los Emperadores Romanos, que tuvieron tan particular y divina luz, aunque Gentiles para las cosas del gobierno, consideraron esto en sus leyes, y anli. le manda en la ley in Sacris C. de prox. Sac. Scrin.

lib. 12. que los Presidentes, y grandes, y spectabiles, y grandes honten alos ministros de letras y depluma sinque aya puerta cerrada para ellos y que sean hontados, y saludados, y que se les den asiento, y es cosa muy particular, que la gravedad de la ley antigua tuuiesse tanto cuydado estas circunstancias para ponderacion de lo mucho. que conviene en la Republica, que los ministros de justicia, y depapeles sean honrados, lo qual no puede ser teniendo el Presidente jurisdiccion para prenderlos, y castigarlos en la forma que aora passa en Napoles, pro quo est appositus, & elego 70 tantissimus textus in l. quinque summates de decur. lib. 10. Cod. in hæc verba, quinque summates primi ordinis Alexandrini a corporalibus injurijs immunes esse censemus, ut voce libera commoditates propriæ patriæ defendant, cum possint (scilicet quid egerint criminosos) pecuniarijs coerceri dispendijs, astimabuntur autem presente curia, viri spectabilis augustalis iudicio, cuius tex. occasione egregius. Luc. de Pen. ibi movet quæstionem, an 71 Præses Provinciæ possit assefforem delinquentem in officio punire, & disputat ad partes, & quia verba eius sunt apprime cõgruentia nostro casui libuit hic transcribere, lex ista facit ad quæstionem, an possit Præses assefforem suum in officio delinquentem punire. Et quod possit, videtur probabari in auth. ut iudic. fin quoquo suffrag. §. volumus, quia omnes subiecti sunt Præfidi in criminibus d. §. volumus in principio, etiam milites. In contrarium est supra, ut omnes tam civiles, quam militares in l. 1. §. officium, ibi, debito Consilij bonore servato, &c. & de off. Præsec. aug. l. 1. & hoc rationabile videtur, ut asseffor tuus, & securus, tute, ac secure possit resistere Præfidi, ad quod tenetur supra eod. tit. l. omnes, la primera, cum alijs concordantibus, & ne cogatur alijs ipsius Præfidis iniqua satisfacere voluntati, ad quod facit hæc lex, & tex. in cap. accedens 2. extra de lit. non contestat. cap. statutum §. cum verò de rescript. in 6. & quod ibi no. & in auth. de mandat. Princip. §. quod si delinquentes ver. precipue, & ad idem est tex. in cap. nullam 18. q. 2. vbi ex hoc prohibetur Monachis posse mutare Abbatem, quia si id in eorum potestate esset, nulla Abbati auctoritas remaneret, quæ est ei ad gubernandum necessaria, & qui consilium præstare habet, a metu, & errore debet esse remotus sup. de tutor. & aurat. illust. l. 1. & extra de elect. fundamenta §. decet lib. 6 hoc etiam meretur labor studiorum sup. de asseff. l. 1. alijs inde absurdissimum sequeretur, nam peccare compelleret, & sic gravius in auth. ut iudic. sine quoquo suffrag. §. eos autem neque debet asseffor minister esse voluntatis alterius, & inferius, nihil in Sacerdote, & Iudice tam periculosum apud Deum tam turpe apud homines, quod sentiat veritatem non libere pronunciare sapere, vel lingua magis Regi, atque Regno muta libertas obest. ut dixit Senec. in adipo, ideo non sine ratione omnis animi debilitas, & humilis, & confracta timiditas, servitus est censenda secundum Tul. Paradoxo 5. unde permittit lex Assefforem, & iubet resistere Præfidi supra eod. l. omnes; vbi dixi, ac propterea contra illos ministros, qui de generi taciturnitate loqui timent, dicuntur canes muti non valentes latrare, Item non ascenditis ex adverso, nec opposuistis murum pro domo Israel 43. dist. c. sit Rector, plena enim debent gerentes rempublicam securitate gaudere cap. cum locum, de sponsal. hætenus de Penn. Y Bovadill. en su politica lib. 1. cap. 12. num. 60. confide.

fidere por inconveniente de quel el Corregidor pueda castigar su Teniente aunque sea puesto, y eligido por el, porque seguiria, que por el miedo, que tendria al Corregidor, no castigaria a los que el Corregidor mostrasse voluntad, y por el contrario mostraria rigor, y castigaria a los que viesse que el Corregidor tiene odio, y mala voluntad, y con esto concurren todas las razones, que trae Platon, y Aristot.

72 para provar, que el gobierno de la Republica democracia; que se gobierna por muchos, es el mas perfecto; nam salus, vbi multa consilia, prover. cap. 11. & tex. in cap. Prudentiam §. illa quippe, ibi, cum (sicut canones attestantur) integrum sit iudicium, quod plurimorum sententia confirmatur. Y las demas razones de estado, que hay tan sauidas por donde conviene mucho mas encomendar los gobiernos de los Reynos, y Provincias a muchos, que no a vno, lo que se deve euitar de que un Virrey sea absoluto independiente de los demas ministros, quia illi sunt dati in partem sollicitudinis, unde accuratissimus Luc. de Penn. in l. omnes Judices num. 32. de decur. lib. 10. considerans quantum id expediens Reipublice sit, invehit in Præsidentem Provinciarum, qui respuit consilia suorum Assessorum, & male agit iuxta motum arbitrij: nullus enim debet inniti prudentia suæ, & esse sapiens apud semetipsum, sed debet iuris peritis reverentiam exhibere, & eos in honore tanquam collegas ad obeundam Provinciam habere. Huc pertinent plura tradita per lo: Franc. de Pont. in d. tractat. de delegat. causar.

73 vbi postquam retulit in quanto honore, & dignitate, & præstantia fuit semper, & esse debet Consilium Collaterale, declamat, quod ad præsens denigratur, annihilatur, & in collapsum cadit ex assiduitate delegationum, & exclamat in hæc verba, *ad quid ergo tribunalia? ad quid Senatus, & Consilia, vbi gravitas, vbi reverentia atque præstantia, quæ est tanta, ut affirmant DD. plenitudinem potestatis Cancellaria æqualem esse cum ipso Rege: videatur, & paulo ante dicit, quid dicent populi, quomodo parvi facient hoc tribunal; quæ obedientia erit illi præstanda? aut quam reverentiam alijs Judices inferiores tali tribunalii exhibebunt?* O que dixera este autor despues que viera una cosa tan nueva como esta, los Regentes Colaterales sobre visitados inmediatamente con vna larga visita general de siete annos presos, y priuados de sus officios, y honras, y que esto passie por mano de ministros no solo infer ores, pero luezes contra uandoleros, y que no tienen, plaça perpetua, y actualmente pretendientes de las plaças, que los visitados tienen, haziendo tantas sugestiones, terrores, y amenazas, y malos tratamientos a los testigos para parecer, que azen algo, estimando, que por lo menos les vacen hallar materia para priuar los dichos Regentes, y otros ministros, de sus plaças, el entras ellos en ellas

Præterea est summè advertendum, que aunque cessassen todos los inconvenientes, que se han

74 considerado, este solo bastava, que su Magestad embiando vn Virrey al Reyno de Napoles o a otro Reyno solamente reserva sus regalías, y supremissima jurisdiccion, entre las quales la de mayor consideracion de todas es esta, de que non se pueda poner mano contra los ministros por el Virrey, porque de otra manera ni al Virrey le faltará cosa ninguna para ser Rey, ni al Rey le quedará ninguna jurisdiccion, ni potestad en el tal Reyno, & hoc pertinet principaliter ad conservationem status Regni, & administrationem iustitiæ,

quod est primus scopus Regni, ut dixit Josephus Selsè in dec. Casar. Augustana 74. num. 10. Y los

75 tributos, y Anonas que pagan los Reynos a su Magestad, y principalmente en razon de darles magistrados, que los gobiernan, y tengan en paz, y iusticia c. tributum 23. q. 8. Lucas de Penn. in l. annonas col. prima de erogatione milit. annona lib. 12. Couart. pract. quæst. cap. 4. n. 3. vbi ex professo agit de hac supremissima potestate, que in Regnis Castellæ maioria vocatur, & Avend. de empu. mand. reg. lib. 1. cap. 1. num. 12. Y esta reservacion de las regalías, es la cosa, que con mas cuydado se hà de zelar, porque es jus personallissimum, quod dum quodammodo affixum offibus Regis, & ad speciale decus Regis reservatur, ut dixit insignis Lucas de Penn. in l. quicunque colum. 1. de fundis limitrophis lib. 11. & expedit 77 penes dictum Principem, & non penes alium conservari: quia Princeps est maritus Reipublicæ, dicit idem in d. l. quicunque colum. 3. y a esto acude el Jurisconsulto en la ley 1. ff. de officio eius, cui mandata ejus iurisdiccion, dum dixit, *quacumque specialiter lege, vel Senatusconsulto, vel constitutione Principum tribuuntur, mandata iurisdiccionis non transferuntur, quæ verò iure magistratus competunt, mandari possunt.*

78 Y quando por la mucha satisfacion que su Magestad tenga de un Virrey, que se huiele que- tido introducir en esto, lo quisiere dissimular, se seguirian en el por venir muy grandes inconvenientes, porque no se hallarian ministros de integridad, y suficiencia, quales son necesarios, que quieran servir en un Reyno con peligro de perder honra, vida, officio, yazienda en un punto, imponiendose a evidentissimo peligro dello, per los muchos odios, y embidias, que el administrar justicia trae consigo, ut in d. cap. qualiter el 2. & dicit Dom. de Ponte d. §. 7. de elect. offic. num. 12. propter tot malignorum, & perversorum inventiones, maxime in nostro Regno, ubi falsitates tantum abundant, testes tam facile reperiuntur ad eas componendas, rancores, & interesse, ac quarimonia tam assidua contra ministros iustitiæ administrantes, quæ hodie parit, & vindictam provocat, testium non datur copia, qualitas ipso. rum etiam a proprio Visitatore ignoratur, certum est, ad ipsum non accedere personas proculen iustitia; sed odio, & rancore invitatas, & inimici personas quoque innumeras supponere possunt. Quomodo ergo persona graves nobilibus parentibus orta, & christiana conscientia debent se subicere huiusmodi visita; duro, & periculoso iudicio: mali enim non timent, quia sciunt, quæ egerunt, & remedia adhibent, boni autem nullum metum habent, si negotiationem non fecerunt, sed iustitiæ administraverunt, esto dixo el Doctor de Ponte ablando de la visita, que de veynte en veynte años embia su Magestad a Napoles contra los ministros que le parecio tan dura, y tremenda como esto: quedixera, si vidra un sobre sucesso como esto e nel cuerpo mistico dela Republica despues de siete años de visita? comenzar el Virrey otra con un proceder tanto mas rigoroso y inaudito, que haze parecer al dela visita muy dulce, y blando; con que perturbacion de animo hà de estar el ministro en el Reyno de Napoles, si vee, que està en mano de un emulo ir cada dia al Virrey, y dar un memorial de cabos contra el, y con esto ver, se otro dia fuera dela Ciudad, y los criados, y amigos presos, y no faltan traças, y estratagemas

mas inauditas en Napoles para poner à un ministro, el mejor que sea, en mal conceptos de los Virreyes, de quo moltum dolet Regens de Ponte tanquam expertus, & compos rerum tit. de deleg. caus. num. 19 fol. 538. in hæc verba, Et quando hac à populis videntur, & considerantur, quoniam erunt eorum cogitationes, in hoc equidem dicendum est, deceptos esse Prætores, qui sanctam præsupponendam est habere intensionem, & animum ad rectum iustitia finem dirigere, sed qui volunt in negotiis subintrare, manus imponere, dominari omnia, qui vindicari, alloquuntur Prætores sub spe recti, sub colore iustitia, & sub velamine sancti zeli procurant, ut per alias intermedias personas ad aures perveniunt murmuraciones, & ut plurimum utuntur personis spiritalibus, qui facillime omnia credunt, & sancto moti zelo Prætores certiorantur, in quibus illi suspensi rediuntur, & in confidentes, & sic omnia confunduntur; Princeps enim non debet esse suspectus, neque facilis ad credendum. Semper fuerunt boni & mali insidiatores, invidi, & detractores. Hinc Quintilianus dicit, non solum reum esse, qui falsum de aliquo profert; sed etiam qui aurem citò criminibus præbet, quæ latè, & eleganter discutit Lucas de Penna in l. tribuni C. de re milit. lib. 12. Y por los muchos emulos, que estan de continuo cerca delos Virreyes calumniando las acciones delos ministros, exclamat valdè sensatè idem egregius Lucas de Penn. conscius morum Regni; dicens, Nolunt mali meliorem vivere, & apud Principes viri sceleris insigni habentur honore, & frequentissimo donantur munere, ubi adduxit authoritatem Olee cap. 7. dicentis in malitia sua latificaverunt Principes, & aliud dictum Philosophi in polit. lib. 5. cap. 10. dicentis, quod qui corruptior moribus, & corruptior numeribus apud istos Beatus est.

80 Y quando se hallaran ministros, que fueran à servir, no serian los que son menester para el servicio de Dios, y de su Magestad, y bien dela Republica, sino como dize el dicho Lucas de Penna in l. omnes omnino, de decurion. ante fin. Qui semper sit pavidus, semper offensus ne quid dicat, vel faciat, quod in oculis omnium valeat displicere, humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit subsequitur, & obsequitur, cunctos honorat, universis inclinat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit, & amplectatur applaudit, & adulatur, benè novit illud poeticum, & si plus erit nullas, tamen excute nullum, promptus, & fervidus, ubi placere cognoverit, remissus, & tepidus, ubi putaverit displicere. Como se han mostrado los Juezes, que entienden en conocer ansi desta visita, que el Virrey haze à estos ministros pareziendoles, que le dan en esto gusto aunque se engannan, porque su zelo, y intencion se hà da creer, que hà sido buena, si no que es engannado delos, que en esto lo accosejan, & alia plura notat doctissimè more suo, quæ utinam non experiremur quotidie, en muchos que estan cerca del Virrey en Napoles.

Es tambien inconveniente por el desdecho grãdelos ministros de letras, que se sigue, si estan en mano delos Virreyes el maltratarlos ansi siendo tan necessario ala conservacion del Reyno honrarles, ut dicit Imperator in l. quicquid C. de advoca. dist. 1. ubi, reverentia studiorum id sibi præsens iustitia præbitum esse cognoscant, y es premio devidu de las letras el acompañarse enel gobierno los Emperadores, Reyes, y Governadores

del mundo con letrados, y hazerles, participante de su dignidad, como dixeron los Emperadores Diocletiano, y Maximiano in l. 1. C. de assessor. in hæc verbe, Studiorum labor meretur, ut is, qui in pluribus administrationibus constituti sociari sibi consilium participes capiunt spe præmiorum, atq; honorificentia sua provocent eos, quorum prudentiam sibi putant esse necessariam, non metu terribili, & necessitate incongrua libertati. Y estas palabras lo dizen todos, y son dignas de suma ponderacion, para entenderse, que los ministros de letras han de estar cerca los Reyes, y sus Lugares tenientes y Virreyes, con honras y premios, y con miedo y sugesion, que les quite la libertad necessaria para aconsejar: y si esto confidero la ley por inconveniente enel voto consultivo, 82 que tenian los assessores antiguamente, quanto y mas lo es en los Regentes de la Cancilleria, que tienen voto decisivo, ut superius art. 1. dictum est, y anzi dixo Bobadill. in politic. lib. 1. cap. 4. nu. 31. Que los ministros de letras fueron establecidos, y acompañados en los de capa, y espada para suplir la falta de suficiencia, que ayen ellos tan necessaria para el gobierno, y son las letras despues dela fe, y religion, las mas necesarias para la conservacion dela Republica, ut probat Joannes Docius Chilervus in suo antijuribeco lib. 2. cap. 29. y 30. ex sententia Catonis, ut refert Salustius in catilinario, & D. Aug. lib. 5. de Civitate Dei cap. 13. y 14. Al Imperio Romano mas le engrandecieron las letras, y la sab duria, que las armas, & Plato. Beatas tum demum respub. fore dixit, si à doctis, & sapientibus hominibus regerentur, aut ab iis, qui omne suum studium in doctrina, & sapientia collocassent, & refert Menoch. in proem. de adipis. in princip. & plura eleganter cumulat in proposito Bobadill. ubi sup. lib. 1. cap. 10 per totum ubi nu. 54. commemorat plura damna, quæ obvenierunt Regni ob neglectum literarum, & sapientiæ cultum, post Lucam de Penn. in d. l. omnes la primera col. 7. C. de decur. lib. 10. & Dom. de Pont. in d. tit. de deleg. ex num. 20. usque ad fin. ubi num. 26. tradit illud ex sacra pagina de Roboam filio Salomonis, qui fuit privatus Regni administratione; quia consilium suorum Consiliariorum non curabat, post And. in cap. 1. 5. col. hic finitur lex. ubi multa notanda de consilio, & quomodo Principes omnia cum consilio facere debeant, & non frequenter bona consilia privari debeant, de quo latè scripsit Perez in tract. de potestate Principis nu. 239. fol. 169. y si es ansi, que el Virrey no puede, ni deve hazer cosa ninguna sin el Consejo intervencion, 84 y voto de sus Consejeros à latere, ita quod contraria faciendo peccet mortaliter, quia lædicitur di. Etorum Consiliariorum fama, honor, & dignitas ut dixit Paleot. in suo opere de Sac. Cons. prima par. quæst. 4. art. 5. & 6. Ribadeneira de Principe Christi. liano cap. 24. Petrus de Aragon. de iust. quæst. 60. in explicatione articuli secundi, vers. dico secundo, quia hoc pertinet ad iustitiam commutativam, ut Jo: Chrys. Scarfò in Didac. For. c. 5. fol. 223. venustè doctèque suadet. Quanto maior inconveniente feria dezir, que se deva permitir al Virrey, y a su iurisdiccion el procedere, y castigar alos dichos ministros.

Y finalmente la visita es un juyzio exorbitante, y extraordinario, el qual la costumbre le hà introducido en los oficiales perpetuos enel Reyno de Napoles de veynte en veynte annos, y en los temporales finita administratione officij, y aunque es juy.

juyzio vtr, y provechoso en la Republica, y por tal se hà introducido en la forma dicha, pero si se quisiera abusar del en la forma que agora se vè, y que despues de siete annos de vna visita general entre el Virrey con otra sobrevisita, y con rigores nunca vsados, comencando de la prision de las personas delos ministros meiores, y suspension de oficios, y sacando de sus oficios, y dela Ciudad, à otros con persupuesto, que podian impedir la inquisicion; como lo han heftado diez meses el Consejero N. y el Abogado fiscal dela Viqueria, y vn luez della, y el procurador fiscal no se puede negar, que esto no sea muy dannoso para la Republica, turbandose el orden delas cosas, y trapassando los limites rigurosos dela visita, en la qual por ser iuycio secreto, y que no se dà copia delos testigos se suple proceder con mas tiento, y circunspeccion, que en los demas juyzios, y no se haze condenacion por esto ala pena ordinaria delos delictos.

85 Y tambien es inconueniente muy grande el que se seguiria si se diese lugar a esta visita por entrarle en lo mas que se procede contra los dichos ministros, con cargos, que se les han dado en la visita general, cuya determinacion pende, como es notorio, y esto es incompatible, y implica repugnancia, y nulidad, segun expresas decision de derecho por pervertir, y turbar el orden del ser iniquidad, quod vnus super iisdem causis apud diversos Iudices molestetur, y no son menester razon especulativas, teniendo las practicas con la presente, occasion en que se han visto en Napoles los Tribunales todos turbados, ocho ministros fuera dela Ciudad muchos meses, y los de mas con miedo iminente, sin poder atender à despacho de negocios con libertad, las carceles, castillos, y calabocos llenos de todos ordenes de gentes hasta Sacerdotes: y para comprehenderlo todo en una palabra, se han visto en la Ciudad, y todo el Reyno diligencias tan extraordinarias, que podian bastar para crimen de lesa Magestad con efectos, que la experiencia, y comun opinion publica confirman de quan grande perjuyzio son al bien publico, y buen gobierno.

86 Cùm igitur luce meridiana clarius sit, & apud omnes compertum, que todo lo que el Virrey hà hecho contra los dichos Regentes, parece precissa nulidad ex defectu iurisdictionis, la qual, secundum regulam iuris positivi ex consensu omnium Doctorum, es infanable, y irreparable, que no puede su Magestad regulando su poderio por el tramite del derecho revalidar, y confirmarlo nulamente hecho por el dicho Virrey, y que menos conviene à su soberania, y real dignidad permitir, que nadie ponga mano à sus ministros, y Consejeros à latere, qui sunt pars corporis ipsius Regis; cosa que no se hà visto hasta oy, y que por configuiente deve su Magestad en conciencia, en iusticia, y en buera razon de estado mandar, y dar orden muy percisso, para que los dichos Regentes sean restituidos en sus oficios, por ser muy notorios, grandes el agravio que se les hà hecho, y tener todo el mundo puestos los ojos enel, aguardando à ver el remedio, que se dà, que aviendo de proceder dela rectissima intencion de su Magestad, y censura del N. no puej de texar de ser tal, qual convenga à su Real servicio y bien publico, y ansi no ay paraque interpelar, ni dar mas voces pidiendo iusticia, y acordando la obligacion que de hazerla puso Dios e

nel Real oficio de su Magestad; pues es cierto: que los dichos Regentes, y los demas ministros la alcanzaram muy cumplida, y con la brevedad, que el caso requiere, para reparo de su honra por medio de N. cuius piissimæ, atque equissimæ censuræ omnia subiiciuntur.

J E S U S:

Los agravios de que se queja el Regente N. son de si mismo tan parentes en buena razon natural, y escrita, que necesitavan poco de fundar, los en derecho, los quales aun se hazen mas evidentes por las respuestas, que por parte del Virrey se dan al memorial de agravios, que por su parte se hà dado. Y si las dichas respuestas se han pretendido justificar con la doctrina ordinaria, que es licito al Juez defender su sentencia, ut evitet infamiam, & pudorem suum servet illudsum, non ay paraque escusar esta replica, que se presenta à N. pues trata de cobrar su honra, de que està despojado, por modo tan nuovo como 87 à N. consta; cum pro honore proprio certandum sit, & crudelis dicatur, qui eum negligit, ut dixit Casan. in catal. glor. mun. num. 1. part. 1. confid. 2. cùm nullo pretio honor comparari possit, Menoch. conf. 94. num. 1. & conf. 302. Mencha. controvers. illust. cap. 11. ex num. 7. plura tradit, & Vivius decis. 399. per totam, & dicit Surd. conf. 59. num. 2. causam, in qua agitur de fama, arduam esse, & equiparari vitæ.

Fundase por parte del Virrey la potestad, y jurisdiccion de lo que uà hecho en proceder contra los ministros, con dezir, que no le està prohibido por ninguna ley, ò orden expreso de su Magestad, y que en caso que la huviera incumbia à ellos mostrarla, demas que esto es erroneo 88 supuesto que la regla es, que dicens se habere iurisdictionem tenetur de ea docere, ut tradidimus in memoriali num 9 es evidencia, que las auctoridades, razones, textos, y instruccion alegados por su parte, justifican lo que hà hecho, antes bien todas ellas se retuercen en contrario de aquello. para que se traen, y que no se hà podido dar ninguna respuesta (tantum abest) congruente: sed nec adhuc apparente, alos fundamentos traydos por esta parte, ut ex sequentibus breviter, & perfunctoriè adnotandis apparebit.

Primo no es buen argumento dezir, el Virrey tiene jurisdiccion universal, y mero, y mixto imperio enel Reyno, sin distincion de personas, ni casos, ergo sequitur, que tambien puede proceder contra los Regentes, quia ut num. 2. diximus, la jurisdiccion del Virrey enel Reyno, que el derecho, y su patente le da, habla quanto alos Provinciales, y no quanto alos Ministros colaterales, y compañeros, que su Magestad le hà dado para gobernar el Reyno, y en estos el derecho siempre ablo differently, que en los provinciales, ut patet ex l. observare §. post hac. l. aliquando. l. solus. l. meminisse §. final. & toto titulo ff. de offic. Proconsul. l. nullus indicum, l. non minus C. de assessor. & in auth. ut indic. sine quo. infra. per totum.

Tomando la comparacion, que la otra parte quiere del Virrey al Proconsul, y de los Regentes alos legados si bien tenia el legado mucho menos juridiccion, de la que oy tienen los Regentes, ò tomando la comparacion del Virrey al Presidente, que es la mas propria, ut ex l. prima, l. de

de omnibus, & l. omnia ff. de offic. praesid. Y tomado en su proprio significado el nombre de Regentes, con que etiam de iure Romanorum se significava la misma potestad participada, que oy dia los Regentes tienen con el Virrey. *ut in l. Sena; tusconsulto eod. tit. ibi, ut de his, quae Provincias Regentes Comitibus, aut liberti eorum antequam in provinciam venirent, extraxerunt, paucissimi ini dicatur, l. illicitas §. fin. ff. eod. tit. ibi, remissa propter inopiam nautica, à Provincie Regentibus exigi non debet; probatur etiam ex l. 4. tit. 9. par. 2.* que ablando del Canciller del Reyno, que es el mismo oficio delos Regentes dela Cancilleria enel Reyno de Napoles, Vizcanciller es el segundo oficial de casa del Rey de aquellos, que tienen oficio de propiedad la bien assi como el Capellan es medianero entre Dios el Rey espiritualmente en fecho de su anima. Otro si lo es el Canciller entre el, y los hombres quanto en las cosas temporales, y esto es porque todas las cosas, que el hà de librar por cartas de qual manera quier que se han de ser con su sabiduria, y ellas deve ver antes que las sellen por guardar, que no sean dadas contra derecho por manera que el Reyno recibida ende daño, ni verguença y si saltase que alguna ya avia que no fuese assi fecha, de vela romperlo defatar con la pennola, aqui dizen en latin cancellare, y desta pa-

91 raba tomo nombre *Cancellaria*. Ad idem faciunt pulchra verba tex. in l. 3. in princip. tit. 10. par. 2. ab Aristotele desumpta, que quaso videantur, y el mismo oficio, que en derecho de Romanos, se llamava *Quaestor* *ut in l. fin. C. de div. reser. l. una ff. de* 92 *off. Quaestor.* ubi quod etiam candidati Principis appellantur, & plurimis aliis iuribus novell. inductis per Prat. in suo lex. *juris in verbo Quaestor Sacri Palatii*, al qual *Quaestor* (exemplo dictorum Regentium Cancellarium) pertenencia en las Provincias conocer juntamente con el Pretor, ò Gobernador dela Provincia, *ut in novell. Justin. de offic. Prat. Licaon. constit. 99.*

Ad hæc queriendo entre los magistrados del derecho primero, y antiquissimo de Romanos buscar aquellos à quien mas se parece, y pueden comparar los oficios de Virrey Regentes, parece el de Virrey mas parecido al Procontul, y Presidente, que 93 à otro ninguno magistrado, conforme dizen los autores referidos en el memorial dado por esta parte num. 1. y el oficio delos Regentes la Cancellaria, considerada su auctoridad, y jurisdiccion, 94 no tiene otra comparacion mas adecuada, y propria, que el Prefecto Prætorio, ut quemadmodum antiquus Dictator, cui apud Romanam Rempublicam summa potestas ad tempus credebatur, magister equitum ad legebatur, qui associatus principali cum militibus gratia secundam post eum potestatem gereret, postea regimentis reipublicæ ad Imperatores perpetuo translatis ad similitudinem magistrorum equitum Præfecti Prætorio à Principibus electi, data eis pleniore licentia ad disciplinam publicæ emendationem, *ut in l. 2. §. post deinde vers. si itaque Dictator, & vers. his dictatoribus, & §. quod ad magistratus ff. de orig. iur. l. unica ff. de offic. Præf. Prætor.* de la misma manera antiguamente dio la misma potestad à algunos magistrados, para moderar la suprema potestad del Prefide, ò Gobernador dela Provincia, y calificarles, y honrarles con maior preeminencia, & eleganter probatur in novella Justiniani constitutione 38. de *Quaestoribus*, idest Præfectis insularum: ibi: *disposuit autem præsens constitutio etiam annonas Quaestoris, &*

Consularii ad imitationem quandam Præf. Prætorio.

A este modo està mandado por las Prematicas, y ordenes de su Magestad referidas enel num. 3. 4. & 5. del memorial, que los Virreyes no puedan hazer, ni explicar ninguna cosa tocante à gracia ni justicia, si no es con voto decisivo, parecer, y consulta delos Virreyes de Collateral, però no es necesario para la presente inspeccion entretenernos en alicriguar estas comparaciones, por haverle variado en diferentes tiempos, no solo el nombre Magestad, y condiciones delos magistrados, assi en Provincias, como en las cabeças delas Monarquias, *ut in auth. de Armenis §. quapropter collat. 10. ibi. Videri enim curiosius perquirere, & ad præterita iam tempora recurrere confusionis potius, quam legislationis est, & in auth. de descriptione quatuor Præf. Armenie collat. 10. ibi, id verò nomen Magistratus, neque Romanum, neque maiorum nostrorum, sed ex altera imperio introductum fuit, & in Constitutione Leonis Imperatoris 94. post novellas tit. legis, quæ de Consulatu agit abrogato, ibi, cum omnia muneris temporis eursus, hanc etiam consularem magnificentiam à pristina gloria & amplitudine in abiectam speciem transformavit, & dicit tex. in auth. ut Judices sine quoquo suffragio §. illud.* Y no es cosa nueva, y incognita del derecho antiguo, que aya tan grande iurisdiccion en magistrados acompañados con los Gobernadores delas Provincias, que considero en muchos casos, que conveniva darles ygual potestad, ò alomenos segunda para conservarles enel respeto, y estimacion, que conviene al bien publico se les tenga, *ut in dicta novella Justinian. constit. 38. de Quaestor. l. Præf. insularum, & in auth. ut omnes obed. Ind. Provin. §. hanc dicentes, ibi, qui meritis post supremum honorem secunda loco sunt positi. l. 1. & 2. de Comit. rei milit. & in l. 1. de Comitibus confessor. lib. 10. C. & l. prima, & secunda de Præf. Prætor. sive Urbis, & magistris militum in dignit. exequendis lib. 12. tex. in auth. de Provinc. Præf. collat. 10. ibi, item ut tam collatores incolum indevotusque conservent, quam publica tributa diligenter expediant, tex. elegans, novellarum de moderatore Arabia collat. 10. donde por ser los Juezes de la Provincia de Arabia subiectos al Capitan general, que podia hazer en ellos, lo mismo que hà hecho agora con los Regentes el de Napoles, considero los inconvenientes, y los eximio de jurisdiccion con elegantissimas razones, y muy del presente proposito, ibi. *In querelam deferentes occasionem, & causam huius mali, ex imbecillitate, & impotentia eorum, qui magistratum ibi gerunt, provenire deprehendimus: erat enim ita tenui potestate præditus is, qui civile magistratu defungebatur, ut ei, qui præf. arvis servili prope modum more manciparetur, & in illius arbitrio huius salus esset posita, aut ut ne esset quidam omnino hic magistratus, inde ad id longum tempus est, ex quo is deserit, & militaris ea, quæ civilem magistratum concernunt, peragat. Hac nos ad suscipiendum præsens consilium excitavit, & præsenti utentes l. magistratum ad pulchriorem formam transpeximus, benigneque & ipsi moderatoris appellationem largimur. id, quod etiam in Ponto fecimus, & spectabilium magistratum ius concedimus, ut in nullo sit Duciano inferior.**

Y prosiguiendo el texto, ya despues de haverles el Emperador Justiniano eximido, y librado dela fugecion, y medio con el qual le parecia. N que

que era impossibile hazer ben su oficio, dize: *Sed & publicis exactionibus cum summa vehementia adbare scito etiam privatorum utilitati. Neque commissito, ut vel expectabilis Dux, vel Tribunus, vel aliqua potentiorum domum, vel etiam sacrum patrimonium, vel sacra nostra res privata, vel ipsa sacra nostra domus, quaecumque subditis nostris damnum irroget, neque facile succumbito, neque formidinem contrabito, sed viriliter subditis pretio, & ante omnia Deo pariter, ac nobis, & legi puras conservato manus.*

Este texto se puede bien elegir con aparato y iactantia, de que es el mas à propósito en la materia, que otro que se halle en todo el derecho, pues comprende especifica, y individualmente los inconvenientes que emos visto seguirse de quere el Virrey en Napoles hazer inquisiciones contra los ministros, que dar los Tribunales destituidos de Juezes, & ut servili (como dize el texto) prope modum more manciparentur, & illius arbitrio (nempè Proregis) eorum salus erit posita, aut ne essent quidem omnino ii magistratus, y que aya sido menester poner, y tratar de subrogar à otros en lugar delos que hà removido el Virrey delos oficios tanto tiempo. Et ut militares ea, quæ civilem magistratum concernunt, peragant, que es todo lo que considerò el dicho texto.

Y son de gran ponderacion las palabras referidas del Emperador, en que despues de haverles eximido dela sugesion del dicho Capitan general, significa, y exprime los inconvenientes, y daños incomparables, que ala cosa publica se sigue delo contrario, pues con ella ni puede haver la vehemencia, libertad, y valor que pide en los Juezes, para oponerse no solo al Virrey, però al mismo, Emperador, y su casa abraçandose con la pureza dela justicia, que es lo que se hà discurredo enel memorial dado por esta parte enel art. 3. & ultra ibi adducta, notat etiam eleganter Lucas de Penn. in rubr. de Decur. lib. 10. vers. in oratione immunes esse debent à corporalibus injuriis, ne propter hoc valeant commoditates patrie voce libera defendere, que son las palabras notabilissimas, y dignas de ser muchas vez's repetidas de la ley quinque summæ C. cod. Y es todo lo que se puede dezir en este caso para el remedio que se pide, que no solo pertenece al desfagravio en que insisten los ministros, si non tambien (quod magis magisque refert) el dar ley expresa, y qual conviene en una cosa en que interesa sumamente el servicio de Dios y de su Magestad y todo el gobierno de sus Reynos, y Monarquía.

Aunque bastava lo que su Magestad, y sus predecesores han dado, en semeiantes casos por expresas decisiones referidas enel memorial desta parte enel num. 38. pues lo que siempre manda es la verdadera ley, ut in novell. Justinian. constit. 106. de pragmat. ibi, Nam si velit Princeps aliquam causam dirimere, ipse sententiam dicat, non iudicibus imperet, qui debent singuli causis emergentibus indicare, nisi forte de iure fuerit dubitatum, tunc etiam licebit Iudici ad Imperatorem referre, ut sibi iuris obscuritas illuminetur, & tex. in comp. 49 in novel. Just. de vi, & potest. const. in temp. vers. de cat. & in aut. de consul. in fin. in vers. omni.

Y aunque en las respuestas, que por parte del Virrey se dan al dicho memorial, se han disimulado las razones de estado, y conbeniencia fundada en disposiciones del derecho, que se han conside-

fundadas, que no tienen respuesta, ni estan sujetas à cavilacion sin aver hallado ningunas para apoyar su intento, contentandose de dezir genericamente, che se figuerian muchos inconvenientes de limitar al Virrey la dicha potestad, siendo la cosa en que mas devria haver insistido tratandose ante el Rey que para dar la ley, que el culo pide como supremo legislator, no tanto hà de mirar lo que los Romanos Emperadores, y Iuriconsultos establecieron, y lo que por lo pasado se hà obler-

96 vado, quanto alo que los tiempos presentes piden y los inconvenientes, que se han de evitar por aver siempre que reformat, y concertar para la buena direccion del gobierno, y administracion de la justicia, à que hà da estar siempre atento el Principe para azerlo, ut in d. anth. de descriptione quatuor Praef. Armen. collat. 10. in princip. in hæc verba. Perperam effuseque posita si ad competentem perveniat ordinem, & belli disponantur alia, prope modum res apparent speciosa pro turpibus cruenta, pro in cultis articulata, diffundique pro in compositis prius, & confusi, quod cum in Armenia admissum deprehendimus, & ipsam ad congruentiam quandam, & unam harmoniam collocari debere. Quid magis ex bene constituta ejus moderatione, & compesens illi robur addamus, & decentem imponamus ordinem, & est tex. in anth. ut omnes obediant l. d. provin. si vero quisque, ibi, Et non hoc quod, sit solummodo auditabuntur; sed imò, quod faciendum est, tex. in anth. de Provinciar. Praefid. coll. 10. circa fin. ibi. Una enim hac res potentia nostra studio, est ut Provincia, & bonis gubernentur legibus, & tutoris habentur, neque non ex Praefidum iustitia fructum capiant. text. etiam in anth. de moderatore Arabia collat. 10. circa fin. ibi, persuasum enim habemus voluntate Dei quod ea res ad melius perfectura sit, l. memini C. de consul. lib. 12. ibi, Quoniam vero gloriosissima huic V. bi omnifariam credimus consulendum, l. fin. C. de off. magis. ibi, Sollicita cura, cauta diligentia pertractantes perspeximus, oportere etiam partibus Armeniae, & Ponto Polemoniacae, & gentibus propriis magistrum militum per hanc legem constituere, & probatur in proemio septem partitarum, vers. en la segunda, ibi, Ablamus en lo que combiene fuxer alos Reyes, y alos otros grandes Senores tambien, en finismos, como en los otros fechos, porque ellos volen mas, y sus Reynos, y sus tierras sean acrecentadas y guardadas, y las sus voluntades segun derecho se ayuntan con aquellos, que fueren en su servicio, y fiseren bien, & l. 3. tit. 10. par. 2. ibi, E develes dar leyes, y fuyan muy bueno, porque se guien, y usen à vivir derechamente, y no quieran passar ademas en las cosas, & in l. 3. tit. 1. par. 2. ibi, Todas las cosas del Reyno son en su poder para mantenerlas en justicia, y en derecho, esta guarda deve faser en tres maneras, la primera, que no codigien cosa, che no podria ser, la segunda lo que no deve ser, la tercera enel tiempo, che no combiene.

100 Però lo que quita toda disputa, y desobliga de buscar mas apoyos, y fundamentos, para el desfagravio de los dichos Regentes, es que no solo estamos en terminos de exemplares en que su Magestad hà con tanto cuydado conservado su Regalia, en no permitir, che Virreyes pusieran mano à sus ministros, però ay mucho mas, que es lo que se apuntado enel memorial dado por esta parte n. 10. y se suplica à N. se sirva de considerar, (quia amittit securim ad radicem arboris) que este negocio està en terminos propios y individuales decidido por

por su Magestad, y con acuerdo de su supremo Consejo de Italia, pues habiendo deseado el Virrey al tiempo, que se havia acabado la visita general hecha tan exactamente, proceder con licencia de su Magestad a lo que ha hecho, reconociendo que necesitava della, pidio con presupuesto que avia necesidad en el Reyno de processar algunos ministros, que tenian mala voz de algunos excessos, y su Magestad se lo prohibio con tanta iusticia, para lo qual es fuerza, que considere los inconvenientes que dello podrian resultar, mayormente pendiendo la visita, y se suplica, que se mande ver ala letra el orden que sobre esto ubiere, y se dio al Virrey, porque es la decision deste caso, y la nulidad inevitable de todo lo procedido, pues es sin duda que aviendo sido contra orden expresa de su Magestad, es nulidad evidente, y inexcusable.

¶ 101 Quia factum contra legis prohibitionem inducit validam nullitatem, ad tradita per glos. & DD. in l. quemadmodum C. de agrie. & consil. lib. 1. l. in reg. qui contra iura, de reg. iur. in 6. l. non dubium C. de legib. cap. imperiali 25. q. 3. & hoc etiam si, actus talis non retractetur per ipsam legem, ut dixit Virrey de iur. 321. num. 1. & num. 3. quod talis actus nullo modo debet prejudicare, & num. 5. quod non potest ratificari, neque revalidari ex iuribus, & Doctoribus per eum allegatis, plura congerit Vane. in tract. de null. tit. 1. quid sit nullitas in n. 18. usque ad num. 19. ibi copiose probat ob penam contravenientium legi, actum contra eam factum esse irritandum, & ultra ab eo tradita sunt videnda, & ponderanda decisiones ad casum in l. Civitas Rodiorum C. de off. Reitor. prov. ibi: Quod si alicui tale existat ingenium, ut precepta nostra contemnat, & l. peccatoris cod. ibi: Non inclinabis vestra indignationis aculeos, l. sacrileg. C. de divers. rescript. & tex. in auth. de provin. Praef. collat. 10. & in novell. Justiniani consil. 220. si quis praesentem constitutionem neglexerit, ubi ejicit magistratu Praesidem inobedientem, probatur etiam elegantem tex. in consil. 419. de vi, & possit. consil. in tempore in novell. Justinian. ibi, si autem adversetur legibus, radicibus eruat. Y basta la prohibicion expresa, que resulta dela orden referida, y textos alegados, sin que sea necessario el decreto irritante como se alega ex adverso, porche el dicho decreto tiene otros efectos mas especiales, que la nulidad, que se induze, ex nuda legis prohibitione directa in personam, ut infra dicitur num. sequenti, quos prosequitur post alios accurate Hieron. Gonzales in reg. 8. Cancell. glos. fin. per totum.

Sin que se deua admitir el rodeo, y indirectos con que se pretende excusar de que lo que ha hecho asta agora, ha sido solamente para poder dar su parecer, y avisar a S. M. conforme a su instruccion, como se dira en el n. 14. & seqq. pues habiendo, pedido la licencia para processar de secreto, despues de denegada, les a processado ta en publico, como fue comecar de su prision, y es frato contra expresas decisiones de text. y doctrinas alegadas en el memorial desta parte n. 7. a los quales se anade al cap. 1. de iudic. extr. in fin. ibi: Nam adimi sibi Episcopatum ante causam eius existum nulli possit iure videri, y l. si gravior C. de dignitas. lib. 22. ibi, Extra carceralem custodiam. Y aunque esto no se puede ni deuer creer, que el Virrey con su gran zelo lo aya hecho sin aver primero tomado parecer, y conleiadose en cosa tan graue como se deue presuponer de su mucha prudencia; con lo qual

102 podria decir, que ha procedido debaxo de buena fe: no por esto puede repararse la dicha nulidad, cum stante dicto rescripto, & literis suae Magestatis prohibitis, & directis in personam ipsius Proregis, nullo modo potest dici, quod bona fide facta fuerit inquisitio contra Regentes, ex receptissima doctrina Bart. in l. si quis pro eo ante num. 10. ff. de fideiuss. & in l. si nemo martyres C. de Sacros. Eccles. Couarr. in rescript. cap. quoniamis paduam. 2. par. §. 2. num. 1. de padis in 6. late Matth. enz. in l. 2. tit. 2. glos. 3. per totum, & num. 6. lib. 5. Precomp. vbi ex D. Thom. & alijs innumeris Theologis, & Canonistis probat, transgressionem similis precepti

103 ti Regis prohibitiui non posse esse sine peccato, explicat Viu. in decis. 106. & dato & non concesso, que pudiera aver buena fe por el parecer de letrados, que huviesen aconsejado tan mal al dicho Virrey, no podia esto salvar la dicha nulidad, deficiente publica utilitate, & communi errore, porque la publica utilidad es en contrario dello hecho como queda prouado y el error comun no consiste en el parecer de quatro o ocho, que se pudieron enganar, o quisiere enganar por sus

104 designos al Virrey, si no todo pueblo, que es la inteligencia corriente, con que todos los Doctores pasan en la l. Barbarus ff. de offic. Prator. la qual 105 tanpoco procede in iudice delegato, como fuera, en este caso el Virrey quando tuviera la comision necessaria para proceder, sed in ordinatio ex doctrina Innoc. in cap. cum delicta in princ. de rescript. Abb. ibid. n. 10. Alex. cons. 77. in causa. & litem n. 7. vers. potest etiam lib. 2. Guid. Pap. in qn. 322. non creditur.

Y si se miran bien los capitulos delas instrucciones, assi publicas, como secretas, que por parte del dicho Virrey se alegan, se hallara, que repugna a ellas todo lo que ha hecho,

106 Porque como xine bien honrat los ministros y procurar, que lo lean de todo? como se le encarga en el mismo capitulo de las instrucciones alegadas con averles sacado un año de sus officios, y dela Ciudad de Napoles, y teniendolos en diferentes prisiones, y esfratado, y carcerado muchissimas personas con tanto extremo, que para un solo negocio se han prendido de una vez veinte personas iuntas fuera de Napoles, y traindolas a los Castillos, y usado los mayores rigores, y hecho mayor ruido que quantas visitas generales se han visto, pues ninguna dellas a començado en carceraciones, y suspension delos officios, y se ha echo algun esfrato ha sido por un mes, o dos, y esto habiendo precedido los requisitos del derecho, y tantas opresiones, y violencias, como han hecho los Juezes, por cuya mano corre la dicha visita, a los testigos, que por no alargarse dexan de referir, y basta decir esto, quia teste Valerio Maximo multa & magna breviter sunt dicenda, que todas son necessarias consecuencia del primer yerro, quia uno principio illicito dato plurimas necesse est manus circumire eos §. consideravimus in d. auth. ut iudi. sine quoquo suffr. Y con lo que se quiere paliar dizendo, que la informacion que el Virrey ha tomado, y toma, solo ha sido, y es aora para poder con fundamento avisar a su Magestad, con su parecer, conforme las dichas instrucciones, y no para condenarles; y sentenciar sus procesos, pues 107 de la duracion, y trato successivo de un año que dura, y del modo con que se está haciendo consta lo contrario tan a costa dela reputacion delos dichos Regentes, y otros ministros, y de tantos

N a daños

daños publicos, y de muchos particulares que es muy superfluo el dar satisfaccion á esto.

- 108 Y las palabras dela instruccion, procurareis informatos dela verdad, paraque la relacion, que me embiaredes sea tanto mas iustificada, no es dezis, que tome tan exacta informacion, y mas, y prenda los ministros, y los eche de sus officios, que es venir de glope, á todos los inconvenientes, que las dichas instrucciones, y el derecho ha considerado, y pretendido evitar en semejantes casos, antes el sentido literal, y verdadero del qual no nos podemos apartar, ut dicemus infra es, que paraque no venga se á los dichos inconvenientes, que nacen del proceßar los ministros en esta forma se mira muy bien, y áctentamente respeto delas calunias á que los ministros estan sujetos, que el escandalo, ó difamacion, que ha de proceder, para poner ma.
- 109 no á inquirir contra un ministro emane de muchos, y fide dignos, conforme está dispuesto por el derecho por el inconveniente, que seria, de quidando su Magestad comision para proceder contra los tales ministros por una relacion mal fundada del Virrey y se incurriessse en los daños que se deven evitar.

- 110 Però si se quisiere dezir, que paraque la informacion, que ha de preceder del Virrey para su Magestad sea mas cierta, es necessario tomar informacion en la forma, que se ha hecho, considerando, que podria haver peligro en la tardancia, seria mas facil, y honesto pretender, que del todo absolutamente, y sin limitacion alguna se libre en el alvedrio del Virrey el visitar, y remover los oficiales, que no querer fundar, que para informar y en lo que solo es preparante para la inquisicion, y la deve proceder se ha otra mas seriosa, y patente con los accidentes referidos, que la que avia de resultar dela comision, y orden que su Magestad diessse para ello, y es apartarla de todas las consideraciones politicas, por las quales estan vedadas á los Virreyes semejantes acciones, y considerar otras de tanto menor uso, y contraria directamente al propósito dela dicha instruccion, y voluntad expresa de su Magestad, que es conformandose con el derecho de que precede estas visitas informacion á boca, y difamacion valida, y cierta, y acuerdo, y deliberacion suya, y de su supremo Consejo, siendo todo necessario por lo mucho que en ello se puede errar, como lo dize la dicha instruccion, y es notorio.

Y es cosa nueva, y sin fundamento dezir, que para haver de informar el Virrey, es necesario tomar informacion por escrito, porque para esto tiene el derecho dada la forma, que se ha de guardar en el cap. qualiter, & quando. el 2. ibi. Si per clamorem, & famam ad aures superioris perveneris. non quidem á malevolis, & maledicis, sed á providis, & bonis, nec semel tantum, sed sapienter, quod clamor innavis, & diffamatio manifestat; text. etiam ubi Bart. in l. 2. C. de offic. Praef. Urbis, atque ad casum confert text. in l. i. jussissimos C. de offic. Rectoris provinc. in illis verbis jussissimos, & vigilantissimos. Judices publicis acclamationibus collaudandi, damus omnibus potestatem, ut honoris eis audire proferamus processus, & á contrario in iustos, & mas losicos querelorum vocibus accusandi, ut consuetudine nostra rigor eos assumat. Nam si vera voces sunt, nec ad libidinem per clientelas offensa, diligenter investigabimus. Praef. pratorio, & Comitibus, qui per Provincias constituti sunt Provincialium nostrorum voces ad nostram scientiam referentibus,

tex. appositimus in antb. ut indices sine quoque fragio §. volumus vers. damus, & vers. si autem, donde haze distincion el Emperador entre los dos casos de avisar, y referir, ó el caso de avisar, y referir ó el caso de tomar informacion, y examinar testigos, en el §. necessitate, dá la orden que se ha de tener para proceder contra el oficial, que haze alguna extorsion durante officio, y quiete que collacion de la tal extorsion por delacion de los collatores.

- 111 se conozca dello con informacion de testigos de palabra, i con intervencion del Obispo, y expressemente prohibe el escrivirse, ni hazer cabeza de processo considerando por inconveniente, y de fero de los oficiales, ut patet, in d. antb. in §. necessitate, ibi, Damus licentiam collatoribus desistere cum in Provincia, & omne, quod dederunt ei occasione fursi hoc exigere, praesente tamen Deo amabili Episcopo, & causam ex non scripto examinando, donec reddas omne quicquid fursus ostenditur.

- 112 Y supo muy bien el derecho hazer distincion entre el caso de avisar, y el caso de recibir informacion, y avisarantes de juzgar, ut in novo Justin. comp. lib. 12. ut indices nulla relatione utantur ad Principem, ibi. Non utatur indicatione ad nostram clementiam, nec referat, sed quod visum sibi fuerit legitimum dicat, postquam perfectissime de lite cognoveris, i. viros, C. de palat. sacrar. largis. lib. 12. ibi, Cognoscere tam pro civili, quam pro criminali causa permittimus, si tamen, ut non aliter criminalis sententia adversus eos proferatur, nisi ex suggestione Provincialis indicii viri illustri Comite certioratus hoc ei permiserit, & in d. §. volumus in antb. de Pratore Traçia, Dominus stenimo curiosus ista indagandi, & prohibendi, & ad nos per suggestionem auxilium facultatem, & ut pariter ipse per se ea corrigat, partim celerius ad nostram referat notitiam, ut si qua in re imbecilliores sunt, ibi vires crescant, & suppleantur scientia, & jussionis nostra accessione, y mas abaxo abla el texto de la instruccion, en que se le ha de dar al dicho Pretor, paraque la guarde individualmente, ibi, Hac etiam in sacris ipsos admonemus mandatis, qua una cum signis magistratus tradimus.

- 113 Y la instrucciones, que se dan á los Virreyes se ha de guardar como ivenan las palabras sin darles interpretacion, pues no lo admiten como se prueba in antb. de Praside Pifidia collat. 10. §. ut autem, ibi. Ut autem, quod vel hoc Pratoris, vel alia officia suspiciunt, cognoscant, quo tandem modo Provincias eos gubernare conveniat, visum noris est, non tantum signa eius praebeere administrationis in edicillis; sed etiam modum praescribere, secundum quomodo Provinciam administrant (quomodo quidem, qui nos antecesserunt legislatores, consulta quadam Praefidalia appellabant) ut ad hac intentis oculis propriam dirigant administrationem, perque hanc omni ex parte subditis nostris profus, Unde, & id genus sacra mandata insinuas in sacro laterculo reponi. Et patet ratione, porque claro es, que las instrucciones se dan en los Virreyes para explicar y limitar la amplissima potestad del Alter ego, ut iuribus adductis, & experientia patet, & sic non debent operari ampliationem: quia

- 114 inducta adminutionem non possunt operari augmentum, l. legata inutiliter ff. de legat. praef. y haviendo en las instrucciones provision especial sobre lo que el Virrey deve hazer quando ocutren algunos excessos de ministros no se puede ampliar, ex provisione generali, nempè, de su potestate

ex glos. ordinat. in l. secundum in verbo compelli ff. qui satisd. cogau. ubi Jaf. num. 5. eum pluribus relatis per Tiber. Decian. conf. 44. num. 11. lib. 5. Y su Magestad quisirra, que los Virreyes pudieran sin su licencia poner mano à tomar informacion, y processar con la forma, que aora se ha hecho alos ministros lo huviera exprimido en las dichas instrucciones, y distinguido, ut in exemplis, & iuribus adductis numero antecedenti apparet, y assi conbienen las palabras dela l. unica §. fin autem ad deficientis C. de ead. tollend. ibi: nam si contrariam volebat, nulla erat difficultas conjunctim ea disponere, quo argumento passim utuntur Doctores in similibus, ut per Surd. deci. 195. num. 8. Gutierrez. pract. lib. 3. quæst. 29. ex num. 3. Peregr. de fidei. com. art. 25. num. 28. Menchaca de success. creat. §. 3. num. 6. & est tex. melior de iure ad id omnino videndus in l. sed si §. hac clausula ff. ex quibus caus. maior. ibi. quoniam aditus poteris permittere, & inferius quod ad omnes superscriptos pertinet, præterquam, ad eum, quod absens quid usu cepit: quoniam plene de eo cantum est. De que se facit individual consequencia, que haviendo su Magestad en las instrucciones dado la forma delo que hà de

116 guardar el Virrey en semejantes casos, no se pueden glossar, ni interpretar las dichas instrucciones de la patente general, quibus etiam adhi-

117 pulatur aliud iuris axioma, quod clausula generalis nunquam refertur ad specificata, l. doli clausula 119. ff. de verb. oblig. conducunt huius propositi verba Romani Pontificis in c. inter corporalia post medium extra de translat. Episcopi, quæ sic se habent, unde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse, & quod non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, superstitiosis non est ad-

118 inventionibus præsumendum, præsertim cum nonnumquam intelligatur prohibitum, quod non invenitur concessum, ad quod plura allegat glossa, ibi, in verb. non invenitur, & conferunt verba tex. in l. si servum §. non dicit Prator ff. de acq. hered. l. si ita stipulatus §. Chrysogonus ad fin. ff. de verb. oblig. ibi plerumque enim in stipulationibus verba, ex quibus oritur obligatio, inspicienda sunt, atque innumeris ornat Tiraquel. in l. si unquam in verbo libertis num. 3. & seq. C. de revoc. donat. & num. 5. circa medium allegat Paul. de Castro in conf. 163. in presenti causa, quæ vocatur col. 1. vers. secundo dico lib. 1. ubi consuluit circa tenorem cuiusdam Regiæ concessionis non esset recedendum ab ejus tenore, facit etiam apprimè dictum Bald. in conf. 452. statuto Civitatis col. 2. vers. ad ultimam lib. 1.

119 ubi dicit, quod in statutis magis verba ponderamus, quàm mentem imaginariam, & incertam, & in conf. 134. hac quæstio lib. 2. column. 2. quod verbis statuti fervire debemus sine extranea interpretatione, & idem Bald. conf. 408. quidam Civis Florentinus col. prima lib. 1. quod à quo removenetur verba legis, removeatur, & eius dispositio, & idem Bald. conf. 228. evidentiam lib. 3. quod verbis legis debemus esse contenti: & conf. 99. super pri-

120 mo quæsto col. 1. lib. 4. inquit: quod lex non dixit, nec nos dicere debemus.

Et consequenter ex prædictis concludendum est, reiecta omni interpretatione, que los Virreyes han de guardar ad unguem sus instrucciones. y que la guarda dellas consiste en no buscar subauditos intellectos intrinsecos, y virtuales para haver mas de lo que en ellas se les permite, ut in auth. de Ar, sup. in fin. col. 10. inquit, Imper. Justinianus in hæc

verba, Quæ igitur nobis placuerunt, & per hæc exprimuntur legem, ea tam magnificentia tua, quàm qui possit ipsam eundem magistratum suscipere sunt in perpetuum observare studendo, & in auth. de Procons. Cappadoc. in fin. ibi: Et si quidem omnia secundum illa peregerit, & admirabilis futurus est, & nudique dignum se nostro exhibebit. Imperio.

Las leyes, y doctrinas inducidas por parte del dicho Virrey contra las conclusiones del memorial de los Regentes, son todas en favor dellos, porque la ley si in aliquam §. cum plenissime, 121 de offic. Procons. y la l. 4. ff. de offic. Præsid. solo concluyen, que el Proconsul tiene mas auctoridad, y imperio, que todos los demas Iuezes, y ministros, lo qual ao se niega, però non consequitur, que el Juez, que tiene mas jurisdiction pueda processar al que tiene menos, & loquitur comparativè, por la palabra maius, & sunt longè diversa habere maius imperium omnibus, vel contra omnes, an simismo Bald. allegando in proprio loco n. 5. quatenus dicit, quod Proconsul est generalis Visitator, & circuitor totius Provincia, & quod non tollitur eius visitatio per aliquam commissionem specialem, abla en diferentes terminos, porque no cono-

122 cio las visitas destos tiempos, y se entiende quoad Provinciales, non autem quoad Judices supremos, porque à estos juntamente con el Proconsul, o Preside les encargò el derecho, el visitar la Provincia ad correctionem Provincialium, ut habetur d. auth. ut Judices sine quo. supra §. nulli quoque Judici. tex. in l. 22. tit. 9. part. 2. & in l. prima tit. 13. lib. 2. ordin. que ablan en el Adelantado equiparandolo alos Presides dela Provincia, y en los Juezes

123 del adelantamiento, y la doctrina de Baldo en el cap. 1. num. 1. qualiter debet iurare vassallus in nobis feudorum, no abla en nuestros terminos, porque tienen los Regentes superior, nempà al Rey, para castigarlos en caso que delinquant, ni ay peligro en la tardanza, ni son delictos los que se imputan alos Regentes exceptuados, o notorios, que son los casos exceptuados en que podria proceder

24 al Virrey, ex doctrina Baldi, & aliis traditis per Horosium in l. Senatusconsulto in n. 6. post Bart. & Alber. ibi, ff. de offic. Præsid. & Bobadill. in sua polit. prima par. cap. 12. n. 61. y en estos terminos abla Aviles in cap. Prætorum cap. 9. super verb. los cas. pigne num. 7. alegado por la otra parte en contrario.

125 Y menos se puede valer dela potestad de Alter ego, porque est magis ad decorem, quàm ad exercitium: porque el proceder contra tales ministros est in flicum d'ademati Regis, y es Regalia indelegable, ex traditis in memoriali num. 46. & 47. & talia in generali concessione non continentur, cap. quoad translationem, ubi DD. de offic. leg. & scrib. Bal. in l. placet, la prima col. ult. vers. secundo quare, & alii relati per Menoch. in conf. 604. num. 8. y quando basterà el dicho poder, està coartado, y moderado por las instrucciones, que lleva los Virreyes ut supra dictum est num. 25. & ex earum tenore constat, & probatur in auth. de Præside Fidis. C. de Pratore Tracia §. hac etiam supra ad. ductis num. 16. fiendo necessario en materia de buen gobierno, porque no obscurezca como haria el lustre de los demas ministros. argum. tex. in l. prima C. de off. Præsid. Urb. ibi. Præfectura sollicitudinis necessarium mandamus, sed non ita, ut lateat officium annuaria Præfectura, sed ut amba potestates inquantum sibi negotii est, cunctantur civilem annuam si quo societas numeris.

Las

125 Las respuestas que se dan à la *l. fin. C. ubi Senat. vel claris*, quedan confutadas de simismas, porque no lo es. La primera en dezir, que esta ley es buena de alegar, y mala de guardar en las Provincias donde ay Virreyes, pues siempre se hà guardado, y no ay cosa, que mas convenga al servicio de su Magestad, y buen gobierno de sus Reynos, y administracion de la iusticia, de que se guarde inviolabilmente, por las razones de conveniencia, que se han ponderado, de que conviene templar la potestad de los Virreyes con la asistencia, y voto decisivo de los Consejeros, y acompañar enel gobierno las armas con las letras con ygualdad, *ut mutuo auxilio, & iurisdictione in armis vires colligat, & cohoris armata condecoretur lege, ut in ausb. de Pfidia quidamque circa medium coll. 10.*

Y no es cosa nueva enel derecho, antes muy ordinaria dar privilegios de fuero a los ministros affi del gobierno, como de la guerra, y criados de la casa del Principe, *ut ex iuribus adductis ut mem. n. 8. in fin. num. 2.* sinque por esto se haga agravio à ninguno, y le salvan muchos inconvenientes, que de lo contrario le seguian, *arg. text. in l. 2. C. de dec. lib. 12. ibi. Hoc namque modo neq; mansuetudinis nostra obsequia decipiuntur, & egentibus adversus eos iure adhibetur responsum.* Y aunque los *Provinciales* de las Provincias no conocian de los excessos de los ministros mayores, no por esto quedavan sin castigo, porque para este defecto avia los Palatinos en las Provincias para avisar al Principe, que es lo que el Virrey agora tiene a su cargo por las instrucciones, con que se embiava comissario para tomar informacion, *l. prima C. de off. Comit. sac. largi. iuncta glos. ver. conquiritur.*

La segunda respuesta, quatenus ponderator, que la dicha *l. fin.* habla de los oficiales finita administracione no precede, porque no solamente habla finita administracione, sed ea durante, *ut accurate explicat Salicer. in princ. dum dicit primò loquitur de viribus illustribus dignitatem, & administrationem habentibus, secundò de non habentibus administrationem, & infra vers. casus, repetit, dicens, de causis criminis, in quibus procurator non intervenit contra personas illustres, quæ administrationem habent, vel habuerint, non cognoscit, nisi Princeps, vel is, cui specialiter commisit: y quando no habla si no finita administracione, à fortiori aprieta mucho mas nuestra conclusion: siquidem, si por razon de la dignidad pasada reputò aquella ley por cosa iniuriosa ser sujetos a lo que prescribe en la Provincia, mucho mas procede en los que actualmente sirven, *arg. tex. in l. viros C. de Palat. sac. largi. l. 2. de veteranis, l. prima, & 2. C. de prerog. & honor. pratura, l. prima, & toto tit. Cod. de privi. eorum, qui in sac. palat. milit. l. prima, & 3. C. de privi. sac. scrip. l. prima C. de primicer. lib. 12. & l. fin. C. ut dignitatum ordo servetur lib. 10.* En 126 todos los quales textos se prueba, que el privilegio de foro, que se dà finita administracione, mucho mas compete ea durante.*

La tercera respuesta en que dicen que la dicha *l. fin.* habla en causas criminales arduas, in quibus non admittitur procurator, y no en la visita, en la qual no se procede à pena ordinaria, es de menor consideracion, porque no puede ser mas ardua la causa, aunque se tratara de la vida, que està donde se trata de las honras, y officios de tan preminentes ministros, *ex supra traditis num. 1.* Y porque la visita por donde quieren mitigar el rigor es juyzio reservado à solo el Rey, à Prin-

cipe soberano, y aunque no se dà por esta pena ordinaria, por el modo de proceder, es el mas riguroso de todos los demas.

La quarta respuesta en que reconocen, que aunque enel Virrey falta la potestad para hacer processo, però no para recibir informacion sumaria, es contra la verdad del hecho, y del derecho, *ut diximus num. 16.*

La quinta, en quanto quiere ampliar al Prefecto Pretorio lo que la dicha ley reserva al Principe, y que el Virrey tenga esta potestad respecto de los Colaterales, queda confutada, por lo que se hà dicho enel *num. 5. l. 6. & 22.*

128 Y assimismo ala sexta respuesta, con lo que se dize *num. 16. & 17. ala ley si gravius C. de dignit. alegada;* para que no pueda el Virrey inquirir de su auctoridad contra los Regentes, se responde, que no quita el tomar informacion sumaria del delito, y avisar, & *utinam ii essent termini nostræ quæstionis, y no estuvieran los Regentes en tan diferente estado como se hà dicho, y la dicha ley si gravius* prueba bien el exceso, que se hà hecho con ellos, assi por prohibir, que no sean presos los Jueces acudados, y que se proceda extra carceralem custodiam, como tambien non solum el proceder per inquisitionem contra los Jueces supremos; sed etiam per accusationem, que es lo que dize el texto *super illustribus quidam nobis iugeri iubemus; super ceteris vero quadam minori dignitate decoratis ad sui referri culminis notio. num. y explica Lucas de Pen. in proprio loco, diziendo: Quod si super illustres in dignitate positi delinquunt, & sunt accusati, eis extra carceres constitutis ad Imperatoris Audientiam eorum accusatio est deferenda; Accusatio vero minorum Judicum ad audientiam Prefecti Prætorio.* Y dan tres razones, las dos de las quales son de ponderacion para este caso omitta prima, secunda: quia homines 129 qui habent de aliis iudicare, sæpe propter justitiam multos adversarios habent, unde non est passim credendum contra eos, nisi magna multitudo conveniet: quia ex damnatione alicujus eorum derogaretur in opinione horum dignitati, & auctoritati illius Ecclesiæ, vel Tribunalis, sane, a los Regentes del Colateral, por ser los mas supremos ministros, les compete el titulo no solo de illustres, però de super illustres juxta declarationem glos. in *prom. in l. si cumque hoc verbo illustribus, Ang. d. l. fin. num. 2. C. ubi Senat. vel claris.* Y assi es en terminis terminantes para nuestro caso.

Y la *l. cubicularius C. de Præpositis sac. cubicul. y la l. adversa C. ad silentiar. y la l. ex eo C. de agen. in rebus, y la l. si gunda C. de Comit. consistor.* aunque no reservassen el conocimiento de los delictos cometidos por las personas constituidas en aquellos officios al Emperador sino al Prefecto, *l. pro. ut perperam ex adverso ponderatur.* Es lo mismo, 130 porque la diferencia, que havia en Roma del Prefecto Pretorio al Emperador es la que ay oy de la Real persona de su Magestad a los supremos Consejos, que asisten, cabe el argumento *ff. & C. de offic. Præfecti. Prætor. l. 2. C. de off. Rector. Provin. ibi. Ad nos, aut certe ad Prætoriana Præfectura scientiam referre.* Y los inconvenientes que ay para conocer el Virrey de los delitos de los ministros, no los ay para conocer el supremo Consejo, que es hazerlo su Magestad.

131 El text. in *l. volumus in autb. ut Judices sine quo, que suffrag.* alegado por esta parte se hà querido retorcer con dezir, que no quita tomar informa-

cion

cion para avisar en el caso que distingue el text. *in vers. damus*, donde abla delos Comisarios, que van alas Provincias embiados por los Tribunales dela Corte; ceterum distinguiendose los casos, que pone el dicho §. haze mucho para el nuestro, pues contra los Comisarios, y delegados embiados ala Provincia da licencia solamente para avisar. Y por coniguiente se les quita para lo demas ex vulgari regula, quod id, quod de uno conceditur; de alio denegatur, & inclusio certorum est exclusio aliorum non comprehensorum, *l. assiluis C. qui potio. l. vacatio ff. de mun. & hono. Bart. in l. 2. §. videndum ff. ad Ter. Menoch. conf. 79. num. 102. Surd. conf. 11. num. 7.* y porque enel *vers. si autem* se da licencia paraque hallandose los dichos Comisarios infraganti aver usado violencias, y extorsiones alos collectores dela rentas Reales, de quibus in text. illo para proceder contra ellos, que exceptio firmat conclusionem, & regulam prout posita *vers. damus*, que de todo se faca consecuencia firme, a maiori ad minus, para inferir, que mucho menos tiene licencia el que Preside en la Provincia proceder contra Questorem, vel Legatum, y tanto menos contra los Regentes del Colateral ex supra dictis.

Y asimismo prueba la dicha conclusion el §. *si quis autem* del dicho autentico, como los Abogados contrarios reconocen aunque con el presupuesto con che van de que el avisar presupone implicitamente el tomar informacion, etenim ultra confutationes huius assumpti superius traditas, & in hoc ipso se suo iugulant gladio, porque si el dar aviso a su Magestad, prout in eo textu se encargarlos Obispos; y primates dela Provincia, que no tienen jurisdiccion para procesar los Jueces contra quien han de avisar como quieren salvar la auctoridad de aquel texto, con dezir, que el avisar presupone haverse tomado informacion, sed & magis se iugulant, mientras tras quieren esforzar su concepto, alegando el capitulo dela instruccion secreta, que empieza proveyendo en las palabras, procurareis de informaros con todo secreto, porque como se comparece el informarse con todo secreto para avisar a su Magestad con el aver nombrado Iueces esfratado, y prendido los ministros dispotheydoles de sus officios, y honras, y henchido las carceles, y criminales de presos? y que todo esto ha un anno que dura, que instruccion era necessaria para hazer esto, o que cosa mas contraria ala misma instruccion? o que mas se pudiera aver hecho contra los Regentes despues de avisado conforme su instruccion, y de haverlo considerado su Magestad, y el Consejo dado comision plenissima al Virrey para proceder contra ellos, que cosa queda que arrez, que no este echada? y quando jamas ninguna visita general, o especial ha tenido con tristes, y lastimosos principios, y progresos?

433 Alegale por parte del Virrey la *l. Præfatus C. de offic. Præfati. August.* por texto individual, y que escusa toda disputa, sin que queda otra cosa queda para la decision, y no advierten, que es negacion contraria a sus fundamentos, porque la dicha ley abla en los Jueces ordinarios, y dispone lo mismo que el *ant. ut Jud. sint quoque suffrag. §. necessitatem, & in §. si quis autem*, la coercion de los quales no solamente toca al Virrey, sino tambien alos dichos Regentes del Colateral, y la hazen sin guardar lo dispuesto en la dicha *l. Præfatus* en quanto manda, que se haga relacion, y

equivocarse, no solo en comparar al Virrey al Prefecto Pretorio, que es comparacion incongrua, ex *superius traditis num. 5. y 23.* porque para hazer esta comparacion era necesario, que enel mismo Reyno se presuponga la asistencia del Principe, o ministro superior al Virrey si no tambien en presuponer, che la dicha ley abla enel Prefecto Pretorio, siendo como era muy diferentes magistados el Prefecto Pretorio, que es lo mismo que aora son los Consejos supremos de su Magestad, ut *supra num. 5.* y el Prefecto Augustal, que es lo mismo, que el Gobernador, o Virrey de Egipto, ut *ex l. prima ff. de Præfati. August. l. unica C. de privat. carcerat. & in l. prima ff. de Præfati. Prætor.*

De todo esto resulta por demonstraciones, y decisiones expresas la falta de jurisdiccion, que ha havido enel Virrey, no solo para castigar, pero ni para tomar informacion, inquirir, viciar, y tener fuera de sus officios alos dichos Regentes con inducciones de text. y glosas exprellimissimas, alos quales convendria la iactancia con que la otra parte alega la dicha *l. Præfatus*, y que no iure, sed iniuria, dize que no son doctrinas generales, y inducidas con fallacia para impugnar lo hecho por el dicho Virrey queriendo escular la nulidad ex defectu iurisdictionis con que no ay ley expresa, que aya prohibido al Virrey, ni decreto irritante para haver hecho los dichos procesos, pues la carta referida de su Magestad *num. 22.* demas de las decisiones textuales del derecho comun traydas para esto contiene perfectissimamente lo uno, y lo otro con que diferentemente podemos dezir, que se podrian escular mas razones, y que escusa todos los discursos, que sobre esto se podrian hazer pudiendo meritamente recantar la palidonia esta parte en lo que se le imputa, que por indirectas inducciones remotas funda sus conclusiones, y queriendo inferir por necesse, que para avisar a su Magestad el Virrey contra los Regentes, conforme sus instrucciones, le aya sido precisadamente necesario hazer lo que ha hecho contra ellos, y haviendo querido para una parte fundar, que el Virrey tiene jurisdiccion para visitar, y procesar, pero no para castigar, ni remover delos oncios, y por otra parte, que las informaciones, y procesos que ha hecho, han sido solamente *ad deferendum*, y que con esto viene bien el haverlos esfratado, y tenido fuera de sus officios un año, y otras cosas incompatibles, no solamente con la notoriedad de hecho, y razones, y decisiones del derecho, pero aun entre si mismas.

436 Para responder ala otra nulidad dela concurrencia desta inquisicion con la dela visita general, que con tanta razon esta canonizada por el orden de su Magestad por haverse procedido en ella con la ygualdad de iusticia, que es publico, responden que la declaracion comun del texto *in cap. de his criminibus, de accusat.* procede etiam causa pendiente, & non terminata mediante sententia, se ha traydo ex *capite*, y que si fue a verdadera, la huvieran traído Covarru. y Farina. y si no tiene otra evasion que esta, ex como las demas referidas pues por lo menos ex textual entres decisiones *l. 3. §. fin. ff. nau. cap. & stabl. qui de crimine C. de accusatione. in hæc verba: Qui de crimine publico in accusationem deductus est, ab alio super eodem crimine deferri non potest.* ubi glos. *in verb. non potest.* sic intelligit; siue etiam lis pendeat & text. *in l. hi tamen §. ab alio delatum, alius defer.*

re non potest, ff. eodem ubi glos. in verbo ab alio, intelligit pendente accusatione prima.

137 Però quando los textos no lo dixerén claro, como lo dizen, no era menester mas que una glosa, cuius authoritas quantum ad veritatem prævalet opinioni Doctorum, & illius dignitas cæteros antecellit, & ubi firmat pedes tenenda est illius opinio, ut refert Butrig. in l. prima C. de ac. & oblig. dicitque, quod glosa est iuris Idolum, & in dubio illius opinio est sequenda, idem quoque ait Salyc. in l. quemquam C. de sent. qua fin. cert. quant. addens, quod qui nescit equitate, debet se tenere ad arsonem, ita Iudex ad opinionem glossæ, à cuius decisione non esse recedendum tradit Bald. 351. volum. 1. num. 5. vers. ex prædictis, Boland. cons. 14. à num. 40. vol. 3. & plura de illius authoritate tradit Aviles in cap. Prætorum c. 1. n. 15. Cenedo in suis collectan. in 2. part. col. 18. num. 6. Muscard. de probat. vol. 2. conclus. 842. Cævall. lib. 1. comm. contr. com. in præfat.

138 Pero demas delos dichos textos y glosas, es doctrina de Bartol. in l. Senatus num. 3. ff. de accusat. ubi dat formam opponendi exceptionem contra secundum processum pendente primo super eodem delicto Gregor. Lopez in l. 3. tit. 1. p. 7. in verbo gerro, Rot. decis. 3. tit. de penis in antiquis & in terminis terminantibus. Joseph Sessie in decis. Aragon. decis. 106. num. 4. ubi dicit, bis ita fuisse iudicatum, y enel num. 7. explicando la doctrina de Bart. in d. l. Senat. post Clar. in §. fin. quest. 13. vers. item quare, dize, que si la primera acusacion, ò inquisicion se ha con la segunda tamquam genus ad speciem, como se hà la visita general del Reyno, con la que agora haze el Virrey, no se puede en ninguna manera proceder, pendente prima que es lo mismo que se entiende que decidio su Magestad por la carta referida.

Y ay mucho mas urgentes razones, ut ex se patet, paraque pendente primo processu, no se pueda hazer el segundo, que no finito primo. per sententiam, porque no solamente recibiria agravio el reo, però tambien el delator, ò accusador, y se confundirian los processos con contrariedades, que podrian nacer, y tambien contrarias sentencias, y las doctrinas que quieren traer de Covarr. lib. 2. variar. cap. 10. num. 5. y Farin. presuponen di-

139 ferente caso, quando despues de acabada una inquisicion general se comienza el pleyto por acusacion de parte interesada, y con nuevas averiguaciones, enel qual caso concurren diferentes razones, quas non commemoramus: quia non est casus noster, & sic perperam applicare conantur adversarii advocati, prout etiam Bart. doctrinam, in l. si unus §. reus ff. de question. quod quando pro-

140 ceditur ex officio nunquam concluditur Iudici, quin possit etiam ad offensam rei supervenientes, informaciones recipere, porque habla in eodem Iudice, & extra terminos conclusionis.

141 Pro coronide advertendum est, que en este caso concurren algunas razones especiales, y de suma advertencia, de las quales se hà de considerar la nulidad de todo lo procedido por mas infamable, porque vendria à hazer en periuycio de torcere, quo casu Regis potentia restricta est ex

142 juribus allegatis in memoriali art. 2. per totum signanter num. 35. aunque el periuycio fuesse per quanto deficiente publica utilitate, imò pugnante, ut tradit Thesau. in decis. Pedem. num. 4. quanto y mas siendo el periuycio incòparable, poi e, odio, y estimad tan cònocida, y capital, que ay en los lue-

zes, por cuya mano corre la dicha inquisicion de que se ha dado relacion por parte del dicho Regente N. en el Consejo, y presentado escrituras por donde consta despues, dello qual han sucedido muchos casos, en que los dichos Juezes han procedido con tan declaranda passion contra el, que no ay cosa mas publica, pues en cosas, que en la visita se le quisieron oponer siete años ha, y constò en ella ser falsas, los dichos Juezes despues de honze meses, que han tratado dellas, sin quieren escribir los dichos de algunos testigos, agora nuevamente los han suelto à interrogar, haziendoles nuevas promessas, y viendo, que todavia perseveran la verdad, los han amenazado, y se deve confiar

143 derar, que aunque se tomasse expediente de embiar persona à repetir, y ratificar los testigos examinados por los dichos Juezes, los quales con exquisitos rigores, malos tratamientos, y sugestiones han hecho dezir à muchos cosas ajenas de toda verdad, de que no ay de que maravillarse, pues aun ay, oy testigos, que hà seis meses, que los tienen presos, paraque digan sus dichos à su modo, no aviendo querido en todo este tiempo escribir sus deposiciones, aunque han sido interrogados muchas vezes. Y si la facilidad delos naturales del Reyno se teme mucho mas que en otras Provincias, paraque por ella se pueda pervertir la orden del derecho, y delas instrucciones, en no averse de fiar de sus relaciones para avilar, mucho mas hà de peligrar la verdad, que se quiere sacar dellos contra ministros, precediendo tantos malos tratamientos, y otras circunstancias, que se han ponderado.

Y se podria reparar con el dicho expediente de ratificar los testigos examinados, el daño de los dichos Regentes, porque los testigos que oprimidos huviesse dicho contra la verdad, podrian dexar de retratarse facilissimamente, teniendo que por aver dos disposiciones contrarias no se reduxessen à question de tormento, con que padeceria la inocencia delos dichos, ministros.

144 Y no es necessario tratar aqui nada enquanto à las sospechas deste processamiento, supuesta la nulidad tan notoria, y clara de todo lo hecho, y que jamas el dicho Regente N. se hà apartado de insistir en ella, y caso que los dichos tres Juezes se huviesse declarado por competentes, en quanto à algunos ministros que los huviesse alegado por sospechosos y huviesse sido no consintiendo en el dicho juyzio, sin duda, que padeceria la misma nulidad conforme à derecho, tanto y mas, que en este caso la iuridicion seria improrogables, por ser servada como preeminencia, y regalía de su Magestad y assi esta iuridicion referbada que faldò en todos sino enel Principe, no pudo nacer de prorogacion delas partes, l. privatorum, C. de iuris. omni. Jud. Y porque la dicha prorogacion en perjuycio dela dicha mayoria, y del bien publico, que à esto concurre, no pud era hazerse, ad tradita per Doct. in l. prima, ubi Bald. num. 5. Salyc. num. 6. C. de iuris. omni. Jud.

Reliquum est, que las nulidades que se han considerado tanto por defecto de iuridicion del Virrey, como por el concurso dela inquisicion que haze con la visita general del dicho Reyno resiste à todo lo hecho, sin que se puedan defender ni reparar con ninguna delas consideraciones, que se han representado, y que en consecuencia desto deven ser declarados los processos por ningunos, & ante omnia, el dicho Regente N. y demas ministros

ministros, se restituy dos à su libertad, honres, y officios de que estan despojados contra todas las reglas de derecho divino, y humano, prout speras, salva correccionem.

Apuntamientos que se embian à su Magestad para fundar mas la nulidad dello hecho por el Virrey, y algunos puntos, que se tocan en las obligaciones dadas.

Respectu nullitatis, & omnium, quæ per Proregem facta sunt, ante omnia consideranda est Regia litera, cuius tenor talis est, quæ noviter ad nostram notitiam pervenit.

lli. Conde, he nisto lo que os escrivesse, en carna de 18. de Sessiembre, cerca la necesidad que hai de processar algunos oficiales de esse Reyno de secreto, que en materia de industrias, y jobornos sean mal reputados, y la vista no ha hecho la averiguacion, que convenia de sus culpas, y aunque conosco el zelo, y desseo grande que teneis, de que todos uniam con la integridad, y rectitud que deven, todavia he considerado, que el poner en pte. lo que proponeis podria ser con peligro de muchos inconvenientes, porque siendo todavia pendiente la, y habiendose de star à derecho, por lo que ella hubiere averiguado cerca delas culpas passadas, no hy razon para hazer nuevo fundicado en ello, y que el senalar premio particular alos Comissarios que hubieron de hazerlo en la somma, que dezir saria abrir puertas à muchos agravios, y en injurias, y ansi me parece, que en ninguna manera se deve dar lugar à esto, sino que respecto de los passados se esto, por lo que la vista trasfiera, y que per lo veridero os gubernais en estas materias conforme à vuestras instrucciones, pues en ellas se da la forma que haveis de tener para informaros de las acciones, y proceder alos ministros, y oficiales, que sirven de bago de vuestro gobierno, y avisando medelos que conviene, que yo sapa, à fin que duedo proveer lo que pareciere convenir à mi servicio, y al disagravio de los pueblos del padrimonio 15. di. Diciembre 1612.

Et his verbis huius literæ inane redditur argumentum, quod Advocati Viceregis in sua allegatione magnificant, dum dicunt, eum processisse iuridicè attentis verbis suæ generalissimæ commissionis, vel saltim bona fide, & accedente sententia juris peritorum, & ideo dicunt, non debere, acta à se facta iudicari, & declarari nulla, prout ex parte mea est petitum. Ad id A. Elatus responsum de iure suam commissionem ad id non extendi, ut possit procedere contra Iudices supremos, contra iuris particularem dispositionem in l. prima, & secunda. Cod. ubi Senas. vel Clarif. quorum & cognitio soli Principi est reservata, vel ei cui ipse expressè, & specialiter delegaverit, prout, cum amittit generalem Visitatorem, vel sibi aliter placuerit, 145 & verba commissionis secundum formam iuris debent intelligi, l. si testamentum C. de testam. & l. si quando ff. de leg. 1.

Secundò, quia verba suæ commissionis hunc intellectum semper habuerunt, ut possit Vicerex secreto se informare, non per viam cognitionis iuridicæ, & si quid inveniat correccionem dignum, Regi referat, ut ipse se inspecta, quod sibi videbitur expedire, possit providere, ut in d. l. 2. cavetur expressè, non tamen ipse potest per se cognoscere, neque judicialiter procedere, & hoc modo est declarata sæpius potestas Proregum, per retroactos Reges nostros Catholicos, & sunt producta diver-

sa exempla per literas Regias inhibentes Proregibus toties, quoties sibi licentiam arrogarunt contra quoscumque Iudices procedendi, etiam temporales, dummodò fuerint à Rege electi, ut per exempla relata in prima allegatione in casibus, qui sunt oblati. Neapoli, Sicilia, & Mediolani, ubi literæ emanatæ referuntur, prout declaratum fuit per Philippum Secundum contra Comitem de Oliveres, qui domi suæ carceraverat Consiliarium de Gennaro, & nuper contra Comitem de Benevento, dum voluit contra Consiliarium Gizzarellum, quem iussit Surrentum se conferre, & idem in terminis novissimè testatur Zordan. in suo veriloquio cap. 1. §. 2. ubi dicit, ita per Philippum Secundum fuisse provisum in eius persona, dum esset Regius Advocatus fiscali Valentini contra Comitem de Aytona, qui eum suspenderat, & iussu Regis fuit statim reintegratus, non obstante clausula Alter nos, de qua in titulis Proregum, & non sunt de facto mutanda, quæ certam semper interpretationem de iure habuerunt, ut in l. minimè ff. de legib.

Tertiò, quia hoc idem declaratur per instructionem secretam, quæ Proregibus datur, per quam sui tituli generalitas eis est semper restricta, ubi in cap. 8. hæc verba ponuntur, postquam Proregem instituit, qualiter expediat ministros Regis maximè ab omnibus timeri, eos faciat re- 147 veteri, & magis extimari, & subdit: Y si alguno dellos en publico, & en secreto hiziere alguna cosa indelicadamente, no siendo delicto grave, e reprehensio de secreto sin le quitar la reputacion porque es infesto, y ansi como lo aveis honrar, haciendo lo que cada uno deve, y es obligado, assi conviene que repa-rais al que no lo hiziere, y dessa manera viendo que el bueno ha de ser honrado, y el malo castigado, cada uno procurará ozer lo que deve, mas quando succedere caso, que os parezere necesario de exemplar castigo, nos avisareis con nuestro parecer para remediarlo.

Et rursus loquens de Consilio Collaterali, in quo non solum Regentes, sed plures alii laici eiusdem Consilii congregantur, loquens de secretis eorum, quæ ibi geruntur, iucit in cap. 10.

Y hallandose alguno del dicho Consejo, que agan manifestado, & manifeste por via directa, & indirecta lo que se huviere tratado, & tratarse en el Consejo procurareys de informaros de la verdad, & darlos aviso con toda brevedad porque sea castigado.

In quibus capitulis apertè declaratur, quod contra ministros Regios Prorex non possit procedere, nisi tantum se secreto informare, & Regi referre, ut ipse quid sibi iustum videbitur ad eam correccionem, possit decernere, & in isto ultimo capite non loquitur de Regentibus, qui sunt supremi Magistratus & qui sibi dantur locii, & cum voto decisivo, à quo non potest in causis iustitiæ, neque in gubernatoribus recedere, sed loquitur, in cæteris de Collaterali, qui subsunt Regentibus & ex causa, vel levi, vel non semper tam gravi discoopendi secretum dicti Consilii, ut neque in hoc Prorex possit procedere contra eos, sed tantum se informare, & Regi referre; sicut erat expressè provisum de iure communi, quando ergo magis id dicendum erit, ut non possit, non dico iubere, ut à Civitate discedat; sed neque unum talem publicè recipere; sed tantum secreto se informare, & Regi referre; un de quicquid in contrarium actum est, tanquam contra ordinem suum com.

commissionis, fuit ipso iure nullum, ex text. expressè decidente in cap. cum dilecta 22. de rescriptis.

Sed omnia hæc, quæ cum aliis in prima allegatione adductis, fuere considerata, iam hodie superflua sunt, stante tenore expressæ supradictæ literæ Regiæ, per quam hoc fuit in isto meo casu per Regem prohibitum, si ergo ommissio, certi ordinis dati iudicibus in d. cap. cum dilecta, ut personaliter ad certum locum accederent, quia personaliter non acceperunt, fecit omnia acta per eos ipso iure nulla, quanto magis debent declarari nulla, quæ facta sunt Rege expressè prohibente per verba ita enixa, & toties repetita, ne tale quid attemptaret? cum iudicium etiam semel iuridice, & sic coram Iudice perpetuata per contestationem, superveniente prohibitione, aut inhibitione eius, qui iurisdictionem concessit, si quid amplius agit, est ipso iure nullum, tanquam factum à persona privata, ut in l. iudicium solvitur ff. de iudiciis, optima l. 21. tit. 4. par. 3. quanto magis acta erunt nulla eius Iudicis, qui nunquam habuit iurisdictionem, imò eam petiit à Rege, & ab eo fuit specialiter prohibitum sibi, ne tale quid faceret, quia non erat de iure conveniens.

Et ex his non possum non satis mirari, qualiter Proregis advocati, iam enim in iudicio comparavit expressè petendo se audiri, & se nobis & Iudicem adversarium constituendo, ausi sint in suis allegationibus affirmare Proregem bonæ fide virtute sui privilegii processisse: id enim falsum est, habuit interpretationem, ut supra dictum est, ultra enim, quod titulus aliam, & contrariam semper habuit per dictam literam expressam prohibitionem procedendi, & idè non potuit esse bona fides, cum de iure, qui contra iuris interdictum aliquid agit, ex eo solo constituatur in mala fide. l. qui contra Cod. de agric. & cens. lib. 10. ubi gloss. verb. mercatur declarat, licet alias foisset ignorans talis iuris prohibentis, ubi Platea num. 13. illam, dicit, esse præsumptionem iuris, & de iure contra quam non admittitur probatio in contrarium per l. 30. l. unquam nuda 31. ff. de usucapion. cap. qui contra iura, de reg. jur. in 6. ut semper contrahens contra formam legis, licet ignorans sit in mala fide, & ex eo titulo non possit procedere, quod sequitur latè Covarr. in reg. possessor. 2. par. 5. 7. num. 5. vers. ita autem 2. conclusio, additio Dyni in d. reg. qui contra, Socin. cons. 29. num. 22. lib. 1. & si mala fides causatur in ignorante iuris prohibitionem, ultra quod est advertendum, quod Prorex petiit dictam licentiam, ut Regis litera exprimit, Para processar algunos ministros de secreto, videatur quæso quantum secreto facta fuerit hæc inquisitio, & quam propriè facta eius, cum verbis petitionis licentiæ concordaverint.

Tertio, probatur mala fides, procedendo ex eo, quia ut constat ex dicta litera Regia Prorex à Rege petiit licentiam, ut posset processare aliquos ministros de delictis, quæ dixit non fuisse per visitationem inquisita: ex petitione enim licentiæ fatetur, se eam non habere, cum habitus præsupponat privationem, l. decem 116. ff. de verb. oblig. & dubitare solum de sua iurisdictione, induxit malam fidem, prout saltem dubitare negari non potest; quia petiit licentiam procedendi, & hæc est regula iuris certissima, quod quamvis aliqui dixerunt, quod dubium superveniens post inceptam præscriptionem, non facit possessorem malæ fidei, si bona fide incepit præscribere, si verò du-

bium fuit antequam inciperet, semper efficitur malæ fidei, & in hoc ultimo casu nullus unquam Doctorum dubitavit, ut resolut. Covarr. d. 5. 7. n. 3. ubi etiam in primo casu, quando dubium supervenit, adhuc verius, & communius resolvit, statim interrumpi præscriptionem per malam fidem ex dubio causatam, & idè quomodo potest negari mala fides? procedendo in Iudice, qui prius non solum dubitavit, sed petendo licentiam, & iurisdictionem, ut posset procedere, expressè fuit confessus, illam non habere, & ulterius post eam petitam, fuit sibi expressè denegata.

Quarto hæc probatio malæ fidei est textualis per text. expressum in c. pen. de præscrip. ubi licet præscribens habeat bonum finem ex eo solo, quod petiit privilegium super illomet: quod bona fide possidebat, interrumpitur præscriptio, & efficitur possessor malæ fidei.

Et si hoc operatur sola petitio privilegii per text. ibi, quid operabitur præcedens petitio licentiæ, & subsequens eius expressa denegatio, quo casu magis nullus dicitur actus factus lege renitente, & per text. ibi notat Bart. in l. cum lex ff. de fideiuss. Paul. in Celsus ff. de usucapion. per d. l. unquam 31. eod. tit.

Quinto, hæc nullitas magis, & magis resultat ex eo, quod sublata Regis prohibitionem est advertendum, quod uti constat ex verbis dictæ regis literæ, respondet literæ Proregis, & ex datis dictarum literarum patet, statim post licentiam petitam per Proregem, ipsum nullo alio expectato incepisse facere omnes has processiones publice per Consiliarios, N. & N. quæ est maior nullitas, quæ inducitur ex relatione facta Regi: qua pendente sunt ipso iure nulla, non expectata Principis responsio, ne, ut in l. prima C. de relat. quia tunc videtur offensa autoritas Principis, si facta ei relatione eius responsum non expectatur, quid enim si inferior referens, & Principem consultans, facit, & postea Princeps prohibet, ut fuit in isto casu,

Nullitate tot rationibus invincibiliter probata restitutio ad officium sequitur necessarid: quia nullitate actorum sequitur quod etiam attentata sunt ante omnia reponenda ex regula attentatorum, de qua in cap. reintegranda sunt omnia spoliatis, vel deiectis Episcopis 3. qu. 5. & latè per Monoch. de recuperand. in remedi. ex d. cap. reintegranda.

Secundò, id probat expressè text. iuncta gloss. in cap. ab excommunicatione 41. de rescriptis. ubi si quia dicit, se contra generalis Consilii statuta excommunicatum, inquit gloss. quod si statim non constet de iustitia excommunicationis, debet statim restitui, & postea de iustitia cognoscere, ergo à fortiori, ubi constat expressè de iniustitia procedendi de facto, & sine ulla iurisdictione, & contra expressam Regis prohibitionem, statim debet fieri restitutio: quia in isto casu: ut docet advertit 14. Fragon. legalium Edmundus Moretus Angl. qui postea Scarfò dictum, cum ingeniose vela hostilis navis deflagravit; omnia sunt facta per personam privatam, cui possit de facto resisti, ut in fortiori casu in Iudice, qui post appellationem ab eo ritè interpositam, vult suam sententiam exequi de facto, quod quia eius iurisdictione per appellationem fuerat extincta, vel suspensa, possit ei exequenti resisti, tanquam personæ privatz, & pluribus resolvit Lancelot. de attentatis 2. part. cap. 12. ampl. 20. num. 2. Abb. in cap. conquerente num. 9. in fin. de rescriptis, spoliatis.

Visa tant potenti nullitate, pretenditur ex parte Viceregis, quod saltem Rex debeat facta per eum convalidare, quod dicit fieri posse, ut alias dicit factum per S. P. in cap. ad petitionem, de accus. ad hunc text. latè fuit responsum in primis allegationibus, quibus addidit in illo text. nullo modo probari, neque ibi Papam convalidasse processum nulliter factum: nam licet conventus impetrasse Judices particulares ad sui monasterii visitationem, illud tamen visitavit Cardinalis Legatus à latere, qui sine dubio habebat generalem iurisdictionem, licet & illam potuisset monasterium declinare per c. Auduisti, de officio delegati, ubi iurisdictione Legati de latere cessat quoad causam, in qua est datus Judex specialis Monasterium tamen rescriptum illud neque presentavit, neque allegavit, ut ex text. patet, & ideo acta facta per Legatum non fuerunt missa, privando priorem, & alium subrogando per defectum iurisdictionis; sed quod cum de facto amovendo, iuris ordinem non servavit, & ita text. non se fundat in nullitate, neque de ea verbum nullum, sed quia iuris ordinem non servavit; & tamen, ut ibi dicunt Abbas, & Felin. nullitas ex defectu iurisdictionis nihil commune habet cum iuris ordine non servato, in quo ille text. se fundat.

Secundò, Papa ibi non confirmavit acta nulla, neque executionem factam per Legatum, imò expresse annullavit, cum ibi restitueret statim Priorem à Legato remotum, & removit alium ab eo positum; & quia postea per novam, & particularem informationem habitam ut text. dicit expresse constitit Papa de delictis Prioris, & meritis noviter electi per Legatum, per novam sententiam, amovit primum, & de novo providit secundum, non confirmando acta Legati, imò ea revocando, ex novis probationibus noviter providendo, & hæc est literalis decisio illius text. eo modo intellecti per Abb. num. 9 Felin. & Anchar. num. 16. & Innocent. in su. neque gloss. aliud dicit, quæ licet in principio dixit, quod Papa ibi de suprema potestate potestate potuit validare processum nullum Legati, text. ut dictum est, & ex eo apertissime patet, quod id non dicit, & probat Abb. num. 4. super gloss. verbo *fides tamen*, postea transit ad alium intellectum secundum, & tertium, & eo solo fuit visa glossa à primo recedere: quia quando Doctores refert plures opiniones, et am si nihil dicat, censetur à prima recedere, & ultima adhaerere, *l. fundus §. servum cum imprudens*, ubi gloss. ff. de res. potat.

Demus autem, Principem posse hanc nullitatem supplere, dico, quod id potest facere in sui præiudicium ad hoc, ut remittat excessum, ex inferiore factum contra suum mandatum, & contra ordinem expressum in dicta litera regia contentum; non tamen potest illam nullitatem supplere in sui præiudicium, & iuris mihi quæsti, quod omnia illa acta sine iurisdictione, ex eius defectu sunt nulla ex reg. *l. ius nostrum §. de reg. iur.* & nec datus, quod Princeps potest supplere defectum iurisdictionis delegatæ; nam illud supplementum non operabitur prout ex tunc: quia quod fuit ex se nullum, non potest confirmari, sed operabitur prout ex nunc, ut ille, qui non potuit procedere ex defectu iurisdictionis, possit nunc procedere: quia Rex supplet defectum iurisdictionis delegatæ, quæ intervenit à principio tanquam fons totius iurisdictionis, & hoc concedo, non tamen potest illa prima acta ratificare, prout ex tunc: quia repugnans iuri tertii, & sibi à natura rei: quia

repugnans iuri tertii, & rursus natura rei: quia impossibile est, quod nullum sit aliquid, cum ex nihilo nihil fiat, & ita tradit Vant. de nullis. sit. de nullitate ex defectu iurisdictionis deleg. num. 31. per text. expressum in *l. observare §. fin. ff. de offic. proconsul.*

His omnibus adstricti advocati contrarii recurrunt ad Regis potestatem absolutam ex qua dicunt, posse, & propter Proregis autoritatem expedire, ut illa acta ratificet, & suppleat, neque ea annullari permittat, & hoc totum fundamentum, in cuius discussione versamur.

Ego autem contendo, Regem id de iure in tertii præiudicium facere non posse, neque expedire, ut de summi potestate id faciat ex se; ut Augustinus Scarfò nob. Anglicanus in Italiam collatus tempore Caroli I. Andegav. probavit per totum *Didac. for. cap. 23.*

158 Primò, quia ad hoc, ut Princeps possit iuri tertii iam quæsto derogare, requiritur magna causa, & quæ publicam utilitatem respiciat, alias id non potest facere: quia ius semel causatum ex iuris dispositione, & tertio quæsitum tollere non potest, ut per singularia iura, & verba maxime notanda resolvit consulendo Reges, Covar. lib. 3. var. cap. 5. num. 9. vers. *Quartò hac ratione*, omnino videndus, quem pluribus relatis sequitur Molin. de primogeniis lib. 1. cap. 8. n. 31. qui lib. 2. cap. 7. n. 31. 32. & 33. subdit, quod hoc non potest fieri, nisi ex supremæ Maiestatis plenitudine, & ad publicam utilitatem.

Quæ ergo publica utilitas in hac convalidatione, ut Rex confirmet id, quod factum fuit per inobedientiam ministri, eius mandatum contemnentis: hæcine est publica utilitas, quæ tantus Rex habeat contra ius statuere in tertii præiudicium, in suorum supremorum magistratum dedecus, & iniuriam, quò in loco liber, Regem nostrum potentissimum humillima, quæ decet, reverentia deprecari, ut in suam regiam memoriam referat verba literarum sibi nuper à Vicerege scriptarum, dum transmittit actum processus facti contra N. positum & amovibilem ad nutum Proregis tantum, per capitulum Neap. qui vno tantum anno potest durare, super mores N. sine ulla causa, ubi Regi scribit, quod licet negari non possit, partibus recursus ad supremam Regis Consilia; ipse tamen experimento est satis edoctus *del gran inconveniente*, quæ se signat, quæ se quita con esso la autoridad a los ministros inferiores quem credo tanta prudentia præditum, ut idem inconveniens maius ducat in autoritate supremorum Judicum magis conservanda, prout decet; si autem prout DD. exigunt, publica utilitas debet ad id intervenire; eamque exigit, ut nequid tale fiat, vocibus, si posset, per totum orbem personaret.

Primò enim quid aliud magis est Respublica, quam Regis supremi obedientiam in Magistratibus requiri, & eam quidem ut Sancti DD. appellant cæcæ: vassallis enim datum est Regis mandata ad unguem observare, non examinare, cum nulli liceat legem iudicare, prout sunt placita Regis) ut in §. *sed & quod insituit de iure naturali*, sed secundum eam iudicare, ut dixit Divus Augustinus relatus in cap. *ipsis 4. diffin. 8.*

Secundò, hæc est iurisdictione in signum supremæ potestatis soli personæ Regis reservata, ut in dicta l. prima, & c. ubi Senar. vel Clarif. quem summe convenit retinere: quomodo enim potuerunt Judices, quod sentiunt, libere proponere

contra id, ad quod viderint Proregem inclinare, si sciant, eique iurisdictioni, ita obnoxios, ut statim possit eos ab officio amovere, de Civitate eicere, & ab omnibus concuicandos proponere: hæc enim sola est vera ratio, & utilitas publica, quam Rex summè debet observare, & expressè cavetur in materia, l. prima tit. 16. parte 4. ibi: *ninguno sea atrevido a deshonorar los oficiales del Rey, porque las deshonra, que se fuisse hecha no aranca ellos, mas el Rey.*

Tertiò, quia alias magnum sequeretur inconveniens, cum semel hoc concessio præsentì Proregi, cæteris necessariè, vel erit concedendum, vel difficulter, & cum sequentium dedecore denegandum, quod inconveniens est iam alias à Jurisconsultis consideratum, ad quod est notabilis text. in l. 3. §. liberti ff. de suspect. tut. ubi dicit text. quod liberi, pupilli, seu minores admitti debent ad accusandum tutorem, si malè se gerat, querit, quid si idem libertus, sit etiam libertus tutoris, & respondet, *melius est, libertos ab accusatione repelli*, cuius decisionis reddit text. duas rationes, quæ ambæ huic casui maximè adaptantur,

Prima, *ne in ipsa cognitione, gravior aliquid emergat*, quod ibi exemplificat, gloss. si alius inde magnum scandalum exoriri timeretur, quasi expressius diceret text. quando in certis casibus solet esse maius periculum ex remedio, quam ex ipsa infirmitate, & hic text. confert ad confirmationem prudentis l. teræ Regis summo iudicio negantis id quo concessio maius scandalum iudicavit Rex proventurum ex medicina proposita per Proregem, quam ex ipsa infirmitate, ubi quæ est, *Poner en pratica lo que propones, podr. a seu con peligro de muchos inconvenientes.*

Secunda ratio posita per text. est, quia ibi idem libertus non debet admitti ad accusandum patronum in favorem pupilli, cum hoc aliis omnibus pateat, quod duobus modis explicat glossa.

Primò quod idem fuit prohibitus ille libertus: quia alii erant, qui poterant id facere, & hæc ratio prudenter fuit à Rege, & eius Consilio considerata, dum licentiam petitam denegavit, dicens, *Porque esta pendiante la vista, y havien dose de estar conforme a derecho por lo que alla averiguare, & ita cum hoc officium per alium fieri deberet, non fuit, cur Proregi concederetur.*

Secundò, intelligit glossa, cum hoc aliis pateat, quasi dicat, si conceditur isti, conceditur omnibus aliis libertis accusare patronos, & hæc interpretatio glossæ, maximè deservit ad casum nostrum, ut ex ea sola, quando alia deficerent, non debeat Rex noster indulgere præsentì Proregi, quia ex eadem causa id fuit in fortiori casu denegatum in illo text. in accusatione suspecti tutoris, licet illa erat actio publica, & favore Reipublicæ introducta ad accusandum suspectum tutorem, ut in l. prima §. consequens ff. de suspect. tutor.

Et ita probatur, quod isto casu neque Rex possit in præiudicium iuris tertii quæsitum supplere huiusmodi nullitatem, neque expediat uti ad hoc sua absoluta potestate, qua utendo, sine magna causa, & publicam utilitatem respiciente, non potestatem, sed plenitudinem tempestat: appellant DD. quos sequutus refert Molina de primogen. lib. 2. cap. 7. n. 33.

Quo in loco referre libet, quod olim populus Romanus induxit, ut Consules, penes quos erat summum Reipublicæ imperium, eorum se deferrent duodecim sacres summam potestatem in om-

nibus animadvertendi significantes; quos tamen à summo ad ultimum portabant ligatos, ut significarent de Republica esse, ut subditi sciant summum ius, & summam potentiam esse apud Principem; Princeps autem sciat eam se debere habere ligatam, neque summa potestate se usurum, nisi magna, & inevitabili causa id suadente, quæ ergo causa subesse potest in isto casu, quæ summum nostrum Regem possit movere, ut omne ius civile, & forte naturale violando id confirmet, quod in sui inobedientiam expressam fuit factum, cum nullum aliud Regibus expediat, sicut summam obedientiam à suis vassallis inviolabilem observari facere. Et insuper quid tanto scandalo dignum eorum est, nisi annus integer consumptus, si non in nihil faciendo, tamen in nihil per tot licet violentias à iudicibus adhibitas inveniendo, cum per totum hoc tempus, nec minimum causæ habuerint quam Regi miserint alicuius probationis in contrarium factæ, quo sanè tempore totum Regnum potuisset indicari, sed iudicium interest licet nihil inveniat, tempus querendo consumere, ut saltem sibi tantam iurisdictionem, quamvis nulliter assumptam, & per vim, & reitam, retineant, & obsequium ab aliis quomodo docunque laucupari videantur, ut aptissime possim de eis dicere, quod Cernanicus in Tacito lib. 1. annal.

Quid enim per hos dies inanis, intemoratum, & vobis his diebus.

Rursus debet Regem nostrum, & eius supremum Consilium movere maximè, nè ea iuri fiat violentia, & ius tertii iam quæsitum auferatur ad effectum dehonestandi suos supremos ministros, qui non recusant sæpius à Rege visitari; negant tamen informationem capiam ab iis iudicibus debere confirmari, quæ sine ulla iurisdictione, & cum maxima violentia facta fuit, nec est iustum, ut simpliciter tractetur de ratificatione testium, sed quod per iudicem non suspectum de novo ipsi, & alii mille examinentur; informationem autem nullam non debet Rex contra ius in suorum ministro- 160 rum præiudicium validare, cui maximè convenit, quod præclare scripsit Covarr. varior. lib. 1. 161 cap. 1. n. 6. ubi resolvit, quod licet iudices quantumcunque supremi teneantur iudicare secundum acta, & probata, licet ipsi sciant illa non esse vera; 162 Regem tamen supremum dicit, posse & iuste debere, si viderit reum ex processu delinquentem iuste condemnandum, quem tamen ipse scit, esse innocentem, liberare ex propria conscientia; in casu tamen contrario si viderit ex processu reum innocentem, quem tamen Rex scit delictum commisisse, dicit, quod debet eum ex processu liberare, & non sequi suam conscientiam, & summam potestatem ad condemnandum, quam dicit Regis Maiestati non convenire; & ratio est: quia Princeps liberando, quem scit esse innocentem, licet ex processu sit culpatus, nulli facit injuriam, non reo, quem liberat, non Reipublicæ, dum non patitur innocentem condemnari; sed quando damnat eum, quem scit esse culpatum, cum ex processu sit innocens, utitur summa potestate contra ius in damnum tertii, cui ex actis processus est ius quæsitum, ut debeat liberari.

Quod magis debet deservire ad casum nostrum, ut hæc probationes nulliter factæ non debeant ex summa Regis potentia convalidari in tertii præiudicium, cum ex pluribus scripturis productis, li- quidd constet, grandes à dictis iudicibus in iurum examine fuisse exhibitas violentias, & in-
unus

162 unus flegis casus usque ad mortem fuerit, ut cōpelleretur dicere, quod ipse dicebat esse mendacium, dixit itaque, sed statim moribundus palinodiam recantavit, dicens se contra me mendacium dixisse mortis timore, quam tandem non excusavit, fecit testamentum in scriptis, & scientes Iudices illic ipsum propriam conscientiam exoneratum, Notarium, & testes ad protestationem stipulandam vocatos intrare prohibuerunt domum, quam semper, ut sepulchrum Domini, signatam habuerunt cum custodibus, carceraverunt dictos testes, & Notarium, morientem testari prohibuerunt, quod est de iure naturali, & ideo per Principem quantumvis supremum tolli non posse, not. Covarr. lib. 3. variar. capite 6. num. 6. & 9. prohibitus autem iure communi testari, id fecit Parochus, cui dictum testamentum clausum tradidit, illud iubendo, ut eo mortuo ad suæ conscientiae exonerationem aperiretur, & publicaretur: Parochus tamen ista est minis perterritus, ut noluerit testamentum in iudicio producere, fecit tamen ad literas excommunicationis, ex parte heredis lectas & publicatas, Vicarius autem Neapolitanus à dictis Iudicibus eodem modo ita est territus, ut usque adhuc noluerit dicti testamenti copiam concedere, in quo scitur veritatem propalasse, aliorum testium testimonia omnia non integrè scripserunt, quia si dixerunt se vendidisse mihi quidquam, pretium per bancum sub tali die sibi solum dixerunt; sed scripserunt debitum, solutionem autem scribi nullo casu permiserunt, dicentes se nolle facere defensiones, & id per fides plurium ipsorum testium apparet, nūm nē est hæc causa iusta ut ius servetur, & si Rex voluerit contra ministros inquirere, faciat bis, & septies, & septuagies septies; id tamen de novo faciendo per Iudicem à se nominandum, non tamen contra ius summa potentia uti debet confirmando in mei, & aliorum præiudicium, acta, quæ de iure ex tot rationibus sunt ipso iure nulla, cum ex hoc, & culpa si qua fuerit, iuste examinata non remanebit impunita, & ius suum unicuique reddetur, prout tantum Regem decet,

Et hæc dixisse sufficiat ab homine omni genere librorum destituto, qui se, & honorem suum, quem hucusque illæsum conservavit, quomodocumque, & qualitercumque redemptum voluit.

Quæstio fuit decisa Regiis literis in alio emergenti.

EL REY.

Muñro Duque primo nuestro Visorrey, Lugarteniente, y Capitan general, por la informacion, que me embiastes en carta vuestra de 6. Diciembre del año proximo pasado, extendi las causas, que os movieron à prender los Regentes Costanzo, y Montalvo y al Exorregente Diego Lopez, y como quedavan ya sirviendo sus plazas, que me ha parecido muy bien, y os agradezco al zelo con que escrivistes en razon de ellos; Pero porque por orden nuestras esia prohibido à mis Visorreys el proceder contra semejantes ministros, assi por el lugar, che ocupan como por la ocasion, que se da, para que los subditos les pierda el respeto, y la justicia sea menospreciada, me ha parecido ordenar de nuevo, que vos en vuestro tiempo, ni ninguno de mis Visorreys que adelanto os sucedieren en esse cargo, en ninguna manera pongais mano en semejantes procedimientos contra los Regentes, Presidentes, Consejeros, y ministros perpetuos, que me sirven, y servirán de aqui adelante en los

Tribunales deff. Reyno, ni uno, ni los demas Visorreys fuyeros os podais valer de exemplares, y consequencias passadas para alterar esta prohibicion, por que en todo han de depender de mi, los dichas ministros, tanto en la prosecucion como en la prosecucion, como en la pena, quando hubiera alguna causa, que lo pida, me lo avisareis, para que entendido mando proveer sobre ello lo que pareciere mas convenir à mi servicio, y ala recta administracion dela justicia, y esta orden proveerens, que se registre en Cancillaria, para que en todo tiempo se tenga noticia de ella, que es mi determinada voluntad. De S. Lorenço à 8. de Agosto 1618. Yo el Rey, con señal del Conde de Lemos. Vidit Comes Th. generalis. Vidit Quinsana Duena Reg. Vidit Caymus Reg. Vidit Carolus Tapia Reg. Vidit Cañizaro Reg. Lopez Secretarius.

ARGUMENTUM.

Baro quando pro iniuria ipsi, seu consanguineo illata erit competens & possit delegare, & quid in officiali, & quid observetur in Regno? Baro an possit eligere Capitaneum in sua Terra consanguineum, seu affinem. Iniuria illata officiali electo, & nondum admisso, & abientia, an sit puniendus. Lite pendente super electione, officialis an interim abstinere debeat.

S Y M M A R I U M.

- 1 Officialis quando dicatur liden competens pro iniuria ipsi illata.
- 2 Iniuria quando dicatur facta, potestatem officij, & dignitatis.
- 3 Episcopus causam, dignitatem, & iura Ecclesie non personam cognoscere potest, & in causa sua Ecclesia non est suspecta, sed liden potest esse competens.
- 4 Iurisdicchio prorogatur ratione offensionis factæ præterea dignitatis, & officij.
- 5 Unde si offensus alicui ex Regiis Tribunalibus facta sit remissio, non est locus, & decisio contra Regentem M. C. & quavis privilegium cum clausula abdicativa, & priuatione Baro habere, & num. 6.
- 6 Quinque non solum in offensione in personam ladicis, vel ipsius familie facta. In ladicis prorogatur iurisdicchio, & remissio in actu iudicario, à quovis, & cuilibet, coram eo facta conviciis, vel percussionibus.
- 7 Vassallus Baronis contumacem, vel haereticum M. C. receptans non est ad Baronem remittendus, & ita decisum.
- 8 Sic & inquisitus ratione factæ salvaguardie Regis, ad Baronem remittendus non est.
- 9 Idemque in delinquentis, vel asserto ministro Regii Tribunalis, qui minister verè non fuerit.
- 10 Vassallus Baronis delinquens tempore, quo detinebatur per palatium M. C. extra palatium in territorio ipsius Baronis aueris puniendus per M. C.
- 11 Vassalli remissio spectans ad eum Baronem, atque secundas causas habentem denegatur, cum Curia Baronis promissionis M. C. non obtinuerit, in detinendo carceratum pendente remissionis articulo, iuxta ordinem datum, & ita decisum.
- 12 Iudex proflans tantum auxilium facti in detinendo carceratum, pompo aliter iudicis si carceratus delinquerit in carceribus puniatur per ladicum.

- dicere, nomine cuius decimebatur.*
- 34 In Regno de delictis commissis in personam officialium adit, & passus, sola M. C. cognoscit, quod procedit, quando iniuria est illata in iura officij.
- 35 Statutum patiens offendentem officialium, an comprehendat offendentem, edio particulari, & etiam tantum, & nondum admissum.
- 36 Iniuria illata officiali electo, atrox dicitur.
- 37 Iniuria atrox dicitur illata persona in dignitate constituta.
- 38 Officialis tempore acceptationis, dicitur habere dignitatem.
- 39 Iniuria in absentem, quando dicatur punibilis, & qua pena veniat puniendum.
- 40 Iniuria clerico illata atrox dicitur.
- 41 Pro iniuria etiam lani Sacerdoti illata quis capitali puniatur pena, & pena trivertium suis punitus qui iniuriam Sacerdoti intulit.
- 42 Pro iniurijs offensis malefactoribus, & culpis Religiosis, Clericis, & Ecclesiasticis personis illatis potest nullo accusatore existente ex officio procedi, nec alia requiritur denunciatio.
- 43 Ex officio autem proceditur pro iniuria predictis personis illata si gravis ea fuerit, non verbalis, tamen, & si carum remissis intercesserit.
- 44 Officiales habentes merum, & mixtum imperium possunt per capitulum Regni ex officio procedere in quibuscumque criminalibus, & M. C. ex preeminencia potest procedere ex officio in omnibus causis Regenti, Iudicibus visis.
- 45 Quando in Regno ex officio procedi possit remissum.
- 46 Iniuriarum atrocium partes in praedictis sibi remittere nequeunt.
- 47 Iniuriarum atrocium exempla remissum.
- 48 Quod si atrox non sit iniuria, tunc parte aut libis contestationem remittente, prosequi sibi non possit.
- 49 Sed lite contestata, etiam si pecuniaria esset imponenda pena, ad sibi instantiam procedi possit.
- 50 Vere an, & quando possit delegare causam, quando iniuria illata est in iura personam, uti primam vel eius officiales.
- 51 Curia Baronis non potest indicare in causis inter subditos, & ipsam Baronem.
- 52 Et quid si iniuria illata sit consanguineo, seu alij coniuncto Baroni.
- 53 Et an possit causam delegare, quando vassallus est inimicus ipsius Baronis.
- 54 Suspectus in cognoscendo an, & quando sit suspectus in delegando.
- 55 Baro, an, & quando possit creare capitaneum consanguineum suum.
- 56 Interesse extra rem non consideratur in suspicionem, & per nimios circumstans vagari non debet.
- 57 Baro si assumat defensionem, quando casus esset dubius, Capitaneus Baronis visus suspectus; verum pro liquidis, & notoriis poterit per suum Capitaneum compellere carcerare, & mulcare.
- 58 Appellatio a decreto absolutionis, seu minorantis pena lato per M. C. in beneficium vassalli Baroni non conceditur.
- 59 A decreto absolutionis a pena pecuniaria admittitur Baroni appellatio.
- 60 Baro poterit defendere decretum sui Iudicis quando partes in consensu curant Iudice appellationis causam remanere potuit.
- 61 Mora liti super nullitate creationis ad officium Capitanei preterea, quod Capitaneus electus sit coniunctus Baroni, an interim sit interdicenda administratio.

42 Lite pendente nihil innovari debet.

43 Lite pendente adversus promotionem ad officium, ad quod non nisi nobiles ad promovendi sunt, an, & quando interdicenda est administratio.

44 Tutor allegatus suspectus an sit removendus lite pendente.

DE C I S I O LXIII.

1 Officialis erit iudex competentis pro iniuria sibi illata preterea dignitatis, & officij, sed si iniuria sit illata personae, ut privato; nam tunc superior erit iudex, Cyn. in l. prima C. ne quis in sua causa, ex professo examinat, & hanc tenet distinctio nem Alberici ibidem & in l. Senatusconsulto un. 10. ff. de offic. Praef. ibique tradit ex quibus presumatur offensio facta dignitati, & officio. Iulius Clar. in §. finali quass. 25. num. 26. vbi communem testatur, & ibi Add. Baiar. n. 13. prosequitur declarare, quando preterea officij datur iniuria Baiar. alique recentiores, quos refert, & sequitur Caball. casu 291. in fin. num. 34. Capyc. decis. 124. vbi ampliat, etiam adversario consentiente in causa propria non erit Iudex, nec alteri committere potest, de qua materia diffusè loquitur Dom. Conf. Carleval. omni virtutum genere cumulat de for. comp. lib. 1. disp. iur. disp. 2. q. 7. §. 1. a num. 785. vers. limita, qui contra ampliationem Capycij tenet, quod si tacito consensu adversarius Baronis nihil opponens procederet, sustineretur processus.

2 Episcopus potest cognoscere causam, quae non respicit personam, sed dignitatem, & iura Ecclesiae, & Episcopus potest esse iudex competentis in causa sua Ecclesiae, & non est suspectus, ex adductis per lo. Mar. Bellet. disquisit. cleric. par. prima de exco. cleric. a statut. sacul. §. 1. num. 34. 35. & 36. & de iure per lo. Chrys. Scarff tract. de Episcop. & quass. op. potestate quass. 31. fol. 34.

Quod tamen scriptum est, Iudicem posse punire eum, qui sibi iniuriam fecit intelligitur, ex sententia Abb. in cap. venissim. num. 9. de iudic. & lo. de Ana. in cap. 1. col. 5. in fin. de maledic. cum pena est clare pro tali iniuria a lege indicta, at secus si esset arbitraria, non enim ipsemet Iudex, qui passus est iniuriam, arbitrari hanc penam posset, verba sunt Menoch. de arbit. lib. 2. cens. 3. cas. 263. num. 9. Bobadil. rom. 1. lib. 11. cap. 18. num. 140. d. cens. quod pena sit legalis, & certa, et si Paulus Xamarra in tract. de offic. Iud. & Advocati, contrarium teneat, attamen subdit, existimo, optimum fore consilium, quod eis. Bobadil. ibidem praebet, ut eveniente casu, quo officij, & dignitatis obtentu a subditis offendantur, informationem recipiant, & personas offendentium, si fuga timor subest, capiant, & postea pro puniendo delicto Regium Concilium adeant, quia sic se invicem offendunt Iudices, & peiora ab ira, & alio privato aliena, atque in Regio Concilio sunt veritas contra delinquentes ministratur iustitia, quod quando Rei per dominum offensum condemnati ad illud per appellationem venirent conquirentes de eo, quod irasci se volens in sibi in causa sua dixit. Haec Paulus Xamarra adde. Carleval. disp. 11. quass. 7. §. 1. num. 187. ubi diffinit, an Baro sit ab ipso delegatus possit cognoscere de iniuria sibi illata.

3 Et in tantum erit Iudex, dum iniuria preterea dignitatis, & officij erit illata, quod prorogatur eius iurisdiclio, quamvis alias non esset competentis, iuxta ten. in l. nullum C. de se. ad cuius declarationem est videndus Anna in conf. 107. unde

si offensio est facta alicui ex Tribunalibus Regiis, non remittitur, ex adductis per Garf. Mastrill. in *decis. 147. a. num. 16. vers. rursus deneganda.*

Adde ad hoc, quod suspectus in cognoscendo non sit suspectus in delegando exceptis causis inimicitie, ob quas nec in cognoscendo, nec in delegando intervenire licet. Hinc permixtum est ex aliis causis reculationum committere causas, iuxta solitum eas distribuere inter eiusdem S. R. C. Consiliarios, supplicationesque porrigendas à gravaminibus preteritis per partes pretenses esse gravatas à Regiis Consiliariis eiusdem Sacri Consilii decretare, & super eis providere, quod causas Commissarius verbum faciat in Sac. Consil. iuxta decretum latum in Collaterali Consilio sub die 11. Julii 1571. quod ad verbum inferuit in repetitione *Pragmatica. 1. de susp. Official. Reg. Rovit.* ubi subdendo fundat, quod suspectus ex quavis causa Presidens S. C. abstinere debet à provisionibus requisitis causis cognitionem, ut in unionem Aularum, & in concedendo Adiunctos.

Et idem observandum erit per DD. Regentes ex identitate rationis, etsi aliud dixerit obiter, & absque fundamento, & autoritatibus, la *Rat. cons. 32. n. 11. in fin.*

In Barone suspecto ex causa inimicitie, quid servandum? Adde Reg. Tap. in *annot. ad capitulum Regni Roberti 261. n. 18. quibus in causis vassallus fundo privatur.*

An Baro possit alteri delegare causam, in qua habet interesse, dicitur infra *dec. 244. de Regno Siciliae* meminit D. Consil. Merlin. extendens ad insulam Melitæ Religionis Hierosolymitanæ, *cons. 200. cap. 95. num. 28.*

5 Et observatum fuit de mense Martii 1621. contra Regentem M. C. qui non paruit decreto Presidentis S. C. & Actuarius denunciante respondit irreverenter, qui D. Pres. certiores fecit Ill. Locumtenentem Cardinalem Zapatta, & remissa causa eidem Sac. Consilio fuit ordine Sacri Consilii carceratus, & suspensus ab officio, deinde ad preces eiusdem Presidentis D. Cardinalis Locumtenens indulgit, & fuit restitutus. Omnia in libro votorum, me ipso scribente.

6 Et si Baro haberet privilegium cum clausula abdicativa adhuc denegatur remissio, in casu, in quo ratione offensionis dignitatis prorogatur iurisdictionio, Bellest. in *d. tract. d. par. prima de favor. cler. real. 5. num. 22.* Quinimo, quando in actu iudiciario, non solum si offenditur Iudex, seu eius familia; sed etiam si fiat aliquod delictum coram eo vel à parte, sive à Notario, vel à teste, seu Advocato, seu partes se offendunt ad invicem conviciis, seu percussionibus, tunc talis Iudex poterit sic delinquentes punire ratione offensionis iurisdictionis affert nonnullas autoritates Bellest. in *practico loco num. 16.* quem vide in hac prorogationis materia propter offensionem à n. 11. usque ad n. 32. & ita decitum fuit sub die 15. Decembris. 1616. in S. C. & confirmatum in causa reclamationis contra Consules Artis Serici, qui petierunt remitti Matthæum de Jordano pro verbis irreverentes dictis in S. C. processus est in banca Langella.

7

Deciso in Collaterali Consilio relato per Regentem Revertorium.

Quidam vassallus Ill. Principis Bisiniani receptavit in patria sua propriæ originis, cuius

est dominus utilis Dominus Princeps, quendam Banditum, & contumacem M. C. V. seu Regiam Audientiam Calabriae, fuit uti receptor capius, & carceratus per dictam Regiam Audientiam, à qua fuit appellatum pro parte dicti Ill. Principis ad M. C. V. pro remissione dicti vassalli, qui nendum quod est suus vassallus originarius, commisit delictum in suo territorio, in eo receptando dictos banditos, & contumaces M. C. V. seu dictam Regiam Provincialis Audientiam: quocirca virtute suorum amplissimorum privilegiorum, quibus ei concessa est omnimoda iurisdictionio tam civilis, quam criminalis, cummero, & mixto imperio privative ad omnia alia Tribunalia tam Regia, quam Baronum, pretendit sibi esse remittendum dictum eius vassallum, quia concessa iurisdictionio censetur concessa omnia potestas, cum sit fructus iurisdictionis, & tenet Bar. in *1. si ff. solut. matr. Bal. in 1. prima C. de transact. & 1. in jervis communis ff. de stipul. serv. Andr. in cap. si verò violator verb. hereditatem, de pac. tenen. & eius violat. & Aret. in 1. disortio in princ. sol. pen. ff. sol. matr. & prout iurisdictionis sunt Domini, qui est Iudex ordinarius suprum vassallorum Andr. in cap. 1. col. 4. quid sit invest. & in cap. 1. 5. praterea, de probis fund. alien. per Feder. concessa enim iurisdictionio omnia, veniunt, quæ ad eam spectant, arg. illud ff. de acquir. heredit. & 1. 2. ff. de iurisd. dom. Jud. & Dominus directus non se intromittit in causis spectantibus ad Dominum utilem, ut per Andr. in cap. 1. de controvers. fund. apud par. termi. & licet Dominus sit directus, tamen Baro est utilis Dominus, & dominium feudi utile est suum, & ei competit actio, & exceptio, Andr. in 5. si quis per triginta col. 1. in fin. cum seq. de fund. defuncti milit. fuer. controvers. & Rex non tollit ius, & dominium alterius, nisi ex iusta causa, l. Lucius ff. de evict. l. item si verborum §. 1. ff. de rei vindicat. notatur latè per omnes Canonistas, præcipue per Felin. & Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum de constit. per Paulum de Castr. & Aret. in 1. Gallus §. & quid si tantum col. antepen. & fin. ff. de liber. & posthum. per Andr. in cap. praterea num. 29. de cap. Corr. & latè Jason. in 1. Barbarius ff. de offic. Praef. Prat. ubi etiam latè adducit quod si cum causa sem privati auferret, Princeps teneretur, & solveret iustum pretium, l. Lucius ff. de evict. l. item si verborum §. 1. ff. de rei vindicat. & l. venditor §. si constat ff. de com. prad. & Rex faciendo pragmaticum super receptione committentium delicta, vel bannitorum, & contumaciam, vel si faciat Illustris Prorex, vel M. C. V. bannum super receptione bannitorum, non propterea in dubio censetur tollere, vel diminuire iurisdictionem Baronum, etiam si vigore dictorum bannorum potestas iuris communis, vel pragmaticarum Regni auferrentur, quia in dubio Rex non censetur derogare iuribus tertii, l. 1. §. si quis à Principe ff. de ne quid in loc. public. & l. cum avus C. de emancipat. liber. imò deberet fieri derogatio in specie, & non tacite, neque generaliter, ut habetur in 1. decurionibus, & ibi notat C. de silent. lib. 12. & Bald. in fine princ. quo tempore milit. tamen pro parte Regii fisci dicitur, quod ipse tenetur tueri iurisdictionem Regiam M. C. V. & Provincialis Audientiam, quæ bona publicant adversus malefactores banditos, contumaces dictarum Regiarum Curiarum, & iubent expresse, quod nullus per illis auxilium, & favorem, neque eos receptet, sub penis in dictis bannis contentis; ergo ratione dicti banni, & potestatis in eo*

* contentæ potest puniri receptator à M. C. à qua est bannitus, non obstante quod sit vassallus dicti Principis, & quod in sua iurisdictione deliquerit, per tex. in *l. prima*, & ibi DD. *quis ius dic. non ob. temp.* & licet text. ille loquatur in multa, quæ est pœna pecuniaria, ut est text. in *l. aliud est frans ff. de verbor. signif.* & ita dicit glos. ibi in *lis. 1. in v. peccati* & ibi Do. communiter, licet text. ille, & titulus loquatur in causis civilibus, in quibus contumacia non est propriè delictum in committendo; sed potius in omittendo, ut per Doctores communiter præsertim Aret. in *l. mora ff. solut. ma. trim.* tamen quando contumacia provenit ex delicto commissio in committendo, tunc est propriè delictum, & maleficium, ut in casu nostro, quia provenit ex delicto in committendo, ut in receptante delinquentem bannitum, & contumacem M. C. seu Provincialis Audientiæ Calabriæ, ita Bart. in *l. omne delictum §. contumacia ff. de re militari*, & colligitur ex deductis per Aret. in *d. l. mora*, aded quod si cavetur statuto, quod bannitus pro maleficio possit impunè occidi, contumax pro crimine commissio in committendo poterit vigore statuti impunè offendi, ut per Bart. in *d. l. delictum §. contumacia*; & si in casu nostro procedatur virtute contumaciæ, & banni M. C. potest dicta M. C. procedere contra dictum receptatorem quia spreta est sua iurisdicção, ided ab ea vindicatus, ut est text. in *l. si familia ff. de iurisd. omni. iudicium*, ibi dum dicit text. & contumacia Maiestas prætoris vindicatur est text. in *l. de atate §. qui tacuit in fine ff. de interrogator. ad.* ubi dicit, quia prætoris contumacia videtur, & dicit Bart. in *l. prima num. 7. si quis ius dicem. non obtemp.* quod remedia prætoris ad defendendum suam iurisdictionem sunt multa, ut putà capere personam, ut ibi per cum, est bonus text. in *§. is videtur eiusdem* per quem dicit Bart. quod pro qualibet inobedientia in quacunque specie iurisdictionis adhibita poterit quis mulctari, quod confirmatur per tex. in *l. nullum C. de testibus*, ubi si testis coram Iudice dicit falsum, potest officio Iudicis criminaliter puniri, licet aliàs non posset de causis criminalibus cognoscere quia offensa sunt eius aures, licet non pœna delicti ordinaria, ut ibi Bart. Bald. Salyc. Alber. Paulus de Castro, & omnes, & istud comprobant recentiores ex notatis per lason. in *l. quoties C. de iudiciis*; quod quando per statutum Civitatis instrumentum præsumeretur usurarium & pars se fundat in dicto statuto, tunc cum non sit quæstio iuris canonici, sed municipalis, seu statutarii, potest laicus cognoscere, quod aliàs non posset; sic in casu nostro ratione banni emanati contra receptatores bannitorum poterit M. C. cognoscere contra tales vassallos Baronum, de quorum delicto aliàs non posset cognoscere, stantibus privilegiis Baronum, facit quod notat Bart. & ibi sequitur Aret. in *l. servus plurimum §. si quis an. tem ff. de legat. 1.* quod ille, qui delinquit, potest puniri in diversis locis, & si in uno loco imponitur maior pœna, est rationabile, & sicut mutatio fori facta in fraudem non prodest, ut in *l. prima*, & quod ibi not. ff. de pun. & in *l. fin. ff. si ex noc. cau. sis agat*, ita nec præventio, quæ similiter extinguit forum, aliàs posset semper Baro fraudare leges, & pragmaticas contra receptatores editas, nam faceret à suo vassallo aliquem suum amicum, vel consanguineum, vel affinem receptare, & si ipse solus Baro potest de hoc delicto cognoscere, semper illum suum vassallum absolvet, & liberaret,

postquam de eius tacito ordine ille delinquens receptatus fuit. Ultimò pro Regio fitco adiecit, quod ita pluries, & indistinctè à pluribus annis fuit iudicatum tam in Regiis Provincialibus Audientiis, quàm in M. C. & decreta confirmata per S. R. C. sunt producta quinque decreta, ultra quæ fuit facta fides per magnificos Joannem Andream de Curtis, & Antonium de Orificio, quorum alter fuit sæpius Iudex in M. C. alter verò Regii fitci patronus, quod ita semper fuit observatum, & iudicatum in M. C. & idem in Regiis Provincialibus Audientiis, ut attestati fuere magnifici Morgat. & Quadra Regii Consiliarii, qui antè fuerunt Auditores Provinciarum, & ita interpretatum, iuxta text. *l. si interpretatione ff. de legib. cap. cum delictum de consuetud. Bart. in cons. commune Spolet. & Roman. in cons. 271. in causa Sancti Lucidi*; tum quia consuetudo dat iurisdictionem etiam privato, qui aliàs eam non habet *l. prima* ubi glos. & omnes C. de emancipat. liber. l. cum prætor §. item is, ibi quibus more concessum est, dicit ibi glos. in fine, idest consuetudine ff. de iudic. in capite cum contingat in fine, ubi glos. & omnes not. extr. de for. compor. & in cap. conquestus 9. quæst. 3. consuetudo valida, & bona inducitur per duas sententias in iudicio contradicção obtentas, est glos. in cap. cum causas, de re iudic. Bart. ff. de legi. l. de quibus 12. le. sur. num. 13. & 14. ubi dicit, quod si Iudex pluries iudicavit contra legem, & decennium transivit, est inducta consuetudo, quia dicitur inductus tacitus consensus populi, & hoc latius discutit, & determinat in repetitione eiusdem legis n. 17. & 21. ubi quod si producantur duæ sententiæ late infra decem annos, in quibus tota hæreditas est primogenito adiudicata; non tamen est scriptum in sententia, quod talis est consuetudo, dicit, quod DD. ultramontani circa hoc inhereant fantasii eorum magis, quàm rationi; ipse autem dicit, dicenda ser. quod probata est consuetudo, casus est in *l. prima C. cod. & l. an in totum C. de adificiis privatis in l. cum de consuetudine secundum primam lectionem ff. de legib. ibidem Bal. in rubr. C. qua sit long. consuetud. in 4. quæst. ubi quærit, per quot sententias inducatur consuetudo, respondet post glos. per duas, vel plures, dummodo ex intentione sint promulgatæ, ut perpetuò in eisdem casibus sic servetur, idem tenet in *l. prima cod. tit. col. prima* ibi, frequenter, not. quod ad consuetudinem inducendam, ac probandam requiritur actuum frequentia, & glos. in rubr. dixit, quod sufficiunt duo actus, Tu dic, dicit ipse, quod requiruntur duo, vel plures secundum casum emergentiam; nam in his quæ tota die emergunt, & super quibus infinita sententia sunt lata, centum sententiæ infra decennium & pro alia parte, una non propterea erit interrupta consuetudo illarum centum, quia sufficit, ut frequenter, & quod pluries est sic servatum, & qui quævis ibi iurisdictionem iudicandi inter certas personas, quando exercuit universaliter, & tanquam Iudex omnium universalis, & animo exercendi contra certos, acquirit tamen contra omnes, arg. legis peculium, & d. grege ff. de legat. 2. ita tenet Cyn. & Salycet. in *d. l. prima C. de emancipat. liber.* & in totum hæc consuetudo operatur in materia iurisdictionis, quod dicebat Bartol. in *l. viros C. de divers. offic. lib. 2.* quem refert & sequitur Aret. in *l. 2. in princ. col. prima*, & in *l. quod in rerum §. si quis poss. col. fin. de leg. 1.* quod per commissionem specialem factam alicui etiam limitativè, & per dictionem taxativam non tollitur iurisdicção, quæ com.*

competit affectui ex consuetudine, tenendo hanc partem pro Regio fisco ad supra adducta in contrarium est facilis responsio, quia procedunt regulariter, & in omnibus aliis casibus, & generaliter, quod Barones habent iurisdictionem in vassallos suos; hoc tamen non procedit in casu illo speciali, in quo erit limitata eorum iurisdictione per rationes supra adductas, & allegatas.

Ista causa fuit votata in Regio Collaterali Consilio; ex omnes Dominos Regentes Regiam Cancellariam, & totum Sacrum Consilium, pro utraque parte fuerunt adductæ rationes validissimæ, quas non refero, quia prolixus essem: prius enim, quam causa votaretur, iam supradicta scripseram pro mei memoria, & quia tempus mihi nunc deest multis, & variis negotiis impeditus, non possum, ut dixi, alia multa motiva, & rationes adducere pro utraque parte Dominorum votantium, quæ pro utraque parte subtrita fuerunt, & vota in duas partes divisa fuerunt, pro parte Ill. Principis actoris fuerunt sex vota, quod dictus Vassallus remitteretur ad dictum Ill. Principem, & quod M. C. non poterat de ea cognoscere; pro parte vero Regiis fuerunt octo vota, omnes nos quatuor Regentes Regiam Cancellariam, Excellens, & reverendus Præfident S. R. C. & magnifici Domini Joannes Andreas de Curtis, Antonius de Orificio, & Doctor Quadra Regii Consiliarii, qui fuerunt voti, dictum vassallum non esse remittendum ad dictum Ill. Principem, sed quod de eo deberet cognosci per M. C. V. vel Regiam Provinciam Audientiam Calabriae, & hoc potissimum propter observantiam, & consuetudinem in similibus causis adductam.

Hæc causa fuit magni momenti ratione exempli, quia in futurum hæc sententia faciet ius, & amplius non erit dubitatio.

Et si de hoc dubitet Dom. de Pont. de poss. Pro-reg. in tit. de provis. fieri solitis §. 3. num. 87. vers. sed advertatur, & nonnullas decisiones pro Baronibus referat Viscon. Add. ad di. de off. 470. attamen non est recedendum ab observantia fundata ex præfat. decisio. Coll. Conf. & S. C. quæ in articulo dubio faciunt, & ita vidi semper servari.

8 Et in receptante contumacem M. C. esse illum puniendum per M. C. & non remittendum ad Baronem decisum fuit pluries, & sic observatur teste Vinc. de Franch. dec. 470. qui effert dec. Regentis Rexter. manuscriptam.

9 Denegatur remissio ad Baronem inquisiti pro fractura salvagardie Reg. Rovit. ad pragmat. 2. ubi de delict. p. 13.

10 Et idem in delinquente uti asserto ministro Regii Tribunalis quamvis verè non fuerit minister, iudicatum fuit per S. C. sub die vigesimo sexto Septembris 1609. in causa Cælaris Scarpari, qui uti commissionatus Regiæ Audientie homicidium patravit, & occisum bannitum afferbat, & sic impune, & cum Baro loci delicti petisset remitti, fuit per Regiam Audientiam M. C. & S. C. iudicatum, causam esse decidendam per ipsam Regiam Audientiam.

11 Ex prædictis quoque denegata fuit remissio per Magnam Curiam ad Curiam Universitatis Afragolæ Nicolai Antonii Corcioni de ipso oppido Afragolæ qui detinebatur per M. C. in palatio eiusdem, a quo discessit, & extra palatium in districtu eius oppidi deliquit, & per Sacrum Consilium fuit confirmatum decretum Magnæ Curie sub die 2. Octobris 1612. in banca Gioffi, & processus est in M. C. & in banca Rummi.

12 Itemque si Curia Baronis non ob temperaverit præceptis M. C. in detinendo carceratum, articulo remissionis pendente, ex hoc solo fuit denegata remissio causæ Baroni, quamvis Baro haberet secundas causas, ita decisum per M. C. & S. C. die 2. Octobris 1625. in causa Horatii, Octavii, Fabricii & Francisci Porcelli, Francisci Montone, Virgilii Maione, & Blasii Quaranta inquisitorum de spe pensato homicidio super remissione petita ad Curiam Jugliani, ut in actis in banca Montorii.

13 Idem fuit iudicatum, cum nomine M. C. quidam in carceribus alterius Tribunalis detineretur, ibique deliquerit, nam adhuc ipse M. C. erit cognitio, ille erat competens Iudex, cuius nomine detinebatur, & non prorogatus iurisdictione ratione delicti commissi in carceribus alterius Iudicis, qui præstitit tantum auxilium facti, ad quod facit doctrina Bart. in l. 2. de Div. Pio §. sententiam Roman. vers. si verò præbet auxilium facti ff. de no. ind. item censuit Colister. Consilium contra Audiensiam exercitus contrarium pendente de mense Septembris 1612.

14 In Regno de delictis commissis in personam officialium cognoscit sola M. C. ita vis. M. C. annu. si per Vinc. de Franch. dec. 407. mandantes, quod de delictis officialium M. C. cognoscat, intellecti fuerunt, v. g. tam activè, quam passivè: ut per eand. in decis. 274. num. 4. vers. indicavimus anim. Ad quorum rituum declarationem vide Dom. Reg. Carolum de Tapia risu 49. Item quod Curia ipsa, & in constitutione Regni magister iustitiarum & num. 4. sunt videnda decisiones eiusdem Præfidentis de Franchis 407. & 474. qui declarat, id procedere, quando offensio processit intuitu officii, sed non odio particulari, ad quod facit decisio relata per Cabal. cas. 148. ubi non comprehendit in statuto loquente de offendente officialem, quando odio particulari processit, sustinet, nec si offensus sit tantum electus.

Sumpta hac occasione, ponam aliquas observationes in materia injuriarum in personam officialium, & Baronum, quoad poenam imponendam atrox dicitur iniuria facta officiali electo tantum, nondum admisso, quia cum dicatur atrox ratione dignitatis per tex. in l. prætor edixit ff. de iniuriis, dignitatem habere dicitur tempore acceptationis Bart. & Publii ff. de cond. & demonst. 19 quamvis iniuriola verba sint prolata ipso absente per tex. in l. item apud Labronum §. conviciamus ff. de iniuriis, quem ad hoc allegat Farinac. de variis, & diversis criminibus quæst. 105. in princ. & in Consilio Catalon. fuit punitus poena exilij, qui absenti protulit verba iniuriola, ut est videre per Peguen. decis. 13. quod est intelligendum iuxta distinct. Covarr. variar. resolutio. cap. 11. lib. 1. vers. verum ut ad propositum, distinguens, quod aut verba sunt prolata eo animo iactando, ut in eius perveniat notitiam, & tunc contumelia dicitur, & punitur, aut verba proferuntur in absentem, ut illa celare velit, & tunc non punitur, & dicitur detractor, & per prædicta per M. C. in Collaterali Consilio fuit relegatus in castro per quinquennium quidam nobilis de Lytio, qui verba iniuriola in platea protulit in personam Præfidentis electi, non dum admissi ad exercitium officii in anno 1613.

20 Item dicitur quoque atrox iniuria facta clorico Affili in consilio postquam citatus, in fine, in tantum

- 21 tum quod pro levi iniuria Sacerdoti illata puni-
tur quis poena capitali tex. in l. si quis in hoc genus
C. de Episcop. & cler. quam ad hoc adducit Thesaur.
decis. 224. num. 21. in fin. si sacra misteria conturba-
verit, sed si solum iniuriam fecerit, verberibus,
exilioque traditur & si quis cum sacra misteria in
fin. si sacra misteria conturbaverit, sed si solum
iniuriam fecerit, verberibus, exilioque traditur
& si quis cum sacra misteria in aut. de Sanctiss. Epi-
scop. & quia verba non sunt in usu, fuit M. C.
arbitrata poena treremium in eo, qui intus Eccle-
siam Parochum per brachia excussit pellicea, &
stola indutum: quia reprehenderat concubinatum
de mense Augusti 1629. effusa Regii fisci cum
Iosepho Lancellotto.
- 22 Vnde pro iniuriis, offensis, maleficiis, atque cul-
pis Religiosis, clericis, & Ecclesiasticis illatis po-
test ex officio procedi, ubi nullus accusator ap-
paret. text. in l. si quis in hoc genus de Episc. & cler.
& per capitulum Reg. ut declarat Sapientissimus
D. Jo: Chrys. Seasco in tract. de rev. Sacord. debita
quast. 4. fol. 40.
- Per quae iura ita tenuit Campag. in capite ab
illo inchoandum de inquisit. num. 22. vers. item de
iniuria illata clericis.
- 23 Quod intelligendum refert in gravi iniuria,
non de verbali tantum, Foller. in pragmat. in tit.
de iniur. num. 141. & si ipse ex autoritate Chrisp.
teneat requiri denunciationem; attamen contra-
rium sustinet Sebast. de Neap. per caput quod in-
cipit quidam enim inscrites principium cap. quod
non reperitur impressum, per quod est statutum.
- 24 quod singuli officiales habentes merum, & mix-
tum imperium, possint procedere ex officio in
quibuscumque criminibus, quae doctrina Sebast.
est posita in capite ab illo inchoandum in compil.
Campag. num. 31. in fin. ibique paulo ante num. 21.
- 25 cum seq. habens casus, in quibus in Regno ex of-
ficio procedi potest; verum M. C. ex praeminem-
tia est permixtum in omnibus casibus Regenti,
& Judicibus visis procedere per inquisitionem
abique accusatore, Alex. Scarfo, olim Scaldus ex
nobilibus Sedis Capuanæ castri Cryptæ res in
Calab. Gubern. Tyroc. prac. Quas. 9. Resp. 2. fol. 11.
- 26 Et quamvis remittant tales personae iniuriam,
adhuc ex officio procedi potest per d. Reg. cons.
- 27 postquam citata: remittere enim non possunt in
praedictum fisci, quando atrox dicitur iniuria,
ubi Affl. in 3. notab. ibique in fine. tradit exempla
iniuriarum atrocium.
- 28 Secus verò, quando non esset atrox iniuria,
nam tunc ante litis contestationem parte remitte-
nte fisci non posset prosecui, sicut in omnibus
casibus, in quibus ex officio procedi non potest
ex dictis per Foller. in pragmat. 8. de composit. in
fin.
- 29 Verum lite contestata etiam si esset imponenda
poena pecuniaria posset procedi ad Fiscum instan-
tiam, Affl. in dicta cons. postquam citata in 3. no-
tab.
- 30 Fuit dubitatum. an pro iniuria Baroni illata,
ut personae privatae, possit ipse Baro delegare
causam. Bart. in l. qui iurisdictioni ff. de iurisd. omni.
Jud. non posse dixit, ea ratione, quia iudex non
datur, quem pars petit nominatim, l. observare
ff. de iud. multo fortius ipsi electio danda non est;
nam ei prohibetur postulatio, & eius effectus, ut
Cod. de bon. pos. subl. l. prima lib. 10. & ibi gloss. in
verb. delinquens. Ex quibus neque eius officialis
tamquam ab ipso electus iudicabit, Capyc. d. dec.
124. num. 2. vers. & quod non potest alteri com-
mittere. An, & quando ex capite inimicitiae sus-
pectus est Baro: possit Curia ipsius Baronis pro-
cedere in causa, Hector Capyc. Lat. dec. 90.
- 31 Barones enim non possunt iudicare in causis
inter subditos, & ipsum Baronem, nec per eius
officiales, aut subordinatos, & dependentes, sed or-
dinarius est ad eundem, nisi ageretur de rebus li-
quidis, & notoris Garf. Mastrell. in tract. de ma-
gistr. lib. 4. cap. 5. d. num. 29. usque in finem, qui cu-
mulat alios Scribentes, & ita, fuit observatum in
S. C. in causa Fabritii B. signani cum Ferdinando
Parilio in redditione computorum praedicti Fa-
britii, uti xerari ipsius Baronis sub die 17. Septem-
bris 1619. referente Consiliario Meliore, & aliis in
fidei iussione, quae praetendebatur male inculata; in
beneficium Baronis, fuit per M. C. advocata causa,
ut in decreto in fine relato.
- 32 Quod non idem erit dicendum, si consanguineo
seu alteri coniuncto Baroni illata esset iniuria;
quia etsi vetitum sit, ut iudicet gener, socer, vitri-
cus privignus, sobrinus, propiorve eorum, qui ea
cognitione effinitative attinget, l. de Cornelia ff. de
iniuriis, attamen quia praedicta suspicio sigillat
personam, et non iurisdictionem, l. prator ubi Paul.
de Castr. et alii ff. de iurisd. omni. Jud. non amittit
facultatem exigendi, unde inolevit stylus in M. C.
et in S. C. quod remittitur causa Baroni, qui pre-
cedat in Civitate cum consilio Consultoris non
suspecti, de quo novissime testatur Jo: Franc. Ca-
piblanco in tract. de iure, & arch. Baronum in pra-
gmat. 3. d. num. 165. Vers. sed quid si Baroni; Baro-
nes enim habent iurisdictionem in dominium, et
non in administrationem, quam non de facili per-
dere possunt idem Capiblanco in pragmat. 8. part. 1.
num. 184. vers. sed mandabit Baroni, verum quan-
do gravis esset iniuria, & dubitaretur de electione
Judicis, eligitur per M. C. seu S. C. iuxta ea, quae
per N. rim. Frecc. in tract. de subfend. de differ. inter
funda quatuordecim, & alia num. 37. vers. suspicio
enim personae, & ita observatum fuit per S. C. in
causa Baronis Terrae Bacchalarum cum Pompeio
Monte, & aliis inquisitis de infultu in personam
nepotis ipsius Baronis in banca Putei de mense
- 33 Novembris 1612. & pessim observatur consilio
de inimicitia inter Baronem, & vassallum inquisi-
tum; & ita fuit praestitutum in causa Baronis
Chiulani in eodem anno, & in causa Principis
Morconi cum Pompeio Ciesalco de mense Fe-
bruarii 1613. & in causa Baronis opi cum Baptista
Cimino eodem tempore, & si D. Tap. in cons. sta-
tuimus ut M. C. num. 34. in ver. recensum habuerunt
- 34 dicat, non fuisse servatum suo tempore deputari
per S. C. & hanc sustinet opinionem dignus Con-
siliarius Hector Capyc. Latro dec. 90. & facit, quia
quamvis, regulariter suspectus in cognoscendo
non est suspectus in delegando, ex trad. per Mo-
noch. in tract. de arb. Jud. cas. 458. & per Garf. Ma-
strell. dec. 151. num. 81. attamen, quando ex capite
gravis inimicitiae, redditur suspectus, etiam in de-
legando est suspectus, Mastrell. in tract. de ma-
gistr. lib. 4. cap. 17. num. 86. vers. nisi tamen suspicio,
Reg. Tap. & Rou. quod offert Capiblanco in pragmat.
3. num. 167. vers. in causa ergo facti qualitate, intel-
ligens in gravi inimicitia, propter quam fuit ob-
servatum etiam in M. C. causam advocare, & provi-
dere, quod causa remaneat sub die 20. Octobris
1627. in causa inter Octavium Serram Baronem
Carovinensem, & Caesarem, & fratres Brancatos.
- 35 Itemque contra de inimicitia inter Baronem, &
Vas-

Vassallos ob gravamina in S. C. proposita, non erit permisum Baronem Capitaneum eligere ipsius consanguineum, pro quo facit, *d. l. lex Cornelia*; nam Capitaneus uti subordinatus, & dependens à Domino præsumitur, & ipse animosus, *l. ita §. gesso ff. de administ. tutor.* nam factum Domini, ac eius officialis dicitur conspectivus, *Inn. in cap. infinuante, de off. deleg.* & cum elset creatus per Baronem Terræ Quagliettæ eius affinis, sub die 19. Decembris 1690. fuit per S. C. provisum quod abstineat, penes Secretarium. Verum poterit Baro non existente causa odii inter ipsum Baronem, & vassallos eligere ipsius Baronis Consanguineum, cum non reperitur prohibitum in iure, & quilibet mittitur, nisi lege specialiter prohibitus, & in his, quæ fuit à iure permissa, facilius modus est, prohibitas personas præponere, & per consequens aliæ consentur admittæ, *l. cum prætor ff. de indic. cum concord. adductis per Gom. in l. Tauri*, hoc argumento utitur in testibus *Andr. in cons. humanitate.*

Nec coniunctio cum Barone reddit enim suspicetum; non enim iudicat causas inter Baronem, & Vassallos, & si incidenter propter iurisdictionem tangat interesse Baronis, facit *glos. in l. si quis in aliena ff. de indic.* et ibidem *Bal. nam hoc interesse extra rem elset, et per nimios circuitus vagaretur, quod esse non debet, de fecit. quæ pro eo, quod int. l. 1. Innoc. in cap. dilectis filiis de appell. num. 2. vers. illud enim; quod dictum est de paupertat. et idem elset in extraneo.*

Secus verò si Baro assumeret defensionem pro sua iurisdictione in aliquo casu, nam tunc sicut Iudex, ita elset suspectus Baro, quia licet aliàs Iudex cognoscere potest, an sua sit iurisdictione, ut in *l. quis in aliena ff. de indic. & l. in quocunque ff. si qui in ius vocat. non ieris, capite super litteris de rescript.* cum tamen Iudex assumit defensionem pro sua iurisdictione, suspectus redditur, et ut talis regulari potest, ut notat *glos. in capite statutum in princ. in verb. copiam, de rescript. lib. 6. tenet Abb. in cap. conquerenti, de rescript. spoliat. col. 2. ibi notat. glos. Valq. lib. 2. §. 2. par. 2. requis. 29. declar. prima num. 41. vers. quia licet aliàs Iudex, ita etiam in liquidis, et notoriis possunt per suos Capitaneos compellere, carcerare, et mulctare iuxta declarationem multis autoritatibus fundatam, traditam per Dom. Confiliari. Carleval. in tract. de indic. de foro compet. dispus. iur. lib. 1. tit. 1. dispus. 2. quæst. 7. sect. 1. num. 289. vers. sublimata modo; sed si casus elset dubius, et vassalli se opponeretur, redderetur suspectus, et ita iudicatum fuit in fideiussione, quæ prætendebatur male fuisse incusata, quia acquirerebatur Baroni, et articulus erat dubius, fuit advocata causa per M. C. et provisum, quod causa remaneat.*

Et Baro non potest appellare à decreto lato per M. C. in beneficium vassalli ab absolutione, seu minoritate pœnæ, & ita fuit decisa in S. C. iunctis duabus aulis in causa Appi Brundusii vassalli Ill. Principis Hostiliani, reclamantis à decreto lato per S. C. quod citra torturam causam expediret, sub die 17. Jul. 1613. pro quo faciunt dicta *Innoc. in cap. dilectus extr. de appell.*

Fuit alias admittæ appellatio à decreto absolutionis à pœna pecuniaria spectante ad Baronem, ex dictis per *Bald. in cap. 1. vers. iniuria, de pac. iur. firm. num. 5.*

Poterit enim Baro comparere, et ostendere, suam Curiam bene iudicasse, quando partes consentiunt,

quod procedatur coram Iudice appellationis, *Xinc. de Franch. dec. 529.*

An licet pendente super creatione Capitanei, qui coniunctus sit Baroni, sit interdicenda administratio, cum elset tantum oppositum de consanguinitate, quæ, ut supra fundatum fuit, non impedit exercitium, fuit provisum, quod liceat exercere.

Secus si adesset causa inimicitie inter Barones, & vassallos, quo casu non licet consanguineum creare, si ante captam possessionem opponeretur, impediretur administratio, licet pendente ex dictis per *Alex. & Bart. in l. 1. ff. de gland. leg. refert, & sequitur Præles de Franch. dec. 419. & text. in l. Imperatores in vers. si magister ff. de appell. ibi, si interque appellaveris, alium in locum eorum creandum; & ut æqualitas servetur, & contrarium eadem sit disciplina; & habeat locum regula quod quique iuris, & c. idem erit dicendum, si adversarius appellaverit, facit regula. quod lite pendente, nihil debet innovari, & non debet capere possessionem, *Lancell. de assens. in præf. in 2. part. cap. 4. illat. prima num. 349. & sufficit ratio tantum ad hoc, ut nihil possit innovari, cum M. Ferraricensis in fin. de cons. & c. Ecclesia Sancta Maria, ut lit. pend. & clem. 2. tit. eo, cum reliquis adduct. per Lancell. in præf. loco num. 50. secus verò si capta possessione opponeretur; nam non removeretur lite pendente, Præles de Franch. dec. 264.**

Verum in promotum ad officium, ad quod non nisi nobiles creandi sunt, si de ignobilitate oppositum sit, & reperitur in quasi possessione nobilitatis, non esse interdicendam administrationem, consultuit *Ann. cons. 80. & ratione ipsius quasi possessionem sustineri potest, facit text. in cap. 1. ut lit. pendente.*

Namque nobilitas cum consistat in facto accidentali, non præsumitur, sed est probanda. *Anna junior cons. 80.*

Opposita tamen ignobilitate, opponenti incumbit onus probandi, & non est interdicenda administratio ei, qui reperitur in quasi possessione nobilitatis, *Anna præf. cons. 80. num. 3. & 4. Ludovic Rom. in l. illa stipulatione 8. num. 30. vers. quartum potest esse ff. de verb. oblig. Fulvius Pacian. in tract. de probat. lib. 2. cap. 26. num. 14.*

Et ita fuit iudicatum in Collaterali Consilio sub die . . . Junii 1642. referente Dom. Regente Matthia Casanate, viro doctissimo, & in arduis negotiis prudentia insigni in causa Ioannis Baptistæ de Rogatis de Civitate Castrimarit de Stabia cum aliis nobilibus eiusdem Civitatis.

Et an lite pendente super nobilitate, honoribus gaudere possit, & tributa à Rege iniuncta plebeis non solvere, *Covarr. variar. resolut. lib. 1. cap. 16. num. 11. Otalor. de nobilis. par. 3. cap. 3. num. 7. Joan. Gutier. lib. 1. præf. cap. 25.*

Et quid si esset productum privilegium nobilitatis, *Ioan. Anton. ab Otalora in tract. de nobilit. in 4. part. prim. cap. 3. num. 9. in fin. D. dac. Perez lib. 4. ordinam. tit. 2. lib. 6. in verb. imbargante qua teneri pleito, & Azeved. super recopilat. lib. 2. tit. 9. lege 9. num. 9. vers. non imbargante, Garl. de nobilis. glos. 35. num. 48.*

Quid in tutore coniuncto pupillo allegato suspecto, an pendente causa suspicionis sit removendus, vide *Gutt. de tut. par. 2. num. 11. & per Vincent. de Franch. dec. 8. in fin.*

ARGUMENTUM.

Causæ cognitio, quæ requiritur pro remissione malefactorum, à quo Judice adhibenda sit. Et an M.C.V. possit denegare remissionem, cognita innocentia carcerati. Brachium quando, & quomodo sit impartendum.

SUMMARY.

1. *Judex penes quem reperitur carceratus remittendus, nullam regulariter præmittere solet criminis cognitionem in remissione malefactorum. Et ratio assignatur num. 3.*
2. *Summaria delicti cognitio, & probatio, quæ ad remissionem reorum ex communi Doctorum sententia est necessaria, ad Judicem spectat requirentem, à quo sat erit; si in litteris requisitoriis summam inferatur delicti probatio.*
3. *Magna Curia (patefacta inquisiti innocentia) potest denegare remissionem, & vinculum licentiarum, ubi offeruntur decretorum exempla.*
4. *Per pragmat. Regni delinquentes in hoc Regno Sicilia citra, & in Regno Sicilia ultra Pharus remittuntur per officiales Regni hinc inde ad omnem instantiam, & simplicem requisitionem.*
5. *Remissio inquisiti potest fieri etiam ab eo Judice, qui nec rationes domicilii, nec ratione originis jurisdictionem habet in ipsum delinquentem.*
6. *Remissio clerici ad Judicem Ecclesiasticum delinquentis in Regno Sicilia, & detenti carcerati in Magna Curia fieri debet per Judicem illius Regni, ad quem pro dicta remissione erit transmissus, & ita iudicatus.*
7. *Brachium per M. C. non impartitur, visis actis, & cognita iustitia.*
8. *Brachium in litteris exequutorialibus virtute obligationis incusata non impartitur, nisi inferatur tenor obligationis.*
9. *Quod limitata in litteris exequutorialibus expeditis virtute obligationis cameralis in alia Urbe.*
10. *Remissio denegata non fuit in secunda instantia Baroni secundas causas habenti, etiam patefacta inquisiti innocentia per M. C. ad quam uti gravatus à Judice Baronis, qui recuperat cognoscere, omisso Judice secundarum causarum, convolvit.*

DECISIO LXIV.

1. **I**udex, penes quem reperitur carceratus remittendus nullam criminis cognitionem regulariter præmittere solet in remissione malefactorum faciendâ, ex dictis per Bart. in l. fin. § 1. ff. de publican. & v. sigal. Imol. ibidem, qui testatur de communi opinione, Covarr. praez. quæst. c. 11. num. 8. vers. nam. & Bart. & si necessaria erit summaria delicti cognitio, & probatio ad remissionem reorum ex communi Doctorum sententia relata per Farinac. in tit. de inquisitione q. 7. num. 35. vers. verum etiam debet constare, alios adducit Add. ad Bellug. in spec. Princ. de Proposit. in §. em quo prædictimus rubr. 11. verb. remissionis, in senta limitatione, Petr. Nuñez de Avendaño de exequendis mandatis lib. 2. cap. 7. in l. vigesima septima, de p. m. end recep. delinq. num. 6.

Attamen cognitio prædicta erit Judicis requirentis. Covarr. in d. c. 11. num. 8. vers. hac autem fieri debet, refert, & sequitur Add. ad Bellug. in d. senta limitatione vers. quam summariam inform-

zationem; & sat erit si in litteris requisitoris summam delicti probationem inferat iuxta communem practicam relata per Farin. praez. loco. vers. verum est.

2. Et præsumptio est pro Judice requirente, ut in c. in presentia, de renunc. & requisitus est merus executor, cap. pastoralis §. præterea de officio delegati, l. si ut proponis d. c. de execut. reinducat.

Judex non subordinatus, nec inferior Judici requirenti, uti Magna Curia in Regno, poterit ante remissionem innocentiam carcerati ex deductis investigare, & cognita denegare remissionem, & vinculum licentiarum, nè aliàs indebitè injuriam patiat, quod tanquam facinorosus, & ligatus ad alium remittatur, quod consideravit gloss. in clem. pastoralis §. denique in verb. de mora in fin. de sent. & re iudicat. & Imol. in d. §. 1. de publican. & v. sigal. in fin. ita tenuit Caravita in ris. 235. n. 9. vers. intellige tamen, quæ dicimus, loquens de clerico detento per Judicem secularem, treguen. n. 9. vers. adde quoque, quod in casibus, & ita tenet Avil. de Prætor. cap. 27. in verbo eo observatum fuit, ut ex sequentibus exemplis, & si diversimodè diversis temporibus observatum refert Kovit. ad pragmat. 1. ubi de crimine agi oportet n. 41. vers. pro coronide.

In causa Jo. Bapt. Ste Gizzarelli inquisiti, ut in actis in banca de Puteo super remissione petita per Ill. Ducem Magd. Juni ad Curiam Cerreti die 9. mensis Julii 1626. Neapol. per Magnam Curiam Vicariæ provisum, & decretum est. Magna Curia declarat non adesse delictum & proinde non esse locum remissioni. Hoc suum &c. Io. Franciscus Sanfelicius Lanarius.

In causa Nicola de Blasio inquisiti de tentata subornatione, projectione pilei, & injuriis ante presentiam magistri nundinarum, & aliis, acta venerunt per viam gravam nis ad instantiam subscripti Nicolai, ut in actis in banca Borrettæ die 14 Julii 1626. Neap. Per Magnam Curiam Vicariæ fuit provisum, & decretum, non adesse delicta, & proinde non adesse locum remissioni petita, & non esse molestandum dictum Nicolaum de Blasio. Hoc suum. &c. de Vera.

Intantum in remissione considerata est culpa, quod si penes Judicem requisitum non adessent acta, & penes alium competentem reperiuntur, remittitur articulus remissionis ad Iudicem penes quem reperiuntur acta, ut in casu sequenti deliberatum fuit.

3. Per Pragmaticam 3. & 6. in tit. ubi de delictis quis convect. deb. est provisum, quod delinquentes, & facinorosi homines, qui delicta, & facinorosa committunt in hoc Regno Sicilia, & in Regno Sicilia ultra Pharus, remittantur pro officiales Regni hinc inde ad omnem instantiam, & simplicem requisitionem accidit, quod quidam in Regno Sicilia, qui ibidem deliquerat, fuit captus, & carceratus in Magna Curia, & allegavit clericatum, sicut instituit ad Tribunal Regni Sicilia esse remittendum, ibique pronunciandum esse super clericatu: nam & si Magna Curia poterat decernere super remissione ad Iudicem Ecclesiasticum, cum remissio possit fieri etiam ab eo Iudice, qui nec ratione domicilii, nec ratione originis jurisdictionem habet in ipsum delinquentem iuxta ea, quæ dicit Abb. in capite ult. de for. compet. numero 16. quem sequutus fuit Covarr. in capite 11. practicar. quæst. num. 6. & Præf. de Franch. decis. 37. attamen quia illa summaria cognitio, & probatio, quæ requiritur ad remissionem

reorum, non poterat adhiberi per alium Iudicem oem, quam per Iudicem Regni Siciliae, cum in
7. Magna Curia nulla aderat informatio contra carceratum, idcirco fuit de mente Julii 1613. per Collegiale Consilium iudicatum, esse transmittendum ad Regnum Siciliae servata forma Regiae Pragmaticae, ac illius Regni Iudicem esse adeundum pro remissione ad Iudicem Ecclesiasticum.

Itemque in materia implorationis brachii non impartitur per Magnam Curiam, nisi summam, 8. solum actorum exempla edantur, ut intelligere possit, an bene Iudex, qui brachium implorat, iudicaverit, Abb. in capite 1. de off. ord. tenent. Ande. de lictoria in consil. de post mundi machinam vers. lictis autem, Parlador. rer. quotidianarum lib. 2. cap. fin. §. 2. secunda par.

Quando sunt edenda exempla Iudici laico requisiti pro imploratione brachii à Iudice Ecclesiastico, habet infra decis. 293. 2. val.

9. Unde inolevit praxis, quod in lictis exequutoriis virtute obligationis inculatae inferatur obligationis tenor, quando petitur brachium, & earum executio, alias non conceditur, nec executio permittitur; verum litterae exequutoriales expeditae virtute obligationis Cameralis in alma Urbe, non inserta obligatione, fuerunt 10. executae, & impartitum brachium contra laicum ob auctoritatem cameralis obligationis, & per Sacrum Consilium approbatum sub die 15. Decembris 1600. acta sunt in baſca Roppoli inter Olimpiam Zelenam, & Joannem Mariam Scalam.

Et quod dictum est, Magnam Curiam, comperta innocentia inquisiti, posse remissionem denegare, limita in secunda instantia, quando Baro habet secundas causas, & primus Iudex cepit cognoscere causas, & cum accidisset casus, & adiisset Magnam Curiam gravatus à Iudice Baronis, 11. comperto per Magnam Curiam non adesse delictum, declaravit, non adesse locum remissioni, Sacrum Consilium revocavit decretum, & censuit, esse remittendum ad Iudicem secundarum causarum ex dictis per Caravit. in ris §. 2. num. 2. vers. secundo limita, & de iure, omisso, medio, non licet adire superiorem ex auctoritatibus adductis per Capiblan. in pragmat. 3. de Baronibus n. 226. vers. contrarium tamen est.

ARGUMENTVM.

Curia Baronialis an sit competens contra alium Baronem delinquentem in eius territorio,

SUMMARIUM.

1. Baro an sit exemptus à jurisdictione Baronis proprii domicili, seu delicti, & quid indicatum, & num. 18.
2. Par in parem non habet imperium.
3. Baro dicitur Regius officialis.
4. De delictis officialium sola Magna Curia cognoscit, sed declara, ut num. 14.
5. Barones quando dicuntur Cives Neapolitani, & gaudeant eorum privilegiis, & num. 16.
6. Barones subsumunt Magna Curia, & quando id procedat, & num. 17.
- Inter auctoritates, & privilegia Baronum non est quod sit exemptus à jurisdictione alterius Baronis. ibid.

7. Fiscus non intelligitur privilegiatus in aliis, quam in expressis.
8. Baro an possit punire Combaronem delinquentem, & officialium Iudicis majoris, & num. 12.
9. Baro propter delicta amittit dignitatem, quam nisi Baro habet.
10. Archiepiscopus delinquens in territorio Episcopi, submitte se jurisdictioni Episcopi.
11. Archiepiscopus delinquens in foro suffraganei non potest cognosci à suffraganeo, sed à superiore, & ita etiam Baro delinquens in territorio vassalli.
12. Baro non potest cognoscere de delicto commissi per Baronem habentem aequalem jurisdictionem.
13. Baronia quando dicatur dignitas, & qua dicatur Baronia.

DECISIO LXV.

1. Baro deliquit in territorio proprii domicili sub iurisdictione alterius Baronis, Baro loci delicti, & domicili petiit in M. C. ad eius Curiam remitti.

Reus dicebat se, uti Baronem esse exemptum à jurisdictione alterius Baronis.

2. Primò, ex vulgata regula, quia par in parem non habet imperium, ille à quo tempore ff. ad Trebell. & ratione dignitatis, quia Barones nulum discrimen habent cum Ducatu, Marchionatu, & Comitatu, ut in consil. Regni si quis Baro, & expressè habetur in pragmat. edita 1539. de delicti novi capi. D. de Pont. in tract. de poss. Prærog. in sit. de assens. Reg. super alienat. feud. præstand. un. 16. vers. his non obstantibus, ubi testatur de communi opinione.

3. Secundò, quia Baro dicitur Regius officialis, ut dicit Affl. in consil. Regni Capitanorum in §. notab. & de delictis officialium sola M. Curia cognoscit, ex ritibus adductis per Vincentium de Franch. decis. 407.

5. Tertiò, quia Cives Neapolitani dicuntur, ut dicit Capiblan. de Baronibus pragmat. 12. num. 4. qui non possunt conveniri, nisi in M. Curia per ritum M. Curiae, & sic remittendos ad Magnam Curiam tenet.

Quare adducebant ritum M. C. 46. ubi Carav. in 1. notab. in fin. vers. sed hodie iste ritus solum servatur, dicit, ritum præallegatum servari, quoad Barones, qui omnes subsumunt ipsi Magnae Curiae, & civiliter, & criminaliter, ibi citantur, conveniuntur, & carcerantur.

Pro Barone domino territorij dicebatur, ad ipsum spectare cognitionem, & ratione delicti, & ratione domicili, vulgatis iuribus, de quibus latè per Marin. Freco. de subfend. lib. 2. non reperitur hæc auctoritas, quod sint exempti à Iudice ordinario proprii domicili, & delicti, arg. eius, quod dicitur in fisco, qui nunquam intelligitur in aliquo privilegiatus, ut inquit Boss. in sit. de fisco, & privileg. num. 76. & semper utitur iure communi, nisi in casu ubi expressè constat de eius privilegio, l. fisco ff. de jur. fisci, Vivius in decis. 537. n. 10. & 11.

8. Pro quo facit, quia officialis Iudicis maioris delinquens in Terris Baronis extra exercitium officii, punitur ibi per Baronem, l. in Officiales C. de officio Reſtoris Provinc. dum tamen notum faciat Superiori suo, & ibi notat Bar. & idem Alber. in l. si quis forte vers. si quos comitatus ff. de penis, cum ceteris adductis per Boer. decis. 9. n. 5. Carav. rit. 49. num.

num. 14. *vers. quia officialis Judicis maioris.*

- Et fuit decum per Rot. Romanam, posse videlicet Baronem punire Combaronem delinquentem in *decis. 3. in novis, de foro compet.* quam opinionem communem refert Bald. *dec. 116. de qua meminit Baiard ad Clar. in quæst. 38 num. 8. & si Felin. relatus a Baiard. & Clar. ibidem contrariam communem quæ referant, attamen non obstat affirmativæ nostræ sententiæ, illa quidem ratione, quia Baro, qui deliquit, ut privatus puniri potest*
- 9 ab alio Barone, nam dignitatem illam, quam uti Baro habet, per delictum amittit, *l. prima C. ubi Senes. vel Clarifl. quoties C. de dignis. lib. 12* facit, quod refert Camill. de Curt. in *diver. feud. 2. part. cap. 1.*
- 10 num. 169. *vers. item in delictis*, de Archiepiscopo delinquentem, qui delinquendo, se submittit iudicio, ac cognitioni Episcopi, in cuius Diocesi delinquit, ut legitur, notatur in *cap. cum inferior de maior. & obed. glos. prima in cap. 1. de raptoribus, Alber. in l. sap. ff. de offic. Prefid.* cuius ratio est, nam Archiepiscopus, ratione illius Diocesis, ubi deliquit dicitur persona privata Abb. in *cap. sane in secunda col. de for. comp.* simile dixit Petrus de Anchar. in *clems. 1. de foro compet.* quod si Patriarcha delinquit in Diocesi Bononiensi, poterit puniri ab alio Episcopo illius loci, & Diocesi, *C. ubi de crim. agi oper. ant. qua in Provincia*, non est sic in
- 11 Archiepiscopo, qui si delinquat in foro suffraganei sui, ad Papam remittetur, vel Patriarcham, de qua questione latius habetur per Henric. Boic. in *d. cap. cum inferior*, Jacob. autem de Aretio in *5. preiudiciales in 5. de ad. in fin. 5.* Ponit questionem de domino delinquentem in territorio vassalli sui, ut ipsum non puniat, quia inferior non potest condemnare maiorem, quia nec parem, *l. nam magistratus ff. de arbitris, & d. 5. tempestivum.*
- 12 Ad primum argumentum in contrarium adductum respondetur, illam regulam habere locum, & procedere inter Barones habentes æqualem iurisdictionem inter eos divisam, ut in puris terminis Bar. in *l. inter tutores, num. 6. vers. & prædicta ff. de administr. tutor. ita Clar. in quæst. 38. vers. quare ponit, Capyc. decis. 27. n. 11. vers. & facit, quando sunt duo aequales in calu, de quo agitur, est vassallus; & non habet æqualem iurisdictionem.*
- 13 Ad secundum respondeo, quod tunc Baronis est dignitas, quando conceditur feudum in titulum Baronis, & non sufficit, ut simpliciter concedatur Baroniam, ita Reg. de Pont. in *d. tit. de assensibus Regis num. 3. vers. dubitatio oritur*, quæ Baronia non est simplex feudum, sed feudum, alia feuda sub se continens, & hæc equiparatur cum dignitate Comitis, & habet suas prerogativas, suasque dignitates, & ita loquuntur *const. si quis Baro, & const. prosequentes* supra adductæ, ut per eundem de Ponte eodem loco citato paulo inferius n. 16. *vers. his non obstantibus.*
- 14 Nec obstat tertio, quod Baro dicatur officialis, & de his officialibus sola M. C. cognoscit, quia ritus loquitur, quando delictum est commissum per officialem exercendo officium, & non aliter, ita respondet Vinc. de Franch. in *decis. 274. n. 7.* ibique refert decum per S. C. Baronem iurisdictionis criminalis posse cognoscere de delicto commissio in personam Baronis iurisdictionis civilis, non obstante ritu prædicto, quem activè, & passivè loqui iudicatum fuit, Carav. *l. rit. 49. num. 14.* tunc non puniri per Baronem refert, si deliquerit in exercitio officii secundum Jo. Fabr. in *l. quod promulgat. C. de off. Prefidi Urbis, & Boer. d. dec. 9. num. 9.*

15 Nec quartò obstat dictum per Capib. quod dicantur Cives Neapolitani, cum nulla auctoritate sit fundatum, quoad privilegium fori, quod advertit Garleval. in *tract. de iudic. & foro comp. disp. 2. q. 6. sect. 8. num. 687. vers. dum verò & contrarium fundavit infra in pragmat. 12. cap. 85. num. 7 vers. in contrarium replicatur.*

16 Nec quintò obstat ritus M. C. nam ritus disponit, omnes iurisdictioni Mag. Cur. esse subiecto, etiam Comites, & Barones, sed non privativè, & quod dicit observari Caravit. in Magna Curia quoad Barones, illud procedit non concurrente Barone loci delicti habente in privilegio clausulam abdicativam.

Ex quibus per M. C. fuit iudicatum, esse remittendum Baronem Camillum Pannulum ad Curiam Baronis Perdisumi. & in S. C. in causa reclamationis fuit decretum confirmatum demense anni 1614. in Banca Cioffi, & alias fuit idem servatum in Sacro Consilio.

17 Insuper ritus loquitur de officiali, qui habet officium in administrationem, ut sunt officiales in Regno, ex commissione alterius, *en l. principibus ff. si cert. petat.* non autem in Baronibus, qui habent iurisdictionem iure proprio, & dicuntur Procuratores in rem suam, habentes dominium, & in ius iurisdictionem, fundat, & adducit Scribentes Mastrull. *decis. 229. num. 12.*

Et novissime per M. Curiam in causa Petri Pretosi Baronis C v s Terræ Cerreti vassalli Ill. Ducis Magdaloni inquisiti de usuraria pravitate, qui fuit remissus ad Curiam Cerreti, non obstante prætenso exemptione, uti Baro de mente Martij 1634 de qua *decis. memini post hæc scripta D. Consil. Merlin. controvers. iur. cap. 69.* qui fundat doctè hanc opinionem.

Contrarium conatur fundare Capan. in *tractatu de iure ad hoc qu. 47. num. 13. versu, sed an Baro delinquens in territorio alterius Baronis cum sequent.* adducens fundamenta pro contraria negativa per me relata ad quæ in eadem nostra decisione responsa patent. Nec attendenda est decisio relata per Thorum qui non interfuit decisioni Sed relata per me decisiones articulo discusso, & optimis mediis fundatæ in quibus interfui, & sum testis de visu.

ARGUMENTVM.

Cognitio de delictis officialium ad quem Iudicem spectet, & per quæ verba concessa censeatur Regalia quando, & per quæ verba concessa intelligantur.

- 1 De delictis officialium tam Regiorum, quam Baronum in eorum officiis delinquentium, tam activè, quam passivè sola M. C. cognoscit.
- 2 Cognitio autem hac an concessa intelligatur per verba plenissima, etiam sub clausula, quod possit cognoscere de omnibus, de quibus sola M. C. cognoscit, & quid decum n. 6.
- 3 Cognitio criminis falsa moneta, qua ex præsententia ad Magnam Curiam spectat, an comprehendatur sub clausula ipsa etiam de his, de quibus M. C. cognoscit.
- 4 Regalia in generali concessione non veniunt, sed necessaria est ut concessa dicantur, specifica regalium nominatio, & quare, ubi etiam enumerantur.

5 Potestas revocandi delicta non venit in generali concessio ne.

DECISIO LXVI.

- 1 Imperator Fredericus in consilio magister iustitiae, auctoritatem tribuit Magistro Iustitiarum cognoscendi de delictis officialium, eandem cognitionem per cap. infamit, dedit Regenti Magnae Curiae Carolus Secundus, quod clarius per Ioannem Secundum in ris. 49. declaratum fuit, quod Curia ipsa cognoscat de excessibus officialium, & aliorum delinquentium in eorum officiis, ea exercendo, & non aliter, idemque cavetur in ris. 51. & 61. de quibus meminit Præs. de Franch. decis. 407. referens, ortum esse sermonem communem, quod de delictis officialium sola Magna Curia cognoscat, qui ritus recepti, & interpretati fuerunt activè, & passivè, ex dicto, per eundem Vinc. de Franch. decis. 274. num. 4. quod videlicet cognoscat etiam de delictis contra officiales intuitu officii commissis, Camill. Borrell. de præs. Reg. Hisp. c. 62. num. 60. idemmet Dom. de Franch. refert decis. 505. num. 7. & 18. comprehendendo tam Regios, quam Baronum iuxta intellectum Carav. in praxis. ris. 49. & ita indistinctè intellexi fuerunt ritus prædicti, ut statum reliquit D. de Franch. in præalleg. decis. 274. n. 8. Reg. Carolus de Tapia in consilio. Reg. magister iustitiarum, & in ris. Mag. Cur. 49. item quod Curia ipsa, & inter præminentias M. C. DD. hanc cognitionem de delictis officialium connumerant, & Barones non se intromittunt, ut per Borrell. in d. cap. 62. Matin. Frece. de subfend. de offic. Mag. iust. lib. 1. in fine.
- 2 Et nunquam ceteris concessa hæc cognitio per quæcumque verba, tanquam calus Regii reservati Reg. iudic. bus in lignum supremæ iurisdictionis, quæ nunquam intelligitur concessa, ut tradit Covarr. præd. qu. c. 4. Azaved. ad lib. 4. nova recollectionis. tit. 1. l. prima. Grammat. vet. 28. n. 14. licet plenissimis verbis concedatur, non tamen censeatur concessa illa supremæ iurisdictionis, quam habet in cognoscendo calus sibi reservatos in lignum supremæ iurisdictionis. Vinc. de Franch. decis. 275. num. 6. vers. inquit gloss. Parisiens. quia in crimine falsæ monete, cuius cognitio, similiter, ex præminentia ad Magnam Curiam spectat, eam asserit, non comprehendit sub clausula ista, etiam de iis, de quibus M. C. cognoscit in d. decis. 275. tanquam ipsi Principi reservatam, & sic regalia, quæ non veniunt in generali concessione, cum necessaria sit specifica regalium nominatio, ut concessa dicantur ita scribunt Valasq. in l. imperium num. 50. ff. de iurisd. omni. iud. & ibid. Jacob. à S. Geor. num. 14.
- 3 aliique DD. relati per Menoch. in tract. de præsump. 97. num. 41. vers. sextus est casus, quando agitur de regalibus, Reg. Carolus Tapia in consilio. Reg. qua. ad docet num. 42. & quod Principi concessum est in feudatarium etiam de regalibus in genere investitum, translatum non ceteri, prout in potestate condonandi delicta, tenuit per multas auctoritates Sol. ad consilio. Sabaud. de resus. spoliat. decreti indulgentiam gloss. una num. 8. per hanc nempe generalem concessionem huiusmodi specialia transferri non intelliguntur ex doctrina Luc. de Penn. in l. 2. C. de iure Reip. lib. 1. num. 3. vers. per hanc namque generalem commissionem, & idem Luc. de Penn. in l. contra publicam 9.9. vers. contra videtur manifestè C. de re milit. lib. 2. referens calus soli Principi reservatos, ait, quod si concedat

ipse Princeps generaliter, atque indefinitè regalia non veniunt huiusmodi prerogativa, tanquam Regis, & Principis offibus inherentes, quæ ab eis difficile, & quodammodo impossibiliter separantur.

- 6 Verum quoad cognitionem delictorum officialium tam activè, quam passivè fuit iudicatum per Sac. Consilium, clausulam, quod possit cognoscere de omnibus, de quibus sola M. C. cognoscit, ut refert Carolus de Tapia in d. ris. 49. item quod Curia ipsa vers. locanda de l. ex n. 5. & ita dictum fuit me patrocinante pro fisco in causa III. Principis de Colle de mense Aprilis 1617. per S. C. & si per M. C. contrarium fuerat iudicatum.

ARGUMENTVM.

Utrem unus ex Regiis Consiliariis S. C. uti Commissarius civilis dissensionis competens sit Iudex in causa criminis, ex ipsa civili dissensione orti, & causam habentis. An unus ex Consiliariis S. C. possit revocare decretum M. C. An delinquentes possint capi per M. C. in S. C. absque licentia Domini Præsidentis.

S Y N T H E S I S.

- 1 Pons eo Regiis Consiliariis Sacri Consilii uti Commissarius civilis dissensionis an possit procedere in causa criminis propter ipsam civilem dissensionem subsequenti, & num. seq. & quid decis. num. 24.
- 2 Magna Curia de omnibus causis criminum cognoscat, quod amplius, & declaratur, ut in num. seqq.
- 3 Sacrum verò Consilium non est Iudex causarum criminalium, nec de iis cognoscit, nisi in gradu appellationis à sententiis M. C. & num. 5.
- 4 Rens per Magnam Curiam citatus, antequam in eadem compareat, supplicationem in S. C. perhibeat, non auditur, nisi antea in M. C. personaliter comparuerit.
- 5 Et quid si Regiam obtemperet decretationem in rebus signum, comparante personaliter.
- 6 Causa per appellationem in S. C. demolita solus ipsius Commissarius pronunciare non valebit, revocando gesta per ipsam M. C. Cum nec interlocutoriam diffinitiva vim habentem proferre queat, quamvis secus videatur in interlocutoria diffinitiva vim non habente, n. 12. & 13.
- 7 Quoties enim iurisdiccia pluribus competit, ut universis, unus absque aliis indicere nequit, sed, quod maior pars conveniat est necesse.
- 8 Iurisdicchio per Regiam Pragmaticam Consiliariis est concessa sub nomine colectivo, sub forma pluralis numerati.
- 9 Pluralis numerus in uno non verificatur.
- 10 Mandatum legis omnibus infolidum datum intelligitur.
- 11 Secus in mandato hominis.
- 12 Idem in mandato legis, quando data est forma.
- 13 A forma data recedendum non est.
- 14 Servientes publici domum Rotesis intrare non debent ad suum capiendi reos latitantes, sed extra stare debent.
- 15 Quod ipsum prohibitum non erit Magistratui, accedente mandato emergentis in Civitate iurisdictionis.

- 22 Cum & in Regis palatium auctoritate Judicis, ingredi, & delinquentes inquirere permiffum fit.
23 Verum tempore, quo Regii Confiliarii ius dicunt, fervatur, ut non accedant, nisi prius petita licentia à Domino Præsidente.

DECISIO LXVII.

- 1 CVM essent diffentiones inter duas Vniversitates, aliqui Cives ambarum ad arma devenerunt, pro quo per M. C. fuerunt citati, per unum ex Regiis Confiliariis Sacri Consilii, uti Commissarium civilis diffentionis fuit mandatum M. C., quod non procedat ad ulterius, quo non obstante per M. C. fuerunt contumaces reputati, & capti in aula S. C., & carceribus M. C. mancipati, prævio ordine Excellentissimi Domini.
2 Nam M. C. cognoscit de omnibus causis criminum, & S. C. non, nisi in gradu appellationis *pragm. 43. & 47. de offic. S. C. & non solum diffinitive pronunciat, sed etiam de incidentibus annexis cognoscit, & etiam si dependeret crimen ex processu ipsius S. C., veluti si producerentur testes falsi in processu S. C., quod praticatur, petita prius, & impetrata venia ab ipso S. C. ex dictis per Vinc. de Franch. in *decis. 147. in fin.* quia Sacrum Consilium non est Iudex causarum criminalium, nisi in causis appellationum à sententiis M. C. ex dictis per eundem Dom. de Franch. in *decis. 3. 58. num. 5. vers. fuit dictum, quod declarare, & M. C.*
3 Iudices iurisdictionem ordinariam habent in causis criminum ex dictis per eundem de Franch. in *decis. 143. in fin.*
4 Quod limitatur in homines Tribunalis ipsius S. C. quia Præses illius Tribunalis habet iurisdictionem in homines illius ex adductis per Joan. Franciscum de Pont. *dec. 36. per totum.*
5 Et si reus fuerit citatus per M. C. antequam in eadem compareat porrigat supplicationem in S. C. non auditur, nisi primo comparuerit personaliter in M. C. Vicarius. hoc dicit *pragm. 44. vers. item*
6 si aliquis fuerit citatus, de *offic. S. C. & istius obtenta Regia decretatione iuxta stylum comparere personaliter, &c.* erit in arbitrio ipsius M. C. in carceribus mancipare per *pragm. 42. de offic. M. C.*
7 Et commissarius solus ipsius S. C. non poterit pronunciare, revocando gesta per ipsam M. C. cum iurisdictione competat pluribus, ut vniuersis, ut patet ex *pragm. 2. vers. igitur Sacrum, de offic. Sac. Conf.* quo casus unus sine aliis iudicare non potest, sed
8 necesse est, maior pars conveniat, l. *ubi absumit ff. de tutor. & Curat. Bartol. in l. si uni ex pluribus, quæ alias incipit Pomponius num. 1. ff. de re. iudicata, Alex. ibidem num. 7. vers. item illud quod est dictum, Abb Imol. & Jo. Andr. in cap. prudentiam de offic. deleg. Caball. resol. criminal. casu 19. num. 33. vers. bene verum est.*
9 Et quamvis possit solus interlocutoriam ferre per gloss. communiter approbatam in d. l. si uni ex pluribus, attamen non poterit interlocutoriam habentem vim diffinitivæ proferre, ut idem Bart. in d. l. si uni ex pluribus num. 4. vers. facit interlocutoria. Atex. ibidem num. 8. vers. quod limitat Bart. hic, Caball. *loc. cit. num. 25. & inferius usque in fin.* quid in delegatis esse observandum determinat.
10 Pro quo facit etiam, quia in d. *pragm.* fuit concessa iurisdictione Confiliariis sub vno nomine collectivo sub forma pluralis numeri, quia dicit, cum quo Confiliarij novum ius dicunt, non autem dicit*

- Confiliarius cognoscat, & sic est forma data, quod
15 per plures cognoscantur, non per unum: quia pluralis numerus non verificatur in uno, ff. ad
16 Trebell. l. *Lutius Phylbus*, & ideo licet mandatum legis videatur alias datum cuilibet infolidum, locus in mandato hominis ff. *de procurator l. paterius*
17 *bus*; attamen hic tecus est propter datam formam
18 à qua non est recedendum, C. *de iur. fisci l. si per creandis lib. 11.* ita Bal. in l. *prima num. in fin. & seq. ff. de offic. consulis.*
19 Et si servientes publici non debeant intrare domum Potentis ad capiendum reos latitantes; tunc extra debent stare, ut refert Boer. *decis. 147. num. 4.*
20 attamen Magistratus mandato exercentis in Civitate iurisdictionem non est prohibitum: in Regis enim palatium auctoritate Judicis ingredi, & delinquentes inquirere permiffum est textus est in l. *Diuus Plus ff. de servis fugitivis.*
21 Verum tempore, quo Regii Confiliarii ibi ius dicunt, fervatur ex urbanitate, quod non accedunt, nisi petita prius licentia à Domino Præsidente, quod si absque licentia caperent, non erunt dimittendi, & capientes non punirentur, & eum de mense Augusti anni 1628. tempore, quo Regnum regebat Dux Alb. & in S. C. præsidebat D. Petrus Iordanus Vrsinus Vir equidem maximis, clarissimisque virtutibus ornatus, & meus singularis dominus, capti fuerunt in aula Sac. C. de mandato Marchionis Manzedæ Regentis Magnæ Curie prævio ordine Excellentissimi D. Proregis non petita licentia à Domino Præsidente aliqui aromatarii, qui confisi præcepto D. Præsidentis, & decreto S. C. non paruerunt mandato Excellentissimi Domini, dum congregati pro Tribunali erant Regii Confiliarii cum Præsident. de mandato eiusdem, & totius Consilii fuerunt detenti capientes, & dimissi carcerari, D. Prorex quod sibi conveniens visum fuit summa cum prudentia mandavit: iterum apprehensi fuerunt mentionati delinquentes, & prævia relatione Mag. Cur. in S. C. Consueta stylum fuit decretum, quod causa remaneat in S. C. tanquam quid individuum, à causa civili, cum fundamentum principale sit iustitia causæ civilis.

ARGUMENTUM.

Baro loci delicti an præferatur Baroni originis, seu domicili, quando Iudex originis. seu domicili prævenit, & habet clausulam cognoscendide delictis commissis extra territorium.

SUMMARIUM.

- 1 Iurisdictione concessa cum clausula privativa, & abdicativa est tanta potentia, quod ad ius clericici non potest cognosci ab alio, ita quod non sit prorogabilis ab alio.
2 Delinquens an sit remittendus ad locum delicti, quando Baro loco originis, & domicili habet privilegium cum clausula cognoscendi de delictis commissis extra territorium, & n. 7. & 14.
3 Iudex loci originis, & domicili, qui prævenit in captura an præferatur Iudici delicti, & quid in levibus delictis, num. 8. & quando dicatur prævenisse.
4 Iudex originis, & domicili potest per viam inquisitionis, & accusationis contra contra legistam præcedere.

5 *Judex loci delicti* praefertur cuilibet alteri Judici.
6 *Judex loci delicti* quando praefertur, ita quod
7 *Judex loci originis*, & domicilii teneantur remitti
8 ad ipsum remittere, & *num. 15.* & quid in Regno
9 inter Barones *num. 16.*

2 *Domicilium* quando contrahatur ex translatione
3 tabernae, & *num. 19.*

10 *Judex loci domicilii*, & delicti praefertur Judici
11 originis.

11 *Privilegium* posterius quando praevaleat privile-
12 gio anteriori, & *num. 17.* & quid quando per il-
13 lud non est quaesitum ius in re: sed ius ad rem.
14 *num. 18.* Statuta recipiunt interpretationem, &
15 restrictionem à iure communi, ut textus non fiat
16 praedictum, etiam si verba statuti remaneant
17 clausura, & sine effectu *num. 12.*

13 *Princeps* non potest iuri tertij praevaleat, etiam
14 de plenitudine potestatis absque legitima causa.

DE C I S I O LXVIII.

Inter Baronem Siani, & Ill. Marchionem Braci-
liani orta est contentio, ad quem ex eis spectet
cognitio Vincentii de Philippo aromatarij origi-
narii Casalis Siani, qui deliquit in territorio Bra-
ciliani, stuprum cum abortu committendo, ex
quo mors stupratae sequuta fuit.

Pro Barone Siani allegabatur privilegium, per
quod concessa fuit iurisdicctio in homines dicti Ca-
sali delinquentes extra territorium etiam privati-
vè ad alios, quæ concessio abdicativa est tantæ
potentiae, ut causas hominum de Siano faciat ve-
lur clericales, & ipsius iurisdicctionem improro-
gabilem adeò, ut ipsorum causæ de præcisa neces-
sitate ab ipso tantum Barone cognoscendæ ve-
niant, Capyc. in investitur. feud. in verb. feudorum
clausula vers. ita quod ne illis fol. mibi 127. Vinc.
de Franch. dec. 417. *num. 8.* Add. ad Bellug. in
specul. Princ. rub. 1. §. ex quo prædiximus in verb.
remissionis in 20. limit. ubi in terminis tenet, de-
linquentem non esse remittendum ad Judicem lo-
ci delicti, quando Baro loci originis, habet pri-
vilegium in subditos delinquentes extra territo-
rium, & testatur vidisse pluries repeti plures
delinquentes carceratos apud Judicem delicti,
& remitti ad domum originis, Capiblan. in
tract. de Baron. prag. 7. par. 2. *num. 218.* vers. sed
si Baro habeat, & tenet, quod delinquentes etiam
extra territorium sunt remittendi ad Baronem
originis, & domicilii, quando Baro habet privi-
legium de delictis commissis extra territorium cū
clausula abdicativa, & privativa.

Secundo, quia prævenit in captura, de qua
materia præventionis vide Capiblan. in prag. 8. p. 2. & *num. 11.* de Baron. cum nulla à Curia Bra-
ciliani, sibi delictum erat patratum, ad reum ci-
tatio esset transmissa, quo casu Iudex præveniens
obtinere debet, & praefertur Judici loci delicti,
Præf. de Franch. dec. 37. & 505. & in dec. 129.
non dubitavit de hoc Sac. C. licet forus delicti sit
principalior, & in dec. 88. *num. 5.* nam et si fo-
rus delicti sit potentior, non tollit forum originis,
quin Iudex originis, seu domicilii, tam per viam
inquisitionis, quam accusationis possit contra reum
legitimè procedere, eruditissimus Scarfò in 56.
frag. legal. & Fachin. in lib. 9. controvers. iur. cap.
20. & sollemniter decusum refert Præf. de Franch.
dec. 56. si ergo de iure communi competens, data
præventionis praefertur, quia in pari causa ius præ-
fertur, qui prævenit Petr. Gregor. syntag. iur. p. 3.
de act. lib. 3. *num. 9.* vers. concurrunt, & in aliis.

3 Pro Marchione Braciliani allegabant poten-
tiam fori loci delicti, cuius potentia tanta est, ut

praefertur civis alteri Judici, siue originis, siue
domicilii juxta tex. in ant. qua in Provincia, ubi
DD. omnes C. ubi de crimin. ag. oport. quod adeò
verum est, ut etiam si delinquens reperitur pene-
Judicem originis, sed domicilii, tamen ambo hi
Judices requisiti à Judice loci delicti teneantur ad
ipsum remittere, ut post glo. in clems. pastoralis in
verb. de more, de senten. & re iudic. communiter
DD. hanc sustinuerunt opinionem, de qua per
Capoll. conf. crimin. 59. vers. primum est de iur.
Clar. in pract. crimin. quæstion. 38. *num. 19.* vers.
est autem tanta potentia locus delicti, Petrus Gre-
go. syntag. iuris par. 3. lib. 32. cap. 8. *num. 6.* vers.
ordinarii autem iuris est, Gram. dec. 26. *num. 7.*
Thesaur. dec. Pedem. 90. *num. 6.* Avend. resp. 40.
in princ. Azued. lib. 8. racompil. tit. 16. l. prima
num. 13. & *num. 24.* Fachin. lib. 9. contro. cap. 20.
vers. respondeo, si petatur remissio, Jo. Kopp. de-
cis. Germanica 43. *num. 12.* Vivius comm. opin. tom.
1. opin. 420.

7 Et data quoque præventionis per Judicem loci
originis, sed domicilii ad huc remittendum esse ad
Judicem delicti tenent Covar. pract. qu. cap. 11. n.
6. vers. hic equidem suffragatur, & inferius in
vers. contraria Decian. lib. 4. cap. 19. *num. 11.* & 13.
Azued. pract. loc. *num. 25.* & 27. Joan. Kopp. in
alleg. dec. 43. *num. 15.* Thesaur. in d. dec. *num. 6.* Joan.
Guot. ad Clar. in d. qu. 28. litt. A. Gomez. de de-
lict. cap. 1. *num. 87.* Vivius dict. opin. 420. *num. 4.*
Petr. Caball. resolut. crimin. cap. 162. à *num. 8.*
8 quod declarat pro gravibus non autem pro levi-
bus delictis: nam in levibus non esse necessariam
remissionem tenet, nec teneri Judicem loci origi-
nis delinquentem ad locum delicti remittere, ita
eam declaraverunt Covar. & DD. relati per ip-
sum in d. c. 11. *num. 7.* vers. 8. remissioni locus erit,
Ranchin. in annotatio ad dec. Guid. Pap. 202.

9 Secundo, ex translatione tabernæ Aromata-
riæ in Terra Braciliani, in qua eam exercuit per
plures annos continuos, ex quo actu solo contra-
xit domicilium in dicta Terra Braciliani juxta
text. & ibi Bart. in l. bares. absens §. proinde ff. de
iudic. & si Curia Braciliani ex duplici causa est
competens huius causæ, altera ratione domicilii,
ergo præferri debet Baroni Siani, qui est Iudex
originis tantum, ut probat Asti. in cons. statui-
mus, ut magna *num. 54.* in fin. & in propriis ter-
minis confirmat Foller. in pract. crim. vers. audiam,
tur excusatores *num. 74.* imo forus solius domici-
lij est principalior, quam forus originis, ut nota-
tur in cap. statutum §. 1. in gloss. olim dicebamus
de rescript. in 6. Bald. in fin. *num. 54.* prope finem
C. de edict. div. Adria. toll. & quando dicatur domi-
cilium, latè Petr. Gregor. syntag. iur. d. par. 3. lib.
32. de act. cap. 8. *num. 6.* vers. domicilium princi-
pale, & quid si ambo habeant æquale privilegium,
Capiblan. de Baron. prag. 8. 2. par. 2. *num. 219.*

10 At hanc defendentes opinionem pro Ill. Mar-
chione, respondebat ad fundamentum de clausu-
la privilegii contra delinquentes extra territorium
nam cum privilegium Ill. Marchionis erat conce-
sum in anno 1487. privilegium autem Baronis
Siani 1528. dum ex omnimoda iurisdicctione con-
cessa prædecessoribus in territorio Braciliani ac-
quisiverat hanc iurisdicctionem, etiam quoad ex-
tra solum territorium delinquentes ab anno 1487,
non habebat opus aliq. speciali privilegio, cum
sufficiat sibi ius semel quaesitum ex illa concessio-
ne omnimodæ iurisdicctionis in genere in toto ter-
ritorio coniuncta dispositione iuris communis, &
sic est verum, quod tempore, quo Baro Siani ac-
qui-

quisiverat suum privilegium in suos vassallos etiam in delictis extra suum territorium longe post in anno scilicet 1528. Marchio Braciliani iam tenebat, & possidebat iurisdictionem cognoscendi de delictis & si hoc verum, erit quoque verum, quod illud secundum privilegium Baronis Siani concessum quantumvis amplissimum non præiudicavit privilegio Marchionis anteriori, cum, ex illa generali regula, quod Princeps nunquam censetur iuri tertio quæsito præiudicare, & quod vni semel concessum velit auferre, & alteri dare etiam in rescriptis, & privilegiis, l. 2. §. *verito*, & §. *si quis a Principe sine quid in loco, nec annis* C. de emancip. liber. cap. *quantumvis*, de rescript. in 6. etiam si verba privilegii essent adeo ampla, quod viderentur importare concessionem cui præiudicio tertij, Ruin. conf. 88. col. 4. debent enim strictissime interpretari, ut minus, quam fieri possit, præiudicent tertio, *claus. pastoralis de privil.* etiam si necesse esset impropriare verba privilegii, & taliter impropriata redderentur otiosa, & superflua, ut est tex. expressus in cap. *super ea extra de offic. deleg.* ubi id notat in terminis Dec. in prima limit. vers. *hoc intelligendum*, faciunt tradita per Bar. in l. cum a matre C. de rei vindic. & per Alex. in l. fin. §. in computatione C. de iure delib. dum concludunt, statuta recipere interpretationem, & rest. et onem à iure communi, ut tertio non fiat præiudicium, etiam si verba statuti remanerent elusoria, & sine effectu per. text. in l. 2. ubi Bart. & ceteri, C. de vocal. action. declarat optime Cla. per cent. caus. fise. caus. 8. quæst. 2. ann. 1. ad 6. tum quia etiam si voluisset, non potuisset Princeps præiudicare iuri tertij etiam de plenitudine potestatis absque legitima causa, prout tradunt Fulg. Rom. Corn. Jas. & communiter Scribentes in l. si testamentum Cod. de testam. causa legitima dicitur causa publica, e non privata iux. tex. in l. Lucius ff. de evict. tradit Bald. in l. quicumque C. de fide institut. lib. 10. Oldr. conf. 224. Cravett. de antiquit. temp. par. 1. sect. 1. num. 51. Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 2. num. 49. Reg. de Pont. conf. 4. num. 9. & 10. quæquidem causa publica nulla considerari potest in privilegio concessio Baroni Siani, unde de Foller. in præf. crim. in verbo *audiantur excusatores post num. 66. vers. ex quibus inferri potest*, dixit, quod de iure communi Iudex loci delicti est Iudex ordinarius, & competens, & licet concessa sit iurisdictiono Judici loci originis, vel domicilij etiam pro delictis alibi commissis non videtur tamen derogatum iurisdictioni Iudicis ordinarij de iure communi, & sic Iudicis loci delicti, Bald. in l. prima vers. *extra queritur*, de offic. Consul. Rom. conf. 393. præfens consultatio num. 2.

Replicabatur pro Barone Siani, quod & si communis sit opinio, esse reum remittendum ad locum delicti, id ex generali consuetudine non servatur, quando sub diversis Principibus esset iurisdictiono, vel sub vno Principe, distincta tamen, & separata, tunc enim non tenetur Iudex loci originis, seu domicilij reum, qui extra territorium deliquit, ad Iudicem loci delicti remittere; quia unusquisque defendit suam iurisdictionem, ita ferè omnes præcitati DD. hanc communem opinionem declarant, per Caball. in d. resolut. 162. num. 10. verb. *tamen*

de consuetudine generali, tunc verò ad locum delicti fit remissio, quando sub eodem Principe, Goffred. A Bauo in tract. *reatum* cap. 16. nu. 14. vers. *quia si sunt sub eodem Principe*, at in Regno, cum Barones habeant separatam iurisdictionem, ita ut sint, sicut Reges in eorum Terris,

Affili. in proem. conf. quæst. 24. in fin. num. 4. & al. etiam fuit supra in alio loco, sequitur, non esse locum remissioni ad locum delicti, cum quilibet Dico defendat suam iurisdictionem, & quantumvis sint sub eodem Rege, nihilominus iurisdictiono separata est in Regno, Præf. de Franch. tenet, non esse locum remissioni à Iudice originis, seu domicilij præveniente per realem citationem ad Iudicem loci delicti in præalleg. decis. 88. nu. 5 & Add. ad spec. Princip. in d. rubr. 1. §. *ex quo prædictum in 18. limitas. vers. ubi tamen peteretur a tertio*.

Verum Vivius commun. opin. d. op. 420. à num. 9. contrarium fundat, quia sub uno Rege, idem tenet Foller. in diverb. *audiantur excusatores num. 158*.

Itemque respondebant ad allegatam privilegii prioritatem, nam, & si privilegium III. Marchionis Braciliani sit antiquius, non habet clausulam cognoscendi in exteros delinquentes in eius territorio, sed habet cognitionem ex iure communis, privilegium Baronis Siani speciale est cum clausula cognoscendi etiam in vassallis delinquentes extra territorium, & tanquam privilegium speciale prævalet, & præiudicat illi; quod habetur de iure communi, ita post glôf. Innoc. Cardinal. Buttr. Imol. Joann. Andr. Speculator, Ancharan. & Geminian. dicit Felin. in cap. *sicut Romana num. 3. vers. limita secundò*, de rescript. & in propriis terminis Follerius in præf. in verb. *audiantur excusatores num. 71*. cui responsioni non tute adducitur: nam, & si secundum privilegium contra primum generale, continens ius commune, non facta mentione primi valeat, iuxta prædictam limitationem Felin. & aliorum doctrinam, tamen ut idemmet Felin. declarat, & restringit, intelligenda est, dummodo particula, quæ est contra ius commune, non tollat ius alterius: sed solum pro sit privilegiato, ut est videre per eundem Felin. in d. cap. *sicut Romana dicta limit. 2. vers. hoc modo restringitur*, quam restrictionem ex mente Abbatis & Hostiens. fundat, & latius in cap. *nonnulli de rescript. num. 12. vers. limita secundò hanc fallentiam*, & eam refert, & sequitur Peregr. in tract. de iur. fisci lib. 1. tit. 3. num. 32. in fin. *vers. quam tamen conclusionem*.

Altero modo respondebant, quod cum per privilegium III. Marchionis non est quæsitus ius in re, sed ad rem, privilegium speciale, quod sequitur in beneficium Baronis Siani, prævalet, ita tenuit aliorum Doctôrum auctoritates adducens Felin. in d. cap. *sicut Romana num. 3. vers. limita secundò* per text. in cap. *durum, de præbenda in 6. consuluit Dec. conf. 247*. sed hæc responsio nequaquam tota est; cum sit contra opinionem glôf. quam multi sequuntur, & communem refert Imola in cap. *cum ordinem 4. col. vers. in quantum verò de rescript.* & quod fortè levetur in practica, quod advertit Præf. de Franch. decis. 25. nu. 4. vers. *sed prædictis primò dicebatur*, Nulla fuit habitatio de translatione tabernæ aromataris in Terra Braciliani, per quem actum domicilium contraxisse fundabant pro parte Marchionis Braciliani; quia non sufficit solum tabernæ aromataris exercitium alia signa requiruntur significatiua domicilij, de quibus latè per Felin. in cap. *dilectus filius il secondo §. ad domicilium. sortiandum vers. secundus casus est, de rescript.*, & per Petr. Greg. *synag. iuris loco citato*, quæ non concurrebant in casu, de quo agebatur, imò signa contraria, cum in Casali Siani uxorem cum domo, & familia habebat, ex quo ab eo anumum domicilium mutandi non

non presumebatur habere, illudque domicilium ad propriè dicitur forum ex dictis per Grammat. dec. 87.

Magna Curia de mense Septembris 1612. iudicavit pro Barone Siani, existentibus in ea Iudicibus Regiis Consiliarijs Marco Antonio Morra, & Didaco Parelia, Mascambruno, una mecum, Macedonio, & Marta, & devoluta causa per remedium appellatio ad S. C. sententiam protulerunt pro Ill. Marchione Braciliani reuocando decretum Magnæ Curie.

Et denuo sub die 27. Septembris 1612. per S. C. idem iudicatum inter Baronem Caccuri, & Ill. Principem Cariati; super remissione Joan. Leonardi, & Marii Vescigli. & si aliter iudicauerat M. C. remittendo ad locum originis, & domicilii.

ARGUMENTUM.

Remissio post sententiam in causa criminali Baroni an competat, & quid in causa civili.

S Y M M A R I U M.

- 1 Remissio ad Curiam Baronis post sententiam in causa criminali an fieri debeat.
- 2 Et prædicta questioni negativè respondetur, & n. seqq. & ita etiam decisum num. 12. Idemque in causa civili locum sibi vindicare traditur n. 13.
- 3 In concernentibus vero executionem ipsius sententia, Baroni etiam post sententiam per Iudicem domicilii latam exequendam etiam per Iudicem loci delicti hoc potestatem affirmatur num. 14.
- 4 Magna Curia ordinariam in tota Regno iurisdictionem habet.
- 5 Sic, & Regia Provinciales Audientia in eorum Provinciis.
- 6 Itemque Barones eorum Terris, intro tamen speciali hoc est ex privilegio.
- 7 Citatus ad M. C. vel Regiis Provincialibus Audientis comparere sui quoque Baronis privilegia, & si notoria, allegare tenetur, & qua ratione.
- 8 Notorium licet ab onere probandi relevet; non tamen excusat ab onere proponendi.
- 9 Remissio donec per Baronem petita non fuerit, omnia acta facta, & sententia ea ipsi sequuta censetur valida.
- 10 Sententia prolata, perempta dicitur instantia, & peremptum illud litigium adeo, quod Iudicis officium in illo litigio aliquid plus facere non habet.
- 11 Provocari ad minorem Iudicem non debet, sed ad maiorem.
- 12 Appellatio proprie dicitur, quando aliquis in iudicio se aggravat ab aliquo actu iudiciario tendente in eius lesionem, ad superiorem recursum habendo.

DECISIO LXIX.

1 **P**ost sententiam in causa criminali an sit locus remissioni ad Curiam Baronis affirmativam tenuerunt Reg. Rov. ad prag. 11. ubi de crim. ag. oport. num. 6. Reg. de Tap. per Rov. loc. cit. relatus.

2 Negativam fundaverunt Dyn. Saly. in l. prima C. ubi de crim. ag. oport. num. 2. vers. nam condemnatus non est remittendus Bal. in l. exequutorem C. de exc. rei ind. num. 28. vers. quare de tali questione, ubi tenet, non esse remittendum post

condemnationem, & debere puniri in loco; ubi condemnatus est, Affl. in consil. Capitaneorum de offic. Cap. 1. & Magis Iust. num. 11. vers. iuxta hoc. quare, Grammat. decif. 26. num. 5. ibi, ubi remissio petita fuisset ante condemnationem criminalem, ex quo condemnatus non remittitur, Ann. singul. 56. ubi in causa criminali post sententiam non fieri remissionem, tenet, & sic decisum refert, sequuntur alij DD. relati per Avil. de Prætor. cap. 21. in verb. encregan num. 7. Carl. Mallrill. decif. 147. num. 11. vers. præterea deneganda esset remissio, Capiblan. sup. prag. 8. de Baronib. cap. 49. & num. 13. vers. & coniungenda ultima primis, & novissime Tor. in coll. dec. 2. vol. fol. 573. in verb. remissio.

- 3 Pro quorum sententia facit, quia M. C. habet ordinariam iurisdictionem in toto Regno, patet ex rit. 49. & per Affl. in consil. statutus ut M. C. 8. not. quest. 3. num. 29. & Regiis Audientis Provinciales in ipsis Provinciis; Barones vero licet & habeant ordinariam iurisdictionem in eorum terris, fundatur in iure speciali, idest in eorum privilegio, quo stante nihilum dubium esse debet, quod cum ab istis Tribunalibus citatur aliquis, teneatur comparere, & privilegia sui Baronis allegare, l. si quis ex aliena ff. de iudic. Caravit. in tit. 230. num. 7. quod non incongruens, nec notorietas privilegiorum Baronum obstat, quia etsi privilegia sint notoria, ob multos casus, quos ipsi cognoscere non possunt, semper dubium est, an sub sit locus remissioni, vel non, & in eo dubio vendicat sibi locum dispositio d. l. si quis ex aliena. Insuper notorium licet revelet ab onere proponendi, glo. in clement. appellanti in ver. alias de appellat. donec ergo non fuit per Baronem petita remissio, acta, quæ sunt in M. C. seu Regiis Audientis, una cum sententia ex ipsis sequuta, valida sunt Alex. in l. à Diva Pio §. sententiam ver. nec obstat.
- 9 quod alius esset in dubio. Prolata igitur sententia perempta est instantia, & peremptum est illud litigium, adeo, quod Iudicis officium amplius in illo aliquid superaddere nequit, ut l. terminatio C. de fruct. & lit. expens. & l. Iudex ff. de re iudic. verba sunt Bart. in l. nam, & postea §. si damnatur vers. ratio, quia lata sententia ff. de iureiurand. si igitur non adest lis, hec instantia non erit locus remissioni, & si per appellationem forsan datur secunda instantia non erit Iudex Baronis competens, quamvis Baro haberet secundas causas, cum non sit Iudex maior: ad minorem enim Iudicem provocare non debet, sed ad maiorem, l. prima §. si quis in appellat. & appellatio propriè dicitur, quando aliquis in iudicio se aggravat ab aliquo actu iudiciario tendente in eius lesionem habendi recursum ad superiorem. Marant. in spec. par. 6. & 12. quandoque appellatur num. 5. & ita iudicatum fuit per S. C. sub die 19. Iunii 1611. in causa Julii, & Blasij Ciccarelli de Galati Iuliani cum Ill. Duce Montisleonis petentis remissionem post sententiam latam per Magnam Curiam, & de Ferrarijs Act.
- 13 Quod etiam in causa civili observandum erit pro tradita per Rebuff. & per Ann. sing. 55.
- 14 Posset sustineri opinio affirmantiam in concernentibus executionem ipsius sententia prout sic tenet Imol. in l. postea princ. ff. de public. ind. qui dixit, quod si sententia est lata per Iudicem domicilii, exequetur postea per Iudicem loci delicti: hoc petentem iuxta id, quod habetur in d. l. prima C. ubi de crim. ag. oportet, & decisum refert per Sacrum Consilium Tor. in d. comp. decif. volum. 2. fol. 573. in verbo remissio.

A R G U M E N T V M.

An ob fratricidium quis indignus efficiatur. Indignitas à quo obici possit. Bona ob indignitatem propter defuncti necem ad fiscum pertinere coram quod petendum sit. Vtrum causa, qua virtut in S. C. inter privatos super eadem re, super qua pendet iudicium per fiscum motum in Reg. Cam. ad eandem remittenda sit. Et num pendente iudicio per fiscum moto sit supersedendum in causa S. C. super eadem hereditate inter privatos vertente.

S U M M A R I U M.

- 1 Ob fratricidium quis indignus efficitur, non autem incapax, & num. 9.
- 2 Hereditas auferitur à fratre fratrem occidente, & idem ius obtinet in aliis similia scelera committentibus hic relatis, & num. seqq.
- 3 Bona, qua ab indignis auferuntur, fisco applicantur.
- 4 Ab indigno adire differente, ius adeundi vero in re ei quæsitum fiscus auferit, & post ablationem eam hereditatem Cæsaris procurator adhibet.
- 5 Incapax dicitur, qui ob delictum deportatur.
- 6 Indignitas à fisco tantum obici potest in glossa communiter recepta.
- 7 Bona ob indignitatem propter defuncti necem ad fiscum pertinentia coram procuratore Cæsaris petenda.
- 8 Fiscus ubi est conventus per Regiam Camera, litem terminandam esse per Regiam pragmatice provisionem est.
- 9 Remittenda an sit causa (qua in S. C. inter privatos vertitur sub eadem re, super qua pendet iudicium in Regia Camera per Regium fiscum motum) ad eandem Regiam Camera, ad partes discutitur.
- 10 Articuli decisio in causa in S. C. inter privatos vertente, an, & quando sit ad Regiam Camera remittenda pro illius determinatione, & num. 16.
- 11 Iudicio in uno, eodemque quod terminari potest, apud diversos Iudices ventilari prohibitum est.
- 12 Continentia causa quando dicatur.
- 13 Et an ob eam quis coram eodem Iudice comparere teneatur.
- 14 Et quid propter rationem absurditatis vitanda.
- 15 Fiscus quotiescumque pro suo interesse comparet causam ad suum Iudicium trahit, idque declaratur, & limitatur ut num. seqq.
- 16 Fiscus quando ad suum Tribunal causam nequit advocare saltem ibidem, ubi lis pendet, assistere potest, ne aliquod præiudicium sibi inferatur.
- 17 Proinde prelatio sententia, eiusdemque executionis impediri non poterit.
- 18 Fiscus in ius privati ex causa publicationis, sive confiscationis bonorum succedens, litem captam coram suis Iudicibus terminari facere poterit.
- 19 Id tamen intelligendum est prima instantia durante.
- 20 Quod si prima sententia iam lata, causa in appellationis instantia reperitur fiscus quamvis more particulare interesse habens appellationis iudicium Iudice non mutato persequi debet, & ita decisum, ut infra in postremis verbis.

29 Fisci privilegium circa supersedendum causa inter privatos in S. C. non tenet.

30 L. apud Julianum ff. de iure fisc. qua de præiudicio agit privilegio, an sit correctæ per l. ult. in fin. C. de pet. hered.

Diffidium fuit in hoc inter Scrib. ut patet num. 31. & 32.

33 Dispositio quantumvis generalis non comprehenditur casus specialiter provisus.

34 Cit. l. apud Iulianum installans.

35 Privilegium derivatum ex d. l. continet exceptio nem dilatoriam.

36 Exceptiones dilatoria opponi debent ante litem contestationem.

37 Decisio.

D E C I S I O LXX.

Philippus Spinola petiit 30. Julii 1616. declarari incapacem per S. C. Ioannem Baptistam Cataneum ob homicidium in personam Stephani Catanei hereditatis, & bonorum perventorum à quond. Balthasare Cataneo patre ipsius Stephani occisi, nec non ipsius Stephani, & Cæsaris fratris, & ad ipsum spectare, uti heredem Cæsaris, & postmodum sub die 4. Octobris 1617. idem petijt, facta denunciatione Regio fisco, instans declarari, nullum ius competere.

Sub die 24. Octobris 1617. pro parte Regii fisci in Regia Camera fuit petutum, declarari eadem bona spectare ad Regium fiscum ob indignitatem Ioannis Baptistæ Catanei ex causa prædicti homicidij.

Et novissimè petiit in Collaterali Consilio mandari, quod per S. C. non procedatur in iudicio per dictum Philippum moto, & quod Regia Camera procedat super instantia Procuratoris fisci.

Pro cuius instantiæ fundamento, sequentes conclusiones fundabat fiscus.

- 1 Primò, bona quond. Balthasaris, Stephani, & Cæsaris ad fiscum spectare ob homicidium per Ioannem Baptistam patratum in personam dicti Stephani filij dicti quond. Balthasaris, & fratris dicti Cæsaris, propter quod indignus Ioannes Baptistæ effectus fuit ad tex. in l. Lucius ff. de iur. fisci in l. cum ratio §. fin. ff. de bon. damnat. unde à
- 2 fratre occidere fratrem auferitur hereditas, Albericus de statut. lib. 3. quæst. 58. & idem de occide
- 3 dente liberos, ut privetur hereditate obveniente ab ipso patre, tanquam indignus, Farin. in 4 par.
- 4 in tract. de homicidiis quæst. 120. sect. 2. num. 34. vers. sed quoad occidentem vicarium, vel liberos, & de quocunque agnato occidente suum agnatum, Farin. in d. quæst. 120. in princ. Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 12. tit. 5. num. 21. & bona, quæ
- 5 auferuntur ab indignis, fisco applicantur, l. Papinianus §. meminisse, ff. de inoff. test. l. alia C. quibus ut indig. Affl. in cap. 1. de fratr. de non benef.
- 6 invest. num. 9 in 53. privileg. quod etiam in substituto procedit, si ipse occidat institutum, adhuc enim inducitur regula d. l. cum ratio §. fin. etiam si sit substitutus per fideicommissum, Barbof. in l. si ab hostibus la 2. §. fin. supra num. 20. vers. quare conclusionem ampliabis, Molin. in tract. de primogen. lib. 1. cap. 9. num. 26. & quamvis differat adire indignus, mero iure ius adeundi ei acquisitum fiscus auferit, & post ablationem procurator Cæsaris eam adhibet hereditatem iuxta l. prima ff. de offic. proc. Cas. & videtur text. in l. si sequens ff. de ad S. C. Syllan. iuxta inductionem Barbof. ibidem supra num. 22. vers. amplius secundo, Peregr. de iur. fisci lib. 2. tit. 4. num. 14.

9. *Re iure fundari potest prætenſio Philippi ob eſſentiam incapacitatem; nam ex omnibus adductis*
 10. *authoritatibus, patet, indignum, non incap-*
acem proprie dici poſſe ob fratricidium, & tunc in-
capax eſſet, ſi ob delictum deportatus eſſet, Bar.
in l. ſu. ff. de pec. har. ed. Molin. in d. cap. 9, nu. 27.
verſ. quod intelligendum erit.

11. *Secundo, indignitatem à Fiſco. tantùm, obijci*
poſſet tenet gl. communiter recepta in l. is conſe-
quenter ſed an ſi ſum. herciſc., quam, uti ſingu-
larem à Doct. relata, aſſert Boer. deciſ. 25.
num. 19. verſ. & aduerſa ad unum ſingulare, com-
muniter approbatam dicunt DD. per Vivium in
recoll. comm. op. in op. 33. 1. per Mant. in d. tit. 5.
num. 20. & per Peregr. de iur. fiſci lib. 2. de indig.
tit. 2. num. 8.

12. *Tertiò, bona ad fiſcum pertinere ob indignita-*
tem propter necem, defuncti coram procuratore
Cæſaris eſt petendum, tex. in l. ſecunda C. ubi cau-
ſa fiſcales, Angel. in l. cognitione in ſu. C. ad S. C.
Syllan. Peregr. de iur. fiſci lib. 7. tit. 1. num. 213. &

13. *vbi fiſcus eſt conventus, prout in caſu, de quo*
agitur, per Regiam pragmaticam eſt proviſum,
quod liſ per Regiam Cameram terminetur.

His jactis fundamentis, de duobus fuit dubita-
tum in Collaterali Conſilio, in quo intervererunt
Regens Valenzuolo, & Regens Jordanus Vriſinus
vnà cum Conſiliarijs Salvo, & Palatio, & Præſi-
dente Regiæ Camerae Laurentio de Franchis ad-
junctis.

14. *Primò, an cauſa, quæ vertitur in S. C. inter*
privatos ſuper eadem re ſit remittenda ad Regiam
Cameram.

Secundò, an pendente iudicio per fiſcum moto
ſit ſuperſedendum in cauſa, vertente in Sacro Con-
ſilio ſuper eadem hereditate.

Ad primum, & ſi cauſa vertatur inter privatos
in S. C. quia in deciſione articuli de intereſſe Re-
giæ fiſci principaliter agebatur, nam declarando in-
capacem, & non indignum Joannem Baptiſtam
Cataneum iuxta prætenſa per Philippum Spinula,
reſecta veniret prætenſio fiſci, in qua prætenſione

15. *cum fuerit citatus, ſententia præiudicium fiſco*
aſſerret, quo caſu nulli dubium erit, eſſe ad Regiam
Cameram remittendum etiam non inſtante patri-
monij procuratore, cum S. C. ſit Iudex, penitus
incompetens, Præſ. de Fran. deciſ. 132. in princ.
quod patet etiam ex diſpoſitione Reg. prag.

16. *Inſuper etſi principaliter adhuc cum deciſio poſ-*
ſit aſſerre præiudicium Regio fiſco, etiam, ſi for-
ſan habere poſſet ſimiles cauſas, nè ex deciſione per
aliud Tribunal eſſet magnæ authoritates, adhuc
ad Regiam Cameram ſpectaret cognitio, Capyc.
in inſtr. in verb. gabelliariorum liſer, reſert Dom.
de Franch. in dec. 117. in ſu. Caball. in caſ. 168.
in ſu. nu. 8. eo magis in caſu, de quo agitur, cum
idem ſit petiſum ſub titulo incapacitatis, per Phi-
lippum Spinulam, quod ob indignitatem fiſcus pe-
tiit, & quod vno, eodemque iudicio poterit ter-

17. *minari, prohibitum eſt apud diverſos Iudices*
ventilari l. nulli C. de iudic. & continentia cauſæ
dicatur cum ſit eadem perſona conventa, eadem

18. *res, & actio ex uno, eodemque fonte procedit,*
ut declarat Aſſiſt. dec. 354. num. 13. unde tenetur
comparere coram eodem Iudice; Innoc. incap. ve-

19. *nies verſ. poſeſt proponere coram ipſo Iudice dele-*
gato de ſuſpenſ. qui erit Iudex cauſarum fiſcalium,

20. *nam quotiescumque compareret fiſcus pro ſuo inte-*
reſſe, cauſam trahit ad ſuum Iudicem, l. ſi minor
C. de iur. fiſci lib. 10. Anchaſ. Paul. de Caſtr. Ca-

ſtr. Cagnol. & reliqui, quos addocet Peregr. de
iur. fiſci lib. 7. tit. 1. num. 9. quod etiam ratione ab-
 21. *ſurditatis vitandæ obſervandum erit, ut advertit*
glo. in l. prima in verbo eundem Iudicem ff. de quib.
reſ. apud eund. Iudic. nam poſſet evenire, quod per
Sac. Conſ. incapax, ſeu innocens declararetur, &
per Regiam Cameram indignus, uti fratricida.

Replicatur, in Sacro Conſilio non eſſe conven-
tum fiſcum, ſed litem eſſe inter duos privatos, &
de petitione Philippi contra fiſcum nullam haben-
dam eſſe rationem in S. C. & remittendam eſſe ad
Regiam Cameram: illud verò intereſſe, quod con-
ſideratur ex ſententia forſan proferenda inter ipſos
privatos non attenditur pro remiſſione cauſæ ad
Regiam Cameram; ſed proceditur ad expeditio-

22. *nem cauſæ inter partes ſalvis iuribus Regiæ fiſci,*
ut deciſum teſtatur Dom. de Franch. deciſ. 117.
circa ſuam, non eſt conſiderabile illud leve præ-
iudicium, quod poteſt induci ex ſententia Sac.
Conſ. ob authoritatem Tribunalis, ut poſſit ope-
rari eſſectum remiſſionis attenda diſpoſitione Re-
giæ pragmaticæ, quæ exceptis tribus caſibus, in
quibus fiſcus eſt actor, vel reus, aut author lau-
datus arbitrio Excellentiffimi Proregis, cauſas per

23. *Regiam Cameram decidendas remiſit: unde non*
valuit fiſcus obtinere remiſſionem cauſæ, motæ
contra debitorem à debitore fiſci, quamvis agere-
tur de totali, & formali fiſci intereſſe, quia de bi-
tore ſuccumbente inanis remanebat actio fiſci per
inopiam debitoris excluſi, ut reſert idem Reg. Ro-
vitius, fuiſſe deciſum in cauſa Viſtoris Poderici
cum Dominico Spinola in pragmat. 64. de officio
procur. Caſ. incip. deſiderando ſua Maſti num. 2.

24. *Poterit enim fiſcus aſſiſtere, nè aliquod præiudi-*
cium in Sac. Conſ. ſibi inferatur, ut advertit Vinc.
de Franch. in relata deciſ. 117. & Reg. Rovitus
in allegat. pragmat. 64. num. 4.

Facit, quia Fiſcus in hoc caſu, uti tertius, com-
paret ad infringendum iura vnus ex litigantibus
pro ſuo intereſſe, quo caſu non habet declinatoriam
ex deductis d. dec. 70. num. 22. & ſi tertius com-
parens ſit clericus, vide ſupra deciſ. 90. num. 22. &
 25. *23. & cum eſſet petita reſtitutio in integrum per*
Fiſci Procuratorem, ex adductis in præalleg. deciſ.
70. & 90. rationibus, & exemplis fuit proviſum,
non eſſe deferendum petiti in integrum reſtitutio-
ni ſub die 6. Febr. 1643.

26. *Et proinde nec prolatio ſententiæ, nec exe-*
cutio poterit impediri, ut tradit idem de Franch.
deciſ. 261.

Cum inter duos privatos eſſet contentio, Fiſco
creditori vnus illorum fuit denegata remiſſio ad
Regiam Cameram, verum liceat aſſiſtere liti pro
ſuo intereſſe, & proponere exceptiones, quas ille
opponere omittit in Sacro Conſilio, in quo pendet
lis nam, & privatus creditor pro ſuo intereſſe iti-
dem facere poteſt, l. ſi cui, C. de non numerat. po-
ſum. ſic Paul. de Caſtr. in l. 1. C. ne fiſcus, vel privatus
& bene ſecundum Peregrin. in traſ. de iur. fiſci lib.
 27. *4. tit. 6. num. 47. & obſervatum fuit in Collaterali*
Conſilio, me referente inter Regium Fiſcum, &
hæredes qu. Portiæ Caracciola cum D. Aſtorgio
 28. *Agneſe adminiſtratore hereditatis fororis Mariæ*
Carafæ Duciffæ Cerzæ.

Dicebatur etiam, quod ſumus in inſtantia re-
clamationis, ut ex ſupradictis verbis decreti Sac.
Conſ. patet, & inſtantia appellationis eſt tantæ
 29. *efficaciæ, quod licet fiſcus ſuccedens in ius priva-*
 30. *ti ex cauſa publicationis, ſed confiscationis bono-*
rum poſſit litem conceptam coram ſuis Iudicibus ter-
 31. *mina,*

- minari facere iuxta tradita in l. si constante §. fin. ff. solut. matrim. de quo per Peregrin. de iur. fisci lib. 7. tit. 1. num. 11. hoc tamen esset intelligendum
- 27 durante prima instantia, secus autem si lata prima sententia causa reperiretur in instantia appellationis, quo casu fiscus quamvis merè principalis habens interesse tenetur illud iudicium appellationis prosecui, Iudice non mutato ex doctrina Salyc. in l. prima C si pend. appell. Franch. Lucaus de privileg. fisci nu. 20. Peregr. in d. tit. 1. lib. 7. n. 12.
- 29 Ad secundum, quod propter privilegium fisci erat superlegendum in causa inter privatos vertente in S. C. super eadem re, asserbat text. in l. apud Iulianum ff. de iur. fisci.
- 31 Ex adverso dicebatur text. l. apud Iulianum fuisse correctum per text. in l. fin. §. fin. C. de posit. hered. ut Andr. posuit in cap. Imperialem §. praeterea inter duos post num. 73. vers. quid ergo si domini, & in vers. verius videtur, & Specul. in ver. item si fiscus in tit. de res, advertit Advocatum rei, ne actio praedicta sit sublati per id, quod habetur in d. l. fin. C. de posit. hered.

Hac autem correctio non fuit habita pro vera: nam text. ille loquitur in fisco, ut advertit glo. in d. l. apud Iulianum in verbo expressum, & sequuntur alij, & dispositio quantumvis generalis non comprehendit casus specialiter provisos l. fin. vbi glo. C. de fisco lib. 10. latè Præf. de Franch. in decij. 162. num. 14. & Pater Molfes. in Consuet. Neap. de revenue qu. 1. num. 46.

Dicebatur secundo admissio tex. in d. l. apud Iulianum non esse correctum, locum tamen sibi vendicare, quando eodem tempore fiscus, & privatus concurrunt pro vendicatione certorum bonorum, aliàs si fiscus litem non moverit, vel prius contestata non fuerit nomine fisci, non impeditur expeditio causæ privati, & me debetur fisco per cautio. nem in casu, quo ille, qui de præfenti non possidet, prius obtineret, iuxta textum in l. is, à quo ff. de rei vendicatione. & in l. penult. ff. de posit. hered. juncta glof. in d. l. apud Iulianum in verb. expressum est, per text. in l. si heres ff. si cui plus, quam per l. falcid. vbi gl. intelligit superlegari, si esset lis contestata, & Albericus clariss. dicit in d. l. apud Iulianum, fisco vendicante etiam lite super hoc contestata, vel vendicare inchoata antequam privatus contendat ad se pertinere, ita concordando tex. in d. l. si heres, & sic superlegari non debet, nisi quando fiscus, & privatus concurrat in agendo, ut Affl. declarat in §. 1. §. rei autem num. 9. de invest. de re alien. fac. & Peregr. loc. cit. & Andr. in d. §. praeterea si inter duos num. 23. vers. verius videtur. Hac enim exceptio licet in favorem fisci

35 dicitur dilatoria, ut posuit Specul. in d. vers. item si fiscus, idèdque si processus privati est compilatus,

36 non poterit hac ratione impediri expeditio causæ privati, cum clarum sit, dilatorias exceptiones opponi debere ante litem contestatam, l. ita de num. vbi glof. & DD. C. de procur. l. exceptionem, vbi gl. Bart. & ceteri C. de probat. & l. Pomponius §. ratihabitionis ff. de procur. & quod superlegari non debeat in expeditione causæ inter privatos salvis iuribus Regii fisci, fuit solemniter decissum in Col. laterali Consilio facta relatione per Regiam Cameram in causa Catherine Pellegrinæ cum Alphonso Sanchez, ut refert Dom. de Franch. in dec. 261. in fin.

37 Ex quibus sub die 30. Octobris 1618. fuit decissum, quod procedatur in S. C. ad ea, quæ incumbunt in causa reclamationis præfens incapacitatis

dicti Joannis Baptistæ Catanei inter eum, & Philippum Spinolam vertentis in eodem S. C. verbum circa præfensa per dictum Philippum Spinolam contra regium Fiscum adeant Regiam Cameram Summaria.

ARGUMENTVM.

Citatus pro extractione pecuniæ ad partes infidelium, & frumenti extra Regnum, ac pro emptione liberantiarum contra formam regiarum pragmaticarum, simulatque contumax effectus est, an poena pecuniaria mulctari possit absque alia citatione.

SUMMARY.

- 1 Ex delicto agi potest criminaliter, & civiliter scilicet ad poenam, & ad interesse.
- 2 Caterum quæstionis est, quando utraque poena debeat, & in uno eodemque libello cumulari possit, & sub distinctione resolvitur quæstio, & num. 3. & 4.
- 3 Iudex potest pecuniarias statere poenas adversus contumaces confiso de delicto.
- 4 Et in absentem sententiam proferre sine contestata lis sit sine non, si modo capitali, vel de poena corporis afflictiva non agatur, & num. 9.
- 5 Quod in causa criminis, pro quo civiliter agitur, locum quoque sibi vindicat.
- 6 Continencia vim habet litis contestationis.
- 7 Citata pars an eo pso, quod non comparuit, & sine contumacia, possit à Iudice mulctari absque nova citatione super hoc diffina Scrib. opiniones pulchre distinctionis sadere conciliantur, & num. 11. & seqq.
- 8 Iudex in accessorijs plurimum potest.
- 9 Contumax per M. C. ritum in Regno non auditur, nec in alia civili causa etiam se defendendo, si sine dici sic visum fuerit.
- 10 Poena quando est promissa, & stipulata penes acta Curia absque alia citatione, & libello sit exequutio pro omni eo, quod in obligatione est deductum iuxta Mag. Curritum, & Regia Camera stylum.

DECISIO LXXI.

Citatus fuit ab informandum Michael Vaez iuxta stylum Magn. Curia pro extractione pecuniæ ad partes infidelium, & frumenti extra Regnum, ac pro emptione liberantiarum contra formam regiarum pragmaticarum, & facto contumace, institit fiscus pro pecuniaria poena exequi pro nunc, ad quam etiam tenetur virtute obligationis immittendi frumentum ad Civitatem Neap. ad utramque enim tenetur, & ad corporalem, & ad pecuniariam, cum una respiciat vindictam, altera persequutionem rei familiaris pro interesse Regii fisci, l. si quis res §. fin. ff. de recept. arbitr. vbi glof. & Bart. in l. prima §. Prator edixit ff. de iniur. & possunt cumulari in eodem libello, Marant. in Specul. par. 4. in prima diff. iud. num. 4. & 6. prout actum fuit in citatione ad informandum super extractione prædicta, pro qua utraque poena imponitur, & potest agi altera via, non obstante, quod prius actum est una, ita communem refert Maranta in Specul. in dicta 4. par. in prima diff. iud. num. 9. vers. breviter communis conclusio, secus si utraque poena tenderet ad publicam vindictam ex dictis per Ann. alleg. 40.

- 5 Et iudex in contumaciam confitit de delicto statueret, potest penas pecuniarias tex. est in l. abfentem. ver. adversus contumaces ver. ff. de pen. per quem text. glof. in Const. Grandis, in verbo capitaliter, tenuit in abfentem posse dari sententiam, siue sit litis contestata, siue non, si non agitur de capitali, sequitur Affl. ibidem & in const. penam novam viciat in s. contumacem in primo notab. ver. sed ex quo in Regno, subdens per cap. Regni detestantes non requiritur litis contestationem, quod procedit, etiam quando agitur civiliter pro causa criminis ex dictis per Marant. in dict. 4. par. in prima dist. ind. num. 94. ver. tamen, quia dicta regia pragmatica, & contumacia habet vim litis contestationis, Bart. in extravag. ad reprimendum in verbo contestata num. 2. Roit. ad pragmat. 111. de ord. ind. num. 10.
- 6 Et abfentem posse condemnari, ubi non venit imponenda poena corporis afflictiva, communem esse refert Bald. in l. abfentem in fin. C. de acc. cus. & alij adducti per Iul. Clar. in s. fin. quest. 44. in princ. ver. haec tamen conclusionem intellige.
- 7 Sed dubitatur, an requiratur nova citatio, & videbatur requiri per doct. Bart. in l. secunda ff. si quis in ius vocat. non ier. ubi tenet, quod priusquam proferatur sententia, seu multa contra contumacem, debet de novo citari ad allegandum, quare multari, non debeat, quam opin. refert: & uti communem sequitur Clar. in d. quest. 44. n. 9. ver. unum tamen sciat.
- 8 Facit etiam decisio de Franch. 457. ubi contumax, dum de privatione officij agebatur, fuit citatus ad omnes, & singulos actus.
- 9 Sed his non obstantibus citationem aliam non esse necessariam, patet, quia cum poena haec respiciat processum, & eius sit accessorium, tunc sine nova citatione fieri potest condemnatio: quoniam iudex multum potest in accessorijs. l. adiles §. item sciendum ff. de adit. edict. & ita tenuit Bart. in l. 3. §. si ad diem ff. de re militari, quem refert Imol. in cap. 1. de iud. & post utrumque Andr. Barbat. in d. cap. 1. n. 62. ver. sed lo de Imol. assignat rationem diversitatis, & inferius n. 63. ver. unde dicit.
- 10 de iud. Distinguentes, quandam esse penam contumaciae, quae respicit primum processum, super quo contumacia est admissa, puta ut contra contumacem feratur sententia, vel perveniatur ad primum, vel ad secundum decretum, & tunc proculdubio nova non requiritur citatio: sed iudex poterit condemnare contumacem, non repetita citatione, quandam vero esse penam, quae ipsum processum non respicit, neque eius accessorio, ut si propter contumaciam vellet quis aliquem in certa quantitate damnare, vel ab officio remove, & tunc requiritur nova citatio, ut habeat terminum, intra quem doceat, & docere possit de sua excusatione, & ita loquitur Bar. in d. l. 2. & procedit relata Vinc. de Franc. dec. 457. & sic patent responsiones ad contraria, & firma remanet conclusio, quod non requiratur alia citatio.
- 11 Quod fortius in Regno procedit, cum per ritum M. Cur. 220. secundum ordinem Car. incip. item si aliquis, vel aliqua, non audiat contumax, nec in alia causa civili, etiam se defendendo, si iudici videbitur, ut ibi notant Scribentes de quo meminit Vinc. de Franch. dec. 271. num. 3. in fin. & num. 5.
- 12 Et maxime in casu, de quo agitur, in quo poena est promissa, & stipulata penes acta Curiae quo

casu absque alia citatione, & libello sit executio pro omni eo, quod in obligatione deductum est per rit. Mag. Cur. & ita se habet stylus Regiae Camerae, ut exemplis patet.

- 13 Non fuit postmodum decisum, quia comparuit, & p. penso negotio coram Delegatis, facta denunciatione reperta, non esse molestandum censuerunt, Imo Regium Patrimonium eius industria, & labore magnum fructum consequutum fuit, proinde titulo Comitatus pro mercede decoratus extitit, & Nepos ad Praefidentis R. C. munus assumptus fuit, in quo cum patris vestigia fuerit sequutus, non minus commodum eius opera percipit idem Patrimonium.

Verum alias practicum in M. C. contra contumacem poena pecuniaria fuisse citatum reum ad omnes, & singulos actus, & accusatis contumacis in contumaciam processum ad executionem poenae.

ARGUMENTVM

Cumulationis actionum materia diffusè, longaque manu pertractatur.

SUMMARIUM

- 1 Actionum cumulatio quid sit.
- 2 Ad cumulationem inducendam quos, & quae requirantur.
- 3 Quando permittatur, & nu. seqq. & quando prohibeatur n. 16.
- L. haereditas matertera C. de petit. haeredit. declaratur, & n. 27.
- 5 Actionum accumulatio regulariter permittitur.
- 6 Actiones plures ex diversis causis concurrentibus ad idem competentes cumulari possunt.
- 7 Actionum cumulatio quando prohibeatur, & nu. m. 11.
- 8 Reivendicationis, & petitionis haereditatis indicia non sunt inter se contraria sed diversa.
- 9 Haereditatis petitionis iudicium, cui, adversus quem, & pro quibus rebus detur, & n. 10.
- 11 Actor contraria allegans non auditur, & ideo necessario eligere debet unam ex pluribus actionibus sibi contrariis, idque exemplis illustratur.
- 12 L. ut debitum §. C. de haeredit. act. intellectus, & num. 26.
- Causa maior potitur praeiudicis praerogativa.
- Iudicium particulare interdum differtur, quoad iudicium universale finem accipiat.
- 13 Haereditatis petitio qua ratione praediudicialis dicatur quoad alia minora iudicia.
- 14 Reivendicationem, & petitionem haereditatis aliquando posse accumulari non sine ratione docuit Bal. hoc alleg.
- 15 Iudicium secundo loco intentatum quando sit prius terminandum, quam primum.
- 16 Actione una electa quando altera tollatur.
- 17 Actionum ex diverso fonte provenientium quando permittatur accumulatio.
- 18 Actionum accumulatio quando impediatur respectu executionis.
- 19 Actionum accumulatio impeditur ratione superfluitatis.
- 20 Actionum accumulatio in Regno est permissa, & de ratione.
- Regula prohibentes actionum cumulationem dicuntur de apicibus iuris.
- Praediudicialia in Regno fuerunt sublata.

Occur:

- Occurritur enim motus, quod sit in contrarium.
- 21 Exceptio cumulationis ubi dilatoria est opponenda ante litem contestationem.
 - 22 Actionum contrariarum ad idem tendentium datur accumulatio in gl. hic allegata.
 - 23 Actionum contrarietas in Bal. sequens consideratur tripliciter, origine, circumscriptione, & executione.
 - 24 Actionum cumulationem regulariter excludit prima contrarietas. Item & secunda, ut in. 28.
 - 25 Actiones originis contrarias quoniam pacto dignoscantur.
 - Indicium inofficium, & indicium nulli aus falsi testamenti adversantur sibi, ut contraria. ibid.
 - 27 Accumulatio non admittitur in contrariis, etiam si sententia lata in uno non afferat praedictum in alio secundum Bal.
 - 28 In actionibus, quae electione non tolluntur, quando sine controversia sit prohibita accumulatio.
 - Accumulatio non admittitur in duabus causis, lacerativis.
 - 30 Actionum realium quae quacunque causa descendunt inhibetur accumulatio.
 - 31 Accumulatio non admittitur, ubi executionis facta in una actione tollitur alia.
 - 32 Inconvenientia enumerantur, quae oriuntur ex prohibita accumulatione.
 - 33 Accumulatio rejici debet à Jure etiam parte non opponente.
 - 34 Jura parte non instantis ratione contrarietatis actionum debet libellum lacerare.
 - 35 Constitutio Regni Si civiliter agens tollens praedictalia, non comprehendit exceptionem provenientem ex fonte repugnantia.
 - 36 Legislator facere non potest, quod actus continens in se repugnantiam valeat, imò nec Omnipotens Deus.
 - 37 Accumulatio permittitur ad tollendam multitudinem litium ut sub uno Jure terminentur.
 - 38 Accumulatio coram diversis Judicibus super ea, de re prohibetur.
 - 39 Cons. Regni. Si civiliter agens non servatur, si quibus pendet coram diversis Judicibus.
 - 40 Accumulatio strictius accipitur in Regno, ubi proceditur sola facti veritate inspecta.
 - 41 Decisio S.C.
 - 42 Contrarietas cessat, quando actiones non proponuntur.
 - 43 Accumulatio non dicitur actionum, quae componuntur ex diversis causis, & diverso tempore.

DECISIO LXXII.

Mortuo Antonio Brancia, qui emerat à Regia Curia feuda Laren, & Casalium pro pretio ducatorum nonaginta mille, cum potestate nominandi in successorem, & heredem in dictis feudis unum ex ejus filiis secundogenitis, facta dicta nominatione in personam Hieronymi, filij secundogeniti, egit in S. C. Jo. Vincentius Brancia descendens ex filio primogenito in anno 92. & petijt se declarari heredem in dictis feudis non obstante dicta nominatione tanquam nulla, & invalida, & proinde condemnari Hieronymum nominatum, & possessorem ad ea relaxandum vna cum fructibus, & in dicta causa fuit processum ad ulteriora, & ipsa remissa ad S. C. Mortuo postmodum dicto Hieronymo in anno 1600. Philippus eius frater vtrinque conjunctus ad praesens Marchio Laren apprehendit ab intestato possessionem dictorum feudorum, iterum Jo. Vincent. in anno 1607. petijt in S. C. se declarari heredem eidem feudis dicti Hieronymi sine praedictio li

tis primo motu, & proinde condemnari Marchionem possessorem ad ea relaxandum vna cum fructibus. In hac causa fuit provisum procedendum esse in Sac. Cur. non obstante remissione petita ad Regiam Cameram, fuit datus terminus, & processum ad ulteriora, comparuit Marchio conventus, opponendo exceptionem prohibitam cumulationis, & duplicitatis, & propterea inficitur procul videri esse supersedendum in hoc secundo iudicio, donec terminetur, & diffiniatur primum, adversus quam exceptionem haec pro Marchione adducebantur.

Cumulatio ex communi Doctorum placito est coacervatio plurium actionum contra eundem propositarum in iudicio legitime facta, ut post alius speciosè, ac sapienter notat in sexta Positionum legalium S. T. M. D. Io. Chryf. Scarfè, qui postquam scientias omnes speculativas illustraverit, publiceque ad mentem Damasceni, & assistentia Eminentiss. Principum plures, pluresque non inglorie substinuerit, nobis etiam pro veroque iure iura dedit. Ex qua definitione clare duo colliguntur.

Primum, requisi ad cumulationem inducendam, ut plures actiones actore tempore iudicii movendi competant ad hoc, ut illis coacervatis experietur contra, reum.

Secundum, ut cumulatio plurium actionum contra eundem proponatur.

Primum omnino deficit in casu nostro, cum tempore primi iudicii à Jo. Vincentio inventati ei non competeat actio successionis, & tenus bonorum feudalium Hieronymi, qui adhuc erat vivus, & contra eum dirigebatur iudicium. Quo mortuo absque descendens proposuit Joannes Vincentius secundum iudicium ex novo sibi iure superveniente, & proinde ex hac nova successionis causa agi potest, ut est tex. in l. hereditas matertera C. de hered. petis. ubi si quis petit hereditatem matertera, quae non pertinet, nec ad petentem, nec ad conventum, & sic actor succumbit, si deinde tertius, cujus est hereditas, decedat, & nova supervenit ex eius morte causa succedendi auctori, poterit agere contra conventum, non obstante exceptione rei iudicatae ex prima sententia resultante, & sic quando plures actiones diverso tempore ex diversis causis competunt, tunc datur petitio successive, non cumulatio ex nova causa superveniente, nec est vera illatio partis, quod in illo tex. permittitur secunda petitio, & sic cumulatitio, quia erat finitum primum iudicium, quia tex. hoc non dicit, & esset eius literam destruere, nec Imperator se fundat in sententia lata contra petentem, ut tunc demum denuò agi potuisset ex novo iure superveniente, si primum iudicium esset contra petentem finitum; sed principaliter statuitur, quod petitio hereditatis non infringit aliam petitionem successivam, quae supervenit ex nova successionis causa, idèdque non deducitur ex illo tex. quod ordine successivo vna post aliam deberet proponi, cum ibi hoc evenerat ex facti contingencia, cum secunda actio non cōspicit competere, nisi finito iudicio, sed dum prima non infringit secundam ex novo iure competentem, super hoc fundatur decisio tex. ut admittatur tanquam petitio successiva ex nova non autem, ut possit dici cumulativam.

4 Deficit, & secundum requisitum ad inducendam cumulationem, cum in his duobus iudicijs agatur non contra eandem, sed diversas personas, quae casu

- casu non procedere regulam prohibitivam cumulationis, cum propriè cumulatio non sit, notat Bart. in *auth. hoc ita col. 2. C. de duob. reis*, Curt. in *d. l. edita num. 297*. Purpur. *num. 50*. Alciat. *vers. quid de accumulatione*, hisquè relatis Bologn. *n. 133*. Primum namque iudicium fuit institutum contra Hieronymum, secundum autem contra Marchionem, non uti hæredem Hieronymi, sed uti tertium extraneum detentorem, cum ipse Jo. Vincentius agens ex novo iure sit hæres Hieronymi.
- Verùm ut omninò obturetur os parti adversæ, etiam si in casu nostro essent applicabiles cumulationis, termini, non esset prohibita cumulatio, cum cumulatio actionum regulariter sit permessa, ut post glos. in *d. l. edita* firmant Bart. ibidem *num. 13. & 14*. Salycet. *num. 18*. Decius *num. 59*. Bald. in *l. ed. Patavina num. 77*. Viv. *opin. 173*. Consil. Carleval. in *tract. de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 2. disp. 2*. hinc in nostris terminis quādo sunt plures actiones ex diversis causis competentes ad idem, possunt cumulari, ut post Dyn. & Angel. docet Dec. in *d. l. edita num. 8*. Odofred. in *l. 1. num. 7. vers. si autem C. de furt.* ut etiam notavit glos. in *l. secunda vers. ob aliud ff. de privi. delictis*, posse fieri cumulationem plurium actionum ex diversis factis concurrentibus.
- Nec obstat, tunc prohiberi cumulationem, quando actiones sunt contrariæ origine, electione, & executione, de quibus latè agitur per DD. in *d. l. edita*, per Bald. in *cap. querelam num. 17. de elect.* nam regula prædicta prohibitiva nullo iure in casu nostro locum sibi vendicat, cum hæc duo iudicia non sint contraria origine, nec in exercitio, & minùs in executione, quod ut clarè pateat, illud antea pono, hæc duo iudicia non esse inter se contraria; sed diversa, & diversis iuribus fundata, nec verum esse in utroque iudicio agi de dominio, quod non possit dici pertinuisse ad Jo. Vincentium, uti successorem in feudis dicti quond. Antonij ad excludendum Hieronymum, & nunc pertinere ad Hieronymum, & successivè ad ipsum Jo. Vincentium, uti illius hæredem, & sic de directo contrarium, quoniam primum iudicium est reivendicationis Civitatis tantum Larenii contra Hieronymum possessorem, in quo agebatur de dominio ex parte actoris, secundum vero iudicium propositum post mortem Hieronymi est petitionis hæreditatis in universis bonis feudalibus prædictis remansis in hæreditate eius, in quo non agitur particulariter de dominio, sed sufficit tenutam remansisse in hæreditate, cum consistat in simplici possessione defuncti *l. item videndum §. fin. & l. non tantum, in princ. ff. de pet. hered.* & datur contra eum, qui pro hærede, vel pro possessore possidet, *l. regulariter ff. eod. tit.* ideoque non requiritur in hoc iudicio dominij probatio, sed per defunctum glo. in *l. fin. vers. fuerunt C. de edict. Div. Adr. coll. Menoch. de adipisc. remed. 1. num. 5*. Oliban. de *actian.* post alios *part. 2. lib. 2. in addit. ad cap. 43. num. 34*.
- His suppositis, hæc iudicia non sunt contraria origine, essent namque contraria origine, quando quis habent plures actiones competens, tunc prohibetur contrarias actiones cumulare, veluti si velit agere contra testamentum querela inofficiosa, quæ approbat testamentum in suæ essentia, non poterit eodem tempore agere æt one furti, vel nullitatis, quæ negat ipsius testamenti essentiam, & hoc impediretur cumulatio, *l. 1. cum ibi notatis C. de furt. l. qui de inofficiosa, de inoff. test.* sicut decla-

rant Bart. Bald. Socin. & alii recentiores in *d. l. edita*; hoc intelligitur, quando plures actiones eodem tempore competunt, & per nativitatem vnius impeditur ortus, seu nativitas alterius, tunc non possunt cumulari secundum Bald. in *d. cap. querelam num. 17. de elect.* Purpur. in *d. l. edita num. 188*. secùs quando una post aliam ex nova causa incipit competere, quo casu contrariæ dici non possunt, nec repugnantes in nativitate, ut Bolognert. declarat in *eadem l. edita num. 504*. sicut in specie nostra, cum defunctio Hieronymo, contra quem primum iudicium erat institutum, incepit competere Joanni Vincentio actori ex novo iure, uti hæredi ipsius Hieronymi, quæ tempore primi iudicii in resum natura considerari non poterat, nunc autem meritò Io. Vincentius superfectio primo iudicio prosequitur secundum quoad tenutam dictorum feudorum, quoniam si declarabitur hæres Hieronymi excluso Marchione, relaxari debet eidem tenuta feudorum, & hoc tanquam petitionis hæreditatis absorbet primum iudicium, quod de cætero prosequendum non esset, ut probat tex. in *l. ut debitum C. de hered. actio*, ibi enim creditor agebat pro consecutione crediti cõtra possessorem hæreditatis, & eidem competebat petitio hæreditatis debitoris, & decidit text. quod præpositè agit pro debito, cum debuisset experiri petitione hæreditatis, ex qua per confusionem extinguitur petitio debiti, & sic absorptum dicebatur primum iudicium ex petitione hæreditatis, & hic casus fortior est nostro, cum ibi eodem tempore utraque actio competebat, crediti scilicet, & hæreditatis; in specie autem nostra diversis temporibus, & dum Ioannes Vincentius dicitur successor Hieronymi, hoc secundum iudicium tanquam universalius absorbet primum, iuxta glos. in *d. l. ut debitum in verba præposita*, & ideo hoc secundum ratione ordinis, & tanquam maius præcedere debet, *l. si per minorem ff. de ind. prius conceptum fuisset, l. si quis libertatem vers. de testamento cognitura*, ubi glos. in *lis. O. ff. petis. hered.* Paul. de Castro in *d. l. per minorem num. 2*. quod expressè notat glos. in iudicio petitionis hæreditatis in *d. l. per minorem, vers. pone*, ibique Alberi. notat, quod petitio hæreditatis non dicitur præjudicialis, quia alijs minoribus iudicijs præiudicet, sed quia sibi præiudicaretur, & ideo semper præcedit, & est text. in terminis nostræ quæstionis adductus ab eadem glos. in *l. non distinguendum §. si is faciat, de recept. arbit.* ubi si Titius moveat litem Cajo super relaxatione fundi, si Cajo mortuo petat à detentore ipsius hæreditatis, non petitione hæreditatis, uti consanguineus, iudicium primo loco motum, super relaxatione feudi penitus silebit, & tractabitur secundum petitionis hæreditatis etiam coràm alio Iudice, ibique notat Odofred. & sequitur Bal. Fulg. Alber. & Castrensi. & in proposito cumulationis notat Bal. in *l. si post num. 6. C. de petis. hered.* omnino videndus, quod quando reivendicatio fuit proposita super alia re particulari, & petitio hæreditati, pro universo, tunc admittitur cumulatio, quia non videntur ad idem proponi, & proinde omni iure debet procedere cognitio huius secundi iudicii tanquam universalis. Huc etiam pertinet, quod admonet Bald. in *l. 1. C. de furt.* ubi quod secundum iudicium debet priùs cognosci, quando illa cognitio potest absorbere primum, ut in casu nostro & sufficit, quod in potentia sit aptum absorbere primum, licet non in actu, ut in simili dixit Bart. in *d. l. edita num. 18*. quod de

Primo iudicio dici non potest, quoniam si Ioannes Vincentius vellet instare pro expeditione primi iudicii, sine dubio deberet illud persequi eum hæredem Hieronymi, & dum præterit claro iure, ipsummet esse hæredem Hieronymi, non posset illud persequi cum semetipso, & si esset audiendus Marchio fateretur, eundem Marchionem esse hæredem Hieronymi, quod negatur expresse, & controuertitur in hoc secundo iudicio, quod dici non potest abortum à primo, in quo non agitur, quis sit hæres Hieronymi, sicut est contra declarato Ioanne Vincentio hæredem Hieronymi. Hoc secundum iudicium totaliter absorbet primum, & sic per uelut prius videndum est, quis sit hæres Hieronymi, ut etiam notat Bologn. in d. l. edita n. 110.

16 Contrarietas autem in exercitio pariter applicari non potest an casum nostrum, procederet enim in pluribus actionibus eodem tempore competentibus, in quibus una electa altera, tolleretur, & tunc prohiberetur cumulatio post Bart. reasumit Purpur. in d. l. edita num. 179. Bologn. num. 103. iuxta tex. in l. quod in heredem §. eligere ff. de trib. ad. & electione unius induceretur renunciatio alterius ad tex. in d. l. prima C. de fur. cap. ut qui duas, de elect. in 6. In quantum vero nostra ratione primi iudicii non potest dici renunciatum huic secundæ actioni nondum natæ, nec aliquo modo competenti, nisi ex novo iure post mortem Hieronymi, & proinde cessat regula prædicta prohibitiva, ut per Bologn. dicto num. 103. in fine.

17 Insuper regula prædicta prohibitiva non habet locum, quando actiones ex diverso fonte proveniunt, & licet tendant ad idem, dantur contra diversas personas, quia tunc admittitur cumulatio, l. non est novum ff. de action. empt. Bar. in l. 3. §. fin. ff. de duobus, & in l. edita vers. quintum genus, ubi Purpur. num. 185. 214. 231. Roman. conf. 240. imo plures actiones competentes ex diversis causis, ut hic, possent cumulari etiam contra eandem personam Specul. in tit. de ad. seu petit. §. sequitur num. 16. Cravet. conf. 16. num. 8. ex manto Castrenf. in conf. 291. col. 2. lib. 2. ex qua responsione, quando cumulerentur contra diversas personas, tolluntur omnes alie objectiones, quæ ex Alciat. Bal. Gulielmo de Cuneo: deducunt ex adverso, cum eo casu cesset contrarietas, & incompatibilitas, cum prima actio proposita non fuerat contra Marchionem, sed contra Hieronymum, cuius personam Marchio nunc conventus non representat, cum non sit illius hæres, & hoc casu posse etiam contrarias actiones cumulari contra diversos post Curt. Purp. & alios reasumit Bologn. d. n. 133.

18 Ultima contrarietas, quæ impedit cumulationem respectu executionis, seu exactionis procederet, quando ita se haberent actiones, quod executione facta in una, alia tolleretur, vel contingeret liberatio ab alia ex tex. in l. prima in fine C. si fam. fur. feciss. dicat. Bart. in d. l. edita num. 14. Gram. decis. 68. num. 2. verum requireretur, quod eodem tempore primi iudicii competissent, ut est casus in d. l. prima, item procederet, si proponerentur contra eandem personam, non diversas, ut Bologn. confirmat post alios d. num. 133. quæ duo requisiti cessant in casu nostro, nec sequuta condemnatione in primo iudicio absorberetur executio alterius, cum illa primæ actio minus comprehendat, quam secunda, imò hæc secunda primum absorbet, ut supra latè deductum est.

19 Insuper si Ioannes Vincentius prosequeretur primum iudicium, nulla utilitas exinde provenire

posset: quoniam non posset persequi illud iudicium contra Marchionem, uti heredem Hieronymi, quod non est possibile, imò si Ioannes Vincentius, uti hæres Antonii obtineret in primo iudicio respectu Civitatis Latine, iterum congeretur agere, uti hæres Hieronymi respectu Terræ Monus. leonis, quæ non fuit quondam Antonij, sed acquisita ab eodem Hieronymo, & è contra si uti hæres Hieronymi obtineret in secundo iudicio, consequeretur totum ratione utriusque feudi, idè cessat ratio individua prohibitionis, & superfluitas, de qua per Bald. in l. incerti num. 7. in fin. de interd.

20 In Regno pariter, ubi proceditur summarie, & de plano, ex cap. detestantes, & pragmat. dispendia litium, admittunt cumulatione: nam attentis regulis prohibitis, quæ sunt de apicibus iuris, ut per Curt. in d. l. edita num. 213. ubi Alciat. col. 3. vers. tertius casus, & purpur. num. 62. vers. 2. & n. 200. & Bologn. num. 136. & n. 101. & 111. Aret. conf. 103. etiam quia sunt sublata præiudicialia, eo casu si civiliter agens; Nec obstat, si dicatur, statutum non subtulisse prohibitiones actione contrarietatis, & repugnantie, ut per Angel. in l. tale pactum §. qui provocavit col. 5. vers. ulterius ultra prædicta ff. de pact. & in conf. 187. Alex. conf. 521. vol. 1. quoniam procederet hæc obiectio in actionibus contrariis origine, vel exercitio, ut post Bald. in l. nec quidquam §. de plac. no ff. de offic. Proconf. Dec. & alios in l. edita dixit Bologn. ibidem sub num. 136. quæ contrarietas in casu nostro cessat, ut supra fundavimus.

21 Ultimo ex ordine exceptio cumulationis uti dilatoria, quæ non pertineret secundam actionem non potest opponi post litem contestatam in secundo iudicio per tex. in l. sed, & si susceperis ff. de Jud. & l. de accusat. C. de accusata dixit, distinguendo Bald. in d. l. edita in secunda lectura n. 81. vers. sed an exceptio, Marian. Socin. in cap. dilecti, de libell. oblat. vers. sexto quaro, in vers. primo casu num. 28. Aret. in d. §. si finis num. 22. circa finem, Bologn. in d. l. edita num. 127. vers. & ista exceptio.

22 Ex quibus omnibus videbatur dicendum, procedendum esse in hoc secundo iudicio, in quo agitur de tenuta pro executione decreti Collateralis Consilii, quo casu etiam duas contrarias actiones cumulari ad idem dixit glos. singularis omnino videnda in l. prima verbo conditio, in fin. vers. item nota C. de donat. quia sub modo, cum quia est magis universale, quod absorbet primum, & ex eo omnis questio resolvitur brevius, & facilius, & evitantur expensæ, & tot temporum spatia, quæ necessaria forent in primo iudicio decidendo cum unione Tribunalium.

Hæc pro Marchione, quibus adversabatur Ioannes Vincentius, dicens, totam vim huius controversiæ consistere in demonstrando contrarietatem dictarum actionum, & iudiciorum, quæ instituit Ioannes Vincentius contrarietatem actionum, in dictis iam propositis actionibus inveniri aucter affirmabat ex Bald. in C. quarelam num. 17. extra de elect. & Socin. in cap. dilecti filii num. 33. contra de libell. oblat. qui loquendo in his terminis actionum, dicebat, quædam esse contraria origine, quædam esse contraria electione, sive exercitio, quædam esse contra exactionem; & quod exactio, & executio unius excludat exactionem alterius, & in qualibet contrarietate istarum excludi cumulationem secundæ actionis ibidem probavit. In prima contrarietate originis actionum fundavit Bart. unam regulam pro:

prohibitivam cumulationis in *l. edita* num. 14. *C. de edem.* per tex. in *l. 1. C. de furt. l. cum, qui, & l. contra maiores C. de inoff. testam.* & fuit regula glof. & Dyn. ut ibidem ipse refert, approbata per omnes interpretes in *d. l. edita*, ut ex Paul. num. 11. Salyc. n. 19. Butrig. col. 5. *vers. expedita*, Jacobin. num. 92. post Dec. Soc. & alios repetunt diffusè Bolognett. num. 104. Hieron. Cagnol. num. 210. Franc. Purpur. num. 183. Socin. latè in *d. cap. dilecti filii* num. 121. & 123. *de libell. oblat.* ubi Specul. & alios refert.

85 Applicationem huius primæ contrarietatis militare in casu nostro assererat, quia dicuntur actiones contrariæ origine, quando causæ ipsarum actionum non possunt simul esse veræ, & sic veritas unius excludit veritatem alterius, ut dicebat Bald. in *d. c. quæralam* num. 17. vel nativitas unius impedit ortum alterius, ut declarat Purpur. in *dist. leg. edita* num. 213. & declarant optimè Bald. & Salyc. in *ead. l. prima C. de furt.* & post eos Cagnol. in *d. l. edita* num. 213. qui exemplum *l. contra maiores* allegant ad probandum contrarietatem originis, quia ille primò instituerat iudicium inofficiosi testamenti, postea nulli, aut falsi, dum enim dicit inofficiosum, supponit essentiam testamenti, dum dicit nullum, negat esse testamentum, & sic veritas unius excludit alteram. Hæc contrarietas versari videbatur in dictis actionibus propositis à Jo: Vincentio: In primo enim iudicio petiit, se declarari hæredem in feudis Antonii Brancie avi, excluso Hieronymo possessore, & hærede nominato. In secundo iudicio proposuit ad se spectare eadem feuda, uti hæredem ipsius Hieronymi, modò contrarietas originis est evidens, quia in prima actione se supposuit dominum, & hæredem in dictis feudis, excluso Hieronymo, si veritas huius propositionis procedet, excluditur secunda actio, quam proposuit, petens se declarari hæredem Hieronymi in dictis feudis, quia si Hieronymus ab eis excluditur, eidem non poterit succedi, & petitio hæreditatis Hieronymi supponit bona hæreditaria declarari debere in dominio ipsius actoris, quod expressè excluditur per primam actionem, & illius veritas hanc secundam tolleret, certa ergo crisis applicatio contrarietatis originis.

86 Idque ultra rationes iam commemoratas probari etiam videbatur ex *l. ut debitum C. de heredit. actio.* ubi si quis petat à possessore hæreditatis debitum, deinde agat petitione hæreditatis, deciditur præposteram esse petitionem, & proinde suspendendam esse petitionem debiti, quia si hæres declaratur, petitio debiti, iam extinguitur, & hoc ibi in puncto dixit Cyn. procedere, quia est allegare, & proponere contra, quia si sum hæres, debitum est extinctum, & Bald. ibid. dixit ante num. 1. quod debet præmitti cognitio, an sit hæres, quia si est hæres, frustratorium esset aliud iudicium de debito, & etiam secundum iudicium debet prius cognosci, quando illius cognitio potest absorbere primum, nè frustratoriè litigetur, ut idem Bald. ibi num. 1. & Salyc. ante num. 1. concludunt, modò inductio huius decisionis rem ponit extra controversiam: certum est enim, quod quando Joannes Vincentius petiit, se hæredem Antonii declarari in his feudis, excluso Hieronymo, illa actio tendit principaliter ad declarandum dominium ipsius actionis, hoc enim est in petitione hæreditatis, quod licet onus probationis tantum consistat in probando rem fuisse in hæreditate, & sic possessionem vel tenutam in posse defuncti iuxta terminos *l. item videndum in fin. ff. de petis. hered.* tamen con-

cludit ipsa actio principaliter declarationem dominii ipsius actoris, ut declarat Bald. in *l. hereditatis* num. 3. *C. de petis. hered.* Jacob. Butrig. ubi ante visitum quare. Paul. de Cast. in *l. secunda* n. 5. *C. eodem tit.* proposuit ergo Jo: Vinc. declarari suum dominium dictorum feudorum excluso Hieronymo hærede nominato, contrarium proponit in secundo iudicio, ut declaratur suum dominium eorundem feudorum ex persona ipsius Hieronymi defuncto, hæc ergo secunda petitio est præposteræ, quia contraria primæ, nam si est hæres Antonii secundum primam petitionem, extincta est ratio, & prætenso secunda petitionis, quia per primam declarationem hæredis extinguitur secunda successio petita, & militat in puncto decisio *d. l. ut debitum* & doct. Cyn. ibidem, videtur etiam in terminis traditio Bald. & Salyc. in *ead. l. leg.* quia debet præcedere cognitio, an Jo: Vincentius sit hæres Antonii, nam si esset, frustratoriè litigaretur in secundo iudicio, quod omnino est evitandum.

87 Probatum insuper ex decisione Bald. in proprio casu in *l. edita in test. Patavina ante* num. 78 ubi determinat, in contrariis non admitti cumulationem, etiam si sententia lata in uno non noceat in alio, & allegat legem punctualem in terminis casus nostri in *l. hereditas matertera C. de petis. hered.* ubi erat petita successio eorundem bonorum iudicio petitionis hæreditatis per mortem alterius, ex novo iure successione, ut ibidem ponunt casum Petr. de Bellapet. post princip. Paul. de Cast. in princip. Cyn. Angel. & cæteri omnes, & in illis terminis, qui sunt proprii casus nostri, determinat Bald. ratione contrarietatis non posse admitti cumulationem in *d. l. edita* num. 78.

88 Secunda contrarietas, quam Bald. & Socin. considerabant in exercitio actionum in illis actionibus, in quibus una electa alia tollitur, fecit formare aliam regulam prohibitivam cumulationis in terminis *l. quod in herede §. eligere ff. de trib. act. l. fin. C. de codicil. cum si similib.* post gl. & Dyn. in cap. nullus plurib. de reg. iur. lib. 6. ponit Bar. in *d. l. edita* n. 14. quæ fuit confirmata ab omnibus in *ead. l. tradunt* latè Purpur. n. 179. Joan Bologn. n. 102. Hieron. Cagnol. n. 207. Zaf. in §. minus instit. de ad. n. 12. Socin. d. c. fin. de lib. oblat. n. 20.

89 Et in aliis etiam actionibus, in quibus una electa alia non tollitur, tamen exercitium alterius super eadem re pendente questione de prima conquiescit, ex quo enim per unam potest ita consequi sicut per plures, non debet imbrigare adversarium, sunt verba Cyn. firmantis hanc maximam in *d. l. edita col. 1. vers. sed Petrus, & Petr. de Bellapet. ibid. col. 12. vers. sed queritur* & Bald. in *l. inerti ante* n. 3. *C. de interd. d. doant* etiam in actionibus, quæ electæ one non tolluntur cumulationem non procedere, sed tantum posse proponi iudiciis successivis secundum *leg. cum quis l. contra maiores*, & licet dicta opinio Petr. & Cyn. sit contra Dyn. tamen quando utraque actio est ex causa lucrativa, recepta est apud omnes sine aliqua contradictione, ut una proposita, & ea pendente exercitium alterius tollatur ex sententia Bartoli in *d. l. edita* num. 20. quæ probatur in *l. omnes C. de ad. & obli. & in l. Mavins §. duo de leg. 2.* & dixit ibidem Jacob. Butrigar. col. 6. *vers. item eadem mihi*, sed certe habent iuris impedimento contrarietatem in exercitio, nam cum istæ causæ tendant ad acquisitionem rei eadem res non potest haberi ex duabus causis lucrativis, Salyc. post num. 20. *vers. and amba seu utraque actio*, licet ex facto diverso venit

nit ex causis lucrativis, tunc cumulatio est prohibita, quia eius effectus est prohibitus, & paulo infra punctualiter addit hunc casum agentis ex duabus causis lucrativis comprehendendi sub regula actionum, quæ se non compatiuntur, & tolluntur electione, quia sunt incompatibiles, lege concurrere prohibente, Alciat. num. 99. qui optimè, & eruditè hoc declarat, Bal. in l. prima test. num. 62. circa finem dixit in duabus causis lucrativis non admitti cumulationem, quia est contrarietas, id est quædam incompatibilitas, & sic de prohibita cumulatione secundæ actionis, quando utraque actio oritur ex causa lucrativa. Vnde Bart. distinctio est maximè à prædictis approbata, quam omnes ex iuribus allegatis postea fuerunt sequuti, ut per Philipp. Corn. in repet. in l. 1. num. 33. Jacob. num. 34. Lancellott. Dec. qui similiter dicit ab omnibus receptam, & sufficere esse possibile ex prima executione contingere liberationem ab alia in eadem l. edita col. 7. ver. circa quartam, Marian. Soc. in d. cap. fin. num. 22. de libell. oblat. Zaf. in d. §. si minor in l. de actione in 4. reg. prohib. Angol. Aze- 30 in. ibidem col. . . imò descendunt actiones ex quacunque causa, si utraque actio sit realis, non potest secunda cumulari primæ ad eandem rem consequendam, sed primus exitus est expectandus, ut in petitione hereditatis, & reivendicatione fuit Guliel. de Cyn. in l. 2. num. 5. Cyn. ibid. ver. modo quæ, Bald. num. 6. C. de petit. hered. qui in realibus actionibus pendere petitionem ejusdem rei bis, pro absurdo tradiderunt, Alex. conf. 89. viso puncto no. 2. vol. 1. Arc. conf. 103. in 3. dubi. Cagnol. qui de communi testatur in repet. l. edita num. 308. Purpur. num. 196. removetur ergo omnino cumulatio secundæ actionis propositæ à Joanne Vincentio in eodem genere realis petitionis hereditatis prout primam proposuerat ad consequutionem eorundem bonorum, eò magis descendente utraque actione ex causa lucrativa hereditatis, & successionis, & sic ut in contraria, & in compassibili in exercitio proposita, & pendente prima in hac secunda erit supersedendum.

31 Tertia contrarietas in executione, sive executione prout eam appellat Bald. est satis congrua, & punctualis ad decisionem huius exceptionis, fundatur enim ex illa, quod quando duæ actiones competunt ex diversis causis, si se habent taliter, quod executione facta in una tollitur alia, vel contingit liberatio ab alia, tunc non admittitur cumulatio secundæ actionis, ex determinatione text. in l. 1. in fin. ff. si fam. furt. fecit. dicitur, ubi hoc ressumit Bart. & Angel. est doctrina Bart. magistratilis, & communi omnium consensu recepta in d. l. edita num. 14. & num. 20. & ita approbant, & testantur Socin. ibi col. pen. qui dicit eam doctrinam fuisse de Farina Bart. Alciat. num. 98. Jacobin. num. 49. Fulgos. & Paul. Castren. eo l. pen. post num. 11. Alex. num. 16. & in l. 1. num. 30. ff. de leg. 1. Marian. Socin. in d. cap. ult. num. 80. de libell. oblat. Hieron. Cagnol. in d. repet. l. edita num. 173. & 274. ubi de communi, & recepta, Bologn. num. 122. idem testatur Corn. num. 32. Franc. Purpurat. num. 193. ver. quarto principaliter, Roman. conf. 245. num. 3. & conf. 392. circa primum num. 80. Grammat. dec. 68. num. 2. qui dictam Bartol. doctrinam receptam, & à nemine contradictam testatur.

32 In hoc genere prohibita cumulationis operatur inconveniens superfluitatis ex verbis Bal. in l. inter si num. 6. ad fin. C. de interd. ubi dicit, fallit, quando ex primo iudicio potest consequi totum, quod

sibi debetur, tunc aliud cumulare non potest, & hoc facit ratio superfluitatis, nam superfluis iudiciis non est agendum, operatur etiam inconveniens duplicatis, idè aut. Jacob. Butrig. quando actiones non possunt producere plures executiones tunc obstat ratio duplicis, ut dicit idem Bald. in eadem l. edita in prima lectura num. 66. refertur etiam repugnantia contrarietatis, quia prima actio intentata in executione absorbet, & destruit executionem alterius, & sic dicitur contrarietas in executione, ut sunt verba Bal. in d. cap. querelam num. 17. ver. secundum præmissa extra de oib. & est contrarietas, & incompatibilitas executionis, ut dixit Bald. idem in l. edita test. 1. num. 62. in fin.

Applicatio prædictorum in executione primi iudicii intentati per Joan. Vincentium, videtur sumi ex eo: idem est genus petitionis se heredem declarari, si dem bonis, & proinde condemnari possessorum ad relaxandum unum cum fructibus, ita quod habita executione illius condemnationis, quæ in dicto iudicio sequeretur, certum est contingere extinctionem executionis, quæ posset haberi super eisdem bonis in secundo iudicio.

Probatum igitur contrarietate actionum in dictis iudiciis per Joannem Vincentium propositarum, sive de contrarietate originis, sive exercitii, sive de ultima executionis tractemus, hæc exceptio 33 ratione enim contrarietatis reiici debet cumulatio à Iudice, etiam parte non opponente, ut ex Bart. Soc. Dec. & aliis de communi concludunt in eadem lege edita, Purpur. num. 219. Cagnol. num. 294.

34 Imò ratione solius contrarietatis executionis, de qua nunc diximus, abique partis instantia debet Iudex libellum lacerare, ut probat Salyc. in d. l. edita num. 10. ver. quinimo. Aretin. in d. §. si minor column. 26. & plenè probavit Bart. in l. Martinus §. duob. num. 19. ff. de leg. 2.

35 Et cum exceptio impeditiva cumulationis oriatur ratione contrarietatis, etiam si adesset statutum, seu Regni constitutio, sicuti adest tollens præiudicialia, quæ tollerent exceptionem cumulationis, non comprehenderet nascentem ex fonte repugnantie, vel contrarii, sed tantum ratione ordinis, majoritatis causæ, vel præiudicii, hoc summa ra-

36 tione, quia, neque legislator potest facere, quod actus habens in se repugnantiam, valeat, Angel. in l. tale pactum §. qui provocavit col. 5. ff. de pact. ver. ulterius, & in conf. 189. ad finem, Alex. & alii, quos allegat Bologn. in d. l. edita num. 105. & n. 136. ubi ex hoc limitat in puncto in Conf. Reg. Si civiliter agens, quæ tollit præiudicialia, obstaculum enim contrarietatis actionum impedit omnem cumulationem, etiam quod aliàs sit admittenda, etiam quod esset statutum admittens, quia nec legislator, ut supra dixit ex Dec. Angel. & aliis, nec summus Deus posset inducere actum repugnantem, ut in his terminis cæteris allegatis probavit Surd. conf. 262. relatio num. 29. & 26.

37 Imò proposita secunda actione super eadem re in diverso iudicio cessat finis permittendæ cumulationis, quæ permissio tendit ad tollendam multitudinem litium, ut sub uno iudicio plura terminentur ex glol. in l. non est novum ff. de action. ampt. quam Scribentes canonizant in d. l. edita, & post alios Cagnol. num. 192. & 196. & propterea cessare finem permissæ cumulationis, quando plura sunt iudicia, & processus, probat latè ibidem num. 254. & 255. in fin. idè dicebat Bal. in l. ta-

cirri

certi num. 8. vers. idem non constet C. de interdict.
38 quod coram diversis Judicibus super eadem re indistincte prohibetur cumulatio, etiam si actiones essent compatibiles, & ex inde, & si essemus in actionibus præjudicialibus sublati per dictam Regiam constitutionem, illa constitutio non habet locum, quando questio pendet coram diversis Judicibus, ex doct. Affl. in *ead. cons. in 6. notab. sic* probat Bologniet. in *l. edita num. 136. vers. quart. fallit.*

39 Et ultra prædicta satis diversa est materia actionum simpliciter præjudicialium, quarum cumulationem ius commune non permittit certa ratione præjudicii, quod de una ad aliam infertur, ut in prima regula prohibitiva cumulationis post Dyn. in *d. cap. nullus plurib. Bart. tradit in l. edita num. 14. per plura jura, l. si mater §. eandem & in l. cum quaritur l. duob. §. exceptio ff. de except. rei iud. de injur. l. fundi, & l. fundum ff. de except. & hæc prohibita cumulatio præjudicialium actionum corrigitur in *Cons. Regn. de hac nihil in causa*, sed aliis respectibus fuit fundata exceptio prohibita cumulationis, & propterea DD. Regnicola attingerunt exceptionem prohibita cumulationis actionum, nulla mentione facta *Cons. Reg. quæ de illa non loquitur*, ut in puncto prohibitive cumulationis ratione incompatibilis executionis loquutus fuit Gramm. in *dist. decif. 68. num. 2.* & in prohibita cumulatione actionum ratione ordinis, & contrarietatis loquitur Affl. *dec. 118. num. 1. & 2.**

40 Et in Regno, ubi sola facti veritate proceditur, strictius intelligitur prohibita cumulatio actionum, eo magis, quia in diversis judiciis secundum Bald. in *l. ne quicquam §. de plano ff. de offic. Procons. & leg. Franc. Aret. in l. 1. §. si quis simpliciter colum. 2. de verb. oblig. Curt. iun. in d. l. edita num. 213. vers. 6. notato*, Claud. Scell. *num. 89. decif. Pedemont.* & alios citat Surd. in *cons. 273. num. 21.* & ne labor, & sumptus litium multiplicentur, quod terminari potest in primo iudicio, non est per plura expectandum, quæ ratio est potens ad arcendam cumulationem actionum, & propterea hæc exceptio prohibita cumulationis est æqua secundum *legem qui æquitate ff. de dol. except. tradit punctualiter Bal. in d. l. incertæ num. 5. in fin. C. de interdict.*

41 S. C. sub die 11. Februarij 1692. censuit; non obstante prætenfa contrarietas esse procedendum ad ulteriora in causa vertente in Sac. C. proinde confirmavit decretum causæ Commissarij, qui non obstantibus oppositis decrevit, esse faciendam conclusionem, motum pro majori parte, quia in libello primo, & si feudum Laroni in hæreditate Antonij fuisse asseratur; attamen in conclusionem ad relaxationem particulari feudi condemnari petitur.

In secundo libello successionem Hieronymi in feudis ad ipsum spectare instat declarari, & sic universa feuda hæreditatis attenta conclusione libelli, prout voluit Inn. in *cap. super literis, de re script.* quem refert, & sequitur Bald. in *l. si post mortem in fin. C. de petit. hæred.*

Judicium primum erit reivindicacionis super particulari feudo Laroni, & non conclusit hæreditatem, sed successionem ad ipsum spectare, prout requiritur in libello petitionis hæreditatis.

42 Judicium secundum in S. C. est iudicium universale se petitionis hæreditatis Petr. Jacob. in *pra.*

Sic. rub. 126. de bonor. possess. hæred. petit. quo calu cessat contrarietas, cum non videantur ad idem proponi, Bald. in *d. l. si post mortem licet num. 6. vers. sed si petitio hæreditatis*, & quia hoc iudicium secundum absorbet primum, hoc prosequendum erit ad text. in *l. ut debitum C. de hæred. act.*

43 Insuper agit in secundo iudicio in S. C. actor ex nova successionem causa ob mortem Hieronymi, & sic ex novo jure superveniente, quo casu cum competat ex diversis causis, & diverso tempore nobis dicitur cumulatio ad text. in *l. hæreditatis matertera ff. de petit. hæred.*

ARGUMENTUM.

De iurisdictione, & privilegijs pertinentiarum alicujus Civitatis Casalium, eorumque concessione latè. Et quod remissionis actus sufficiant ad retinendum integram jurisdictionem ad universos actus.

SUMMARIVM.

1. *Casalia pertinentia alicujus Civitatis à Civitate, eiusque territorio non dividuntur, nec ipsorum territorium circumscribitur, & num. 4. Quod tamen declara, & limita, ut inf. num. 5.*
2. *Diviso Casali à Civitate quo pacto sit divisa in iurisdictione, distinguitur.*
3. *Jurisdicchio cum dividitur in Civitatibus, in quibus officiales per quarteria constituuntur, unus non se intromittit iurisdictione alterius.*
6. *Jurisdicchio specialiter in uno loco, vel in certis personis Civitatis an privative concessa censetur, vel cumulative ad iurisdictionem potestatis generalis Civitatis.*
7. *Jurisdicchio in certum genus personarum concessa cum clausula abdicativa privative concessa censetur in quocunque loco illa persona delinquens & num. 8.*
9. *Jurisdictionem in eodem territorio in certas personas divisam plures habere inconueniens non reputatur.*
10. *Neapolitani eorum privilegio trahunt, & non excluduntur.*
11. *Idque obtinet, quando inter Neapolitanum, & externum, non autem quando inter Neapolitanum, & Neapolitanum est contentio, seu controversia.*
12. *Privilegiatus contra alium a quo privilegiatum privilegio non utitur, sed ius commune servatur.*
13. *Virgines eodem privilegio electionis fori, quo & vidua gaudent.*
14. *Personis privilegiatis electio, vel fori variatio non conceditur in delictis commissis in territorio Civitatis, in qua Princeps residet.*
15. *Variatio a Tribunalibus Magni Admiratus Artis Serici, & Lana ad Magnam Curiam minimè conceditur.*
16. *Casale separatim à Civitate retinet eadem iurisdictionem, quæ prius unitum cum Civitate fruebatur.*
17. *Singularis remissionis actus sat est ad iurisdictionem integram retinendam ad universos, & singulares actus.*
18. *Decisio.*
19. *Jurisdicchio Turris Osava est concessa in officium &*

Capitaneum ad instar Tribunalis Admiralia, ac aliorum Tribunalium etiam contra delinquentes intus Civitatem Neap.

DECISIO LXXIII.

Casalia Turris Octavarum, Resinæ, & Portici sunt de pertinentiis Civitatis Neapol. Illorumque Cives, & habitatores gaudent omnibus privilegiis, & gratiis concessis dictæ Civitati, de quo non dubitatur, ut fundatum est supra in alio loco. Princeps vero Hostiliani à Rege constitutus est officialis, & Capitaneus ad guerram, & ad justitiam Casalium prædictorum pertinentiarum Civitatis Neapol. cum potestate serviendi per substitutum, & assumendi Judicem, & Assessorem, & signanter cum exemptione omnium, & singulorum hominum, & personarum dictorum Casalium à jurisdictione, & potestate Magistri Justitii hujus Regni, ejusque Locumtenentis, seu Regentis Mag. Cur. Vic. ac Vicemgerentis, & Justitiarum Provinciarum Terræ Laboris in primis causis, & Capitanei ejusdem Civitatis Neap. præsentium, & futurorum, ut ex privilegio constat.

- 1 Etenim dum Princeps constituitur officialis in Casalibus, prædictis pertinentiarum hujus Civitatis Neapolis, non aliter territorium circumscribitur, nec dividitur in Civitate, ejusque territorio, sicque Casalia prædicta non dubitatur fuisse de jurisdictione Civitatis, & tanquam unum corpus cum Civitate ad text. in l. nulli C. de Episc. & cler. l. 3. ubi Bald. C. de natural. liber. & respectu jurisdictionis loquitur Bart. in trañ. qui sunt rebelles in verbo Lombardia num. 3. & in cons. 189. primò quaritur post num. primum vol. 5. & cum
- 2 Princeps sit constitutus officialis in Casalibus prædictis in hac specie, ex Regis privilegio videtur divisum exercitium ejusdem primariæ jurisdictionis, licet in sui essentia non dividatur, est quoad habitum dicatur individua; usus tamen ejusdem jurisdictionis, & ipsius exercitium censetur divisum juxta tradita per Bart. in l. inter du. tores ff. de admin. tut. Bal. nqt. in cap. 2. §. propterea Ducatus num. 5. in fin. vers. eris ergo, de prohib. feud. alien. per Federic. latè Innoc. in cap. prudentiam, de offic. deleg. & tunc attenditur, quomodo Principi sit demandata secundum Inn. loco citato, proinde quia Princeps constitutus est alter officialis in Casalibus prædictis, quæ suberant prius jurisdictioni M. C. sine dubio uti alius officialis dicitur exercere eandem jurisdictionem juxta privilegium privativè ad Mag. Cur. sicuti videmus in Civitatibus, in quibus jurisdicção dividitur, seu potius officiales constituuntur per quarteria, ut tunc unus non se intromittat in jurisdictione alterius, cum omnes sint de eadem Civitate, sub diversis officialibus, de quo per Bald. in l. testam. omnia C. de testam. per Bart. in cons. prædicto 189. num. 7. cum seqq. & latè Jo: Baptista de S. Blasio inter cons. fund. Bruni cons. 66. num. 29. cum sequentibus, verum dicitur Judex
- 4 officialis interior Judice generali Civitatis, ut latè Roman. in cons. 393. sub n. 10. vers. aut enim ipse,
- 5 Hinc, quia casalia prædicta sunt membra Civitatis, cui supponitur ad text. in l. qui ex vice ff. ad municip. & cum non sint specialiter divisa à Civitate, ita quod essent aliud corpus de per se in xxi. solenne consilium Paul. de Castro 187. col. 2. vol. 2. sed alter officialis confirmatus est Prin-

ceps in casibus prædictis, licet controvertatur an concessa jurisdictione speciali in uno loco, vel in certis personis Civitatis, censetur concessa privativè, vel cumulativè ad jurisdictionem Potestatis generalis Civitatis, ita quod locum habet præventio, de qua per Bar. in l. prima C. de inoffic. Præf. Verb. per Doct. in cap. ceterum de iudic. & in l. quod in rerum §. si quid post ff. de leg.

- 7 1. Hæc disputatio non cadit in casu nostro, ex quo in privilegio Principis adest clausula abdicatoria omnium hominum, & personarum Casalium prædictorum, cujus vigore nedum censetur concessa jurisdicção privativè ad Mag. Cur. ut expressè loquitur iuxta tradita per Felin. in cap. Pastoralis, de offic. per Roman. d. cons. 193. & Dec. cons. 3. Sed insuper operatur, & est tantæ efficacis ut causas personarum dictorum Casalium sint ad statum causæ clericalis, in qua Judex laicus nullatenus se intromittit, ut per Capyc. decis. 222. num. 6. vers. facit Dom. de Franch. dec. 417. num. 8.

Ex hoc succedit alia conclusio, quod dum Princeps constitutus est officialis in personis dictorum Casalium, quæ loca distincta non dicuntur à Civitate, sed adhuc subsunt tanquam membra in eodem territorio Neapolitano, & constitutus est officialis non distincto territorio, ubicunq; deliquerint personæ Casalium prædictorum, cognitio spectat ad Principem iuxta particulare

- 9 decis. Minad. 18. quam refert, sequitur Dom. de Franch. decis. 458. num. 3. licet enim territorium sit Civitatis Neap. non est inconveniens, quod jurisdicção sit alterius in eodem territorio in certas personas, ut latè Castr. in cons. 56. n. 2. vol. 2. Alex. cons. 67. col. 2. lib. 2. & adsunt exempla remissionum personarum dictorum Casalium pro delictis commissis extra Regnum in Civitate Castri maris, in territorio Civitatis Neap. in loco Barræ, & in Casali Sancti Joannis ad Teduccium.

- 10 Similiter quavis Neapolitani ex privilegio trahant, & non trahantur iuxta relata per Dom. de Franch. dec. 416. hoc tamen procedit inter Neapolitanum, & exterum, minus autem inter Neapolitanum, & alium pariter Neapolitanum, quia ambo sunt privilegiati, & nullus privilegiatus trahit alium privilegiatum Dom. de Franch. d. decis.
- 12 188. in qua refert ritum Magn. Cur. & addit, quod quando ambo utuntur unico privilegio, tunc unus non potest uti privilegio contra alium æquè privilegiatum, nec unus erit altero potentior, & ius commune servabitur, ut in Cons. statimus, notat Afflic. num. 7. idcirco cum omnes sint Neapolitani, & Princeps constitutus est alter officialis respectu personarum dictorum Casalium, unusquisque coram suo Judice conveniendus est, sicuti videmus in cæteris Tribunalibus, & officialibus Artis Serici, & Magni Admirati, & hæc eadem ratione Neapolitani non trahunt personas dictorum Casalium ad M. Cur. sed adire debent officialem substitutum à Principe, sicuti aliis judicatum extat.

Pariter ex prædictis concludendum est, non dari electionem fori virgini in capillo, cum sit Princeps alius officialis in personas dictorum Casalium pertinentiarum Civitatis Neapol. ut constat per exempla causarum iudicarum, referentibus Domino Regente Marchione Corleti tunc causæ Commissario, & quond. Consiliario Gizzagello, quæ virgines suffultæ sunt eodem privilegio viduarum, de quo Dom. de Franch. decis. 100. & pro confirmatione ultra prædicta advertatur, quod cum

cum Casalium prædicta sint de pertinentiis, & membra Civitatis, sine dubio agitur de delictis
14 commissis in territorio Civitatis, ubi residet Princeps Prorex, quo casu cessat perhormescentia, si-
ne qua non datur electio, nec variatio, Dom. de
15 Franch. *decis. 257. num. 5.* sicuti videmus, quod à Tribunali Magni Admirati, Artis Serici, & Lanæ non datur variatio ad M.C. ut tradunt no-
vissimi Add. ad *Constitutionem*, cum in eadem Civitate sint plures officiales diversarum persona-
rum, licet unus altero inferior, idè cum Prin-
ceps sit officialis respectu personarum dictorum
Casalium cum dicta clausula abdicativa, cessat
pariter fori electio, & variatio.

Denique fortius considerandum est, quod si
16 casalia essent separata à Rege, & exempta à ju-
risdictione Civitatis, & segregata à districtibus
Civitatis, & officialibus, quorum jurisdictioni
prius suberant, cum separatio facta fuisset con-
templatione concessionarii sequitur, quod omnia
jurisdictio, & imperium, quod prius in dictis lo-
cis competeat Civitati, attributa fuerunt dona-
tario, ut punctualiter tradit Paul. de Castr. in *d.*
conf. 137. notanda col. 2. vers. de hoc ex eo vol. 2. mo-
do, quia per *Constitutionem Statuimus* cognitio
causarum, & miserabilium personarum à Rege
translata est ad Justitiarum M. C. separatio Ca-
salium prædictorum de pertinentiis Civitatis im-
portat translationem eiusdem jurisdictionis Civi-
tatis in concessionarium, assert particularius
Paul. de Castr. aham rationem, quia cum antea
jurisdictio, & imperium concernebat totum di-
strictum, & territorium, & ante separationem
jurisdictio competeat Civitati super toto, post
factam separationem consuetur translatam impe-
rium in donatarium, arguendo de toto ad par-
tem, & pro rata territorij transit in solidum cum
qualibet particula, sicut servitus diviso fundo re-
tinet nomen totius, ut ibidem videndus est in
vers. cum igitur, & si hoc procedit data separa-
tione dictorum Casalium, tanto magis locum ha-
bet, non facta separatione Casalium, sed consti-
tuto tantummodo Principe officiali respectu per-
sonarum, Casalium prædictorum cum clausula
abdicativa, ut in principio dictum est, qui dici-
tur subrogatus in eadem jurisdictione per prius
competenti Justitiarum in toto territorio, & distri-
ctu.

17 Et si exempla remissionum obtentorum in his
terminis, etiam si esset unicus actus remissionis,
sufficerent ad illam retinendam integram ad uni-
versos actus etiam singulares ad tex. in *l. arbori-*
bus §. de illo; ubi Bart. ff. *de usufr.* & idem Bart.
in *l. prima §. si quis hoc interdicto ff. de iura dion.*
priv. latissime Alb. Bruu. conf. 34. num. 25. Flor.
in l. servitute ff. quemadmodum servit. amittit. & in l.
servientes la grande post num. 21. ff. de servitut. ubi
dicit, nullum esse dubium in aliis actibus juris-
dictionis maxime eiusdem speciei.

18 Pari ratione dico, competere cognitionem
privativè, & abdicativè contra homines dictorum
Casalium de delictis intus Civitatem Neap. com-
missis ad instar Tribunalis Admiratie, de cuius
jurisdictione habetur per Præf. de Franch. *decis.*
420. & aliorum Tribunalium, qui jurisdictionem
exercent intus Civitatem, quæ Tribunalia enu-
merantur per D. Carleval. in *tract. de for. comp.*
lib. 1. tit. 1. disp. 11. quæst. 6 sect. 8. num. 688. & per
Tasson. in *prag. de autefato observatione 3. cap. 3. de*
Civit. Neap.

19 Confimilis est concessio jurisdictionis Casalium
Prædictorum, quæ in gubernium, seu capita-
niam concessa fuit, de qua per DD. in *cap. 1. de*
fundo guardia, Garrias Mastrill. de *Magistrati-*
bus lib. 3. cap. 2. num. 59. vers. h. i. consimilis, quæ
concessa in officium dicitur, Reg. Tap. *dec. Ec.*
43. num. 6. & suus dignissimus ex sorore Nepos
D. Confil. Merlin. *controvers. 53. num. 22. vers.*
quinima, & idè Capitaneus vocatur in privile-
gio.

Ex quibus per M. C. fuit remissus Franciscus
Surrentinus inquisitus de homicidio commisso in-
tus Civitatem Neap. ad Curiam Turris Octavar
sub die 26. Febr. 1638. ex processu in banca Sca-
racis, in quo processu fuerunt producta consi-
milis decreta remissionum in consimilibus casu-
bus.

Itemque in alio emergenti casu fuisse remissum
ad Curiam Principis delinquentem in territorio
Neapolitano testatur, solemniter examinata ques-
tione, egregius in orando, scribendo, ac ius di-
cendo Marcellus Marcianos tunc primum fori
Princeps orator, postmodum integerrimus Con-
siliarius in suis consiliis post hac scripta censuræ
conf. 58.

ARGUMENTUM.

Civis quot, & quibus modis quis dici, vel ef-
fici queat. Civitas originis nativitate pro-
pria, vel paterna, an, & quando amittatur
ratione mutationis domicilij.

SUMMARIUM.

- 1 Civis quibus modis quis dici, vel effici potest re-
missus.
- 2 Civis dicitur, qui in ipsa Civitate uti Civis sti-
pendia meretur.
- 3 Eaque propter milites omnes Hispanos, qui sunt
in Civitate Neap. privilegio Neapolitano gaudere,
decisum etiam fertur.
- 4 Milites quoque legalis militia, atque ad id Do-
ctores externos ad legendum in studio Neapolitano
conductos privilegio Neapolitano gaudere
affirmatur.
- 5 Civis etiam dicitur ratione originis nativitate
propria, aut paterna.
- 6 Civis Neap. origine mutato domicilio, & quan-
do Civis esse desinat, & num. 7.
- 8 Filius licet patris originem sequatur, illam tamen
non sequitur, cum alio pater incolatus trans-
tulit, ibique liberos subtulit.
- 9 Civis desinit esse, omneque ius Civitatis amittit,
qui Civitatem derelinquit, cum illam perire
videt.

DECISIO LXXIV.

- 1 Q Uibus modis quis Civis dici potest, vel ef-
fici, habes in *l. prima ff. ad municip. l. Civis*
C. de incol. lib. 10. & ibi glos. Soc. senior in *cap. fin.*
num. 27. cum sequentib. de for. compet. Caravit. in
rit. 301. num. 16. cum seqq. Jo. Cephal. conf. 451.
lo. Vinc. Honded. conf. 5. volum. 1. Menoch. de arb.
lib. 2. cent. 5. cas. 584. à num. 5. Rovit. in prag. pri-
ma de immunit. Neapol. & conf. 48. Civis dici-
tur etiam, qui in ipsa Civitate, uti Civis sti-
pendia meretur, *l. municip. in fine, ff. ad municip.*
Ca.

Caravit. in rit. 105. num. 22. per d. l. tenuit, quod omnes milites Hispani, qui sunt in Civitate Neap. 3 gaudent privilegio Neap. & ita iudicatum per S. C. in causa Didacide Aiala in banca Romani de mense Julii 1607. & aliàs ad relationem M. C. me referente, quod ampliavit Bart. in d. l. *municipe*, 4 etiam in milite legalis militiæ, & quod Doctores exteri conducti ad legendum in studio Neapolitano gaudeant Neap. privilegio, Carav. *pract. loco* 5 n. 22. *vers. intelligendo prædicta*, sed illa civilitas principatior est, quæ ratione originis nativitate propria, aut paterna contigit, super qua fuit dubitatum, an Civit Neap. origine, matato domicilio debuit esse Civis Afflict. in *decis.* 384. pro 6 affirmativa quatuor glos. ponderat, & authoritatibus, & rationibus eam defendit, sed non fuit decisum, quia Dominorum de Conf. vota fuerunt in pari numero contraria, quam sequuti fuerunt Cæphalus *conf.* 171. n. 35. vol. 2. Nat. *conf.* 139. n. 14. vol. 2. Menoch. *de præf. lib. 6. præf. 42. n. 5.* Andr. Gail. *obf.* 36. n. 7. & in *tract. de arb. cas. 584. lib. 2. cent. 6. n. 7.* & 8. hanc etiam sustinet Barz. *dec.* 260. *propt. finem* *vers. & nota i contrario* per doctrinam Baldi in l. 2. C. de *infantibus expos.* & Jaf. in l. 1. §. *huius studij ff. de iust. & iur.* Cavagnan. in *decis.* 56. vol. 2. Cælar de Grassis *decis.* 15. *de probat.* nam & si civilitas acquisita origine, sola voluntate non amittatur, cum sit immutabilis, tanquam naturalis, l. *assumptio in princ. ff. ad municip. l. origine C. de municip. & orig. lib. 10.* Attamen id intelligitur quoad veritatem, cum civilitas originis inspecta veritate non mutetur, & fieri non potest, quin sit Civis loci originis, ut dicit doctissimus, ac ingeniosissimus, M. D. Jo: Chryf. Scarfò in 18 *fragm. legal.* sed quoad effectus resultantes ex ipsa civilitate bene mutari potest in præiudicium ipsius Civis, licet non ita facile, sicut civilitas aliter acquisita, ut dixit glos. in l. *adoptionem in verbo non mutatur C. de adoptionem.* Honded. *conf.* 5. vol. 1. par. 1. tit. de *stat. n. 43. vers. non obstat igitur.*

Contrarium nonnulli DD. tenuerunt, quod civilitas originis non amittatur, etiam quod recedat à patria, & alibi incolatum transferat, pro quo faciunt ponderata per Jaf. in l. *huiusmodi §. legatum* n. 14. ff. de *leg. 1.* qui à DD. communiter receptum affirmat, sequuntur alii, quos ipse congerit, & affert Vrsill. *ad præalleg. Afflict. decis.* 384. & hæc opinio recepta est in Tribunalibus Civitatis Neap. & in Regia Camera, ut patet ex dec. Regentis Moles, quam volui inferere.

Et hæc civilitas originis non amittitur etiam, quod recedat à patria, & alio incolatum transferat, licet quandoque de hoc in Sacr. Conf. fuerat dubitatum, & vota fuerunt paria, ut refert Afflict. in *decis.* 384. sed in Camer. est absolutum, quod nunquam amittitur civilitas originis, etiam quod recedat à patria, per ea, quæ fundat Socin. in *conf.* 35. vol. 1. num. 7. & hinc est, quod cum in anno 1541. fuisset provisum per Ill. D. Petrum de Toledo huius Regni Proregem, quod Neapolitani alibi habitantes non gauderent, illud fuit declaratum, non procedere in oriundis, sed respectu aliorum, qui sunt Cives per pragmaticam, vel per incolatum, ut apparet in provisione dicto anno expedita in libro capitulorum Civit. Neap. fol. 189. & in mandatis, seu instructis, quæ dantur Regis numeratoribus, quæ sunt registratæ, in Camera in lib. ... ubi expresse cavetur, quod orti, vel oriundi, qui habitant in Civitatibus Regni non numerentur, alii verò Cives, ex quo non habitant in Ci-

vitare, numerentur in loco, ubi habitant. Hæc Moles.

Et ita decisum in Mag. Cur. in causa spectabilis Comitis Cæleri cum Vincentio Cirillo inquisito, & carcerato in Mag. Cur. de anno 1625. ubi sunt nonnulla exempla decisionum Sacr. Conf. in eodem processo deducta.

7 Hanc quidem opinionem modificavit Vrsillus in d. *decisione* Affl. 384. num. 3. *vers. dico primam opinionem*, quando parentes defervissent postea domicilium originis, sive nativitatis in tenendo alibi domicilium. Capibl. in *pragm.* 8. de Baroni. *bus part. 2. num. 235. vers. etenim hoc est declarandum*, ita intelligendo opinionem Affl. in *præalleg. decis.* & aliorum Scribentium contrariam sententiam sequentium Jo: Cæphalus *conf.* 451. n. 158. qui bene fundat, & declarat per hæc verba, verum est, quod si quis in Provincia non sit ortus, sed oriundus, & extra Provinciam domicilium habeat, non dicitur Provincialis, & propterea licet patris 8 originem filius sequatur l. *assumptio §. 1. ff. ad municip.* non tamen id procedit, cum alio pater habitatum se transtulit, & ibi liberos sustulit, nam tunc liberi patris originem non sequuntur, l. *Provinciales ff. de verbor. signif. & ibi Alciat. circa medium in vers. quamvis igitur*, qui declarat illum text. etiam remota dictione *dumtaxat*, cum differentia existat inter ortos, de quibus non loquimur, qui non amittunt civilitatem Provinciæ, in qua nascuntur, licet in alia habitent, & oriundos, de quibus loquitur d. l. *Provinciales*, & in quibus potest 9 salvari glos. in l. *in adoptionem C. de adopt.* cum citatus text. ad eum se remittat in d. l. *Provinciales*, & dictum glos. debeat intelligi secundum id, quod allegat Bart. l. *non solum §. si liberationis verba de lib. leg.* & supra dictum est in fine responsionis ad secundum argumentum, & ita etiam est declarandum, & intelligendus Bald. in *auth. & omnino col. pen. vers. & num. scias C. de nator pro marit.* qui adducit glos. d. l. *adoptionem*, nec aliter debet intelligi Affl. *decis.* 384. num. 5. *ad finem*, cum citet Bald. in d. *auth. & omnino*, & ut per eum, & dum ait idem in habitante non solum extra Provinciam, verum etiam extra Civitatem, loquitur contra Bald. in d. *auth. & omnino* & contra omnes in locis prædictis, originarius enim non amittit originis civilitatem, licet ex eo solo quis alibi domicilium habeat, ut supra dictum est, & civilitatis fiat additio non permutatio d. l. *in adoptionem ff. de adopt.* Hæc Cæphal.

Et secundum hanc modificationem iudicavit Rot. Rom. ut refert Cæsar de Grassis *decis.* 61. alias 15. de probat.

Ex his sub die 21. Aprilis 1626. per M. C. fuit remissus ad Curiam Cærcellis Franciscus Vitalis inquisitus de homicidio ad petitionem Ill. Principis Collis. quamvis esset oriundus Neapolitanus, quia pater deferendo domicilium Neapolit. Cærcellum se contulit, ibique inquisitus ortus fuit, in banca Serici.

9 Alia modificatio potest dari ex Bal. in l. 2. in fin. §. de *infant. expos.* in Cive relinquirente Civitatem, cum videt eam perire, quia debet eam iuvare, alias perdit omne ius civilitatis, & ita intelligendum est, quod Boer. dicit in *decis.* 260. in fin. qui fundat eius dictum ex allegata doctrina Bal.

ARGUMENTVM.

Vfus pascendi, lignandi, &c. qui Civibus in territorio Baronis demaniali ex dispositione iuris competit, & feudo naturalibus insitus dicitur, an etiam Civibus allectis competat.

SUMMARIUM.

- 1 Vfus competens Civibus in demanio Baronis an extendatur ad Cives allectos. Et decisio n. 11.
- 2 Immunitas ex laudo declarata in beneficio Civium non extenditur ad Cives ex privilegio.
- 3 Verba prolata in dispositione favorabili in dubio intelliguntur naturaliter, non autem civiliter.
- 4 Cives allecti quando gaudeant prerogativis Civibus debitis.
- 5 Cives ex privilegio dicuntur veri Cives, & n. 7.
- 6 Vfus in demanio feudi competit Civibus ex dispositione iuris.
- 7 Verba cuiusvis dispositionis quantumvis stricta omnes comprehendunt, quos propria verborum significatio patitur.
- 8 Cives allecti in loco, in quo habitant, & onera sustinent, non sunt comparandi cum exteris.
- 9 Universitas alliciendo Cives, praeiudicat Baroni in eo, quod in consequentiam venit.

DECISIO LXXV.

ILI Dux Ebuli prohibuit usum in territorio demaniali Civibus allectis, intercipiendo eorum animalia, quae ibi fumebant pascua, & ab illis fidam exigere intendebat prout ab exteris.

- 1 Pro quo dicebatur, usum competere Civibus, exteris autem non, nisi soluta fida, qui non erit ampliandus ad Cives allectos in praerudicium Baronis iuxta ea, quae adducit Roland. in cons. 79, qui consuluit pro Comitibus Nuvolarii contra Universitatem Regii, fundans, Cives ex privilegio creatos non gaudere immunitate in laudo descriptis, quod omnes, & singuli, tam Cives, quam Comitativi, & habitatores sint, & esse debeant immunes: nam verba prolata in dispositione favorabili, in dubio intelliguntur naturaliter, non autem civiliter, l. Statius Florus §. Cornelio falici ff. de iure fisci. l. ff. C. de his qui ven. atas.

Ponderat quoque pro hac opinione doctrinam Bart. in l. si maritus la. 2. §. legis Julia ff. de adult. qui tenet Civem allectum haberi pro Cive in his,

- 4 quae Civitas posset concedere Civibus, & ut Civis tractabitur, sed in his, quae habent Cives aliunde, quam ex concessione Civitatis, ut puta rescripto Principis, vel Papae, non haberi, nec tractari pro Cive, hanc distinctionem sequuntur Roman. cons. 62. num. 9. vers. isti autem Cives, Boes. decis. 290. n. 33. vers. idem talis.

Quod suadetur quoque ad evitandum absurdum: possent enim Universitates ad libitum constituere Cives in praerudicium Baronis, si esset in earum facultate, & Baroni per indirectum prohibere exactionem fidae ab exteris.

Pro universitate faciunt adducta per Caphal. cons. 301. l. dubio lib. 4. per Patif. cons. 71. lib. 1. per Surd. cons. 313. vol. 3. qui pro Civitate Regii contra Comites Nuvolariae fundaverunt, Cives ex privilegio gaudere immunitate, prout ceteri Cives,

- 5 nam isti Cives ex privilegio dicuntur veri Cives, & non minus proprie, quam originarii, cum officiantur ita Cives per creationem, sicut per origi-

ginem, l. prima ff. ad municip. l. Cives C. de incol. lib. 10. & respondit Caphal. omnibus in contrarium adductis.

- 6 Insuper iste usus in demanio feudi competit Civibus ex dispositione iuris per l. usum aquae C. de aquaduct. lib. 10. vbi de Luc. de Penn. Marin. Frez. in tractat. de subfeud. in 46. ant. Baronum n. 4. Dom. de Pont. cons. 97. num. 4. & insitus dicitur naturaliter feudo, Capiblanco ad pragm. 11. de Baron. num. 101. vers. & iste usus insitus, & dicemus infra in sequenti dec. item allectus Civis ab universitate habet usum, d. l. Cives C. de incol. lib. 10. prout alii Cives, cum ipsi quoque verè, & proprie sint Cives. l. ff. ad municip. & verba cuiusvis dispositionis quantumvis strictè omnes comprehendunt, quos verborum propria significatio patitur, l. cum lege, ubi etiam Aret. ff. de testam. & debet tractari, ut Civis illius Civitatis, ubi receptus est, & debet habere eadem privilegia, quae habent Cives originarii, tenet Dec. cons. 183. num. 101. vers. quia civilitas in iure consistit, nec non sunt comparandi Cives allecti aequaliter cum exteris in eo loco, in quo habitant, & onera sustinent, consideravit hos Frezza pract. loc. vers. & in eo loco, in quo habitant, & in propriis terminis in iure lignandi, & pascendi tenuerunt Molfes. in comens. ad consuet. Neap. in tit. de personis lib. 2. par. 2. in addit. ad qu. primam num. 5. vers. & idem esse de Cive ex privilegio. Capiblanco in d. pragm. 11. de Baron. num. 108. in fin. & num. 109. in quibus loca etiam ad incolas extendunt.

- 10 Nec interesse Baronis erit considerandum: utitur enim Civitas iure suo in alliciendo Civem, & non consideratur praerudicium Baronis, quia illud venit secundario, & in consequentiam ad tex. in l. proculus ff. de dati. infect. & l. si in meo ff. de aqua plu. arcen. & in simili Dom. de Pont. cons. 7. n. 7. vers. nam tunc non consideratur. Fuit per Sac. C. datus terminus, & animalia intercepta restitui mandatum cum cautione.

ARGUMENTUM.

Baronibus, & feudatariis an, & quando, & quomodo locationes, & de novo concessionem facere in territorio, ac nemoribus demanialibus feudi eorum Baroniae, illorumque faciem mutare permittitur; Et qualis in iis usus vassallis, ac Civibus, & habitatoribus competat.

SUMMARIUM.

- 1 Barones, & feudatarii in Regno Sicilia de demanio eorum, feudi concessionem de novo facere non possunt, sed tantum emendationes cum antiquo canone locare.
- 2 nec etiam defensas, seu forestas, & clausuras constituere possunt, & de ratione.
- Vfus Baronis in territorio demaniali, qualis, & quatenus, ibid.
- Universitas, & vassalli habent usum in territorio demaniali Baronis, ibid.
- 3 Baronibus licitum est uti nemoribus demanialibus ita, ut eorum commoditatibus satisfiat, & vassalli à pascuis, nemoribus, & cultura non arceantur.
- 4 Sic & è converso Barones, uti primi Cives in demanio Universitatum usum habent.

- 5 *Pascua an Baronis , vel Universitatis præsuman-
tur, remissiva.*
- 6 *Baronibus , & feudatariis Regni per registrum
Imperatoris Federici permittitur terras etiam
steriles absque assensu concedere, non in pecunia ,
sed ad certam fructuum portionem , non tamen
modicam, ut per hoc frans præsumi possit.*
- 7 *Baro faciem territorij , in quo Universitas usum
habet, potest mutare , non iure servitutis contra
usuarii voluntatem , & de pascuis , & locis ne-
morosis arbuta, oliveta , & seminatoria facere ,
non tamen taliter, quod usum impediatur Civium,
& ita decisum.*
- 8 *Secus autem quando vassalli iure servitutis usum
habent, nam tunc, nec concedere, nec mutare fa-
ciem licet, etiam in melius commutando.
Melius non est, quod sit contra voluntatem usum
habentis, ibid.*

DECISIO LXXVI.

- 1 **B** Arones , & feudatarii minimè possunt in Re-
gno Siciliae de demanio eorum feudi de no-
vo facere concessionem , nisi tantum cum antiquo
canone locare excadentias , feuda scilicet solita
dari in feudum , & postea aliqua iusta causa eis
aperta Andr. in prima rubr. de his , qui feud. dar.
poss. num. 8. vers. constitutio Regni Sicilia , Affl. in
d. const. constitutionem Diva memoria in 12. nota-
bil. & est expressum in d. constitutione in verb. ex-
cadentias , Capibl. in prag. 11. de Baron. num.
2 100. nec defensas , seu forestas , & clausuras con-
stituere ad hoc , ut herba naturali vi , absque ulla
industria nata vendi , aut locati possit , in toto
enim territorio domanij Baronis , Universitas , &
vassalli habent usum , debent enim habere natu-
ralia elementa , ne ipsi inermem vitam ducant ,
Frez. de subfend. aut. 46. Baron. num. 4. Ann. al-
leg. 48. num. 28. vers. nam iste usus , & diximus su-
pra in præced. decis. qui interpretatus fuit non ex-
tendi pro mercatura , D. de Pont. de potest. Prorog.
in tit. de elect. offic. §. 2. num. 3. nec pro animalibus
acceptis ad locidam Frez. in d. 46. aut. Baron. num.
4. vers. in causa D. Vincentij Cossi , adest decretum
S. C. D. de Pont. in dict. tract. de potest. Prorog. de
elect. Official. §. 2. num. 3. & ita decisum refert. Ca-
pi-blanc. in præalleg. prag. num. 102. & usus ne-
morum demanialium feudi eorum Baronis debet
esse liber Civibus , & habitatoribus in dictis Ci-
vitatibus , Castris , & Baronis , ut patet in prag.
11. de Baronibus , Affl. in const. Regni , quæ in-
cipit , *Autorisatem num. 8.* unde Baronibus lici-
tum est uti nemoribus demanialibus , ita ut in suis
commoditatibus satisfiat , & vassalli à pascuis ,
nemoribus , & cultura non arceantur , ita dispo-
nitur in cap. Regni Magistri forestarum §. & di-
mittitur , & in d. prag. 12. de Baronib. & ita è
4 converso Baro , uti primus Civis in demanio Uni-
versitatis habet usum D. de Pont. in d. §. 2. num.
4. vers. sicuti è contra Baro , & sicut ditior Civis ,
adducit auctoritates , & decis. Kovitus in com-
men. prag. in rubr. de pasc. & forest. num. 7. vers.
si tamen huiusmodi pascua , & inferius num. 8. af-
fert pro utraque opin. DD. an pascua præsuman-
tur Baronis , vel Universitatis , pro cuius mate-
riæ dilucidatione videnda sunt adducta per Capi-
blanc. in d. prag. 11. de Baronib.
- 6 Tamen per registrum Imperatoris Federici est
permisum feudatariis terras parum utiles , nemo-
rosas , & steriles sui feudi locare absque assensu ,

& concedere , ut plantentur , ut certa portio fru-
ctuum inde reddatur , domino , sed non in pecu-
nia , dummodo portio illa non sit modica , ne per
hoc possit fraus præsumi , ut Andr. in cap. 1. in
fin. in additione, an ille, qui interf. fratrem domi-
ni sui, & in d. constitutione constitutionem Diva
mem. in verb. minuendis , Marinus Frezza de sub-
fendis in 19. aut. Baron. Affl. in eadem consti-
tutione in 12. notab. num. 6. Præf. de Franch. decis. 561.
Fab. de Ann. cons. 51. Dom. de Pont. in tit. de elect.
official. §. 4. num. 2. & 3.

- 7 Et quamvis permisum sit Baronibus mutare
faciem territorij , in quo Universitas habet usum
non iure servitutis contra usuarii voluntatem , &
de pascuis , & locis nemorosis facere arbuta , oli-
veta , & seminatoria iuxta tradita per Covarru.
præf. quæst. cap. 37. num. 4. & 5. attamen non erit
permisum taliter mutare , quod impediatur usum
Civium , de quo supra , quod non negat Covar-
ru. præf. loc. & patet considerata ratione , de qua
supra , per quam usus debetur , & ita tenet Hie-
ron. de Monte in tract. de fin. cap. 6. num. 14. vers.
territorij dominus , Capiblanc. in d. pragmat. 11.
num. 101. vers. & propterea dicebat in facto , &
ita decisum fuit die 21. Januarii 1621. per S. C.
inter Ill. Principem Octaviani , & Universitatem ,
accidentibus Consiliariis super faciem loci , cu-
jus sententiæ tenor est . Per hanc nostram diffini-
tivam sententiam dicimus , pronunciamus , sen-
tentiamus decernimus , & declaramus , licere Ill.
Principi Terræ Octaviani ad presens utili domi-
no dictæ Terræ facere concessionem in locis no-
minatis Mauri , Nemoris , & Maschi , prævis ta-
men sollemnitatibus à iure requisitis , & iuxta
formam cap. vigesimi in transactione prædicta
contenti ; pro medietate tamen locorum prædi-
ctorum à parte remotiori Terræ Octaviani , ita
quod pro usu Civium remaneat proximior , in
qua medietate declaramus , comprehendi quanti-
tatem territoriorum olim concessorum per quon-
dam D. Bernardettum de Medicis , Neutram ,
&c.

Observando practicam traditam per Vinc. de
Franch. in decis. 301. in fin.

- 8 Prohibitum autem est Baronibus Regni etiam
steriles terras concedere ad certam portionem fru-
ctuum , & mutare faciem , quando iure servitutis
vassalli habent usum , facit text. in l. fin. ff. de usu,
& habit. ex quo text. patet , non posse dominum
territorij mutare faciem prædij , in quo quis ha-
bet servitutem usus contra usuarii voluntatem ,
etiam quod in statum meliorem velit commutare ,
melius enim esse non videtur , quod sit contra
voluntatem illius , qui habet usum *l. quamvis me-
lius ff. de usufr.* imò tenetur illum agrum , in quo
quis habet servitutem pascendi , semper ad pa-
scendum liberum tenere , nec ad culturam redu-
cere , & mutare antiquam formam , ita Covar. in
d. c. 37. præf. quæst. num. 4. ubi per doct. Bartho-
lomæ Veronensis de servit. rust. præf. cap. de ser-
vit. iuris pascend. num. 26. dicit , quod , ubi quis
in agro alieno habet ius pascendi iure servitutis ,
Dominus territorij non potest illum agrum redu-
cere ad culturam , quæ ullo tempore impediatur
pastum , & ingressum animalium ad pascendum ,
sed tenetur illum semper liberum ad pascendum
iuxta antiquam , & consuetam formam tenere ,
hoc idem ante eum tenuerunt Socin. junior cons.
105. lib. 1. Aymon. cons. 4. col. 2.

ARGUMENTVM.

Pater, & filius an in eodem Tribunali
iudicare possint.

S Y M M A R I U M.

- 1 Pater, & filius an in eodem Tribunali eadem in
causa iudicare valeant, & num. 12. ubi habetur
deciso.
- Pater, & filius una, eademque persona censentur,
ibid.
- 2 Filius eandem quam pater erga se, affectionem, &
voluntatem habet, erga patrem habere presumi-
tur.
- 3 Filius boni patris gesta imitari tenetur.
- 4 Filius à se facere quicquam non valet, nisi quod
patrem viderit facientem.
- 5 Non decet à filiis ad irritum revocari, quæ à pa-
tre geruntur.
- 6 Filius, ac discipulus patris, & magistri senten-
tiam defendere, atque excusare debent.
- 7 Pater magis patitur in filium, quam in seipsum.
- 8 Iusta recusationis causa reputatur, si in causa, in
qua pater fuit Advocatus, filius sit Iudex vel à
contra pater sit Iudex, & filius Advocatus.
- 9 Filius in appellationis causa, in qua eius pater in
primo iudicio pronuntiaverat, suspectus est Ju-
dex.
- 10 Filius in iure patrem corrigere, ac ei contradicere
potest; sed non in gradu appellationis.
- 11 In his, quæ à iure sunt permissa, quilibet admitti-
tur, nisi expresse reperiantur prohibens.
- 12 Electio in personam patris, & filii simul facta cen-
setur nulla, quippe qui ad administrationem
eius, eodemque tempore non admittuntur.

DECISIO LXXVII.

- 1 **P**RO negativa assertur. Primò quia pater, &
filius pro vna persona reputantur §. ei, cum
pluribus concordantibus Instr. de inutil. stipulat. &
filius est de familia patris, secundum Speculato-
rem in tit. de delegat. §. superest vers. item si sit Co-
mes, Ioan. Andr. & Dominicus in cap. legitimè,
de appellat. in 6.
- 2 Et filius presumitur habere eandem affectio-
nem, & voluntatem, quam pater habet tenet Bal.
in l. liberi cel. pen. C. de oper. liber.
- 3 Præterea filius tenetur imitari gesta boni pa-
tris cap. dominus noster in §. 56. dist. nec potest
- 4 filius quicquam à se facere, nisi quod patrem vi-
derit, facientem, ut in cap. fin. de consecrat.
dist. 2. ult. & 24. quæst. prima cap. cum beatissimus
- 5 & non decet ea, quæ à patre geruntur, à filiis ad
irritum revocari, l. ea, quæ à patre C. de ressit.
miliz. Bald. in l. fin. §. ipsum autem C. de bonis, quæ
liber. & filius, ac discipulus sententiam patris,
aut magistri defendere debent, & eam excusare,
vt consultivè Cassius fecit in l. dicere ff. de arbitr.
vnde ex his si prior pater votum protulit, suspe-
ctus redditur filius, cum non deceat contra pa-
tris consilium sententiam dicere de causa; & è con-
verso post votum filij ob affectionem redditur su-
spectus pater, qui magis patitur in filium, quam
in seipsum, l. isti quidem ff. quod mot. caus. facit
- 6 etiam, quia si Iudex est filius eius, qui fuit Ad-
vocatus in causa, vel è contra pater est Iudex, &
filius est Advocatus, est iusta causa recusationis,
Io: Chryl. Scarf. Post. legal. 9. Ex quibus DD.

tenuerunt, filium esse suspectum Iudicem appella-
tionis in causa, in qua eius pater in primo iudi-
cio pronuntiaverat, Ferd. Valquez de success. creat.
9 lib. 2. §. 20. part. 2. requirit. 29. declarat. prima num.
44. vers. primo, quia pater, & filius, & ita iudi-
catum in diversis Tribunalibus, vt patet per Garf.
Mastrill. decis. 151. num. 27. vers. sed contrarium
tenuit.

Pro affirmativa assertur primo text. in l. 3. §. si
quis de condit. caus. dat. cau. non sequit. vbi Celsus
filius patrem suum Celsum in iure emendavit, &
ei contradixit, & ibi glo. in verb. posse, tenet, fi-
lium posse corrigere patrem in iure, in quo non
videtur fieri iniuria maioribus, si à minoribus
melius dicatur, quam sequuntur Bart. Bal. Alex.
Romanus, quinimò dicit Bald. quod hoc ad sum-
mam læticiam patris redundat, Grammat. & cæ-
teri relati per Garf. Mastrill. in decis. 151. nu. 23.
appellationis autem Iudicem filium esse à senten-
tia patris negant DD. per eundem Mastrillum ad-
ducti, & ita iudicatum.

11 Insuper in iure non reperit ut hoc prohibitum,
& quilibet admittitur, nisi lege reperiat prohibi-
tus, & his, quæ sunt à iure permissa, facilius
modus est, prohibitas personas proponere, & per
consequens aliæ censentur admittæ, l. cum prator
ff. de iudic. cum concord. adduct. per Gomez. in l. 2.
Tauri, hoc argumento utitur Andr. in testib. in
Const. Humanitate.

12 Fuit hæc etiam recepta in praxi tempore Præ-
sidatus Cardinalis Borgæ in anno salutis 1620. &
in Magna Curia admitti eodem tempore in eodẽ
Tribunali Regens Rovicus pater, tunc Regius
Consiliarius, & Ferdinandus Rovicus filius, vti
Iudex annalis.

13 In administratione verò aliter observatur, nam
pater, & filius non admittuntur eodem tempore,
& si simul eligantur, erit nulla electio, Ioann.
Paul. Montanar. ad pragm. 16. de administrat. Uni-
vers. num. 3. vers. si tamen eodem tempore, pater,
& filius, assertur auctoritates, & rationem.

ARGUMENTVM.

Advocatus, siue Iudex in eadem, vel alia con-
simili causa, an & quando Iudex esse pro-
hibeatur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Advocatus adversarij in eodem negotio, & causa,
vel ei connexa Iudex esse prohibetur, & ut su-
spectus removetur, & num. 8.
- 2 Iudex si consultor fuerit adversarij in causa, uti
suspectus repellitur, & cum ratione, & num. 3.
- 3 Consulems de consilio tenetur.
- 4 Iudex, qui alias in causa simili indicavit, uti su-
spectus removeri potest. Et cum ratione, &
num. 10.
- 5 Ceterum non idem ius militat in eo, qui non
eandem, sed consimilem causam pro alio uti ad-
vocatus olim defendit, & num. 6. & 8. & opti-
ma diversitatis ratione ita decisum est.
- 7 In his, quæ à iure permissa sunt, facilius modus
est prohibitas personas numerare, & per conse-
quens censentur admittæ.
- 9 Illatio ex diversis non fit.

DOm. Reg. Rovitus in *pragm. 11. de feudis* ad partes examinavit quæstionem, nam in successione feudi præferatur dupliciter gradus, an vero prærogativa ætatis, & sustinuit, prærogativam ætatis omnino esse præferendam, ita ut frater maior cōsanguineus præferatur fratri utrinque coniuncto, cumque idemmet articulus in causa Marchionis Larenii cum Joanne Vincentio Brancia esset decidendus in S. C. fuit pro parte Marchionis recusatus: uti suspectus, quia unde

1 Advocatus in eodem negotio, vel ei connexo est suspectus *l. prator ff. de iurisd. omni iudicium, cum concordantibus adductis per Steph. Aufser. in tract. de recusat. in 15. causæ recusationis, Marant. Specul. par. 6. & quandoque appellatur n. 42. C. Valcan. decis. 28. de contradic.*

2 Itemque si Iudex fuerit consultor adversarij in causa, Joannes Andreas in *cap. si contra unum, de offic. deleg. in 6. idem Aufser. ibid. in 49. causa Innoc. in cap. irrefragabilis num. 2. vers. quia consulens suam voluntatem propalavit. Capyc. decis. 146. num. 2. vers. si vocem suam, Marant. practica. loco num. 25. est ratio, quia iudicaret pro defensione sui consilij, ex quo consulens tenetur ex consilio, latè Bellug. in *specul. Princip. rubr. prima. & ibid. Add. in verb. malos Consiliarios.**

3 Ita etiam Iudicem, qui alias iudicavit in causa simili posse removeri, uti suspectum voluit. *Specul. in tit. de iudic. deleg. §. superest vers. item si funda. ut Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 5. casu 459. Raud. dec. Pis. prima num. 204. multas auctoritates cumulat Mastrill. dec. 151. num. 59. Giurb. dec. 99. num. 12. puta non est verisimile, quod esset contrarius: l. 1. C. de appellat. in princ. Bald. in l. apertissimi num. 7. vers. & idem ubicunque C. de iudic. Capyc. dec. 146. num. 3. vers. & idem ubicunque, que, & ita probavit ex Aufser. Rebuff. & alijs Bor. gnin. Cavalc. dec. Fluiza 28. num. 14. part. 2. refert de Pont. dec. 32. in princ. se fuisse recusatum, quia*

4 confimilem causam pro alio defendit, uti Advocatus.

5 Ex adverso non esse sufficientem causam recusationis, quia in iure prohibitum non reperitur, ad vocatum iudicem esse in causa simili illius, quam patrocinatus est, & in his, quæ sunt à iure permessa, facilius modus est, prohibitas personas excipere, & per consequens alias censentur admittæ, *l. cum prator ff. de iudic. cum concordant. adductis per Gomez. in l. 2. Tauri hoc argumento fundat id in testib. Andr. in Cons. Humanitate col. 4. b. ergo non essent alij testes.*

6 Prohibetur tantum in eodem negotio, & ita expressè text. in *cap. postremo, de appellat. ibi: aut in eodem negotio Advocati, l. fin. C. de offic. assessorum in fin. ibi, in his causis, quarum patrocinium adepti sunt, l. quisquis in princ. C. de postuland. Capyc. dec. 146. num. 2. dixit, posse seculari Iudicem, qui patrocinatus est, dummodo sit eadem causa, vel connexa, & invicem dependens, secus verò in alia quamvis simili, dummodo sit finita causa illa similis, vel ipse non interveniat amplius, secus verò si ipse adhuc, uti Advocatus interveniat, live in prima, live in secunda instantia, Rovit. ad *pragm. 1. de suspic. official. num. 47.**

Et pro hac opinione iudicatum fuit in Sac. Conf. teste Præs. de Franch. dec. 87. in fin. vers. & ego fui Advocatus, refert, & sequitur Mastrill. in d. dec. 151. num. 56. & Giurb. decis. 54. num. 5.

vers. secus in alia, & in dec. 99. num. 7.

9 Nec obstat id, quod dicitur Iudicem, qui alias iudicavit in causa simili, posse removeri, uti suspectum, nam est diversus casus, & ex diversis non fit illatio, & idem Mastrill. num. 56. tenuit, posse intervenire in alia simili causa, quamvis fuerit Advocatus, & inferius num. 59. contrarium sustinuit in eo, qui fuit Iudex in causa simili, quia

10 diversa est ratio, cum patrocinando; potest probabilem opinionem defendere, & aliud uti Iudex iudicasset, nam tunc non esset verisimile, quod esset contrarius.

11 Et ex his sub die 16. Aprilis 1622. fuit per S. C. decidum, quod interveniat, & liberatum de positum pro pena Regiæ Curie.

ARGUMENTUM.

Judex absque legitima causa, sed tantum ob inconfidentiam alias remotus an ex hoc solo uti suspectus recusari possit.

S U M M A R I U M.

- 1 Suspicionis iusta ob causa, si Iudex absque legitima causa remotus alias fuerit, & ita decisum num. 6.
- 2 Decus reputatur, aliquem à negotio removeri.
- 3 Recusatio proposita, & obtenta personam fugillat Iudicis, nunquam acerbum reddit.
- 4 Remotus ab aliquo officio, seu munere ad illud assumi nequit.
- 5 Litigare coram offenso Iudice durissimum est.

DE C I S I O LXXIX.

IN causa recusationis in personam Iudicis Mag. Cur. Vtries proposita per filios quond. Iosephi Paladini penes acta inquisitionis de homicidio contra Marcum Antonium Condò die... Februarij 1623. interventibus DD. Conf. Pomponio Salvio, Ferdinando Brancia, & vna mecum Aloysio Nicuola, & Iudice Marco Antonio Russino delegatis fuit iudicatum, causam iustam suspicionis esse, si Iudex fuerit alias remotus absque legitima causa, sed tantum ob inconfidentiam à negotio ei delegato ab Excellentissimo Domino Proce. ge ad petitionem eiusdem partis, quia dedecus reputatur, aliquem à negotio removeri in l. testamento centurio in glos finali ff. de manumiss. testam. quod etiam in Iudice consideravit Bald. in l. observandum primo not. ff. de iud. Recusatio enim hæc proposita, & obempta fugillat personam Iudicis, & eum acerbum facit iux. text. in l. fin. §. fin. verò il primo C. de manumiss. liber. hinc est quod remotus ab aliquo officio, live munere non potest iterum ad illud assumi l. 2. C. de divers. offic. lib. 12. quia si iterum in causa interveniret, non esset, nisi coram offenso Iudice litigare, ut notat Bald. in cap. super, de offic. deleg. quod durissimum est, ad tex. in l. apertissimi C. de iud. & in cap. cum inter, de except.

6 Et alias junctis S. C. & Regia Camera in causa D. Julii Vrsini cum Ill. Comite Saponariæ iudicarunt, non debere intervenire aliquos Iudices, qui in causa prædicta per prius fuerunt dati inconfidentes, non obstante, quod Regium rescriptum supervenerit, quod illa causa decidatur per omnes Iudices S. C. & Regiæ Camere. Actuario Scognamiglio in Camera. AR.

ARGUMENTUM.

Judex, qui semel suam sententiam in causa dixit, & qui verba comminatoria, & iniuriosa protulit an, & quando, & a quo, ut suspectus recusari possit. Et Judice verba predicta negante quid observetur. Recusationis pluribus causis allegatis, ac rejectis, an, & quando alias de novo causas proponere liceat.

SUMMARIUM.

- 1 Recusationis, & suspicionis materia tangitur remissivi.
- 2 Judex proferens verba comminatoria, & iniuriosa, an, & quando, ut suspectus recusari possit, & a quo, & n. 4. & 5. ubi etiam exempla, & decisiones recensentur.
- 3 Judex, qui semel suam sententiam in causa dicit, an, & quando Judex esse prohibetur, & ut suspectus removeri possit.
- 6 Practica, & observantia, quando Judex negat protulisse verba predicta comminatoria, & iniuriosa, & quando opposita fuit exceptio predicta calumniosa per recusantem quid agendum, & quomodo decisum in recusationibus officialium, & num. 9. & 13.
- 7 Judex videns eum opponere aliquam exceptionem calumniosam, ea non obstante ut ulterius a procedere debet.
- 8 Recusationis causis pluribus allegatis, ac rejectis, alias de novo causas proponere, an, & quando liceat, & quomodo decisum, & n. 10. & 12.
- 11 Advocatus in eadem causa Judex esse prohibetur, etiam accedente partium consensu.

DECISIO LXXX.

- 1 **I**N materia recusationis, seu suspicionis habet per Franch. & DD. in cap. postremo, de appell. Steph. Aufr. in tract. de recusat. per Marant. in pract. in 6. part. in 2. actu principali, in verb. & quandoque appellatur num. 24. vers. recusatio est sextus actus, Rebuff. super Const. Gall. in tract. de recusat. per Grass. except. 24. per D. Reg. de Pont. dec. 30. Mastrill. dec. 151. per Giurb. dec. 54. per Joan. Maria Novar. in collect. super prag. de suspic. offic. col. 214. per Rovit. in commen. ad prag. de suspic. official. & in cons. 8. & an in causa recusationis admittatur nominatio testium, Rovit. in prag. 7. de ord. iud. num. 28.
 - 2 Contingit dubitari in materia suspicionis, an causa sit legitima suspicionis, si Judex protulit hæc verba, *Che merita mille morti, per essere huomo infame, e che si era solo nella causa, lo volevo far trovare appiccato una matina.*
 - 3 Ex quibus verbis aperte patet, quod Iudici prohibitum est, eum, qui semel suam sententiam in causa dicit, Iudicem esse posse ex autoritate Præpositi in cap. postremo, fundat Scipio Rovit. in d. cons. 8. nu. 1. alios avert Jo: Maria Nov. in coll. super prag. 1. de suspic. offic. n. 5.
- Ex hoc solo non visum fuit, esse removendum, quia si propalavisset intentionem suam, antequam esset datus Iudex, posset ex hoc solo recusari secundum Aufrer. in tract. de recusat. in 18. causæ, unde Philipp. Franch. in d. c. postremo, de appell. voluit tunc recusari posse, cum aperuit mentem

suam, uti Advocatus, antequam esset Iudex, refert Add. ad Abb. in d. cap. irrefragabili lit. B. ver. idem si fuerit, de offic. ordinarii.

Verum quia postquam fuit datus Iudex animi sui opinionem aperuit, hoc casu non est iusta causa recusationis Giurb. dec. 54.

- 4 Peterit tamen ex verbis predictis comminatorijs, & iniurijs recusari, quia ista verba solent causare inimicitiam Abb. in c. cum cessante nu. 8. vers. aut enim secundum sum de appell. qui distinguit, aut Iudex lædit partem, seu metum infert extra iudicium, & est locus recusationi, quia ista solent causare inimicitiam, & ut suspectus potest recusari, ut 30. q. 5. cap. quod suspectus si vero partem lædit in iudicio, & comminatus est iniuste, tunc appellari potest, ac cum hæc verba sint prolata extra iudicium, poterit ex his recusari glol. in cap. cum super Abbazia de officio, & potest Iudic. deleg. in figuratone casus vers. qui ians legitime recusatus est, legitime recusatum Iudicem tenet, quia dixerat, quod si posset, noceret ei in causa illa, & hoc probare volebat, & inter causas recusationis Stephan. Aufrer. in tract. de recusat. in 40. causæ illam tradit, quando Iudex protulit verba comminatoria contra partem, quod si poterit, offendet ipsam ex aut. glo. Hostiensis, Ioann. Andr. Bald. Sicul. & Præposit. & ratione contumeliarum recusat ab illo, cui intulit verba contumeliosa, & tota sua familia, probat Par. de Put. in tract. de syndicat. in verbo suspicio cap. 1. num. 5. in fin. vers. nota arg. nota. in l. prima C. si quis c. pradi. potest.

Et fuit sub die 13. Augusti 1624. recusatus Consiliarius Varela in causa homicidij Ill. Marchionis Oyre per Ill. Marchionem Piscarie, quia protulit hæc verba, *Così l'ha fatto ammazzare il Marchese d'Oira il Marchese di Pescara, com'io feno il Consigliaro Varela,* & decisum per delegatos Regentem Henriquez, & me tunc Consiliarium ac Conf. Sofiam, & Iudicem Pascalem, quod non interveniat, Acta assumpto Migliaccio.

Vnde non fuit dubitatum de iure predicta subsistere, & aliqui ex dominis censuerunt, quod detur terminus ad probandum verba predicta, quæ negabantur per Iudicem, sed maiori parti visum fuit casum esse proposita hæc exceptio, ideo non admittenda, nam cum Iudex videt, eum opponere aliquam exceptionem calumniosam, ea non obstante debet procedere ad ulteriora, ita dicit Inn. quod pro singulari refert Lanfranch. de Orien. in recollect. singularium sub num. 33. eo maxime, quia alæ fuerunt prius allegatæ recusationum causæ in personam eiusdem Iudicis, & rejectæ, & de novo non licebat causas alias proponere ex dictis per Muta dec. 15. & decisum refert in Collaterali Conf. Novar. in coll. super prag. Regni prag. 1. de suspic. official. num. 4. & ideo sub die 13. Octobris 1622. in Collaterali Consilio accedentibus tribus alijs Regijs Consiliariis fuit provisum, quod interveniat, & solvat poenam in causa Marci Antonij Condò de Litio inquisito de homicidio, recusantis Iudicem Rossinum Comensarium causæ delegatum.

- 10 Et in eadem causa Marci Antonij Condò fuit resolutum, quod quamvis super capitibus fuerit provisum, quod Iudex deponat, & in depositione negaverit, quod adhuc poterit absque termino reijci recusatio: nam, quamvis verba prag. videantur repugnare alias observatum fuit in suspensione allegata de anno 1622. in personam Con-

filiarij Cæsaris Alderisii delegati in causa Io. Vincentii Sebastiani Rationalis inquisiti de pluribus in Collaterali Consilio cum interventu quatuor aliorum adiunctorum, & post depositionem, quamvis Iudex causas negaverit, fuit iudicatum, quod interveniat, & solvat pœnam non dato termino.

- 1 Limita prædicta, quando causa suspicionis effect talis, quæ tolleret potentiam iudicandi, ut si fuisset Advocatus in eadem causa cum per Reg. pragmat. editam sub die 3. Novembris 1611. prohibitum sit etiam accedente consensu partium esse Iudicem,
- 2 hoc enim casu potest eam proponere post reiectas alias recusationis causas, quia cessant rationes per Mutam in d. dec. 15. consideratæ, & ita iudicatum fuit per DD. delegatos significatoriarum de mense Novembris 1625. in causa Emanuelis Degni Perceptoris Provinciæ terræ Barij penes Actuarium Regiæ Cameræ Franciscum de Flore.

ARGUMENTUM.

Inimicitia an, & quando iusta dicatur recusationis causa, & quæ iusta sit inimicitia causa?

SUMMARY.

- 1 Inimicitia etiam levis, dummodo exprimat, in, & est recusationis causa.
- 2 Idque locum sibi vindicat, etiam si ipsemet recusans causam dedisset inimicitia.
- 3 Refringitur verò, ut locum non obtineat si malitiose egerit, ut ipsum tanquam inimicum repelleret.
- 4 Iusta est recusationis causa, si Iudex sit in manibus adversarii in alia sua causa, quippe qui in alia causa est Iudex ipse, & ita decisum.
- 5 Collega est suspectus in causa collega.

DECISIO LXXXI.

- 1 Inimicitiam levem iustam esse causam recusationis Doctores dicunt, quos congerit Mastrill. dec. 151. n. 46. quæ exprimenda est ex adductis per Aufr. in tract. de recus. in 35. causa, quamvis ipsemet recusans causam inimicitia dedisset; adhuc poterit excipere contra inimicum suum de inimicitia Archid. in capit. statutum de rescript. colum. . . vers. non audens, nisi malitiose fecerit, ut ipsum tanquam inimicum repelleret, Aufr. pract. loco vers. unde ille, qui fuit, Rebuff. in Const. Gall. in tract. de recusat. art. 9. gloj. 1. n. 11. & 12.
- 2 Iusta recusationis causa est, si Iudex sit in manibus adversarii in alia sua causa, puta quia adversarius in alia causa est Iudex istius, ita auctoritate Specul. 10. Andr. Domin. tenet Aufrer. in tract. de recus. in 43. causa vers. si Iudex est in manibus adversarii; Rebuff. in tit. de recusat. art. 9. glo. ult. num. 34. & ita iudicatum in Collaterali Consilio in causa Marchionis Larenii cum Joanne Vincentio Brancia in personam Ill. Marchionis S. Angeli Præsid. Sac. C. in cuius causa Ill. Marchio S. Angeli erat unus de Iudicibus, D. Jordanus Ursinus cognatus adversarii Ill. Marchionis Larenii,
- 3 Itemque iusta est causa recusationis, si sit collega tex. in cap. cum R. Canonici, de offic. & potest. Iudic. deleg. ibi, quos, cum sint socij, moribusque adversus habes suspectos, & ita observavi in

Scriba eiusdem bancæ, nam decrevi, quod abstinere in actitando causam ad querelam Scribæ eiusdem bancæ.

ARGUMENTUM.

- 1 Iudex uti suspectus ab Universitate ex causa inimicitia recusari non potest.

SUMMARY.

- 1 Iudex recusari ab Universitate ex causa inimicitia an possit.
- 2 Affectio, odium, vel amor in Universitate non considerantur.

DECISIO LXXXII.

Cum præfret Tribunali pecunie Civitatis Neap. Consiliarius Afcanius Muscettula, mandavit delegatis in dicto Tribunali, quod creditoribus Civitatis venderent annuos introitus in satisfactionem crediti, eique aurei sex in singula centena adiudicarentur, repugnaverunt ob id, quod in publicum damnum tenderet, quia ex hoc crederetur occasio dimigendi omnes Regni introitus, instabant non innovari, quod ab immemorabili observatum fuit assignari septem in singula centena fuerunt de mandato eiusdem carceribus mancipati, Civitas more solito congregata, delegavit binum ex quolibet Sedili, qui de gestis per Consiliarium apud Proregem conquerebantur, qui audita querela, ipso amoto, alium Tribunali pecunie suo loco præfecit.

Cum postmodum in Sac. C. de rebus ad Civitatem spectantibus ageretur, pro parte Civitatis uti suspectum Consiliarium, Afcanium Muscettulam abstinere ex prænarrata causa petitum fuit.

- 1 Fuit sub die 25. Octobris 1596. iudicatum, quod interveniat non obstante suspitione allegata, & ex causis discussis restitueretur depositum factum quod ea ratione sustineri potest, quia non consideratur interesse affectionis, odij, vel amoris in Universitate, arg. eorum, qui in teste dicunt Bart. Alber. & DD. in l. instantum § Universitatis ff. de rer. divis. Add. ad Capyc. dec. 252.

ARGUMENTUM.

Cognatio spiritualis inter quas personas contrahi dicatur Cognationis spiritualis ratione, an, & quando, & in personam cuius suspicio, vel recusatio admittatur. Patri in feudis filij, an, & quando alimenta, & usufructus etiam, & commoditas querantur.

SUMMARY.

- 1 Cognatio spiritualis contracta inter baptizatum, baptizatumque patrem nec non illum levantem, ac suscipientem eiusdem suscipientis personam non egreditur, nullaque coniunctio cum suscipientis filio datur, & n. 14.
- 2 Cognatio spiritualis est in hac recusationis causa, & ita ex pluribus rationibus decisum, & num. 15. cum seqq. in nudo num. 21.
- 3 Spiritualem cognationem inter baptizatum ipsum & illius patrem, & matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatumque patrem,

Matrem tantum contrahi ex Sac. Conc. Trid. statuitur.

- 4 Matrimonium inter personas, tam ex parte suscipientis, quam baptizantis, & baptizati, à S. C. nominatim non expressas libere, liciteque contrahi posse Pius V. Pontifex Maximus decrevit.
- 5 Pater in feudis filij usufructum, non habet, & cum ratione, & n. 11.
- 6 Nec illis est legitimus administrator.
- 7 Neque commoditatem habet.
- 8 Et in hac negatiua sententia itum est frequentius.
- 9 Reiecta affirmatiua Aret. opinione, qua quo pacto saluari possit, ponitur remissive.
- 10 Commoditas in hac materia bifariam consideratur, & n. 21.
- 12 Commoditas secundo modo considerata an legum veritati submina sit animadvertitur.
- 13 Alimenta ex bonis feudilibus filij, an, & quando, & quo iure patri debeantur.
- 15 Interesse filij ratione affectionis interesse patris dici potest etiam in bonis, in quibus nec usufructum, nec commoditatem pater habet, cum natura pater, & filius eadem persona penè intelligatur, & num. 18. ubi etiam exempla remissive habes.
- 16 Pater filium diligere plusquam semetipsum presumitur.
- 17 Amor nullus vincit paternum.
- 19 Paternum quàm sit desiderium gloria filiorum trahitur remissive.
- 20 Amor patrum erga filios tam incredibilis est, ut propriam gloriam, quam ipsi vita auferre solent, gloria filiorum postponere soleant.
- 22 Iudex uti suspectus recusari non potest ratione cognationis spiritalis, seu carnalis, si in pari gradu sit utriusque parti coniunctus, & ratio recensetur, quod tamen restringitur locum non obtinere si maiorem affectionem uni, quam alij iudex haberet, & ita indicatum.

DECI SIO LXXXIII.

- 1 Cognationem spiritualem contractam inter Magnificum Regium Consiliarium, & Proregentem Lopez, & Ill. Ducem Nucerinæ d. Proregentis filium levantem, Ducis personam non egredi, & ex consequenti non esse admittendam recusationem per Hectorem Pignatellum propositam in lre vortente, cum spectabili Comite Soriani filio Ill. Ducis super successione Status Montis Leonis sustinendum videbatur ex Sac. Trid. Concil. sess. 23. cap. 2. statuente in baptizatum ipsum, & illius patrem, & matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem tantum spiritualem contrahi cognationem.
- 4 Pro cuius declaratione Pius V. Pontifex Maximus in anno 1566. decrevit inter personas, tam est parte suscipientis, quam baptizantis, & baptizati à Sacro Concilio nominatim non expressas matrimonium libere, liciteque contrahi posse.

Cum autem Regia pragmatica ab Excellentissimo Comite Lemos in anno 1611. circa suspicio, nec edita conformem se reddat Tridentino Concilio, non poterit ex hoc capite unitatis personarum removeri Dominus Proregens Lopez in immisionis articulo pro Comite filio, vel contra eum, non autem pro, vel contra Ducem patrem explicando.

Nec ob stare videtur interesse eiusdem Ducis ratione usufructus, seu commoditatis. Pater namque non habet usufructum in feudis filij, Andreas in cap. 1. §. valvasores num. 13. de his, qui feud. dar. poss. cuius doctrinam latè exornat Dom. Reg. de Pont. in repet. feud. lect. 7. per totam, estque communis sententia, de qua Anna pater sing. 377. Schrad. de feud. par. 7. c. 6. & novissimè D. Confil. de Georgio in repetitio feudal. c. 40. num. 23. & seqq.

Dominus namque feudum concedens, hoc expressè agere dicitur, ut filio vassallo, non autem patri usufructus quærat cap. 1. §. fin. ex quib. cau. feud. amitt. Schrad. ubi sup. num. 7. ad hoc vi de fructibus serviat, quemadmodum ex Jacob. de Beluif. Bald. Alvar. Præpos. & alijs in cap. 2. alijs cap. 1. §. 2. de fratrib. de nova benef. in veb. concludit Gabriel. conf. 162. num. 2. vol. 2. quod exequi non posset feudatarius, si pater usufructum obtineret Dom. Reg. de Pont. dicta lect. nu. 64. D. Confil. de Georg. num. 23. in princ.

- 6 Hinc pater in bonis, in quibus non habet usufructum, non est legitimus administrator filii in auth. ut liceat matr. & avia §. 1. ibi, licentiam habeant, quo volunt modo dispendere.

Estque communis opinio, de qua glos. Bart. Angel. & alij, quos longa serie commemorant Fab. Turrett. conf. 51. num. 8. vol. 3. Gratian. dec. 76. num. 9. & Montcalleg. pract. act. lib. 2. c. 1. §. 14. n. 3.

- 7 Quod si usufructus patri denegatur, commoditas etiam ei deneganda erit.

Quamvis enim Jacob. de Beluif. Bal. Jas. Aret. & nonnulli alij, quos refert, & sequitur D. Præses de Franch. dec. 10 num. 9. in affirmativam descendant sententiam, quæ fortasse illis temporibus vera videbatur.

Negativa tamen quàm plurimis fulgitur legibus, ei namque favent, tex. in l. cum multa C. de bon. que liber. ibi, omni acquisitione absoluta, in l. fin. §. 1. C. eod. ibi, nullam acquisitionem, nec usufructum quari, & in d. auth. ut liceat matri, & avia, ibi neque usufructum, neque quodlibet penitus habeant participium.

- 8 Et ad præsens communior apparet, concurrente prohibitione, ita Xuarez in quæst. maior. n. 15. & seqq.

Gregor. Lopez in 4. par. tit. 17. l. 5. in verb. et usufructu in fine.

Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 19. nu. 33.

Surd. conf. 116. n. 73. vol. 1.

Gabriel. conf. 162. per tot. vol. 2.

Gratian. dec. 76. nu. 15.

Hypol. Riminal. in §. 1. nu. 196. cum seqq. in fit. per quas person. nobis acqu.

Caldas Pereyra in l. si curatorem habens in verb. lasis num. 145. vers. licet autem huiusmodi prohibitio.

Castill. quotid. contro. lib. 1. capite 3. nu. 58.

Montcalleg. citato lib. 2. c. 1. §. 13. n. 66. vers. sed licet his fundamentis.

- 9 Hartm. Pisto. quæst. iur. lib. 4. cap. 11. ubi num. 9. explicat, quo casu accipienda sit Aret. sententia.

Dom. Reg. de Pont. loc. cit. n. 62. qui n. 63. in fin. libus verbis æquiparat mentem concedentis expressæ usufructus prohibitioni desumptæ ex auth. excipitur. C. de bon. qua lib.

D. Philippus Palchal. de virib. patr. potest. cap. 3. num. 9.

Et

Et novissimè Dom. Consil. de Georgio *sape allegato c. 40. num. 27 vers. sed contra Aretinum*, & *num. 56. vers. de commoditate verò.*

Vt non immeritò ab eadem Aret. opin. recessit idem Dom. Præs. de Franch. *dec. 161. num. 8.* vbi Sacrum Consilium super commoditate provisionem faciendam reservasse asserit.

- 10 Procedet autem prædicta opinio, siue commoditas accipiat pro perceptione fructuum non restituendorum iuxta intellectum Cast. *conf. 455. num. 7. vol. 2. & Cavalcan. de usufruct. mulier. reliq. num. 182. cum seqq.* quam parum distincte loqui, & involuta, ac confusa manu de hac materia pertractasset advertit Castill. *vbi supra num. 54.*

Siue sumatur pro commodo medijs temporis, quo percipiuntur fructus, restituendi tunc filio, cum sui iuris erit iuxta alium Aret. *in sum in d. §. 1. & Jaf. in l. cum filio num. 158. ff. de leg. 1. quemadmodum in individuo concludit Gabriel. cit. conf. 162. num. 8. & 26. vol. 2.*

Primo enim modo sumpta commoditas, quoad effectum, & utilitatem nihil differt ab usufructu ipso, cum fructuum perceptio sit tota usufructus utilitas.

- 11 At verò usufructus prohibitus est patri ex mente concedentis ad hoc, ut filius de fructibus desertire possit.

Ergo si patri deberetur commoditas, inutilis, & inefficax redderetur prohibitio, propterea quemadmodum prohibetur acquisitio usufructus, pariter erit prohibita acquisitio fructuum, quæ in idem incidit, ita differtissimè deducunt Gabriel. *cit. num. 8. cum seqq.* D. Reg. de Pont. *loc. cit. num. 63. in princ. & D. Consil. de Georgio num. 29. vers. verum iste intellectus.*

- 12 Secundò vero modo considerata nihil differt à primis leges enim, quas Aret. & Jaf. ad id allegant, non probant, patrem teneri ad restitutionem fructuum, unde utilitatem, quam percipit, semper retinet, vt sapientissimè advertit M. D. Jo: Chryl. Scarfo *fragment. legal. 20.*

- 13 Et si patri deberetur alimenta in bonis feudali- bus iuxta doctrinam Napod. *in Consuetud. Si quis habet in verbo, & maternorum num. 28. vers. sed quid si huiusmodi bona in tit. de alim. præstand.*

Attamen alimenta hæc potius iure pietatis, quam patriæ potestatis debentur, stante, quod nullo modo pater ius habet in feudis, quemadmodum ex Azone concludit idem D. Consil. de Georgio *num. 53.* verissimè deducitur, ea non deberi, nisi patri, inopi, ex vulgata glos. *in l. si quis à liberis in princ. ff. de liber. agnosc.*

Præterquam quod Napodan. loquitur in alimentis omni jure debitis correlative ad bona, ità quod pater sit debitor, vt per eadem verba concludit D. Reg. de Pont. *vbi sup. num. 61. in fine.*

Vbi *num. 45.* recedit ab Alvar. qui existimabat, patrem in simul habitantem cum filio, in communi ratione habitationis habere commoditatem fructuum ad instar fratris cum alio fratre commorantis, ea ratione, quia omnia bona fratrum erant communia, & ex communibus feudum acquisitum, quod non procedit in peculio advertitio, nec inter patrem, & filium bonorum communio consideratur.

Constat itaque patri in feudis advertitijs filij, nec usufructum, nec commoditatem, vel alimentis quæri.

- 14 Pro Hactore Pignatello recusante fuit per om-

nes Judicantes consideratum, quod & si nulla detur coniunctio, cum filio suscipientis, attamen ratione affectionis interesse filij dici posse interesse patris, etiam in bonis, in quibus nec usufructum, nec commoditatem pater habet, cum & naturæ pater, & filius eadem esse persona penè intelligatur *l. fin. C. de impub. & alijs subdit.* & pater præsumitur plus diligere filium, quam semetipsum Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præf. 56. num. 4.* & nullus amor vincit paternum, *l. fin. C. de curat. furios. cum concord.* quod in materia recusationis ponderavit Aufres. *in tract. de recusat. num. 16. vigesima quarta specie*, & multa ad fundandum interesse patris habes per autoritates, & exempla tradita, per Rustic. *in proamio ad l. cum anus ff. de cond. & demonstrat.* & per Paschal. *in tract. de virib. patr. potest. p. 3. cap. 1.* eo maxime in casu nostro, in quo agitur de successione Status Ducis titulo decorati cum dignitate, quæ vulgo dicitur *de Grande de Castilia*, & quam sit desiderium paternum gloria filiorum tradit Homer. *Yliad. lib. 6.* & tam incredibilis est patris erga filios amor, vt propriam gloriam, quam ipsi vitæ anteferre solemus, gloriæ filij postponere soleant, Menoch. *de præsumpt. lib. 6. dicta præsumpt. 56. num. 13.*

- 15 Ex quibus sub die 11. Septembr. 1623. per totum Sacrum Consilium in Collateralis Consilio decisum fuit, quod non interueniat Reg. Consiliarius Didacus Lopes.

- 22 Cessat recusatio, ratione cognationis spiritualis, seu carnalis, si in pari gradu utrique parti sit iudex coniunctus, quia par est affectio, not. glo. *in cap. postremo, de appell. Bart. in l. non solum §. 1. ff. de rit. nupt.* Menoch. *de arbitr. cas. 106. num. 19.* & propter paritatem affectionis suspicio removetur. Hoc tamen limitatur quando maiorem affectionem iudex haberet, vni quam alij *cap. accedens il secundo, vt lite non contest.* Dec. *in l. qui iurisdictioni præst. num. 17. vers. & dato, quod sit in pari gradu.*

Et ita iudicatum fuit per S. Consil. sub die 13. Novembris 1619. in suspicione proposita in personam Consiliarij Cesaris Freccia inter D. Joan. de Avalos cum Ill. Marchione Piscariæ.

ARGUMENTUM.

Recusato Regni Prorege, an æquè recusare liceat omnia Regni Tribunalia.

SUMMARY.

- 1 Suspecto Prorege, an suspecti reddantur Regij Regni Ministri, quid observatum in hoc, & Sicilia Regno, & num. 4. 5. & 6.
- 2 Suspicio ex capite gravis inimicitia cum Prorege extenditur ad Regni Tribunalia.
- 3 Suspicio etiam ex causa litis cum Prorege committitur Regni officialibus.

DECISIO LXXXIV.

- 1 QVoad propositam attinet questionem in diversis sententijs abierunt Scribentes, quippe variè à Catholica Majestate constitutum, cum enim maximi ponderis controversia agitur, tur in Sac. Neapolitano Consilio inter Jll. D. Mar. eum Antonium Columnam, & D. Petrum Toletanum Commendatarij majoris Regni Castellæ hujus

huius Regni Proregis generum, Regio rescritto-
litis progressum impedivit, durante ipsius Prore-
gis prefectura, non tamen omnino causa avoca-
ta, ut ex altero regio rescritto infra num. 5. in-
spicitur, fundatur regia provisio, ut ceteros
omittam, ex facundè, ac perleganter scriptis per
Portium Imolam in eademmet controversia cons.
91. qui irrefragabilibus rationibus, ac validissimis
argumentis adversa sententia contractis admini-
culis, utriusque censurae trutinatis capitibus con-
cludit, recusationis exceptionem ex asserta cau-
sa à columnensi oppositam, Proregem ipsum
omnino legitimæ suspicionis recusationi obno-
xium reddentem Neapolitanæ Civitatis, consilia
omnia, velut membra subiecta afficere, huiusce
sententiaē sectatores fuisse Cavalcanti de brach. Reg.
par. 3. de recusat. Judic. numero 315. Lancellot. de
attenta par. 2. cap. 6 num. 45. Giurb. decis. 27. num.
2. & 9.

In Regno verò Siciliae recusante Ill. Ducissa
Bisbonæ Ill. Marchionem Viglienzæ Proregem ex
capite cognationis cum Illustre Marchione Sancti
Laurentii colligantis Regio diplomate sanc-
tum est, Consiliarios suspectos minimè fore, re-
cusato Prorege, qui causam deleget M.R.C. que-
ius dicat, ipso nullatenus interveniente, ut infra le-
gitur num. 6. hoc pariter iuri consonum, nec in-
congruis rationibus, nec vulgaris famæ DD. au-
thoritatibus probat Garzia Mastril. decis. num. 77.
cum seqq.

Enarratorum tamen casuum disputatione omis-
sa, in quibus contiguit in utroque Regno Re-
gias sanctiones servandas censeo, quæcunque re-
cusatur Prorex ex gravi capite inimicitia, tunc ad quos-
cunque Regi ministros recusatio extenditur, lo-
cumque habent dicta ab Imola, Lancellot. Cavalc.
& Giurb. loc. sup. cit. ut limitando sua dicta in dec.
151. ait Mastril. tract. de magistrat. lib. 4. cap. 17. nu.
86. ac observari tradit Tapia lib. 3. de iure Regni
rubr. de suspic. num. 5. quibus bene adnectit, quod
superius scripsi de officiali Baronis inimicitias ex-
ercentis in subditum, ex quo capite Bato suspectus
etiam in delegando suspectus redditur, ut autori-
tatibus, & decisione fundavit.

Uterius idem sentio, si inter ipsum Proregem
& recusantem sit iuxta ea, que dixit Abbas
& Felin. in cap. cum venissent, de iudic. cæterique
relati à Capycio decis. 124. n. 3. Capiblanco de Ba-
ranib. tom. 1. pragmat. 3. n. 168. Carleval. discussio arti-
culo in tractatu de iudic. lib. 1. disput. 2. quæst. 7.
sect. prima num. 797. & non infra dicemus.

Ex processu causæ vertentis in S.R.C. inter Ill.
D. Gartham de Toledo ex una, & Ill. Dominum
Marcum Antonium Columnam ex altera.

EL REY.

4 **I**ll. Marques primo nuestro Visorrey, Lugarteniente,
y Capitan general, Recibiose, la carta de
27. de Junio, que con intervencion de los Regentes
nos escribites con la relacion del Consejo de Capua-
na sobre la causa, que en el dicho Consejo pende entre
Marco Antonio Colona, y D. Pedro de Toledo, como
bjo. y heredero de D. Vittoria Colona su madre cerca
de la provision, que cada uno tiene à cobrar de obra
lo que en este negocio se deve considerar, y ansimismo
los exemplos de otros semejantes negocios, Nos ha-
vemos resuelto en que pues toca al dicho D. Pedro,
que es vuestro yerno, no se sentencie ay donde vos
soys la cabeza de los Tribunales desse Reyno, y a quien

todos ellos estan subordinados, pues se presupone,
que quando Marco Antonio fuese condenado ante
que fuese justamente, se persuaderia, que lo fue por
la parte, que vuestro yerno tiene ay, lo qual en nin-
guna manera conviene à vuestra autoridad, y opi-
nion, conforme alo qual procurareys, que estando la
causa en termino de sentenciarse por los Jueces
a quien toca se nos embie el proceso con los votos, mo-
tivos, y justificaciones de los dichos Jueces, proce-
niendo que no declaren los unos alos otros los dichos
votos, porque visto aca lo que en esto ay se ordena, lo
que mas convenga cerca del negocio, che tal es vue-
stra voluntad, y conviene à nuestro servicio. De
Aranjuez à 10. de Mayo 1578. Yo el Rey.

Con el señal de Francisco Hernandez. Vidit Romonde-
tus Reg. y Leon, y Herrera, y Eliodonns. Cayas Se-
cretarius.

EL REY.

5 **I**ll. Duque primo mi Visorrey, Lugarteniente, y
Capitan General, el Comendador mayor de Castil-
lla siendo Virrey, desse Reyno, me embie con carta
suya de 25. de Octubre de 82. el processo, y voto de los
nueve Jueces, que intervinieron en la causa, que
ay se trata entre D. Pedro de Toledo, como hijo de
D. Vittoria Colona, y Marco Antonio Colona sobre
la herencia de los bienes burgensaticos de Ascanio
Colona padre de los dichos Marco Antonio, y D. Vito-
ria, conforme ala orden, que se le dio para ello, y
porque cesando agora la causa, que entonces movio
à mandar traer aca el dicho processo, que fue por
hallarse a la sazón casado el dicho D. Pedro de To-
ledo con hija del Marques de Mondenar Virrey desse
Reyno aqui con razon se podia sospechar, que
todos los Tribunales desse Reyno se avian de incli-
nar siendo Virrey, hà parecido tornaros à remitir
la causa, pues entonces tan poco fue mi intencion,
que se sentenciase aqui, y encargaros, y mandaros,
que proveays, y deis orden, que alla le conozca, y tra-
te dessa causa por los Jueces a quien tocar, y se de-
termine, conforme à justicia, de manera, que nin-
guna de las partes reciba gravio, que assi conviene
à la buena administracion della. De Madrid à 10.
de Diciembre 1584. Yo el Rey.

Vidit comes generalis Thesaurarius. Vidit Leon.
Regens. Vidit Senenica Reg. Vidit Saladinus Reg. Vi-
dit Moles Reg. Cayas Secretarius. Locns sigilli. A
tergo. Allo Ill. Duque de Ossuna primo nuestro Vi-
sorrey, Lugarteniente, y Capitan general en el
nuestro Reyno de Napoles.

Sequitur Regium rescryptum in
Regno Siciliae.

EL REY.

6 **I**ll. Duque primo mi Visorrey, Lugarteniente, y
Capitan general, por vuestra carta 21. de Se-
tiembre se ha entendido lo que decis, de que la Du-
quesa di Bivonia os havia alegado por sospecho, y
tambien alos demas Tribunales, y Jueces desse Rey.
no durante vuestro gobierno en la causa, que trata
con el Marques de S. Lorenzo, por estar casado con
la deuda vuestra, y lo demas, que havia pasado, y
os movio à nombrar por Jueces alos inquisidores,
para que sin hazeros relacion proveyessen en ella, y
la sentenciasen, y porque la consideracion, que se
propone para recusar los Jueces, por ser la Marque-
ja de S. Lorenzo vuestra deuda, no se tiene por ha-
zoso

stant, ni se deve subreptor emel conocimiento de la causa, por que vos esteis ay, ni tampoco admitir recusacion de todo un Tribunal, no habiendo causas particulares para ello, y quando las hubiesse los subrogados devian acudir a palacio, a hazer alli todos los actos, que se huvieren de proveer en ella, y el dar semejantes comissions a los inquisidores se tiene por de inconveniente, pues no siendo naturales no puedan hazer oficio de Juezes, ha parecido, que no se passe adelante en la delegacion hecha en ellos, si no que de nuevo cometas la dicha causa ala gran Corte, para que alli se determine conforme a justicia, abiti, cuando es vos de intervenir, y hazer en ella ninguna provista, que uno, y lo otro procede assi de mi voluntad. De Madrid a 14. de Diciembre 1607. Yo el Rey. Vidit Lanza Reg. Vidit Quinquama Duena Reg. Vidit Aragon Regens. Vidit de Curre Reg. Vidit Caymus Reg. Aguiros Secretarius. Allo Ill. Duque de Escalona primo mi Virrey, Lugarteniente, y Capitan general en el mi Reyno di Sicilia.

ARGUMENTUM.

Recusatione pendente, an suspendatur Judicis recusati jurisdictionis.

SUMMARIUM.

1. Causa suspicionis proposita, & recusatione pendente Judicis jurisdictionis suspenditur, & non potest ad aliquem actum procedere, nisi procedit, processus est nullus, & num. 2.
2. Procurator fisci sine Advocato, & Advocati consilio nihil facere potest, & si aliquid faciat, non tenet.
3. Index si pendente suspicionem se ingerat, an ex hoc solo sit suspectus.
4. Index si fuerit tantum suspectus, sed non recusatus, non irritantur gesta per ipsum.

DECISIO LXXXV.

1. SI Index ex aliqua causa recusatur, & fuerit proposita suspicionis causa iuxta Reg. sanctionem, suspenditur eius jurisdictionis, & recusatione pendente non potest ad aliquem actum procedere, & si procedit, processus est nullus. *glos. in l. apertissimi in verbo executoris C. de indic. Oltrad. conf. 6. Thema tale est Bart. & DD. in l. quia potest ff. ad Trebell. Ludov. Rom. conf. 220. col. 2. Paul. de Cast. conf. 121. 2. volum. Alex. conf. 89. Marant. in specul. par. 6. & quandoque appellatur num. 24. vers. recusatio est actus suspensus, & in 4. par. 16. dist. indic. num. 4. vers. secundo dicitur indicium nullum. & de magis comm. testatur Alciat. conf. 111. num. 37. lib. 5. Olasc. decis. 84. num. 3. Conf. de fact. scient. & ignorant. in specul. 85. num. 26.*

Et ex his iudicatum fuit in Collaterali Consilio de petitionibus, & instantiis fisci Advocati, & si presentata reperiantur per fisci procuratorem post propositam recusationem in personam Advocati fisci nullam esse habendam rationem, & haberi pro infectis, nec ex persona fisci procuratoris sustineri possunt, qui sine Advocato nihil facere potest per res. M. C. in ordine Caravit. 17. & si absque consilio Advocati aliquid faceret, non teneret per se, quia dixit Bart. in l. 1. §. si plures vers. quartum *quero, dicit statum ff. de exercit. ad. cum reliquis adductis per Caravit. in d. res. princ. & an sint acta ipso iure nulla, vide remissiones per Rovit. addu-*

- ctas in pragmat. 1. de suspic. num. 41. & augere suspicionem dixit Conf. in dist. in specul. num. 37. Martil. decis. 151. num. 64. & ex hoc solo, quod pendente suspicionem Index se ingerat, redditur suspectus, licet causa allegata sit falsa ex adductis per Rovit. in praedicta pragmat. 1. de suspic. official. num. 42. & remotus fuit fisci patronus Regis Camerae in causa Jo: Baptista Catanei cum Regio fisco.*
5. Secus vero, si quamvis fuerit suspectus, non fuerit recusatus, nam tunc non irritantur gesta per ipsum ex adductis per Garf. Mastrill. in d. decis. 151. num. 6. & seq.

ARGUMENTUM.

An ob gravamen in alia causa illatum possit recusari Index.

SUMMARIUM.

1. Suspectus an sit Index in alia causa ob gravamen illatum, tam de iure canonico, quam civili.
2. Et quid si scienter gravavit.
3. Deciso.

DECISIO LXXXVI.

1. OB gravamen in alia causa illatum recusatur Index de iure canonico *cap. ad hac lo primo, & cap. propositus; de appellat. de iure civili secus per l. primo ff. apud eum, a quo appellatur, al. can. ag. compell.* Quod validissimis rationibus probat non satis laudatus Phosphori Austriaci Auctor facundus, ac perillustis glorie Austriacae orator D. Jo: Chrys. Scarfo *Annos. 3. per totam.*
2. Verum etiam de iure civili si scienter gravamen intulit, redditur suspectus Bart. in d. l. prima cum ex eo iniuriam passus fuit, a qua poterit facile provocare l. si quis provocations C. de appell. quae appellatio propter iniuriam potest impedire jurisdictionem in alia causa, in hanc opinionem descendit Stephan. de Ausser. in tract. de recus. in 45. can. *ja recusationis vers. adverte, quod Bart. & per appellationem, & recursum ad superiorem animum ad inimicitiam provocavit ad text. in l. prima ff. de his, qua us indig. Steph. Ausser. in d. tract. in 35. causa vers. nec inspicitur si inimicitia.* Ex his fuit remotus per Coll. Conf. me adiuncto, ut suspectus Praef. S. C. ad instantiam Marchionis Fuscaldi M. Just. de mense Augusti 1629. quem in alia causa gravavit, de quo apud Proregem conquestus fuit, & iterum ordine Excellentiss. Domini relata causa, ipso praesente sub die 29. Novembris 1629. fuit ordinatum, esse debite executioni demandandum decretum.
- 3.

ARGUMENTUM.

Legatum dotis, an, & quando sit conditionale itaut legataria teneatur omnino nubere pro consecutione legati.

SUMMARIUM.

1. Legatum dotis praestandum tempore matrimonii ab extraneo relictum, quod sit conditionale.
2. Et quid si aliter appareat de voluntate testatoris.
3. Legatum dotis tempore matrimonii praestandum an debeat mulieri nolenti contrahere matrimonio.

mentum, nec carnale, nec spirituale;

- 4 Et quid si adversa valetudine impedita monitum valeat contrahere matrimonium, & decisio v. 8.
- 5 Omnis dotandi relicta haredi gravato confessor relicta.
- 6 Legatum dotis tempore matrimonii præstandum, subsistente in casu, in quo sine liberis decesserit, non debetur, quousque vivit legataria. Sed expectanda est mors naturalis.

DE C I S I O LXXXVII.

IN causa U. I. D. Casaris de Altomare cum Isabella de Altomare nepte ex fratre præmortuo agente ad consequutionem legati dotis, tempore matrimonii præstandi, extraneo relicti fuit, dubitatum de pluribus.

Primo an legatum dotis præstandum tempore matrimonii factum ab extraneo sit conditionale.

Secundo, nunquid legatum dotis sub conditione matrimonii carnalis, vel spiritualis debeatur puellæ legatarie volenti castè vivere in propria domo, vel adversa valetudine impedita.

Tertio esto, quod adversa valetudo impediens utrumque matrimonium, tam carnale, quam spirituale, impediat quoque legati consequutionem, an saltem locum faciat substitutioni ad commodum vocati ad idem legatum in casu mortis legatarie quandocumque sine liberis.

- 1 Quoad primum maior pars tot Scribentium tenuerunt legatum dotis relictum ab extraneo præstandum tempore matrimonii esse conditionale per text. in l. plurimque §. ante l. stipulationem ff. de convit. & demonstr. l. promittendo l. dotis promissio ff. de iure dot. per quæ, & concordantia iura, ita aperto ore asseverant, Alex. conf. 55. lib. 2. Bal. Novell. de dote per. 6. privileg. 76. num. 2. Cardin. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 1. tit. 22. num. 7. & seq. Magon. decis. Florent. 14. num. 1. Surd. conf. 131. n. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 146. num. 24. Grass. recept. sentent. §. legatum. qu. 48. num. 1. Peregr. de fideicom. art. 37. num. 19. Pater Mosel. ad conf. Neap. par. 4. q. 3. num. 6. de success. ab intest. vers. qui omnes dicunt. nisi aliud appareat de voluntate testatoris, cui standum est. Corneus conf. 40. n. 15. vel. 3. Angel. conf. 392. num. 2. vers. non est recedendum ab eius voluntate, in dubio autem cum de mente testatoris non constat, dictum legatum est conditionale, in hanc sententiam disputando inclinavit Angel. præcis. conf. 392. num. 2. vers. in dubio autem.
- 3 Quod secundum huiusmodi legatum non debetur mulieri nolenti contrahere, neque carnale, neque spirituale matrimonium, licet in propria domo cœlibem velle vitam agere, doctrina est Andreæ notabilis in constitutione in aliquibus coh. q. in su. vers. dic. vers. quod in legato, cui se subscribunt Cypic. dec. 204. num. 2. ibique Masullus in addit. num. 2. circa medium vers. samen ipsa legataria, & novissime famosissimus Theologus Magister D. Jo: Chryf. Scarfò, totum id eleganter explicans festiva suavitate in tract. de mat. q. 8. dico 4. & si adversa valetudine non sit idonea ad utrumque matrimonium tam carnale, quam spirituale, adhuc non consequitur huiusmodi legatum nuncupatum relictum, pro dote, præstandum tempore matrimonij, vel carnalis, vel spiritualis, & ratio (ni fallor) est manifesta, quoniam testatoris voluntas cum sit sub ratione finali prædeterminata ad utrumque matri-

monium, certè huiusmodi legatum dicitur conditionale, & propterea antequam alterum matrimonium contrahatur, cum deficiat substantia talis legati, illius præstito non debetur arg. text. in l. in testamento ita 31. ff. de condit. & demonstr. & in l. 4. C. de condit. inserz. & sic in puncto præclaro resolvunt Bald. novell. de dote d. p. 6. citato privi. legio 76. num. 2. vers. unde mihi videtur quod verior sit opinio Barr. Cravet. conf. 15. num. 3. Card. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 1. tit. 18. num. 19. & 20. Menoch. dict. præsumpt. 146. num. 10.

- 5 Gratianus discept. forens. lib. 3. cap. 542. num. 52. & 53. maxime quia, ut animadvertit Bald. novell. loco præalleg. num. 2. vers. præterea legando testator pro dote hoc omnis non videtur adjectum mulieri, sed haredi gravato, ideoque magis importat conditionem, quam modum. Hæc ille.
- 6 Quoad tertium vivente Isabella legataria nullus est locus substitutioni ad beneficium substitutioni ad beneficium substituti, ea decedente sine liberis, cum quousque vivit dicta Isabella, valeat, & matrimonium contrahere, & filios procreare ad text. in l. pater pater Severinam 100. §. socius ff. de condit. & demonstrat. ibi: nec ante diem fideicommissi cedere, quam mori caperit, cui con- gunt lex Statius Florius 48. §. Cornelio Felici ff. de iure fisci, ibi: sed si non dum dies fideicommissi venisset, quia possit prius & ipse mori, & lex cum pater 73. §. hereditatem ff. de leg. 2.
- 7 Et quod mors naturalis expectanda sit, egregie tradunt Card. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 1. tit. 6. num. 16. vers. illud etiam, Grassus recept. sententiarum §. fideicommissum cap. 23. nu. 7. & 8. Peregr. de fideicom. art. 28. num. 83. Valquius de success. creation. lib. 3. §. 11. limitat. 10. num. 171. prope finem.

Die 15. Aprilis 1624.

- 8 Judicatum fuit per S. C. non esse pro nunc locum petito legato, & quod procedatur ad decisionem articuli substitutionis. Actuarius Figliola.

ARGUMENTUM.

Exceptiones transactionis, & præscriptionis an, & quando litis ingressum, & ad ulterio- ra processum impediunt, vel ad merita re- servari debeant. Et ad merita reservata quando explicari debeant.

SUMMARIUM.

- 1 Exceptiones transactionis, & præscriptionis an, & quando litis ingressum, & ad ulterio- ra processum impediunt, vel ad merita reservari de- beant, & num. 4. 6. 10. & 13.
- 2 Decretum Judicis facit præsumi omnia solenni- ter acta.
- 3 Hares vatum defuncti factum habere debet.
- 5 Actio omnis per cursum annorum quadraginta tollitur.
- 7 Iuri dicendi de nullitate, & de latione contra- ctus triginta annorum spatium præscribitur. & num. 9.
- Judicis officium per idem temporis spatium occlu- ditur.
- 8 Sed bi anni triginta, an sine utile, vel conti- nui, itant ignorantibus etiam currant, & nu. mer. 12.
- 11 Transactio in capite enormissima lationis rescin- ditur.

- 14 *Prædicta hodierna procedendi circa exceptiones trans-
actionis, præscriptionis, & solutionis in vna
dilatatoriarum oppositas.*
15 *Reservatio exceptionum ad merita causa facta
quando explicari debeat.*
16 *Exceptiones peremptoria quando reddant processum
retro nullum.*

DECISIO LXXXVIII.

Mota lito per Ducem Magdaloni contra Vni-
versitatem Carreti super recuperatione mo-
lendorum, & balcheriarum fuerunt oppositæ per
Universitatem exceptiones transactionis initæ de
anno 1541. & præscriptionis ob cursum octuaginta
annorum ambæ impediens litis ingressum.

- 1 Quod ex vi transactionis non sit procedendum
ad ulterius allegabatur text. in cap. 1. de litiis con-
test. in 6. in l. fratris tui C. de transact. & facit ratio
adducta in cap. si quis litibus, de dol. & contumac.
quem adducit Odof. in d. l. fratris tui, Bart. in l.
nam, & postea num. 1. ff. de iur. iud. in l. legat. in
§. si quis post in principio, & num. 1. de condi. inde-
bit. Bart. in l. vir bonus ff. iudic. sol. Grammat. de-
cis. 66. n. 43. & eo magis quando in transactione
adest decretum iudicis, nam omnia præsumuntur
solemniter acta, ut probat Menoch. conf. 439. nu.
34 & proinde Dux actor debet habere ratam tran-
sactionem prædictam, ut hæres dicti transigentis
ex adductis per Menoch. conf. 508. 599. num. 13. &
156.
- 4 Insuper exceptio præscriptionis impedit quoque
litis ingressum, cum sit introducta, ut si litium fi-
nis per text. in l. si. ff. pro fac. & ibi Bar. nam per de-
cretum antiquum quadraginta annis actio subla-
ta est l. si. C. de præscript. trig. vel quadrag. anno-
rum, & etiam in re feudali, vel quota parte feudi
per Cons. Regni consuetudinem pravam, quæ iuris
concomitantiam habere videtur, ut fundat Joan.
Andr. Georgius in repet. feudal. cap. 36.
- 6 Et utraque opposita fuit ad impediendum litis
ingressum iuxta praxim traditam à Host. in d. l.
si. ff. pro socio.
- 7 Et tam ex capite nullitatis, quam ex capite la-
sionis adversus transactionem non esse audiendum
fundabant elapsis triginta annis, intra quem ter-
minum licet dicere de nullitate contractus, & non
ultra, glof. d. l. si. in verb. persecutione, ubi adver-
tit etiam officium iudicis præscribi triginta anno-
rum spatio, Angel. ibidem num. 10. Soc. conf. 106.
libenti animo in fin. lib. 3. tenet ius dicendi de nul-
litate contractus præscribi spatio triginta anno-
rum, & ceteri citati per Vill. ad decis. Aff. 329,
in principio.
- 8 Qui anni triginta sunt continui, & non viles,
& currunt etiam ignorantibus, nedum ignorantia
iuris, sed facti Bart. in l. prima §. si quis prop.
ter ff. de itinere, actusque privat. per text. in d. l. si.
cui, Thefor. l. 2. de dec. 113. vbi ita iudicatum in
illo Senatus consulto, Gratian. discipl. forens. cap.
475. filiofamilias n. 16. tom. 3.
- 9 Insuper hanc litem post triginta annos allega-
ri non posse scripserunt. C. de h. n. l. a. de r. s. c. de
dend. vendit. num. 41. Arius Pinellus ib. par. 2. c. 1.
num. 264.
- 10 Sed his non obstantibus fuerunt exceptiones
prædictæ reservatæ ad merita, & confirmatum
decretum in causa reclamationis iunctis Ausis
sub die 1. Julij 1622. De Martino fuit Act.
- 11 Propterea Dux nullam Declarationem trans-

actionem propter enormissimam lationem, propte
quam rescinditur etiam transactio ex adductis per
Ann. singular. 53. transactio, & per Ad. ibidem
12 quemvis fuissent elapsi anni triginta, adhuc da-
tor restitutio hæredi in integrum propter igno-
rantiam ex decisis in S. C. iuxta communem opi-
nionem, de qua per Afflict. decis. 47. num. 1. nec si
DD. opiniones variae, & investigabiles sine in hoc
articulo ex adductis per Thef. decis. 134. & in illo
Senatu recepta negantium opinio, attamen in Re-
gno est recipienda decisio S. C. quæ facit ius.

- 13 Ex quibus patet, has exceptiones altiore in-
quirendam ex traditis per Bart. in trans. ad
reprimendum in verb. summarie, in principio
num. 4. vers. illa autem non dicuntur habere
altiore inquisitionem, & per Jason. in §. præ-
sertim l. si. de act. num. 58. & per Marant. in specul.
d. par. 6. membro 9. num. 16. vers. dicuntur autem re-
quirere inquisitionem, & proinde esse reservandas ad
merita, iuxta theoricam Bart. communiter recep-
tam in l. nam & postea ff. de iur. iud. dixit Marant.
in specul. in d. par. 6. membro 14. per. vers. ista
exceptiones.
- 14 Non enim observatur hodie dispositio Reg.
pragm. comparente reo, de ordine iudiciorum, cuius
virtute esset dandus terminus quinque dierum ad
probandas exceptiones prædictas in vim dilatoria-
rum oppositas iuxta praxim traditam ab Afflict.
in consil. exceptione filiationis in principio, & per
Marant. in d. 9. membro n. 16. vers. hodie tam in
Regno, quæ est conformis iuri communi, cum se
offert paratum in continenti probare ex dictis per
Hippolit. in suo sup. 365. & per eundem Maran-
tam in d. n. 16. vers. unde si opponens, est etiam di-
positum in Constitutionem Regni exceptionum, vbi
latè Afflict. vnicus enim datur terminus secun-
dum hodiernam praxim, exceptione requirento
altiore inquisitionem ad merita reservata.
- 15 Quæ reservatio secundum veros terminos iu-
ris esset explicanda statim facta publicatione ex
dictis per Afflict. in d. Cons. Exceptione filiationis
n. 9. vers. tertio nota in text. & alias fuit iudica-
tum, quod procedatur ad discussionem exceptio-
num, & in causa principali usque ad causæ expa-
ditionem exclusive, Anna singul. 446. & si appa-
16 reat exceptiones esse veras, & iuridicas, & ve-
rè obstabunt, processus redditur usque retro nul-
lus, & quicquid est postea factum habetur pro
non facto glof. est singularis in cap. cum contingat,
de off. deleg. fal. in §. præsertim n. 58. vers. & circa id,
quod proxime dixi in §. de action. Hippolit. singular.
365. exceptionis requirentis, Afflict. in d. Cons. Excep-
tione filiationis num. 8. vers. quia si diceres, referat
ad merita processus.

ARGUMENTVM.

Judicium factum cum instituto nocet substi-
tuto etiam non citato, qui si comparet,
potest assistere,

S V M M A R I V M.

- 1 Decisio S. C. quæ fuit provisum, sufficere citare
vocem hæredem relictam eius vita durante.
- 2 Vxor relicta hæres vita durante censetur rogata
resistere secundo instituto per fideicommissum.
- 6 Sed quid si substitutus, vel proprietarius compa-
reat remissus.

DECISIO LXXXIX.

- U**Xor fuit hæres instituta sua uita durante, & post eius mortem, monasterium substitutum intentato iudicio assistens contra dictam hæredem institutam, censuit M. C. esse procedendum, audito monasterio, per S. C. sub die 25. Augusti 1621. fuit reuocatum decretum, & iudicatum, esse procedendum ad ulteriora cum hærede instituta, nam in eius uita uxor dicitur hæres uniuersalis in proprietate, & usufructu, post autem mortem uidetur rogata restituere secundo instituto per fideicommissum iuxta Baldi opin. de qua per Peregrin. in tract. de fideicom. art. 5. num. 2. ubi quinq. est questio, qui asserit opinionem hanc esse communiorē, & sic lat esse citari institutum, contra quem iudicium principaliter ordinatur, & ad quem defensio principaliter attinet, neque illorum citationem exigere, qui ex eo iudicio in consequentiam lædi possunt, ad not. per gl. com. muniter receptam in l. da unoquoque in verb. qui causa ff. de re iudicata, & ibi Angel. Imol. & ceteri collecti per Mariū Giurham decisio prima n. 14.
- Et quid si substitutus, vel proprietarius compareant in iudicio, habet infra sequenti decisio.

ARGUMENTVM

Sententia lata contra præsentem, quando alteri non comparenti in iudicio noceat. Tertius comparens quando sit audiendus, & quomodo.

SUMMARY

- 1 Sententia lata contra citatum nocet ei, cuius interest in consequentiam.
- 2 lata contra hæredes necesse fideicommissario.
- 3 lata contra legitimum possessorum, casoria etiam substituta in f. udo, maioribus, & alijs non citatis nocet.
- 4 lata contra unum agnatum in fidei antea quo, ex præiudicio, sequentibus agitur.
- 5 lata contra usufructuarium nocet proprietario.
- 6 lata contra debitorem nocet alijs creditoribus, etiam non citatis, ibid.
- 6 Quod intellige de sententia lata contra præsentem, & se defendentem, secus si esset lata in contumaciam.
- 7 Nisi adesset collusio præsumptio, possessorius comparendo dicere de nullitate. Sententia lata contra absentem præsumitur lata positus ratione contumacia, quam quod malum habeat causam, ibid.
- 8 In executione sententia forindicationis non est rursus ad interesse condemnandus, & cum ratione, ibid.
- 8 Transactio, compositio, & compromissum, seu lendum non nocet tertio.
- 9 Nisi esset compromissum necessarium.
- 10 Tertius comparens in iudicio, quando sententia in consequentiam, nisi noceret citandus.
- 11 De tertio comparente remissio.
- 12 Tertius comparens est audiendus, si apparet de interesse suo licet non existat, & lat est, quod aliquo tempore possit sibi sustentia, nocere, & n. 15.
- 13 Tertio comparenti, lat est docere de interesse suo,

- marie uidelicet per iuramentum, seu unum est.
- 14 In preparatoriis iudiciorum lat est summaria probatio.
 - 16 Tertio comparenti, & opponenti se duobus litigantibus, prætendenti sibi, non alteri competere actionem, quomodo sit consultam remissio.
 - 17 Tertius intendens liti assistere, ne vel colludatur, ne vel alterius inertia ius suum corrumpatur, omnia facere potest, ut colludatur, & qua sine ista, cum sua materia recte conclusa, habetur, hic, & unum, seqq.
 - 20 ... intendens liti assistere, comparens tempore quo causa reperitur in limine expeditionis, poterit iudicem recusare.
 - 21 Limita si fuisset dictum in decreto, quod non audiat, verum liceat assistere, nam tunc nec iudicem recusare poterit.
 - 22 Tertius comparens in limine expeditionis, non poterit declinatoriam fore opponere.
 - 23 Et si sit clericus.
 - 24 Clericus se opponens executioni sententia debet sequi forum iudicis laici, per quem executioni mandanda est sententia.
 - 25 Tertius comparens post publicationem, non poterit producere testes cum principalis non posset, etiam si tertius ignorans fuisset.
 - 26 ... privilegiatus comparens in causa tempore habili, id est non elapso post conclusionem ad petendum beneficia si principali non sint concessa ex sua persona essent concedenda.
 - 27 Item si ex consensu partium non est datus terminus inter principales, nec tertio est dandus.
 - 28 Tertius comparens ad infringendum iura competitorum, potest suas rationes deducere non retardato processu litis inceptæ.
 - 29 Et quid si eodem iure uenit tertius, quo alius, qui prius erat in iudicio.
 - 30 Tertius comparens post sententiam ad impediendam executionem, quomodo audiat, remissio.
 - 31 ... comparens post sententiam infra tempus appellandi a tempore iurata computandum, poterit appellare.
 - 32 Et quid in quodam indicata causa uerum oportet, remissio.
 - 33 Et quid si in tertia instantia ueniat, & sciverit priorem, & secundam instantiam, ut sibi præiudicium inferat, ut non possit tertio provocare, remissio, & quid si ignorauerit consensu agi.
 - 34 Et quid si fiduciarius.
 - 35 Tertio appellante a decreto uerit postulatorii summi, morij, quomodo regulariter per appellationem non suspendatur executio, saltem quoad ipsum tertium suspenditur.
 - 36 ... comparens potest dicere de nullitate, utrum non impeditur executio sententia Sac. C. contra ipsam condemnatum, & ita iudicatum.
 - 37 ... uerit per se, impediendo executionem sententia, audiat summaria, & iurata super adductis in executionem.
 - 38 Idem animaduertere debet, quod tertius comparens calumnia causa, quo casu denegabitur audientia, & ita decisum.

DECISIO LXXX.

- 1 Sententia lata contra citatum nocet ei, cuius interest in consequentiam iuxta declarationem Alex. cons. 156. vol. 2, & Regi de Pont. cons. 75. 1. vol.

- ¹ Vnde lata sententia contra heredes nocet fideicommissariis, qui ius pretendunt veniente casu in bonis testatoris defuncti Gaspar Thesaur. *quæst. lib. 4. q. 23.*
- ² Et lata sententia contra legitimum possessorem, ceteris autem substitutis in feudo, maioratu, & alijs non citatis recte nocet ad text. in *l. ex contractu ff. de re indic.* hanc opinionem tenuit Angel. in *l. filiusfam. §. Divi in fine ff. de legatis 1.* sequuti sunt eam communiter Scrib. prout testatur Covarr. *cap. 13. pract. quæst. num. 6.* Reg. de Pont. *d. conf. 75 n. 10.* Bart. in *d. l. filiusfam.* Oldrad. *conf. 94. n. 18. 22. 23.* Felin. in *cap. quævis n. 16. de sent. & re indic.* subdens, non procedere, quod dixit,
- ⁴ Andr. de Isern. in *cap. si uassallus, si de feudo fuer. controversi inter Dom. & agnat.* quod sententia lata contra unum agnatum in feudo antiquo non præiudicat sequentibus agnatis, quod comprobatur, & sequaces adducit Covarr. *præcisato loco*, alios pro hac sententia allegat Mar. Giurba *doct. 1. num. 15.*
- ⁵ Et quando sententia lata contra usufructuarium noceat proprietario Castill. *de usufructu cap. 341 num. 6. vers. & idem sententia lata*, & sententia lata contra debitorem non citatis hiis creditoribus noceat creditoribus, quia principaliter tangit debitorem, & consequentiam alios suos creditores, *gl. 2. in l. de unoquoque ff. de re indic.* ubi Ang. & Imol. quos sequitur Alex. *conf. 86. visis num. 3. & conf. 156 stantibus vol. 2. n. 1.*
- ⁶ Quod intellige in sententia lata contra præsentem, & se defendentem, sed ubi lata est contra non præsentem, seu se non defendentem, talis sententia contra unum lata non nocet tertio etiam in consequentiam, & se defendentem debuisset nocere, Alex. *conf. 84. vol. 3. num. 4. vers. tamen in proposito vestro*, Rom. *conf. 152 n. 5.* Mattesil. *singul. 26.* Hippol. *sing. 4.* Covarr. *pract. quæst. d. cap. 13. num. 5. vers. hac sane ratio*, & *cap. 15. num. 2. vers. deinde in hac specie.* Itemque si lata esset sententia, & adessent præsumptiones collusionis potest comparando dicere de nullitate lo: Andr. Georg. *alleg. 36.* & Ann. iun. *conf. 104.* & contra absentem, vel se non defendentem ea ratione non nocet, quia sententia lata contra absentem præsumitur potius lata ratione contumaciæ, quam quod malam causam habeat *l. Papinianus §. meminisse*, ubi Bart. & DD. *ff. de inoff. testam. l. & idem ff. de evictio. Alc. præsumpt. 22. reg.*
- ⁸ 3. & ita fuit iudicatum, nam cum comparuisset tertius, cui alias si præsentem condemnato lata sententia, fuisset, obesset, quia lata in contumaciam, fuit ex integro auditus, & datus fuit terminus in M. C. Ex his quoque per M. C. delegatam, fuit iudicatum in executione sententiæ foriudicationis, delinquentem quamvis convictum, non posse condemnari ad interesse, quia ratione contumaciæ fuit foriudicatus ex dictis per Isern. in *Conf. Panamorum* Præf. de Franch. *dec. 213. num. 20 transactio. vero, compositio, vel compromissum alteri non præiudicat* Felin. in *cap. quævis poss. num. 13. vers. cogita de sententia, & re indic.* nisi esset compromissum necessarium factum ex regula statuti, quia sententia inde sequens multum est confortata sententiæ iudicium iuxta Bart. in *l. fin. C. de iud.* Felin. *loc. cit. vers. cogitabam militare.*
- ¹⁰ Verum quando sententia in consequentiam nocet tertio, si tertius comparet in iudicio ante sententiæ prolationem, & constituit se adversarium, comparando, & contradicendo, est citandus, & non valet, quod sit, eo non citato, notat Bald. in *q. de probis §. igitur si quis ff. de iur. iur. vers. nisi poss.*
- quæ se constituit*, Alex. *d. conf. 156. vol. 2. sup. num. 4. vers. hoc autem in effectum*, nam licet non sit principalis conventus, pro secundario interesse, de quo dubitatur, potest petere, ut possit liti assistere, & erit audiendus, Doct. adducti per Capiblan. in *pragm. 8. de Baronibus num. 226. vers. nam & pro suo interesse.*
- ¹¹ De cuius textu interventu plura tradita sunt per Canonist. in *cap. cum super, de re iud.* & per DD. in *l. si per lusorem ff. de appell. & in l. si suspecta ff. de inoff. testam. in l. si de sententia ff. de appellat.* Rebuff. ad Conit. Gallie *de arrest. gl. 1. Gayl. lib. 1. observ. 70. cum duab. sequent.* Covarr. *pract. quæst. d. cap. 13. per totum cap. 16.* Ludovic. *decis. Perus. 26.* Benintend. *dec. 75.* Menbch. *conf. 588. nu. 4. cum seq. vol. 6.* Caneet. *lati var. resol. cap. 16. de terr. opposit.* Aym. *conf. 97. & seq. Marc. Ciurb. dec. 1. qui ceteros colligit, & postremo D. Jo: Chryf. Scarfo in finem legum adca 13.*
- ¹² Et sufficit, quod apparenter doceat de interesse suo, licet non doceat existenter, Felin. in *cap. cum super in prin. in 2. not. de offic. deleg. Gizzar. decis. 41. num. 26.* & favore pupilli admittitur tertius, etiam quod sit mulier, & nullum habeat, interesse, quod notandum dicitur Doct. adducti per Gizzar. *d. decis. n. 19. vers. & favore pupilli.*
- ¹³ Satis autem erit docere de interesse compatentis summarie, videlicet per iuramentum, vel unum testem, aut aliter saltem apparenter, quamvis probatio omnino non concludat, quia talis probatio
- ¹⁴ præambula, & præparatoria non autem decisoria dicitur, ideo satis erit, summaria, ut *d. l. a Diuo Pio §. si super rebus, de re indic. & l. 3. §. causa ff. de carb. edict.* ponit Bart. in *l. 1. §. quod si sit aliqua ff. de prator. stipul.* & alij adiuncti per Vant. in *tract. de nullit. in tit. quis possit dicere de nullitate num. 24.*
- ¹⁵ & sufficit quale præiudicium, vel suspicionem ipsius inferri posse, utpote quod aliquo tempore sententia nocere possit, ad *gl. in cap. non solent 2. quæ. & ex alijs adductis per Monter. decis. 42. n. 97. ver. quimodo sufficeret.*
- Et deveniendo ad casus, qui passim in foro versantur,
- ¹⁶ Primus casus est, quia interdum tertius, cum duo litigant, se opponit, allegando, actionem non competere agenti, sed sibi, ac ob id agentem esse repellendum a iudicio, & rerum sibi esse condemnandum, de quo per Barb. in *l. Titia ff. solut. matr. nu. 7. vers. item*, & 2. ex text. & per Covarr. *pract. quæst. cap. 14. num. 4. de prob. habentis de tertio.*
- ¹⁷ Secundus casus, cum tertius intendit liti assistere, ne vel colludatur, *l. si suspecta ff. de inoff. testam. num. si haret C. de litig.* ne vel alterius inertia ius suum contumpetur, *l. si pariter ff. de liberal. causa*, aut coadiuvando, atque defendendo alterum ex solitigantibus, sive actorem, sive reum, cui etiam conceditur liti assistere, sive ne colludatur, *l. pro ut alterum coadiuvet*, omnia facere potest, quæ sunt, ne colludatur, *gl. in d. l. suspecta in verbo adesse in fin.* omniaque allegare, ac probare, quæ principalis nec allegavit, nec probavit, quæque ad victoriam
- ¹⁸ prodesse possunt, tenetur eam prosequi in eo statu, in quo erat tempore, quo comparuit *cap. fin. n. sit. pend. in 6. Felin. in cap. cum super num. 15. de re iud.* & licet hic tertius possit allegare, & probare omnia, quæ principalis, aut non allegavit, aut non probavit, tamen hoc intelligitur infra terminum principali præfixum, & non aliter, causa etiam huius tertii, & principalis una, eademque sententia terminari debet, Gayll. in *dicta observans. 71. in fin.* quia

- quia tertius non est persona per se, sed veluti ad-
miniculum quoddam, ut per Bal. in *auth. hodie C. de appell. Benintend. in d. decis. 75. num. 4.* auditur
19 in terminis, in quibus causa reperitur, etiam si fue-
rint citati conventi, & reliqui interesse prætenden-
tes per edictum, & contumacia, accusatæ: nam hæc
ficta contumacia contra incertos citatos per edi-
ctum non obstat, quin sint audiendi, prout deci-
sum fuit per Reg. Cam. Sum. sub mense Augusti
1623. in causa inter Ill. Marchionem Montisforti,
& Principem Avellini sub intrante Civitate Avel-
lini habente quale interesse, & fuit dictum, quod
audiatur in terminis, in quibus causa reperitur, &
idem observatum fuit in causa Joannis Vincentii
Brancie cum Principe Casalis maioris, sub intran-
tibus Thoma Caracciolo, & Portia Brancia præ-
tendentibus in casu Victorie Jo: Vincentii esse
ipsis promissos ducatos decem mille.
- 20 Prologo decreto, quod liceat assistere tempore,
quo casu reperitur in statu, in quo non essent re-
cipiendæ probationes, & nil remaneret agendum,
nisi proferre sententiam poterit Iudicem recusare,
l. si pariter ff. de lib. causa. Antonius de Butrio in d.
cap. cum super, de offic. deleg. ibidem Panorm. nu. 2.
Dec. & Felin. ibidem num. 1. Gayl. in d. observ. 71.
lib. 1. num. 7. vers. & si autem interveniens, assert
rationem, & auctoritates Jo: Vinc. de Anna alleg.
76. num. 2.
- 21 Secus verò si fuisset dictum, quod non audiatur
verum liceat assistere, hoc enim casu neque Judi-
cem recusare poterit, cujus audientie denegatio
operatur, ut nec ad recusandum Judicem, ut suspe-
ctum admittatur, quia Judicem allegando suspe-
ctum, audiretur, ideoque contra decretum faceret,
quod insinuat Panor. in d. cum super num. 2. de off.
deleg. in hæc verba. Et ex hoc gloss. notat, & tene-
menti, quia scio alibi, quod tertius comparens pro
suo interesse, ergo debent audiri omnes defensiones
sue. His manifestè significatur, tertium in recu-
satione Judicis, tanquam in sua defensione esse au-
diendum, qui ergo non est audiendus, Iudicis re-
cusationem proponere non poterit, quia tunc au-
diretur, & ita decisum fuit in anno 1608. per S.
C. adiuncta Regia Camera in Collaterali Consi-
lio in causa successionis Status Bisinani inter Ill.
Comitem Saponariz, & D. Juliam Vrsinam.
- 22 Si fuerit dictum, liceat assistere, quamvis non
fuerit dictum, quod non audiatur, sed tantum li-
ceat assistere, declinatoriam fori non poterit op-
ponere d. l. si pariter, & l. conditor ff. de iudic. Bal.
in l. si eo tempore, in fin. C. de rem. pig. & ita decisum
refert Anna alleg. 76. num. 3. vers. tamen non potest,
& per S. C. novissimè ad relationem M. Cur. deci-
sum.
- 23 Quod observatur etiam si tertius comparens sit
clericus, nam quando clericus comparuit coram
Iudice laico, non ut suscipiat novum iudicium, sed
ut prosequatur iudicium coeptum contra laicum,
non dicitur propriè reus, & ideo non potest decli-
nare forum, & hoc procedit, etiam si fuerit citatio
expedita per proclama, si sua putaverit interesse,
Arct. in l. ait prator la prima num. 3. vers. quod
quando clericus ff. de iureiur. Scarfò in l. si an si le-
gum nota 4.
- 24 Vnde si clericus se opponat executioni sen-
tentie debet sequi forum Iudicis laici, per quem
exequenda erit sententia Pacian. in tract. de prob.
lib. 1. cap. 18. vers. ubi per hoc determinat, Ann. di-
da alleg. 76. Vinc. de Franch. dec. 545. in fin. quia
voluntariè se opponit.

- 25 Non poterit tertius comparens post publicatio-
nem testes producere, quo tempore principalis non
posset, etiam si idem tertius ignorans fuisset, In-
noc. in cap. cum super, de re iudic. ubi Ant. de But.
num. 18. Covarr. pract. quæst. d. cap. 13. n. 2. licet Bart.
Affl. & alii contrarium tenuerint, quos idem re-
fert, & reprobatur, & satis doctè demonstrat igno-
rantiam huius tertii nihil iuvare posse Fab. de
Anna conf. 97. d. num. 4. infert, quod si hic tertius
26 comparet in causa eo tempore, quo beneficia sint
principali concessa, veluti si esset minor, aut alius
privilegiatus, ipsi beneficia non concederentur,
etiam si ignorasset causam agi, sed si in causa non
essent data beneficia & compareret tertius tempo-
re habili ad ipsa petenda, poterit ex sua persona
tamquam minor, vel privilegiatus illa petere, se-
cus verò si tempore inhabili, quia auditur in ter-
minis, in quibus causa reperitur, quod diffusè
probavit in conf. seq. ubi refert iudicatum in causa
reclamationis, hanc quoque opinionem uti verio-
rem sequutus fuit Giurb. decis. 1. afferens Scriben-
tes pro utraque parte à num. 9. & eam defendit
num. 25. vers. & ideo si in causa data non essent, &
inferius num. 45. vers. non obstat tertio de ignoran-
tia, & scientia, & ita observatum vidi in S. Conf.
quicquid Nicol Gizzar. dicat in dec. 41. num. 14.
vers. hinc orta fuit nova difficultas.
- Verum si comparet elapso mense post conclu-
sum in causa, quo tempore denegantur beneficia
virtute Regiæ pragmaticæ principali privilegiato,
denegantur quoq. huic tertio ex dictis per Giurb.
d. decis. prima num. 24. vers. si verò tempore inha-
bili.
- 27 Itemque si ex consensu actoris, & conventi
processus, non dato termino, esset compilatus, nec
tertio comparenti esset dandus terminus ex eod.
Covarr. d. cap. 13. num. 2. vers. contrariam vero sen-
tentiam, quia arctatur eo modo, quo principales
processerunt, & ita decisum fuit per Sac. C. iunctis
Aulis in causa Ill. Principis Conchæ cum D. Joan-
ne de Avalos comparente Victoria Fesella, & pe-
tente dari terminum docto de suo interesse sub
die 25. Februarii 1623.
- 28 Tertius casus est, si tertius accidit ad infrin-
gendum iura competitorum, tunc à principio
potest suas rationes deducere, non retardato pro-
cessu litis inceptæ Vinc. de Franch. decis. 261. Jo-
seph. Ludovic. decis. 26. Perus. num. 25. vers. quin-
tam igitur caput, Fab. de Anna d. conf. 97. num. 10.
ubi num. 13. quid quando eodem iure venit ter-
29 tius, quo alius, qui erat in iudicio prius, Ann.
pater alleg. 76. num. 5. & idem de Franch. d. decis.
261. num. 5. & num. 13.
- 30 Quartus casus est, cum tertius comparet post
sententiam ad impediendam ipsius executionem,
de quo habes per Minig. observ. 73. cent. tertia,
31 & per Gaill. d. observ. 70. à num. 29. etsi infra
tempus dierum decem ad appellandum hæc tempo-
re scientiæ computandum poterit appellare secun-
dum magis communem opinionem, de qua per
Covarr. in d. cap. 15. pract. quæst. num. 2. vers. po-
terit tamen tertius, tenuerunt etiam Natt. conf.
457. Joseph. Ludovic. d. decis. Perus. 26. num. 6.
in fin. Reg. de Pont. in dict. consil. 75. vol. 1. nu-
mer. 13.
- 32 Sed quid in venditore stante re iudicata contra
emptorem, vide Grat. dec. March. 149. & quid si
in tertia instantia veniens succumbat, an si sci-
33 verit primam, & tertiam instantiam poterit ap-
pellare, & quid si ignoraverit causam agi, Man-
dos.

- dof. form. 9. nonamiff. in verb. in statu, & termino in fin. Grat. Add. ad d. decis. 149 quæ additiones sunt positæ in 1. vol. difcept. forens. fol. mihi 58. &
- 34 quid in fidejussore tam contractuum, quam iudicatum solui Surd. conf. 271. num. 21. lib. 2. Gratian. in prædicta additione num. 1.
- 35 At si tertius appellavit à decreto summarij possessorij, à quo non appellatur, ad effectum retardandæ exequutionis, ut dictum fuit supra quoad ipsum tertium, qui non fuit auditus, suspenditur exequutio Bart. in l. prima §. interdum ff. de quibus appell. non potest, Menoch. de adipiscen. possessione remed. 4. quæst. 100. num. 845. vers. declaratur primo.
- 36 Poterit quoque tertius excipere de nullitate ex adductis per Vant. in tract. de nullit. in rubr. quis possit dicere de nullitate num. 15. verum non impeditur exequutio sententiæ Sac. C. contra ipsum, condemnatum, & ita iudicatum sub die 20. Octobris 1622. in causa Samuelis Alani cum Matthæo de Ruggerio.
- 37 Contingit aliquando, à tertio, qui contendit impedire exequutionem sententiæ, affirmari, rem petitam esse penes ipsum, & possessionem eius habere, in hoc non est sententia exequutioni demandanda ex adductis per Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 4. p. §. 5. & summarie auditur tertius opponens, & interim differenda est exequutio, Panor. in cap. super eo, de off. deleg. Covarruv. in d. cap. 16. num. 2. vers. scribit tamen Panormit. Cachet. dec. 37. num. 5. & ita passim observatur in Regijs Tribunalibus, & pluries fuit iudicatum in M. C. & Sacro Consilio, & novissimè in causa Juliani Zulli cum Achille, & Fabeo de Ægypti's sua intrante Camilla Farinella sub die 7. Julii 1607. ad relationem Magnæ Curie.
- 38 In prædictis casibus, in quibus tertius super veniens auditur, arbitrabitur Iudex antea, an calumniæ causa in ius veniat, ut iudicium, & exequutionem cavillationibus retardet, quo casu nunquam tertium oppositionem audiendum esse, tenent Abb. in cap. super eo, in fine, offic. deleg. Covarr. in cap. 16. nu. 2. quos refert, & sequitur Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. §. par. §. 11. num. 60. vers. sed illud animadvertendum erit, & Innoc. tenet, quod si Iudex videt reum opponere aliquam exceptionem calumniosè, ea non obstante debet procedere ad ulteriora in cap. post electionem de concess. præben. quod pro singulari ponit Lanfranch. Orian. inter coll. sing. Innoc. sub num. 33. quod ex præsumptionibus arguetur cap. suscitata de in integr. rest. Vant. in tract. de nullitatibus in sit. quis possit dicere de nullitate num. 23. vers. tertio limitando, & ita observatum fuit in S. C. in causa Joannis Vincentij Brancie cum Marchione Lareni adversus petitionem Marchionis Anטיפetentis audiri in causa compilato processu sub die 16 Octobris 1621. & sub die 19. Octobris 1622.

ARGUMENTUM.

Appellatione ad Magn. Cur. interposita, eaque deserta ob non præsentationem processus infra legitimum tempus, causam ex eisdem actis ex æquitate expediendam esse tam in secunda, quam in tertia instantia explicatur.

DUm ex æquitate relata per Afflic. decis. 29. & decis. 243. in fine, de qua per Caravit. ris. 260. deserta appellatione, ob non præsentationem processus infra legitimum tempus provisorum per Magnam Curiam revideri ex eisdem actis, devoluta deinde causa per appellationem ad S. C. instabat appellans pro termino ad non posita ponendum, qui fuit per me denegatus, quia causa hæc appellationis est ejusdem naturæ, cujus est illa, à qua appellatur l. pr. ff. an per alium caus. appellat. & ex adductis per D. de Franch. decis. 520. & sicut in secunda instantia fuit decretum, esse expediendam ex eisdem actis, ita in hac tertia instantia. In causa Marij, & Petri Breni cum Octaviano Vfia, ac Prospero Galezo, Act. 120 die 9. Septembris 1621.

ARGUMENTUM.

Causa principali absque termino expedita ex eo, quia stante desertione ex æquitate & stylo Sac. Conf. fuit admittenda appellatio, & revisio eisdem actis, an in causa liquidationis sit dandus postea terminus.

SUMMARY.

- 1 Causa principalis absque termino (vigore decreti, quod expediatur ex eisdem actis) fuerit expedita, an in causa liquidationis sit deinde dandus terminus.
- 2 Causa liquidationis habet instantiam.
- 3 Si à sententia lata in causa principali non sit appellatum, an poterit appellari à decreto in causa liquidationis.
- 4 Si imploretur officium Iudicis pro exequutione sententiæ elapso triennio, an dicatur instantia perempta.

DECISIO LXXXXII.

ELapso tempore prosequendæ appellationis in Regia Curia institit actor appellat onem interpositam à sententia Curie Terræ Ayrolæ declarari desertam, M. C. juxta stylum S. C. de quo per Afflic. decis. 243. in fine, de quo diximus supra in præced. decis. in principio decrevit, esse revidendam ex eisdem actis, confirmata sententia, quæ non continebat certam quantitatem, institit conventus pro termino in causa liquidationis, actor opponebat de decreto, quod revideatur ex eisdem actis, quod & si sit interpositum in causa principali, attamen causam hanc liquidationis esse eandem dicebat, ex dictis per Affl. decis. 35. num. 2. vers. sed in contrarium fuit ex quibus per M. C. fuit denegatus terminus, & relata causa in S. C. virtute Regiæ decretationis aliter censuit S. C. quia causa hæc liquidationis est nova causa, & nova instantia, cum agitur ad liquidationem quantumvis non expressæ in sententia, ex dictis per Affl. dec. 346. & est danda instantia in exequutivis, & summaris circa executionem sententiæ, quando aliquid est post ipsam sententiam in controversia, vel aliquid veniret liquidandum ex adductis per Vrsil. ad d. decis. in princip.

Vnde si non sit appellatum à sententia condemnationis, actor poterit appellare à gravamine illa-

to in causa liquidationis, ex dictis per Angel. in l. fin. cum 14. §. hoc autem num. 4. vers. tunc intalis novum gravamen ff. de eo, quodmet caus. Felin. in cap. ad consultationem num. 16. vers. limita secundo, de sens. & re iudicat. & sic de facto obtinuisse refert Vrsull. ad dictam decis. Affl. 35. vers. dicit contrarium esse veritatem.

Nec obstat dictum per Affl. in d. decis. 35. ibi enim loquitur de restitutione concedenda, & sic in diverso casu, & est diversa ratio ex dictis in decis. praedicta.

4. Secus verò si ageretur officio Judicis. pro executione sententiae, & nihil per Iudicem esset pronuntiandum, nisi exequi sententiam nam tunc non est danda instantia secundum Bal. in l. 2. C. de execut. rei iud. & decisum refert Affl. in d. decis. 345. num. 12. vers. secus si agatur, & ita observatum fuit de mense Novembris in anno 1620. ad relationem M. C. cum peremptam instantiam esse allegabatur, & actor exequi sententiam instabat, fuit iudicatum non obstante praetensa peremptione instantiae esse procedendum ad incumbencia super executione sententiae.

ARGUMENTUM.

Paupertas, an, & qualem praebet restitutionem ad exercendam appellationem, quam per longum tempus victus post lapsum fatalium prosequutus non fuit, & qualis eius probatio requiratur.

S U M M A R I U M.

1. Paupertas est iustissima causa restitutionis in integrum adversus omissam appellationem.
2. Impedimentum paupertatis, ad restitutionem in integrum prosequendam evidentissimè probandum est.

D E C I S I O LXXXIII.

Tertius probavit ob paupertatem, & infirmitatem non potuisse prosequi appellationem, quam per longum tempus post lapsum fatalium non fuit prosequutus, petit revideri ex eisdem actis.

1. Paupertatem esse iustissimam causam restitutionis ad appellationem exercendam per tex. in §. 1. in auth. de his, qui integ. ad appell. decisum refert Joan. Mauritius in tract. de rebus in integ. cap. 362. afferens concord. & Doctorem auctoritates.

2. Hoc autem impedimentum probandum erit evidentissimis probationibus, nec sufficit iuramentum. text. in l. fin. §. illud C. de temp. appell. quando appellatur ad locum propinquum; secus in appellationibus ad Curiam de longinquo, Affl. dec. 79 n.

Ex quibus de mense Julii de anno 1621. fuit restitutus Marius Capycius, & iudicatum esse revocandam causam ex eisdem actis.

ARGUMENTUM.

Appellatio à sententia possessorii, an, & quando admittatur quoad effectum devolutum, ac etiam suspensivum.

1. Appellatio in causa possessorii admittitur ad effectum devolutivum, non suspensivum.
2. ... tam in remedio quorum bonorum, quam l. fin. de edict. Div. Adr. toll. non admittitur à sententia immisionis in possessione.
3. ... in nullo possessorio retinenda, adipiscenda, & recuperanda, admittitur ad effectum suspensivum.
4. Sententia lata in possessorio continens restitutionem fructuum, licet quoad immisionem non retardetur, tamen quoad restitutionem fructuum per appellationem impeditur.
5. Appellatio in causa possessorii secundum seniorum sententiam executionem non impedit, ubi causa modici praedicii est, & de momentanea agitur possessione.
6. Jus canonicum à iure civili restringendum est, quantum minus potest.
7. Appellatio admittitur in causa possessorii, si in possessionem mittendus inserius lucraretur fructus.

D E C I S I O LXXXIV.

Petierunt in M. C. V. Vincentius, & Alexander Scarpati filii, & haeredes ex testamento quondam Antonij imitti in possessionem bonorum hereditariorum, & dato termino in causa, & compilato processu obtinuerunt sententiam, imittentem eos esse in possessionem praedictorum bonorum una cum fructibus, & eadem sententia fuerunt condemnati conventi ad restitutionem fructuum perceptorum, à qua cum conventi appellassent ad S. C. institerunt, & instant actores pro executione dictae sententiae in possessorio adipiscenda, non obstante appellatione.

1. Pro actoribus dicebatur, appellationem admittendam esse tantum ad finem devolutivum, non autem suspensivum ex adductis per Affl. dec. 269. unde conciliando iura canonica, & civilia, dixit Rebuff. super const. Gaill. de iur. exc. art. 5. glo. 3. num. 5. vers. & sic conciliantur, quod non appellatur de iure civili à sententia possessorij quoad effectum suspensivum, quia sententia sortitur effectum, antequam appellatio discutatur, & ita loquitur d. l. unica si de iudicant. post.

2. Cum igitur haeres ex testamento petit se imitti in possessionem bonorum hereditariorum, aut dicimus se intentasse remedium quorum bonorum, aut legis final. de edict. Divi Adr. & in utroque remedio appellatio non admittitur à sententia immisionis in possessionem, prout in remedio quorum bonorum respondit Ripa in l. 2. num. 10. Benintend. conclus. decisiva. 79 num. 8. Cacher. dec. 25. num. 9. Menoch. de adipisc. possess. rem. d. 1. qu. 31. num. 115.

3. Et in remedio legis fin. C. de edict. Div. Adr. respondit ante omnes glo. in d. l. fin. in verb. missus, quem ibidem sequuti sunt Bart. Bald. Castr. laf. Alex. laf. Dec. Curt. iun. Sebast. Sapia, quos re- censet Zucc. ibidem n. 435. Menoch. de adipiscend. rem. d. 4. q. 100. num. 826. Covarr. praed. qu. 23. n. 8. Guid. Pap. dec. 132. Berous qu. 144. Ozalc. dec. 25. n. 9. alij innumeri per Tiraquelat in tract. de mort. salfr. le vis par. 6. declar. 6. n. 2.

Et in omni possessorio retinenda, adipiscenda & recuperanda, appellationem quoad effectum

suspensuum non admitti tenentur Bart. in l. 2. ff. de appell. recip. num. 6 Angel. conf. 107. Marant. in pract. d. par. 6. & quandoque appellatur num. 305. vers. decimo sensu limitatur.

An, & quomodo à sententijs latis in causis possessorijs sit deneganda appellatio, habetur diffusè, & copiosè per Scacc. in tract. de appellat. q. 17. lib. 6. mem. 1. cum seqq.

Sunt & alie sententie, quarum executio non impeditur, enumeratæ per Affl. dec. 261. & omnes affirmativæ iuxta declarationem Præs. de Franch. dec. 120.

Item à sententijs continente summam infra duas vicias per Rit. M.C. 257. nec datur fideiussio, ut per Carav. in d. Rit. n. 6.

Et à sententijs lata per M. Cur. infra dec. 150. per Reg. Pragmat. vel si continerent rem, que non esset maioris estimationis, Præs. de Franch. in dec. 308. qui meminit de Regia Pragmatica in dec. 141. ibique si est condemnatus una cum expensis, vel si in modico excedat, an si pars petat exequi pro summa contenta in Regia Pragmatica, sit executioni demandanda.

Item à sententijs mercedis, vel salarij, Mausolius de caus. exeq. lib. 1. ampl. 22. n. 43. & mercedis famuli, Anna singul. 42. & Advocati, & Procuratoris salarium taxatur parte non citata argumento text. in l. salarii ff. mandat. l. 1. §. in honorariis ff. de var. & extraord. cognit. Salic. in l. ad. vers. C. mand. Franch. Milaen. in dec. Sicil. 5. n. 26. lib. 1. Camill. Borrell. in sum. dec. 11. 44. de cit. 457.

Item à decreto expulsionis ad instantiam scholaris, Bart. in l. 1. in fin. C. de stud. lib. 11.

Item ab omnibus mandatis tam condemnatorijs, quam absolutorijs per M. Cur. factis per Rit. 256. quod intelligitur secundum Carav. ibi. quando sit mandatum de solvendo, & absque huius contestatione proceditur ad condemnationem, seu absolutionem, nam sententia illa dicitur interlocutoria, Marant. in pract. par. 6. & de minor. fertur sententia num. 38. quæ possunt fieri in confectis iuxta text. in l. de pisoribus, iuncta gloss. ff. de re iudic.

Item à sententijs recusationis Judicis una cum interlocutorijs ante sententiam, Præs. de Franch. dec. 408.

Item à sententijs assurationis dotis marito ad inopiam vergente,

Et à decretis præstandi alimenta non appellatur ad finem retardandi executionem, infra dec. 132.

Verum ab interlocutorijs, quando gravamen est reparabile in definitiva, secus si non est reparabile in definitiva; nam tunc admittitur appellatio, & executio impeditur, Olsch. dec. 25. num. 14. Præs. de Franch. dec. 408. num. 2. & dec. 637. ceteros congerit Scipio Rovit. ad Pragm. 9. de appellat. num. 2.

Reliquos casus, in quibus appellationes non recipiuntur, habes per Azon. in sum. & per DD. in tit. quor. app. non rec.

4 Verum in quo continet restitutionem fructuum executioni non demandatur, quod verò ad immisionem possessionis non impeditur executio, & ita decisum fuit in S. C. teste Affl. in dec. 77. Menoch. de adipiscend. poss. remed. 4. quæst. 100. n. 869. ver. declaratur septimò. Marant. in specul. par. 6. & quandoque appellatur num. 309. vers. quæst. de probabilitate limitatur.

5 Pro conventis possunt afferri considerata per Marant. in specul. par. 6. & quandoque appellatur num. 312. vers. septimò per illationem, qui limitat, ut ista prohibitio appellationis in possessorio procedat generaliter ubi causa est modici præiudicii, & tractatus de possessione momentanea, scilicet quæ momento est duratura penes viventem, ut quia sunt in promptu probationes super petitorio, secus autem ubi probatio petitoris esset difficilis, & sententia super possessorio traheret secum effectum perpetuum, quia tunc tractatur de magno præiudicio & potest indistinctè appellari ad impediendam executionem, ita sentit Abb. in conf. 55. col. 1. in 2. vol. & Philipp. Dec. in cons. 25. & Bar. in l. 2. col. 2. & 3 ff. de appell. recip. & Abb. in cap. cum ad sedem col. pen. & Angel. & DD. in d. l. 1. C. si de moment. poss. fuer. app. in quibus locis DD. communiter ponderant modicitatem præiudicii in possessorio.

Item tota schola Civilistarum se fundat super d. l. 1. quæ loquitur de possessione momentanea, unde inquit, quod si talis possessio, quæ de facili possit revocari per probationes in petitorio. Doctores enumerat Scacc. in tract. de appellat. quæst. 17. limitat. 6. memb. 3. num. 3. multis rationibus fundat in possessorio momentaneo non dari appellationem ad declarationem d. l. 1. ibique num. 2. quæ sit momentanea possessio, & quid in interlocutorijs, Olsch. dec. 25. num. 14. Præs. de Franch. dec. 408. n. 2. & dec. 637. ceteros congerit Rovit. ad Pragm. 9. de appellat. num. 2.

Ex hoc dici potest, quod ab hac sententia potest appellari, & impeditur executio, sequendo maxime æquitatem iuris canonici, quod permittit appellationem indistinctè in possessorio, nam per ius civile debet restringi in minus, quam potest, ut pulchrè dicit Abb. in d. conf. 55. sed per ius civile non reperitur restrictum, nisi in possessione momentanea, ergo non debet extendi ad possessionem longiori tempore duraturam, & in hanc descendit sententiam Rebuff. in Cons. Regn. Franc. de sent. exequu. art. 5. §. 3. num. 5. vers. & sic conciliantur.

7 Et paulò inferius dixit idem Marant. num. 313. vers. octavi limitat non procedere, quando missio in possessionem est talis, quod missus inter. m. lucraretur fructus, sicut in casu, de quo agitur, quia potest appellari, sicut à sententia lata in petitorio secundum Angel. in conf. 252.

Ex quibus sub die 11. Julii 1623. fuerunt confirmatæ per S. C. literæ inhibitoriæ expeditæ per causæ commissarium.

ARGUMENTVM.

Judex superior, coram quo proposita fuit nullitatis causa sententiæ latæ per Judicem inferiorem, ac decisa, an, & quando ipsemet de causæ principali cognoscere possit, vel illa ad eundem inferiorem Judicem remitti potius debeat, & quid iudicatum.

SUMMARIVM.

- 1 Sententia annullata idem Judex, vel ejus successor causam cognoscat.
- 2 Judex superior tam de causa principali, quam de nullitate jus dicere potest.
- 3 L. 4. C. de accus. Judici sententiam forensi nullitatis cognitionem præbentis intelligens.

Lata sententia per Curiam convolvit ad M.C. conventus, in qua institit, nullam declarari sententiam, & obtinuit, & dum instabat, procedi ad ulteriora in M.C. petiit actor causam remitti ad eundem Iudicem, pro quo afferebat tex. in l. 4. C. de accusat. & in l. prima C. de sent. & inter l. omni. Jud. l. si Praeses C. quomodo. & quando. Jud. ubi annullata sententia apud eundem Iudicem, vel successorem eius, more iudiciorum tractabitur.

Sed contrarium iudicatum fuit per tex. in l. absentem eod. tit. de accusat. & in l. prima §. primo ff. quia sententia sine appellatione rescind. per quatuor iura Bar. in l. si expressum, de appellat. & in l. si non proponis C. quomodo. & quando. Iudex tenuit, Superiorem posse indistincte cognoscere tam de causa principali, quam nullitatis, alleg. not. per Innoc. extr. de iudic. cap. cum contingas, hanc opinionem communiter DD. sequi refert Rip. in l. quod iussit ff. de re iudic. num. 69. vers. ultima fuit opinio, Bartoli, quam ex autoritate glossae Bartoli, & Inn. in pract. servandam refert Imola in l. Iudex num. 5. vers. sed certe, ff. de re iudic. Giurb. decis. 70. num. 2. vers. poterit igitur, ubi quid si sententia fuerit declarata valida num. 6. text. in d. l. 4. concordantibus posset intelligi, quando coram ipso primo Iudice esset proposita causa nullitatis: gloss. in d. l. 4. in verb. eundem ibi apud eundem subaudi, vel superiorem, & coram eo principaliter petatur iterum pronunciari, seu quando nullitas provenit ex actis, in quibus substantiatur sententia nam tunc nullitatem cognoscit Iudex superior, praetermissis causae meritis, in quibus ulterius se non intromittet, fundat idem Giurb. pract. decis. num. 3. vers. si vero processus est nullus, adducens multos Doctores, secus vero quando coram superiori esset proposita causa nullitatis, ex supra adductis.

ARGUMENTUM.

Nullitates propositae exequuta sententia, quae ex revolutione chartarum colligi possunt, an dato termino, vel ex eisdem actis terminandae sint.

SUMMARIVM.

1. Nullitates ex dispositione Reg. pragmaticae in cap. 16. vulgo dicta, deli vintotto capi, non admittuntur, nisi concurrentibus requisitis in dicto capite contentis, & praesertim cum deposito poenae, & quae sit hac poena declaratur.
2. Nullitas in S.C. recipiuntur, & ad illarum discussionem proceditur etiam absque deposito, cum evocata sententia de nullitate dicitur, & quare.
3. Nullitates exequuta sententia propositae, quae ex revolutione chartarum colligi possunt, an absque termino eisdem actis terminari, & revideri debeant, vel dandus sit super iis terminus, & num. 5.
4. Possessio, quae nulla declaratur ex causa in iudicio deducta, potest pro alia crediti causa retineri.

Per Regiam pragmaticam editam sub die 11. Maij 1619. vulgo dictam, deli vintotto capi, in tit. de ord. iudic. est provisum in cap. 16. quod non admittantur nullitates, nisi cum deposito poenae, & aliis requisitis contentis in d. cap. quae poena erit duarum unciarum in sententia infra summam ducatorum mille, & ultra summam praedictam erit unciarum quindecim, ut per pragmas. §. de offic. S. C. ubi D. Rovio num. 30. & quod si non contineat certam summam ibid. num. 31. praebatur in Sac. Conf. quod si exequuta sententia dicitur de nullitate, recipiuntur nullitates, & proceditur ad discussionem ipsarum absque deposito, ea ratione quia cessat ratio impediendi executionem, & nulla adest suspicio calumniae, & ita observatum fuit in causa Marii Lamberti, & aliorum cum Isabella Vincenti sub die 23. Octobris 1618. & in causa Francisci, & Isabellae de Leuzzo sub die 21. Octobris 1617. & sub die 23. Octobris 1618. in causa Io. Mariae Lamberti, & Jo. Mariae Marini cum Isabella Riccia, & sub die 10. mensis Novembris 1619. in causa Monasterij Sancti Sebastiani cum Domino Bonodanno, & in causa Thomae, & fratrum de Spinello cum Jo. Leonardo Portio sub die 28. Octobris 1620.

3. Fuit dubitatum, quid exequuta sententia fuerint propositae nullitates, quae ex revolutione chartarum colligi possunt, an sit dandus terminus, vel absque termino ex eisdem actis terminandae sint, quod sit dandus terminus, afferebatur autoritas Annae in alleg. 22. & decisio ibidem relata, ubi quando post executionem sententiae dicitur de nullitate, censetur nullitas principaliter intentata, & requiritur libellus, & litis contestatio, l. quadam ff. famil. hercisc. l. Cornelia R. ff. de iure patr. l. prima §. 1. ff. de fer. l. si expressum ff. de appellat. gloss. & DD. in cap. fin. de offic. Iud. ubi Innoc. Bald. in l. tale pactum §. qui provocavit q. 13. ff. de pact. & in dict. l. prima col. 2. ff. de feriis, Franc. in cap. cum dilecto q. 12. de appell.

Sed hoc non obstante contrarium fuit observatum; nam cum ex actis colligi possunt nullitates, semper intelliguntur propositae incidenter, Vantius §. quot, & quibus modis num. 21. ubi allegat decis. Afflicti 283, & sic nullus libellus, nullusque processus erit necessarius idem Vant. num. 22. ubi plures coacervat doctrinas.

Imo etiam si principaliter sint nullitates proponendae, quando ex revolutione chartarum colligi possunt, tunc non est necessaria tela iudicialis, sed ex eisdem actis revidendae sunt notabilis est decis. Rot. Rom. in tit. de lit. contest. decis. 5. in princip. suis dubitatum, utrum; nec dubitandum erit ex dictis per Ann. in d. alleg. 22. cum ratione id non probet, & auctoritates, quas allegat, id non fundent, & decisio relata per Annam loco, quo supra, sustineri potest ex facto in d. allegat. narrato, & signanter fuit ibi datus terminus, & conservata in possessione, quia ex alia causa erat actrix creditrix ultra creditum deductum in iudicio, quo casu & si nulla declaratus possessio ex causa deducta in iudicio potest pro alia causa crediti retineri l. si non sortum §. si centum ff. de cond. indebit. & advertit Ann. in d. alleg. num. 4.

Et ita observatum fuit in S. C. in causa Thomae, & fratrum de Spinello cum Joanne Leonardo Portio, & Monasterio Sancti Sebastiani sub

die 12. Decembris 1620. & alijs in anno 1622. sub die ultimo Octobris in causa hæredum Alcanij Palumbi, Innocentij Grimaldi, & aliorum Terræ Sancti Joannis ad Pirum cum Collegio Sanctæ Mariæ Prosepj de Urbe: in utraque enim causa cognitio nullitatibus ex actis post exequutam sententiam fuit provifum, nullitates obstate.

ARGUMENTUM.

Testes, quid ad revelationem excommunicationis deposuerunt, ad hoc ut probent, quomodo secundo loco in forma judicii repetendi sint. Testes repetendi, quia nulliter examinati, an possint se referre dispositioni in primo examine factæ. Et practica traditur circa repetitionem testium faciendam.

S Y M M A R I U M.

- 1 Testes, qui ad revelationem excommunicationis deposuerunt in foro Ecclesiastico, an per extensum in foro seculari examinandi sint.
- 2 Testis secundo loco in forma judicii repetendus non potest cogi ad se repetendum, non lecta sua depositione.
- 3 Testes, qui deposuerunt ad revelationem excommunicationis iterum per extensum erunt examinandi, & ita decisum, & cum ratione, & num. 5. & 14.
- 4 Testis coram arbitrio examinatus ad priora dicta se ipsum referre non potest.
- 6 Præsumptio est pro Judice.
- 7 Testis coram Judice examinatus in una causa, & de novo in alia causa coram eodem Judice examinandus, vel etiam si primum examen esset nullum, seu non sollempniter factum, an possit se referre primæ depositioni, Judicis arbitrio relinquitur, & num. 9.
- 8 Et huic etiam testi exhibitio primæ depositionis, ut se informet, deneganda non est, & num. 12.
- 10 Practica, & observantia in repetitione testium nulliter examinatos cum faciendâ iuxta examinationum, & Scrbarum signum traditur.
- 11 Testis, licet de negotio non recordetur, potest tamen de eo certitudinariè testificari referendo se ad depositionem suam, in qua de veritate attestatur.
- 12 Observatur etiam parte instanti, testium depositiones, & repetitiones coram Judice recipi, quando eisdem videbitur, per quos interrogatoria dantur pro investigatione veritatis.
- 13 Observatur quoque in Magna Curia non repeti testes examinatos in processu informativo, non citata parte, qui fecerunt confrontationem cum iuramento.

DECISIO LXXXVII.

TESTES ad revelationem excommunicationis recepti in Curia Archiepiscopali, an per extensum sint examinandi in S.C. vel sat sit, quod lecta depositione facta ad revelationem excommunicationis eam approbent, emologent, & acceptent, & ita recepta eorum depositio an probet.

Hoc Judicis arbitrio relinquendum esse ex auctoritate Bart. in l. eos ff. de falsis communiter te-

nent DD. quos cumulat Farinac. in tract. de test. de opposit. contra testes quæst. 66. num. 49. vers. sublimita primò, tenuit quoque Menoch. de arbitr. Jud. casu 109. num. 3. vers. secunda fuit opin. Bart. & si Judici videbitur, per extensum deponere debet, Menoch. ibidem num. 11. vers. secundum verò, ita fundat, & decisum testatur Olasch. decis. 128. verum si petat sibi legi primam eius depositionem, non est denegandum iuxta consilium traditum per Bart. in d. l. eos num. 6. vers. tunc de istud consilium testi, arg. l. cum si exhibuissent §. 2. ff. de publ. facit doctrina Bart. in l. prima ff. si cert. per. ita Menoch. d. casu 109. num. 12. vers. hoc ergo secundo capite, ibique monet Judicem, & consilium dat testi in fin. & communiter receptam Bart. doctrinam testantur Farin. in d. tract. de test. quæst. 66. num. 40. & 43. adjiciens aliquas declarationes & ita intelligit dec. Senat. Ped. relatum per Olasch. d. num. 43. vers. nec se moveat auctoritas Senat. nec potest testis cogi ad repetendum, ei non lecta sua depositione Boer. in sua dec. 108. Bajard. ad Clat. in quæst. 45. vers. item adde, quod testis.

3 Tpetur enim Judex non recipere illam responsionem, referendo se ad primam depositionem, sed tenetur eos interrogare, & illorum dicta per extensum redigere Coll. in tract. de falsis scient. & ignorant. cens. 2. dist. 55. vers. & qui testificata, & plures decisum refert D. Reg. Kovit. ad novam pragmaticam, de ordin. iudiciorum num. 21. vers. item non debet permitttere, Petrus Antonius Lat. zar. canonicar. quæst. sed. 4. q. 9. dicit, non sufficere, quod referat se ad primam depositionem, simpliciter respondendo, dico, prout dixi, quod maxime in teste examinato coram arbitro observandum erit per text. in l. fin. C. de test.

4 Hujus resolutionis ratio tradita est à DD. ex mente Aret. relatis per Olasch. d. decis. 528. num. 13. vers. ubi ex mente Aretini, quia examinatio non fit ita diligenter in iudicio summario coram Judice monitorij, sicut requiritur in iudicio plenario, quam consideravit quoque Menoch. in d. casu 109. num. 6. vers. declaratur primo, & de ann. 1599. per S.C. fuit judicatum, per extensum esse procedendum ad examen testium, qui deposuerunt ad revelationem in causa Paschalis Caputicum Portia de Ballamo, & alijs ad relationem Regij Consiliarij Marci Antonij de Ponte, Aduario Joanne Baptista Figliola.

5 Si enim Judex responsionem admittat audita, & lecta dispositione, quam iam emologat, & acceptat, ostendit se satis confidere, vel de propria, vel de alterius Judicis adhibita diligentia Menoch. in d. casu 109. num. 3. vers. cum enim Judex responsionem hanc admittit, & cessat ratio superius assignata, quia non fuit facta ita diligenter examinatio in revelationibus, nam dum Judex in repetitione hoc responso contentus fuit, aliam diligentiam non requiri, arbitratus est, & pro Judice præsumitur Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 9. num. 1. Menoch. de præsumpt. præsum. 67. num. 2. lib. 2.

7 Juste, & recte facit Iudex, admittendo testem referentem se primæ depositioni, quando testes sunt examinati coram ipso Iudice in una causa, & postea de novo sunt examinandi in alia causa, verum eius arbitrio erit non admittere istam testificationem: quia vellet videre, quæ trepidatione, & constantia loquatur, & hoc etiam casu non erit deneganda testi petenti exhibitio primæ depositionis, ut se informet Bart. in d. l.

in num. 6. *Salyc. in l. i. iurandi num. 9. vers. quaro, testis deposuit C. de testib. Felin. in cap. cum in tua, de testib. in princip. qui communem esse testatur.*

- 9 Et idem observandum erit, si primum examen esset nullum, quia non rectè, seu non sollemniter factum: nam tunc potest se referre ad depositionem in primo examine factam, ita ex omnium Doctorum sententia refert Thef. decis. 28. Viv. in sylva comm. opin. opin. 911. testes nulliter recepti num. 20. vers. sed si prima testis, Farin. citato loco num. 45. vers. amplius secundò itemque arbitrio Judicis erit si noluerit admittere dictam depositionem, ut supra declaratum fuit, Alex. in l. legata inutiliter num. 7. vers. item inducitur iste tex. ff. de leg. 1. Vivi. praecitato loco vers. Bartolus verò, & si ipse Vivius in fin. dicat in Regno hoc nullatenus residere in Judicis arbitrio, observaturque prima practica in repetitione testium faciendâ, ostenditur itaque prima depositio testi, & ei legitur per Actuarium de verbo ad verbum, ut jacet, eaque lecta, eandem acceptat, emologat, & affirmat & ad eandem suam depositionem, in qua de negotio testatur, se refert absque alia nova depositione, quæ practica fundatur iudicio suo in doctrina Bart. in l. prima ff. si cert. petit. afferentis, quod testis licet non recordetur de negotio; potest tamen de eo certitudinariè testificari, referendo ad depositionem suam, in qua de veritate testatur, quæ praxis, & observantia est vera.
- 12 Observatur quoque parte instante, quod depositiones, quando Judici videbuntur, recipiantur coram Judice, prout de jure fundatum fuit, per quem dantur interrogatoria, ut ipsi videbuntur, pro investigatione veritatis juxta textum in l. 3. §. item Divus Adrianus ff. de test. & ita observatum fuit in S. C. in causa D. Antonij Xuarez Vespesiano Mennella, & alijs, & judicatum, quod accedat Commissarius causæ ad recipiendam repetitionem testium nulliter examinatum, qui reculaverunt deponere: quia denegavit legere primam depositionem, facta relationem, in S. C. fuit sub die 11. Octobris 1624. decretum, quod recipiantur per Actuarium iuxta ordinem datum per Sac. Conf. & mandatum fuit ordenus quod interroget testes, verum non denegat lectionem primæ depositionis.
- 13 Observatur quoque in M. C. non repeti testes examinatos in processu informativo, non citata parte, per quos fuit facta recognitio, seu confrontatio cum iuramento, qui absque alia repetitione, plenè probant, quoniam ista confrontatio operatur plusquam citatio ad videndum iuramenta testium Affl. in cons. Si damna clandestina nu. 28. in fin. vers. vel index faciat venire testes in presentia ipsius criminosi, nam habito effectu, dixit, non curamus de modo, sequitur Anton. Scap. in tract. juris non scripti lib. 5. cap. 14. num. Bajard. ad Jul. Clar. quæst. 95. num. 54. vers. item adde, quod confrontatio, & ita judicatum per M. C. delegatum, discussio solemniter articulo, in causa Joan. Baptistæ Verbi inquisiti de homicidio focesi, qui fuit laqueo suspensus de mensè Martij 1633.

ARGUMENTVM.

Scribæ fiscales et si capturæ delinquentis assistant, idonei testes sunt ad probandam apprehensionem cum armis prohibitis.

S V M M A R I V M.

- 1 Scribæ fiscales assistentes capturæ delinquentium an sint idonei testes ad probandam apprehensionem cum armis prohibitis.
- 2 Edictum de testibus est edictum prohibitorium, scilicet certarum personarum, & permissorium regulariter.
- 3 Capientes an dicantur idonei testes.
- 4 Licet quis in iudicio non possit gerere personam accusatoris, & testis, tamen potest gerere personam informatoris, & testis.
- 5 Cursores Curia Archiepiscopalis an sint testes idonei.
- 6 Barricelli an sint testes idonei.
- 7 Birruariis an detur fides.
- 8 Capitanei iustitia contra capientes sunt idonei testes.

DECISIO LXXXVIII.

- 1 **F**Vndatur edictum de testibus esse relictum prohibitorium, scilicet certarum personarum, & permissorium regulariter; quilibet enim admittitur, nisi expressè reprobetur l. prima ff. de test. glo. in l. quoniam in verbo angustetur C. de barel. l. minus §. cum quaritur ff. de procur. cap. cum apud, ubi Abb. in primo notabili, de sponsal. nec est angustandum, ut probationes cadant, l. cui rent. ff. eod. Andr. in Constit. Regni Humanitate 4. colum. vers. si ergo non essent alii testes. non enim de iure reperitur prohibita attestatio assistentis ad capturam, ergo censetur idoneus, nec simpliciter capientes repelluntur a testimonio contra captum, sed causa cognita estimatur, habenda fides sit, necne l. prima §. in causa ver. cum quis latrones ff. de quæst. & late per Menoch. de arbitr. Jud. cas. 112.
- 4 Et licet quis non possit in officio gerere personam accusatoris, & testis, tamen potest gerere personam informatoris, & testis eorum, quæ consistunt in facto, ita Affl. in d. Constit. Regni Humanitate in 6. notabili num. 28. vers. amplius quaro pro declaratione, unde si non essent capientes viles personæ, plenam probationem eorum dicta facerent, ut de cursoribus Curia Archiepiscopatus tenet Genueensis in praxi Archiepiscopali cap. 8. item de barricellis tenuit Ioseph. in decis. Lucensi prima nu. 4. vers. isti ergo barricelli, et si satellites essent de maioribus, & in capite, & fortius si haberent aliquam iurisdictionem, essent idonei testes Paul. Granut. theore. 19. num. 11.
- 6 Birruariis autem, præterquam in levibus, plena fides non datur, ea quidem ratione, quia vilissimi dicuntur Bal. in l. final. C. de edic. Divi Adr. coll. & in l. etiam C. de test. latissimè Farinac. quæst. 56. nu. 371. Alciat. de præsumpt. præsumpt. 14. Paul. Granutius d. theore. 19. num. 4. & de his loquitur de. cis. D. Præf. de Franch. 379 & aliquando etiam arbitrio Judicis birruariis etiam fides adhibetur per ea, quæ habentur per Farinac. de delict. & pau. quæst. 21. nu. 151. vers. si illi testes, per Caball. casu 126. num. 10. & cessante causa levitatis personæ, cessat defectus testimonii, Granut. in theore. cit. at cum Scribæ sint personæ approbatæ, & in actu capti.

captura nullum interesse possit considerari in eorum personam, nec laudis, nec alterius utilitatis, testes idonei existimandi sunt.

- 8 Ampliatur etiam in Capitaneis institum, ut fundat post hæc scripta visus Novat. *quasi forens*, per. 1. q. 16. qui tenet probare, & esse integros testes.

ARGUMENTVM.

Promissio in capitulis matrimonialibus facta de se obligando pro dotium restitutione per publicum instrumentum cum hypotheca bonorum feudalium etiam titulorum ad consilium Sapientis an pro vera, & reali obligatione habeatur, ac promissum instrumentum pro confecto, & per consequens in concursu creditorum an dies capitulorum matrimonialium attendatur, vel dies instrumenti dotalis, & an, & quando in dictis capitulis operetur assensus capitulis Neapolitani.

SUMMARIUM.

- 1 Promissio in capitulis matrimonialibus facta de se obligando pro dotium restitutione per publicum instrumentum, cum hypotheca bonorum feudalium etiam titulo decoratorum ad consilium Sapientis, cuius sit virtus, & efficacia, & num. 5.
- 2 Assensus capituli Neapolitani quando locum habeat, & operetur in capitulis matrimonialibus, & num. 6.
- 3 Hypotheca pro dotis restitutione retrotrahitur ad diem promissionis, & sic ad capitula matrimonialia dumtaxat firmata.
- 4 Obligatio ipsa differt à promissione de se obligando. Decisioni Gram. 103. contra dotem, hic allegata occurritur inf. n. 16.
- 5 Promissio de se obligando quando habeatur pro vera, & reali obligatione.
- 6 Promittens facere contrarium, obligatur ad eum contrarium factum. Promissio ad consilium Sapientis quid importet. Instrumentum promissum interdum dicitur pro confecto.
- 7 Instrumentum aliquoties requiritur tantummodo ad faciendam probationem. Promissio restituenda dotis in causa soluti matrimonii habet relationem ad tempus dictæ promissionis, non autem solutæ dotis.
- 8 Condicio, cum de necessitate tacite inest, non facit actum conditionalem.
- 9 Promissio conditionalis facta in capitulis matrimonialibus, purificata deinde conditione retrotrahitur ad tempus promissionis, seu capitulorum etiam quoad hypothecam.
- 10 Promissio facta sub conditione subsequente solutione habetur ac si sine conditione facta esset.
- 11 L. potior, & l. qui balneum ff. qui pot. in pign. hab. vendicant sibi locum etiam in feudis. Declarando tamen ut per Viril hic cit.
- 12 Feudorum dispositio est ad instar allodialium, quando adest assensus hominis, vel legis.
- 13 Promittens se obligare ad censum per instrumentum potest statim conveniri, ac si fecisset instru-

mentum, ex doctrina lo. And. quæ habet locum etiam in feudis ex vi comprehensivæ assensus, & num. 16.

- 14 Promissio constituendi dotarium super feudis idem operatur, ac si esset constitutum, quia habet assensum vigore Constit. Regni ex ord. licentiam.
- 15 Assensus d. Constit. licentiam æquiparatur assensui capituli olim concessi per Carol. V. Imper. qui incipit item supplicano.
- 16 Assensus capituli comprehendit etiam præsumptam obligationem.
- 17 Assensus semper concessus intelligitur quousque moris, & ratio dicti capituli viget.
- 18 In terminis capituli Regni an sufficiat tacita hypotheca à lege subintelligita. Adversus Camerat. abnegantem adducuntur, quàm plures DD. maxima auctoritatis, & numer. 23. Legis assensus super bonis feudalibus illius est virtutis, ut hypotheca legis favore inducitur, seu operetur effectum super eisdem bonis.
- 19 Expressio eius, quod à jure subintelligitur, non est necessaria.
- 20 Hypotheca tacita habet eandem virtutem, quàm ex forma statuti haberet expressa. Hypotheca non est necesse exprimi ab homine, dum est à lege expressa.
- 21 Camer. responsio ad doctrinam And. allata, variis considerationibus refellitur. Expressum dicitur per relationem ad aliud. Feudum recipiens videtur etiam descendantibus suis prospexisse, & ita lex subintelligit, licet de illis non sit expressum. Assensus trahitur ad personam à lege subintelligitam.
- 22 .. producitur pariter ad hypothecam ab eadem inductam. Hypothecam lex inducit in recipiente dotem.
- 23 Fonda ad descendentes transire suis ex feudorum usus introducitur.
- 24 Obligatio facta à duobus fidejussoribus quin importet. Actio hypothecaria competit mulieri vigore assensus capituli Neapolitani etiam si promittens dotis restitutionem expressè non obliget bona feudalia, & cum ratione.
- 25 Satisfit rationi D. Reg. Rovit. adversus dotem paulo supra adducta. Regula juris est, duo specialia circa idem concurrere non posse. Quæ limitatur, quando unum speciale concurrat principaliter, & alterum consecutivè.
- 26 Hac opinio pro dote nunc est obvallata duplici decisione, una per S. C. & altera per R. Cam. prolata.

DECISIO LXXXIX.

- 1 **M** Archivio Orioli in capitulis matrimonialibus promittit se obligare pro dotium restitutione per publicum instrumentum cum hypotheca bonorum feudalium, & titulorum ad consilium Sapientis, in concursu creditorum fuit dubitatum, an sit attendenda dies capitulorum matrimonialium, qua attenta, erit anterior vel dies instrumenti dotalis, qua inspecta erit posterior.
- 2 Pro creditoribus dicebatur, quod cum tractetur de feudo, non potest attendi dies capitulorum

rum matrimonialium, ex quo deficit assensus, neque in isto casu potest se iuvare assensu capituli Neapolitani, qui, cum in capitulis deficiat hypotheca, assensus capituli non operatur, prout tenuit Camer. in cap. Imperialem car. 55. lis. E. usque ad lit. K. ubi expressè tenuit, quod quamvis assensus capituli habeat locum in capitulis matrimonialibus, tamen intelligitur, quando in eis adest expressa hypotheca bonorum feudalium, & ita fuisse decisum in anno 1573, fuit decisum in Collaterali Consilio in obligatione omnium bonorum venire etiam feudalibus virtute Capit. Neap. infra dec. 302.

— notatur per Add. ad dictum capitulum registratum in vol. pragmaticarum in prag. 3. sub tit. de feudis, & fuit in causa Angelæ de Capite cum Michael de Villanova idem tenet Jo: Vinc. de Anna in repet. Constit. Constitutionem Div. num. 239. dum allegat Minadour, & n. 240. dum allegat Camer. Franc. de Amic. in tit. de his, qui feud. dar. possunt cap. sequitur. modò testatur idem obtinuisse se patrocinante, quod assensus capituli, ubi non adest expressa hypotheca, non iuvet, ut in f. 244. Regens de Ponte hoc audacter tenet ex verbis eiusdem capituli conf. 75. num. 34. lib. 2. & novissimè Dom. Reg. Rovitus in prag. 8. de feud.

3 num. 9. & quamvis hypotheca pro restitutione dotis retrahatur ad diem promissionis, & sic ad capitula matrimonialia tantummodo firmata, ut refert Franch. in decis. 1677. doct. cumulat Molfes. par. 6. de iure dot. quæst. 2. num. 14. cum seq. tamen hæc est fictio, & proinde intelligitur de tacita, & non de expressa.

4 Nec esse dicendum in his capitulis adesse hypothecam expressam, cum non aliud contineant nisi promissionem de obligando bona feudalibus, & ad faciendum instrumentum cum obligatione bonorum feudalium, sed cum conditione secuta solutione. duc. 15. m. & facto instrumento mutui pro aliis ducatis 5. m. quod instrumentum nunquam fuit factum, & solutio ducatis 5. mila non fuit facta, nisi in anno 1589. & 90. & hoc in individuo tenet Grammat. in decis. 103. n. 189. cum multis sequentibus, loquens propriè in promissione de obligando facta in capitulis matrimonialibus, quod non operetur assensus capituli, nisi sequuta cum effectu obligatione, quia aliud est promittere decem, aliud promittere se obligaturum. *Lin bona fidei § fin. de eo quod certo loco.*

5 Pro dote verò ponderavimus quod dum in capitulis matrimonialibus Marchio Orioli deliberatè promisit se obligare pro dotium restitutione per publicum instrumentum cum hypothecæ bonorum feudalium, etiam titulatorum ad consilium Sapientis, dubitari non poterit, quod talis promissio habeatur pro reali, ac vera obligatione secundum receptam doctrinam Jo: Andr. in addit. ad Specul. in rub. de obligat. & solut. à qua non esse recedendum dixit Hermanottus Detus. in l. 4. §. Cato n. 132. ff. de verb. oblig. cum sit communis, æquior, rationabilior, & utilior secundum Purp. in l. cum servum §. servum tunc imprudens n. 14. ff. de corp. pet. quem ad hoc adducit Præf. de Franch. decis. 574. n. 5 & hanc opinionem frequentiori DD. calculo receptam post alios ostendit Tiracuell. de retr. conu. §. fin. num. 28. & seq. ubi plurimos cumulat. quibus addo Covarruv. in cap. quævis in 3. par. init. n. 3. de pact. Tell. Fernand. in l. 22. Taur. num. 15. Roland. conf. 69. n. 25. ver. tercio respondetur volum. 3. Marant. conf. 141. num. 5. Villalob. in arario lit. P. n. 158. Cartas. decis. Jan. 29. n. 12.

Fabrum in suo cod. lib. 3. tit. 27. decis. 36. n. 4. Consuetudinem Georg. alleg. 15. num. 27. & licet ab hac vera, communi opinione aliqui recedere conati sint, ut est videre apud D. de Franch. ibidem n. 4. nihilominus illa est verior, communior, ac saltem indubitabilis favore dotis, ut in terminis fatetur Afflict. decis. 61. Anton. de Alexand. in consuet. Quartana antea in verb. constituta in vers. sententia num. 15 fol. 252. ubi quoque Marin. Frecc. vers. incip. vide Andream. & in iudicando per S. C. semper fuisse receptam testatur Vrsill. in dict. dec. 61. in princ. quem refert, & sequitur D. de Franch. ibidem sub num. 5. Grammat. in ead. consuet. sub num. 22. vers. mulier fol. mibi 253. Campag. omnino legendus in cap. Regni mulier dotarius cap. 29. & novissimè Molfes. ad Consuet. Neap. par. 7. tit. de iure quarta quæst. 2. num. 10. in add. imò; ut ingeniosè notat Doctor Scarfò in Cyllonia legati triumpho 7. promittens facere contractum, in quo sola voluntas contrahentium sufficit, obligatur, ut ex contractu facto secundum veram, & communem opinionem, de qua per Burlat. conf. 100. num. 10. lib. 1. Bonacosi. in recollect. comm. opin. c. 6. de contractib. loc. 4. vol. 2.

6 Et cum Marchio promiserit conficere instrumentum cum obligatione bonorum feudalium etiam titulatorum, iuramento, ac clausulis necessariis ad consilium Sapientis, quod importat, ut legitime legat contractum, & cautè glos. in l. f. mand. Titii §. fin. in verbo accepta ff. mandati vers. solusensus Sapientis est, nullatenus dubitari poterit, quin promissum instrumentum habeatur pro confecto, ita punctuatur Surd. conf. 457. n. 12. vers. secundo facis 4. vol. Ann. conf. 8. num. 17. Reg. de Pont. conf. 10 num. 23. vers. si ille habeatur, & de communi testatur Grassi. commun. opin. lib. 1. cap. 6. quæst. 20.

7 Nec obstat, quod in capitulis matrimonialibus Marchio promiserat facere cautelas sequuta solutione partis dotis, ac confecto instrumento mutui pro solutione restantis quantitatis: nam cum re vera facta fuisset solutio dotium promissarum, non erat necessarium instrumentum mutui, & proinde promissio statim fuit sortita effectum suum, ut tenet Thel. decis. 233. n. 10. dicens hoc casu in instrumento opus non esse, nisi ad probationem, ex l. contrahitur ff. de pign. imò stante promissione restituendi dotem in casu soluti matrimonii, attenditur tempus ipsius promissionis, non autem sequutæ solutionis. per tex. in l. 1. ubi omnes ff. qui potiores in pign. hab. per quem rex. hunc punctum

8 non habere difficultatem dixit Præf. de Franch. in decis. 677. num. 4. & cum qualitas illa solutionis faciendæ tacitè inerat, promissio non dicitur conditionalis sed pura, ut probat Ann. eod. conf. 8. n. 15. & 17. imò positò, quo fuisset conditionalis, sequuta demum conditione obfactam solutionem totius dotis hypotheca orta fuisset à die capitulorum, ut in simili conclusum fatetur Gama in dec. 355. non enim erat in potestate Marchionis pecuniam promissam non accipere, dum sustinebat onera matrimonii secundum glos. in d. l. 1. in ver. compellitur, igitur attenditur tempus promissionis quamvis sub conditione famæ, vel ad certum diem dilata, prout sunt iura aperta in l. potior & in l. qui balneum ubi DD. omnes ff. qui pot. in pign. hab. sequuta enim solutione habetur ac si sine conditione promissio facta esset dicta l. potior 1. vers. sed verior, quorum iurium dispositionem procedere in feudis, quando dispositio est valida, scilicet facta

facta cum assensu domini, colligitur ex dictis per Vrsill. post Affl. dec. 286. num. 4.

- 12 Quibus sic positus non erit controversandum, an talis conclusio locum habeat in obligatione bonorum feudalium, cum illorum dispositio sit ad instar allodialium, quando adest assensus hominis, vel legis And. in capite Imperialems vers. sed si vendebatur de prohib. feud. alien. per Fed. & cum in casu nostro habemus assensum capitulorum Regis Catholici, quorum fit mentio in nostris capitulis, sufficit, quod ius ita velit, ut comprehendatur ab assensu secundum Ifern. in cap. 1. num. 8. vers. hoc ergo ubi bona additio qui succ. ten. & pun.
- 13 Etualiter, quod doctrina Jo: Andr. procedat in bonis feudalibus ex vi comprehensiva assensus post Reg. de Pont. cons. 10. num. 21. Suid. ibidem n. 12.
- 14 tenet Ann. cons. 8. num. 17. & propterea Affl. in Cons. Licentiam num. 5. in 10. q. in terminis illius constit. permittentis constitutionem dotarii super feudis, notabiliter dicit, sufficere, quod vir promiserit constituere dotarium, quia talis promissio habet assensum vigore illius constitutionis.
- 15 quod latius exornat Nig. in cap. mulier dotarium in addit. num. 29. ubi sup. num. 19 æquiparat assensum præstitum per illam Constitutionem Licentiam cum assensu capituli, & ante num. 30.
- 16 dixit, dictam decisionem esse notandam, quia multoties poterit casus contingere, quando solum sunt facta capitula matrimonialia, quæ sola sufficere, ut assensus capitulorum locum obtineat, dixit Camer. in cap. Imperialems fol. 55. lit. F.

Nec quidquam opitulatur Grammat. decis. 103. quia ibi punctus non fuit decus, ut in fine decisionis patet, dum fuit reservata melior deliberatio compilato processu contra tertios possessores, sed illæ rationes relatæ per Grammat. fuerunt adductæ pro ratione dubitandi, & propterea in contrarium adductis non respondit, ut advertit Vrsill. d. decis. 61. in princ. & quando, verè Grammat. tenuisset illam opinionem, ex supradictis apparet nedum loqui contra communem, sed fundari in falsis rationibus, siquidem dum dicit, hanc obligationem resultantem ex promissione faciendi instrumentum non comprehendere ab assensu ex eo, quia tale instrumentum fictivè habetur pro facto, & capitulum loquitur in instrumento vero, & formali, longè fallitur, cum illud comprehendatur ex vi assensus, ut advertit Ann. ibidem n. 17. cumque meus capituli non fuerit hunc vel illum casum considerare, sed omnem casum, per quem mulier remaneret indotata, consideravit illud, quod ius vult, & proinde hanc præsumptam obligationem, ita inquit Camer. fol. 53. lit. E. quæ præsumpta obligatio cum dependeat ab expreso, scilicet ex promissione faciendi instrumentum cum obligatione bonorum feudalium, absque dubio comprehendatur ab hoc assensu capituli iuxta doctrinam Ifern. in d. c. 1. n. 8. qui succ. ten. quam ita in propriis terminis intelligit Camer. fol. 55. lit. I. quod etiam voluit Frecc. lib. 2. q. 3. n. 8. fol. mibi 180. imò quamvis instrumentum hoc casu non esset reale, sed potius fictum, sive præsumptum, quia tamen illud resultat ministerio, & fictione legis & mens, & ratio capituli viget, operabitur assensus, ut optimè ostendit Camer. videndus fol. 9. lit. E. & Frecc. ubi sup. num. 8. in fin.

- 18 Vltimò ad saturitatem non esset prorsus novum asserere in terminis capitulorum Regni sufficere tacitam hypothecam à lege subintellectam, licet negare non possim, esse satis arduum hoc tē-

care propter Camer. autoritatem, tamen si aderant doctissimi viri, qui fortè & doctrina, & opinione Camerario æquati sunt, contrarium tenentes, illud adnotasse non pœnitēbit, & præter ea, quæ doctissimè de more scripsit D. Amatus in cons. 36. vbi Camer. opin. autoritatibus, & rationibus destitutam ex pluribus ostendit; tamen quod quando lex assentit dispositioni rerum feudalium tacita hypotheca dotis favore à lege inducta suum operetur effectum super bonis feudalibus, expresse tenuit Bartholomæus de Capua vir satis notus in Cons. Licentiam in 1. q. quem refert & multum commendat Affl. ibidem n. 8. & 9. sequitur Petr. de Monteforte omnino legendus in apost. ad tandem Cons. Licentiam in fin. Campag. num. 19. & aperte etiam colligitur ex dictis per Frecc. lib. 2. q. 3. n. 6. & hoc propriè voluit Ifern. in d. cap. 1. n. 8. qui succ.

19 ten. & alibi sæpius dum inquit, quod illud, quod subintelligitur à iure non est, necessarium exprimi, & propterea statutum, quod strictissimè intelligitur, dans paratam executionem instrumento, operabitur etiam circa hypothecam tacitam resultantem ex receptione dotis in bonis mariti secundum Bal. in l. ubi adhuc ver. sed adverte C. de iure dot. quem refert D. Franch. decis. 325. num. 1. non erat enim necessarium hypothecam exprimi ab homine, dum lex expresse rat Regi, ut singulariter dixit Frecc. ibid. ante n. 9. vers. hoc est expresse.

21 Nec me movet Camerarii responsio, quod doctrina Ifern. procedit, quando tacitum dependet ab expreso ita ut secus sit, quando nihil exprimitur, nam data pro vera Camer. doctrina expresse dicitur per relationem ad consilium Sapientis, quod debitas cautelas inducat ut supra diximus, & hypotheca ex cautela inducatur, consequens est, illam necessariò subintelligi, & ex alio, ut optimè advertit D. Amatus, responsio non est applicabilis, nam sicut in recipientē feudum lex subintelligit de descendantibus, quamvis non exprimitur, & assensus ad utrumque trahitur, ita etiam in recipiente dotem lex hypothecam inducit, etiam si omittatur, quemadmodum igitur assensus ibi trahitur ad personam tacitè à lege subintellectam, ita quoque & hic assensus trahetur ad hypothecam à lege pariter, etiam si non exprimitur, inductam, & iura,

22 quæ allegat Ifern. generaliter loquuntur. nam tex. in cap. 1. in §. cum verò, decidit feuda transire ad descendentes, ex hoc arguit Ifern. non esse necessarium exprimi de descendantibus, ut comprehendantur ab assensu, cum sufficiat, quod ius illud statuerit, ita etiam in l. 3. C. de fideiuss. obligatio facta à duobus fideiussoribus intelligitur, ut uterque teneatur in solidum, quamvis hoc non fuerit expresse, cum illud oriatur ex legis dispositione, ut dicitur in tex. sic dicemus in casu nostro, ut quamvis promittens dotis restitutionem, non exprimat hypothecam bonorum feudalium, adhuc mulier habeat actionem hypothecariam virtute assensus capitulorum, cum sufficiat, quod ita à iure sit dispositum, ut super tali promissione statim sit inducta tacita hypotheca, quamvis à partibus non fuerit expresse, & resolutio argumento Camerarii, cessant auctoritates aliorum Doctorum pro contraria, qui absque alio fundamento sequuntur Camerarium, & decisio Add. ad prag. 3. de feudis non est certa, cum deponat de auditu, & non interfuerit decisioni.

- 24 Nec similiter obstat ratio, quam assignat D. Reg. Rovit. in repet. prag. 8. de feudis, in fine, ne scilicet duo specialia concurrant circa idem vulg.

1.1. *Cad. dno. promiss.* nam facilis est responsio, regulam istam limitari, quoties vnum speciale concurrat principaliter, & aliud consequutivè, & dependenter, secundum Salic. in d. l. prima num. 3. sed in casu nostro assensus capitulorum, quod est unum speciale, datur promissioni restitutionis dotium, quæ secum trahit tacitam hypothecam, meritò non debet ei fieri difficultatem concursus duorum specialium, stante quod vnum ab alio dependet.

25 Fuit per S. C. decifum pro dote, & petita in integrum restitutione per aliquos ex creditoribus privilegiatis, die 13. Maji 1624. fuit denegata facta relatione Collaterali Consilio.

Es alias per Regiam Cameram, concurrente D. D. Portia Caracciola. vidua quond. Baltharis Aquavivæ de Aragonia cum Regio fisco, qui expressam habebat hypothecam super bonis dicti quond. Baltharis, è contra verò dicta D. Portia produxit capitula matrimonialia tantum non stipulata, sed tantum subscripta absque expressione hypothecæ, die 26. Martii 1610. facta relatione in Collaterali Consilio fuit provisum, D. Portiam esse præferendam Regio fisco.

ARGUMENTUM.

Agnato proximiori an competat ius prælationis adversus extraneum emptorem in venditione feudi hereditarii pro eodem pretio.

SUMMARIUM.

- 1 In articulo dubio magna est auctoritas rei iudicata.
 - 2 De iur. comm. feud. feudum licet alienatum duplici iure per agnatum revocari poterat, vel iure prælationis, sive redemptionis, vel iure successionis, quod ex lege inusitata ei competebat, & ambo declarantur.
 - 3 Quæ differentia sit inter has duas species revocationis.
 - 4 Revocatio quæ à iure succedendi, vel ex lege inusitata dependet, locum obtinet tantummodo in feudo ex pacto, & providentia simplici, non alterato à qualitate hereditaria, & num. 91.
 - 5 Secunda revocatio, quæ iure prælationis competit, an locum obtineat in feudo hereditario, & num. 110. & 111. communiantur auctores tenentes competere in feudo, ex pacto, & providentia tantum, & n. 37. DD. tenentes competere etiam in feudo hereditario.
 - 6 Prælatio, quæ feudorum consuetudines agnatribus, ortum habuit à iure sanguinis, sive agnationis.
 - 7 In prælatione prædicta concurrat etiam ratio honoris.
 - 8 Iura feudalia, quæ loquuntur in feudis ex pacto rectis, & simplicibus procedunt etiam in feudo hereditario, præsertim restricto ad certos heredes, ut sunt quasi omnia feuda in Regno, quia istud quoque ex pacto dicitur.
 - 9 Quæ sit differentia inter feudum ex pacto, & providentia simplicem, & feudum ex pacto, hereditarium.
 - 10 Qualitas hereditaria non consideratur in ipso feudo, nisi post mortem, & in vita nullum effectum operatur.
- Arg. contrarium, num. 46.

- 11 Prælatio, quæ competit agnatis in vita, competit etiam in feudo hereditario, & in feudo, quæ generaliter loquuntur de prælatione, procedunt, tam in feudo ex pacto, quàm hereditario, & num. 17. ubi recensentur auctores hanc sententiam opinionem, & decisiones, num. 18.
- 12 Alia differentia inter feudum ex pacto simplicem, & feudum ex pacto hereditarium.
- 13 Data, quod feudum ex pacto sit alienabile in præiudicium domini, & agnatorum, adhuc competit prælatio iure sanguinis.
- 14 Feudi hereditarii dispositio cum assensu domini est ad instar allodialium ex doctrina Merlini male intellecta, & n. 107.
- 15 In feudis quoque, quorum dispositio est ad instar burgensaticorum cum assensu domini habet locum iure retractus ratione sanguinis.
- 16 Doctrina D. Reg. Roviti, quæ denegat retractum in feudo simpliciter hereditario transitorio ad quoscunque heredes, debet intelligi de revocatione, quæ fit iure successionis sine ulla revocatione pretii, non autem de iure prælationis in vita pro aquali pretio, & quando teneatur ad pretium, & num. 112.
- 19 Creditor, & agnatus præferendus est in alienatione bonorum debitoris, & agnati.
- 20 Pluribus volentibus emere præferatur illi, qui est agnatus debitoris.
- 21 Quid procedat etiam in feudis.
- 22 Procedit etiam in venditione necessaria, & num. 24.
- 23 Dispositio legis primæ de privilegiis creditorum non est correctæ per l. dudum.
- 25 In redimendo, vel prohibendo potior erit agnatorum conditio, quàm domini.
- 26 In venditione quorumcunque bonorum, quæ fit sub balsa, locum habet ius prothomiseos, & num. 114. & an habeat locum in venditione feudi virute §. Titius, & §. postò.
- 27 Venditio, quæ fit à Iudice, dicitur facta à debitore.
- 28 Quando Juxta vendis rem feudalem sub balsa, non potest vassallus eam infringere, cum eam ipse fecisse videatur.
- 29 Contractus alienationis ex quacunque specie cum proximo successore resolvitur in refutationem, & num. 31.
- 30 Barone vendente Terram filio primogenito, vassalli non admittuntur ad domanium.
- 32 Per refutationem feudi, seu alienationem, quoscunque sibi factam à titulo decorato illud transiit cum eisdem prerogativis, & cum titulo, & dignitate, & romanæ antiquum, & num. 34.
- 33 Titulus quando est concessus Terra nunquam extinguatur, etiam si feudum ad Regem esset devolutum, & iterum reconcessum.
- 35 Reipublica interest, dignitatem in familia bene merita conservari.
- 36 Prælatio, quæ competit agnatis per tex. in cap. 1. §. Titius si de feud. defun. mil. fuer. contr. cum concordant, an habeat locum in feudo hereditario, vel in feudo ex pacto, & providentia tantum, & auctores communiantur, tenentes habere locum in feudo, ex pacto, & providentia tantum.
- 37 Afferuntur quoque Doctores, quod habeat locum in feudo hereditario.
- 38 In Regno in feudo hereditario est inclusa qualitas pacti, quia sunt vocati heredes ex sanguine,

- ne, sed nisi heredes, & sic feudum minus in investitura erigitur.
- 39 Hares potens pralationem non contravenit facto defuncti, & sic casus tex.in l.cum à matre C. de rei vindic.
- 40 Eadem ratio affectionis, & imaginis majorum viget in feudo mixto, seu hereditario, dummodo feudum sit antiquum.
- 41 Maxima differentia est inter feudum ex pacto, & feudum hereditarium.
- 42 In feudis mixtis operatur inventarium, sicut in feudo ex pacto.
- 43 Quale vocatur feudum mixtum.
- 44 In Regno feudum non potest haberi, nisi titulo hereditario, & successor tenetur creditoribus defuncti etiam facto inventario usque ad valorem feudi, & num. 103.
- 45 Verum investitura in Regno non facit feudum mixtum, sed feudum mere hereditarium, nec proficit inventarium, reprobat illa opinio Civilistarum, quod in feudo mixto operatur inventarium, sicut in feudo ex pacto.
- 46 Fundatarii alienante feudum hereditarium, hares tenebitur approbare eius alienationem.
- 47 Agnatus non potest habere feudum hereditarium, nisi sit hares in ipso feudo, quamvis non sit hares ultimi decedentis.
- 48 Feudo hereditario infusa est qualitas, ut hares feudi teneatur habere ratum factum defuncti.
- 49 Tex.in l.cum à matre locum habet quando agnatus impugnat voluntatem alienantis feudum, contraveniendo venditioni facta per possessorem.
- 50 Feudum ex pacto, & providentia alienatum omnino post mortem alienatis pervenire debet ad proximiorum agnatum etiam absque pratio, & pralatio, de qua supra est dictum, non est, nisi pramatura successio, quod non est in feudo hereditario.
- 51 Feudum hereditarium semel alienatum cum assensu nunquam pervenit ad proximiorum agnatum, & num. 113.
- 52 Repellitur ratio considerata per Roy. propter affectionem majorum, & num. 54.
- 53 In bonis allodialibus cessat pralatio.
- 54 Pralatio non competit agnato in feudo ex pacto noviter quaesito, & assignatur ratio.
- 55 Eadem ratio militas in feudo hereditario.
- 56 De re sua quilibet potest ad libitum disporre absque periculo pralationis.
- 57 Hoc limitatur in feudo ex pacto, & providentia, & non hereditario.
- 58 Consuetudines feudales propriè in materia retrahendi debent stricte interpretari, nec contra casus, de quibus loquuntur, possunt extendi, etiam si casus sint similes, parem, vel maiorem rationem habentes.
- 59 Agnatus vigore tex. in §. Titius, & in §. sed & rex non potest dici praeferri iure prothomiseas, quia verè non dicitur pralatio, sed revocatio, & num. 72. & 73. & quatenus esset vocandum ius pralationis, quomodo intelligendum erit, & num. 93.
- 60 Possessor feudi ex pacto quando vult feudum alienare, nedum in ipsa alienatione debet consensu Rex, verum, & proximior agnatus, aliis etiam si Dominus assensit, ipse revocabit.
- 61 In venditione facta absque assensu, concessum est ipse alienanti iure proprio revocare alienationem.
- Quid importent in hac materia illa verba iure proprio. ibid.
- 62 In feudo ex pacto competis agnato revocatio iure proprio, non iure Regis.
- Et propterea non vult iure prothomiseas, seu retrahendi; sed revocationis rei alienatae, absque eius consensu agnato competit ibid.
- Idque suadetur ratione, de qua infra num. 92. & 98. confusata alia, de qua num. 99.
- 64 Decisionibus adductis pro opinione, quod competit pralatio in feudo hereditario respondetur.
- 65 In venditione sub bestia an habeat locum pralatio.
- 66 Pralatio an habeat locum in venditione necessaria.
- 67 Pralatio iux. tex. in §. Titius, & in §. sed & rex, an viro patre alienante competat filio.
- 68 Et quid si venditio fiat auctoritate iudicis.
- 69 Qua requirantur ad hoc, ut pralatio competat creditori.
- 70 Et an competat post perfectam venditionem, & num. 117.
- 71 Creditor consanguineus, ut praeferatur ex privilegio tex. in l. 1. de privileg. creditor, debet totum creditum creditoribus solvere.
- 72 Agnatus vult revocare vivente alienante feudum, tenetur solvere pretium, & causi ratione.
- 73 Verbum radimere in iure nunquam importat exceptionem.
- 74 Actio rebocandi competens agnatis iure sanguinis perimitur annuali silentio, & qua sit ratio, & n. 78.
- 75 Ius prothomiseas non habet locum in venditione nulla, & in hoc differt à iure revocandi, quod cum petit agnatis, quando venditio est nulla.
- 76 Ius retrahendi non competit re vendita, nisi facta configuratione fuit rei traditione cum effectu.
- 77 Et in hoc differt à iure revocationis, quod competit agnatis, quia competit modum ante configurationem sed ante venditionem.
- 78 Verbum retrahere an propriè, pro revocare accipiat.
- 79 Dominium feudi ex pacto nunquam transit in emptorem, sed remanet paret venditorem eius vita durante.
- 80 Privilegia particularia agnatis competentia.
- 81 Agnatus praeferatur extraneo in emendo, quando vult solvere pretium, quando vero non vult solvere, tunc empta morte alienantis, potest habere feudum alienatum, nullo refuso pretio, & n. 95. & quid respectu fructuum, n. 96.
- 82 Alia exempla privilegiorum, & agnatis competentia.
- 83 Agnatis aliquando praeferuntur extranei in emptione, quando em iustis causis erit expeditius pupillo.
- 84 Possessor feudi alijs in feudo dare potest invito agnato, verum post eius mortem agnatus revocat, & quid si dedit absque assensu domini.
- 85 Agnati, & dominus si concurrunt ad redimendum feudum quis praeferatur.
- 86 Intellectus dicti §. Titius si de feudo defuncti fuerit controversia, & n. 106. & 109.
- 87 Maxima differentia est inter feudum ex pacto, & feudum hereditarium.
- 88 Agnatus quomodo agat super revocatione alienationis feudi in vita, & quomodo post mortem alienantis, & n. 100.
- 89 In venditione fructuum feudi hereditarii durante vita fundatarii non habet locum ius revocationis.

- 101 In feudo hereditario semper successor tenetur habere ratum factum prædecessoris, nedum post mortem sed etiam eius vite durante, etiam si sit successor titulo particulari.
- 102 Intellectus doctrina Hartmanni Pistorij tenentis ius prælationis competere in feudo hereditario mortuo, & n. 104.
- 103 Prælatio an habeat locum in feudo hereditario, tam in vita, quam in morte, & n. 107. & 116.
- 106 De feudo hereditario indicatur, idem quod de allodia.

DECISIO C.

D Um virgentibus creditoribus Ill. Marchio, nis exposita esset venalis Terra Orioli, antequam licitaretur, comparuit D. Alexander Pignonus filius primogenitus Marchionis, qui Terram prædictam conductionis titulo tenebat, & tanquam creditor in duc. circiter 60000. & proximior agnatus declaravit velle Terram retinere, & quatenus opus esset extraneo emptori omnino præferri dubitatum fuit propterea, an petita prælatio in hoc feudo hereditario competat.

2 Iure communi feudorum, feudum licite alienatum duplici iure agnatus revocare potest, vel iure prælationis, sive redemptionis, vel iure successione, quod ex lege investituræ ei compete- bat, iure prælationis agnatus rem feudalem à feudatario venditam oblato pretio statim recuperare potest cap. 1. §. donare ver. porro, & ibi glos. in verb. pro aquali, qual. olim feud. & c. Jacob. de Belu. ibid. vers. nota hic Andr. n. 13. in fin. Alvar. post Bal. n. 5. ubi communem dicit, Præpos. n. 2. Afflict. n. 39. & alij omnes, & hoc duplici via, vel captam venditionem prohibendo, nè alteri, quam sibi vendiretur, vel feudum iam alienatum pro æquali pretio ab emptore intra annum redimendo d. §. porro, ibi, in prohibenda, vel redimendo, cap. 1. §. sed etiam res, ubi, antiqui, & moderni omnes, quos sequendo referunt Hartm. Pistor. lib. 2. quest. 11. n. 21. Vult. in tract. de feud. cap. 11. n. 81. Rosentall. de feud. cap. 9. conclus. 86. n. 3. Schrader. de feud. par. 8. cap. 7. n. 2. & 3. & alij, quos post D. de Pont. in dec. 11. refert, Dom. Reg. Rovitus in allegat. inserta per D. de Pont. ibid. n. . . cum seq. quibus novissime addo Carolum Akirschberg. in suo ingenioso discursu de feudis ex pacto, & providentia, & hereditariis cap. 5. n. 31. iure verò successione feudum alienatum agnatus non vivo, sed mortuo demum alienante nullo refuso pretio, revocare poterat, cap. Titius in primo resp. si de feud. defuncti. cap. 1. de success. feud. & in §. hoc quoque cap. 1. de alien. feud. pater. & utrobique Andr. Bald. Præpos. Affl. ac communis feudistarum schola, cuius post Hartm. Schrader. Vult. & alios meminit cap. 9. conclus. 67. Ioann. Koppen. dec. 54. n. 43. & post omnes Carolus Akirschberg. eod. dem. cap. 4. n. 95. ac ultimo Stephanus Scarbò 14. in Annotationibus iurim. p. 29.

Inter has duas revocationis species non modicam differentiam constituit Andr. noster in cap. 1. §. sed etiam res n. 3. per quos fiat investit. & in d. §. hoc quoque vers. & olim n. 5. de success. feud. & post eū DD. passim, quos referunt Hartm. qn. 11. tom. 2. D. de Pont. ibidem per totum, nam revocatio, quæ sit iure successionis ex lege investituræ agnato competit cap. 1. de success. feud. in §. hoc quoque, & a Domini providentia depen-

det §. cum verò Conradus in p. rub. feud. arg. l. si arrogator cum simil. ff. de adop. quia concedens feudum voluit providere, nedum primo acqui- tenti; verum etiam omnibus eius descendens ordine successivo Andr. Camer. in §. prætorica Ducatus fol. 94. col. 7. lit. N. Joan. Thom. de Marin. sif. 1. de feud. ex pacto n. 25. & 33. & alij, quos con- gerit Rosentall. d. c. 9. memb. primo cens. 67. n. 2. merito nulla de eo valet dispositio d. c. 1. de suc- cess. feud. etiam si sit assensu domini vallata, ex d. c. 1. d. alien. feud. pater. & propterea feudo alie- nato venditore mortuo conceditur agnato hæc prima revocationis species. Revocatio verò, quæ sit vigore prælationis, cum non oriatur ex lege investituræ, non competit iure successionis, sed est species iuris prothomileos, quod competit ra- tione sanguinis, per quod agnatus præferitur ex- traneo inemptione, ut infra latè probavimus, & propterea dum in vita alienantis conceditur, equa- lis prætij refusionem desiderat d. §. porro, & sed etiam res, ubi glos. & ller. & intra annum tan- tum exerceri poterit cap. Titius si de feud. defuncti. & tandem hæc duo revocandi genera adeo inter se differunt, ut si confundantur, questionis no- stræ resolutio erit valde difficilis, si distinguantur, omnes indubiam iudicabunt, ut in terminis post Hartm. Pistor. quest. 11. tom. 2. considerat Joan. Koppen. decif. 54. n. 51. nam si de illa reuoca- tionis specie loquamur, quæ a iure succedendi, ac lege investituræ dependet, certum est, illam locum obtinere tantummodo in feudo ex pacto, & providentia simplici, non alterato a qualitate hereditaria, ut dixit Andr. in d. c. 1. n. 1. de success. feud. in c. 1. n. 18. qui success. tenet el pri- mo, & alibi sæpius, & est text. in d. c. Titius in 1. respons. secundum verum intellectum, cum enim talis reuocatio non competat agnato, nisi post mortem, quo tempore aperitur ei via successionis, ut supra diximus; merito non poterit praticari in feudo hereditario, in quo post mortem alienan- tis succedens cogitur esse hæres, eique obstarer, factum defuncti, Andr. in d. cap. 2. n. . . . de alienat. feud. pater, & alibi sæpius.

5 Si verò secundum reuocationis genus, quod iura prælationis competit, consideremus, tunc, ut concludamus nedum in feudo ex pacto, & providentia illud obtinere, sed etiam in feudo hæ- reditatio, duo erunt præmittenda.

6 Primò prælationem istam, quam feudorum consuetudines agnato tribuunt non aliunde or- tum habuisse, quam a iure sanguinis, sive agna- tionis secundum glos. in d. §. sed res in ver. proxi- miori, & infra. in alio ver. proximiori, quæ allegat iura communia in l. Imperatores de pact. in l. qui efficit. de contrab. empt. in l. si in emptionem, ff. de minor. & in l. l. qua tutores C. de adu. nistr. sus. sequitur Afflict. punctualiter ibidem n. 4. 5. & 9. Paris de Puteo loco infr. alleg. n. 15. & fuit de mente ller. in eod. §. sed etiam res n. 3. dum allegat text. in d. l. Imperatores de pact. & in l. prima, de privileg. credit. quæ iura in uenditione bonorum agnatum extraneo prætulerunt, expref- sè illud dixit Bald. in Cons. Sancimus, ubi quoque Affl. omnino vid. n. 7. & 37. Jacob. Novell. in tract. de iur. prothomis. §. 2. n. 15. & alij quos re- fert, & sequitur D. de Pont. ibidem n. 5. & 6. quibus addo Dionis. Gottofred. in glos. c. 1. §. porro qualiter olim, qui prælationem, concessam in illo text. appellat. retractum gentilitium, sed agnali- tium, concurrat etiam ratio honestatis, ut per bel-

le Cuiac. in d. 5. Titius in fin. si de feud. defunct. quam satis exornat Rovitus, ubi supra; habent enim in hoc consanguinei maximum interesse, de bona, quæ fuerunt maiorum suorum, ad alienas manus perveniant, ut latè per Tiraquell. in *profat. ad retractum consanguinitat.* num. 34. hinc communis, & verissima fuit feudistarum opinio agnatum vigore iuris prothomiscos statim posse recuperare feudum alienatum refuso pretio Paris de Puteo in c. an si vendatur per tot. fol. mihi 243. Affl. in d. 5. sed etiam res num. 4. & in d. 5. perri; num. 36. in fin. Ceph. conf. 133. num. 73. vol. 1. Jo; koppen Germanus dec. 54. n. 51. Schrader, de feud. per 8. cap. 7. qui communem, & verissimam dicit, Harth. Pistor. lib. 1. par. 1. quæst. 11. num. 11. Rosental. qui plulquam centum DD. ad hoc adducit de feud. cap. 9. num. 2. concl. 87. lit. A. ubi etiam de communi testatur, & alij, quos post D. de de Pont. refert, & sequitur D. Rovit. ubi sup. num. 13. quibus addo Annam observ. 10. & Carolum AKircheberg. omnino legend. in eod. tract. de differ. inter feud. ex pacto, & heredit. c. 5. num. 31. ubi asserit, omnes feudistas ita tenere.

8 Secundum, quod velut principium attendendum est, iura feudalia, quæ loquuntur in feudis ex pacto rectis, & simplicibus, procedere etiam in feudo hereditario, præsertim restricto ad certos hæredes (ut sunt quasi omnia in Regno) tum quia istud quoque ex pacto dicitur secundum Ifern, in cap. 1. in princ. de alienat. feud. pater. Camer. in cap. Imperiales §. præterea. Ducatus num. 95. lit. C. post alios D. Rovit. num. 48. nec in alio dixit unum ab alio, præterquam in eo, quod sec. cedens in feudo ex pacto, & providentia simplici iure proprio venit, nec ad aliquid defuncti nomen tenetur. in feudo vero ex pacto hereditario nemo succedit citra ius, & nomen. hæred. 5. Andr. quem refert Camer. ibid. n. 96. lit. B. in omnibus vero alijs retinet eandem naturam, & indolem, ut post Par. Menoch. Vult. & alios, quos refert, asserit Carolus AKircheberg. in eodem tract. c. 3. num. 76. & proinde præterquam in illa alteratione qualitas hereditaria erit feudum ex pacto, & indicabitur secundum leges feudorum per tex. in c. 1. de feud. non hab. prop. feud. nas. & à consuetudine feudorum interpretationem recipiet post alios Bammac. in cap. feudum ex lege num. 16. si de feud. Camer. in cap. Imperiales num. 14. lit. T. vers. itaque mordicus, & alij, quos colligit Rosental. c. 2. concl. 54. num. 3. lit. B. nunc sic, si illa qualitas hereditaria non consideratur in ipso feudo, nisi post mortem, & in vita nullum effectum operatur, ut iuxta veras regulas fundat. las. conf. 56. n. 25. vol. 3. Hartm. Pistor. quæst. 11. n. 20. Schrader. d. cap. 7. num. 2. Reg. de Pont. ibid. n. 10. D. Rovit. ibid. n. 75. 76. & 77. quibus addo Andr. in cap. 1. num. 1. vers. secus si esset de aliqu. feud. pater. vivens enim nullus est hæres vulg. iur. i. g.

9 tur punctus huius prælationis si competat agnato in vita, etiam in feudo hereditario, determinabitur secundum leges feudorum, quo tempore qualitas illa hereditaria agnatum retrahentem non repellit, cum his non veniat, ut hæres; sed quia coniunctus ratione sanguinis, hinc notabiliter dixit Frecc. lib. 3. de subfeud. differ. 25. in feud. ex pacto & heredit. fol. mihi 454. quod iura feudorum, quæ generaliter loquuntur, procedunt tam in feudo ex pacto, quam hereditario, unde infert, quod tex. in d. 5. sed etiam res, & in cap. pise 1. §. & si libellum, quæ loquuntur de refuta-

tione, procedant etiam in feudo ex pacto, quem hereditario, plura ad propositum D. Rovit. num. 56. & 57. His sic positis si iura feudalia, quæ prælationem fundant in iure sanguinis, & coniunctionis agnato indistincte, & generaliter tribuunt obtineant tam in feudo ex pacto, quam in hereditario cum tempore, quo conceditur, alteratio qualitatibus non repugnet, concludendum videtur illorum opinionem, qui in feudo hereditario agnato prælationem tribuunt, esse communem verissimam, & indubitabilem, cum sit decisa per consensus iurum.

12 Considerandum quoque est, potissimum differentiam inter feudum ex pacto simplex, & feudum ex pacto hereditarium, illam esse, ut feudum hereditarium, possit ad libitum cum domini assensu alienari, etiam in præiudicium agnatorum, feudum vero ex pacto nequaquam, ut dixit Andr.

13 in cap. 1. de alienat. feud. pater. sed si ponamus, quod feudum ex pacto fiat alienabile in præiudicium domini, & agnatorum, adhuc agnato competet prælatio iure sanguinis, secundum Bald. in d. 5. perri, ubi Alvar. omnino vidend. n. 5. & 6. Propos. Affl. Paris de Puteo ubi sup. n. 8. glof. Paris damnata memorie, & alij communiter, quos sequendo congerit Rosental. cap. 9. num. 2. concl. 89. num. 4. lit. C. ubi de magis communi testatur, & latius conclus. 33. per totam, & licet aliqui ex predictis DD. loquantur, quando consuetudo, vel statutum permittit feudum alienari ad libitum sine consensu domini, tamen idem erit, quando fieret alienabile, etiam in præiudicium agnatorum, ut punctualiter post Alvar. ibid. & alios Rosental. ibid. num. 5. lit. C. & conclus. 58. n. 55. & sequenti. Si igitur quando feudum ex pacto, & providentia antiquum alienatur ad libitum, adhuc subijciatur iuri retractus in vita alienantis, ita quoque dicendum erit in feudo ex pacto hereditario.

14 Rursum quid aliud diversum potest habere feudum hereditarium, nisi istud, ut scilicet illius dispositio sit ad instar allodialium, quando sit cum assensu domini ex doctr. Ifern. male intellecta in c. 1. num. 1. de nat. succ. feud. ut ibid. advertit Liparul. sed in istis quoque feudis, quorum dispositio

15 est ad instar burgenaticorum cum assensu domini, habet locum ius retractus ratione sanguinis, Affl. in d. c. 1. §. perri num. 39. qui loquitur in feudis Regni Siciliæ, quæ per cap. volentes fuerunt redacta ad instar allodialium secundum Canonicos, in d. c. volentes fol. mihi 43. num. 34. prout etiam in Gallia, ubi feuda sunt redacta ad instar patrimonialium post Fabr. & alios Tiraquell. in tract. retract. lignag. §. 1. glof. 3. num. 11. & 12. ubi dicit, hanc opinionem non habere dubium, quem refert, & sequitur Conf. Ann. observ. 10. omnino legenda, quibus addo Burlat. conf. 49. num. 55. Vul. de feud. lib. 1. capite 11. num. 95. glof. Paris. dam. mem. Ferron. & alios, quos refert, & sequitur Rosental. ead. concl. 89. lit. C. igitur non ex eo quod feudum hereditarium alienatur, uti res burgenatica interveniente assensu domini, erit immune ab hoc iure retractus, huic nescio, an dum D. Rovit. ibidem n. 110. in feudo simpliciter hereditario transitorio ad quoscunque hæredes, denegat retractum benedixerit, cum illud debeat intelligi de revocatione, quæ sit iure successionis sine villa refusione pretij non autem de iure prælationis in vita pro æquali pretio, ut individuo post Burlat. distinguit Rosental. ead. concl. 89. in addis. lit. C. ubi post Hart. advertit, cavendum esse

à Paris de Puteo contrarium tenente.

- 17 Et eandem, quod in feudo hereditario habeat locum ius retractus ratione sanguinis, & conjunctionis, punctualiter tenuerunt omnes DD. citati per Regentem de Ponte *prædicta decis. 11. num. 10.* & D. Reg. Rovit. *ibid. à num. 71. usque ad 74.* quos congerere esset potius laboriosum, quam utile, quibus addendi sunt gl. Paris. *dam. memo.* & *Vulg. in tract. de feud.* quos adducit Rosental. *conclus. 89. lit. F.* ubi etiam *n. 6. d. cit.* opinionem prædictam esse conformem regulis Neapolitanorum, & propterea ab eis teneri, ut vltius inculcat D. Jo: Chrisl. Scarfò *in epist. Mathemapolitica per totum n. 8. licet perfundiorè.*
- 18 Habet etiam hæc opinio reum iudicatarum auctoritatem, ut patet *in 11. dec. Collat. Consil. apud Reg. de Pont.* ubi præcedente perquam maxima discussione fuit decusum, & pluries tum antea, tum postea in S. C. recepta, ut patet ex multis exemplis in processu productis, & novissimè in locatione ejusdem Tenæ Orioli fuit prælatum D. Alexander tanquam primogenitus iunctis Magnificis Consiliariis duarum Aularum, insuper pro D. Alexandro instabat D. Carol. Brancac. Advocatus famigeratus, vir excelsi ingenij, & auctoritatis, quod non solum præferri debeat D. Alexander, ut agnatus ex præc. doctrinis, sed etiam quia erat creditor in maxima pecunia, in quâ tate, propterea cū feudum Marchionis debitoris venditur,
- 19 ipse uti agnatus creditor, & erit extraneo, omni iure præferendus, casus est *in l. prima ff. de privil. credit.* & licet glossa variaverit in intellectu illius text. tamen communiter tenetur intellectus Jacob. de Arena, qui ita summat illum, *Quod pluribus volentibus emere, præfertur ille, qui est agnatus debitoris*, Dn. Bart. Odofred. Cuman. & antiqui communiter *ibid. & in l. Imperatores ff. de pact.* ubi præ cæteris Orosius insignis Doctor *num. 9.* quia consanguinei, creditoresque fuerant, quod etiam alibi docet *l. prima ff. de privil. cred. de comuni quoque testatur Dom. de Franch. dec. 82., num. 3. Tiraquell. lib. 1. de retract. in prefat. num. 41. Vanderan. in tract. de privileg. credit. qu. 12. alij, quos refert, & sequitur Roder. in tract. de privil. credit. par. 2. art. 5. in form. libell. de remission. num. 7. in fin. fol. mihi 104. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. par. 5. §. 13. num. 9.* cuius legis dispositio hodie est in viridi observantia, cū non fuerit correctæ per *l. dudum C. de contrah. empt. ita Alex. in apost. ad Bart. n. d. l. dudum lit. A. & in ead. l. 1. lit. A. apost. ab Bald. in eadem l. dudum lit. A. Dio. nis. Gottifred. subtilis Doctor in d. l. prima, quæ in suo Codic. est l. 16. de reb. auth. iud. possid. lit. F. qui dicit hæc verba, ius prothomiseos propinquis, & socijs non competit l. dudum, de contrahend. empt. nisi in auctione honorum, ut hic, & sic decisum testatur in Senatu Sabaudie Anton. Faber in suo C. Fabrian. sub tit. de iur. deliber. desin. 14. in fin. & lib. 5. conie. & iur. civil. cap. 15. in fin. ubi respondet obiectis gl. & ne desit auctoritas nostri Sacri Consil. quod in venditione bonorum debitoris sub hasta præferatur agnatus, & creditor vigore illius l. quando ante consignationem possessionis comparet, testatur, iunctis Aulis fuisse decisum Jacob. Avell. de Bott. Reg. Consiliarius, vir doctissimus in additione ad Bart. in d. l. prima in noviss. impress. Veneta.*
- 21 Nec respondendum dispositionem illius legis non procedere in feudis, nam multo magis in eis locum obtinebit, cum sit conformis consuetu-

dini iuris feudorum præferenti agnatum extraneo in venditione feudi per *d. §. porro*, & ne desit auctoritas, videatur Andr. de ller. *in d. §. sed etiam res num. 3.* ubi agens de prælatione concessa agnato in emptione feudi, dicit hæc verba, *Et sic præferuntur agnato in emendo, sic l. prima ff. de privil. credit.* & Paris. de Puteo *in tract. de re. integr. feud. in cap. 741. num. 15.* conjugit dispositionem iurium feudalium scilicet *§. porro*, & *§. sed etiam res cum d. l. prima, de privil. credit.* igitur

22 vel iura feudalium comprehendunt feudum hereditarium respectu prælationis etiam in venditione necessaria secundum gloss. *in d. §. porro*, & res est expedita, vel si non est casus decilus per illa iura, debemus uti dispositione *d. l. prima*, quæ non corrigitur per *d. l. dudum*, & *l. d. l. prima*

23 concedit agnato creditori prælationem in bonis burgensaticis venditis sub hasta quomodo poterit de ea dubitari in feudo quantumvis hereditario;

24 Imò DD. tenentes in venditione necessaria, cessante prælationem loqui contra casum legis, prout est Rodolphus Schrader. *par. 8. cap. 7.* & propterea de ejus opinione valde dubitat Dom. de Pont. *ibidem num. 15.* qui loquitur secundum veros terminos, cui addo gloss. punctualem *in d. c. 1. §. porro vers. pro aquali*, per hæc verba, *hodie dominus præfertur, volens pro aquali pretio redimere, maxime in Civitatibus in quibus vassallorum sunt feuda, quæ pro eorum debito creditoribus suis venduntur sequitur B. lujac. de Neap. Bai. Aluar. qui communem dicit num. 5. Affi num. 38. Par. de Puteo ibidem num. 6. & 14. & alii omnes,*

25 & licet gloss. loquatur in dominio; tamen in redimendo, vel prohibendo potior erit agnatorum conditio *d. §. porro*, ubi gloss. & Andr. & punctualiter Alvar. *ibidem num. 5. vers. ex prædictis infero*, & alii, quos congerit Rosental. *ead. conclus. 89. num. 5. & conclus. 58. num. 42.* & indistinctè, quod in venditione quorumcunque bonorum, quæ sit sub hasta, locum habeat ius prothomiseos, tenent gloss. Paris. *dam. memo. in cons. Paris. tit. 1. §. 13. num. 14. Arnold. Ferron. in consue. Burdegal. in tit. de retractu §. 1. & decisum ita fatetur Pappon. de retract. ligna. lib. 1. tit. 9. arres. 29. vers. minus dubium*, quem refert, & sequitur Arism. Tepat. *in tit. 399. vol. mihi 815.* Dom. de Franch. *dec. 277. 482. & 588.* ubi ita in differenter in S. C. iudicatum fatetur cum sufficiat, quod talis venditio habuerit ortum ex obligatione contracta per ipsum debitorem, ne domino, vel agnatis in retractu præjudicetur, D. de Franch. *d. decis. 277. num. 1.* Rosental. *concl. 58. num. 42.* novissimè ita præcedente maxima discussione in Rot. Roman. decisum fatetur Cencijs *in dec. impres. post tract. de censibus dist. cap. 186.* referente tunc Auditore Ludovico deinde Beatissimo S. P. Gregorio XV.

Ex quibus concludendum videtur, D. Alexandrum Pignonem uti proximiorum agnatum, ac creditorem esse præferendum huic extraneo emptori, qui in licitatione, alios superavit, & propterea posse recuperare hoc feudum à manu Marchionis, sive Judicis cum eisdem qualitatibus, prærogativis, & dignitatibus: dominium enim feudi nunquam abscellit à Marchione, dum emptori non fuit consignata possessio, nec expeditus Regius assensus, & sic licet D. Alexander habeat feudum à manu Judicis censeatur illud habuisse à Marchione, cum venditio, quæ fit

27 à Judice, dicatur facta à debitore, *l. §. ob causam*

Jam C. de evict. vbi Bart. Bald. & alii omnes l. si pignora ff. eod. tit. Præf. de Fran. decis. 200. num. 3. Thesaur. dec. 159. num. 11. Rovit. in pragmat. 1. de privileg. univers. concess. num. 27. & ideo dicitur potius venditio voluntaria, quam necessaria Signorol. conf. 73. in fin. post Bart. in l. prima ff. de acquir. poss. Bald. in azob. ei, qui iurat. col. pen. vers. modo ego quero C. de bon. antb Judic. poss. &
 28 *quando Judex vendit rem feudalem sub hasta, non potest vassallus eam infringere, cum eam ipse fecisse videatur Alex. conf. 11. viso processu post principium lib. 5. si igitur D. Alexander emit à Marchione debitor, talis venditio non erit venditio, sed quasi refutatio cap. 1. §. sed etiam res, vbi glof. & Andr. per quos fiat invest. cap. 1. §. & si libellus, vbi in specie Andr. de alien. feud.*
 29 *pater, quilibet enim contractus factus cum proxime successuro resolvitur in refutationem d. §. & si libellus. Andr. in cap. 1. §. si clientulus verj fratri alien. feud. debet enim refutatio cadere in aliquod speciale nomen contractus, Andr. in d. §. & si libellus num. 9. & 8. ubi loquitur de venditione. D. de Ponte, quia ita pluries iudicatum fatetur in tit. de refut. feud. §. 1. num. 17. & 24. in fin. ante cum Anna pater alleg. 97. secundo vol. & sing. 569. & filius conf. 41. in hoc actu magis persona, quam titulus attenditur secundum Bald. in l. exequutorum col. 6. vers. pone, duo sunt statuta C. de exeq. rui*
 30 *ind. & hæc adeo vera sunt, ut si indistinctè quando Baro vendit Terram, vassalli admittantur ad demanum; tamen si venditio fieret per patrem filio primogenito, omnino esset denegandum, prout pluries in R. C. fuit denegatum, ut post alios testatur Bammag. omnino vidend. in cap. beneficium à vassalla num. 112. si de feud. defunct. ubi sup. n. 214.*
 31 *refert Blasc. dum alienatur in proxime successurum, & ex quacunque specie alienationis, dicitur refutatio, Cum ergo contractus factus inter Marchionem, & D. Alexan. primogenitum sit quædam refutatio, transibit feudum Orioli in ipsum*
 32 *cum eisdem prærogatiuis, & proinde cum titulo, & dignitate Marchionis, ex quo enim non transit in extraneas manus, sed in eum, qui dicebatur Marchio in uita patris secundum Frecciam post Ifser. lib. 3. de subfend. tit. 1. & c. num. 7. latissime Mastrill. de magistrat. lib. 4. cap. 13. num. 139. tom. 2. habebat quasi dominium feudi secundum glof. in cap. fin. 24. qu. prima Bald. in l. in suis, de libr. & posthum. solaque administratio ei deerat, itaut mortuo patre non dicatur eapere feudum, Bald. in cap. 1. an mut. vel surd. Jacobini, in tract. de feud. in verb. Dm. Frecc. ibidem num. 8. cum patre uno caro reputabatur in l. fin. C. de impub. nescio quo-*
 33 *modo possit dici extincta illa dignitas tanto magis cum in casu nostro titulus sit concessus Terræ, ut patet ex uerbis privilegij, quo casu nunquam extinguitur, & si ad Regem esset deuolutum, & iterum re concessum secundum Andr. in cap. 1. num. 4. vers. si verò, de feud. March. Petr. de Greg. de concess. feud. par. 2. qu. 3. num. 1. latè Frecc. lib. 2. de subfend. in tit. quis dicatur Comes num. 47. D. de Pont. in conf. 1. num. ... & latius in tit. de his, qui feud. dar. poss. lect. 6. num. ... nouissimè Mastrill. ibidem num. 84. tum, quia cum feudum prædictum pervenerit in posse D. Alexandri potius titulo refu-*
 34 *tationis, quam uenditionis, dubitari non poterit, illud remansisse antiquum, ut in cap. 1. de vass. decrep. atq. tanto magis in Regno per ea, quæ dicit D. de Pont. in tit. de refut. in princ. num. 37.*
 Quæ omnia tanto magis nullam videntur hæ-

35 bere difficultatem in casu nostro, cum tractetur de conferuanda dignitate in familia, quod satis Reipublicæ interesse dicit text. expressus, ubi glo. in l. prima §. sed & si ff. de ventr. inspicie. ad quod etiam respexisse ius prothomiseos fatetur Jacob. Nouell. in sui tract. iuris prothom.

Ad exclusionem D. Alexandri contra hæc iura egregius tunc Aduocatus, nunc Reg. Consil. D. Hect. Capye. Latr. hæc scripsit, quæ pro summæ eius doctrinæ cultu inferere volui.

36 Certum est, quod text. in cap. 1. §. Titius si de feud. defunct. militis fuerit contr. & in cap. 1. §. sed & res per quos fiat investitura, & text. in cap. 1. §. porro, qualiter olim feud. alienar. poter. loquuntur in feudo ex pacto, & providentia, & non in feudo hæreditario, prout tenuerunt.

Ifser. in d. §. Titius, & in §. sed, & res.

Affl. ibid. num. 4. Alex. conf. 26. lib. 5. Natt. in add. conf. Alex. Zasius de feud. par. 8. num. 61. Brun. 80. Grassi. commun. opin. quæstion. 25. Cephal. conf. 133. num. 73. & 76. Intrigl. cent. 1. quæst. 51. num. 11. Cannet. in extravag. volentes §. propositis num. 11. & seq. Frecc. lib. 3. differ. 2. inter feud. ex pacto & provid. & feud. hered. Pat. de reintegr. fol. 133. Lipat. in d. §. Titius lit. C. vers. quinto promitte, & in vers. si hæreditarium fol. 153. lit. C. quos refert Rovit. sub rubr. de feudis num. 18. quibus addo Dec. conf. 144. & 390. Gram. decis. 103. num. 207. Camer. in l. Imperialem car. 98. & car. 90. col. 3. vers. quarta conclusio, Loffr. conf. 1. num. 202. & in d. §. Titius, & conf. 14. num. 31. Gozzad. conf. 9. num. 53. Rimin. iud. conf. 5. num. 54. lib. 1. Franch. decis. 1. num. 29. Rollà Vall. qui testatur de commun. conf. 57. num. 76. lib. 3. Intrigl. lib. 2. art. 32. num. 47. Ruin. conf. 1. num. 15. lib. 1. Lanar. conf. 69. Thesaur. decis. 99. Affl. in Consil. Prædictio. rum num. 4. Bammacarius qui dicit hanc opinionem verissimam in d. §. Titius, Balzar. in d. §. sed & res Carl. Mastr. in conf. unico post dec. lib. 1. num. 63. Menoch. conf. 745. num. 43.

Pro parte verò affirmativa adducuntur per D. Reg. Rovit. in rubr. de feud. num. 32. infrascripti Doctores, Affl. in cap. 1. §. hoc quoque num. 56. de success. feud. Pari. dicto fol. 133. Jas. conf. 56. Schrader. par. 8. cap. 7. num. 26. Hartman. lib. 2. quæst. 11. par. 1. num. 20. Julius Clarus in §. feudum quæst. 42. Scruph. conf. 82. n. 2. cent. 2. Cannet. in cap. propositis num. 17. & 18. Intrigl. cent. 2. artic. 32. num. 8. Gothfred. Anton. dispnt. feud. 10. thes. 5. Rosental. c. 9. membr. 2. n. 7. concl. 89. Fab. de Anna obs. 10.

Et sic apparet, quod sunt pro opinione negativa 29. Doctores, inter quos adsunt Andreas de 37 Ifser. & Camerarius, pro opinione autem, quod habeat locum ius prothomiseos in feudo hæreditario, sunt tantum duodecim Doctores, & sic numero, & autoritate minores.

Verum parcat mihi autoritas tanti viri, maior pars ipsorum non probat opinionem, pro qua allegatur; nam Paris in fol. 133. num. 14. & 15. potius fundat opinionem, quam defendimus, dum allegat text. in d. §. sed & res, immò in fine fundat expressè pro opinione negativa in feudo hæreditario, & num. 17. & sic intelligunt cum Hartm. Pistor. & Rosental. contrariæ opinionis sectatores, & Schrader. in c. 9. membr. 2. conclus. 8. in fine, Jas. in alleg. conf. 56. lib. 3. loquitur in feudo ex pacto, & providentia, Intrigl. cent. 2. art. 32. allegat Clar. in loco allegato, qui contrarium, & sic nostram sequutus fuit opinionem ibidem num. 47. vbi testatur de magis communi ex allegat. conf. Roland. à Vall.

Orioli fuit acquisita per Marcellum Pignorum patrem Marchionis, & auum D. Alexandri.

Remanet ergo, ni fallor, responsum argumentis contrariis, & fundata opinio, quod non habeat locum ius prælationis in feudo hæreditario, quod
 55 corroboratur indubitabili ratione; nam certum est, prælationem non competere agnato in feudo ex pacto noviter quæsito, ut voluit Andr. Alvarot. & alij in d. §. Titius, & idem D. de Ponte in decis. 11. & hoc, quia de eo potest agnatus ad libitum disponere in præiudicium agnatorum, ut latè fundat Mastrill. in d. decis. 8. num. 22. quæ ratio militat in feudo hæreditario, & sic retorquetur argumentum ex identitate rationis, & quamvis huic argumento respondeat Dom. Rouitus, dicens, quod ex eo non habet locum prælatio in feudo ex pacto novo, quia cessat ratio, quia non fuit res maiorum; attamen quia hæc ratio falsissima fuit demonstrata, & propterea omnes Doctores dixerunt, eam esse rationem, quod in feudo ex pacto novo non admittatur prælatio, quia potest de eo possessor ad libitum disponere, prout amplissimè comprobatur Surd. Conf. 351. num. 25. & 38. vers. non refert lib. 3. & propterea dum feudum prædictum in omnibus feudo hæreditario æquiparatur, ut post Franch. dec. 1. num. 30. Camer. & Frecc. dixit de Curte in suo divers. fol. 21. num. 80. sequitur, quod neque prælatio habere potest locum in feudo hæreditario.

Fundatur etiam hæc opinio, quia de iure communi quislibet potest ad libitum de sua re disponere absque periculo prælationis, d. l. dudum hoc fuit limitatum in feudo ex pacto, & providentia
 58 per text. in d. §. Titius, & §. sed & res, non potest
 59 test extendi dispositio prædicta in feudo hæreditario, quia consuetudines feudales propriè in materia retractus habent strictè interpretari, nec extra casus, de quibus loquuntur, possunt extendi, etiam si casus sint similes, parem, vel maiorem rationem habentes Schrader. par. 8. cap. 8. num. 14. tradit etiam Parisius Cuiacius, Jas. & alij relati per Rosental. cap. 9. membr. 2. de feud. alien. ancl. 87. in addit. lib. 3. fol. mibi 871.

60 Quibus ad stipulatur, quia agnatus vigore text. in d. §. Titius, & §. sed, & res, non potest dici præferri iure prothomiseos, quia verè non dicitur prælatio, sed revocatio, & propterea Andr. in d. §. Titius non loquitur de prælatione, sed de revocatione, ibi, quando poteris revocare, & inferius statim revocant, & text. in d. §. Titius loquitur de recuperatione, non de prælatione, quæ recuperatio interpretatur per Andr. per revocationem in §. sed & res, & quamvis Andreas num. 3. dicat, & hic agnatus præferatur; tamen in verbis subsequenti. bus declarat dictam prælationem per revocationem, & non iure prothomiseos, ibi, post mortem revocatus agnatus proximior, & inferius, & sic præferuntur agnati in emendo, & sic quamvis aliquando utatur Andreas verbo prælationis, tamen se declarat per revocationem.

Hæc autem revocatio competebat agnatis in
 61 feudo ex pacto, & providentia tantum, & non in feudo hæreditario, quia cum possessor feudi ex pacto vult feudum alienare, nedum in ipsa alienatione debet consentire Rex, verum & proximior agnatus, alias etiam si dominus assentiret, ipse revocabit, ut expressè dixit Andr. in d. §. Titius, & quamvis hodie per Const. Constitutionem diva memoria sit concessa facultas ipsi alienanti iure proprio revocare alienationem; tamen loquitur in

eo casu, quando venditio fuit facta absque assensu, nam tunc ius, quod habebat Rex revocando, ex quo qui alienabat feudum, amittebat per cap. Imperialium, Rex concessit etiam ipsimet alienanti, & propterea interpretatur à Doctoribus iure proprio, hoc est iure Regis, & per Doctores in d. Const. Com. 63 Constitutionem diva memoria, sed in feudo ex pacto competit agnato revocatio iure proprio, & non iure Regis, & propterea concluditur, non vere ius prothomiseos, seu retractus, sed revocationis rei alienatæ absque eius consensu, agnato competere, reliquum erit respondere decisionibus à Parte ponderatis.

64 Et primò casus Julij Muscettulæ, de quo D. de Ponte in decis. 11. non fuit verè decisus, cum fuerint tantum tres Domini Regentes, qui votaverunt, & non omnes in voto conformes, immò unus ex eis votavit per alia media, ut vulgò fertur.

Causa Ducis Laurini non fuit discussa, sed domini iudicantes, qui in illa causa votaverunt, absque matura discussione votaverunt per dictam decisionem Collateralis, & quamvis ponderetur in dicta causa Laurini, quod fuit etiam datus terminus duorum mensium ad discutiendum creditam, tamen credita supererant totali pretio Terræ Laurini, & difficultas facta pro parte creditorum fuit visa Sacro Consilio valde stiuola & sic etiam casus Julij Nouæ, & Durazzani habuerunt alias causas particulares, & propterea cum res tractetur hodie in tam supremo Tribunali, erit videndum, quid de iure, missis exemplis aliarum causarum, suas causas particulares habentium, & propterea cum opinio, quam defendimus, sit magis communis, & à Doctoribus classicis approbata, & maiori Doctorum cumulo, & auctoritate roborata, ac rationibus fundata, debet pro ipsa iudicari.

65 Quod tanto magis procedit in venditione sub hasta, nam si ista species prælationis in hoc Regno introduceretur, sequeretur maximum inconueniens, cum maximus sit numerus Baronum feuda habentium, & maior pars ipsorum sit debitis inuoluta, & propterea expositis, venalibus feudis, non inueniretur empto propter timorem iudicii prælationis, & proinde ius retractus non habere locum in venditione sub hasta, tenet Cassan. in rubr. 10. §. 9. num. 5. vers. videtur fol. mibi 1341. in consuetud. Burgun. post Roman. in cons. 107. quicquid perfunctorè loquatur Franch. in dec. 588. num. 1. item non habet locum in venditione necessaria

66 Schrad. post Decium, Corn. Affl. & alios par. 8. cap. 7. num. 34. sequitur Dom. de Ponte de potest. Præreg. sit. de divers. promiss. §. 1. num. 21. & in d. dec. 11. Magon. dec. 100.

Et quatenus esset admittenda opinio Doctorum tenentium posse agnatum proximior præferri in emptione feudi hæreditarij attamen hoc non posset
 67 facere D. Alexander. filius, nam secundum communem opinionem, attenta dispositione text. in d. §. Titius, & §. sed, & res, filius uiuo patre revocare non potest, ut tenuerunt Iacob. de Beluio, Bald. x. 2. Laudens. num. 11. Schench. num. 2. Eguinar. Bart. Curt. & Ottoman. in d. cap. 1. §. Titius si de feud. defuncti. milit. Alber. Brun. cons. 80. nu. 12. & 13. quod de magis communi testatur Schruiff. cons. 89. num. 3. cent. 3. & inter consil. Brunii cons. 143. Schrader. cons. 20. num. 165. & sequ. tom. 3. & in tract. de feud. p. 8. cap. 17. num. 7. qui ueriores esse dixit, Vulteijs de feud. lib. 1. cap. 11. nu. 88. & 92. quos refert Hartman. Pistor. lib. 2. part. 1. quæst. iuris quæst. 3. num. 10. & 9. 13. num. 33. qui latissimè arti.

articulatus examinatus, omnibus contrariis respon-
deo, ubi *num. 60.* subnectit infrascripta verba,
videlicet, *Quod si filij feuda à parentibus alienata
revocare possent, bona fundalia à comarertio exime-
rentur, neque quicquam certi de illis posset con-
stitui, & novissime Fachin. relatis omnibus opi-
nionibus lib. 7. controvers. iuris cap. 19. ubi hanc
sententiam tanquam verissimam approbat, & plu-
ribus medijs confirmat.*

68 Et quamvis in casu nostro non vendat pater,
sed Judex, tamen idem ius militare asseveravit idem
Pistorius loco cit. sub *num. 77.* his verbis, *nam cum
in dies ob as alienum feuda distrabi, & in alie-
num possessorem transferri videamus, qui, quaso,
erit litium finis, si passim filijs feuda alienata re-
vocare concessum esse debeat.*

Et hoc fundatur etiam ratione, quia factum
Iudicis est factum partis vulgatis iuribus.

Nec potest pretendere praelationem virtute, ut
probat D. Io. Chryl. Scarfo in exquisitioe 22.
Chilachia Legum (quam ipse licet verbo Dei præ-
dicationi. Sacramentalibus Confessionibus, Phi-
losophiæ, ac Matheseos Lecturæ adductus, lucci-
fivis temporibus composuit 23. suæ ætatis anno,
cum Doctor, & Magister Sanctissimi Rolarij, per
quinquennium Gratiam cum Eloquentia, nomine,
ac ipse coniungens, *organum Sapientia* appellaba-
tur, talibus motivis adductus.

69 Primo, quia requirit, quod creditor qui præten-
dit praelationem, sit creditor in maiori summa, ut
expressè habetur in text. & tenet Alber. *num. 2.*
post Dinum, & alios, quos allegat, & adhuc cre-
ditum D. Alexandri non est certum, nec liqui-
dum.

Secundò, textus A. 1. non loquitur in isto casu,
in quo factis subhastationibus, & licitata re, &
extincta candela, remanet ultimo offerenti, sed
loquitur, vel quando res non inuento emptore
addicenda est alicui ex creditoribus, tunc potior
est agnatus, & creditor, & ita intelligit eum glo.
in verb. cum bona in prima lectura, aut & secun-
dò intelligitur text. non in prælatione, cum de
ipsa non loquatur text. sed tantum de proprietate,
quia concurrentibus aliquibus creditoribus ad
venditionem bonorum debitoris, aliquibus autem
negantibus præfertur, qui maius creditum habe-
ret, & est agnatus, prout dixit ibidem glo. in se-
cunda lectura, ut secundum Bart. ibi in tertia le-
ctura, i. la prælatio non consistit in alio, nisi quia
Judex admittendo creditorem ad oblationem, sta-
tim facit executionem, & facta executione
tollitur circuitus, sed in emptione creditor admit-
tatur, ut quilibet extraneus.

70 Tertiò, non procedit text. ille post factam emp-
tionem Petr. Vander. de privileg. creditor. cap. 12.
circa finem, & quod perfecta venditio dicatur,
facta oblatione, & accensa candela, illaque extin-
cta, tenet Fabi. de Monte in tract. de empt. &
vendit. p. 5. sub *num. 90.* Asinius de excus. §. 6. cap.
10. Gu d. Pap. des. 22. *num. 2.* maxime in venditio-
ne sub hasta, ne hasta lædatur, l. 1. & 2. C. de
ad. in frum. lib. 10. præsertim stante deposito fidei,
Rebuff. ad Confus. Gall. tit. de præcon. artic. 5.
glof. unic. n. 13.

Ponderatur etiam, quod creditor consanguini-

71 neus, qui vult præferri ex privilegio text. in d. A.
1. debet totum creditum, quod omnibus credito-
ribus debetur, solvere, alias sequeretur, quod
creditores possent rem alienatam iterum à credi-
tore consanguineo emptore, vel eius successori.

bui vindicare, tanquam à tertio possessore iure
hypothecæ, nam per retractum sanguinis, hypo-
thecæ non extinguuntur, sed consanguineus sub-
rogatur loco emptoris, vel creditoris, cui res fuit
addicta; seu vendita, ita Francisc. de Claper. *cent.
2. caus. 100. quæstion. 3. n. 6.* nec erit tutus creditor
consanguineus etiam, quod emeret sub hasta, ex
traditis per Franch. deci. §. 69 ubi *num. 9. vers. nec
obstat,* in specie respondet ad text. in d. l. 1. de pri-
vileg. cred. quia poterit creditor posterior uti iure
offerendi.

Et tandem hoc in individuo fuit novissime per
eosdem Dominos iudicantes decilum in causa Frä-
cisici de Angelis cum D. Petro Cabanilia in ven-
dictione feudi S. Joannis Rotundi.

72 Diximus, non competere ius revocationis, cū
non possit propriè vocari ius prothomiseos, sed
ius revocandi, & ita loquitur Andreas in cap. 1.
§. Titius si de feud. dis. su. fuerit controu. in cap. 1.
§. sed & res, per quos fiat investitura, & licet
in aliquibus locis, utatur illo verbo, præferri, tamen
debet intelligi, prout seipsum declarat, per revo-
cationem, nec prædictis ad exstat text. in cap.
1. §. donare ver. porro, qualiter olim feud. alien. pa-
ter. ibi, in prohibenda autem, vel redimenda potior
erat proximi agnati, quam conditio. Si tamen
erat paternum, & per hoc, quod agnato duplici
succurratur remedio, prohibendo scilicet vendi-
tionem, vel redimendo post venditionem factam,
quasi iterum emendo ab emptore, cum in effectu
remedia prædicta ab eodem fonte descendant, nam
prohibitio de qua in text. prædicto aliud non im-
portat, nisi ut agnatus in memoriam possessoria
redigat feudum maiorem providentia fuisse qua-
situm: & propterea, quod debet sibi potius, quam
alteri vendere, offerendo æquale pretium, quæ
forma prohibitionis ponitur per Federicum Schen-
ch, post alios in d. §. donare ver. porro, ita intelli-
gentem illum text. & per hanc oblationem factam
per agnatum eiusdem pretii conventi cum extra-
neo impediri venditionem dixit post alios Menoch.
in conf. 745. *num. 44.* sed non ex hoc potest inferri
ad ius prothomiseos, cui locus esse non potest,
nisi post perfectam venditionem, & possessionem
traditam, ut infra fundabimus.

Nec est facienda vis in illo verbo redimere,
cum verè non sit redemptio, stante quod nulla
potest esse venditio feudi ex pacto, etiam vita du-
rante alienantis, cum dominium rei alienatæ non
transfertur in emptorem, quod in tantum est ve-
rum, quod si venditor veniret ob culpam com-
missam privandus feudo, quamvis tunc tempo-
ris illud possideret emptor, tamen ob culpam ven-
ditoris feudum domino aperiretur, cap. fin. qua
si prima causa benefic. amia. & post Alvarot. in
cap. 1. §. rursus de controuer. invest. tenet Lipar. ad
Herniam in d. §. sed & res; in verb. in vita tantum
infundans, quod feudum penes dominium dire-
ctum erit, durante vita ipsius feudatarij delin-
quentis, post mortem cuius feudum revertitur ad
proximiorum agnatum, ut post Andream, Came-
sarium, & alios latissime fundat Georgius Obrech-
ti Germanus de iure feudorum lib. 4. cap. 9. n. 113.
omni pluribus emptor autem non dicitur verè emere
feudum, sed tantum interusurium illius mediij
temporis, hinc dicit Laurentius Sylvanus in conf.
15. *num. 41.* quod quando agnatus vult revocare,
vivente alienatore, tenetur solvere pretium, &

73 hoc operatur interusurium illius mediij temporis,
& offert rationem: quia censetur, ipsam rem non
fuisse

fuisse alienatam, ex quo adhuc habet in ea ius vassallagij per text. in *cap. Imperiolem §. illud quoque*, facit simile de liberto ex notatis in *l. salem §. singl. de hered. institut.* & glos. magn. in *l. si seruo ff. de adim. leg.* vbi qui habet ius liberti, non videtur servum alienasse, deinde subdit, non mirum igitur, si agnatus investituram revocare volens, gravatur in pretii restitutione tanquam nimis intempestive anhelans ad ipsum feudum, & sic apparet, quod redemptio non importat redemptionem, sed revocationem, & pretium solvitur pro illo interusurio medij temporis, & pro illa intempestiva aviditate habendi feudum, non expectata morte alienantis, & Ifern. in *d. §. Titius vers. quod si Titius dicit*, & ideo cum vivo alienante gravetur emptor, quia statim feudum restituit, relevetur, ut non careat pretio, arg. text. in *l. cum qui ff. de introit.*

Et ideo verbum *redimere* in iure nunquam importat emptionem, cum redemptus non sit servus redimentis, sed vinculo pignoris pro pretio pro se dato restrictus, sit, glos. 1. in *l. is, qui C. de possi. min. revers.* aliquando accipiuntur pro eis, qui domos alienas, vel opus sua materia edificandum conducunt glos. in *l. redemptores ff. de revindic.* & glos. fin. ff. de *si mensor fals. & in l. 1. in quibus causis pignus.*

75 Et propterea DD. antiqui nunquam vti fuerunt hoc verbo retractus, sive prothomiseos in feudis, sed tantum verbo revocare, vel præferri, & ultra Andr. in *loc. cit.* & in omnibus alijs, vbi de dispositione prædictorum iurium tractat, sic etiam Bal. Alvar. Præpos. & alij in *d. §. Titius*, & licet aliqui vti sint verbo prothomiseos, sed quod illi assimilatur in multis, competit enim agnatis, & sic iure sanguinis, est actio, quæ annali silentio 76 perimitur, sicuti in iure prothomiseos, sive congrui, ut habetur in *Constitutione Sancivans*, & *Consuetudine Si quis omis de iur. cong.* Tiraquell. de *utroque retract.* glos. 10. §. 1. per totum.

Verum in multis etiam differunt, nam ius prothomiseos non habet locum in venditione nulla prout Paul. de Cast. in *cons. 74. lib. 2. & Cæpol. in cons. civil.* & alij, quos allegat copiose Tiraquell. de *utroque retract.* glos. 2. §. 1. n. 5. cum seq. & Joannes de Annono singul. 56. hoc autem ius revocandi competens agnatis in feudis, competit eo casu quando venditio est nulla, tanquam facta absque consensu ipsius agnati, quem de necessitate requi-

77 ri habetur ex text. & ibi Andr. & alij in *cap. 1. de alien. feud. pater.* & habetur in *d. §. Titius*, & huiusmodi alienationem absque consensu agnatorum esse nullam, optimè probat post Alvarot. Lipar. in *cap. 1. §. hoc quoque vers. & olim in verb. valuit de success. feud.* Andr. Knichen de *sublimi*, & Regio territor. iur. de *pact. feud. mascu. pro se*, & num. 451. & nullam esse à principio post Cæpol. in *cons. 133. num. 59.* sequitur Riminal. jun. *cons. 5. lib. 1. num. 50.*

78 Nec mirum si venditio nulla in se, post anni circulum, in quo agnatus non revocavit, valida remaneat, quia ex illo annali silentio consensus inducitur, & sic consentire videtur alienationi, glos. & DD. in *d. §. Titius*, & præcipue Bal. & Præpositus num. 2. Decius *cons. 389.* Paul. de Cast. *cons. 195.* & annale silentium vim refutationis habet, Præpos. in *d. §. Titius*, & investitura feudi infra annum peti debet, *l. Imperialem §. præterea, de prohib. feud. alien.* per Federic. & elapso anno agnatus amplius non auditur, Camer. in *l. Impe-*

rialem fol. 33. d. 9. Interdictol. com. 2. n. 13. & Alvar. in cons. 55. num. 26.

79 Secundo, ius retractus non competit, re vendita, nisi facta consignatione, sive rei traditione cum effectu, Joan. Fab. §. 1. in *fin. de empt. & vend. dis* & post alios sequitur Tiraquell. in *glos. 2. §. 1. num. 46. in fin.* & ideo neque competit, facta promissione de vendendo Tiraquell. in *loc. cit. num. 56.* ius autem revocationis, quod competit agnatis, competit nedum ante consignationem, sed ante venditionem potest enim agnatus prohibere, ut in *d. cap. 1. §. donare ver. porro, qualiter olim feud. alien. pater.* ibi, in *prohibendo, vel redimendo.*

80 Tertio differt, quia hoc ius competens agnatis non habet locum in feudo novo, Alvar. in *d. cap. Titius*, vbi etiam Lipar. Feb. de Ann. observ. 10. & Mastrillap. *decis. 8. in fin.* vbi allegat Camill. de Curt. dicentem, ita semper servatum fuisse in Regno Neapolitano, sed ius prothomiseos aliquantulis, veluti quando per longum tempus rem emptam tenuerit acquirens, ut post Bald. & Henr. cum Boic. tenuit Boer. *decis. 76. num. 10.* ex text. in *cap. consuetus, de in integr. restit.*

81 Et sic apparet, hoc ius competens agnatis in feudis non esse propriè ius prothomiseos, sed ius revocandi venditionem nullam, & licet aliquando verbum *retrahere* pro revocare accipiat, ut

82 in *l. Pomponius §. ex facto ff. de acquir. posses. in h. si dolo ff. de dolo malo*, & in alijs locis, & advertit Tiraquell. in *tract. de utroque retract. in præfat. n. 6.* attamen in vera sua significatione retrahere dicitur à retrahendo, nam consanguineus rem, quæ à familia, & consanguinitate recefferat, retrahit, ut idem Tiraquell. *loc. cit. num. 5.* dominium autem feudi ex pacto, ut supra fundavimus, nunquam 83 transiit in emptorem, sed remanet penes venditorem eius vita durante, & post eius mortem penes proximiorum agnatum, quæ quidem (ni fallor) concordant cum dictis per Iferniam tam in *§. sed & res*, quam in *§. porro*, & *§. Titius*, in quibus iuribus sunt casus particulares, & distincti.

Nam in *§. sed*, & *res* principaliter ponitur casus, quando potest vassallus feudum alienare absque domini consensu, scilicet alienando feudum ex pacto in proximiorum successurum, quia tunc verè non dicitur alienatio, *l. pater §. quindecim ff. de legat. 3.* & ad probandam hanc alienationem validam esse Ifern. adducit multa particularia privilegia agnatis competentia,

85 Et primum exemplum est, quod agnatus præfertur extraneo in emendo, quando vult solvere pretium; quando autem non vult solvere, tunc expectata morte alienantis potest habere feudum alienatum nullo refuso pretio, quia venditio non præjudicat agnato; nisi in vita vendentis tantum, nisi agnatus consensisset.

86 Secundum exemplum, in quo agnati habent privilegium, ponitur in *l. Imperator ff. de pactis.*

Et tertium in *l. 1. ff. de privil. credit.* quæ tria iura ponderantur per Andr. non ad alium finem, nisi ad probandum, quod lex induxit nonnulla specialia favore agnationis, & proinde non mirum si alienatio facta in proximiorum agnatum erit valida absque assensu,

87 Sicut etiam è contra dicit Ifern. aliquando extranei agnatis præferuntur in educatione, quando ex iustis causis fuerit expediens pupillo, *l. 1. C. vbi pupill. educ. deb.* transit deinde ad alium casum, hoc est, quando valida est alienatio absque 88 consensu agnati, hoc est, quando possessor ali-

in feudum dat, quia hoc etiam invito agnato potest facere, estque ratio, quia hodie qui non potest alienare absque domini consensu, potest subinfeudare, ut de capis. Corrad. §. *præterea*, quæ tamen in feudatario valida erit in vita infeudantis tantum, quia post mortem iure suo agnatus revocat, & hoc quantum ad agnatos, quantum verò ac dominium remittit se ad dicenda infra *qualiter olim feud. alien. pot. §. porrè*.

In quo loco loquitur de alio casu, nempe de iure domino competenti, quando vassallus feudum alienavit (intelligendo de tempore antequam fuisset prohibita alienatio absque domini consensu), nam poterat dominus redimere, quod hodie non procederet, cum vendere non possit absque domini consensu, *del. Imperialem de prohib. feud.*
 89. *alien.* per Feder. idem sequitur, quod si concurrunt agnati, & dominus ad redimendum, præferuntur agnati, remittendo sed ad ea, quæ dixit in d. §. *sed & res*, in quo loco loquutus fuerat de revocatione agnatis competente, & ista prælatio, quæ competit agnatis, ut in redimendo, scilicet reuocando, per quam domino præferuntur, est admodum iuri consona, quia respectu domini præsupponitur uenditionem esse validam, cum licitum erat absque eius consensu vendere, quod non erat respectu agnati, cuius consensus omnino requirebatur, & proinde agnati reuocando tractabant de damno vitando, dominus autem de lucro captando.

90. In §. *Titus* ponitur casus in eo, qui alienavit feudi partem, & dicitur idem ius esse agnatis reuocandi partem, sicuti totum feudum.

Secundò parificat alienationem factam agnato non proximiori cum alienatione facta extraneo. Et quamvis dispositio text. prædicti variè intelligatur, an scilicet agnati possint filiis alienantis existentibus reuocare, ut per Scribentes ibi, & per Fachin. in *lib. 7. controu. cap. 9.* tamen quia non est nostrum disputare de intellectu prædicti §. nisi in quantum facit ad propositum nostræ questionis, idè ad eos me remitto. Certum tamen est,

91. Andreæ in omnibus prædictis casibus loqui de revocatione agnatis competente in venditione feudi ex pacto, & providentia, tam in vita alienantis, refuso pretio, quam post mortem, nullo dato pretio, & per hoc in d. §. *sed & res* se remittit ad §. *porrè* respectu domini, & in §. *porrè ad §. sed & res* respectu agnati, in quo loco loquutus fuerat de revocatione.

92. Et quod hoc ius revocationis competat agnatis propter nullam, siue in legitimam venditionem absque consensu agnatorum tenuit egregius Doctor Andr. Kniehen in d. cap. 2. de par. feud. *ma. scul. pro se & heredib. par. 4. num. 408.* ibi, *illegitima intercedente alienatione eius filijs, & agnatis revocatorium incoluntati conservatur.*

93. Quatenus autem esset vocandum hoc ius prælationis ius prothomiseos; vel retractus, adhuc advertendum erit, nullo modo competere in feudo ipso, quia aut loquimur post mortem, & in hoc nulla est difficultas, non posse præstari ius prothomiseos, quia proximior agnatus habet feudum absque pretio, quia ius emptoris fuit resolutum resolutio iure venditoris, *l. in vendigal. §. de pignor.* & in hoc, qui contrariam partem sustinuerunt, non discordant, aut verò loquimur in vita, & tunc nec dominium feudi fuit unquam in emptorem etiam vita venditoris durante translatum, ut supra fundavimus, solum transfertur

illa commoditas percipiendi fructus durante vita alienantis, & pretium, quod solvitur, est ratione interusurij illius mediij temporis, ut optime probat Sylvanus in *allegato cons. 15.* ergo non verè dici potest emptor feudi, sed ipsorum fructuum vita durante ipsius alienantis, & quando agnatus vult solvere pretium, præfertur solum in illa commoditate percipiendi fructus, & propter illam anxietatem habendi feudum ante tempus mortis alienantis, soluit pretium, & hoc modo potest dici, quod in feudis habet locum imputationis, siue prothomiseos, hoc est in illis fructibus, seu usufructu feudi durante vita alienantis, quod iura cum locum sibi vindicet in feudo ex pacto, & providentia, nullo modo potest applicari ad feudum hereditarium.

94. Maxima enim differt feudum ex pacto à feudo hereditario prout latissime per Frecc. de *subfend. lib. 2.* ubi adducit 32. differentias, Thomas de Martinis de *feud. ex pacto. num. 25.* Bursi. *cons. 148. num. 32.* Menoch. *cons. 507. num. 11.* Petrus de Georg. de *concess. feud. patr. 2. q. 10.* sufficit autem vnam afferre ad propositum nostræ questionis, nempe quod feudum hereditarium etiam antiquum possit per vassallum alienari absque consensu agnatorum, seu filiorum, Frecc. *lib. 2. ad Constit. Constitutionem div. mens. §. superest. num. 3.* quod non potest fieri in feudo ex pacto.

95. Et ex prædictis etiam apparet, distinctionem de revocatione, quæ sit in vita, vel post mortem alienantis, non tollere difficultatem, nam fateor, quod diverso modo agendi experitur agnatus, quando agit post mortem alienantis, nam tunc quia succedendo habet dominium dicitur propriè rei vindicare feudum tanquam proprium nullo dato pretio. Vita autem alienantis durante, pretio soluto revocat alienationem, & recuperat feudum, & proinde Præpositus in *separatione casus in d. §. Titus* dicit, quod mortuo alienante, potest feudum recuperare absque pretio, & non expectata morte, poterit reuocare pretio restituto, & sic post mortem vitur verbo *recuperari*, quod aliud non est, nisi rivendicare, vita autem durante vitur verbo *revocare*. Verum non ex hoc

96. sequitur consequentia, quod illud, quod est statutum respectu usufructus, vita alienantis durante, in feudo ex pacto, debeat extendi ad alienationem validam, non usufructus, sed domi-

97. nij utilis feudi hereditarij, imò in venditione fructuum feudi hereditarij, quod venditur, durante vita ipsius feudatarij expressè cautum reperitur, ut non habeas locum ius revocationis, ut dixit Frecc. de *subfend. lib. 2. in l. i. ad Constit. div. mens. l. i. §. num. 42.* post HERNIUM, quem allegat in d. *Constit. in verb. transactiois*, & hoc quia in emptorem non transfertur, neque dominium, neque possessio ipsius feudi, & ita etiam fuisse alias iudicatum refert Cæsar Vrsillus ad *decis. Affict. 265. num. 73. in fin.* estque ratio, ut

98. possit viva alienatore feudum revocare, refuso pretio, quia venditio absque eius consensu est nulla, ut supra dictum, & post alienantis mortem omnino feudum eidem est reuerfurum, quæ ratio est finalis considerata à Doctoribus non autem ea, quæ habetur in *l. in qua tutores §. de admiss. tutorum*, & in *l. si emptorem de vi. verbis*, prout in terminis, post alios dixit Giorg. Obrecht, quem rogo videri de *iure feudorum lib. 4. cap. 9. num. 98.* & quod ista nullitas contractus absque consensu agnatorum, sit vera ratio

ratio quare agnati possint renouare, non autem,
 99 quod feudum est honor familiæ, quia hæc ratio militat etiam in allodialibus in individuo tenuit Matthias Berlichio in *suis practicalib. conclusi- bus conclus. 57. volum. 2. num. 8.* Joannes Koppen,
 100 *dec. 54. n. 33.* Et ideo verissimum est, agnato du- plici remedio succurri, aliq in vita, alio verb in morte, sed tamen utrunque ex eodem fonte deri- uat: nempe, quia feudum ex pacto, & ipsi om- nino est reuerfurum, ut post alios dixit Myning, *obseru. 85. censur. 4. in princip. & Joannes Fessar. in pract. Papien. in forma libelli, quo agitur ad re- uoc. feud. cap. nec superstitibus num. 24. vers. cuius rei*
 101 *ratio.* In feudo autem hereditario hoc practi- cari non potest, cum successor semper teneatur habere ratum factum prædecessoris, nec valida est responsio, quod non potest ista qualitas hære- ditaria considerari post mortem, sed etiam ejus vita durante tenetur successor feudi stare facto sui prædecessoris, immo etiam si sit successor ti- tulo particulari, sic videmus, quod emens feudum (& sic illud acquirens nedum in uita alienantis, sed titulo particulari emptionis) tenetur solvere omnibus creditoribus qui habent hypothecatum ipsum feudum, si vult illud retinere, alias ad in- stantiam ipsorum venderetur, quod quidem ex eo procedit, quia feudum est hereditarium, &
 102 potest possessor de eo ad libitum disponere cum consensu directi domini, & propterea non mi- rum si Hartmanus Pistorius *lib. 2. quaest. 11. num. 20.* tenuit, ius hoc prælationis competere in feudo hereditario mixto, nam loquitur in Germania, ubi investitura loquitur pro se, & hæredibus ma- sculis, ut advertit, Pistor. increpans, & omnibus eius argumentis respondens Andr Knichen. in *dicto tract. tit. de vestit. par. cap. 2. per totum,* qui formam investituræ gradit *num. 22.* & quod hoc feudum sit inalienabile, hereditarium verb alie- nabile *num. 93.* & quod ex nostra investitura feu- dum sit alienabile, habetur *num. 227.* ubi DD. Re- gnicoles assert; verbum enim hæredibus pro li- beris accipitur in feudis *cap. 1. §. & si clientulus de alien. feud. par.* maxime quando investitura ef- fet pro, & hæredibus masculis, cum tunc semper de liberis intelligatur, ut plenè notatur per DD. in *l. Gallus §. etiam si parento ff. de libert. & poss.* & quod hoc feudum sit ex pacto, & providentia, dixit Surd. in *cons. 108. num. 10. & 11. lib. 1. sub n. 12.* & quod in Germania iure Saxonico feudum in dubio præsumendum sit feudum ex pacto, si- cut dicit esse, quando conceditur pro se, & suis
 103 hæredibus feudilibus, dixit Joannes Koppen *dec. 54. num. 39.* In Regno autem communis for- ma est pro se, hæredibus, & successoribus, quæ for- ma absque dubio facit feudum hereditarium, Andr. de Ifern. in *cap. 1. in princ. & in §. hoc quo- que de success. feud. Paris. cons. 1. num. 50. vol. 1. & Rolandus à Valle, qui considerat clausulam illam successoribus cons. 53. vol. 3. n. 6. in fin.*
 104 Et ex his patet, quod vera potest esse Pistor. opinio, sed in illo feudo, quod quamvis vocet hereditarium, tamen in effectu est ex pacto, & providentia, ut est communis Doctorum Germa- norum sententia, de qua per eundem Knichen in *loco citata,* ubi in feudo, quod vocat Pistorius hereditarium, militat eadem ratio, de qua supra diximus, nempe nullitatis venditionis, stante quod non potest, vendi, nec alienari sine agnato- rum consensu, & per hoc post mortem omnino absque pretio, est reuerfurum ad proximiorum

agnatum, & autoritate Pistoris movetur Con- siliarius de Anna in *obseru. 10.* qui tamen in *q. 5. n. 16. lib. 2.* ex damnata memoriæ gl. Paris. autho- ritate, nec ius prothomileos dici posse asserit.

105 Et propterea omnes DD. tenentes, ius præla- tionis non habere locum in feudo hereditario, prædictam opinionem simpliciter tenuerunt abs- que distinctione in vita, vel in morte, nulla enim in hoc feudo cadit distinctio, cum nec in vita nec in morte possit alienatio cum consensu do- mini revocari, Ifern. enim in *§. sed & res in cap. Titius* in utroque casu, tam alienationis post mortem, quam in vita, utitur eodem verbo *revo- care,* post mortem scilicet nullo dato pretio, & in vita pretio refuso, Aff. in *d. cap. Titius* loquitur genericè, tam post mortem, quam in uita, nam *num. 2.* tangit quæstionem de feudo hereditario antiquo, & dicit, quod filius non potest revocare feudum alienatum per patrem, & sic genericè, & licet postea subdat, quod quantumcunque fece- rit inventarium præsupponit mortem patris, ta- men illud stat ampliativè, non restrictivè, & per hoc non allegat text. in *l. ea, quæ à patre geruntur C. de reffit. mulit.* quæ text. dispositio militat, tam in vita, quam in morte, Alex. *cons. 26. lib. 5. num. 9.* generaliter tenet dispositionem text. in *§. Titius*
 106 non procedere in feudo hereditario, & sic etiam Natta in *addition. ad dictum consilium,* Canne- tius in *extravag. Plentes, cap. propositis* loquitur genericè, dispositionem iurium feudalium præ- dictorum esse intelligendam tantum in feudo ex pacto, & non in feudo hereditario, & sic etiam Intrigliol. nec responsio, quod loquatur in feudo merè hereditario, & non in mixto satisfacit, ex quo sunt Doctores Siculi, qui loquuntur de in- vestituris in Regno Siciliae, ubi eadem viget for- ma investituræ, prout in hoc Regno Frece. *lib. 3. differentia 3. inter feudum ex pacto, & heredi- tarium,* & si videatur exemplificare casum post mortem, tamen non restringit communem re- gulam, imò *num. 3.* expresse dicit, quod de feudo hereditario cum assensu iudicatur, idem, quod
 107 de allodio, in quo est ius prælationis non ad- mittitur per text. in *d. l. dudum de contrab. empt.* Par. de *reintegr. feud. fol. 133.* loquendo de hoc iure prælationis, sive prothomileos in feudis *nu. 19.* expresse tenuit, quod non habeat locum in feudo concessio pro se, & hæredibus, & successoribus, & licet illi respondeatur, quod loquitur de re particulari feudi, ex quo exemplificat in re particulari, tamen eadem dispositio, quæ est de parte quoad partem, est de toto quoad totum, cum enim se fundet in forma investituræ, eadem est dispositio respectu feudi isto modo concessi, & proinde dicit in fine, quod in istis bonis suc- ceditur, ut in *Constitut. Regni de hominibus, Baron. Liparulus in dicto §. Titius vers. quod si Titius in verb. secus si hereditarium esset,* expresse tenet,
 108 quod in feudo hereditario filius non potest revocare, nec in vita, nec in morte, Grammat. in *decil. 293. num. 207.* loquitur in tota dispositione
 109 text. in *d. §. Titius,* ut non habeat locum in feudo hereditario, sic etiam Camerar. *fol. 98.* qui dicit text. in *d. §. Titius §. sed & res, & §. porro* lo- qui in feudo recto, non autem in feudo heredita- rio, Loffred. in *cons. 1. & 14.* similiter de tota di- positione dictorum iurium loquitur, Gomad in *cons. 9. num. 13. & Riminal iun. in cons. 5. num. 1.* lo- quuntur etiam generaliter, Franchis loquitur specificè etiam in vita, dum tractat de pretij re- stitutio,

alienatione; quæ non fit, nisi in vita, generaliter etiam loquuntur Intrigliol. *art. 32. lib. 2. & Rol. à Valle conf. 56. & 57. lib. 3. Ruyn. conf. 1. lib. 1. no. 15. & alij* in prioribus scriptis allegati, imò The-
sent. in decis. 99. loquitur propriè in casu aliena-
 tionis in vita, & ultra Doctores allegatos addu-
 co etiam pro hac opinione Jacobus de Franch. *in*
prolud. feud. num. 132. & Felicem de Rabais in
apostill. ad Andr. de Ileria in d. §. Titius, quem vi-
di ad Pennam, & ego habeo Ileriam antiquum
eum additionibus incerti auctoris maximè eru-
ditionis, qui in d. §. Titius inter alia subdit hæc
verba, & facit, quia si hereditarium feudum sit
 110 *alienatum cum consensu domini non potest filius*
revocare secundum magis communem opinionem,
quam fundavi in allegationibus, quas feci pro Bar-
tholomeo Caracciolo in causa Turnis Palerina,
& Andreas sentit in pluribus locis, aut verò, aliena-
vit sine consensu domini, & tunc ius revocandi da-
tum alienanti pro constit. Regni, non poterit tradi
ad filium patre adhuc vivente, maxime si intelli-
gitur concessum etiam filio, intelligitur ordine succes-
sivo per vocata per Bart. in l. Gallus §. 1. ff. de liber,
& posthuma, & Andr. infra de alien. feud. pater.

Nec prædictis obstare poterit doctrina Ro-
 sental. *cap. 9. membr. 2. concl. 89,* in duobus locis
 ponderata ad probandum etiam in feudo aliena-
 bili absque consensu agnatorum habere locum
 jus prothomiseos, nam *num. 4. lit. C.* ubi adducit
 Bald. Alvar. Præpos. Affl. & damnatæ mem. au-
 thorem in *glossa Parisiens.* loquitur de casu indubi-
 tabili, nempe quando alienatio esset permessa
 absque consensu directi domini, nam non cessat
 revocatio, siue prælatio in beneficium agnato-
 rum introducta, & præter authores adductos in
 hoc est punctualis text. in *d. cap. 1. §. donare vers.*
porrà, ubi ponit casum, prout communiter intel-
 ligitur, antequam esset prohibita alienatio per
 Lotharium, & Federicum, & in dicto casu dicit,
 quod dominus redimit, & quod agnatus in re-
 dimendo, domino præfertur, ut ita optimè de-
 clarat idem Rosental. *dict. cap. 9. membr. 1. con-*
clus. 58. num. 25. cum seqq. verum difficultas re-
 manet in eo casu, quando alienatio potest fieri
 etiam in præjudicium agnatorum absque consen-
 su ipsorum, prout in feudo hereditario. In quan-
 tum autem idem Rosental. *loco cit. num. 6. in fin.*
lit. E. tenet eandem prælationem dari agnato etiam
 in feudo hereditario, erit adinardvertendum,
 quia in hoc expressè contradicit prædictus au-
 thor damnatæ memoriæ §. 35. *num. 22. & Bursi*
conf. 49. num. 55. lib. 1. quem prædictus damna-
 tæ memoriæ ad hoc allegat, & idè miror, quo-
 modo potuit à parte allegari consilium Bursi
 ad probandum, quod habeat locum revocatio
 etiam in feudo alienabili in præjudicium agna-
 torum, cum contrarium dicat, prout bene ad-
 vertit Rosental. *in dict. conclus. 89. lit. E.* sed ei, &
 damnatæ mem. auctori respondet prædictus Do-
 ctore loqui in casu, quo jure successionis post
 mortem tractaretur revocatio, non autem in vi-
 ta, quæ responsio satis divinaliva apparet, cum
 Bursatus generaliter loquatur, & proinde non
 debet restringi ad casus successionis, & per hoc
 sentiens difficultatem Dominus Rovitus in *rubrica*
de feudis num. 110, dixit in feudo merè heredi-
 tario cessare jus retractus, quamvis in hoc nul-
 lam constitui posse differentiam in Regno nostro
 in feudo merè hereditario, vel mixto, prout vo-
 cant nostrum feudum apparet ex infra dicendis.

Bene verum est, quod hæc opinio, quod ha-
 beat locum in feudis, quando feudum sit reditum
 ad instar aliorum rerum patrimoniarum, siue
 allodialium, bene potest procedere in Gallia
 vel in alijs locis, ubi ex statuto, vel consuetudi-
 ne locum habet jus retractus ratione sanguinis,
 & sic non habet locum text. in *d. l. dolum contrah-*
empt. & proinde in casu prædicto loquitur. Tria
quod de retract. lingug. §. 1. glof. 3. num. 12. mo-
 tum ex ratione, quia in Gallia feudum sancti ad in-
 star bonorum hereditariorum, & patrimoniarum,
 cum comprehendantur in generali bono-
 rum alienatione ex doctrina Joan. Fabr. in *§. ult.*
l. ult. de affect. lib. quod locus est de jure communi
in alijs partibus, ut ipse idem advertit num. 4.
eum seqq. & in Regno nostro, ut per Affl. cum
decis. 14.

111 Quando autem tractatur de hoc feudo heredi-
 tario, seu mixto, prout etiam vocant, tunc
 etiam authores Germani, qui post Pistorum, &
 Rosental. scripserunt tenuerunt nullo modo habere
 locum revocationem nec in vita, nec in morte,
 ut per Georgium Obrecht in *alleg. lib. 4. cap. 9. de*
jur. feud. qu. 28. differentiè tractat articulum, &
 omnes Doctores, & opiniones afferendo, con-
 cludit in feudo hereditario nullo modo posse fi-
 lium, vel agnatum revocare in feudo autem ex
 pacto dicit militare illam distinctionem, aut in vi-
 ta, aut in morte alienantis, ut in vita possit revo-
 care, tamen debet refundere pretium; post mor-
 tem verò, aut est hæres, & similiter potest revo-
 care, sed debet etiam pretium solvere, nisi effect
 112 hæres cum beneficio legis, & inventarii, nam
 tunc non teneretur ad pretium, nisi quatenus ha-
 beret ex hereditate, aut verò non est hæres, &
 tunc pretium non refundere debet, sic etiam ar-
 ticulum prædictum laboriosissime more suo dispu-
 tavit Matthias Berlichio similiter Germanus in
allegat. concl. 57. vol. 2. qui num. 17 indistinctè te-
 net, quod tam in feudo merè hereditario, quam
 in feudo mixto non potest agnatus, vel filius re-
 vocare, innumeros Doctores pro hac opinione af-
 ferendo, & numeris sequentibus omnibus con-
 trariis respondendo, & de communi testatur Joan-
 nes Koppen. in *dicta decis. 54. num. 25.* non obstan-
 te opinione contraria Rosental. quem allegat.

113 Apparet ergo ex prædictis, quod opinio, quam
 defendimus, nedum est communis, verum tan-
 quam vera ab omnibus approbata, & Affl. & qui
 pro contraria parte allegatur, hoc non dicit,
 quia in *tractat. de jur. posthum. num. 7.* tenet opi-
 nionem simplicitè, quod jus prothomiseos ha-
 bet locum in feudis, sed loquitur in feudo ex
 pacto, dum allegat text. in *d. §. sed & res,* sic
 etiam in *d. §. porrà,* neque hoc tenuit in *cap. 1. §.*
hoc quoque de success. num. 56. nam quanquam di-
 cat, quod quando patre vivo, filius revocat, suf-
 ficit, quod feudum sit antiquum, quasi non sine
 necessariis duæ qualitates superius dictæ, quando
 fit revocatio post mortem scilicet, ut feudum sit
 ex pacto, quod filius faciat inventarium, nam
 & veritate nunquam intentio Affl. fuit, dice-
 re, quod vivo alienante, non sit necessaria qua-
 litas feudi ex pacto, quia Affl. in *dicto loco*
 loquitur; quod sufficit, quod feudum sit anti-
 quum, loquitur de feudo ex pacto, & non de feudo
 hereditario, quod optimè declarat infra *num.*
68. ubi pro solutione questionis, an factum pa-
 tris præjudicet, distinguit cum *gloss.* quod aut est
 feudum paternum, & factum præjudicat, aut
 seu.

feudum est antiquum, & non præjudicat, quæ gl. secundum Andr. dicere voluit, aut feudum est hereditarium, aut ex pacto, & providentia, si hereditarium, præjudicat, si verò ex pacto non, & sic feudum hereditarium vocat feudum paternum, feudum verò ex pacto, & providentia vocat feudum antiquum, & quando dixit Afflict. sufficit, ut sit antiquum, voluit intelligere de feudo ex pacto, alias enim esset sibi contrarius iis, quæ dixit in §. Titius, & §. sed & res., nemo ergo ex Regnicolis hanc opinionem tenuit in nostro feudo hereditario, præter Fabium de Anna in alleg. observ. 10. qui motus fuit ex opinione Hartm. Pistorius, & aliorum exterorum, quos non loqui de feudo nostro hereditario tunc duximus.

114 Diximus etiam in prioribus scriptis non posse jus revocationis praticari in feudis, quando venduntur sub hasta, & licet in contrarium allegetur Pappon lib. 21. tit. 7. arrest. 29. Cencius dec. 286. tamen in hoc Regno habemus decisiones particulares, per quas fuit decisum jus revocationis non competere in venditionibus, quæ sunt sub hasta, & primò fuit decisum tempore Regis Ferdinandi in causa Bartholomei Carrasæ, ut refert Frecc. lib. 2. de subfund. in limitat. ad Constitutionem divæ memoriæ limit. 6. ubi inter alias asseruntur rationes, quia alias nunquam pignora exequuta distrahi possent, ut num. 12. & 13 quia alias esset subtrahere à Regno commercium, & idem fundat Joan. Vinc. de Anna in repetit. d. Constitutionis in 3. part. num. 232. & ita obtinuisse testatur in causa illorum de Bonis cum Minerva Severicana, & idem fuit confirmatum in Collegiali Consilio in causa Francisci Pittæ cum Ill. Duce Andrie, & ita semper testatur fuisse observatum, ponit rationem, quia lex loquitur de voluntaria, non de necessaria alienatione, & proinde casus necessariae alienationis videtur omisus, l. quicquid adstringenda ff. de verb. oblig. & alienatio necessaria differt à voluntaria, l. Divus ff. de petit. hered. l. potest §. pradium ff. de leg. 2. cum alijs allegatis, quæ conclusio, ut non possit revocatio feudi hereditarij sub hasta venditi, in hoc Regno est absolutissima, & absque controversia.

115 Et licet prædicta procedant in revocatione dictæ Constitutionis, tamen multò magis militat in revocatione virtute dicti §. Titius, & d. §. porro, tum quia eadem, & maior est ratio, tum etiam, quia quando daretur hoc remedium in feudo hereditario, quod expresse negatur, quamvis in hoc casu dubitet Regens de Ponte in dicta decis. 11. num. 15. quia factum iudicis est factum partis, & quia prælatio non impugnat venditionem; tamen hæ rationes in specie fuerunt consideratæ per Frecc. in loco citato num. 10. sed istis non obstantibus, fuit contrarium decisum per rationes, ut ibi per eum, quibus non respondetur per dictas considerationes factas per Regentem de Ponte, & propterea firma remanet tam prima conclusio, quod prædicta iura feudalia loquentia de revocatione, seu prælatione non habeant locum in feudo hereditario, etiam vivo alienante, & in specie, quod non habeat locum hoc ius revocationis concessum per prædicta iura in feudis in alienatione, quæ sit ad instantiam creditorem, tenuit Fed. Pruckmam conj. 4. num. 37. vol. 1. & in alienatione necessaria firmat latissime Mocotius resp. 62. num. 22. & in retractu sanguinis, hoc etiam bene firmat Clap. tanf. 100. qm. 1. num. 18. neque

obstabit glossa d. §. porro, quia non loquitur de venditione, quæ sit sub hasta, nec decisio 177. & 482. de Franch. quia loquuntur in iure hædemij, non autem in retractu ratione sanguinis, seu revocatione in venditione rerum feudalium, in quibus terminis loquuntur Doctores, & decis. allegatæ in contrarium.

117 Ad præsentem verò prælationem virtute text. in l. prima ff. de privileg. credit. jam satis fundatum est, non procedere, emptione perfecta, & emptionem esse perfectam diximus, quando candela fuit extincta plus offerenti, quibus addo in terminis Asinium in tract. de succ. §. 6. gloss. 10. per totum, nec potest dici, quod petitio prælationis fuit facta per D. Alexandrum ante extinctionem, quia eo tempore non aderat oblatio nisi in duc. 68. m. quod pretium non fuit visum iustum Sacro Consilio, & idem mediane decreto fuit provisum, quod accenderetur candela super prædicta oblatione citra præjudicium iurium partium, & fuit cum effectu assensa, & præsentem in Aula d. Alex. extinxit Ill. Principi Colubrari pro prædictis ducatis 71. m. qui in prædicto actu venditionis non dixit velle præferri pro prædicto pretio duc. 71. m. nec post venditionem prædictam, quo casu succedit regula, quod quando quis haberet jus revocandi alienata, si contradiceret, si fuit præsens, & non contradixit, tunc non poterit amplius revocare, ita Bald. in l. quoties la prima C. de fideicom. & in l. si sine C. ad Velleianum dum. 12. & text. in l. si fraudum per fideicommissum 94. ff. de leg. 1. ubi DD. & est ratio, quia præsens, & tacens sibi præjudicat, nisi protestetur contra actum, quia videtur consentire. l. 1. C. de fil. famil. & quemad. par. lib. 10.

Quod maxime procedere debet in terminis privilegij concessi virtute text. in dicta l. 1. quia creditor, vel agnatus, qui vult præferri, debet expresse dicere, quod vult præferri pro pretio, quod ob alio reperitur post oblationem factam, antequam emptio sit perfecta, quia privilegium est concessum persone, ut optime advertit Rip. in d. l. 1. ff. de privileg. cred. & post eum Asin. in d. §. 6. cap. 5. num. 8. alias adesse fraus, quia si bona, quæ subhastantur, venderentur pro modico pretio, tunc diceret creditor agnatus, ego ante venditionem pretij prælationem, & propterea volo præferri, aut reperitur emptor, quid iustum pretium, vel ultra offerret, & creditor diceret, nolo prælationem, quia non expressi pretium, quando pretij prælationem, vel potest dicere ego pretij prælationem tempore, quo aderat minor oblatio, quod non est admittendum, nam nunquam reperitur emptor, qui in hasta candela accensa offerret, & hoc in specie voluit Petrus Vanderanus in suo tractatu de privileg. credit. cap. 12. cuius verba, quia loquuntur in proprio casu subhastationis, referre non pigebit, cum enim per præconem tempus res sub hasta vendenda publice soleat denunciari, si vero per ipsum sitis, & sua culpa debet ascribere, qui non tempestivè futura auctioni se paraverit, oportet ergo, ut creditor agnatus se præparet ad actu subhastationis futuræ auctionis, nec sufficit petitionem prælationis esse factam tempore, quod aderat oblatio minoris pretij. & istis attentis, apparet, quod si bene legatur decisio S. C. relata per Consiliarium Jacobum Anellum de Bottis in addit. ad Bart. in d. l. decidit in puncto, quod in casu, de quo agimus, non datur prælatio præsentem, quod etiam iure

jure fundatur, nam hoc privilegium prælationis in eo tantum casu datur creditori agnato, quando nullum ex eo posset aliis creditoribus inferri præjudicium, ut optimè declarat Anton. Fab. in suo Cod. tit. de iur. deliber. diff. 14. & si admitteretur, ut posset ante accessionem candela offerre, & sic generaliter maximum inferretur aliis creditoribus præjudicium, quia nunquam reperiretur emptor, qui post prælationem petitam offerat, sciens rem non esse sibi remansuram.

Articulus hic non fuit decisus, quia ex partium concordia feudum remansit D. Alexandro, qui ad præsens possidet, sed passim iudicatur esse præferendum proximiorum agnatum, ut testatur D. Joan. Franc. de Pont. d. dec. 11.

ARGUMENTUM.

Revocatio in allodialibus iure retractus, prothomiseos, vel prælationis an consanguineo competat. An quod dictum fuit in feudali- bus, idem dicendum sit in allodialibus, quod scilicet consanguineus præferatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Jus retractus, seu prothomiseos, vel prælationis in allodialibus an consanguineo competat, & n. seqq.
- Pro cuius controversi articuli resolutione primo ponitur opinio negativa, & illius fundamenta.
- 2 Deinde contraria, & sic affirmativa adducitur sententia, nec non leges, & Doctorum autoritates, quibus innititur, recensentur, & secundum eam decisum, num. 7.
- 3 Minoribus exclusis à beneficio iuris Hisp. retrahendi rem patrimonialem, vel avitam propter lapsam novem dierum an competat remedium, l. si in emptionem ff. de minorib. ratione affectionis.
- Mexia, & Guttier. Hispani in contrarias abierunt sententias.
- 4 Minor ex hoc solo, quod in extraneum res aliqua pervenerit, quæ maiorum suorum fuerit, ad quæ ipse affectionem habebat, lapsus dicitur.
- 5 Maiores qui dicantur remissive.
- 6 Fratres testatores præsumuntur extraneis in emptione rei iussu eiusdem vendita.
- 8 Per l. dudum C. de contrah. empt. non est sublatam æquitas prælationis. Correctio legis est vitanda, nec inducitur, & sic non est correctam l. 1. ff. de privil. credit. nisi specialiter contra illam sit expressum.

DECISIO. CL.

PRO negativa efferebatur text. in l. dudum C. de contrah. empt. ibi dudum proximis, consortibusque concessum erat, ut extraneos ab emptione removerent, neque domines suo arbitrio vendenda distraxerent: sed quia gravis hac videtur iniuria, quæ inani honestatis colore velatur, ne homines de rebus suis aliquid facere cogantur inuiti, superiore lege cassata, unusquisque suo arbitrio quærere, vel probare possit emptorem, nisi legem specialiter quasdam personas hoc facere prohibuerit, quem ad hoc ponderat Tiraq. in prefat. de retractu lignagior. num. 30. vers. nam sunt, & alij text. qui ad fundandam huiusmodi opinionem afferunt iura, scilicet legem primam C. commun. divid.

verba, cuius hæc sunt, frater tuus si solam portionem prædij ad se pertinentem distraxit, venditionem revocari non oportet, & l. portionem C. de commun. rerum alienat. cuius etiam verba subiijcimus, portionem quidem tuam militantis frater tuus alienare non potuit, eius autem partem pretio soluto tibi restitui postulare, nec militari gravitati concessis: subdens prædictis legibus difficile esse responderi, nisi dicatur, illud certe non esse de iure communi, ut propinquus possit rem venditam restituito pretio, redimere, cum nulla lege concedatur.

Pro affirmativa facit text. l. si in emptionem ff. de minoribus, in l. lex qua tuas res C. de administ. tutorum, & in l. Imperatoris ff. de pact. bene. affir- mativam firmat Manducet. in sua præf. in cap. 1. de retract. subdens, ille tamen admittitur ad habendum retractum, qui in re vendita debebat succedere ab intestato, ut si res pervenerit ad venditorem ex latere paterno, admittitur proximior ex illo latere, & idem de latere materno in bonis maternis, illa tamen affectione, quoniam fuit majorum suorum, pro qua multa adducit Tiraq. in d. præf. num. 34. & pulchra exempla Sacrae Scripturæ narrat num. 47. & hac ratione in cap. 1. §. porre, qualis olim feud. cap. concord. præfertur agnatus, quam affert gl. in cap. 1. §. sed etiam res, per quas fit investitura, & Pont. in tract. de pact. Proreg. in tit. de d. & monif. num. 19. & diffusas in d. dec. 11. num. 15.

- 3 His sic firmatis hoc remedium, l. si in emptionem competere conuerunt Ludovic. Mex. & ceteri relati per Gutierrez præf. quæst. 129. in princ. verum non competere post lapsum novem dierum ex dispositione legis Regni Hisp. ipse sustinet contra Mex. est text. pro hac opinione in l. prima ff. de privileg. cred. ubi cognatus debitoris in pari causa extraneo præfertur intellectum Bar. quem communiter DD. sequuntur, licet Accur. a iter interpretatur, quamvis non sit creditor, quæ ad hoc ponderat Parla. lib. 2. rer. quot. cap. fin. in quinta part. §. 13. num. 9. vers. quanquam, & in hac bonorum, & c. Gothofredus in epitome iur. civil. in tit. sui codicis de reb. auct. Jud. possid. lib. 16. lit. 8. The- saur. decis. 99. num. 17. ait, minorem ex hoc solo læsum dici, quod in extraneum pervenerit res.
- 5 aliqua, quæ fuerit majorum suorum, ad quem ipse habebat affectionem, & paulò sup. num. 6. qui dicantur minores, declarat.

6 Eò maximè, quia subiecit fideicommissio territori- orum, de quo agitur in casu mortis sine sijs, quo casu consuluit Bar. conf. 19. viso testamento Andrentij, fratres præferendos in venditione extraneis prout refert Tiraq. præf. loco num. 43.

Hanc æquitatem sequutum fuit Sac. Con. sub die 18. Decembris 1620. in causa Francisci de Mauro cum Joanne Baptista de Mauro, Jo. Dominico Capobianco. Actuarius de Amico. Nec per l. dudum esse sublatam hanc æquitatem censuit, dum annollas consuetudinem antiquam, quæ prohibebat alienationem fieri extra proximis, & consortes, nam attentata hac æquitate non prohibetur alienatio, sed solum proximiori dat facultatem retrahendi, quia fuit majorum suorum, quod consideravit Mansuet. in d. cap. 1. de retract. vers. nam lex dudum annullat, & Tiraquell. in d. præf. num. 33. vers. nisi hac ita tollas, ad fundandam consuetudinem adducit d. l. si in emptionem cum concordantibus, nec esse correctam tenet, & merito, cum specialiter non sit expressum contra di- etiam

Etiam legem, ut notatur in l. *præcipiens in fine C. de appellat.* cuius verba sunt, *quicquid autem hac lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum, consuetudinumque regulis omnes reliquum intelligant*, & ibi *gl. in verb. intelligant*, ex qua lege DD. sumunt regulam, quod correctio legis est evitanda, & per d. l. *datum non esse correctam dispositionem d. l. prima ff. de privi. leg. credit.* tenebantur Add. ad Bar. in d. l. *datum vers. limita hanc legem*, & ad Bald. in l. *A. vers. item fallit in casu*.

ARGUMENTVM.

In casu prælationis, tam in venditione bonorum allodialium, quam feudali, ac etiam in emphyteuta, & in locatione prædiorum civilium, quodnam pretium attendatur, & justum dicatur, oblatum nō, & conventum, quod habiturus erat possessor, an vero quod communiter reperiri posset, Et quid in retractu, seu iure congrui in districtu Civitatis Neap. virtute consuetudinis.

SUMMARIUM.

- 1 In retractu, & prælatione iure consanguineus an oblatum, & conventum, quamvis excessivum vel iustum rei pretium, quod communiter reperiri posset solvere teneatur.
- 2 Et docuit Bald. in l. 2. C. de rescind. vend. ipsum teneri ad pretium oblatum per emptorem, cum illud dicatur iustum, & num. 6.
- 3 Quæ sententia recepta pariter reperitur in emphyteusi.
- 4 Vendicat etiam sibi locum in locatione prædiorum civilium.
- 5 Nec non & in feudis.
- 6 Quæ Bald. sententia non procedit in terminis consuetudinis Neapolitanae, cuius dispositio, & consuetudo hic summariis tangitur, & ita decisum.

DECISIO CII.

- 1 **V**trum autem in casu prælationis consanguineus teneatur pretium, quod oblatum fuit quamvis excessivum, vel iustum rei pretium solvere, quod communiter possit reperiri. Hanc questionem ad partes examinant DD. Bal. in l. 1. C. de rescind. vend. in fine num. 63. *vers. sed hic occurrat dubitari*, voluit teneri ad pretium, quod habiturus erat possessor, cum illud dicatur iustum, sequitur Gottifred. in d. l. 16. *lit. R.* ubi dicit, ius propinquis, & socijs non competit l. *datum de contrab. empt.* nisi in auct. one bonorum, ut in d. l. *prima*, Alex. in l. *qui Roma §. coheredes*, num. 12. *vers. adde*, quod, Bal. in l. 2. in fine ff. de verb. oblig. Soc. in d. §. *coheredes* num. 31. *vers. septima conclusio est*, Aret. ibidem num. 12. *vers. quærit etiam hic Angelus*, Rip. in l. *prima ff. de privileg. credit.* num. 21. distinguendo plura membra, tenet, quod quando vnus alteri præfertur respectu personæ, vel alterius qualitatis, tunc privilegium prælationis intelligitur pro pretio, quod ab alio reperitur, nam satis debet esse parti, quod sibi potius gratificetur, quam alij absque eo, quod etiam velit, adversarium pati damnum minus percipiendo ab ipso, quam ab alio possit habere. hanc etiam, & sic aliter distinguat, tenet Jacobi,

nas de Sancto Georgio in investitura in d. d. cum pacto de non alienando n. 39. in fine *vers. quandoque vero quis vult*, Tiraq. de retract. lignag. §. 1. *gl. 18. a num. 3*, in emphyteuta expressum est in l. *final. in vers. & si quidem C. emphyt.* ibi, & si quidem dominus hoc dare maluerit, & tantam prestare quantitatem, quantum ipse vera emphyteuta ab alio accipere potest, & in cap. *potnis*, de locat. & conduct. per quæ iura ita tenet Corbu. de iur. emphyt. *quæst. 1. de causa privat. oblationat. in requisito domino*, extendens in venditione feudi num. 2. in locatione prædiorum civilium est text. in l. *fin. C. de locat. prædior. civil.* ibi, ut ipse, quod alteri adiecit, astulerit, idem in feudis est text. in cap. 1. §. *sed & res*, per quos fiat investitura, & in cap. 1. §. *porro*, qualiter olim feud. alien. pot. ibi, pro aequali pretio.

Ex quibus iuribus omnes feudistæ communiter concludunt prælationem agnatis pro eo præstatio, quod offertur ab alijs, dari Jo. Andr. in d. §. *sed & res vers. & hic agnatus*, Bald. Alvar. Card. nal. Alex. in d. §. *porro*, Curt. in tract. de feudis in 4. par. cap. penult. in 6. & ult. *quæst. num. 125*, Al. b. Brun. *conf. feudal. 80*. Canner. in cap. *volentes sub cap. incipiente* propositis etiam, D. de Pont. dec. 11. in princip. Jacob. ubi sup. in d. *quæst. prima in fin.*

- 6 Romanet indubitata conclusio, pretium, quod habiturus erat possessor, deberi, illudque dici iustum, dummodò sine fraude, & collusione ex dictis per præallegat. DD. fraus autem ex conjecturis probatur, Vnde advertit Aret. in d. §. *coheredes*, ibi, *multum debet esse discretus, ne videas, si potest p. pondere fraudem, in qua deprehendenda multum facit enormis excessus iusti pretii cum alijs coniecturis*.
- 7 Limitatur in retractu iure congrui in districtu Civit. Neap. virtute consuetudinis: nam cum per consuetud. Civitatis sit expressè provisum, illud pretium esse per retrahentem solvendum, quo per appretiatores Neapolitanos res appretiatæ fuerit, non attenditur pretium conventum, & quamvis emptori data fuerit dilatio ad solvendum, ea non gaudet retrahens, sed pretium illicò solvere tenetur juxta appretium, habito respectu ad tempus executionis sententiæ iuxta observantiam, de qua testatur Vinc. de Franch. dec. 390. in fine. Et fuit decisum per S. C. pretium domus retractæ deberi servata forma appretii habito respectu ad tempus executionis sententiæ, nec non retrahentem teneri ad depositandum integrum pretium, junctis Aulis in causa Francischi de Roberto cum Jo. Antonio Squillace sub die 4. Februarij 1620. Sarnus Astusius.

ARGUMENTVM.

Prælatio in venditione sub hasta, & in venditione necessaria, quæ fit à Judice pro executione rei judicatæ, an competat agnatio.

SUMMARIUM.

- 1 Prælatio in venditione sub hasta, & sic necessaria, quæ fit à Judice pro executione rei judicatæ, an competat agnatio. Et primo loco motiva illam excludentia referuntur, quibus non minus satis sit fundata prius contraria opinio, & num. 2. & per tot. num. 7. 8. & 9.

9 An:

2. *Auctoritas hactenus fiscalis firma, & immobilis stare debet, & ab aliqua partium non ladi, & n. 9.*
In venditione fundi facta sub hactenus cessat benefici-
cium revocationis inducitur per Const. Consti-
tutionem divae memoriam.
3. *Ex Judicis adiudicatione facta creditori, vel alteri ultimo licitatori tenetur debitor de evictione, & cum ratione.*
Et amplius praefata adiudicatio, & alienatio cen-
setur voluntaria, & num. 8.
Judex cum dat insolutum creditori rem debitoris
non procedit eiusdem contractum, idem debitor
hoc fecisse videtur, & num. 5. & 7.
4. *Factum partis si non valet, nec factum quoque
Judicis, qui ut illius facti a parte processit va-
lebit, quod tamen per omnia non procedit.*
6. *Randum debetur, & praescriptio competis in
venditione facta sub hactenus, & ita decisum.*

DECI. IO. CIII.

2. **E**T an praescriptio agnata detur in venditione
sub hactenus videbatur non dari, nam si dare-
tur praescriptio in hoc Regno, sequeretur maximum
inconveniens, cum multi sint feuda habentes de-
bitis involuti, & venalibus expositis non repen-
tentur emptores.
Insuper in venditione necessaria, quae fit à Ju-
dice pro executione rei iudicatae, non habet lo-
cum praescriptio per l. cum fidei heredis ff. de fidei-
com. libert. ita voluit Jo. de Platea post alios in l. 1.
C. de fund. patrimonialib. lib. 11. & alii relati per
Tiraquell. in tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 14. n. 8.
& non habere locum praescriptionem in venditione
sub hactenus tenuit Cassan. in r. r. 10. §. 9. n. 5. vers.
videtur in consuet. Burgun. Roman. cons. 107. Ma-
gon decij. Eloquent. centesima in venditione neces-
saria habere locum Schrader. tenuit par. 8. cap. 7.
num. 34. in tract. de fund. refert D. de Pont. in tract.
de poss. Prorog. in tit. de divers. provision. §. 1. n. 21.
vers. & idem text. in §. porra, & idem dubitando
in decij. 11. num. 14. vers. quae conclusio limitatur.
2. pro auctoritate hactenus fiscalis, quae debet stare fir-
ma, & immobilis, & ab aliqua partium non ladi.
l. 1. & 2. C. de iur. hactenus fiscal. lib. 10. unde Marina.
Frecc. de subseq. lib. 2. limit. 44. dicit, non posse
revocari venditionem iuxta Regni Constit. quan-
do feudum est expositum sub hactenus, & ultimo lici-
tatori plus offerenti remansit propter authorita-
tem hactenus fiscalis.
3. Pro contraria sententia, quod etiam in vendi-
tione sub hactenus praescriptio detur, facit, nam quod
fit à Judice rem ipsam adjudicante creditori, vel
alteri ultimo licitatori, censetur fieri ab ipso de-
bitore, qui primo sponte debitum creavit, ideo-
que aequè tenetur de evictione, ac si ipse fecisset.
l. si ob causam, & ibi Bart. Bald. & alii C. de evic. &
l. si pignora ff. de ac. sit. & l. eleganter in prin. ff. de
pignor. act. & l. libera C. de sentent. & l. profecticia in
principio ibi sed & ff. pro penis, praeterea ff. de iur.
dot. & l. prima C. si in cap. iudic. pig. cap. sit, & no-
tat gloss. in l. prima §. hac verba in verb. exceptione,
& ibi Bart. & Alberic. ff. ne vis fiat ei. & gloss. in d.
lid. quod nostrum in secunda, atque quinta opposi-
tione ff. de reg. iur. Cynus in l. emptorem in prima
oppositioe & locati. Signor. qui ex hoc dicit, hanc
censeri alienationem voluntariam cons. 73. factum
sic praesupponitur paulo ante fin. Bart. in l. prima in
principio colum. penult. vers. sed quid si exequuntor
ff. de acquir. poss. Bald. in anten. & qui irat col.
pen. vers. modo ego quare C. de ben. auctorit. Judic.

- possidend. & cap. quoniam frequenter §. ult. in fi-
ne extra ut filii. & concess. ubi ex hoc dicit, quod
cum Judex dat insolutum creditori rem debitoris,
videtur ipsemet debitor dedisse, qui est casus no-
ster, idem Bald. in cap. 1. de ma. penult. vers. si vero
sequestratio extra de sequestr. §. 1. & fruct. & cons.
306. verba investitura post medium lib. 1. ubi idem
dicit & cons. 61. in ista quaestione colum. 2. vers. 2. in
alio fundamento lib. 2. & cons. 257. dicta tenuta lib.
4. ubi ex hoc dicit, quod si non valet factum par-
tis, nec factum quoque Judicis, qui vi illius facti
partis processit, & cons. 227. quoniam pro debito lib.
5. Ang. cons. 5. visis instrumentis col. prima, & cons.
203. ex princ. ad finem, ubi tamen dicit, & ostendit,
id. per omnia non procedere, Salicet. post Dinum
in l. cum nosissimi §. imo col. 2. vers. in quo patet C.
de praescript. trigint. vel quadragint. annor. & in l.
ordo in fin. C. de exequ. rei indic. Pet. Anchar. cons.
86. pro faciliore col. 2. & cons. 27. in quaest. col. prima,
& vers. secundo probo, Alex. cons. 11. viso processu
post princ. lib. 5. ubi ex hoc dicit, quod si Judex cre-
ditori rem feudalem adjudicavit, non poterit vas-
sallus eam adjudicationem infringere, cum eam
ipse fecisset videatur. Et huius ratio optima est,
nam cum id a voluntate originem habuerit, ut in
simili dicitur in l. in commodat. sicut ff. com. con-
sequens est, quicquid inde sequitur, volunta-
rium quoque existimari, ut not. in l. prima vers.
quod si existant in iuncta gloss. in ver. pacto C. de na-
turalib. liber. & Bald. d. cons. 309. in fin. lib. 1. Cum
sufficiat, quod talis venditio habeat ortum ex ob-
ligatione contracta per ipsum debitorem ad hoc,
ut laudemium debeat, & praescriptio competas
Dom. de Franch. dec. 277. num. 1. & dec. 482. in
prin. & dec. 588. decisum fuit per Rot. Rom. ut te-
stat Cencius in decif. impress. post tract. de cen-
sib. decif. 86. & in Regno Galliarum, ut testatur Pa-
pon. relat. per Tepat. in tit. de retract. hanc etiam
opinionem sustinet Guttier. pract. quaest. lib. 2. qu.
157. Jo. Bapt. de Thoro in compend. decif. in verb.
praefari, pro hac sententia adduco gloss. in d. §.
porra. vers. pro aequali, ubi dominus hodie praefat-
ur volens pro aequali pretio redimere, maxime in
Civitatibus, in quibus vassallorum sunt feuda,
quae pro eorum debito creditoribus suis vendun-
tur, sequitur Belvis. Jac. de Neap. Bal. Alvar. qui n. 5.
vers. quare cum gl. 1. refert, communiter esse à Do-
ctoribus approbatam, Aff. n. 38. Paris de Puteo in
cap. an si vendatur res fundalis num. 6. Capyc. dec.
98. ubi refert ita fuisse decisum, & licet loquatur
gloss. in domino tamen in remedio, vel prohibendo
potior erit agnatorum conditio d. §. porra, ubi gloss.
& Andr. & Alvar. dicto num. 5. vers. ex praedictis,
& Rosental. eadem conclus. 89. num. 5. cap. 9. mem. 2.
Contraria non obstant.
- 7. Et primo, nam certum erit, si agnatus velit re-
trahere, idem quilibet liberè poterit emere, & si
agnatus voluerit retrahere, integrum pretium sol-
vet, & nullum damnum eveniet emptori.
- 8. Nec secundo obstat, quod venditio sequatur ex
causa necessaria, nam ut supra fundatum fuit, at-
tenta originali causa oritur alienatio ex obliga-
tione contracta per debitorem.
- 9. Nec tertio obstat auctoritas hactenus fiscalis, quae
firma remanet, sed ex privilegio competentis perso-
nae ratione agnationis, vel quia fuit maiorum
suorum, datur praescriptio.
In subhastatione rerum fiscalium suis aliter ob-
servatum, & recepta fuit maior oblatio, & super ea
accensa candela post aliquos dies, licet oblatio
non

non esset neque ultra sextam, neque ultra decimam iuxta dispositionem pragmat. 71. de offic. Procurator. non obstante prælatio, ne petita per Jo: Dominicum Astulum, cui prius legitimis subhastationibus, & candela accensa, & extincta in Collaterali Consilio coram D. Prorege fuerunt ad dicta iura Arradamenti ferici per annos sex.

Pro Dominico Astuto agebantur dicta per Donat. Anton. de Marin. resolut. 146. per Novarium in dicta pragmat. 71. num. 71. num. 4. per Didac. de Mar. ad decis. Gizzarell. & faciunt adducta per Mangil. in tract. de subhast. c. 120. in princ.

Omnium Judicum tam Collateralis Consilii, quam Regiæ Camere consensu, non fuit admissa petitio Jo: Dominici Astuti ad impediendam subhastationem salvis juribus pro præsentia prælatione, supervenit infra terminum quadraginta dierum à pragmat. 71. statutum maior oblatio, quæ erat admittenda per text. in l. si sine dolo, §. quasi ff. de minor. & ibi gl. cum adductis per Petr. Caball. in cons. 130. num. 18. lib. 8.

Fic us in suis contractibus venditionum speciali utitur privilegio, ut nempe alius offerens meliorem conditionem, audiat, l. fin. in princ. ubi Bart. ff. de iur. fsc. cum cæteris cumulatis per Jo: Anton. Mangil. in dict. tract. de subhast. d. qu. 34. num. 9. & illa licitatio accipienda est, quæ fisco est utilior, Affn. de execut. §. 6. cap. 11. n. 8. 11. & 12.

Et si non excedit summam contentam in Pragmaticæ, in licitatione poterit augeri calore licitationis, & in venditione subhastata de jure non est locus retractui: ex adductis per Mangil. in d. quæst. 120. num. 8. & faciunt posita in dicta nostra dec. 103. n. quæ ad num. 3.

Cessant in hoc casu considerationes in dec. 103. & per Mangil. in princ. d. quæst. 120. quod adjudicatio voluntaria censetur, ex quo debitoris factum præcedit, qui spontè prius debitum creavit, in quo fundata fuit decisio, & opinio prædicta Mangil.

Super nova oblatione accensa, & extincta candela in beneficium ultimi plus offerentis, eidem consignata fuit possessio.

ARGUMENTVM.

Prælatio, an, & quando creditori, & agnato competat etiam in re feudali, vel etiam retentio possessori, feudo vendito ad instantiam creditorum in iudicio assistentiæ præstitæ, ac etiam decreto super consignatione possessionis interposito, stante deposito facto eiusdem quantitatis per ultimum licitatorum oblata solvendæ creditoribus anterioribus super feudo prædicto.

S Y M M A R I V M.

1. Venditione feudi hereditarij noni sub hasta facta in iudicio assistentiæ præstita creditoribus anterioribus, ac interposito decreto pro consignatione possessionis, an facto deposito eiusdem quantitatis oblata per ultimum licitatorum solvendæ creditoribus anterioribus super feudo prædicto, competat possessori retentio, vel creditori, & agnato prælatio, & n. seqq.
2. Et negativa subhincitur sententia, nn. 10. & seqq. & ita decisum num. 20.
3. Possessor, qui reperitur creditor super re possessa hypothecaria communis excludit exceptione creditorum posteriorum agentem hypothecaria, ac etiam iure assistendi, & quare, & n. 4.

3. Creditor secundus, qui agit hypothecaria contra possessorem, qui creditor reperitur anterior, alia non habet facultatem, quam offerendi totum debitum possessori, & sic rem liberare.
4. Clausula Constituti & precarij in quibus assistentiæ proficiscitur remedium, alia etiam includens remedia, secundum naturam principalis obligationis restringuntur.
5. Exceptiones, quæ remouent creditorem agentem hypothecaria, militent pro absoluto contra creditorem agentem iure assistendi.
6. Sententia super assistentiâ lata ad finem vendendi ut in pretio creditoribus satisfiat, estimatio ipsius rei solvenda est.
7. Motivum ex Castr. traditionis deditum fauere iuri retentionis.
8. Creditori, & agnato an competat prælatio, & quid in feudalibus, & etiam in feudo hereditario & num. 9.
11. Venditio perfecta dicitur, & contractus in licitatione perfectus, extincta candela, adeo ut locus penitentia amplius non sit, quamvis possessio tradita non fuerit, cum sit rem esse venditam, & num. 13.
12. Ideoque dominus directus landemia potero, venditione facta, etiam ante traditionem possessionis, poterit.
14. Exceptor licet ante traditionem dominus non sit, competit tamen eidem actio ad rem sibi tradendam, & dominium in se transferendum, quod à tempore venditionis translaturum censetur, cum traditio postmodum facta fuerit, & n. 16.
15. Qui actionem ad rem habet, ipsam rem habere videtur.
17. Hypothecaria persequutio contra euentem iure creditoris datur.
18. Jus offerendi secundo creditori competit contra creditorem anteriorem usque ad litis contestationem super executione rei iudicata, & usque ad sententiam per viam purgationis mora.
19. Prælatio, quæ ante venditionem creditori, & agnato competit, post venditionem ipsius rei sub hasta factam, deneganda est, & ita decisum.

DECISIO CIV.

1. Præstita fuit assistentiæ super Terra Sancti Joannis Rotundi possessa per D. Petrum Cavaniglia, instantibus creditoribus D. Francischi Cavaniglia, ad finem vendendi. Pro cuius sententiæ executione accensa candela in Aula Sacri Consilii, contradicentibus D. Petro Cavaniglia possessore, ac D. Michaele creditore, & agnato proximo successuro, remansit sub hasta Francisco de Angelis tanquam ultimo licitatori, & interposito decreto pro consignatione possessionis, petierunt domini de Cavaniglia, facto deposito eiusdem quantitatis oblata per Franciscum de Angelis, decerni, licere retinere, soluto credito anterioribus super Terra prædicta.
2. Pro dictis de Cavaniglia dicebatur, quod possessor conventus hypothecaria, qui reperitur creditor super re possessa, excludit exceptione creditorem posteriorem agentem hypothecaria, l. prima C. si antiq. cred. l. creditor la secunda ff. qui pot. in pig. habere. etiam si creditum non sit ipsius possessoris, sed ejus, à quo ipse causam habet, l. si prior §. si simpliciter ff. qui potior. Nec habet aliam facultatem secundus creditor, qui agit hypothecaria contra possessorem, qui reperitur creditor anterior;

anterior; quàm offerendi totum debitum dicto possessori, & sic rem liberare, *ad l. prima C. si quis credit. l. potior. §. final. ff. qui potior. declarat. Negulan. part. 5. mem. 3. n. 1. & seq. quod procedit*, etiam si actum sit jure assistendi, quia cum hoc remedium assistentiae ortum habeat virtute clausularum *constituti*, & precarii includens antiqua remedia, *l. fin. C. de iur. domini impetr. l. creditoris, C. de pign. & Salv. interdicti*, & ex dispositione Reg. prag. latius provideatur creditori, qui habet fundatam hypothecam super bonis debitoris, quotiescunque dicta hypotheca, quæ est principalis, exceptione eliditur, remouentur omnes consequentia clausularum, & pactorum, & sic in remedio assistentia sublatæ, & inefficaces debent intelligi, ad quod fuit ponderata glos. in *l. si patroni §. patronum, verb. faviat. ff. si quis in fraud. patron. cum dicta clausula restringantur secundum naturam principalis obligationis*, *clement. prima in fine de prob. l. final. & ibi Bald. C. de constit. pecun. l. final. C. de nou. numer. pecun. l. fin. qui satisf. cogunt. Alex. in l. qui dotem col. 4. solut. matrim. Dec. in l. non omnia ff. si cert. petat. & l. final. n. 21. C. de pact. & in cons. 305. & quod exceptiones, quæ remouent creditorem agentem hypothecaria, militent contra creditorem agentem jure assistendi, tradit D. de Franch. decis. 38. in princ. dum ergo hic possessor depositavit quantitates debitas anterioribus, & sic pro illis dicitur satisfecisse, quoad alios creditores ipse possessor reperitur anterior, & ex suo, & ex credito auctoris sui, merito eos excludit, & rem licet eidem retinere secundum casum supra dictarum legum.*

6. Insuper cum lata sit sententia super assistentia ad finem vendendi, ut ex pretio sibi satisfiat, rei, non adjudicationem, celsat difficultas, an totum debitum juxta terminos *l. mulier ff. qui pot. in pign. habean. vel estimationem rei habere debeat*, de qua per D. de Franch. decis. 38. Magon. decis. Florent. 9. & §. 1. Vivius opin. 496. & tunc absque dubio erit solvenda estimatio ipsius rei, est text. in *l. commun. dividundo §. inter eos ff. commun. dividun. Socin. cons. 224. eleganter, & subtiliter n. 2. vers. secunda difficultas est. vol. 2.*

7. At cum pretium rei fuerit depositatum, ex quo prioribus creditoribus satisfieri potest, & ex venditione nullam victor consequi potest utilitatem, non videtur, quod compellatur ille pati, quod vendatur, quia celsat causa, per quam compelli potest, notat Paul. de Castro in *l. 2. Divo Pio §. sed & illud in fin. ff. de re iudic.*

8. Dicebatur tandem, quod & si aliqua difficultas possit oriri in dicta retentione, non esse denegandam prælationem uti creditori, & agnato iuxta text. in *l. prima ff. de privil. credit. & uti agnato in re feudali jux. text. in cap. 1. §. sed etiam res. per quos fiat investit. cap. 1. §. porro. qualiter olim feud. alien. pot. capite 1. §. Titius ff. de feud. des. milit. quæ iura etiam in feudo hereditario extendi fundant D. de Pont. decis. 11. Collas. Conf. & latius D. Rov. in allegat. post decis. impressi.*

10. Pro Francisco de Angelo. emptore dicebatur, esse exequendum decretum, & mittendum in possessionem dictæ Terræ sub hasta remanente, stante deposito per eum facto perfecta enim dicitur venditio; licet non fuerit tradita possessio, text. est in *l. consensus circa medium ff. de act. & obligat. l. prima C. de peric. & commod. rei vend. probat Arot. in l. si fidejussor §. meminisse col. 2. vers. super tertio ff. de leg. 1. & perfectum esse contractum in licita*

tionem, extincta candela. tenuit Bart. in *l. licitatio vers. sed puto contrarium de publican. & v. sigal. 12* ideo dominus directus poterit petere laudemiam Manlier. in *tit. de retr. col. ult. §. item pone, emptor vers. quid de domino*. sufficit enim rem esse venditam, *l. prima & secunda C. de rescin. vend. Bero. cons. 199. lib. 1.* adeo ut non amplius sit locus poenitentia, nec venditor illam amplius revocare poterit, licet enim emptor ante traditionem non sit dominus, competit tamen eidem actio ad rem sibi tradendam, ac dominium in se transferendum, *lex empto in prin. princip. ff. de actio. empt. l. in conventionalib. in fine ff. de verb. obligat. qui enim actionem habet ad rem, ipsam rem habere videtur, l. qui actionem ff. de reg. iur. traditio enim habet necessariam consequentiam ad contractum, l. prima, & d. lex empto de actionib. empti, ideoque à tempore venditionis censetur dominium translatum, cum fuerit postmodum facta traditio, arg. l. qui potior, & l. qui balneum ff. qui pot. in pign. hab. late hanc perfectionem declarat Matthiensi. lib. 5. tit. 11. lib. 7. gl. 6. n. 12. & seq. Scarfo Chilac. l. em. 14.*

17. Et contra ementem iure prioris creditoris datur persecutio hypothecaria, *l. prima C. si antiqu. creditor, Anna allegat. 56. Thel. decis. 127. D. de Franch. decis. 69. Menoch. præsum. 121.*

18. Et istud jus offerendi non nisi usque ad litis contestationem super exequutione rei iudicatæ competit, & per viam purgationis moræ usque ad sententiam. Affl. dec. 187. Capyc. decis. 202. num. 10. at in casu, de quo agitur, cum jam fuerit prolatum decretum super exequutione, cessat jus offerendi.

19. Itemque prælatio est deneganda dictis de Cavaniglia uti creditoribus, & agnatis per tex. in *l. prima de privileg. creditor. prælatio enim competit ante venditionem, ut patet ex verbis illius tex. ibi cum bona veniens ex comparatione extranei, & eius, qui creditor, cognatusve sit, potior habeatur creditor, cognatusve*, post enim venditionem non competit prælatio ex dictis per Petrum Vander. in *tract. de privileg. creditor. cap. 12. in fin. Fab. de Monte in tract. de empt. & vend. par. 5. sub num. 90. Alin. de execut. §. 6. cap. 10. & ita decisum fuisse in S. C. testatur Mangrella in addit. ad Bart. in l. prima de privil. credit. cujus verba sunt hæc, In causa creditorum Magnifici Fabritii Marmilis habita sub anno 1575. dum esset vendita quadam domus dicti Fabritii, præcedente subhastatione ad instantiam eius creditorum, & liberata Rosella Girolla, qua caperat possessionem, comparuit Magnificus Valerius Marmilis creditor, & cognatus, petens præferri in venditione dicta domus pro eodem pretio vigore hujus tex. & tandem me referente, per S. C. iunctis Dominis duarum Aularum fuit exclusus, quia venditio erat jam facta.*

20. Insuper quia feudum prædictum erat novum emptum ab ipso D. Petro, & in feudo hereditatio novo non dari prælationem, est indubitatum ex dictis per eundem Regent. de Ponte in dicta decis. num. 12. vers. bene fateor, & in tract. de pe. rest. Proreg. in *tit. de divers. provis. c. 1. num. 20.* ideo fuit denegata prælatio, & non fuit discussus articulus, an in feudo hereditario competat prælatio, de quo est late dictum supra decis. 100.

Sub die 3. Februarij 1621. per S. C. in Collateralis coram Illustr. & Rev. Cardinali Zapata Locumtenente fuit provisum, quod consignetur possessio Francisco de Angelo, non obstantibus oppositis per dictos de Cavaniglia, qui postea voluntarie cessit eidem de Cavaniglia.

ARGUMENTVM.

Feudo vendito à filio, pretium tamen recipiente patre, qui alteri deinde vendidit, ac tradidit quis emptor præferatur ad interpretationem l. quoties C. de reivindic. Officialis an possit emere, vel aliter contrahere cum inquisito. Prohibita venditione sub pœna, & facta cum pacto impetrandi revocationem prohibitionis; quæ fuit revocata post venditionem an non solum validetur contractus, sed etiam evitetur pœna contrahentibus imposita.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series recensetur, in qua resolvendus proponitur feudalis articulus concernens materiam legis quoties C. de reivindic.*
In quo potior est se secundum emptorem, eique venditionem factam firmam remanere iustinetur à num. 13.
Et ita decisum num. 21.
- 2 *Contractus emptionis, & venditionis consensu, & pretio perficitur, nec ad eius essentiam, & probationem scriptura requiritur, cum per testes probari possit, etiam si partes, perfectio contractus, dixerint, quod fiat scriptura. & num. 5.*
- 3 *Hoc idem in contractu feudali locum sibi vendicat.*
De jure Regni per prag. 11. de feud. contractus feudorum, super quibus præstandus est assensus, nullius roboris, & momenti sunt, si firmati, & celebrati non sint per acta publica in posse Notariorum.
- 4 *Ratihabitio contractus emptionis, & venditionis inducitur actu per receptionem partis pretii.*
Judicis præceptum cuius sit virtutis.
- 6 *Prohibitio alienationis à Judice ex causa fieri potest, eaque dominii translationem impedit, secus si nudum præceptum ex abrupto factum sit, & num. 14.*
Causa à Judice alienationem prohibente in sententia exprimi debet, aliàs dominii translationem non impedit, & de ratione n. 11.
- 7 *Prohibitio hominis fortior est, quam legis qua se ipsam facilius interpretatur.*
- 8 *Provisio hominis facit cessare provisionem legis.*
- 9 *Alienatio facta contra prohibitionem hominis accedentem ad prohibitionem legis, siue Judex ille sit, siue testator, a sed ipso iure nulla est, ne nec iuris iurandi interpositi auctoritate confirmari possit.*
- 12 *Litigii vitio per solam citationem res efficitur cum actione reali agitur.*
- 13 *Possessor primus, in contractu secundus, & possessor, in decimendo potior censetur, tam in bonis burgensaticis, quam feudalis, etiam si contractus sit nullus & cum ratione.*
- 15 *Conventio facta per officialem maxime temporalem in loco administrationis, an valida censetur.*
- 16 *Contractus celebratur per officialem cum inquisito coram ipso nullitatis vitio laborat, & ita decisum.*
- 17 *Constitutionis Constitutionem divæ memorie beneficium vendicat sibi locum etiam in promissione de vendendo.*

- 18 *Denunciatio in revocatione contractus feudalis requiritur, vel sit sit scientia.*
- 19 *Venditio rei feudalis primo loco celebrata, ipso iure revocata censetur, si idem venditor ante invocationem assensus illam alteri vendiderit.*
- 20 *Contemptus Judicis cessat in venditione facta contra præceptum Judicis de non alienando, si in ea apponatur pactum, ut obtineri debuit revocatio d. decreti, & confirmatio Judicis, nec in illa remedium assensatorum locum habet.*

DECISIO CV.

Joannes Aloysius Catalanus Judex Mag. Cur. crim. ad probandum emptionem Terræ Rotundi produxit partitam banci solutionis partis pretii Antonio de Flore domino, necnon depositiones testium deponentium venditionem, & instrumentum cum filio stipulatum.

Instabat condemnari Antonium patrem ad conficiendum cautelas, & tradendam possessionem, ac etiam declarari nullam venditionem postea sequutam in personam Francisci Mariæ Maricondæ contra decretum Judicis ad instantiam dicti Aloysii, per quod fuit injectum Antonio de Flore, quod non contraheret sub pœna ducatorum mille, & nullita venditionis.

Et ad fundandum, quod probationes sufficiant, quamvis instrumentum cum ipso Antonio non sit stipulatum, adducebatur, quia consensus, res, & pretium perficiunt emptionem §. 1. *Inst. de empt. & vend. gloss. in l. pacta conventa, & l. inter patrem §. 1. ibi, non autem pretii numeratio, sed conventio perficit sine scriptis habitam emptionem ff. de contrab. empt.* Fabian. de Monte in tract. de empt. & vendit. cum aliis adductis per Mascard. in tract. de probat. conclus. 611. *quæst. prima principal. nu. 4.* nec ad eius essentiam scriptura requiritur, neque ad eius probationem, cum possit probari per testes l. cum res C. de probat. l. pactum C. de pact.

3 Quod etiam in contractu feudali procedit Camerat. in cap. imperiali fol. 8. lit. K. vers. *sed dicite vos.* Alvar. & Præposit. in cap. 1. *qua sit investitura,* Petr. Gregor. de concess. feud. par. 2. q. 4. n. 4. *Rolens. in tractat. feud. sub tit. quib. mod. feud. acquir. c. 6. quæst. 4. in princip. tom. 1.* Joan. Andr. Georgius in repetit. feud. par. 1. cap. 16. *de solemn. in proband. investitur. num. 25.* accedente quoque ratihabitione Antonii patris inducta per receptionem partis pretii, l. Paulus respondit ff. *rem rat. hab.*

5 Et cum probata sit venditio absque scriptura, non obstat, si partes, perfectio contractus, dixissent, quod fiat scriptura, quæ non est de substantia, sed ad probationem Thesaur. *decis. 197.* & Vrsill. ad Afflict. *decis. 39. num. 6.* referens, sic iudicatum, latissimè per Grizzarell. *decis. 75.* qui hanc opinionem in praxi receptam per S. C. testatur, & pluries secundum illam iudicatum.

6 Ad fundandam venditionem postea factam Francisco Mariæ Maricondæ contra præceptum Judicis esse nullam, afferebatur tex. in l. si ab eo, iuncta gloss. in verb. *venit, ibi, idem propter auctoritatem sententia ff. de usucap.*

Potest fieri prohibitio alienationis ex causa à Judice l. de pollicitat. ff. de pollicitat. gloss. in l. *prospexit in verb. legislator ff. qui, & à quibus, & ex venditione sequuta contra præceptum Judicis non transfertur dominium, ita Bart. in l. filiusfamilias §. divi*

- §. divi n. 16. de legat. l. contra opinionem Innocentii diffini allegantis sustinuit per tex. in l. si sciens ff. de contrah. empt. Fortior enim est prohibitio hominis, quam legis, quia lex se ipsam facilius interpretatur, unde illud etiam est, quod dici solet, provisionem hominis facere, ut cesset provisio legis, Ant. C. de pact. convens. ideo si ad prohibitionem legis accedat etiam prohibitio hominis, sive Judex ille sit, sive testator, aded nulla est ipso jure alienatio, ut nec iurisiurandi interpositi autoritate confirmari possit Fab. in C. lib. 2. tit. 9. diffin. 9. præceptum enim Judicis de non alienando impedit, si ex iusta causa fiat, domini translationem, secus verò si nudum, & ex abrupto sit factum; ita communiter DD. declarant præallegatam doctrinam Bar. (quæ fuit prius Cyn. & Petri in l. final. C. de pact. inter emptor. & venditor.) Bahl. & Salic. in l. ea lege C. de condic. ob caus. Imol. Alex. in d. §. divi refert, & sequitur in repetitione d. §. divi, Joannes Grocius num. 104. Ambros. de Opizonibus ibid. num. 170.
21. Ex qua declaratione Joannes Grocius præcis. loc. quod licet iusta ex causa Judex prohibeat alienationem, ista prohibitio non impedit domini translationem, si in sententia causa, quæ subest, non fuerit expressa, quia quando aliquid regulariter est prohibitum, in certis tamen casibus est permixtum, debet ille, qui expetit actum exprimere, quod ipse est in aliquo illorum casuum permixtorum, afferens doctrinam Abbatis post Innoc. in cap. ad nostram de appell. quod fuit observatum in huius decreti interpositione.
22. Restat videre, an in casu, de quo agitur, iusta adfuerit causa prohibitionis. Pro quo dici poterit, quod quando agitur actione reali, per solam citationem afficitur res vitio litigiosi iuxta tradita per Covar. præcis. quæst. c. 15. num. 6. Aff. in Const. coram fraudibus num. 4. Maran. in specul. 4. par. 3. distinctione n. 5. & res litigiosa alienari non potest, l. fin. C. de litigios. Alex. in d. §. divi n. 18.
- Judex ergo iusta ex causa prohibeat alienationem rei, super qua aderat controversia.
- Pro Francisco Mariconda dicebatur, ipsum emisit ab Antonio de Flore vero domino Terram Rotundi publico instrumento venditionis mediante cum omnibus solemnitatibus, ac Regio assensu vallato, atque corporalem possessionem traditam fuisse, & dato, quod præcessisset contractus venditionis pro Aloysio actore, adhuc esse potiores in detinendo, quia ipsi prius tradita fuit possessio ad text. in l. quoties C. de reivend. Gomez. de variarum resolutionum tit. de empt. & vend. tom. 2. cap. 2. num. 20. Covar. lib. 2. variarum cap. 12. quæ dispositio æquè obtinet in feudis, quemadmodum in burgenlatiis, Andr. in cap. 1. §. si facta num. 2. vers. si postea dominus ff. de feud. fuerit contr. vers. & in cap. 1. num. 5. vers. hoc intelligendum, qui success. tom. 1. secundo, ubi L. par. lit. B. Frezz. de subfeud. in suis limitationibus ad dicta Constitutionem, Constitutionem divæ memoriæ limit. 28. num. 86. in fine, & rursus in suis quæstionibus 10. quæst. num. 6. Camer. fol. 9. lit. A. Surd. decis. 589. num. 2.
- Quinimò etiam posito contractu nullo, adhuc tamen hæc possessio secundi emptoris operatur effectum, quia possessio transfertur, etiam si principalis contractus sit nullus, ita in specie Decius in l. contractus n. 24. vers. ultima conclusio supradicta. de reg. jur.
- Immo de effecto contractu venditionis in bene-

- ficiū dicti Aloysii nullam habendam esse. rationem affirmabant, cum fuerit à filio stipulatum instrumentum venditionis feudi, cuius dominium ad patrem spectabat, & sic ex defectu potestatis, & carentiæ domini nulla venditio, cum nemo dat, quod non habet, nec coadiuvari poterit ex probationibus per testes, & per tacitam ratihabitionem sustineri ob partem pretij ab ipso patre receptam, cum in Regno per pragmat. 11. de feudis 14. provisum sit quod contractus feudorum, super quibus est præstandus assensus, nullius roboris, & momenti sint, si contractus, & dispositiones non sint firmati, & celebrati per acta publica in posse Notariorum.
25. Insuper dicebant, invalidam, & nullam esse conventionem factam per Aloysium tempore magistratus in loco administrationis, l. prima ff. de contrah. Judic. l. eos, & l. quamvis C. si certum petatur, non licet, & l. de officiis ff. de contrah. empt. l. si per impressionem C. de eo, quod minus causa, & potissimum in officiali temporali per tex. in l. principalibus, & l. sequenti ff. certum petatur, ubi DD. & in Regno adeit Constitutio in tit. de prohib. Criminalium commensura, ad quorum iurium intelligentiam, & resolutionis veritatem videndus est Peregrin. in tract. de iur. fisci lib. 3. tit. 7. Paris de Puteo in tract. de syndicato in verb. contrahere cap. 2. sed an observetur dispositio prædicta, vide Osa, secum decis. 144. num. 14. vers. quarta. dicitur.
26. Verum in casu, de quo agitur, quia contrahens erat coram eodem Iudice inquisitus, omnibus iudicando visum fuit, esse nullam, & invalidam venditionem ex hoc solo, quamvis sollemniter fuisset putatum instrumentum per tex. in d. l. si per impressionem.
27. Et dato, quod esset valida venditio, adhuc verbis, & facto esse revocatam affirmabant beneficio Constitutionis Constitutionem divæ memoriæ quæ constitutio locum habet etiam in promissione de vendendo, quia est contractatio de re feudali, ita ut reddatur promissio nulla, & invalida D. de Ponte de potest. Proreg. tit. de assensu reg. super dote tit. 6 §. 1. num. 34. ubi refert ita per Sacrum Consilium.
28. Et de oppositione, quod non fuit denunciata ipsi Joanni Aloysio iuxta formam Regiæ Pragmaticæ editæ per Comitem de Lemos, vñgo dicta dell'ottantavoue capi sub capite 75. nulla fuit habita ratio, quia constabat de revocatione notitiam habuisse, quod sufficit iuxta distinctionem Bar. in l. denunciasse §. quid ergo ff. ad legem Juliam de adulteriis, nam quando denuntiatio fit ad hoc ut certificetur, quod in dubio præsumitur, tunc scientia est de substantia, non denunciatio secundum Dinum in regula, cum, qui certus de reg. iur. in 6. tunc verò est de substantia denunciatio secundum Bar. quando non solum fit ad hoc, ut sciat, sed ut aliquid fiat, tunc non sufficit scientia, sed requiritur denunciatio, & ita maiori parti domino, rum visum fuit.
29. Facto etiam revocata fuit per venditionem factam Francisco Mariæ, nam contractus venditionis primo loco celebratus censetur ipso jure revocatus, si idem venditor ante impetrationem assensus rem feudalem alteri vendiderit Frezz. lib. 2. de subfeud. qu. 3. num. 5. & D. Jo: Chryl. Scarfo in Sæculi legum nota 5.
30. Ad præsentam nullitatem venditionis Francisco Mariæ factæ contra præceptum Judicis respondere debant, cessare contemptum propter pactum quod ob.

obtinere debeat revocationem decreti, & confirmationem Judicis, ex cumulatis per D. Reg. de Pont. conf. 17.2. vol. num. 19. & cum sit compilatus processus super revocatione præcepti; erit revocandum ex supra adductis, & revocato decreto, remanet firma dicta venditio in beneficium Francisci Maris, & non habet locum remedium attentatorum, Affl. decif. 98. in fin. Add. ad dec. Rot. 11. de restit. spoliis. & dec. 65. de appellat.

- 21 Sub die 5. Septembris 1622. iunctis duabus Aulis S. C. in Collaterali Consilio, fuit judicatum, esse absolvendos conventos, & proinde venditionem factam Francisco Maris Mariconde firmam remanere.

ARGUMENTUM.

Prælatio alicui uti creditori, & agnato in locationis contractu, an detur, & alii casus prælationis in materia locationis afferuntur

S Y M M A R I U M.

- 1 Jus retrahens, & prælationis, quo potitur quis uti creditor, & agnatus in venditione; an in locationis contractu detur, in dubium revocatur; & affirmativa sustinetur sententia, & per totum.
- 2 Contractus venditionis, & locationis à lege veteri equiparantur.
- 3 Iura, & statuta in venditione loquentia etiam in locatione, ac in materia stricta; & exorbitanti verificantur.
- 3 Directus dominus præfertur in locatione per utilem factum.
- 4 Jus retrahens locum obtinet etiam in locatione, ad modicum tempus, & ita decisum secundum Mastrill.
- 5 Demanum, quod Universitati competit, quando Terra per Baronem venditur, competit etiam, quando Baro vult ad modicum tempus locare.
- 6 Usufructuario fructus extraneo locare volente, dominus proprietatis pro eodem pretio præfertur. Proprietarius potius usufructuario, quam alteri, proprietatem vendere, vel locare tenetur.
- 8 Emphyteuta rem locare volens, potius directo domino, quam alteri tenetur.
- 9 Colonus potius domino, quam alteri fructus vendere tenetur.
- 10 Prælatio in locationibus semper conceditur illi qui aliquod ius in re habet. ... datur, vel ratione directi, aut utilis dominij, vel hypothecæ, tam generalis, quam specialis. Creditor hypothecarius etiam in feudalibus gaudet retentionis beneficio quousque pretium sibi solvatur.
- 11 ... majoris summa in concursu præfertur.
- 12 Filius etiam in patris potestate constitutus præfertur ceteris in conductione feudi paterni, quamvis illud alteri remanseris in licitatione veluti plus offerenti, & ita decisum.
- 13 Socius locare volens, socio potius, quam extero tenetur, & quare.

DECISIO CVI.

- 1 Q Uod prælatio creditori, & agnato detur in contractu locationis, facit, quia iura, & statuta loquentia in venditione verificatur etiam in locatione, ac in materia stricta, & exorbitante; Arct. in §. pretium num. 1. vers. nota, quod statum,

- sum in emptione, Instit. de empt. & vend. & agnat ratione, quia isti duo contractus equiparantur à lege veteri, l. prima ff. locati, l. prima §. item si quis deposit. & quod præferatur directus dominus in venditione text. in l. fin. C. de iure emphy. & sic in venditione feudi à vassallo feudatario facienda, directus dominus extraneo emptori præfertur, cap. 1. §. porro qualis olim feud. & diximus in dec. 104. num. 9. quod etiam in locatione facta per utilem fundat Marta in voto 240. & quod ius retrahens sicut habet locum in venditio, ita etiam in locatione; decisum refert Mastrill. decif. 4. num. 8. vbi assert DD. nonnullos, quamvis sit ad modicum tempus, ibidem num. 9. unde demanum, quod competit Universitati, quando venditur Terra per Baronem, competit etiam, quando vult locare ad modicum tempus, ita Marta in dicta dec. Pisana 240. & pluries fuisse in S. C. decisum testatur Rov. in pragm. 63. num. 31. in tit. de offic. procur. Cæsar. & quod ius prælationis concessum in venditione extendatur ad locationem, assert alias auctoritates, & decisiones Jo. Baptista de Thoro in compendio decisionum Neapolitanarum in verb. præferri an debeat Universitas, vers. & in terminis locationis.
- 6 Sic etiam si usufructuarius vellet locare fructus extraneos, præfertur dominus proprietatis pro eodem pretio, Alex. conf. 27. num. 6. vol. 6. Hippol. de Marf. singul. 451. Boer. decif. 107. & alij quos sequitur Calcan. in tract. de usufruct. num. 172. vbi de communi testatur, & è contra proprietarius potius usufructuario, quam alteri tenetur proprietatem vendere, vel locare, ita Bart. in l. dosum §. 1. ff. de public. & vendig. habetur per Bal. in l. ad probationem in fin. C. locat., & emphyteuta volens locare rem, potius tenetur domino directo quam alteri, las. in l. 2. nu. 13. C. de iur. emphyteut. Alex. d. conf. 27. & in individuo Mart. ibidem n. 1.
- 6 Sicut colonus tenetur vendere fructus potius domino, quam alteri, Bart. in l. prima in fine C. de metal. lib. 1. Boer. decif. 107. Calcan. conf. 8. num. 35.
- 10 Semper enim in locationibus præfertur, qui habet aliquod ius in re, Rip. in l. prima de privileg. creditor. D. de Franch. dec. 406. num. 9. Rota Petrus. dec. 24. Surd. conf. 207. num. 9. Thesaur. decif. 169. refert cum multis alijs Calcan. decif. 27. n. 62. vel ratione directi, aut utilis dominij, vel dicit Guid. Papa dec. 411. Mart. d. dec. 240. num. 1. vel ratione hypothecæ, puta si haberet rem illam generaliter, vel specialiter obligatam ratione crediti, vel aliter, Cacher. decif. 156. num. 5. & 6. Covar. lib. 2. variar. resolut. cap. 15. num. 3. præsertim si possessio filius rei pervenisset ad creditorem, quia posset retinere illam; donec ei pretium solvatur, etiam si esset feudum, ita Barth. de Capua in l. si pupillorum in fine, de reb. eorum, quem refert Petrus de Montef. in apost. ad Const. Regni Constitutionem di-
- 11 va memor. sed si possessio sol mihi 20. & in hoc præfertur creditor majoris summa, l. majorem ff. de pad.
- 12 Ex his sub die 10. Decembris 1619. iunctis Aulis fuit provisum, esse præferendum D. Alexandrum Pignonem filium primogenitum Marchionis Rioli, & creditorem in conductione eiusdem Terræ ad instantiam creditorum Marchionis patris, quamvis in licitatione alteri remanserit, & si esset filiusfamilias in patris potestate, quia adhuc prælatio competit, concludit Jacob. Novell. in tract. de iur. probomif. §. 2. nu. 15. in 17. tom. tract. quem refert, & sequitur Dom. de Pont. decif. 111. nu. 11.

in suo vers. dicta hoc esse expeditum in feudo hereditario, & novissimè Doctor D. Chryf. Scarf. in Concord. iurisd. dec. 2. p. 2.

- 13 Socius etiam volens locare, tenetur potius socio quam extero, Paul. Euseb. sing. 48. Aret. in l. duo fratres ff. de acquir. hered. Jas. in l. servi ele. diensis: Labeo sub num. 16. de legat. 1. Bal. in l. Salinus ff. commun. dividan. ratio affertur per Socium in d. h. Labeo num. 7. vers. secundus ceteris est. Menoch. de arb. lib. 2. cap. 443. num. 14. Amend. Add. ad decif. D. de Franch. 160. num. 8. & num. 12.

Nec obstant huic conclusioni iura adducta in fin. decif. in questione an consanguineus præferatur in venditione rerum allodialium, nam potest responderi, quod ex æquitate hoc procedit, quæ præferenda est rigori.

ARGUMENTUM.

In locatione feudi ad instantiam creditorum concurrentibus Universitate, & Barone, quis præferatur.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Universitate, & Barone in conductione feudi ad instantiam creditorum concurrentibus, quis præferendus sit, & num. seqq.
2. Et proposita questioni pro Barone respondetur, & ita decisum, & quare num. 7.
3. Prælatio tam de consuetudine, quàm de iure in venditione Castri Universitati competit, quod in Regno demanum appellatur favore libertatis, & infra quod tempus peti debeat, remissive, & num. 4.
4. Vassalli inviti alienari possunt, sed pro eodem pretio præferuntur, quoties ipsorum interese non alienari, saltem ad hoc, ut oblato pretio se ipsos redimere valeant, nisi ad sit consuetudo in contrarium, & num. 12.
5. Prælatio fundi demanum ad locationis contractum etiam extinguitur, & ita decisum, & num. 10.
6. Prælatio datur Baroni in alienatione, & locatione prædiorum, quæ per vassallos fit, ac etiam in venditione fructuum, qui proveniunt ex territorio feudi, quævis venditio, seu locatio fieret à Iudice ad instantiam creditorum.
7. Universitas iurisdictionem habere non potest, & ita etiam decisum, & num. 11.
8. Universitas si ius haberet eligendi aliquem officialem, non ad regimen Universitatis, sed ad iurisdictionis exercitium, is nullo modo administrare posset absque Baronis confirmatione.

DECISIO CVII.

1. In locatione Scator Ebuli ordine Sacri Consilij ad instantiam creditorum Ducis cum esset candida extincta super oblatione Andreæ Giboni pro ducatis duodecim mille, petierunt in Sacro Consilio prælationem pro eodem pretio Dux, & Universitas Ebuli, dubitatum fuit, quis eorum esset præferendus.

2. Pro Universitate dicebatur, ipsam præferri in venditione Castri, quod in Regno appellatur demanum, quod non solum procedit de consuetudine, verum etiam de iure secundum meliorem, & magis receptam opinionem, de qua Regens de Curte in prima par. divers. feud. cap. licet. ant. verissima num. 39. fol. 8. Regens de Ponte de potest. Prag. tit. de divers. promissionibus §. 2. Ma-

strill. cons. unico dubio. 1. post decisionem in 1. volumi ne, quod concessum fuit favore libertatis, & quoniam vassalli inviti alienari non possunt, sed præferuntur pro eodem pretio, quoties ipsorum interese non alienari, Andreas in cap. Imperialem §. nec dominus feudi num. 40. Mart. vot. 140. vers. ex secunda capite, saltem ad hoc, ut oblato pretio se ipsos redimere valeant, Sef. dec. Arag. 36. par. prima, D. de Ponte de Curte, & Mastrill. præcatis. in locis, & fuit edita Reg. prag. quæ est posita in tit. de offic. procur. Casar. prag. 64. §. 2. admittendo demanum iuxta dispositionem juris, limitando tempus ad ipsum petendum.

3. Et hanc prælationem, seu demanum extendi etiam ad contractum locationis, fuit pluries iudicatum in Sacro Consilio per easdem rationes, & præferri Universitatem in locatione, Jo: Bapt. de Thoro in compendio decisionum in ver. præferri, Marta eod. voto 240. num. 9. vers. & in puncto locationis, Rovit. in prag. 64. num. 31. de offic. procur. Casar. Capiblanco in tract. de Baronibus in prag. 8. num. 76. vers. & in facto per prædictam rationem.

6. Pro Barone dicebatur præferri etiam in alienatione, & locatione prædiorum, quæ fit per vassallos, ita per doctrinam Bartoli, Angeli, Plateæ, Lucæ de Penna, Romani, Jasonis, & Tiraquelli tenuerunt, & iudicatum referunt Grat. dec. Marchie 77. Capiblanco de Baronibus prag. 1. num. 112. etiam in venditione fructuum, qui proveniunt ex territorio feudi, per subditos volentes alteri vendere, Ercce. de subfeud. in 38. auth. Baron. & faciunt per Grat. discept. for. cap. 149. quamvis venditio, seu locatio fieret à Iudice ad instantiam creditorum, & ita decisum refert Capyc decif. 99.

7. Ex prædictis patet Baroni & Universitati prælationem competere sed ambobus concurrentibus, Baronem præferendum esse, & ita decisum fuit in causa Ill. Ducis Ebuli cum Universitate sub die 6. Septembris, 1621. cum interventu Collateralis Consilij: semper enim præfertur in locationibus, qui habet ius in re, ut fundatum fuit supra in præcedenti decisione num. 10. vers. semper enim in locationibus.

8. Confert etiam Universitatem non posse habere iurisdictionem secundum Constitutionem incipientem cum satis, de qua meminit Capiblanco de Baronibus prag. 10. num. 55. Rovit. in prag. 2. de administr. Universit. num. 54. vers. at si Universitas, ubi tenet, quod si Universitas haberet ius eligendi aliquem officialem, non ad regimen Universitatis, sed ad exercitium iurisdictionis, tunc nullo modo posset administrare absque confirmatione Baronis, ut per glo. in extravag. Jo: Ecclesia Romanæ in verb. debeat, de maior. & obed.

10. Et ita per S. C. fuit observatum de anno 1621. in locatione facta per Oeconomos Sanctissimæ Annuntiæ Neap. in qua Universitates præferri petierunt, provifum enim fuit per Sac. Consilium, esse præferendas, verum iurisdictionis exercitium remanere penes Oeconomos. Cessat igitur primum motivum pro Universitate, quod erat favor libertatis, cum adhuc remaneat sub potestate Baronis, quod consideravit in simili D. de Franch. decif. 17. num. 5. vers. hic autem vassallus. Cessat quoque aliud fundamentum supra pro Universitate adductum, videlicet, quod inviti vassalli alienari non possint, nam præferendo Baronem, cessat alienatio: & opinio tenentium, vassallum inviti non posse alienari, non procedit, ubi adest consuetudo in contrarium, ut declarat Loffred.

& tenent ceteri relati per eundem, Vincent. de Franch. *pradicta* decis. 17. num. 16.

Tandem pro Barone fuit equitas considerata, quia creditoribus erit consultum per satisfactionem eodem modo, prout extraneo, & nullum infert præiudicium Universitati, quæ remanet in potestate Baronis utilis domini.

ARGUMENTVM.

An æstimatio facienda, servata forma Neap. Consuetudinis fieri debeat inspecto temporis petitionis, vel potius executionis in materia retractus.

S U M M A R I U M.

- 1 In terminis consuetudinis Neapolitana, quæ tractat de iure retractus, quod tempus attendatur in pretii liquidatione, & per tot.
- 2 Et quod attendatur tempus petitionis suadent plura hic congesta usque ad n. 10.
- 3 Venditio facta pro pretio æstimando, an valida, & à iure approbata dicatur, ac omnino contracta, & perfecta, ante æstimationem, & n. 21. & 24.
- 4 Pretium, & quicquid arbitrio alicuius committitur, arbitrio boni viri commissum intelligitur, idemque certum, purum, & non conditionale dicatur.
- 5 Consuetudo admittens vicinum ad retrahendum ab emptore rem emptam pretio æstimando per appretiatores conditionem non inducit, & n. 38.
- 6 Jus vicino petendi rem, venditione facta, quasi tam dicitur per annum tamen non ultra exercendum, & quare, & n. 25. cum seqq.
- 7 Mora per interpellationem committitur.
- 8 Emptor dicitur dominus revocabilis, donec vicinus petat.
- 9 Citatio, imò sola denunciatio. constituit quem in mala fide.
- 10 Mala fidei effectus inducitur per litis contestationem etiam perempta instantia.
- 11 Mala fides quando trabatur retro, & n. 29.
- 12 Emptor an teneatur retrahenti ad fructum restitutionem, & à quo tempore.
- 13 Et ex distinctione hic posita solvitur questio, & n. 33.
- 14 Emptor in materia retractus impensas non necessarias infra annum factas amittit, & quare, & an idem dicendum sit meliorationibus cum augmento temporis peruentis, & n. 30.
- 15 Venditione ad mensuram, facta valor rei secundum tempus celebrati contractus, & non æstimationis, & mensura attenditur, nisi pretium insum sit solvi per legem, statutum, vel consuetudinem, & quare, & n. 18. 20. & 31.
- 16 Quod attendatur tempus, in quo fit appretium, & sit tempus executionis sententia, conferunt plura hic adducta, & n. seqq.
- 17 Verbum fuerit, propriè acceptum tempus futurum denotat.
- 18 Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
- 19 In beneficiis concessis, quando vacaverint, interta taxa, attenditur valor, quanti valuerit illud beneficium non tempore concessionis, sed tempore vacationis, cum eotempore illa concessio effectum sortiatur.
- 20 Vicinum libero voluntatis arbitrio in quacunque indicii parte etiam post sententiam, ac emptore

invito, & reluctante penitere, & à petito retrahere recedere posse, neque cogi valere ab emptore ut rem emptam inde accipiat pretio, suadetur ex iuris regula.

- 21 His, quæ pro se, iure speciali introducta sunt, quisque ad sui libitum renunciare valet.
- 22 In stipulatione sub conditione possessiva concepta quatenus ad acquisitionem pertinet, tempus inspicitur existentis conditionis.
- 23 Æstimatio meliorationum factarum in re legata, pendente conditione, secundum tempus restitutionis fieri debet.
- 24 Consuetudo legis, & statuti vicinus obtinet, & municipalis est lex.
- 25 Lex, vel statutum si mandet solvi pretium alicuius rei, quod tempus citra illius æstimationem attendatur.
- 26 Ratio in lege, vel statuto cum reddi potest unica finalis illa pro expressa haberi debet.
- 27 Pretia rerum variantur cum tempore.
- 28 Vicinus lapso anno non potest retrahere rem ab emptore, vigore congrui, & cum ratione.
- 29 Annus præfatus in cuius beneficium, & quæ de re fuerit præfixus, & n. seqq.
- 30 Mora semel commissa perpetuo durat.
- 31 Id. quod principaliter agitur, attendi debet.
- 32 Mora obligat morosum ad interesse.
- 33 . . . non datur sine culpa.
- 34 . . . quid præferat.
- 35 Maritus non tenetur restituere dotem, & fructus uxori habitanti extra domum culpa, & scilicet viri, nisi fuerit sequuta sententia divortii, & n. 37. & 40.
- 36 Beneficiatus, qui renunciavit beneficio in alicuius favorem, interim donec non fuerit admissa renunciatio per Superiorem, & sciverit fuisse receptam, facit fructus suos, & n. 37.
- 37 Beneficiatus committens delictum propter quod esset dignus privatione beneficii, donec non fuerit condemnatus, & privatus per sententiam, facit fructus suos, & n. seq. & 40.
- 38 Emptor conventus iudicio lationis, non tenetur ad fructus, pendente iudicio, percipere, nisi à tempore sententia.
- 39 Contractus quando sunt validi à principio, ex quibus fuit translatus dominium, non committitur mora, nisi à tempore, quo fuerunt rescissi, cum rescindantur, prout ex nunc, non prout ex tunc.
- 40 Scientia rescindendi rem ex titulo rescindibilis, quando inducat malam fidem.
- 41 Resolutio, quæ fit ex voluntate, & modo, contrahentium, fit ex eo tempore, quo fuit factus distractus.
- 42 Secus si fiat præter illorum mentem ex aliquo legis remedio, seu dispositione.
- 43 Sententia quando retrahatur ad tempus præteritum, & quando dicatur sententia declaratoria.
- 44 Casus lata sententia, quinam sint, qui à DD. sic nominantur.
- 45 Lex aliquando considerat factum, et non sententiam, et quandoque sententiam, et non factum ibid. in fin. et n. 43.
- 46 Conditionis defectus semper habet oculos retro, et sic ad tempus dispositionis.
- 47 Actionis redhibitoria natura est, ut etiam retractum rescindat.
- 48 Restitutio in integrum datur etiam in iudicio.
- 49 Casus ferenda sententia quando à DD. approbatur.

*laetur, et uti differunt ab aliis lata sententiæ.
Sententia declaratoria differt à condemnatoria, et
dispositiva, quæ non retrahitur.*

*Finis inducens perfectionem attenditur, et non
principium, et per consequens non retrahitur.*

44. *Delinquens potest de bonis ante condemnationis
sententiæ disponere, si versetur in delicto, in
quo veniat imponenda pena confiscationis bono-
rum per sententiæ, quæ non trahitur retro, sed
rescindit prout ex nunc,*

*Delinquens si moriatur ante Judicis sententiæ
condemnatoriæ, contingitur processus adversus
eum formatus.*

45. *Emptionis contractus secundum terminos men-
tionatæ consuetudinis Neapolitanæ est ab initio
validus, et eo in emptorem transfertur do-
minium.*

*Eadem consuetudo resolvit hunc contractum, co-
gens emptorem ad vendendum vicino.*

46. *Deciso S.R.C.*

DE C I S I O CVIII.

1. **Q**uod attendendum sit tempus petitionis, il-
lud adducebatur, quod venditio facta pro
2. pretio æstimando, est valida, & de iure approbata.
*Jo. de Anania in cons. 19. visis infirmis, &
compromisso. col. penult. nam pretium est certum eo
ipso, quod declaratio pretii est commissa alicujus
3. arbitrio, quia intelligitur arbitrio boni viri, l. hac
venditio in fine ff. de contrab. empt. l. final. C. od. tit.
§. primum luffis. de contrab. empt. necnon illud,
quod est commissum arbitrio boni viri, esse cer-
tum, purum, & non conditionale, tradit Dec. cons.
648. num. 1. & 2. D. de Franch. decis. 23. num. 3.
4. qui num. 6. inquit, quod quamvis pretium ignore-
tur à contrahentibus, nihilominus in rei veritate
certum est, Soc. jun. cons. 47. 1. vol. Vrsill. ad Affl.
decis. 83. num. 6. sequens. post Alber. in d. l. hac vendi-
tio §. fin. Marcar. de probat. conclus. 609. num. 3. Benin-
tend. decis. Bonon. 29. num. 4. Surd. decis. 82. num. 2. &
13. scitissimè Fach. controvers. jur. lib. 3. cap. 1. in 3.
dubio col. ult. verj. denique, quod æstimes, ubi hanc
magis communem esse testatur.*

Hinc sequitur, quod dum consuetudo admi-
tit vicinum ad retrahendum ab emptore rem
emptam pro pretio æstimando per appretiato-
res, non inducit conditionem, quia in veritate
certum est pretium, & ideo purum, & non condi-
tionale appellatur.

5. Et facta venditione ius vicino petendi rem
quæsitum dicitur, Napod. in consuet. Si quis emit
de iure congr. num. 9. Marant. in disp. 9. num. 8. &
11. & Jo. Angel. Pitanel. in ead. consuet. fol. 324.
sub lit. D. dicit, quod iste annus est loco interpel-
6. lationis, & per interpellationem committitur mo-
ra, l. mora in princip. ff. de usur. l. si in legati causa
ff. de verb. oblig. & donec vicinus petat, emptor di-
citur dominus revocabilis, Marant. ead. disputa-
tione, 9. num. 17. post Bart. Bald. & Corneum per
ipsum adductos, at facta petitione prohibetur ipsi
omnis actus domini ex d. text. in l. fin. quem alle-
gat Napod. ratio est quia per citationem consti-
tuitur in mala fide, ut est text. apertus in l. item
veniant §. petitam ff. de petis. hered. & ibi Bart. sta-
tim enim ac se it rem ad se amplius non spectare,
malæ fidei possessor efficitur, etiam ex sola de-
nunciatione prout dicit ibi tex. Boer. dec. 47. num. 2.
ibi, quia tunc emptor efficitur malæ fidei possessor
post denunciationem, vel configurationem.

7. Nec dubium est, quin per litis contestationem
malæ fidei effectus in ducatur etiam perempta in-

stantia, Accur. in l. properandam, §. & siquidem
in verb. iudicii C. de iudic. Bar. in l. 2. C. de fruct. &
lit. expens. & l. cum lite morosa ff. iudic. fol. Bald. &
recentiores in d. §. & siquidem, & in l. prima C. de
idem. Felin. in cap. causam, qua col. pen. verj. fallit
primò contra de testib. Afm. in praxi Florentin. §. 2.
cap. 15. num. 32.

Quæ mala fides deinde ex probationibus factis,
& sententia inde sequuta trahitur retro ad tem-
pus sui initij scilicet, litis contestatæ, sic sanè de-
clarando comprobatur Afm. ibid. num. 34. & pro-
pter moram Affl. in Consil. Sancimus de iur. pro-
thomis. §. 2. num. 21. verj. hic nunc quare de pulchra
quæstione, censuit esse faciendam æstimationem à
tempore moræ, videlicet à tempore, quo fuit re-
quiritus, ut tendat per ius congrui iusto pretio
ipsi vicino.

8. Hinc quærunt DD. an emptor tenetur ad re-
stitutionem fructuum retractanti, & à quò tempore

Et tenuerunt, quod si peto, quod non est, vel
non fuit meum, nec authoris mei, cum simus in
contractu stricti iuris, à tempore litis contestatæ
fructus debentur ff. de condi. indeb. l. si non ser-
vum §. liberi, & in l. videamus §. si actione de usur.
secus verò si peto, quod est, vel fuit meum, vel
authoris mei, quia tunc à tempore moræ, item
quæ à tempore moræ, quando agitur ex contra-
ctu bonæ fidei, ut in d. l. videamus §. si in cause
ff. de usur. ita distinguit Alberic. de statut. lib. 1.
quæst. 97. quem sequuntur Tiraquell. & ceteri per
eum relati in tract. de retract. lignagior. §. 15. glof.
2. num. 15. & 16.

Ante autem litis contestationem fructus sunt
emptoris; cum sit dominus rei interim, ut notat
Carp. id statut. Mediolan. cap. 417. num. 718. cum sequ.

9. Insuper emptor amittit impensas non necessa-
rias infra annum factas ex distinctione tradita à
Jo. Ang. Pitanel. in d. Consuet. Si quis emit sub lit.
D. incipien. ad verso, quia credo verj. nota, quia isto
annus, multò magis amittere videtur melioratio-
nes ex augmento temporis perventas, argum.
tex. in cap. licet universis, & ibi glof. de testib. l.
nec ex vera C. de acquir. poss. & l. prima C. de neg.
gest. maior enim in esse videtur ratio, ut impensas
per ipsum factas repetere posset, quas tamen non
potest, ergò multò minùs, ubi nihil impendit.

10. Rursus secundum communem opinionem,
quando venditio facta fuit ad mensuram, atten-
ditur valor rei secundum tempus celebrati con-
tractus, & non æstimationis, & mensuræ secun-
dum opinionem Pauli de Castr. in l. si C. de act.
empt. quam sequitur Affl. Covar. Franc. Marc. Ca-
valcan. & reliqui, qui communem esse testantur,
refert, & sequitur Alex. Trentacinq. variar. reso-
lut. lib. 3. de empt. et vend. resol. 5. in fin.

11. Quod sit attendendum illud tempus, in quo sit
appretium, tempus scilicet exequutionis sententiæ.
In hanc opinionem videtur descendere Napo-
dan. in d. consuet. in lit. L. in verb. fuerit num. 45.
& ita illum intelligit Affl. in d. Consil. Sancimus
pract. loco num. 22. in fine verj. pro solutione tamen,
Benedel. in d. Consil. Sancimus §. in primis num. 63.
Rendel. in eod. §. in verb. in sum pretium num. 12.
Vincent. de Franch. decis. 390. num. 4. referens ita
fuisse semper iudicatum in S.C.

12. Fundatur hæc opinio his medijs.

Et primò ponderando verba consuetudinis, ibi,
dare prout appretiatæ fuerit, verbum namque
fuerit, propriè acceptum denotat tempus futurum
l. si non fuerit remissum ff. de iurejur. l. in bonis C.
ad

13 *ad Felleian. l. final. C. de novo codice compon.* cum qualitas adjecta verbo intelligatur secundum tempus verbi, *lin delictis §. si extraneus ff. de no. cal.* conferendo pretium in tempus futurum faciendi appretij unum de substantialibus, ex cujus declaratione actus tunc sortitur effectum, & propterea hoc tempus, quanti valeat res, debet ad-
 14 tendi ex regul. tex. in *l. quasies ff. de verb. oblig.* ubi DD. *Oldrad. conf. 168. num. 2. Rot. Rom. in anti. quis sub tit. de concess. prabend. dec. 857.* quæ iudicavit in beneficiis concessis, quando vacaverint, incerta tassa, attendi valorem, quanti valuerit illud beneficium non tempore concessionis, sed tempore vacationis, quia eo tempore illa concessio sortitur effectum, quam sequitur, alios cumulan-
 do *Surd. in conf. 335. num. 20. cum seq. vol. 3.* & tenuit *Napod. in terminis prædictæ Consuet. num. 45.* qui ponderatur illud verbum appositum per Consuetudinem appretiatam fuerit, esse tempus futurum, ex quo iusta pretia non debent constitui ex præterito.

15 Neque id mirum, cum ante exequutionem, & rei traditionem res ipsa sit in suspensio; quandoquidem conspicuum est, vicinum in quacunque parte iudicii, etiam post sententiam, etiam emptore invito, & reluctante posse poenitere, ac recedere à petito retractu, ex regul. tex. in *l. si Index ff. de mi. morib.* dictante, quod quique valet ad sui libitum
 16 renuntiare his, quæ pro se inducta sunt iure speciali, & in puncto ita senserunt *Tiraqu. de retractu, l. i. §. fin. num. 14.* *Regius Consiliarius de Bottis in citata consuet. lit. C. fol. mihi 326.* *Benedell. in Consuet. Regni, Sancimus, de iure prothomis. in rubr. num. 69.* *Rendell. in eadem Consuet. §. in primis vers. nusquam: quæ secundum suam portionem num. 19. fol. mihi 190.* & sic decisum testatur *Dominus de Franch. dec. 346.*

Si igitur vicinus libero voluntatis arbitrio poenitentia ductus, potest etiam lata sententia recedere à petito retractu, & neque tunc potest ab emptore cogi, ut rem emptam iusto pretio accipiat, fateri necesse est, quod æstimatio fieri debeat, attento illo tempore, quo vicinus aëstatur ad retrahendum, & solvendum iustum pretium, arg. tex. in *l. sed & si quis §. interdum ff. de usufructu.* ibi, *in pendenti esse dominium vius, & numerationem pretij declaraturam, cuius sit, & in l. qui-
 17 dam §. fin. ff. de verb. oblig.* ubi si stipulatio sub conditione potestativa concipiatur, quatenus pertinet ad acquisitionem inspicitur tempus exstentis conditionis.

18 Et inde est, quod æstimatio meliorationum factarum in relegata, pendente conditione, fieri debet secundum tempus restitutionis, ita post alios, quos citant, egregie resolvit *Boerius decis. 44. num. 12.* *Gomel. ad l. 46. Tauri num. 3.* *Alvar. Va. lase. de iur. emphyt. q. 25. num. 28.* *Anchar. Regim. qq. fam. lib. 2. q. 46. num. 6.* *Rosental. de feud. cap. 10. concl. 43. num. 90. vers. sexto observet tom. 2.*

Secundo, hoc pretium iustum est solvi per consuetudinem, quæ quia semper loquitur, cum casus evenierit solutionis, tunc dicitur disponere consuetudinem, & mutari cum mutatione pretii, quod est solvendum aliquo tempore, sic dicimus in lege,
 19 vel statuto, quorum vicem obtinet consuetudo, quæ municipalis est lex *l. fin. C. qua sit longa cons. §. ex non scripto*, *Instit. de iur. natur. gent. & civil. & hinc voluerunt DD. communiter, si lex, vel statutum iubent solvi pretium alicuius rei, & emptore dispositioni valeat uno modo, & tempo-*

re solutionis, de hoc pretio, quanti valet tempore solutionis, videtur intellexisse, quia hoc tempore solutionis dicitur disponere, & se mutasse cum mutatione pretii, *Bald. in l. illud num. 18. C. de Sacros. Eccles. & latè Surd. qui alios cumulat in conf. 335. num. 5. cum seq. vol. 3. vers. quibus quid, quid sit in aliis dispositionibus.*

21 Item pretium rei emptæ solvitur post factum appretium, quia ante est illiquidum. Igitur hoc tempus, quanti tunc valet, debet attendi, unde cum tempore appretii, quo declaratur pretium, dicatur perfectus contractus venditionis, eo tempore actus sortitur effectum, & illo eodem tempore res debet tradi, & pretium solvi, ex quibus de iure concludendum est in materia prædictæ consuetudinis Neapolitanæ debet solvi per vicinum pretium, quanti res valuerit tempore appretii facti per expertos Neap. & non ante.

22 Tertiò, quia dum unica finalis ratio reddi potest in lege, vel statuto, illa haberi debet expressa, doctrina est gloriæ notabilis in *l. quamvis C. de fideicom. quam ibi probarunt Bald. cæterique Scribentes unanimi consensu, & his adstipulantur Alex. conf. 129. n. 5. lib. 7.* *Decius conf. 15. num. 2.* *Soc. iun. conf. 167. n. 21.* *Anna sen. alleg. prima n. 13.* *Reg. Lanar. conf. 87. n. 4.* *Cacher. dec. 21. n. 3.* *Morot. respons. 69. n. 12.* *Surd. conf. 240. num. 14.* *Honded. conf. 39. num. 29. lib. 2.*

Sed in hac nostra consuetudine nulla alia ratio finalis assignari potest, cur antequam res vendita detur vicino illam petenti iure congrui, præcedere debeat æstimatio, nisi hæc una scilicet, ut iusto pretio vicino consignetur.

23 Iustum verò pretium illud iudicari debet, quanti res ipsa valet tempore exequutionis, ac traditionis, ut ad literam probat tex. in *l. 3 §. Divi fratres ff. de iure fisci*, ibi *Callistrat. & iusta, inquit, pretia non ex præterita emptione sed ex præsentis æstimatione constitui; sicut animi diligenti cultura pretia prædiorum ampliantur, ita si negligentius habita sint, minui ea, necesse est.* *Hactenus Jureconf. & illud idem notat gloss. celebris in l. fin. C. de patrib. qui fil. distraxe. in verb. potest valere, & glossæ adstipulantur Peregr. de iur. fisci lib. 6. tit. 4. num. 8. vers. intellige iustum pretium, Mascard. de probat. concl. 551. num. 6.*

Ergo nostra consuetudo requirens prævium appretium in huiusmodi retractu ex vi rationis unice, & finalis omnino disposuisse videtur, quod huiusmodi appretium fieri debeat, attento tempore exequutionis, traditionis, non autem litis contestatæ.

Ad fundamenta contrariæ sententiæ respondeatur, & primò ad id, quod dicebatur, venditionem
 24 factam pro pretio æstimando esse validam, & de iure approbatam, donec non sequatur æstimatio, venditio non erit omnino contracta, latissime fudat *Ignat. Lafert. in tract. de decim. vendit. & permut. cap. 2. num. 19. vers. maior verò dubitatio, ubi n. 12. dat verum intellectum ad tex. in §. pretium. Instit. de empt. & vend. ad tex. in l. fin. C. de contrab. empt.* hanc eandem opinionem tenet, & probat *Franc. de Caldas in commentario ad typum instrument. empt. & vendit. cap. 18. n. 12. vers. sed an pretium possit constitui certificandum.*

25 Ad id, quod secundo loco afferbatur, quod facta venditione ins vicino petendi rem quæsitum dicitur, & quod annus sit loco interpellationis, & per interpellationem committatur mora. Respondetur, quod annus ille fuit præfixus in odium vicini

cini ad beneficium emptoris, quia est peremptorius, & exclusivus iuris vicini; ut ipso elapso vicinus non possit rem emptam pretendere iure congrui, ne dominium emptoris diu subiaceat resolutioni, fundatur, quia elapso prædicto anno, vicinus non potest agere iuxta latè notata per Napolitan. 1. cap. prædicta consuetudinis de iure communi in verb. scientia, & emptor non tenetur amplius, quin si fuisset constitutus in mora, elapso anno, perpetuo tenetur, cum mora semel commissæ, perpetuo daret, *l. si post moram ff. de verb. oblig.* unde lapsus prædicti anni, qui fuit introductus ad excludendum vicinum, non potest operari effectum contrarium, ut constituerit in mora, & teneatur emptor ex regul. quod id, quod principaliter agitur, debet attendi, & si hic annus introductus est gratia finiendæ obligationis emptoris, non potest eundem emptorem constituere in mora, *l. si per emptorem §. quod si fundum ff. de act. empt. J. in l. si ex legati causa num. 14. ff. de verb. oblig. Bologn. in l. vinum num. 30. ff. si cor. pot.* Nec obstat, quod per litis contestationem malæ fidei effectus inducatur, & quod deinde ex probationibus factis, & sententia inde sequuta trahatur retro ad tempus sui initii, scilicet litis contestatæ, quia non attenditur bona, vel mala fides, sed existentia tituli, qui facit rem deductam in contrahibus licitè retineri, nec sententia retrahitur, prout inferius fundabo, respondendo fundamento Afflicti circa moram.

30 Nec huic secundæ opinioni obstat, quod impensas non necessarias amittit, nam non sequitur, quod amittat etiam meliorationes ex augmento temporis, quia dispar est ratio, cum propter dolum non necessarias impensas amittat, ut consideravit idem Jo: Angel. Pisanel. in prædicto loco in fine, ibi, *ut affligant eos, qui sunt retracturi res emptas.*

31 Et tandem non obstat illa communis opinio, quod quando venditio facta fuit ad mensuram, attendatur valor rei secundum tempus celebrati tractus, & non æstimationis, & mensuræ, cessat enim hoc, quando pretium visum est solvi per consuetudinem, & fundatum fuit supra in secundo fundamento huius opinionis n. 16. *unq. secundo hoc pretium.*

Ex his fundatur opinio, attendi tempus executionis, & fundamentis contrariæ sententiæ satisfactum videtur, attenda consuetudine. Solum superest respondere ad id, quod propter moram consideravit Afflicti. quæ obligat morosum ad interese, & proinde de mora culpa est intelligendum, quæ non datur sine culpa, *l. pecunia §. final. ff. de usur.* quia presupponit, quem obligatum ad aliquid dandum, vel faciendum, qui interpellatus factio hominis, vel legis dispositione, non patet, iuxta latè not. per Barbof. in l. si mora in secunda par. prima, & 2. col. ff. solut. matrim. & Bologn. in l. vinum n. 12. & in l. quod te n. 3. ff. si certum petatur.

32 Hæc mora non potest considerari in casu, de quo agitur, cum finis in contractu non prohibito, & sine dolo, ex quo translatum fuit dominium, & non attenditur bona, vel mala fides, ut eruditè adnotatam D. Jo: Chryl. Scarf. in Cyllenio legali Triumph. 13. sed existentia tituli, qui facit rem deductam in contrahibus licitè retineri, & licet ex post facto possit rescindi ille titulus, non causat moram culpam donec enim sit titulus est in suo robore, præstat licitam causam retentionis, quia nec dominium, nec causa domini recessit ab eo, & proinde, quia non est in mora, non tenetur restituere fructus, nisi

si a tempore, quo fuerit rescissus ille titulus. Hinc sunt ortæ illæ communes conclusiones Doctorum
34 maritum non teneri restituere dotem, & fructus uxori habitanti extra domum culpa, & sævitia viri, nisi fuerit secuta sententia divortii, cap. 1. de donat. inter vir. & uxor. cap. de illo, cap. perre, de divor. & cap. sua nos, de iur. iur. ratio est, quia per divortium separatur matrimonium quoad thorum, & habetur tanquam solutum, & tunc non suffinet onera, quæ onera, & matrimonium causabant titulum habendi dotem, proinde ab illo tempore divortii, quo censetur rescissus titulus, nisi restituat dotem, dicitur in mora, & tenetur ad fructus, latè idem Barbof. in rubr. ff. solut. matrim. in 2. par. num. 41. & 45. qui allegat alios. Et beneficiatus, qui renunciavit beneficium alicui, interim donec non fuerit admittitur renunciatio per superiorem, & sciverit fuisse receptam, facit fructus suos, quia à tempore admissionis, & scienter rescinditur titulus, & privatur beneficiatus suo beneficio cap. post translationem, de renunt. Gramm. dec. 126. cumulat alios Barbof. in d. l. diversis in 2. par. num. 45. & in ead. l. fin. in 2. par. num. 47. in fine cum seq. & si commisit aliquod delictum, pro quo esset dignus privatione beneficii, donec non fuerit condemnatus, & privatus per sententiam, & sic titulus rescissus, facit fructus suos, latè Felin. in cap. de quarta n. 33. de præscrip. quem sequutus Barbof. in d. l. fin. n. 47. cum seq. & emptorem conventum iudicio lationis iuxta termi. tex. in l. 2. C. de rescind. vend. non teneri ad fructus, pendente iudicio perceptos, nisi à tempore sententiæ, qua fuit titulus ille emptionis rescissus, latè tueretur Ari. Pinell. in l. 2. in 2. par. in cap. 4. de resc. vend. Barbof. in d. l. divortii §. fin. in prima par. num. 45. D. de Franch. decis. 192. n. 9. in fine cum seq. in decis. 495. & Consiliar. de Ann. conf. 24. & tamen in prædictis casibus, quia uxor sua culpa discesserat à domo, sciebat vir causari divortium per sententiam, beneficiatus se excluderat per renunciationem ab omni iure, quod habebat, & commiserat delictum, ex quo scire poterat se beneficium restitutum, & amissurum, ut ponderavit idem Barbof. in d. l. divortii in 2. par. n. 44. 51. & in §. fin. in 2. par. num. 47. in fine, & emptor conventus ex latione sciebat se rem restitutum, nec resistitur prædicta, quod loquantur in restitutione fructuum, quia dicunt de re, & fructibus, & tamen si de fructibus tantum, fructus non debentur, nisi fuerit mora, & qui licitè retinet fructus, non est in mora restituendi rem, ex qua debet percipere fructus, *l. quod servus ff. de legat. 2. l. si usufructus legatus de usufruct. leg. ut advenit Bologn. in d. cap. de quarta n. 33. de præscrip.*

33 Unde in his erit regula certa constituenda, quando contractus sunt validi à principio, ex quibus fuit translatum dominium, non committi moram, nisi à tempore, quo fuerint rescissi, cum rescindantur, prout ex nunc, & non prout ex tunc, nulla habita ratione scientiæ rei restituendæ ex existentis tituli, qui, donec non est rescissus, facit rem licitè detineri, prout ultra allegatos sic advenit etiam Fulg. in l. ex anno ff. de donat. inter vir. & uxor. & Ari. Pinell. in d. l. 2. in 2. par. in 4. cap. n. 60. post medium, & opinionem aliquorum DD. volentium scientiam restituendi rem ex titulo rescindibili inducere malam fidem, quæ causat moram, dico, procedere in titulis à principio sua natura revocabilibus, ut in donationibus causa mortis, & similibus, non in contractibus inter vivos à principio validis, ut per J. in l. si heres n. 2. ff. de

ff. de donat. conf. dat. non sequunt. & Ari. Pinell. in l. 2. in 2. par. C. de rescind. vend. cap. 4. num. 14.

39 Est verum, quod si hæc resolutio sit ex voluntate, & mente contrahentium, sit ex eo tempore, quo fuerit factus distractus, ut est in eo, qui renuntiavit, cuius resolutio tituli inducitur a tempore, quo fuerit admissa renunciatio, & sciverit fuisse acceptatam, & in retractibus conventionibus in terminis text. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. in quibus à die oblato pretii, & petitionis resolvitur titulus venditionis, ut est notatum, tunc enim, quia resolutio sit ex proprio facto, sibi erit imputandum, cum sic sibi placuerit, ut nota sunt Tiraquell. in d. l. si nunquam C. de revocand. do. pat. in verb. revertatur num. 74. Jalin l. si heres num. 2. ff. de cond. conf. dat. non sequunt. & Ari. Pinell. in d. l. in 2. par. in 4. cap. 2. C. de rescind. vendit.

40 Sed si hæc resolutio sit ex aliquo remedio, & dispositione legis præter mentem contrahentium, ut ponderavit Bolognet. in d. l. vinum num. 35. ff. si err. per. tunc quia partes non dixerunt, Iudex est ille, qui debet rescindere per sententiam causa cognita, ut est in divortio, in committente delictum, & in emptore convento pro læsione, de quibus supra, & in alijs similibus contractibus, qui veniunt rescindendi non ex facto directo ad id, vel mente contrahentium.

41 Rursus, & aliud est advertendum, quod sententia aliquando declarat, & retrahitur ad tempus præteritum, aliquando disponit, privat, rescindit, prout ex nunc retrahitur in omnibus his, quæ sunt ipso iure, & quando titulus habetur pro titulo, vel reducitur ad non titulum, ut in casibus, de quibus per Covarru. var. resolut. lib. 3. cap. 8. l. 1. & 2. col. Nat. conf. 535. Tiraquell. in dicta l. si nunquam in dicto verb. revertatur num. 18. quos casus Doctores vocantur *lata sententia*, Abb. in cap. si diligenti num. 18. de for. compet. Felin. in cap. Radulphus num. 35. & 37. de rescript. & Tiraquell. in d. verb. revertatur num. 8. 25. 26. 27. & 66. tunc, quia lex est, quæ operatur sine ministerio hominis sententia non est necessaria quoad substantiam, quia iam actus est perfectus, & consumatus à lege, sed quoad esse executionis, adeo quod sententia dicitur declaratoria, quæ est tanquam actus executivus, qui interponitur ad actus perfecti executionem Bald. in cap. 1. de fund. sine culpa non amittit. Alex. conf. 6. num. 15. vol. 3. & in addit. ad Bart. in l. Imperator ff. de iure fisco. & Felin. in cap. Radulphus num. 35. & hæc ratio est, quod in his dicitur resolutus titulus eo ipso, quod sit, vel casus successit, quia lex considerat factum, & non sententiam, ut advertunt DD. allegati à Reg. de Pont. conf. 90. num. 38. 42. 66. & 75. Barbof. in l. divortio § si vir. n. 47. ff. solut. matrim.

42 Item quando sententia profertur super actionibus, de sui natura retrahuntur, ut in actionibus conditionalibus, quæ resolvuntur ex defectu conditionibus, de quibus per Tiraquell. in d. verb. revertatur num. 277. & quando interponitur super actionibus redhibitorijs, & restitutionis in integrum iuxta terminos text. l. quod si minor. § restitutio ff. de minor in l. cum autem § cum redhibetur ff. de adit. idem Barbof. in d. l. divortio § si vir. in prima par. num. 45. circa finem cum sequunt.

43 In ceteris, quæ non resolvuntur ipso iure, sed veniunt revocanda, quod est, quando contractus veniunt à principio, quos casus DD. appellantur

ferendæ sententiæ, ut per eundem Tiraquell. in d. verb. revertatur num. 5. 8. 20. 36. 39. 112. & 196. Abb. in d. cap. si diligenti num. 18. de for. comp. & Felin. in d. l. Radulphus num. 24. cum sequunt. tunc quia factum est imperfectum, cum superest aliquid agendum, quod est illa revocatio, rescissio, vel privatio, sententia est necessaria, quoad substantiam esse, adeo quod dum non sequitur sententia, non dicitur revocatum, rescissum, vel privatum, quia in his lex considerat sententiam, & non factum, idem Bald. in d. cap. 1. de fund. sine culpa non amittit. Alex. d. conf. 6. num. 15. & notatur per Tiraquell. in d. verb. revertatur num. 324. 331. & 334. & D. Reg. de Pont. d. conf. 90. num. 39 & 46. & hæc sententia non dicitur declaratoria, sed condemnatoria dispositiva, quæ non retrahitur, ut per Felin. in d. cap. Radulphus num. 35. Bald. in authent. hoc amplius n. 6. C. de fideico. Barb. in d. § si vir n. 47. Abb. in cap. 1. n. 4. de concess. prebend. ratio diversitatis est inter hos ferendæ sententiæ, & illos, de quibus supra lata sententiæ sententiæ dicitur declaratoria, tanquam interposita super actibus perfectis, in quibus lex operata est de per se, sine ministerio hominis; idem finis, qui est sententia, trahitur retro ad suum principium, à quo habuit necessariam consequentiam, cum nil fecerit sententia, nisi declarare, in his revocandis ferendæ sententiæ actus non dicuntur perfecti, cum committantur Iudicis arbitrio determinandi, in quibus non ar. statur Iudex ad iudicandum secundum deducta per actorem, vel excepta per reum, sed aliquando condemnat, aliquando absolvit, & per consequens sententia, quæ est finis, non habet necessariam consequentiam ad principium; cum omnia dependeant ab arbitrio, & potestate Iudicis, unde finis tunc inducens perfectionem inspicitur, & non principium, l. cum Syllaniamum C. de his quibus, ut indign. & per consequens non retrahitur, ut notantur Barbof. in d. § si vir num. 47. D. Reg. de Pont. conf. 90. num. 11. & not. per Bolognet. in authent. si quis in aliquo num. 11. C. de edend. & sententia dicitur, non declaratoria, sed dispositiva, & hæc ratio est, quod in delictis, in quibus venit imponenda pœna confiscationis per sententiam, ante sententiam, poterit delinquens bona alienare, de eis testari, agere, & suum ius prosequi, de quibus latè per Tiraquell. in d. verb. revertatur num. 324. 331. & 354. & si moreretur, antequam fuisset condemnatus, extingueretur processus, idem Barbof. in d. § si vir num. 48. qui al. legat alios, & interim facit fructus suos, sic etiam maritus ante sententiam divortij, & emptor conventus pro læsione, quia sententia non trahitur retro, prout ex tunc, sed rescindit, prout ex nunc; ut est fundatum,

45 Secundum terminos consuetudinis Neap. contractus emptionis fuit validus à principio, & dominium ex eo translatum in emptorem, cum non sit necessaria denunciatio, ut advertit Maxil. in consuet. Baronsi in rubr. de iur. probomiss. in § in donationib. num. 41. cum sequunt. & probant verba eiusdem Consuetud. ibi, emptorem dare rem emptam, quæ præsupponit perfectum contractum, & emptorem effectum dominium, à manu cuius debet accipere vicinus, & consuetudo est, quæ resolvendo illum contractum, cogit emptorem ad vendendum, ut per lo. Ign. in repet. l. dudum C. de contrahen. empt. n. 3.

Suborta hac difficultate in Sacro Regio Confessio ob varias decisiones, antiquis, & novissimis tem;

temporibus in eo factis circa pretium rei stabilis retractus per vicinum iure congrui virtute. Consuetudinis Neapolitanae, an scilicet sit aestimandum & liquidandum, prout tunc volebat tempore venditionis, petitionis, siue litis contestatae, vel prout nunc valet tempore executionis sententiae, & pretium ipsius rei.

Die 2. mens. Octobr. 1622. pro decidendo articulo congregato S. C. ordine spectabil. Jo. Baptista Valenzuola Velasquez Regentis Regiam Cancellariam, & officium Praesidentis ipsius S. C. deinde in supremo Italiae Consilio Regentis de capi, ex quo fuit effectus ad Supremum Consilium Castellae, nunc postremo Praesidis Regiae Cancellariae Granatenlis viri peritissimi, & inter ceteros.

Per idem S. C. fuit solemniter decusum, pretium rei stabilis retractus per vicinum ab illius emptore virtute Consuetudinis Neapolitanae esse aestimandum, & liquidandum, prout valuerit tempore facti appretij, pro executione sententiae latae contra emptorem condemnatum ad relaxandum rem emptam iure congrui, non autem prout volebat tempore venditionis, petitionis, aut litis contestatae in iudicio juris congrui, & ita in dies servatur in cunctis huius Civitatis Tribunalibus.

ARGUMENTVM.

An conductor praediorum Ecclesiae sit praefertendus in nova locatione, finita prima locatione.

S U M M A R I U M.

1. Conductor antiquus non praefertur novo conductori, unde finita locatione, nullam inferre potest quaestione domini, nec nova conductori. & n. 4.
2. Secus in praediis rusticis Civitatis Neapolitanae.
3. In praediis Ecclesiae non praefertur antiquus conductor.
5. Antiquus conductor praefertur, quando est ad longum tempus, quia habet in eis in re sua emphyteusis.
6. Conductor antiquus praefertur, si sterilem terram ad culturam reduxerit.
7. Conductor antiquus praediorum fisci praefertur.

DE C. I. S. I O C I X.

1. Indubitata hodie conclusio est, antiquum conductorem minime praeferrere, & ita recepta in Sacro Consilio iuxta text. in l. no cui C. de locat. ubi Bald. Salyc. Alber. & alij, & pro regula constituunt omnes DD. sic etiam Boer. dec. 107. Alvarez Valasc. & ibi Ruger. Roland. in l. hisaur. in re emphyt. quass. 24. num. 1. Calcan. conf. 8. num. 36. Mant. conf. 48. in fin. vers. sed tamen prima lib. 1. Myning. sing. observ. 23. Anton. Gomez Hispan. in tract. variar. resolut. cap. 3. de locat. 5. vers. item quare Praef. de Franch. decis. 406. Reg. de Pont. conf. 23. vel. 1. Gizzarell. dec. 5. Anna conf. 77. & reliqui adducti per Gratian. discept. forens. cap. 357. in princ. novissima Ratt. conf. 18. & si aliqui Doctores aliud dixerint, secus Neapoli, ubi attenda consuetudine in locatione praediorum rusticorum praefertur conductor antiquus ex dictis per Affl. decis. 238. prout eam intelligunt Dom. de Ponte conf. 23. Anna d. conf. 77. num. 18. Ratta d. conf. 18. n. 6. vers. cum ista decisio concordat.

3. Dubitatum fuit, an idem sit in praediis Ecclesiae, & antiquum praefertendum tenebant Rebus. in compend. de alienas. ver. Eccles. nu. 62. in fin. vers. unde consuevit Smetus, Covel. praef. quass. comm. contra comm. quass. 796. nu. 67. Grat. discept. forens. cap. 357. num. 42.

Horum fundamentum primum est ex dictis per Bart. in l. 1. num. 3. C. de instab. lib. 1. dum not. ex illo text. quod colonus debet potius vendere fructus domino, quam alij, iusto tamen pretio.

Secundum ex text. in cap. ad aures, de reb. Eccles. non alienand.

Tertium ex equitate iuxta l. Congruit C. de locat. praediorum fisci. quia semper eius administratores praesentibus oculis equitatem habere debent, cum nullum petatur dampnum ex eo, quod primus conductor praefertatur secundo.

Sed contrarium fuit iudicatum in causa Florantij della Selva cum Martio Cillo super locatione praedij cuiusdam Ecclesiae Religionis Hierosolymitanae sub die 27. Junij 1620. & absolutus novus conductor a petita praedicatione per antiquum conductorem.

4. Cuius sententiae fundamentum illud praecipuum fuit, quod nulla considerari potest differentia in Ecclesia; idcirco iuxta text. in d. l. no cui primus conductor finita locatione controversiam inferre non potest, nisi in scriptis relocationem probaverit, & hoc favore libertatis dominorum, ut libere possint locare c. 2. locat. eo magis contra Ecclesiae libertatem esset prohibitio, ut eorum bona non posset Ecclesia locare, cui vellet.

Hanc opinionem ex prof. ssa tenuit Vincent. de Franch. & ita determinatum decis. 406. in fine, & pluries decusum testatur Gizzarell. decis. 5. in fine Ratta conf. 18. qui in indice argumentorum eiusdem decisionis ita iudicatum refert.

Respondetur ad adducta pro contraria opinione.

- Et primo ad doctrinam Bart. ibi, praefertur dominus, qui habet lucrum in re, & re vera est limitatio in locatione ad longum tempus, ex quo lucrum in re constituitur, ut ex emphyteusi, de qua per Ann. in d. conf. 77. num. 25. Gizzarell. decis. 6. nu. 20. & in hoc casu loquitur Rom. in dicto, conf. paulo inferius vers. socius est in casu d. l. no cui.

Ad text. in cap. ad aures respondetur, tunc esse praefertendum virtute d. cap. cum sterilem terram ad culturam reduxit, & est alia limitatio ad l. no cui, de qua per Ann. lat. in d. conf. num. 29.

- Et tandem ad text. in l. congruit, id esse speciale in praediis fisci, Praef. de Franch. in d. l. no cui. num. 7. & Anna in d. conf. 77. n. 2. & diffusè optimis medijs fundat Gizzarell. dicta decis. 5. & in similibus in materia temporariae locat. non sunt equiparati fisci, & Ecclesia, Barboz. in l. filiofamilias 6. fin. num. 40. in fine vers. neque obstat argumentum Romani, & latius respondet Ratta praef. confilio.

ARGUMENTUM.

Agitur de divisione communis fundi, & an in licitatione unius partis ad instantiam creditoris praeferrantur coheredes compossidentes extraneo emptori, etiam post perfectam venditionem.

S U M M A R I U M.

- 1 Communis ager à fisco tantum vendi potest.
- 2 In communione, vel societate nemo cogitur invitus possidere.
- 3 Communis fundus si commodam divisionem recipiat, partes eius singulis adiudicantur.
- 4 Communis ager si inter socios aequis partibus dividi non potest, uni adiudicatur prævia æstimatione, qui ceteris solvit pretium pro parte ecedente, quod ad se pro sua rata spectat.
- 5 Communis domus, vel aliud, quod nullam patitur divisionem, totam uni adjudicandum est, qui alteri ad pretium condemnatur.
- 6 Fratres præferuntur creditori in licitatione.
- 7 Item socius pro eodem pretio.
- 8 Item duo uni præferuntur ex consocijs.
- 9 Rigori scripto non præferatur æquitas non scripta.

D E C I S I O CX.

- Q**uamvis ab alio, quàm à fisco communis ager vendi non liceat, l. prima, & secunda C. de commun. rer. alien. attamen nemo in communione, vel societate compellitur invitus detineri l. fin. C. commun. divid. si enim fundus commodè divisionem recipiat, partes eius singulis adiudicari debent §. pen. l. ult. de offic. indic. si vero inter socios regionibus ager dividi non potest æstimatione iusta facta uni sociorum adiudicatur, compensatio pretij invicem facta, eoquè, cui res majoris obvenit, ceteris condemnato l. ad officium §. cum autem C. commun. divid. d. §. pen. l. ult. de offic. indic. in 2. par. si autem domus sit, vel aliud, quod dividi nullo modo potest, tunc totum uni adjudicandum est, & is alteri ad pretium condemnandus est d. §. pen. in fin. prævia tamen licitatione, quod si æquale pretium omnes offerant, is obtinebit, qui maiorem possidet partem l. Sancimus §. ne autem communione C. de donat. Cap. dec. 36. in print. ex quibus per M. C. fuit approbatum decretum Curie Civitatis Hostuni, per quod præceperat cohæredibus, quod solvant pretium partis nolenti in communione manere, vel relaxent domum soluto pretio portionum ad eos spectantium in banca Lanzette in causa Martinellæ Staniscie sub die 26. Martij 1607. & alijs urgentibus creditoribus. unius ex hæredibus fuit M. C. iunctum cohæredibus, quod infra certum tempus faciant depositum pretij pro tertia parte domus, quæ erat indivisibilis, ad debitorem spectante, alias provideretur super distractione, & in eorum contumaciam licitata extraneus emptor admissus fuit, verum possessione capta duo ex tribus fratribus, quorum erat domus communis pretium tertie partis deposuerunt, ipsosquè præferri instabant.
- Primò, quia fratres per tex. in l. prima ff. de privil. credit. & latè per Brun. in tract. de cess. bon. quæst. 24. principali, ubi quod præferatur creditori in licitatione.
- Secundò, quia pro eodem pretio præferatur socius Bald. in d. l. multum interest ff. de commun. rer. alien. n. 3. vers. nam si ille vult. Guid. Pap. sing. 780.
- Tertiò, quia ipsi, cum sint duo, præferri debent, sicuti præferrentur cohæredi, à quo hic vendens causam habet, ex dictis per Capyc. d. dec. 36. d. num. 3.

Quibus replicabatur pro parte emptoris, quod prædicta vendicant sibi locum ante solutionem pretij in ipsa licitatione, non autem post perfe-

ctam venditionem soluto pretio l. 4. C. de commun. rer. alien. & huic scripto rigori non esse præferendam æquitatem non scriptam l. placuit C. de indic. verum quia non fuit denunciatum competentibus, ut ex processu, hoc non obstat. Et ex his per S. C. me referente fuerunt admissi fratres, & iudicatum, quod restituatur possessio dictis fratribus, stante deposito, in causa Jo. Aurelij, & Jo. Dominici Vitalis cum Francisco Antonio de Fusco, processos in M. C. est in banca Russi creditorum Jo. Baptista Vitalis.

A R G U M E N T U M.

Creditor in pecunia numerata, quando teneatur accipere à debitore, vel eius hæredibus tot bona stabilia, & de materia auth. hoc nisi C. de solutionibus. Agnatus hæres, qui potest uti iure prælationis, an possit ad instantiam creditorum antè tempus compelli ad declarandum, si intendit uti dicto privilegio, & terminus anni datus à iure an possit à Iudice coarctari?

S U M M A R I U M.

- 1 Remedia, quæ dantur creditoribus, quando substantur bona debitoris, & non reperitur pretium per S. C. arbitratum.
- 2 Bona insolutum tradi non possunt creditori, quando per debitorem expresse renunciatum fuit auth. hoc nisi C. de solutionibus.
- 3 An habeat locum auth. prædicta in hærede cum benef. leg. inven.
- 4 Renunciatio auth. hoc nisi, ad hoc, ut operetur, quæ requirantur, & in quibus casibus locum habeat.
- 5 Creditor potest licitari, ut quilibet alius.
- 6 Iustum dicitur pretium, quod quis habiturus est sine deceptione.
- 7 Res tantum valet, quantum communiter vendi potest.
- 8 Iustum æstimatur pretium oblatum, præcedentibus præceptis, quod meliorem procurent oblationem, quando maior non fuit producta oblatio.
- 9 Pretium tripliciter consideratur, nimirum infimum, supremum, & medium.
- 10 Hæres agnatus, cui competit prælatio, an compelli possit, ut declares, si intendit uti iure prælationis, & an possit coarctari terminus anni datus à iure, & num. 14.
- 11 Iudex ex causa potest brevare terminum, quando dilatio legalis conceditur absque ministerio Iudicis.
- 12 Agnatus præferatur in venditione fendi pro æquali pretio, quod ab aliis offertur.
- 13 Actio prælationis incipit oriri post factam venditionem.
- 14 Agnatus declarans nolle emere ante tempus à iure concessum, adhuc, sequente deinde venditione, poterit redire ad ius renunciatum, & n. 16.
- 15 Prohibitus vendere, nisi Titio, facta requisitione dicto Titio, illo declarante nolle emere, & facta alteri venditione non potest emptor inquietari à prædicto Titio.
- 16 Deciso.

D E C I S I O CXI.

- 1 Substanta ad instantiam plurimorum creditorum Civitate Casertanum, non reperto pretio

- tio per S. C. arbitrato, fuit dubitatum de remedio, pro satisfaciendis creditoribus *glos. in l. a. Divo Pio. § si pignora. in verbo addicantur ff. de re iud.* quadruplicem viam creditori esse ait duas alias addit. *Musc. in sua praxi par. 3. glos. ad iudicantur à n. 6. vers. ad quod perfectum*, ex quibus nulla in casu nostro praticari potest præsertim adiudicatio, stante renunciatione *auth. hoc nisi debitor C. de solutio- nibus* juxta *decis. Collateral.* quam refert D. de Franch. *decis. 18. & D. Kovit. cons. 18.* qui fundant, & *decisum* referunt, stante renunciatione prædicta, & pacto solutionis in pecunia numerata, non esse locum adjudicationi, (quamvis contrarium teneat Philippus Pascal. *in tract. de patria potest. par. 2. cap. 9. num. 80. fol. mihi 347.*) quod etiam in casu, de quo agitur, cessat impossibilitate facti, cum Civitas Casertarum sit individua, & creditores plures, quod etiam procedit in hærede debitoris cum benef. l. & inv. amplum patrimonium habente, D. Vinc. de Franch. *dec. 83. & Gizzarelli. dec. 7.* de quibus meminit, & eas exornat Novar. *in tract. de datione insolut. dec. 20.* ubi de *dec. D. de Franch. & dec. 21.* ubi de *dec. Gizzarelli*; si verò patrimonium non est amplum, tunc in beneficium, & ad libitum creditorum, hæreditaria bona traduntur, & ipse hæres in benef. legis, & inv. ad aliud non tenetur Novar. *præcit. tract. dec. 19.*
- 4 Quæ verò requirantur ad hoc, ut renuntiatio prædicta *auth. hoc nisi operetur*, & in quibus casibus locum habeat, habes per Josephum Ludovic. *par. 2. dec. 64. & super ea Novar. d. tract. decis. 3.*
- 5 Per licitationem igitur succurrendum erit, potest enim creditor licitari, ut quilibet alius, ut *l. 2. C. si in caus. iud. pign. glos. in d. § si pignora. vers. certum, quia potest licitari.*
- Et deveniendo ad casum, de quo agitur, reperitur emptor, qui obtulit pretium, non tamen iuxta appretium declaratum per S. C. sed paulò minoris, quam oblationem non esse recipiendam creditores instabant tanquam non ad iustum ascendentem pretium.
- 6 Sed non per hoc, iustum non esse pretium dici potest, iustum enim dicitur pretium, quod quis habiturus est sine deceptione, Add. ad tract. Marc. Mantua. *de iur. probomif. fol. mihi 100. iter. n. 26.*
- 7 quoniam res tantum valet, quantum communiter vendi potest, *l. pretia rerum ff. ad l. falc. glos. in d. l. pretia rerum in verbo sanguantur*, & *glos. in cap. cum causa il. 2. in verbo ad alium in fine*, ubi Abb. *num. 3. de test. & attest.*
- 8 Post subhastationes, & plura præcepta, quod meliorem procurant oblationem. creditores, alia maior oblatio non fuit producta, ex quo verificatur, hoc pretium iustum æstimari, nec obstat arbitrium Sac. Conf. per quod non taxativè hoc pretium iudicatum fuit, sed quanti pretii reperi potest *l. si servum 33. ff. ad l. aquil.* Fulvius Lanar. ad repetitiones feudal. Regen. Lanatii *§ sed & res. per quos fiat invest. n. 65.* sed ad hoc, ut emptores deliberare possent super pretio offerendo.
- 9 Insuper pretium habet latitudinem, nam pretium est triplex, primum dicitur infimum, alterum dicitur supremum, & tertium dicitur medium, nempe inter summum, & infimum, attenda etiam pecuniarum penuria, paucitate emptorum, quod consideraverunt DD. prout per Molfes. *in sua summa par. 2. tract. 12. cap. 5. n. 63. & seq.* & diversitate æstimationum, ter, enim fuit dicta Civitas appretata, primo à tabulariis, secundo ab huius Civitatis Primario, tertio à S. C. non tamen semper tanti,

10 Creditores asseruerunt maiorem oblationem non fieri ob prælationem, quæ competit hæredi agnato; deo instabant, quod compellatur hæres declarare, si intendit uti iure prælationis, coarctari petebant terminum anni datum à iure, ut in *§. Titius, si de feudo contentio sit inter dona. & vassallid* fundabant ex *decis. S. C. relata per D. Vinc. de Franc. § 88.* in qua fuit recepta opinio Bart. & *glos.* quod ex causa possit coarctari terminus contra communem opinionem, de qua per Din. quæ forsitan tutior videtur, cum sit conformis juri communi.

Et dato pro vera opinione Bart. & *glos.* per S. Ciapprobata, adhuc restrictioni temporis non erit locus, cum nulla adsit iusta causa, quæ fuit considerata à Bar. & S. C. tunc enim legalis dilatio potest breviri, cum iusta concurrat causa, & quando dilatio legalis conceditur ministerio Iudicis Afflict. *in Constit. exceptiones lib. 2. de except. dilatoriis num. 17. vers. non obstat, quod dilatio legalis.*

Nec currit annus, nisi post perfectam venditionem, quia actio, & tempus agnato incipit currere post perfectam venditionem, ut post alios fundat Theodor. *alleg. 92. n. 18. & in individua*, quod ad instantiam agnati, volentis vendere non tenetur agnatus declarare, si velit emere, vel ne, tenent in puncto Pistor. adducens ad hoc Speculat. *in tit. de emphyt. § nunc aliqua un. 123. & hoc maxima cum ratione*, quia ius, quod à iure reperitur concessum agnato, non potest ob eo auferri sine manifesta iuris dispositione, ut bene discurret Pistor. *ibi num. 62. usque ad 63.* respondens contrariis.

Insuper impossibilis est in casu, de quo agitur, petita declaratio, nam juxta communem Doctorum sententiam præfertur agnatus pro eodem pretio, quod ab aliis offertur, Andr. *in § sed & res, per quos fiat investitura*, dicit, hunc agnatum præferri extraneo in emendo, dummodò velit dare de pretio tantum, quantum extraneus idem Corbul. *tenet de iure emphyt. quasi 2. ob alienationem in requisito domino num. 2.* cuius verba sunt, ex quo notant Bald. Alvar. & Cardinalis Alex. *quod agnatus, qui ceteris præfertur in venditione feudi, debet dare id pretium, quod ab aliis offertur*, Dom. de Ponte *decis. 11.* ex communi Doctorum schola refert, quod in feudis, dum fit ipsorum alienatio cum domini assensu, agnatus præferatur in venditione extraneo facienda, offerendo pretium, quod ad extraneo emptore inventum erit, Afflict. *in d. § sed & res*, ibi, *agnatus paratus est emere, & vult tantum dare, quantum extraneus*, Alvarot. *in d. § sed & res num. 3.* Jacobinus *in ver. cum pacto il. 2. num. 38. & 39.* Curtius, Jason. Bar. Zal. Præpositus, & ceteri, quos refert, & sequitur Scardarius *de feudis tom. 1. par. 8. cap. 7. n. 6. & 7.* & nedum æquale circa quantitatem, sed circa tempus, modum solutionis, & tantas, & circa omnes circumstantias appositas in oblatione extranei, sic bene Rosental. post innumeros, quos allegat *tom. 1. cap. 9. membro 2. concl. 9. fol. mihi 879. n. 3.* in additione *lit. D.* incip. probat tex. quod etiam fundatum fuit in præcedentibus decisionibus: subhastatione enim non sequuta non potest dari pretium, quod ab alio offertur, & sic præcedere debet subhastatio; actio enim prælationis incipit oriri post factam venditionem, cognito pretio, modo solutionis, clausulis instrumenti, & circumstantiis, ex quibus de liberare possit agnatus, an velit preferri.

Nec

Nec obstat decisio relata per Præs. de Franch. *decis.* 588. quia loquitur de vicino retrahente vigore consuetudinis, qui certus erat de pretio, & habebat promptam pecuniam, & erat res parvi momenti, & ad fundamenta, de quibus per Fulv. Lanar. in additionibus ad repetitiones feudales Regentis Lanarii *§. sed & res, per quos fiat investitura*, & per Dom. Reg. Tap. *decis.* S.C. 57. qui ad declarationem S.C. recurrendum esse, ut sciatur iustum pretium, tenuerunt, iuxta quod deliberare poterit agnatos, an velit retrahere, & sic poterit ad prædictam declarationem cogi, stante appretio per Sac. Conf. respondetur ex dictis per eundem Fulv. *num.* 64. *ver. non enim per viam indirectam*, id esse dispositum in favorem agnati emptoris ad evitandum iniustum pretium, quando esset oblatum supra veram æstimationem ob aliquam æmulationem, affectionem, vel invidiam, & ita intelligenda est *decisio* Sac. Conf. 57. ut advertit Dom. Carolus Tap. *ibi num.* 23. *ver. præterea dicebatur, neminem contradicere conclusioni*, quod consideravit Bal. in *d. §. porro* Præpositus, & alii per Scradet. *de feud. tom.* 1. *par.* 8. *cap.* 7. *n.* 73. Bortell. *tom.* 1. *cap.* 9. *membre* 2. *concl.* 9. *fol.* *mibi* 879. *num.* 3. in additione *lit. D.* incipiente probat textus quod cessat in casu, de quo agitur, cum post plura præcepta, quod procuraret meliorem oblationem præsentata fuit sine fraude oblatio.

14 Et quamvis declarasset, quod nollet emere, adhuc sequuta deinde venditione poterit redire ad ius renunciatum, & petere prælationem, ex quo quando tenuit, nesciebat pretium ab extraneo oblatum, Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 9. *n.* 146. *vers. nam quod supra dictum est*, tradit optimè Pistor. *lib.* 2. *quæst.* 12. *num.* 61. distinguens inter prohibitum vendere, nisi Titio, & tunc facta requisitione Titio, & illo declarante nolle emere, fit venditio alteri, & amplius non potest inquietari emptor à Titio, sic Bar. in *l. qui Roma §. coheres ff. de verb. oblig.* ubi Imol. Aret. Soc. & alii, secus autem quando venditor liberas habet habenas rem suam vendendi cuilibet, nam tunc licet requirat agnatam, & ille dicat nolle emere, si talis requisitio, nec emptore, quia declaratio personæ emptoris est intempestiva, poterit deinde petere prælationem Hartm. Pistor. *d. quæst.* 12. *num.* 61. *ver. venit mihi, ibi, sine pretii, & emptoris designatione*, & deinde, *sed etiam qualitatem emptoris, cum ea possit esse emptoris conditio, ut agnatus aliquis non redempturus, tamen vel maxime propter talent emptorem redimeret.*

16 Hinc ex supra allegatis cum remansisset ad extinctum candelæ dicta Civitas Casertarum Illust. Duci Castri pro pretio ducatorum centum nonaginta quatuor millium, comparente deinde Ill. Ducissa Sermonetæ tanquam proximior agnata prælationem petente pro eodem pretio, me Commissario fuit decisum in S.C. quod præferatur dicta Ill. Ducissa pro pretio oblato cum eisdem conditionibus, & qualitatibus in dicta oblatione contentis die 10. Februarii 1699. in Banca Simeonis pro Felice.

ARGUMENTVM.

Quæ probatio sufficiat pecuniam ad conservationem rei, puta triremes fabricandas, vel reficiendas mutuo danti, ut is tanquam potior præferatur creditoribus anterioribus in

stipendio solvendo Præfecto triremium iuxta disposit. *tex.* in *l.* interdum, & seq. ff. qui pot. Et an hic potior dicatur etiam quoad interesse. Tertio facta cessione nominis debitoris, iuxta causam præcedente, an dicatur translatum dominium.

S U M M A R I V M.

- 1 Creditor, qui ad rem conservandam credidit, quomodo probare debeat ad hoc, ut potior dicatur impensum fuisse, quod credidit, & *nu.* 3. 4. & *de cifo num.* 7.
- 2 Creditor, qui dedit pecuniam ad conservandam rem, si ultra necessitatem conservationis aliquid superest in eo pluri non erit potior.
- 3 Pecuniam fuisse versam in beneficium Ecclesiæ, seu Civitatis presumptionibus, & coniecturis probari potest.
- 5 Probandi onus incumbit dicenti, universam pecuniam mutuatam non fuisse in refectioem conversam.
- 6 Pecunia soluta Duci, vel Capitaneo triremium tempore, quo triremes indigebant impensis, quod operetur.
- 8 Creditor, qui pecuniam ad conservandam rem dedit, an sit potior quoad interesse.
- 9 Dominium sicut in rebus corporalibus sequens traditione transfertur, ita in rebus incorporalibus, & nominibus debitorum, iuxta si adfuerit causa, per cessionem transfertur.
- 10 Cessio, quando in ea intervenit iustum pretium, est loco emptionis, & venditionis.

D E C I S I O CXII.

- 1 **A**D primum videbatur dicendum, pecuniam impensam fuisse in rem conservandam, esse plenè probandum, cum sit fundamentum intentionis, *laçor C. de probat. cum concordantibus adductis* per Joseph Ludovic. *decis.* *Perus.* 15. *num.* 1. idem enim posterior potior est priore, quia in rem conservandam impensum est, quod credidit, *d. l. interdicti ff. qui pot. in pign. hab.* & requiritur, quod dicta pecunia fuerit necessaria pro dicta refectioe, sed in eo pluri, quod fuisset mutuatam ultra dictam necessitatem, ut *vs in l. fin. ff. de exercit. action.* Rip. in *l. si ventri §. Divus ff. de privil. creditor.* *laçor in l. creditor numero 3. vers. tertio limita. istam legem ff. si dert. petat.* Negulant: in *tract. de pignor. 2. membr. 5. par. num.* 18. *vers. quartò restringe dictam fallentiam.*
- 2 Præsumptionibus, & coniecturis probari posse, ex Menoch. *de arbitrar. cas.* 432. *num.* 33. *vers. dubitari autem quandoque hic contingit*, ubi tenet, pecuniam fuisse versam in Civitatis, vel Ecclesiæ utilitatem, præsumptionibus, & coniecturis probari posse ex omnium DD. ex æstimatione, Mascard. in *tract. de probation. concl.* 1166. in *principio.* Paul. Montan. in *prag.* 2. *de administr. Uni.* *ver. num.* 129. Castill. *decis.* 205.
- 4 Et est *tex.* expressus in *l. fin. ff. de exercit. action.* per quem *tex.* Mascard. *præcitato loco num.* 8. *vers. si item non habet specificum mandatum*, tenet, scilicet esse, quod tempore mutui navis indigebat reparatione, licet aliter non doceat de reparatione, navis, dummodò in refectioem dederit, atque ei, qui in id præpositus erat eo in loco, ubi res erant, quæ comparari poterant, & debebant ad reparationem, ratio.

rationem afferentiam si tanta diligentia desideraretur in hoc navis casu, quanta in cæteris, nullus reperiatur; qui in navim reficiendam mutuo pecuniam dare vellet, quod incideret in magnum periculum, & commoditas maris deperiret. Idcirco ad hoc tollendum Sacrum Consilium voluit, quod satis esset probare, quod tunc necessitas imminerebat ut ait Angelus in d. §. si verum quis post num. 19. vers. in hac opinione fuit, Azo in auth. de alien. & emphys. Montan. pract. loc. m. 125. & 128. vers. maxime si tempore contractus.

Vnde qui dicit, pecuniam totam mutuata, non fuisse in refectionem conversam, habet iple probare per d. l. final. vers. etonim non oportet per quem tex. Rip. in d. l. si ventri §. Divus n. 4. vers. & nota, quod is ff. de privileg. credit. ita tenet.

6 Et quando pecunia fuit soluta Duci, seu Capitaneo triremium tempore, quo triremes indigebant impensis, in eam causam, sufficiens probatio est, in illam causam fuisse conversam, & dominus tenetur, arg. l. prima §. mutuum ff. de exercit. actio. Aret. in §. si igitur. Inst. quod cum eo num. 6. vers. secundus casus est, Menoch. de presumpt. lib. 3. praesumpt. 55. n. 5. vers. prima est coniectura, Malcard. pract. loc. n. 11.

7 Quibus præsumptionibus, & coniecturis concurrentibus, per Sacrum Consilium iunctis Aulis sub die 27. Octobris 1621. in causa inter hæredes Citarellæ, & Rinaldi contra creditores Jo. Vincentii, & Marcelli Caraccioli fuerunt declarati creditores potiores hæredes Citarellæ, & Rinaldi super stipendio dictis de Caracciolo debito per Regiam Curiam pro gubernio triremium, in quam causam pecunia fuit mutuata, in banca de Simeone.

8 Quoad secundum diffusè ad partes examinat questionem Dom. de Ponte decis. 34. n. 20. & fundat dispositionem l. licet, & legis interdum extendi etiam ad interesse, Sacrum Consilium reservavit deliberationem.

9 Quoad tertium, certum est, quod sicuti in rebus corporalibus, præcedente iusta causa sequuta traditione dominium transfertur, l. nunquam nuda ff. de acquir. rer. domin. §. per traditionem Instit. de rer. divis. ita etiam in nominibus debitorum, & incorporalibus iusta si adfuerit causa per cessionem transfertur dominium, nam ibi cessio habetur loco traditionis, & idem operatur cessio incorporalium quod traditio in corporalibus, gloss. in l. fin. C. quando fiscus, vel privatus, & in l. final. in verb. portionibus ff. de donat. & in l. secunda C. de actio. & obligat. ubi Bar. & DD. Bar. in l. is, cui §. final. ff. de in poss. leg. Cast. in par. diversas num. 9. & 10. C. mandata. & in l. si vir uxori num. 2. ff. de acquir. possess. Alex. in l. ex legato in princip. C. de legib. Bald. cons. 341. Signor. cons. 21. factum sic se habet n. 6. Alex. cons. 122. num. 10. vol. 7. Fulg. cons. 217. in fine, viso exemplo, Dec. cons. 446. num. 5. Natt. late in cons. 392. num. 24. lib. secundo; ubi plures cumulat, imò per cessionem iurium transfertur etiam possessio, Bald. cons. 436. quidam creditor lib. 3. Natta d. cons. n. 5. & 40. Corn. cons. 96. n. 2. & cons. 106. n. 1. lib. 1. cedere enim est quasi decedere, & alium loco sui ponere, Natt. d. cons. n. 24. idemque est in incorporalibus dicere, cedo, quod do, Bart. in l. si a ff. de donat. caus. morte, & in l. prim. C. de actio. & oblig. cedere, & tradere paria sunt, Bart. in l. Labeo in fin. ff. de pact. atque eò maxime prædicta pro cedunt, quando in cessione intervenit iustum pretium; nam tunc est loco emptionis, & venditionis, late Roman. cons. 86. viso quaestione thewate,

dum enim cessio fit creditori, loco solutionis, transfertur ita dominium, sicut per emptionem, & creditor dicitur possidere pro soluto, ff. & C. pro soluto.

ARGUMENTUM.

Locans operas Rationali oro scribendis libris super salario pervento eidem Rationali ex dicto opere, præfertur creditoribus hypothecariis etiam anterioribus.

SUMMARIUM.

- 1 Ex emolumentis, & salariis ante omnia deducenda sunt expensæ pro ipsa mercede consequenda, fructus enim non dicuntur, nisi deductis expensis.
- 2 Labores, & servitia pro rei recuperatione, & defensione sunt eidem rei annexa, ac coherencia.
- 3 Expensæ, & salaria famulorum deducenda sunt a fructibus.
- 4 Pro salario famulis debito datur prælatio omnibus aliis creditoribus etiam anterioribus, & hypothecariis, quando pecunia pervenit ex eodem negotio, pro quo debetur salarium, veluti in salario debito institutoribus, & decisio n. 6.
- 5 Laboratores pro mercede, & alimentariis pro alimentis habent hypothecam tacitam privilegiantem, & præferuntur aliis anterioribus expressam habentibus hypothecam in pecunia perventa ex eodem labore.

DECISIO CXIII.

Ioseph Faiella operas suas locavit Jo. Vincentio Rocco Rationali li. Principis Hostiliani ad scribendos libros rationum Status, & patrimonii Ill. Principis, cui ipsemet Rationalis promisit solvere.

Super deposito per Ill. Principem facto salarii Rationalis, petiit uxor dicti Jo. Vincentii satisfieri pro dotibus, tanquam creditrix hypothecaria anterior, replicabat Ioseph esse præferendum pro eo, quod sibi debebatur ratione laboris super pecunia perventa ex prædicto opere.

- 1 Primo, quia ex istis emolumentis, & salariis ante omnia sunt deducendæ expensæ pro ipsa mercede consequenda; fructus enim non dicuntur, nisi deductis expensis, est tex. ad litteram in l. fundus, qui dotis ff. famul. eroisc l. impendio §. divortio, & l. fructus ff. solut. matrim. Bart. cons. 186. Avendan. resp. 5. num. 3. Menoch. de recuper. poss. reuoc. l. 5. n. 574. Gaspar. Thes. lib. 2. quaest. forens. 29. sub n. 2.
- 2 Hinc etiam dicit Grat. disc. forens. lib. 2. cap. 257. n. 27. quia labores, & servitia pro rei recuperatione, & defensione esse eidem rei aded annexa, ac coherencia, ut tantò minùs in illa esse videatur quantum pro dicto salario, & mercede solvendum sit Bart. in l. quod dicitur ff. de impens. in reb. dot. fact. Aff. decis. 359. num. 1. & 2. & in specie, quod sunt reducendæ expensæ, & salaria famulorum est tex. in cap. presens §. porrò, de offic. ordinar. lib. 6. quem adhuc propositum, adducit Tiraquell. de utroque retract. §. 15. glo. 1. nu. 7. ubi etiam quamplurima similia adducuntur.

Vnde tantò minùs debet consequi ab Ill. Principe Hostiliani, quantum importat salarium, & servitium ipsius Iosephi, & sic abest ab hæreditate Joannis Vincentii.

Secundò, quia etiam pro salario famulis debito datur præatio omnibus aliis creditoribus etiam anterioribus, & hypothecariis, ut post Decian, *conf. 108. vol. 2. num. 23.* & Sebast. Montic. *in §. item servitia num. 38.* Instit. de action. tenuit, & multis rationibus probavit Felician. *de consil. lib. 3. ad cap. 5. in 2. som. num. 12. vers. praterè observandum est.* quod optimis mediis fundat, quam opinionem quamvis impugnet Amator, Rodriq. *in tract. de privileg. creditor. par. prima ars. 3. num. 26. vers. in quibus ita præsuppositis;* tamen opinionem indistinctè an mittit, quando res pervenit ex eodem negotio, pro quo debetur salariū, veluti, in salario debito institutoribus, cum in eis potior illa privilegij causa consideretur, quam constituit Iurisconsultus *in Listerdum, & l. sequ. ff. qui pot. in pign.*

5 Sic etiam laboratores pro mercede, & alimentarius pro alimentis habent hypothecam tacitam privilegiatam, & præferuntur alijs anterioribus expressam hypothecam habentibus, ita post Negul. Natt. Menoch. Roman. Gigan. Rot. & alios tradit Borguin. *Caval. dec. 23. n. 31. lib. 1. & decis. 5. n. 9. & 18. lib. 2.* sequitur Carocc. *de locat. & con. duct. par. 5. tit. de cessione quæst. 5. n. 4.*

6 Sub die 3. Novembris 1623. fuit iudicatum, esse præferendum Josephum Faiellam, & de pecunia perventa ab Ill. Principe Hostiliani fuerunt ei liberati ducati ducentum promissi pro suis laboribus per Ioannem Vincentium Roçcum in banca de Vivo pro Felice.

ARGUMENTVM.

Creditor emphyteuta an admittatur ad purgandam moram canonis non soluti post sententiam devolutionis, & eius exequutionem,

S Y M M A R I V M.

- 1 Creditor emphyteuta potest purgare moram emphyteuta pro conservatione sui iuris.
- 2 Mora purgatio quando admittatur.
- 3 Mora purgatio non admittitur exequuta sententia devolutionis.
- 4 Sicut post exequutionem non admittitur emphyteuta ad purgationem mora, ita nec ejus creditor, cum ejus persona non mutetur obligationis conditio l. 2. §. ex his ff. de verbor. oblig.
- 5 Emphyteutica re devoluta, ius creditoris evanescit.
- 6 Devolutionis sententia præjudicat etiam creditoribus hypothecariis.
- 7 Creditor emphyteuta an sit restituendus ex clausula generali adversus exequutionem sententia devolutionis, & n. 9.
- 8 Restitutio non datur adversus penam conventionalem pro firmiori robore contractus à contrahentibus impositam.
- 9 Hæres restituitur ex clausula generali adversus lapsum temporis purgandi moram, & quare.
- 10 Pignus quando resolvitur ob privationem possessionis à debitore passam.
- 11 Resolutio contractus emphyteutici ob non solutionem canonis an dicatur processisse ex facto necessario, vel voluntario.

1 Creditor emphyteuta potest purgare moram ipsius emphyteute pro conservatione sui iuris l. lex vestigali, vbi not. Bart. & DD. & præcipue Jal. *in 24. quæst. ff. de pignor.* Hippol. *in singul. 368.* Corbul. *in tract. de iur. emphyt. limit. 7. n. 5. de causa privat. ob non solut. canon.* Giurb. *decis. 91. n. 6. vers. ceteram si tertius ille, qui alios* congorit; quando autem admittatur purgatio moræ habes per Corbul. *præcis. dec. limit. 41. & per Vrsill. ad dec. Affl. 174.*

2 Verùm exequuta sententia devolutionis, sicut non admittitur emphyteuta ad purgandam moram, ita quoque non admittitur creditor, qui ipsius emphyteute moram purgare intendit, cum ex eius persona non mutetur obligationis conditio, l. 2. §. ex his de verbor. oblig. nam post exequutionem, à lege, sed ab homine non datur purgatio moræ ex dictis per Bart. *in l. si insulam numero 19. de verbor. oblig. Roman. conf. 103. n. 4. vers. hæc enim vera jura conclusio.*

3 Pro quo facit, quia perventa re emphyteutica ad domum vigore sententia devolutionis, ius creditoris evanescit d. l. lex vestigali, Guid. Pap. *quæst. 575.* Cavalc. *disp. 49. n. 41. vol. 2.* per quem *ex l. vestigali Bal. in l. 2. vers. in hoc quaritur n. 42. de resind. vendit.* contra Bart. tenuit, quod si res vendita restituta fuit mediante iudicio, & ex necessitate iudicii, quod tunc resolutio iure debitoris pignorantis resolvatur ius acceptoris, quam opinionem sequuntur DD. relati per Negul. *in tract. de pignor. in 1. memb. quinta par. 1. n. 43. ver. sed.* Bald. *in d. l. 2.* & sententia devolutionis præ-

4 judicat etiam creditoribus hypothecariis Borgn. *Cavalc. disp. 30. num. 5. vol. 2.* & quod privatio ob devolutionem sit ex facto necessario non voluntario, fundabimus infra n. 12. & 13.

5 Erit tamen creditor restituendus in potestatem purgandi moram ex clausula generali *si qua mihi iuxta causam*, quia de jure quilibet, qui incurrit in privationem alicuius juris per non implementum, semper ex capite præsumptæ ignorantia restituitur ex dicta clausula generali, ut not. glos. & DD. *in l. 2. in fin. C. de iur. emphyt.* & tenuit Alex. *in conf. 45. vol. 5. num. 4. vers. saltem debeat restitui ad potestatem implendi,* & ita sub die 26. Octobris 1587. fuit iudicatum per S. C. ad instantiam Vincentii Quinque creditoris emphyteute, & dictum, quod liceat dicto Vincentio creditor. purgare moram ipsius emphyteute ad finem evitandi caducitatem, in quam dictus emphyteuta erat incursum; dum tamen solvat census decursos, & debitos per ipsum emphyteutam, demptis pensionibus per ipsos perceptis, & caveat de solvendo in futurum, ut in processu inter Vincentium Quinque, & Monasterium Sancti Martini, & dominos de Alexandro in banca de Cioffo quamvis præcedentibus tribus decretis, quod solvat infra certum tempus census decursos, alijs, &c. fuerit lata sententia devolutionis sub die ultimo Martij 1582. cum clausula, quod si infra mensem solverit census decursos, non mandetur exequutioni, & elapso mense, fuit exequuta, & tradita possessio dominis directis, ut in processu inter Monasterium Sancti Martini, & Mercurium de Alexandro cum Andrea Genpino in eadem Banca.

6 Quæ tamen restitutio non competit, nisi in subsidium, quando scilicet debitor non esset solvendo

vendo, sicut dicitur in hærede infante, & pupilo, ut not. post Sforz. Odd. & alios Corbul. vbi supra *ampliat. 29. num. 15.*

9 Et si magna sit autoritas rei iudicatæ, adhuc dubito de prædicta restitutione, quam denegandam esse, quando vile dominium consolidatum est cum directo, tenuerunt Cavalc. *d. dec. 29. n. 51. vol. 2.* Mastrill *dicta decis. 154.* & latissimè contrarijs respondens Giurb. *dec. 91. num. 7. vers. cum, que vera hæc fuit.*

10 Nec competit restitutio adversus pœnam conventionalem pro firmiori robore contractus ab ipso emphyteuta impositam, ut voluit glos. in *l. si cum militaribus in verb. distraxerunt C. de restit. milit.* quam glos. sequuntur DD. relati à Francisco de Cald. *in repet. l. si curatorem habens C. de integ. restit. in verb. sua facilitate n. 93.* tunc enim daretur restitutio, quatenus essemus in hærede, & pœna, non esset incepta à defuncto, in

11 cuius personam concessio inesse dicitur cum in contractu emphyteutico plures insint concessiones, altera respiciens personam defuncti, quam illius morte fuisse extinctam certi juris est, altera verò hæredis personam, seu filij respiciens, quare si canonem persolvere cessavit filius, restitui debet ex clausula generali, si maior est, si verò minor est, ex capite minoris ætatis, quia eo casu non nititur paternæ contractui, sed magis propriæ ex his, quæ traduntur per DD. varijs in locis, asserentes in emphyteuticos contractui duplicem dari concessionem, alteram patrem, alteram filios intuentem, ut per Felin. *in cons. 24. post num. 20.* tradit Corneus *cons. 74. lib. 1. lit. F.* Aegid. Boss. *in tract. de Principe num. 311.* & alij relati per Franciscum de Cald. *in d. verb. sua facilitate num. 92. vers. quæ circa aliter responderi potest,* & ita loquuntur iura adducta per Alex. *in d. cons. 45.* secus verò quando petit restitutionem adversus pœnam, in quâ ipse emphyteuta incidit *d. l. 2.*

Insuper Alex. fundat suam conclusionem in theorica vulgata, & communi Bart. *in l. 3. §. sed*

12 & Marcellus ff. *de in diem addit.* quod quando privatio rei sequitur ob factum necessarium possessoris illius rei, resolvitur pignus absque alia in integ. restit. secus si ex facto non necessario, sed voluntario, & illud, quod possessor, sive debitor voluntariè non adimpleverit, potuisset adimplere creditor illius; sed illud factum, quod etsi pendeat à voluntate debitoris, non tamen est ordinatum ad rei amissionem, sive commissum, non dicitur factum voluntarium, sed necessarium, ut latè fundat Surd. *in dicta dec. 286. num. 11.* ex eod. Bart. *in l. Divus num. 2. ff. de aqu. plu. arcend.* expressè exemplificando in emphyteuta, ex eo, quod licet non solvere canonem pendeat à mero facto ipsius illud tamen est directo ordinatum, ut res ad dominum directum redeat; sed illud venit in consequentiam, & ex necessitate, & dispositione legis, ad quæ faciunt dicta verba Bald. *in d. l. 2. n. 17. C. de rescind. vendit.* quod resolutio illius contractus emphyteutici ob non solutū canonem non pendet ex sola illius voluntate, cum res nunquam liberè radicata fuerit penes eum, imò quodammodo affecta dispositione legali, quam ibidem sequitur Salys. *num. 18.* & reasumit benè Surd. *dicta decis. num. 13.* unde cum hoc factum, idest non solvere canonem directo non tendat ad devolutionem rei, cum illa deinde oriatur in consequentiam ex dispositione legali, dicetur factum necessarium, & non voluntarium, & sic resolvetur pignus in

præjudicium creditoris absque facultate adimplendi factum omisum ab eodem debitore, cum in necessarijs Bart. Alex. & communis theorica hoc non admiserint.

ARGUMENTVM.

An creditor cum constituto, & precario possit agere contra tertium possessorem non excusso principali debitore. Possessio quando dicatur interverti.

SUMMARIUM.

- 1 Creditor cum constituto, & precario possit agere virtute constituti contra tertium possessorem non rescisso contractu contra principalem debitorem, & num. 9.
- 2 Per constitutum in creditorem omnis transfertur possessio, quæ erat penes debitorem constitutentem se possidere omnia bona, quæ obligavit.
- 3 Quam creditoris possessionem intervertens debitor, si rem, quam possidebat in constituto comprehendit, iam post dictam constitutionem alteri alienet, vel tradat.
- 4 Ideoque ad dictam possessionem recuperandam poterit creditor recta via agere conditione ex l. fin. C. de acquirend. poss. etiam nulla facta excussione contra debitorem.
- 5 Creditor à singulari successore poterit recuperare eandem interversam possessionem, intendo remedium dictæ l. fin. etiam non facta distinctione: an debitum fuerit liquidum, vel nē.
- 6 Hoc enim remedium non datur pro quantitate debiti sed pro recuperanda possessione.
- 7 Proinde pactum ingrediendi propria autoritate exerceri poterit in singularem successorem etiam resistens ac etiam si debitum non fuerit liquidum itemque remedium l. fin. C. de acquirend. poss. & num. 8.
- 8 Possessor viduus, qui litem sibi motam tempore oportuno non denunciavit principali debitori ob propriam causam, eadem sententia adversus eundem innuari nequaquam poterit.

DECISIO CXV.

Conventus fuit tertius possessor virtute instrumenti venditionis ann. introit. cum constituto, & precario iudicio assistentiæ pro forte principali, & redditibus annuis decursis virtute pacti rescissorii ob non solutionem tertiarum, qui opposuit non posse agi contra possessorem pro forte, nisi rescisso contractu contra principalem debitorem sed hoc non obstante posso virtute constituti obtinere contra tertium possessorem, non audito principali debitore fuit iudicatum ea ratione, quia ex constituto debitoris constitutens se possidere omnia bonaq; obligavit, transfertur in creditorem omnis possessio, quæ erat penes debitorem, l. quod meo in princ. cum concord. ff. de acquir. poss. unde si debitor constituens post dictum constitutum rem quam possidebat, & in dicto constituto comprehensam alteri alienet, & tradat, dicitur intervertere possessionem creditoris, & propterea etiam nulla facta excussione contra debitorem, potest creditor recta via ad possessionem recuperandam agere conditione ex l. fin. C. de acquir. poss. auctoritates adducit Gail. *observ. 27. de bis or principalis num. 31. vers. octavo singulariter fal lib. 2.* & in tract. de cred. cap. 4. §. 7. num. 916. vbi num. 825 multa ad declarationem cons. & pres. arij habent

R b a § facit

- 5 facit etiam quia non facta distinctione, an debitum fuerit liquidatum, vel non, potest creditor recuperare possessionem adversus singularem successorem, intendendo remedium *d. l. fin. ita Bart. in repetit. l. creditores C. de pignor., in 4. principali quæst. vers. item dubitatur*; non enim hoc remedium datur pro quantitate debiti, sed pro recuperanda possessione, ita ex his consuluit Alex. *conf. 85. num. 6.* & ideo possessor tantum, contra quem principaliter lis fuit intentata, citandus erit per glo. in *l. de unoquoque in verb. quos causa ff. de re indic.*
- 7 Ex quibus si in instrumento est appositum constitutum, pactum ingrediendi propria auctoritate poterit exerceri in singularem successorem etiam resistentem, etiam si debitum non sit liquidum ex adductis per Tiraquell. in *tract. de iur. constitut. prima par. n. 43. vers. ei autem, quod diximus*, itemque remedium *l. fin. C. de acquir. possess.* locum habet, etiam non condemnato, nec liquidato debito contra principalem debitorem, & ita decisum teste Thesaur. *dec. 53. in fin.* possessor vero denunciabit tempore opportuno litem hanc sibi motam, requirendo eum, quod veniat ad suscipiendam causam in se, & defendendum, si non denunciabit culpa sua non relevaret eum sententia illa contra authorem suum, Alex. in *d. conf. 85. in fine*, & ita iudicatum pluries per Sacrum Consilium, etsi D. Rovit. in *pragm. 1. de assist.* de contraria observantia testetur, utrumque igitur servatum fuit.

ARGUMENTUM.

An creditor possit obtinere in iudicio assistentia super bonis debitoris sui debitoris.

S Y M M A R I V M.

- 1 Per constitutum, & precarium transfertur civilis, & naturalis possessio. Verum ficti num. 5.
- 2 Probationes quæ requirantur in iudicio assistentia.
- 3 Constitutum simplex habet maiorem efficaciam, & virtutem, quam conjunctum cum precario.
- 4 Duæ fictiones circa idem non possunt concurrere.
- 5 Fallit, quando fictionum pluralitas ex diversis oritur personis.
- 6 Creditor, cui nomen debitoris est obligatum, qua actione agat remissive.
- 7 Contra nomen debitoris quando fiat executio.

DE G I S I O CXVI.

- 1 **A**ffirmativum fundamentum est, quia cum in debitorem sui debitoris per constitutum, & precarium sit translata possessio, *l. quod meo ff. de acquir. possess. l. & habet §. cum, qui precario ff. de precar.* sequitur, quod virtute constituti, & precarij sit eadem possessio translata in creditorem creditoris, cum his, qui vi constituti possidet, in alium etiam per constitutum possessionem eiusdem rei transferre possit, ita consulerunt DD. relati per Tiraquell. in *tract. de constit. par. 2. ampliat. 22.* ex quibus eodem remedio uti poterit tertius, in quem constitutarius ius suum transtulit, & ita decisum refert Thesaur. *dec. 215. in fine vers. categoriam nota.*
- 2 Sed his non obstantibus. Contrarium fuit observatum, quia in iudicio assistentia probare ne-

cesse est, quod bona, super quibus petitur assistentia, fuerunt in bonis, & de bonis debitoris, qui tenuit, & possidet, Affl. *decis. 38. num. 6.* & ibidem Viril. Præf. de Franch. *dec. 101. at.* cum per constitutum, & precarium non nisi civilis tantum possessio translata sit ex dictis per Tiraquell. in *dicto tract. de iur. constit. in prima par. num. 4. vers. per hoc autem civilis tantum*, Precc. *de liquid. instrum. par. 7. quæst. 3. nu. 6.* Maxime *de remed. possess. num. 49. vers. sed ulterius*, frustra dici potest in secundum constitutarium naturalem fuisse translata possessionem, & accuratissime animadvertit Natta *præcitato conf. 398. num. 33.* & sic per testes non poterunt probari extrema, cum non sit naturalis possessio penes debitorem stipulantem, nec instrumenti exhibitio sufficeret ex dictis per Pancirol. *conf. 42. adductam per Rovit. in pragm. assistentiam n. 5.*

- 3 Insuper virtute precarij, & constituti per actum fictum civilis possessio transfertur, & per constitutum simplex civilis, & naturalis Affl. *dec. 39. in fin.* ex quodam iuris artificio secundum communem DD. theoricam in *d. l. quod meo*, Thesaur. *decis. 38. in princip.* Valaf. *consult. Lufit. 55. nu. 2.* Camer. in *repetit. c. imperialem fol. 9. lit. D.* sed possidens per fictum actum, nequit per alium actum fictum eandem civilem transferre possessionem, ut egregie tradiderunt Bald. in *rubr. de caus. possess. & propriet. vers. sed pone, quod iste habes vendidit num. 13.* Cassan. *conf. 59. num. 11. vers. de civili.* Natta *conf. 398. nu. 32.* Barbat. *conf. 8. num. 37. vers. & adduco Baldum lib. 2. Sylvan. conf. 55. n. 20.*

- 5 Nec auctoritates affirmantium faciunt ad cassum, de quo agitur, qui loquuntur in simplici constitutio, per quod & civilis, & naturalis possessio transfertur.

Nec obstat id, quod consideravit Cravett *conf. 892. num. 6.* ad quod se se mittit Rovit. in *dicta pragm. assistentiam num. 8.* dum fictionum pluralitatem, quando oritur ex diversis personis admitti de iure refert, nam in calu, de quo agitur, in eadem persona debitoris concurrerent duæ fictiones.

- 6 Qua actione agat ille creditor, cui nomen debitoris fuit obligatum, habes per Negul. in *tract. de pignor. in 2. membr. 2. par. num. 24.* & per Hugon. Donell. in *tract. de pignor. in cap. an in omnibus rebus, quæ in bonis sunt, pignoris obligatio, consistat, vers. quare, & nomen quoque.*

- 6 Et quando exequendum sit nomen debitoris vigore instrumenti liquidari iuxta ritum Caravit. *rit. 166. num. 66. cum seq.*

- 7 Et qualiter fiat executio contra nomina debitorum, tradit Bart. in *l. si in causa num. 2. vers. quæro, qualiter fiat C. quando fiscus, vel privatus.*

An creditori qui habet viam executivam contra suum debitorem, habet etiam adversus sui debitoris debitorem, istam questionem explicat Angel. in *l. à Divo Pio, §. sic quoque, ff. de re indic.* & eam sequuntur ceteri, quos refert Cancer. *var. resol. c. 111. num. 137. qn. 26.*

ARGUMENTUM.

Exequuta sententia assistentia juxta ritum M.C., & Regiæ pragmaticæ, pendente appellacione, an debitor habeat jus offerendi.

SUM,

SUMMARIUM.

- 1 *Debitoris oblatio non admittitur post adiudicationem.*
- 2 *Debitor non potest offerri post appretium.*
- 3 *Appellatio suspendit iudicatum.*
- 4 *Per adiudicationem virtute sententia, à qua pendet appellatio non reicitur oblatio debitoris.*
- 5 *Quando adiudicatio, seu appretium impediatur debitoris oblationem, & num. 7.*
- 6 *Creditor, cui est adjudicata res, virtute Regiæ pragmaticæ assistentiam, non habet facultatem vendendi pendente appellatione.*

DECISIO CXVII.

Prolatio decreto assistentiæ per Magnam Curiam, ac exequuto, appellatione pendente juxta dispositionem Reg. Pragmaticæ, fuit dubitatum, an sit admittenda debitoris oblatio.

- 1 Pro negativa facit communis DD. sententia, debitorem non audiri, offerentem, facta adjudicatione, Specul. in tit. de secund. decret. §. iuxta vers. quid si ille redeat, communem refert Jas. in l. properandum §. fin. antea reus sub num. 8. C. de iudic. veriolem. & magis communem refert Alex. in l. debitoribus in fin. ff. de re iudic. in l. si finita §. Julianus in fine ff. de damn. infect. Negulant. similiter testatur comm. & veriolem in prima par. 3. membr. 5. par. num. 8. vnde Affl. decis. 187. per appretium excludit ius offerendi, & ita decisum refert per Sacrum Consilium.

- 3 Pro affirmativa dico, appellationem suspendere iudicatum, cap. venientes, de iure iur. Affl. dec. 188. num. 5. & ibi Add. vnde sententia adjudicationis non excludit oblationem, appellatione pendente Capyc. dec. 41. in limit. 5. nec exequutio virtute ritus, & Regiæ pragmaticæ hoc operatur, nam illa adjudicatio impedit oblationem, quæ dominum irrevocabile trahit, iuxta text. in l. finita §. postea ff. de damn. infect. ibi, postea autem, quam quis possidere iure dominij à pratore iussus est, non
- 6 autem hæc adjudicatio quæ possessioem revocabilem quoad adiudicationem tantum transfert absque vendendi facultate, ex dictis per Præsid. dec. 120. & hanc opinionem sequitur Capyc. dec. 202. multis autoritatibus, & iuribus comprobans.

- 7 Et intelligenda est decisio Affl. relata, quando appretium fuit pro exequutione sententiæ transactæ in rem iudicatam, quo prævio transferatur irrevocabiler, ut advertit Capyc. d. dec. 102. num. 21.

Fuit ex his per M. C. admissa oblatio, & confirmata per S. C.

ARGUMENTUM.

Adjudicatio bonorum facta creditori per Iudicem, ut dominij translationem importeret, an expostulet, ut appretium præcedat.

SUMMARIUM.

- 1 *Adiudicatio bonorum cum pacto de retrovendendo per Iudicem creditori facta, non præcedente appretio, an illorum dominij translationem importeret, vel loco pignoris addicta bona creditor teneat, & n. seq. & per tot. & dominium translatum esse, ac ita decisum refert Affl.*
- 2 *Æstimatio, quæ requiritur ad hoc, ut creditor iure dominij possidere possit, cum alias appretio*

non sequente iure creditoris possideat, à iudice fieri potest, & num. 4. & 8.

- 3 *Creditor bona capta in causam iudicati, in quo, cum subhastatione emptor non reperitur, qui pro iusto emat pretio, cum viliori pretio vendi non debeant, debet sibi adiudicari facere iusto pretio, & præcedente expertorum æstimatione.*
- 4 *Creditor non sequente appretio iure creditoris possidere dicitur.*
- 5 *Bona creditori adjudicata potius loco pignoris, quam dominij transferendi in dubio præsumuntur.*
- 6 *Creditor cum in possessionem bonorum debitoris mittitur, quid emptor non reperitur, loco secundi decreti missus dicitur.*
- 7 *In adiudicatione in secunda decreto facienda rem adiudicandam per Tabularios appretari, & appretiatam pro concurrenti debito adiudicari Regia pragmatica disponit.*
- 9 *Judex bona creditori pro quantitate debita addicendo, æquam ex utraque parte quantitatem æstimare videtur.*
- 10 *Adversus creditorem, cui fuit res adiudicata, præsentem secundo creditore, an competat ius offerendi secundo creditori, & debitori.*

DECISIO CXVIII.

- 1 **D**ubitatum fuit in Sac. Conf. an adjudicatis bonis, cum pacto de retrovendendo per Iudicem creditori, non præcedente appretio eorum dominium sit translatum, vel loco pignoris addicta bona teneat, effectus erit maximus, nam attento decreto generali lato sub die 17. Novembris 1622. si dominium esset translatum, reemendo, in pecunia numerataolvere teneretur, si tantum loco pignoris esset, admitteretur solutio per apocam banco directam, quæ est minoris æstimationis hinc temporibus.

- 2 Quod non intelligatur translatum dominium facit, quia æstimatio requiritur ad hoc, ut creditor iure dominij possidere possit, tex. in l. vetustissima C. de iure domin. impetrand. ibi: ut quod Judex super hoc statuerit hoc in æstimationem pignoris obtineat, in l. prima C. si in caus. iudicat. pign. cap. tum sit, prout summat Salyc. per quem tex. Affl. in dec. 358. num. 5. vers. quarta ratio, dixit quando bona capta in causa iudicati subhastantur, & non reperitur emptor, qui emat pro iusto pretio, sed debet creditor sibi illa bona adjudicari facere iusto pretio, & sic præcedente æstimatione expertorum. & in decis. 368. num. 2. vers. & hoc sequutum est appretium, tunc translatum dominium tenet, cum appretium sequutum fuerit, & non sequuto appretio, iure creditoris possidere per dictam l. vetustissimam, & in dubio præsumitur potius loco pignoris, quam dominij transferendi creditori adiudicata, ex dictis per eundem Affl. in dec. 573. n. 2. vers. nec obstat. & per Vinc. de Franch. dec. 69. & dec. 450. num. 3.

- 6 Insuper dum in possessionem creditor mittitur, quia non reperitur emptor, loco secundi decreti missus dicitur, glo. final. in l.ordo C. de execut. rei iudic. in adiudicatione ex secundo decreto faciendam adiudicandam per tabularios appretari, & appretiatam pro concurrenti debito adiudicari ad hoc, ut verus dominus factus intelligatur, disponitur per Reg. pragmat. reo in eius contumacia, de ord. iudic.

- 8 Quod sit translatum dominium dicebatur, quia dato

dato quod æstimatio requiratur, per Judicem fieri potest ex prædictis verbis *d.l. final. c. de iur. domin. impetrand. in fine*, ibi, *ut quod Judex super hoc statuerit, hoc in æstimatione pignoris obtineat*, at

9 Judex bona creditori pro quantitate debita addixit videtur æstimasse equam ex utraque parte quantitatem.

10 Translato dominio ad ius offerendi, secundus creditor, quando fuit præfens, non admittitur, quin fuit in culpa, non licitando, ne rerum dominia sint semper in incerto, ex adductis per Thesau, *dec. 157.* qui testatur de communi opinione, & ita per illum Senatuum iudicatum à n. 11. *usque in finem*; eo fortius nec debitor ex dictis per Rovit. *in pragm. 1. de assensu, in fine*. Cum priorem sententiam sequutum fuisset Sacrum Concilium, petiit conventus minor in integrum restitui adversus sententiam, & posteriorem sententiam tres ex quinque Consiliariis sequuti, restituumendum esse censuerunt sub die 30. Octobris 1623. in causa Monasterii S. Ligorii cum Marcello Graffo, & Ill. Principe Melisii. Actuarius de Martino.

ARGUMENTUM.

Creditor an fructus perceptos à re sibi adjudicata cum meliorationibus, seu cum quantitativis solutis creditoribus anterioribus compensare teneatur. Et an hypotheca extendatur ad fructus. Et quid in actione reivindicacionis.

SUMMARIUM.

1 Creditor in re sibi per debitorem adjudicata, meliorationes faciens, necnon creditoribus anterioribus pro liberanda re adjudicata solvens, an fructus cum meliorationibus, & cum quantitativis solutis creditoribus anterioribus compensare teneatur, & per totum.

Et negativè resolvitur, fructus scilicet perceptos non cum quantitate debita, vel capitali, sed cum interesse computari, & ita decisum num. 9. & 11.

2 Possessor fructus perceptus cum meliorationibus, et cum pecunia creditori soluta compensare tenetur in actione reivindicacionis, in qua etiam pro fructibus domino vendicanti competit actio, saltem à die litis contestate, per quam mala fidei possessor efficitur, et n. 10.

3 Creditor pro suo credito hypothecam exercentis nullam ad fructus actionem habet, si res ei obligata non penes debitorem, aut eius heredes, sed penes tertium possessorem reperitur.

4 Et an idem sit in fructibus satis per debitorem, 5 Creditor ut super fructibus actionem habeat, quæ requirantur.

6 Litigii vitium in ipsa re, quæ lite pendente alienatur, tantum committitur, et non in fructibus à re litigiosa nascituris.

7 Mala fides in possessore per litis contestationem non inducitur, cum assensu petitur, imò confitetur possessor in bona fide, et cum ratione.

Debitor rem obligatam alienare, et dominium in eundem, cui alienat, transferre potest, etiam quando constitutum adest, et precarium in creditoris beneficium.

8 Compensare idem est, quod solvere.

1 Sed quid si creditor, cui res adjudicata fuit per debitorem, meliorationes fecit, seu creditoribus anterioribus pro liberanda re adjudicata solvit, an fructus teneatur compensare cum meliorationibus, seu cum quantitativis solutis creditoribus anterioribus, fuit discussum in Sacro Consilio pro intellectu decreti lati ad instantiam creditoris posterioris, cuius forma est tradita per Præs. de Franch. *dec. 456.*

Dicebatur pro parte creditoris posterioris ex dictis per Bar. in *l. sumptus ff. de reivendic.* fructus esse compensandos cum meliorationibus, tam perceptos ante litem contestatam, quam post, & etiam bonæ fidei possessor compensat fructus cum meliorationibus, glo. in *l. in fundo ff. de reivendi.* Odo. fred. in *d. l. sumptus*, item cum solutionibus debitorum Boer. *dec. 44. n. 15. vers. ita quod fiat compensatio*, quia purificantur sumptus facti in re, & pecunia creditori soluta, quasi contineantur appellatione expensarum, *l. emptor*, & ibi notat Bal. in *primo notabili ff. de reivendic.* pro quo faciunt etiam adducta per Decian. *conf. 22. num. 55. vol. 5.* cuius verba hæc sunt, *Atque ideo quatenus obligatus fuisset ad has expensas, de quibus excipitur, de herent hi fructus per eos percepti, de quibus suo loco et tempore probabitur, compensari cum ipsis expensis, l. sumptus ff. de reivendic.* cum glo. *l. emptor*, ubi etiam glo. *ead. tit.* Bald. Angel. Alex. & alii in *l. insulam §. fructus ff. solut. matrim.* quæ leges licet loquantur in reivendic. tamen idem est in quacunque alia actione, ut declarat Alber. & omnes ibi, & Socin. iun. *conf. 150. num. 32. in primo volum.* & Berous *conf. 79. num. 62. in 2. ubi alios adducit.*

3 Pro possessore dicebatur, creditorem pro suo credito hypothecam exercentem, nullam actiones debitorem, aut heredem eius, sed penes tertium possessorem reperitur, ita distinguit tex. in *l. Paulus §. si mancipia ff. de pignori. gl. in l. prima §. cum pradium lo 1. ff. de pignori.* ubi tantummodò excipit fructus suos per debitorem, quasi sint pars soli, & ibi etiam Salycet. qui in fin. per text. in *d. §. si mancipia*, dubitat, ut nec in fructibus satis, & per tertium possessorem collectis competat creditori actio hypothecariæ, quod tamen ad casum nostrum non pertinet, Negusan. *de pignori. par. 2. memb. 2. à num. 25. usque ad num. 27.* ad quem se remittit Dom. de Franch. *dec. 112. n. 13.*

5 Imò ex text. in *d. §. cum pradium*, clarè colligitur, quod, ut habeat actionem hypothecariam creditor super fructibus, duo necessario intervenire debent.

Primo, quod specialiter etiam sint obligati fructus, & quod extent, nam si sunt consumpti, tali casu nec competit actio creditori, ut in specie docet ibi Juriscons. quod etiam iudicarunt infra scripti DD. dum de necessitate requirunt, quod res fuerit debitoris tempore obligationis, & quod debitor peceperit, vel saltem seminaverit fructus, alioqui nulla actio competat creditori, glo. in *l. prior §. si de futuris ff. qui pot. in pign. hab.* ubi etiam Bart. & Saly c. Surd. *decif. 97.* ubi resolvit omnia contraria.

6 Et adeò hoc est verum, quod etiam si alienetur res litigiosa, committitur vitium litigii in ipsa re, sed non in fructibus à re litigiosa nascentibus, ut pulchrè docet Affl. in *confit. Regn. quæ incipit eorum fratribus in 18. limit. sub num. 19.* asserens, fuisse reprehensum quendam Iudicem, qui iudicaverat contrarium. Nec

- 7 Nec litis contestatio potest operari malam fidem in possessione, dum petitur assistentia, imò confirmat eum in bona fide, nam actor concludit, quod res fuerit in bonis ejus, à quo causa habet possessor; potest enim debitor alienare rem obligatam, & transferre dominium in eum, in quem alienat, Bar. in l. Celsus ff. de usucap. Alex. in l. interdum § fin. ff. de acqui. posses. Negul. qui testatur de communi, & vera opinione de pig. par. 6. mem. 1. num. 24. per duas columnas, differendo, etiam quando adest constitutum, & precarium in beneficium creditoris, & proinde nunquam fuit prolata sententia, ut præstetur assistentia super re, & super fructibus: quia res non est obligata, non sunt obligati fructus, & si creditum principale ex fructibus extenuare cogeretur, fructus, seu eorum æstimationem solveret possessor, quia compensare, solvere est, l. si debitor qui pot. in pig. bab.

- 9 Unde sententia interposita in Collaterali Consilio ad relationem S. C. eius verba transcripsit Dominus de Franchis in præalleg. decis. circa fin. dicit, quod cum interesse, non cum capitali excomputentur fructus, ibi, de cuius pretio satisfiat prius d. Illustri Casari de omnibus quantitatibus per eum, et eius authores solutis creditoribus anterioribus, ac interesse, seu tertiis quantitatibus prædictarum, in quo excomputentur fructus percepti, et sic in interesse non cum quantitatibus.

- 10 Non obstant ponderata pro creditore posteriori, nam iura prædicta loquuntur in actione reivindicacionis, in qua etiam pro fructibus competit actio domino vendicanti saltem à die litis contestatæ, l. si fundus § in vendicatione in fine ff. de pig. qui loquuntur in domino vendicante rem suam per ipsam pignoratam, et l. certum C. de rei. vend. in quo text. dicitur, quod per litis contestationem in reivindicacione omnes possesores efficiuntur malæ fidei, & idè ad fructus tenentur, secus in creditore pro credito suo hypothecam exercente, qui nullam actionem ad fructus habet, si res ei obligata non penes debitorem, aut hæredem eius, sed penes tertium possesorem reperitur, ut supra fundatum fuit.

- 11 Ex quibus sub die 26. Octobris 1622. per S. C. in causa Mideæ Casanova cum Nicolao Sforza & Ventura dello Mastro, declarando decretum alias interpositum per S. C. fuit provisum quod fructus percepti per Nicolaum Sforzam, & Venturam dello Mastro excomputentur cum interesse.

ARGUMENTVM.

Tertius possessor paciscens, vili pretio cum creditore agente hypothecaria super re possessa, an sit non tantum tutus in re, quam possidet, sed etiam agere possit pro consequutione totius quantitatis, & aliæ quæstiones ad intellectum l. per diversas, & lab Anastasio C. mandati.

S U M M A R I U M.

- 1 Cessio actionis contra debitorem qua fit possessori, solvendi à creditore hypothecaria agente, etiam modico dato per viam transactionis, ac dotalitatis illius pluri, quod ultra summam solutam debetur, an subjaceat dispositioni l. per diversas, & l. ab Anastasio C. mandati.
- 2 Dispositio prædictarum legum per diversas, & ab

- Anastasio procedit, & per illas cessio similis improbat, in qua litis intercedit redemptio.
- 3 At locum sibi non vindicat in indubitatis, & certis actionibus, quarum cessio speciali iure subsistit.
- 4 Actiones indubitata, ac certa, qua dicantur.
- 5 Item locum non obtinet in debite, confessato, & acceptato.
- 6 Nec etiam procedit in transactione, ut fuit hic comprobatur, nec in quovis pluribus alijs casibus hic relatis, & num. 7. 8. & 9.

D E C I S I O CXX.

- 1 **A**ntonius de Actone, & fratres possidebant annuum censum ducatorum quinquaginta duorum emptum sub hasta ea lege, ut sibi compensarent, & retinerent eorum creditum, & erant enim & ipsi creditores in duc. 200. fuerant conventi à Prudentia de Aversa similiter creditrice ejusdem, & licet nonnulla opposuissent adversus creditricem, quia non vicebantur satis tutæ oppositiones, transegerunt cum ea pro ducatis 120. quibus jam solutis, obtinuerunt cessionem omnium jurium, quæ ipsi mulieri competeabant adversus prædictum communem debitorem, & ejus bona pro tota summa ipsi mulieri debita, & debenda virtute suarum cautelarum, pacto etiam expresso, quod illud plus ultra summam solutam censeatur illis donatum pro supplemento dotium suarum filiarum, habito respectu ad labores, ad tempus, & ad dispendia magna per ipsos fratres de Actone facta in dicta lite.

Qua cessione obtenta ipsi fratres de Actone postea moverunt litem contra hæredem quondam Consiliarii de Palermo possessorem cujusdam ruris, quod fuerat dicti eorum communis debitoris ad consequendum nedum dictos ducatos 120. solutos dictæ Prudentiæ creditrici anteriori, sed etiam totam summam illi debitam cum damnis expensis, & interesse, petendo assistentiam in forma.

Adversus quod dicebatur pro parte conventa cessionem valere, cum sit possessori etiam minimo dato; sed pro defensione, & tuitione rerum, quas possidet, non autem ut possit agere contra alios pro summa non soluta, nam tunc in illo pluri esset litis redemptor, & militaret dispositio text. in l. per diversas C. de mandati improbandi in illius odium similes cessiones, quem text. ita explicat gl. ibi. in verb. his, qui res, in tertia exemplo, quem approbat Bart. ibi num. 19. vers. tertio excipit, hanc eandem Bart. sententiam sequutus est Angel. in l. per diversas num. 4. hoc idem probavit Paul. de Cast. in d. l. per diversas num. 4.

- 3 Pro actoribus plures afferebantur rationes, quarum prima erat, quia in actionibus indubitatis, & certis non obtinet d. l. per diversas, & ab
- 4 Anastasio C. mandati, indubitatae autem sunt, de quibus, ut certè, aut probabiliter non est dubitandum, quod valeant, & subsistant adversus debitorem, siue iam sint in iudicio deductæ, siue non, probat Anton. Faber. coniecturarum iuris civilis lib. 12. cap. 12. idem Hieron. Gabriel. conf. 67. num. 7. vol. 1. qui etiam dicit, quod indubitata sit actio, vel quidem ex eo solo, quod pro ea ad sit instrumentum liquidum, vel guaranteegiatum.
- 5 Actio quæ competebat dictæ cedenti creditrici anteriori, quæ ab ea cessa fuit ipsis actoribus, erat, atque est indubitata, nec, adversus creditum dictæ cedentis aliquid oppositum fuit.

Et

Et ita de actione, adversus quam nil oppositum est, sentit D. Regens de Ponte *conf. 77. sub num. 2. vers. quare videmus, & paulo inferius.*

Imò videtur debitum fuisse acceptatum, & confessione vallatum, adversus quod non potest obijci de dicta l. per diversas Angel. ibidem in princip. cip. num. 1. & 2. Anton. Gabr. *commun. conclus. sum. tit. de actio, conclus. 5. num. 53.* Abb. in cap. ult. sub num. 4. *vers. pone enim de alienat. indic. mand. caus. fact. & ibid. glos. in verb. sanctiones.*

Secunda ratio, in transactione non obtinent dicta l. per diversas, & ab Anastasio. Azo in *summa sub tit. de litigiosis propt. finem sub num. 5.* & quamvis ipse Azo loquatur in materia litigiosis, tamen idem est & in hac materia, prout etiam in materia alienationis in potentiorum, & causa modi iudicij ex auctoritate glos. & Abb. in dicto cap. ultimo.

Habent enim omnes hæc materiæ inter se cognitionem quandam, ut colligitur ex Paul. de Cast. in d. l. per diversas num. 4. & ante eum habetur per Specul. à quo, & ipse Cast. accepit, ac fortasse transcripsit in tit. de sessio. actio. in princip. sub num. 17, & est de mente omnium in d. l. per diversas, & cum idem Specul. ibidem sub num. 10. in fin. in enumerandis casibus, in quibus cessant prædictæ leges per diversas, & ab Anastasio allegaverit Azonem in *summa sub tit. ne liceat potest. in fin. vbi ipse Azo ponit eisdem casus, quos ponit in d. tit. de litigiosis, in quo etiam amplius ponit casum transactionis, consequens est, ut & idem Specul. idem quoque senserit de casu transactionis, & successivè idem senserint omnes alij DD. dum in dicta l. per diversas se remiserunt ad ipsum Specul. præsertim Bal. necnon & Castens. sub num. 5. propt. finem.*

Et quidem, quod d. Stæ leges non obtineant in transactione summa versatur ratio, siquidem text. in l. per diversas vers. nulla enim tali ratione, & in fin. ipse text. apertis verbis statuit, ut illa dispositio non solum cesset in donatione, & in quibusdam alijs casibus in ipso text. expressis, sed etiã in omnibus alijs casibus, in quibus cessat redemptio litis, & per consequens similibus, eandemque rationem habentibus, Debet enim in eis propter concursum ejusdem rationis militare eadem iuris dispositio, ita statuit ipse text. ita etiam dicunt omnes DD. in eo præsertim Bart. sub num. 18. vers. contrarium puto Bald. quæst. 12. Salic. sub num. 4. vers. item nota & Cast. n. 5. sed in quavis transactione, de qua nunc agitur militat eadem ratio, quæ in donatione, & alijs casibus in ipso text. expressis, & probabitur in sequentibus rationibus, ergo in quavis transactione, & in hac præsertim, de qua nunc agitur, non obtinent leges prædictæ.

Tertia ratio est in non redemptore litis, in non pacifcente de quota, in non inhiante alienis facultatibus, in non vorace, & sordido, in non vexatore aliorum, in non maligno, doloso, & fraudulento, vel similibus: nam in his non obtinent dicta l. per diversas, & ab Anastasio, ut per clarissima verba earum, & per Bart. Bald. & omnes alios in eis, & optime per Joan. Franc. de Pont. in d. conf. 77. à v. 2. usque ad finem.

Quod etiam comprobatur ex eo, quod in hac materia communiter volunt DD. nempe, quod si constet etiam per aliquas conjecturas, puta ex qualitate negotij, & personarum, & alijs, quod nulla redemptio litis, nulla voracitas, nulla malitia, & nulla fraus intercesserit; sed negotium ex veritate

te, & simplicitate processerit, tunc cessat omnis dispositio dictarum legum; ita expressè Abb. in d. ultimo n. 4. de alienat. indic. mutand. caus. fact. ita Cast. in d. l. per diversas sub num. 2. sed melius sub num. 12. ita Salycet. ibidem sub num. 5. ergo cessat in præsentī casu dispositio ipsarum legum.

Quarta denique ratio est, quando creditor agens hypothecaria pedit possessori solventi actionem contra debitorem, valida est cessio, etiam modico dato, verba sunt Bart. in d. l. per diversas sub n. 19. ibi, & ideo vbi etiam subdit rationem, scilicet quod in tali casu cessio fiat ex necessitate, ut ibi per eum, & sic cessat dispositio dictarum legum per diversas, & ab Anastasio, & poterunt virtute cessionis obtinere.

Et ex supradictis patet responsio ad ea, quæ in contrarium adducta sunt causa non fuit decisa.

ARGUMENTVM.

An stante statuto quod fiscus, & Universitates in venditionibus annuorum introituum non solvant ultra annuos septem in singul. centen. valeat pactum in venditionibus per Universitatem factis, quod emptores sint immunes à solutione collectarum, quæ ab ipsis emptoribus erant solvendæ pro ipsis ann. redditibus?

SUMMARIUM.

1. *Laudemia non faciunt excessum pretij, nec computantur ad rescindendam venditionem remedio l. 2. C. de rescind. vend.*
2. *Pactum immunitatis collectarum an computetur in pretio. & n. 3. 4. & 5.*
3. *Pactum in contractu venditionis appositum propter venditionem est veluti quadam pars pretij, vel rei, rem, vel pretium augendo.*
4. *Immunitas consensu Civium præstita non valet.*
5. *Donatum videtur, quod nullo iure cogente conceditur.*
6. *Annui redditus an dicantur fieri in loco contractus, & solutionis, & leges eiusdem loci attendantur, vel ubi sunt bona obligata.*

DECISIO CXXJ.

In anno 1618. fuit promulgata pragmatica 5. de censibus in favorem Regij fisci, & Universitatum, ut fors centenaria non ultra septenarium fenus pariat, & ad hanc summam venditiones annuorum introituum à fisco, & Universitatibus redactæ, & si major quantitas in stipulationibus deducta sit, cumque inter aliquas Universitates, & emptores esset adiectum pactum, quod emptores ipsi minimè teneantur solvere collectas, quæ pro dictis annuis redditibus eisdem Universitatibus erant solvendæ, fuit dubitatum, an pactum sit servandum, cum per id quantitas septenarij videbatur augeri contra mentem statuentis.

1. Pro emptoribus afferebatur autoritas Rebuff. in 1. tom. ad Constitut. Gallic tit. de resciss. contract. art. 1. glos. 15. num. 17. qui refert decisum in Senatu, laudemia non facere excessum prætij, nec
2. computari ad rescindendam venditionem, quia emptor illa non recipit, & infert ad collectas, Ludov. Mesia in commentis. pragmat. tamæ pan. conclus. 3. num. 17. in fin. tenet immunitatem collectarum

3 *Etiam non computari in pretio, nam emptor percipit solum pretium à pragmatic. taxatum, refert, & sequitur Felician. de Solis in comment. de censib. lib. 2. cap. 1. num. 14. subdens, quod tunc computaretur in pretio, quando ad emptorem, vel venditorem perveniret, vel quando onus inesset rei, ita declarando text. in l. fundi partem ff. de contrahen. emp. & multa pro hac sententia ponderantur per Rovitum filium in allegacionibus positis in commentis pragum. D. Reg. Scipionis patris in pragm. 5. de censib. qui pro hac patrocinatus fuit.*

4 Pro Universitatibus facit, quod in similibus decisum fuit per Sacrum Consilium, de quo testatur Camille de Curte in divers. fund. in cap. Reduendo igitur ad propositum num. 7. fol. mibi 24. dum enim per Bollam non ultra decem, centenariam sortem parere permittitur, erat facta venditio iuxta bullam, pacto adiecto, quod onus collectarum spectaret ad venditorem, quia istud onus sequi debet possessorem, & sic emptorem fuit iudicatum, venditionem cum tali pacto esse nullam, quia emptores consequentur maiorem quantitatem, quam decem. Et optima ratione nam cum hoc pactum, quod emptor sit immunis à solutione collectarum sit adiectum in ipso contractu venditionis propter venditionem ipsam, ut alias sine eo empturus non esset, vel saltem eo pretio ipsum pactum pars pretij, vel rei esse videtur, rem vel pretij augendo, d. l. fundi partem Tiraq. in prefat. de ressa, conventional. num. 21. vers. & semper alias, quem text. ita intelligit Ignat. Lassart. in tract. de decima venditionis cap. 15. num. 21. & per totum d. cap. quo loco detegit errorem prædictorum Messis, & Felician, qui erraverunt malè adducendo authorit. Rebuff. ut ipse latè prosequitur in d. cap. 26. immunitas ergo hæc collectarum promissa in instrumento auget ipsam annuam præstationem, dum liberatur à solutione, ad quam emptor tenebatur, & ex consequenti consequeretur ultra summam per Regiam pragmaticam taxatam, & si antea non statuto certo pretio in annuis redditibus (vbi pars pretij) poterat promitti, ut per Olale, dec. 95. num. 11. & sequ. & latius Rovit. filius in alleg. positis in commentis pragum. patris in tit. de censib. pragm. 5. num. 121. vers. tandem data pro vera utraque opinione, attamen statuto pretio non valet promissio, cum consensu Civium immunitas præstita non valeat, est text. in l. vacuatis C. de decurion. lib. 10. cum concordans. adductis per Alex. conf. 101. num. 3. esset enim donatio in fraudem legis prohibentis Universitatum administrantibus donare bona Universitatis, nam remittendo emptori per pactum, quod ipse emptor teneatur solvere, esset donatio, donari enim videtur, quod nullo iure cogente conceditur, l. donare cum concord. de reg. iur.

Et ex his bene fuit iudicatum per Regiam Cameram sub die 13. Septembris 1613, emptores teneri ad solutionem collectarum, non obstante immunitate promissa, & ita rescriptum Capitaneo Casalia Iuliani sub die 25. Januarij 1614. registrata in part. 41. fol. 61. & per Collaterale Consilium approbatum.

Sed quid si per Universitates esset promissa solutio annuorum reddituum in alio loco, in quo non solvantur collectæ, ut in Civitate Neapol. an creditor teneatur ad collectarum solutionem.

8 Pro negativa facit, quia non possunt dici introi-

tus in territorio ipsarum Universitatum, in quo sunt impositæ collectæ, quia locus contractus, & solutionis attenditur, ut probat Lap. alleg. 191. Præf. de Franch. dec. 93. Fab. Ann. conf. 92. num. 50. vers. cum sit destinata solutio cum reliquis adductis per Rovitum filium in d. allegat. positis in commentis prag. de censib. n. 61. vers. in primo significat in casu per d. Felician. comment. ad Consuet. Neap. par. 2. de bon. n. 12. num. 11. vers. dicit censum debere esse, ex quibus tenet, esse subiectum consuetudini, & si venditiones annuorum introituum sint factæ super bonis sitis in territorio ex dictis per Præf. de Franch. decif. 159. num. 3. vers. quibus non obstantibus, & in dec. 280. num. 2. & per Rovit. filium in alleg. ad pragm. 5. num. 66. vers. addo, quod creditor, sive emptor censet.

Pro affirmativa faciunt allegata per eundem Rovit. filium in iisdem alleg. paulo post num. 77. vers. in secundum verò casu, & D. Scip. pat. in prag. matica prima de iurib. & chact. fiscal. nu. 89. vers. & quod hæc iura annua pensentis, ibique fundat, quod hæc iura annua præstationis consequatur esse, vbi sunt bona obligata, & contra Molfes. concludit non esse subiecta consuetudini, & plures affert decisiones, & novissimè ita decisum vidi.

Et tenendo hanc opinionem, poterit respondere ad contraria, quæ loquuntur in præstatione annua non promissa super certa re, secus verò in constitutione census super re, cum tunc res ipsa, super qua est impositus census, vendita censetur, ut considerat Rovit. in alleg. pragm. 5. de censib. nu. 77. vers. in secundum verò casu.

ARGUMENTUM.

Emptor, an, & quando fundum emptum cum pacto retrovendendi retrovendere teneatur uni ex pluribus venditoris hæredibus.

SUMMARY.

- 1 Emptor fundi cum pacto retrovendendi, retrovendere teneatur uni ex pluribus venditoris hæredibus, qui integrum offero persolvere pretium, & ita decisum.
- 2 Idque locum obtinet, siue alter cohæres repudiet, siue non, & de ratione.
- 3 Causio tamen pro maiori cautela præstanda est de restituendo cohæredi partem ei tangentem, & de conservando emptorem indemnem, qui ad retrovendendum tenetur.
- 4 Eorum limitatur, id ipsum locum sibi non vendicare, atque adeo emptorem retrovendere non teneri, si unus ex venditoribus, vel hæredibus partem suam redimere voluerit, cum emptor annuus, vel eundem contractum dividere non teneatur.
- 5 At ubi plures separabim vendunt, unusquisque ad suam partem limitationem admittitur.

DECISIO CXXII.

- 1 Emptorem teneri retrovendere fundum emptum cum pacto redimendi, uni ex pluribus hæredibus venditoris, qui integrum pretium persolvere offert, per Sacrum Concilium resolutum fuit sub die 4. Aprilis 1623. in causa Monasterij Sanctissimi Rosarij Turris Octavæ cum Marco Antonio de Donna, siue alter cohæres repudiet, siue non; nam si repudiat, integrum ius manet apud

apud alterum iure accrescendi, l. si quis legata & duobus ff. de condit. & demonstrat. si non repudiat ei servatur ius illud, quia potest cogere cohæredem, qui totum redemit, ut ei partem suam revendat, restituto pro portione pretii. ut consultiuit Paul. de Cast. conf. 191. num. 2. vers. similiter non obstat, quod dicitur secunda loco, Cassan. in Consuet. Burgund. tit. d. 15. rursus §. 1. glo. 2. in 4. dubio in fin. vers. sed ultra mihi positum fuit, in hanc videtur inclinare sententiam, relatis alijs opinionibus, Tirraquell. quem affert Joseph. Ludovic. decis. 119. part. 2. num. 11. vers. si autem unus hæredum, qui pluries ita decifum, & communem esse testatur, hanc opinionem sequuta fuit in iudicando Rot. Floren. tanquam communiter receptam, teste Magonio decis. 28. & Senat. Paris. ut per Boer. decis. 251. & per Joan. Papon, in lib. 1. tit. 6. arreso 2. eandem opinionem probat, & secundum eam iam plurimè iudicatum testatur Gratian. discept. forens. cap. 330.

3 Pro maiori cautela præstanda est cautio de restituendo cohæredi partem ei tangentem, & de conservando indemnem emptorem, qui tenetur ad retrovendendum, Follet. in prædicto loco num. 39. in fin. Gratian. ad discept. num. 6.

4 Secus si unus ex venditoribus, vel hæredibus voluerit redimere partem suam, nam emptor non tenetur unum, vel eundem contractum dividere, ita consultiuit Bart. conf. 195. Joseph. Ludovic. in d. dec. 119. part. 2. in princ. Cassan. loco citato d. 4. dubio in princ. sed ubi pluries vendunt separatim, unusquisque admittitur ad suæ partis lutionem ff. de usufructu legato l. cui usufructus, & ff. de in diem ad dict. l. quod autem §. 1. Balin. l. 2. c. de pact. inter empt. & vendit. Bart. in d. l. cui usufructus, & in l. si quis aliam ff. de solut. in fine.

5 112. part. 2. in princ. Cassan. loco citato d. 4. dubio in princ. sed ubi pluries vendunt separatim, unusquisque admittitur ad suæ partis lutionem ff. de usufructu legato l. cui usufructus, & ff. de in diem ad dict. l. quod autem §. 1. Balin. l. 2. c. de pact. inter empt. & vendit. Bart. in d. l. cui usufructus, & in l. si quis aliam ff. de solut. in fine.

ARGUMENTUM.

Debitore ex causa interesse, & sortis solvente, non expresso in quam causam, an prius in causam interesse, & postmodum in sortem, vel è contra solutum intelligatur.

SUMMARY.

- 1 Quis in dubio in causam graviolem intelligitur soluisse.
- 2 Debitore in sorte, & usuris solvente indistinctè aliquam quantitatem, prius in usuris computari, & quod superest in sortem cedere debet. Secus si usura non sunt liquida, vel expressè fuit solutio facta in causam sortis num. 6.
- 3 Creditor non tenetur recipere sortem sine usuris.
- 4 Debitore annuorum introituum solvendo rescisso contractu illa solutio, prius in redditus, deinde in sortem imputatur.
- 5 Rescisso contractu venditionis annuorum introituum, post rescissionem debetur interesse ad eandem rationem.
- 6 Verbum fructus differt ab usura.
- 7 Solvente debitore indistinctè rescisso contractu venditionis annuorum introituum solutio cedit prius in causam interesse, & quod superest in sortem.

DECISIO CXXII.

M Arcellus Girardus creditor Magnificorum Compolla, & Corcione in annuis ducatis 140.

pro capitali ducatorum triu mille in anno 1591, rescisso contractu, obtinuit contra præfatos de Compolla, & Corcione, qui fuerunt condemnati ad capitale, & tertias: petijt postmodum in anno 1591. assistentiam pro sorte, annatis decursis, & interesse contra Augustinum Cannavalem possessorum domus hypothecate.

Conventus possessor oppoijt, recepsisse creditorem nonnullas pecuniarum summas post rescissionem contractus, quæ si admittantur in causam sortis, nihil aut modicum consequi deberet, quia recepit, non expresso in quam causam graviolem intelligitur, & in debitum, quod erat de proximo solvendum, text. est in lin. his in principio ff. de solut. nam pro sorte habebat paratam executionem, pro interesse saltem indigebat calculo, ut fundat Anna allegat. 112. num. 3. vers. gravior causa erit, & alleg. 54. in fin.

Pro creditore dicebatur, quod debitor in sorte & usuris quando solvit aliquam quantitatem, illa prius in usuris computari, & quod superest, in sortem cedere debet d. l. in his §. apud Marcellum ff. de solut. l. prima C. cod. & ibi Salyc. & DD. nec tenetur recipere sortem sine usuris, l. prior §. Lucius ff. de usuris cum reliquis adductis per Anna. d. alleg. 54. num. 2. vers. nam quando quis est creditor, & in alleg. 112. num. 1. & 2. concludit prius in usuras cedere, quando in solutione nihil fuit dictum, in quam causam solveretur, aut fuit dictum, quod solvebatur in sortem & usuras.

Vnde debitor annuorum introituum, dum indistinctè solvit, rescisso contractu, prius in redditus, & si quod superest in sortem cedit l. si usuras C. de usuris, & ita decifum, & pro indubitabili refert Anna d. alleg. 54. num. 3. post rescissionem, Vincent. de Franch. dec. 254. num. 12. D. Reg. Scipio Rovit. in pragmat. prima de censib. num. 38. vers. quod sunt intelligat, & sic æquè liquidum interesse.

6 Nec obstant adducta pro convento, quæ procedunt, quando interesse indiget liquidatione, vel quando expressè fuit solutum in causam sortis, prout loquitur Anna in locis citatis pro convento, & autoritates per eum adductæ, loquitur enim in fructibus, verbum enim fructus differt ab usura conventa, quæ provenit à pecunia, Pet. de Bellaper. in l. 2. c. de usur. & fruct. lega Vinc. de Franch. dec. 587. num. 4. lo. Scarf. dub. 70. n. 6.

Ex quibus sub die 13. Maij 1624. per S. C. decifum fuit, solutiones cedere prius in causam interesse, & quod superest, in sortem.

ARGUMENTUM.

Interesse damni emergentis, vel lucri cessantis an, & quando, & quantum debeat. Et an, & quando contrahi, quando dicatur. Et an, & quando creditor posterior teneatur ad interesse pecuniæ ipsi solutæ, vel liberatæ in concursu creditorum cum cautione in casu restitutionis faciendæ, & revocationis sententiæ.

SUMMARY.

- 1 Interesse lucri cessantis et damni emergentis tam in pecunia contracta, quam in alia specie, ac in omni contractu, & obligatione post moram debet, et est indubitatum apud Doctores.

..De:

1. debetur non quasi usura, quæ obliosa dicitur sed ut interesse fundatum in naturali aequitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, & num. 3. & 15.
2. Interesse etiam extra rem in pecunia venit.
4. Mora ne committatur, & in illa debitor constituitur, quæ & quod requirantur, & num. 10. ubi peritur casus notab. cum decisione S.C.
5. Morosus non potest dici debitor, si aliqua potest se exceptione iuri.
- Hinc nimia egestas excusatur debitorem à mora, & eximie eundem ab interesse lucri cessantis.
- Mora non committitur in inliquidis.
- Et hoc eventus, nec sufficiens erit iudicialis interpellatio, sed requiritur iudicis impulsus, & mandatum.
6. Mora contrahitur, & interesse debetur post intimationem mandati deparendo sententia prolata per S.C. & ita decisum non obstante sortis receptione, & cum ratione.
- Usura rei iudicata debetur conditione ex lege.
7. Usura rei iudicata redacta sunt ad interesse lucri cessantis, & damni emergentis.
8. Interesse condemnatio sequi nequit ex Affl. & aliorum opinione, nisi prius precedat probatio.
9. At praxis urget in contrarium, ut in defectum probationis iudex possit illud arbitrari iuxta consuetudinem, & morem regionis.
10. Et ut non solito negociari solvatur interesse lucri cessantis etiam si non probetur habuisse præmandibus lucrandi occasionem propter frequentes reddituum annuorum venditiones.
- Notorium nulla indiget probatione.
- In hoc Regno variè taxatum reperitur huiusmodi interesse propter varias causarum figuras, ut subijcitur hic, & num. seq.
- Ubi obiter tangitur observantia Patavii.
- Interesse an possit excedere sortem, remissum.
- Interesse tertiarum post moram debetur principaliter per se, & non accessorie ad sortem.
- Olum variè taxatum, ludia ad rationem quinque pro singulis centum liquidatur, dummodo tertia decursa sint, quantitas ad minus ducatorum centum.
12. Interesse damni emergentis, & lucri cessantis certitudinaliter probatum si quantitates prædictas, & taxari solitas excedat, an pro illa certa summa probata debeatur.
14. Interesse pecunia liberata in concursu creditorum cum cautione in casu restitutionis facienda creditori anteriori (revocata deinde sententia) an, & quando debeatur.
- Quæstio disputatur, ad partes, & rectè fundata negativa opinione refelluntur contraria, & num. seqq.
17. Creditor, qui pecuniam sibi liberatam per iudicis decretum assecutus est, an ex ea locupletior factus presumatur, vel id asserenti probandi onus incumbat.
18. Bona fides, quæ ex iudicis decreto causatur, non solum titulum habilem tribuit possessori ad fructus lucrandos, qui ante litem contestationem percepti restituendi non sunt, sed ad rem etiam præscribendam, & num. 21.
19. Sententia rescissa titulus reducitur ad non titulum.
- Auth. quæ supplicatio C. de prec. jmp. offer. de quibus fructibus loquatur.
- Fructus quando dicantur extare, remissum.

20. Interesse, siue usura fructus appellantur civiles, seu accidentales, & in restitutione non veniunt, cum de fructibus, & usuris idem ferè sit indicium, & num. 22.
23. Fideiussor an teneatur ad restitutionem fructuum quando principalis tenetur.

DE C I S I O CXXIV.

Intereste lucri cessantis, & damni emergentis deberi DD. omnes concludunt: nam utrumque propriè venit appellatione interesse ut exemplificat Iureconsult. in l. si commissa ff. de iur. rat. habet ibi: in tantum competit, in quantum mea interfuit, id est, quantum mihi haberi, quantumque lucrari potui, cum concord. per gl. ibi in verb. lucrari, quod indistinctè debetur, tam in pecunia mutuata, quam in alia specie, ac ex omni contractu, & obligatione, ut concludit Roderic. in tract. de ann. redditib. lib. 3. quæst. 5. à num. 20. in pecunia venit etiam interesse extra rem text. in l. si controversia 9. C. de evict. Bald. in l. cum allegas, num. 26. vers. & ex communi opinione, J. l. in l. nummis ff. de in lit. iur. num. 5. vers. tertio noto, D. de Pont. de pos. proreg. de Regal. impof. §. 4. num. 30. vers. tamen dicunt DD. & damnum emergens dici non potest, nisi concurrentibus septem requisitis positis per Roderic. de ann. redditib. lib. 3. cap. 5. num. 2. vers. damnum autem emergens, cum reliquis per eum alleg.

3. Debetur tamen post moram, l. socium, qui in eo ff. pro socio, l. lecta vers. cum sortis potestio dilata sit, & vers. non enim in mora ff. si cert. petatur cum reliquis adductis per Roderic. in d. qu. 5. num. 30. & per Gratian. discept. forens. capit. 240. per Surd. dec. 240. num. 7. & quid favore dotis, & pupilli, idem Grat. loc. sup. cit. ad constituendum tamen debitorem in mora tria esse necessaria dicunt DD. quos adducit, & declarat Marefcott. var. resol. lib. 1. cap. 124. de requisit. ad constituendum rem in mora incip. usu frequentissima est.

Et primò interpellatio congruo loco, & tempore, l. mora ff. de usuris, unde committitur circa litem contestationem, & per congruam interpellationem extrajudicalem, & per lapsum dierum, ex communi opinione gl. & DD. in l. quod te, ubi latè Jaf. & Purpur. ff. si cert. petat. & ceteri, quos idem cum declarationibus affert à num. 4.

Secundò, quod habeat facultatem dandi post interpellationem, vel dolo desinat habere iuxta distinctionem per eundem Marefcott. traditam à num. 25.

Tertio, quod debitor per interpellationem sciat, vel intelligat, aut scire, vel intelligere debeat, se debere, unde si causam aliquam habet, propter quam se credat non esse debitorem, mora non trahitur per solam interpellationem l. quod te in fine ff. si cert. petat. quod casu ultra interpellationem, requiritur quod sciat, se esse debitorem ex communi DD. sententia in d. l. quod te, de qua per Surd. in dicta decis. 240. num. 9. vers. at si causam habeat unde non diceretur esse in mora, posset si legitima exceptione tueri, & non est in mora de reg. iur. in 6. & generaliter mora non committitur, quando debitor exceptionem, causamque aliquam quam habet excusationis, l. lecta vers. dicebam ff. si cert. petat. cum concordant. adductis per Ann. cons. 95. num. 24. & inter alias illa excusationis causa à DD. connumeratur, quando debitor in nimia egestate sit constitutus, itaut solvere ne-

quiverit statuto tempore, nam tunc locus non non est petitioni lucris cessantis Rebuff. in l. unic. C. de op. quod inter. glof. final. num. 32. & seq. quod in practica satis notandum dixit Roderic. de ann. reddit. lib. 3. quast. 1. num. 33. vers. declaro sexto, & decisum refert Minado. dec. 17. item in non liquidis mora non committitur ex adductis per Ann. cons. 95. num. 24. Adversus inopem, & decocto. rem non habet locum interesse lucris cessantis, Consil. Carleval. lib. 1. tit. 11. disput. 8. num. 3. ubi per septem sectiones diffuse materiam interesse tractat.

Nec hoc casu sufficit interpellatio iudicialis, quando sit ad partis instantiam, & petitionem Alex. in l. de pupillo §. qui procuratorio ff. de oper. nov. num. Ripa d. l. quod te num. 7. vers. ex quo, inferatur, secus vero si fieret impulsu iudicis, & eo mandare, ut per Bart. Castr. & alios in l. final. ff. de leg. commis. & per Surd. in qad. dec. num. 13. vers. quod si forte dicatur, & sic esset elisa ope replicationis exceptio, & sublata causa subitandi, Din. d. cap. non est in mora.

- 6 Vnde lata sententia per Sac. C. notificatoque mandato de parendo, mora contrahitur, ac interesse debetur, nam tunc cum cognoverit se debere, dolo malo facit, nisi velit reddere, l. si quis inficiatus ff. de positi, & ita per S. C. iudicatum fuit in causa Victoris Puderici cum Paulo Crillo, & aliis creditoribus Ill. Marchionis Montisfalconi sub die 15. Februarii 1622. in banca Decij Romani, & ita intelligendum est, quod dicit D. de Franch. dec. 21. quamvis receperit sortem, quia debentur tanquam videtur rei iudicatae & sic conditio. ne ex lege, ut concludit in d. dec. 21. D. de Franch. nam usurae redactae sunt ad interesse lucris cessantis, & damni emergentis, Roder. in d. cap. 8. Coler. in tract. de proces. cap. 10. pars. prima in verb. interest.

- 8 Et si aliqui DD. teneant esse probandum interesse damni emergentis, aut lucris cessantis ad hoc, ut possit sequi condemnatio ex dictis per Affl. decis. 184. & novissime per Maffrill. dec. 245. ubi tractat practica probandi.

- 9 Attamen secundum observantiam arbitratum Iudex interesse, si non fuerit probatum iuxta id, quod in regionibus legitimo modo frequentatur, idemque, & fundo §. si procurator ff. mandati, itaut magis standum sit circa huiusmodi interesse consuetudini, & mori rigoris, Rot. Genuens. dec. 194. num. 3. col. 2. in fin. Grat. discept. forens. discept. 524 num. 12. vers. itaut standum sit, quando certum est, quod erat empturus fundum, vel annuum redditum, & quando fructus percepisset Surd. dec. 262. in princip. congerit auctoritates.

Interesse in materia, l. curabit C. de ad. empt. fundat Facchin. l. 11. controvers. controversia 32. non deberi usuras, si fructus emptor non percepit ex re vendita: Secundò fundat deberi usuras, et si venditor non tradidit rem liberam, ut tepebatur, vel fideiussorem, quem promissit evictionis nomine, non dedit.

Item deberi absque usurae labe, si à principio fuit conventum, si modò usurae taxatae quantitas non excedat fructum quantitatem, qui verisimiliter ex re vendita percipiuntur, vel percipi possunt, praeter ceteris, allegat Joan. Baptistam Lupum in repetit. d. l. curabit num. 145. qui approbando praefatam conventionem, illam coarctat sub his verbis, quia opinio communis, & vera est, dummodo tamen usura commensuretur cum quantitate

fructuum, qui ex re vendita percipi solent, ad cuius traditionis confirmationem utitur auctoritate Paris. & Petr. Anch. quibus novissime accedit Gaspar. Roder. de ann. reddit. quast. 7. num. 83. & Alex. Trentacinq. lib. 1. var. resol. 2. per tot. vers. primus abfol. 194. vel si est solitus negotiari, & articulet, & probet, post moram tanti sua verè interesse, affert auctoritates Petr. d. dec. 19. Cyprian. in fin. num. 8. quam declarationem refert etiam Menoch. in cons. 1180. lib. 1. §. 2. num. 19. qui regulariter suadent ab initio contractus pactum initium de prestanda certa quantitate ratione lucris cessantis non valere, quia dicitur interesse factum, & simulatum ad ipsos contrahentibus, quibus ac non est adhibenda fides, vel posset secundum Cov. lib. 3. var. resol. cap. 4. pactio fieri de solvenda certa quantitate, quae etiam excederit fructum estimationem, & eorum interesse, modo fiat in vim annui redditus redimibilis, & cum pacto redimendi in hunc sanè modum, quod emptor constituat se soluturum venditori certam annuam quantitatem, dum pretium solutum non fuerit, jure, & titulo annui redditus venditi super ipsa re empti ad rationem unius pro 14. vel 12. usque ad pretii conventi numerum quod notandum dicit, nam vidit non semel hanc pactionem initam fuisse, quam cautelam impugnat Lupus in d. l. curabit, comment. 1. §. 7. num. 146. & seq.

- 10 Et ex his observatum fuit taxari interesse lucris cessantis iuxta id, quod communiter annuorum introituum venditiones fieri solent, etiam in non solito negotiari, quamvis non fuerit probatum habuisse praeter manus lucrandi occasionem, propter frequentes redditum annuorum venditiones, Roderic. in d. q. 5. num. 26. in finalibus verbis ver. probet tamen hanc opinionem, & tanquam notorium nulla indiget probatione, Lanar. cons. 79. num. 8. & 9. vers. nec interfuit, quod Marchio, & idem in Regno observatum fuit usque ad summam decem pro centenario taxari interesse Tartagli. pract. civil. Magna Curia cap. 6. num. 13. Patavii usque ad ducatos sex pro centenario, Peregrin. dec. 83. num. 12. in fine, aliquando in minus, ut in dote non soluta tempore debito septem pro centenario Tartagli. ibidem, in Civitate vero interesse dotis non restituta sup. tempore arbitratum ad rationem ducatorum sex, taceporum trium grana sex, & de priorum quatuor pro quolibet centenario dictarum dotium, & ducatorum quinque pro quolibet centenario antefati, ut testatur Grammat. decis. 103. in fine vers. in qua fuit ipsis conventis intimata supplicatio, & Ursill. decis. 191. in fine. & alias per idem Sacrum Consilium fuit taxatum ad rationem quinque pro centenario, per Affl. dec. 184. in fine, & aliquando ad rationem sex cum dimidio, & ad maiorem summam, & etiam interesse antefati fuit liquidatum ad rationem septem pro centenario, & quando matrimonium esset contractum secundum usum Procerum, Magnatum, tunc solet liquidari interesse dotium, & antefati ad rationem octo pro centenario, de his testatur Molfes. ad Consuetud. Neap. par. 7. de iur. quarta qu. 12. §. 2. cum seqq. tom. 1. aliquando per Sac. Consilium fuit arbitratum ad rationem septem pro centenario Dom. de Franch. decis. 254. num. 12. aliquando decem, & aliquando quinque refert Ann. in singul. 261. cum ceteris adductis per Thor. in compend. dec. in verb. interesse tertiarum fol. 287. in prima col. in fine. quando dictae tertiae decurrae sunt quantitatis ad minus ducatorum centum Ursill. ad Affl. in d. dec.

291. in fin. quod hodie observatur ad rationem quinque pro centenariis, an autem interesse damni emergentis, & lucri cessantis possit excedere sortem, vide latè ad intellectum l. prima C. de sentent. qua pro eo, quod int. & confis. Justin. novel. 121. Alciat. Parerg. iur. cap. 15. lib. 6. & Roder. de ann. redit. lib. 3. qu. 4. n. 32. & 33. per totum.
- Item interesse tertiarum post moram, quod petitur, & debetur principaliter per se, & non accessorie ad sortem ex Dom. de Franch. dec. 154. n. 12. Roderic. de ann. redit. lib. 3. qu. 7. num. 28. vers. secundò limita ex glo. & Alber. in l. socium, qui in 12. 10. ff. pro socio. Lanar. cons. 79. concurrentibus requisitis ad constituendum reum in mora, de quibus supra n. 4. altero ex his cessante, non debetur, quod observatum fuit per Sacrum Consilium in causa creditorum Illustr. Principis Casertæ sub die 1. Februar. 1639. in banca Simeonis pro Felice, cuius patrimonium erat in manibus Iudicis ad dispositionem Sacri Consilii, & sic non habebat facultatem dandi, nec dolo desinebat habere ad text. in l. sciendum ff. de usur. Marefcot. var. resol. cap. 24. de requisitis ad constituendum reum in mora, incip. frequenterissima est, quod procedit etiā quādo factum est explicandum mediāte pecunia, Marefcot. pract. loc. n. 37. vers. limita, quod difficultas.
- 13 Verum si interesse damni emergentis, vel lucri cessantis esset probatum certitudinaliter, & si quātitates prædictas excedat, deberetur pro illa certa summa probata Borg. Cavalcant. dec. 13. num. 69. de contract. par. 2. & quod dictum interesse probatum ratione lucri cessantis debeatur, dicit Affl. dec. 20. & Capyc decif. 19. n. 7. & 8. ubi Petra in Add. & Magon. decif. Lucen. 25. num. 8. Peguer. decif. 33. num. 11. & decif. 115. n. 9. & Fatimac. dec. Roman. 888. num. 2. cent. 9. Rot. Genue dec. 1. n. 43. & 45. & dec. 9. n. 16. & dec. 99. & alibi per totas decisiones Olalc. dec. 143. n. fin. Mohed. sub tit. de usuris dec. 1. alias 102. & Mastrill. dec. 245.
- 14 An autem quando in concursu creditorum liberata est pecunia cum cautione in casu restitutionis, creditoris antiquiori restituenda sit una cum interesse.
- 15 Pro affirmativa faciunt adducta per Dom. de Ponte in tract. de potest. Prærog. in titulo de Regalibus impositionibus §. 4. n. 27. ubi in terminis text. antb. qua supplicatio C. de precib. imp. offeren. decif. sum refert in Regia Camera deberi interesse pecunie solutæ, revocata sententia: ponderando verba text. ibi, cum legitimis augmentis, quia interesse lucri cessantis, & damni emergentis omni iure debetur glo. in cap. conquestus, de usur. & non debetur quasi usura, quæ dicitur odiosa, sed ut interesse fundatum in naturali æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura, pro quo est tex. in l. socium. ff. qui pro socio, per quem text. glo. not. in d. cap. conquestus dixit, quod interesse, & damna secundum canones peti possunt, quia non sunt usuræ, de quo per Abb. ibi, & in c. cum venerabilem, de except. latè Reg. de Ponte in d. §. 4. n. 21. vers. de quo satis superque semper dubitavi.
- 16 Dubitavit de hoc Dom. de Franch. decif. 120. in fin. ubi testatur non dari indistinctè in Sacro Consilio interesse revocata sententia, sed tunc demum, cum constat ex pecunia recepta victorem commoditatem percepisse, & propter hanc perceptionem nullum periculum potuisse subire, utpotè, quia suos introitus alienatos redimisset, nam & si ex pecunia emisset introitus, quia emptio statet ipsius victoris damno, adhuc periculum subire potuisset.

- Et hæc opinio de iure sustentabilior videtur, quia quodam extraordinario iure avocatur pecunia ab eo, cui debetur text. in l. denique cum l. sequ. ff. de iur. fisci. l. pecunia C. de privil. fisci. ubi optima gl. & ita etiam Alber. & Scrib. insuper si per moram interesse debetur, & non potest dici fuisse in mora, antequam fuisset ei denunciatum Iudicis præceptum ex dict. supra n. 6. ubi decifum fuit deberi à die notificationis mandati de parendo.
- 17 Si verd ex quo effectus locupletior, adhuc dico non teneri, cum non fuerit probatum, & quamvis an præsumatur locupletior factus, vel ne, dubitatum tum fuerit à DD., quos congerit Anna in Add. ad singular. patris 620. Dom. de Franc. decif. 31. qui refert decifum pro affirmativa; attamen crebrior opinio est negativa, ut testatur Jacob. Monoch. in tract. de recuperand. posses. in 15. remed. n. 586. vers. & locupletior in dubio multos alios congerit Giurb. pract. dec. 89. n. 15. qui negativam hac nostra ætate magis receptam esse asserit, & contrarium asserentem probare debere.
- 18 Bona fide possedit creditor pecuniam per Iudicis decretum sibi liberatam, ex quo decreto causatur bona fides secundum Abb. in cap. dilecto colum. 2. de præbend. Bald. in l. prima col. 2. C. de fructib. & usur. legat. cum aliis adductis per Mar. Mut. decif. 21. n. 6. quæ non solum titulum habilem tribuit ad fructus lucrandos, sed ad rem etiā præscribendam l. Pomponius §. si inusu, & ibi plenè notatur ff. de acquir. posses. l. 3. in fin. ff. de public. & l. 3. §. idem queritur ff. de reb. eor. & ex consequenti fructus restituere non tenetur, l. certum C. de reivendic. Mut. decif. 10. n. 19.
- 19 Et si revocata sententia reducatur titulus ad non titulum: quo casu tenetur ad restitutionem fructuum, antb. qua supplicatio C. de precib. imp. offer. b. cum legitimis accessionibus, l. indebiti ff. de condit. indebit. Muta in dicta decif. eod. num. vers. locus facta revocatione sententia cum allegatis Giurb. decif. 89. n. 2. Mastrill. dec. 29. attamen intelligendum erit de fructibus naturalibus secundum glo. in d. l. prima C. de condit. indebit. verb. indebita si tamen extant Giurb. sup. d. decif. n. 14. aut si locupletior sit effectus text. in l. om. d. versa, ubi Bart. ff. de reivend. glo. in d. l. indebiti in verb. percepit ff. de condit. indebit. Giurb. ead. sup. d. dec. n. 25. quod non præsumitur, sed erit probandum, ut supra fundatum fuit, & quando fructus dicantur extare, vide eundem Giurb. sup. d. decif. n. 28.
- 20 Interesse, seu usura appellantur fructus civiles, seu accidentales, glo. in d. l. indebiti in verb. naturales ff. de condit. indebit. in l. prima verb. actionem conditionis, & hi fructus civiles, seu accidentales non veniunt in restitutione, d. l. 1. C. de condit. indebit. & ante litis contestationem fructus perceptos non esse restituendos decifum refert Giurb. in dicta dec. 89. similiter de fructibus, & usuris ferè idem iudicium est, l. usura vicem fructuum ff. de usur. & an fideiusor teneatur ad restitutionem fructuum, quando principalis tenetur, vide Surdum decif. 12.

ARGUMENTVM.

Fructus in restitutione rei, remedio l. secundæ C. de rescind. vendit. an, & quando veniant.

S U M M A R I V M.

- 1 Fructus in restitutione rei remedio l. 2. C. de rescind.

scind. vendit. non veniunt, quia nunc rem habet, alter vero pretium, sed cum interesse pecunia fructus rei compensari Sacri Concil. praxis invaluit.

- 2 *Fallit in minore, qui ultra lationem in integrum restitutione iuvaretur, tunc enim omnino res cum fructibus restituenda venit.*
- 3 *Item in maiore post litis contestationem, cum ab illo die mala fidei possessor efficiatur.*

DECISIO CXXV.

- 1 **F**ruetus non veniunt secundum veriore opinionem in restitutione rei remedio l. 2 C. de rescind. vend. fundat argumentis, & auctoritatibus Fachin. *controv. jur. lib. 2. c. 24.* ceteros Doctores huius opinionis colligit An. *conf. 24.* multis rationibus comprobans hanc sententiam, inter quas ex Dom. Reg. de Pont. Gut. Magon. & Dom. Præsid. de Franch. illam assert, quia unus habet rem, alter vero pretium, unde observatur in S. C. fructus compensari cum interesse.

Et si Anell. de Amato *conf. 87. nu. 7* in hac controversia inter negativam, & affirmativam, mediā sententiam in iudicando amplectendam consultat, quam tenuerunt pauci Doctores per eum relati, attamen non est recedendum ab observantia optimis mediis fundata per præfatos Doctores.

- 2 *Limita, quando venditor esset minor, qui ultra lationem, in integrum restitutione iuvaretur, nam tunc omnino res cum fructibus restituenda erit l. quod si minor § restitutione, & l. pactum ff. de minor. Pinell. Covarru. quos assert Amat. in d. *conf. 87 nu. 9.**
- 3 *Limita etiam in maiori post litis contestationem, cum ab illo die mala fidei possessor efficiatur, Pinell. & Amat. præcit. *conf. n. 10.**

ARGUMENTVM.

Contra possidentem bona fide, & iusto titulo, an habeat locum aliquod remedium possessorium probata antiquiori possessione.

SYMMARIUM.

- 1 *Remedium possessorium manans ex conditione triticaria, vel ex l. si coloni C. de agr. & censit. quando competat, & n. 6 et 7.*
- 2 *Remedium l. si me, & Titium ff. si certum petatur quando competat, et n. 8.*
- 3 *Remedium cap. reintegranda 3. q. 1. quando competat, et n. 9.*
- 4 *Contra possessorem bona fidei, et iusti tituli an possit obtinere probans antiquiorem possessionem.*
- 5 *Aktor, et reus si sunt in pari causa, potior est conditio conventi.*

DECISIO CXXVI.

Petit Consiliarius Nicolaus Antonius Gizzarellus in Magna Curia condemnari possessorem cuiusdam gemmæ, quam conventus emeret à bonæ fidei possessore, non probato dominio, actor probavit antiquiorem possessionem, dubitatum fuit, an poterit obtinere.

- 1 Aliqui censuere, posse obtinere remedio possessorio, v. g. condictione triticaria iuxta tex. in l. 2. ff. de tritic. act. vel condictione ex lege si coloni C. de agricul. et censit. lib. 1. huius opinionis fuit

glossator in l. incivilem C. de furt.

Alii remedio l. si me, & Titium ff. si cert. petatur agi posse tenent, nam si possessio mea ad te pervenit, æquum est, ut mihi restituatur, & ita videtur tenere Bart. in d. l. si coloni, ut refert Alex. in l. rem. qua nobis n. 8. vers. & sic Bart. in d. l. si coloni ff. de acquir. poss.

- 2 Multi remedium cap. reintegranda 3. q. 1. competere censuerunt, nam quamvis intentetur contra possidentem sine vitio, sed cum titulo, & bona fide, nihilominus considerandum est, quod actor cecidit à possessione sine iusta causa, quo casu restituitur remed. cap. reintegranda, & pro hac parte judicare vidisse testatur Alex. in d. l. rem. qua nobis super n. 9. vers. videtur ergo, quod decisio huius questionis, Jacob. in l. incivilem C. de furt.

- 4 Alii nullo possessorio remedio conveniri posse possessorem, qui bonam fidem, & iustum titulum habeat, tenuerunt, non probato vitio; nam cum actor, & reus sint in pari causa, potior est conditio conventi possessoris, l. si me autem §. si duo, ff. de publicita Andr. de Barulo, & Jo. de Platea in d. l. si coloni, gloss. Bart. Ang. & Imol. in d. l. rem, qua nobis, & latè Alber. in l. incivilem C. de furt. tam si spectemus iuris civilis, à quo potissimum fortè manarunt interdicta, sive juris canonici, à quo illa approbata, & declarata sunt, constitutiones, ac præcepta, non putavi, posse conveniri possessorem, qui bonam fidem, & iustum titulum habet, Fachin. *controvers. lib. 8. cap. 12.* id fundans optimis mediis, & ad contraria respondens, respuens in fine distinctionem Bart. in l. ma. p. seiffissimi §. sed cum in 2. C. de furt.

Et deveniendo ad remedia supra relata, quæ competere Doctores aliqui tenuerunt.

- 6 Primo, constitutione triticaria iuxta text. in l. 2. de tritic. act. vel ex l. si coloni C. de agric. & censit. non potest obtinere, quia loquuntur in violento deiectione de possessione, & sic res erat vitiosa, & cum vitio pervenit ad eum, contra quem agebatur, quod non erat in casu, de quo tractabatur, quia bona fide, & iusto titulo possidet, contra quem non competere remedium l. si coloni tenent Doctores relati per Menoch. *de recuperand. poss. remed. 10. in 3. q. num. 17.* & similiter remedio ex l. 2. ff. de condit. triticar. prout per Menoch. *de recuperand. possel. in 3. remed. n. 4. vers. 9. loco affirmat.*

- 8 Secundo remedium l. si me, & Titium non competit, nam competit contra habentem rem ex causa lucrativa, ex dictis per Menoch. in quart. remedio recuperanda possessionis, non autem contra eum, ad quem pervenit possessio titulo oneroso, l. si filius in fin. et l. cum servus cum gloss. ff. si cert. petat.

- 9 Nec virtute cap. reintegranda obtinere potest, cum contra bonæ fidei possessorem non procedat, ut respondet Fachin. in dicta *controv. vers. ad fin. cundum*, & latius per Menoch. in 15. *remed. ad piscem possel. in 13. quæst. num. 8. vers. sextus est casus.*

Ex quibus per M. C. fuit absolutus possessor.

Sacrum Consilium revocavit decretum M. C., & condemnavit possessorem ad restituendum actori gemmam, sequendo opinionem gloss. in d. l. incivilem C. de furt. in verb. à dominis, quam sequuntur Inn. in cap. sap. nu. 2. vers. imò plus videtur de restit. spoliat. Abb. in cap. si diligenti num. 17. vers. numquid autem antiquiori, de præscript. tenentes, antiquiorem possessor. contra secundum etiam bona

bona fide possidentem implorare officium Judicis, vel agere conditione ex d. l. coloni.

ARGUMENTVM.

Faber ferrarius, vel alius obstrepens, vel exercens artes foetidas, & meretrix, an & quando à vicinia expelli possint.

SUMMARY.

- 1 Vicinus faber ferrarius turbans divina officia alicuius Ecclesiae potest expelli, et ita iudicatum. Et quando i. procedas, declaratur n. 8.
- 2 Vicinus obstrepens de vicinia expelli an, et quando possit, et quid de immodicis campana pulsatoribus remissive, et n. 8.
- 3 Faber ferrarius ab eius exercitio abstinere debet propter infirmum vicinum, qui vexatus. Item expellendus est, qui propter stragitem impedit studium scholares. A sententia lata super ista expulsionem non potest appellari.
- 4 Vicinus, qui molestus est, vicina ratione, exercitii afferentis malum odorem, ac exercens artes foetidas, quarum odor infestat nares transeuntium, expelli potest, et ita iudicatum. Et hoc casu competit vicino interdictum, ne, quid in loco publico fiat, et quando id locum sibi vendat, n. 8.
- 5 Barones ob publicam causam possunt prohibere ob salubritatem aeris artes foetidas in certo loco.
- 6 Et in expulsionem faciendam in casibus praedictis, non fiat fraus, quid observandum, et an tunc liceat in suburbis habitare, remissive.
- 7 Meretrices an, et quando à vicinia expelli possint, et n. 8.

DECISIO CXXVII.

- 1 **F**abrum ferrarium turbantem divina officia, prope Ecclesiam Divae Mariae Maioris Clericorum expellendum censuit M. C. iuxta doctrinam Alex. ad Bart. in l. prima in fin. vers. sed quid si malleatores C. de stud. liber. Erb. Roma lib. 2. per text. in cap. pridem 18. quast. 2. & de hac materia habes late per Scribentes in l. 1. ff. soluto matrim. & per Menosh. de arbitr. lib. 11. casu 137. Alciat. Parerg. iur. lib. 8. cap. 11. nam obstrepentes de vicinia expelli posse, & quid de immodicis campana pulsatoribus, & fabrum debere ab exercitio se abstinere propter infirmum vicinum, qui vexatus, notat Lucas de Penna in d. l. 1. de stud. liber. resolutus per Dec. in l. quacunq. n. 72. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio, item expellendus est impediens studium propter stragitem scholasticis, & à sententia expulsionis non potest appellari. Quod ad probandum sufficit clarissimi adolescentis autoritas D. Jo: Chryl. Scarb. qui trium annorum infantulus dictiones computans, absque eo quod ab aliquo fuisset instructus: docens proinde aliorum legalia, sicuti etiam mathematica, & philosophica rudimenta, quantumvis ruditer, scientias & facultates omnes, hereditario iure à natura habuisse iudicavit: Qui milles sine praevio studio, omnis generis carmina, currente calamo, componens, verbum Dei praedicans, in Disputationibus ratiocinans; arguentes, vel defendentes in syllogismo, quem iactabat, & confundens, ingenii promptitudinem demonstravit: Qui ad litteram concio-

nes, quas audiverat, & libros, quos semel legerat, recitans, memoriae firmitatem significavit: Qui musicae, variarumque linguarum delectu, animi nobilitatem notam fecit: Qui, primò Basilii, deinde Damasceni Philosophiam, ac Theologiam auctoritatibus ornans, raris ponderationibus ditans, & pluries gloriose sustinens, mentis perspicaciam publicavit: Qui novissimè à Sanctissimo Domino nostro Clemente XI. quamplurimis laudibus honoratus, suarum doctrinarum innocentiam evulgavit: Is equidem in Cybele obtrusa intellig. 12. signo 3. innumera privilegia cumulat scholaribus, studiosos omnes in Caelum extollens.

- 4 Item vicinus, qui molestus erat vicino ratione officii afferentis malum odorem, fuit ordine M. C. & Sacri Consilii ad complacitiorum instantiam expulsus, pro quo faciunt dicta per Bald. in l. adem in add. n. 15. C. locati, et in l. licet in add. n. 1. C. eod. & ita tenuit in exercitibus artes foetidas, quarum odor infestat nares transeuntium, Capoll. in tract. de servi. sub rubr. de aere, & notat Angel. in l. 2. §. idem ait, si odore ff. ne quid in loco publico, & Ripa in tract. de peste in 2. part. cap. transeo ad alia remedia fol. 63. num. 74. B. bad. II. in polit. lib. 3. cap. 6. n. 10. et 11. D. Rovit per d. l. 2. dicit in casu praedicto posse vicinos uti interdicto, nequid in loco publico fiat in pragmat. de salubritate aeris. in fin. & Barones ob publicam causam posse prohibere ob salubritatem aeris artes foetidas in certo loco, adducendo auctoritates tradit Cap. bl. de Baron. pragmat. 14. num. 15. sicque ne exercentur beccariae, & ne fraus fiat in huiusmodi expulsionem, & an liceat in suburbis habitare, videatur Bald. in cap. significasti, de rescriptis, quae omnia videre licet apud Petr. Nuñez de Avend. lib. 2. cap. 6.
- 5
- 6

His adde, esse expellendos vicinos artem exercentes afferentem malum odorem tam de iure communi, quam de iure Regni: de iure communi, l. acquissimum, §. si tamen ff. de usufruct. l. adiles, §. fin. ff. de via publ. de iure Regni: in Const. Salubritatem aeris, & ibi Affl. & cuilibet de populo competit interdictum ad prohibendum, quod est perpetuum, & eius cura spectat ad Magistratus, ut habetur in l. 1. §. hoc interdictum cum seq. et §. fin. ff. ne quid in loco pub.

Lanienae, seu macella secundum Andr. in d. Const. Salubritatem aeris, sunt exercenda extra Civitatem; sed ex consuetudine tolerantur intus Civitatem Affl. in d. Const. Salubritatem aeris, in fin. Borrell. de Magistr. edict. lib. 3. cap. 12. num. 11. ita iudicatum fuit per Collaterale Consilium in causa Honufrui de Palma cum Monasterio Religiosorum Ministrantium Infirmis sub die 2. Maii 1640. & fuit confirmatum decretum per Collaterale Consilium sub die 24. Aprilis 1641.

- 7 Expelluntur quoque meretrices, Capol. in tract. de servi. cap. 91. alias de servi. iur. pascend. nu. 25.

Meretrices an, & quando possint expelli à locis honestis, Archiepisc. Ricciul. Juris prudentia, & doctrina insignis copiose in tract. de person. lib. 11. cap. 21. & seqq. cumulat multa, quae prohibentur meretricibus. An quaesita ex meretricio, vel aliter ex causa libidinosa, dicantur licite acquisita, vel sint obnoxia restitutioni, idem Archiepisc. Ricciul. loco cit. cap. 33. & accepta per puellam ex causa stupri, vel per adulteram cap. 34. & an possit disponere ad libitum, & edificare, vel dotare Ecclesiam, cap. 33. an possit fieri oblatio, vel decima solui, cap. 36. & an ab ea vectigal licite exigatur.

- 8 Quæ tamen locum sibi vendicant, cum talia exerceri in loco non erat solitum, secus verò si esset solitum talia exerceri, & vicinus in modico læderetur *in dec. Vinc. de Franch. 625.*

ARGUMENTVM.

Donatio, vel testamentum si fiant in beneficium viri ab uxore an valeant stante pacto inter virum, & fratres stipulantes appposito in capitulis, quod soluto matrimonio abfque filiis ad ipsos dos revertatur. Et an tale pactum valideretur ratificatione capitulorum facta à muliere, cui non fuit narratus tenor ipsorum.

SUMMARIUM.

1. *Mulier cum stipulatorem adhibet ad stipulandum pro se, & heredibus, donatio præsumitur inter vivos, atque idè disponere non potest.*
2. *Hæredum enim mentio donationi convenit inter vivos, quæ ad hæredes transmittitur, non autem donationi causa mortis, quæ naturam habet legati, quod, pendente adhuc conditione, non transmittitur.*
3. *Mulier verò permittens, fratrem stipulari, quod dos ad ipsum fratrem revertatur, an, & quando hoc pacto non obstante de dote testari, ac disponere possit.*
4. *Mulier de dote testari non potest, quando dos ad alium est applicata vigore contractus, & interest non revocari.*
5. *Ratificatio ad hoc, non valeat, quæ intervenire debuit.*
6. *Dictio seu posita inter personas, quod importet.*
7. *Sub nomine hæredum, ac successorum, an etiam extranei comprehendantur, vel hæredes tantum sanguinis.*

DECI SIO CXXVIII.

- P**RO affirmativa adducitur textus in l. cum maritus ff. de pact. dos. quando mulier stipulatorem adhibet ad stipulandum pro se, & hæredibus, præsumitur donatio inter vivos, ita Bald. in l. 2. num. 4. vers. quid enim si iste filius C. de inv. dos. cum reliquis adductis per Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 11. num. 8. vers. quartus casus est; ea enim ratione notus est Bald. quia mentio hæredum convenit donationi inter vivos, quæ ad hæredes transmittitur, non autem donationi causa mortis, quæ donatio habet naturam legati, quod pendente adhuc conditione non transmittitur s. est & aliud inquit de donat.
- 3 PRO negativa facit decisio Dom. de Franc. 196. ubi mulier permiserat, fratrem stipulari, quod dos revertatur ad ipsum fratrem, & nihilominus non obstante pacto, dispositionem in beneficium mariti approbavit Sacrum Concilium motum, ut est videre in dicta decisione auctoritate Lucæ de Penna tenentis, quod, quando soror dotatur de bonis propriis fratris, procedat pactum, & mulier testari non poterit; quando verò de bonis communis patris, tunc testamentum valebit, & mulier testari non poterit distinguens postea, quod si mulier est dives, & frater pauper, & familia oneratus, & tunc præsumatur mulier donasse fratri, & sic non posset disponere, aut nulla bona

habens, & frater dives, & tunc non præsumatur donatio: sed per primam tutiorem asserit, fundatur quoque auctoritate Napodani in Consuet. si quis, vel si qua in glo. in verb. præterquam col. penult. num. 223. vers. sed pone receptis eisdem terminis, ubi concludit, quod aut mulier permittit stipulari antemodopandi causa mortis, cum sit facta mentis mortis, aut sumus indubio. Primo casu non poterit testari, secundo, & tertio sic.

- In casu de quo agitur, quia inducta est donatio inter vivos, cessant fundamenta decisionis S. C. quæ ex alio non habet locum in casu isto, quia tunc procedit illa decisio cum is, qui stipulatus est, dotem sibi restitui, non fuit adhibitus à muliere, sed mulier passa est illum stipulari, ut quando frater ex dispositione statuti excludit sororem à bonis patris, ei tamen dote constituta, sicut dispositum est, per consuet. Regni, & consuetudinem Civitatis, prout ita intelligit Jacob. Menoch. de præsumptionibus præsumpt. 10. lib. 3. num. 24. vers. quartus casus est, secus verò quando mulier adhibuit stipulatorem iuxta ea, quæ dicta sunt pro affirmativa, imò nec potest de dote testari, quando ad alium est applicata vigore contractus, & interest non revocari Bald. in l. pro hæreditariis C. de hæred. adion. Agel. in l. qui Roma s. Flavius de verb. oblig. Qlasc. dec. 20. num. 6.

Verum quia in stipulatione, de qua agitur, mulier non intervenit, nec constat adhibuisse fratres, & in ratificatione postmodum sequuta non fuerunt ei lecta capitula matrimonialia, nec eorum declaratus, quorum alter requirebatur ad hoc, ut induceretur scientia actus ratificati, quia ignorans non potest dici, quod consensiat, aut ratificet, l. per errorem ff. de iurisd. dom. indic. Bald. in rubr. qui admitti, Corn. cons. 165. ad finem, quos refert, & sequitur Cravet. cons. 105. num. 14. ubi post Bald. & Castrenf. ultra alios, quos adducit, concludit, simplicem scientiam actus ratificati non sufficere, sed requiri, quod legatur ipsi ratificanti instrumentum, quod ratificat, & saltem declarari ei debet secundum theoricam Specul. de imp. & vend. s. 3. num. 25. vers. si verò, ratificatio enim non extenditur ad incognita, Roman. cons. 54. num. 3. Ruin. cons. 170. num. 29. & quod non valeat ratificatio facta per mulierem instrumenti dotalis, in quo adest pactum, quod ipsa decedente sine liberis, dos redeat ad dotantem, nisi legatur sibi instrumentum, vel eius tenor declaratur, & quod frater, vel consanguineus hoc casu censeatur dolo versatus in apponendo pacta, per quæ auferatur mulieri libera facultas testandi, adduco in individuo Cast. cons. 12. vol. 3. quod quidem ratificationis instrumentum debet legi in vulgari sermone, ut in propriis terminis subdit Loff. ed. cons. 26. num. 32.

- Imò attendenda sunt tantum expressa verba ratificationis, quæ sunt dicta que dotes integrè, & restituere, & c. dictæ Dianæ Baccaro eius uxori, ejusque hæredibus, & successoribus, seu dictis Doctori Michaeli, & Curtio, eorumque hæredibus, & successoribus. Et primò quid importet dicta illa seu, quæ posita inter personas, ponitur pro conjuncta, & sic attenda ratificatione, medietas erit hæredis in testamento nominati, & altera medietas dictorum Michaelis, & fratris, text. in l. cum quidam ff. de verb. & rer. signif. ubi notat Bald. & ceteri Scribentes Napod. in consuetud. Si quis, vel si qua, in verb. seu, sine num. 159. vers. primo, quod quando ponitur disjunctio, & de di-

dictione illa *scilicet* latè habes per Felin. in cap. inter ceteros, de re scriptis.

7 Secundò an verba illa dicta Diane, ejusque heredibus, & successoribus intelligantur de heredibus extraneis, vel tantum de heredibus sanguinis, & iuxta distinctionem Bartoli in l. etiam si parente ff. de liberis, & postb. extranei comprehenduntur, quam omnes sequi testatur las. in d. l. etiam si parente num. 9. vers. extra glossam quaerit Bartol. Gabriel in recollec. com. opin. conclus. 2. de verb. signif. lib. 6.

Ex quibus fuit provisum, esse dividendas dotes inter virum, & heredes Michaelis, et Curtij de mense Sept. 1620.

ARGUMENTVM.

Hypotheca pro dote, à quo die competat.

S Y N O P S I S.

- 1 Hypotheca pro dote, sive tacita, sive expressa retrotrahitur ad initium conventionis, & promissionis.
- 2 Et an requiratur quod sequentem sit matrimonium & n. 8 10. & 12.
- 3 Hypotheca retrotrahitur ad diem promissionis, quando non est in potestate creditoris recipere solutionem.
- 4 Creditor dicitur esse in necessitate, non in voluntate recipiendi solutionem, quando commodè non potest omittere.
- 5 Necessarium dicitur, quod salva existimatione omitti non potest.
- 6 Honestas necessitas appellatur.
- 7 Antefatum si est promissum constitui, habetur pro constituto.
- 9 Dos promissa ante contractum matrimonium, non est proprie dos.
- 11 In retrotrahitione requiritur extremum ad quod habile in potentia.

DECISIO CXXIX.

POst subscriptionem capitulorum matrimonialium, in quibus et dos, & donationis propter nuptias constitutio promittebatur, sponsus bona sua alteri hypothecavit, post quam hypothecam contractam sequutum fuit matrimonium iuxta capitula dubitatum fuit, an mulier pro dotibus, et antefato. esset preferenda creditori, qui inter promissionem, et matrimonium contraxit.

- 1 Pro muliere facit opinio communiter recepta, quod hypotheca pro dote retrotrahitur ad initium conventionis, & promissionis tam tacita, quam expressa fundata ex tex. in l. prima ff. qui pot. in pign. hab. ita ut preferatur creditoribus contrahentibus medio tempore, de qua communi testatur Negusant. in 4. membr. secunda partis à n. 77. D. Vincent. de Franch. decis. 677. Barbol. in 3. par. l. primæ ff. solut. matrim. à num. 33. & considerata ratione per dictos DD. tradita militare videtur, etiam sequuto postmodum matrimonio, ut adhuc dies capitulorum attendatur, & non matrimonij; ea enim ratione ad diem promissionis retrotrahitur quia non est in viri voluntate dotem non recipere, nam mulier remaneret indotata, & maritus haberet necesse sustinere onera matrimonij, sicut in quolibet creditore, qui modo predicto
- 3 cogitur recipere solutionem, ut etiam probat tex.

in l. qui balneum ff. qui pot. in pign. hab. pari ratione ad diem capitulorum retrotrahenda est hypotheca, quamvis matrimonium postea fuerit subsequutum, cum non possit honestè sponsus, sub scriptis capitulis matrimonialibus, mutare fidem, non enim præcisa necessitas requiritur, sed ea, quæ commodè præteriri non potest, ut consideraverunt Bart. & Bald. relati per Negusant. in d. 4. membr. 2. par. num. 77. vers. & quomodo in necessitate mariti consistat, unde necesse dicitur, quod salva existimatione omitti non potest, & gloss. in cap. 1. a. 1. q. 4. in verb. necessitatem, honestatam necessitatem appellavit, Alber. in dictionar. in ver. necesse, interpretatur, necesse, idest conveniens, & hoc fundamento pluries decisum refert in Sacro Concilio D. Præf. de Franch. in d. dec. 677.

- 7 Quod idem erit dicendum pro donatione propter nuptias, seu antefato, cuius constitutio promittitur in capitulis, nam habetur pro constituto, Jo. Anton. de Nigr. in cap. Regni mulier dotarium num. 29. Affl. in cons. Regni licentiam num. 11. & ex predictis predictis videtur attendi dies capitulorum, & supra fundatum fuit.
- 8 Pro creditore dicebatur tunc tempus promissionis, & capitulorum attendi, cum eo tempore fuit contractum matrimonium, aliàs hypotheca non posset trahi ad tempus promissionis, sed solum ad tempus matrimonij illo fundamento, quia
- 9 licet dos sit promissa ante contractum matrimonium; tamen tunc non est proprie dos ut in l. f. C. de donat. ante nupt. cum dos sine matrimonio non possit subsistere l. 3. ff. iur. dos. cum concord. & nulla de dote actio datur, impedito quo, cunque modo autoritate iuris matrimonio l. prima C. de condi. ob caus. unde dum DD. com. muniter concludunt, hypothecam in dote ad diem promissionis retrotrahi, & promissionem, & matrimonium considerant, itaut dies promissionis, & matrimonij sequuti attendatur, ita Cynus in l. assiluis num. 6. ibi, sed videtur humanius dicendum C. qui pot. in pign. Bart. Alber. & ceteri communiter relati per Boer. decis. 331. Gutier in tract. de iur. confirm. p. 1. cap. 48. nu. 10. retrotrahi enim non potest ad tempus promissionis, nondum
- 11 sequuto matrimonio, nam extremum ad quod habile in potentia non est, prout requiritur juxta posita per Bart. in l. f. is, quis pro emptore nu. 8. ff. de usucap. nec tunc teneri potest, non esse in potestate viri post subscriptionem capitulorum matrimonialium non contrahere, cum salva honestate recedere multoties visum fuit.
- 12 Et ex his Negusant. in d. 4. membr. 2. par. n. 79. tenuit, quod ad hoc, ut hypotheca trahatur ad tempus promissionis dotis, requiritur, ut promissio sit facta tempore matrimonij contracti, vel post matrimonium, & ex hoc inferit in practica, quod si esset factum instrumentum dotale tempore sponsalij, ut communiter sit putà per annum ante consummatum matrimonium cum expressa hypotheca, et post annum sequutum fuit matrimonium, quod si maritus post instrumentum dotale ante tamen contractum matrimonium contraxisset aliqua debita cum alijs creditoribus cum hypotheca expressa, mulier non preferetur talibus creditoribus, sed bene preferretur creditori, qui contraxisset post matrimonium, & promissionem dotis ante ipsius solutionem, & idem tenuit D. Reg. de Ponte cons. 89. num. 5. Polid. Rip. observ. 262. in princip. Barbol. in 3. par. l. primæ ff. solut. matrim. num. 34. vers. postremè notabis, & in hanc opin. videtur

D d

de.

descendere Maxill. ad Consuetud. Barenf. in cap. quarta tradita mulieri, de donat. inter vir. & vxor. in quæst. quam ponit, quando est promissum, constitui quartam secunda die votorum prout in dicta Civitate servatur, & interim creditores contrahunt cum viro, & quarta promissa de constituitur, quis præferatur; & tenet constituta quarta in die prædicta creditores, qui interim contraxerunt, esse præferendos, eo quia ante dictum diem non est nata actio.

Ex his Mag. Curia die 15. mensis Decembris. anni 1606. in causa inter Camillam Scoppam, & D. Ioannem Vriam iudicavit pro creditore, qui contraxit ante matrimonium post subscriptionem capitulorum, & cum prætulit mulieri petenti dotem, & decretum extitit confirmatum per S. C. sub die 21. Maij 1607. processus Mag. Curie est in banca Pinti pro Apicella, et in S. C. in Banca Borrelli.

ARGUMENTUM.

Mulier an possit agere soluto matrimonio ad exactionem dotis viro promissa absque cessione.

SUMMARY.

- 1 Mulieri soluto matrimonio an competat actio recuperanda dotis viro promissa absque cessione ab hæredibus viri, & n. 3. 6. & 8.
- 2 Actio recuperanda dotis viro stipulanti competit.
- 3 Mulier præsumitur dotis stipulationem fecisse.
- 4 Mulier soluto matrimonio habet potestatem vendicandi res dotales.
- 5 Dos constans matrimonio est in dominio mariti.
- 6 ... est primum matrimonium mulieris.
- 7 Mulier in rebus dotalibus inæstimatis exigendis habet reivendicationem.
- 8 Mulier soluto matrimonio agit ad exactionem dotis utili illa actione, quæ ex æquitate competit, directa remanente inutili penes hæredes viri.
- 9 In electione hæredum viri erit, an nolint solvere dotem non exactam à viro.
- 10 Circuitus inutilis sunt evitandi.
- 11 Æquitas scripta præfertur rigori.

DECISIO CXXX.

Controversia est inter duos Præsides decisionum Collectores, Guidonem Papam, v. g. Gratianopolitani Parlamenti, et D. Vincentium de Franchis Sacri Concilij Neap. Primus actionem de dote consequenda mulieri soluto matrimonio competere in Parlamento fuisse conclusum testatur in quæst. 375. quamvis marito stipulanti esset dos promissa: alter verò negat, nisi ab hæredibus viri sit præstita actio, vel agat actione hypothecaria contra promissorem, ut nomen debitoris viri, et ita refert decilum per S. C. in dec. 33.

Fundamenta decisionis Concilij Neap. sunt.

- 1 Primò ex tex. in l. si pro te pater C. de dot. promiss. vbi actio recuperandæ dotis viro stipulanti competit, non vxori.
- 2 Secundò ex tex. in l. si pater §. Lucius ff. solut. matrim. vbi etiam soluto matrimonio mulieri non competit actio nisi sit præstita ab hæredibus viri, ea quidem ratione, quia si actio residet in persona viri, viro mortuo transit in ejus hæredes, non autem in vxorem.

Authores huius opinionis refert Præs. de Franch. in d. decisione.

- 3 Fundamentum affirmantis est æquitas, pro qua assertur tex. in l. unica §. videamus C. de rei vxor actio, ibi, æquissimum nobis visum est, & in §.

accedit, ibi, cum præsumatur & matrimonium ipsam stipulationem fecisse iux. text. in cap. dilecti filij, ibi, promittens assensius.

- 4 Secundò, ex tex. in l. in rebus C. de iur. dot. ibi, mulierem in his vendicandis, omnem habere potest dissolvi matrimonium non prærogativam jubemus.

Tertio ex tex. in l. tali §. final. ff. de iur. dot. ibi, cui actio de dote reddenda est, quem ad hoc allegat Andr. de lser. in tit. de nat. success. feud. col. 7. vers. si vero marito.

Quarto, ex l. Cains Sejus ff. solut. matrim. vbi actio de dote datur mulieri, quamvis stipulatio non intervenierit.

Huius opinionis DD. sunt glos. in l. si pater §. Lucius verb. redditurus, ibi, vel melius non sequenda dote, Andr. de lser. in d. c. 1. de nat. success. feud. in d. vers. si vero marito, Boer. decis. 328. num. 2. Caball. in recoll. comm. opin. in tit. de iur. dot. conclus. 3. in 4. limitatione, Gabr. conf. 713. nu. 44. lib. 5. Barbosa in 3. par. l. prima num. 11. vers. quamvis ex æquitate ff. solut. matrim. Anna singul. 601. in fine, vbi refert, veram esse decisionem Guid. Papæ, Gratian. discept. forens. c. 49. n. 24. vers. prout etiam dicimus, quod mulier, respondens fundam. mentis contrarijs.

- 5 Æquitate juxta Gratianopolitani Senatus sententiam nunquam respuit meis temporibus Magna Curia, & Sacrum Concilium, quæ ea quodque ratione suaderi potest, nam si viro stipulanti actio competeat, hoc oriebatur ex eo, quia dos in dominio erat, l. dote ancillam C. de reivendic. at marito mortuo, utilis actio mulieri danda est, cum proprium ipsius patrimonium sit dos, l. denique §. sed utrum ff. de minor. quin etiam habet in rebus dotalibus inæstimatis exigendis reivendicationem saltem utilem Azo in summa C. de iur. dot. in §. sit autem exactio, & illa directa, quæ ad hæredes viri est translata, penitus tollenda est, arg. l. in causa in fine ff. de procur. nisi hæredes viri velint solvere dotem non exactam à viro, cum in eorum electione sit iuxta dicta per DD. in d. §. Lucius.

- 6 Insuper hac æquitate attenta inutilis circuitus vitatur juxta tex. in l. dominus in fin. ff. de condi. indubit. & eo maximè servanda est in Regno, in quo proceditur sola facti veritate inspecta.

Ad adducta per D. Vinc. de Franch. respondetur.

Primò, tex. in l. si pro te pater, loquitur constante matrimonio.

- 7 Et textum in d. §. Lucius ibi, æquissimum est, quæ æquitas præfertur rigori, l. placuit C. de indic. & si Præs. de Franch. dicat in d. §. videamus tractari de repetitione dotis à viro, vel hæredibus viri, nihilominus idem dicendum erit in dotis exactione ab his, qui dotem dare stipulati sunt, cum in §. videamus, id ex æquitate mulieribus sit concessum quamvis cohæredibus actio competeat, quod idem erit in casu de quo agitur, & in utroque casu actio consolidabitur in mulier pro qua præsumitur stipulatio d. §. accedit. cum ejus patrimonium sit dos, ut supra fundatum est.

ARGUMENTUM.

An per iudicium motum à muliere propter viri inopiam pro affecuratione dotium non dum probata viri inopia, impediatur earundem rerum venditio, quæ virtute sententiæ, creditore hypothecario instante, in executionem captae fuere.

S U M

S Y M M A R I U M.

- 1 *Mulier pro dotis exactione agens ob viri inopiam, ea, nondum probata, an impediat venditionem ejusdem rei, super qua affectuari potest: & qua virtute sententia creditor hypothecario instante fuit in executionem capta, & per totum.*
- 2 *Negativa sententia auctores recensentur.*
- 3 *Actio repetenda dotis constanter matrimonio mulieri non conceditur, nisi probata viri ad inopiam vergentia.*
- 4 *Insolentis ad tex. in l. is, à quo fundus, de rei. vendicat.*
- 5 *DD. qui affirmativam sequenti sunt sententiam, comminuantur.*
- 6 *Præcarium, & constitutum cum pacto de capiendo quid operetur.*
- 7 *Mulier potest constanter matrimonio agere contra tertios possessores rerum mariti posteriores, ac potiora iura non habentes.*
- 8 *Retentio bonorum viri mulieri conceditur pro eius dotibus, ac iuribus.*
- 9 *Et praxi receptam sequimur sententiam.*
- 10 *Cautela in materia affectuationis, remissiva.*

DECISIO CXXXI.

- 1 **P**RO negativa iudicavit Senatus Pedemontanus, ut testatur Thesaur. dec. 207. pro qua opinione ponderatur Cyn. & Bart. in l. cum tibi C. qui potior. in pignus. habent. idem Bar. Thom. Parpal. & Alex. in l. si constanter ff. sol. matrim. Paul. de Castr. in l. 2. cal. prima, & Aret. ff. solut. matrim. Socin. caus. 3. Marf. in rubr. ff. de fals. in hanc sententiam videtur quoque inclinare Fab. de Anna in cons. 60. num. 2.
- 2 **F**undamentum huius opinionis est. quia non eveniente casu dotis exigendæ non datur sibi actio, ita ut deneganda sit etiam exceptio constanter matrimonio, cum non detur actio repetendæ dotis, nisi probata vergentia viri ad inopiam, probatur ex d. l. si constanter, ibi, *extende dotis exactionem competere, ex quo evidentiissime apparuit mariti facultates ad dotis exactionem non sufficere*, quæ plenè probanda est, quia contra extraneum agitur, Bart. in d. l. si constanter communiter receptus, refert, per Benintend. dec. 80. num. 68. num. 2.
- 3 **M**ulier posset esse confutum super pretio pæ cautionem iuxta tex. in l. is à quo fundus ff. de rei. vendic. qui quamvis loquatur quando agitur de sententiæ executione, ut per Ande. Gayll. lib. 1. observat. cap. 70. n. 15. attamen servandum id erit in quolibet tertio comparente post iudicium intentatum, Fechin. contravenf. cap. 5. lib. 5. Præf. de Franch. decis. 162. à num. 6. qui tenet, causam esse criminalem propter periurium, idè non posse filium agere contra patrem virtute instrumenti servata forma Ritus Mag. Curie, ubi superest remedium ordinarium civile num. 8. quia filius non accusat patrem, not. in l. si magnam, C. que accus. non poss.

Idem in fratre, Thesaur. dec. 119. Frezz. de præf. in sp. p. 12. q. 1.

Et quid in genere contra locerum, Frezz. loc. cit. & Præf. de Franch. dec. 366. Borrell. in sum. decis. de instrum. liquidat. & execut. num. 35. & quid in matre, Amen. & alij Addent. ad d. decis. de Franch. 162. & quid contra socium, Thes. in d. dec. 119. n. 2. vers. secundo, quia socius.

Sed fuit dubitatum, an ad partis instantiam contra filium possit juxta Ritus procedi ad liquidationem. Et idem existit mo, pro quo facit naturalis amoris, & charitatis ratio; nam crudelis est ille, qui carnem suam odio prosequitur 13. q. 2. c. non asserimus. 19. unde à pæna ordinaria filius à patre oblatas, qui fuit desertor militie, excusatur, l. milites agrum §. desertores ff. de re milit. ne videatur pater, filium ad supplicium, obtulisse, idè congruentius est rem inter patrem, & filium intra domum terminari, l. congruentius C. de pat. potest.

Et sicut denegatur filio contra patrem, ita est deneganda patri contra filium hæc via Ritus: quia à correlativis validum est argumentum, l. fin. C. de indict. vid. toll. cumulant DD. Barbof. in volum. tract. de locis communib. argum. iur. loc. 29. à correlativis, Franc. Calkill. dec. 175. num. 14. & in propriis terminis in patre, & filio, quod dispositum in uno correlativorum locum habeat in alio, etiam in penalibus, & correctoriis, fundat Surd. de aliment. sis. 1. q. 19. num. 4. quem Barbof. refert, & sequitur loc. cit. num. 2. vers. amplia etiam in pen. alibus.

Pater, & filius sunt correlativi, & dispositum de uno censetur etiam in alio dispositum, l. fin. ubi DD. C. de indict. viduit. l. 1. C. de cupress. lib. 12. l. in ff. de iber. & post Grass. in tract. de except. concept. 15. n. 1. facit etiam quando filius convenitur à patre, gaudet privilegio, ne conveniatur insolidum; sed deducto ne egeat, vel quantum facere possit, Fab. lo. de Plat. Ang. & Jas. §. sunt præterea in sit. de act. cum reliquis adductis per Carocc. de except. concept. 25. num. 63. vers. & quando filius convenitur.

Quod servari poterit in muliere ista comparente post executionem: æquum enim non videtur negligentie mulieris subvenire in damnum vigilantis, ad tex. in l. si pupillus ff. qua in fraud. credit. l. nec enim negligentius ff. eo quib. caus. maior, non enim succurritur mulieri, quæ mox viro inchoante male substantia uti non auxiliata est sibi, & illud quoque in anth. de aequalitate dantis.

- 5 **A**ffirmativam sequuti fuerunt Bal. Novell. in tract. de dote in 7. par. priv. 24. Negulant. in tract. de pignus. in 1. num. 7. quinta partis n. 29. Cassan. super consuetud. Burgund. fol. 183. n. 9. Rebuff. super consuet. Franc. sis. de consuet. reddit. gloss. 14. n. 43. fol. 589. Grammat. decis. 92. n. 18. Maxill. ad consuet. Bar. in consuet. marito ad inopiam vergente n. 14. Roland. cons. 31. lib. 1. num. 32. Vrsill. ad decis. Aff. ict. 299. Anna singul. 589.
- 6 **F**undamentum affirmativæ est præcarium, & constitutum cum pacto de capiendo, virtus cuius est, non liquidato negotio, posse exequi contra quemcumque, ut per Gramm. Maxill. & Vrsill. loc. citas.

Pro hac quoque sententia Thesaur. d. decis. ponderabat text. in l. ubi adhuc C. de iur. dot. ibi, *contra desumptores rerum ad maritum suum pertinentium super iisdem hypothecis aliquam actionem secundum legum distinctionem moveat, non obesse ei matrimonium adhuc constitutum sancimus. sed ita eam posse easdem res vendicare, vel à creditoribus posterioribus, vel ab aliis, qui non potiora iura legibus habere noscuntur, patet ex his, posse contra tertios possessores agere, quod si potest vendicare à creditore, poterit agere, & fortius excipere, ut circuitus evitetur, & si potest agere contra tertios pos-*

possessores, qui res mariti possident, quanto magis poterit contra creditorem de suo iure excipere, & virtute sui hypothecae illum excludere, qui adhuc in possessione non est enim legis beneficium consistendum per quod mulieri data est facultas agendi quandocunque pro tuitione suorum iurium, sive ante, sive postquam creditores contra maritum aguat.

- 8 Grammat. in *arlegit. decis.* asserbat quoque pro hac opinione quod dicit Bart. in *l. si filiofamilias ff. solut. matrimo. cum concordant. setineq.* uxorem posse bona viri pro eius dotibus, & iudicibus dotibus.

Et secundum hanc opinionem servatur in M. Capso qua facit, quia per venditionem laderetur mulier, quae venisset privata illa cautela, quam in materia affectationis consideravit in iure offerendi Dom. de Franch. *decis.* 54. nam non daretur ei actio contra legitimam emptorem ad relaxationem rei iuxta tradita per D. de Franch. in *decis.* 100. num. 8.

Creditores an habeant ius offerendi datam in pecunia mulieri agenti pro affectatione ob vergentiam viri ad inopiam, & quid si bona, super quibus petatur assistentia, commodam non recipiunt divisionem, & an affectatio sit facienda iuxta appretium faciendum per aestimatores, vel per licitationem, & subhastationem, late examinantur per D. Hectorem Capyc. *decis.* 42. qui orator Civitatis Neapolitanae ad Catholicam Maiestatem accessit per quem cognitio eius meritis, ad Collaterale Consilium erectus fuit.

De qua materia affectationis dotium ob vergentiam viri ad inopiam multa habentur per Horatium Visc. in *conclus. iur. in verb. mulier*, 1. col. fol. 189. & per Masium Giurham *dec.* 16. & an decur via executiva ex contractu matrimonii, Garzia Mastrell. *decis.* 132. lib. 2. Muta *decis.* 23. Fonta. nell. *de pass. dotat. claus.* 7. glof. 2. part. 3. n. 19. & 25.

ARGUMENTUM.

Sententia affectationis dotis marito ad inopiam vergente, est executioni demandanda, non obstante appellatione.

S F M M A R I V M.

- 1 Appellatio executionis non impedit sententia affectationis dotis lata ob vergentiam mariti ad inopiam, & ita *decisum*.
- 2 Item appellatio à decreto pro alimentis praestandis ad finem retardandi executionem non conceditur, nec appellans in causa appellationis audietur, nisi alimenta prius solverit, etiam si iure off. petantur, data alimentarii inopia.
- 3 Appellatio etiam à decreto, quod exfractionem turbantes studia scholarium executionem non retardat.
- 4 Neque per appellationem à sententia super mercede famuli retardatur executio.

DECISIO CXXXII.

- 1 Sententiam affectationis dotis, merito ad inopiam deducto, esse executioni demandandam, non obstante appellatione censuit Sacrum Concilium in causa Anibalis Medici cum Camilla Rosa sub die 17. Januarii 1621. in banca Galterii ex dictis per Bald. Novell. in *tract. de dot. par. 8. privileg.*

7. *Septimo speciali* una cum fructibus, quibus mulier ad sustentationem, tam sui, quam mariti, filiorumque si quos habet utatur iuxta. *tex. in l. ubi adhuc C. de iur. dot.* merito sequitur, quod non retardetur executio per appellationem; à decreto enim pro alimentis praestandis non datur appellatio ad finem retardandi executionem, *ff. de appellat. recip.* etiam si iure actionis petantur, data inopia alimentarii, quia sub est celeritatis causa, *Surd. in tract. de alimentis. tit. 8. privileg. 60. n. 22. vers. hoc tamen, quod dicitur de iure actionis,* & non auditur appellans in causa appellationis, nisi prius solverit alimenta, idem *Surd. privileg. 96. n. 1.*

- 2 Nec retardatur executio per appellationem à decreto, quod exfractionem turbantes studia scholarium, *Bar. in l. prima in fine de stud. liberal. lib. 10.*
- 4 nec à qualibet sententia exfractionis appellare licet Grammat. *decis.* 58. n. 5. nec à sententia super mercede famuli *Anna fingit. 42.*

ARGUMENTVM.

Mulier vidua, an, & quando pro alio intercedens valide obligetur, & exceptione Velleiani non iuvetur. Et an, & quando in iudiciis, & adversus sententiam restituatur, Et paupertas, an, & quomodo à desertione appellationis excuset.

S U M M A R I V M.

- 1 Vidua pro filio, contra quem erant litterae executoriales realiter, & personaliter expedita, intercedens praevia Collateralis Concilii dispensatione in forma communi, licet, quia vidua, an Velleiani iuvetur, & *ita seqq.*
- 2 Et *decisio negativa* revocetur n. 9.
- 3 Mulieri enim intercedenti Velleiani non succurritur, ubi iusta, & honesta intercederit causa, videlicet pro liberando à carceribus filio.
- 3 Mulier pro liberando viro intercedens valide obligatur, siue carceratio ob eius culpam processit, siue ex alia causa.
- 4 Item locum sibi vendicat, quando subiicit causa eximendi virum ab executionibus, & periculo, ne vadat ad carceres.
- 6 Nec in his casibus per sententiam excluse innovatur beneficio restitutionis in integrum, & cum ratione, & ita *decisum*.
- 7 Mulier vidua, paupertate non probata adversus sententiam non restituatur manum in Regno per Consilium. Obsecrationem per quam mulieres in iudiciis tantum restituuntur, donec scilicet iudicium agatur, siue agitur, non utique iudicio iam finito, & n. 9.
- 8 Mulieres viduae praeleguntur expensam iudicium, non autem temporum habent.
- 9 Viduas expositi coniuncta est maioris virtutis, circa restitutiones materiam, quibus sumptus viduitas, & ita *decisum* n. 10.

DECISIO CXXXIII.

- 1 Antonia Galla vidua intercessit pro filio, contra quem erant expeditae litterae executoriales realiter, & personaliter, praevia dispensatione Collateralis Concilii in forma communi, licet, quia vidua. Opposita deinde exceptione Velleiani, fuit resolutum Velleiane non iuvari, sequendo opi-

opinionem solutam per D. Vincent. de Franch. dec. 68. num. 16. *vers. sed dicebatur contra dnm pradi. dnm, & si D. de Ponte in trad. de poss. Prereg. in vit. de diversis provis. in cap. de decretis Collateralis Concilii super obligatione, seu alienatione rerum decalium num. 13.* contra dictam decisionem multa adduxit, accedente quoque in casu, de quo agitur, iusta, & honesta causa, videlicet pro liberando à carceribus filio, eo casu mulier non iuvatur Velloiano, Dom. Vincent. de Franch. dec. 279. n. 16. *vers. licentia debet esse, & fundat Dom. de Ponte in d. cap. de decretis Collateralis Concilii à n. 25. usque in finem, ubi n. 3.* respondet fundamento decisionis Vincentii de Franch. 578. qui contrarium subiunxit, & decisum refert.

3 Sicut pro liberando viro Grat. *discept. forens. cap. 108. tom. 1.* nulla facta distinctione, an carcera- tio processerit ob eius culpam, vel ex alia causa, cum valida obligari pro causa prædicta ex addu- ctis per Pascal. de virib. patr. potest. par. 3. c. 5. n. 14. *vers. & secundum hanc opinionem.*

4 Et idem erit dicendum, quando fideiubet ob causam eximendi eum ab executionibus, & peri- culo, ne vadat ad carceres, quod optimis mediis fundat Grat. *discept. forens. in d. cap. 108. n. 16. vers. an autem in casibus, Surd. conf. 267. n. 14. & sequ. vol. 3.* Pascal. in præcitata loco num. 15. *vers. qui fortius hanc conclusionem.*

5 Ex quibus de anno 1619. fuit iudicatum non esse succurrendam remedio velleianæ dictam Ant- oniam Gallam ad instantiam hæredum quæ Petri de Notario in banca Sarei.

6 Et cum esset pro parte dictæ Antonie Gal- læ petita restitutio in integrum adversus sententiam, fuit sub die 21. Februarii 1620. iudicatum non esse deferendum petitiæ restitutioni in integrum.

7 Non solum quia non aderat lætio, sed etiam, quia mulier vidua non probata paupertate adver- sus sententiam non restituitur, D. Etiores hanc sus- tinentes opinionem congerit Cæsar Bartius *decis. Bononiens. 74. num. 55. vers. an ista mulier vidua, quam communem esse testatur, & si alii DD. con- trariam amplexi sint, quos idem affert inferius n. 58.* attamen articulus non fuit in illo Senatu ex terminis iuris commun. decisus ibi num. 61. *vers. nihilominus domini pro nunc, & in recepta fuit*

8 pro qua facit, mulieres viduas prærogativas iudi- cum tantum habere, ut C. quando Impræat. l. unica, non autem prærogativam temporum, quia nulla lex hoc consideravit Bald. *conf. 449. incipien quari- tur, utrum vidua pauperi,* maxime in Regno, in quo est provisum per Causit. Regi obsecrationem in iudiciis tantum esse restituendas mulieres, do- nec scilicet iudicium agatur, non utique iudicio jam finito, *glos. in d. conf. Obscuritatem in verb. in iudiciis tantum, quam sequuntur Andr. ibidem in princip. & Affl. n. 5. Sfor. Odd. in trad. de restitut. par. prima quæst. 10. art. 6. n. 39. D. Vincent. de Franch. decis. 248. Dom. Reg. Rovit. in pragm. 1. de minor. n. 21. vers. licet facta sit in muliere.*

9 Tunc enim est restituenda esset, quando cum viduitate paupertas concurrenderet, quod iudicis ar- bitrio remittitur, l. pauperes ff. de excus. tutor. ubi gl. & DD. ita quod non potuisset ob paupertatem appellationem prosequi; nam non læditur ex tem- poris cursu, qui negligens non fuit, unde paupertas excusat à defensione appellationis secundum Bal. in l. acceptum 23. q. C. de usuris, Vivius *decis. 268. n. 5. vers. similiter paupertas, Sforza Odd. in d. vr. art. 9. par. prima quæst. 11.*

10 Quæ restitutio arbitrio iudicis concedi debet, cognito scilicet, quod illa paupertas talis sit, ex- culet, Sfor. Odd. in d. art. 9. in fin. & ita fuit obser- vatum sub die 5. Novembris 1619. in causa Mar- tii Crasse, nam fuit restituta ad appellandum, elapso tempore appellationis, capta prius infor- matione de paupertate.

ARGUMENTVM.

Privilegium eligendi forum tam de iure com- muni, quam de iure Regni, an competat mi- nori pueri, qui in potestate definit esse, vel morte, vel emancipatione etiam in iudicio redditionis rationum tutelæ contra tutorem mota.

SUMMARIUM.

- 1 Privilegium eligendi forum tam de iure commu- ni, quam de iure Regni minori pueri, qui desi- nit in potestate esse, vel morte, vel emancipa- tione, an competat, & num. seqq.
- Et affirmativè decisum, fortius etiam in iudicio redditionis rationum administrationis tutelæ contra tutores conventos motu in alio, quam ad- ministrationis, loco per viam electionis, fieri, & cum quo moderamine n. 7. & 9.
- 2 Electio fori pupillis, ac miserabilibus personis concessa dicitur.
- 3 Miserabilis persona qua fuit, remissiva.
- 4 Et pupillus quis dicatur.
- 5 Privilegia omnia pupillis concessa omnibus aliis personis, qua per administratores reguntur, com- cessa censentur.
- 6 Rationes ubi reddendo sunt, arbitrarium est in- dici.
- 7 Verum in loco administrationis sufficiens infra- dictio, et nota septimana, ac verissima prædare possunt documenta.

DECISIO CXXXIV.

1 **P**rivilegium eligendi forum ex dispositione l. unica C. quando Imperator inter viduam, & pupill. ex confis. Statuimus, & ris. Magna Curia sub n. 230. secundum ordinem Caravitæ cum se- quentibus, an competat minori pueri, qui desi- nit in potestate esse, vel morte vel emancipatio- ne, fuit controversia inter novissimos Regnico- las.

Negative respondit Novat. in prag. elect. for. quæst. 6. n. 5. sic consuluisse referens, maiorem sci- licet quatuordecim annorum non gaudere fori electione, autoritate Cavens. in pragm. cursu di- lationum sub n. 28. quem refert, & sequitur Vil. cont. in addit. ad decis. D. de Franch. 100. n. 17. & testatur sic decisum.

- 2 Pro qua sententia facit, quia pupillis concessum est forum eligere, l. prima C. quando Imper. in- ter pupill. & vidu. ibi, quod si pupilli, item per ris. præallug. Mag. Car. & per Conf. Regi Statuimus miserabilibus personis, quæ enumerantur pro Re- buff. in conf. Regn. Franc. in trad. sentent. provis. art. 3. glos. fin. in princ. Caravit. ris. 233. num. 7. & per Novat. in d. prag. sect. prima quæst. 4. & sequentes
- 4 quas enumerat pupillos: pupillos autem dicitur impubes, & non in potestate. pupillus de verbo- signis glos. in d. l. prima C. quando Imper. inter vid.

& pupill. in verb. contra pupill. & dicitur pupillus propriè is, qui cum impubes sit, definit in patria potestate esse, vel morte, vel emancipatione, idè Anton. Fumeum in tract. de subdit. mascul. à 7. anno usque in 14. puella verò usque in 12. sic vocatur.

5 Contrarium sustinet Pascal. in tract. de virib. patr. potest. par. 2. c. 2. n. 92. *vers. nihilominus ego puse,* eo fundamento, quia omnia privilegia pupill. concessa censentur esse concessa omnibus aliis personis, quæ per administratores reguntur ex notab. doctrina glo. in l. 2. c. de curator furios. cum aliis per eum adductis, at cum adultus maior quatuordecim annis, minor autem decem, & octo, patre orbatus curatoris administrationi subiaceat ex identitate rationis hoc favorabili privilegio carere non debet, quod probat ex autoritate Covarr. *pract. quæst. cap. 6. n. 2. vers. praxis verò hoc privilegio.*

6 Eo maximè in casu, de quo agitur, in quo perierunt minores compelli conventos tutores ad reddendum rationes administrationis tutelæ eligendo Sacrum Concilium in forum, quæ arbitrii est iudici mandare, ubi sint reddendæ, l. talis §. Priscus, ff. de condit. & demonstr. Escobac. de ratiocin. c. 7 n. 59. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. centur. 5. casu 468. Farinac. dec. 607. in 2. par. tom. 2. fuit in Sacro Concilio iudicatum gaudere fori electione: verum quia consideratum fuit, in loco administrationis, sufficientem instructionem, nota testimonia, & verissima posse documenta præstari, l. 2. in fin. C. ubi de ratiocin. tam public. quam privat. agr. oport. idè.

9 In causa Matthæi, & Sebastiani Riveræ cum Francisco Oliva, & Troiano Rivera in banca Scacciamenti per S. C. provisum fuit, quod fiat discussio computorum in partibus, quæ facta transmittatur acta ad S. C. in quo decidentur dubia.

Fori electio an competat in causa syndicatus pro negativa faciunt adducta per Novar. in tract. de elect. & variat. for. quæst. 17. & quæst. 34. & in pract. miserab. person. privileg. 69.

ARGUMENTUM.

Fiscus quando præferatur in alienatione. Civitas Neapolis, quæ solemnitas servare debeat in electione legati. Neapolitanis an possint fieri mandata sub pœna pecuniaria, & in casu contraventionis executioni demandari.

S U M M A R I U M.

- 1 Aqua, quæ oritur in publico solo, Regis est.
- 2 Aqua, quæ oritur in territorio privati, est domini ipsius prædii.
- 3 Aqua, quæ intrat naturalis cursu per territorium alicuius, fit domini ipsius territorii.
- 4 Vendere quis non cogitur regulariter, & iusto pretio.
- 5 Princeps non potest compellere ad sibi vendendum rem allodiale.
- 6 In venditione rei feudalis præfertur dominus directus.
- Secus in allodialibus.
- 7 Fiscus non intelligitur in aliquo privilegiatus, nisi specialiter appareat, & usitur iure communis, nisi in casu, ubi constat de eius privilegio.
- 8 Solemnitates, quæ requiruntur in transuersione legati ad Regiam Maiestatem.

- 9 Ecclesiastica persona an possit in legatum eligi ad Regiam Maiestatem per Civitatem Neap. & n. 20.
- 10 Universitates, & eius quarteria si sint in quarteria divisa, possunt statuta concedere pro eorum administratione.
- 11 Universitates, seu quarteria quando possint mutare statuta ex sacro consensu.
- 12 Universitates seu quarteria, dum contra eorum statuta aliquid disponunt, revocasse censentur.
- 13 Et quid si in statuto adsit clausula annullativa.
- 14 Solemnitates, quæ requiruntur pro electione legati ad Maiestatem Regis, & quæ sunt servanda per Civitatem Neap. in ipsius electione, & n. 15.
- 16 Assentire qui tenetur si recusat, habetur, ac si assensum præstiteret.
- 17 Rem si tenetur assensum præstare, & denegat, habetur pro præstato.
- 18 Assentire denegans, qui tenetur, dicitur officere iniuria.
- 19 Civitas Neapolitana potest legatum ad Regem mittere petita prius licentia Proregi etiam non obtenta, & n. 38. & 39. Sed postmodum per litteras Regis est impetranda licentia ab ipso Rege n. 40.
- 20 Legatus si sit legitimè electus, vel nò, Hispania cognosci debet.
- 21 Conventicula quando dicantur, & quibus penis puniantur.
- 22 Iudicis potestas non potest excedere, quod est petitorium.
- 23 Bona Neapolitanorum nec publicantur, nec fisco acquiruntur pro pœna contumacia ex privilegio.
- 24 Privilegium hoc an extendatur ad penam sprete mandati, & num. seq.
- 25 Determinatio respiciens, plura determinabilia an pariter determinat.
- 26 Renunciare iuri suo nemo præsumitur.
- 27 Privilegia dubia interpretanda sunt in beneficium privilegiati.
- 28 Privilegium non revocatur tacite, sed expressis verbis.
- 29 Privilegia concessa pro servitiis, & donationibus sunt irrevocabilia.
- 30 Princeps licet sit legibus solutus tenetur observare contrarium.
- 31 Privilegia iurata ex quacunque revocatione generali, vel particulari non tolluntur.
- 32 Consuetudo est optima legum interpret.
- 33 Dom. Reg. de Pont. in tract. de potest. Proreg. de provis. fier. solit. num. 20. impugnatur, & num. seq.
- 34 Princeps plenitudine potestatis decet, & secundum ius uti debet.
- 35 Ad Principem spectat privilegia interpretari.
- 36 Decuriones sine Electi, & deputati pro observantia privilegiorum Civitatis Neapolis in quibus casibus Regem certiorare debeant.

D E C I S I O CXXXV.

Civitas Neapolis ære alieno onerata, spe commodi, & lucri aquam nascentem in territorio Monasterii Sancti Severini emit, ut molas aquarias construeret. Dum stipulari intendebat Lemenisium Comes, tunc Regni Prorex, mandavit per plures codicillos, quod abstineat à stipulatione, donec aliter, interim fisci patronus pro Regio patrimonio in fisci commodum construendas esse postulavit. Ad quod replicabatur pro Civitate, nullo iure esse hoc fisco permissum, nam et si aqua, quæ oritur in publico solo, sit Regis, ex dictis per Dom.

Dom. Vine. de Franch. in dec. 183. in fin. & ex alijs adductis per D. de Ponte in tract. de potest. Prorog. 2 in tit. de abundant. Civit. §. 6. num. 6. attamen ea, quæ oritur in prædio privati, ipsius prædij domini est, ut argenti fodinæ ff. de reb. eorum l. 3. in fin. & l. sequen. Andr. in tit. qua sunt regalia §. flumina navigabilia vers. hac sunt Civitatum, & non dicitur de regalibus. Ann. alleg. 79. & non solum si nascatur in prædio privati, erit ipsius prædij domini, 3 sed etiam si in eum intret, & per eum transeat, nam statim, quod ingreditur fundum alicuius naturalis cursu, fit, ipsius l. 1. §. illud Labro ff. de aqu. quodid. & afflu. per quem tex. ita dixerunt DD. relati per Thesaur. in dec. Pedem. 245. inci. aquam n. 2. & an metalli fodinæ in integrum fisco acquirantur, vide Rosental. de regal. conclus. 89. poterat ergo monasterium tanquam dominus illam vendere, quam Civitas prævio decreto Collateralis Concilii emit, quæ nulla actione à fisco auferri potest, cum nemo cogatur etiam iusto petito vendere, ad tex. in l. nec eme: & C. d. iur. delib. l. invitum C. de contrah. empt. l. non enim ff. rer. amot. Capiblan. de Baron. pragmat. 1. n. 90. nulla igitur actione nec venditor, nec emptor ad hoc compelli potest etiam per Principem, iuxta ea, quæ ponit Felyn. in cap. qua 6 in Ecclesiis, de constitut. in re tantum feudali ratione directi domini fisco competit prælatio cap. 1. §. porro qualiter olim feud. poter. alien. in allo. dialibus enim hanc prælationem non habet, arg. eorum, quæ in simili probat Camill. de Curt. in decis. iur. feud. cap. licet autem verissimè n. 40. 7 Fiscus enim nunquam intelligitur in aliquo, nisi si apparet, specialiter privilegiatus, ut inquit Bos. in tit. de fisco, & privileg. eius n. 76. in pract. caus. crim. & Guid. Pap. dec. 536. n. 20. & quod adversus sententiam contra Fiscum latam in tribus tantum casibus restituitur, l. unica, C. de sent. advers. fisco. lat. rescin. Anna allegat. 26. denegatur restitutio adversus sententias penales, Odd. Sforz. q. 3. art. 13. n. 85. & fuit iudicatum in Collaterali Consilio non esse deferendum restitutioni in integrum adversus sententiam remissionis rei ad Judicem Ecclesiasticum, per doctrinam Innoc. in cap. coram felicis. n. 2. de integ. restit. & ex dictis per Vinc. de Franch. dec. 43. n. 8. immò fiscus ipse semper utitur iure communi, nisi in casu, ubi constat expressè de eius privilegio, l. fiscus ff. de iur. fisci, Viv. in decis. 537. n. 10 & 11. prælationis privilegium in feudalibus tantum habere reperitur in iure expressum, non in alijs.

De his supplices literas portexerunt D. Proregi Sedilium deputati, quibus data erat facultas tuendi iura Civitatis, & si eis videbitur ad Regem Oratorem mittendi. Cumquæ optata non obtinissent, Commendatarium Fratrem Hieronymum de Guevara militem Herosolymitanum delegaverunt ad Regem petita prius licentia à Prorege.

Sed cum non solum in aqua prædicta ducenda molestiam Civitati fiscus inferret, verum etiam vectigal, vulgò dictum il buon denaro vendicare, & deliquè in pomarijs suburbij constructas demolendas minaretur, pretextu statutorum prohibentium extra Civitatem ædificia construere, denuò Civitas ex more congregata eisdem Deputatis potestatem tribuit pro omnibus Civitatis necessitatibus. (prout eis videbitur) per eundem Oratorem Regem supplicandi. Abijt Legatus, post cuius discessum petierunt in Sacro Consilio aliqui ex nobilibus, decreta Curiarum declarari invalida, eo quod in convocatione nobilium inter eorum Cu-

rijs fuerit omissa expressio negotij, de quo agebatur, quæ juxta decreta eorundem Curiarum exprimita erant.

8 Itemque electionem ipsius Legati annullandam instabant ex defectu sollemnitatum, quæ in electione requirebantur, expressarum in l. fin. C. de 9 legat. lib. 10. ac etiam ex defectu personæ, quæ tanquam Ecclesiastica per pragmaticam jub. sit. de Ecclesiast. person. reddebatur incapax.

Sed his non obstantibus, validas deliberationes Sedilium sustinebimus: Legatumque legitime electum ac non esse comprehensum in R. pragmatica prohibente administrationem Ecclesiasticis personis.

Et quoad validitatem decretorum, et si singulæ ex quinque Curijs, in quas nobilitas distributa 10 est; aliquas sollemnitates in convocando requiri statuerunt absque Regio assensu, quod benè eis licet juxta tradita per Bart. in l. omnes populi n. 7. vers. tertio quæro, de inst. & iur. cum alijs adductis per Fabium de Anna conf. 92. n. 7. declarari Præs. de Franch. dec. 12. n. 39. & 32. & alios congerit Montan. in interpret. pragmat. 2. de adm. nistr. universit. num. 317. & sequen. attamen per eod. 11 dem etiam tacito consensu mutari poterant §. sed naturalia in fin. Institut. de iur. gens. & civ. quando nec in contractum, vel quasi transferunt, nec à Principe fuerint approbatæ, ita Bart. in l. omnes populi n. 29. ff. de iust. & iur. non enim refert, declararet quis voluntatem verbo, vel facto, l. Paulus respondit ff. rem rat. hab. Dum ergo nobiles in eorum Curijs congregati, sollemnitatibus 12 omisis decreverunt, derogasse censentur illi formæ, ita Bal. in l. 1. col. 1. vers. unde hic quæro ff. de legib. quem sequitur Paul. de Caltr. in l. prima in princ. ff. de cons. Princ. et in l. prima in princ. ff. ad l. falcid. & in l. universis in fin. C. de precip. Imper. offerend. ex auth. Bart. dicit, quod si statutum dicat, quod concilium debeat congregari, & proposita fieri certo modo, & certa forma, si ali. quid ordinatum, & obtentum fuit in concilio, illud valet, & tenet licet in congregatione, & in proponendo petitionem, non appareat, quod servata fuerit forma statuti. Quod intelligendum erit, 13 quando aliqua forma simpliciter requiritur ab aliquo statuto, & statutum ultra non procedit, annullando actum in contrarium, secus quando expressè dicitur, quod actus sit nullus, ita Jason. in l. prima ff. de legib. n. 29. & consuluit Dec. conf.

Cæterum quoad electionem Legati attinet sollemnitates, quæ requiruntur per d. l. fin. declarantur per Regias litteras passas infra num. 38. quæ ulu receptæ sunt, & fuerunt in electione prædicta servatæ. Prima enim est, quod ad minus per quatuor ex sex Sedilibus fiat electio juxta ea, quæ latè ponit Dom. de Pont. in tract. de potest. 15 Proreg. de abund. Civit. §. 7. num. 13. Secunda, quod offerantur Proregi supplices libelli, cui præcipitur per easdem literas licentiam impartiri hæc omnia sue sunt adimpleta, & si supplicationi non respondit, & expressam licentiam non impartitus fuit, attamen quia tenebatur ex R. literis Ill. Principi Petri Persiæ transmissis an. 1570. ut inferius legitur num. 39. quæ necessitatem important, habetur pro præstita iuxta ea, quæ dicunt DD. quando verba important necessitatem consentiendi, quod si recusaverit habetur pro consentiente, notat Bart. in l. si cum dotem §. eo autem tempore ff. solut. ma- 17 trim. unde in casibus, in quibus tenetur Rex assensum præstare, si denegat, habetur pro consentiente, Goffred. in cap. 1. §. donare qualiter olim feud.

feud. poter. alien. Affist. in cap. feudum ea lege, si de feudo defuncti. milit. controvers. fuer. Capyc. in repetit. cap. Imperiales car. 22. Lanar. conf. 60. Dom. de Pont. de potest. Proreg. de assensu Regio sa. per dato §. 1. num. 4. vers. quod in casibus, in qui. bus debet quis consentire. Imò dicitur afficere illum iniuria, si denegat, Molfel. ad consuet. Neap. par. 2. de bonis qu. 7. num. 18. & in terminis nostris questionis posse etiam licentia non obtenta, dummodo petatur, Legatum mitti, fundat D. Reg. de Pont. in d. §. 7. à num. 3. in tit. de abund. Civis, & Garf. Mastrill. in tract. de magistr. lib. 1. cap. 6. num. 252. qui de jure id comprobat, & Giurba conf. 69. qui fundat tam respectu Legati, quam eligentium in nullum crimen incidisse, eò maxime, quod ex Regiarum literarum verbis non videtur necessitas imposita licentiam impetrandi, sed ob reverentiam Proregi debitam petendi tantum juxta ea, quæ disponuntur in clem. prima §. volumus, de for. compet. notandum tamen est, quod post hos anfractus gubernante Ill. Duce Ossunorum per Regias literas expeditas sub die 10. Septembris 1617. provisum est, veniam à Regia Majestate esse petendam pro Oratore mittendo, cum Civitas à Proregibus gravatur, liberè autem nulla nec à Prorege venia petita licere Civitati per epistolas Reg. Majestati de Proregibus querelas exponere de his literis meminit D. Reg. Tap. d. decis. 10. num. 8. & eas infra transcripsimus num. 40.

Tandem non obstat *pragm. in tit. de Eccles. person.* quæ loquitur in administratoribus ad hoc, ut possint coram Regio Iudice rationem reddere, & si in administratione delinquant, per eos puniri, quod cessat in Legato, qui inter administratores non connumeratur, quod patet ex administratorum definitione, & declaratione traditâ per Montanas. in d. *pragm. 2. de administ. Universit. num. 5. latius respondet Tapia dicta decis. 19. num. 8. in fin. vers. alius etiam articulus fuit tractus.*

Cum de his ageretur in Sacro Concilio, fuit ante omnia opposita incompetentiæ exceptio, cum articulus hic, an sit Legatus, vel non Hispaniæ coram Rege sit decidendus text. est in l. legato ff. de lationibus.

Sacrum Concilium sub die. . . exceptionem hanc incompetentiæ ad merita reservavit, ac deinde, nullam esse Legati electionem tanquam factam in personam militis Hierosolymitani contra formam *Regia pragmatica* iudicavit, item decreta Sedilium, per quæ data erat libera potestas pro omnibus Civitatis necessitatibus Legatum mittendi, nulla declaraverunt de mense Novembris 1614.

Adiit Legatus Regiam Majestatem, & omnibus perpensis in supremo Concilio Italiæ non habita ratione iudicari per Sacrum Concilium admissus fuit, & plura impetravit rescripta in Civitatis commodum, prædicta fundat D. Reg. Tap. in *sup. cis. decisione*, & de supremi Concil. Italiæ decisione testatur num. 11. vers. sed discussi negotio, & inferius num. 12. vers. hoc negotium fuit optimè discussum.

At cum per Supremum Concilium Italiæ esset dubitatum de mandato Civitatis in personam dicti commendatarij pro aliquibus negotijs intendebant convenire in eorum Curijs iuxta morem nobiles Civitatis pro explicatione mandati, cumque comparuisset procurator, qui in prima causa (per sententiam definita) fuerat constitutus, licet non erat audiendus, cum eo ipso, quod est lata sententia,

definat esse procurator ex dictis per Jo: Mohedan. in decis. 6. de procuratoribus, attamen ad ejus instantiam fuit mandatum nobilibus Civitatis, quod abstinant à se congregando in sedilibus.

At cum nonnulli ex nobilibus ad Ecclesiam Divi Domini se contulissent, ubi deliberaverunt licentiam conveniendi in proprijs Curijs à Rege impetrare, fuit in Collaterali Concilio discussum, an possint puniri de conventicula, & fuit resolutum nullum adesse conventiculæ delictum, tunc enim puniuntur de conventicula, cum ad malum conveniunt, Andr. in §. conventiculas, de pac. in rama firmans. & acquiritur dolus, l. prima ff. de dolo cum concord. adduct. per consulentes incertum post. consil. Farinac. 65. num. 55. secus verò quando aliquod bonum agendum conveniunt, cap. Jani 26. quæst. 7. ut per eundem Andr. in d. §. conventiculas vers. serus enim cum concord. adduct. per Marant. in spec. par. 6. in tit. de inquisit. num. 130. vers. scias tamen, ubi ponit pœnas varias conventiculæ, de qua materia sunt cumulati omnes DD. per Add. per Farinac. in d. conf. 65. in ver. congregatione in littera E.

Verùm fuerunt citati novem ex eis ad solvendam pœnam in mandato contenta ducatorum decem millium cum clausula justitiæ eo pretextu, quod contra formam mandati convenissent.

At cum petitus fuit, prohiberi conventus nobilium in eorum proprijs Curijs pro rebus legationem tangentibus, & præfatæ petitioni mandatum fuerit sequutum, ad alia non petita extendendum non erit, quia ultra id, quod in judicium deductum est, excedere potestas Iudicis non potest, l. si fundus ff. cum diuid. sequitur, quod pro alijs legitimi conventus non censentur prohibiti, l. cum prator ff. de indic. & sic mandatum non fuit spretum.

Domini deputati pro observantia capitulorum Civitatis supplicem libellum obtulerunt Illustrissimo Comiti Castri tunc Locumtenenti, & petierunt mandari, quod deleatur citatio, cum sit contra privilegia Civibus concessa: per privilegium enim huic Civitati concessum à Serenissimo Rege Catholico in anno 1505. bona Neapolitanorum publicari non possunt pro quocunque facinore, exceptis criminibus hæresis, & læsæ Majestatis in primo capite, quod privilegium non tantum in publicatione bonorum locum habere, sed etiam in pœna contumaciæ, idest tertiæ partis nobilium imposita per *Regn. consil. Panam novem viciarius*, fuit declaratum per Collaterale Concilium die 14. Januarij 1578. ut in volum. capitulorum Neap. fol. 41. ar. cap. 13. & consequenter nec pro pœna

spreti mandati post dicta privilegia introduci vexari debent, quia differunt inter se synonymè tantum, in effectu autem sunt idem, quia contemptus, & contumacia consideratur in omnibus: idem esset elusorium privilegium, si mutato ordine citandi pœna contumaciæ exigeretur, imò pœna longè major, cum in dies experiamur in talibus mandatis apponi pœnam multò graviolem illa tertiæ partis mobiliū, ut in casu nostro, & fraus induceretur contra piissimam mentem Sereniss. Regis Catholici, qui prospexit conservationi bonorum subditorum, ne pro qualibet causa pœna pecuniaria affigantur, unde virtualiter dictum privilegium de qualibet pœna pecuniaria loquitur: determinatio enim respiciens Plura determinabilia ea pariformiter determinat, l. jam hoc iure ff. de vulg. & pupill. cum concordant. cumquæ de hæg.

hac innovatione, & augmento poenarum tollendus fuisset à Civitate supplicatum Carolo V. Cæsari in Comitibus anni 1550. obtinuit iuxta petita, quod observentur constitutiones, & capitula Regni, ut in volumine capitulorum Civit. Neap. fol. 149. cap. 8. quæ provisio licet ab aliquibus rector. quæcatur contra Civitatem, quippe videtur contraria supradictæ declarationi Collateralis Concilij, cum jubet observari *confis. Regn.* circa poenam contumaciæ, tamen non adversatur priori privilegio, & declarationi, si benè consideretur, non enim fuit intentio Civitatis expostulare, nec Imperatoris concedere amissionem privilegij, sed novam gratiam, & sic fuit supplicatum, quod abusus poenarum in mandatis apponi solitarum tollatur, dicendum hoc esse benè provisum per *Regn. confis.* quæ servari debebat, unde respectu dictæ *confis.* nihil novi facit, sed quod illa servetur, prout servabatur in poena apponenda in citatione, vel mandato, non in poena exigenda, ad cum in Neapolitanis stante dicto capis. non habeat locum *confis.* sequitur, quod ex hoc ultimo capitula non sit derogatio prioribus, imò tollitur quælibet poena pecuniaria, quia sic fuit supplicatum, ibi, *tanto per poena di spredo mandata per detta citatione ne ad informandum, quanto per qualsivoglia altra*

27 *contumacia*, nec in dubio præsumitur aliquem juri suo renunciare, *l. nec ignoras. C. de donat. l. item. in tit. qui succ. teneatur col. 2. in fin.* Facit, quia renunciens generaliter omnibus suis iuribus, si ali. quod ius particulare, nempe lucrum dotis ex pacto præcedenti, in dubio non præsumitur renunciassè P. Molfes. *in commun. Consuet. Neap. de remunt. q. 1. num. 48. vers. advenus hoc est verum.*

Quin etiam supplicatio Civitatis fundatur dicto privilegio, quod incipit, *Item perche si tiene capitolo concessa per il Serenissimo Rà Cattolico &c.* &

28 licet hic intellectus esset dubius, prout apertissimus apparet, etiam in beneficium Civitatis interpretandus est, ut in alio capitula concessa à Serenissimo Rege Federico in anno 1496. ut in volumine capitulorum fol. 27. cap. 67. nec revocatio privilegij datur, nisi expressis verbis illud revocetur, idest revocamus tale privilegium vel non obstante tali privilegio, & his similibus, ut docet Bart. in l. omnes num. 4. & 5. C. si contr. ius, vel utilit. publ.

30 Sed ulterius, quod nec Rex poterat privilegia revocare privilegia enim huic Civitati concessa sunt propter servitia, & donationes, quo casu concessionem prædictam transeunt in vim contractus, & dicuntur leges pactonate quæ efficiuntur irrevocabiles etiam per Principem, & successores obligantur pro observantia, latè Bellug. in spec. Princip. rubr. 2. de invent. cur. & Princ. potest. in leg. condem. num. 2. & licet Princeps sit legibus solutus, ligatur tamen dictamine rationis, qua obligatur ad observantiam pacti, & contractus, 31 etiam si essent contractus initi ab ejus prædecessore, & non potest revocare privilegium concessum mediante pecunia, ex quo privilegium transivit in contractum. Fortunatus Scaudo de consuet. Neap. Disput. 11. per totam. & hoc casu etiam si sit expressè revocatum privilegium cum clausula generali, vel particulari, non tolluntur pacta jurata, Alex. ad Bart. in d. l. omnes verb. generaliter loqui vers. & dicas, quod clausula, quæ confirmantur perseveranti, & inveterata consuetudine, quæ optima est legum interpret, l. si in interpretatione ff. de leg. & ita in terminis huius capituli Caroli V. sustinet, & de consuetudine testa-

tur Dom. Reg. de Pont. conf. 94. num. 19. vpl. 1.

34 licet contrarium in poena spreti mandati tueatur in traß. de potest. Proreg. de provis. fier. solis. num. 20. sed non solidis fundamentis quorum primum est causa publicæ utilitatis, & quod tunc non teneatur Princeps leges sequi, sed omnes poenas esse illi arbitrarías, secundum est supradictum capitulum Caroli V. concessum in anno 1550. tertium, quod ita tunc servabatur, quartum, ita esse rescriptum à Catholica Majestate in causa Marchionis Padulæ.

Ad primum respondeo cum Greg. Lop. in l. 6. tit. 25. p. 4. glof. 2. col. 2. in princip. vbi dicit, quod ipse Rex nihil debet facere de plenitudine potestatis, nisi decenter, & secundum ius, ut post Joann. Monac. Card. Alex. & alios notavit Peregr. de fideicom. art. 52. num. 125. & alia adducit ipsemet de Pont. loc. cit. num. 29. cum seq. vbi videtur corrigere suum dictum, ac cum alia remedia Proregibus non desint salvo jure, & bono publico privilegia immutanda non sunt.

Ad secundum est sibi contrarium in conf. 54. sup. cit. vbi de directo contrarium fundavit, & de consuetudine testatus fuit.

Ad tertium erat à veritate, nam poena spreti mandati non fuit exacta ante annum 623. tunc enim primò exacta fuit contra Magnificum Franciscum de Summa, cui fuit injunctum ne à domo exiret sub Poena ducatorum decem millium, & cum extra domum deliquisset, fuit exacta poena.

Ad quartum respondetur, negando, nam responsum hucusque à Reg. Majestate acceptum non est, sperat tamen Civitas juxta votum interpretationem obtinere.

Demum dicti Domini Deputati pro observantia capitulorum litteras dederunt dicto fratri Hieronymo Civitatis Legato ad Regem pro impetranda generali interpretatione in scriptis, ad Principem namque spectat privilegia interpretari glof. in l. 1. C. de legi. in vers. solis; cumquæ his sollicitudinibus ageretur totus equester Ordo, advenit Ill. Dux Ossunorum novus Regni Prorex, qui in pristinam libertatem Civitatem restituit, & juxta morem cæteris nobilibus se congregaverunt unanimiterquæ deliberaverunt fratrem Hieronymum eorum Legatum apud Regiam Majestatem posse quæcunque commodum Civitatis respicientia peragere cum libera potestate pro Civitate preces offerendi, & in quocunque Tribunali ejus jura tuendi.

Civitas potest statuere concernentia administrationem ipsius, sicut quodlibet artis Collegium quoad illos de arte, & rebus ad illam spectantibus, Roman. conf. 300. in casu proposito, in princ. vbi Add. in verbo artis, sequitur Card. Tusc. in verb. statutum, conclus. 431. num. 25. qui alios congerit, ita quod requiratur confirmatio à Superiore, Afflict in pralud. q. 3.

At quia deputati eliguntur à Sedilibus in arduis tantum, prout casus emergit, pro his, quæ quotidie accidere solent, fuit in anno 1622 à cæteris Sedilibus data potestas sex Decurionibus, & Deputatis pro observantia capitulorum, qui quotannis eliguntur nomine Civitatis Regiam Majestatem certiorandi, & quia fuit plures disputatum de hoc, inferere volui conclusionem Sedilium tenoris sequentis.

Trà Patri capi conclusi per li Deputati di que-
37 sta fidelissima Città sotto la data de 11. di Luglio

1620. e confirmati per le piazze sotto la data, et sup. della piazza de Nido à 15. di Luglio 1622. della piazza di Porto à 21. di Luglio 1622. della piazza di Porta nova à 22. di Luglio 1622. della piazza di Montagna 25. di Luglio 1622. e della piazza di Capuana à 4. d'Agosto 1622. vi è il sotto scritto del signor seguente v.g.

Capi concernenti all'autorità delli SS. Eletti.

El. Et. Ciuitatis Neap. in concernentibus annuam sunt administratores habentes liberam potestatem, & possunt transigere, text. est in l. Praeses C. de transact. Bart. in l. mandato ff. de procuratorib. ibi que refert, procuratorem cum libera posse omnia facere, quae ipse principalis, sed non donare, l. contra iuris, §. fin. ff. de pact. & idem observandum per delegatos ad observantiam capitulorum, & observatum fuit per Electos Ciuitatis, per quos fuit inita transactio cum D. Iulia Brancaccia, & per Collaterale Consilium interpositum, decretum sub die 19. Decembris 1642.

E perche li SS. Eletti non debbono intrinsecare in altro negozio, che della grassa, perche sono eletti, & ogn'altra jaria fuora della loro autorità e giurisdictione. Per tanto si è concluso, che detti SS. Eletti in nome di Città non possano scrivere a sua Maestà per qualsivoglia causa, & occasione, riserbando quello alle piazze, à chi spetta, fuor che in occasione di querela, & d'agravio in diservitio del publico.

Capi concernenti coll' autorità delli Deputati delli capitoli.

E se facci istanza à gl' Eletti, & altri Deputati di detta Città, che venendo occasione, che detta deputazione possa giovare in qualche cosa alla Città, che ne avvisano li detti deputati, e bisognando di rappresentare alla Maestà Sua qualsivoglia occasione di rottura di capitoli per servizio del publico, e particolarmente de' poveri, & di tutti i cittadini, non facciano eccezione di nessuna persona, che li debbiano rappresentare à S.C. & seguire infino alla fine.

Rescriptae Catholicae Majestatis.

38 **A** Granienze del termino, que el Conde de Olivares vuestro predecessor esse cargo usò con essa mi fidelissima Ciudad, prohibiendo el entrar persona à ella mi real Corte à representarme los inconvenientes, y danos, que resultarian de introducir en esse Reyno una deservitaria general, y en haver tomado la carta, que las plazas de los Nobles me escrivian sobre ello poniendoles pena, que no embiassen, ni escriviessem, y en haver mandado prender al Principe de Caserta, y à otros dos Deputados, suplicandome, que por quanto contra el tenor de sus privilegios, capitulos, y gracias, que le han sido concedidas se le nego por el dicho Conde de Olivares no solo el embiar persona para escrivirme so color de la pretension del Blotto de la Plaza del Pueblo, que por el Rey mi Señor está determinado por la carta, que se despachó en el año 1579. con el Marques de Padula, en que dice que sobre esto se guarde lo acostumbrado, si se fuesse de mandar; que de aqui adelante pueda en libremente escrivirme lo que se les ofreciere fin que los Virreyes, ni otro ministro mio se lo puedan impedir, y baviendo ben visto, y considerado, e tenido por bien, que esta Ciudad pueda, y se le sea lecito escrivirme de aqui adelante por negocios publicos siempre que se les ofreciere ocasion dando os à vos primero parte de lo que assi escrivieren, y mostrando os lo, y lo mismo à los Virreyes, que os succedieren en esse cargo en su tiempo respettivamente, y en caso, que quisieren escrivirme quexas assi de vos, como de los

dichos Virreyes vuestro predecessors, si bien no puede creer, que se les aya de dar ocasion para ello, tanto mas en vuestro tiempo, por lo que tan instantemente deno prometterme de vuestra mucha prudencia, y por el buen termino con que procedey en todo lo que es de mi servicio, y de la satisfacion, que de vuestro gobierno muestra tener esta Ciudad, y Reyno, toda via quiero, y es voluntad, que la dicha Ciudad pueda libremente escrivirme sus necesidades, y ocurrencias baviendo primero acudido à vos & à los Virreyes, que os succedieren en esse cargo por el remedio de las y pedido licencia con memorial para escrivir con el respeto, y miramientos que se deve, y que con esto presupuesto vos, y las demas Virreyes, que os succedieran en esse cargo agays de concederla, y no se la concediendo, que la Ciudad la puede bazer libremente por ser esto lo que mas conviene à mi servicio.

Demas de lo qual me ha sido ficado, que baviendo el Rey mi Señor, que aya en gloria, mediante su Real carta despachada el año de 1579. mandando, que todas las veces, que esta mi fidelissima Ciudad y Reyno quisieressen embiar à quezarse del Virrey lo pudiesen bazer, pidiendole para ello licencia, y que baviendola pidiendo al Conde de Olivares vuestro predecessor, no solo se le negó, pero le puso grandes penas, y guardas por mar, y por tierra para impedirlo, y biao prender en Barcelona el dicho Oñativo Tussavilla suplicandome fuesse servido demandar, que aqui adelante los Virreyes desse mi fidelissimo Reyno no prohiban, ni pongan impedimento alguno à las personas, que esta Ciudad embiare à quezarse de las, si no que pueda ella embiarlas libremente, declarando la dicha carta del año de 1579. que esto solo pedir la dicha licencia fin que los Virreyes se la puedan negar y que ofreciendose ocasion de embiarme persona por otros negocios, lo puedan bazer libremente sobre lo qual tengo por bien que se guarde precisamente lo ordenado por la dicha carta del año 1579. y que quando esta Ciudad quisiere embiar persona en los casos, que por la dicha carta le es permitido pida primero licencia con memorial, y el devido respeto, y miramiento, como se dice en el preinserto capitulo que trata de la licencia de poder escrivir, y procediendo esto, es mi voluntad, que en ninguna manera se les niegue; ante se les permita el poder embiar persona en el caso, y para el efecto, que est à dicho.

EL REY.

39 **L** Principe de Pietra Persia primo nuestro Virrey y Lugarteniente, y Capitan general. Haviendo venido aqui los dias passados el Marques de Padula embiado por esta Ciudad, y particularmente por la nobleza della sobre algunas diferencias, que se ofrecian entre ellos, y el Marques de Mondejar, nuestro Virrey desse Reyno vuestro predecessor, y principalmente sobre el recurso, que ellos pretendian à nos en sus necesidades tanto en universal, quanto en particular, y ofreciendose despues, durante su estadia en esta Corte, lo que se meis entendido del auto de Vucencio de Franquis, con ocasion de que sus plazas de los Nobles dessa Ciudad querian escrivir, y embiar dineros al dicho Marques se ordenò en ambas cosas al dicho nuestro Virrey vuestro predecessor lo que convenia, de que ya à vuestra llegada esta Ciudad, y Reyno tenois noticia, pues conforme ala orden, que para ello se diò, os baura entregado las que en materias semejantes, y otra

otra de offiio se lo dieron. Y porque de nuevo nos ha sido suplicado por parte del dicho Marques en nombre dessa Ciudad, y Reyno, que para que se pueda despachar della Corte fuessemos servidos declarar quanto al primero dela licencia de poder acudir á nos en sus necesidades nuestra mente, y intencion, pues ellos no tienen noticia ninguna dello que en esto se ha promeydo, y sara de grandissima satisfacion universal entenderlo y ordenar, que las quatro de las seys dessa Ciudad sean restituídas en la possession que siempre han estado de poder, y resolver, y executar todas las cosas publicas en nombre de toda la Ciudad, y que los Segios della puedan tratar sus negocios por medio de deputados, como siempre lo han hecho, pues en todas tres cosas se los ha alterado en tiempo de dicho Marques de Mondejar la possession en que ellos han estado. Nos havemos resuelto teniendo consideracion á lo que la fidelidad, y muchos buenos servicios desse Reyno, y subditos del nos merecen en los dichos tres casos en la manera siguiente.

Y quanto lo primero podreys dar á entender á essa nuestra fidelissima Ciudad, y Reyno, que nunca ha sido, ni es de nuestra mente, y intencion esforvar, que mis vassallos especialmente los desse Reyno de cuya fidelidad, y servicios tenemos tanta satisfacion no tengan recurzor á nos siempre que se ofreciere causa bastante por la qual convenga hazerlo aunque en tal caso es nuestra voluntad, que primeramente ayan de acudir á vos en nuestra tiempo á al Virrey que adelante oviere en essa Reyno como aquien es representa nuestra persona, y pedirle licencia por la cuenta, que es justo, que se tenga con su autoridad, pues ni vos, ni los que despues vinieren se la negará. Advertiendo, que quando fuere sobre cosas tocantes al beneficio dessa Reyno á de essa Ciudad den tambien primero cuenta della al Virrey, para que se le viere, que es cosa, que con comunicacion del Consejo, escuse ala Ciudad, y Reyno el gasto de embiar persona á su costa mas que si fuera, que parezca convenir representar nos la con persona propria, que asimismo en tal caso el Virrey se consentirá, y ultimamente, que quando el embiar persona fuere para quejarse del Virrey (aunque esperamos, que los que embiaremos en nuestro lugar á esse Reyno, seran tales, y se governaran de manera, que no den causa de queja justa) tambien en este caso pidiendole la dicha licencia se la dará.

Y quando al segundo punto dela pretension, que tiene las plaças, pues ay lize entre las plaças nobles dessa Ciudad, y Eleto del Pueblo, nuestra voluntad es, por no agraviar ala una parte, ni ala otra, que segan su justicia, y entretanto en las cosas, que se ofrecieren ordenareys, que se guarde lo acostumbrado en tiempo de los otros Virreyes de antes, que el Marques de Mondejar fuese en esse Reyno.

Y quanto allo delos Diputados tambien es nuestra voluntad, que no se haga novedad de lo que se ha acostumbrado en este caso si no que se siga aquello sin alteracion ninguna con que queda satisfecho á todos los tres cabos, que el Marques de Padula nos ha suplicado en nombre dessa Ciudad y Reyno, de que podran colegir el enyado, que nos queda mirar por lo que les toca, como ellos lo merecen, y á el se le ha dicho, que se acudan á vos, que les dareys la respuesta circa estos particulares. Del Prado á 4. de Diciembre 1579.

Yo Ill. Duque primo nuestro. Haviendo visto lo que me escriviestes sobre la pretension, que essa mi fide-

lissima Ciudad de Napoles tiene de poderme escribir, á embiar persona á quejarse de mis Virreyes quando recibiere dellos algunos agravios, sin que sea obligada á pedirles antes licencia para ellos, y considerando el amor, y fidelidad con que me ha servido, y sirve en todas ocasiones, y la razon que hay de dar satisfacion á tan buenos, y fieles vassallos he acordado, que siempre, que la Ciudad tuviere necesidad de escribirme sobre cosas tocantes á su buen gobierno, lo pueda hacer, dando primero cuenta á mi Virrey conforme á las ordenes, que acerca desto estan dadas, pero que en caso que quisiere escribirme sobre quejas, á agravios de mis Virreyes, lo pueda aver libremente, sin tener obligacion de pedirle licencia, ni darle cuenta dellas, y que queriendo embiar persona sobre lo mismo, me haya de pedir á mi la dicha licencia, á fin que sabidas las causas, paraciendo injustas, se las conceda y no lo siendo, se escuse el gasto, que havria de hazer en esto, y assi se lo podreis declarar en mi nombre, para que sepa dela manera, que se havrá de gobernar en las ocasiones que se ofrecieren. De Madrid á 10. de Setiembre 1617.

ARGUMENTUM.

Immunitas concessa Ecclesiæ, vel Monasterio an se extendat ad coniunctas domos conductitias, & apothecas sitas extra claustra.

S F M M A R I U M.

1. Rens habitans cum familia in domo Monasterii sita extra claustra an gaudet immunitate.
2. Immunitas non datur ultra Ecclesiam, atrium, & cimiterium.
3. Domus Ecclesia conductitia non dicitur religiosa & ideo caret immunitate.
4. Ecclesia secularium legum non respicit famulatum, cum peritura canonica contrarium statutum non sit.
5. Immunitas conceditur ob reverentiam debitam locis sacris.
6. Regula, quæ religiosis adherent, religiosa sunt, declaratur.
7. Decisio.
8. Domus, ad quam datur aditus ab atrio Ecclesia, gaudet immunitate, & ita decisum.

DECISIO CXXXVI.

1. **R** Ei quidam capti in domibus à Monasterio locatis, in quibus cum uxoribus habitabant extra Monasterium, & Religiosorum habitationem & in solo, quod ab ipso Monasterio possidetur, contiguo Monasterio immunitate gaudere petierunt.

Pro affirmativa, considerabatur locus coniunctus atrio Ecclesie, pro quo asserri poterat tex. in l. pateant C. de iis, qui ad Eccles. confug. in Cod. Theodosiano.

Sed hoc non obstante habitantes in domibus prædictis immunitate non gaudent, cum sint extra claustra, & Religiosorum habitationem, unde Suarez de religion. lib. 3. de rever. debit. loc. sacri. c. 9. num. 9. vers. idem est de monasteriis tenuit extendi immunitatem ad Monasteria Religiosorum, quoad totum claustrum Monasterium, seu habitationes eorum, quia ille locus religiosus, & sacer est, ut constat ex tot. tit. de religiosis domibus, at cum prædicta edificia sint extra claustra, & habitatio-

E c a ucm

nem Religiosorum, non possunt dici religiosa, & quod sint rei immunes, dum ab ipsis extrahuntur, quod iuris presumptione etiam comprobatur cum in ipsis mulieres habitent, quibus prohibitum est sub censuris, & poenis in claustra introire, presumendum est ea loca esse extra claustra.

- 2 Nec quia Ecclesie proxima sunt immunitas preterendi potest, quæ in Ecclesia, & atrio ipsius, seu cœmeterio servanda est ex dictis per Farinac. *quæst. 88. de carc. rib. & carc. rat. ampl. 6. n. 19.*

Extra verò atrium cessat immunitas, in atrio enim Ecclesie nulla ædificia sunt ponenda, nisi ædificia clericorum c. nulla ædificia 12. q. 1. & ideo, qui ad dictas domos confugerit in atrio Ecclesie constitutus, tutus erit cap. si quis contumax 17. q. 4. cum concord. de quibus per Decian. in cap. 25. de extrah. ab Eccles. num. 12. vers. quibus hoc addo; non est dicendum igitur atrium ipsius Ecclesie, ubi domus prædictæ sitæ sunt ad laicorum usum locatæ, & ultra atrium, seu cœmeterium non debet aliquod spatium loci cedere huic immunitati ex dictis per Decian. in d. cap. 25. n. 11. & in cap. 24. de sacrileg. circa loco num. 30. & latius Ital. in lib. 1. de immunit. Eccles. cap. 6 §. 6. n. 5. vers. quod omnino intelligitur.

- 3 Insuper delinquentes se tueri non possunt intus domos locatas, in quibus cum uxoribus, & familia morantur quantumcunque vicinas Ecclesiis, licet domus fuerit ipsius Ecclesie, cum talia loca dici non possint religiosa, postquam sunt domus conductitiae Suarez de relig. in sit. de rever. deb. loc. sac. cap. 8. nu. 8. vers. præterea debetur Ecclesie, Ital. lib. 1. de immunit. Eccles. cap. 4. §. 6. n. 5. vers. hinc in re patet, & in eodem lib. 1. cap. 4. §. 9. num. 8. vers. secundo limitabis, & sequeretur tenendo conductarium, quod quælibet domus seu fundus ab Ecclesia possessus quamvis longissime distaret ab ea, hanc immunitatem præstaret reis contra tex. in c. diffinit 17. quæst. 4. ibi, in extraneis, vel longe separatis ab Ecclesia domibus nullo modo abscedant, sed in hoc 30. passuum numero absque domorum extraneorum receptaculo progrediendi aditum obtinebunt.

Facit quoque tex. in l. si sepulchrum §. profana C. de religiosi, & sumpt. fun. ibi, profana tamen loca, quæ circa id sunt si semper vicinis ædificiis usui hominum destinatis cesserint, ex quibus verbis patet, loca usui hominum destinata non connumerari inter religiosa etiam si circa ea sunt, quæ, & si

- 4 lex Imperatoris sit, Ecclesia secularium legum non respicit famulatum, cum contrarium iure canonico non sit statutum ad not. per DD. in cap. 1. de oper. nov. num.

- 5 Quod suaderi quoque potest considerata causa immunitatis, quæ est propter reverentiam debitam locis religiosi, ut exponit D. Jo: Chryl. Scarf. in Chilachia leg. exq. ult. cessat verò ratio prædicta in locis, quæ non sunt ad usum religiosorum deputata, sed ad extraneorum, id est laicorum commodum destinata, & procedit dispositio dicti cap. diffinit. nam postquam hæ domus erant conductiæ & non poterunt amplius dici religiosa, & sic reverentia ipsis debita cessat, unde cessabit, & eius præeminentia, generaliter la. 2. C. de Episc. & Cler. l. adigere §. quamvis ff. de iur. patron. cum concord. & hoc fundamento hanc tenuit opinionem Ital. lib. 1. de immunit. Eccles. cap. 4. §. 6. n. 5. vers. hinc iure patet, rejiciendo opinionem Deciani, qui tenuit, quod fugientes ad domum laicorum morantium infra triginta, aut quadraginta passus, tuti esse possunt,

nam intelligendo in domibus laicorum, qui Ecclesie intersunt ex dictis per eundem Decian. quæ Deciani opinio fundata est ex regula, quæ religiosi adherent religiosa sunt. L. quæ religiosi ff. de rei vendic. & ex eo, quod loco, & non personis datur immunitas.

- 6 Quod fundamentis respondetur, quod tunc procedit illa regula, quæ religiosi, quando adheret tanquam pars ipsius loci, ut de atrio, & porticibus ipsius Ecclesie declarat Suar. in cap. 9. nu. 10. vers. expressius, at secus si sit prophanus locus quamvis proximus, l. si sepulchrum §. profana C. de religiosi in verb. adheret, nullibi servatur immunitas circa passus 30. pro parvis Eccles. siue pro magnis 40. prout testantur DD. relati per Gambacurt. in tract. de immunit. lib. 4. cap. 1. num. 16. vers. hos passus, & autoritate etiam Farinac. dicit non procedere existente contraria consuetudine, prout in hoc Regno, & standum esse consuetudine tenet Suar. in d. lib. 3. de reverent. deb. locis sac. cap. 9. num. 8. vers. sed ut dixi, standum est consuetudini.

Et pariter, quod dictum est de loco, tunc deum confugientes ad eum gaudent immunitate, cum locus is religiosus est ex supradictis debetur enim reverentia Ecclesie, & loco sacro, quatenus talis est, ut sit separatus ab omni usu profano, quia postulat talis loci sanctitas, Suar. in sit. de reverent. debita locis sacris cap. 8. num. 8. vers. præterea debetur Ecclesie, & sic cessant fundamenta Deciani, & firma remanet opinio Ital. optimis fundamentis, & iuribus fundata.

- 7 Et ex prædictis & adductis per Dom. de Pona in decis. Collat. Conc. 35. fuit decisum in Collaterali Concilio sub die ultimo Januarij 1619. non gaudere immunitate Dominicum de Bianco extractum a taberna pistoria Monasterij Sanctæ Mariæ Gratjarum, in qua aderat ostium in publica platea, licet aditum haberet ad claustrum Monasterij, & erat dest. nata princip. liter ad usum laicorum ex relatione Dom. Ferdinandi Brancia tunc Regij Consiliarij, deinde Regentis in supremo Italianæ Concilio, nunc in Collaterali huius Regni cuius reconditudo, & doctrina erit perpetuo commendanda; ad quod etiam faciunt supra adducta per Ital. de immunit. Eccles. lib. 1. cap. 4. §. 6. num. 5. vers. unde si in dictis passibus, & per Peregr. in tract. de immunit. Eccles. cap. 4. num. 27. vers. fallit vero secundum aliquos.

Secus verò si ostium non esset in platea publica, sed in atrio Ecclesie, seu in Monasterij, & reus ibi confugisset, ut immunitate gauderet, dum domus erant in dominio Ecclesie, prout iudicatum fuit per M. C. & per Sac. C. confirmatum sub die 1. Julij 1622. in causa Augustini de Colantio, & loci de Puteolocaptorum intus domum conductitiam ad usum laicorum, verum ad eam non dabatur aditus nisi ab atrio Ecclesie, & Monasterij.

ARGUMENTVM.

Immunitate Ecclesie gaudet, qui ad exonerandum corpus extra Ecclesiam repertus fuit. Quæ probationes requirantur in casibus exceptis, ut immunitatis suffragio quis non iuветur, & quando dicatur publicum latro.

SUMMARIUM.

- 1 Delinquens, qui in Ecclesia moratur, si ad locum extra eam exonerandi corporis gratia se conferat, Ecclesiastica gaudet immunitate, & ita observatum.
- 2 Delicti qualitas Ecclesiastica excludens immunitatem, atque adeo extractionem ab Ecclesia permittens, an plane probanda sit.
- 3 Qualitates excludentes immunitatem Ecclesiasticam sunt probanda per indicia sufficientia ad torturam.
- 4 Iudicium verò ad torturam sufficiens tunc erit, cum reperitur, quod quis viam, in qua homo reperitur mortuus, multum frequentaverit, quando alias aptus esset ad illud maleficium committendum.
- 5 Reus item diffamatus, quod sit grassator campanæ, alia accedente presumptione torqueri possit.
- 6 Qua de iure communi requisita sunt necessaria ad hoc, ut publicus latro, & grassator quis dicatur, & tanquam talis in Ecclesiaensus non sit, explicatur.
- 7 Et quid de iure Regni.
- 8 Decisio.

DECISIO CXXXVII.

Gregorius Trumbus per sententiam forjudicatus per Mag. C. pro homicidio, convictus de armatione per campaneam arguitur à Regio fisco, quod tempore armationis plura commisit furta in strata publica, de quibus constat in genere, & quod eo tempore in loco, in quo furta fuerunt commissa, cum comitiva armis prohibitis more hannitorum armatus incedebat; cum esset in Ecclesia detentus, cum eadem custodia ad vacuandum corpus ad locum extra Ecclesiam accessit à quo extractus carceribus Regiæ Audientie Capitanatæ mancipatus fuit, de pluribus fuit dubitatum.

Primo, an gaudeat immunitate Ecclesiastica, dum extra Ecclesiam fuit captus.

Secundò, an requiratur plena probatio, vel suspiciones sufficientes sint ad capturam dato, quod ratione loci immunitate gauderet ad hoc, ut tanquam stratarum disturbator immunitate non gaudeat.

Tertiò, an hæc indicia sint sufficientia ad torturam dato, quod per indicia sat sit probare.

Quartò, an sufficiat, quod semel in platea publica furtum fecerit.

1 Ad primum gaudet immunitate Ecclesiastica DD. omnes in cap. diffinitis 17. quæst. 4. Decian. in tract. crimin. lib. 6. cap. 27. in fin. & Ambros. in tract. de immunit. Eccles. cap. 11. num. 7. in fin. & ita alias fuit observatum.

2 Quoad secundum pro utraque parte afferunt auctoritates, & argumenta Consulentes, quorum consilium est insertum inter consilia Prosperi Farinacii lib. 2. cons. 168. in quo concludunt plenam, & concludentem probationem requiri, verum Farin. addit ad idem concilium, & assert particulare Breve Panormitano Episcopo transmissum, cui Summus Pontifex rescripsit, ut super qualitatibus criminis excludentibus immunitatem Ecclesiasticam se informaret summarie, simpliciter extrajudicialiter, & quantum pro suæ conscientie informatione sufficere sibi visum fuerit, ita

quod Sanctissimus ille Pontifex vix annuit, non esse requirendam plenam, & concludentem probationem prædictarum qualitatum, ut est videre apud Montemaratum in su. prax. Archiepisc. ex quo cessat controversia, & in casu illiusmet consilii contra consilium assert decisiones iuxta quam Pontificis declarationem antea de iure tenuit Remigius de Gonn. in tract. de immunitate Ecclesiastica quæst. 2. & 3. vers. attenta opinione istorum, cæteros Doctores pro hac opinione recentet Giurba cons. 100. refellendo contrariam opinionem n. 28. vers. circa tertium, & si contrarium observaretur, sequeretur absurdum quoniam existente reo in manibus Judicis, probationes publicarentur, si quidem ad inducendam plenam probationem requireretur citatio partis contra sylum, & observantiam omnium Tribunalium, ex quibus abique dubio sustinenda est opinio in praxi recepta, quod ex suspicionibus in casibus, in quibus non gaudet immunitate Ecclesiastica, possit ab ea extrahi, quamvis extrajudicialiter, & non in scriptis fundat Giurba præcitato cons. 100. n. 28. vers. aded ne in quacunque cognitione, & in cons. 41. idem Giurba n. 29. vers. dum ergo testatur Doctores illam probationem esse necessariam, quæ ad capturam sufficit, & ita decisum fuit in Collaterali Concilio intervenientibus una mecum Delegatis, Regente Valenzuela Præsidente Sac. C. Consiliario Feid. nando Brancia, Iudice Marco Antonio Rossino patrocinante pro Regio fisco, Consiliario Scipione Rovito sub die 9 Decembris 1624. in causa Marci Antonii Condò de Licio inquisiti de homicidio cum qualitate assassinii, de qua qualitate oreteus Regia Audientia se informavit, & idem confirmatum ad petitionem Episcopi Lycinensis sub die 22. Aprilis 1626. in eodem Collaterali Concilio, & per Mag. Cur. sub die 14 Februarii 1626. id observatum, & denegata fuit reo copia testium, & ipsorum percussio deponentium super qualitate proditoris in causa Petri Sctari.

3 Tutior verò, & communior opinio est ad excludendam immunitatem, ut requirantur indicia sufficientia ad torturam Gam. decis. 281. Heron. Portoles in scol. sue annotat omnibus ad repertorium Michaelis Molin quæst. 9. fil. 8 qui hanc fundat ad partes disputando pluribus decisionibus cuius dicta hic per extensum inferere volui.

Nova quæstio est, an si processu competentie non plenè, sed per indicia de delicto constet, reus immunitate Ecclesiastica privari debeat, & competentia in favorem Judicis secularis declaranda sit; in qua re, dum casus ex facto evenisset, decisum fuit, sola indicia sufficere, nec plenam delicti probationem exigere, ut delinquenti immunitatem Ecclesiasticam hille pronuntietur, utque competentia in favorem Judicis secularis declararetur, & ita fuit resolutum per eruditissimos Consiliarios à Cancellario assumptos in processu Joannis Puig. super competentia iurisdictionis anno 1596. Nam cum ipso Puig. accusaretur proditorie arcobusium exonerari fecisse adversus quendam sibi amicum in sua ipsius Puig. domo degentem, & nihil tale suspicantem, nec suspicari debentem, & ab Ecclesia Prædicatorum ad quam confugerat extractus fuisset, & immunitatem Ecclesiasticam allegasset, & super ipsa alia indicia non vehementia, nec ad inferendum poenam ordinariam sufficientia de ipso delicto proditoris commissio constaret, & per Cancellarium, & Consiliarios prædictos dubitaretur, an eo casu, ex quo de delicto ipso proditorie commissio totum per indi-

indicia non satis urgentia constabat, declarari deberet, ipsum Puig. immunitate Ecclesie gaudere posse, & debere, tandem resolutum fuit, declarari oportere reum captum competentiam instituentem immunitatem Ecclesie amisisse, & competentiam Judicis secularis locum habere, nam per prefatos Consiliarios resolutum fuit in hoc Regno sufficere ad amittendum fori privilegium, & ad hoc ut Cancellarius competentiam in favorem secularis pronunciet de delicto ipso circumferente iurisdictionem seculari in processu competentie per indicia constare, etiam si indicia ipsa non ita urgentia sint, ut ex illis Judex secularis poenam ordinariam imponere debeat, idque in hoc Regno eorum Cancellario sepe consultum, & iudicatum fuisse asseruerunt, sed maxime in processu Francisci Romeo super competentia iurisdictionis anni 1571. quae quidem resolutio probari potest ex his, quae docet Panor. in cap. si clericus laicum num. 9. usque ad fin. & ibi Felin. d. num. 2. de foro compet. dum asserunt, sufficere, si semiplene de qualitate circumferente iurisdictionem constiterit, neque exactam probationem hoc casu requiri, & adduci potest etiam tex. in cap. 1. & ibi DD. de homic. lib. 6. dum ibi deciditur, clericum assassinum fori privilegium amittere, & ad delicti probationem coniecturas, & probabilia argumenta sufficere, & secundum hanc ipsam opinionem fuerat antiquitus iudicatum per Cancellarium Ximenez Priorem Tarraconensem, in proc. D. Ludovici Pardi Commendatoris S. Joannis, qui fuerat accusatus de morte Joannis de Urbina alias Malagarrà, nam cum in processu contra illum fabricato sola indicia adessent, nihilominus competentia in favorem Judicis secularis, declarata extitit, & postea secularis, quia indicia sufficientia non erant, ut poenam ordinariam inducerent, ipsum Pardo ad exilium tantum condemnavit, & rursus secundum hanc opinionem fuit iudicatum per Cancellarium in processu Simeonis Marciano super competentia iurisdictionis anno 1581.

Sed contra praedictis Regni nostri decisiones tenet in eisdem terminis Aret. in cap. cum non ab homine num. 4. de indic. & Cassan. in consuet. Burgund. rubric. 1. § 5. in verb. si na grace num. 56. f. re per totum illum num. sed maxime in fin. illius fol. 199. & f. 200. qui constanter asserunt, quod ubi clericus non est confessus delictum, nec contra eum adsunt verae clares, & concludentes probationes, clericus ipse fori privilegio privandus non est, licet contra ipsum praesumptiones etiam vehementissimae adsint, & licet clericus de atrocissimo delicto accusetur, ad quam sententiam comprobendam citant tex. in cap. inter sollicitudines, & ibi glossam fin. id expresse tenentem, de purgat. canon. idque etiam in factis contingentia à Curia iudicatum, & observatum fuisse asserunt. Quorum opinionem probavit etiam Avendan. de exequend. mand. Regis lib. 1. cap. 22. num. 4. vers. tamen, & vers. si verò praesumptivè fol. 134. col. 4. asserens Judicem seculari non esse contra clericum Judicem competentem, nisi grave crimen verò, & certissime ab eo commissum esse probatum sit, ita quod nulla possit tergiversatione celari, alioquin si praesumptivè probatum existat, nullo modo punitionem illius delicti ad seculari Judicem pertinere, & idem infert, quod si contra clericum insidiae allegantur, & de insidiis, neque per confessionem, neque per testes constat, sed id praesumitur, quia armatus ire visus fuit, clericum hoc casu iurisdictioni seculari remittendum non esse, cum nemo privilegio clericali privandus sit, nisi per veras, & non praesumptas probationes convictus fuerit, quidem opinionem Avendan. ibidemque plurimis, magnisque rationibus & nervosis fundamentis melius, quam alius, quem haftenus viderim, comprobatur, ipsamque in praxi servandam fore proutetur, & eandem etiam, sed non tam serio fundatam amplectitur Placa in ap. 20. delict. cap. 29. num. 27. in fin. ipsamque sententiam praedictam non modò in clerico privilegium fori praetendente, sed etiam in eo, qui ad Ecclesiam confugit, & inde extractus fuit, servari debere, asserit Avendan. ubi sup. num. 29. vers. nam supradicta fol. 136. firmiter tenens extractum ab Ecclesia eius immunitate gaudere debere, quando crimen non verè, & certè, sed praesumptivè probatum fuerit. Quare ex praedictis apparet praefatas Regni nostri decisiones ab aliquibus delictis, & illis, viris impugnari, & contrarium declarari debuisse.

Ceterum quicquid de iure hoc casu sit, ego existimarem in hoc Regno Cancellarium competentiarum praefatas in suo consistorio factas decisiones sequi teneri, tum quia illarum iuris calore fulciuntur, ut patet ex Panor. in cap. si clericus laicus, cum num. 9. & 16. & ibi Felin. num. 2. de foro compet. & tex. in cap. 1. & ibi Doctores de homic. lib. 6. tum quia illarum decisiones in hoc Regno ab antiquo in praxi receptae fuerunt, & in odium delinquentium ita declarari debere iustissimum visum fuit, unde ab eis non est recedendum, quoniam antiqua praeterea iudicandi forma pro lege habetur, nec ab ea recedere licet, ut ait Bald. in l. illud per illum tex. ff. de excusator. & Anchar. cons. 178. num. 2. vers. 5. Alciat. in tract. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 30. num. 2. & 3. & Vang. in tract. de nullit. sentent. tit. ex defectu citat. num. 75. & 76. Aymon. cons. 91. num. 7. Philipp. Decius cons. 358. num. 3. Tiraquell. in tra. le mors faiste 2. par. declar. 17. num. 4. ubi multa in rem hanc congerit. Quod maxime procedit, ubi sumus in aliquo articulo in iure dubio; quoniam eo casu semper ea interpretatio servari debet, quam praeterea peritorum iudicum amplexa fuit, ut docet Anchar. d. cons. 178. num. 2. vers. 5. allegatur, & Aymon. cons. 201. num. 11. & 12. & idem cum antiqua practica iudicandi in Consistorio Cancellarii à peritis suscepta haec sit, scilicet necessarium non esse ad privationem privilegii fori de delicto plenè constare, sed sufficere per praesumptionem, & indicia plura, quam semiplenè de ipso delicto, & eius qualitate apparere, sanè praxis ista à Cancellario observanda erit.

Quoniam ubi aliqua opinio in aliquo Consistorio approbata est consuetudine, non debet Judex ab ea in illo Consistorio recedere, licet contraria opinio de iure verior, & communior sit, ut docet Alciat. in tract. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 35. num. 2. per tex. in l. minime & in l. si de interpretatione ff. de leg. & per alia fundamenta, quae ibi refert, & Panor. in cap. 1. num. 14. de consuet. & Siva nuptial. lib. 5. tit. quomodo iudicatur. num. 94. fol. 482. & Rochus de Curte in tract. de consuet. num. 511. & Duen. reg. 100. lim. 1. & Aufrer. in tract. de potest. sacul. super Eccl. reg. 1. num. 6. in fin. & Ang. de Clavali in summa in verb. opinio. Haec ille.

Ad tertium cum constet visum fuisse in loco, ubi delicta fuerunt patrata, armatum in comitiva more bannitorum erit sufficiens iudicium ad cor, quendum iuxta ea, quae per Augustinum ad Angelum in verbo fama publica praecedente, ubi tenet, quod quando reperitur, quod quis multum frequet.

querentem viam, in qua repertus est homo mortuus sit indicium sufficiens ad torturam, quod approbat *Egid. Bosgim sic. de iudiciis, & considerationibus ante torturam u. 51. vers. & idem tenet quando reperitur per doctrinam Bartoli communiter approbatam, quando elicit reus aptus ad committendum illud maleficium, ut in casu, de quo agitur, cum sit convictus cum comitiva armis more banitorum armatum incesse per campaneam, dum per M. C. per sententiam foriudicatus erat.*

5 Insuper cum sit probatum, reum hunc esse diffamatum, quod sit grassator campanensis talis enim diffamatio iuncta cum alia presumptione sufficit ad torquendum, *Ludovic. in addit. ad Guid. de Suzzar. quæst. 93. in tract. de iud. & tort. Jo: Grandis de bello exulibus in 61. spec. et cum hic reus ultra diffamationem habeat contra se testes de visu de incesse in comitiva cum armis per loca, ubi fuerunt delicta patrata, nulli dubium est, posse ex his torqueri pro furtis ibidem in strata publica commissis.*

6 Ad quartum, & si DD. tenuerunt, quod ad hoc, ut publicus latro, & grassator dicatur, requiratur, ut ter, & pluries in viis publicis per vim bona prædatus fuerit, unde tria requiri putant, ut latro non sit totus in Ecclesia. Primum, ut sit publicus, & ad hoc, ut dicatur publicus oportet, quod sæpius. Secundum, quod per insidias viatoribus noceat. Tertium, quod in viis publicis, ut per Decian. in tract. crimin. lib. 6. de casibus, qui delicta, & causas confugientium concernunt cap. 28. num. 2. & quidantur publici latrones, viarumque grassatores excepti per Bullam Gregorii XIV. à beneficio immunitatis, latè peritissimus Consiliarius Melius *controvers. forens. cap. 64.*

7 Attamen attento statuto in Regno etiam si semel aliis concurrentibus requisitis furtum fecerit publicus latro dici potest, & immunitate non gaudet per eundem Ital. ubi sup. num. 20. vers. redeo igitur, Jo: Franciscus Capiblanco in prag. 6. de Baronibus cap. 29. num. 15. vers. hoc tamen, sed in casu de quo agitur, tollitur ipsa difficultas, cum pluries in publicis viis, & itineribus viatores depredatos fuisse per hanc comitiva probatum sit.

8 Per Regiam Audientiam Capitanatæ fuit iudicatum non esse reponendum. Per Mag. Cur. tribus tamen votantibus ob absentiam aliorum, duo ex eis revocando iudicatum per Regiam Audientiam, esse reponendum censuerunt. Per Sac. Conc. facta relatione in Collaterali Concilio fuit sub die 7. Novembris 1619. cum voto Dominorum Regentium confirmatum decretum Reg. Audientæ.

ARGUMENTUM.

Absolutus ab uno Iudice, quando possit iterum de eodem delicto puniri ab alio.

S Y M M A R I U M.

- 1 Delinquentes ex quibus causis foris sortiantur, & num. 2.
- 2 De generali consuetudine Italiae non sit remissio ad locum delicti, & quando territoria sunt sub diversis Principibus, vel etiam sub uno tantum Principe, sed sub diversis Præsidibus.
- 3 Absolutus ab uno Iudice an possit ab alio cognosci

pro eodem delicto, & quid de consuetudine Italiae.

5 Deciso.

6 Absolutus à delicto simpliciter in iudicio deducto sine ulla qualitate, an possit iterum molestari ab eodem seu alio accusatore, qui postea qualitatem delictum gravantem proponat.

7 Deciso.

8 Quando delicta resultantia ex eodem facto sunt specie distincta possunt iterum puniri.

9 Beneficio Principis non gaudet quis contra Principis voluntatem quamvis effectum habuerit.

10 De vulnere puniatur an possit puniri pro homicidio ex vulnere sequenti.

11 Tractatum in uno loco, & in alio commissum homicidium per quem iudicent tris puniendum.

DECISIO CXXXVIII.

1 Delinquens foris sortitur ratione delicti, originis, domicilii, & loci, in quo quis plurimum conversatur, *Cubi de crim. agi oportet, ubi omnes DD. c. fin. de for. compes. D. Vinc. de Franch. decis. 37. in princ.*

2 Quilibet Iudex ex his potest de delictis cognoscere, tam per accusationem, quam per inquisitionem iuxta communem, & veriore doctrinam, de qua late per Caball. q. 162. & per Flor. tens. Cavalc. de brach. Reg. p. 4. n. 132. & de generali consuetudine Italiae non sit remissio ad locum delicti, quando territoria sunt sub diversis Principibus, vel etiam sub uno tantum Principe, sed sunt distincta, & separata Caball. ibidem numer. 9.

3 Unde querunt Doctores, an absolutus ab uno ex prædictis Iudicibus possit deinde pro eodem crimine ab alio inquiri, & molestari; hanc questionem formaverunt Doctores, & præsertim Covar. var. resolut. lib. 2. variar. cap. 10 Felix Scarfo de absolut. forens. art. 5. Julius Clarus lib. 5. sententiarum §. fin. quæst. 57. num. 1. qui dicit, communiter Doctores negativam sustinere opinionem, pro qua est tex. in cap. de bis, de accus. & l. si cui §. i. ff. de accusat. quam sequitur Farin. de inquisit. quæst. 4. qui relatis aliis opinionibus indistinctè eandem sustinuit, quam novissimè approbavit Caball. qui cæteros affert dicta quæst. 162. à num. 26. hujus opinionis declarationes latè habentur per Clar. & Add. d. quæst. & per Farin. loc. citat. & per Marant. in spec. par. 6. de inquis. n. 49. vers. quæd principaliter requiritur, verum de generali consuetudine Italiae non servatur, quando iurisdictiones sunt distinctæ, & penitus separatae, ut dicit Clar. loc. cit. au horitate Angel. Bal. & Jac. de Belu. idem absolutio lata in una iurisdictione non parit in alia exceptionem rei judicatæ, & ita omnium consensu receptum esse testatur ibi num. 11. vers. sed hic occurrit alia quæstio, sequutus fuit Bazar. d. quæst. 57. vers. scias autem, casu quo fuerit absolutus à Iudice domicilii, vel originis, non autem quando fuit sufficienter punitus.

4 Et cum in M. C. esset carceratus Bernardus Concius Romanus inquisitus de parricidio patrato in Regno liberatus per Curiam Romanam; opposita exceptione, quod alias de eodem delicto fuit cognitum, M. C. sequendo opinionem negativam, iudicavit, ob stare exceptionem, sed cum filici patronus petierit in Sac. Conc. per viam recursus revocationem decreti, referente Consiliario Cesare Frezza tunc Iudice M. C. V. sub die 6 Maji

6 Maji 1615. fuit iudicatum, esse admittendum recursum, sequendo opinionem consuetudine approbatam, acta sunt in banca Danielis.

Pro qua decisione faciunt dicta per Farinac. in d. quæst. 4. col. 2. vers. si tamen iurisdictione illius Judicis, ubi loquitur in casu, quo quis minoris pœna, & non condigna fuit punitus ab alio Iudice, separatam iurisdictionem habente. Idem fundat in casu mixti fori P. Michael Agia de exhibend. ann. 25 fundamentis, & ubi Iudex temporalis fortiora haberet adminicula, tunc poterit iterum inquirere, & gravius reum punire, idem in su. fundamenti 25 — & quomodo observandum sit in irroganda pœna sufficienti, ne quis sentiat duplicem pœnam, habetur per Marantam loc. cit. n. 100, vers. unum super est addere.

Utra declarationes per præfatos Doctores relatas, limita in contumacia contracta coram duobus Iudicibus, nam coram utroque purganda est Bart. in l. sepulchri ff. de sepulchro viol. Maran. d. par. 6. de inquisitione num. 95. vers. limita decido.

Limitatur etiam, quando licet debita pœna punitus sit, attamen si provisum non fuerit super eius tortura quoad complices, & ex processu liqueret, delictum fuisse patratum cum sociis, poterit modò Præles Provinciæ ipsum torquere solum ad sciendum socios, ne ipsi impunè pertranseant, & de proprio scelere glorientur, cum reipublicæ inter sit delicta puniri, l. licitatio §. quod illicitè ff. de publ. & ita tradit Carav. in rit. 269. n. 23. vers. imò plus dico, & num. 25. in su. quem sequitur Baiard. ad Clar. d. q. 57. n. 20. vers. addo, quod licet debita pœna, qui dicunt, quod condemnatus debita pœna, quamvis amplius molestari non possit, tamen si provisum non fuerit super eius tortura quoad complices, cum ex processu liqueret, delictum esse patratum cum sociis, poterit modò Præles Provinciæ ipsum torquere solum ad sciendum socios facit text. in l. si certus sit, ff. ad Senatuscon. Syllanian. ubi notat Angel. & Igneus, verum si reus fuerit tortus ante condemnationem, & non confessus, non est repetenda tortura ad sciendum complices, erat in eadem tortura interrogandus, & si confiteretur, erat interrogandus de sociis, l. prius ff. ad Senatuscon. Syllanian. Igneus in d. l. si certus, num. 35. & ita iudicatum, ubi dictum est.

Poterit prædicari doctrina Carav. & Baiard. si confessus reus in tortura non fuerit de sociis interrogatus, vel post torturam liqueret de sociis, facit text. in l. unus, §. reus, ff. de quæst.

Casus, in quibus testes interrogandi sunt cum quaestione, ponit Igneus loc. cit. n. 34.

Unde per sex Indices Delegator, v. g. D. Alonsum dela Carrera de supremo Reg. Senatu Hispaniarum, & munus Locumtenentis gerentem in R. Camera Summaria Iuriconsultissimum, ac integerrimum virum, virtutum omnium simulacrum, Regentem Ferdinandum Brancia iuris prudentiam magistrum, & observantissimum, Regios Consiliarios Andream Marchesium feudistam maximum, & Thomam de Franchis, qui suos egregios progenitores imitatur, & Dantem Olivadissum Iudicem in criminalibus. M. C. V. & Commissarium Campaniam, vna mecum interveniente pro fisci patrono Fabro Galeoto tunc Præsidente R. C. S. nunc dignissimo in supremo Italiæ Senatu Regente, meo compatre dilectissimo, acutissimi ingenii, & spectatæ virtutis, fuit decissum, non esse locum torture, quia antea tortus, & non confessus, fuit extra ordinem punitus, quamvis novum indicium super-

venerit contra socios in causa cuiusdam inquisiti uti mediatoris in assassinio.

Fuit etiam dubitatum in M. C. an qui pro simplici homicidio gavisus fuit indulto, interposito decreto, possit iterum cognosci pro qualitate assassini postea comperta, excepta in eodem indulto.

6 Ista decisio dependet ab illa quaestione, quam novissimè Farinac. in 3. ampliacione quæst. 4. de inquisitione n. 4. ponit, an absolutus à delicto simpliciter in iudicium deducto sine vlla qualitate possit molestari ab eodem, seu alio accusatore, qui postea qualitatem delicti aggravantem proponit, assert contrarias Doctorum opiniones, & residet in distinctione, quod aut nova qualitas proponitur antequam nomen rei sit receptum inter reos, & sic ante litis contestationem, & ante sententiam, & tunc nulli dubium, quod super huiusmodi qualitate procedendum est, & secunda accusatio tanquam gravior præiudicialis, & comprehendens omnes circumstantias delicti debet omnino præferri, & in hoc communiter nemine contradicente residet. Si verò nova qualitas proponitur post litem contestatam, & absolutionem, seu condemnationem sequutam, aut qualitas alterat, & diversificat condemnationem, & pœnam aut alterat delictum, si diversificat condemnationem, & pœnam augeat, tunc semel, absolutus seu condemnatus non potest iterum accusari super illis delictis, auctoritates, rationes, & iura assert Gomez in tit. de delictis c. 1. n. 27. vers. item iuxta prædicta quare, & post eum Farin. in d. 3. ampliacione. ut si quis adulterium, vel stuprum commiserit cum violentia, nam & si hæc qualitas violentiæ diversificet pœnam, & condemnationem, attamen non diversificat delictum, cum violentia confundatur tanquam qualitas accessoria, & aggravans cum principali delicto, & attenditur principalis intentio, quæ fuit committendi adulterium, unde non poterit accusare de violentia, omisso adulterio, vel stupro, ut concludit Paul. de Cast. cons. 27. col. ult. vers. tertio dico, refert & sequitur Decian. lib. 8. c. 15 de stupro, & col. violen. num. 10 quamvis augeatur condemnatio, verum quamvis hæc qualitas violentiæ non diversificet delictum ad hoc, ut possit iterum de eo cognosci, attamen operatur, ut diversificet pœnam, nam si per vim feminam, vel puerum quis stupraverit, punitur pœna legis Iulianæ de vi publica, l. 3. §. præterea ff. ad l. Iulianam de vi pub. & accusari poterit sine præscriptione temporis, l. mariti in fine, ff. de adult. Decian. practis. loco n. 6. & poterit ex officio, tunc pœna, l. Julia de vi publ. sit deportatio ex dictis per Carav. rit. 63. in nota capitulum Regni ut delatas, prout fuit observatum de mense Decembris in anno 1617. in causa Ioannis Andreæ Scarnati de Caramanico inquisiti de adulterio cum violentia, qui extra ordinem fuit punitus pœna exilii ob defectum probationum, quamvis essent elapsi octo anni, & ante litis contestationem Partes remiserunt, ita iudicatum fuit per Regium Consiliarium Casarem Alderisium tunc Proregentem, uti delegatum: Actuarius assumptus fuit Ioannes Vincentius Migliaccius. Si verò diversificat delictum, tunc non obstante absolutionis decreto poterit super qualitate cognosci, & puniri, quia non dicitur inquiri super eodem, sed super diverso delicto, & cessant rationes, & iura allata in præcedenti membro Farinac. practis. loco vers. si verò nova qualitas, exempla huius membri habes à Bart. in l. denunciatio §. quid tamen ff. ad l. Iulianam de adult. num. 5. vers. videamus ultra, ubi Bart. ait, quod tunc qualitas diversificat delictum.

Etiam, quando lex disponit super qualitate delicti, impositus per se, & non respectivè ad poenam, quæ imponitur pro delicto simplici est actio iniuriarum, pro percussione verò facta hominibus coactis, matris est actio legis Julis de vi pub. quæ est alia poena. Illa ergo qualitas coadunatis hominib. inducit novam actionem, ita etiam in casu, de quo agitur, pro simplici homicidio gaudet, indulgentia sed pro assassinio non gaudet, quia assassinii qualitas est exclusa à beneficio statuti, & sic lex disponit super qualitate, quæ de per se operatur, ut non gaudet.

- 8 Adduco etiam pro hac sententia dicta per Sefo. *decis. Aragon. 106. num. 7.* ubi quando delicta resultantia ex eodem facto sunt specie distincta, tunc potest de alio delicto absolutus iterum puniri.
- 9 Insuper gauderet Principis beneficio contra eius mentem: attenditur enim voluntas Principis, & si per ignorantiam esset aliter exequutum argum. *tex. in l. si pater ff. de manumiss. vindic.*

Faciunt etiam dicta per Lucam de Penna in l. si quis decurio C. de decurio lib. 10. num. 17. in illa questione, an punitus de vulnere possit iterum puniri de homicidio, ex vulnere sequuto, nam & si teneat esse aspectandum eventum vulneris in sententia ferenda, & ita servatum quoque fuit in S. C. testis D. Vinc. de Branch. *decis. 324.* attamen si ex iudicis imprudentia fuerit punitus de vulnere, punitus quoque de homicidio, mitior, si tamen poena, quia alia fuit actio de percussione, & alia de occiso, pro quo faciunt dicta per Covarr. *cis. loc. & per Bologn. cons. 33.* quod si contrarium fieret delictum homicidii remaneret impunitum, quod est absurdum. *l. ita vulneratus ante finem ff. ad l. Aquilianam*, & quid, quando tractatus sit in uno territorio, & homicidium sequitur in alio, an confundatur tractatus cum homicidio, vel possit puniri per Iudicem territorii, in quo fuit commissum homicidium, vide Ludov. Bologninum *cons. 8.*

ARGUMENTVM.

Si Monachus homicida fuerit degradatus, & Curis seculari traditus, an Iudex laicus debeat eum punire ex eodem processu; an verò sint repetendi testes coram Iudice laico, & iterum compilandus processus.

S U M M A R I U M.

- 1 Iudex laicus, quo ordine procedere debeat contra Monachum pro homicidio degradatum, & Curia seculari traditum.
- 2 Iudex laicus de nullitate sententia Iudicis Ecclesiastici cognoscit incidenter, non principaliter.
- 3 Decisio.
- 4 Defectus in processu per Iudicem Ecclesiasticum formato suppletur per Iudicem laicum.
- 5 Degradatio in quibus criminibus fieri possit remissive.
- 6 Iudex laicus potest punire degradatum, & Curia seculari traditum poena etiam ultimi supplicii, quamvis uti clericus esset minori poena puniendus.
- 7 Et potest eum minori poena punire, vel etiam absolvere, si pro delicti qualitate, vel ex defectu probationum minori esset puniendus poena, vel absolvendus, quia innocens.

DECISIO CXXXIX.

Monachus in Ecclesia comisit homicidium tempore celebrationis divinum officiorum fuit

degradatus, & Curis seculari traditus, & delegata causa Consiliario Gaspari Palatio fuit discussa, an repetendi, essent testes coram Iudice laico, & coram eodem compilandus processus, vel erat ferenda sententia ex eodem processu.

- 1 Et recognitis nonnullis processibus, fuit iuxta stylum, & iuris dispositionem resolutum ex eisdem actis puniendum esse, prout qualitas delicti poscebat, non alia data dilatione, non repetitis testibus, sed ex eodem processu compilato coram Iudice Ecclesiastico prævia citatione ad sententiam litem examinandam, & causæ finem imponendum probat *tex. expressus in §. si quis contra aliquem vers. si vero prius civilem Iudicem in auth. de Sanctiss. Episc. Decian lib. 4. cap. 9. num. 123.* ibi, *si conscientia sua id visum non fuerit in processu formato coram Iudice Ecclesiastico*, ea ratione, quia acta coram Iudice Ecclesiastico competente ante degradationem sunt valida *Parin. de penis temp. quæst. 87. n. 102.* ibi *nisi exhibito processu Iudicis Ecclesiastici, & nisi sententiam videris instans*, & si Luc. de Penn. in l. 1. num. 6. C. de privil. scholar. lib. 12. videatur contrarium dicere ex eodem §. si vero, dum iterum examinandum esse tenet, & si confiteatur sponte, damnet aliàs, non, hoc non probatur in d. §. Immo contrarium, & pro opinione nostra in praxi accepta adduximus literam, ibi, *& secundum legem litem examinans causa finem imponat*, verbum examinare non importat principalem interrogare iterum, sed considerare, & perpendere acta, Cicer. *secunda de oratore, quæ non aurificis hatera, sed quadam populari trusina examinatur*, Plin. in *epist. examina singula verba, & expende.* & paulò inferius idem Imperator in *vers. si vero Episcopus, & ita ad nos negocium, tam ab Episcopo, quam à Iudice referatur*, non nos hoc cognoscimus, quæ Nobis videntur, iubeamus, & sic in processu formato coram Episcopo iudicium faciet, bene tamen Iudex laicus non tanquam merus exequutor pronuntiabit super executione sententiæ, sed causa cognita ex eisdem actis, quod iustum fuerit, & si velit probationes ad defensionem producere, rejiciendæ non sunt per Iudicem laicum, qui cognoscit de nullitate, verum incidenter ad poenam inferendam, ita ut si iniusta fuerit degradatio, non puniet poena ordinaria, principaliter autem declarare degradationem nullam spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, ex adductis per Lucam de Penn. in d. prima n. 8. prout in proposito casu recognitis actis per Regium Consiliarium Gasparem Palatium delegatum, quia constabat de delicto, & processus compilatus fuit coram Iudice Ecclesiastico prævia tantum monitione ad dicendum coram Iudice laico sub die 24. Septembris 1618. fuit ultimo supplicio condemnatus & exequuta sententia contra Fratrem Angelum Degnum Monachum Ordinis Carmelitarum.
- 4 Verum si aliquis defectus in processu reperiretur, supplendus erit per Iudicem laicum, ut in causa Angeli de Rinaldo de anno 1589. qui post degradationem, quia non erant repetiti testes in Curia Archiepiscopali, fuerunt repetiti in M. C. & datus terminus super novis, & cum fuisset per M. C. condemnatus ad decapitandum, commissa causa in S. C. quia interim fuit annullata degradatio in Romana Curia, fuit relegatus; & aliàs de anno 1605. quidam Frater Gratianus Monachus Ordinis Heremitarum Sancti Augustini inquisitus, & confessus de assassinio, & furto, quia non erat datus terminus adversus confessionem in Curia Ecclesiastica, post degradationem fuit datus terminus per Octavium Piccolellam

uti delegatum, & deinde furcis suspensus, non aliter repetitis testibus examinatis in Curia Ecclesiastica.

3 An pro homicidio possit degradari, & pro quibus criminibus Carolus de Grass. in d. effectum 1. n. 836. D. Reg. Carolus Tapia in consil. de personis num. 39. vers. licet potuisset dicere, Galpar The-saurus quæst. forens. lib. 4. quæst. 22. nu. 32.

6 Potest enim Judex laicus pœna etiam ultimi supplicii punire degradatum, & traditum Curie seculari iuxta imperiales leges cap. novimus, de verb. significat. cap. 2. de panis in 6. & hanc esse communem opinionem, & in practica servandam testantur nonnulli DD. relati per Carolum de Grass. ubi sup. num. 813. quamvis tempore delicti attentio, uti clericus non erat puniendus pœna mortis, sed mitiori Dom. Vincen. de Franch. decis. 571.

7 Et si pro delicti qualitate, vel ex defectu probationum minori esset puniendus pœna, vel si cognoverit Judex laicus innocentiam, poterit eum minori pœna punire, vel etiam absolvere Decian, d. cap. 9. num. 123. cum reliquis cumulatis per Carolum de Grass. in præcitato loco à num. 818. cum seq. D. Reg. Tap. in consil. Regni de personis nu. 40. vers. præterea dicebatur hic.

Aliter tamen servatur in inquisitis de hæretica pravitate, qui traduntur puniendi Curie seculari, ut dicetur in secunda parte harum decisionum.

ARGUMENTVM.

Regentes Regiam Cancellariam, an, & quando præcedant Consiliarios Status, sive belli.

SUMMARIUM.

- 1 Regentes, & Consilarii status quo ordine sedent in pleno Collaterali Concilio.
- 2 Regentium dignitas amplior est, quam Consiliorum Status, & quare.
- 3 Regentes habent omnimodam iurisdictionem, & votum decisivum.
- 4 Jurisdictionem habens præfertur non habenti, vel minorem habenti.
- 5 Regentes præcedunt Consiliarios Status, & num. seq.
- 6 Cardinalis Episcopus præcedit Cardinalem non Episcopum.
- 7 Prioritas temporis non attenditur in aequali gradu dignitatis.
- 8 Episcopus Doctor præcedit Episcopum non Doctorem prius promotum.
- 9 Consuetudo est attendenda in præcedentiis.
- 10 Decisio.

DECISIO CXXXX.

Non controversitur, quod quando totum Collaterale Consilium, quod formatu ex Ministris togatis, & non togatis, unitur, & congregatur in Consessu Collateralis Concilii coram Excellentissimo Dom. Prorege pro tractandis negotiis Status: & belli, ministri non togati, sive Titulati, sive privati præcedunt Regentes Regiam Cancellariam, qui sunt Consilarii Collaterales togati, tam in sedendo, quam in votando, quia sedent omnes ad dexteram, & sunt primi in

votando, Regentes vero sedent ad sinistram, & sunt posteriores in votando, exceptis Regentibus titulo decoratis, quia tunc occupant locum cum aliis titulatis ad dexteram secundum uniuscuiusque antiquitatem, sed extra illum consessum & illum actum, in omnibus aliis actibus, & in omnibus negotiis non potest controversi, quia Regentes præcedant omnes alios Consiliarios Collaterales etiam antiquiores, qui non sunt titulo decorati, amplior enim est dignitas Regentium, quam Consiliorum Collateralium non togatorum, hi enim in Collaterali Concilio assistunt, dum res bellica tractatur, qua finita à Collaterali Concilio recedunt, nec ullam habent aliam auctoritatem, vel iurisdictionem, nisi eam, quam illis D. Prorex delegat, aut committit, ut ait Frecc. de subfend. lib. 3. indiffer. inter feud. reg. gal. tit. 6. feud. nobil. diffor. 7. num. 20. & ita testatur statutum per Imper. Carolum V. D. Reg. de Pont. de assens. Reg. 5. 5. num. 4. Regentes vero habent omnimodam iurisdictionem in materia belli, & iustitiæ, & in rebus iustitiæ habent votum decisivum idem Dom. de Pont. in tit. de deleg. caus. num. 14. ubi meminit de literis Imper. Caroli V. & 6. supracit. num. 5. sed habens administrationem præfertur non habenti, vel minorem habenti l. 2. C. ut dignit. ord. serv. lib. 12. ergo Regentes Consiliarios Status præcedere debent, & quanta, qualisque sit dignitas Regentium latè percipitur ex dec. 62. & ex eleganti opusculo de Præf. Cancell. mei Domini Regentis, constat etiam omnino præferri Regentes ex insignibus authoribus Regnicolis, hi sunt Dom. Reg. de Pont. de potest. Pro. reg. de assens. Reg. cit. § 5 num. 4. vers. est bene verum, idem consil. 14. n. 41. vol. 1. per hæc formalia verba, & Regentes Regiam Cancellariam, qui ad officium Regentis noviter assumpti sunt præcedunt omnes alios de consil. status titulum tamen, & dignitatem aliam non habentes, licet illi essent priores in tempore, dem in decis. 8 n. 5. ait, quod quemadmodum Titulati fuerunt Prælati Regentibus etiam tempore anterioribus, considerata maiori dignitate, & Regentes privatis eadem considerata ratione.

Dom. Regens Constantius in l. 1. C. de Consul. lib. 12. num. 12. vers. & sic, ut antiquitas s. tradit, quod si ad supremi ordinis Concilium fuerit admissus unus ex Regentibus Regiam Cancellariam est præferendus, ut Doctor alii non Doctori, licet ad idem Concilium prius admisso, & n. 33. confirmat exemplo Cardinalis Episcopi, qui præfertur Cardinali non Episcopo, & Cardinalis Presbyteri, qui præfertur Cardinali Diacono clem. 2. § irritum, de elect. canon. clerici 9. dist. & ex duplicatione gradus maiorem induci dignitatem, & ubi maior est dignitas, prioritatem temporis non attendi, est glo. in canon. placuit in verb. Isidorus 16. dist. & notatur in cap. statumimus, de maior. & obed. exemplo etiam Episcopi Doctoris, qui Episcopum non Doctorem, licet prius promotum præcedit Dec. in l. cum quid ff. si certum petatur n. 28.

Maie. Ant. Surg de Neap. illust. cap. 23. n. 37. explicitè ait, quod si quis non doctor esset de Collaterali Concilio ad illud à Rege electus, Regentes Regiam Cancellariam, qui sunt de eodem Concilio præcedunt illum, licet tempore priorem.

Dom. Reg. Tapia decis. suprem. Concil. Ital. 21. n. 26. inquit, Habemus alium casum, qui erit decisivus quintus, hoc est inter duos habentes idem officium, quorum alter erat titulatus ante officium, quia præcedit alios etiam antiquiores ratione mai-

oritatis.

foris dignitatis, ut etiam consideravit D. Reg. de Pont. dec. 8. n. 3. ad id quod simulati, qui sunt de Concilio Collateralis etiam posteriores in tempore procedunt Dominos Regentes Regiam Cancellariam ratione maioris dignitatis, sicut Domini Regentes Regiam Cancellariam procedunt alios Consiliarios non simulatos etiam antiquiores. Hæc Dominus Tappia.

8 Et hæc viget consuetudo, quæ est optima legum, ac privilegiorum interpret Dom. de Franch. decif. 21. & 166. præcipue in materia præcedentis consuetudo attenditur, l. 1. ff. de alb. Scrib. & in cap. fin. utr. de consuetud. Pacian. de probat. lib. 2. c. 26. n. 136. & 144 de qua consuetudine antiquissima in casu emergenti fuerunt testati Regni à Secretis, & Regius monitor, vulgò magister ceremoniarum, & apparet ex antiquis eorum quinternionibus, ubi præcedentis notantur.

Et demum fuit decifum me referente vna cum Consiliariis Angelo, & Theodoro delegatis die 10. Novembris 1639. in causa præcedente vertente inter spectabilem Dominum Regentem Rovitum 10 semper venerandæ memoriæ, & spectabilem Dom. Alonsum de Cardenas Consiliarium Status antiquiorem, quod spectabilis Dominus Rovitus præcedat, tam in sedendo, quam in votando, penes Secretarium, de qua decifione testatur ipsemet Dominus Rovitus in sua decif. 77. ubi magis latè examinat articulum vis ille norma virtutum, & decus togæ.

ARGUMENTUM.

An confugiens in Ecclesiam possit in ea citari.

SUMMARY.

- 1 Confugiens ad Ecclesiam potest in ea citari, & contra eum non comparetur, & contumacem procedi, modo per talem sententiam edito, aliqua sanguinis pœna, vel corporalis non infligatur, & n. 4.
- 2 Commissio de citando est actus iudicialis, & non potest fieri in Ecclesia.
- 3 Citatio vero, quæ fit per Nuncium, non dicitur actus iudicialis, & potest fieri in Ecclesia.
- 3 Citationem verbalem posse fieri in alieno territorio propria auctoritate, nulla expectata licentia, vel implorato auxilio in frequentissimis Scriptionum suffragiis.
- 5 Text. in h. dies festos C. de feriis declaratur.
- 6 Argumentum de tempore ad locum quando procedat.
- 7 Necessitas facit licitum, quod de iure est illicitum.
- 8 Prohibens alienare, potest alienare ex causa necessitatis.

DECISIO CXXXI.

- 1 **C**onfugiens ad Ecclesiam potest in ea citari verbaliter pro causa criminis communem sententiam interpretum iuris esse refert Petr. Pech. in tract. de iur. fessendi cap. 6. quo in loco arrestatio fieri, vel non fieri possit sub n. 1. quod observatum refert Borrell. in summa. decif. 115. 44. de cit. n. 74. in verb. verbalis citatio. Maranta dicit etiam communem in speculo p. 6. de citat. n. 129. Bonacof. in recoll. commun. opin. tom. 4. in tit.

de ad. loc. 10. cap. 10. & contra eum non comparentem, uti contumacem potest procedi, ita tenet Abb. in cap. inter alia n. 9. in fin. ver. poteris tunc citari in Ecclesia ex. de immuni. Eccles. quem refert, & nullibi alibi legisse dicit Alvar. Valase. consil. 81. d. n. 4. Rovit. ad pragm. 1. de iurisd. in vic. non turb. n. 27. ver. quod procedit etiam si citatio fieret in Ecclesia, & in pragm. 2. de citat. n. 12. ver. quod si quis citatus in Ecclesia, ex freti ratione, quia licet commissio de citando sit actus iudicialis, & non possit fieri in Ecclesia, citatio tamen, quæ fit per Nuncium, non dicitur actus iudicialis, sed quedam executio facti; nam ministerium tantum committitur, illudque exerceat, nec alienam invadit iurisdictionem Andr. in cap. 1. de contro. investit. inter domin. & alia de benef. n. 9. ver. & poterit Roma etiam secum. dum hoc citare, nec est necessaria in ea causa cognitio secundum communem opinionem, de qua per Io. de Selu in tract. de benef. qu. 63. n. 4. par. 3. Alvar. loc. cit. qua ratione attenta Doctores omnes tenuerunt, posse fieri citationem in alieno territorio propria auctoritate, nulla Iudicis expectata licentia, vel implorato auxilio, quæ congerit Franc. Molin. l. 2. cap. 23. n. 5. ver. contrariam sententiam.

4 Unde si verbaliter fiat citatio in Ecclesia, valida erit, dummodo tamen per talem sententiam non affligitur citatus aliqua pœna sanguinis Abb. & Valase. loc. præcit.

At Cardinal. Alban. ad Bart. ff. de in ius vocan. l. perique n. 3. ver. quaris postea Bart. contra eundem mentionatam iustinentem opinionem insurgit tali medio.

5 Citatio facta die feriato in honorem Dei ad diem non feriatum invalida est, Abb. in cap. fin. ad. tit. igitur pari ratione dicendum quod videtur, citationem quæ fit in Ecclesia nullius esse valoris, & momenti, argumento ducto de tempore ad locum, & è contra, quod in iure validum est, l. si quis ff. de anr. & argent. legat. cum similibus.

Sed respondetur, rationem, quare sit prohibitum citari feriatis diebus, fuisse expressam è Summo Pontif. Greg. Nono contr. de fer. in cap. conquestus ibi, debet tamen iudicialis propriis diebus conquiescere feriatis, qui ob reverentiam Dei nesciuntur esse statuti, illamque non militare in verbali citatione ad locum, & data diversa ratione inter locum, & tempus non procedere argumentum, docuit Bal. in l. unica C. ubi de poss. agat. cum reliquis adductis per Nicol. Roer. in sum. top. legali loc. 88. d. tempore ad locum n. 2.

6 Præterea alio respectu non obstat dicta lex dies festos ex adverso adducta, nam ibi casus possit mirum in modum differt à casu nostro, super quo præter vertitur disceptatio, loquitur enim lex illa de libris, & causis privatorum concernentibus principaliter utilitatem privatam, at nos res respicit primariè publicam utilitatem, ac conservationem pacisci status publicam ad hoc tendunt huiusmodi mandata pœnalia, ut testatur Dom. Reg. de Pont. de potest. Prærog. tit. 1. & sic nos versamus in casibus exceptis à regula, & prohibitione d. l. dies festos; siquidem necessitas, & equiparantur in iure, ut notatur l. 2. q. 3. in summa, Innoc. in cap. cum omnes, de cons. Abb. in cap. cum saper de reb. Eccles. non alien. hinc Scribes vno ore tradidere, quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum cap. quod non est licitum, de reg.

reg. iur. & necessitas legem non habet de conse-
crat. dist. 1. cap. ficut, & dixit pulchre Bald. in
l. Divus ff. de pœis. heredit. quod tempore necessi-
tatis ideo cessant legis præcepta, quia lex debet
esse possibilis, necessitas verò præsupponit impos-
sibile, & non eundo per mendicata suffragia idem
Gregor. Nonus in d. cap. conquestus in proprijs ter-
minis lanxit in his eventibus cessante mentionatam
prohibitionem sub his verbis. Quibus utique so-
lemnibus feriis (nisi necessitas urgent, vel pietas
suadeat) usque adeo convenit ab eis abstinere, ubi
per illam text. hoc docuerunt glos. & ceteri Cano-
nista.

Præterea validum est argumentum de minori
ad maius ad fuscè cumolata per Everar. in sua cop.
legali; at in actibus concernentibus pietatem ca-
cteris Alber. Angel. & las in l. 1. ff. de fer. & est text.
expressus in d. cap. conquestus seu fin at magis vr-
get necessitas, quam pietas, ut patet eodem contex-
tu circa litterarum positionem.

Accedat ad hæc, quod prohibitus alienare po-
test alienare ex causa necessitatis, l. parer filium in
princip. & ibi Bart. de legat. 3. l. 1. & ibi Bart. de fidei-
dotal. idem Bart. in l. filius fam. §. Divi de legat. in l.
pro §. pradium de leg. 2. sed res prohibita alienari
quia est subiecta test. tutiori, non potest per testi-
tutionem legari etiam ad piam causam Calderin-
conf. 341. alias secunda de testam.

Huc spectat illa frequentissimis Doctorum pla-
citis recepta sententia quod quando mors est pe-
riculum allatura, ut in casu nostro, tunc permissus
est recessus à regulis iuris, l. de pupillo, §. si quis vi-
vor, ubi Bart. & ceteri ff. de non oper. unius l. 1. §. fin.
ff. de feriis, l. Divus ff. de pet. hered. l. baptizatus, &
ibi glos. §. dist. c. fin. ubi glos. de penit. & remiss.

Quo fundamento iacto inferunt iidem Scriben-
tes, legitum esse capere debitorem fugitivum, etiam
die feriata in honorem Dei quando periculum est
in mora, sic voluit glos. celebris in l. fin. C. de feriis,
quem ampliat Bald. in cap. fin. in ult. col. rod. sis.
etiam si essent feriæ celeberrimæ, utpote Nativita-
tis, vel Pascatis Domini, immo tunc licere laico
capere clericum debitorem suspectum de fuga,
quando periculum est in mora, ut tamen eum præ-
ferret iudici Ecclesiastico secundum Bald. & Abb.
in cap. cum non ab homine, ext. de iudic.

Denique huiusmodi mandata sunt fundata su-
per optimo Reipub. regimine, & pacis conserva-
tione, quo casu cessat pariter prohibitio antedictæ
legis, ut præceteris cecinit D. Ioannes Chrys. Schar-
f. op. g. 2. fac. R. 15.

Efficiunt causas præferri septi diebus

Obsequium pacis, vel paritura sacris.

Observatum fuit contra provocantem ad duel-
lum, qui ad impediendum iudicis mandatum in
Ecclesiam se contulit, in qua citatus, contumax ef-
fectus, fuit contra eum captem exequi pro pœna
pecuniaria, postea compasus, & precepto paruit,
& sequuta pace, non fuit pro pœna molestatus.

ARGUMENTUM.

Offensionis timor si vigeat, Iudex compellere
potest partes ad præstandam cautionem de
non offendendo.

SUMMARY.

Iudicis officium est providere, ut partes veniant
ad causam.

1. Mandata in Regno Neapolitano ad evitanda scan-
dala quomodo sunt et quæ forma.
2. Contumacia sunt accusanda in mandatis ad evi-
tanda scandala in iure videtur, etc.
3. Iudex compellit ad præstandam cautionem de non
offendendo, ubi non est verus timor, non solum
ad partis petitionem sed etiam officia.
4. Si ex nova causa acciderit offensio, non censetur
quis contravenisse.
5. Etiam si sua culpa detinuit timores.
6. Prohibetur, ne aliquis transiret ante domum alt.
cuius si ob id dubitatur scandalum.
7. Offensionis timor, & suspicio si vigeat, debet Praefet
militarium custodiam decernere etiam concusso-
ris expensis.
8. Filii consanguinei, & affines an ad pacem pro
affinibus compellantur, & num. 14. & 15.
9. Iudex cogere potest ad cautionem præstandam,
etiam eo absente si adhuc durat causa timoris.
10. Iudex potest cogere ad pacem.
11. An laicus compelli possit ad se obligandum de non
offendendo pro clerico sibi coniuncto.
12. Altera parte recusante cautionem præstita, habet
ur pro non data.

DECISIO CXXXII.

AD officium Iudicis spectat providere ne par-
tes veniant ad arma, l. acquissimum ff. de iust.
fruct. Et sæpe fit mandatum, sed præceptum iudi-
cis rixari volentibus ad evitanda scandala, ut latè
per Cabal. cap. 231 & ideo in hoc Regno servatur,
quando instat timor pugne præcipue inter nobi-
les, qui sæpe in duello contendunt sicut mandata,
ne discedant à domo sub certa pœna, & quia ve-
l plurimum solent in loca tuta proficisci, & non po-
test ipsi fieri mandatum de persona, citantur do-
mi, in qua nisi reperiuntur illi de familia, affigitur
citatio in ostio domus, & expetiri solet sub hac
forma.

Tenore præsentium mandatur N. quatenus infra
sex horas, quarum duas pro primo termino, duas
pro secundo, reliquas pro ultimo preceptorio termi-
no assignari volumus se conferre habeat in civitate
mo sita in N. illam quo tenore loca sunt, & securi
carceris usque ad alium ordinem in scriptis sua
Excellentia, vel M.C. sub pœna incarcerationis N. appli-
candorum fisco Regio inviolabiliter lapsa disto po-
receptorio termino, & mandato prædicto non serva-
to, cum assensu tamen pro pœna delictorum eo
causa prædicta mandati, & presentationis.

Notandum tamen duxi, quod semper mihi vi-
sum fuit exorbitans elapso termino appposito to
mandato procedi ad executionem pœne non ac-
cusatis debitis contumaciis, quod est contra ius
commune, & sit M.C. in ordine Caravit. 118. qui ad
liarum loquitur de huiusmodi mandatis per hæc
verba. Item nota quod si sit mandatum alicui ex-
traordinarium (tamen non in aliqua causa, in
qua sit incensus processus) ad aliquam pœnam,
semper expectatur ille, cui est factum mandatum
tydno, ut sit in citationibus ordinariis, & hoc ser-
per servatur, & servat ipsa Curia de consuetudine
antiqua, & cum de hoc fuisset disputatum in Col-
laterali Consilio, quia M.C. non intendebat proce-
dere hoc ordine, cum offendisset hunc titum, con-
savit diff cultas, &

Observatum quoque fuit compelli ad præstan-
dam cautionem de non offendendo, ubi non est
verus timor, non solum ad petitionem Partis, sed
etiam

etiam ex officio dictis per Guglielmo Cun. & Doctor in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. praesid. & ibi Bart. & in l. denunciatus in fin. C. de his. qui ad Eccles. confug. De Franch. decis. 359. etiam si sit satisfactum parti laesae, quo ad poenam, & interesse Franc. Victor. Relect. Theol. 9. de iur. bell. nn. 18. & quando non potest dare cautionem, debet banniri idem Victor. loc. cit. Vesiliad dec. Affl. 149. n. 8. ver. ubi etiam aia.

5 Verum si ex nova causa sequatur offensio, non censetur ex causa contumeliosis incidisse in poenam fideiussionis Bart. in l. aut facta §. causa ff. de poen. Mangella ad Bart. in d. §. ne potentiores, nam non rupta dicitur per offensionem illatam ex nova causa latissime Farin. qn. 107 part. 3. art. 32. à n. 403. & quomodo probetur, seu praesumatur nova causa in ead. quaest. art. 33. à n. 432.

6 Amplia etiam in beneficium eius, qui sua culpa dampnum timet, Bar. in l. quamvis alienus §. si quis iussu ff. de damn. infecti.

7 Amplia posse prohiberi aliquem, ne transeat ante domum alicuius, si ob id dubitatur scandalum, vel rixa Paris in tract. de syndicat. in verb. concordia. Jalon in l. quod iussu ff. de re iudic. nn. 3. pro quo ponderat text. in l. 1. in verb. soluturum regionum ff. de offic. Praesid. verb. & in l. 1. C. de offic. procur. Caesar. l. cuius, aliter incipit. si usus fructus §. sed si inter duos, & l. si §. & ibi Bart. ff. de usufr. & observatur per Dom. Proregem in casibus, in quibus, indulgetur absque remissione partis prohiberi accessum ad plateas, ubi partes offensae habitant sub poena privationis ipsius indulgentiae.

8 Amplia, quod si viget verisimilis offensae timor, & suspicio, debet Praeses militarem custodiam decernere, etiam concessoria expensis, si sibi videatur, Alciat. l. super possessione C. de transact. & auctoritate Dom. Proregis astra facendi, armatoque secum elucendi licentiam impartiri, l. fin. C. de arg. milit. annu. Scab. Salyc. in d. l. denunciatus C. de his qui ad Eccles. confug. Vulpell. in tract. de pac. quaest. 77. in fin.

9 Amplia etiam posse astringi pro filiis, familiaribus consanguineis, affinibus, Tiraquell. de retract. lignag. gl. 16. in princ. vers. ulterius queritur fol. mibi 165. usque ad quartum gradum ex dictis per Caball. resolut. crimin. cas. 131. & idem quoad affines in secundo diffinitatis genere contentos, idem Vulpell. de pac. qn. 34. & an quoad affines in secundo diffinitatis genere contentos, idem Vulpell. qn. 35. latissime quoad omnes Farinac. quaest. 107. & cum casus contigerit inter magnates, fuit observatum, ut infra num. 14.

10 Amplia, quamvis fuerit absolutus ille, qui timeatur ex dict. per Dom. Vincent. de Franch. dicta decis. 359.

11 Amplia, posse cogi Partes ad pacem faciendam Bar. in l. congruit ff. de offic. Praesid.

12 Amplia ultimum, posse etiam cogi laicum ad se obligandum de non offendendo pro laico sibi coniuncto, & ita practicum cum Michaeli Franco, qui tam suo nomine, quam Nicola Franchi fratris clerici se obligavit sub verbo, & fide Regia de non offendendo Franciscum Coppula.

13 Limita, si altera pars recusaverit prestare consimilem cautionem, si vix non sit timor Bart. in d. l. illicitas §. si quis, qui sibi ff. de damn. infecti in fin. verb. & hoc facit, cum aliis adductis per D. Vincent. de Franch. decis. 359. num. 2. & si cautio praestita sit ab altera parte, providetur, quoad intelligatur non praestita Dom. Praesid. de Franch.

dicta decis. 359. cetera, latissime habet per Farinac. in d. qn. 107. per tota.

Rescriptum pro pace inter Magnatos.

14 **H**Aviendo unanimidad el Señor Marques de Pescara, y su Casa, y la de la Señora Marquesa de Oyra, y su nieto, y hijos por causa dada viniente del Marques de Oyra su hijo, y por el archibutnato tirado despues al de Pescara, y haviendo entradas partes hecho procura bastante en una persona para componerlos, digo, y declaro, que de oy adelante las dichas personas, y casa pueden ser amigos, y bonos serla, como su huvieran succedido las cosas sopradichas remittiendo los unos a los otros, y enradqen esta paz no solamente el Señor Marques de Pescara por sus hijos, hermanos, deudos, amigos, y qualquier otra persona dependiente de su casa, como dela parte dela Señora Marquesa de Oyra, su nieto, hijos, deudos amigos, y qualquier otra persona dependiente de su casa, de manera, que no queda persona ninguna fuera de las paces, y quien faltare dellas se declara de ene onzi para siempre por traydor, y infame, y sea reputado como reuelde, y por tal se pueda castigar, promittiendo para observancia de todo esto palabra sub verbo Regio. Dat. ex Nap. a 29. di Novembre 1626. El Duque de Alva Original v. g. penes Hieronymum de Amico.

Denique non absurdum puto ad laetitiam illius sententiae, quod cogi possit quis pro alio ad cavendum ultra auctoritates relatas sup. n. 9. referre sequentia scripta à peritissimo viro.

15 Quamquam, & ratio suadeat, & iure quoque caveatur, neminem pro alio tenere, cum alicui facti promissio minimè subsistat, si quis aliam, libere inut. stipulat. l. stipulatio ista §. 1. ff. de ver. obligat. Paril. conf. 156. vol. 4.

Attamen in materia cautionis de non offendendo cum iusti timoris causa praestanda est, communiter ferè omnium Doctorum sententia concludo, quem posse ad cavendum adstringi pro filiis familiaribus, consanguineis, affinibus usque denique omnibus, qui quoquomodo eum à quo cautio exigitur, pertingunt, hanc inquam sententiam in familia amplexus est Guglielmo Cun. in l. denunciatus n. 24. C. de his qui ad Eccles. confug. in familia, nobis, & complicitibus quoque Bart. in l. illicitas §. ne potentiores ff. de offic. Praesid. Felyn. in rubr. de regu. & pace n. 18. vers. qui timet, & in filiis familiaribus, & subiectis, Salyc. in d. l. denunciatus n. 2. Petr. à Plaz. in epit. delict. cap. 7. num. 8. Vulpell. de promiss. de non off. quidq. num. 1. §. 2.

Franc. Escul. de caut. de non off. d. p. 3. in l. 1. Moxor. de reg. & pac. qui 30. num. 7. latissime hanc sententiam comprobat Sebast. Guazz. de caut. de non off. par. 2. q. 10. num. 4. & 5. sequitur Farin. in pract. crim. qn. 107. n. 26.

Quae sententia adeò ab omnibus approbatam tantum limitationem secundum aliquos Doctores recipere videtur sub declarationis nomine ad praecedentem opinionem ab Hierulano traditam, ut scilicet tunc demum quis pro altero de non offendendo cavere cogendus sit, cum is, pro quo cautio exigitur, in cuius est constitutus potestate, eique subiectus est, veluti pro filiis descendibus in potestate positus, vel pro eius familiaribus, quos omnes prohibere potest, ne delinquant, non idem pro aliis, puta consanguineis, & adherentibus ab eius potestate, & auctoritate exemptis, ita ex text. in l. 1. §. familia ff. de publican. post Bart. ibi,

ita, & Pandem. in cap. *constitutio*, de *conf. sentit* Curt. sen. *conf.* 41. Ripa in *rubric. ff. de damm. infect.* num. 16. *vers. ego crederem*, Vulpell. d. qu. 83. n. 2. ita quoque censuerunt Pat. *conf.* 168. lib. 4. Laderch. Imola *conf.* 108. Caphal. *conf.* 587. n. 37 in 4. Hieronym. de Mont. qu. 8. num. 7. cum seq. Sebaß. Guazz. loco, quo *sup. num.* 2. & 3.

Verum quicquid mere iure attento sit, communior equidem, & amplectenda magis est prima sententia, ut cum post a literam relasam sequitur Sebaßian. Guazzin. d. d. cap. 10. n. 7. & ita observatum publice quietis causa, Principe tamen consulto factetur Farnac. d. 9. 107. n. 34.

Utram igitur sententiam sequi velimus, siue primam simpliciter, siue cum declaratione, hanc admittimus, cum nos simus in casu cautionis à patre pro filio præstandæ, dubium non est, quin ratione patris potestatis, & autoritatis in filium, ut deest, maxime eam præstare cogendus sit. Etenim casus noster ab utriusque parvis luctatoribus uno ore est approbatus.

Quinimò in hiis hoc aded absolutum est, ut controversum fuerit, an pater pro filio naturali, vel spurio cavere teneretur, plurimis pro negativa, illique validis existentibus rationibus, nempe deficientibus in eos patris potestate, & contanguitatis iuribus, quæ latè considerat Herculi. cap. 32. & tamen conclusit rationibus, de quibus per eum, eos activè comprehendendi scilicet, ut pro eis pater cavere cogatur, quamvis enim paternam potestatem ex mantur, paternam tamen autoritati, ac effectum. Iubi. c. untur secundum Alex. in *l. ex factis* ff. si quis cogatur ff. ad Trebell. & Judicis arbitrio id remittendum esse, consideratis quam plurimis circumstantiis voluit Guazzin. cap. 11. & 12. quod ad nos minimè pertinens omitto, latius apud eos.

Nec admittenda erit excusatio dicentis pro filio eum amplius non habere, ideo ad cavendum pro eo cogendum non esse, vel si eum emanciparet, nam huiusmodi protestatio nil operabitur, cum iura sanguinis dimiti non possint, *l. jura sanguinis ff. de neg. jur.* & emancipatio in fraudem veluti facta non subsisteret, & tamen filius esse non desinit, qui licet patris potestatem, non item autoritatem effugiat, quam protestationem, quod fortius est, in fratre admittendam non esse, admonet Guazzin. in *quæst.* 10. num. 21. Denique hæc excusatio in casu nostro ob personarum qualitates in hoc præcipuè à Principe attendendas minimè locum habere poterit.

Quæ cum iam sint Excellentissimo Proregi facilitum est variis mediis Partes cogere ad dictam cautionem præstandam. Interea tamen iubere poterit, mandatum eius ordine, ac iussione exequi dum ceptum super portione dotium D. M. existentium penes patrem administratorem realiter, & cum effectu exequendum esse. Constat enim sufficientem, imò maiorem esse portionem sibi contingentem super dictis dotibus, tam uti heredi matris, quam etiam uti heredi pro parte unius fratris multis ab hæc annis defuncti, & dum fratris super vita defuncti, ita ut libere & absque aliquo scrupulo dictum mandatum exequi possit, Excellentissimo Prorege denuo, & cum effectu iubente.

ARGUMENTUM.

Inquisitus potest capi, & carceribus mancipari de mandato Judicis laici, etiam si testes fisci in processu informativo obiter nominent ipsum clericum. Quod non procedit, si iidem reddant congruam scientiæ causam, & in aliis casibus hic commemoratis.

SUMMARIUM.

1. *Reus inquisitus potest capi de mandato Judicis laici etiam si in processu informativo testes fisci nominent ipsum clericum, dummodo non reddant causam scientiæ, & de ratione. Testes si in suis attestacionibus non reddant causam non probant.*
2. *Summus Pontifex in literis collationis beneficii nominando aliquem clericum, non probat illius clericatum.*
3. *Occurritur cuidam motivo occitato per Grassi. qui contrarium v. sus. esse sentit. Mentionata denominatio inducit presumptionem pro nominato, quod presumatur clericus, quæ presumptio transfert onus probandi contrarium in adversarium. Casum hac negatione quod non sit clericus, probatur eo ipso, quod contrarium non probatur traditione Inno. & aliorum. Clericatus non probatur in petitorio ex partis confessione.*
4. *Clericatus qualitas est probanda per eum, qui in clericatum se fundat. Clericatus est solemnitas extrinseca, quæ non presumitur, si probetur.*
5. *Clericatus in quibus probetur.*
6. *Nec communis existimatio, nec fama publica supplet defectum bullarum, quæ sunt necessaria ad probandum clericatum.*
7. *Clericatus possessi non eximit quem à iurisdictione Iudicis secularis.*
8. *Captura non est prohibita Iudici laico, etiam si ar. s. i. cl. clericatus sit determinandus per Iudicem Ecclesiasticum, donec pendet illius definitio.*
9. *Ad mentionatam Scrib. traditionem afferunt limitationes.*
10. *Decisio.*

DECISIO CXXXXIII.

1. **E**T si testes deponentes de crimine, reum clericum nominent, adhuc mandato Iudicis laici carcerari potest; sola enim denominatio non reddita causâ scientiæ non eximit reum à iurisdictione Iudicis laici; & dictum testis sine redditio. ne causâ non probat *l. 3. c. de testib.* tanto magis, quia Summus Pontifex si nominet quem clericum in literis collationis beneficii, non probat clericatum, sic tenent Anchar. Philip. Franc. Jo. Andr. Bal. Alex. quos referendo, sequitur Diaz. in *præd. cap.* 64 num. 16. *vers. littera enim Episcopi*, Mascard. *concl.* 305. num. 4. & ex nostris Regnicolis de comm. testatur Gramm. *decis.* 81.
3. Et quamvis Grassi *trad. de effect. cleric. in prælud.* num. 220. dicat, quod nominatio, seu attestatio Summi Pontificis, vel prælati in aliqua bulla nominantis talem clericum inducat presumptionem pro nominato, quæ transfert onus probandi con.

contrarium in adversarium, quod non sit clericus; tamen probatur negativa hoc ipso, quod contrarium non probatur, ita ex autoritate Innoc. aliorumque DD. & Rot. fundat Boer. *decif. 172. num. 18. vers. sed quomodo probat.* Nec partis confessio probat clericatum in petitorio Farinac. *quæst. 8. n. 43. vers. an autem.*

4 Si ergo clericatus non erit probatus, poterit capi reus per Judicem laicum, quia omnes laici nascimur, & clericatus qualitas erit probanda per eum, qui in clericatu se fundat, ex doctrina Jo. Andr. *in regul. non licet a dori col. penul. post principium entra de regul. iur.* & ipsum sublequutus fuit Luc. de Penn. *in l. quicumque in 62. cas. sub num. 17 C. de apoc. public. lib. 10.* & Austeri *in repet. clement. 1. col. 1. n. 5. de offic. ordin. Bald. in cap. fin. num. 4. de præsumpt. Lop. ad Diaz cap. 62. n. 38.* Decian. *in tract. crimin. c. 9. num. 27. lib. 4. par. 3.* Farinac. *d. quæst. 8. num. 38. Masc. concl. 302. num. 3. par. 1. & confirmat Pacian. in tract. de probat. cap. 34. num. 1. par. 2.* præcipue, quia clericatus est solemnitas extrinseca, ad quam quis non potest pervenire, nisi facto hominis, ergo non præsumitur nisi probetur, Ant. de Butr. *in cap. fin. num. 8. de eo qui furt. ord. recep. Boer. d. decif. 171. num. 11. vers. sic videtur,* erit ergo sub jurisdictione iudicis laici, donec non sit probatus clericus, & ideo opponere debet clericatum ad tex. *in l. 2. ff. si quis in ius vocat. non ier. cum concord.*

5 Ad cuius clericatus probationem requiruntur bullarum præsentatio, & alia iuxta Concil. Trid. *sess. 23. cap. 6. & rit. M. C. 65. & 235.* ubi latè Carav. & habetur per Farinac. *d. quæst. 8. num. 40.* unde si captus à sæculari iudice careat aliquo ex his requisitis, cognoscetur ab eodem Mart. *de iurisd. ca. 135. in fin. par. 4. cens. 2.*

6 Nec Communis existimatio sufficere, nisi exhibeantur bullæ c. Deus omnipotens 2. q. 1. Covar. *præf. 99. cap. 33. nu. 3.* & ridiculum existimat Carav. *in d. rit. 235.* putare, famam publicam ad probandum aliquem esse clericum sufficere.

7 Nec sat est clericatus possessio: ea enim sola adhuc satis non esset, ut eximeretur quis à potestate iudicis laici, sed requiritur manifesta probatio tituli clericatus requisita per decretum Concil. Trid. cum de gravi præiudicio iurisdictionis tractetur, Farinac. *de quæst. 8. num. 44. in fin. ver. atque vide tamen autoritate Ignat. Lopez in addit. ad Diaz.* qui ita interpretandum censuit decretum Sac. Conc. Trid.

8 Contrarium observare absurdum esset; Ecclesiasticus enim iudex laicum existimando talem criminofum, non inquireret. Iudex laicus, penes quem criminis probationes reperiuntur, & præsumptio, quod nemo nascitur clericus, abstinendo impunitum remaneret delictum, sequendo opinionem, quam defendimus, nullum iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudicium inferretur, nam carcerato reo, & visis literis ordinum, & requisitis per dictum Concilii decretum ad Ecclesiasticum iudicem remittitur puniendus, quæ captura non erit prohibita iudici laico etiam ubi articulus clericatus esset definiendus à iudice Ecclesiastico, donec fuerit diffinita clericatus quæstio, ut observatur in Regno Hispan. & testatur Covarr. *præf. 99. c. 33. n. 4. vers. alioquin si clericus hic.*

Præterea aliud sequeretur absurdum, remaneret enim in posse Scribæ fiscalis, & testium iudicium competentis describendo, & nominando reum clericum, sive Abbatem, & tolleretur co-

gnizio iudici super competentia.

9 Verùm si testes interrogati de causa scientiam super clericatu, prout bonus iudex ad indagandam veritatem tenetur interrogare, reddant rationem, quod fori privilegio gaudeat, vel ex notorietate facti, vel ex aliis notorius redderetur clericatus, & sic verlareretur in terminis cap. si iudex laicus, iuncta glos. *in vers. notorium, de sentent. excomm. in 8.* tunc non esset procedendum ad citationem verbalem, nec realem ex dictis per Folles. *in rit. item si aliquis citatus fuerit, in princ. in vers. ad propositum,* nisi ad effectum remittendi, & ducendi illum ad Ecclesiasticum, ex dictis per Farinac. *d. quæst. 8. num. 16.* sub die 22. Februarij 1618. fuit decifum per S. C. posse procedi ad capturam in causa Caroli Terracini inquisiti de homicidio ad relationem M. C.

ARGUMENTVM.

Introducta causa, quando sint deneganda privilegiatis beneficia. Instantia perempta, & restaurata per insufflationem spiritus vitæ, an terminus triginta dierum statutus per Reg. pragm. ad petendum beneficia currat a die insufflationis spiritus, vel adhuc dicatur ante insufflationem, litem pendere, & currat à die editæ pragmaticæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Introducta causa, an competant privilegiato beneficia, & n. 7. & decifio n. 18.
- 2 Beneficia denegantur post lapsum triginta dierum in libris pendontibus à die editæ pragmaticæ. 27. Martij 1621.
- 3 In secunda instantia, an dicatur instantia perempta, vel potius appellatio deserta elapso triennio, & an sit locus restorationi instantiæ per insufflationem spiritus vitæ ex gratia Principis, & num. 8.
- 4 Instructo processu in auditorio Principis, & in Sacro Concilio, an currant fatalia, ut possit appellatio declarari deserta, & quid si concurreret negligentia appellantis.
Fatalia currunt in Sacro Concilio, & non observatur revideri causam, lapsis fatalibus ex eisdem actis numer. 16. & quid in aliis Auditoriis num. 7.
- 5 Concesso primo beneficio in prima instantia, est concedendum secundum in alia instantia.
- 6 Universitas restituitur, quando ex negligentia procuratoris fuerit laesa.
- 7 Terminus triginta dierum per Regiam pragmaticam statutus ad petendum beneficia currit à die insufflationis spiritus vitæ, quando instantia erat perempta, & cum ratione, & ita decifum n. 18.
- 8 Alienata res super qua aderat lis, perempta instantia, cessat vitium litigiosæ.
- 9 Instantia perempta, potest citatio, & litis contestatio.
- 10 Instantia, qua reviviscit, dicitur nova instantia.
- 11 Reus post instantiam, peremptam effugus alterius fori ex privilegio, dum restauratur, gaudet declinatoria fori.
Secus in clerico, cui fuit liberata pecunia cum cautione, nam instantia perempta non gaudet declinatoria ibid.

- 14 Per insufflationem spiritus vitæ licet remaneat eadem causa, non tamen est eadem instantia, sed diversa. & iterum de calumnia iurandum qd.
- 17 Appellans ad quid teneatur in alio Tribunali, bus, quam in Sacro Concilio, pro evitanda defensione appellationis.

DECISIO CXLIV.

IN lite vertente in Sacro Concilio inter Civitatem Surrenti, & Civitatem Massæ de finibus, fuit pro parte Civitatis Massæ pet tum secundum beneficium, fuit oppositum pro parte Civitatis Surrenti esse denegandum.

- 1 Primò, ob decretum introductionis de anno 1588. & introducta causa non competunt amplius beneficia, Affl. in confit. Obsecrationem n. ... & ex dispositione Regiarum pragmaticarum, & earum observantia, de quibus per Caravit. rit. 71. num. 13. Dom. de Franch. decis. 261. & D. Rovit. in pragm. 53. de offic. Sac. Con. iis rationibus quia per introductionem merita causarum panduntur, hanc affert Dom. de Franch. d. dec. n. 9. & ut deb. tus finis litibus imponatur, quam in simili consideravit Thesaur. dec. 33.

- 2 Secundo, per Regiam pragmaticam 16 de ordine iudiciorum prohibentem post triginta dies in causis pendentibus petere beneficia, & hanc causam pendere adhuc dicebant, non obstante peremptione instantiæ per adversarium opposita, nam propriè dici posset appellatio deserta ob lapsum fatalium, cum sit causa appellationis iuxta antb. ei, qui C. de tempor. appell. si processus non fuisset presentatus, & compilatus coram Iudice appellationis; verum, quia in anno 1611. fuit per appellantem compilatus processus, & introducta causa, cessat desertio in Sacro Concilio, ex dictis per Affl. in dec. 78. quia in auditorio Principis introducta causa infra tempus fatalium, non potest amplius dici deserta appellatio per text. antb. sed & lis in l. si si tamen C. de temp. appellat. & ita observatur etiam in Senatu Pedemontano, & in Camera Imperiali, ut refert Thesaur. dec. 10. à num. 15. usque in fin.

- 3 E converso, pro parte Civitatis Massæ replicabatur, non esse denegandum pettum secundum beneficium in hac secunda instantia, cum in prima fuerit concessum primum beneficium iuxta adducta per Affl. in dec. 35. & 114. restituitur enim Universitas, l. res publica C. ex quib. maior. quando ex negligentia procuratoris non petentis fuit lassa, l. quod si minor §. 1. l. ait prator §. 1. ff. de minor. quamvis Introducta fuerit causa, & ita observatum fuit per Sac. Concilium, per quod fuit concessum beneficium post introductionem causæ per viam restitutionis in integrum, quia in non petendo fuerunt lassi, ita testatur Minad. dec. 15. Masull. ad dec. Capyc. 109. n. 12. ita per all. g. Minad. decis. tenet Imbrian. in tract. de primo, & secundo benef. considerat. §. n. 20. vers. attamen subinde.

- 4 Nec obstat Regia pragmatica, nam attento tempore restorationis instantiæ, non erat elapsū tempus triginta dierum statutum à Regia pragm. ante cuius restorationem non poterat dici, litem pendere, & in causa appellationis instantiam currere, & restaurari, tenuit. Frece, in lib. 3. de subfrud. cap. 1. num. 8. quem affert Dom. Rovit. in d. rubr. de iudic. caus. non restituit. num. 5. vers. sed quid in causa appellationis, & parte non contradicente pe-

est insufflationem spiritus vitæ à Principe, & ita obtinuit, à quo die insufflationis incepit currere terminus triginta dierum; nam aurea precepta instantiæ, si non penderat, cum paria sint, quod nunquam fuerit mora lis, vel quod semel mota, mortua sit, Dom. Rovit. in d. rubr. de instan. caus. non restit. num. 12. vers. quod si post lapsum triennii, vnde nullum consideratur vitium litigiosi, sequu-

- 5 ta alienatione, precepta instantia ex adductis per D. Rov. praeis. loc. & per Pascal. in tract. de virib. patr. p. 1. par prima quæst. 8. n. 217. vers. penitus tamen, & instantia precepta, petit citatio, & litis contestatio, Bart. in l. cum lite mortua ff. indicat. sol. & quando reviviscit per insufflationem spiritus vitæ dicitur nova instantia, vnde reus effectus post preceptam instantiam alterius fori ex privilegio dum restauratur, gaudet declinatoria, Anna fugul. 129. Pascal. in d. tract. de vir. patr. potest. dict. cap. 8. n. 218. vers. eademque ratione si conventus.

Limitatur, quando agitur de avocatione pecuniæ à creditore clerico, cui fuit liberata per Iudicem laicum cum cautione de restituendo, cui, quibus, & quando ad omnem ordinem, tunc enim licet sit precepta instantia causæ particularis, non est locus declinatoriæ fori, sed apud eundem Iudicem examinanda est quæstio, ex dictis sup. in dec. 2. num. 17. vers. Quid verò dicendum, quomodo autem succurrendum sit adversus preemptionem instantiæ habetur per D. Præ. de Franch. dec. 643.

- 6 & licet per insufflationem spiritus remaneat eadem causa, ex quo sunt eadem personæ, & agitur de eadem re, non tamen est eadem instantia, sed diversa, cum iterum de calumnia iurandum sit, Alber. in l. properandum col. 6. sub. n. 13. vers. 1. sed num. quid renovata instantia C. de iudiciis.

Et dato, quod potius de lapsu fatalium, quam de instantiæ preemptione objici posset, quæ non dicuntur lapsa in Sacro Concilio ob presentationem, & compilationem processus infra tempus fatalium ex supra adductis n. 4. attamen adhuc ob negligentiam appellantis, qui ab anno 1611. post monitionem usque in annum 1623, tacuit, deserta poterat dici appellatio per Thesaur. in d. decis. 10. in finita etiam ex Archid. & Alex. tenet Affl. d. decis. 78. num. 4. vers. sola enim negligentia nam fatalia currunt in Sacro Concilio in causa reclamationis, sicut in causa appellationis, etiam à sententia Collateralis Concilii, D. Vinc. de Franch. dec. 646. & observatur revideri ex eisdem actis: In aliis enim Auditoriis sæpius appellans interpellare debet Iudicem, & summa ope niti, nec unica sufficit protestatio, seu interpellatio iuxta text. in l. fin. §. illud etiam C. de tempor. appell. Thesaur. dicta dec. 10. n. 13. Olasc. dec. 12. Cravett. conf. 270.

Iuxta enim credulitate ante instantiæ restorationem, quia instantia erat precepta, ac per lapsum fatalium deserta poterat dici appellatio, & sic lis non penderat, non fuit beneficium pettum. Restaurata deinde per insufflationem spiritus vitæ, instantia statim perit, etiam per viam restitutionis, à quo tempore incipit currere tempus triginta dierum à pragmatica statutum.

- 7 Ex quibus sub die 28. Novembris 1629. in Collateralis Concilio intervenientibus DD. Regentibus Constantio, Valenzuela, Enriquez, Brando. lino & Proregente Didaco Lopez, Regis Confiliariis de Januario, Patenro, Caravita, & vna meum, Nicuesa, & Ocampo, fuit decisum, esse datum terminum loco secundi beneficii.

ARGUMENTUM.

Instantia perempta, & per insufflationem spiritus vitæ ex gratia Principis restaurata, an minori successori in lite sint concedenda beneficia.

S V M M A R I U M.

- 1 Primum, & secundum beneficium sunt loco restitutionis ob omittas probationes.
- 2 Si processus est compilatus cum maiore, minor succedens, an sit restituendus adversus omittas probationes, & quid si instantia esset perempta, & per insufflationem spiritus vitæ restaurata, & quid decissum num. 10.
- 3 Minor succedens maiori non restituitur adversus gesta per maiorem.
- 4 Instantia restaurata per insufflationem spiritus vitæ habetur, perinde ac si instantia non esset perempta, & potest ferri sententia etiam post biennium, quod intellige, ut infra n. 6.
- 5 Instantia perempta, non perstat probationes.
- 7 Instantia perempta, & deinde restaurata per insufflationem spiritus vitæ possessori novo fuit datus novus terminus.
- 8 Actor perempta instantia absque gratia insufflationis spiritus vitæ, tenetur novum iudicium inchoare, & reficere expensas.
- 9 Princeps dum ex gratia spiritum vitæ insufflat, tertio non praeiudicat.

DECISIO CXLV.

Hæredes Iulii de Simeonibus minores succedere in lite mota per Julianum de Martinis tempore, quo erat perempta instantia cum dicto eorum patre, fuit ad petitionem actoris insufflatus spiritus vitæ.

Petunt isti minores primum beneficium, non obstante compilatione processus facta cum dicto Julio maiore.

- 1 Non esse concedendum facit, quia restitutio, quam primum, & secundum beneficium appellant, prout per Affl. decis. 210. in princip. & D. de Fran. dec. 233. in princ. datur ob omittas probationes secundum eundem Affl. in consil. Regni Obscuritatem in princ. vers. hac est secunda pars Regent. de Ponte in 1. dec. Collat. Consil. in qua respondet, moræ purgationem admittendam esse adversus lapsum sex mensium, infra quod tempus per Nostrum Invisitissimum Regem erat petenda investitura Regni, & propterea Sapientissimus Pontifex Clemens VIII. non obstante temporis lapsu recepit solitum censum ex quo omnis præsentia caducitas censetur remissa secundum glof. Bald. & ceteros in cap. 1. quo temp. miles, cum concordantib.
- 2 At quia processus fuit compilatus cum maiore, non possunt dici omittas probationes in damnum
- 3 minoris, & ex consequenti non restituendus: minor enim successor maioris non est restituendus adversus gesta per maiorem, idem Dom. de Franch. dec. 647. & restaurata instantia per insufflationem spiritus vitæ habetur, perinde ac si instantia non esset perempta, & potest ferri sententia etiam post triennium, Marant. in spec. in spec. par. 5. n. 33. &
- 5 perempta instantia, non pereunt probationes, & confessiones, Bart. et DD. in l. properandum §. primo C. de indic. Guid. Pap. qn. 156.
- 6 Pro affirmativa adducitur, quod sit nova instan-

stantia, quando, reviviscit ex dictis, et alleg. sup. prac. dec. n. 12.

- 7 Et perempta instantia, et deinde ex gratia Principis restaurata, fuit datus novus terminus possessori, prout testetur Vrsill. ad dec. Affl. 331. n. n. vers. & si fuit datus novus terminus.
- 8 Insuper si actor absque gratia insufflationis spiritus vitæ vellet iudicium prosequi esset necesse reficere expensas novum iudicium inchoare iuxta not. per glof. in l. properandum §. fin. in verb. vigorem C. de indic. Marant. in pract. par. 5. principali in verb. omnia fiant, durante instantia num. 47. vbi communiter DD. ita tenere refert, in quo minoribus beneficia competerent iuxta iuris commun. & municipal. dispositionem. Dum enim Princeps spiritum vitæ ex gratia insufflat, eam intelligitur concedere sine præiudicio tertii Angel. in l. tempora C. de tempor. appellat. Grammat. adduct. ab Vrsill. ad decis. Affl. 331. num. 2. vers. & istud solum per doctrinam Angel. & talem gratiam non operari contra ius tertii fundat Grammat. decis. 105. num. 116. cum sequen. Palcal. in tract. de virib. patr. potest. par. prim. cap. 8 num. 205. cum seq. Rovit. in rubr. de instat. caus. non restit. num. 14. & ita alias per Sacrum Concilium iudicatum fuit contra Ducissam Gravinæ pro Bartholomæo, & Victoria de Marino, & in actis producta copia decreti.
- Ex quibus sub die 15. Iunii 1622. penes Actuarium de Martino iudicatum fuit, esse concedendum primum beneficium.

ARGUMENTUM.

Scripturis per Notarium exemplatis post conclusum in causa præsentatis, an committenda sit recognitio petita originalis exemplationis, citata parte, officiali convicino partibus non suspecto. Et an, & quando terminus ad concomitandum scripturas privatas post conclusum in causa præsentatas, ac etiam ad comprobandum in iis contenta, necnon ad impugnandum, & defendendum, concedatur.

S V M M A R I U M.

- 1 Scripturis per Notarium exemplatis post conclusum in causa præsentatis, an committenda sit recognitio petita originalis exemplationis, citata parte officiali convicino partibus non suspecto, & num. seqq.
- Et affirmative deciditur, n. 10.
- 2 Conclusio est allegatum, ac omnium probationum renuntiatio; cum limitatione, de qua infra num. 4.
- 3 Terminus ad concomitandum scripturas privatas post conclusionem præsentatas regulariter non conceditur, & cum ratione.
- 5 Quod limitatur in aliquibus casibus relatis, & n. 6. 8. & 11.
- 9 Copia authentica Notarii exemplata semper probat.
- 12 Sic etiam terminus ad concomitandum apocryphum teste notatam præsentatam post conclusionem datur, & ita per S. C. decissum.

DECISIO CXLVI.

- F**Acta conclusione in causa, ad fundendam renunciationem, servata forma decreti Concilii Tridentini, produxit actor copiam professionis exemplatam per Notarium, ac instituit committi exemplationem, citata parte alicui magistratui partibus non suspecto in provincia Calabria, ubi extabat originale.
- 2** Denegandum id esse excepit conventus, quia conclusio est renunciatio allegationum, ac omnium probationum, gl. in cap. dilectus de fide instrum. notat ibi Iunoc. in primo notabili, Caravit. vis. 75. num. 5.
- 3** Nec ad concomitandum scripturam esse admitendum, cum sit scriptura privata, ex dictis per Aff. decis. 272. cum aliis relatis per D. Præsid. de Franch. decis. 631. num. 1.
- 4** Replicabat actor, non ob stare conclusionem ex pluribus,
- Primò, quia probatio per evidentiam rei admititur etiam post conclusionem ex adductis per Aff. decis. 216. num. 3. vers. item fuit practicum, et cum ad probationem professionis ipsius originalis usura requiratur, quæ conservatur in Monasterio Provinciae Calabriae, ob impedimentum Judicis ordinarii, committenda erit Judici in partibus eius authentica exemplatio.
- 5** Item si fuisset petita editio scripturarum enunciatarum in libello, & non essent ante conclusum, sed post conclusionem editæ, non datur terminus ad impugnandum, & defendendum, & sic decusum fuit per Sacrum Concilium sub die 24. Maii 1622. in causa Eugenii de Ris cum D. Joan. de Avalos.
- 6** Insuper terminus ad concomitandum scripturas præsentatas post conclusionem, quæ aliqualem fidem faciunt, datur si non sunt enunciata in libello contenta in scripturis, ex dictis per D. de Anna in singul. 502. tunc enim denegatur terminus ad concomitandum, quando scriptura nullam fidem faceret, quia tunc tota probatio esset in testibus, & de facili posse fieri fraus, ex dictis per D. Vincent. de Franch. decis. 631. imò etiam si privata scriptura aliquo probabili adminiculo, vel nuda literarum comparatione iuvare posset, est dandus terminus ad concomitandum apostilla Decii in l. certi conditio. §. quoniam ff. de cert. pet. de quo meminit idem D. Vincent. de Franch. in d. decis. nu. 1. in fin. Item copia autoritate Notarii exemplata semiplenè probat secundum communem opinionem, de qua testantur Doctores adducti per Mascard. in tract. de probat. conel. 711. nu. 26. vers. an hanc limitationem etiam verum esse, non erit ergo deneganda hæc probatio ad concomitandum. Ex quibus fuit provisum, esse committendam recognitionem originalis exemplationis, citata parte officiali convicino, partibus non suspecto, & sub die 12. Decembris 1622. decretum confirmatum per Sacrum Concilium in causa hæc, redum quond. Decii Quinque cum Ludovico Quinque,
- 11** Qui terminus datur etiam ad comprobandum contenta in scriptura ex dictis per Dom. Præsid. de Franch. in dec. 632. vers. sapi sapius, & ita decusum iunctis Aulis sub die 10. Octobris 1623. in causa D. Francisci de Tufo cum Ill. Duce Veteris, in qua fuit datus terminus ad concomitandum etiam contenta in scripturis præsentatis
- 12** Similiter fuit datus terminus per Sacrum Con-

cilium ad concomitandum apertum triso teste notatam præsentatam post conclusionem sub die 15. Octobris 1623. in causa appellationis Hieronymi, & fratrum de Autilia, cuius sententia tenor talis est. Die 5. Decembris 1623.

In causa appellationis Hieronymi, & fratres de Autilia cum heredibus Fabio de Autilia audita relatione Magnifici Judicis Gioffi.

Per Sacrum Concilium remissa est causa eidem Mag. Cur. quæ provideat, quod detur terminus ad concomitandum scripturam præsentatam sub die 4. Februarii 1623. anni 1611. die ultimo Martij, & de depositis omnibus testium habeatur ea ratio quæ de jure habenda erit, quod posset sustineri ex illa præst. tradita per Caravit. vis. 238. in fin. & ex adductis per Ursill. ad decis. Affl. 272. quamvis D. Vinc. de Franch. in decis. 631. num. 2. vers. Ursillus ad Affl. contrarium videatur sentire.

ARGUMENTUM.

Bona acquisita per uxorem ex turpi lucro non sunt mariti.

SUMMARY.

- 1 Bona, quæ acquirit uxor ex turpi quaestu, sibi acquirit, non viro.
- 2 Uxor operatur viro, à quo recipit alimenta.
- 3 Acquisita per uxorem ex sui industria, cuius commoda cedant, & nu. 6
- 4 Distinguitur inter operas obsequiales, & industriales.
- 5 Operas obsequiales tenetur uxor marito præstare.
- 6 Si mulier fecerit aliquam artem, vel mercaturam, ut si esset obsterix, vel chirurgica, non tenetur præstare marito, sed sibi acquirit.
- 7 Bona ex illicitis causis acquisita non tenetur socius omnium bonorum conferre.
- 8 Filius non tenetur conferre, nec in legitima imputare quæ sita ex turpi lucro.

DECISIO CXLVII.

- U**Xor probavit bona pro debitis viri exequuta habuisse à suis amasiis, & esse propria, quæ sita ex turpi quaestu, quæ per decretum Mag. Cur. fuerunt restituta, ita Joann. Petr. Ferrar. in præst. in tit. form. libell. quo uxor agit ad dotem, gl. in verb. aliquam bona paraphernalia num. 4. vers. quid igitur, si mulier probat legitime, refert, & sequitur Guid. Pap. decis. 468.
- 2** Et ad id, quod posset dici, uxorem operari viro, à quo recipit alimenta, l. sicut ff. de oper. liber. ubi gl. in verb. esse debet, & sic acquisita per uxorem ex ipsius industria marito debentur, cuius sunt operatum fructus, argum. l. si defunctus C. arb. tut. respondetur secundum R. p. in tit. de donation. inter vir. & uxor. resp. primo, distinguendum esse inter obsequiales operas, fabriles, & industriales; Primas tenetur marito præstare, ita procedit text. & gl. in d. l. sicut & gl. in cap. quod D. 31. qu. 5. Franc. Victor. 7. Relect. Theol. p. 1. num. 2.
- 6** Ceteras nequaquam, si uxor faceret aliquam artem, vel mercaturam, ut si esset chirurgica, vel obsterix, quæ non sunt operæ domesticæ, nec familiares, tunc quicquid acquirit ex istis operibus, sibi acquirit, Barb. in l. si ab hostibus §. fin. ff. solus.

Int. matrims. num. 70. vers. similiter, & ea, qua con-
stituit, Mofes. ad consuet. Neap. par. 10. de alim.
præstand. qu. 2. num. 5. idem dicit Bald. conf. 299.
 ubi inquit, ad operas obsequiales, non autem
 artificiales, & fabriles uxorem marito teneri, quod
 confirmat D. Jo: Chrysostomus Scarso in *Elucida-*
rio legali fol. 30.

7 Facit etiam, quod bona ex illicitis causis ac-
 quisita non tenetur socius omnium bonorum con-
 ferre, *l. si fratres §. socium vero, & l. seq. ff. pro socio.*
 Cappy c. decis. 180. num. 18.

8 Nec filius tenetur conferre, nam in legitimam
 non imputatur quæsitum ex turpi lucro, sed to-
 tum super conscientia sua retinetur Bart. in *l. quod*
seruus per illum text. ff. *de acquir. possess.* & filius
 ex delicto non quærit partem, sicut, nec servus,
 Bart. *in l. quod servus. Trentacinq. variar. resolut.*
lib. 1. resolut. 5. post num. 20. vers. secundo non pra-
cedit.

ARGUMENTVM.

Contractus cum prodigo celebratus, an, &
 quando teneat, & quæ requirantur, ut an-
 nulletur.

S U M M A R I U M.

- 1 Prodigii contractus ad hoc, ut nullus, & invalidus
 censetur, quæ præcedere debeant.
- 2 Contrahens conditionem eius, cum quo contrahit,
 scire debet.
- 3 Mentionata regula, quando locum habeat, &
 quando cesset, & num. 7.
- 4 Præconizatio, quod nullus Notarius, aut Actu-
 rius recipiat obligationem N. prodigi, an aliquid
 operetur.
- 5 Prodigus ut contrahere non possit, & contractus
 cum eo celebrati nulli sint, & quæ, & quos re-
 quisita necessaria sint.
- 6 Ignorantes decipi non debent.
- 8 Decisio.

DECISIO CXLVIII.

- 1 IN prima citatione adversus supplicatum prohibi-
 tum fuit Notariis, & Actuariis recipiendi
 obligationes asserti prodigi, & publicis procla-
 mationibus divulgatum: alio decreto interdicta
 fuit administratio, & datus curator, sed non
 præconizatum per Civitatem, dubitatum fuit, an
 teneatur virtute apocæ banco directæ, & proba-
 tionis per partitam banci de mutuo. Et pro ne-
 gativa dicebatur, contrahentem scire debere con-
 ditionem eius, cum quo contrahit, *l. qui cum alio*
contrahit ff. de reg. iur. quod in prodigo exemplifi-
 cavit glossa in *d. l. qui cum alio contrahit.* Insuper
 quamvis ignoretur interdictio administrationis,
 adhuc nullam obligationem dici per text. in *l. 2. §.*
si à pupillo & §. si à furioso ff. pro emptore, tenet
 Rom. in *l. is, cui bonis ff. de verb. oblig. num. 18.*
vers. an autem ligentur contrahentes.
- 2 Pro affirmativa non sufficere illam præconiza-
 tionem, quod nullus Notarius, seu Actuarius
 recipiat obligationes, ex dictis per Bar. in *l. is, cui*
bonis num. 3. de verb. oblig. ubi causa cognita in-
 terdicenda est administratio, scriptum reliquit
 Ripa in *d. l. is, cui bonis num. 33. vers. ista ipsa*
veritas, defendendo cum à re prensione modernor-
 um, & in præconio esse exprimendam causam,
 quia prodigus, dicit Gomez. *var. resolut. tom. 2. cap.*

14. de restit. minor. num. 31. vers. sed his non obstan-
tibus, ubi quamvis sit notorie prodigus, adhuc
 posse contrahere tenet, antequam sibi interdicatur
 bonis, referens plura requisita, v. g. quod adhibea-
 tur cognitio in dilapidatione, ita quod detur
 sibi curator. Item quod iudex interdicat ei bono-
 rum suorum administrationem. Item quod faciat
 publice præconizare, ut nullus de cætero cum
 eo contrahat, unde idem Ripa in *d. l. is, cui bonis*
num. 37. vers. sed an etiam valeat contractus cele-
bratus, sequendo opinionem Pauli de Castro, &
 Aretin. dicit, valere contractum factum prodigo
 ante publicationem per text. in *l. sed & si pupillus*
§. præscribere ff. de instit. action. & quia ignorantes
non debent decipi, l. ignorans ff. locati.

At cum in casu nostro decretum tantum abs-
 que causæ cognitione, per quod prohibitum fuit
 Notariis, & Actuariis contrahere, fuit præconiza-
 tum: Decretum verò interdictionis, administra-
 tionis, & curatoris provisio non fuit solemniter
 publicata, prout de iure, ut supra fundatum fuit
 erit pro ergo validus contractus.

7 Nec obstat regula, qui cum alio contrahit:
 nam post factam solemniter interdictionem intel-
 ligendum erit, quia prodigus bene æquiparatur
 pupillo, & furioso post factam interdictionem cum
 requisitis relatis, antea verò non, Gomez præcit.
cap. 14. num. 31. vers. nec obstat primum fundamen-
tum, & ita intelligendum erit, quod dicit Roman.
 in præcit. loc. nam legitime interdicta administra-
 tione, & si ignoretur à contrahente, non valet
 contractus.

8 Et ex his sub die 12. Decembris 1623. in causa
 Ill. Principis Tarsie cum Carolo Spinello fuit
 condemnatus Carolus ad quantitatem petitam,
 absque tamen inter esse, non obstante præten-
 sa interdictione. In banca Izzii.

ARGUMENTVM.

Eligendi potestas an, & quando ad alios pau-
 ciores devolvatur ex causa electionis indi-
 gni factæ à maiori parte.

S U M M A R I U M.

- 1 Non inatis duobus ad officium, altero idoneo à
 maiori parte, altero idoneo à minori, quæ sint
 partes confirmantis.
- 2 Eligentes indignum, scienter fecisse præsumun-
 tur, ex qua traditione plures illationes supullen-
 lant, & num. 4.
- 3 Et circa allegatam scientiam non est eadem iu-
 ris canonici, & civilis censura.
- 4 Secus verò si probabilis adsit error ob obscurita-
 tem, & dubietatem iuris, causæ indignitatis, &
 ignorantia sit multum probabilis, & infra, quia
 tunc alia subingreditur iuris dispositio.

DECISIO CXLIX.

IN electione procuratorum, seu administratorum
 montis vulgò dicti delli Infedeli Civitatis Mo-
 nopolis dubitatum fuit, si per decuriones dictæ
 Civitatis, ad quos iuxta institutionem spectat
 electio, sint nominati indigni à maiori parte, con-
 tra quos per Sacrum Concilium fuit decretum,
 quod iterum fiat electio, ipsas exclusis, an cæteri
 nominati à minori parte, qui sunt idonei, admi-
 tendi sint, & ita reformandum decretum, an de
 novo electio sit facienda.

Gg 2 : Quod

- DISCEP,**

DISCEPTATIO UNICA

De Donativo tempore belli.

ARGUMENTVM.

Munera, largitiones, ac subsidia faviente bello à subditis Regiæ Maiestati esse præstanda asseritur; quibus tamen mediis, quove moderamine, & à quibus personis fuscè distinguitur, obiecta itidem validè & concludenter refelluntur.

SUMMARYM.

- 1 Hostium contra Regem Catholicum conspiratio, immodicique sumptus ad bellum sustinendum enarrantur.
- 2 Donare non dicitur, qui Regis necessitati succurrit.
- 3 Civitas Neapolis, qua ratione subvenire Regis necessitatibus possit.
- 4 Regis literis est adhibenda fides.
- 5 In Principe semper præsumitur veritas.
- 6 Principi aliquid asserenti, accedente Concilio, ordisur.
- 7 In dubio creditur Principi, qui se in necessitate constituentem facit.
- 8 Princeps præsumitur iustus, & consequenter iusta præsumuntur facta ab eo.
- 9 Anrea dicta Ferdinandi Navarrete, Conservacion de Monarquias, in materia donativi transcribuntur.
- 10 Utilitas, & necessitas publica inducit obligationem naturalem.
- 11 Autoritas P. Remon gubien. hum. exemplis Sacra Scriptura ad donativa hortantis recensetur.
- 12 Rex Catholicus recto iure potest potest vassallos ad defendendum Republicam, & qua requirantur ad hoc, ut iusta dicantur.
- 13 Gabella absque peccato imponi potest, concurrente maiori parte Civitatis.
- 14 Subventio qua fit Principi ob necessitatem, non videtur donatio.
- 15 Princeps urgente necessitate absque consensu populi potest tributa imponere.
- 16 Scitissima dicta ad id probandum concervantur Cævalli, Lessi, Taciti, & aliorum.
- 17 Regni collectam imponere licet pro alendo exercitu, si suis sumptibus non potest.
- 18 Bona nobis auferri possunt necessitatis, & publicæ utilitatis causa.
- 20 Leges transgredi non improbum putatur instante necessitate.
- 21 Bona subditorum dicuntur Principis, quoad protectionem, & iurisdictionem, non quoad proprietatem, secus data necessitate.
- 22 Sacra Scriptura in lib. 1. Reg. cap. 8. autoritate SS. Patrum explanatur.
- 23 S. Thomas epistola in materia tributorum asseritur.
- 24 Publica expensa in damnum domini cedere non debent.
- 25 Judex ordinarius tempore summa necessitatis Civem compellere potest ad pecuniam mutandam, quam deinde reddet cum moderatis usuris.
- 26 Iudicium iusta est, qua concurrente publica necessitate proportionabiliter imponitur.
- 27 Donativum debetur causa belli etiam longinqui.
- 28 Mediolanensis Ducatus est antemurale Regni Neapolis.
- 29 Tributum dicitur iustum, licet bellum sit in alio Regno, & ad hoc irrefragabilis sententia Valq. adducitur.
- 30 Capitula Papa Honorii Regno Neapolitano concessa subventionem Regi non tollunt tempore necessitatis, etiam si bellum sit extra Regnum.
- 31 Sollemnis doctrina Jacob. de Ayell. de iure ad hoc inseritur.
- 32 Exemplum Scipionis, Agatoclis, & Metelli expenditur.
- 33 Concessio qualibet, & quodcumque privilegium necessitati cedit.
- 34 Privatis licet rescare quotidianos sumptus, minime autem Principibus.
- 35 Princeps culpa sua inops effectus tributum exigere potest.
- 36 Liberales gestus Romani patricatus pro sustentando bello enarrantur.
- 37 Qua ratione, & à quibus tributum sit præstandum si Regni vires non sufficiant.
- 38 Ecclesiastici, Ecclesiastica bona tenentur contri- buere tempore publicæ necessitatis.
- 39 Cum ea tamen conditione, quod laicorum non superent facultates, & Summus consulatur Pontifex.
- 40 Ecclesiastica persona deficientes à subventionibus publicarum necessitatum peccant.
- 41 Summi Pontifices concedere solent decimas bonorum Ecclesiasticorum Principibus laicis tempore necessitatis.
- 42 Pium, & egregium facinus Pii. Papa V. pro sustinendo in Belgio bello celebratur.
- 43 Remedia pro exigendo tributa à bonis Ecclesiasticorum remissive libantur.

1 CVM pro comperto sit, hostes catholicos Fideles in vnum cum Rege hoste Imperii, & nostri Regis conspirasse, ad Regnum, hoc totamque Italianam terram, marique invadendam, in quos restitit Catholica Maiestas Domini nostri Regis sumptibus humanam rationem excedentibus, ita ut penè totum suum absumperit patrimonium, & quicquid in se fieri potuit, alienavit, nec reliquum est unde quæ ad exercituum conservationem, & incrementum, necessaria sunt, eliciantur. Causæ enim ex quibus imponenda tributa, illæ ex iure à Dogmatibus, & Politicis designantur, defectus reddituum ordinariarum, leg. neminem, in fin. C. de Sacros. Eccles. Rosental. de Fond. cap. 5. conclus. 74. per totam

totam, & conclus. 79. num. 1. ubi dicit, nullum esse, qui contradicat, Poaderus de feud. 5. par. num. 119. Surd. de aliment. tit. 7. q. 2. n. 6. Sese tom. 2. decis. 183. n. 12. Episcop. de ratiocin. cap. 25. n. 22. Thomas Sanchez concl. moral. lib. 3. cap. 14. n. 7. Doctores passim hanc præcipuam, & impulsivam causam constituunt indicendi tributum.

Unde Princeps, antequam ad tributa indicenda perveniat, propter iura tenetur excutere patrimonium, & suum expendere ærarium, ut ponit Cyn. in d. l. *luminem C. de Sacros. Eccles. Fern. in cap. 1. num. 27. de Capit. qui Cur. vend. & in cap. unico, quæ sunt regal. n. 14. ad finem, Luc. de Penna in l. ultim. C. de fund. Limitrop. lib. 11. Valenz. lib. 1. conf. 99. num. 20. qui alios congerit, quod Pius, & noster Catholicus Rex fecit. Cui igitur ambiguum, nobis propria bona nostro naturali Domino pro Fide Catholica propugnanda, ac nostra incolumitate servanda donare quidem non liceat, imò cum. Etia profundere? remanente adhuc ex parte nostra obligationis vinculo, magna cum gratiarum erga tantam Maiestatem actione, quæ ut nobis tutaretur, sua bona perfundedit.*

■ Nec donare dicitur qui necessitati succurrit, l. *quid pro uxore ff. de donat. inter vir. & uxor. Amat. dec. 28. n. 22. Tusc. lib. D. concl. 622. num. 4. & conclus. 629. n. 5 & ratio est, quia non satis est aliquid traditum fuisse: nam nisi liberalitatis sensum habuerit, non erit donatio Rimini: un. rubr. de donat. n. 71. at vassalli Regi omnino subvenire coguntur Affl. decis. 165. n. 50. cum sequ. ergo non donant, & ideo voluntarium non est, ut docet simè distinct. Bologn. conf. 1. n. 68. cum sequ. nam quando necessitas expostulat, nihil donare Principi procuratores provinciarum, quando suffragium præstant pro tributis imponendis, nec etiam illi donationem facere possunt, & si velint de bonis privatorum, ex quibus vestigalia exiguntur, sed tantum veluti iudices constituuntur, sed & ut eximinent publicam utilitatem, quibus Princeps ex legibus nobis volens commisit, ut inquit P. Gabriel Valquez c. 6. de ressit. dub. 5. num. 76. & 77. & si iuste petenti tributum denegatur, peccatum incurrit cum onere restitutionis, Covar. in rig. peccatum, 2. parte §. 5. num. 5.*

3 Igitur in tanta urgentia rationi consentanea erit impositio parvi vestigalis universalis, quod inspecta innumera nostræ Civitatis incolarum frequentia vix sentietur, & satis imminentibus necessitatibus occurret,

4 Necessitatem manifestam habemus ex pluribus, quæ patent ad sensum, præcipuè Regis literis accedente Concilio, quibus credendum est, ut fundat Diana resol. mor. tract. de parlam. resol. 11. tract. 3.

5 alios adducit Valenz. conf. 99. in princ. nam in Principe semper præsumitur veritas Bald. conf. 327 pridie num. 10 lib. 1. vers. concludo Card. Tusc. concl. 668. verb. Princeps vers. amplia, quia Princeps.

6 Principis assertioni standum, diffusè fundat Jo. Baptist. Latrea in alleg. fiscal. alleg. 9. qui in præcedenti alleg. de tributis, quando iuste Princeps imponere possit, satis doctè, & copiosè scripsit.

Item dictis per Principem cum Concilio creditur in prejudicium tertii, quasi non ipse solus, sed & sibi Consilarii hoc testantur Andr. in c. 1. n. 16. vers. quod quia Princeps, qui succ. tenentur, Cypoc. decis. 166. n. 6. vers. nec dictus Rex. Vrsill. ad decis. Affl. 14. num. 12. vers. limita, quando ultra Principis assertionem.

7 Et etiam si simus in dubio necessitatis Regis, dummodo Rex illam attestetur, & moraliter quid in contrarium nobis non constet: ratio est, quia in dubio sic meretur auctoritas Regis, & non est facienda inquisitio scrupulosa, sed est credendum assertioni Principis, vel Regis dicentis esse constitutum in necessitate, Hieron. Ceval. comm. contra comm. 9. 578. n. 25. vers. hinc venit, quicquid enim per Regem sit præsumitur iustum, Affl. in cap. 1.

8 quæ sunt regalia, in verb. vestigalia n. 4. ver. quia illud, nam Princeps præsumitur iustitiæ plenus, ideo pro facti Principis semper præsumitur, quod sit iustum, Tusc. in verb. Princeps conclus. 681. suadet hoc rationibus, autoritatibus, & exemplis, Petr. Fern. Navaretta in suo lib. Conservacion de Monarquias discurs. polit. 19. qui author cum rarissimus in Italia sit, & vix rep. riatur, & quia aurea eius dicta sunt, extorhere hic visum mihi fuit: sic ait.

9 Quando llega à verificarle lo que Lefio, y Maldero dixerón, que las necesidades de los Reyes, y de los Reynos son tan apretadas, que teniendo los Reyes justicia para pedir nuevos tributos, tienen los Reynos iustas razones para escusarse: Rex excigit iuste populus negat iustitiam: tal calo es forzoso, para que la salud publica no peligre, se tome algun suave medio, con que sin debilitarse el pueblo, que en el cuerpo mistico del Reyno haze oficio de estomago, se repare la cabeza, de cuya salud pende la de los miembros. Assi lo dixo el Rey Flavio Recifundo lib. 4. tit. 1. lib. 2. fori cap. scilicet 2. q. 7. cap. ex merito 6. q. 1. Ca si la cabeza es sana, havrà razon en si, porque podrá sanar los otros miembros. Verificando se lo que dixo Seneca, que de la cabeza sanan las influencias para los demas miembros, A capite bona valetudo, que es lo mismo que se dixo en vn Canon. Ne totum (quod abfit) corpus incipias morbus intendere, y en otro; Capite languescens, cetera corporis membra inficiuntur.

Y assi parece preciso, que el pueblo se anime à dar lo que para su propia conservacion le piden los Reyes, sin à guardar à que se cumple lo que dixo Lucano,

Omnia dat, qui iussa negat arma tenenti.

Por tanto en la ocasion presente, en que es inelcusable el hazer oposicion a las armas, que contra la grandeza desta Monarquia han unido la emulacion, y la embidia, no pudiendole esto hazer sin dineros, que son los nervios dela guerra; y estando exhausto el patrimonio Real, por averle con tan grande afecto, y devocion a la defensa de la Fè, y autoridad de la Sede Apostolica ex tambien inelcusable, que los vassallos acudan con liberal mano, no solo a la defensa destos Reynos, sino a la de todos los unidos à la Monarquia, pues en su conservacion consiste la paz, y quietud de Castilla, que està praxidiada en ellos. Y parece, che el mas suave medio es de los donativos voluntarios, en que cessando el riguroso nombre de exacion, y tributo, quederà el de bien hechores de la patria, y el de leales, y afectos vassallos de sus Reyes: renombres, que por solo con seguillos, no avra quien à porfia no procure adelantarse à ganarlos, y con ellos la gracia de su Rey, que hà de recompensar en amor, y benevolencia, lo que cada vassallo le ofreriè con promptitud de animo, y con alegria; por, que sin ella no ay dadiva grata a los oidos de los Reyes, pues siendo el beneficio (como dixo Seneca) una accion benevola, de la qual corriben negocio el que la haze, y el que la recibe,

Est benevola actio, tribuens gaudium, capiensque tribuendo, Sen. lib. 1. de benefic. En faltando à los donativos el esmalte de ser voluntarios, y el adorno de hazerte con recozido, se desfloran, y desfloran. Y por esta razon ponderò David, que las ofertas, que el pueblo le hizo para la fabrica del Templo, avian sido con grande recozido. *Vidi cum ingenti gaudio offerri donaria*, lib. 1. Paralip. cap. 29. Hà de ser tambien el donativo sin mezclas de interes, con que se condena la inurbanidad de los que juntan el memorial de servicios con el de lo que ofrecen: que esto mas parecerà industria de pecadores, que deliberalidad, y afecto de vasallos.

Deste arbitrio de donativos se han valido muchos Principes: uno dellos fue Moyses para la fabrica de Tabernaculo, Exod. cap. 25. & 35. David para la del Templo, Paralip. lib. 1. cap. 29. & Esdra para reedificar los muros de Jerusalem, Esdra. lib. 1. cap. 7. & 3. & lib. 2. cap. 7. Et Inglaterra se valio deste arbitrio de donativos el Rey Eduardo Quarto, para las gueras, que contra Franceses tuvo en ayudo delor Duques de Borgonia. Y para obligar con la dulzura del nombre, se llamò el arbitrio de la benevolencia, obligandose a retornar en amor lo que sus vasallos le dieron en dinero, joyas, y otras cosas, como lo rifieren Petr. Greg. lib. 3. de repub. Polyd. lib. 24. & 26. Nic. Arsfild. fol. 598. Y del mismo arbitrio se valio despues Enrique Septimo, sacando (como estos Autores dicen) gran suma de dinero. Tambien los Señores Reyes de España se han valido algunas vezes de donativos. El Rey D. Ferdinando el Primero de Aragon le pidio. Y en Castilla al Señor Rey D. Juan el Segundo, se hizo donativo, que aunque no pasó de quarenta quentos, se juzgò por grande en aquellos tiempos. El que Castilla hizo al Señor Emperador Carlos Quinto el año de mil y quinientos y veinte y seis para la recuperacion de Vngria, fue mayor, y en el señalò mucho la Orden militar valor de Alicantara, ofreciendo la tercera parte del valor de las Encomiendas. Al Señor Rey D. Felipe Segundo en los años del mil quinientos noventa y seis, y noveta y siete se le hizo otro donativo. Y al Señor Rey D. Felipe Tercero al año del mil seicentos, y quattre.

Y porque el prese donativo se hà calificada con la heroica accion, que la Reyna nuestra Señora: Doña Isabel, y la Señora Infante Doña Maria hizieron dando sus joyas, sin reservar alguna. Digo, que en esto imitaron los que en semejantes ocasiones hizieron las Señoras Reynas de Castilla, D. Sancha, D. Catalina, y D. Isabella Catholica. De la primera dice la historia del Señor Rey Don Ferdinando el Primero. *Y despues, que estubo la Reyna guisado, sacò mucho algo de sus tesoros, que ella tenia alzados, y diò al Rey tanto dellor, que guisò muy bien su gente; en no uno duelo la Reyna, de su aver, antes le diò muy largamente.* La segunda hizo lo mismo, en ocasion que el Infante D. Ferdinando iba à la batalla de Granada. Y la Señora Reyna Catholica diò assi mismo sus joyas para la misma conquista. Que el usar las Señoras de semejante liberalidad, es cosa muy antigua. A Moyses ofrecieron los nobles del pueblo sus collares, sus arracadas, sus anillos, y brazaletes, *Viri cum mulieribus præbuerunt armillas, & inanes, annulos, & denaria*, Exod. cap. 35. Y lo mismo hizieron las Matronas Romanas para rescatar su Ciudad del cerco de los Galos, en cuya recompensa les diò el Senado licencia de ir en coche a los sacrificios, *Jam Urbe capta à Gallis, aurum, quo*

*Urbs redempta est, nempe matronæ consensu omni-
mum in publicum contulerunt* Titus Livius lib. 34. Y lo mismo hizieron los de la Ciudad de Marsella en la misma ocasion, Trogus lib. 34. siendo puesto en razon, que en apretadas necesidades se acoda antes à vender lo necessario, que à sacar la sangre de los miserables, quitandoles las ropas con que se cubren, y las espigas de que han de sustentar sus hijos, que es lo que dixo Job cap. 22. & 24. *Nudos spoliasti vestibus. Nudis, atque incedentibus sine vestitu, & esuriensibus tulerunt spicas.* Y por no incurrir en semejante culpa, el Emperador Marco Antonio (como rifieren Julio Capitolino, Pedro Gregorio, Sabelico, y Juan Cochier) hallandose con el aprieto de la guerra Marcomanica, y con falta de dinero, deseando no gravar los vasallos, como resolucion de poner en publica almoneda su recamara, su baxilla, y sus jogas, sin perdonar à los vestidos, y galas de la Emperatrix, *Marc. Antoninus Imperator, cum bello parando pecunia deficerent, vasa omnia aurea, argentea, & myrrhina, gemmasque cumque omni præcipua suppellectili, mundoque conjugis publicè vendidit, ne tributa impetrandò Civitatibus, ac Provinciis gravis videretur.* Piadoso arbitrio para no gravar, y affligir el pueblo. Y del vfo tambien Alexandro Severo, de quien riere Lampridio, que vendio todas sus joyas, y las de la Emperatrix poniendo el dinero en la erario para emplearlo en beneficio del Imperio, *Gemmarum quod fuit, vendidit, & in ararium contulit, dicens; Gemmas viris usui non esse; Matronas autem Regias contentas esse debere uno reticulo, atque inauribus, & bacato monili, & corona, & unico pallio auro sparso, & ciclade, qua sex uncias auri plus non haberent; porque es muy justo, que cesse el vfo de lo deleitable, para acudir à lo forzoso.*

Algunas personas no quieren persuadirse, à que la heroica accion de la Reyna nuestra Señora, y de la Señora Infanta en aver dado todas sus joyas, aya de fortir efeto, juzgando, que la misma grandeza, y estimacion dellas, las ha de hazer invendibiles, y que no havrà quien tenga presuncion à comprar aquello, de que para remedio de necesidades publicas se desaproprian las Reynas. lo confieso la dificultad; però quando la aya en venderse; se conseguirà con no ponerlas su Magestad, y su Alteza el buen exemplo, con que se desterrará de España la pernicioso, y perjudicial estimacion delas piedras, que siendo inutiles, tienen nombre de preciosas; haviendo naufragado por su causa algunas honras, y muchas riquezas.

Y quando por ser estas joyas reales de tan grande estimacion, y juntamente por no traerlas su Magestad, y Alteza, cesse el vfo dellas, y con esto se haga mas dificultosa su venta quedará el recurso de poderlas empuñar, obligando sin violencia à las personas adineradas, à que por tiempo fixo presten sobre ellas algunas cantidades de maravedis, sin otro interes mas que el honor de tener en su custodia, y guarda, lo que no sin admiracion por su grandeza, vieron en las cabezas, pechos, y manos Reales. Que si los cofres de arena, que empuñò el Cid, dieron credito, y honor à los acreedores, mayor le daran estas joyas à lo que para el bien publico prestaren sobre ellas. Pues como ponderò el Rey Theodorico si se tiene por honra el Sumiller de la Cava, teniendo à su cargo las aguas, y vivos para las mesas Reales, mayor lo será el guardar con tan honroso título las cosas.

fas. y estimadas] yas, *Plurimumque honor in commo-
datis acquiritur, nec tale est cellam vinariam
fundam suscipere, quale pratioja diademata custo-
dita.* Castiod. lib. 1. ep. 42.

Diran algunos, que este donativo no se puede llamar voluntario, porque el pundonor, y la verguenza de no mostrar cortedad, ò pobreza en la ocasion que otros se muestran liberales, y ricos, encierra en si vna paliada violencia, como dixo Tito Livio *decad. 4. lib. 4. Possimus quidem est pudor, vel parsimonia, vel paupertatis*, y que demas desta causa, que le quita el ser voluntario, se junta lo que al Adagio latino dize. Que los ruegos del poderoso tienen fuerza de imperio, *Potens cum rogat, imperat*. Y fortificaran esta obiecion, diciendo que por ella se prohibieron en las Cortes de Inglaterra estos que llamamos donativos voluntarios. Asi lo refiere Nicolas Arsfildio, *Et quam non semper huiusmodi tributiones à benevolentia manarent, id satis documento est, quod per Regni postea comitia sancitum sit, ne qua deinceps pecunia à populo sub huiusmodi pretextu, aut nomine colligeretur, & cetera.*

Respondefe à esta obiecion, que no procedio diligencia alguna de parte de su Magestad, para que se hiziese este donativo; à que dio principio el santo fielo de Don Andreas Pachecho, meritissimo Inquisidor general Obispo, que fue de Cuenca, gran zelador del bien de estos Reynos, en ocasion que para el reparo del reparo delas necesidades occurrentes: se proponian arbitrios rigurosos, y prejudicial a los pobres.

Y quando su Magestad huviera pedido se le hiziera este servicio, non por esso dexava de ser voluntario, como se vè en el que Moyfen propuso el pueblo para hazer el Tabernaculo, donde junto, con proponerlo al pueblo, le llamó voluntario *iste est sermo quem praecepit Dominus, dicent, Separate apud vos primitias Domino: omnis voluntarius, & prono animo offerat eas.* Exod. capite 35. Las palabras de la proposicion paracen imperativas y con todo esto dize, que las dadivas fueron voluntarias, *Egressaque omnis multitudine filiorum Israel de conspectu Moyfi; obtulerunt mente promptissima, atque deuota sponte propria cuncta tribuentes, ubi sup.* Y lo mismo sucedio en el donativo, que el Rey David propuso para la fabrica del Templo y con haver el dado principio à las ofertas, dexò las del pueblo en su libre alvedrio, *Et si quis sponte offert impleat manum suam, & offerat, quod voluerit Domino lib. 1 Paral. capite 29.* Y en las primitias, que pidio Dio al pueblo, se dixo, que fuesen voluntarias, *Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias; ab omni homine, qui offert ultroque accipietis eas.* Exod. capite 25. Pues si estos donativos, en que hubo por lo menos lo imperioso de pedirlos los principes, se juzgaron voluntarios, parece inurbanidad querer quitar el merito, al que con tan prompto animo, y sin preceder diligencias, hazen à en Magestad sus leales vassallos.

Opponenfe assi mismo contra este donativo una obiecion sacada dela razon de Estado, diciendo, que con el se descubre à los enemigos desta Corona el estar atenuado el patrimonio Real, y que consistiendo la conservacion de las Monarquias muchas vezes mas en el credito de sus riquezas, que en la sustancia de tenerlas, parece se abre la puerta à los emulos de grandeza, animen à querer des hazerlas, en razon que parece

que con el donativo se descubre necesidad en qui: en lo recibe.

A esta obiecion se responde, que si esto reze: los fueran considerables, no huviera Principe, que en las ocasiones de guerras osara pedir nuevos tributos, y servicios, por no manifestar sus necesidades; però estos temores son de poquissima consideracion, pues no ay Principes tanpoco vigilantes, que ignoren el estado de los que les hazen emulacion. Y assi el encubrir las enfermedades quando son publicas, no solo no tiene utilidad, pero es impossibilitarles el remedio, que consiste en su manifestacion. Demas desto soy de opinion, que la cantidad, y calidad deste donativo ha de ser tan grande, que ponga terror à todos los emulos, y enmigos desta Corona, pues quando vean, que los vassallos della sin compulsion, vi exacion alguna, y sin oir en sus provincias el estruendo de las cajas, y al ruido de la artilleria enemiga, se animan a tan quantiosos donativos, han concepto, de que siempre que las necesidades de los Reyes de España fueren mayores, lo serán tambien los socorros de sus vassallos. Con lo qual conciendo, que no puede aver Rey pobre de vassallos, que son ricos de hacienda, y voluntad, como lo dixo Petrarca ad Senescalcum Sicil. *Et intelligat divitis Regni Regem inopem esse non posse*; se acobardaran, para no irritar à Principe, à quien ven con caudal de Vassallos afect: sà su servicio.

Rezelan algunos, que este donativo ha de ser muy corto, con lo qual se descubrirà mas la pobreza del Reyno, pues no faltandole voluntad, le han de faltar las fuerzas. Pues en saliendo de esta Corte, à la qual estan reducidas las mayores hacienda de España, y donde la ambicion de las pretenciones alienta la liberalidad, de todo lo restante del Reyno se hà de sacar poca sustancia.

Satisfazefe con las probables coniecturas, que tienen, de que (como esta dicho) hà de ser este donativo muy quantioso; y muy grande, por serlo la promptitud de animo, con que todos acuden, haciendo demonstracion de que à no tener dados y à los corazones en el amor que tienen à su Magestad, se los dieran de nuevo. Y si no llegare à los sesenta millones de oro, y onze de plata che segun la opinion del Padre Pineda lib. 5. capite 5. *de rebus gestis Salomonis*, montò el que se hyzo à Salomon. por lo menos excederà à todos los que en los Reynos opuestos à esta Corona se podran hazer, pues pocos del mundo pueden competir con sus riquezas, y ninguno con su amor à sus Principes; siendo cosa alentada, que no hà de haver qui en no apetezca con afecto, que su nombre, y liberalidad llegue à noticia de su Rey, porque si (como dixo el filosofo Sinesio, escribiendo al Emperador Arcadio) no es posible aya vassallo que regatee derramar su sangre, si espera alabranzas Reales, *Quis enim laudante Rege, sanguini parcat suo?* mucho menos avrà quien dexede acudir con toda largueza al servicio de su Rey, que hà convertir lo que recibiere en asegurar la paz, y quietud de los mismos, que hazen el donativo.

Algunos dizen, que este donativo, que Castilla haze para su seguridad, y para relevar las necesidades Reales, se convertirà en diferentes efectos, y que servirà para otras Provincias, y no para el beneficio de la que le haze.

A esto se satisface, diciendo, que al modo que peca.

pecaria mortalmente el que dexasse de soccorrer en necesidad de su proximo por debiles, y fiacas sospechas, de que hà de gastar en vicios lo que se le da para el forzoso sustento, de esta misma manera pecan en inubana desconfianza los, que por flacos temores defraudan al Rey y al Reyno de los soccorros, que à juyzio de Varones prudentes se tienen por precisamente necesarios. Y en quanto à dezir, que lo que Castilla diere, servirá para otras Provincias remotas, se satisface, con que esta objection pudiera tener alguna fuerza, quando se piden tributos y exactiones, que el pueblo no puede ser compelido, si no es para su propia defensa. Però en estas dadas graciosas no pone el Reyno gravamen para que no pueda servir ala defensa de otras Provincias, agregadas al cuerpo dela Monarquia, consistiendo la reputacion en conservarlas, para que siendo lexos de España las guerras, sirvan de muralla a la cabeza del Imperio. Razon de Estado, de que usaron los Romanos, de quien dixo Tacito, que acostumbra van tener siempre lexos de Italia el estruendo de las armas, y que las Provincias enemigas fuesen los campos de las batallas, haziendo reparo al Imperio con las murallas de otros Reyno. *Fuit proprium populi Romani longe à domo debellare, & propugnaculis Imperiis propria secula defendere.* Y así saben poco de razon de Estado lo que no juzgan, que la paz interna, de que goza España, se origina de las continuas guerras de Flandes, que siendo solamente defensivas, acarrea la quietud destes Reynos, pues el dia que los Españoles dexaren de tener las armas en aquellas Provincias, será forzoso, che veamos en España las luyas, siendo cierto el asorismo latino, que, *Qui foris hostem non habet, domi inveniet.* Y así no so los donativos voluntarios, sino los tributos, servicios, que gastandose fuera de España, la tienen a ella sin el estruendo de las armas, son justificandos, como en lo demas llevan la proporcion, y requiridos necesarios.

Oponese asimismo al donativo, que supuesto que las necesidades del Reyno, no dan lugar a que con larga mano por medio de tributos se remedien las de su Magestad, parece que en facarle de los vassallos tanto dinero, aunque se muda el modo, no se meda la sustancia, que es dexarlos enflaquecidos, y enervados, y que es forzoso, que recogiendo se por medio del donativo tanto dinero, como entrará en el tesoro Real, cesen las utilidades que se siguen al Reyno de andar en el continuo manejo, y comercio, de que resultará el subir a las nubes los precios de las cosas.

Satisface a esta objection, con que si en los tributos son siempre los pobres los que pagan mas, es al contrario en los donativos graciosos, y voluntarios, que los hazen los ricos de lo que tienen sobrado, y no les haze falta. Y en quanto al rezelo que se enflaquezaran los comercios, por estar repressado y detenido el dinero, se responde, que se tiene por cosa cierta, que en la parte que deste donativo huviere de servir para el desempeño de las rentas Reales, apenas auran caido mil ducados, quando con ellos rediman los que administran el donativo un iuro de la misma cantidad, y que lo que no se empleará, en esto, se gastará en apresto de armadas, y sueldo de los exercitos, en que esta librada la reputacion y seguridad de España: con lo qual lo que entró por

la puerta del donativo, bolverá a las manos de los vassallos, sin que se verifique estar detenida, y repressada cantidad considerable. Y si lo que los vassallos movido de afecto a su Rey, le ofrecieren, fuere tanta cantidad, que exceda a las necesidades Reales si no hiziere su Magestad lo que Moysesen, quando por ser muchas las dadas que le hazian para la fabrica del Tabernaculo, mandó pregonar se cessasse en ellas, por no ser necesarias: *Iussit ergo Moyses praecepit voce cantari, Nec vir, nec mulier offerat ultra in opere sanctuarii, sicque cessatum est à muneribus offerendis, eo quod oblata sufficerent, & superabundarent.* Exod. cap. 36. Digo, que si su Magestad no mandare echar este pregon, alomenos dará orden, que todo lo que ofrecieren los ricos, se convierta en utilidad de los pobres, y en conservacion, y beneficio del Reyno.

Aviendo satisfecho a las objectiones, resta ver el modo, que en semejantes donativos se ha tenido para su buena direccion. Y lo primero que David hizo, fue nombrar un Tesorero fiel, y legal, como lo fue Jahiel Gersonita. Y luego se atendió a considerar la diversidad de Ierarquias y estados del pueblo, non para avergonzar a los que hiziesen ofertas cortas, sino para alabar a los que las hiziesen grandes.

Componese pues el cuerpo de los que pueden contribuir por via de donativo para las necesidades occurrentes. Lo primero de las mismas personas Reales, luego de las Ecclesiasticas de los Grandes, Titulos, Consejeros, y Ministros, Cavalleros y otros criados de su Magestad, de personas ricas que viven de su hazienda, y de los gremios del comercio, artes, y oficios.

Los primeros que contribuyeron en los donativos, que se hizieron para el Tabernaculo, para el Templo, y para reedificar los muros de Jerusalem, fueron los mismos Res, para mover con su exemplo a los demas, como en la ocasion presente lo hizieron la Reyna nuestra Señora, y la Señora Infanta, cumpliendo lo que en semejante ocasion dixo Tito Livio *decade 3. lib. 6. Et voluntaria collatio, & certamen adjuvanda Reipublica excitet ad emulandum animos.*

Las personas Ecclesiasticas, que conforme a derecho no pueden ser compelidas a contribuciones, y tributos, ni aun puede voluntariamente sujetarse a ellos sin licencia de la Sede Apostolica, son siempre en estos Reynos los que en los donativos voluntarios se muestran mas liberales acudiendo con animo prompto, como diversas vezes se hà experimentado. El Señor Rey D. Alonso Endecimo representó al Estado Ecclesiastico sus necesidades: y luego los Prelados, y todo El Clero acudio con larga mano al remedio dellas, *Historia suya cap. 83.* Y aunque es justo, que el Estado Ecclesiastico, como tan interessado en la paz, y seguridad de los Reynos, acuda a socorrer a los Reyes, corre mas esta obligacion en los Prelados, y en los prebendados del Real patronazgo, siendo doctrina asentada en derecho, che a los patronos se deve acudir en sus necesidades. La misma liberalidad del Estado Ecclesiastico experimentaron en otras ocasiones lo Señores Emperador Carlos Quinto, y Filipe Segundo: porque quando las necesidades son urgentes, viene a verificarse lo que dixo Senec. *declam. 4. lib. 4.*

lib.4. que para vestir, y pagar los soldados, se desnudan los Templos, y se despojan de las riquezas: *Pro Republica plerumque templa nudantur, & in usum stipendii dona conflantur*, Pues si es licito vender los calizes para rescate de cautivos, *cap. Apostolicos 22. quest. 2.* mas iusto ser à reparar las necesidades Reales, en cuyo socorro está librada la salud de la Republica,

Los que en tercer lugar tienen obligacion à mostrarse liberales en los donativos, que se traen à los Reyes, son los Grandes, Titulos, y Cabezas de familia. Así lo hizieron en los donativos de Moyse, David, y Esdras. Al primero, *Principes vero obtulerunt lapides unguitos, & gemmas, & aromata & oleum*, Exod. cap. 35. y al segundo, *Pollicitique sunt Principes familiarum, & Tribuum Israel*, Paralip. 1. cap. 29. y à Esdras, *Nonnulli autem de Principibus familiarium detulerunt in opus*, Però estas ofertas de los Grandes Titulos, y Mayorazgos, se deuria reparar, en que algunas dellas auran sido pidiendo facultades para tomar censos sobre sus mayorazgos. Y aunque será inexcusable admitirles sus ofertas, y darles las facultades, fuera mayor servicio de Magestad, que aunque las cantidades fueran menores, se hizieran los donativos de lo che gozan por hacienda propia, sin suplantar, y agraviar à los successores, Quando David hizo oferta para el Templo, protestó, que lo que dava, no eran bienes de la Corona, sino de los que el avia ganado, y tenia de proprio peculio, *Que obtuli in domum Dei meo, de peculio meo aurum, & argentum*, Paral. 1. cap. 29. Y así conviene advertir, que estas ofertas de los mayorazgos no redunden en daño de los successores, ni en agravio de los acreedores, que esto sería pagar ellos donativos, llevandose las gracias los que no ponen mas que el ofrecimiento. Los que mayor obligacion tienen al socorro de las necesidades Reales, son los ministros, y Contieiros, y los demas criados de su Magestad, pues aviendo crecido a la sombra de su grandeza es iusto retornen parte de lo mucho que han recebido de su Real liberalidad. El Rey Teodorico lo dixo con palabras tan claras, que parece se hizieron para el caso presente, *Qui enim debent ad fiscum celerrimè esse devoti, nisi qui capiunt commoda donati- vi?* Cassian. lib.4. cap. 14. porque, como pondero el mismo, los que aumentaron sus haciendas con oficios en la casa Real, deven retornar à la patria parte de sus acrecentamientos, *Decenter augmenta patria redunt, qui aulica possessione creverunt*, Cassiod. lib. 1. epist. 4. Y por esso en el donativo que se hizo à Esdras, se haze particular menzion, de que despues de dar el Rey Artaxerxe, dieron tambien sus Consejeros, *Et ut feras argentum, quod Rex, & Consiliatores eius obtulerunt Deo Israel*, Eld. lib. 1. cap. 7. Y esta obligacion es mucho mayor en los que tienen Encomiendas, Alcaydias, otras mercedes de mano de los Reyes. Y del donativo destos se haze mencion en el Paralipomenon cap. 29. *Et Principes possessionum Regis*: porque estos deven mostrar mayor reconocimiento, retornando, como agradecidos fuentes, lo que recibieron del mar, diziendo con David, *Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*. Y lo que con semejantes palabras dixo Salomon *Deum de donis tuis*. Y al ingrato que no lo haze así se deviera castigar con privarle de las mercedes, y de los honores. El quarto genero de los, que deven ser liberales en sus donativos, son

las personas ricas, que en adquirir la hacienda no han tenido dependencia, con los Reyes. Y no es menor en estos la obligacion por el grande interes que se les sigue en poder con la paz gozar en quietud de sus haciendas, sin que el incendio de la guerra se las abrales. Y à esto alude lo que dixo Tito Livio ubi sup. en semejante ocasion de otro donativo, *Respublica incolumis privatas res facile salvas præstat: publica perdendo sua ne quidquam servet*. Adviertan los ricos, que lo dexaran de ser el dia, que por no socorrer la causa publica, se impossibilitare la defensa de los Reynos: que el pobre, y miserable no teme los baybenes, y mudanzas de la fortuna, ni empeora su fuerte con los accidentes de las Monarquias. El ultimo genero, que puede, y deve hazer largos donativos, es el gremio de los mercaderes, cuya riqueza consiste en la paz, y seguridad en que los Reyes los mantienen, assegurando de corsarios los mares, y limpiando de ladrones los caminos, como didades que deven ser reconocidas con largueza en los donativos. Però lo que desto se deve sentir es, que estando en manos de los tratantes el subir los precios de todo lo vendible al passo de su codicia, vienen a ser gananciosos en qualquiera contribucion, subiendo un real por cada mavedis que pagan. Lo mismo siento en las artes y oficios mecanicos, cuya obligacion es la misma, por serlo las comidas, *& post paucæ aduocis*.

Y acabado esto discurso, preguntando a los que con tenacidad, y miseria desacreditan el donativo, como sin el se podran aprestar baxeles? como se alistaran marineros, y soldados para limpiar de corsarios los mares? como se afoldaran, y pagaran naciones auxiliares, para oponerlos à la muchedumbre de emulos, que convocados de la envidia, se han conjurado contro la grandeza desta Monarquia, como al mismo proposito lo dixo Tito Livio *decad. 3. lib. 6. Unde enim pecunia non sit paraturos navales socios? quomodo aureæ sue classibus hostem ab Italia arceri posse?* Ofrezcan pues todos los pobres se alegren, y se alienen: *Lætaturque est populus, cum vota sponto promitterent*. Y sea tal el grado, y apacibilidad de los que administraren el donativo, que ni violenten, ni denvesten à los que vinieren con dadas, al parecer cortas, que quizá lo será su posibilidad, antes alentandoles les digan las palabras, que en el donativo Romano dezian los Senadores à los que venian con sus ofertas, *Ingressimini Diis bene invitantibus*. Titus Livius ubi sup. Entrad, vassallos leales, que veis inspirados de Dios, à remediar con vuestras dadas el estado de la Republica, y no temais las vexaciones, que los hijos de Eli hazien à los que iban à sacrificar; ni las que Conestagio refiera se hizieron en la cobranza del donativo, que el Reyno de Portugal hizo para la infausa jornada del Rey Don Sebastian, Con lo qual sin compulsion, ni apremio tendrá su Magestad con que aprestar baxeles, y pagar soldados, *Ita sine cohortatione magistratus, nec remige in supplementum, nec stipendio Respublica egabit*. Hac Nyarete.

10 Ratione enim utilitatis, & necessitatis Reipublicæ inducitur obligatio naturalis, Bald. in l. in hoc iure num. 63. vers. decimo quartis ff. de iust. & jur. & tunc posse Proreges tributum extorquere à parlamentariis etiam per vim, & motum scripsit Basil. Pon. Legion. in tract. de impedim. matr. cap. 31. quest. 2. §. 11. refert, & sequitur Diana resolut.

solus. moral. in tract. de parlaten. resol. 25.

Cum igitur pareat publica utilitas, manifestum est, secundum premissam regulam multiplici jure probatam, publice posse, immò debere collationem exposci, & ex parte subditorum obsequiosè præstari, *l. 1. in fin. C. de navib. non cens. lib. 11. Oldr. cons. 104. num. 6.*

Et exemplis sacris scripturæ probat Pater Remon. *lib. de governo humano sacado del divino, ad. versen. 3. his verbis.*

11 Llegando el Rey, y Reyno à verse en aprieto, y necesidad fuerte, con algun caso, ò imprevisto, ò urgente, conocida y costante verdad es, que al Reyno le corre obligacion precisa de acudir à repararla, y remediarla, y mas si se annade à la fuerza de la necesidad la justificacion de la causa.

Christo Señor nuestro (segun refiere el Evangelista S. Marcos) respondiendo à los Fariseos, que encarecian notablemente el quebrantamiento de la fiesta del Sabado, les tapò la boca con la fuerza de la necesidad urgente en causa justa, trayendoles en consecuencia el caso de David, que se refiere en el primero libro de los Reyes, quando se stieron el, y sus soldados tan apretados de la hambre, que les obligò à tomar los panes de la propolicion del Templo de Dios: que si bien se sabe quanto se hà de abstener un Rey de tocar à las cosas sagradas por mayores necesidades en que se vea y se saben los castigos, que hè hecho Dios en los Reyes por atreuimientos semejantes, con todo esto Christo Señor nuestro puso este exemplo para enseñar los que es la fuerza de vna necesidad estrema, y mas quando la previene causa justa, y puesta en razon. Y que toque al Reyno acudir à semejantes aprietos, y necesidades, suficientemente queda provado en propios terminos de Rey, y Reyno, con la doctrina del Apostol: y se confirma con lo que enseña en su Epistola Canonica S. Juan, diciendo, que no tiene caridad, ni amor di Dios el que vè padecer à su hermano, y tiene con que socorrerle abundantemente, y no lo remedia, ni socorre. Pues si para qualquiera vezino, y ciudadano obliga à esto que hará, yà que obligará a un Reyno en caso de necesidad, padeciendola el que no solo es su vezino, sino su padre y hermano mayor, que todo lo es su Rey.

Llegaron, como acostubrauan aquellos Fariseos à Christo con otra nueva calumnia, y cautela. Traían una moneda, cuya estampa era una medalla de Cesar, y preguntaronle, si era licito pagarle el tributo: y suponiendo el ser licito por cierto, respondió afirmativamente, que lo pagassen, como si dixera. Si este es Rey temporal, que os conserua, y gouierña, y a el auisado, y iurado obediencia temporal, obligacion teneis à pagarle lo que el os repartio, y uosotros le prometistes. De equi podemos colegir si esto es de ordinatio, que será quando la necesidad insta, y aprieta.

Llegando el Rey a necesitarle, que le socorran sus Reynos, y Estados graduandolos segun las obligaciones de cada uno, a que le hagan algun nuevo socorro, y seruicio, quando arbitrar el Reyno el sobreque, mire mucho en que genero de sustancia de hacienda, y renta lo impone, y carga: y adierte que se tal, que està mas apra, y con menor incomidad de los mismos Reynos, y Estados, para acudir à necesidad semejante: y sobre todo deue mirarse mucho, que el repartimiento sea tan lleno de equidad, y prudencia, vuc todos esten conforme a lo substancial de sus quan-

tidades, repartidos, y condicionados desu este, que no se optima à la parte de la Republica, mas pobre, y, mas flaca.

El exemplar tenemos en la remissiones, y pardon que mandava Dios que hizieslan los acreedores à sus deudores de siete en siete años, que les preuene, y adierte, que no porque se acerque el septimo anno, dexan de dare à los necesitados, y pobres lo que les pidieren fiado, pareciendoles, que no auiendoselo pagado, se lo auran de perdonar: la qual malicia, y dureza sería grauissimo pecado para delante de Dios, y añade mas el mismo Legislador Dios à esto mandato, diziendo.

No faltaran pobres en la tierra donde fueres, por lo qual yo te mando, que abras la mano, y seas liberal en socorrer las necesidades de tu hermano, y uexino, mendigo, y pobre. Hac P. Remon.

12 Ex his Rex noster Philippus protector Christiane Reipublice recto iure potest potere pedagia, vectigalia, & milliones ad defendendam, & protegendam Rempublicam, Hieronymus Cavall. *commun. contra commun. quæst. 578. num. 2. vers. quibus apparet, validissimis argumentis, & auctoritatibus probat Petr. Gregor. synag. iur. lib. 6. cap. 3. de rebus Castell. de tertius cap. 41. d. num. 78. & 79. à vers. ius quoque imponendi collectas, refert conditiones requisitas, vt contributiones, & tributa iusta videantur secundum Theologos, & interpretes, adducens cæteros Scribentes, & observatum refert Capyc. decis. 148. fundans gæ-*
13 bellam imponi posse absque peccato à Ciuitate, concurrente maiori parte pro solvendo donatiuo, de qua donatiui materia habes per Pet. Bellug. *in specul. Princip. de donatino Curia rub. 46 §. donum. qui in princ. vers. si autem sit illa datio, dicit, quod*
14 quando illa datio fit causa necessitatis Principis pro subuenienda illius necessitate, non videtur esse donum, quod probat Cavall. *arte Real. de. crim. 20.*

Velim tamen, omnes scire spontaneam voluntatem non parum utilitatis allaturam fore, ob grati animi significationem erga nostrum Inuictissimum Regem, cum non desint DD. sustentantes id, quod sponndimus, posse solo rescripto peragere: nam urgente necessitate sine consensu potest iure suo Princeps tributa imponere, & exigere, verba sunt Petr. Greg. *de Repub. lib. 24. cap. 5. num. 3. Cavall. arte Real. loc. sup. cit. cuius dicta sunt; Tiene tanta fuerza la necesidad, y defensa comun, que entransando la causa publica concerniente al Rey, y al vassallo, puede pedirse socorros, y milliones a los subditos, porque la salud del pueblo todo es la suprema ley, Salus populi suprema lex est: y esta conclusion procedo aunque lo contradigan los procuradores de Cortes, y sus Ciudadas, porque la ley del Reyno, que requiere conuencencia, para imponer nuevos tributos, es ley positiva para aduertir V. Magestad a los procuradores de Cortes, y sus Ciudades la necesidad publica en que se halla; y para que ellos aduirtan en que cosa se pueda repartir el seruicio con menos daño del Reyno, y con mas yqualdad de todos, porque en llegando la publica necesidad, no es gracia, ni donacion lo que haze el Reyno, sino pagar de la deuda, que deve el vassallo à su Rey por la administracion de justicia, y por la conseruacion de la Paz; y assi se llama de recho Real, como lo traben los Doctores: porque de otra suerte fueran las Ciudades, y sus procuradores superiores à su Rey, no conociendo el superior en lo temporal, y assi lo resoluo galanamente*

36 *Padro Gregorio*, huic sententiam adhaeret *Diana resolut.* 12. *de parlaments*. & probantur haec omnia per text. in *l. unic. C. de supradictis lib. 10. in fin. ubi*, *deposcat in iudicio*, & *cogat evadere*.

Additur alter Theologus *Leonardus Lessius* de Societate Jesu receptae opinionis *de iustit. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 6.* qui proposito, quae sit, legitima causa imponendi vectigalis, duplicem dixit: & prior est necessitas publica, cui aliter commodè succurri nequit, ut si necessarium sit ad stipendia militaria, ad reparationem Urbium, vel aliter ad bonum publicum valde expediens; huc etiam pertinet status principalis sustentatio: nam & haec ad bonum publicum pertinet. Ratio est, quia sicut Principis est populum regere, ius dicere, hostes arcere, denique tranquillitatem, & prosperitatem totis viribus procurare, ita vicissim populus tenetur sumptus necessarios ad haec praebere, unde potest à Principe, si opus sit, ad hoc cogi: dum sine tributis, nihil in pace, aut bello curari potest, ut dicebat *Theodorus*, & *Valentinianus Imperatores in novell. Constit.* cuius loci memor fuit *Anastas. Germon. de sacrar. immunit. lib. 1. cap. 13.* alium *D. Greg. Napien.* adducens ex bellis orta esse tributa, additque *Tacit. lib. 4. histor. neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queant*, digna quidem dicta tanto ingenio.

37 Accedat in legibus concedendis, siue aliis ordinationibus pro conservanda Republica consilium Procerum, ex Principis mera liberalitate, non necessitate requiri, & ex quadam observantia adhiberi, ut *Bart. docet in l. humana C. de legib. quam sententiam sequuti sunt alii apud Borrell. ad Bel. lug. in spec. Princ. rubr. in verb. Procerum.*

Potest namque Rex Regno suo invaso, vel proxime invadendo ex iusta causa pro servitio exercitus Regis vassallis suis collectam imponere, quādo de suo non habet, *Andr. in cap. 1. verb. contra ordinaria, qua sunt Regalia, fundat Capyc. in verb. in verb. collectis fol. 119. col. 2. vers. temporibus necessitatis.*

Et quae magis iusta, & potens causa assignari potest, quam necessitas praesentis belli saevientis haereticorum, alienigenarum, & barbaricarum gentium in Italiam conspirantium, & anhelantium *gloss. Bart. Paul. Jason. & omnes in l. rescripta C. de princip. Imper. off. & l. nec damnoza eod. tit. Dec. in cap. qua Ecclesiarum num. 19. cum seq. & in cons. 191. num. 4. 198. num. 2. & 262. num. 12. text. est, in l. item verberatum § 1. ff. de rei vindic.*

38 ubi nostrum auferri potest necessitatis, & publicae utilitatis causa, & Rex noster Catholicus tot, & tanta bella sustinuit, & sustinet, tantasque copias aluit, & alit, non Italicorum modò, sed etiam auxiliariorum, & revocatorum alienigenarum regionum militum, ut hisce bellicosissimis temporibus urgente publica necessitate, leges transgredi non improbum sit, sed ordinarium, ad text. in *auth. res qua C. communia de legat. l. ut grada. tim §. 1. ff. de mun. & honor.*

39 Illud quoque notandum est, quod licet vassallorum, & subditorum bona dicantur esse Principis, quoad protectionem: & iurisdictionem, non quoad dominium, & proprietatem, prout reprobat *Martini* opinionione communiter sentiunt *Accursius*, & alii in *l. bene à Zonone C. de quadri. praescript. data tamen necessitate sunt Principis, ut notat gloss. civilis in l. vnum C. de Sacro. Ec. plos. in verb. perangerijs* Hinc *Luc. de Pen. in l.*

originarios in fin. C. de agric. & conse. lib. 11. Bon provincialium (inquit) *Principis omnia, qua provincialium sunt de iure exponuntur, provincia tota quasi arca Principis est; quam qui exhauret, gravissimè delinquit in Principem, cuius rationat facultates; nam provinciales quasi quidam sacrificarii sunt, & quoties necessitas exigit, rerum suarum non tam domini sunt, quam custodes.* Hinc *Luc.* asserens, hanc doctrinam esse veram secundum Doctores Catholicos, & verè defenditur per Patres exponentes Sacram Scripturam; cum enim *Samuel* dixisset populo Israelis legem petenti *lib. 1. Reg. cap. 8. verba, quae habuit à Domino, Hoc erit ius Regi, qui imperaturus est vobis filios vestros tollat, & ponet in curribus suis, faciatque sibi equites, & praeficiat quadrigarum suarum & constituet sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & moltores segetum, & fabros armorum, & currum suorum, filias quoque vestras faciet sibi pumentarias, & focarias, & oliveta optima tollat, & dabit servis suis, sed, & segetes, & vinearum redditus decimabit, ut deo Eunuchis, & famulis suis.* Quae verba quamvis pronuncient usurpationem Regum, qui sibi ius iniquum constituunt in tyrannidem degenerantes tamen *Liran.* ibi dicit, Principem iustum iura haec habere tempore necessitatis iure divino, & *D. Thom. in 1. 2. q. 105. art. 1. in resp. ad 5. argum. explicando Scripturam praedictam, ut non constituat ius Regi, ex institutione divina, subdit in fine, Potest tamen contingere, quod bonus Rex absque tyrannide filios tollat, & constituat tribunos, & centuriones, & multa accipiat à subditis propter commune bonum.* Hinc *D. Thom.* quae transcripsit *Andr. de HERN. prom. ad Co. ubi. Regni fol. 5. col. 1. & in c. 1. de eo, qui Curiam vendidit sub num. 21. supradicta confirmat D. Thom. in op. sc. 21. epist. ad Ducissam Brabantia, his dictis, Contingit tamen aliquando, quod Principes non habent sufficientes redditus ad custodiendam Terram, & ad alia, quae imminunt rationabiliter Principibus impetenda, & in tali casu iustum est, ut subditi exhibeant, unde possit communis eorum utilitas procurari. Exinde est, quod in aliquibus Terris eo antiqua consuetudine Domini suis subditis certas collectas imponunt, quae si non sunt immoderate, absque peccato exigi possunt; quoniam secundum Apostolum Novo militat stipendijs suis. Hinc Sanctus, Unde Princeps, qui militat utilitati communi, potest de communibus vivere, & communia negotia procurare, vel per redditus deputatos, vel si huiusmodi desint, & sufficientes non fuerint per ea quae à singulis colliguntur, & similis ratio esse videtur, si aliquis casus emergat de novo, in quo oportet plura expendere pro utilitate communi, vel pro honesto statu Principis conservando, ad quae non sufficiunt redditus proprii, vel exactiones consuetae, puta si hostes Terram invadant, vel aliquis similis casus emergat; tunc enim (praeter solitas exactiones) possent licite Terrarum Principes à suis subditis aliqua exigere pro utilitate communi *Luc. de Pen. in l. agros no. 9. C. de fund. limit. rep. lib. 1. dixit, Bellum idè geritur, ut eo pars acquiratur, & ut mali coercantur, & boni subleventur* 23. *quasi. 1. sed in bello gerendo, nedum bona quorumcumque nobilitate, sed etiam ipsa bona, quae sunt de patrimonio Principis, imò & Ecclesiarum à nullo onere, quin etiam, nec ab augurijs publici cursus expeditionis tempore excusantur, multò fortius bona omnium quorumcumque**

que obnoxia sunt ad contribuendum in ea summa, quæ pro redemptione importabilium damnorum, & bello, in eo personarum, ne par tali modo acquiratur, necessario est solvenda. Hæc ille.

At si velint exigere ultra id, quod est intutum pro sola libidine habendi, aut propter inordinatas, & immoderatas expensas, omnino non licet fundat Alphonsus Alvarez Guerrerus in *specul. summ. Roman. Pontif. Imper. & Reg. cap. 54. de Regib. & Princip. & de authorit. Reg. in verbo contingit tamquam aliquando fol. 266.*

Verum, si urgeat necessitas, quamvis ex culpa sua Princeps sit in necessitate inductus, quia nimis prodigus vectigalia concessa, erogavit, aut non congrue, atque bella iniusta, sumptus inutilis, donationes excessivas, quæ magis ad ambitionem, quam necessitatem respiciant, quo casu subditos non teneri novas collectas Principi dare, iuxta quod notat Diu. Antonin. 2. part. cap. 13. num. 2. Gabriel. in 4. dist. 15. art. 2. collect. 3. cas. 3. quippe nedum si Princeps se in necessitate inijceret culpa sua, adhuc tenebuntur subditi occurrere, juxta quod suadet ratio naturalis, qui hac de re melius egerunt, quod est fundatum infra n. 35.

- 24 Nec defuere sustinentes, expensas publicas non debere cedere in damnum Domini, sed ipse tanquam unus de populo contribuere tenetur, ut dixit Bald. in l. si aliqua in fin. ff. de offic. Procons. sequitur Jacob. in l. si is, qui d. ff. de iur. dot. probat tex. in l. 1. §. viarum ff. in quid in loc. publ. quem affert Lanar. conf. 4. num. 6. idem probat Ferd. Valsq. controvers. illustr. lib. 1. in præs. cap. 6. in princ. rationem affert, quia omnis Principatus creatus fuit ad civium utilitatem, hæcque mutatio ad universorum utilitatem spectat; unde universorum expensis, ut fiat, par est, subdens num. 7. quod tempore summæ necessitatis belli sœvientis etiam Juxta ordinarius potest Cives compellere ad pecunias Reipublicæ mutuandas pro alendis exercitiis, aut præsidiorum militibus, proque reliquis ad bellum necessariis, autoritate Guliel. Nicol. de Neap. Andr. de Ifern. & aliorum DD. ita tamen ut Princeps postea si idoneos redditus à Regno habuerit, reddat integram pecuniam unâ cum moderatis usuris; quod si minus idoneos, aut nullos habet, idem fiat ex Civium Collatione, Immo ex communi Doctorum sententia admissum est, Principem (de eo, qui non recognoscit superiorem in temporalibus, semper loquimur) posse in casu urgentis necessitatis, quando publica utilitas expostulat, subditos dominio rerum suarum privare, las. in l. quominus, num. 5. Orosius in l. 1. de constitut. Princip. n. 17. Capyc. decis. 66. num. 6. Gaill. lib. 2. observat. 16. Couar. lib. 3. variar. cap. 6. num. 6. Menchaca lib. 1. controvers. illustr. cap. 1. n. 1. Menoch. conf. 105. num. 26. & conf. 147. num. 26. & conf. 196. num. 48. Reg. Tap. in rubr. de constit. Princip. cap. 1. num. 59. Emanuel Costa in l. Gallus §. & quid si tantum, 2. part. n. 175. Mierez 4. part. de maiora. quæst. 1. limit. 5. num. 6. Cævall. communium opin. tom. 2. quæst. 577. Gregor. Lop. in glos. verb. Oro, l. 31. tit. 18. part. 4. Innumeros retulit Joan. Petrus Surdus conf. 203. à n. 17. usque ad 24. & quamvis ibi plures referat, teneri Principem emendare damnum tertij, tamen quando ex publica utilitate rem privari aufert, nihil tenetur restituere, postquam necessitas cessavit, est ex glos. in l. si locus, §. fin. ff. quemadmodum servit. amitt. Alber. & Castres. ibi Cæpol. de servit. urb. præd. cap. 24. in fine, tenuit idem Surd. conf. 313.

num. 99. & ponderat tex. in litem si verberatum §. 1. & ibi Ang. Odofred. ff. de rei vend. Alphonsus Alvarez loca citato. Et absque dubio posse Principem supremum ex causa justa publici boni, non solum vectigalia iam imposita augere, sed alia de novo imponere; iura, authoritates, & irrefragabiles rationes, late adducit Valenz. d. conf. 99. à num. 2. vers. cum sit absque dubio, subdens num. 16. qui se opposuerit, curando, vel impediendo, ne publica res inuenerit. velit Regnum perire, & in manus inimicorum venire.

Et tempore necessitatis vel famis, vel guerræ potest imponi superindictum, text. & glos. in l. 1. de superindict. & si tempore guerræ mandat Princeps, ut fiant muri, vel castra, onus imponitur pro modo patrimonij, non per capita l. per Bithynia, C. de immuni. nemini. conced. lib. 10. & ibi Bartol. quis tenetur reficere vias publicas, refert Alphonsus Alvarez loc. citato vers. & tempore necessitatis, vel famis.

- 26 Sit conclusio, quod concurrente ex parte causæ finalis, publica utilitate, seu necessitate, & ex parte causæ formalis, quod imponatur proportioneabiliter; iuste, & rationabiliter sit impositio, ita communiter DD. collecti à Diana tr. 3. de parlament. resolut. 2. Capyc. in invest. in verb. collectis impositio vers. temporibus verò necessitatis, Oldr. conf. 104. Lanar. d. conf. 4. num. 9.

Oppugnari audiui hæc omnia tribus capitibus.

Primo, non obligari Regnum, & Civitatem, nisi irruente hoste in Regnum, & hoc maxime attentis capitulis Papæ Honorij.

Secundo, Regij gratij sumptus refrenari posse, unde bellum sustentaretur, & necessitas non urgeret.

Tertio, Regnum ita exhaustum reperiri, ut invalidum ad donandum sit effectum.

- 27 Ad primum respondeo, adhuc si longè distet bellum, deberi donativum; nam publica utilitas oritur ex gravis, duri, ac potentis hostis elongatione. 28 ne Oldr. d. conf. 104. n. 3. præsertim cum hodie summa rei sit arcere hostem à Statu Mediolani antemurali huius Regni, quod nemo sanæ mentis tergiversari potest.

- 29 Imò etiam propter bella, & sumptus, quos sustinet Rex in alijs Regnis, iuste donativum, & tributum reddi potest, notat Specul. in tit. de feud. §. quoniam vers. 21. Afflict. decis. 265. num. 47. vers. secundo tenetur, cum seq. ita ex Turrian. 2. 2. tom. 2. disp. 46. dub. 1. num. 5. & 6. & ex doctissimo P. Gabr. Valsq. opusc. de restit. cap. 6. §. 3. dub. 1. num. 7. respondet Diana dicto tract. 3. de parlament. resolut. 3. part. 1. transcribendo verba Valsq. quæ cum ad reprimendum calumniantium voces conferant, non pigebit denuò referre, dum sic ait.

Quamvis grave onus videatur nobis (loquitur de tributo Alcaualæ in Hispania) decimam solvere partem, tamen cum à Regis nostri Philippi potentia totius multarum provinciarum pondus, imò & Christiana Religionis pendeat, quippe qui solus hæreticis, & turcis Ecclesiam infestantibus non solum resistat sed etiam pavori sit; totam Italiam, Flandriam, Siciliam, & alia multa gubernet; defendat, in quarum defensione alieno ere gravatur in dies iustitia legibus congruum fuit, ut tributorum aucta quota, qui in pace, & tranquillitate degimus, Regi nostro subveniamus, ut dicet aliquis: Relinquat Flandriam, deserat Italiam uno suo antiquo Regno contentus sit, quod, & sibi, & nobis maiori futurum erit utilitati: sed numquid intra Regni patimur, ut Rex magno cum dedat.

dedecore, timore inimicorum antiqua Regna, quæ vel in hereditario, vel bello iusto capta ad eum pertinent, relinquat, majoresque in dies animosissimi inimicorum commoveat, ut Regnum etiam nostrum bello, & armis oppugnare non dubitent; nonne salubrius erit, etiam si facultates in hac omnes absumamus, ut inimicorum salalongo à nostris Regnis confringatur, ibique belli impetus non tamen edux prope sustinamus? quid sciamus quisque penderet nobis ubique, & omni tempore impune licere terras excolere, messes colligere, fructibus terra in pace, & tranquillitate vesci nunquamque, & auro, & filiis securo animo frui.

Et contra verò ubi belliferae savor, incolas terrarum excolere labore magno, & seminare, ut hostes colligant, nunc domum flagrare incendio, nunc uxores, & filias raptas, filios occisos spectare, & propriam vitam quotidie discrimini expostam habere. Quis non magnificat eam, qua fruimur pacem? quis non ultra Regi tributa offerat, ut pacem conservet, & conservet, & conservatam augeat, sed contra fieri videmus, homines hac non perpendentes, ex alia vero parte novam exactionem considerantes, & aggreferant, & contra Regem obmurmurent, sine causa tamen, & injuste. Hæc Vasq.

Sed obiciunt, hæc omnia fuisse sublata in Regno per capitula Papæ Honorii, ut Andr. de Ifern. asserit in *proem. Const. Regni*.

- 30 Respondeo Primo cum Afflict. in *cod. prom. Const. Regni quæst. 17. in fin.* Andreæ fuisse loquutum de Capitulis Papæ Honorii, & etiam de capitulis contentis in investitura Regni, per quæ providetur, ne vassalli Regni indebitè graventur, sed subvenire Regi in necessitate constituto propter continua bella, quæ patitur in Belgio, in Italia cæterisque Regibus suis ab inimicis confederatis cum hæreticis, & hostibus Catholicæ fidei ad perdendam Religionem, eiusque defensionem, non est gravamen: quinimò iustitiæ, & obligationis implementum etiam iure divino, ut ex Joanne Chrysostomo Scarfò Episc. *Matamapol. num. 5.*

Respondeo secundò, etiam attento tenore capitulorum Papæ Honorii pro defensione Regni posse collectam generalem imponi, quando Regni redditus non sufficerent pro expensis communis boni. Ilque est primus casus per Papam Ho-

- 31 norium consideratus, & permissus, ut refert Jacob. de Ayello, olim Præses Reg. Cam. Summ. in *traß. de iure ad hoc, relexio, atque subsid. num. 7. 8. & 9.* inferens idem Doctör, Si Rex habeat in bellum extra Regnum pro sua, vel hominum Regni defensione, ut puta si gentem, vel Civitatem, quæ expugnare neglexit injustè facta contra suos vassallos, petat per bellum, & sic necesse habet egredi Regnum, vel si inimicus Regis veniret ad offensionem suam injustè, & Rex pro iusta defensione vellet pugnare extra Regnum, quia pro meliori habet non expectare cum in domo sua sed potius invadere hostem in domo propria, ut animos hostium confundat, teneatur indistinctè Barones in hoc casu ad badoam, & populi ad servitium in casu necessitatis, quoniam redditus Regni non sufficiunt & idem pro recuperatione, seu defensione alicuius Terræ, vel Provincia, quam Rex extra Regnum acquisivisset, quia tunc ab omnibus potest exigere ad badoam, & imponere collectam populis, sicut dicitur, est pro defensione Regni, seu Terræ, seu Provincia extra Regnum de novo acquisita. Hactenus Jacob. de Ayel. qui omnia transcripsit ex Andr.

de Hernia in *cap. 1. §. sed nec alia, quæ sit prima causa benef. amitt.* qui interpretans *cap. Papæ Honorii*, permittentis collectam pro defensione Regni, exemplo probat Scipionis Agatoclis, & 32 Metelli, bonos Duces non bellare in propria domo, sed hostes arcere à confinibus, quinimò illos invadere in propriis domibus, idque totum esse ad Regis, ac Regni defensionem, quæ Andr. doctrinam sequuti sunt Afflict. in *dis. cap. 1. quæ sit prima causa benef. amittendi*, Jacob. in *suæ invest. in verb. & permiserunt eidem Domino sibi verj. 4. quæro*, Camer. in *cap. Imperatoris fol. 34. col. 3. de prohib. feudi alienat. per Feder. Capyc. in repet. d. cap. Imperialem §. firmiter vers. limita etiam, nisi Dominus & Regens Fulv. de constanz. in l. unica num. 156. C. de classicis lib. 11. & ante omnes id ipsum docuit Bald. in *cap. 1. num. 4. quib. mod. feud. amitt.**

- 33 Respondeo tertio, quamlibet concessionem, & quodcunque privilegium necessitati cedere, ut Imperator Anastasius rescripsit in *l. unica C. ut n. mini liceat ab empt. spec. se excus.* Quoties (inquiens) urgente necessitate, comparationes fruenti, vel olei aliarumque specierum quibuslibet provinciis inducantur, nullis panibus possidentium se se sub cuiuscunque privilegii occasione excusant. di tribui facultatem censemus.

Idem rescribere Imperatores Honorius, & Arcadius in *l. 1. C. de navib. non excus. lib. 11.* per hæc verba: Si necessitas exegerit conveniet utilitatibus publicis obedire, & subventionem sine dignitatis privilegio celebrare, hinc Callistratus J. C. in *l. quod semel ff. de decret. ab ord. faciend.* Quod semel ordo decrevis (dicebat) non oportere id rescindi; D. Hadrianus Nicomedensibus rescripsit, nisi ex causa, id est si ad publicam utilitatem respiciat rescissio prioris decreti, & alter J. C. Papirius Justus in *l. Imperatores ff. de pollicit.* refert Imperatores verum, & Antonium rescripsisse, condiciones donationibus oppositas, quæ in Rempublicam fiunt, ita demum ratas esse, si utilitatis publicæ interest, quod si damnosæ sint, observari non debere, plura ad propositum congerit Bellug. in *spec. Princip. rub. 9. num. 9. & seq. vers. Regina occurrat necessitas*, quod, nullum obstat privilegium, nullus forus nullaque lex etsi iurata, quamvis pactionata, maximè cum de solvendo stipendio armigeris, vel super aliis bellorum occurrentiis versatur necessitas.

Notanda occurrunt Francischi Aretini verba in *l. si ex toto sub num. 2. de leg. 1.* Dums (inquit) supervenientis nova necessitate, & causa, si esset mutata conditio concedentis privilegium, seu loci, in quo privilegium conceditur, in tantum quod illi, qui non sunt immunes, attenta causa, pro qua imponitur collecta, non possunt soli solvere, tunc potest revocari privilegium, casus est notabilis in *l. ut gradatim §. quoties ff. de numer. & honor. & in l. iubemus, & quod ibi Bald. C. de Sacros. Eccles. per quem tex. ibi dicit, quod nullum privilegium excusat à necessitate publica, facit etiam tex. notabilis, & quod ibi notat Bart. in *l. cum Navarcorum C. de navib. lib. 11.* Hæc Aretin. confert, quod ex Livio Valer. Max. transcripsit lib. 3. de fiducia. Quod cum ad necessarium Reipublicæ vsum pecunia esset necessaria, eamque ex ærario promi opus esset, idque Quæstores, quia lex ob stare videretur, aperire non auderent, Scipio claves poposcit, patefactoque ærario legem utilitati cedere coegit.*

Nec suffragatur privilegium patri habenti duo. decim

decim filios in oneribus, quæ belli, vel pestis causa imponuntur, ex adductis per Reg. Constantium in l. si quis decuria num. 44. & ita observatum fuit in anno 1643. in donativo per regnum facto, de quo privilegio videtur aliqua per Ægid. Boss. in tract. de Princip. & privileg. eius num. 155. & per Joan. Andr. in regul. decet concessum in 6. num. 2. & per Reg. Moles doctrina, & prudentia insignem, quæst. 30. cum seqq. nondum impressis.

34 Ad secundum, quod obmurmurent, tot milliones bellorum causa Regi oblatos pro maiori parte sine necessitate impensos, Xenofontem adeant relectum, à Valenz. vol. 1. cons. 99. num. 9. in fin. qui ex Simonide Poeta ad Hieronymum Siculum alloquente refert, quod privatis licet præcidere sumptus quotidianos ex animi arbitratu, quod in Principibus locum non habet, nam maximos sumptus, eosque summè necessarios coguntur facere, de quibus, si quid decidatur in ipsorum, & Principatus cedit exitium.

35 Imò etiam si culpa sua Princeps propter largitiones immoderatas, ludos, & iniusta bella, (quod in Rege nostro considerari non potest) in egestate inciderit, potest iuste imponere tributum, & Civitas ad donativum tenetur, Cæval. ar. Regal. docum. 2. ubi etsi prodigaliter suum patrimonium dissipet, quod confirmat Diana resol. mor. d. tract. 3. de parlam. res. 4. qui alios congerit.

Ratio enim est, nam tributa sunt veluti alimenta Principis, & quocumque modo ei debentur, D. Thomas ad epistolam ad Ducissam Brabantiam; Sylvest. in sum. ver. Gabella quæst. 2. §. addo autem, Sol. lib. 3. de iust. & iur. quæst. 6. art. 7. & nullus est, qui inficiari possit, ut subditi teneantur Principi subministrare necessaria ad eius dignitatem, & gubernationem, nam cum id respiciat causam publicam, si vera necessitas est, quamvis imputari Principi possit, adhuc tributa ei debentur si ve necessitati occurrat, ut tenuerunt Molin. lib. 5. de iust. & iur. tract. 2. de tribu. disp. 66. v. 4. & 5. Medina de rebus. quæst. 13. Vasquez de rebus. cap. 6. dub. 2. num. 22. Less. lib. 2. de iust. & iur. cap. 33. dub. 6. num. 48. ubi movet quæstionem, vtrum, Rex sua culpa exhausit ærarium ludis, conviviis, profusis largitionibus, bellis inconsultis, possit urgente necessitate nova tributa imponere; respondit rectè, posse, si alia ratione publicum malum avertere non possit, quia subditi in publica necessitate tenentur opem ferre. Azor. 3. parte, lib. 5. c. 23. quæst. 1.

36 Denique ad tertium, quod clament Regnum per tot annos tributo exhaustum nulla vi, nullo imperio cogi posse, ut det quod non habet; similem excusationem Romana plebs olim Senatui exposuit apud Livium decad. 3. lib. 6. fol. 155. & quamvis æqua plebis recusatio esset, quia necessitas urgebat arcendi ab Italia hostem, utque Italia littora tuta essent, deficiente in ærario pecunia, inclinabat Senatus, sive iniquum onus injungendum esse ad parandas classes; sed refert Livius eod. loc. Levinium Consulem cæteros Consulcs, Senatores, & Patritios dicta oratione, propria quæ oblatione excitasse, ut sequenti die sine edicto, sine cohortatione magistratum voluntariè pro se, quisque aurum, & argentum, & æs in publicum conferret, quod sequutum fuit tanto certamine iniecto, ut prima inter primos nomina sua vellent in publicis tabulis esse; ita ut nec trium viri accipiendo, nec scribæ ferendo sufficerent adeò ut nec remige in supplementum, nec stipendio Ref-

publica egerit: Tantum, inquit Livius, valeat Procerum, atque Nobilium exemplum ad excitandum alios pro adiuvanda Republica. Hæc audiat Neapolis Regia Civitas, & Regni Princeps Hæc Regni Proceres, & Barones observent, & Levinii Consulis, aliorumvè Patriciorum Romanorum exemplo luxum moderentur, privatis expensis modum imponant, ut serviant Regi intento, totisque viribus satagenti pro defensione Catholice Religionis contra hæreticorum impetum, ac pro arcendo hoste ab Italia. Quinimò, & pro conservatione, & stabilitate feudorum, aliorumque bonorum penes ipsos Barones, ceterosvè vassallos ab invasione, & devastatione Gallorum, quorum dominationem experta est vtrique Sicilia.

Audiant Dominicum Sotum celebrati nominis de iust. & iur. lib. 3. quæst. 6. art. 7. vers. enim verè, dicentem, Enimverò cum plebs reliqua potens non sit tam immodicos tributorum ferre sumptus fert, ut Nobilium exemplo sublevetur, & Petrum de Greg. qui in sua Republ. lib. 24. cap. 5. n. 5. fol. 194. hæc scripsit, Sapè bellorum, & negotiorum magnitudo cogit Principes ordinarios Republicæ proveneris augere, indictiones, & superindictiones, & vectigalia nova, & inusitata extraordinaria imponere non tam ad sui, quam populi utilitatem, maxime ubi ararium, & fiscus iam exhausti sunt, & urget necessitas, quæ legem non habet communem suam habet amarissimam, & populus aggrerferre non debeat sibi imponi onera contributionum, quibus vita, & salus, honorumque reliquorum conservatio paratur, occurrit etiam huic difficultati Ioann. Baptista in suis fiscal. allegat. de tribut. imposition. alleg. 59. Scarfo Neapol. dicens, data vera, & urgenti necessitate, cum novæ collectæ petuntur, quippe si simul timeantur duo incommoda æquè publica, tunc necessariò occurrendum est medelæ maioris damni, quamvis minus præ ereatur id, quod evenit cum facultates, ex quibus vtrumque damnum redimendum, non possunt suppetere vtrique, idque ipsa ratio naturalis, & experientia docuit ex Theologorum sententia, quam sequitur Vasquez in tract. de scandalo, dub. 1. admittitur, posse consuli minus peccatum, ut equitetur maius, quod omnium Doctorum receptissima sententia est, probatur in cap. duo mala, cap. nervi disp. 11.

Ex quo necessitas, quæ impellit ad petendum tributum, sit adeò vrgens, ut nisi ei occurreretur posset timeri periculum in publico Regni statu, quo casu necessitas extrema dici poterit, iuxta quod tradiderunt D. Thomas 2. 2. i. art. 5. in corpore, Vasquez tractat. de elemosina, cap. 1. dub. 3. qui tunc extremam necessitatem indicant, quando eum ea aliquis sustineri non potest, unde quoties vectigalibus non concessis in periculum adducentur dignitas Regia, & regiminis solius status, huic primò occurrendum est ex prædictis, quibus ius publicum privato præferendum probavimus, & quia necessitas facit licitum, quod alias non liceret, l. cum ad felicissimam C. quibus muneribus, vel prestationibus lib. 10. capite remissionem 1. quæst. 1. ficut cap. quando, de consecrat. disp. 1. cap. de consuetud. & ideo Bald. in l. dinas, ff. de petit. herod. ex necessitate traditi cessare præcepta legis, quia lex debet esse possibilis: necessitas verò quando urget, est impossibile vitare, & ideo D. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 6. tradit, necessitatis proprium esse non subditi legibus, & facere licitum, quod iniquum carere lege, & propter eam iura civilia, & naturalia transgredi, pluribus probavi D. Salgado de

de Reg. proceſſ. 1. par. cap. 1. pralud. 3. num. 103. alia congerit D. Caſtillo de Tertii, cap. 9. num. 28 D. Solorzanus 2. tom. de Indiarum gubernat. lib. 1. cap. 13. num. 25. & 26. qui in terminis tradit, hanc neceſſitatem non eſſe probandam de præſenti, ſed poſſe verſimiliter timeri; nec enim expectandum, ut neceſſitas ad ultimam vergat miſeriam, ſed ſufficere ut urgeat, vel immineat, ut argumento ſu. C. quib. cauſis integ. reſtit. quia non etiam expreſſandum eſt, ut inſula ruat, & ſic deinde agi poſſit, ex Cicer. Bobad. & Valenzuela. qui alia congerunt. probavit D. Solorzan. d. cap. 13. num. 24.

In ſubditis autem, eſſi nimis veſtigialibus gravatis, non poteſt conſiderari neceſſitas extrema, nec omnium, ſed aliquorum: nam quamvis in rebus viſtualibus novæ collectæ imponantur, ut maiori pretio vendantur, non tamen ſubditis denegantur alimenta, eſſi maiori æſtimatione comparent, quemadmodum Principi denegantur, quoties veſtigialia neceſſaria non exhibentur, & multum differt merces aliquas, & viſtualia ſubditis gravari, quàm publicum ſtatum, & regimen perire, ſi tributa non darentur; nam ut traditur in Evangelio D. Matthæi cap. 5. oculus eruiendus, & manus abſcindenda, ut corpus ſuſtineatur, & ut tradit Polyb. lib. 4. cap. 1. quem refert Luc. de Penna in l. 8. num. 3. 10. C. de exact. trib. lib. 10. Populo quidem nihil utilius, quàm ut neceſſitas Principis impleatur.

Sin autem in vera fuerit Princeps neceſſitate, ut aliter non poſſit ſui ſtatus decorem ſuſtinere, tunc nova tributa indicere valebit, ut notarunt ſuprà relati, quibus adde ad poteſtatem, cauſas, & modum indicendi tributa, quæ notarunt Archidiacon. in cap. qui recognovimus num. 3. & 10. quaſt. 3. Luc. de Penna in leg. unica. C. de ſuperind. his lib. 10. num. 9. & 10. Giurba deciſ. 1. 18. num. 5. Anton. Fab. in Codice. lib. 7. tit. 12. diffinit. 1. Petr. Gregor. de Repub. lib. 13. cap. 12. num. 14. & lib. 24. cap. 3. num. 5. Ramirez de lege Regia, §. 26. num. 6. Farin. in praxi 3. parte quaſt. 172. num. 68. Cabed. 2. parte. deciſ. 44. & 49. Roſental. de feudis lib. 1. c. 5. con. luſ. 44. Camil. Borrel. de præſtantia Reg. Catholici 11. num. 27. & 34. cap. 10. num. 38. & 39. & cap. 25. num. 40. Navarr. ad tit. de conſuet. conſ. 6. 7. & 8. in manuali cap. 27. num. 61. Conrad. in templo iudicium, cap. de Imperatore, §. collectas, & gabellas, Aloyſ. de Leo ad titulum C. nova veſtigial. inſt. tui non poſſe Capyc. dec. 148. Mazolus conſ. 56. Theobias Nonius conſ. 47. num. 6. Mandellus Alben, conſ. 186. n. 30. Boſſ. in praxi ſub tit. qui veſtigialia imponere poſſit, Joſephus Ludovicus communium, tit. de gabellis, Thorus prædicarum verbo veſtigialia, de Ponte de poſſeſſ. Præreg. tit. 4. de regalib. impoſit. n. 3. & §. 1. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 6. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 119. & lib. 5. cap. 6. num. 91. Marta de iuriſd. 1. parte. cap. 45. Mierez ad conſuet. Cathalonie 1. par. coll. 2. cap. 10. nu. 18. Azevedo in l. 1. num. 6. & in l. 2. num. 1. & 2. 7. & in l. 1. tit. 11. lib. 6. Recopil. & in l. 1. tit. 17. lib. 9. Recop. num. 24. Molina. tom. tertio, de iuſt. & iur. traſat. de tribut. qu. 600. cum ſeqq. venuſſe D. Joſ. Chryſ. Scarſo Epist. mathemapolitica num. 12. pluries congerit D. Amaya ad libros voluminis tit. de annonis, & tributis in princ. & in l. 3. num. 27. plurimos ſeculit D. Solorz. tom. 2. de Indiar. gubern. lib. 1. cap. 18. num. 7. & per totum, Caſtro de lege panali cap. 1. Duarſus in Bulla Cana. Domini, Canon. 5. qu. 1. num. 2. Vival. in candelabro aureo, ad explica-

tionem Bulla cap. 5. num. 16. Marius Altæus de cenſur. tom. 1. diſput. 6. Sait. in clavi Regia caſuum conſcientia, lib. 9. cap. 26. num. 29. & 30. Vega in ſumma verbo Alcavalas, tom. 2. Baſilius Legionenſis 2. par. reſol. Diana Moral. p. 1. traſ. 3. reſol. 25. Laiman in Theologia morali, lib. de iuſt. & iur. traſ. 3. cap. 3. de tribus, & veſtigal num. 2. verſ. altera conditio eſt. Ex politicis vide Buſſenges. de tributis, & Domingium in Bibliotheca verbo ararium, Petr. Greg. lib. 3. de Republic. cap. 4. & 7. Navarrete diſcurſu politico 18. Adam Contzen lib. 8. polit. cap. 7. cum ſeqq. Lipſium lib. 4. civil. doctrina cap. 11. Pat. Valquez de optimo Principe lib. 4. ann. 15. hos omnes cumulat Larrea alleg. 59. num. 18 conſilium idem dat Larrea in ead. alleg. 59. in fin. de tribus. impoſ. per hæc verba.

Denique illud monendum vellem, Princeps, ut in tributis moderationem obſervet, ut ea non ſemper in pecunia numerata exigenda decernant, quæ cum difficultate ſubditi conquirent pecuniam, & ea ſola deſerviat ad comparationem eorum, quæ neceſſaria ſi in his Tributis imponantur, Princeps idem conſequeretur, & leviora à ſubditis reddenda reddantur, & in pluribus regionibus partem ſuum ſubditi Principibus ſuis dependunt, quos immenſam eſſet recenſere, & inde prædia, veſtigialia & decimas frumenti reſert Boſlengerus de Tribut. cap. 4. & cap. 9. & Joſeph in Ægypto prudenter, ut præcaverat famem, non pecunias collegit ad neceſſitatem ſed quintam partem fructuum ab Ægyptiis exegit. Genef. cap. 41. & populum Romanum idem obſervaviſſe, ut provinciales ex ſuis rebus colloca miſſerent, tradit Bullengerus, ubi proximè, c. 2. verſ. quidam tributa, & alia plura exempla reſert idem cap. 5. verſ. veſtigialia id enim ſubditis tolerabilia, qui ſi pecunias non habent, præſertim ubi indigentia in provincia eſt, facilius, & alacrius fructus præſtabunt, ut Deo defendunt, & ſi opifici tributum, aut donativum indicendum operas, aut ex ſuis mechanicis Principi neceſſaria ad proportionem indictionis præſtet; nam ſi ex pecunia, quæ ad illis exigenda neceſſaria comparanda, facilius ab eo conſequetur ab illo, qui difficulter pecuniam habebit. Hæc Larrea.

§ 8 Ex his infero publicæ, quæ ex bello oritur, neceſſitati etiam Eccleſiaſtica bona ſubmitti, tenerique ad hæc onera clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, quia pr. communi tutela, tam clericorum, quàm laicorum erogantur, unde Arcadius J. C. cum de exercitus impenſis verba feciſſet in l. numerum civilium §. patrimoniorum autem ff. de numer. & honorib. ſubdit, ab huiusmodi muneribus, neque Pontifex excuſatur, ubi gloſ. in verb. Pontifex; ergo nec clericus, nec Eccleſia, quia ut prædia poſſideat, à lege humana eſt, ſed quod Eccleſia, & pro ea ius decimationis, & primitiarum habet, hoc eſt à lege Dei, & ided proprio Principi pro ſuo Epifcopo ſubſit, ut hic, & C. de Sacroſ. Eccleſ. ad inſtrutionem, & l. Sacroſan. & C. de Epifc. & cler. l. de his, & in auth. de alien. & emphyſ. §. ſi verè quis, & de Eccleſiaſt. tit. §. ad hoc & in decreto 11. quaſt. 1. cap. ſicque et cap. cum ergo, & cap. ſi tributum, et magnum quidem eſt, illudque aſſeverant Doctores eximii quæ ſunt Julius Ferrer in traſ. de gabell. num. 432. verſ. tertio ubi gabella imponitur D. Gaſpar. Theſaur. quaſt. 8. nu. 12. Campagn. ad c. Regni, Item ſa. tuimus, quod clerici, qui clericaliter vivunt Hieron. Cævall. commun. contra commun. quaſt. 578. à num. 3. verſ. ubi concludit, Bobadill. in politica lib. 2. tom. 1. cap. 18. num. 297. & ſequitur Graſſ. de effeſ.

eff. clerici. 3. effect. num. 110. vers. aliud exemplum
off. & alios adducit Cacher. dec. 181. & Nicol. Balb.
conf. . . . post dictum, decis. latissime Petr. Greg. de
Repubblica lib. 3. c. 7. d. num. 24. vers. in casu necessi-
tatis, Alphons. Alvar. in specul. iur. Pontif. et Cesar.
c. 63. Castill. de tert. tom. 7. cap. 9. num. 20. P. Remon
Gubiern. loc. sup. addendo Castro resolut. moral. disp.
unica, de reuocant. debita Eccles. tract. 11. pundo 9.
num. 3. vers. primo, quod dubitatur, an clerici, Dia-
na resol. moral. d. tract. de parlans. resol. 12. Belletr.
disquis. cleric. par. 1. de exemptione cleric. num. 7.
vers. excusata, Guttier. tract. de gabell. quast. 92. n. 39.
cum sup. Gratianus disput. forens. cap. 390. num. 17.
tom. 2. Magister Laurentius Ortiz de polit. et im-
mun. Eccles. par. 3. confid. 5. ibi, appendix esto, necessi-
tati, quæ ex bello oritur, submitti clericos, & bona
Ecclesiastica, adde Petr. Greg. lib. 2. syntag. c. 20. Re-
mig. de charitate subsid. 2. p. qu. 260. Anastas. Germ.
lib. 3. de sacror. imm. c. 17. num. 19.

De dono Regi præstando tempore imminentis
belli, doctè, & copiosè scripsit D. Antonius Pe-
rez Navarrete Iudex perpetuus M. C. V. in Cri-
minalibus (in quo munere Collegam habuit) ge-
nere, & doctrina præclarus; de cuius doctrina, &
virtute expertus loquor. Ad præsens Auditor
quoque Generalis Exercitus, ac Commissarius
Delegatus omnium causarum militum dignissi-
mus.

Sua maiestas mandavit, quod pro bonis, quæ
fiunt in Regno non accedat orator: quæ Regiæ
litteræ sunt impressæ in volumine pragmatica-
rum, in tit. de numerib. official. prag. 7. ibi: y porque
de venir.

39 Quam sententiam in casu publicæ necessitatis,
cum ea conditione plerique ex supra citatis Do-
ctoribus admittunt, nempe quod laicorum non
suppetant facultates, & talia onera ferantur con-
sulto Summo Pontifice iuxta cap. adversus de im-
mun. Cuius capituli explicationem posuit Luc.
de Penna in l. cum ad felicissimum C. de quibus

40 numeribus, vel præstat nemini lic. & c. in 5. asse-
rens ad Ecclesiasticas personas ad contributio-
nem publicarum necessitatum ex iustitia teneri,
ut si defecerint, peccent, & rationabiliter damnen-
tur, si illa subire detrectent, & plura de hac ma-
teria subnectit in l. fin. C. de exaction. tribut. l. vacua-
tis in l. fin. l. de decurionibus, & l. un. C. de his qui
à Prin. vocat. lib. 10.

Exempla antiquorum, & modernorum tempō-
rum posuit Bobadilla in polit. lib. 2. cap. 18. num.
198. & seq. idque admodum usitatur per Pontifices,
ut Mar. Alter. de excomm. tom. 1. lib. 5. cap. 12. fol.
mibi 751. scripserit: Sic non raro, in universo
Christiano Orbe cum necessitates publicæ irruerent,

41 consuevisse Sum. Pontif. Princip. laicis decimas bo-
norum Ecclesiasticorum indulgere, nemo est, qui
nesciat.

Refert quoque pater Fam. Strad. de bell. Belg.
42 decad. prima lib. 5. fol. mibi 273. Pium Quintum
Pontificem Maximum ad Margaritam Austria-
cam Perensem Ducem, & Belgium moderan-
tem Internuntium suum Julium Panesum Sur-
rentin. Archiepisc. direxisse, qui illam suo nomi-
ne ad bellum contra rebelles sustinendum horra-
retur, atque in eam rem pecuniam, atque adiu-
menta omnia pollicitaretur, denique hæc verba
Pam. subnectit, versi enim eiusmodi causam, pro
qua Tiariam ipsam non dubitaret exponere, ò ve-
rè Sanctissimum Pontificem.

Remedia quoque varia tradidere Doctores pro

exigendis oneribus à bonis Ecclesiasticarum per-
sonarum, quæ ut brevitati studeam, vide apud
Bart. in l. rescriptum §. sciendum num. 5. vers. sed
quæd, utrum ff. de numerib. & honorib. Campagna
cap. Regni item statuimus, quod clerici, qui cle-
ricaliter vivunt, Guttier. pract. quast. lib. 1. qu. 4. n.
2. vers. ff. verò agatur, quod supradictus & quod ob-
servatum refert Aloyl. de Leo in anth. cassa num.
19. de Sacros. Eccl. tempore Pontificis Pauli Quar-
ti, & Ducis Albæ Protegis ex Papon. Petr. Gre-
gor. loc. cit. num. 26. vers. sunt alia arresta, Cacher.
dec. 181. in fin. conferunt etiam dicta per Barbo-
sam de iur. Eccles. lib. 2. cap. 3. num. 169. cum seq.
Petr. Cæned. in collect. ad decr. coll. 153. num. 3. per
tor. Ign. Lop. ad Diaz. ad cap. 57. vers. iund. eadem
perpensa, Molin. de iust. & iur. tract. 2. disput. 31.
vers. observ. Victoria, & Sotus.

Præterea quæ diximus hætenus habes requisi-
ta pro iustitia exactionis tributi, optimis mediis, &
authoritatibus fundata per Joann. Antonium Ve-
lazquez ad comment. ad Psal. 100. lib. 4. annot. 15.
& seqq. moral. ad ea verba.

Misericordiam, & Iudicium, ex quibus sequen-
tia colligit documenta.

1. Optimus, & suorum amans Princeps æqua,
& legitima tributa, & vectigalia ab illis exigit.

2. Ea vectigalia, seu tributa gravia omnino
non videntur, quæ subditorum viribus commen-
surantur.

3. Princeps sibi ipsi maxime consulit, cum sub-
ditorum utilitati prospiciens, in tributorum exa-
ctione temperanter, ac moderatè se gerit.

4. Nihil est Principi gloriosius, aut spendidi-
us, quam si ut vexato, & afflictio populo compati-
tur, splendorem ipse suum contraxerit.

5. Optimus Princeps calculum cum imperio,
& sumptibus modum ponere debet.

6. Bonus Princeps bella, nisi laceffitus, aut reli-
gione, & iustitia efflagitantibus, non movet.

7. Christiani signatè Principis est, pacem, quam
bellum amare nec illud movere, nisi cum tentatis
omnibus vitare non potest.

8. Ex Ambros. Marlian. in Theol. polit. c. 11.

Princeps tanquam pater imponat populis one-
ra discreta, & erit in pace locus eius.

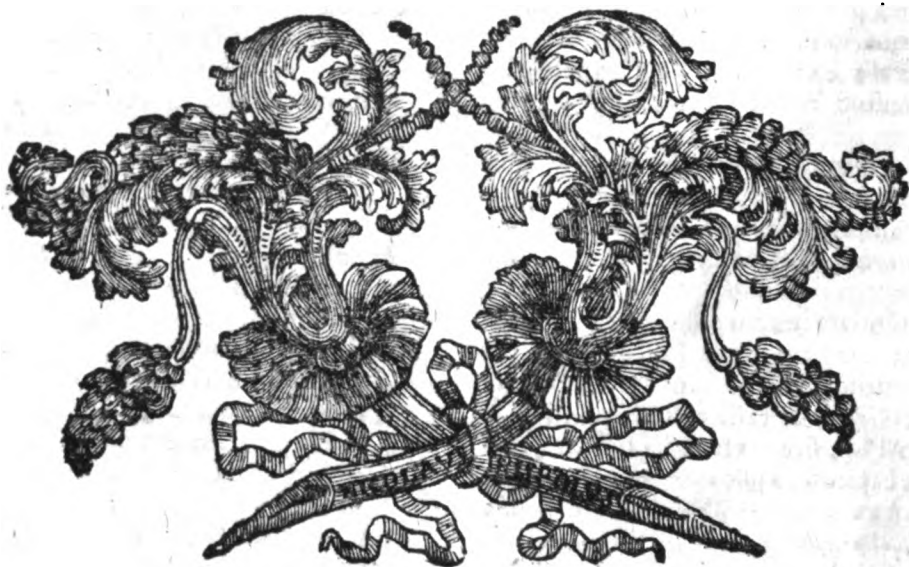
Magnus, Iustus, & Pius noster Rex Philippus
IV. Quæ omnia servanda dedit, (cuius decreti
tenor sequitur) quem Deus Opt. Max. incolumem
conseruet.

Copia del decreto de S.M. para re- forma del gobierno.

El cumplir eternamente con la obligacion y pa-
so, que N. S. ha puesto sobre mis hombros, es el mi
el unico fin à que dirixo mis acciones, y pareien-
dole que el medio mas cierto, y seguro para conse-
guir esto desseo, es aplacar la ira de N. S. que tan vi-
siblemente se ve irritada contra nosotros, he eplica-
do el pensamiento estos dias a reconocer, que cosa
podria ser mas ofensiva a S. M. y por esta causa mas
digna de remediarse, y discurriendo sobre ello, he
juzgado, que se deve mirar con todo atencion, si los
tributos, que he impuesto en estos Reynos movido
del apretado estado de las cosas, y de las invasiones,
que han echo en ellos nuestros enemigos, han sido
con toda iustificacion, y seguridad de la conciencia.
y aunque en esta parte yo he corrido con satisfac-
cion y quietado por haver seguido el parecer de tan-

vos ministros tan avistados, y de tantos religiosos doctos y particularmente por la necesidad tan precisa de la defensa de estos Reynos, a que devo acudir, pena acudir, pena de gravar mi conciencia con todo el ver, que los Eclesiasticos contribuyen en ellos, su particular Breve de su Sanctidad, me ha movido a volver a tratar desta materia, que por ser tan grave, y que abraça la conciencia, la infamia, y las materias de estado, me ha parecido ordenaros, que juntados con vos mi Confessor, los Condes de Oñate, Chinchon, y Castillo, D. Juan Chumazero, D. Francisco Antonio de Alarcon, Don Antonio de Contreras, D. Pedro de Vesa, el Confessor del Principe Fr. Juan de S. Thomas, Fr. Juan de Pozo, P. Augustin de Castro y Padre Marcello de Aponte, se leera esta orden, y se juntavan los papeles, que para tratar con mas acuerdo de materias tan graves, teniendo para ello las juntas, que fueren convenientes, y aviendole

estudiado, y mirado con toda circospeccion, se me comulgará lo que se tubiere por mas seguro para la conciencia, advirtiendole que no quiero gozar de ningun tributo, que sea con la menor sombra de escrupulo, pues quien atiende a cumplir con su conciencia, atiende a defender sus Reynos, y mas quiero perderlos todos juntos, cumpliendo con lo que se deve, que conservarlos por medios poco seguros, que gozaya de mi parte lo que devo, y trato de aplacar la ira de nuestro Señor, a su D. M. tocará el defenderme, y quanto mas reducidos nos vieremos al ultimo estremo, y depender solo de la mano de Dios, estará mas cierta mi esperanza, y mas firme mi fe, de que nos ha de sacar libres de los aprietos, en que estamos, y disponer las cosas de modo, que con breveidad una paz que de quietud, y reposo a la Christianidad 12. Febrero 1643.

INDEX

RERVM PRÆCIPVARVM

Quæ in hac Prima decisionum Parte continentur :

In quo D. decisionem . N. numerum , designat.

A

Ablatius.

PEr ablatium absolutum inducitur conditio. d. 6. n. 17.

Absentia.

Iuxta absentia causa quæ dicatur. d. 31. num. 7.

Dilatio ob absentiam allegatam non est concedenda, quando reus visus fuit tempore delicti, vel ante, vel paulo post delictum commissum. d. 32. num. 1.

Secus verò si post duos menses a blens fuit nam tunc cessat dispositio *cap. post. commissum.* ibid. num. 2.

Dilatio ob absentiam an sit concedenda in beneficium contumacis (cui erat deneganda iuxta *cap. post. commissum*) citati postmodum pro eodem delicto, cum breviatione termini vigore rescripti Domini Proregis post duos menses. ibid. n. 3.

Decisio ibid. n. 4.

Non est admittenda allegata absentia, quando reus fuerit visus tempore delicti, d. 33. n. 1.

Appellatio an admittatur à denegata absentia, vel à brevitatem termini. ibid. n. 2. 5. & 7.

Absentem defendere, & causam absentia allegare pro reo capitalis criminis quibuslibet est permissum. ibi d. n. 3.

Practica Regia decretationis, quando appellatur à brevitatem, dilationis ob absentiam concessa, vel denegata ibid. n. 8.

Vide infra in ver. Excusator.

Accusator.

Accusatore existente an censeatur fiscus inherere appellationi iuxta Regiam pragmaticam. d. 22. num. 22.

Accusatore appellante, & deinde renunciente, an fiscus prosequi. ibid. n. 23.

Fœmina an in Regno sit exclusa à iure vindictæ, & quid si renunciavit. decis. 27. num. 1. & 6.

Ius vindictæ competit iure sanguinis non iure hæreditario. ibid. n. 3.

Unde ius faciendi pacem comperit proximioribus consanguineis, etiam, quod hæredes non sint. ibid. num. 4.

Vindictæ materia, à qua pax regulatur, non ita fœminis, prout masculis congruit. ibid. n. 44.

Quocirca deciso *D. de Franch. 100. sub. num. 8. sequenti* expenditur. ibid. n. 55. & 56.

Vindicem iudicialiter animum exhibere indecorum inter nobiles reputatur. ibid. n. 57.

Accusator, seu denunciator non probans, an, & quando teneatur actione iniuriarum. d. 54. n. 51 & 10. & 78. & quid decisum ibid. in fine.

Accusationem, seu denunciationem non probans quando sit ad expensas, & interesse condemnandus, ibid. nu. 7. & 11. ibid. & quid decisum. ibid. in fin.

In Regno per ritum 191. potest quis prosequi suam iniuriam, & necem suorum. d. 56. n. 20.

Actio.

Actio duplex oriens ex delicto, altera ad poenam, altera ad damna, expensas, & interesse, una alteram non tollit, sen perimit. d. 53. n. 30.

Ex delicto agi potest criminaliter, & civiliter, & sic ad poenam, & ad interesse. d. 71. n. 1.

At vocatum est in controversiam, quando utraque poena debeat, & in uno, eodemque libello accumulari possit. Et sub distinctione resolvitur questio. ibid. n. 2. 3. & 4.

Actionum accumulatio quid sit. d. 72. n. 1.

Adeam induendam quot, & quæ requirantur. ibid. n. 2. Quando permittatur. ibid. num. 3. & seqq. Et quando prohibeatur. ibid. n. 16.

Actiones plures ex diversis causis competentes accumulari possunt. ibid. n. 6.

Actionum accumulatio quando proibeatur. ibid. n. 7. & 11.

Actione una electa quando altera tollatur. ibid. num. 16.

Actionum ex diverso fonte provenientium quando permittatur accumulatio. ibid. numero 17.

Actionum accumulatio quando impediatur respectu executionis. ibi n. 18.

Actionum accumulatio impeditur ratione superfluitatis. ibid. n. 19.

Actionum accumulatio in Regno est permessa, & cum ratione. ibid. n. 20.

Regulæ prohibentes actionum accumulationem dicuntur de apicibus iuris. ibid.

Præiudicialia in Regno fuerunt sublata. ibid.

Occurritur cuidam motivo, quod sit in contrarium. ibid.

Exceptio accumulationis uti dilatoria est opponenda ante litis contestationem. ibid. num. 21.

Actionum contrariarum ad idem tendentium datur accumulatio ex gl. sententia. ibid. n. 22.

Actionum contrarietas ex *Bald.* sententiæ consideratur tripliciter, origine, exercitio, & executione. ibid. n. 23.

Actionum accumulationem regulariter excludit prima, & secunda contrarietas. ibid. nu. 24. & 28.

Actiones origine contrariæ quonam pacto dignoscantur. ibid. n. 52.

Iudicium inofficiosi, & iudicium nulli, aut falsi testamenti sibi uti contraria refragantur. *ibid.*
 Accumulatio non admittitur in contrariis, etiam si sententia lata in uno non afferat præiudicium in alio, secundum *Bal.* *ibid.* n. 27.
 In actionibus, quæ electione tolluntur, est regulariter prohibita accumulatio. *ibid.* n. 28.
 Accumulatio non admittitur in duabus causis luctuosis. *ibid.*
 Actionum realium ex quacunque causa descendente prohibetur accumulatio. *ibid.* n. 30.
 Accumulatio non admittitur, ubi executione facta in una actione tollitur altera. *ibid.* n. 31.
 Absurda enumerantur, quæ proficiscuntur ex prohibita accumulatione. *ibid.* num. 32.
 Accumulatio reiici debet à Iudice, etiam Parte non opponente. *ibid.* n. 33.
 Iudex ratione contrarietatis actionum debet libellum lacerare, tiam Parte non instante. *ibid.* n. 34.
Const. Reg. Si civiliter agens, tollens præiudicialia, non comprehendit exceptionem provenientem ex fonte repugnantiae. *ibid.* n. 35.
 Legislator facere nequit, imò nec ipse Deus, ut actus continens in se repugnantiam, validus sit. *ibid.* num. 36.
 Accumulatio permittitur ad tollendam litium multitudinem, ut sub uno Iudice terminentur. *ibid.* n. 37.
 Accumulatio coram diversis Iudicibus super eadem re prohibetur. *ibid.* n. 38.
Const. Reg. Si civiliter agens non servatur, si quaestio pendet coram diversis Iudicibus *ibid.* n. 39.
 Accumulatio strictius accipitur in Regno, ubi proceditur sola facti veritate inspecta. *ibid.* n. 40.
 Decisio S. C. *ibid.* n. 41.
 Contrarietas cessat, quando actiones non proponuntur ad eundem finem. *ibid.* n. 42.
 Accumulatio non dicitur actionum, quæ competunt ex diversis causis, & diverso tempore. *ibid.* num. 43.
 Qui actionem ad rem habet, ipsam rem habere videtur. d. 104. n. 15.
 Actionis redhibitoriae natura est, ut etiam retro contractum rescidat. d. 108. n. 42.
Aktor.
 Actor sequitur forum rei. decis. 2. num. 16.
 Actor quando teneatur originales scripturas exhibere. d. 4. n. 1.
 Actor contraria allegans non auditur, & idè necessarium eligere debet unam ex pluribus actionibus sibi contrariis, idque exemplis illustratur. d. 72. n. 11.
L. unde debitorum 5. C. de hered. action. eandem materiam concernentis intellectus. *ibid.* n. 12. & 26.
 Actor, & reus si sunt in pari causa, potior est conditio conventi d. 126. n. 5.
Aetnarius
 Vid: infra in ver. Extorsio.
Actus.
 Actus factus contra legis prohibitionem est nullus d. 2. n. 11.
Adiudicatio.
 Ex Iudicis adiudicatione facta credit ori, vel alteri ultima licitatori, tenetur debitor de eversione, & cum ratione. d. 103. n. 3.
 Et amplius præfata adiudicatio, & alienatio cense-

tur voluntaria. *nm.* 3. & 8.
 Iudex cum dat insolutum creditori rem debitoris ex præcedenti eiusdem contractus, idem debitor hoc fecisse videtur. *ibid.* n. 5. & 7.
 Factum partis si non valet, nec l. etum quoque Iudicis, qui vi illius facti a parte processit, valet, quod tamen per omnia non procedit. *ibid.* n. 4.
 Communis ager si inter socios æquis partibus dividi non potest, uni adiudicatur prævia estimatione, qui cæteris soluit pretium pro parte excedente, quod ad se pro sua rata spectat d. 110. num. 4.
 Communis domus, vel aliud, quod nullam patitur divisionem, totum uni adiudicandum est, qui alteri ad prætium condemnetur. *ibid.* n. 5.
 Per adiudicationem virtute sententiæ, à qua pendet appellatio, non reiicitur oblatio debito. d. 117. n. 4.
 Quando adiudicatio, seu appretium impedit debitoris oblationem. *ibid.* n. 5. & 7.
 Creditor, cui est res adiudicata virtute Regiæ pragmaticæ, incip. *assistentiam*, non habet facultatem vendendi pendente appellatione. *ibid.* n. 6.
 Adiudicatio bonorum cum pacto de retrovendo per Iudicem creditori facta, non præcedente appretio, an illorum dominij translationem importet, vel loco pignoris addicta bona creditor teneat, & dominium traslatum esse, ac ita decisum affirmatur. d. 118. n. 1. per tot.
 Estimatio, quæ requiritur ad hoc, ut creditor iure Dominij possidere possit, cum alias appretio non sequuto iure creditoris possideat, à Iudice fieri potest. *ibid.* n. 2. 4. & 8.
 Creditor bona capta in causam iudicati, in quorum subhastatione emptor non reperitur, qui pro iusto emat prætio, cum viliori prætio vendi non debeant, debet sibi adiudicari facere iusto prætio, & præcedente expertorum estimatione. *ibid.* n. 3.
 Creditor non sequuto appretio iure creditoris possidere dicitur. *ibid.* n. 4.
 Bona creditori adiudicata potius loco pignoris, quam dominij transferendi in dubio præsumuntur. *ibid.* n. 5.
 Creditor cum in possessionem bonorum debitoris mittitur, quia emptor non reperitur, loco secundi decreti missus dicitur. *ibid.* numer. 6.
 In adiudicatione in secundo decreto facienda rem adiudicandam per tabularios appretiare, & appretiatam pro concurrenti debito adiudicari Regia pragmatica disponit. *ibid.* n. 7.
 Iudex bona creditori pro quantitate debita addicendo æquam ex utraque parte quantitatem æstimare videtur. *ibid.* n. 9.
 Adversus creditorem, cui fuit res adiudicata præsentem secundo creditore, an competat ius offerendi secundo creditori, & debitori. *ibid.* numero 10.

Administratio.

Rationes ubi reddendæ sint, arbitrarum est Iudici. d. 134. n. 6.
 Verum in loco administrationis sufficiens instructio, & nota testimonia, ac verissima præstari documenta. *ibid.* n. 8.

Administratores Civitatum.

Administratores Civitatum habentes liberam potestatem.

INDEX RERVM

testatem possunt transigere, & observatum fuit per electos Civitatis Neapolis; & assertur decretum. decis. 139. n. 37.

Aedificium Vide in verb. *Vicini*.

Agnatus.

Privilegia particularia agnatis competentia. d. 100. n. 84.

Agnatus praefertur extraneo in emendo, quando vult solvere praetium, quando vero non vult solvere, tunc expectata morte alienantis, potest habere feudum alienatum nullo refuso praetio. ibid. n. 85. & 95.

Et quid respectu fructuum. ibid. n. 96.

Alia exempla privilegiorum agnatis competentium. ibid. n. 86.

Agnatis aliquando praefertuntur extranei in educatione, quando ex iustis causis erit expediens pupillo. ibid. n. 87.

Possessor feudi alijs in feudum dare potest invito agnato, verum post eius mortem agnatus revocat, & quid dedit absque consensu domini. ibid. n. 88.

Agnati, & dominus si concurrant ad redimendum feudum, quis praefertur. ibid. num. 89.

Intellectus §. *Titius si de feud. de sanct. fuer. contr.* eandem materiam continentis. ibid. n. 90. 106. & 109.

Haeres agnatus, cui competit praelatio, an compelli possit, ut declaret, si intendit uti iure praelationis, & an possit coartari terminus anni datus à iure. d. 111. num. 10. & 14.

Agnatus praefertur in venditione feudi pro aequali praetio, quod ab alijs offertur. ibid. num. 12.

Actio praelationis incipit oriri post factam venditionem. ibidem numero 13.

Agnatus declarans nolle emere ante tempus à iure concessum, adhuc sequuta deinde venditione, poterit redire ad ius renunciatum. ibid. n. 14. & 16.

Alienatio.

Alienata re litigiosa in clericum an per Iudicem saecularem possit procedi ad executionem sententiae, vel sint remittenda concernentia executionem ad Iudicem Ecclesiasticum num. 1. 4. 5. & 14.

Alienata re litigiosa quando sit agendum adversus novum possessorem revocatoria, & quando possit exequi contra possessorem, & proferri sententia contra conventum ex decreto Iudicis laici. ibid. n. 2. & 15.

Alienatio rei litigiosae est nulla, & habetur ac si non fuisset facta. ibid. n. 6. & 10.

Bona in causam iudicati pignori capta si fuerint in clericum alienata ab ipso reo sine auctoritate Iudicis, auctoritate eiusdem Iudicis laici sunt vendenda. ibid. n. 17.

Alienatio rei litigiosae an dicatur, si eodem die citationis reperiatur alienata res, super qua mota est lis. ibid. n. 18.

Litigiosi vitium an habeat locum in alienatione facta ex causa dotis. ibid.

Alienatio facta contra prohibitionem homini succedentem ad prohibitionem legis, siue Iudex ille sit siue testator, idem ipso iure nulla est, ut nec iurifurandi interpositi auctoritate confirmari possit. ibid. n. 9.

Vide inf. in ver. appellatio in pen. summ.

Annuus redditus.

Annui redditus an dicantur sit in loco contractus solutionis, & leges eiusdem loci attendantur, vel ubi sunt bona obligata. d. 121. n. 8.

Antefatum.

Antefatum si est promissum constitui, habetur pro constituto. d. 129. n. 7.

Apoca.

Apocam alteri solvendam si praesentet quis, mutato nomine, ut pecuniam recipere, qua veniat poena placendus. d. 58. n. 1.

Et poena falsi coercendus erit, quae est arbitraria. ibid. n. 2. & 4.

Et si pecunia acceperit, furtum committit. ibidem num. 3.

Appellatio.

Si est prohibita appellatio à sententia lata per delegatum, non est prohibitus recursus ad Principem, qui ex gratia, & benignitate potest concedere, & ita decisum. d. 4. n. 9.

Appellatio ab interloquutoria in S. C. revidetur ex eisdem actis ad relationem, & ea est propria, quae fieri solet per delegatum Principis. ibidem num. 25.

Nisi versetur in causa appellationis à sententia, & merè interloquutoria inter partes, quo eventu si terminus petatur non ad finem devolvendi negotium ob gravamen ad Iudicem, ad quem sed ad probandum incumbens pro reiectione exceptionis clericatus allegati in prima instantia, & non bene probati, non erit denegandus, ibid. num. 26.

Et observantia S. C. circa hoc traditur. ibid. num. 27.

Praxis, quando ad instantiam fisci praeceditur in causa appellationis a decreto incompetentis Iudicis. ibid. n. 20.

In appellatione ab interloquutoria habente vim diffinitivae servantur omnes sollemnitates, quae servari debent in appellatione à diffinitiva. ibid. num. 22.

Et potest ex novis actis iustificari, & ita decisum. ibid. n. 23. & 28.

Ab interloquutoria competentiae, vel incompetentiae Iudicis de iure civili appellatio permittitur, & cum ratione. d. 5. n. 1. & 2.

Appellatione pendente a pronuntiatione competentiae Iudicis, quae est interloquutoria procedi non potest ad ulteriora, & cum ratione ibid. nu. 3. 4. & 5.

Appellatio denegatur, cum inter duos Iudices est de iurisdictione contentio, & ad alterum pertinere superior pronunciat, & quare ibid. n. 6.

Sic quoque appellatio a tali interloquutoria non competit, quando decretum super competentia propter Iudicis executionem habet, adversus quod reclamatio tantum competit, eaque pendente processus ad ulteriora non impeditur & ita decisum. ibid. num. 7.

Appellatio est species defensionis. d. 33. n. 6.

Appellatione pendente si Iudex sententiam exequi velit potest ei resisti. d. 62. n. 155.

Appellatio à decreto absolutionis, seu minoritatis poenae lato per M. C. in beneficium vassalli Baronum

roni non conceditur. d. 63. n. 38.
A decreto absolutionis à pœna pecuniaria admit-
 titur Baroni appellatio. ibid. n. 39.
Provocatio fit ad maiorem, & non ad minorem
 Iudicem. q. 69. n. 10,
 ... propriè dicitur, quando aliquis in iudicio
 conqueritur de aliquo actu iudicario tendente
 in ipsius læsionem, ad superiorem recursum ha-
 bendo. ibid. n. 11.
Appellatio in causa possessorij admittitur ad effe-
 ctum devolutivum, non suspensivum d. 94. n. ...
Tam in rimedio *quorum bonorum* quàm *l. fin. C.*
de edic. D. Hadr. toll. non admittitur à sententia
 immissionis in possessionem. ibid. n. 2.
In nullo possessorio retinendæ, adipiscendæ, & re-
 cuperandæ admittitur ad effectum suspensivum
 ibid. n. 3.
Impedit sententiam latam in possessorio, quodad
 fructuum restitutionem, non autem quodad il-
 lus immissionem. ibid. n. 4.
In causa possessorij secundum saniores sententiâ
 executionem non impedit, ubi causa modici
 præiudicij est, & de momentanea agitur posses-
 sione. ibid. n. 5.
Admittitur in causa possessorij, si in possessionem
 mittendus interim lucraretur fructus. num. 7.
Appellatio an, & quando fit deneganda à senten-
 tijs latis in causis possessorijs. ibid. num. 3.
Appellatio suspendit iudicatum. d. 117. num. 3.
Appellatio à decreto pro alimentis præstandis ad
 finem retardandi executionem non cõceditur,
 nec appellans in causa appellationis, auditur,
 nisi alimenta prius solverit, etiam si iure actio-
 nis petatur, data alimentandi ipopia. d. 132. n. 2.
Appellans ad quid concedatur in alijs Tribunalibus
 quàm in S. C. pro vitanda desertione appella-
 tionis. d. 144. nu. 17.
Vide in ver Absentia. Accusator, Articulus, Famu-
 lus, Vicinus.

Aqua.

Aqua, quæ oritur in publico solo, Regis est. d.
 235. num. 1.
Quæ oritur in territorio privati, est domini ipsius
 prædij. ibid. n. 2.
Quæ intrat naturali cursu per territorium alicuius,
 fit domini ipsius territorij. ibid. num. 3.

Archiepiscopus.

Archiepiscopus delinquens in territorio Episcopi,
 submittit se iurisdictioni Episcopi. d. 65. n. 10.
Archiepiscopus delinquens in foro suffraganei
 non potest cognosci à suffraganeo, sed à supe-
 riore, & ita etiam Baro delinquens in territo-
 rio vassalli. ibid. n. 11.

Argumentum.

Argumentum à correllativis est in iure validum.
 d. 131. n. 4.
Vbi subnectitur ampliatio.
Argumentum de tempore ad locum quando pro-
 cedat. d. 141. n. 6.

Arma.

Arma prohibita asportans an sit puniendus si non
 sit apprehensus. d. 43. n. 1.
Et quid observetur in M. C. ibid. n. 2.
Deliquens cum armis prohibitis, si non sequutum
 fuit vulnus, an sit puniendus pœna armorum si
 est maior pœna delicti. ibid. n. 3. & 5.

Articulus.

Articulus iuris spiritualis per Iudicem Ecclesiasti-
 cum est decidendus. d. 3. n. 5.
Articulus incompetentiæ Iudicis, quamvis inci-
 dat in causa criminali, dicitur Articulus civilis,
 & sic competit appellatio, quamvis per ritum
 prohibetur appellare. q. 41. num. 7. & 8.
Articulus remissionis ad Iudicem Ecclesiasticum
 petita per vassallum Baronis inquisitum uti
 clericum in M. C. carceratum ad eandem M.
 C. & non ad Baronem pertinet, & ita deci-
 sum. d. 10. num. 1.

Asscuratio.

De asscurationis materia remissivè d. 131. n. 10.

Assensus.

Assensus *Constit. Licentiam* æquiparatur assensui
 capituli olim concessi per Carol. V. incip.
 Item supplicando. d. 99. n. 15.
Assensus capituli comprehendit etiam præsum-
 ptam obligationem, ibid. n. 16.
Semper concassus intelligitur quousque mens, &
 ratio d. capit. viget. ibid. n. 17.
In terminis *cap. Reg.* an sufficiat tacita hypothe-
 ca à lege subintellecta adversus *Comer.* abne-
 gantem adducuntur quàm plures DD. maxi-
 mæ autoritatis ibid. num. 18. & 23.
Legis assensus super bonis feudalibus illius est vir-
 tutis, ut hypotheca legis favore inducta suum
 operetur effectum super eisdem bonis. ibid.
Assensus capituli Neapolitani quando locum ha-
 beat, & operetur in capitulis matrimonialibus
 ibid. n. 2. & 16.
Assensus trahitur ad personam à lege subintelle-
 ctam. ibid. n. 21.
Producitur ad hypothecam ab eadem inductam.
 ibid.
Actio hypothecaria competit mulieri vigore as-
 sensus capituli Neapolitani etiam si promit-
 tens dotis restitutionem, expressè non obli-
 get bona feudalibus, & cum ratione. ibid. n.
 23.
Satisfit rationi *D. Reg. Roy.* adversus dotem
 adductæ. ibid. n. 24.
Hæc opinio pro dote nunc est obullata duplici
 decisione, una per S. C. altera per Reg. Cam.
 prolata. ibid. n. 25.
De iure Regni per *pragmaticam. 11. feud.* contra-
 ctus feudorum super quibus præstandus est as-
 sensus, nullius roboris & momenti sunt si fir-
 mati, & celebrati non sint per acta publica in
 posse Notariorum. q. 105. n. 3.
Assentire qui tenetur, si recusat, habetur, ac si as-
 sensum præstitisset. q. 135. n. 16.
Assentire denegans dicitur afficere iniuria eum
 in cuius beneficium assentire tenetur, ibid.
 num. 18. Vide inf. ver, Promissio.

Assistentia.

Venditione feudi hereditarij novi sub hasta facta
 in iudicio assistentiæ præstitæ creditoribus an-
 terioribus, ac interposito decreto pro consignatione
 possessionis, an facto deposito eiusdem
 quantitatis oblata per ultimum licitatorè pro
 solvendis creditis anterioribus super feudo
 prædicto, competat possessori retentio, vel
 creditori, & agnato prælatio. d. 104. n. 1. & seq.
Et adversus retentionem, & prælationem conclu-
 di-

ditur. *ibid.* n. 10. & seqq. & ita decisum. nu. 20.
 Possessor, qui reperitur creditor super re possessa, hypothecaria conventus excludit exceptione creditorem posteriorem agentem hypothecaria, ac etiam iure assistendi, & quare. *ibid.* nu. 2. & 4.
 Exceptiones, quæ remouent creditorem agentem hypothecaria, militant pro absoluto contra creditorem agentem iure assistendi. *ibid.* nu. 5.
 Sententia super assistentia lata ad finem vendendi, ut ex pretio creditoribus satisfiat, æstimationo ipsius rei solvenda est. d. 104. nu. 6.
 In assistentiæ iudicio quæ probationes requirantur d. 116. nu. 2.

Attentata.

Ex nullitate actorum sequitur quod omnia attentata sunt ante omnia reponenda. q. 62. n. 154.

Auxilium.

Vxor, quæ domum scienter præbuit ad sui viri necem, eademque poena plectenda erit, quæ puniendus venit interfector, & sic poena ultimi supplicij. d. 30. nu. 1. & 2.
 Domum scienter præbens, ut stuprum, adulteriumve cum aliqua matrefami. vel cum mascululo committatur, cuiuscunque sit conditionis tanquam adulter punitur. *ibid.* nu. 3.
 Domum scienter accomodans ad faciendum tractatum de committendo homicidium, quod postea patratum sit, eadem poena cum principali delinquente puniendus erit. *ibid.* n. 4.
 Domum præbens, ut ibi quis occidatur, vel de occidendo agatur, auxilium, favoremque dare censetur, necisque causam præbere videtur, sicut qui ponit gladium in manu furiosi. *ibid.* n. 5.
 Delinquenti auxilium præstans ante delictum, & in ipso actu perpetrandi delictum, eadem qua deliquens, erit poena plectendus. *ibid.* n. 6.

B

Bannitus.

Bannitus de uno loco censetur pariter bannitus à loco ei adiacente. d. 50. n. 19.

Baro.

Baro habet præsumptionem pro se in territorio sui fedui d. 8. n. 4.
 Baro contendens vassallum uti laicum ad ipsum remitti debere in termino super remissione ad Iudicem Ecclesiasticum petita per vassallum clericum dato per M. C. audiendus non est, potest tamen Iudicem instruere, fiscumque adiuvare, testes, & scripturas producere absque nominatione, & ordine iudicij, & ita decisum. d. 10. num. 4.
 Baro non potest vassallum inuitum alteri delegare. d. 29. nu. 5.
 Baro an, & quando possit delegare causam, quando iniuria est illata in eius personam, uti priuatam, vel eius officiales. d. 63. nu. 30.
 Baro, vel delegatus ab ipso an possit cognoscere de iniuria eidem Baroni illata, remissivè. *ibid.* n. 3.
 Curia Baronis non potest iudicare in causis inter

subditos, & ipsum Baronem. d. 63. nu. 31.
 Et quid si iniuria illata sit consanguineo, seu alij coniuncto Baronis. *ibid.* n. 32.
 Et an possit causam delegare, quando vassallus est inimicus ipsius Baronis. *ibid.* n. 33.
 Suspectus in cognoscendo, an, & quando sit suspectus in delegando. *ibid.* n. 34.
 Baro, an, & quando possit creare Capitaneum consanguineum suum. *ibid.* n. 35.
 Baro si assumat defensionem quando casus esset dubius, Capitaneus Baronis erit suspectus, verum pro liquidis, & notorijs poterit per suum Capitaneum compellere, carcerare, & mulctare. *ibid.* n. 37.
 Baro poterit defendere decretum sui Iudicis, quando partes ex consensu coram Iudice appellationis causam remanere petunt. *ibid.* n. 40.
 Baro dicitur Regius officialis. d. 65. numer. 3.
 Barones quando dicantur Cives Neapolitani, & gaudeant eorum privilegijs. *ibid.* n. 5. & 16.
 Baro propter delicta amittit dignitatem, quam habet, ut Baro. *ibid.* n. 9.
 Barones subsunt Magnæ Curie, & quando id procedat. *ibid.* n. 6. & 17.
 Inter authoritates, & privilegia Baronum non est, quod sit exemptus a iurisdictione alterius Baronis. *ibid.*
 Baro an sit exemptus a iurisdictione Baronis proprii domicilij, seu delicti, & quid iudicatum. *ibid.* n. 1. & 18.
 Baro an possit punire Conbaronem delinquentem, & officialem Iudicis majoris. *ibid.* n. 8. & 12.
 Baro non potest cognoscere de delicto commisso per Baronem habentem æqualem iurisdictionem. *ibid.* n. 12.
 Baronia quando dicatur dignitas, & quæ dicatur Baronia. *ibid.* n. 13.
 Baro si delinquat in territorio proprii domicilij sub iurisdictione alterius Baronis, non remanet exemptus a iurisdictione ordinaria proprii domicilij, & delicti, & ita pluries decisum, quicquid dicant alij. *ibid.* n. 18.
 Barones, & feudatarij in Regno Siciliae de demanio eorum feudi concessiones de novo facere nequeunt, sed tantum excadentias cum antiquo canone locare. d. 76. n. 1.
 Nec etiam defensas, sed forestas, & clausuras construere possunt, & de ratione. *ibid.* nu. 2.
 Baronibus, & feudatarijs Regni per registrum Imperatoris Federici permittitur terras etiam steriles absque assensu concedere, non in pecunia, sed ad certam fructuum portionem non tamen modicam, vā per hoc fraus præsumi possit. *ibid.* n. 6.
 Baro factum territorij, in quo Universitas usum habet, potest mutare, non iure servitutis contra usum voluntatem, & de pascuis, & locis nemorosis arbusta, oliveta, & seminatoria facere, non tamen taliter, ut Civium usum impediat, & ita decisum. *ibid.* nu. 7.
 Secus, autem quando vassalli iure servitutis usum habent: nam tunc nec concedere nec mutare faciem licet, etiam in melius. *ibid.* nu. 8.
 Melius non est, quod sit contra voluntatem usum habentis. *ibid.*

- Barones ob publicam causam possunt prohibere ob salubritatem aeris artes fœtidas in certo loco. d. 127. n. 5.
- Et in expulsiōe faciēda in casibus predictis, ne fiat fraus, quid observandum, & an tunc liceat in suburbis habitare, remissivè. ibid. nu. 6.
- Vide sup. in ver. *Appellatio* circa med. Archiepiscopus, Articulus, & infra in ver. *Privilegium*, & in ver. *Vsus*.
- Bastardus.*
- Bastardi, & naturales idem sunt. d. 56. n. 9.
- Doctoratus dignitas non transit ad filios bastardos, sed naturales, & ita decisum. ibid. n. 10. & 12.
- Filiorum appellatione, an, & quando veniant bastardi, & an in statuto concedente immunitatem Doctoribus, & eorum filiis veniant naturales ibid. n. 11.
- Bastardus ex nobili genere natus, an gaudeat nobilitate paterna. ibid. nu. 13. & 17.
- Bastardorum, & naturalium natio descendens ex nobilibus reputatur vilior, & deterioris conditionis, quam sit plebeia, & si de consuetudine retineant familiæ nomen, tamen non sunt agnati, quoad succedendum in hæreditate, honore sed dignitate, familiæ, & stricte, & proprie, non dicuntur de domo ibid. n. 15.
- Bastardi a quibus excludantur. ibid. nu. 27.
- Et quid observetur in Gallia, & Hispania. ibid. numer. 28.
- Bellum.*
- Hostium contra Regem Catholicum conspiratio, immodicique sumptus ad bellum sustinendum enarrantur ad disceptationem de donativo tempore belli. n. 1.
- Donare non dicitur, qui Regis necessitati succurrit. ibid. nu. 2.
- Civitas Neapolis qua ratione subvenire Regijs necessitatibus possit. ibid. n. 3.
- Regijs literis est adhibenda fides ibid. n. 4.
- In Principe semper præsumitur veritas. ibid. n. 5.
- Principi aliquid afferenti accedente Concilio, creditur. ibid. n. 6.
- In dubio creditur Principi, qui se in necessitate constitutum faretur. ibid. n. 7.
- Princeps præsumitur iustus, & consequenter iusta presumuntur facta ab eo. ibid. nu. 8.
- Aurea dicta *Ferdinandi Navarrete*, *Conservacion de Monarquias*, in materia donativitatis transcribuntur. ibid. n. 9.
- Utilitas, & necessitas publica inducit obligationem naturalem. ibid. n. 10.
- Authoritas *P. Remi gubern. human. exemplis Sacra Scriptura* ad donativa hortantis, resecatur. ibid. nu. 11.
- Rex Catholicus recto iure potest potestatem vestigalia ad defendendam Rempublicam, & quæ requirantur ad hoc, ut iusta decantur. ibid. num. 12.
- Gabella absque peccato imponi potest, concurrente maiori parte Civitatis. ibid. nu. 13.
- Subventio, quæ sit Principi ob necessitatem, non videtur donatio. ibid. n. 14.
- Princeps urgente necessitate absque consensu populi potest tributa imponere. ibid. nu. 15.
- Scitissima dicta ad id probandum coarctantur *Cavalli, Lessij, Taciti*, & aliorum. ibid. n. 16.
- Consilium Procerum in legibus condendis pro conservanda Republica non necessario requiritur. ibid. n. 17.
- Bona nobis auferri possunt necessitatis, & publicæ utilitatis causa. ibid. nu. 18.
- Leges transgredi non improbum putatur, instante necessitate. ibid. n. 20.
- Bona subditorum dicuntur Principis quoad protectionem, & jurisdictionem, non quoad proprietatem, secus data necessitate. ibid. num. 21.
- Sacra Scriptura in lib. 1. *Reg. cap. 8.* autoritate SS. Petrum explanatur. ibid. n. 22.
- S. Toma epistola* in materia tributorum assertur. ibid. n. 23.
- Publicæ expensæ in damnum domini cedere non debent. ibid. n. 24.
- Judex ordinarius tempore summæ necessitatis Cives compellere potest ad pecuniâ mutuâdam quam deinde reddet cum moderatis usuris. ibid. nu. 25.
- Idictio iusta est, quæ concurrente publica necessitate proportionabiliter imponitur. ibid. num. 26.
- Donativum debetur causa belli etiam longinqui. ibid. n. 27.
- Mediolanensis Ducatus est antemurale Regni Neapolis. ibid. n. 28.
- Tributum dicitur iustum, licet bellum sit in alio Regno, & ad hoc irrefragabilis sententia *Vasq.* adducitur. ibid. n. 29.
- Capitula Papæ Honorij Regno Neapolitano concessa subventionem Regi non tollunt tempore necessitatis, etiam si bellum sit extra Regnum. ibid. n. 30.
- Solemnis doctrina *Iacob. de Ayell. de iure ad hoc* inferitur. ibid. n. 31.
- Exemplum Scipionis, Agatoclis, & Metelli expenditur. ibid. n. 32.
- Concessio quælibet, & quodcunque privilegium necessitati cedit. ibid. n. 33.
- Privatis licet refecare quotidianos sumptus, minime autem Principum. ibid. n. 34.
- Princeps culpa sua inops effectum tributum exigere potest. ibid. n. 35.
- Liberalis gestus Romani patriciatus pro sustentando bello enagatur. ibid. n. 36.
- Qua ratione, & a quibus tributum sit præstandum si Regni vires non sufficiant. ibid. n. 37.
- Ecclesiastici, & Ecclesiastica bona tenentur contribuere tempore publicæ necessitatis. ibid. n. 38.
- Cum ea tamen conditione, quod laicorum non suppetant facultates, & Summus consulatur Pontifex. ibid. n. 39.
- Ecclesiasticæ personæ deficientes a subventionem publicarum necessitatum peccant. ibid. num. 40.
- Summi Pontifices concedere solent decimas bonorum Ecclesiasticorum Principibus laicis tempore necessitatis. ibid. n. 41.
- Pium, & egregium facinus Pij Papæ V. pro substando in Belgio bello celebratur. ibid. n. 42.
- Remedia pro exigendo tributo a bonis Ecclesiasticorum remissivè libantur. ibid. n. 43.

Beneficium.

Beneficij collatio an valeat, posito, quod ut clericus impetret beneficium, quamvis non sit ordinatus. d. 7. n. 2.

Bullam beneficij cum eius possessione producere non est sufficiens, ad hoc ut beneficiatus forum declinare possit ibid. num. 9. & 15.

Beneficium non cadit in laicum. ibid. num. 10.

A beneficium impetrante stylo Curiae debet fieri mentio de clericatu. ibid. n. 11.

Beneficium Ecclesiasticum non debet, conferri, nisi ei qui per Ecclesiasticum ordinem serviat in divinis officiis, vel saltem sit tonsuratus. ibid. n. 12.

Beneficium an ipso facto amittatur, si matrimonium contrahatur sine Parocho, & testibus contra formam Concilij Tridentini, remissive. d. 15. n. 11.

Beneficium, si vacet ipso iure, si non, sententia declaratoria erit necessaria pro possessionis avocatione. ibid. n. 14.

Ea tamen lata retrahitur ad tempus matrimonij contracti. ibid. n. 15.

In beneficiis concessis, quando vacaverint sub incerta taxa, attenditur valor, quantum valuerit illud beneficium, tempore concessionis, sed tempore vacationis cum eo tempore illa concessio effectum sortiatur. d. 108. n. 14.

Beneficiatus, qui renuntiavit beneficio in alicuius favorem, interim donec fuerit admissa renunciatio per superiorem, sciverit fuisse, receptam facit fructus suos. ibid. 35. & 37.

Committens, delictum, propter quod esset dignus privatione beneficij, donec non fuerit condemnatus, & privatus per sententiam, facit fructus suos ibid. n. 36. seq. & 40.

Beneficiu.

Introducta causa, an competat privilegiato beneficiis. d. 14. n. 2. & 7. & d. 18. n. 1.

Beneficia denegantur post lapsum triginta dierum litibus pendentibus a die editae pragmat. 27. Maij 1621. ibid. n. 2.

Concesso primo beneficio in prima instantia est concedendum, secundum in secunda instantia, ibid. num. 5.

Terminur triginta dierum per Reg. pragmaticam statutus ad petenda beneficia currit a die insufflationis spiritus vitae, & quando instantia eratoerempta, & cum ratione, & ita decum. ibid. n. 9. & 18.

Primum, & secundum beneficium sunt loco restitutionis ob omillas probationes. d. 145. n. 1.

Si processus est compilatus cum maiore, minor succedens an sit restituendus adversus omillas probationes, & quid si instantia esset perempta, & per insufflationem spiritus vitae restituta, & quid decum. ibid. n. 2. & 10.

Brachium.

Brachium per M. C. non impartitur, nisi visis, actis & cognita iustitia. d. 64. n. 8.

Brachium in literis exequutorialibus virtute obligationis incusata non impartitur, nisi inferatur tenor obligationis. ibid. n. 9.

Quod limita in literis exequutorialibus expeditis virtute obligationis Cameralis in alma Vrbe. ibid. nu. 10.

Iurici laico requisito pro imploratione brachij, quando sint exempla edenda, remissive. ibid. num. 8.

Bulla.

Bullae institutionis iuris patronatus a Vicario Episcopi factae an sufficiant, ut clerici inquisitioni in minoribus ordinibus constituti eas producentis remissio fiat ad Iudicem Ecclesiasticum, post aliqualem disputationem affirmativè concluditur, & decisio etiam commemoratur. n. 1. vsque ad fin.

C

Calumnia.

IN fisci procuratore calumniae, vel subornationis omnino cessat praesumptio, cum commodum, & incommodum ad ipsum minimè spectet, & ex officij necessitate procedat. d. 2. numer. 11.

Quae officij necessitas a praesumpta excusat calumnia, & fisci procurator publicata testium dicta apud se semper habet. ibid. num. 14.

Calumniari quando propriè quis dicatur. d. 54. num. 1.

De calumnia an possit puniri actor, aut denunciator, quando non probavit accusationem, seu denunciationem. ibid. nu. 2. & 9. & quid decum in fin.

Calumniator in Regno non punitur pro calumnia ex praesumptionibus, sed evidens calumnia requiritur. ibid. n. 3.

In evidenti calumnia quando quis esse dicatur. ibid. num. 4.

Pœna imposita pro calumnia, & pro iniuriis, ibid. nu. 6.

Causa iusta, quae excusat a condemnatione expensarum, & a pœna calumniae. ibid. n. 12.

Carcer.

Pœna effrangentis carceres M. C. d. 47. n. 1.

Pœna capitalis imposita contra effractores carcerum an de naturali, vel de alia extraordinaria intelligenda sit ibid. n. 2. ubi nu. 3. ponitur decisio.

Casale.

Casale quamvis, quoad iurisdictionem sit a Civitate divisum, tamen adhuc dicitur Civitatis Casale, & quoad reliqua remanet Cives Civitatis. d. 50. n. 11.

Casalenses quamvis orti extra menia, & suburbia Civitatis sunt tamen veri Cives ipsius Civitatis, & gaudent omnibus honoribus, privilegiis, commoditatibus, & immunitatibus, quibus gaudent ipsimet Cives orti in Civitate, & tenentur contribuere omnibus oneribus Civitatis. ibid. n. 12.

Casalia habent proprium, & peculiare districtum, & qui dicatur districtus. ibid. num. 13.

Casalia pertinentiarum alicujus Civitatis a Civitate, ejusque territorio non dividuntur, nec ipsorum territorium circumscribitur, d. 73. n. 1. & 4.

Quod declara, & limita ut ibid. n. 5.

Casali diviso a Civitate, quo pacto sit divisio iurisdictionis distigue, ut ibid. n. 2.

Casale separatum a Civitate retinet eandem iurisdictionem.

visdictionem, qua prius unitum cum Civitate fruebatur. *ibid.* n. 16.

Castellanus.

Castellani tenentur etiam de culpa. d. 46. nu. 4.

Causa.

Cognitio incompetentis spectat ad Judicem causae principalis. d. 10. n. 5.

Causa major potitur praelationis prerogativa. dec. 72. n. 12.

Cautio de non offendendo.

Index compellit ad praestandam cautionem de non offendendo, ubi non est vanus timor, non solum ad partis petitionem, sed etiam ex officio, & etiam si sua culpa damnum timeat. d. 142. num. 4. & 6.

Si ex nova causa accedit offensio, non censetur quis controvénisse. *ibid.* n. 5.

Filij consanguinei, & affines an ad pacem pro affinibus compellantur. *ibid.* num. 9. 14. & 15.

Index cogere potest ad cautionem praestandam etiam reo absoluto, si adhuc durat causa timoris. *ibid.* n. 10.

Iudex potest cogere ad pacem. *ibid.* num. 11.

An laicus possit compelli ad se obligandum de non offendendo pro clerico sibi conjuncto. *ibid.* num. 11.

Altera parte recusante cautionem praestare, altera non tenetur, & praestita habetur pro non data. *ibid.* n. 12.

Census.

Rescissio contractus venditionis annuorum introituum post rescissionem debetur interesse ad eandem rationem. d. 123. n. 5.

Cessio.

Cessio, quando in ea intervenit justum pretium est loco emptionis, & venditionis. d. 112. n. 10.

Cessio actionis contra debitorem, quae fit possessori solvendi a creditore hypothecaria agente, etiam modico dato per viam transactionis, ac donationis illius pluri, quod ultra summam solutam debetur, an subiaceat dispositioni l. per diversas, & l. ab Anastasio C. mandati d. 120. n. 1.

Dispositio praedictarum legum per diversas, & ab Anastasio procedit, & per illas cessio similis improbat, in qua litis intercedit redemptio. *ibid.* num. 2.

At locum sibi non vendicat in indubitatis, & certis actionibus, quarum actio speciali jure subsistit. *ibid.* n. 3.

Actiones indubitatae, ac certae, quae dicantur *ibid.* num. 4.

Item locum non obtinet in debito confessato, & acceptato. *ibid.* n. 5.

Nec etiam procedit in transactione, ut fuit hic comprobatur, nec in quam pluribus aliis casibus relatis. *ibid.* n. 6. 7. 8. & 9.

Vide inf. in ver. Clericus.

Citatio.

Citatio an ita afficiat citatum, ut si contumax fiat, eo ipso possit a Judice mulctari sine nova citatione super hoc diffidium est non modicum apud Scrib. quod pulchro distinctionis foedere conciliatur. d. 71. n. 10. & seqq.

Citari uxorem haeredem relictam sua vita durante sufficere censuit S. C. d. 89. num. 1.

Sed quid si substitutus, vel proprietarius compareat, remissive. *ibid.* n. 3.

Citatio, imò sola denunciatio constituit quem in mala fide. d. 108. n. 6.

Confugiens ad Ecclesiam potest in ea citari, & contra eum non comparentem, & contumacem procedi, modo per talem sententiam citat aliqua sanguinis poena, vel corporalis non infligatur. d. 141. n. 1. & 4.

Commissio de citando est actus judicialis, & non potest fieri in Ecclesia. *ibid.* n. 2.

Citatio verò, quae fit per nuncium, non dicitur actus judicialis, & potest fieri in Ecclesia. *ibid.*

Citatio verbalis potest fieri in alieno territorio propria auctoritate, nulla expectata licentia vel implorato auxilio ex frequentissimis Scribentium suffragiis. *ibid.* n. 3.

Textus declaratur in l. dies festus C. de feriis. *ibid.* num. 5.

Citationem verbalem fieri posse in Ecclesia, est communis Scribentium opinio. *ibid.* num. 1.

Civis.

Civis quibus modis quis dici, vel effici potest. d. 74. num. 1.

... dicitur, qui in ipsa Civitate uti Civis stipendia meretur. *ibid.* n. 2.

Hinc omnes milites Hispani, qui sunt in Civitate Neap. privilegio Neapolitano gaudent, & ita decisum. *ibid.* 3.

Et pariter milites legalis, & sic inermis militiae, & praesertim Doctores externi in studio Neapol. ad legendum conducti, eodem gaudent privilegio. *ibid.* num. 4.

Civis etiam dicitur ratione originis, tum propriae tum paternae, *ibid.* n. 5.

Civis Neap. origine, mutato domicilio, an, & quando Civis esse desinat. *ibid.* num. 6. & 7.

Civis definit esse, omneque jus Civitatis amittit qui Civitatem dereliquit, cum illam perire videt. *ibid.* num. 9.

Immunitas ex laudo declarata in beneficium Civium non extenditur ad Cives ex privilegio. d. 75. n. 2.

Cives allesti, quando gaudeant prerogativis Civibus debitis. *ibid.* nu. 4.

Cives ex privilegio dicuntur veri Cives. *ibid.* nu. 5. & 7.

Cives allesti in loco, in quo habitant, & onera sustinent, non sunt comparandi cum exteris. *ibid.* nu. 9.

Universitas allestiendo Cives, praedjudicat Baronum in eo, quod in consequentiam venit. *ibid.* n. 10.

Vide in ver. Casale.

Clausula.

Constituti, & precarii materia declaratur remissive. dec. 115. nu. 4.

Ad exequutionem realem super bonis per Clericum possessis quomodo sit procedendum, remissive. dec. 2. n. 17. ubi in fine per viam remissionis indicatur distinctio quatuor completens casus.

De modo probandi clericatum, remissive. dec. 7. n. 8.

Bonorum communio si generet alterationes & dif-

INDEX R E R V M

diffidia , licito iure mandatur illorum divisio .
decif. 27. num. 25.

Clausula , *appellatione remota , vel equipollenti* ,
quid operetur in delegatione , decif. 4. nu. 9.

Clausula annullativa ratione prohibitionis est
pœna. d. 51. num. 4.

Clausula decreti irritantis in gratia appositam
num tantum irritet , & inanem reddat actum
illum , super quo interponitur , & ad alia ex
Principis etiam voluptate non porrigatur.
ibid. n. 13.

Clausula generalis nunquam refertur ad specifi-
cata. d. 62. n. 117.

Clausulae , *Constitutæ , & præcarij* ex quibus as-
sistentiæ proficiscitur remedium , alia etiam
includens remedia , secundum naturam prin-
cipalis obligationis restringuntur. d. 104. n. 4.
Clericus.

Clericus an remaneat subiectus dispositioni Re-
giæ Pragmaticæ , si velit facere præventionem
adversus instrumentum. d. 2. num. 16.

Statuta , seu consuetudines laicorum in decisio-
nibus causarum non ligant clericos , & perso-
nas Ecclesiasticas secus si respiciant processum
faciendum , & ordinem iudicij , ut ibid. pau-
lò infra. ibid.

Ex deposito facto spontè per Clericum ut audia-
tur super nullitatibus , dicitur præventa cau-
sa , & non persona. ibid.

Clericus litigans in foro seculari arctatur ex
tempore præfixo instantiæ à statutis laico-
rum , & cum ratione. ibid.

... litigans in iudicio seculari , arctatur statu-
to disponente super exhibitione mandati. ibid.

Clericus actor succumbens condemnatur per iu-
dicem laicum in expensis. ibid.

Clericus agens contra laicum rei vendicatione ,
vel actione personali super re Ecclesiæ , aut ip-
sius clerici debet coram Iudice seculari eum
convenire. d. 1. n. 8.

Ratio , quare clerici sint exempti à iurisdictione
Imperatoris. ibid. nu. 11.

Cessio non potest fieri lite pendente ad effectum ,
ut iudicium transferatur in cessionarium , sed
iudicium currit cum cedente , & sententia exe-
cutioni demandatur contra novum possessorem ,
quamvis alienatio in clericum facta sit ,
sive scientem , sive ignorantem rem esse liti-
giosam , & sive actio sit in rem , sive in perso-
nam , sive de re ipsa , vel generalis. ibid. n. 7.
& 8.

Clericus effectus post ceptum iudicium coram
Iudice laico an declinabit forum. ibid. nu. 12.

... successor laici an ligetur instantia cepta co-
ram Iudice laico. ibid. n. 13.

... dum litigat in Regijs Tribunalibus tenetur
ad observantiam , *cap. conventus*. ibid. n. 16.

Agens ad advocandam pecuniam à Iudice laico li-
beratam clerico in concursu creditorum co-
ram quo Iudice agere debeat. ibid. n. 17.

... suscipiens ordines minores , & beneficium
Ecclesiasticum obtinens post delictum commis-
sum in fraudem Regiæ iurisdictionis , an ga-
udeat fori privilegio. ibid. n. 19.

... & quid si esset causa , & persona præventa ,
quid in clerico primæ tonsuræ , & quid deci-

sum. ibid. n. 20. 22. 23. 25. 26. & 29.

... amittens fori privilegium ratione fraudis
non amittit privilegium *cap. si suadente dia-*
bolo. ibid. n. 24.

... primæ tonsuræ cum falsis dimissorijs initia-
tus non gaudet fori privilegio . Et quid si sit
irregularis quia bigamus. ibid. n. 29.

... nulliter ad ordines promotus , quia irregu-
laris , an gaudeat fori privilegio , & de praxi ,
quæ observatur per Iudicem laicum , quando
reperitur in eius posse. ibid. nu. 30. & 31.

Clericus possessor beneficij an habeat probare
titulum clericatus. d. 7. n. 1. & 15.

Non præsumitur quis clericus , nisi probet , se
clericum esse. ibid. nu. 3.

Articulus clericatus , qui in facto consistit ,
cum inciderit coram Iudice causæ criminis ,
coram ipso sunt producendæ Bullæ ordinum ,
& beneficiorum. ibid. n. 4.

Index laicus saltim per modum causæ potest pro-
nunciare. declinatoriam clerico non compe-
tere ibid. nu. 5.

Clericus ad hoc ut remitti possit , quæ probare
debeat. ibid. n. 6.

Articulus remissionis clericatus est maximi præ-
iudicij seculari iurisdictioni. ibid. n. 7.

Quæstio iuris si inciderit super invaliditate cleri-
catus , erit remittenda , & decidenda per Iu-
dicem Ecclesiasticum. ibid. n. 8.

Prima tonsura , seu alijs ordinibus , quis initia-
tus non præsumitur , nisi probetur. ibid. n.
13.

Literæ collationis beneficij non probant clerica-
tum , nisi ostendatur scriptura de clericatu
confecta. ibid. n. 14.

Modus probandi clericatum , remissivè. ibid. n. 16.

Iudicium remissionis petitiæ ad Iudicem Ecclesia-
sticum per clericum inquisitum summarium
dicitur ad Iudicis instructionem. d. 10. n. 3.

Index laicus super incidenti non poterit cogno-
scere contra clericum , sed tantum virtute ri-
tus pronunciare super competentia. ibid. n. 6.

Clericus an benè , vel malè fuerit captus , cog-
nitio hæc in Gallia spectat ad Parlamentum , &
ita decifum. ibid. n. 7.

Clerici in secularibus causis , & seculari foro pa-
trocinari non possunt , exceptis causis Eccle-
siarum , & miserabilium personarum. d. 12.
n. 1.

Tex. in l. quidam consulebant , ff. de re iudica-
ta , & l. idem Vipianus in fine ff. de excusat.
tutor. in præsentis articulo expendantur. ibid.
nu. 4.

Clericos coniugatos tonsuram , ac vestes clerica-
les deferentes fori privilegio gaudere conclu-
ditur. d. 13. nu. 1.

Eas minimè deferentibus denegatur. ibid. n. 2.

Nec monitionem aliam necessariam esse ex com-
muni DD. sententia notatur. ibid. n. 3.

Statim ac clericus coniugatus tonsuram , & ve-
stem clericalem dimittit , exutus censetur om-
ni privilegio , ita ut eo uti nequaquam possit ,
ideoque si deprehensus fuerit absque tonsura ,
& veste clericali , vel sine veste sed cum tonsura ,
vel cum veste sine tonsura , clericali non gau-
det privilegio. ibid. n. 4.

Ad hoc ut clericus coniugatus obtinere possit in declinatoria fori, oportet articulare, & probare unicam, & virginem dixisse, & tempore delicti, & capturae habitum, & tonsuram gestasse. *ibid.* n. 5.

Et priusquam praedictas qualitates probet, secularis iudex eum remittere non tenetur. *ibid.* n. 6.

Clericale namque privilegium clerici coniugati lenius, quam non coniugati amittunt. *ibid.* n. 7.

Clericus in minoribus absque beneficio tenetur probare se continuò habitum, & tonsuram detulisse iuxta Conc. Trid. decretum, & Constitutiones plurimorum Pontificum, neque sufficit aliquoties detulisse, sed perseverantia, & continuatio requiritur. *ibid.* n. 8. & 10.

Clericus in minoribus dimisso habitu per annum fori privilegio non gaudet. *ibid.* n. 9.

Nec aliqua requiritur monitio. *ibid.* numer. 11. Verum si reassumpserit habitum absque fraude, gaudet *ibid.* n. 12.

Clericus & si non coniugatus enormitatibus se immiscens a iudice laico potest puniri absque alia monitione ex Constitutione Clementis VII. ad instantiam Imperatoris. *ibid.* n. 13. & 15.

Clericos ordine clericali, & habitu relicto in Apostasia tanquam laicos ambulantes, & in crimine deprehensos per iudicem saecularem capi, inquiri, & distringi, per Bullam Leonis X. statutum, est, quae vetat omnibus ordinariis iudicibus, ne quovis modo directè, vel indirectè iudices saeculares in eo impediunt sub poena suspensionis. *ibid.* n. 14.

Contra clericos inveteratos in aggressuris & tyrannis idem operatur diuturnitas temporis, quod trina monitio. *ibid.* n. 16.

Et an, & quando requiratur derogatio. *ibid.* n. 17.

Quae dicantur enormia delicta. *ibid.* n. 18.

Et quid si clericus in sacris constitutus incidat in crimen laesae Maiestatis humanae an per iudicem laicum puniendus sit. *ibid.* n. 19.

Clericus si duxerit uxorem unicam, & virginem, dimittendo habitum, non prohibetur illum reassumere, & reassumendo fori gaudet privilegio. d. 14. num. 1.

Clericus coniugatus in Regno per Regiam pragmaticam gaudet fori privilegio, tam civiliter, quam criminaliter, & quid de iure canonico, *ibid.* num. 2.

Hanc autem exemptionem habebit, si tonsuram & vestes deferat clericales, & Ecclesiae ab Episcopo deputatae serviat. *ibid.* n. 3.

Secus si testes, & tonsuram clericalem non deferat. *ibid.* n. 4.

Vnde clericus coniugatus, si de clericatu excipiat, articulare, & probare debet quod tempore delicti, & capturae incedebat cum habitu, & tonsura. *ibid.* n. 5.

Clericus coniugatus in habitu laicali delinquens in eoque deprehensus, & negotijs saecularibus se immiscens, atque Ecclesiae sibi ab Episcopo destinatae non deserviens, an, & quando gaudeat fori privilegio. *ibid.* n. 6.

Clerici coniugati privilegium clericale sevis amittunt quam non coniugati. *ibid.* nu. 8.

Clericus & si non coniugatus in minoribus ordinibus constitutus propter latitacionem pro alio delicto Ecclesiae non deserviens, & sine habitu, & tonsura incedens, an fori privilegium, absque alia monitione amittat, & quid decisum. *ibid.* num. 9.

Clericus miles effectus an fori privilegio gaudeat. *ibid.* n. 10. d. 30.

Clericus non coniugatus si saevus, atque enormibus delictis se immiscuit, & in ijs diu perseveravit an ad hoc, ut fori privilegium amittat, requiratur trina monitio, & quando dicatur saevus se immiscuisse, ac in ijs diu perseverasse. *ibid.* d. nu. 11. & 12.

Clericus coniugatus non potest impedire fori dictionis sententiam per praesentationem Bullae primae tonsurae, non probans requisita necessaria, attentis fisci probationibus non incesse in habitu, & tonsura, & exercuisse officia contraria, & ita decisum. *ibid.* nu. 13.

Clericus in minoribus ordinibus constitutus an fori privilegio gaudeat, si deserviat Ecclesiae ab Episcopo designatae. *ibid.* nu. 14.

Clericus recusans iudicem Laicum, coram iudice Laico tenetur facere depositum. *decis.* 2. nu. 16.

Clericus comparens uti tertius ad infringendum, vel coadiuvandum iura, an habeat declinatoriam fori, *decis.* 70. num. 24.

Clericus beneficiatus si in alterius favorem renunciaverit beneficia ante sententiam post contractum matrimonium de iure invalidum, renunciatio erit omnibus viribus exhausta. d. 15. nu. 16.

Clericus representat Ecclesiam. d. 20. n. 4.

Reus inquisitus potest capi de mandato iudicis laici etiam si in processu informativo testes fisci nominent ipsum clericum dummodo non reddant causam scientiae, & de ratione d. 143. num. 1.

Summus Pontifex in literis collationis beneficii nominando aliquem clericum non probat illius clericatum. *ibid.* n. 2.

Occurritur cuidam motivo excitato per Grassi. qui contrarium visus est sentire. *ibid.* n. 3.

Mentionata denominatio inducit praesumptionem pro nominato, quod praesumatur clericus, quae praesumptio transfert onus probandi contrarium in adversarium. *ibid.*

Ceterum haec negativa, quod non sit clericus, probatur eo ipso, quod contrarium non probatur ex traditione Innoc. & aliorum. *ibid.*

Clericatus in petitorio non probatur ex partis confessione. *ibid.*

Clericatus qualitas est probanda per eum, qui in clericatu se fundat. *ibid.* n. 4.

Clericatus est sollemnitas extrinseca, quae, non praesumitur, nisi probetur. *ibid.*

Clericatus ex quibus probetur. *ibid.* n. 5.

Nec communis existimatio, nec fama publica supplet defectum Bullarum, quae sunt necessariae ad probandum clericatum. *ibid.* n. 6.

Clericatus possessio non eximit, quem a iurisdictione iudicis saecularis. *ibid.* n. 7.

Ca-

INDEX R E R V M

Captura non est prohibita iudici laico, etiam si articulus clericatus sit determinandus per Iudicem Ecclesiasticum, donec pendet illius definitio. *ibid.* n. 8.

Admentionatam Scribentium traditionem asseritur limitatio. *ibid.* n. 9.

Decisio. *ibid.* n. 10.

Cognatio.

Cognatio spiritalis contracta inter baptizatum, baptizatique patrem, nec non illum levantem, ac suscipientem eiusdem suscipientis personam non egreditur, nullaue coniunctio cum suscipientis filio datur. d. 83. n. 1. & 14.

... est iusta recusationis causa, & ita ex pluribus rationibus decisum. n. 2. & 15. cum seqq. iuncto num. 21.

Cogitationem spirituales inter ipsum baptizatum, & illius patrem, & matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem tantum contrahi ex Sacro Concilio Tridentino statuitur. *ibid.* n. 3.

Collecta.

Vide in ver. Bellum, & inf. in ver. Colonus.

Colonus

Coloni, & familiares monachorum non liberantur à collectis, licet ipsi immunes sint. d. 1. num. 7. & 13.

Colonus potius domino, quam alteri fructus vendere tenetur. d. 106. n. 9.

Commissio.

Verba commissionis secundum formam iuris debent intelligi. d. 62. n. 145.

Vnus ex Regijs Consiliarijs Sacri Concilij uti Commissarius civilis diffensionis an possit procedere in causa criminis propter istam civilem diffensionem subsequuti. d. 67. n. 1. & seqq. & n. 24.

Causa per appellationem in S. C. devoluta, solus ipsius Commissarius pronunciare non valebit, revocando gesta per ipsam M. C. *ibid.* num. 10.

Cum nec interlocutoriam diffinitivæ vim habentem proferre queat, quamvis secus videatur in interlocutoria diffinitivæ vim non habente, *ibid.* nu. 12. & 13.

Communio.

Communis ager à fisco tantum vendi potest. dec. 110. num. 1.

In communionem, vel societatem nemo cogitur inuitus permanere. *ibid.* nu. 2.

Communis fundus si commodam divisionem recipiat, partes eius singulis adiudicantur. *ibid.* num. 3.

Comparitio.

Comparitiones de fero an præsentari possint per procuratorem, vel excusatorem. d. 32. num. 5.

Compensatio.

Compensare idem, est quod solvere. d. 119. nu. 8.

Compositio.

Princeps non componit delicta absque partis remissione, hoc idem observatur, tam in compositionibus, quam in gratia, quæ nec fiunt cum clausula *salvo iure Partis*. d. 53. nu. 39.

Compositio an sit admittenda loco pænæ salvo iure partis, si pœna sit extraordinaria, vel reus, qui compositionem solvit, si iterum pu-

niendus, parte instante; & quid decisum. *ibid.* n. 40.

Gratia, seu compositio fieri potest super incidenti absque partis remissione. *ibid.* nu. 41.

... fieri potest de sententia foriudicationis absque partis remissione. & ita decisi *ibid.* n. 42.

... contumaciæ sit per Regentem M. C. absque partis remissione *ibid.* nu. 43.

Conclusio.

Scripturis per Notarium exemplatis post conclusum in causa præsentatis an committenda sit recognitio petita originalis exemplationis citata parte officiali convictio partibus non suspecto. d. 146. num. 1. cum seqq.

Et affirmative deciditur. *ibid.* n. 10.

Conclusio est allegationum, ac omnium probationum renunciatio. *ibid.* n. 2.

Cum limitatione, de qua inf. *ibid.* n. 4.

Terminus ad concomitandum scripturas privatas post conclusionem præsentatas regulariter non conceditur, & cum ratione. *ibid.* n. 3.

Quod limitatur in aliquibus casibus relatis. *ibid.* nu. 5. 6. 8. & 11.

Sic & termino ad concomitandum apocam trino teste notatam præsentatam post conclusionem datur, & ita decisi. *ibid.* num. 12.

Conditio.

Conditio cum de necessitate tacite inest, non facit actum conditionalem. d. 99. n. 8.

Conditionis defectus semper habet oculos retro, & sic ad tempus dispositionis. d. 108. n. 42.

Conductor.

Neapoli non observatur fieri denunciationem inquilino a domino, vel a novo conductore. d. 9. num. 1.

Novus conductor potest expellere inquilinum eodem tempore, quo intendit accedere, nulla facta requisitione. *ibid.* n. 2.

Antiquus inquilinus non admittitur ad probandum reconductionem contra novum conductorem nisi per scripturas, & instrumenta. *ibid.* n. 3.

Antiquus conductor præfertur novo conductori in prædijs fiscalibus. *ibid.* n. 4.

Conductor antiquus non præfertur novo conductori, unde finita locatione, nullam inferre potest questionem, domino, nec novo conductori. dec. 109. n. 1. & 4.

Secus in prædijs rusticis Civitatis Neapolitanæ *ibid.* n. 2.

In prædijs Ecclesiæ non præfertur antiquus conductor. *ibid.* n. 3.

Antiquus conductor præfertur, quando est ad longum tempus, quia abet ius in re in emphyteuta. *ibid.* n. 5.

Conductor antiquus præfertur, si sterilem terram ad culturam reduxerit. *ibid.* n. 6.

Conductor antiquus prædiorum fisci præfertur. *ibid.* n. 7.

Confessio.

Confessio rei in tormentis emanata metu tormentorum suspecta dici potest, ideoque ex ea reus ipse uti confessus, nisi in ea perseveret, puniri non potest. d. 24. n. 5.

Confessio elicitæ à minore sine curatore non nocet, & adversus illam restituitur. d. 57. n. 6. & 8.

& 8.

... nocet minori absque restitutionis spe, si per Iudicem fuerit eidem datus legitimus procurator. *ibid.* n. 7.

Confessio abita a minore sine curatore, si ex indicij apparet, eam esse veram, adversus illam non restituitur minor. *ibid.* n. 9.

Consanguinitas.

Consanguinitatis gradus quomodo sint probandi, a quo autem sit qualitas hæc probanda, a reo, vel a filio. d. 25. n. 4. 6. & 8.

Vide sup. in ver. Cautio de non offendendo.

Constit. Constituti onem.

Constitutionis Constitutionem divæ memoriæ beneficium vendicat sibi locum etiam in promissione de vendendo. d. 105. n. 17.

Constitutum.

Per constitutum, & precarium transfertur civilis, & naturalis possessio. d. 116. n. 1.

Verum fictè. *ibid.* n. 5.

Constitutum simplex habet maiorem efficaciam, & virtutem quam coniunctum cum precario, *ibid.* n. 3.

Precarium, & constitutum cum pacto de capiendo quid operetur. d. 131. nu. 6.

Vide infra in ver. Creditor, debitor in fine.

Consuetudo.

Consuetudo legis, & statuti vicem obtinet, & est lex municipalis. d. 108. n. 19.

Consuetudo est optima legum interpret. dec. 135. n. 33.

Consulens.

Consulens de consilio tenetur. d. 78. n. 3.

Continencia causa.

Iudices diversos adiri, prohibitum est si controversia in uno, eodemque iudicio terminari potest. d. 70. n. 17.

Continencia causæ quando dicatur. *ibid.* n. 18.

Et an ob eam quis coram eodem Iudice comparere teneatur. *ibid.* n. 19.

Et quid propter rationem absurdi vitandi. *ibid.* num. 20.

Contrahens.

Contrahens conditionem eius, cum quo contrahit, scire debet. d. 148. n. 2.

Mentionata regula, quando locum habeat, & quando cesset. *ibid.* nu. 3. & 7.

Contumax.

Audientia, quæ contumaci denegatur, an bannito concedatur. d. 31. n. 8.

Contumacia habet vim litis contestatæ. d. 71. n. 8.

Contumax per ritum M.C. in Regno non auditur, nec in alia civili causa, etiam se defendendo, si Iudici sic visum fuerit. *ibid.* n. 13.

Conventicula.

Conventicula quando dicantur, & quibus poenis puniantur. d. 135. n. 22.

Copula.

Copulæ ea, ac propria vis est, ut coniugat. dec. 51. num. 32.

Coniunctiones, & adverbia sæpè unum pro altero, atque improprie usurpantur. *ibid.* 33.

Creditor.

Creditor secundus, qui agit hypotecaria contra possessorem, qui creditor reperitur anterior

aliam non habet facultatem, quam offerendi totum debitum possessori, & sic rem liberare. dec. 104. num. 3.

Remedia, quæ dantur creditoribus, quando substantur bona debitoris, & non reperitur prærium per S.C. arbitratum. d. 111. n. 1.

Creditor potest licitari, ut quilibet alius. *ibid.* n. 5.

Iustum dicitur prærium, quod quis habiturus est sine deceptione. *ibid.* n. 6.

Creditor, qui pecuniam ad conservandam rem dedit, an sit potior quod interesse, d. 112. n. 8.

Creditor, qui ad rem conservandam credit, quomodo probare debeat ad hoc, ut potior dicatur, impensum fuisse, quod credidit. *ibid.* nu. 1. 3. & 4. *ibid.* & decisio n. 7.

Creditor, qui dedit pecuniam ad conservandam rem, si ultra necessitatem conservationis aliquid superest, in eo pluri non erit potior, n. 2.

Creditor cum constituto, & precario potest agere, virtute constituti contra tertium possessorem, non rescisso contractu contra principalem debitorem. d. 115. n. 1. & 9.

Per constitutum omnis possessio in creditorem transfertur, quæ erat penes debitorem constituentem se possidere omnia bona, quæ obligavit. *ibid.* n. 2.

Quam creditoris possessionem intervertet debitor, si rem quam possidebat in constituto comprehensam, post constitutum alteri alienet, vel tradat. *ibid.* n. 3.

Hinc ad dictam possessionem recuperandam poterit creditor recta via agere conditione, ex *l. fin. C. de acquir. poss.* etiam nulla facta discussione contra debitorem. *ibid.* n. 4.

Creditor a singulari successore poterit recuperare possessionem interversam intentando remedium, *l. fin. C. de acquir. poss.* etiam non facta distinctione, an debitum fuerit liquidum, vel non. *ibid.* n. 5.

Hoc enim remedium non datur pro quantitate debiti. sed pro recuperanda possessione. *ibid.* n. 6.

Proinde pactum ingrediendi possessionem propria autoritate, exerci poterit adversus singularem successorem etiam si debitum non fuerit liquidum nec non remedium. *l. fin. C. de acq. poss.* *ibid.* n. 7. & 8.

Creditor, cui nomen debitoris est obligatum, qua actione agat, remissive. d. 116. n. 6.

Creditor in re sibi per debitorem adiudicata, meliorationes faciens, nec non creditoribus anterioribus pro liberanda re adiudicata solvens, an fructus cum meliorationibus, & cum quantitatibus solutis creditoribus anterioribus compensare teneatur. d. 119. n. 1. & per tot.

Vt negativè resolvitur, fructus scilicet perceptos non cum quantitate debita, vel capitali, sed cum interesse escomputari, & ita decisum. *ibid.* num. 9. & 11.

Creditor pro suo credito hypotecam exercent nullam ad fructus actionem habet, si res ei obligata non penes debitorem, aut eius hæredes, sed penes tertium possessorem reperitur. *ibid.* n. 3.

Et

Et an idem sit in fructibus satis per debitorem
ibid. n. 4.

Creditor ut super fructibus actionem habeat ,
quæ requirantur, ibid. n. 5.

Creditor non tenetur recipere sortem sine usuris,
d. 123. n. 3.

Creditor qui pecuniam sibi liberatam per Iudi-
cis decretum assecutus est, an ex ea locuple-
tior factus præsumatur, vel id afferenti pro-
bandi onus incumbat. d. 124. n. 17. 219.

Culpa.

Culpa cum præsumitur, de qua intelligatur. d. 46.
num. 5.

Nimia negligentia lata culpa dicitur. ib. n. 12.

Vide sup. in ver. Castellanus, Custos.

Camalatio actionum.

Vide sup. in ver. Actio.

Curator.

Curatoris datio non est necessaria minori in
atrocioribus, in quibus, nec adversus confes-
sionem restitui minor. d. 57. n. 8.

Custos.

Custodes carcerum, cum custodiam amittunt,
torquendi sunt, ut modum fugæ indicent. d.
40. n. 1.

Culpa præsumitur in custode amittente custo-
diam ratione officij & de lata intelligitur. ibid.
n. 2.

Custodi, qui custodiam amisit, incumbit onus
probandi, non fuisse in culpa. ibid. n. 3.

Custos, cuius culpa evasit carceratus, qua poena
punjatur, & quid si omnem adhibuit diligen-
tiam. ibid. n. 6.

Commentariensis, qui militi idoneo custodiam
commisit, non tenetur de fuga, secus si Ty-
roni commisit. ibid. n. 7. & 8.

Culpæ præsumptio, & propter quam punitur
custos carcerum, tollitur per probationem di-
ligentiæ. ibid. n. 9.

Pœna in Regno adversus Custodes amittentes
custodiam. ibid. n. 13.

Et quid de iure communi. ibid. n. 14.

Specialia adversus custodes amittentes custo-
diam, ibid. n. 15.

D

Ratio insolutorum.

Vide in ver. Immediate leq.

Debitor.

Bona insolutorum tradi non possunt creditori
quando per debitorem expressè renunciatum
fuit *auth. hoc nisi C. de solutionibus* d. 141. n. 2.

An habeat locum *auth. prædicta* in hærede, cum
beneficio leg. & inven. ibid. n. 3.

Renunciatio *d. auth. hoc. nisi*, ad hoc, ut ope-
retur, quæ requirantur, & in quibus locum
habeat. ibid. n. 4.

Debitoris oblatio non admittitur post ad iudica-
tionem. ibid. n. 1.

Debitor non potest offerre post appratium. ibid.
num. 2.

Debitor rem obligatam alienare, & dominium
in eundem cui alienat, transferre potest, eti-
am quando constitutum adest, & precarium

in creditoris beneficium. d. 119. n. 7.

Decretum.

Decretum Iudicis facit presumi omnia solemniter
acta. d. 88. n. 2.

Decurio.

Decuriones, sive Electi, & deputati pro obser-
vantia privilegiorum Civitatis Neap. in qui-
bus casibus Regem certiorare debeant. d. 135.
nu. 37. d. 232.

Degradatio.

Index laicus, quo ordine procedere debeat con-
tra Monachum pro homicidio degradatum, &
Curia seculari traditum. d. 139. n. 1.

Degradatio in quibus criminibus fieri possit re-
missivè. ibid. n. 5.

Index laicus potest punire degradatum, & Curia
seculari traditum poena etiam ultimi suppli-
cij, quamvis uti clericus esset minori poena
puniendus. ibid. n. 6.

Et potest eum minori poena punire, vel etiam
absolvere, si pro delicti qualitate, vel ex de-
fectu probationum minori esset puniendus po-
na, vel absolvendus, quia innocens. ibid.
num. 7.

Delictum.

Per indicia, & præsumptiones quando possit
probari delictum in genere. d. 28. n. 2.

Qualitas aggravans ea est, cum in monasterio ali-
quod committitur delictum, & sic in loco sa-
cro, in quo quam grave facinus sit remissivè
habetur. d. 34. n. 8.

Pœnam ultimi supplicij arbitrari ratione loci
multoties observatum fuit, ubi etiam casus
habes remissivè. ibid. n. 9.

Qualitas item aggravans dicitur, quando vulnera
monacho illata fuerunt, hoc namque crimen
ratione personæ grave est. ibid. n. 10.

Loci sanctitas ad personæ sanctitatem ordinatur,
ibid. n. 11.

Delicta tantò graviora esse censetur, quantò
persona, vel locus sanctiora sunt. ibid. num. 12.

Arbitrium in gravissimis delictis usque ad mor-
tem extenditur ex recepta *glos.* opinione in
maiori magistratu, & supremis Iudiciis, &
ita observatum. ibid. n. 13. 16. & 17.

Arbitrium in minori magistratu ad mortem non
extenditur, nisi consulto Principe, in quo
nullam dubietatem haberet *gl.* sententia,
quippe Princeps de novo posset in delictis mor-
tis pœnam imponere. ibid. n. 14.

Princeps potest pœnam arbitriam extendere ad
mortem. ibid. n. 15.

Plures ex quasi delicto obligati quomodo tene-
antur, remissivè. d. 44. n. 5.

Delinquens, pendente securitate, non convic-
tus, neque in tortura confessus, sed tantum
indiciatus, urgentibus tamen indicijs in quæ-
stionem erit repetendus, & ita iudicatum. d.
48. n. 2.

Superioris contemptus magnum existimatur de-
lictum. d. 49. n. 4.

Delinquens, cui concessa est gratia cum dilatio-
ne ad obtinendam pacem, quæ est de substan-
tia gratiæ, pendente dilatione, sub guidati-
co, & securitate esse dici potest cum per dila-
tionem predictam quantum ad effectum ex iu-
ris

ris dispositione gratia sit in suspensio, & attendatur futurus eventus sicut dicitur in conditione resolutive. d. 51. n. 29.

Delinquens sub guidatiko per contemptum, qui grave dicitur delictum, securitate privatur. ibid. num. 30.

Delinquens an sit remittendus ad locum delicti, quando Baro loci originis, & domicilij habet privilegium cum clausula cognoscendi de delictis commissis extra territorium. d. 68. num. 37. & 14.

Delinquens potest de bonis ante condemnationis sententiam disponere, si versetur in delicto, in quo venit imponenda pena confiscationis bonorum per sententiam, quæ non trahitur retro, sed rescindit prout ex nunc. d. 108. n. 44.

Delinquens si moriatur ante Iudicis sententiam condemnatoriam, extinguitur processus adversus eum institutus. ibid.

Delinquens ex quibus causis forum sortiatur, dec. 138. n. 1. & 2.

De generali consuetudine Italix non sit remissio ad locum delicti, quando territoria sunt sub diversis Principibus, vel etiam sub uno tantum Principe, sed sub diversis Præsidibus ibid. n. 3.

Absolutus ab uno Iudice an possit ab alio cognosci pro eodem delicto, & quid de consuetudine Italix. ibid. n. 4.

Decisio. ibid. n. 5.

Absolutus à delicto simpliciter in Iudicio deducto sine ulla qualitate an possit iterum molestari ab eodem, seu alio accusatore, qui postea qualitatem delictum gravantem proponat, ibid. n. 6.

Decisio ibid. n. 7.

Quando delicta resultantia ex eodem facto sunt specie distincta, possunt iterum puniri. ibid. nu. 8.

Beneficio Principis non gaudet quis contra Principis voluntatem, quamvis executioni demandatum fuerit per ignorantiam, ibid. numer. 9.

De vulnere punitus an possit puniri pro homicidio ex vulnere secuto, ibid. n. 10.

Tractatum in uno loco, & alio commissum homicidium per quem Iudicem erit puniendum, ibid. n. 11.

Demanium.

Barone vendente Terram filio primogenito, vassalli non admittuntur ad demanium d. 100. nu. 39.

Demanium, quod universitati competit, quando Terra per Baronem venditur, competit etiam quando Baro vult ad modicum tempus locare. d. 106. n. 5.

Prælatio tam de consuetudine, quam de iure in venditione Castri universitati competit, quod in Regno demanium appellatur, favore libertatis, & infra quod tempus peti debeat, remissive. d. 107. n. 2. & 4.

Vassalli inviti alienari possunt, sed pro eodem prætio præferuntur, quoties ipsorum interest non alienari, saltem ad hoc, ut oblato prætio se ipsos redimere valeant nisi adsit consuetudo in contrarium. ibid. n. 3. & 12.

Prælatio, sive demanium ad locationis contra-

ctum etiam extenditur, & ita desisum, ibid. nu. 5. & 10.

Denunciatio.

Vide sup. in ver. Citatio.

Diaconus.

Diaconi salvatiki qui dicantur. d. 1. num. 21. in fin.

Dictio.

Dictio *prædicta*, designat antenoritatem ordinis. d. 6. num. 12.

Dictio *si* supponit conditionem. ibid. n. 14.

Dictio *in*, adiecta loco, an requirat tactum loci d. 19. n. 11.

Dictio *ita tamen*, præcedentem cum sequenti coniungit dispositionem, itaut unica, ac individua censetur dispositio, nec una sine alia subsistere possit. d. 51. n. 31.

Dictio *sem*, posita inter personas, quid importet, d. 128. nu. 6.

Diffamatio.

Diffamatio contra officiales emanare debet à multis fide dignis. d. 62. n. 109.

Dignitas.

Dignitas, & nobilitas idem sunt. d. 56. num. 3.

Reip. interest, dignitatem in familia benemerita conservari, d. 100. n. 35.

Dilatio.

Iudex ex causa potest brevitare terminum, quando dilatio legalis conceditur absque ministerio Iudicis. d. 111. n. 11.

Dispositio.

Dispositio quantumvis generalis non complectitur casus specialiter à iure provisos. d. 70. n. 33.

Districtus.

Vide sup. in ver. Casale.

Doctoratus.

Doctoratus dignitatem confert. d. 56. num. 17.

Doctor gaudet privilegio nobilium, & si actu non legat, & causis patrocinetur. ibid. num. 2. 4. & 5.

Doctoratus nobilitas transit ad filios. Et an ad filios natos ante dignitatem. ibid. n. 6. & 7.

Nobilitate an gaudeant filij mortuo patre Doctore ibid. n. 8.

Dolus.

Conditionis melioris nequit esse magis peccans. d. 15. n. 9.

Dolus nequit suo patrocinari auctori. ibid. n. 10.

Superioris mandatum contemnens dicitur esse in dolo, & sic omittens facere id, ad quod ratione officij tenetur. d. 46. n. 10.

Dolus est non facere id ad quod scit se teneri, & potest. ibid.

Regula quod quælibet causa etiam fatua excuset à dolo, non procedit in eo, qui tenetur ratione officij publici, in quo ad excusandum dolum iustissima causa exigitur, ibid. n. 11.

Doli coniectura est, cum quis non facit, quæ pro suo munere, & officio facere tenetur, d. 60. n. 5.

Domicilium.

Domicilium quando contrahatur ex translatione tabernæ. d. 68. n. 9. & 10.

Dominium.

Dominium sicut in rebus corporalibus sequuta

INDEX R E R V M

Traditione transfertur, ita in rebus incorporali-
bus, & nominibus debitorum, iusta si ad fue-
rit causa, per cessionem transfertur. d. 112.
n. 9.

Donatio.

Donatum videtur, quod nullo iure cogente con-
ceditur. d. 121. n. 7.

Immunitas consensu Civium præstita non valet.
ibid. n. 6.

Donatium vide in ver. Bellum.

Dos.

Statutum si excludat filiam dotatam, non dicitur
exclusa per masculum tantum; sed propter do-
tem, & tunc non dicitur exclusa à iure vin-
dictæ, secus si excludat simpliciter, subdens,
quod debeat dotari. d. 27. n. 7.

Intellectus constitutionis Regni *In aliquibus*,
quoad exclusionem foeminarum. ibid. n. 8.

Dos, & paragium est portio filiae. ibid. n. 9.

Intellectus consuetud. *Si moriatur* circa exclusio-
nem foeminarum. ibid. nu. 10.

Dos de paragio succedit loco legitimæ. ibid.
n. 11.

Filiae in Civitate Neapolis si congruo tempore
non dotentur, succedunt, ut masculi. ibid.
n. 12.

Dotis legatum præstandum tempore matrimonij
ab extraneo relictum est conditionale. d. 87.
n. 1.

Quid si aliud appareat de testatoris voluntate,
ibid. n. 2.

Legatum tempore matrimonij præstandum an
debeatur mulieri nolenti contrahere matrimo-
nium, nec carnale, nec spirituale. ibid. nu. 3.

Et quid si adversa valetudine impedita neutrum
valeat contrahere. ibid. n. 4.

Et decisio. ibid. n. 8.

Dotandi onus relictum hæredi gravato iniun-
ctum censetur. ibid. n. 5.

Dotis legatum tempore matrimonij præstandum
non debetur substituto in casu, in quo sine
liberis decesserit, quousque vivit legataria.
ibid. n. 6.

Sed expectanda est illius mors naturalis. ibid.
num. 7.

Mulier cum stipulatorem adhibet ad stipulan-
dum pro se, & hæredibus, donatio præsumi-
tur inter vivos, atque idè disponere non po-
test. d. 128. num. 1.

Mulier permittens fratrem stipulari, quod dos
ad ipsum fratrem revertatur, an, & quando
hoc pacto non obstante de dote testari, ac dis-
ponere possit. ibid. n. 3.

Mulier de dote testari non potest, quando ad a-
lium est applicata vigore contractus, & inte-
rest non revocari. ibid. nu. 4.

Dos promissa ante contractum matrimonium non
est propriè dos. d. 129. n. 9.

Mulier soluto matrimonio an competat actio
recuperandæ dotis viro promissæ absque cessio-
ne ab hæredibus viri. d. 130. n. 1. 3. 6. & 8.

Actio recuperandæ dotis viro stipulanti compe-
tit. ibid. num. 2.

Mulier præsumitur dotis stipulationem fecisse,
ibidem. num. 4.

Soluto matrimonio habet facultatem vendicandi

res dotales. ibid. n. 5.

Dos constante matrimonio est in dominio mariti.
ibid. nu. 7.

Est proprium patrimonium mulieris. ibid. n. 9.

Mulier in rebus dotalibus inæstimatis exigendis
habet reivendicationem. ibid. n. 10.

Soluto matrimonio agit ad exactionem dotis
utili illa actione, quæ ex æquitate competit,
directa remanente inutili penes viri hæredes.
ibid. n. 11.

In electione hæredum viri, an velint solvere do-
tem non exactam a viro, vel uxori actionem
cedere. ibid. nu. 12.

Mulier pro dotis exactionem agens ob viri ino-
piam ea nondum probata an impediatur vendi-
tionem eiusdem rei, super qua assecurari pe-
tit, & quæ virtute sententiæ creditore hypo-
thecario instante, fuit in executionem capta. n.
1. & per tot.

Negative sententiæ Authores recensentur. ibid.
n. 2.

Actio repetendæ dotis constante matrimonio mu-
lieri non conceditur, nisi probata viri ad ino-
piam vergentia. ibid. n. 3.

Intellectus ad *tex. in l. is, à quo fundus*, ff. de rei-
vendic. ibid. n. 4.

DD. qui affirmativam secuti sunt sententiam, com-
memorantur. ibid. n. 5.

Mulier potest constante matrimonio agere contra
tertios possessores rerum mariti posteriores ac
potiora iura non habentes. ibid. n. 7.

Retentio bonorum viri mulieri conceditur pro
eius dotibus, ac iuribus dotalibus. ibid. nu. 8.

Et praxi receptam sequimur sententiam. ibid. n. 9.

Cautela in materia assecurationis dotis remi sive
ibid. n. 10.

Creditoribus utrum competat ius offerendi do-
tem in pecunia uxori agenti pro assecratio-
ne ob vergentiam viri ad inopiam. ibid.

Et quid si bona super quibus petitur assistentia,
non recipiant divisionem. ibid.

Et an assecratio sit facienda iuxta appretium fa-
ciendum per appretiatores vel per licitationem
& subhastationem. ibid.

Appellatio non impedit executionem sententiæ
assecurationis dotis latæ ob vergentiam mari-
ti ad inopiam, & ita decisum. d. 132. n. 1.

Dubium.

Si in aliquo contractu oritur dubietas, declaratur
per præcedentem protestationem. d. 42. n. 6.

E

Ecclesia.

Ecclesia, ecclesiasticæque personæ non com-
prehenduntur suo statuto per Regem lato.
dec. 2. num. 3.

Ecclesiæ appellatione venit locus cum illo con-
iunctus. d. 19. n. 5.

Ecclesiæ satisfactio fieri debet de iniuria clerico
illata. d. 20. n. 4.

Ecclesiæ hæredi institutæ iuris vindictæ non com-
petit. d. 27. n. 64.

Ecclesia sæcularium legum non respuit famula-
tum cum per iura canonica contrarium non sit
statu.

Statutum.d. 136.n.4.
Vide sup.in ver.Citatio.

Electio fori.

Privilegium eligendi forum, tam de iure communi, quam de iure Regni minori puberi, qui desijt in potestate esse vel morte, vel emancipatione, an competat.d. 134.n.1.& seqq.

Et affirmativa sententia iuvatur auctoritate vel iudicatis etiam in iudicio redditionis rationum administratis tutela contra tutores conventos moto in alio loco per viam electionis fori, & cum quo moderamine. ibid.n.7.& 9.

Electio fori pupillis, ac miserabilibus personis concessa dicitur. ibid.n.3.

Emphyteusis.

Emphyteusis si recepta sit pro se, & successoribus, filia etiam si in re certa fuerit instituta, dato universali hærede, ad illam non vocatur. dec. 27. num. 30.

Emphyteuta rem locare volens, potius directo domino, quam alteri tenetur. d. 106.n.8.

Creditor emphyteutæ potest purgare moram emphyteutæ pro sui iuris conservatione. dec. 114. num. 1.

Sicut post executionem non admittitur emphyteuta ad moræ purgationem, sic nec eius creditor cum ex eius persona non mutetur obligationis conditio. ibid.n.4.

Emphyteuticæ devoluta ius creditoris evanesceat. ibid.n.5.

Devolutum sententia præiudicat etiam creditoribus hypothecariis. ibid.nu.6.

Creditor emphyteutæ an sit restituendus ex clausula generali adversus executionem sententiæ devolutionis ibid.n.7.& 9.

Creditor emphyteutæ restituitur in subsidium adversus devolutionem. ibid.n.8.

Resolutio contractus emphyteutici ob non solutionem canonis, an dicatur processisse ex facto necessario, vel voluntario. ibid.n. 13.

Emptor.

Emptor licet ante traditionem dominus non sit competit tamen eidem actio ad rem sibi tradendam, & dominium in se transferendum, quod a tempore venditionis translatum censetur, cum traditio postmodum facta fuerit. dec. 104. num. 14. & 16.

Emptor dicitur dominus revocabilis, donec vicinus petat. d. 108.n.6.

Emptor conventus iudicio læsonis, non tenetur ad fructus, pendente iudicio, perceptos nisi a tempore sententiæ. ibid.n.37.

Emptionis contractus secundum terminos consuetudinis Neapolitanæ est ab initio validus, & ex eo in emptorem transferitur dominium. ibidem. nu. 45.

Eadem consuetudo resolvit hunc contractum, cogens emptorem ad vendendum vicino. ibid.

Décisio S.R.C. ibid.nu.46

Emptor fundi cum pacto retrovendendi, retrovendere tenetur uni ex pluribus venditoris hæredibus, qui integrum offert persolvere prætium & ita decusum. d. 122.n.1.

Idque locum obtinet, si alter cohæres repudiet siue non, & de ratione. ibid.n.2.

Cautio tamen pro maiori cautela præstanda est,

de restituendo cohæredi partem ei tangentem, & de conservando emptorem indemnem, qui ad retrovendendum tenetur. ibid.nu.3.

Verum limitatur id ipsum locum sibi non vendicare, atque adeo emptorem retrovendere non teneri, si unus ex venditoribus, vel hæredibus partem suam redimere voluerit, cum emptor unum, vel eundem contractum dividere non teneatur. ibid.n.4.

At ubi plures separatim vendunt, unusquisque ad suæ partis lutionem admittitur, ibid.nu. 5.

Episcopus.

Episcopus causam, dignitatem, & iura Ecclesiæ, non personam cognoscere potest, & in causa suæ Ecclesiæ non est suspectus, sed iudex potest esse competens. d. 63.n.3.

Exceptio.

Exceptio de malo aere admittitur, propter quod citatus comparere non tenetur, & exemplificatur in gentibus de Aprutio, qui citati in M. C. de mense Iulij usque ad mensem Septembris comparere non tenentur. d. 31.n.1.

Excipiens de malo aere, & præter absentiam alijs de causis excusans, cautionem præstare, ac promittere tenetur de præsentando reum infra certum terminum. ibid.n.4.

Reservatio exceptionis quid operetur. d. 55.n. 5. & 17.

Exceptio dilatoria opponi debet ante litis contestationem. d. 70.nu. 6.

Exceptiones transactionis, & præscriptionis, an, & quando litis ingressum, & processum ad ulteriora remaneant, vel ad merita causæ reservari debeant. d. 88.n. 1.4.6.10. & 13.

Praxi hodierna procedendi circa exceptiones transactionis, præscriptionis, & solutionis in vim dilatoriarum oppositas. ibid.n.14.

Exceptionum reservatio ad merita causæ facta, quando explicari debeat. ibid.n.15.

Peremptoria quando reddant processum retro nullum. ibid.n.16.

Excommunicatus.

Excommunicatus per sententiam canonis, an sit audiendus ante declaratoriam. d. 55.n.21.

... non est exclusus a defensione personæ, & rerum. ibid.n.22.

In omnibus casibus in quibus excommunicatus potest esse in iudicio, potest rescripta impetrare. ibid. n. 23.

Sententiæ excommunicationis, & interdicti quare per appellationem non suspendatur, cum suis declarationibus remissive. dec. 5.n. 7.

Excusator.

Excusator absentis admittitur, si iustam rationem habeat. d. 31. n. 3.

Excusator absentiam allegans pro contumacia non auditur. ibid. n.3.

Excusator absentiam allegans non repellitur. ibid. num. 5.

Imò terminus ad ipsum reum absentem certiorandum statuendus est, alias processus redditur nullus, & ita iudicatum. ibid.n. 6. & 9.

Defensionis species est excusationem proponere. d. 33. n. 4.

Vide sup. in ver. Comparitio.

Excusa-

Executio.

Inclpere ab executione, & captura personarum iura abhorrent d. 62. n. 33.

Ex matrimonij contractu an detur via executiva dec. 131. nu. 10.

Eximentis.

Pœna eximentis captum à manibus familie quæ sit, & quid quando indebitè carceratus est exemptus. d. 44. nu. 1.

Eximentes captum à manibus familie ad interesse, expensas, & ad debitum, si pro debito carceratus esset, tenentur. ibid. n. 2.

Eximentes si fuerint plures, vel aliter delinquentes, omnes in solidum tenentur, quoad pœnam criminalem, ac etiam quoad pœnam Parti debitam, ita ut unius solutio alios non liberet. ibid. num. 3.

Damnum, & interesse Partis uno solvente carceri in solidum obligati liberantur. ibid. num. 4.

Vni ex obligatis integrè restituenti ceteri satisfacere tenentur. ibid. n. 6.

Expensæ.

Expensarum condemnatio an peti possit post sententiam. d. 54. nu. 8.

Expressum.

Expressio eius, quod à iure subintelligitur, non est necessaria. d. 99. n. 19.

Expressum dicitur per relationem ad aliud. ibidem num. 21.

Extensio.

Interpetrari ad casum fictum, & improprium extensionem importat. d. 26. n. 20.

Verba masculini sexus, quibus utitur *prægn.* 8. de compos. licet ad fœminas quandoque trahantur, id tamen non ex sermonis proprietate, sed extensive interpretatione procedit. d. 27. n. 42.

Lex pœnalis, & odiosa licet extra significatum proprium nullatenus extendatur, tamen ubi extensio ad Reip. tendit utilitatem, ita debet ipsa protendi, sicut lex favorabilis. d. 50. n. 9.

In disponentibus in materia odiosa de casu ad casum non fit extensio, sed ad declaratum tantum fit restrictio. d. 51. n. 14.

Dispensatio à S. P. concessa illegitimo, ut ad beneficium possit promoveri, ad plura tanquam odiosa non extenditur, sed ad unicum tantum beneficium arctatur. ibid. n. 15.

Extorsio.

Concussionis, extorsionis, & corruptionis pœna remissivè. d. 45. n. 1.

Actuarij, Scribæ, & Commissarij, & similes, qui per corruptelam, seu extorsionem aliquid fecerint, qua pœna sint puniendi. ibid. n. 3.

F.

Falsum.

Falsi tenetur ostendens scripturas, & instrumenta apud se deposita contra deponentis voluntatem. d. 60. n. 4.

Falsitas ex quibus arguatur. d. 61. n. 2.

Familia.

Familia quando gaudeat privilegio domini, & quid in familia Episcopi, Ecclesiæ, & clerici

& remissivè. d. 21. n. 3.

Fatalis.

Per appellationem à sententia super mercede famuli non retardatur executio. d. 132. n. 4.

Fatalia.

Decisio S. C. quod obstat lapsus fatalium, si per annum unum tantum deficiat monitio ad dicendum, quamvis in sequentibus fuissent continuatæ citationes ad dicendum. d. 6. n. 3.

Instructo processu in auditorio Principis, & in S. C. incurrant fatalia, ut possit appellatio declarari deserta, & quid si concurrat negligentia appellantis d. 144. n. 4.

Fatalia currunt in S. C. & non observatur revideri causam lapsis fatalibus ex eisdem actis. ibid. n. 4. & 16. ibid. Et quidem in alijs Auditorijs. n. 7.

Feudum.

Feudi possessor pro bono pacis cogitur illud vendere. dec. 27. n. 23.

Feudalia bona an veniant in obligatione generali virtute Capituli Civitatis Neapolis decisio Collateralis Consilij decis. 99. n. 2.

L. Potior, & l. qui balneum ff. qui pot. in pign. hab. vendicant sibi locum etiam in feudis cum declaratione tamen, quam ponit *Ursul.* ibid. n. 11.

Feudorum dispositio est ad instar allodialium, quando adest assensus hominis, vel legis. ibid. num. 12.

Feudum recipiens videtur etiam descendantibus suis prospexisse, & ita lex subintelligit, licet de illis non sit expressum. ibid. n. 21.

Feuda ad descendentes transire sinit ex feudorum usibus introductum. ibid. n. 22.

Iura feudalia, quæ loquuntur in feudis ex pacto rectis, & simplicibus, procedunt etiam in feudo hæreditario præsertim restricto ad certos hæredes, ut sunt quasi omnia feuda in Regno, quia istud quoque ex pacto dicitur. d. 100. n. 8.

Quæ sit differentia inter feudum ex pacto, & providentia simplex, & feudum ex pacto hæreditarium. ibid. n. 9.

Qualitas hæreditaria non consideratur in ipso feudo, nisi post mortem, & in vita nullum effectum operatur. ibid. n. 10.

Argumentum contrarium. ibid. n. 46.

Alia differentia inter feudum ex pacto simplex, & feudum ex pacto hæreditarium. ibid. n. 12.

In Regno in feudo hæreditario est inclusa qualitas pacti, quia sunt vocati hæredes ex sanguine, sed uti hæredes, & sic feudum mixtum ex investitura erigitur. ibid. n. 38.

Dominium feudi ex pacto nunquam transit in emptorem, sed remanet penes venditorem eius vita durante. ibid. 83.

In feudo hæreditario semper successor tenetur habere ratum factum prædecessoris nedum post mortem, sed etiam eius vita durante, etiam si sit successor titulo particulari. ibid. num. 101.

De feudo hæreditario iudicatur idem, quod de allodio. ibid. n. 106.

Feudi hæreditarij dispositio cum assensu domini est ad instar allodialium ex doctrina *Isern.* perperam intellecta. ibid. n. 14. & 107.

Maxima differentia est inter feudum ex pacto, &

& feudum hereditarium. *ibid.* num. 41 & 94.
 In feudis mixtis operatus inventarium, sicut in feudo ex pacto. *ibid.* n. 42.
 Quale vocatur feudum mixtum. *ibid.* num. 44.
 In Regno feudum non potest haberi, nisi titulo hereditario, & successor tenetur creditori defuncti etiam facto inventario usque ad valore feudum. *ibid.* n. 44. & 103.
 Forma investituræ in Regno non facit feudum mixtum, sed feudum merè hereditarium, nec proficit inventarium, reprobata illa opinione Civilistarum, quod in feudo mixto operetur inventarium sicut in feudo ex pacto. *ibid.* nu. 45.
 Feudum hereditarium à defuncto alienatum hæres tenetur approbare. *ibid.* n. 46.
 Agnatus non potest habere feudum hereditarium, nisi sit hæres in ipso feudo quamvis non sit hæres ultimi decedentis. *ibid.* n. 47.
 Feudo hereditario insita est qualitas, ut hæres feudi teneatur habere ratum factum defuncti. *ibid.* num. 48.
Tex l. cum à matre locum habet, quando agnatus impugnat voluntatem alienantis feudum, contraveniendo venditioni factæ per possessorem. *ibid.* n. 49.

Fictio.

 Fictio in statutis non vindicat sibi locum. *dec.* 26. num. 21.
 Dux fictiones circa idem non possunt concurrere, d. 116. n. 4.
 Fallit quando fictionum pluralitas ex diversis oritur personis. *ibid.* n. 5.

Fida.

 Probationis Baronis fidam fuisse solutam statur, licet consuetudo inducta sit pascua sumere absque solutione fide. d. 8. n. 3.
 In terminis fide, habens probationem affirmativam esse solutam fidam præfertur habenti probationem negativam illam, scilicet non esse solutam. *ibid.* n. 5.
 Exterop solito affidare non est deneganda fida, nisi non sufficiente territorio pro Civibus. *ibid.* nu. 7.
 Diffida quid sit, & quid hoc verbum importet. *ibid.* n. 9.
 Non affidati depascentes in territorio solito affidari, si sit bannitum, tenentur ad poenam, si verò non sit bannitum, tenentur solvere fidam, ut ceteri affidati. *ibid.* n. 11.
 Fide solutio fit iuxta loci consuetudinem. *ibid.* num. 14.
 Barones soliti exigere certam taxam pro fida singulis annis per decennium, illam augere non possunt. *ibid.* n. 15.

Fideiussores.

 Obligatio facta à duobus fideiussoribus quid importet. *dec.* 99. n. 23.

Filius.

 Dispositio in beneficium liberorum, vel coniunctorum hæredum facta, ultra sanguinis coniunctionem hereditariam etiam qualitatem requirit. d. 27. n. 31.
 Filio in patris potestate constituto, qui per legem 12. tabularum necessarius fiebat hæres pretoris beneficio ab hereditate se abstinere permit-

titur. *ibid.* n. 47.
 Iustus tamen, qui filij favorem recipiunt, remanet hæres, & remanet existentia sui hæredis. *ibidem.* num. 49.
 Filius familis quis præsumitur, nisi emancipatio probata fuerit. *ibid.* n. 60.
 Filius familis heredem non habet. *ibid.* num. 62.
 Filius licet patris sequatur originem, illam tamen non sequatur cum alio pater ingratum transtulit, ibique liberorū sustulit. d. 74. n. 8.
 Filius præsumitur habere eandem affectionem, & voluntatem, quam pater habet, d. 77. num. 2.
 . . . tenetur imitari gesta boni patris. *ibid.* n. 2.
 A se facere quicquam non valet, nisi quod patrem viderit faciendum. *ibid.* n. 4.
 Non debet à filiis in irritum revocari, qui à patre geruntur. *ibid.* n. 5.
 Filius, ac discipulus patris, & magistri sententiam tueri, atque excusare debent. *ibid.* n. 6.
 In iure patrem corrigere, ac ei contradicere potest. *ibid.* n. 10.
 Filius non tenetur conferre, nec in legitimam impetere quæsitæ ex turpi lucro. d. 147. n. 8.
 Filius conventus à patre gaudet beneficio, ne teneatur infolidum, sed deducto, ne egeat. d. 131. num. 4.

Finis.

 Finis inducens perfectionem attenditur, & non principium, & per consequens non retrahitur. d. 108. n. 43.

Fiscus.

 Fiscus, seu iudex ex officio, si parti non competit aëuo quando possit causam proseguire. d. 42. n. 7.
 Fiscus proseguere potest ab accusatoris deficiente. *am.*
 Fiscus non intelligitur privilegiatus in alijs, quam in expensis. d. 65. n. 7.
 Fisco deferuntur bona ab indignis ablata. *dec.* 70. num. 5.
 . . . iure aufert ius adeundi indigno quæstum adire differente, post cuius ablationem Cæsaris procurator eam adhibet hereditatem. *ibid.* num. 8.
 Reg. Cam. est. iudex competens, quando agitur de bonis spectantibus ad fiscum ob indignitatem propter defuncti necem. *ibid.* n. 12.
 Idem ius obtinet, ubi fiscus est conventus ex pragmatica huius Regni sanctione. *ibid.* n. 13.
 Fiscus ubicunque pro suo interesse comparere usam ad suum Iudicem trahit. *ibid.* n. 21.
 Idque declaratur, & limitatur, ut num. seqq. . . . quando ad suum Tribunal nequit causam advocare, saltem ibidem, ubi lis pendet assistere potest, ne aliquod præiudicium sibi inferatur. *ibid.* num. 24.
 At prolatio sententiæ, & illius executio impediri non poterit. *ibid.* n. 25.
 . . . in ius privati ex causa publicationis, sive confiscationis bonorum succedens, litem captam coram suo Iudice poterit terminandam curare. *ibid.* n. 26.
 Id quod erit intelligendum, prima instantia durante. *ibid.* n. 27.
 Hinc si prima sententia fuerit lata in gradu appellationis causa reperitur, fiscus quamvis particu-

ticulare interesse habet, nihilominus appellacionis iudicium non mutato prosequi debet. *ibid.* nu. 28.

Et ita decisum, ut in fine. *ibid.*

Fisci privilegium circa superfluum causa inter privatos in *S. C. C.* *ibid.* n. 29.

L. apud Iulianum ff. de iur. fisci., quæ de præfatione agit privilegio, an sit correctæ per *L. sit. in f. C. de peti. hered.* *ibid.* nu. 30.

Diffidium fuit in hoc inter Scrib. *ibidem.* num. 31 & 32.

Cir. l. apud Iulianum intellectus. *ibid.* nu. 34.

Privilegium em. d. p. n. f. c. s. c. exceptionem continet dilatoriam. *ibid.* nu. 35.

Fiscus quando possit assistere causam non advocare causam ad sum. Tribunalis Regis Camere. *ibid.* nu. 25.

Fisci procurator sine Aduocato, & illius consilio nihil facere potest, & si aliquid faciat, non tenet. d. *By. l. 12.*

Fiscus non intelligitur in aliquo privilegiatus, nisi specialiter appareat, & utitur iure communis nisi in casu, ubi constat de hoc privilegio. d. *133.* num. 17.

In subhastatione rerum fiscalium si maior superveniat oblatio, quid agendum, & quid amissum usu forensi. d. *103.* nu. 9.

Fiscus non est privilegiatus, nisi in casibus à iure expressis. d. *135.* nu. 7.

... in tribus casibus restituitur adversus sententiam. *ibid.*

... non gaudet restitutione adversus sententias penales. *ibid.*

... nec pariter persolvitur restitutionis beneficium adversus sententiam remissionis rei ad iudicem Ecclesiasticum. *ibid.*

Fiscus uti tertius comparens ad infringendum iura unius ex litigantibus pro suo interesse, an habeat declinatoriam fori deois. *70.* nu. 24.

Femina.

Femina non veniunt, ubi materia non ita familiaris, prout masculo congruit. d. *27.* nu. 43.

Foriudicatus.

Concessa gratia foriudicato militandi certo tempore per Principem absque conditione, sed tantum cum modo, si per Iudicem in obligatione sit adiecta conditio, cuius veluti non appositæ defectus, sed non adimplementum non adimit beneficium guidatice. d. *48.* nu. 7.

Foriudicatus effectus de inde miles ex gratia Principis, & in numerum relatus diversam induit personam, etiam quoad forum, & nequit amplius puniri poena foriudicationis. *ibid.* n. 8.

Concessa gratia à Principe alicui foriudicato militandi per quinquennium, pendente quinquennio dicitur foriudicatus. *ibid.* n. 10.

Foris.

Fori electio non minus Ecclesiæ, quam clerico pro iniuria sibi illata competit, & ita praxis forensis inusult. d. *20.* n. 4.

Mar. Ita. uti parum diligens in hoc notatur. *ibid.*

Fori exceptio competit filijs, & famulis, si in matricula sit descriptus pater, & dominus, & ita decisum. d. *12.* nu. 2.

Vide in ver. *Clericus.* in pluribus locis.

Frater.

Frater extraneus dicitur, ipsoque iure hæres non efficitur, nisi volens. d. *27.* nu. 53.

Fructus.

Verbum fructus differt ab usura. d. *123.* n. 7.

Bona fides, quæ ex Iudicis decreto cautatur, non solum titulum habilem tribuit possessori ad fructus lucrandos, qui ante litis contestationem percepti restituendi non sunt, sed ad rem etiam prescribendam. d. *124.* n. 18. & *21.* *Aut.* quæ supplicat in *C. de pres. Imper. offer.* de quibus fructibus loquatur. *ibid.* n. 19.

Fructus quando dicantur ex parte remissive. *ibid.* Interesse, sive usura fructus appellantur civiles, seu accidentales, & in restitutione non veniunt, cum de fructibus, & usuris idem serè sit iudicium. *ibid.* n. 20. & *22.*

Fideiussor an teneatur ad restitutionem fructuum, quando principalis teneatur. *ibid.* n. 23.

Fructus in restitutione rei remedio *L. 2. C. de res. sci. vendit.* non veniunt, quia unus rem habet, alter verò pretium, sed cum interesse pecuniæ fructus rei compensari *S. C. praxis* inuoluit. d. *125.* n. 1.

Falsus in minore, qui ultra lesionem in integrum restitutione inuaretur, tunc enim omnino res cum fructibus restituenda venit. *ibid.* num. 2.

Item in maiore post litis contestationem cum ab illo die mala fidei possessor efficiatur. *ibid.* n. 3.

Furti venditor.

Accipiens pecuniam afferendo, recipere partem ut Iudici daret, eventum negocii promittendo, quod in Iudicis potestate est, quæ poena sit puniendus. d. *45.* nu. 2.

Fur.

Vulnerans Monachum in Monasterio, ad quod cum scalis ascendit furandi causa, quæ poena plectendus sit. d. *34.* n. 1. 6. & 8.

Pœna mortis plectendus quis non est ex solo hoc, quia cum scalis ascendit causa furandi, sed alia minori arbitraria. *ibid.* n. 2.

Surripiens linteamina altaris, & alia pro ornatu illius ex serico confecta valoris ultra unciam, quæ poena plectendus sit. d. *35.* n. 1.

Pœna ultimi supplicij furantes ultra unciam puniri in *M. C.* nunquam observatum fuit, nisi in magno furto, vel concurrente qualitate effractionis, aut clavis adulterina. *ibid.* nu. 2.

Pœnam quoque ultimi supplicij in Regno in furto unicam excedente qualitate sacrilegij concurrente, practicatum fuisse non ambigitur. *ibid.* nu. 3. & 9.

Sacrilegij autem qualitas quando concurrere dicatur, & quæ res sacræ sint, ad hoc, ut per illarum futurum sacrilegium quis committere dicatur, & in furto unciam excedente ultimi supplicij poena puniendus sit, diffusè explicatur, longaue manu discutitur. *ibid.* n. 4. 5. & 8.

Etiam de iure communi. *ibid.* n. 5. & 7.

Et poena ultimi supplicij puniendum esse, comprobatur autoritate rei iudicatæ. *ibid.* n. 10.

Fur, qui in furto tantum fuit, & furti tempore ante ostium excubavit, bonaque à socijs tradita de inde recepit, an pro simplici tantum furto teneatur, & quæ poena puniendus

dus sit n. 1. 4. 6. & 7.
 Pœna mortis pro simplici furto, nec de iure
 communi, neque de iure Regni imposita cen-
 setur. ibid. n. 2.
 Capitulum Regni ad hoc pro furto unciam exce-
 dente mortis imponere potest, prædictum
 non fuit, nisi concurrente aliqua qualitate
 gravante. ibid. n. 5.
 Minoratur pœna furti in eo, qui rem raptam
 scienter occultavit, & qua pœna fuerit puni-
 tus. ibid. num. 8.
 Ementes saccharum in arcis repositum, in quibus
 magna argenti quantitas erat recondita, eam-
 quæ occultantes, furtum committunt, ideoque
 convicti, & confessi remissionis pœnæ tan-
 quam fures supiuganti sunt. n. 1.
 Furtum autem inventor committit, siue sciat, cu-
 ius sit res inventa, siue ignoret. ibid. n. 4.
 Cuius rei exempla recensentur. ibid. n. 5.
 Unde Colonius, qui res in prædio consistentes
 animo furandi celat, furti pœnam expersitur.
 ibidem. n. 6.
 Furtum committit, qui scienter rem alienam
 invito domino retinet, & si ab initio bona fi-
 de res ad eum pervenerit, sicuti qui scienter
 invito domino rem alienam apud se retinet,
 & contrahat. ibid. n. 7.
 Furti tamen presumptio adversus inventorem
 erit. ibid. n. 8.
 Ideoque eius assertioni etiam iurata, quod ani-
 mo furandi pecuniam non acceperit, standum
 non est. ibid. n. 9.
 Quæ furti suspicio tollitur, quando per cridas.
 & proclama inventor protestatur. ibid. n. 10.
 Invenias rem alienam, & domino non restituens.
 furtum committit, non tantum de iure com-
 muni, sed etiam ex Regni Constitutione. ibid.
 n. 11.
 Cap. Reg. ab hoc, ut nostrorum, non habet locum
 in inventiente rem alienam, & non restituen-
 te. ibid. num. 12.
 Remissionis pœna de iure communi pro magnæ
 quantitatis furto imposita est secundum
 æquior sententiam. ibid. n. 13.
 Deprehensus cum re furtiva, qui nondum eò rem
 pertulerat, quò destinaverat, fur manifestus
 dicitur. d. 39. n. 1.
 Et dicitur captus in flagranti crimine. ibid. n. 2.
 Deprehensus cum re furtiva tunc dicitur fur
 manifestus, & captus in flagranti quando in
 ipso puncto, nullo actu extraneo medio, est
 deprehensus. ibid. n. 3.
 Birruarijs capientibus an sit standum de hac de-
 prehensione. ibid. n. 4.
 Pœna furti magnæ quantitatis in Regno, & de-
 cisio. ibid. n. 5.
 Practica procedendi contra captum in flagranti,
 remissivè. ibid. n. 6.
 Pro tertio furto aliquem inquisitum posse puni-
 ri pœna ordinaria, quamvis pro primis duo-
 bus fuerit punitus. ibid. n. 7.
 Famosus latro quis dicatur. d. 40. n. 1.
 Furtum modicæ summæ qua pœna puniatur. i-
 bid. num. 2.
 Furans & vulnerans qua pœna puniatur. ibid.
 num. 3.

Latrones qui dicantur. ibid. n. 4.
 Inter furem, & latronem differentia. ibid. n. 5.
 Latrones qua pœna puniantur. ibid. n. 6.
 Fur, qui cum re furtiva in aliquo loco reperit-
 ur, potest ibi puniti ratione contractions,
 licet dicto loco non sit ex aliqua causa suppo-
 situs. d. 41. num. 1.
 Delegatio M. C. contra fures committentes fur-
 ta in Civitate Neap. & suburbij non extendi-
 tur ad captos cum re furtiva, qui alibi sunt
 furati, & ita iudicatum. ibid. n. 2.
 Artifex qui ad alium usum, quam à domino de-
 stinatum rem convertit in proprios usus furti-
 tenetur. d. 42. n. 1.
 Torquendus est artifex, contra quem adsunt in-
 dicta, quod ad proprios usus res ad aliud da-
 tas convertit. ibid. nu. 2. & 8. ibid. Attaque
 exempla num. 6.
 Ex brevitate temporis, quo res fuerunt datæ,
 & fugam arripuit artifex, præsumitur in pro-
 prios usus convertisse. ibid. n. 3.
 Transactione inita inter dominum, & artificem
 pro rebus ad opus sui exercitij datis, & non
 restitutis quando cesset actio furti. ibid. n. 4.
 & 5.

Gabellæ

Vnde sup. in ver. *Bellum*, & inf. in ver. *Ru-
 ficas*.

Gratia

Ex antiqua observantia, tam in Magna Curia,
 quam in alijs Italia locis non valet gratia,
 priusquam à M. C. seu à magistratu, ubi pen-
 det inquisitio, sit decretum super eius execu-
 tione interpositum. d. 25. n. 7.
 Qualitas proditoris non expressa vitiat gratiam
 super homicidio proditoriè patrato. ibid. n. 10.
 Sententia S. C. in Collat. adducitur confirmans
 decretum M. C. ad exclusionem guidatici. dec.
 50. num. 20.
 Rescriptum D. Proregis subijcitur, in quo pro-
 hibetur delinquentibus accessus ad territo-
 ria locorum, ubi habitant partes offensæ,
 quamvis à Prorege gratiam obtinuerint, nisi
 partes remiserint. ibid. num. 22.
 Delinquens, cui concessa fuit à Principe gratia
 cum dilatione biennij ad obtinendam partis
 remissionem adiecta clausula si infra prædi-
 ctum tempus eam non obtinuerit, non valeat,
 & cum prohibitione non accedendi ad locum,
 in quo partes offensæ degunt, an per accessum
 ad illum veniat gratia prædicta privandus,
 vel potius ad pristinam relaxandus libertatem
 pleno tractatur stylo. d. 51. n. 1. & per tot.
 Quid autem fuerit in praxi receptum ibid. n. 39.
 Rescriptum gratiæ operatur, quoad delicta, pro
 quibus pars offensæ fuit concordata, & si illa
 remaneat sine remissione. d. 55. n. 18.

H

Habitatio

HA-

H Abilitatus cum cautione dicitur carceratus
d. 2. n. 21.

Heres.

Hereditas an fertur ab occidente fratrem, idem-
que ius obtinet in alijs familia patrantibus re-
latis. d. 70. n. 2.

Heres sanguinis, qui pro remissione facienda pec-
uniam habuit, pro illa creditoribus heredi-
tarijs non tenetur, neque per talem pecu-
nia receptionem hereditatem bonorum adire
dicitur. d. 27. num. 18.

Deciso Dom. Vincentij de Franch. 661. expenditur.
ibid. n. 19. & n. 63. cum seqq.

Heredes defuncti personam representant. ibid. n.
83.

Heres pecuniam acceptam pro remissione ad cre-
ditorum commodum in inventario describere
tenetur. ibid. n. 34.

Hereditas delata dicitur. quam quis adeundo cō-
sequi potest, neque potest dici delata, si nullo
iure illam consequi potest. ibid. n. 41. & 65.

Heres tenetur habere tretum factum defuncti. d.
88. nu 3.

Heredum mentio donationi convenit inter vivos,
quæ ad hæredes transmittitur, non autem do-
nationi causa mortis, quæ naturam habet lega-
ti, quod, pendente adhuc conditione, non trans-
mittitur. d. 128. n. 2.

Sub nomine hæredum, & successorum an etiam
extranei comprehendantur, vel hæredes tan-
tum sanguinis. ibid. n. 7.

Homicidium.

Titium occidere volens, & Sempronium occi-
dens, quamvis animum non habuerit occiden-
di Sempronium, adhuc Sempronij remissio ne-
cessaria erit. d. 26. n. 24.

Homicidium committens pendente securitate, si
de eo fuerit convictus, vel confessus, illius be-
neficio venit exclusus. d. 48. n. 1.

Honor.

Certandum est pro honore, qui æquiparatur vitæ
d. 62. n. 87.

Hofis.

Vide in ver. Bellum.

Hypotheca.

Hypotheca pro dotis restitutione retrahitur
ad diem promissionis, & sic ad capitula matri-
monialia dumtaxat firmata. d. 99. numer. 3.

Hypotheca tacita habet eandem virtutem
quam ex forma statuti haberet expressa. ibid. n.
20.

Hypotheca non est necesse exprimi ab homine,
dum est a lege expressa. ibid.

Camer. responsio ad doctrinam Andr. allata varijs
considerationibus refellitur. ibid. num. 21.

Hypothecam lex induxit in recipiente dotem,
ibid.

Hypothecaria persecutio contra eumentem iure
creditoris datur. d. 104. n. 17.

Hypotheca pro dote sive tacita sive expressa re-
trahitur ad initium conventionis, & pro-
missionis. d. 129. n. 1.

Et an requiratur, quod secutum sit matrimoni-
um. ibid. n. 28. 10. & 12.

Hypotheca retrahitur ad diem promissionis,
quando non est in potestate creditoris recipere

re solutionem. ibid. n. 3.
Vide sup. in ver. *Creditor.*

I

Illatio.

Illatio ex diversis non rectè fit. d. 78. n. 9.

Immunitas.

Confugiens supra tectum, astracum, turim, seu
campanite Ecclesie gaudet illius immunitate,
& ita decisum. d. 16. n. 1.

Confugiens ad Ecclesiam nondum perfecte con-
structam, illius gaudet immunitate, & ita deci-
sum. d. 18. n. 1.

Idque verum est quando Episcopi autoritate Ec-
clesia est fundata, licet non nudum perfecte
constructa. ibid. n. 2.

Immunitate Ecclesiastica non gaudent homicidia
& mutilationes membrorum committentes in
ipsis Ecclesijs eorumve ceteris. d. 19. n. 1.
Et ratio adducitur. num. 2.

Immunitate Ecclesiastica an gaudeant commit-
tentes in atrio Ecclesie homicidium, vel muti-
lationem membrorum. ibid. n. 2. & 3.

Dispositio *cap. fin. de immunit.* an sit favorabilis, &
late interpretanda, vel odiosa, & sic restringen-
da. ibid. n. 4.

Et quando dispositio dicatur odiosa, vel favora-
bilis. ibid. n. 12.

Confugiens ad atrium Ecclesie gaudet immunita-
te; ibique capi non potest. ibid. n. 7.

Delinquens in locis immunitatem tribuentibus
an gaudeat immunitate. ibid. n. 9.

Et quid decisum. ibid. n. 10.

Immunitate Ecclesiastica non solum gaudet reus,
dum est in ipso loco religioso; verum etiam si
exivit ad axonerandum corpus, nec poterit im-
pediri, ne exeat pro causa prædicta, modò sta-
tim redeat, & ita observatum. ibid. n. 13. & 14.
& d. 137. n. 1.

Immunitate Ecclesiastica an gaudeat vulnerans
clericum. In obiecta difficultate Scribentes in
contrarias abierunt sententias, & negantium
fundamenta, rationes primò recensentur. d. 20.
n. 2. cum seqq.

**Ambros. distinctio hac de re uti notab. observa-
tur ibid.**

DD. qui affirmativas sustinent partes referuntur
ibid. n. 4. in fin.

Adducitur ratio, super qua fundatur affirmativa
opinio. ibid. n. 5.

Nec non celebris distinctio Bonif. de Vital. ibid,
Et ad extremum traditio *Far. sustinentis*; etiam
clerici homicidam, nedum illum vulnerantem
eandem gaudere immunitate. ibid.

Propter commemorata Doctorum dissidia con-
trariæ prolatae sunt decisiones, quæ commemo-
rantur. ibid. n. 6.

Clerici notorius percussor quando sit ab Ecclesia
expellendus ibid. n. 3.

Reus habitans cum familia in domo Monasterij
sita extra claustra an gaudeat immunitate, dec.
136. num. 1.

Immunitas non datus ultra Ecclesiam, atrium, &
cæmeterium. ibid. n.

f

Do-

INDEX RERV

Domus Ecclesie conducta non dicitur religio-
sa, & ideo caret Immunitate. *ibid.* n. 3.

Immunitas conceditur ob reverentiam debitam
locis sacris. *ibid.* n. 5.

Domus, ad quam datur aditus ab atrio Ecclesie,
gaudet immunitate, & ita decisum. *ibid.* n. 8.

Taberna pistoria Monasterij abens ostium in pla-
tea publica, & principaliter destinata ad usum
saeculorum, licet aditum habeat ad claustrum
eiusdem Monasterij, gaudet immunitate, &
ita decisum. *ibid.*

Delicti qualitas Ecclesiasticam excludens immu-
nitatem, atque adeo extractionem ab Ecclesia
permittens, an plene probanda sit. d. 137. n. 2.

Qualitates, excludentes immunitatem Ecclesia-
sticam sunt probanda per indicia sufficientia
ad torturam. *ibid.* n. 3.

Impedimentum.

Impedimentum carceris, vel aliud quodcunque
quale, & quod esse, & a quo debeat probari, &
que requirantur ad hoc, ut relevet, & restitu-
tionem præbeat inquisito temporis decursu a
Principe concessi in gratia ab eo obtempta, &
quando dictam restitutionem præbeat, vel se-
chs & quid decisum. d. 52. n. 1. & per tot.

Incapax.

Incapax dicitur, qui ob delictum deportatur. d.
70. n. 10.

Indicium.

Ex indicijs indubitatis num possit deveniri ad
pœnam ordinariam. d. 47. n. 4.

Post torturam num possit ex indicijs quis puniri
remigationis pœna. *ibid.* n. 5.

Punitus ex indicijs extra ordinem, non condem-
natur ad interesse, & ita decisum. *ibid.* num. 6. 7.
& 8.

Indictio.

Vide sup. in ver. *Bellum*. n. 28.

Indignus.

Indignus non autem incapax efficitur fratris
homicida. d. 70. n. 1.

Indignitas à fisco dumtaxat obijci potest iuxta
gl. traditionem communiter receptam. *ibid.*
num. 11.

Nominatis duobus ad officium, altero non ido-
neo a maiori parte, altero idoneo a minori,
quæ sint partes confirmantis. d. 149. n. 1.

Eligente indignum scienter fecisse præsumuntur,
ex qua traditione plures illationes subpulsit.
ibid.

Et circa allegatam scientiam non est eadem iuris
canonici, & civilis censura. *ibid.* n. 3.

Secus verò si probabilis adsit error ob obscurita-
tem, & dubitatem iuris causæ indignitatis, &
ignorantia sit multum probabilis & iusta: quia
tunc alia subingreditur iuris dispositio. *ibid.*
num. 4.

Indultum.

Indulta conceduntur delinquentibus ob captu-
ram malefactorum, etiam Parte non concor-
data, & in præiudicium Baronum ratione favo-
ris publici. d. 53. n. 22.

Antiqua Cancellariæ observantia in indulti ex-
peditione, ut in eo reservetur Partis interesse
rei familiaris, ad quod Iudex ex officio reum
condemnare debet. *ibid.* n. 38.

In indulta generali comprehenduntur vassalli Ba-
ronum. d. 55. n. 11.

Princeps supremus potest ex gratia remittere
pœnas, & abolere delicta commissa per vassal-
los Baronum, etiam illis contradicentibus.
ibid. num. 12.

Informatio.

Informatio secreta ex instructionibus non conve-
nit cum informatione facta. d. 62. n. 132.

Iniuria.

Iniuriam facere dicitur, qui se iniuriam facere
non ignorat. d. 26. n. 14.

Iniurantis affectus considerari debet. n. 15.

Iniuria quando dicatur facta pretextu officij, &
dignitatis. d. 63. n. 2.

... illata officiali electo, atrox dicitur. *ibid.* n.
16.

... atrox dicitur illata personæ in dignitate
constitutæ. *ibid.* num. 17.

Iniuriam in absentem quando dicatur punibilis,
& quæ pœna veniat puniendæ. *ibid.* n. 19.

Iniuria clerico illata atrox dicitur. *ibid.* num. 20.

Pro iniuria etiam levi Sacerdoti illata quis ca-
pitalis punitur pœna, & pœna treremium fuit
punitus, qui iniuriam Sacerdoti intulit. *ibid.*
n. 21.

Pro iniurijs, offensis maleficijs, & culpis Religio-
sis, clericis, & Ecclesiasticis personis illatis, po-
test nullo accusatore existente ex officio proce-
di, nec alia requiritur denunciatio. *ibidem.*
num. 22.

Ex officio autem proceditur pro iniuria prædictis
personis illata, si gravis ea fuerit, non verba-
tamen, & si earum remissio intercesserit. *ibid.*
num. 23.

Iniuriam atrocem Partes in præiudicium fisci re-
mittere nequeunt. *ibid.* n. 26.

Iniuriarum atrocium exempla, remissivè. *ibidem.*
num. 27.

Quod si atrox non sit iniuria, tunc Parte ante li-
tis contestationem remittente, prosequi fiscus
non posset. *ibid.* n. 28.

Sed lite contestata, etiam si pecuniaria esset im-
ponenda pœna, ad fisci instantiam procedi
posset. *ibid.* n. 29.

Quid facere possit, vel debeat Iudex adversus in-
ferentem sibi iniuriam. *ibid.* n. 3.

Innocens.

Condemnatus innocens repertus, post sententiam,
in integrum adversus illam restituitur. d. 44.
n. 6.

Inopia.

Vide sup. in ver. *Bellum* in plurib. num. & præser-
tim. num. 35.

Inquisitio.

Inquisitus si pro impetranda remissione habet
biennium, posset moram purgare, etiam post
lapsum dictum tempus, cum in hoc casu cesset
interesse partis offensæ, nisi adesset clausula
decreti tormentis. d. 51. n. 37.

Inquisitio generalis non est de iure licita, nisi in
fine temporis in officialibus annalibus. in per-
petuis vigesimo quolibet anno. d. 62. num. 24.

Pro eadem causa non potest aliquis apud diver-
sos Iudices inquietari. *ibid.* n. 25.

Visitatio extraordinaria post ordinariam fieri
non

non potest, nisi præcedente diffamatione. *ibid.* num. 26.

Contra Ministros regios non ita facile procedendum, sicut contra alios. *ibid.* n. 27.

Inquisitio, quæ subsequitur aliam inquisitionem generalem, præsumitur calumniosa. *ibid.* n. 28.

Defenditur nullitas ex concurrentia inquisitionis cum visitatione generali. *ibid.* n. 136.

Adducitur *Glos.* opinio, quæ est magnæ auctoritatis. *ibid.* n. 137.

Doctores, & rationes adducuntur pro intellectu text in cap. de ijs, de accusat. *ibid.* n. 138.

Covarruvias lib. 2. variarum cap. 10. n. 5. explanatur. *ibid.* n. 139.

Bar. in l. si unus §. reus ff. de questionibus explicatur. *ibid.* n. 140.

Quando in Regno ex officio procedi possit remissivè. d. 63. n. 25.

Insinuatio.

In insinuatione, in qua solam Iudicis præsentiam leges requirunt, sat est, quod donatio coram Iudice fiat absque eo, quod Iudex aliquid faciat, vel decretum interponat. d. 150. num. 5.

Consilij ratione non nisi de dolo quis tenetur. *ibid.* num. 6.

Instantia.

Sententia prolata, instantia dicitur perempta, & peremptum illud litigium, aded ut Iudicis officium in illa lite aliquid plus facere non habeat. d. 69. num. 9.

Instantia an dicatur perempta, si imploretur officium Iudicis executione sententiæ lapsa triennio. d. 92. num. 4.

In secunda instantia an dicatur instantia perempta, vel potius appellatio deserta elapso triennio, & an sit locus restorationi instantiæ per insufflationem spiritus vitæ ex gratia Principis. *ibid.* n. 3.

Alienata re, super qua erat lis, perempta instantia cessat vitium litigiosi. d. 144. n. 10.

Instantia perempta perit citatio, & litis contestatio. *ibid.* n. 11.

Instantia, quæ reviviscit, dicitur nova instantia. *ibid.* nu. 12.

Reus post instantiam peremptam effectus alterius fori ex privilegio; dum restauratur, gaudet declinatoria fori. *ibid.* n. 13.

Secus in clerico, cui fuit liberata pecunia cum cautione; nam instantia perempta non gaudet declinatoria. *ibid.*

Per insufflationem spiritus vitæ licet remaneat eadem causa, non tamen est eadem instantia, sed diversa, & iterum de calumnia iurandum est. *ibid.* num. 14.

Instantia restaurata per insufflationem spiritus vitæ habetur perinde, ac si instantia non esset perempta, & potest ferri sententiæ etiam post biennium. d. 145. n. 4.

Quod intellige, ut inf. *ibid.* n. 6.

Instantia perempta non pereunt probationes. *ibid.* num. 5.

Instantia perempta, & deinde restaurata per insufflationem spiritus vitæ possessori novo fuit datus novus terminus. *ibid.* n. 7.

Actor perempta instantia absque gratia insufflationis spiritus vitæ tenetur novum iudicium

inchoare, & reficere expensas. *ibid.* n. 8.

Vide sup. in verbo *Beneficium*.

De instantiæ continuatione respectu clerici. dec. 2. num. 13.

Institutio.

Verba *heres*, & *iubeo*, in institutione deficientia favore eiusdem subaudiuntur. d. 51. n. 11.

Instrumentum.

Instrumentum liquidari contra militares ordines collateralis potest in Mag. Curia via ritus. d. 62. num. 38.

Instrumentum aliquoties requiritur tantummodo ad faciendam probationem. d. 99. n. 7.

Insufflatio spiritus vitæ.

Vide sup. in ver. *Beneficia*, & *Instantia*.

Interdictum.

Conventus interdicto unde vi, vel uti possidetis licet habeat præsumptionem iuris contra se, non est expellendus a possessione. d. 8. num. 1.

Interesse.

Interesse in tria divisum genera in delictorum materia. d. 53. n. 1.

Interesse vindictæ, seu animi sævientis *ibid.* n. 2.

Quod pecuniarium potest esse, si procedatur ad iniuriæ æstimationem. *ibid.* n. 3.

Interesse expensarum in curatione factarum, & operarum amissarum, quia inutilis factus. *ibid.* num. 4.

Interesse rei familiaris. *ibid.* n. 5.

... distinguitur secundum Andr. in interesse animi sævientis, & interesse Partis pecuniarium. *ibid.* n. 6.

Princeps de potestate ordinaria num valeat absque Partis remissione delicta abolere, & interesse offensi remittere. *ibid.*

Et ex aliquorum sententia potest etiam de potestate ordinaria remittere interesse animi sævientis absque Partis remissione etiam sine causa. *ibid.* num. 7.

Interesse animi sævientis apud præcos iuris prudentes non fuit habitum in consideratione. *ibid.* num. 8.

Affl. notatur in intell. An. *ibid.* n. 9.

Principem non posse interesse vindictæ absque Partis remissione sine causa remittere adversus Andr. ex aliquorum magni quoque nominis DD. sententia adstruitur. *ibid.* n. 10.

Et quid de generali consuetudine. *ibid.* n. 11.

Quid de potestate absoluta, remissivè. *ibid.* n. 12.

Quid in Regno. *ibid.* n. 13.

Quid in aliis locis. *ibid.* n. 14.

Quid si Princeps expresse reservaret ius Partis offensa. *ibid.* n. 15.

Quid si aliter gratia esset concessa, an valeret. *ibid.* num. 16.

Quid in casibus in quibus Partis remissio non requiritur. *ibid.* nu. 17.

Quid absente Parte, & ignoratur, ubi moratur, ubi Collateralis Concilij decisio recensetur. *ibid.* n. 18.

Princeps causa publicæ utilitatis suggerente potest condonare delicta, etiam remittendo interesse Partis pecuniarium ex communi Scrib. sententia, quicquid in contrarium senserint Far. & Masirill. & ita observatur in Regno per Proregem, ac observantia rei iudicatæ auctorita-

- re communitur. *ibid.* n. 19. & 36.
- Interesse vindictæ absque Partis remissione minori tollitur causa, quæ interesse pecuniarium *ibid.* num. 20.
- Causæ condonandi delicta absque Partis remissione, & remittendi interesse offensi, tanguntur remissivè. *ibid.* n. 21.
- Interesse æstimatio, remissivè *ibid.* n. 31.
- Interesse extra rem non consideratur in suspitione, & per nimios circuitus vagari non debet, d. 63. num. 36.
- Interesse lucri cessantis, & damni emergentis, tam in pecunia mutuata, quam in alia specie, ac ex omni contractu, & obligatione post mortem deberi est indubitatum apud Doctores. d. 124. num. 1.
- Debetur non quasi usura quæ odiosa dicitur, sed ut interesse fundatum in naturali æquitate, ne quis locupletetur cum aliena iactura. *ibid.* n. 2. 3. & 15.
- Interesse etiam extra rem in pecunia venit. *ibid.* num. 2.
- Interesse condemnatio sequi nequit ex *Affl.* & aliorum opinione, nisi prius præcedat probatio. *ibid.* num. 8.
- At praxis urget in contrarium, ut in defectum probationis iudex possit illud arbitrari iuxta consuetudinem, & moram Regionis. *ibid.* n. 9.
- Interesse lucri cessantis, an habeat locum adversus inopem, & deestorem. d. 124. n. 4.
- Interesse in materia legis curabit c. de act. Emp. quando sint compensandi cum fructibus, *ibid.* num. 9.
- Et ut non solito negociari solvatur interesse lucri cessantis; etiam si non probetur habuisse præmanibus lucrandi occasionem propter frequentes reddituum annuorum venditiones. *ibid.* num. 10.
- In hoc Regno variè taxatum reperitur huiusmodi interesse propter varias causarum figuras. *ibid.* n. 10. & 11.
- Vbi obiter tangitur observantia Patavij, *ibid.*
- Interesse an possit excedere sortem, remissivè, *ibid.*
- Interesse tertiarum post moram debetur principaliter, per se, & non accessorie ad sortem. *ibid.*
- Olim variè taxatum, hodie ad rationem quinque pro singulis centum liquidatur, dummodo tertie decursæ sint quantitatis ad minus ducatorum centum. *ibid.*
- Interesse damni emergentis, & lucri cessantis certitudinaliter probatum si quantitates prædictas, & taxari solitas excedat, an pro illa certa summa probata debeat, *ibid.* num. 13.
- Interesse pecuniæ liberatæ in concursu creditorum cum cautione in casu restitutionis faciendæ creditori anteriori (revocata deinde sententiâ) an, & quando debeat, *ibid.* n. 14.
- Quæstio disputatur ad partes, & rectè fundata negativa opinione, refelluntur contraria, & n. seqq. Vide sup. in *ver. Causus Creditor. Fructus. Interventus.*
- Interventus alicuius personæ nominatæ requisitus in electione faciendâ an præsentiam tamen includat, vel consilium, ac etiam consensum, seu votum. d. 150. n. 1. & per tot.
- Verbum coram, quid importet. *ibid.* n. 2.
- Præsentia consanguineorum in contractu mulieris a statuto requisita, necessarius non est consensus, sed ipsa sola sat est præsentia, etiam cum contradistincte. *ibid.* n. 3.
- Verbum cum interventu votum importat, prout reliqui duo procuratores habent, & ita decisum. *ibid.* n. 4.
- Iudex.*
- Laicus est Iudex causæ, & non personæ Ecclesiasticæ. dec. 2. n. 16.
- Iudex laicus, pendente articulo in Curia Romana subreptionis concessionis alicui factæ a S. P. facultatis de Religione incapaci etiam in communi ad alteram ingrediendi, in qua bona retinere licet, ad litem super restitutione bonorum intentatam terminare possit, vel in ea supersedere, & Iudicis Ecclesiastici decisionem expectare debeat. d. 11. n. 1. & 5.
- Iudex Ecclesiasticus ad Iudici laico inhibere possit, nè procedat super causa incidente in eam, quam ipse cognoscit, & quid observetur in Regno. *ibid.* n. 2.
- Iudex laicus de quæstione spiritali, quæ incidenter incidit, si in iure consistat, cognoscere nequit, sed illius notio ad Iudicem spectat Ecclesiasticum. *ibid.* n. 3.
- Secus verò si in facto consistat, quia tunc laicus cognoscit, nisi Ecclesiasticus Iudex illius quæstionis cognitionem assumat, & Iudici laico inhibeat, nè in causa etiam incidenter procedat, quam in nondum cepit tractare, tunc enim ipse Ecclesiasticus eandem incidentem causam expedit. *ibid.* n. 4.
- Iudex Ecclesiasticus diffinire debet articulum merè spiritalia concernentem, & ita decisum, dec. 15. n. 19. & 26.
- Iudex laicus de spiritalibus, nec principaliter, nec incidenter potest se intromittere. *ibid.* n. 23.
- Quinimò nec de eo, quod est spiritalibus annexum. *ibid.* num. 24.
- Verum si super facto sit quæstio, incidenter poterit Iudex sæcularis de ea cognoscere, & testes super ipso facto recipere. *ibid.* n. 20.
- Facti quæstio quando esse dicatur, remissivè. *ibid.* n. 21.
- Iudex sæcularis licet super beneficii amissione rectè pronunciare non possit, per modum tamen causæ poterit. *ibid.* n. 25.
- Ambitosorum Iudicum artes. d. 62. n. 89. 101.
- Iudices tenentur secundum probata iudicare, licet sciverint illa vera non esse. *ibid.* num. 161.
- Iudicum nequitia in formandis processibus. *ibid.* num. 163.
- Iudex præstitans tantum auxilium facti in detinendo carceratum, nomine alterius Iudicis si carceratus deliquerit in carceribus, punietur per Iudicem, nomine cuius detinebatur. d. 63. nu. 13.
- In Regno de delictis commissis in personam officialium activè, & passivè sola M. C. cognoscit, quod procedit, quando iniuria est illata intuitu officij. *ibid.* n. 14.
- Iudex loci originis, & domicilij, qui prævenit in captura an præferatur Iudici delicti, & quid in le-

levibus, & quando prævenisse dicatur, n. 3. dec. 68. & 8.

... originis, & domicilij potest per viam inquisitionis, & accusationis adversus reum legitime procedere. ibid. n. 4.

... loci delicti præfertur cuilibet alteri Iudici. ibid. n. 5.

... loci delicti quando præferatur ita ut Iudex loci originis, & domicilij teneatur reum ad ipsum remittere. ibid. n. 6. & 15.

Et quid in Regno inter Barones. ibid. num. 16.

... loci domicilij, & delicti præfertur Iudici originis. ibid. n. 10.

Iudex potest pecuniarias pœnas statuere adversus contumacem, constituto de delicto. d. 71. n. 5.

Et in absentem sententiam proferre, siue lis sit contestata, siue non, dummodo de capitali, siue corporis afflictiva pœna non agatur. ibid. n. 6. & 9.

Quod procedit etiam in causa criminis, pro quo civiliter agitur. ibid. n. 7.

Iudex videns reum opponere aliquam exceptionem calumniosè sà, ea non obstante ad ulteriora procedere debet. d. 80. n. 7.

Iudici potestas non potest excedere quod est pettum. d. 135. n. 23.

Iudex laicus de nullitate sententiæ Iudicis Ecclesiastici cognoscit incidenter non principaliter. d. 139. n. 2.

Decisio. ibid. n. 3.

Defectus in processu per Iudicem Ecclesiasticum formato suppletur per Iudicem laicum. ibid. n. 4.

Vide sup. in ver. *Appellatio*, & in ver. *Bellum* num. 25.

Iudicium.

Iudicium etiam incæptum semel iuridicè, & lite coram Iudice perpetuata per contestationem, superveniente prohibitionem eius qui iurisdictionem concessit, est ipso iure nullum, si aliquid agitur. ibid. n. 148.

Iudicium particulare interdum differtur quoad iudicium universale finem accipiat. d. 72. n. 12.

Iudicium secundo loco intentatum quando sit prius terminandum, quàm primum. ibid. num. 15.

Iurisdicctio.

Iurisdicctio tam ordinaria, quàm extraordinaria nunquam præsumitur, nisi appareat ex scriptura. d. 62. n. 15.

Suprema iurisdicctio, & potestas penes Regem residet. ibid. num. 7.

Iurisdicctio tanquam qualitas accidentalis est probanda. ibid. n. 19.

Iurisdicctio delegata strictior, & debilior est, quàm ordinaria. ibid. n. 21.

Delegatus tenetur ostendere titulum suæ commissionis ante eius usum. ibid. n. 22.

Dicens se abere iurisdictionem, tenetur de ea docere. ibid. n. 88.

Iurisdicctio Præfecti Prætorio fuit Magistratibus Provinciarum concessa. ibid. n. 96.

Supplementum ad defectum iurisdictionis operatur, prout ex tunc. ibid. n. 157.

Iurisdicctio prorogatur ratione offensionis factæ prætextu dignitatis, & officij. d. 63. n. 4.

Vnde si offensio alicui ex Regijs Tribunalibus facta sit, remissioni non est locus, & ita decisum contra Regentem M. C. & quamvis privilegium cum clausula abdicativa, & privativa Baro haberet. ibid. n. 5.

Quo casu pariter Baroni habenti privilegium cum clausula abdicativa, & privativa denegatur remissio. ibid. n. 6.

Quinimò non solum in offensione in personam Iudicis, vel ipsius familiæ facta, Iudicis prorogatur iurisdicctio, verum etiam in actu Iudiciario a quovis, & cuilibet, coram eo facta convicijs, vel percussionibus. ibid. n. 7.

Quoties iurisdicctio pluribus competit, ut universis, unus absque alijs iudicare nequit, sed ut maior pars conveniat, est necesse. d. 67. n. 1.

Iurisdicctio per Regiam pragmaticam Consiliarijs est concessa sub nomine colectivo, sub forma pluralis numeri. ibid. n. 14.

Iurisdicctio concessa cum clausula privativa, & abdicativa est tantæ virtutis, ut ad instar clerici non possit ab alio cognosci, veluti improrogabilis. d. 68. n. 1.

Iurisdicctio cum dividitur in Civitatibus, in quibus officiales per quarteria constituuntur, unus non se intromittit in iurisdictione alterius. d. 73. n. 3.

Iurisdicctio specialis in uno loco, vel in certis personis Civitatis an privativè concessa concessatur, vel cumulativè ad iurisdictionem Potestatis generalis Civitatis. ibid. n. 6.

Et afferuntur exempla cumulationem excludentia, & ita decisum. ibid. in fin.

Incertum genus personarum concessa cum clausula abdicativa, privativè concessa censetur in quocumque loco illæ personæ delinquant. ib. n. 7. & 8.

Iurisdictionem in eodem territorio in certas personas divisam plures habere, inconveniens non reputatur. ibid. n. 9.

Singularis remissionis actus satis est ad iurisdictionem integram retinendam ad universos, & singulares actus. ibid. n. 17.

Iurisdicctio Turris octavæ est concessa in officium, & Capitaniam ad instar Tribunalis Admiratiz, ac aliorum Tribunalium etiam contra delinquentes intus Civitatem Neap. ibid. num. 19.

Vide sup. in ver. *Casale*.

Ius offer.

Ius offerendi secundo creditori competit, contra creditorem anteflorem usque ad litis contestationem super executione rei iudicatæ, & usque ad sententiam per viam purgationis mortis. dec. 104. n. 18.

Iustitia.

Iustitia consistit in naturalibus argumentis. d. 62. n. 68.

L

Latro.

Capitulum Regni frequens, & in effrenata extenditur ad furta intus Civitatem Neap. dec. 37. n. 1.

G

Re-

Repetitio, quæ in materia dicti capituli facienda est, Parte citata, & citatis nominatis, quando sit necessaria, & de illius practica, ubi etiam repetitionis forma remissivè ponitur. *ibid.* n. 2.

Repetitio non erit necessaria, quando proceditur virtute potestatis extraordinariæ. *ibid.* nu. 3.

Reus diffamatus, quod sit grassator Campanæ, alia accedente præsumptione, torqueri potest. d. 137. n. 5.

Quæ de iure cōmuni requisita sint necessaria ad hoc, ut publicus latro, & grassator quis dicatur, & tanquam talis in Ecclesia tutus non sit. *ib.* num. 6.

Et quid de iure Regni. *ibid.* num. 7.

Decisio. *ibid.* n. 8.

Laudemium.

Laudemium debetur, & prælatio competit in venditione facta sub hasta, & ita decissum. dec. 103. nu. 6.

Legatus.

Solemnitates, quæ requiruntur pro electione Legati ad Regiam Maiestatem, & quæ sint servanda per Civitatem Neapolitanam in ipsius electione. d. 135. n. 14. & 15.

Solemnitates quæ requirantur in trasmissione Legati ad Regiam Maiestatem per Civitatem Neapolitanam. *ibid.* n. 6. & 20.

Civitas Neapolitana potest Legatum ad Regem mittere petita prius licentia Proregi, etiam non obtenta. *ibid.* num. 19. 38. & 39.

Sed postmodum per literas Regis est impetranda licentia ab ipso Rege. *ibid.* n. 40.

Legatus si sit legitime electus vel ne ab ipso Rege cognosci debet. *ibid.* n. 21.

Lex.

Lex vetans accessum ad loca, ubi Partes offensa degunt, nisi ulterius progrediatur annullando actum, per inobservantiam actus ille non annullatur. d. 51. num. 17. & 38.

Id tamen fallit in Principe prohibitive loquente. *ibid.* n. 18.

Lex quando prohibitive, vel permissivè loqui dicatur. *ibid.* num. 38.

Legum correctio non datur, nisi expresse dicatur. d. 56. num. 19.

Lex nova corrigens legem veterem in uno non extenditur ad aliud. *ibid.* n. 20.

Legem quærere, ubi est ratio naturalis, est infirmis intellectus d. 62. n. 67.

Lex, vel statutum si mandet solvi prærium affectus rei quod tempus circa illius estimationem attendatur. d. 108. n. 20.

Lex aliquando considerat factum, & non sententiam, & quandoque sententiam, & non factum. *ibid.* n. 41. & 43.

Vide sup. in ver. Ecclesia in fine, & in ver. *Bellum Liquidatio.*

Magnates, & Militares Ordinis Collateralis Concilij qua perfruantur prærogativa in materia liquidationis instrumenti via ritus, dum ipsi veluti debitores conveniuntur. dec. 62. n. 38.

Causa liquidationis instrumenti est criminalis propter perjurium. dec. 131. n. 4.

Hinc filius non potest liquidare instrumentum contra Patrem, sed quid in Genero adversus

scelus. *ibid.*

Negative pariter, & per plura media concluditur in patre contra filium. *ibid.*

Crudelis est, qui carnem suam odio prosequatur. *ibid.*

Liquidationis causa.

Causa principalis si absque termino vigore decreti, quod expediatur ex eisdem actis, fuerit expedita, an in causa liquidationis sit deinde dandus terminus. d. 92. num. 1.

Liquidationis habet instantiam. *ibid.* num. 2.

Si à sententia lata in causa principali non sit appellatum, an poterit appellari à decreto in causa liquidationis. *ibid.* n. 3.

Lit.

Mota lite super nullitate creationis ad officium Capitanei prætextu, quod Capitaneus electus sit coniunctus Baroni, an interim sit interdicenda administratio. d. 63. n. 41.

Lite pence nihil innovari debet. *ibid.* nu. 42.

Lite pendente adversus promotum ad officium, ad quod non nisi nobiles promovendi sunt an, & quando interdicenda sit administratio. *ibid.* num. 43.

Tutor allegatus suspectus an sit removendus lite pendente. *ibid.* n. 44.

Litigij vitio per solam citationem res afficitur, cum actione reali agitur. d. 105. n. 12.

Litigij vitium in ipsa re, quæ lite pendente alienatur tantum committitur, & non in fructibus à re litigiosa nascituris. d. 119. n. 6.

Litis redemptor, vide sup. in ver. *Cessio.*

Litteræ executoriales.

Vide sup. in ver. Brachium.

M

Magna Curia.

Magna Curia præ cæteris quid abeat ex præminencia. dec. 42. n. 7.

De delictis officialium sola M. C. cognoscit. d. 69. n. 4. Sed declara. n. 14.

De delictis officialium tam Regiorum, quàm Baronum in eorum officiis delinquentium tam activè, quàm passivè M. C. cognoscit. dec. 66. num. 1.

Cognitio autem hæc an concessa intelligatur per verba plenissima etiam sub clausula, quod possit cognoscere de omnibus, & de quibus sola M. C. cognoscit, & quid decissum. num. 2. & 6.

Cognitio criminis falsæ monetæ, quæ ex præminencia ad M. C. spectat, an comprehendatur sub clausula ista, etiam de his, de quibus M. C. cognoscit *ibid.* n. 3.

Magna Curia de omnibus causis criminum cognoscit, quod ampliat, & declaratur. d. 67. n. 2. & seqq.

Magna Curia ordinam in toto Regno habet iurisdictionem. d. 69. n. 3.

Sic & Regiæ Provinciales Audientie in eorum provinciis. *ibid.* n. 4.

Item Barones in eorum Terris, iure tamen speciali, hoc est ex privilegio. *ibid.* n. 5.

Citatus à M. C. vel Reg. provincialibus Audientijs tenetur comparere, sulque Baronis privilegia

gia, & fraterria allegare, & cum ratione ibid. num. 6.

Vide sup. in verbo *Carcer.*

Maiefflas.

Maiefflas laesa crimen incurrit privatus propria auctoritate Principis eudens pecuniam idque ratione comprobatur. d. 59. n. 7.

Quam adulterina dicitur, quando ad alium, quam ad Principem transit authorem ibid. n. 8.

Maiores.

Maiores, qui dicantur, remissivè d. 101. n. 5.

Mala fides.

Qui contra iuris interdictum aliquid agit, eo solo constituitur in mala fide. d. 62. n. 149.

Mala fidei effectus inducitur per litis contestationem, etiam perempta instantia d. 108. n. 7.

Mala fides quando trahatur retro. n. 7. & 29.

Scientia restituendi rem ex titulo rescindibili quando inducat malam fidem. ibid. n. 38.

Mala fides in possessore per litis contestationem non inducitur, cum assistentia petitur, imò confirmatur possessor in bona fide, & cum ratione. d. 119. n. 7.

Mandatum.

Mandatum legis cuilibet infolidum datum intelligitur. d. 67. n. 16.

Secus in mandato hominis. ibid. n. 17.

Idem in mandato legis, quando data est forma. ibid. n. 18.

A forma data recedendum non est. ibid. n. 19.

Mandatum penale.

Iudicis officium est providere, ne partes veniant ad arma. d. 142. n. 1.

Mandata in Regno Neapolitano ad evitanda scandala, quomodo fiant, & qua forma. ibid. n. 2.

Contumaciae sunt accusandae in mandatis ad evitanda scandala iuxta ritum M. C. ibid. num. 3.

Prohibitio fieri potest, ne quis transeat ante domum alicuius, si ob id dabitur scandalum. ibid. n. 7.

Offensionis timor, & suspicio si vigeat, debet Praefes militarem custodiam decernere etiam concussoris expensis. ibid. n. 8.

Maritus.

Maritus non tenetur restituere dotem, & fructus uxori habitanti extra domum conjugalem, & levitia viri, nisi fuerit prolata divortij sententia. d. 108. n. 34. 37. & 40.

Masculinum.

Masculinum non continet foemininum, ubi statutum adest foeminarum exclusivum, tunc enim masculi tantum censentur vocati, foeminis exclusis. d. 27. n. 49.

Matricula.

Exercitium, & matriculae descriptio requiritur, ut competat cognitio Curiae artis Lanæ, & Serici. d. 21. n. 1.

Et quid si delicti tempore erat de exercitio, postea illud dereliquit, an iudicii tempus attendatur, ita ut puniendus veniat per Iudicem ordinarium, vel remittendus sit ad Iudicem artis, & quid è converso, & quid de poena, & modo procedendi, remissivè. ibid. n. 4.

Matrimonium.

Matrimonium nulliter contractum an operetur, ut ipso iure vacent beneficia, vel his per sen-

tentiam beneficiatus sit privandus in hoc articulo quatuor fuerunt Doctorum opiniones quarum illa videtur prevaluisse, quæ ponit, ut per matrimonium nulliter contractum, sive ignoranter, sive bona, sive mala fide beneficia ipso iure vacent. d. 15. n. 1. 4. 6. & 7.

Matrimonium inter personas, tam ex parte suscipientis, quam baptizantis, & baptizati à S. C. nominatim non expressas liberè licetque contrahi posse Pius V. Pontifex Maximus decrevit. d. 83. num. 4.

Mediolanum.

Vide sup. in ver. *Bellum.* n. 28.

Meliorationes.

Ælimatio meliorationum factarum in relegata, pendente conditione secundum tempus restitutionis fieri debet. d. 108. n. 18.

Meretrix.

Meretrices, an, & quando à vicinis expelli possint. d. 127. n. 7. & 8.

Meretrices quando possint expelli à locis honestis & de quibusdam alijs eidem mulierum generi prohibitis, remissivè. ibid.

Minor.

Minorem detineri in carceribus ex criminis atrocitate, donec ad maiorem pervenerit ætatem, qua completa poenae remissionis poena docet experientia. d. 57. n. 10.

Et Decisio S. C. affertur. ibid. n. 11.

Minoribus exclusis à beneficio iuris Hisp. retrahendi rem patrimoniale, vel avitam propter lapsum novem dierum an cõpetat remedium, / si in emptionem ff. de minoribus, ratione affectionis. d. 101. n. 3.

Mexia, & Guttier. Hisp. in contrarias abtulerunt sententias. ibid.

Minor, ex hoc solo, quod in extraneum res aliqua pervenerit, quæ maiorem suorum fuerit, ad quam ipse affectionem habebat, laesus dicitur. ibid. n. 4.

Minor succedens maiori non restituitur adversus gesta per maiorem. d. 145. n. 3.

Moneta.

Fabricantem falsam monetam æneam modici valoris poena ordinaria puniri posse negatur d. 59. num. 1.

Fabricantes æneam monetam, in qua Principis imago disculpta sit, poena ultimi supplicij puniuntur, & cum ratione. ibid. n. 1. & 4. & ita decisum n. 9.

Monetam alterius mater, isquàm plumbi, vel stanei expensens extra ordinem punitur. ibid. n. 2.

Monetæ materia publica forma percussa esse debet, & imaginem, affigiem, sive signum Principis debet habere. ibid. n. 3.

Princeps solus facit suam pecuniam cudi, cuius solius signum imprimitur. ibid. n. 4.

Mora.

Mora per interpellationem committitur. d. 108. n. 6.

Mora semel commissa perpetuò durat. ibid. n. 16.

Mora obligat morosum ad interesse. ibid. n. 32.

... Non datur sine culpa. ibid.

... Quid præferat. ibid.

Contractus quando sunt validi à principio, ex quibus fuit translatum dominium, non committitur mora, nisi à tempore, quo fuerint rescis-

INDEX RERVM

fi, cum rescindantur, prout ex nunc, non pro-
ut ex tunc. *ibid.* n. 38.
Moræ purgatio quando admittatur. d. 144. n. 2.
Moræ purgatio non admittitur, devolutionis sen-
tentia executioni demandata. *ibid.* n. 3.
Mora ut committatur, & in illa debitor constitua-
tur, quæ & quot requirantur. d. 124. n. 4.
& n. 10. ubi ponitur casus notab. cum. decis.
S. C.
Morosus non potest dici debitor, si aliqua potest
se exceptione tueri *ibid.* n. 5.
Hinc nimia egestas excusat debitorem à mora, &
eximit eundem ab interesse lucri cessantis. *ibid.*
Mora non committitur in illiquidis. *ibid.*
Et hoc eventu nec sufficiens erit iudicialis inter-
pellatio, sed requiritur iudicialis impulsus, &
mandatum. *ibid.*
Mora contrahitur, & interesse debetur post inti-
mationem mandati de parendo sententiæ prola-
tæ per S. C. & ita decisum, non obstante sortis
receptione, & cum ratione. *ibid.* n. 6.
Mora ubi periculum est allatura, licitus est reces-
sus à iuris regula, & multa permittuntur, quæ
aliter prohibita reperiuntur, idque exemplis il-
lustratur. decis. 141. n. 8.
Moram purgari posse post lapsum sex mensium ad
petendam investituram Regni. dec. 145. n. 1.
Multa.
Vide sup. in ver. *Citatio.*

N

Neapolitanus.

Neapolitani ex eorum privilegio trahunt, &
non trahuntur. d. 73 n. 10.
Idque obtinet, quando inter Neapolitanum, &
exterum, non autem quando inter utrumque
Neapolitanum est controversia. *ibid.* n. 11.
Bona Neapolitanorum, nec publicantur, nec fis-
co acquiruntur pro pœna contumaciæ ex ipso-
rum speciali privilegio. d. 135. n. 24.
Privilegium hoc an extendatur ad pœnam spre-
ti mandati. *ibid.* n. 25. & seq.
Vide sup. in ver. *Bellum.*
Necessarium.
Necessarium dicitur, quod salva exemptione
omitti nequit. d. 129. n. 5.
Creditor dicitur esse in necessitate, non in volun-
tate recipiendi solutionem, quando commodè
non poterit omittere. *ibid.* n. 4.
Honestas necessitas appellatur. *ibid.* n. 9.
Necessitas facit licitum, quod de iure est illicitum.
d. 141. n. 7.
Prohibitum alienare potest a alienare ex causa neces-
sitatis. *ibid.* n. 8.
Vide sup. in ver. *Bellum.*
Necessitas.
Necessitate ex postulante nihil donare Principi,
Procuratores provinciarum, quando suffra-
gium præstant pro tributis imponendis ad dis-
ceptionem de donativo tempore belli. n. 2.
De necessitate Principis assertioni standum. *ibid.*
num. 8.
Sed quid, si necessitas culpa Principis evenit,
quia nimis prodigus, aut non congruè, atque

per bella intulit, sumptus inutiles, donatio-
nes excoessivas. *ibid.* n. 9.
Et data necessitate utriusque, tam Principis, quam
subditorum, an succurrendum. *ibid.*
Necessitas non est probanda de præfenti, sed pos-
set verisimiliter retineri; nec enim expectan-
dum, ut necessitas ad ultimam vergat mise-
riam, sed sufficere, ut urgeat, vel immineat.
ibid. nu. 37.
Necessitas vide in verbo *Princeps*, & in verbo
Tributum.

Negligentia.

Negligere is videtur, qui in nihilo se ingerit, et-
iam vocatus. d. 27. n. 58.

Nobilitas.

Nobilitas an transeat ad nepotes filios bastardi,
& si sint ipsi legitimi. q. 59. n. 16.
Nobiles an gaudeant nobilitate, si enorme patra-
verint delictum, in quo articulo duplex deci-
sio exhibetur. *ibid.* n. 17. 22. & 29.
Nobilitate tunc non gaudent nobiles ob delicti
enormitatem, cum de delicto sunt convicti,
vel confessi, secus si ex defectu probationis ex-
tra ordinem sunt puniendi *ibid.* n. 23.
Popularis dives, & honestus in pœnis æstimatur
ut nobilis. *ibid.* n. 30.
Nobilitas quare non præsumatur, sed sit proban-
da. decis. 63. nu. 43.
Lite pendente super nobilitate, quid dicendum
de honoribus, & tributis, & quid si esset exhi-
bitum nobilitatis privilegium, remissivè. *ibid.*

Nomen deb.

Nomen debitoris quo pacto in vim executionis
capiatur. d. 116. nu. 7.

Nominatio.

Nominatio testium extra Regnum per nomina,
& cognomina infra terminum quinque dierum
in Regia pragmatica statutum, & infra eun-
dem terminum pœnæ depositum fieri debet, ad
hoc ut audientia eorundem testium extra Re-
gnum concedatur, quam denegatam fuisse eti-
am infra dictum terminum facta dicta nomina-
tione, viso deposito facto pro pœna elapsis quin-
que diebus, & ita decisum. d. 5. n. 8.

Notarius.

Notarius. Index, & si quis alius revelat secreta
Partibus, quomodo sit puniendus. d. 60. nu. 1.
... ostendens iura penes se deposita Parti adversæ
sine licentia Iudicis, & voluntate Partis, falsum
committit. *ibid.* n. 2.
... ante causæ publicationem revelans Partibus
testium depositiones committit falsum. *ibid.*
n. 3.

Notorium.

Notorium facti, vel iuris quando dicatur, vel
ne. d. 62. n. 47.
Notorium iuris non resultat ante conclusionem
in causa, & quare. *ibid.* nu. 48.
Notorium licet ab onere probandi relevet, non
tamen excusat ad onere proponendi. d. 69. n. 7.
Nulla indiget probatione. d. 124. n. 10.

Nullitas.

Nullitas ex defectu iurisdictionis validissima, &
irreparabilis, ac maior de mundo. d. 62. n. 23.
Processus nullus ex defectu iurisdictionis annul-
latur, etiam parte non opponente. *ibid.* n. 45.
Nul-

Nullitas ob non servatum ordinem iudicarium potest suppleri, & revalidari per Principem. *ibid.* num. 46.

Nullitas perpenditur ob factum contra iuris decisiones, & ordinem Regis. *ibid.* num. 101.

Stante Regio rescripto cessat bona fides, quæ non prodesset etiam si adesset. *ibid.* n. 102.

Nobilitates inquisitionis in præiudicium Regentium sanari non possunt. *ibid.* n. 141.

Culus occasione explicatur *tex. in c. ad petitionem, de accus.* *ibid.* n. 156.

Sententia annullata idem Iudex, vel eius successor causam cognoscet. d. 95. n. 1.

Iudex superior tam de causa principali, quam de nullitate ius dicere potest. *ibid.* n. 2.

L. 4. C. de accusat. Iudici sententiam ferenti nullitatis cognitionem præbentis intellectus. *ibid.* num. 3.

Nullitates ex dispositione Reg. pragmaticæ in capite **L. vulgò dictæ delli vintotto capi**, non admittunt, nisi concurrentibus requisitis in dicto capite contentis, & præsertim cum deposito pænæ, & quæ sit hæc pænæ. d. 96. n. 1.

Nullitates in S. C. recipiuntur, & ad illarum discussionem proceditur, etiam absque deposito cum executâ sententia de nullitate dicitur, & quare. *ibid.* num. 2.

Nullitates, exequuta sententia, propositæ quæ ex revolutione chartarum colligi possunt, absque termino ex iisdem actis terminari, & revideri debent, vel dâdus sit super ijs terminus. *ibid.* n. 3. & 5.

O

Oblatus.

Oblati ad hoc, ut gaudeant fori privilegio, requiritur qualitas perpetuitatis. d. n. 10. Confratres tertij ordinis, qui vocantur conversi seu oblati, an gaudeant fori privilegio. *ibid.* num. 22.

Obligatio Cum eralis.

Vide sup. in ver. *Brachium.*

Officialis.

Officiales in officio falsitatem committentes, ubi alias graviter delinquentes, officio privandi sunt. d. 61. num. 1. Vbi remissivè alij indicantur casus.

Officiales etiam iurisdictionem non habentes, pendente inquisitionis iudicio contra ipsos, in administratione taliter delinquentes, quod probato delicto ab officio removendi, de suspicionem summarie constituto, si de gravi inquiruntur delicto ab administratione, & beneficio suspendendi sunt, si de levi ab administratione tantum. *ibid.* n. 3. 9. & seqq. & ita decisum n. 11.

Officij nomen est ad omne ministerium generale, ideoque illud largo tamen modo, custos, etiam portarum habere dicitur. *ibid.* n. 5.

Officij nomen strictè, ac per se sumptum cum tantum, qui iurisdictionem habet, & coram quo acta fiunt, continere dicitur. *ibid.* num. 6.

Officialis non potest procedere contra suum locumtenentem. d. 62. n. 13.

Officiales, & Iudices Provinciæ si delinquerint in Provincia, debet hoc ad Principem referri per

Præsidentem. *ibid.* n. 14.

Officiales tenentur ostendere literas suæ potestatis. *ibid.* n. 20.

Officialis non potest carcerari, nisi in casu fugæ. *ibid.* n. 30.

Iudex, qui deponit officium sine licentia Principis, maculam læsæ Maiestatis incurrit. *ibid.* num. 31.

Officialis non debet removeri, nec suspendi, nisi pro causis enormibus, vel gravissimis. *ibidem* num. 32.

Officialis non potest privari, nisi causa plenè probata, & quare. *ibid.* n. 56.

Nomina, & præminentia officiorum fuerunt sæpius mutata. *ibid.* n. 95.

Officialis si accusatur de extorsionibus, in quibus debet non scribendo dicta testium. *ibid.* n. 117.

Officialis quando dicatur Iudex competens pro iniuria ipsi illata. d. 63. n. 1.

Officiales tempore acceptationis, dicitur habere dignitatem. *ibid.* n. 18.

Officiales habentes merum, & mixtum imperium possunt per capitulum Regni ex officio procedere in quibuscunque criminibus, & M. C. ex præminencia potest procedere ex officio in omnibus causis Regenti, & Iudicibus visis. *ibidem* num. 24.

Conventio facta per officialem maximè temporalem in loco administrationis, an valida censetur. d. 105. n. 15.

Contractus celebratus per officialem cum iniquitate coram ipso nullitatis vitio laborat, & ita decisum. *ibid.* n. 16.

Omissum.

Omissum non dicitur quod ex iuris resultat dispositione. d. 51. n. 34.

Oner.

Onera quæ imponuntur tempore guerræ, imponuntur pro modo patrimonij, ad discept. de donativo tempore belli. n. 23.

Oratio.

Oratio soluta æquipollet copulæ in dubio. dec. 57. num. 2.

Orationes plures quando ponuntur copulative non principaliter, sed respectivè ad aliud, tunc requiritur omnium concursus. *ibid.* n. 3.

Ordo.

Illegitimus, vel alias infamis qui ad ordines promoveri prohibetur, si tamen promoveatur, non irritatur promotio. decif. 7. n. 8.

P

Pactum.

Pactum naturale in contractu adiectum si non fuerit servatum, revocatur contractus. dec. 49. num. 2.

Papa.

Vide sup. in ver. *Bellum.* num. 39. 41. & 43. & in ver. *Clericus.*

Pascua.

Ius pascendi in alieno territorio duplex est, communionis scilicet, & servitutis, & quomodo hæc iura acquirantur. d. 8. n. 6.

Const. Regn. incip. *Cum per partes Apulia*, quæ de

- de pascuis loquitur per capita enarratur. *ibid.* nu. 8.
- Baronibus licet banna emanere, ne subditi, vel exteri pascua sumant, & limitare possunt numerum animalium depalcentium his, qui affidare solent ne cæteris affidatis pabulum tollatur. *ibid.* n. 10.
- Depalcentes, vel damnum dantes in territorio culto, & seminato, ac bannito, tenentur ad damnum. & pœnam, in non bannito in damnum tantum. *ibid.* n. 12.
- Bannum ubi non adest, nihil exigi potest ratione contemptus, vel iniuriæ. *ibid.* n. 13.
- Pascua an Baronis, vel universitatis præsumantur, remissivè d. 76. n. 5.
- Pater.*
- Pater, & filius an in eodem Tribunali eadem in causa iudicare valeant. d. 77. n. 1. & 12. ubi ponitur decisio.
- Vna, & eadem persona censentur. *ibid.* num. 1.
- Pater magis patitur in filium, quam in ipsum. *ibid.* n. 7.
- Electio in personam patris, & filij simul facta censetur nulla: quippe qui ad administrationem. vno, eodemque tempore non admittuntur. *ibid.* num. 13.
- Pater in studiis filij usumfructum non habet, & cum ratione. d. 83. n. 5. & 11.
- Nec in illis est legitimus administrator. *ibid.* n. 6.
- Neque commoditatem habet. *ibid.* n. 7.
- Et in hac negativa sententia in itum est frequentius. *ibid.* n. 8.
- Reiecta affirmativa *Aret.* opinione quæ quo pacto salvari possit penitus remissivè. *ibid.* n. 9.
- Commoditas in hac materia bifariam consideratur. *ibid.* n. 10. & 12.
- Commoditas secundo loco considerata an legum veritati subnixæ sit. *ibid.* nu. 12.
- Alimenta ex bonis feudalibus filij, an, & quando, & quo iure patri debeantur. *ibid.* n. 13.
- Interesse filij ratione affectionis interesse patris dici potest etiam in bonis, in quibus nec usum fructum, nec commoditatem pater habet, cum natura pater, & filius, eadem persona penè intelligatur, *ibid.* n. 15. & 18: ubi etiam exempla remissivè subiunguntur.
- Pater filium diligere plusquam semetipsum præsumitur. *ibid.* n. 16.
- Amor nullus vincit paternum. *ibid.* n. 17.
- Filiorum gloria est desiderium paternum ex *Homer.* traditione. *ibid.* n. 19.
- Amor patrum erga filios, tam incredibilis est, ut propriam gloriam, quam ipsi vitæ anteferre solemus, gloriæ filiorum post ponere soleant. *ibid.* num. 20.
- Paupertas.*
- Paupertas est iustissima causa in integrum restitutionis. d. 93. n. 1.
- Impedimentum paupertatis ad restitutionem in integrum prosequendam evidentissimè probandum est. *ibid.* n. 2.
- Pax.*
- Proregis onus est discordias sedare, odia deponi facere, omniaque pacare. d. 27. n. 21.
- Pax desideranda est velut necessarium bonum, & plura de pace memoranda, *ibid.* n. 22.
- Superior ad publicam quietem potest partes ad concordiam inducere. *ibid.* n. 23.
- Maximè Princeps, *ibid.* n. 24.
- Præcipuè ubi timor adest, ne partes ad arma deveniant. *ibid.* n. 25.
- Pace facta potest pars offensa agere adversus offensorum ad expensas, damna, & interesse cum ea nunquam remissa censeantur. d. 55. num. 29.
- Vide sup. in ver. *Cautio de non offendendo.*
- Peccatum.*
- Transgressio præcepti Regis prohibitivi non potest fieri sine peccato. d. 62. n. 103.
- Pecunia.*
- Pecuniam, & argentum, in re vendita inventum emptoris non esse, sed reconditoris, eiusque successoris nemo dubitavit. d. 38. n. 2.
- Ex quo inferitur, pecuniam inventam ea forma excussam, ut ex illa constet recentis esse memorie, thesaurum non censeri, atque aded inventori minimè concedi. *ibid.* n. 3.
- Pecuniam fuisse versam in beneficium Ecclesiæ, seu Civitatis præsumptionibus, & coniecturis probari potest. d. 112. n. 3.
- Probandi onus incumbit dicenti, universam pecuniam mutuam non fuisse in refectorem conversam. *ibid.* n. 5.
- Pecunia soluta duci, vel Capitaneo triremium tempore, quo triremes indigebant impensis, quid operetur. *ibid.* n. 6.
- Pignus.*
- Pignus quando resolvatur & ab amissionem possessionis a debitore passum. d. 114. n. 12.
- Permissum.*
- Permissum illud esse censetur, quod non reperitur prohibitum. d. 77. n. 11.
- Legis est proprium in dispositione permissiva recensere casus prohibitos, & sic è contra. d. 78. num. 7.
- Petitio hereditatis.*
- Hereditatis petitionis iudicium cui, adversus quem, & pro quibus rebus detur. d. 72. nu. 9. & 10.
- Hereditatis petitio, qua ratione præiudicialis dicitur, quoad alia minora iudicia. *ibid.* num. 13.
- Pœna.*
- Pœnæ pecuniariæ sunt Baronis habentis iurisdictionem. d. 29. n. 1.
- Etiam si à Regio Tribunali fiat condemnatio. *ibid.* num. 2.
- Pœnæ pecuniariæ sunt Regis, quando cognitio delicti spectat ad Regem. *ibid.* n. 3.
- Pœna extraordinaria imponitur propter criminis suspicionem. d. 48. n. 3.
- In odiosis strictè fit interpretatio. d. 50. n. 2.
- Pœna punitus minori, an & quando possit per alium ludicem iterum puniri. decis. 139. nu. 5.
- Pœna comminata per Regiam Pragmaticam adversus dicentes de nullitate, & succumbentes, an teneat, & comprehendat personas Ecclesiasticas. d. 2. num. 16.
- Pœna, cum supponat culpam, sequitur personam, quæ si sit Ecclesiastica, manet omnino extra iurisdictionem ludicis secularis. decis. 2. n. 16.

Pœna ordinaria filius patre oblatus, qui fuit desertor militis, excusatur, & cum ratione. decif. 131. num. 4.

Actus quando est pœnalis, requiritur particularis legis provisio illum annullantis. d. 51. n. 8.

Iudex potest ob criminis immunitatem pœnam sugere. d. 56. n. 21.

Duratio, & tractus successivus carcerationis inducit pœnam. d. 62. n. 107.

Pœna quando est promissa, & stipulata penes acta Curia absque alia citatione, & libello, fit executio pro omni eo, quod in obligatione est deductum iuxta M. C. ritum, & Regia Camera stylum. d. 71. n. 14.

Pœna spreti mandati an vendicat sibi locum adversus Neapolitanos, contra quos adducitur traditio *Dom. de Pens.* quæ in controversiam revocatur. d. 135. nu. 34. & seq.

In pœnibus quicquid omisum est, pro omisso habetur, imò pro excluso d. 51. n. 5. & 7.

Nec per oblivionem omisio facta dicitur. ibidem num. 6.

Punitus extra ordinem ex defectu probationum non est condemnandus ad p. artis interesse. d. 56. num. 24.

Pœna, quæ infamat, ut ictus fustium, non potest imponi, ut extraordinaria ex defectu probationis. ibid. nu. 25.

Punitus pro furto extraordinaria pœna si sit convictus, & non confessus, an dicatur infamis. ibid. num. 26.

Condigna punitus pœna, quando torqueri possit ad sciendum factos. d. 138. nu. 15.

Et ponitur regula negativa cum duplici limitatione. ibid.

Minori in atrocissimis criminibus, & præcisè pro assassinio non est minuenda pœna. d. 57. num. 4.

Adulto non minuitur pœna legis Corneliae de sicar. pro homicidio. ibid. n. 5.

Minoribus an per necesse minoranda sit pœna, & quid decisum. ibid. n. 1. & 7.

Puberi annorum sexdecim præposteram venerem patienti quæ sit pœna infligenda. ibid. n. 12.

Pœna infamiae reputatur pœna corporalis. dec. 62. num. 57.

In visitatione officialium non irrogatur pœna ordinaria. ibid. n. 127.

Expenditur *lex si gravior C. de dignitatib.* reiecto intellectu ex diverso adducto. ibid. n. 128.

Vide sup. in ver. Calumnia, Carcer, Eximens, Clausula, Conventicula, Custos.

Possess.

Possessio, quæ nulla declaratur ex causa in iudicio deducta, potest pro alia crediti causa retineri. d. 96. n. 4.

Possessor primus, in contractu secundus, & posterior, in detinendo potior censetur, tam in bonis burgenfaticis, quàm feudalibus etiam si contractus sit nullus, & cum ratione. d. 105. num. 13.

Possessor victus, qui litem sibi motam tempore oportuno non denunciavit principali debitori ob propriam culpam, eadem sententia adversus eundem revocari minimè poterit. d. 115. n. 9.

Possessor fructus perceptos cum meliorationibus,

& cum pecuniæ creditori soluta compensare tenetur in actione reivendicationis, in qua etiam pro fructibus domino vendicanti competit actio saltem à die litis contestatæ, per quam mala fidei possessor efficitur. d. 119. n. 2. & 10.

Remedium possessorium manans ex condictione triticaria, vel ex *l. si coloni C. de agric. & cens. lib. 11.* quando competat. d. 126. num. 1. 6. & 7.

Remedium *l. si me, & Titium ff. si ere. per* quando vendicat sibi locum. ibid. n. 7. & 8.

Remedium *cap. reintegranda 3. q. 1.* quando locum habeat. ibid. n. 3. & 9.

Contra possessorem bonæ fidei, & iusti tituli an possit obtinere probans antiquiorem possessionem. ibid. n. 4.

Vide sup. in ver. *Creditor.*

Preambulam.

Decretum præbuli iuxta ritum M. C. non interponitur, nisi ad instantiam filiorum, & descenditum, ad instantiam verbò aliorum, qui sunt ex linea transversali, nequaquam, nisi (quod difficile est) probetur, non adesse proximiorum. d. 25. n. 5.

Præcedentia.

Regentes, & Consiliarij Status, quo ordine se deant in pleno Collaterali Concilio. d. 140. num. 1.

Regentium dignitas amplior est, quàm Consiliariorum Status, & quare. ibid. n. 2.

Regentes habent omnimodam iurisdictionem, & votum decisivum. ibid. n. 3.

Iurisdictionem habens præfertur non habenti, vel minorem habenti. ibid. n. 4.

Regentes præcedunt Consiliarios Status. ibid. n. 5. & seq.

Cardinalis Episcopus præcedit Cardinalem non Episcopum. ibid. n. 6.

Prioritas temporis non atrenditur in æquali gradu dignitatis. ibid. n. 7.

Episcopus Doctor præcedit Episcopum non Doctorem prius promotu ibidem num. 8.

Consuetudo est attendenda in præcedentijs. ibid. num. 9.

Decisio. ibid. n. 10.

Præceptum.

Præceptum potest fieri à Iudice, ne quis transeat ante domum talis gratia vitandi scandala. dec. 142. num. 7.

Præfectus.

L. si in aliquam §. cum plenissime, de off. Præfecti & l. 4. ff. de offic. Præf. perpenduntur. d. 62. n. 121.

Visitare Provinciam quid sit, & ad quem spectet. ibid. n. 122.

Bal. in cap. 1. qualiter debeat iur. vers. declaratur. ibid. num. 123.

Consilia suprema in Curia æquiparantur Præfecto Prætorio. ibid. num. 130. & 134.

Declaratur *authen. ut iud. sine quoque suffragio.* ibidem. n. 131.

L. Præfectus C. de Præfect. Aug. in contrarium adducta retorquetur. ibid. n. 133.

Præfectus Prætorio idem est, quod suprema Consilia Regis. ibid. n. 134.

Præfectus Augustalis idem est, quod suprema Consilia Regis. ibid. n. 135.

Præ.

Præfectus Augustalis idem est, quod Prorex. ibid. num. 139.

Prælatio.

**De iure communi feudum licet alienatum duplici iure per agnatum revocari poterat, vel iure prælationis, sive redemptionis, vel iure successione, quod ex lege investituræ ei compete-
bat, & uterque modus declaratur.** d. 100. n. 2.
**Quod discrimen existat inter has duas revocatio-
nis species.** ibid. nu. 3.
**Revocatio, quæ à iure succedendi, vel ex lege
investituræ dependet, locum obtinet dumtaxat in feudo ex pacto & providentia simplici,
non alterato à qualitate hæreditaria.** ibid. n. 4. & 91.
**Altera revocatio, quæ iure prælationis competit
an locum obtinet in feudo hæreditario.** ibidem
num. 5.
**Feudistæ in hoc articulo divisi sunt in duas clas-
ses.** ibid.
**Recensentur primo loco tenentes competere et-
iam in feudo hæreditario.** ibid. n. 37.
**Recensentur deinde Scrib. tenentes competere in
feudo ex pacto, & providentia tantum.** ibid.
n. 36. 110. & 111.
**Quorum aliquot rectè perpenſis, & examinatis ne-
gativam sustinent opinionem, & pariter de ma-
gis communi attestantur.** ibid.
**Prælatio quam feudorum consuetudinem agnato
tribuunt ortum habuit à iure sanguinis, sive
agnationis.** ibid. n. 6.
**In prælatione prædicta concurret etiam ratio ho-
nestatis.** ibid. nu. 7.
**Prælatio, quæ competit agnatis in vita, competit
etiam in feudo hæreditario, & iura feudorum,
quæ generaliter loquuntur de prælatione proce-
dunt, tam in feudo ex pacto, quàm hæreditario;**
ibid. num. 11. & 17. ubi recensentur DD. hanc
tenentes opinionem, & decisiones referuntur.
ibid. n. 18.
**Dato, quod feudum ex pacto fiat alienabile in
præiudicium domini, & agnatorum, adhuc
competit prælatio iure sanguinis.** ibid. nu. 13.
**Creditor, & agnatus præferendus est in alienatio-
ne bonorum debitoris, & agnati.** d. 100. n. 19.
**Pluribus volentibus emere præfertur ille, qui est
agnatus debitoris.** ibid. n. 20.
Quod procedit etiam in feudis. ibid. 21.
Procedit etiam in venditione necessaria. ibid. n. 21.
& 24.
**Dispositio l. 1. de prin. l. credit. non est correctæ
per l. dudum.** ibid. nu. 23.
**In rendimendo, vel prohibendo potior est agnato-
rum conditio, quàm domini.** ibid. num. 25.
**Text. in cap. 1. §. Titius si de feud. Milit. fuer.
controv. cum. concord. loqui de feudo ex pacto, &
providentia, & non in feudo hæreditario re-
ceptum est ex frequentiori Doctorum calculo.**
ibid. nu. 36.
**Hæres petens prælationem non contravenit facto
defuncti, sic cessat text. in l. cum à matre C. de
reivindic. ibid. n. 39.**
**Eidem ratio affectionis, & imaginis maiorum vi-
get in feudo mixto, sive hæreditario, dummo-
do feudum sit antiquum.** ibid. n. 40.
Feudum ex pacto, & providentia alienarum om-

**nino post mortem alienantis pervenire debet
ad proximiorum agnatum etiam abique prælatio,
& prælatio, de qua supra est dictum non est
nisi præmatura successio, quod non est in feudo
hæreditario.** ibid. n. 50.
**Feudum hæreditarium semel alienatum cum af-
fensu nunquam pervenit ad proximiorum a-
gnatum.** ibid. n. 51. & 113.
**Repellitur ratio considerata per D. Rovit prop-
ter affectionem maiorum.** ibid. n. 52. & 54.
In bonis allodialibus cessat prælatio. ibid. n. 53.
**Prælatio non competit agnato in feudo ex pacto
noviter quæſito, & cum ratione.** ibid. n. 55.
Eadem ratio militat in feudo hæreditario. ibid.
num. 56.
**De re sua quilibet potest ad libitum disponere
absque periculo prælationis.** ibid. n. 57.
**Hoc limitatur in feudo ex pacto, & providentia,
& non hæreditario.** ibid. n. 58.
**Prælatio iuxta tex. in §. Titius, & in §. sed &
res, an vivo patre alienante competit filio.** ibid.
num. 67.
Et quid si venditio fiat autoritate Iudicis. ibid.
num. 68.
**Quæ requirantur ad hoc ut prælatio competat
creditori.** ibid. n. 69.
Et an competat post perfectam venditionem. dec.
100. n. 70. & 117.
**Creditor consanguineus, ut præferatur ex pri-
vilegio tex. l. 1. de privil. cred. debet totum cre-
ditum creditoribusolvere.** ibid. n. 71.
**Agnatus vigore tex. in §. Titius, & in §. sed &
res non potest dici preferri iure prothomiseos,
quia verè non dicitur prælatio sed revocatio.**
ibid. n. 60. 72. & 73.
**Et quatenus esset vocandum ius prælationis quo-
modo intelligendum erit.** ibid. n. 93.
**Intellectus doctrinæ Artman. Pistor. tenentis ius
prælationis competere in feudo hæreditario
mixto.** ibid. n. 102. & 104.
**Prælatio an habeat locum in feudo hæreditario
tam in vita, quàm in morte.** n. 105. 108. & 119.
**Fratres testatoris præferuntur extraneis in em-
ptione rei iussu eiusdem venditæ.** d. 101. n. 6.
**Per l. dudum C. de contraend. empt. non est sublatæ
æquitas prælationis.** ibid. n. 8.
**Correctio l. est evitanda. nec inducitur, & sic
non est correctæ l. 1. ff. de privilegio cred. nisi
specialiter contra illum sit expressum.** ibid.
**Prælatio in venditione sub hæstæ, & sic necessaria,
quæ fit a Iudice pro executione rei iudicatæ
an competat agnato. Et primo loco motiva il-
lam excludentia referuntur, quibus novissimè
satisfit (fundata prius contraria opinione. dec.
103. n. 1. & 2, per tot.) n. 7. & 9.**
**Autoritas hæstæ fiscalis firma, & immobilis stare
debet, & ab aliqua partium non lædi.** ibid. n.
2. & 9.
**Creditori, & agnato an competat prælatio, &
quid in feudalibus, & etiam in feudo hæredita-
rio.** d. 104. n. 8. & 9.
**Prælatio, quæ ad venditionem creditori, & agna-
to competit post venditionem ipsius rei sub hæ-
stæ factam, deneganda est, & ita decisum.** n. 19.
**Facti series recensetur, ex qua resolvendus pro-
ponitur feudalibus articulis concernens mate-
riam**

Etiam legis quoties C. de rei vindicatione. d. 105. num. 1.

In quo potiores esse secundum emptorem, eique venditionem factam firmam remanere, sustinetur. ibid. n. 13.

Et ita decisum. ibid. nu. 12.

Directus dominus praefertur in locatione per utilem facta. d. 106. nu. 3.

Prælatio in locationibus semper conceditur illi, qui aliquod ius in re habet. ibid. nu. 10.

Datur vel ratione directi, aut utilis domini, vel hypothecæ tam generalis quam specialis. ibid.

De directi Domini prælatione. ibid. nu. 3.

Creditor maioris summae in concursu praefertur. ibid. nu. 11.

Filius etiam in patris potestate constitutus praefertur cæteris in conductione feudi paterni, quavis illud alteri remanserit in licitatione veluti plus offerenti, & ita decisum. ibid. n. 12.

Socius locare volens, socio potius, quam extero tenetur, & quare. ibid. nu. 13.

Universitate, & Barone in conductione feudi ad instantiam creditorum concurrentibus, quis praefertendus sit. d. 107. n. 1. & seqq.

Et præpositæ questioni pro Barone respondetur, & ita decisum, & de ratione. ibid. n. 1. & 7.

Prælatio datur Baroni in alienatione, & locatione prædiorum, quæ per vassallos fit, ac etiam in venditione fructuum, qui proveniunt ex territorio feudi, quamvis venditio, seu locatio fieret à iudice ad instantiam creditorum. ibid. nu. 6.

Fratres praefertuntur creditori in licitatione. d. 110. num. 6.

Item socio pro eodem prætio. ibid. nu. 7.

Item duo uni praefertuntur ex consociis. ibid. num. 8.

Vide sup in ver. Agnatus, Causa Creditor, De manium.

Præscriptio.

Possessor malæ fidei non dicitur per dubium superveniens post incæptam præscriptionem, à verò dubium fuit ante præscriptionem, semper efficitur malæ fidei possessor. d. 62. n. 151.

Præscribens bona fide, si petat privilegium super re possessa bona fide interruptitur præscriptio, & efficitur possessor malæ fidei. ibid. nu. 152.

Actio omnis per lapsum 40. annorum extinguitur. d. 88. nu. 5.

Iuri dicenti de nullitate, & de læsione contractus 30. annorum spacio præscribitur. ibid. n. 7. & 9.

Iudicis officium per idem temporis intervallum excluditur. ibid. n. 7.

Sed hi anni 30. an sint utiles vel continui, itaut ignorantibus etiam currant. ibid. n. 8. & 12.

Præses.

Præses in subditos, & homines de provincia tantum iurisdictionem habet. d. 62. n. 18.

Quomodo sit salvanda reverentia Præsidis errantibus ex sententia. ibid. nu. 49.

Quem honorem debeant Præsides exhibere Consiliariis. ibid. nu. 69.

Præses non potest punire Consiliarios, & ob quas rationes. ibid. nu. 70.

Præses provinciam possit Affessorem punire delinquentem in officio. ibid. nu. 71.

Plurimum refert, Republicam à pluribus administrari, & non à solo Præsidente. ibid. n. 72.

Notantur verba D. Regentis de Ponte. ibid. n. 73.

Præsumptio.

Præsumptio iuris, & de iure est illa, contra quam non admittitur probatio in contrarium. d. 62. nu. 150.

Prætor.

Prætor legem condere non potest, nec efficere potest, ut qui per legem necessarius est hæres, desinat ipso iure hæres esse. d. 27. n. 52.

Præventio.

De clerici præventionem, nempe causæ tantum, & cavisa, & personæ, & de utriusque effectu. d. 7. n. 8.

Præmium.

Præmium, & quidquid arbitrio alicuius, committitur, arbitrio boni viri commissum intelligitur, idoque certum purum, & non conditionale dicitur d. 108. n. 3.

Præmia rerum variantur ex tempore. ibid. nu. 23. Iustum æstimatur præmium oblatum præcedentibus præceptis, quod meliorem procurent obligationem, quando maior non fuit producta obligatio. d. 111. n. 8.

Præmium tripliciter confideatur, nimirum infimum, supremum, & medium. ibid. num. 9.

Princeps.

Princeps rescribendo contra legem, vel statutum an expresse opponere debeat clausulam, non obstante tali lege, vel statuto in contrarium, remissivè. d. 12. n. 2.

Princeps rescribendo contra leges, vel statuta in Curia, vel in Concilio condita, non facta de illis expressa mentione, non tollit dispositionem, & consequenter rescriptum non valet. ibid. n. 3.

Princeps disponens contra legem, quando intelligatur facere dispensationem, vel avocationem legis tam in rescripto, quam in contractu. ibid. nu. 2.

Princeps potest revocare contractum, si non adimpleantur adimplenda. d. 49. nu. 3.

Principem remittere poenam pluries delinquenti, non præsumitur. ibid. n. 5.

Principis beneficio abutens, venit illo privandus. ibid. nu. 7.

Princeps non remittit poenam gratiose, parte non concordata. ibid. nu. 8.

Superioris tacita voluntas in omisso intervenire non dicitur. d. 51. nu. 3.

Princeps veniam delicti servare velle non præsumitur, ei qui mandato suo non obtemperavit, novum committendo delictum, Principis contemnendo mandatum, quia, si hoc considerasset utique gratiam ei non concessisset. ibid. n. 19.

Princeps non concordata parte, ubi publicæ utilitatis causa non concurrat, delicta remittere nequit tum ex iuriscommunis dispositione, tum etiam de generali consuetudine, tum denique, in Regno per ritus, & pragmaticas id ipsum mandantes: & quid de potestate absoluta, remissivè, etiam si partis offensæ ius Princeps expresse reservaret, & gratia aliter concessa tanquam contra consuetudinem iniusta esse. ibid. n. 24. cum seqq.

- Princeps, ubi voluit dixit, ubi noluit, omisit. d. 51. n. 2. Hæc autem regula quando locum sibi vendicet, declaratur. ibid. n. 33.
- Princeps loco remissionis, & pacis dedit prohibitionem accedendi ad loca, ubi degunt partes offensæ. ibid. nu. 28.
- Princeps non potest regulariter aliquid in tertij præiudicium statuere. d. 53. nu. 23.
- Fallit ex causa publicæ utilitatis, ac pro bono pacis. ibid. nu. 24.
- Et quando ex causa remittit partis interesse an teneatur reficere de proprio, remissivè. ibid. n. 25.
- Semper præsumitur remittere ex iusta causa. ibid. num. 26.
- Si mandet sine causa, aliquem circa suspendi, poterit id fieri absque peccati labe. ibid. n. 27.
- Nisi expresse remittat interesse expensarum in curatione erogatarum, & operarum amissarum, & amittendum, quia inutilis factus, & interesse rei familiaris, numquam censetur illis derogasse. ibid. nu. 28.
- Princeps non potest remittere, si sit acquisita pena ordinaria Baroni. d. 55. nu. 13.
- Sacilegiij instar est de potestate Principis disputare. d. 62. nu. 41.
- Princeps de potentia ordinaria non potest revalidare inquisitionem, & supplere eius nullitatem. ibid. n. 42.
- Princeps potest processum nullum ex defectu iuris positivi ratum habere. ibid. num. 43.
- Expenditur *tex. cap. ad petitionem de accusat.* ibid. nu. 44.
- Potestas ordinaria Principis non extenditur ad revalidandum nullitates. ibid. nu. 50.
- Potestas absoluta Principis quid sit, & de eius plenitudine. ibid. n. 51.
- Imperator, & Rex non subditus potest omnia, quæ sunt supra legem, & contra legem. ibid. num. 52.
- An debeas adstrui in Principe Christiano. ibid. nu. 53.
- Potestas absoluta non extenditur ad ea, quæ sunt irrationabilia. ibid. nu. 54.
- Plenitudo potestatis debet exerceri clave discretionis non errante, & cum temperamento. ibidem. nu. 55.
- Revalidatio ob præiudicium tertij fieri non debet. ibid. n. 58.
- Princeps iustertij nunquam lædere vult, nec debet. d. 62. n. 59.
- Cur per perperam facta à Prorege non debeant confirmari. ibid. nu. 60.
- Philippus II. & sua Maiestas quid in similibus providerit. n. 61.
- Pura exempla enumerantur, in quibus idem fuit statutum. ibid. nu. 62.
- Exempla, & lex data de præterito negotia est omnino servanda. ibid. n. 63.
- Rex debet servare legem tanquam proprium honorem. ibid. nu. 64.
- Princeps est maritus Reipublicæ. ibid. n. 77.
- Rex tolerare non debet suos Consiliarios à Prorege cognosci, & quare. ibid. nu. 78.
- Princeps non debet esse suspectus, nec facilis ad credendum. ibid. n. 79.
- Princeps peccat, si non sequatur vota suorum Consiliariorum. ibid. n. 84.
- Princeps ad hoc, ut possit iuri tertij derogare, requiritur magna causa, & publica utilitas. ibid. num. 158.
- Tex. in l. 2. §. liberti ff. de suspect. tutor.* cum suis rationibus explicatur. ibid. n. 159.
- Princeps non potest iuri tertij præiudicare, etiam de potestatis plenitudine sine legitima causa. d. 68. nu. 13.
- Princeps licet sit legibus solutus tenetur observare contractum. d. 135. nu. 31.
- Princeps plenitudine potestatis decenter, secundum ius uti debet. ibid. nu. 35.
- Ad Principem spectat privilegia interpretari. ibid. nu. 36.
- Princeps dum ex gratia spiritum vitæ insuflat, tertio non præiudicat. d. 145. nu. 9.
- Vide sup. in ver. *Appallatio*, & in ver. *Bellum*.
Privilegium.
- Privilegium scholaribus indultum producit ad servos necessarios, atque nuncios, quousque manent in dominorum servitio, quia datur domini contemplatione. d. 1. nu. 2.
- Privilegium officialibus concessum, & eorum subditis impartitum videtur. ibid. num. 3.
- Privilegio militum potiuntur illorum familiares si sint familiares necessarii secundum dignitatem personæ. ibid. n. 4.
- Privilegia strictè interpretantur, & non extenduntur de persona ad personam. ibid. n. 19.
- Decisiones. ibid. nu. 20.
- Privilegio tunc gaudent uxores & filij Græcorum, & filij Equitum S. Jacobi Alcantaræ, & Calatravæ. dec. 14. nu. 1.
- Privilegiu patri habenti duodecim filios in oneribus belli, vel pestis causa impositis, non suffragatur, ad discrepationem de donat. tempore belli. n. 33.
- Privilegium Baroni concessum extenditur ad vassallos. d. 29. n. 6.
- Privilegiatus gratia, vel privilegio sibi concessio abutens, gratiam, vel privilegium amittere meretur. d. 51. nu. 21.
- Privilegium amittitur per contraventionem privilegio factam, & unicus contraventionis actus latis erit. d. 51. nu. 22. & 23.
- Privilegia cessant, in quantum lædatur utilitas publica. d. 62. nu. 39.
- Privilegium fori, quod competit finitæ administrationi, multò magis competit, ea durante. ibid. n. 126.
- Privilegium posterius quando anteriori deroget. d. 68. n. 11. & 17.
- Et quid quando per illud non est quantum ius in re, sed ius ad rem. ibid. n. 18.
- Privilegiatus adversus alium privilegiatum privilegio non utitur, sed ius commune servatur. dec. 73. nu. 12.
- Privilegia omnia pupillis concessa omnibus alijs personis, quæ per administratores reguntur, concessa censentur. d. 134. n. 5.
- Privilegia dubia interpretanda sunt in beneficium privilegiati. d. 155. num. 28.
- Privilegium non revocatur tacitè, sed expressis verbis. ibid. num. 29.

... con-

concessa pro servitijs, & donationibus sunt irrevocabilia. ibid. num. 30.

... iurata ex quocunque revocatione generali, vel particulari non tolluntur. ibid. n. 32.

Produtio.

Copia authentica Notarij exemplata semiplene probat. d. 146. num. 9.

Vide sup. in ver. *Bellum.*

Procurator.

Vide sup. in ver. *Compositio.*

Prodigus.

Prodigi contractus ad hoc, ut nullus, & invalidus censetur, quæ præcedere debeat. dec. 148. nu. 1.

Præconizatio, quod nullus Notarius, aut Actuarius recipiat obligationem N. prodigi an aliquid operetur. ibid. num. 4.

Prodigus ut contrahere nequeat, & contractus cum eo celebrati sint nulli, quo, & quæ requisita necessaria sint. ibid. num. 5.

Ignorantes decipi non debent. ibid. num. 6.

Decisio. ibid. num. 8.

Professio.

Professio facta post delictum, & post sententiam fortitudinis in fraudē Regiæ iurisdictionis an eximeat reum à iurisdictione iudicis laici. d. 2. num. 27.

Professus æquiparatur clerico in sacris constitutionibus. ibid. num. 28.

Prohibitio.

Prohibitio novissima attenditur per quam præcedentes revocata censentur. d. 50. num. 1.

Prohibita Civitate non censetur prohibita ipsius continentia. ibid. n. 3.

Prohibitio, ne delinquens accedat ad loca, ubi offensus habitat, est favorabilis, cum tendat in favorem Reip. pro bono pacis; idcirco extendenda, ita ut continentur suburbia ipsius Civitatis, Comitatus, & vici omnes eidem Civitati respondententes. ibid. num. 8. & 10.

Prohibita Civitate habitando in continenti edificio, vel suburbio redditur elusoria prohibitio, & fit fructus rescriptio. ibid. num. 14.

Arg. in Civitate profiteri prohibita, & in suburbij profiteri prohibita censetur. ibid. n. 15.

Si est prohibitus, accessus ad Civitatem, & ubi offensus habitat, pendente dilatione ad obtinendam pacem, censetur prohibitum totum territorium illius Civitatis. ibid. n. 17. & 22.

Prohibita Civitate, an censetur prohibitus accessus ad Castrum separatum à Civitate. ibid. num. 21.

Prohibitio non accedendi ad certa loca quando temporalis est, dispositio ob inobservantiam non annullatur. d. 51. num. 19.

Prohibitum nunquam intelligitur, quod non invenitur concessum. d. 62. n. 118.

Prohibitio alienationis à iudice ex causa fieri potest, eaquē dominij translationem impedit, secus si nudum præceptum ex abrupto factum sit. dec. 105. num. 6. & 10.

Causa à iudice alienationem prohibente in sententia exprimi debet, alias dominij translationem non impedit, & de ratione. ibid. num. 6. & 11.

Prohibitio omnis fortior est, quam legis, quæ

se ipsam facilius interpretatur ibid. n. 7.

Promissio.

Promissio in capitulis matrimonialibus facta de se obligando pro dotum restitutione per publicum instrumentum cum hypotheca bonorum feudaliū etiam titulo decoratorum ad consilium Sapientis, cuius sit virtutis, & efficacia. d. 99. num. 1. & 5.

Obligatio ipsa differt à promissione de se obligando. ibidem n. 4.

Decisioni Gram. 103. contra dotem allegatæ. n. 4. occurritur. ibid. nu. 16.

Promissio de se obligando quando habeatur pro vera, & reali obligatione. ibid. n. 5.

Promittens facere contractum, obligatur uti ex contractu f. Sto. ibid. n. 6.

Promissio ad consilium Sapientis quid importet. ibid.

Promissum instrumentum interdum habetur pro confecto. ibid.

Promissio restituendæ dotis in casu soluti matrimonij habet relationem ad tempus d. Etæ. promissionis; non autem solutæ dotis. ibid. n. 7.

Promissio conditionalis facta in capitulis matrimonialibus purificata deinde conditione retrahitur ad tempus promissionis, seu capitulorum, etiam quoad hypothecam. ibid. num. 9.

... facta sub conditione, subsequuta solutione habetur, ac si sine conditione esset facta. ibidem. num. 10.

Promittens se obligare ad centum per instrumentum potest statim conveniri, ac si fecisset instrumentum ex doctrina *Joan. And.* quæ habet locum etiam in feudis ex vi comprehensiva assensus. ibid. num. 13. & 16.

Promissio constituendi dotarium super feudis idem operatur, ac si esset constitutum: quia habet assensum vigore Const. Regn. incip. *Li-centiam*. ibid. num. 14.

Prorex.

In Regno Prorex Regis vice fungitur, idcirco indulgendo, utitur iure suo ratione illius supremæ potestatis, & si ex consequenti præiudicium fiat Baroni, & concedit dignitates cum prælatione. d. 55. num. 13.

Prorex neque de potestate ordinaria, neque Baro potest non concordata Parte indulgere delictis, cæterum Proreges Regni de consuetudine faciunt gratias, dummodo infra certum tempus pax obtineatur. ibid. numer. 16.

Iurisdicctio Proregum est ad instar Præsidum, & Proconsulum. d. 62. num. 1.

Potestas Proregum non extenditur ad homines extra Provinciam. ibid. num. 2.

Consiliarij à latere sunt pars corporis, & communicant eandem iurisdictionem cum Prorege. ibid. num. 3.

Proreges non possunt impedire executionem provisionum, quæ à Rege transmittuntur. ibid. n. 9.

Proreges prohibentur eligere Iudices M. C. & Auditores Reg. Provinciarum, aliosque officiales absque interventu Collateralis Concilij, & notantur verba *Regent. de Pont.* ibid. n. 10.

Prorex non habet iurisdictionem contra Regentes

tes Cancellariam, & quare. *ibid.* nu. 11. & seqq.
 Iurisdiclio proregis est limitata ad Provinciales,
ibid. n. 89.
 Prorex succedit loco Proconsulis, & Præsidis.
ibid. num. 93.
 Instructiones, quæ Proregi à Rege dantur. *ibid.*
 num. 106.
 Prorex non potest facere processum contra offi-
 ciales sub pretextu referendi. *ibid.* n. 110.
 Instructiones sunt à Proregibus strictè servandæ
 num. 113.
 Potestas Proregum, & alter ego qualiter tempe-
 retur. *ibid.* n. 124.
 Confutantur evasiones adductæ ex adverso ad l.
fin. C. ubi senat. vel Clar. *ibid.* nu. 125.
 Prorex non per viam cognitionis iuridicæ, sed de-
 creto se informare debet, & Regi referre de ma-
 le gestis per officiales perpetuos. *ibidem.* 146.
Protestatio.
 Vide sup. in. *Dubium.*
Publicatio.
 Ex officio posse Iudicem publicatis attestati-
 bus novos recipere testes, adstruitur, & ita
 practicatur. d. 22. n. 1. & 3.
 Quod extenditur in omni eo, quod Iudex ex of-
 ficio faceret, ut publicatio ipsum non impe-
 diat. *ibid.* num. 2.
 Vfus forensis inolevit, causas supersederi etiam
 in limine expeditionis sub pretextu novorum
 testium. *ibid.* n. 3.
 Et tam si pro inveniendâ innocentia, quam si
 pro maleficio detegendo procedatur. *ibid.* nu.
 4. 6. & 9.
 Et in quacunque iudicij parte. *ibid.* nu. 5.
 Non enim impunita debent remanere delicta.
ibid. num. 7.
 Neque innocens puniri. *ibid.* n. 8.
 Locû quoque obtinebit hæc nostra particularis af-
 fertio in fisco, ac in inquisitionis promotore à
 Principe deputato, ut ad eius instantiam pro
 reperiendo maleficio ad sententiam usque te-
 stes recipere Iudex teneatur, & in causa super-
 sedeatur. *ibid.* num. 10. & 13.
 Fiscus admittitur etiam post publicationem ad
 confirmanda testium fisci dicta, eaque fovenda,
 testes producere. *ibid.* n. 15.
 Quod quando locum sibi vendicat, exemplifica-
 tur. *ibid.* n. 16.
 Ad probationem indirectè contrariam post pu-
 blicationem tam actor, quam reus admittitur
 ad confirmanda dicta testium examinatorum
 ante publicationem. *ibid.* n. 17.
 Directè quando probatio contraria dicatur, re-
 missivè. *ibid.* n. 18.
 Accusatore existente, quando fiscus, seu Iudex
 ex officio ad offensam reorum post publicatio-
 nem testes producere possit. *ibid.* n. 19.
 Moderamè observandum in tali receptione, & ita
 decisum. *ibid.* num. 20. & 21.
Pupillus.
 Existencia sui hæredis tabulas confirmat pupilla-
 res, non obstante, quod pupillus ab hæredita-
 te se abstinerit. d. 27. n. 50.
 Pupillus quis dicatur. d. 134. n. 4.

Querela.
 Vide sup. in ver. *Accusator.*
 R
Ratibabitio.
 R Attributio contractus emptionis, & vendi-
 tionis inducitur actu per receptionem par-
 tis pretij. d. 105. n. 4.
Ratio.
 Ratio in lege, vel statuto cum reddi potest uni-
 ca finalis, illa est pro expressa habenda. d. 108.
 n. 22.
 Ratificationis requisita, d. 123. n. 5.
Reclamatio.
 Reclamatio pendens ex gratia, & benignitate
 Principis per Dominum Proregem cum voto
 Collateralis Consilij conceditur. d. 4. n. 10.
 Reclamatio de iustitia conceditur etiam delega-
 ta causa, appellatione remota, à decreto de-
 negatæ remissionis per Episcopum petita. *ibid.*
 num. 11.
 A sententia lata per Sacrum Consilium an ex
 gratia, vel de iure admittatur reclamatio. *ibid.*
 num. 12.
 Reclamatio denegatur in articulo remissionis in-
 cidente in causa criminali à decreto S. C. con-
 firmante decretum Magnæ Curie. *ibid.* n. 13.
 Reclamatio an competat à decreto per M. C. lato
 quod remittatur ad Iudicem Ecclesiasticum,
 per S. C. revocato, deinde à S. C. in causa
 reclamationis confirmato. *ibid.* num. 14.
 Reclamatio denegatur in omnibus casibus, in
 quibus ex dispositione iuris est prohibita ap-
 pellatio. *ibid.* nu. 15.
 Observantia S. C. in causa reclamationis. *ibidem.*
 num. 16.
 Observatio Collateralis Consilij in causa recla-
 mationis. *ibid.* num. 17.
 Reclamatio est remedium extraordinarium, &
 conceditur ex mera benignitate, & gratia
 Principis, & in casibus, in quibus appellatio
 non est admittenda. *ibid.* num. 24.
 Praxis vocandi reum post latam, & exequutam
 sententiam latam nomine Regio, concessa re-
 clamazione, subiicitur. *ibid.* nu. 29.
 Reclamatio datur ab incidentibus. *ibid.* nu. 4.
 Reclamatio à sententia S. C. offerri debet infra
 biennium, post lapsum biennij transit in rem
 iudicatam. d. 6. num. 1. & 5.
 In S. C. currunt fatalia in causa reclamationis.
ibid. num. 2.
 Reclamatio an inducatur per replicationem, re-
 clamando à sententia absque alia supplicatio-
 ne. *ibid.* num. 4. 10. 11. 20. & decisio n. 19.
 Reclamatio an sit remedium ordinarium permis-
 sum de iure, vel extraordinarium permissum
 de iure vel extraordinarium ex gratia Princi-
 pis. *ibid.* num. 6. & 21.
 Exequuta sententia S. C. proceditur in causa re-
 clamacionis. *ibid.* num. 12. & 15.

Re:

Reconventio.

Reconventio an habeat locum in iudicio summario liquidationis ad effectum prorogandae jurisdictionis, remissivè. dec. 2. n. 16.

Recurfus.

[Vide sup. in ver. *Appellatio.*

Recusatio.

Recusationis iusta existimatur causa, si filius sit Iudex in causa, in qua pater fuit Advocatus, vel è contra pater sit Iudex, & filius Advocatus. d. 77. num. 8.

Filius in appellationis causa, in qua eius pater in primo iudicio pronunciaverat, suspectus est Iudex. ibid. n. 9.

Iudex esse prohibetur, & uti suspectus removetur Advocatus adversarij in eodem negotio, & causa, vel ei connexa. d. 78. num. 1. & 8.

Si consultor fuerit adversarij in causa uti suspectus repellitur, & cum ratione. ibid. n. 2. & 3.

Iudex, qui alias in causa simili iudicavit uti suspectus removeri potest, & cum ratione. ibid. num. 4. & 10.

Cæterum non idem ius militat in eo, qui non eandem; sed consimilem causam pro alio, uti Advocatus olim furatus fuit. ibid. num. 5. 6. & 8.

Et optima diversitatis ratione ita decisi. ibidem. num. 11.

Iudex si absque legitima causa alias remotus fuerit, iusta est suspicionis causa. dec. 79. num. 1. & ita decisi. n. 6.

Dedecus reputatur aliquem a negotio removeri. ibid. n. 2.

Recusatio proposita, & obtenta Iudicis personam fugillat, eumquè acerbum reddit. ibid. num. 3.

Remotus ab aliquo officio, seu munere, ad illud iterum assumi nequit. ibid. num. 4.

Litigare coram offenso Iudice durissimum est. ibid. num. 5.

Recusationis, & suspicionis materia tangitur, remissivè. d. 80. num. 1.

Iudex proferens verba comminatoria, & iniuriosa, an, & quando ut suspectus reculari possit, & à quo ibid. nu. 2. 4. & 5. ubi etiam exempla, & decisiones recententur.

Qui semel suam sententiam in causa dixit, an, & quando Iudex esse prohibeatur, & ut suspectus removeri possit. ibid. num. 3.

Praxis. & observantia quando Iudex negat protulisse verba comminatoria, & iniuriosa, & quando opposita fuit exceptio calumniosa per recusantem quid agendum, & quomodo decisi in recusationibus officialium. ibid. num. 6. 9. & 13.

Recusationis causis pluribus allegatis, atque reiectis alias de novo causas proponere an, & quando liceat, & quomodo decisi. ibid. num. 8. 10. & 12.

Advocatus in eadem causa Iudex esse prohibetur etiam accedente Partium consensu. ibid. num. 11.

Inimicitia etiam levis, dummodo exprimatur, iusta est recusationis causa. d. 81. num. 1.

Idque sibi locum vindicat, etiam si ipsemet recusans causam dedisset inimicitiae. ibid. n. 2. Restrigitur verò, ut locum non habeat, si malitiosè egerit, ut ipsum tanquam inimicum repelleret. ibid. num. 3.

Iusta est recusationis causa, si Iudex sit in manibus adversarij in alia sua causa, quippe qui in alia causa est Iudex ipsius, & ita decisi. ibid. nu. 4.

Collega est suspectus in causa collegæ. ibidem. num. 5.

Iudex recusari ab universitate ex causa inimicitiae an possit. d. 82. num. 1.

Refutatio.

Per refutationem feudi, seu alienationem cuiuscunque speciei factam à titulo decor. to, illud transit cum eisdem prærogativis, & cum titulo, & dignitate, & remanet antiquum. d. 100. n. 32. & 34.

Alienationis contractus ex quocunque specie cum proximè successuro resolvitur in refutationem. ibid. n. 29. & 31.

Regalia.

Coarctio, & visitatio Consiliariorum est de Regalibus, reservatis personæ Regis d. 62. num. 74.

Regalia summopere sunt defendenda per Regem. ibid. num. 76.

Regalia in generali concessione non veniunt, sed necessaria est, ut concessa dicantur, specifica regalium nominatio, & quare, ubi etiam exemplificatur. d. 66. num. 4.

Regen. Cangel.

Regentes Cancellariam habent votum decisiuum, sine quo Prorex nil agere potest. d. 63. num. 4.

Mortuo Prorege, Collaterale Concilium exercet eandem iurisdictionem. ibid. num. 5.

Regia Cancellaria æqualis ipsi Regi iudicatur. ibid. n. 6.

Regentes in negotijs iustitiam concernentibus, omnimodam, & absolutam potestatem habent. ibid. num. 8.

Regia Cancellaria eandem habet iurisdictionem ordinariam, quam Prorex. ibid. n. 12.

Consiliarij Regij debent resistere sæpè Proregi, & habere libertatem in votando. ibid. n. 66.

Regentes Regiam Cancellariam habent votum decisiuum. ibid. n. 82.

Regentium nomen fuit cognitum iuri Romanorum. ibid. num. 90.

Quæstor, & Cancellarius idem sunt. ibid. n. 92.

Regentes Cancellariam Neap. funguntur vice Præfetti Pretorio. ibid. num. 94.

Regula iuris varia.

Determinatio respiciens plura determinabilia, ea pariter determinat. d. 135. n. 26.

Duo specialia circa idem concurrere non possunt. d. 99. n. 24.

Quæ limitatur quando unum speciale concurrat principaliter, & alterum consecutivè. ibid.

Eidem frangenti fides frangatur eidem. d. 49. nu. 1. & dec. 51. n. 20.

Frustra legis auxilium invocatur, qui in legem committit. d. 19. num. 8.

Id, quod principaliter agitur, attendi debbet. d. 108. num. 27.
Indefinita æquipollet universali. d. 51. n. 38.
Iura sanguinis non possunt tolli statuto. d. 27. num. 5.
Par in parem non habet imperium. dec. 65. n. 2.
Pluralis numerus in uno non verificatur. dec. 67. num. 15.
Provisio generalis non ampliatur provisionem specialem. d. 62. n. 115.
Provisio hominis facit cessare provisionem legis. d. 105. n. 8.
Quæ certam semper habuerunt interpretationem mutanda non sunt. d. 27. n. 66.
Quod in favorem inductum est, in odium retorqueri non debet. ibid. num. 51.
Quod lex non dixit, nec nos dicere debemus. dec. 62. n. 120.
Ratio legis ubi cessat, & eius dispositio cessare debet. d. 27. n. 54.
Ratio ubi eadem viget, idem quoque ius statui debet. d. 15. n. 8.
Religiosis adhærentia religiosa sunt. d. 19. n. 6. Declaratur. dec. 136. n. 6.
Resoluto iure datoris resolvitur ius acceptoris. d. 50. n. 19.
Taciti, & expressi eadem est virtus, imò quandoque maior. d. 51. n. 35. & 36.
Vna pars orationis alteram declarat. dec. 27. num. 2.
Voluntas, & propositum distinguunt maleficia. d. 26. n. 16.
Reivindicatio.
Reivindicationis, & petitionis hæreditatis iudicia non sunt inter se contraria, sed diversa. d. 72. n. 8.
Reivindicationem, & hæreditatis petitionem interdum accumulari posse, & non sine ratione docuit *Bal.* ibid. n. 14.
Relatio.
Casus distinguuntur in iure inter referre tantum, & referre, & procedere. d. 62. n. 112.
Omnia acta facta, relatione pendente, sunt ipso iure nulla. ibid. num. 153.
Religio.
Religionis favor eo progressus est, ut quis cogi possit vendere servitutem Monasterio. d. 8. num. 3.
Remissio.
Remissio assertorum coniuratorum defuncti non probato conjunctionis gradu sat non est ad sustinendam gratiam impetratam; sed est necessaria probatio, ut includi possit intra gradum successionis, quod proximior non adsit, & ita iudicatum. d. 25. n. 1. & 9.
Actio remittendi per *pragm.* 8. *de composit.* quibus competat. ibid. n. 2.
Ius vindictæ, & successivè faciendi Pacem iure sanguinis, & non ratione successionis bonorū & consequenter proximioribus sanguinis, etiam quod hæredes non sint, de iure communi ex frequentiori DD. placito competit. d. 27. nu. 13.
Dilatatur hæc communis sententia, ut locum obtineat etiam in fœminis proximioribus

occis, quæ sicut & ipsæ accusare possent; sic, & ipsæ pacem facere debent, quando suam, suorumque iniuriam prosequuntur, licet secus sit de iure Longobardo, quod locale est, & in Longobardis tantum viget. ibid. n. 14.
Quin etiam fœminam per statutum à successione exclusam, aut per renunciationem ad pacem faciendam admitti debere probatur, cum inter masculos, & fœminas nulla sit differentia. ibid. num. 15.
Prædicta autem an locum sibi vendicent, etiam de iure Regni attentis Regiæ pragmatice verbis 8. in ordine sub tit. *de composit.* ut etiam sorori à successione honorum exclusæ, vel per statutum, vel per renunciationem ius vindictæ, & successivè pacem faciendi competat, vel ne, latissimè discutitur. ibid. n. 16. 17. 18. 19. 26. & 28. cum pluribus seqq. & per tot.
Statutum ubi disponit homicidia componi non posse, nisi prius ab hæredibus occisor pacem habuerit, an sit necessaria aditio hæreditatis vel sat sit remissio, seu pax facta ab eo, qui hæreditatem adivit, vel etiam necessaria sit eius, qui ab hæreditate per renunciationem abstinuit, vel illam repudiavit, vel incapax sit, quippe qui monasterium ingressus fuerit. ibid. num. 17. 37. 38. 49. 48. & 56. cum pluribus seqq.
Et an cum masculi in eodem gradu hæredes bonorum, & sanguinis remiserint, excludatur eorum soror à successione exclusæ, & tali iure victæ, tam de iure communi, quam de iure Regni, contrariæ inter se, opiniones enunciantur. ibid. num. 20. & 40. cum seqq. & num. 62.
Actus cum alio gestus non dicitur repudiatio, quæ solo repudiantis consensu effici potest, sed potius liberatio, & sic pacificando, & remissionem faciendo quæ censetur prius acquisivisse, & postea finem, & remissionem fecisse. ibid. num. 59.
Monacho offenso à quibus sit obtinenda pax. dec. 55. num. 19.
Vassallum Baronis contumacem, vel bannitum M. C. receptans non est ad Baronem remittendus, & ita decisum. d. 63. n. 8.
Sic & inquisitus ratione fractæ salvaguardiæ Regis ad Baronem remittendus non est. ibid. num. 9.
Idem in delinquente uti asserto Ministro Regij Tribunalis quamvis verè talis non fuerit. ibid. num. 10.
Vassalli remissio spectans ad eius Baronem etiam secundas causas habentem denegatur, cum Curia Baronis provisionibus M. C. non obtinuerit in detinendo carceratum pendente remissione malefactorum, & ratio assignatur. d. 64. n. 1. & 3.
Summaria delicti cognitio, & probatio qua ad remissionem reorum ex communi Doctorum sententia est necessaria ad Iudicem spectat requirentem, a quo sat erit, si in litteris requisitorijs summatim inseratur delicti probatio. ibid. nu. 2.

P R Æ C I P V A R V M.

Magna Curia (patefacta inquisiti innocentia)
potest denegare remissionem, & vinculum licē-
tiare, ubi afferuntur decretorum exempla,
ibidem num. 4.

Per pragm. Regni delinquentes in hoc Regno
Siciliæ citra, & in Regno Siciliæ ultra Pha-
rum remittuntur per Officiales Regni, hinc
inde ad omnem instantiam, & simplicem re-
quisitionem. ibid. n. 5.

Remissio inquisiti potest fieri etiam ab eo Iu-
dice, qui nec ratione domicilij, nec ratio-
ne originis iurisdictionem habet in ipsum
delinquentem. ibid. num. 6.

Remissio clerici ad Iudicem Ecclesiasticum de-
linquentis in Regno Siciliæ, & detenti car-
cerati in M. C. fieri debet per Iudicem illius
Regni, ad quem pro dicta remissione erit
transmittendus, & ita iudicatum. ibid. n. 7.

Remissio denegata non fuit in secunda instan-
tia Baroni secundas causas habenti, etiam
patefacta inquisiti innocentia per M. C. ad
quam uti gravatus à Iudice Baronis, qui
cæperat cognoscere, omisso Iudice secunda-
rum causarum conuolavit. ibid. n. 11.

Remissio in causa criminali post sententiam an
fieri debeat ad Curiam Baronis. d. 69. n. 1.

Et negativè responderetur n. 2. & seqq. & ita
etiam decisum. ibid. n. 12.

Idem in causa civili locum sibi vendicat. ibid.
num. 13.

In concernentibus verò executionem sententiæ
Baroni competit remissio etiam post senten-
tiam, & idè sententia per Iudicem domici-
lij lata executioni demandabitur per Iudi-
cem loci delicti hoc petentem. ibid. n. 14.

Remissio donec per Baronem petita non fuerit,
omnia acta facta, & sententia inde habita,
valida censentur. ibid. n. 8.

Remittenda an sit causa, quæ in S. C. inter
privatos agitur sub eadem re, super qua pen-
det iudicium in Reg. Cam. per Regium. fi-
scum institutum, ad eandem Reg. Cam. d.
70. num. 14.

Articuli decisio in causa in S. C. inter priva-
tos vertente, an & quando sit ad Reg. Cam.
remittenda pro illius diffinitione. ibid. n. 15,
& 16.

Renunciatio.

Renunciatio tacita non potest esse maioris vir-
tutis, quàm expressa. d. 15. num. 2.

... expressa non inducit beneficij vacationem,
nisi fiat in manibus Episcopi, vel Superio-
ris. ibidem. num. 3.

Renunciationis tacitæ cessante ratione, debet
pariter cessare ipsa renunciatio. ibid. n. 5.

Filia per renunciationem à numero liberorum
excluditur, & pro mortua reputatur. d. 27.
num. 39.

Renunciare ad sui libitum quilibet potest his,
quæ pro se iure speciali introducta sunt. d.
108. n. 16.

Renunciare iuri suo nemo præsumitur. d. 135.
num. 27.

Renunciatio generalis non porrigitur ad lu-
crum dotis ex pacto præcedenti. ibid.

Reservatio.

Reservatio facta iurium tertij, si nemo ius ha-
beat, nil operatur. d. 55. n. 17. 80.

Res indicata.

In articulo dubio magna est autoritas rei iu-
dicatæ. d. 100. n. 1.

Restitutio in integrum.

Restitutionis in integrum natura est retro re-
scissoria contractus. d. 108. n. 43.

Restitutio non datur adversus pœnam conven-
tionalem pro firmiori robore contractus a
contrahentibus impositam. d. 114. n. 10.

Retentio.

Motivum ex *Castr.* traditione deductum fauens
iuri retentionis. d. 104. n. 7.

Retractus.

In feudis, quorum dispositio cum domini af-
sensu est instar burgenfaticorum, habet lo-
cum retractus ratione sanguinis. dec. 100.
num. 15.

Traditio *D. Reg. Ron.* denegans retractum in
feudo simpliciter hereditario transitorio ad
quoscumque hæredes debet intelligi de revo-
catione, quæ sit iure successionis sine aliqua
prætij restitutione non autem de iure præla-
tionis in vita pro æquali prætio, & quando
teneatur ad prætium. ibid. n. 16: & 112.

Retractus de iure non est locus in venditione
facta sub hasta. d. 103. num. 9.

Consuetudines feudales propriè in materia re-
tractus debent strictè interpretari, nec extra
casus, de quibus loquuntur, possunt exten-
di, etiam si casus sint similes, parem, vel
maiorem rationem habentes. ibid. nu. 59.

In venditione quorumvis bonorum, quæ sit
sub hasta, locum habet ius prothomiseos.
ibid. n. 26.

Et an habeat locum in venditione feudi virtu-
te, §. *Titius*, & §. *porro* ibid. n. 113.

Ius retractus, scilicet prothomiseos, vel prælatio-
nis in allodialibus an consanguineo compe-
tat. d. 101. n. 1. & seqq.

Pro cuius controversi articuli resolutione pri-
mo ponitur opinio negativa, & illius funda-
menta. ibid.

Deinde contraria, & sic affirmativa adducitur
sententia, nec non leges, & Doctorum autho-
ritates, quibus innititur, recensentur, ibid.
num. 2.

Et secundum eam decisum. ibid. n. 7.

In contractus, & prælationis iure consangui-
neus an oblatum, & conventum, quamvis
excessivum, vel iustum rei prætium, quod
communiter repetiri posset,olvere tenea-
tur. d. 102. n. 1.

Et docuit *Bal. an. l. 2. C. de rescin. vendit.*
ipsum teneri ad prætium oblatum per empto-
rem, cum illud dicatur iustum. ibid. n. 2.
& 6.

Quæ sane sententia recepta pariter reperitur in
emphyteusi. ibid. n. 3.

Vendicat etiam sibi locum. in locatione præ-
diorum. ibid. n. 4.

Nec non & infeudis. ibid. n. 5.

Quæ *Bald.* sententia non procedit in terminis
consuetudinis Neapolitanæ, cuius dispositio,
& cen-

& censura hic summam tangitur, & ita decisum, ibid. n. 7.

Ius retractus, & prælationis, qua potitur quis, ut creditor, & agnatus in venditione, an in locationis contractu detur, in dubium revocatur, & affirmativa sustinetur, d. 106. nu. 1. & per tot.

Ius retractus locum obtinet etiam in locatione ad medicum tempus, & ita decisum secundum *Mastrill.* ibid. n. 4.

In terminis consuetudinis Neapolitanæ, quæ agit de iure retractus, quod tempus attendatur in prætij liquidatione, d. 108. n. 1. & per tot.

Et quod attendatur tempus petitionis suadent plura hic congesta usque ad ibid. n. 10.

Vicinum in quavis iudicij parte etiam post sententiam emptore invito & contradicente, libero voluntatis arbitrio pænitere, & a petito retractu recedere potest. ibid. nu. 15.

Consuetudo admittens vicinum ad retrahendum ab emptore rem emptam prætio æstimando per appretiatores, conditionem non inducit. ibid. num. 4. & 38.

Ius vicino petendirem venditione facta quassitum dicitur per annum tamen, non ultra exercendum, & quare. ibid. nu. 5. 25. cum seqq.

Vicinus lapsa anno nequit rem retrahere ab emptore vigore iuris congrui, & de ratione. ibidem num. 25.

Emptor an teneatur retrahenti ad fructum restitutionem, & a quo tempore. ibid. nu. 8.

Et ex distinctione hic posita solvitur quæstio, ibid. n. 8. & 33.

Emptor in materia retractus impensas non necessarias infra annum factas amittit, & quare, & an idem dicendum sit in meliorationibus ex augmento temporis perventis. ibid. n. 9. & 30.

Retrotractio.

In retrotractione requiritur extremum ad quod habile in potentia. d. 129. n. 11.

Vide sup. in ver. *Actio*, in fine, *Finis*. *Hypotheca*, *Mala fides*, *Promissio*.

Revocatio.

Possessor feudi ex pacto quando vult feudum alienare, nedum in ipsa alienatione debet consentire Rex; verum & proximior agnatus, alias etiam si dominus assentiret, ipso revocabit. decis. 100. num. 61.

In venditione facta absque assensu, concessum est ipsi alienanti iure proprio revocare alienationem. ibid. n. 62.

Quid importent in hac materia illa verba *iure proprio*. ibid.

In feudo ex pacto competit agnato revocatio iure proprio. ibid. n. 63.

Et propterea non verè ius prothomiseos, seu retractus, sed revocationis rei alienatæ absque eius consensu agnato competit. ibid.

Idque suadetur ratione, de qua. ibid. nu. 63. 92. & 98. Confutata alia, de qua. ibid. n. 99.

Decisionibus adductis pro opinione, quod competit prælatio in feudo hæreditatio, respondetur. ibid. n. 64.

In venditione sub hasta an habeat locum prælatio. ibid. n. 65.

Prælatio an habeat locum in venditione necessaria. ibid. n. 66.

Agnatus volens revocare vivente alienante feudum, tenetur solvere prætium, & cum ratione. d. 100. n. 73.

Actio revocandi competens agnatis iure sanguinis perimitur annali silentio, & cum ratione. ibid. n. 76. & 78.

Ius prothomiseos non habet locum in venditione nulla, & in hoc differt a iure revocandi, quod, competit agnatis, quando venditio est nulla. ibid. n. 77.

Ius retractus non competit re vendita, nisi facta consignatione, sine rei traditione cum effectu. ibid. 78.

Et in hoc differt a iure revocationis, quod competit agnatis, quia competit nedum ante consignationem, sed ante venditionem, ibid. n. 79.

Agnatus quomodo agat super revocatione alienationis feudi in vita, & quomodo post mortem alienantis. ibid. num. 95. & 100.

In venditione fructuum feudi hæreditarij durante vita feudatarij non habet locum ius revocationis. ibid. n. 97.

In venditione, feudi facta sub hasta cessat beneficium revocationis inductum per *Const. Constitutum divæ memoriæ*. d. 103. nu. 2.

Denunciatio in revocatione contractus feudalis an requiratur, vel sat sit scientia, d. 105. num. 18.

Reus

Reus in quibus casibus veniat condemnandus ad damna, expensas, & interesse remissive, & ad estimationem operarum, quas occisus exercere potuisset, si interfestus non fuisset, vel si ex vulnere debilitatus non remansisset. d. 53. num. 32.

Intelligendo tamen si delictum sit saltem ex culpa levi; vel levissima patratum; at secus si casualiter. ibid. n. 33.

Et quid si delictum fuerit, patratum cum moderatione inculpatæ tultæ, & quid si fuerit excessum moderamen, sed intercesserit provocatio, & quid si ex defectu probationis extra ordinem fuerit condemnatus offensior & quid decisum. ibid. num. 34.

Reus per Magn. Cur. citatus, si antequam in eadem compareat, supplicatione in S.C. porrigatur non auditur, nisi antea in M.C. personaliter comparverit. dec. 67. num. 8.

Et quid si Regiam obtinuit decretationem iuxta stylum *Comparente personaliter*. ibid. n. 9.

Rex

Rex dum concedit utile dominium feudi, & iurisdictionis, directa tamen apud ipsum Regem remanere, de iustitia ordinaria non potest se intromittere in vassallos, neque in causis vassallorum. d. 55. num. 1.

Neque dare tutorem pupillo, quod intelligendum

P R Æ C I P V A R V M.

dum est iuxta declarationes hic positas, usque ad ibid. n. 16.

Rex in Terris Baronum habet tantum iurisdictionem in habitu, cum per Regem Alphonsum fuerit concessum merum, & mixtum imperium, & sunt sicut Reges in eorum Terris. ibid. n. 3.

Rex in quavis concessione iurisdictionis non censetur concessisse illud supremum, & Regium ius, quod ab eo nunquam amovetur. ibid. no. 6.

Rex potest non obstante privilegio Baroni concessio privative ad M. C., & S. C. causam alteri delegare. ibid. n. 7.

Rex potest suppressere iurisdictiones Baronum, & Civitatum, & mandare, quod procedat. M. C. ibid. n. 8.

Nec videtur se exclusisse, seu a se abdicasse quin, & ipse quoque cognoscere possit. ibid. n. 9.

Rex, seu Prorex omnem illam auctoritatem, & iurisdictionem exercere potest in vassallos Baronum, quam ipse Baro exercere non potest. ibid. num. 14.

... quas auctoritates, & iurisdictiones exercere possit in vassallos Baronum de potestate ordinaria, remissive. ibid. n. 15.

Constitutio Iustiniani de moderatore Arabiae collat. 10. appositissime expenditur, quod Rex imperat, vera lex est. d. 62. n. 97.

Quapropter non fuerit ex adverso satisfactum in congruentis adductis. ibid. num. 98.

Quæ movere debeant Regem ad legem condemnandam. ibid. n. 99.

Rescriptum Regium prohibitivum super casu inducit summam nullitatem. ibid. n. 100.

Regis potentia restricta est, quando agitur de præiudicio tertij etiam parvo, deficiente publica utilitate. ibid. n. 142.

Rex informationem nullam non debet contra ius in suorum ministrorum iniuriam convalidare. ibid. nu. 160.

Rex si viderit eum ex processu condemnandum, quem tamen scit esse innocentem, liberare debet, secus si viderit absolvendum ex processu, quem scit delictum commississe, cum non potest condemnare. ibid. n. 162.

Vide sup. in ver. *Aqua*.

Rigor.

Rigori scripto non præfertur æquitas non scripta. d. 110. num. 9.

Æquitas scripta præfertur rigori. dec. 130. num. 14.

Rusticus.

Rustici, & coloni Ecclesie quando teneatur solvere gabellam de fructibus ad ipsos spectantes d. 1. num. 6.

S.

Sac. Conc.

Sacrum Concilium non est Iudex causarum criminalium, nec de iis cognoscit, nisi in

gradu appellationis a sententijs M. C. d. 67 num. 3. & 5.

Vide sup. in ver. *Appellatio*.

Salarium.

Ex emolumentis, & salarijs ante omnia deducenda sunt expensæ pro ipsa mercede consequenda, fructus enim non dicuntur, nisi deductis expensis. d. 113. num. 1.

Labores, & servitia pro rei recuperatione, & defensione sunt eidem rei annexa, ac coherentia. ibid. num. 2.

Expensæ, & salaria famulorum deducenda sunt a fructibus ibid. nu. 3.

Pro salario famulis debito datur prælatio omnibus alijs creditoribus etiam anterioribus, & hypothecarijs, quando pecunia provenit ex eodem negotio, pro quo debetur salarium veluti in salario debito institutoribus. ibid. num. 4.

Decisio. ibid. nu. 6.

Laboratores pro mercede, & alimentarius pro alimentis habent hypothecam tacitam privilegiatam, & preferuntur alijs anterioribus expressam habentibus hypothecam in pecunia perventa ex eodem labore. ibid. nu. 5.

Scala.

Scalas ligneas asportans de iure Regni per Regiam pragmaticam mortis poena puniendus est, aut alia arbitrio Excellentissimi Domini, & sic alternativa electio Proregis est. d. 34. num. 3. & 5.

Flagrantia requiritur, ut asportans scalas puniatur, poena Regiæ pragmaticæ. ibid. n. 4.

Concernentibus qualitatibus aggravantibus ascendens cum scalis furandi causa mortis poena puniri potest. ibid. num. 7.

Vide sup. in ver. *Fur*.

Scholaris.

Appellatio a decreto, quod extractent turbantes studia scholarium executionem non retardat. d. 132. n. 3.

Vide sup. in ver. *Privilegium*, & infra in ver. *Vicinus*.

Securitas.

Qualitas, quæ tollit securitatem, est planè probanda. d. 48. num. 4. & 9.

Contrarium subiicitur. ibid. nu. 11.

Et non bene probata existentibus indicijis sufficientibus ad torturam est torquendus, & est dandus terminus ad faciendum defensiones, & consignanda copia processus. ibid. nu. 5.

Et si non confitetur, est reponendus in pristinam libertatem. d. 48. num. 6.

Securitate non gaudet bannitus, si novum commiserit delictum. d. 49. n. 6.

Potestas concedentis expirat per successoris adventum. d. 50. nu. 18.

Securitas, saluum conductum, seu guidaticum an, quando, & à quo, & quibus concedi possit, etiam pro interesse partis d. 53. nu. 35. e

Vid

Vide sup. in ver *Homicidium*.

Sensu Velleiani.

Vidua pro filio, contra quem erant literæ executoriales realiter, & personaliter expeditæ, intercedens prævia Collateralis Concilij dispensatione in forma communi, *licet*, quia *vidua*, an Velleiano inueter, d. 133. nu. 1. & seqq.

Et Decisio negativa recensetur, ibid. num. 5.

Mulieri intercedenti velleiano non succurritur, ubi iusta, & honesta intervenit causa, utpotè pro liberando filio a carceribus, ibid. n. 4.

Mulier pro liberando viro intercedens valide obligatur, siue carceratio ob eius culpam processit, siue ex alia causa, ibid. n. 3.

Quod locum sibi vendicat quando fidei iuret causa eximendi virum ab executionibus, & periculo, ne carceretur, ibid. num. 4.

Nec in his casibus per sententiam exclusa iuvatur beneficio restitutionis in integrum, & cum ratione, & ita decisum, ibid. nu. 6.

Sententia.

Pro sententia præsumitur in his, quæ pertinent ad iustitiam causæ, d. 4. num. 2.

Per processum ad ulteriora, & executionem sententiæ nullitates appositæ censentur reiectæ, ibidem num. 3.

A sententia diffinitiva lata in Collaterali Concilio, seu per delegatum procedentem nomine Regio in causa criminali non datur reclamatio, secus ab interlocutoria, ibid. n. 4. & 6.

Statutum prohibens appellari a sententia potestatis, intelligitur à diffinitiva, non ab interlocutoria, ibid. num. 5.

Sententia interlocutoria est iustificanda ex eisdem actis in causa appellationis, ibid. n. 18.

Sententia super competentia Iudicis, quando dicatur interlocutoria, & quando diffinitiva, ibid. num. 19. & 21.

Sententiæ, quarum executiones non impediuntur per appellationem, & quid in possessoria iudicio, & quid à decreto interlocutorio, d. 94. nu. 3.

Disposita in sententijs ipsius Principis, vel eius Præfetti Prætorio procedunt in sententijs S. C. quæ proferuntur nomine Regio, dec. 6. nu. 7. & 9.

Sententiæ S. C. habent vim legis, ibid. n. 8.

Sententia conditionaliter prolata nil ponit in esse, ibid. nu. 16.

Executio sententiæ à Iudice laico prolatae adversus clericum conventum uti rei litigiosæ possessorem pertinet ad eundem, & non ad Ecclesiasticum, reiecta contraria Anton. de Amat. opinione, d. 2. num. 9.

Sententia declaratoria necessario est ferenda super beneficii vacatione etiam ipso iure induta per matrimonium nulliter contractum, dec. 15. n. 12.

Per quem autem Iudicem ea crit proferenda, declaratur, ibid. n. 18.

Et quid decisum, num. 26.

Sententia declaratoria est necessaria etiam in pœnis ipso iure statutis ibid. nu. 13.

Sententia declaratoria ex communi scribend. placito non est necessaria in facto notorio, quod nulla tergiversatione celari potest, ibid. num. 17.

Sententia in scriptis ferri debet, & aliàs lata est nulla, d. 51. num. 9.

Sententia Iudicis, qui aliquem ad tempus relegavit, cum parte bonorum non infirmatur per text. in l. *relegatorum*, §. *ad tempus*. ff. *de interd. & releg.* ex quo in eo non adest clausula annullativa, quævis reprehendus sit Iudex, qui eam adversus illius legis prohibitionem protulit, ibidem. num. 10.

In sententia Iudicis, qui aliquem absolvit, & in expensis victum victori, non addito verb. *condemno*, an mentionatum verbum subaudiatur, sustineri potest verbum hoc minimè subaudiri, imò nullam esse sententiam, ibid. num. 12.

Communis error non consideratur in sententia paucarum personarum, sed totius populi, d. 62. num. 104.

L. *Barbarius*, ff. *de offic. Prætoris* non procedit in delegato, ibid. nu. 105.

Sententia lata adversus citatum nocet ei, cuius interest in consequentiam, dec. 90. n. 1.

Lata contra hæredes nocet fideicommissario, ibid. num. 2.

Lata contra legitimum possessorem, cæteris etiam substitutis in feudo 3. maioratu, & alijs non citatis, nocet, ibid. num. 3.

Lata contra unum agnatum in feudo antiquo an præiudicet sequentibus agnatis, ibid. n. 4.

Lata contra usumfructuarium nocet proprietario, ibid. nu. 5.

Lata contra debitorem nocet alijs creditoribus etiam non citatis, ibid.

Quod intellige de sententia lata contra præsentem, & se defendentem, secus si esset lata in contumaciam, ibid. num. 6.

Vel si adessent collusionis præsumptiones, posset tertius comparando dicere de nullitate, ibid. num. 7.

Lata contra absentem præsumitur lata potius ratione contumaciæ, quam quod malam habeat causam, ibid. nu. 7.

Foriudicationis sententia dum amittitur executioni non est reus ad interesse condemnandus, & cum ratione, ibid.

Sententia quando retrahatur ad tempus præteritum, & quando dicatur sententia declaratoria, d. 108. num. 41.

Casus latæ sententiæ, quanam sint, qui a DD. sic nominantur, ibid.

Casus ferendæ sententiæ quando a DD. appellantur, & uti differunt ab illis latæ sententiæ, ibidem. num. 43.

Sententia declaratoria differt a condemnatoria, & dispositiva, quæ non retrahitur, ibid.

Sententia rescissa, titulus reducitur ad non titulum, d. 124. nu. 19.

Vide sup. in verbo *Commisarius*.

Scr.

P R A E C I P V A R V M.

Servientes publici.

Servientes publici domum potentis intrare non debent ad finem capiendi reos latitantes sed extra stare debent. dec. 67. nu. 20.

Quod ipsum prohibitum non erit Magistratui, accedente mandato exercentis in Civitate jurisdictionem. ibid. num. 21.

¶ Cum & in Regis palatium autoritate Iudicis ingredi, & delinquentes inquisere permissum sit. ibid. nu. 22.

Verum tempore, quo Regij Consiliarij jus dicunt, servatur, at non accedant, nisi prius petita licentia a Domino Praesidente. ibid. n. 23.

Servitus.

Domino non licet impedire servitutem in agro suo, qui itineri actu servit. dec. 8. nu. 2.

Servi.

Servi, famuli, & coloni Ecclesiae, Ecclesia- sticaeque personae frui, & gaudere an possint, & debeant privilegio dominorum suorum, quorum familiares existunt. Et primo referuntur DD. pro opinione affirmativa. d. 1. n. 1.

Alij distinguunt, & admittunt opinionem affirmativam in servis perpetuis, ut. ibid. nu. 5. 6. & 8.

Cujus occasione offertur intellectus ad *rem. in cap. 2. de for. comp.* qui contrarium suadere videbatur. ibid. nu. 10.

Et ita decitum. ibid. n. 20.

Servi perpetui qui dicantur. ibid. n. 19.

Non reperitur in jure decitum, servos temporales Ecclesiae, seu Ecclesiasticarum personarum fore privilegio gaudere, nec praesumitur, voluisse Romanum Pontificem hoc statuere. ibid. n. 12.

Servorum, famulorumque appellatione qui veniant. ibid. n. 21.

Socius.

Bona ex illicitis causis acquisita non tenetur socius omnium bonorum conferre. d. 147. n. 7.

Solutio.

Quis in dubio in casum graviorum intelligitur soluisse. d. 123. n. 1.

Debitor in sorte, & usuris solvente indistincte aliquam quantitatem, prius in usuris computari, & quod superest in sortem cedere debet. ibid. n. 2.

Secus si usurae non sunt liquidae, vel expresse fuit facta solutio in causam sortis. ibid. n. 6.

Debitor annuorum introituum solvente, rescisso contractu, illa solutio prius in redditus, deinde in sortem imputatur. ibid. n. 4.

Solvente debitore indistincte rescisso contractu venditionis annuorum introituum, solutio cedit prius in causam interesse, & quod su-

per. d. 11. n. 3.

Statutum.

Quoties aliquis vult uti aliqua dispositione, sine statuto, quod requirit certam qualitatem, ad hoc ut statutum, sive dispositio locum habeat, & verificari possit, debet agens ex illo probare qualitatem illam, nec sufficit actum sine qualitate probare. d. 25. n. 3.

Statuta extensiva non recipiunt interpretationem, nec ad fictum extenduntur casum, nisi casus fictus expresse specialiter exprimitur. dec. 26. nu. 19. & 22.

Verba statuti ubi non conveniunt ibi, & ejus dispositio cessare debet. d. 27. n. 35. & 55.

Statutum ubi duas exprimit qualitates, omnes intervenire debent. ibid. n. 36.

Statutum poenale loquens per verba generalia, & communia, *commiserit*, vel *gesserit*, an, & quando comprehendat mandantes, mediatores, consilium praebentes, vel auxiliares, & quid si loquatur per verbum *fecerit*, diffusè traditur. dec. 36. num. 5.

Statutum prohibens aliquid sub poena, utpotè de vulnere loquatur, sive domum edificare prohibeat, vilissima vel minima non comprehendit, nec ad domunculam, vel parvum tugurium, neque ad vulnusculum extenditur. d. 59. nu. 3.

Verba magis in statutis, quam mens imaginaria, & incerta ponderantur. d. 62. n. 110.

Statutum puniens offendentem officialem, an comprehendat offendentem, odio particulari, & electum tantum, & nondum admissum. d. 63. n. 15.

Statuta recipiunt interpretationem, & restrictionem a jure communi, ut tertio non fiat praedictum, etiam si verba statuti nullum operarentur effectum. d. 68. n. 11.

Vide sup. in ver. *Dos, Ecclesia, Fictio.*

Stipulatio.

In stipulatione sub conditione potestativa concepta quatenus ad acquisitionem pertinet, tempus inspicitur ex tunc conditionis, d. 108. n. 17.

Stylus.

Stylus, & observantia facit legem. dec. 33. nu. 9. & 10.

Subditus.

Vide sup. in ver. *Bellum.*

Substantio.

Vide in ver. *Creditor.*

Subventio.

Vide sup. in ver. *Bellum.*

Succesor.

Suc

INDEX R E R V M

SUCCESSORIS appellatione juris universi successor significatur, non particularis. dec. 27. n. 29.

Summus Pontifex.

Vide sup. in verb. *Bellum*, n. 39. 41. & 43. & in ver. *Clericus*.

Suspicio.

Suspectus Judex quoad dominum, an dicatur suspectus etiam pro tota familia. dec. 1. n. 14.
 Præses Sac. Consil. si sit suspectus, quando in universum, & quando in partē debeat abstinere: observa distinctionem positam. dec. 63. num. 4.
 Quæ procedit etiam in personis Regentium Colateralis Concilij, quidquid dixerit *Larata*. ibid.
 Barone suspecto existente ex capite inimicitie quid servandum. ibid.
 Et an hoc casu possit ipse Curia procedere in causa. ibid.
 An possit delegare causam, in qua habet interesse, remissivè. ibid.
 Eadem causa requiritur ad suspendendum, quæ ad privandum ab officio. dec. 62. nu. 34.
 Non excusatur suspensio, ex quo fuerit necessaria ad inquirendum. ibid. n. 35.
 De iniquo modo procedi per Judices. ibidem num. 36.
 Respondetur doctrinæ in contrarium adductæ *D. de Pont.* ibid. n. 37.
 De causis suspicionis Judicum curandum non est, & quare. ibid. n. 44.
 Judex uti suspectus recusari nequit ratione cognationis spiritualis, seu carnalis, si in pari gradu sit utrique Parti conjunctus, & ratio recensetur, quod tamen restringitur locum non obtinere, si majorem affectionem uni, quam alij haberet, & ita decisum. decis. 83. num. 22.
 Suspecto Prorege an suspecti reddantur Regij Regni Ministri, quidquid observatum in hoc, & Siciliæ Regno. dec. 84. num. 1. 4. 5. & 6.
 Suspicio etiam ex causa litis cum Prorege comprehendit Regni Officiales. ibid. nu. 3.
 Suspensionis causa proposita, & recusatione pendente Judicis jurisdictio suspenditur, & non potest ad aliquem actum procedere, & si procedit, est nullus. decis. 85. n. 1. & 2.
 Judex si pendente suspensione se ingerat, an ex hoc solo sit suspectus. ibid. num. 4.
 Si fuerit tantum suspectus, sed non recusatus, non irritantur gesta per ipsum. ibid. n. 5.
 An sit suspectus in alia causa ob gravamen illatum, tam de jure canonico, quam civili. dec. 86. nu. 1.
 Et quid si scienter gravavit. ibid. n. 2.
 Decisio. ibid. n. 3.

T,

Tempus.

OMne tempus computatur de momento ad momentum, & regulariter continuum esse debet, nisi aliter in jure cautum reperiat. dec. 52. n. 2.

Resolutio, quæ fit ex voluntate contrahentium, fit ex eo tempore, quo fuit factus distractus. decis. 108. n. 39.

Secus si stat præter illorum mentem ex aliquo legis remedio, seu dispositione. ibid. n. 40.

Territorium.

Vide sup. in ver. *Casale*, Citatio.

Tertius.

Tertio se opponente liti judicio executivo, an & quando procedendum sit ad ipsius instantiam via ordinaria. dec. 2. n. 9.

Audientia non deneganda tertio comparenti ad coadiuvandum jura alterius. dec. 10. n. 2.

Transactio, compositio, & compromissum, vel laudum non nocet tertio. dec. 9. n. 8.

Nisi esset compromissum necessarium. ibid. n. 9.

Tertius comparens in judicio, quando sententia in consequentiam ipsi noceret, est citandus. ibid. num. 10.

De tertio comparente remissivè. ibid. nu. 11.

Comparens est audiendus, si apparenter doceat de interesse suo, licet non existeret, & satis est, aliquo tempore posse sibi sententiam nocere. ibid. n. 12. & 15.

Comparenti satis est docere de suo interesse summarie, videlicet per iuramentum, vel unum testem. ibid. n. 13.

In preparatorijs judiciorum satis est summaria probatio. ibid. n. 14.

Tertio comparenti, & opponenti se duobus litigantibus, prætendenti sibi, non alteri competere actionem, quomodo sit consultum, remissivè. ibid. n. 16.

Intendens liti assistere, ne vel colludatur, vel alterius inertia jus suum diminuatur, omnia facere potest, & quæ sint ista cum sua materia bene examinata. ibid. num. 17. & sequentibus.

Intendens liti assistere, comparens tempore quo causa reperitur in limine expeditionis, poterit Judicem recusare. d. 90. n. 20.

Limita, si fuisset dictum in decreto non audiat, verum liceat assistere: nam tunc nec Judicem recusare poterit. ibid. n. 22.

Comparens in limine expeditionis non poterit fori declinatoriam opponere. ibid. n. 23.

Et quid si sit clericus. ibid. n. 23.

Opponens se executioni sententiæ si sit clericus debet sequi forum Judicis laici, per quem executioni mandanda est sententia. ibid. n. 24.

Comparens post publicationem non poterit producere testes, cum principalis non posset, etiam si tertius ignorans fuisset. ibid. n. 25.

Privilegiatus comparens in causa tempore habili, id est non elapso post conclusionem ad petendum beneficium, si principali non sint con-

concessa, ex sua persona essent concedenda. ibid.n.26.

Si ex consensu Partium non est datus terminus inter principales, nec tertio erit dandus ibid.num.27.

Comparens ad infrigendum jura competitorum potest suas rationes deducere, non retardato processu litis inceptæ. ibid.n.28.

Et quid si eodem jure veniat tertius, quo alius, qui prius erat in judicio. ibid.n.29.

Comparens post sententiam ad impediendam executionem, quomodo audiatur, remissivè. ibid.n.30.

Comparens post sententiam infra tempus appellandi à tempore scientiæ computandum, poterit appellare. ibid.nu.31.

Et quid in venditore finita causa contra emptorem, remissivè. ibid.n.32.

Et quid si in tertia instantia veniat, & sciverit primam, & secundam instantiam, an sibi præjudicium inferatur, ut non possit tertio provocare, remissivè, & quid si ignoraverit causam agi. ibid.nu.33.

Et quid in fidejussore. ibid.n.34.

Appellatione a decreto meri possessorij quamvis regulariter per appellationem non suspendatur executio tamen quoad ipsum suspenditur. ibid.num.35.

Comparens potest dicere de nullitate, verum non impeditur executio sententiæ S.C. contra condemnatum, & ita decusum. ibid.n.36.

Afferens possidere, impediendo executionem sententiæ auditur summarie, & interim suspendetur in executione. ibid.nu.37.

An compareat calumniæ causa, Judex animadvertere debet, quo eventu denegabitur audience, & ita decusum. dec.90.num.38.

Testis.

Testes an, & quando possint repeti in secunda instantia. d.22.nu.24.

Testes non bene repetiti ex errore Actuarij, seu Judicis, possunt repeti etiam publicato processu, & termino dato ad repetendum. ibid.num.25.

Testis convictus negans, subiiciendus est questionibus. d.24.nu.1.

In tortura contra testes convictos, vel negantes, an procedatur absque disputatione, & non data copia indiciorum, & processus. ibid.nu.2.

An testis confessi in tormentis dictum operetur absque ratificatione, & de observantia. ibid.n.3.& 5.

Testis tortus ex intervallo dictum suum spontè corrigere possit. ibid.nu.4.& 6.

Testis dictum est individuum d.43. nu.4.

Testes, qui ad revelationem excommunicationis deposuerunt in foro Ecclesiastico, an per extensum in foro seculari examinandi sint. d.97.n.1.

Testis secundo loco in forma judicij repetendus non potest cogi ad se repetendum non facta sua depositione. ibid.num.2.

Testes, qui deposuerunt ad revelationem excommunicationis iterum per extensum erunt examinandi, & ita decusum, & cum ratione.

ibid.num.3.5.& 14.

Testis coram arbitro examinatus ad priora dicta se ipsum referre non potest. ibid.n.4.

Præsumptio an pro Judice. ibid.numer.6.

Testis coram Judice examinatus in una causa, etiam de novo in alia causa coram eodem Judice examinandus, vel etiam si primum examen esset nullum, seu non sollemniter factum, an possit se referre primæ depositioni, Judicis arbitrio relinquitur. ibid.nu.7.& 9.

Et huic etiam testi exhibitio primæ depositionis, ut se informet, deneganda non est. ibid.n.8.& 12.

Practica, & observantia in repetitione testium nulliter examinatorum facienda juxta examinatorum, & scribarum stylum. ibid.n.10.

Testis, licet de negotio non recordetur, potest tamen de eo certitudinarie testificari, referendo se ad depositionem suam, in qua de veritate attestatur. ibid.num.11.

Observatur etiam parte instante, testium depositiones, & repetitiones coram Judice recipi, quando eidem videbitur, per quem interrogatoria dantur pro investigatione veritatis. ibid.num.12.

Observatur quoque in Magn. Curia non repeti testes examinatos in processu informativo non citata Parte, qui fecerunt confrontationem cum juramento. ibid.n.13.

Scribes fiscales assistentes capturæ delinquentium, an sint idonei testes ad probandam apprehensionem cum armis prohibitis. d. 98. nu.1.

Edictum de testibus est prohibitorium, scilicet testarum personarum, & permissorium regulariter ibid.n.2.

Capientes an dicantur idonei testes. ibid.n.3.

Licet quis in judicio non possit gerere personam accusatoris, & testis; tamen potest gerere personam informatoris, & testis. ibid.n.4.

Cursores Curie Archiepiscopalis an sint testes idonei. ibid.n.5.

Barricelli an sint testes idonei. ibid.n.6.

Birruarij an detur fides. ibid.num.7.

Capitanei justitiæ contra capientes sunt idonei testes. ibid.num.8.

Testes si in suis attestationibus non reddant causam non probant. d.143.n.1.

Testes quando sint interrogandi cum quæstione, remissivè. d.138.n.5.

Tertius.

Vide in ver. *Creditor.*

Titulus.

Regentibus debetur titulus non solum illustris sed super illustris. d.62.n.129.

Titulus quando est concessus Terræ nunquam extinguatur, etiam si feudum ad Regem esset devolutum, & iterum reconcessum. d.100.n.33.

Tortura.

Non cõsilio de corpore occisi an possit devenire ad

ad inquisitionem, & torturam.d.28.n.1.
Visus cum persona, quæ non reperitur, juncta fama, an possit torqueri.ibid.nu.3.
In delictis, quæ habent etiam figuram non delicti, & quæ possunt evenire cum scelere, & sine scelere, an, & quando possit deveniri ad torturam ibid.n.4.
Inditium ad torturam sufficiens tunc erit, cum reperitur, quod quis viam, in qua homo reperitur, mortuus, multum frequentaverit, quando aliàs aptus esset ad illud maleficium committendum.d.137.n.3.
Ad sciendum complices an possit inferri tortura post sententiam.d.138.n.5.
Vide sup.in ver.*Cassos*.

Transactio.

Transactio ex capite enormissimæ læsionis rescinditur.d.88.n.11.
Vide sup.in ver.*Cassio* in fine *Exceptio*, *Furtum* in fine, *Gratia*.

Tributum.

Tributum indicendi causæ, & modus multorum Doctorum autoritatibus traduntur ad discept. de donativo tempore belli num. 37.cum literis Catholicæ Majestatis.n.39.
Tributa Regi a populis præstantur principaliter, ut consequantur Magistratus justitiæ, & pacis cultores.d.62.n.75.
Vide sup.in ver.*Bellum*.

V.

Variatio fori.

Personis privilegiatis electio, vel fori variatio non conceditur in delictis commissis in territorio Civitatis, in qua Princeps residet.d.73.nu.14.
Variatio à Tribunalibus Magni Admiratus, artis Serici, & Lanæ ad M. Curiam minime conceditur.ibid.n.15.

Vassallus.

Vassallus non potest invito Barone eligere Judicem Regis.d.29.n.4.
Vassallus Baronis dicitur etiam Regis vassallus, & magis dicuntur homines Principis, quàm vassalli, & ipsi Principi tenentur magis obedire.d.55.n.10.
Vassallus Baronis delinquens tempore, quo detinebatur per palatium M.C. extra palatium in territorio ipsius Baronis, an erit puniendus per M.C.d.63.nu.11.
Vassallus nequit infringere rem feudalem à Judice sub hasta venditam, cum eam ipsemet fecisse videatur.d.100.n.28.
Vide sup. in ver. *Archiepiscopus*, *Articulus*, *Privilegiatum*, & infra in ver.*Vsus*.

Vetigal.

Vide sup.in ver.*Bellum*.

Venditio.

Venditio, quæ fit à Judice, dicitur facta à venditore.d.100.n.27.
Venditio perfecta dicitur, & contractus in licitatione perfectus extincta candela, adeò ut locus penitentiae amplius non sit, quamvis possessio tradita non fuerit, cum sit, rem fuisse venditam.d.104.n.11.& 17.
Ideoque dominus directus laudemia petere venditione facta, etiam ante traditionem possessionis poterit.ibid.nu.12.
Contractus emptionis, & venditionis consensu, & prætio perficitur, neq. ad ejus essentiam, & probationem scriptura requiritur, cum per testes probari possit, etiam si partes perfecto contractu dixerint, quod fiat scriptura.d.105.n.2. & 5.
Hoc idem in contractu feudali locum sibi vendicat.ibid.n.3.
Venditio rei feudalis primo loco celebrata, ipso jure revocata censetur, si idem venditor ante impetrationem assensus illam alteri vendiderit, ibidem.nu.10.
Contemptus Judicis cessat in venditione facta contra præceptum Judicis de non alienando, si in ea apponatur pactum, ut obtineri debeat revocatio decreti, & confirmatio Judicis, nec in illa remedium attentatorum locum habet, ibid.nu.20.
Contractus venditionis, & locationis à lege veteri æquiparantur.d.106.n.2.
Jura, & statuta in venditione loquentia etiam locatione, ac in materia stricta, & exorbitanti verificantur.ibid.
Venditione ad mensuram facta, valor rei secundum tempus celebrati contractus, & non æstimationis, & mensuræ attenditur, nisi prætium justum sit solvi per legem, statutum, vel consuetudinem, & de ratione.dec. 108.n.10.18.20.& 21.
Quod attendatur tempus, in quo fit appræcium sicque tempus executionis, adducuntur plura.ibid.n.11.& seqq.
Venditio facta pro prætio æstimando an valida, à jure approbata dicatur, ac omnino contracta, & perfecta ante æstimationem.ibidem num.2.21.& 24.
Res tantum valet, quantum communiter vendi potest.d.111.n.7.
Prohibitum vendere, nisi Titio, facta requisitione dicto Titio, illo declarante nolle emere, & facta alteri venditione, non potest emptor inquietari à prædicto Titio.ibid.nu.15.
Decisio.ibid.n.16.
Landemia non faciunt excessum prætij, nec compotantur ad rescindendam venditionem remedio l.2.C.de rescin.vendit.d.121.n.1.
Pactum immunitatis collectarum an compute- tur in prætio.ibid.n.2.3.4.& 5.
Pactum in contractu venditionis appositum propter venditionem est veluti quædam pars prætij, vel rei, rem, vel prætium augendo.ibid.n.5.
Vendere quæ non cogitur regulariter etiam justo prætio d.135.n.4.

Prin-

P R Æ C I P V A R V M.

Princeps non potest compellere ad sibi vendendum rem allodiale. *ibid.* nu. 5.

In venditione rei feudalis præfertur dominus directus, secus allodialibus. *ibid.* num. 6.

Verbum.

Verbum *patria*, ponitur largè, & latius, quam Civitas, vel urbs. d. 50. nu. 4. & 10.

Verbum *patria* in contractibus continet ædificia continentia. *ibid.* n. 5.

Verba prolata in dispositione favorabili in dubio intelliguntur naturaliter, non autem civiliter. d. 75. n. 3.

Verba cuiusvis dispositionis quantumvis strict omnes comprehendunt, quos propria verborum significatio patitur, *ibid.* nu. 8.

Verbum *redimere* in iure nunquam importat emptionem. d. 100. nu. 74.

Verbum *retrahere* an propriè pro revocare accipiat. 100. nu. 82.

Verbum *fuert* propriè acceptum tempus denotat futurum. d. 108. nu. 12.

Qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, *ibid.* nu. 13.

Vicarius.

Vicarius generalis Episcopi beneficia nequit conferre, nisi beneficiorum collatio ipsi specialiter sit commissa; presentatum tamen potest instituere, & de discriminis ratione. d. 3. n. 2. 3. & 4.

Vide sup. in verbo *Bulla*.

Vicinus.

Vicinus faber ferrarius turbans divina officia alicuius Ecclesiæ potest expelli, & ita iudicatum. d. 127. n. 1. Et quando id procedat. num. 8.

Obstrepsens de vicinia expelli, an, & quando possit, & quid de immodicis campanæ pulsatoribus remissivè. *ibid.* n. 2. & 8.

Faber ferrarius ab eius exercitio abstinere debet propter infirmum vicinum, qui vexatur. *ibidem* num. 3.

Item expellendus est, qui propter strepitum impedit, scolares studere. *ibid.*

A sententia lata super ista expulsionem non potest appellari *ibid.*

Vicinus, qui molestus est vicino ratione exercitij afferentis malum odorem, ac exercens artes fætidas, quarum odor infestat stercus transeuntium, expelli potest, & ita iudicatum. *ibid.* num. 4.

Vicini quando sint à vicinia expellendi *ibid.*

Et in casu hic proposito datur interdictum ad prohibendum, quod est perpetuum, competens cuilibet de populo, ejusve cura pertinet ad Magistratus. *ibid.*

Et hoc casu competit vicino interdictum, ne quid in loco publico fiat, & quando id locum sibi vendicet. *ibid.* n. 4. & 8.

Vidua.

Mulier vidua paupertate non probata adversus sententiam non restituitur maxime in Regno per *Const. Obscuritatem*, per quam mulieres in judicijs tantum restituuntur, donec scilicet iudicium agatur, sive agitur, non utiq; iudicio jam finito. d. 133. n. 7. & 9.

Mulier viduæ prærogativas tantum iudicium non autem temporum habent. *ibid.* nu. 8.

Viduitas egestati copulata majoris est virtutis circa restitutionis materiam, quàm simplex viduitas, & ita decisum. *ibid.* nu. 9. & 10.

Virgo.

Virgines eodem privilegio electionis fori, quo & viduæ gaudent. d. 73. n. 13.

Vir literatus.

Viri literati ad curam Reipublicæ præmijs, & non metu alliciendi. d. 62. 81.

Quantum cultus, & honor literarum Reipublicæ conferat. *ibid.* n. 83.

Vitium nefandum.

Vitium nefandum propter suam immanitatem plura habet specialia, & præ cæteris quia est difficilis probationis: ut puniatur pœna ordinaria, non requiritur illa plena probatio sed sufficiunt indicia indubitata arguentia actus consummationem, & ita novissime decisum resolutis contrarijs. dec. 47. n. 8.

Vniversitas.

Affectio, odium, vel amor in univèrsitate non considerantur. d. 82.

Univèrsitas jurisdictionem habere non potest, & ita etiam decisum. d. 107. n. 8. & 11.

Univèrsitas si jus haberet eligendi aliquem officialem non ad regimen univèrsitatis, sed ad jurisdictionis exercitium, is nullo modo administrare posset absque Baronis confirmatione. *ibid.* nu. 9.

Univèrsitatis, & ejus quarteria si sint in quarteria divisa, possunt statuta condere pro eorum administratione. dec. 135. num. 10.

Univèrsitates, seu quarteria quando possint mutare statuta ex tacito consensu. *ibid.* n. 11.

Univèrsitates, seu quarteria, dum contra propria statuta aliquid disponunt, revocasse censetur. *ibidem* num. 12.

Et quid si in statuto ad sit clausula annullativa. *ibid.* n. 13.

Univèrsitas restituitur, quando ex negligentia procuratoris fuit læsa. d. 144. num. 6.

Vide sup. in ver. *Civis*, & infra in ver. *Vfus*.

Votum.

Vota prolata fisco inaudito, nulla sunt. d. 23. num. 1.

Potest fiscus novos producere testes votata cau-

INDEX RERVM PRECIPVARVM.

causa ipso inaudito, maximè cum vota non operantur effectum sententiæ. *ibid.*n.2.& 3. ita iudicatum.

Usufructuarius.

Usufructuario fructus extraneo locare volente, dominus proprietatis pro eodem prætio præfertur.d.106.n.6.

Proprietarius potius usufructuario, quam alteri proprietatem vendere, vel locare tenetur.*ibidem* num.7.

Vsuræ.

Vsuræ rei iudicatæ debentur conditione ex lege.d.124.n.6.

Vsuræ rei iudicatæ redactæ ad interesse lucri cessantis, & damni emergentis.*ibid.*n.7.

Vide sup.in ver.*Bellum* n.25.*Creditor, fructus.*

Vsus.

Vsus Civibus competens in demanio Baronis an extendatur ad Cives allestos. d.75.n.1.

Vsus in demanio feudii competit Civibus ex juris dispositione.*ibid.*num.6.

Vsus Baronis in territorio demaniali qualis, & quantus.dec.76.num.2.

Universitas, & vassalli habent usum in territorio demaniali Baronis.*ibidem*.

Baronibus licitum est uti nemoribus demanialibus ita ut eorum commoditatibus satisfiat, & vassalli à pascuis, nemoribus, & cultura non arceantur.*ibidem*,num.3.

Sic & è converso Barones uti primi Cives in demanio Universitatum usum habent.*ibid.*n.4.

Uxor.

Uxor ad necem viri defendendam an admittatur ejusque remissio pro compositione, vel gratia obtinenda necessaria sit. d. 26.num.1.

Uxoris remissionem necessariam non esse argumento ostenditur, contrarium tamen fuit observatum, & decisum.*ibid.*n.2.& 25.

Uxori non defertur successio, nisi agnatis, cognatis, cæterisque transversalibus usque ad decimum successionis gradum deficientibus.*ibid.*n.3.

Uxorem ex juris communis dispositione de necem viri accusare posse non dubitatur, quamvis non sit mariti hæres.*ibidem*.n.4.& 7.

Itidem de morte foceris.*ibidem*.num.5.

Socer uxori conjungitur mediante persona mariti.*ibidem*.num.6.

Ritus Magnæ Curiae illos ad accusandum tantum admittit, qui suam, vel suorum prosequuntur iniuriam.*ibid.*num.8.

Uxor in ulciscendo viri necem suorum appellatione continetur.*ibid.*num.9.

Ipso suam prosequitur iniuriam, dum viri necem vindicat.*ibid.*n.10.

Uxor una caro cum marito dicitur, & quomodo hoc pronunciatum intelligatur, declaratur. *ibidem*.num.11.& 17.

Explicatur *prægm.*8.de *composit.**ibid.*n.12.

Declaratur pariter *Lex item apud Labeonem*, §. si quis *virgines*, ff.de *iniuriis*.*ibid.*num.13.

Declaratur quoque *rit.*M.C.191.secundum ord. *Carav.**ibid.*n.18.

Uxor orbata viro inter miserabiles, & vidua censetur.*ibid.*num.23.

Uxor dicitur subdita viro, cujus subiectionis ratione sola uxoris scientia delicti perpetrationi æquiparatur.d.30.n.7. & 8.

Uxor ratione conjunctionis tenetur de scientia viri, idcirco prohibere, ac revelare compellitur.*ibidem*.num.9.

Uxor si de simplicis necis viri scientia accusetur, de illius pœna maturius erit cogitandum.*ibidem* num.10.

Uxor relicta hæres vita durante censetur rogata restituere secundo instituto per fideicommissum,decis.89.num.2.

Bona, quæ acquirit uxor ex turpi quæstu, sibi acquirit, non viro.d.147.n.1.

Uxor operatur viro, à quo recipit alimenta.*ibid.*num.2.

Acquisita per uxorem ex sui industria, cujus commodo cedant.*ibid.*n.3.& 6.

Distinguitur inter operas obsequiales, & industriales.*ibid.*num.4.

Operas obsequiales tenetur uxor marito præstare,*ibidem* num.5.

Si mulier fecerit aliquam artem, vel mercaturam, ut si esset obstetrix, vel chirurga, non tenetur præstare marito; sed sibi acquirit.*ibid.*n.6.

Vide sup.in ver.*Auxilium*.

F I N I S.

Fol

Biblioteca de Catalunya

Reg. 716.527

Sig.

R(3)-Fol-153

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001963635

